

به جوانترین شیوه له گهل خاوهن نامه کانداه موجدوله بکهن:

دوای گفت و گو و تویژتیکی زور له گهل هاوبهش دانه ره کانداه، دیتسه سر باسی نه وانه که بروایان به خوا هیه و خاوهن کتیب، به لام گومانیان له په یامبه ریته موحه ممدالله هیه، بویه نه فهرموی: ﴿**وَلَا تَجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ**﴾ ئیوه له گهل خاوهن نامه کانداه - جووله که وگاوار - دمه قالی و مشته و مپر مه کهن، به تاییه تی نه وانه یان دلیان پیوه به باوه پ بئین، مه گهر به جوانترین شیوه و شیواز، واته: زور به نه رمیی و له سهر خو به لگه و ده لیلیان بویینه وه ﴿**إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ**﴾ نه وانه یان نه بی سته میان کر به سهر کیشی و عینادی، نه وه ئیوهش ده توان به توندو تیژی و سه ختگیرانه ره فتاریان له گهل بکهن ﴿**وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأَنْزَلَ إِلَيْكُم**﴾ وه ههر کاتیکش باسی نامه ی ناسمانیان کرد، ئیوه پیان بلین:

بروامان هیه به و قورئانه ی که بو مان نیردراوه، و به و (تهورات) و (ئینجیل) ش بو ئیوه نیردراوه، واته: نه به درویان بخه نه وه، نه ته سدیقیشیان بکهن، ﴿**وَالْهِنَّا وَالْهَكَمُ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ**﴾ خوی ئیمه و، خوی ئیوه ته نه ههر یه کیکه و، ئیمهش به ته نیا فهرمان به ردارو ملکه چی نه و زاته یین، ههر نه مهش بووکاتی که (تهورات) یان ده خونده وه به زمانی موسلمانان ته فسیریان ده کرد، پیغه مبه رالله ده یفه رموی: ((لاتصدقوا اهل الكتاب ولا تكذبوهم، و قولوا آمنا بالله وما انزل إلینا وما انزل إلیکم، والهمک والهنأ واحد، ونحن له مسلمون)) بوخاریی. ﴿**وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ**﴾ جاهر چونی - له پیش تووه - کتیب و نامه مان دابه زاند، ههر ناوایش نه م کتیبه مان بو تو دابه زاند، واته: ناردنی قورئان بو تو شتیکی نامونیه ﴿**فَالَّذِينَ آمَنُوا هُمُ الْمُؤْمِنُونَ**﴾ جا هه ندیک له وانه که به رله م قورئانه نامه ی ناسمانیان پیداون وه (عه بدولای کوری سه للام) بروای پی دینن و موسلمان دهن ﴿**وَمِنْ هَؤُلَاءِ**

﴿**وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ**﴾
﴿**الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ**﴾ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ
إِلَيْكُمْ وَالْهِنَّا وَالْهَكَمُ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾
وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ آمَنُوا هُمُ الْمُؤْمِنُونَ
يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا
إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ
وَلَا تَخْطُهُ بِيَمِينِكَ إِذْ أَنْزَلْنَاكَ الْمُبْتَلُونَ ﴿٤٨﴾ بَلْ هُوَ
آيَاتُ يَنْتَ فِي صُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ
بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾ وَقَالُوا لَوْلَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ
آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ
مُبِينٌ ﴿٥٠﴾ أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ
يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتٍ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةٌ وَذِكْرٌ لِقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ كَفَى بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ
وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾

وَسَمِعْنَاكَ

٤٠٢

﴿**مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ**﴾ و له وانه يش (مه که یه کان) هیه انه بروای پی دینی و موسلمان ده بی ﴿**وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ**﴾ وه جگه له کافران، که سی ترینه نکولی نایه ته کانمان بکات به رله هاتنی قورئان، تو نه ده تخویندو نه ده تنووسی:

﴿**وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ**﴾ ههر گیز له پیش ناردنی نه م قورئانه دا تو هیچ کتیبیکت نه خویندو ته وه ﴿**وَلَا تَخْطُهُ بِيَمِينِكَ**﴾ و به دهستی خویشته هیچ نامه و کتیبیکت نه نووسیوه ﴿**إِذَا لَرَاتَابِ الْمُبْتَلُونَ**﴾ نه گهر خوینده وار بوویتایه نه وده مه ناهق بیژده کان ده که و تنه گومانه وه له خوت و له قورئان واته: نه گهر خوینده وار بوویتایه جیگه ی قسه یان هه بوو، به لام ئیستا جیگه ی هیچ قسه یه کیان نیه، چونکه چاکچاک نه تناسن که تو خوینده وار نیت و نازانی بخوینی و بنووسیت. ﴿**بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ**﴾ به لکو

ئه و قورئانه چهن ئایه تیکی روون و ئاشکراو پاریزراوه له سینگ ودلی ئه و که سانه دا زانیاریان پیدراوه و هرگرتنی **﴿وما یجد بآیاتنا إلا الظالمون﴾** وه سته مکاران نه بیت، که سیکێ تر نکولی له ئایه ته کانی ئیمه نییه. موشریکان بی له قورئان، به لگهی تریان دهوی:

دیاره مله و وره کانی قوره یش قورئانی پیروژ به به لگه دانانین بو راستی پیغه مبه ر ﷺ بویه: **﴿وقالوا لولا انزل علیه آيات من ربه﴾** وتیان: جا بو راستی خوی. بو له لایهن په وهر دگاریه وه چه ند به لگه یه کی بو دانه به زینرا وه کو و شتره که ی (صالح)، دارده سته که ی (موسا) ...؟ **﴿قل إنما الآيات عند الله﴾** توش پییان بلێ: هه موو به لگه و نیشانه کان هه ر لای خوان و به دهستی ئه ون، من هیچ شتی کم به ده ست نیه **﴿وانما انا نذیر مبين﴾** ومن هه ر بیدار که ره وه و تر سین نه ریکی ئاشکرام **﴿اولم یکفهم انا انزلنا**

علیک الکتاب یتلی علیهم﴾ مه گه ر ئه وانه داوای به لگه ئه که ن، ئه وه یان به س نیه که ئیمه قورئانمان بو نارد ویت و به سه ریاندا ئه خوینری ته وه؟ تابیکه نه به لگه بو راستی تو؟ **﴿إن فی ذلک لرحمة و ذکر لى لقوم یؤمنون﴾** به راستی له و قورئانه دا به زه یی و ئاموزگاری هه یه. بو هه ر قه وم وه و زی، بیانه وی با وه ر بیئن. جادوای به روا نه هینان پییده فهرموی: **﴿قل کفی بالله بینى و بینکم شهید﴾** که پییان بلێ: خوا به سه شایه ت بیت له نیوان ئیمه و ئیوه دا له سه ر پیغه مبه رایه تیم **﴿یعلم ما فی السموات و الأرض﴾** ئه و خواجه که ده زانی چی له ئاسمانه کان و زه ویدایه **﴿والذین آمنوا بالباطل و کفروا بالله﴾** و ئه وانه ش به روا یان به ناهه ق (په رسراوی تر) هه یه حاشایان له خوا کرد! **﴿اولئک هم الخاسرون﴾** ئه وانه ن - له دونیا و له قیامه تدا - زیانیان له خۆدا وه. **﴿و یستعجلونک بالعذاب﴾** ئه و بی با وه رانه په له ی هاتنی سزات لی ده که ن! **﴿و لولا اجل مسمى لجام العذاب﴾** ئه گه ر ما وه ی دیاری که و مان به ر یار نه دا با بو

سزادانیان ئه و سزاکه یان بو ده هات **﴿و لیأتینهم بغتة وهم لا یشعرون﴾** بیگومان به ئه و سزا و توله یه هه ر کتوپر بو یان دی و به خویشیان نازانن **﴿یستعجلونک بالعذاب﴾** ئه وانه هه ر په لیه انه و به له ز داوای سزات لی ده که ن! **﴿إن جهنم لمحیطة بالکافرین﴾** خو ئه وانه په له بکه ن، یا نه یکه ن دۆزه خ ده وری کافران ده دا **﴿یوم یفشاهم العذاب من فوقهم و من تحت أرجلهم﴾** روژی سزاکه دایان ده گریت له بانی سه ریانه وه و، له ژیر پییانه وه و له هه موو لایه که وه **﴿و یقول ذوقوا ما کنتم تعملون﴾** خوا پییان نه فهرموی: ده بجیژن ئاکام و پاداشی ئه و کرده وانه ی ده تان کردن.

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

الْعَنْكَبُوتِ

وَسْتَـعْـجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَاءَ هُمُ الْعَذَابُ
وَلَا يُلَیْنُهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا یَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾ یَسْتَـعْـجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ
وَإِنْ جَهَنَّمَ لَمُحِیْطَةٌ بِالْكَافِرِیْنَ ﴿٥٤﴾ یَوْمَ یَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ
مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَیَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
﴿٥٥﴾ یَعْبَادِی الَّذِیْنَ ءَامَنُوا إِنْ أَرْضِی وَسِعَتْ فِائْتِی فَاْعْبُدُونِ
﴿٥٦﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَاقَتْ مَوْتَی ثُمَّ إِلَینَا رُجُوعٌ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِیْنَ
ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُؤْتِيَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَافًا تَجْرِی
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِیْنَ فِیْهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَمِلِیْنَ ﴿٥٨﴾ الَّذِیْنَ
صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّیْمٌ یَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾ وَكَأَیْنَ مِنْ دَآئِبَةٍ لَا تَحْمِلُ
رِزْقَهَا اللَّهُ یَرْزُقُهَا وَإِنَّا كَافٍ بِهٖ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ ﴿٦٠﴾ وَلَیْنَ
سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضَ وَ سَخَّرَ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ
لِیَقُولَنَّ اللَّهُ فَاَنِّ یُوقِفُونَ ﴿٦١﴾ اللَّهُ یَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَنْ یَشَآءُ مِنْ
عِبَادِهِ وَ یَقْدِرُ لَهُ إِنْ شِئَ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمٌ ﴿٦٢﴾ وَلَیْنَ سَأَلْتَهُمْ
مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَآحَیَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا
لِیَقُولَنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا یَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾

کوچ بکه ن و، له پوژی مه ترسن:

﴿^{۶۱} یا عبادى الذين آمنوا إن ارضى واسعة﴾ ئەو بەندانەم بپرواتان هیناوه بەراستی زهویى من پان و فروانه، ئەگەر له (مهککه) ئەزىت دەرکړن، دەسا کوچ بکه ن و بچنه (مەدینه) وه یان بۆ هەرجیگایه کى تر، ئیتر بۆهەر له مهککه دانیشتون و قبوولی ئەو گش ئازارو بیزاره دهکەن؟ ﴿^{۶۲} فایای فاعبدون﴾ سا ئەگەر نەتاندەتوانی له جیگه به ئازادانه پەرەستش بکه ن بگوێژنەوه بۆ جیگه یه کى تر سا هەر لهوئ پەرەستشی من بکه ن بۆیه موسلمانەکانى مهککه ش - کاتى بهیان توند کرایه وه له لای قورەیشەوه - بهرو دهقەرى (حهبهشه) ناوی خویان لیهینا و باریانکرد ﴿^{۶۳} کل نفس ذائقة الموت﴾ خو هه موو خاوه ن گیانیك چێژەرى مه رگه، واته: هه مووتان مه رگ دهچێژن ﴿ثم إلینا ترجعون﴾ پاشانیش بۆلای ئیمه دهگیردینەوه، جا ئیتر بۆ کوچ ناکەن؟ ﴿^{۶۴} و الذين آمنوا و عملوا الصالحات﴾ ئەوانه ی واپروایان هیناوه، کاره چاکه کانیان کردووه ﴿لنبوانهم من الجنة غرفا﴾ بیگومان له چەند کۆشک و تەلارو جیگایه کى زۆربه رزو بلۆندى به هه شتدا نیشتەجییان ئەکەین ﴿تجرى من تحتها الأنهار خالدين فيها﴾ چەندان جۆگه و پووبارو تافگه به ژیر دارو درهخته کانیان دین و دهچن و به هه تا هه تایش تییدان ﴿نعم اجر العاملين﴾ پاداشی کردووه که ران و کۆششکاران، ئەوانه واپو خوا کار دهکەن چەنده چاکه! ﴿^{۶۵} الذين صبروا و علی ربهم يتوکلون﴾ ئەوانه ی که هه میشه نارامیان دهگرت و پشتیان ته نیا هه ربه پەرهر دگاریان ده به ست، له هه موو ئیش و کاریکا ﴿^{۶۶} و کاین من دابة لا تحمل رزقها﴾ ئیوه جیهاد بکه ن ئەى موسلمانان! هه رگیز له هه ژاری و گيرو گرفتى رۆزى مه ترسن، چون خزۆک وجولنده یه کى زۆر هه ن، هیچیان پسق و پۆزیان نه داوه به کۆلى خویاندا، که چی ﴿الله یرزقها وایاکم﴾ هه ر خوا پزق و پۆزی، ئەوانیش و ئیوه ش ئەدا، دهسته به رى پۆزی هه مووانه، جاکه واته هه رکات کۆچتان کردو، جیهاد هاته پيش له ژيان مه ترسن ﴿وهو السميع العليم﴾ ئەویشه ژنه وای زانا، واته: ژنه واپو هه موو شتيك و ئەم به هه موو شتيك و ناختان.

خوا یه که و نابى به دوو:

﴿^{۶۷} ولئن سألتهم من خلق السماوات والأرض وسخر الشمس والقمر﴾ ئەگەر لهو بى باوه رانه پیرسیت: کى ئاسمانه کان و زهویى دروستکردووه و، خوړو مانگی رامکردووه "ئابه و شيوه یه به ئاسانى بى ن و بچن ﴿ليقولن الله﴾ بى سى و دوو ده لى ن: هه ر خوايه ئەو کارانه ی کردووه ﴿فانى يؤفكون﴾ دەسا ئیتر چۆن له یه ک خوا پەرستى لاده رى ن و به ره و بته پهرستى ئەبرى ن! ﴿^{۶۸} الله يبسط الرزق لمن يشاء من عباده و يقدر له﴾ هه ر خوايه پزق و پۆزی فره ده به خشى بۆ هه ر که سیك که خوئ بیهوئ له به نده کانى، وه یان که مى ده کاته وه بوى ﴿ان الله بكل شئ عليم﴾ به راستى خوا به هه موو شتى زانایه ﴿ولئن سألتهم من نزل من السماء ماء﴾ ئەگەر لیشت پرسیان: کى له ئاسمانه وه بارانى باراند ﴿فاحيا به الأرض بعد موتها﴾ و زهویى له پاش مردنى پى بووژاندووه ﴿ليقولن الله﴾ دیسان هه ر بى سى و دوو له وه لاما ئەلین: هه رخوايه ئەو کاره دهکا! ﴿قل الحمد لله بل اكثرهم لا یعقلون﴾ دەسا توش بلى: سوپاس هه ر بۆ ئەو خوايه، که ئیوه دان به تواناییدا ده نى ن، به لام زۆربه یان تیناگەن و، ده که ونه چ (تناقض) یکه وه، ژیریان ناخه نه کار ﴿^{۶۹} وما هذه الحیاة الدنيا إلا لهو ولعب﴾ بیگومان ژيانى ئەم دنیا یه جگه له سه ر گه رمی و گالته وگه پ شتيكى تر نیه، بۆیه ده بى نه و نه ده هه ولى بۆ نه دریت! ﴿وان الدار الآخرة لهی الحیوان﴾ چونکه بیگومانه هه رمالى قیامه ت و ژيانى ئەوئ زینده گی و ژيانه ﴿لوکانوا یعلمون﴾ ئەگەر ئەو خه لکه بیانزانیا ئاویه، ژيانى دنیا یان هه ل نه ده بژارد به سه ر ناخیره تدا ﴿^{۷۰} فإذا ركبوا فی الفلك دعوا الله مخلصین له الدين فلما

نجاهم إلى البر إذا هم يشركون له کاتی خوڤشی و ئاسایشدا دەبینی ئەو خەڵکەیه بێ باوەڕن و نکوویی قیامەت دەکەن، کەچی کاتی سواری کەشتی ئەبن و ترسی نقوم بوونیان لێ دەنیشیت زۆر بەکۆل سەر دائەنێن و ملکەچیی و یەکلایوونەوهی خۆیان بۆ خوا دەرئەبێن و تەنها لەو داوا ئەکەن و، باسی بتهکان نامینی، بەلام کاتی بزگاریان دەکاو دەگەنە وشکانیی، دووبارە دەچنەوه سەر بیرە پووجەلەکەیی خۆیان و بەهەمان جوړ شەریک و هاوێل بۆ خوا دادەنێن. لە سوورەتی (۱۷/۶۷-۶۹)، وە لە هەندی سوورەتی تریشدا هەر ئەوماناو مەبەستەیه هاتوو. ﴿^{۶۶} **ليكفروا بما آتيناهم وليتمتعوا**﴾ دەبا ئەوانە هەر نکوویی ئەو نەعمەتانەمان بکەن پێمان بەخشیون، دەبا چەند پۆژیکێ کەم لەم ژیاڵە لەزەت و خوڤشی ببەن ﴿**فسوف يعلمون**﴾ جا لە ئاییندەدا ئەزانن ئەنجامی بێ باوەڕیی و هاوبەشدانان بۆ خوا بەکۆی ئەگات؟.

دەبی لە هیمنی مەککە پەند بگرن:

﴿^{۶۷} **أولم يروا أنا جعلنا حرماً آمناً**﴾ ئاخو ئەوانە نابینن ئێمە مەککەمان کردووە قەدەغو جیگایەکی ئارام و ئاسایش؟ نابینن پیاوکوشتن و دزی و درۆزنی تێدا یاساغە ﴿**ويتخطف الناس من حولهم**﴾ وە لە دەوری ئەواندا، واتە: لەدەرەوهی (حەرەم) دا خەڵک ئەفڕێندری و تالان دەکری؟. بۆئەم مانایە سەیری سوورەتی (۲۸/۵۷و، سوورەتی (۳/۹۷و سوورەتی (۵/۶۷و، سوورەتی (۱۰۶/۴) بکە. ﴿**افبالباطل يؤمنون وبنعمة الله يكفرون**﴾ ئایا بە شتی پووج، واتە: بتهکان باوەڕ دەکەن و، بە نەعمەت و بەخششی کافر دەبن؟! ﴿^{۶۸} **ومن اظلم ممن افترى على الله كذباً**﴾ کێ لەوکەسە سته‌مکارترە کە لە سەر خوا درۆ هەلبەسێ وهاوبەش و هاوێلی بۆ دادەنی؟ ﴿**أو كذب بالحق لما جاءه**﴾ یان باوەڕی بەو قورئانە هەقە نەبیت کاتی بۆی هات؟ ﴿**اليس في جهنم مثوى للكافرن**﴾ ئاخو بۆ بێ پروایان لە دۆزەخدا جێ نیە؟! واتە: جێ هەیه لە دۆزەخدا

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

وَمَا هَذِهِ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌّ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَإِلهِ الْحَيَوانِ لَوْكَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾ فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفَلَكِ دَعَاُ اللَّهُ مُتَخَضِّعِينَ لَهُ الَّذِينَ قَلَّمَا جَعَلَهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿٦٩﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلِيَسْمَعُوا قُصُوفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا وَيُخَفِّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ ﴿٧١﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿٧٢﴾ وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٣﴾

سُورَةُ الْفُرْقَانِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ هُمْ يُرْوَمُونَ ﴿٢﴾ فِي آدْنِ الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَبْعِلُونَ ﴿٣﴾ فِي بَضْعِ سِنِينَ ﴿٤﴾ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥﴾ بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦﴾

وَعَدَّ اللَّهُ

﴿^{۶۹} **والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا**﴾ وئەوانەش لەپیناوی پەزماەندی ئێمەدا هەول و کۆشش و جیهادیان کرد، ئەو بێگومان ئێمەش ئەوان پێنمایی دەکەین بۆ رێگاکانی بەهەشت و گەیشتیان بە ئێمە، بەلێ هەر ئەم مەبەستە لەچەند ئایەتیکی تردا پوون کراوەتەوه، وەک سوورەتی (۴۷/۱۷و سوورەتی (۹/۱۲۴). ﴿**وإن الله لمع المحسنين**﴾ بەراستی خوا بەردەوام لەگەڵ چاکەکاراندا، واتە: لە گەڵ ئەوانەدا بەرپراستی جیهاد دەکەن، بەیاریدەدان و سەرخستن. لەسوورەتی (۱۶/۱۲۶) دا پتر ئەم پراستییه پۆشن کراوەتەوه.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (عەنکەبوت) هات لەگەڵ سوپاسی بێ شایستەدا بۆ خۆی کارجوان و کارزان.

۲۰- سووردهتی (رووم له)

مهككه پیه و (۶۰) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

سهره تای ئەم سوورده ته هه والی سهرکه وتنی رۆمه کان به سهر فارسه کاندای- به زه مانیک پیش پروودانی- راده گه یه نی، جا پاش ماوه یه ک قورنن چۆنی رایگه یاندبوو ئاواپوویدا، دیاره ئەمه ییش گه وره ترین به لگه یه بۆ پاستیی په یامبه ر ﷺ. پاشان ئەم بنه مایه ئەخاته پروکه: تا کۆتایی دنیا له نیوان شه ییتاندا به رده وام ده بیت، ئینجا کورته باسیکی قیامت ئەکات، کۆتاییشی به وه دیت که: هیچ نایه ت وترسینه ریک سوود به قورده ییش نابه خشیته.

رۆمییه کان، پاش شکان، سهرده که ونه وه:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ اَلَمْ﴾ ئەم پیتانه هیماو نامازهن بۆ (ته حه ددی) و دهسته وسانى عه ره به کان به رامبه ر به قورنن و ده ره نجامیش په ککه وتنیان وهیچ لی نه هاتنیان ﴿غلبت الروم * ۲ فِی اَدْنٰی الْاَرْضِ﴾ رۆمه کان به ده ستی فارسه کان تیکشکان له به شیکی زۆرنزیک به ولاتی عه ره به کانه وه که ده که ویته نیوان (ئوردن و فه له ستین)، ئەوه ش له سالی (۶۱۲-۶۱۴) ز. له سهرده می (یزدجورد)، -ئاخرپاشای فارسه کان- بوو، هه ره و یه زده جوده شبوو نامه که ی پیغه مبه ری ﷺ دراند، کاتی که بانگی کردبو ئیسلامبوون، پاشان پیغه مبه ریش نزای شه ری لیکرد، تا له سهرده می ئیمامی عوسماندا کوژرا ﴿وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلِبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ﴾ و ئەوانیش (رۆمه کان) پاش زالبوونی فارسه کان به سهریاندا زال ئەبنه وه.

راقه که رانی قورنن ئەلین: له نیوان فارس و رۆمه کاندای جهنگیک هه لگیرسا، ئینجا فارسه کان به سهر رۆمه کاندای زالبوون، په یامبه ر ﷺ خوی و هاوه لانی گه ئی پینان سه خله ت و قورس بوو! له ولایشه وه موشریکه کان زۆر خوشحال و دلشاد بوون، چونکه موشریکه کان به موسلمان هکانیان گوت: ئیوه ییش وه ک رۆمه کان تیکده شکین و ئیمه زال ئەبین به سهرتان.. پییشه و! (ئه بوبه کر) فهرمووی: ده ک نه ییین ﴿فِی بَضْعِ سَنَیْنٍ﴾ له چه ند سالی کدا، واته: له نیوان (۳-۹) سالدا، رۆمه کان به سهر فارسه کاندای زال ئەبنه وه، به ئی وابوو دواى حه وت سال ئەنجامه که واده رچوو و فارسه کان تیکشکان. ئەمه ییش گه وره ترین به لگه یه بۆ پاستیی په یامبه ر و قورنن، ده توانی سه یریکی ته فسیری (ئین که سیر) به کیت. ﴿لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدِ﴾ هه موکارو بریارو ده سه لاتی ک پیش زالبوون و پاش زالبوون هه ربۆ خوایه.

﴿وَيَوْمَئِذٍ يَفِرْحُ الْمُؤْمِنُونَ * ۳ بِنَصْرِ اللَّهِ﴾ ئیتیر له ورژده ک رۆم به سهر فارسدا زال ئەبیته وه، باوه رداره کان خوشحال ئەبن به وسه رخسته ن و یارمه تی خوایه و به تیکشکانی فارسه کانیش زۆر خوشحال دهن، چونکه ئەوانیش وه ک موشریکه کان بى کتیب و بى نامه ن ﴿وَيَنْصُرُ مِنْ يَشَاءُ﴾ دیاره هه رکه سی ک خوا خوی بییه وى یارمه تی ئەداو سه ری ده خات ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ هه ر ئەویشه خاوه ن ده سه لاتداری دلوقان ﴿وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ﴾ زالبوونی رۆمه کان به سهر فارسه کاندای به لینی خوایه، هه رگیزیش خاوپچه وانه ی به لینی خوی ناکا ﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ به لام زۆربه ی خه لکی ئەوه نازانن ﴿يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ رووکه شی که ژيانی ئەم دنیا ئەزانن: پیشه سازیی و ته کنه لوژیا و دروستکردنی گه لیک له هوکاری ئاسانکاری بۆ ژيان ﴿وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ﴾ که چی له ئاخیره ت بى ئاگا و غافل!

له رووی ئەم شتانهوه خوا بناسه :

﴿ **اولم يتفكروا في انفسهم** ﴾ ئەوانەكە نكوولی زیندوو بوونەوه دەكەن! ناخۆ بیریان لەخۆیان نەکردۆتەوه، چۆن دروستکراون؟ دیاره هەرئەودروستکەرە کە دروستی کردوون، دەشتوانی زیندوو یان بکاتەوه ﴿ **ماخلق الله السموات والأرض وما بينهما إلا بالحق وأجل مسمى** ﴾ خوا ئاسمانەکان وزهویی وئەوهی لەنیوانیاندا یە دروست نەکردووه بههق و عەدل و ماوهیهکی دیاریکراو نەبی، واتە: هەربە عەدل و لەماوهیهکی دیاریکراویشدا کۆتایییان دی و قیامەت بەرپا نەبی ﴿ **وان كثيرا من الناس بقاء ربهم لكافرون** ﴾ کەچی زۆریک لەم خەڵکە بەگەشتنی دیداری پەرەردگاریان وزیندوو بوونەوه بێ باوەڕن ﴿ **اولم يسيروا في الأرض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم** ﴾ نایاگوزەریان

بەسەرئەم زەوییەدا نەکردووه؟ بیسن و بزائن ئەنجامی ئەوانە ی لەپیشیانەوه بوونە چۆن بووه؟ ئەوه بوو هەر کەسەرپیچیان کرد، خواش لەناوی بردن ﴿ **كانوا اشد منهم قوة** ﴾ خۆ لەمانەش بەهێزتر بوون ئەوان تر بوون ﴿ **واثاروا الأرض وعمروها اكثر مما عمروها** ﴾ زەوییان ژێر و ژوور کردو هەلگیرایەوه بۆکشتو کال و شتی تر، و ئەوانەدانیان دەکردووه، زیاتر لەوهی ئەمان ئاوەدانیان کردووه ﴿ **وجاءتهم رسلهم بالبينات** ﴾ پەيامبەرەکانیشیان بەگەڵی بەلگەو نیشانە ی ئاشکراوه بۆ هاتن، کەچی هەر باوەرپیان پێنەکردن ﴿ **فما كان الله ليظلمهم** ﴾ جا کاتی خوا لەناوی بردن، و نەبی ستمی لیکردن، نا، هەرگیز خوا ستمی لی نەکردن، ﴿ **ولكن كانوا انفسهم يظلمون** ﴾ بەلکو خۆیان ستمیان لەخۆیان کردو بپرایان نەهینا و پەيامبەرەکانیان بەدرۆزن دانا ﴿ **۱۰ ثم كان عاقبة الذين اساوا السواي** ﴾ پاشان ئەنجامی ئەوانە ی گوناھو تاوانیان کرد، خراپترین پاشەپۆژ بوو، چونکە لەدنیا دا گەشتنە پلەیهک: ﴿ **ان كذبوا بايات الله وكانوا بها يستهزئون** ﴾ کە نایەتەکانی خویان بەدرۆ زانی و گالتهیان پێ نەکردن ﴿ **۱۱ الله يبدؤا الخلق ثم يعيده** ﴾ خوا خۆی ئەو خەڵکە دروسدەکاو، دواجاریش دەیهیننیتەوه گۆری و بەتەنیا و بێهاوێل و یارمەتیدەر ﴿ **ثم اليه ترجعون** ﴾ دیسان هەربۆلای ئەویش دەگێردن ئەوه

وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ، وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾ يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَفْلُونَ ﴿٧﴾ أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ مَّا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَائِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿٨﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُظِلَّمَهُمْ وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾ ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ اسْتَوُوا السُّوءَاتِ أَن كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٠﴾ اللَّهُ يَبْدُوُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ مِّنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءُ وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُؤْمِدُ يُغْفِرُونَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

﴿ **۱۲ ويوم تقوم الساعة يبلس المجرمون** ﴾ کە کە روژی قیامەت هەلەدەستی، تاوانکاران بێ هیوادەبن و، فرەیان لیوێنا یە وکڕۆک دەکەون. ﴿ **۱۳ ولم يكن لهم من شركائهم شفعاء** ﴾ کەسیشیان دەستناکەوێت لەوانە ی بە شەریک وهاوبەشیان دادەنان بۆخوا تکیان بۆیکەن ﴿ **وكانوا بشركائهم كافرين** ﴾ نكوولی لەو بتانەشیان ئەكەن کردبوونیانە هاوبەشی خوا! ﴿ **۱۴ ويوم تقوم الساعة يومئذ يتفرقون** ﴾ پۆژیکیش کە قیامەت بەرپا دەبێت، ئەو پۆژە خەڵک لەیهک جیا ئەبنەوه و دەبنە دوودەستە: موسلمان و بێباووەر ﴿ **۱۵ فاما الذين آمنوا وعملوا الصالحات** ﴾ جائەوانە ی بپرایان هیناوه وکارە چاکەکانیان کردووه ﴿ **فهم في روضة يحبرون** ﴾ لە ناو باخچە و گولزاری بەهشتدا ریز دەگێرین ﴿ **۱۶ واما** ﴾

الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ ﴿١٧﴾ ئەوانەش كافرو بى بېروا بوون ،ئايەتەكانمان و گەيشتن بەروژى قىامت بەدرويان دەزانى ﴿فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ﴾ ئەوانە لەناو ئازاروسزادا ئامادەكراون و بىزنان، بەهەتاهەتاييش لەوى ئەمىننەوه.

پىنج فەرزە نوێژ بگەن:

﴿فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ﴾ كاتى ئەوەتان زانى، سا خوا بەپاك و بلند رابگرن كاتى ئىواره دەكەنەوه، وه كاتى بەيانى دەكەنەوه، واتە: نوێژەكانى مەغرىب و عىشاو بەيانىتان بگەن ﴿وَلِلَّهِ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعِشَاءَ وَحِينَ تُظْهِرُونَ﴾ و سوپاس و ستاييش هەر بۆ خوايه لەتهواوى ئاسمانەكان و زەويیدا،

سا خوا بەخاوين را بگرن ﴿يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ

الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ﴾ ئەو خوايهيه زيندوو لەمردوو بالئندە له هيلكه دەردىنى، مردووش لەزيندوو هيلكه له بالئندە دەردەخات ﴿وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ زەويش دواى مردنى و وشك بوونى گيانى تىدەخاتەوه، بەدەرهياننى گياو رووهكى ﴿وَكَذَلِكَ تَخْرُجُونَ﴾ ئێوهش هەرناو زيندوو ئەكرىنەوه لەگۆر دەردەهيانن.

نیشانە گەلىكى خوا:

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ لەنیشانەكانى بوون

و دەسلەلاتى ئەوديه كەئێوهى (باوكە گەوهەمان ئادەم) لەگل دروستكرد ﴿ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ﴾ پاشان ئێوه پلەبەپلە دەبن بە مروو لەسەر زەويیدا بلاو دەبنەوه ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾ لەنیشانەكانى بوون و دەسلەلاتى ئەوديهكه: له جنسى خۆتان، واتە: له پەگەزى ئادەمزاد هاوسەرى بۆ دروستكردن ﴿لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا﴾ تالە پالیاندا بەسەينەوه ﴿وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾ و خۆشويستى و ميهربانیشى خستۆته نىوانتان بۆئەوهى

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٧﴾ فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٨﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعِشَاءَ وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٩﴾ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تَخْرُجُونَ ﴿٢٠﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴿٢١﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ﴿٢٢﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَخْلَفَ الْأَسْبَابَ وَالْوُجُوهَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٢٤﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُسْمِعُونَ ﴿٢٥﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمْ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْجِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٦﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ بىگومان ئالەودەدا گەلى بەلگە و نیشانە هەيه بۆ كەسانى بەوردى تىفكرين و، بەجوانى بىرى لىبەكەنەوه چونكە خوا لەلەش وجەستەى هەردووکیاندا ئەوەندەى دروستكردوو كەهەردوو بەيهكتر رازى بن و، وەلامى داخوازيهەكانى يەكتر بەدەنەوه بەويەرى سۆزو ميهربانیهوه ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ خَلَقَ الْمَسَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَاخْتَلَفَ الْأَسْبَابَ وَالْوُجُوهَ﴾ لە نیشانەكانى بوون و دەسلەلاتى خوا: دروستكردى ئاسمانەكان و زەوى و لىكنەچونى زمانى قسەكردن و پەنگەكانتانه ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ﴾ بەراستى لەوهدا چەند نیشانەى گەوره و مەزن هەيه بۆ زانايان، چونكە هەر ئەوان لىيان دەگەن، وەكو لە جىگايەكى تردا دەفەرموى: (و ما يعقلها إلا العالمون) ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ﴾ هەرلەنیشانەكانى بوون و توانایى ئەوەخەوى شەوانەو روژانەتان و هەول و تىكۆشانان بۆ

پرز و رۆزی له کاتی بێداریدا ﴿إِنْ فِي ذَلِكَ آيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ﴾ بێگومان له وهدا چهند نیشانهی گهوره و گرنگ ههیه بۆگه ئی بیسن و ئامۆژگاری وەرگرن ﴿۲۴﴾ **﴿وَمِنْ آيَاتِهِ يَرْسِكُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا﴾** یهکی تر له نیشانهکانی: بریسکهو چه خماخه تان نیشان ئهدات، کهههه هۆی ترسه له مردن، ههه هۆی ئومیدو هیوایه بۆباران ﴿وَيَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ و له ئاسمانیش هه وه ئاو یکتان بۆ دهبارینی زهوی پاش مردنی و، وشکبوونی و، نه مانی هیزی پواندن بپوژینیته وه ﴿إِنْ فِي ذَلِكَ آيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾ به پراستی له وهدا به لگه و نیشانه زۆرن بۆکهسانی ئه قلی خوێان دهخه نه کار ﴿۲۵﴾ **﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ﴾** هه ره نیشانهکانی بوون و دهسه لاتی ئه وه که ئه م ئاسمان و زهوییه به فه رمانی ئه و وه ستاون ﴿ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرَجُونَ﴾ پاشان له پوژی قیامه تدا

هه ره که جار هه رایه کتان لیبکا ئیوه له نا کاو زیندوو ئه بنه وه و له گوپ دینه ده ری ﴿۲۶﴾ **﴿وَلَهُ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾** وه بۆ ئه و خوایهیه ئه وه ی و له ئاسمانه کان و زهوی دایه، واته: به دروستکردن و به مۆک هه ره بۆخوایه ئه وه ی و تیا یاندا **﴿كُلِّ لَهُ قَاتَتُونَ﴾** هه مووشیان بۆئه و ملکه چ و خۆبه که مزان و فه رمان به ردارن ﴿۲۷﴾ **﴿وَالَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾** ئه و خوایه ش له سه ره تا وه گشت ئه و خه لکه به دیدینی، له پاشان دوا ی مردن و تیا چوون وه ک خو ی لیده کاته وه و زیندوو ی ده کاته وه ﴿وَيَوْمَ هُمْ وَاهُونَ عَلَيْهِ﴾ وه ئه وه ش بۆ ئه و ئاسانه تریشه له جاری یه که م، چونکه جاری دووم له سه ره بنه رت و بناغه یه ک دروستی ئه کاته وه، دیا ره ئه م ئاسانی و ئاسانی به پیی توانا و ژیری مروه، ئه گه رنا هه مووشتی که بۆخوا وه که بۆیه ئه فه رموی: ﴿وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ مه سه ل و وه صفی هه ره به رز له ئاسمانه کان و زهوییدا هه رشایانی ئه وه ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ ئه ویشه ده سه لاتداری کار جوان.

ئهم مه سه له ش وەرگره بۆتاک و ته نیایی خوا:

﴿۲۸﴾ **﴿ضَرْبَ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ﴾** خوا هه ره له خۆتان مه سه ل و نمونه یه کی بۆهینانه وه، بۆگونجاوی و نه گونجاوی شه ریک پریاردان وه بۆئه وه ی چاک بزانه که ئیوه چنده هه لهن پریاری هاو له دده ن بۆ خوا! وه ک خو ی ئه فه رموی: **﴿هَلْ لَكُمْ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِيمَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ﴾** ئایا له و مال و سامانه دا به ئیوه مان داوه رازی ده بن به نده کانتان بکه نه هاو به شی خۆتان ئه و سا هه ردولا وه کو یه ک بن؟ هه ره وه کو ئیوه ی ئازا له مالیکی هاو به شدا بی یه کتر ده ستی بۆنا به ن وله یه کتر ده ترسن ئاواش ترستان له مان هه بی و نه توانن بی ئه وان ته نها شتیکی ئی خه رج بکه ن، جائه گه ره ئه وه بۆخۆتان پازی نه بن، ئه ی چۆن هاو به شانیک بۆ خوا داده نین؟! **﴿كَذَلِكَ نَفْصَلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾** ئا به و جو ره به لگه و نیشانهکانی خۆمان پوون ده که ی نه وه بۆ

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرَجُونَ ﴿۲۴﴾ وَلَهُ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّهُ فَيَنْزِلُ مِنْهُ الْمَاءُ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَتْ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۲۵﴾ ضَرْبَ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَكُمْ مِنْ مَمْلُوكَاتٍ أَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ كَذَلِكَ نَفْصَلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿۲۸﴾ بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَالَهُمْ مِنْ نَصِيرِينَ ﴿۲۹﴾ فَأَقْرَعْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۳۰﴾ مُبِينٌ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿۳۱﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شُعَبًا كُلَّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿۳۲﴾

ئەو كەسانە ژیری دەخەنە كارو تێدەگەن ﴿^{۲۹} **بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَ هُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ**﴾ ئەو هاو دەهێ ئەوان بیریاری ئەدەن بۆخوا، وەنەبێ بەلگەو نیشانەیهکیان بەدەستەو بێ، نەخێر بەلکو سته مكارانی موشرك هەر بیزانست و زانیاریی و هەربەكوێرانە لەهەواو ئارەزووی خوێان پەپەرەوی ئەكەن ﴿**فَمَنْ يَهْدِي مِنَ اضِلِّ اللَّهُ**﴾ هەر كەسیكیش گومرای بكا ئیتر چ كەسیك ئەتوانی پینمایی بكات؟! ﴿**وَمَالِهِمْ مِنْ نَاصِرِينَ**﴾ هیچ یارو یاویدەدەریکیان بەهانا نایە یاریدەیان بدا لەسزای خوا پزگاریان بكات.

هەر روو لەدینی ئیسلام بكە :

﴿^{۳۰} **فَاقُمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا**﴾ جاكەواتە (ئەو ئینسان) زۆر بەپاكی و دروستیی روو هەرلەم ئایینە پاك و

بیگەردە ئیسلامە بكە ﴿**فَطَرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا**﴾ لەسەر ئەو خێلقەتە بن خوا خەلكانی لەسەر دروستكردووە، واتە: پەپەرەوی ئایینی یەك خواپەرستی بكەن ﴿**لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ**﴾ نابی هیچ جوړە گوێرانكارییەك لە دروستكراوی خوادا بكری كە خەلكی لەسەر دروستكردووە ﴿**ذَلِكَ الَّذِينَ الْقِيمِ**﴾ هەر ئەوێشە دینی رێك و راست ﴿**وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ**﴾ بەلام زۆربە ی ئاپۆرە ی مەردوم نازانن هەقیقەتی ئەوہ ﴿^{۳۱} **مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَاقِيمُوا الصَّلَاةَ**﴾ خەلكینە! تۆبەكارانە بگەڕێنەوہ لای خواو پەشیمان ببنەوہ و هەرلەویش بترسن و، نوێژەكانیشتان بەرێك و پێك ئەنجام بدەن ﴿**وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ**﴾ ولە موشركانیش مەبن ﴿^{۳۲} **مَنْ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شُعَبًا**﴾ لەوانە ی كە ئایینی خوێان پچرپچر كردو بوونە چەندین گروپ و دەستەوبەستە، هەر یەكە بەلای خوێا ئەیتاشیی و خۆی بەهەق ئەزانی ﴿**كُلَّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ**﴾ هەر پارت و گروپێك بەبەرنامەو بیروباوەری خوێان دلخۆش.

مرووف لەسەر بارێك نۆقرە ناگري!

﴿^{۳۳} **وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ**﴾ كاتی خەلكی بەلاو زیانیکیان بەسەردی هاناو هوار بۆ پەرورەدگاری خوێان ئەبەن بۆئەو ی پزگاریان بكات ﴿**مُنِيبِينَ إِلَيْهِ**﴾ واز لەهەمووشتێك دین و بەرەو ئەو دەگەڕێنەوہ ﴿**ثُمَّ إِذَا أَذَقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً**﴾ لەپاشا ئەگەر خوا دەرووی خیری لێكردنەوہ و رەحمەتی خوێ بەوان دا ﴿**إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يَشْكُرُونَ**﴾ لەناكاو دەستەیهکیان شەرك و هاوبەش بۆپەرورەدگاریان دانهێن و پەیمانەکیان لەبیر ئەچیتەوہ، دەچنەوہ سەربارە لارەكە ی خوێان!! ﴿^{۳۴} **لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ**﴾ بۆئەو ی سەرەنجام كافرو بێ باوەر بن بەو نیعمەتانە ی پیمان داوون ﴿**فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ**﴾ دەسا رابوێرن بەئارەزووی خوێان ولەزەت ببەن، ئەوسا لە پوژی خویدا چاك ئەزانن چیان پێئەكەین ﴿^{۳۵} **أَمْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا**﴾ یا خو مەگەر بەلگەیه كمان بۆ ناردون نیشانە ی دروستیی پەرستنی بتهكان بێ؟! ﴿**فَهُيْتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يَشْكُرُونَ**﴾ كەئەو بەلگەیه دەربارە ی هاوبەش و شەرك بۆمن

وَأَمَّا النَّاسُ فُضِّلُوا رَحْمَةً مِنْ رَبِّهِمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا أَذَقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٣﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُو يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾ وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾ فَاتَّذَا الْقُرْفَى حَقَّهُ وَالْيَسْكِينَ وَابْنِ السَّبِيلِ ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ رَبِّهَا لِيَرَوْا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرَوْا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ رُكُوفٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُعْيِيكُمْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ دَلِكُمْ مِنْ شَيْءٍ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾ ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

قسه و پشتگیری بکا؟ ﴿۲۶﴾ **وَإِذْ أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا** ﴿هَرَكَاتِ نِیمَه بَه وَ خَه لَکَه نِیمَه تِیکَمَان چَه شَت، خَیْراً پِیْ خَوْشَحَالْ نَه بِن وَ پِیْ فَرِیو نَه خُون﴾ ﴿وَإِنْ تَصِبْهُمْ سَيِّئَةً بِمَا قَدِمْتَ إِيْدِيَهُمْ﴾ ﴿خَوْنَه گَر بَه هَوِی کارو کرداری خرابی خَوِیانه وه به لَو نازاریکیان تِووش بوو﴾ ﴿إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ﴾ ﴿خَیْراً بَیْ هِیَوَاو بَیْ نُوْمِید نَه بِن وَ دَنِیایان لَیْدِیْتَه یَه ک! وَ هک باو ونه رِیْتی هَه مَوو مَرُوْفِیکِی مَوْشَرِیک وَ کافر﴾ ﴿۲۷﴾ **أُولَئِیْ یُرَوْنَ أَنَّ اللَّهَ یَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ یَشَاءُ وَ یَقْدِرُ** ﴿بُوْجِی سَرِوشتیان نَاوایه؟ نَه ی مَه گَر نازانن که: گشت پَزَق وَ پَرُوْزی وَ سَامَان بَه دَه سَت خَوایه، بُوْکَه سِیْ خَوِی بیهوی، زَوْر دَه بَه خَشِیْت، بُوْکَه سِیْکِیش که م، نِیْتَر بُوْنَه وَ دَه دَه دانه مَه زراون؟﴾ ﴿إِنْ فِیْ ذَٰلِكَ لَآیَاتٍ لِّقَوْمٍ یُّؤْمِنُونَ﴾ بَه پَراستی له وه دَا چَه نَدِین بَه لَگَه هَیَه بُوْ نَه وَ کَه سانه ی ناماده بییان تِیْدایه وه دِیانه وی باوه پِیْنن.

فَه رماندان بَه پارازتنی مافی خَرمایه تِی وَ ، نَه هِیی کردن له سوود خوری:

﴿۲۸﴾ **فَاتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَ الْمَسْکِیْنَ وَ ابْنَ السَّبِیْلِ** ﴿کَه واته نَه ی نَه وَ کَه سَه! خَوامالْ وَ سَامَانِی پِیْدَاوِیْت، مافی خَرمَان وَ هَه ژاران وَ رِیْواران (له رِیْ جِیمَاوان) بَدَه، واته: له وداراییه هَه تَه ، هَه مِیشَه چَاوَت لِیْیانه وه پِیْت ﴿ذَٰلِكَ خَیْرٌ لِّلَّذِیْنَ یَرِیْدُونَ وَجْهَ اللَّهِ﴾ نَه و مافی پِیْدانه چاکترو باشتره بُوْنَه وانه ی رَه زامه ندی خَوایان نَه وی ﴿وَ اُولَئِکَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ بَیْگومان نانه وه کَه سانه — نَه و ناکاره چاکانه نَه کَن — پَزگارو سَه رَفَرانن ﴿۲۹﴾ **وَ مَا آتِیْتُمْ مِنْ رَبِّا لِّیَرْبُوْ فِیْ اَمْوَالِ النَّاسِ** ﴿نَه ی دَه و لَه مَه ندَه کان! نَه وه ی بَه ناوی سوو (رِیْ باوه) داو تانه، هَه تا له ناو سَامَان وَ دارایی خَه لَکَدَا زیاد بیی ﴿فَلَا یَرْبُوْ عِنْدَ اللَّهِ﴾ لای خَوا هِیچ زیاد ناکا و بَه رَه کَه تِی تِی ناکه وی، کَه واته هَه رَدَه مَالْ بَه قَه رَز — بَه بَیْ سوو — بَدَه ن باشتره ﴿وَ مَا آتِیْتُمْ مِنْ زَکَاةٍ تَرِیْدُونَ وَجْهَ اللَّهِ﴾ نَه و ماله ی بَه ناوی زَه کاته وه، یان بَه ناوی خِیرو خِیراته وه دَه بیه خَشَن وَ رَه زامه ندی خَواتان دَه وِیْت نَه ک له بَه رَه وه له دَنِیادا سوو دِیْکَتان دَه سَت بکه وی ﴿فَاُولَئِکَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ﴾ نَا نَه وانه کَه دارایی و مَالِی خَوِیان بُوْخَا دَه بَه خَشَن، پاداشی چَه ند بَه رام بَه رِیان پِیْدَه گات ﴿۳۰﴾ **اللَّهُ الَّذِیْ خَلَقَکُمْ ثُمَّ رَزَقَکُمْ** ﴿نَه و خَواییه دروستی کردون، پاشانیش رَسَق وَ پَرُوْزی پِیْ بَه خَشِیْن ﴿ثُمَّ یَمِیْتُکُمْ ثُمَّ یَحْیِیْکُمْ﴾ نِیْجَا نَه تان مَرِیْنِی، دِیسان دَه تان نِیْیْتَه وه بُوْو مَر گرتنه وه ی پاداش وَ تَوْلَه ﴿هَلْ مِنْ شَرکائِکُمْ مِنْ یَفْعَلُ مِنْ ذَٰلِکُمْ مِنْ شَیْءٍ﴾ دَه نایا هِیچ یَه ک له و هابه شانه نِیْوه بُوْخواتان داناوه، تَوانای شَتِیکِی وایان هَیَه بیکَه ن؟ وَ هک بَه دِیْهِنان، مَرانن، زِیْنْدو و کردنه وه، پَرُوْزِیدان ﴿سَبْحانَه وَ تَعَالٰی عَمَّا یُشْرَکُونَ﴾ پاکِی بِلَنْدِی هَه رِیْوْنَه وَ زاته یه، کَه وه ی که دَه یکه نه ها و بَه شِی، له بَت وَ خَوانا هَه قَه کانِیان.

گَه ندَه کاری له پَه ژوو دَه رِیا سَه رِی هَه لَدا:

﴿۳۱﴾ **ظَهَرَ الْفَسَادُ فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ بِمَا کَسَبَتْ اِیْدِی النَّاسِ** ﴿پَشِیْوی، واته: بَرسیه تِی وَ قات وَ قِری وَ گرانِی، نانه مَنی وَ خَنکان وَ نَه خَوْشی وَ بُوومه له رَزَه له بَه ژو دَه رِیادا بَه دِیار کَه وِت، بَه هَوِی تَاوان وَ گونا هِی خَه لَکَه وه ﴿لِیَذِیْقَهُمْ بَعْضُ الَّذِیْ عَمِلُوا﴾ دَه با هَه ندِی تالاری کردَه وه کانِیان پِیْ بَجِیْژِی ﴿لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ﴾ بَه لَکو هَوِشی بکه نه وه وَ پَه شِیمان بِنه وه و بگَه رِیْنَه وه لای خَوا ﴿۳۲﴾ **قُلْ سِیْرُوا فِی الْاَرْضِ فَانظُرُوا کِیْفَ کَانَ عَاقِبَةُ الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِ** ﴿پِیْیان بَلِی: بَه رِوی زَه وِییدا بگَه رِیْن وَ گَه شَت بکه ن، بَبِیْن بگَه رِیْن وَ وِیْناوِیْن وَ بَزانن نَه وانه ی له بَه رابوون پاشه رُوْژِیان چَوْن بوو کاتِی سَه رِیْچِیْیان کردو، له فَه رمانی خَوا دَه رِچوون ﴿کَانَ اَکْثَرُهُمْ مُّشْرِکِیْنَ﴾ زَوْر بَه یان مَوْشَرِیک بوون وَ ، سَه رَه نجامِیش تِیا چوون.

بهرله روژی قیامت، باش روو لهم دینه بکه :

﴿^{۴۳} فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقِيمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَ لَهُ مِنَ اللَّهِ﴾ كهواته پووکه لهو نایینه راست و وتیروته واوه، پیش نه وهی پوژیک بی گه پانه وهی نیه له خواوه ﴿یومئذ یصدعون﴾ له وپوژده هه موو په راگه نده وپرش وبلاوئنه بن، ده بنه دوو ده سته: ده سته یه ک بؤوژده خ، ده سته یه کیش بؤبه شت ﴿^{۴۴} مِنْ كَفَرٍ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ﴾ هه رکه سیك کافرو بیباوه پ بی، ئوبالی کفرو بیباوه پیه که ی. له سه ر خویه تی ﴿وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا نَفْسَهُ يَمْحُدُونَ﴾ کیش کارو کرده وهی چاکی نه نجام داوه، له پاشه پوژدا بو خویمان، جیگه خووش وئاماده ده که ن ﴿^{۴۵} لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ﴾ هه تا له چا که ی خوی پاداشتی نه وانه بداته وه بپوایان هیناوه وکاره چا که کانیا ن

کردووه ﴿**إِنَّهُ لَا يَجِبُ الْكَافِرِينَ**﴾ به راستی خوا بی پوایان وناشوکرانی خوشناوی، که چی هیشتا هه رسته میشیان لینا کا.

(با) کان له نیشانه کانی توانایی و مه زنیی خوان:

﴿^{۴۶} وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يَرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ﴾ یه کی له به لگه و نیشانه کانی گه وره یی خوا نه وه یه که با یانی موژده در ده نیی ری بؤه رشوین و جیگایه ک خوی ویستی له سه ر بیست ﴿وَلِيَذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ﴾ بؤئه وهی له په حمه ت و میهره بانی خویشان پی جچیژی، واته: به به زه یی خوی بارانتان بو ببارینی، نه و جا خوتان و مال اتان پیی بژین ﴿وَلِتَجْرِيَ الْفُلُكُ بِأَمْرِهِ﴾ وه که شتییه کانیش به فهرمانی نه و به ده ریاکاندایی و بچن ﴿وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ﴾ له وه فل و ده هندی ولوتفی نه و به هره وهرگرن وپوژی په یدابکه ن به هوی بازرگانیی وشتی واوه ﴿وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ به شکو سو پاسگوزارین ﴿^{۴۷} وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ﴾ به راستی پیش له تویش نه ی پیغه مبه ر پیام به رانی زورمان ره وانه کردن بؤلای هوژو گه لیان ﴿فَجَاؤَهُم بِالْبَيِّنَاتِ﴾

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ
كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٣﴾ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقِيمِ مِنْ
قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَ لَهُ مِنْ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يَصْدَعُونَ ﴿٤٤﴾ مَنْ
كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ، وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا نَفْسَهُ يَمْحُدُونَ ﴿٤٥﴾
لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الْكَافِرِينَ ﴿٤٦﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيَذِيقَكُمْ
مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفُلُكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿٤٧﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٨﴾ اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُبْرِسُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ
فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ
خِلَالِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مِنْ يَسَاءٍ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبِشِرُونَ ﴿٤٩﴾
وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنْزَلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمُبْلِسِينَ ﴿٥٠﴾
فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُخَيِّ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِ الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥١﴾

نه و جا هه موویان به به لگه و نیشانه یه کی زوری ناشکراوه هاتنه لایان، به لام نه وان هه رباوه پریان نه هینا ﴿فانتقمنا من الذين اجمعوا﴾ جا ئیمه ش توله مان سه ند له وانه ی تاوانیان کردو کافر بوون ﴿وكان حقا علينا نصر المؤمنين﴾ خو سه رخستن و یارمه تیدانی بپوادارانیش مافی که له سه ر خو مان واجیمان کردووه بویان. دیسانه وه باسی چه سپاندنی یه ک خوا په رستی ده کات (الله الذی یرسل الریح) نه و خوا ده سه لاتداریه نه و با یانه نه نیی ری ﴿فتبشیر سحابا﴾ نه وانیش هه وره که ده بزویئن ﴿فیبسطه فی السماء کیف یشاء﴾ ئینجا هه ر جوړیکی بیه وی نه وه وه ره له ناسمانا پوژو بلاو ده کاته وه ﴿ویجعل کسفا﴾ به ش به ش و پارچه پارچه شی ده کا، ئینجا که له که ی ده کا ﴿فتری الودق یرج من خلاله﴾ ئینجا ده بینی له ناو نه و هه وره نه نم باران دیتنه خواری ﴿فإذا اصاب به من یشاء من عباده﴾ بؤ هه رکه سیك له بنده کانی خوی مه یلی بوو بینیری ﴿إذا هم یستبشرون﴾ له نا کاو هه موو خوشحال و

که یف خوش نه بن ﴿^{۴۱} **وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يَنْزَلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمُبْسِلِينَ**﴾ بیگومان پیش نه وه بارانیان بو ببارینریت بی هیواو بی نومید بوو بوون، پییان و ابوو هرگیز دلوی نباری ﴿^{۴۲} **فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا**﴾ ده سائهی مروقی ژیروهوشیارا ته ماشای ناسه واری به زهی خوا (باران) بکه، پاش مردنی زهوی و نه مانی هیزی رواندن و سه وزکردنی چونی زیندووده کاته وه ﴿**إِنْ ذَلِكَ لَمَحْيِ الْمَوْتَى**﴾ به راستی نه وهی نه وه دهکات مردوانیش زیندووده کاته وه ﴿**وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**﴾ وه نه ویشه به سهر هه موشتیکد به تواناو دهسه لاتداره ﴿^{۴۳} **وَلَنْ أَرْسِلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا**﴾ خوئه گهر بایه کی به زیان و وشک بنیرینه سهر کشتوکال و مه زریان، نینجا ببینن به زهرده لگه پراوی ﴿**لَظَلَمُوا مِنْ بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ**﴾ به دوایدا دهست دهکانه ناشوکرایی و

ناسوپاسیی، واته: خیرا دهگه ریته وه سهر به دکاری خویمان، چونکه زور لاسارو بی بارن، له کاتی خوشیدا خوشحال نه بن، له کاتی به لاشدا زوو تیکده چن و لاری ده بن، وه نه فهرمووی: (افرايتم ما تخرثون... بل نحن محرومون) ۶۷-۶۳/۵۶

مروقی کافر: مردوو و که پرو کویره:

خوای گهره دلی په یامبه رﷺ نه داته وه و نه فهرمووی: ﴿^{۴۴} **فَإِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتَى وَلَا تَسْمَعُ الصَّامِ الدُّعَاءَ**﴾ نینجا بیگومان تو نهی موحه ممه رﷺ ناتوانی به مردووان و که پان دهنگ و بانگ کردن ببیسنی، واته: بی پرواکان وه مردوو که پ وانه، هیچ شتیک نابیسن و هیچ شتیک وهرناگرن ﴿**إِذَا وَلَوْ أَمْدَبْرِينَ**﴾ ههرکات رووت لی وهرسوړین و پشتت لی هه لکن ﴿^{۴۵} **وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعَمَى عَنْ ضَلَالَتِهِمْ**﴾ وه تو ناتوانی پینمایای نابینایان بکهیت و، له گومرایی پزگاریان بکهیت و بیانهنیته وه سهر ریگهی راست ﴿**إِنْ تَسْمَعُ إِلَّا مِنْ يَوْمَنَ بَيَاتِنَا**﴾ به لکو ده توانیت ههرته نها به وانه باوهر دهکهن، قهسهی خوټ ببیسنی و گوئی بدهنه نایه ته کانی

نیمه ﴿**فَهُمْ مُسْلِمُونَ**﴾ جا نه وانه چییان پی بلیت گوی رایهل و ملکه چ دهن.

قوناغه کانی دوستکردنی مروقی:

﴿^{۴۶} **اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ**﴾ خوا ههرته وه دهسه لاتداریه که نیووی له بنه مایه کی لاوازو بی هیز به دیهینا، له و ناوو (نطفه) یه ﴿**ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً**﴾ له پاشا دوا بی هیزی و لاوازی، هیزکی پیدان، واته: دوا برینی قوناغی مندالی گوپی پیدان و کردنیه لاو ﴿**ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشِيبَةً**﴾ نه وسا دوا هیزو لویه تی، گوپی لیسهندن و پیری کردن ﴿**يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ**﴾ به مهیلی خوئی به دی دینی ههرچی بیهوی ﴿**وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ**﴾ نه ویشه زانای به توانا، واته: زانایه به هه موو شتیک، وه به توانایه له سهر هه مووشتیک.

وَلَنْ أَرْسِلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَظَلَمُوا مِنْ بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾ فَإِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتَى وَلَا تَسْمَعُ الصَّامِ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَوْ أَمْدَبْرِينَ ﴿٥٢﴾ وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعَمَى عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ تَسْمَعُ إِلَّا مِنْ يَوْمَنَ بَيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشِيبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لِيْشَاءُ غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِئْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَا يَكُنْكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾ وَلَقَدْ صَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَنْ جَسَّتْهُمُ بَآئِرُ يَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾ فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

که قیامت هات تاوانباران ده‌لین: هر ساتی ژیاوین:

﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ﴾ پوژئی که قیامت به‌ریا ده‌بیئت تاوانباران (کافران) سویند نه‌خوئن
﴿مَالِبَثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ﴾ به‌درله‌ساتیک نه‌ماونه‌ته‌وه له دنیا‌دا ﴿كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ﴾ هرئاواش بوو له دنیا‌دا لا دهران
له هق، بو ناهق و باتل ﴿وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ﴾ نه‌وکه‌سانه‌ش زانست و ئیمانیان پی‌درا‌بوو، واته: زانا
و ئیمانداره‌کان پی‌یان نه‌لین: ﴿لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ﴾ به‌راستی ئیوه له نووسین و عیلمی خوادا
ماونه‌ته‌وه تا پوژئی زیندوو بوونه‌وه ﴿فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ﴾ خوئه‌مه‌ش پوژئی زیندوو بوونه‌ویه، که ئیوه له دنیا‌دا
ئینکاریتان لی‌ده‌کرد ﴿وَلَكِنَّمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ به‌لام ئیوه له دنیا‌دا نه‌تانده‌زانی ئه‌مه هق و راسته ﴿فَيَوْمَئِذٍ
لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مُعْذِرَتُهُمْ﴾ ئیتیر له‌و روژده‌دا سته‌مکاران بی‌انوو هی‌ئانه‌وه‌یان سوودی‌ان پی‌ئابه‌خشی ﴿وَلَا هُمْ
يَسْتَعْتَبُونَ﴾ وه داواشیان لی‌ناکری پوژش به‌یننه‌وه له‌بر سووکییان له‌لای خوا.

نموونه گه‌لیک دینی‌نه‌وه‌وه خه‌لکان قازا نجی لی‌ نابی‌ن!

﴿وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ بی‌گومان ئی‌مه له‌م قورئانه‌دا هه‌موو‌جوره مه‌سه‌لی‌کمان
بو‌میدایه‌تی نه‌و خه‌لکه هی‌ئانه‌وه ﴿وَلَنْ جَنَّتْهُمْ بَايَةٌ﴾ له‌گه‌ل نه‌وه‌یشدا نه‌گه‌ر توه‌ر نیشان‌ه‌یه‌کی ده‌مکو‌تکریان بو
بی‌نی، له‌وانه‌ی خو‌یان پی‌شنیازی نه‌که‌ن ﴿لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ له‌باتی خو‌به‌ده‌سته‌وه دان بی‌گومان بی‌ پرواکان
نه‌لین: ﴿إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطَلُونَ﴾ ئی‌وه هر پروپالانته چین ﴿كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ ئا
به‌وته‌رزه‌ش خوا مو‌ر ده‌نیئت به‌سه‌ردلی نه‌وانه‌دا که‌نه‌زان و نه‌فامن و دوا‌ی ئاره‌زووی خو‌یان نه‌که‌ون له‌باتی
ئامو‌ژگاری‌یه‌کانی تو ﴿فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ سا تو ئه‌ی مو‌حه‌مه‌دا! ﴿تَارَاجَتْ هَبِيتْ لَه‌سَر نَازَارِیَانْ﴾
به‌راستی به‌لینی خوا حقه و دیت‌ه‌دی، به‌سه‌ر خستنت به‌سه‌ر دو‌ژمنه‌کانتدا و پایه‌داری ئایینه‌که‌ت ﴿وَلَا يَسْتَخْفَنَّكَ
الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ﴾ نه‌وانه‌ی برواو یه‌قینیان به‌پو‌ژئی قیامت و زیندوو بوونه‌وه نی‌یه قه‌لس و قه‌له‌قت نه‌که‌ن،
له‌راگه‌یاندنی ئایینه‌که‌ت و له‌خشته‌ت به‌رن و له‌ری بترا‌زینن. (ئین جهریر) ده‌لی: (عه‌لی کو‌ری ئه‌بی تالیب) نو‌یژی
به‌یانی ده‌کرد، پی‌او‌یکی (خه‌واریج) پی‌یگوت: (لئن اشرکت لیحبطن عملک و لتکونن من الخاسرین) واته: نه‌گه‌ر
که‌سی تر له‌باتی خوا به‌رستی، بی‌گومان کاره‌کانت پو‌چه‌ل ده‌بی و ده‌چی‌یه ریزی زیانباران (عه‌لی یش هر
له‌نو‌یژه‌که‌دا وه‌لامی دایه‌وه‌و گوتی: (فاصبر إن وعد الله حق ولا يستخفك الذين لا یوقنون).

کو‌تایی سووره‌تی (رووم) له‌ته‌ک سوپاسی بی‌ پایاندا بو‌ خوا‌ی له‌کارزان و دل‌و‌قان.

والحمد لله والمنة.

*** **

۲۱- سووره تی (لوقمان سه)

مهككه يیه و (۲۴) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

ئهم سووره ته ییش وهك سووره ته مهككه ییه کانی تر چاره سهری مه سه له ی: یه کخو ایه رستی، په یام به ریتی، زیندوو بوونه وه.. ئەکات. سهره تا به باسیکی قورئان ده ستپیده کات، ئینجا هه ندی به لگه له ئاسمان و زه ییدا دینیت وه بویه کتا په رستی و، بو ترساندن میهره دومی ش به باسیکی قیامت کۆتایی دی. پییشی ده لئین سووره تی (لوقمان) چونکه وه سیه تنامه گرنگه که ی لوقمانی حه کیمی تیدایه بو کپه که ی، که پره له وتوو یژو گفتو گو و

ناموژگاریه کانی بو خواناسین و بیرو باوه ری دامه زراو و بهتو به پاداشت وتۆله له گه ل کپه کیدا. ئابه م شیوه ییش ده ست پی ئەکات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* ۱﴾ دیاره که قورئان پیکه اتوو له م جوړه پیتانه، ده سا فرموون ئیوه ش وینه ی بینن ئەگه ر ئەتوانن ﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ﴾ ئەمانه نایه تی قورئانیکی تۆکمه و، پر له حیکمه ت و ورده کاری و یاسای قه شه نگه ﴿هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ﴾ پینیشاندرو به زه ییشه بو چاککاران، چونکه ئەوانن ناماده ییان تیدایه بو سوود لی وهر گرتنی ﴿الَّذِينَ يَقِيمُونَ الصَّلَاةَ﴾ ئەوانه ی که نو یژو کانیان به تیرو ته سه لی ئەنجام ده دن ﴿وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ﴾ وله مال و سامانی ش زه کات ده دن ﴿وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ﴾ به پوژی سه لاو دوایی ش خاوه ن یه قین و دلنیا ن ﴿أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ﴾ ئانه وانن له سه ر پینموونی و پیگه ی راستی په روهر دگار یانن ﴿وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ وهر ئەمانه شن سه رکه وتوو پر زگار و به ختیار.

حالی هه ندی له مروژ گوهر کانه:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ﴾ له نیو خه لکدا هیه، وته ی بیهوده: شانامه ی عه جه م، یان هه ر فیکره یه کی رووخینه ره ته ی کتیییکدا، یان له ناو (سیدی) یه کدا ده کپی، یان بو خوی ده ینووسی و، بوچه واشه کردنی خه لک بلاوی ده کاته وه.

(لهوا الحدیث): مانایه کی به ربلاو فراوانی هیه، چونکه هه موو جوړه وته یه ک ئاده میی سه رقال بکاو به ره و گوهرایی رایکی شیت، ئیتر گوهرانی و ئاوازی ئاره زوو بزوی بێت، یا هه ر وته یه کی بیهوده، ئەمانه هه مووده گریته وه. گوتراره ئەمانه ته ش سه باره ت به (نه زری کوپی حارس) دابه زی، چونکه ده چوو ئافره تی گوهرانی بیژی ده هیناو، کاتی بیستبای فلانی که ده یه ویت موسلمان بییت، خیرا ده چوو ده ستی ده گرت و ده یبرد بو لای ژنه گوهرانی بیژه که وپییده گوت: ده سا هه ر ئیستا پیکی شه رابی بو تی که و به ئاره زووی خویشی گورانیی بو لی، پاشان پییده گوت: ئەمه

سُورَةُ لُقْمَانَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ۲ هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ ۳ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ۴ أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۵ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ۶ وَإِذْ أَنْتَلَىٰ عَلَيْهِ آدَمُ الْأُتْرَاقَ وَلَىٰ مُسْتَكْبِرًا ۷ كَان لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَن فِي أُذُنِهِ وَقْرًا فَبَشَّرَهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ۸ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ۹ خَالِدِينَ فِيهَا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۱۰ خَلَقَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَىٰ فِي الْأَرْضِ رَوًى أَن يَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنبَأْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ۱۱ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ ۱۲ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ۱۳

۴۱۱

لهو نوڙڻو پوڙووهی مووچه ممد بوڙیوهی هیناوه باشره اهر نهوبوو دهچوو شانامه و نهوجوره کتیبانهی دهکری بهمستی گومراکردنی خه لکی و دهیوت: نه گهر (موحومهد) داستانی (عاد) و (سه موود) بو ځیوه باس دهکا، منیش داستانی (روستم) و (نه سفندیار) و پاشاکانی څیرانتان بو باس دهکم. (مختصر تفسیر الطبری)، و (اسباب النزول للسيوطی). ﴿**لیضل عن سبیل الله**﴾ تاخه لکی له ریگهی خوا چه واشه و گومرا بکات، مبهستی نهویه که مهردم سهرگهرم بکات به گورانیی رابوواردنه وه. به لئی.. هر گورانییه که څاره زوو بورو و ژینی و به ره و قسادو بی رهوشتی مروه هه لنیت، وه گورانی به به ژن و بالای څاره تاندو جوان کردنی عاره و .. هتد نهویه که دهنگی زانیان هیه له سهر قه دهغه و حرامیتی.. ده شلین موسیقایه کیش له گهل نه وانه دابی حوکی هروایه. ﴿**بغیر علم**﴾ نه و کارهش له پرووی نه قامی و، نه زانینه وه دهکا. واته: بی نهویه گوی بدو بزانی بهمه ترسی کاره کهی ﴿**ویتخذا هزوا**﴾ وه څایه ته کانی قورئانیش دهکاته گالته جاری خوی ﴿**اولئک لهم عذاب مهین**﴾ نه وانه نه و کارانه دهکن سزایه کی نابرو به ریان بو هیه پرسیار کرا له (نبین مه سعود) له تهفسیری نه څایه ته: (ومن الناس من یشتري لهو الحديث) گوتی: (الغناء، والله الذی لا إله إلا هو (یرددها ثلاثا). (حسن البصری) گوتویه تی: (نزلت فی الغناء والمزامیر، قال الضحاک: (لهو الحديث) یعنی: الشکر. وه زهیدی (نبین نه سلم) یش وایگوتووه. وه (نبین جه ریر) گوتویه: انه کل کلام یصد عن آیات الله واتباع سبيله. (نبین که سیر) یش ده لئی: (قوله: ((لیضل عن سبیل الله)) ای انما یصنع هذا للتخالف للإسلام وأهله. (مجاهد) گوتویه تی: (قول الله ویتخذا هزوا) ای ویتخذ سبیل الله هزوا یستهزا بها. وه (شیخ سعیدی) له تهفسیره کهیدا ده لئی: (دخل فی ((لهو الحديث)) کل کلام محرم، وکل لغو، وباطل، وهذیان من الأقوال المرغبة فی الکفر والفسوق والعصیان، ومن أقوال الرادین علی الحق، المجادلین بالباطل لیدحضوا به الحق، ومن غيبة ونمیمة، وکذب، وشتم، وسب، ومن غناء ومزامیر شیطان..). (ئیمامی قورتوبی) یش ده لئی: (لهو الحديث): الغناء، فی قول ابن مسعود وابن عباس وغیرهما، النحاس: وهو ممنوع بالکتاب والسنة (پاشان ده لئی: قلت: هذه إحدى الآيات الثلاث التي استدلت بها العلماء على کراهة الغناء والمنع منه. والآية الثانية قوله تعالى: (وانتم سامدون) ۶۱/۵۳ قال ابن عباس: هو الغناء بالخميرية. والآية الثالثة: (واستفزز من استطعت منهم بصوتک) ۶۴/۱۷ قال مجاهد: الغناء والمزامیر. وروی الترمذی عن أبی امامة عن رسول الله ﷺ قال: (لاتبیعوا القینات ولا تشتروهن ولا تعلموهن ولا خیر فی تجارة فیهن، وثمانین حرام، فی مثل هذا انزلت هذه الآية). له په رویزه که یشیدا هاتووه: (إسناده واه) أخرجه الترمذی فی التفسیر (۳۱۹۵) باب (۳۲) ومن سورة لقمان، وذكره الحافظ فی الفتح (۹۱/۱۱) وضعفه. وحلف علی ذلك ابن مسعود بالله الذی لا إله إلا هو (ثلاث مرات) إنه الغناء. وعن ابن عمر إنه الغناء“ وكذلك قال عکرمه ومیمون بن مهران ومکحول. ﴿**وإذا تتلى علیه آیاتنا**﴾ هر کاتیکیش څایه ته کانی ئیمه ی به سهردا ده خوینریته وه ﴿**ولی مستکبرا کان لم یسمعها**﴾ به فیزوده عیه وه پووی وهرده گیږی، هره وه نه بییستبن ﴿**کان فی اذنیه وقرا**﴾ ده لئی هره دوو گوی قورس وگران بووبن ﴿**فبشره بعذاب الیم**﴾ سا توش موزده ی پییده به سزایه کی به نییش.

ځاییندهی موسلماننه چاکه کان:

﴿**إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات**﴾ بیگومان نه وانه ی باورپان هیناو کاروکرده وه چاکه کانیان نه نجام دا ﴿**لهم جنات النعیم**﴾ باخاتی پر نازو نیمه تی به هه شتی نه برودیان بو هیه ﴿**خالدین فیها**﴾ به هه تا هه تاییش تییدا

نه میننه وهو هیچکات لییناچنه ده ری ﴿وعد الله حقا﴾ به لینی خوایش راست و دروسته و دیتهدی ﴿وهو العزیز الحکیم﴾ هر نه ویشه بالآدهستی، کار جوان و، نه شزانی کی شایسته ی چیه؟
به لگهی تاک و ته نیایی خوا:

﴿۱﴾ **خلق السموات بغير عمد ترونها** ﴿ثامانه کانی له و به رزه وه دروست کردوه بیئوه هیچ ستون و کؤله که یه کببینن ﴿والقی فی الارض رواسی﴾ وچند کیویکیشی خسته زه مین و دایچه قاند وه ک میخ بو چادر ﴿ان تمید بکم﴾ نه وه ک له رزه و جم و جool به نیوه بکا ﴿وبث فیها من کل دابة﴾ وه هه موو جوړه گیانله به ریکی تیدا بلاو کرده وه، که مه گهر هه رخوا خو ی به نه ندازه و ژماره یان بزانی ﴿وانزلنا من السماء ماء﴾ له ناسمانیشه وه بارانیکمان بو دابه زاندن، بو سوودی نیوه ناژه له کانتان

﴿فانبتنا فیها من کل زوج کریم﴾ نینجا له ویدا له هه موو جوړه رووه ک گیایه کی هاو ل و جووتی جوانی به که لکمان پواند ﴿هذا خلق الله﴾ نه مه دروستکراوی خواجه "به ته نها و بی هاو ل و یارمه تیدر و دیه یان و ﴿فارونی ماذا خلق الذین من دونه﴾ جا نیوه نه ی خه لکینه! نیشانم بدن چیان دروست کردوه؟ نه وانه ی جگه له خوا نیوه نه یانپه رستن ﴿بل الظالمون فی ضلال مبین﴾ هیچیان دروست نه کردوه، به لکو موشریکه کان له ناوگو مپایه کی ناشکر ادان، که بتان ده پهرستن ﴿ولقد آتینا لقمان الحکمة﴾ به پراستی حیکمه ت و ورده کاری و بیرتیزی و پای قبول و پراستمان به لوقمان دا. (سه عیدی کوپی موسه یه ب) ده لی: (لوقمان) قوله ره شه یه کی میصری بو، خوی گه وره نه وگشت حیکمه ت و ژیری و وریایه ی پی به خشی، وه خاوه نی چندان گوتار و ته ی هره به رزه، وه پیاو یکی صالح و چاک بو، به لام پله ی پیغه مبه ریتی نه بووه. ﴿ان اشکر الله﴾ پیمان گوت: هه میشه سوپاسی خوابکه له سه ر

﴿ولقد آتینا لقمان الحکمة ان اشکر الله ومن یشکر لله فإنا نضرب له أجره عظیم﴾ و لوقمان لاینه و هو یعطه، یعنی لا تشکر بالله إنا الشکر لظلم عظیم ﴿ووصینا الإنسان بولديه حملته أمه وهن علی وهن وفصله فی عامین ان اشکر لی ولولیک الی المصیر﴾ و ان جهدک علی ان تشکر لی ما لیس لک به علم فلا تطعهما وصاحبهما فی الدنیا معروفا و اتبع سبیل من اناب الی ثم الی مرجعکم فانیبکم بما کنتر عملون ﴿بئنی انک انک مثقال حبه من خردل فتکن فی صخرة أو فی السموت أو فی الارض یأت بها الله ان الله لطیف خبیر﴾ بئنی اقم الصلوة و امر بالمعروف و انه عن الشکر و اصبر علی ما اصابک ان ذلک من عزم الامور ﴿ولا تصعر خدک للناس ولا تمش فی الارض مرحا ان الله لا یحب کل مغال فخور﴾ و اقصد فی مسیک و اغضض من صوتک ان انکر الا صوت لصوت الحیر ﴿ان

نه وفه زل و به هریه پیدایت ﴿ومن یشکر فإنا یشکر لنفسه﴾ خو هه رکه سیک سوپاسی خوا بکات، بیگومان خیر و به رکه ته که ی ته نها بوخوی نه بیت ﴿ومن کفر فإنا الله غنی حمید﴾ هه رکه سیکیش سپله و ناسوپاس بی، نه وه ناره زوی خویه تی و خوی زیانی کردوه، جابه پراستی خوا بی نیازی هه میشه سوپاسکراوه.
لوقمان راسپارده ی کوره که ی ده کات:

﴿۱۲﴾ **وان قال لقمان لابنه وهو یعظه** به یاد بکه کاتی لوقمان به کوره که ی خو یگوت و نه و نا موژگاری نه کرد: ﴿یا بنی لا تشکر بالله﴾ کوره چکؤله که م! هه ر شتیک، یا که سیک مه که به شهریک و هاو به شی خوا ﴿ان الشکر لظلم عظیم﴾ به پراستی شهریک و هاو به شدانان بوخوا، سته میکی گه وره یه له هه موو تاوانیک گه وره ترو، هه رگیز بی ته بیه قابیلی عه فوو لیبوردن نیه. نه م نایه ته نه وه ده گیه نیث که (شیرک) سته میکی ئیجگار مه زن و گه وره یه، هه روه کو

له سووره تی: ۱۰۶/۱۰. (فإنك إذا من الظالمين) وه له سووره تی (۲/۲۵۴) دا وله فهرمودیه کیشدا هاتووه که: وشه ی (ظلم) له نایه تی (۶/۸۲) دا، به مانا (شرك) ه. ﴿**ووصینا الإنسان بالذیة**﴾ ئیمه دهرباره ی باوک و دایک به مروّ قمان راگه یاند و ناموژگاریمان کردکه: هه میشه ره فتاری چاکه یان له گهل بکهن ﴿**حملته امة وهنا علی وهن**﴾ به تایبه تی له گهل دایکییدا.. دایکی به پیستی سک هه لیگرتووه به لاوازی له سهر لاوازی، تاله داویندی به ربوته وه، هاتوته ئهم جیهانه وه ﴿**وفصّاله فی عامین**﴾ شیر برینه وه شی دووسالی خایاند، واته: گهرمندال پیویستی به شیر هه بوو هه تا دو سال ئه یدریت ی سوودی لیوهرئه گری ﴿**ان اشکر لی ولوالدیک**﴾ که وایه (ئهی مروّ!) به رده وام سوپاسی من بکه له سهر نیعمه ته کانم و، سوپاسی باوک و دایکیشت بکه له سهر ئهو هه موو ئه زیهت و ئازاره له پیناوی تودا چیشتوویانه ﴿**إلی المصیر**﴾ گپړانه وه شتان هه ر بولای منه، دوا ی زیندوو بوونه وه ﴿**وإن جاهداک علی ان تشرک بی مالیس لک به علم**﴾ هه میشه گوپړایه لیان به و، له سنووری رهمانه ندیی خوا دا، خوئه گهر هه ولیشیاندا و پییان داگرت له سهرئه وه که شتیک بکه ی به شهریک و هاو به شم، که هیچ به لگه و زانیاریه بکت پی نییه ﴿**فلا تطعهما**﴾ ئه وسا گوپړایه لیان مه که ﴿**وصاحبهما فی الدنیا معروفا**﴾ وه له له دنیا دا له گهل هه ردوکیاندا، به شیوه یه کی چاک و په سه ند هاو له ی بکه، هاو پری و هاو کاریک ی چاک به بویان به جل و بهرگ و خوراک و هه لئسوکه وتی چاک دلخوشیان بکه.. هتد ﴿**واتبع سبیل من اناب الی**﴾ وه به رده وام هه رپنگه ی ئه وه بگره که به ره و من ریگه ی گرتو ته به ره و گه پراو ته وه بلام ﴿**ثم الی مرجعکم فانبئکم بما کنتم تعملون**﴾ له پاشا هه موتان هه رلای من ده گه پرنه وه، ئینجا له و کارو کرده وه یه ش له دنیا دا کردوتانه ناگادارتان ده کهم ﴿**یا بنی إنها ان تک مثقال حبة من خردل**﴾ دووباره ئه گه پرنه وه سهر وه سیه ته که ی لوقمان: ئهی کوپه چکوله و شیرینه کهم! ئه گهر به نه ندازه ی سه نگی ده نکه خه رته له یه ک چاکه، یا خراپه ته هه بی ﴿**فتکن فی صخرة او فی السموات او فی الأرض**﴾ له ناو دلی به ردیک ی که پدا، یان له گوشه یه که له ئاسمانه کان، یان له زه ویدا بیت ﴿**یا تها الله**﴾ له روژی قیامه تدا خوا ئه یینیت ته پرو ﴿**إن الله لطیف خیر**﴾ به راستیی خوا زور وردینه، هیچ شتیک ی وردی لی بزر نابیت، زوریش به ناگایه، هه قیقه تی شته کان هه مووده زانی ﴿**یا بنی اقم الصلاة**﴾ ئهی کوپه بچکوله و شیرینه کهم! هه میشه نویژده کانت به ته وایو به چاک ی به جی بهینه ﴿**وامر بالمعروف**﴾ فه رمان به چاکه بده و ﴿**وانه عن المنکر**﴾ وری له گونا هو خراپه بگره ﴿**واصبر علی ما اصابک**﴾ له سهر هه رئه و به لاونه هه مته یی ته تووشت ده بی خوراکه ربه ﴿**ان ذلک من عزم الأمور**﴾ بیگومان ئهو کارانه - بوم باسکردیت - له وکاره په سه ندو گرنگانه یه خوا ده یه وین ﴿**ولا تصغر خدک للناس**﴾ کوپم! به فیزه وه پروت و هه مره گپره له خه لکی دی و روتگرژ مه که، به لکو هه رده م روخوشبه، وه ئهم فهرمودیه گشت مروّ قی هه لده نی بو روخوشیی: ﴿**ولو ان تلقی ا خاک ووجهک الیه منبسط**﴾ ئه بووداود. ﴿**ولا تمش فی الأرض مرحا**﴾ به ده عیه و فیز مه پو ریو له زه ویدا، وه ئهم نایه ته ش ده فهرمووی: ﴿**ولا تمش فی الأرض انک لن تخرق الأرض ولن تبلغ الجبال طولا**﴾ (۳۸/۱۷)، ﴿**ان الله لا یحب کل مختال فخور**﴾ به راستیی خوا هیچ ده عیه بازو شانازی که ریکی به خو خوشناویت ﴿**واقصد فی مشیک**﴾ وه له رویشتندا، نه شینه یی و، نه توند برو، واته: باریکی مامناو هندی پییش بگره ﴿**واغضض من صوتک**﴾ وه له ده نگیشتم نزم بکه وه له قسه وگفتوگو دا ﴿**ان انکر الأصوات لصوت الحمیر**﴾ چونکه ده نگی هه رده ناخوش، ئه وه یه زیاد له پیویست به رز بکریته وه، زه پره وده نگی که رانه.

به‌ئاد نهدات هەرگیز ئەو گەمییانەى بۆ هەلناگیرى ﴿لیریكم من آیاتہ﴾ تا هەندى بەلگەو دەسلەلاتى خۆیتان نیشان بدات ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ بەراستى لەوەى باسکرا گەلى بەلگەو نیشانەى گەورە هەیه بۆ هەر خۆراگریكى سوپاسگوزار، واتە: بۆ هەر باوەردارىك خۆراگرو سپاسگوزار بێت، چونکە خۆراگری و سپاسگوزارى دوو سیفەتى بابای ئیماندارە ﴿وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوِجٌ كَالظُّلَلِ﴾ برۆدار زۆر بەئارام و زۆریش سوپاسگوزارە، کەچى موشرىک و هاوبەش دانەرەکان هەركاتى شەپۆلىكى گەورەى دەریا وەك هەورى پىر بىت پەرستەکان داپۆشى ﴿دعوا الله مخلصين له الدين﴾ ئەوسا لە خاوینى لە شىرك و ملکەچى بۆى داوا لەخوا دەکەن و لییدەپارێنەو و رزگاریان بکا ﴿فلما نجاهم إلى البر﴾ جا کاتى پزگارى کردن و گەياندنیە وشکانیى لەسەر ئەو بارەیان ناوەستن. سوورەتى (۶۷/۱۷): ﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ﴾ وە سوورەتى (۶۰/۶-۶۱): ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ﴾ هەرئەم ماناومەبەستە دەگەیه‌نیت. ﴿فمنهم مقتصد﴾ هەیانە مامناوەندیە لەنیوان شىرك و یەك خوا پەرستیدان هەشیانە لەسەر شىرك دەمینیتەو ﴿وما یجد بآیاتنا إلا کل ختار کفور﴾ لەئایەتەکانمان نکوولى ناکات مەگین خەلکیكى فربوباز و پینەزان ﴿یا ایها الناس اتقوا ربکم﴾ ئەى خەلکینە! خۆتان لەسەرپیچى پەروردگار بپاریزن و فرمانەکانى جیبەجى بکەن و لى بترسن ﴿واخشوا یوما لا یجزى والد عن ولده﴾ و لەو پۆژەش بترسن کەهیچ باوکى هیچى لەدەس نایە بۆ کوپى خۆى ﴿ولا مولود هو جاز عن والده شیئا﴾ و هیچ منداڵیکیش هیچى پیناکرى بۆ باوکى خۆى. واتە: تەکاو لالەو پارانەو لەو پۆژەدا بەکردهوى چاک نەبیت کەلکیكى نیە، بۆیە تەنانەتى منداڵیش فرباى باوکى خۆى ناکەویت ﴿إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌ﴾ بێگومان بەلینى خوا بەهاتنى پۆژى قیامەت راستە ﴿فلا تغرنکم الحیاة الدنیا﴾ وریا بن! ژيانى ئەم دونیایە فربوتان نهدات ﴿ولا یغرنکم بالله الغرور﴾ نەفس و شەیتانیشت بە مۆلەتدانى خوا چەواشەو سەرگەردانتان نەکاو فربوتان نەدا، وەك ئەم ئایەتەیش دەفەرموى: (یعدهم و یمنیهم وما یعدهم الشیطان إلا غرورا).

هەر خوا زانای گشت باو بارانیكە :

ئینجا خوا باسى پینچ شت ئەكات کەتەنها هەر خۆى ئەیانزانى:

- ۱- ﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾ بەراستى زانیارى هاتنى پۆژى قیامەت هەرلای خوایه، جگە لەو هیچ کەسیك نازانى قیامەت کەى دیت، وەك لەجیگای تردا دەفەرموى: (لا یجلها لوقتها إلا هو) ۱۸۷/۷.
- ۲- ﴿وینزل الغیث﴾ تەنها ئەویش باران ئەبارینى لەکاتى دیاریکراوى خۆیدا، کەسیكى تر ناتوانى باران بیارینى.
- ۳- ﴿ويعلم ما فی الارحام﴾ ئەویش ئەزانى چی لە منداڵانەکاندا، واتە: هەر لەوکاتەو کەهیمان ئاوە، خوا خۆى دەزانى چیه: کوپە یان کچ، بەختیارو سەرفرازە، یان لاسارو بەدبەختە، بەژن و بالای کورتە، یا... هتد.
- ۴- ﴿وما تدرى نفس ماذا تکتسب غدا﴾ هیچ کەسیك - نە چاکەکار و نە خراپەکار - سەد لەسەد نازانیت سبەینى جى دەکا لەچاک و لەخراپ.
- ۵- ﴿وما تدرى نفس باى ارض تموت﴾ هیچ کەسیش نازانى لەکام سەرزەوى ئەمرى، واتە: کام جیگا دەبیتە گۆرۆ نارامگای، هەرچەند لەوانەیه هەولیش درابى بۆ زانینى ئەمە! ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ چونکە هەر خوایه زانا و

به ناگایه به ته‌واوی پروداوه‌کان و گشت نه‌یئی و ناشکرایه‌کیشی لایه‌کسانه. (وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها إلا هو...)، (۵۹/۶) هر یو دوپاتی نه‌مانا و مه‌به‌سته‌یه.

کوتایی ته‌فسیری سوورته‌تی لوقمان، له‌گه‌ل سوپاسی زورمدا.

والحمد لله والمنة.

*** **

۳۲- سوورده‌ی (سه جده‌یه

مه‌ککه‌ییبه‌و (۳۰) نایه‌ته

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

نه‌م سوورته‌تیش وه‌ک سوورته‌ه‌ا وینه‌کانی خو‌ی چاره‌سه‌ری به‌ه‌ما و بناغه‌ی عه‌قیده‌ی ئیسلامی ده‌کات، وه‌ک: بپروا به‌خوا و، به‌په‌یامی په‌یامبه‌ران و، به‌زیندوو‌بونوه‌و پاداش وتوله‌.. له‌دوای سوورته‌تی (مؤمنون) ه‌وه‌ ه‌اتوه‌، گه‌لی به‌لگه‌ش بو‌یه‌کتا په‌رستی دینیت‌ه‌وه‌، راو‌بو‌چوونی ه‌اویه‌شدانه‌ره‌کان سه‌بارت به‌نکوولی کردنیان بو‌زیندوو‌بونوه‌وه‌ په‌تده‌کاته‌وه‌" کوتاییبه‌کیشی به‌باسی‌کی روژی حیساب و کیتاب و لی‌کولینه‌وه‌ دیت.

بی‌شک قورن‌ان خوا ناردوو‌یه‌تی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ الم﴾ واته: نه‌م قورنانه‌هر له‌م پیتانه‌پیکه‌اتوه‌، که‌چی ناوایش په‌کی ئی‌وه‌ی خستوه‌و، پیتان ده‌لیت: ده‌سا نه‌گه‌ر ده‌توانن نمونه‌ی بینن، فه‌رموون وینه‌و نمونه‌ی بینن! ﴿تنزیل الکتاب لا رب‌ب فیه من رب‌ العالمین﴾ هیچ گومانی تیدا نییه‌ که‌له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کانه‌وه‌، به‌شبه‌ش دابه‌زینراوه‌ته‌

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ
﴿۱﴾ أَمْ يَقُولُونَ أَفْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لَتَنْذِرَنَّهُمْ قَوْمًا
مَا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿۲﴾ اللَّهُ
الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ
ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا
تَتَذَكَّرُونَ ﴿۳﴾ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ
إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿۴﴾ ذَلِكَ
عِلْمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿۵﴾ الَّذِي أَحْسَنَ
كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿۶﴾ ثُمَّ جَعَلَ
نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ﴿۷﴾ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ
 مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا
 مَا تَشْكُرُونَ ﴿۸﴾ وَقَالُوا أَلَمْ نَأْتِ الْآرْضَ آبَاءَنَا فَأَنَّا لَبِئْسَ
 خَلْقُ جَدِيدٍ بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴿۹﴾ قُلْ يَتُوقَكُمُ
 مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿۱۰﴾

خواره‌وه، واته: نه‌ر که‌سی له‌مه‌دا به‌گومان و دوودل بی‌ت، کاریکی زور نابه‌جی و نار‌ه‌وا یکردوه‌ه ﴿ام‌یقولون افتراه﴾ یا کافرو خاونه‌ناسه‌کان ده‌لین: موحه‌مه‌د خو‌ی ه‌ه‌لیبه‌ستوه‌ه؟ بو‌یان نیه‌ نه‌وه‌ بلین ﴿بل‌هو‌الحق‌من‌رب‌ک﴾ به‌لکو‌نه‌وه‌ه‌قه‌یه‌له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگارت‌ه‌وه‌ په‌وانه‌کراوه‌ه ﴿لتنذر‌قوما‌ما‌اتیه‌م‌من‌نذیر‌من‌قبلک﴾ ه‌ه‌تا تونه‌و قه‌ومه‌یه‌بترسینی، که‌پیش تو‌هیچ بی‌دارکه‌ره‌ویه‌کیان بو‌نه‌ه‌اتوه‌ه، دیاره‌که‌خوا سزای هیچ که‌سی نادات بی‌ به‌لگه‌و بی‌دارکه‌ره‌وه‌، ه‌ه‌روه‌ک به‌راشکاوی له‌سوورته‌تی (۱۵/۱۷) دا نه‌مه‌راده‌گه‌یه‌نی وده‌فه‌رموی: (وما‌کنا‌معذین‌حتى‌نبعث‌رسولا). ﴿لعلهم‌یه‌تدون﴾ ه‌ه‌تابه‌شکو نه‌وانه‌شاره‌زاو پینما‌بن و پینگه‌ی حقه‌و پاست ده‌رک بکه‌ن و سه‌ر لی‌شی‌واو نه‌بن.

ناسمان و زهویی و نیوانیان، به‌شش رؤژان خوئقینراون:

﴿الله الذی خلق السموات والأرض وما بینهما فی ستة ایام﴾، ئەو خوایه‌ناسمانه‌کان و زهویی و هەرچیش له‌نیوانیاندایه له‌ماوه‌ی شەش پوژ (ده‌هران) دا به‌دی هیئا ﴿ثم استوی علی العرش﴾ له‌پاشان چوویه سەر عەرش، ئیمانمان به‌ (ئیسیتوا) هه‌یه، به‌لام ئیستیویا به‌ک لایه‌قی شکومه‌ندی خوئی بیئت، واته: بئی هیچ جوژه بیرکردنه‌وهو شو به‌باندن و ده‌ستکاری به‌ک له‌شیوازی ئەو چوونه سەر عەرشه‌ی. جا مه‌به‌ست به‌م (استواء) یه له جیگا‌کانی تردا به ئەندازه‌ی تواناو لی‌زانینی خو‌مان قسه‌ی له‌سەر کراوه، (سه‌له‌ف) و پی‌شینانیشمان له ته‌فسیرو مانای (استوی علی العرش) دا ده‌لین: (ای علا علی الأرض، علوا یلیق بجلاله من غیر تجسیم ولا تکلیف ولا تشبیه ولا تعطیل...) شیای ئاماره بۆکردنه له سووره‌تی (ئعراف) و جیگا‌کانی تردا سه‌بارت به‌م مه‌سه‌له‌یه زیاتر قسه‌مان کردووه، ده‌توانی بجیته‌وه ئەوی. ﴿مالکم من دونه من ولی ولا شفیع﴾ ئەی کافران! بۆتان نیه هیچ دۆست و تکا کاریک - جگه له‌خوئی - له‌سزا رزگارتان بکات ﴿افلا تتذکرون﴾ ده‌نایا ناموژگاری وهرناگرن و له‌سەر کوفرو شیرکی خو‌تان به‌رده‌وام ده‌بن؟! ﴿یدبر الأمر من السماء إلی الأرض﴾ ئەو خوایه‌یه که‌له سه‌رووی ئاسمانه‌وه بۆ زهویی، کارو باری خه‌ک ده‌بر ده‌کات، و ه‌کو ده‌فه‌رموی: (الله الذی خلق سبع سموات ومن الأرض مثلهن یتنزل الأمر بینهن...) ﴿ثم یرج إلیه﴾ له‌پاشان به‌رز ئەبنه‌وه بۆلای خوئی ﴿فی یوم کان مقداره الف سنة مما تعدون﴾ له‌پوژیکدا که به‌پیی ژماردن ئیوه یه که‌هزار ساله، واته: له‌بەر قورسی و سه‌ختی، ماوه‌که‌ی ئەوه‌نده‌ی یه که‌هزار سال درێژه‌وه ئەم روژه روژیکه له‌روژه‌کانی قیامه‌ت. سووره‌تی (۱۲/۶۵): (الله الذی خلق سبع سموات...) بۆه‌مان مانایه، وه (۴۷/۲۲): (وإن یوما عند ربک کألف سنة). (ئیین عه‌بباس) ئەلین: ئەو ه‌زار پوژه‌ش که‌له سووره‌تی (حه‌ج) دا باسکراوه، ته‌نهار پوژیکه له‌و شەش پوژه‌یه، که خوا ئاسمانه‌کان و زهویی له شەش روژاندا دروستکرد، ئەم ه‌زار پوژه‌ش له سووره‌تی (سه‌جده) دا، ماوه‌ی سه‌رکه‌وتن و پویشتنی پوداو و فرمان و کاروباره‌کانه بۆلای خوا - جل جلاله - په‌نجا ه‌زار پوژه‌که‌یش پوژی قیامه‌ته، هه‌ندی‌کیش ئەلین: مه‌به‌ست له هه‌رسی ه‌زاره‌ی سووره‌ته‌کان هه‌ر پوژی قیامه‌ته. ئەو جیاوازی به‌ پیی پله‌ی ئیمان و باوه‌ره، وه که‌هغه‌رموی: (فذلک یوم عسیر، علی الکفرین غیر یسیر) (۹/۷۵-۱۰)، یان ده‌فه‌رموی: (ویقول الکافرون هذا یوم عسیر) (۸/۵۴). ﴿ذلک عالم الغیب والشهادة العزیز الرحیم﴾ ئەو خاوه‌نی په‌سنانه، زانای نادیارو دیاره، ده‌سه‌لاتدارو میهره‌بانه. زانایه به‌هه‌موو شتیکی نادیارو دیار، ده‌سه‌لاتدارو به‌توانایه، زۆر میهره‌بان و دلاو به‌ به‌زه‌یه.

قوناغه‌کانی ئافه‌رانانی مروؤ:

﴿الذی احسن کل شی خلقه﴾، ئەو خوایه هه‌موو شتیکی دروستکراوی خوئی، به‌چاکی و پیک و پیکی دروستکردووه، واته: هه‌موو شتی که جیگه‌ی شیای خویدا فه‌راهه‌می هیئاوه ﴿وبدا خلق الانسان من طین﴾ وه دروستکردنی مروؤ (ئاده‌م) ی له‌قوربه ده‌ست پیکرد، واته: بۆ هه‌وه‌لجار باوکی مروؤی له‌قوریک دروستکرد، به‌و شیوه‌یه که له‌گه‌ئ جیگای تردا باسکراوه ﴿ثم جعل نسله من سلاله من ماء مهین﴾ له‌پاشا نه‌وه‌که‌شی له پالوته‌یه‌ک، له ئاوکی بیهیز دروستکرد، واته: له‌پالوته‌ی ئاوی ژن و پیاو - وه‌کو له‌هیندی سووره‌تی تردا تیپه‌ری - به‌دییه‌نان ﴿ثم سواه ونفخ فیه من روحه﴾ له‌پاشا به‌ژن و بالای پیک و پیککرد و هه‌ر له‌سکی دایکیا، له پوچی خوئی گیانی کرد به‌به‌ریا ﴿وجعل لکم السمع والأبصار والأفئدة﴾ وه گوئی و چاوو دل، واته: ده‌زگای هیزی بیست و بینین و ئامیری دل بۆدانان ﴿قلیلا ماتشکرون﴾ که‌چی زۆر که‌متان سوپاسگوزاری ده‌که‌ن.

قیامت به دوور مه زانی:

﴿**۱۰** وَقَالُوا إِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ﴾ له گهل نهو هه موو به لگانه دا هیما نئو بی باوهرانه وتیان: نایا نه گهر نیما مردین و له ناخی زهوییدا بزر بووین و تیا چووین و بووینه وه گل ﴿**إِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ**﴾ نایا جاریکی تر سهر له نوی دروستده کرینه وه، واته: زیندوو ده بیینه وه؟ ﴿**بَلْ هُمْ بَلَقَاءُ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ**﴾ نهوان ههر ته نیا ئینکاری ژبان وه ناکه، به لکو باوهریان به دیدارو خزمه تگه یشتنی په روهردگاریان نییه، بویه پییان وایه که ههر گیز زیندوو ناکرینه وه و بی حساب و کیتاب ده بن! ﴿**قُلْ يَتُوفَاكُم مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ**﴾ بهو بی باوهرانه بلی: نهو فریشته یه گیان کی شان تانی پی سپیراوه، گیانتان ده کی شی وده مرن. نهام نایه ته وانه گه یه نیت که فریشته ی

گیانکی شان یه که فریشته بیت، زانیانی (سه له ف) یش ده لین! نهو فریشته یه ش ناوی (عیزرائیل) ه، که چی له سووره تی (۹۷/۴)، (۲۷/۴۷)، (۶۱/۶) وانشان دهریت که فریشته ی گیانکی شان زور بن! جا بو نه مه زانیان ده لین له بنه پرتدا نهو فریشته که نهو کاره ی پی سپیراوه تاکه فریشته یه که، به لام چند فریشته یه کی تر له بهر ده ستیدان. ﴿**ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ**﴾ له پاشان ههر بو لای په روهردگارتان ده گهرینه وه و پاداش و توله وهرده گرن.

حالی به دحالی موشریکان:

﴿**۱۱** وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمَجْرُمُونَ نَاكَسُوا رُؤُوسَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ له پوژنی قیامتدا، نهو بیینی کاتی تاوانباره کان له لای په روهردگاری خوین، سهریان شو پرکردوو له خه جاله تیدا ﴿**رَبَّنَا ابْصُرْنَا وَنَسْمِعْنَا**﴾ به زه لیلی نه لین: په روهردگارمان! نهو ی به لینت پیدا بووین وانیستا به چاری خویمان بینیمان و به گوئی خویمان بیستمان ﴿**فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا**﴾ په شیمانین، ده بمانگیره وه بو دنیا، مهرج بیت ههرکاری چاک نه انجام بدهین ﴿**إِنَّا مُوقِنُونَ**﴾ به راستی نیما

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمَجْرُمُونَ نَاكَسُوا رُؤُوسَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا ابْصُرْنَا وَنَسْمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿۱۲﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى وَنَسُوا لَكِنَ حَقُّ الْقَوْلِ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿۱۳﴾ فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا إِنَّا نَسِيتُكُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْعَذَابِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۱۴﴾ إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿۱۵﴾ تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿۱۶﴾ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۷﴾ أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا يَسْتَوُونَ ﴿۱۸﴾ أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَآمَنُوا بِمَا نُصَلِّحُ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۹﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿۲۰﴾ وَلَنُفِيقَنَّهُمْ

یه قینمان هیه، وانه زانین که به لینه که ت راسته. جا ههر نهام مانا و مه به سته یه له سووره تی (نه عراف/ ۵۳) وه له سووره تی (مهریه/ ۳۸) دا پوون کراو ته وه.

نهوانه که سزای قیامت ده بینن، له خوا داوای گهرانه وهی دنیا نه کهن، ههتا نه مجاره کارو کرده وهی چاک بکهن، خواش ده فهرموی: ﴿**۱۲** وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى﴾ نهو ویستبامان به زور هه موو که سیك بینینه سهر پئی هیدایهت، نهوا هه موو که سیكمان به زور دهینایه سهر پئی راست و، هیدایه تمان ددها، دیاره نه وهش پیچه وانه ی نازادی و، سه ریسه سته یه که خوا به مروقی داوه ﴿**وَلَكِنَ حَقُّ الْقَوْلِ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ**﴾ "نه گهر بمان ویستبا ناوامان ده کرد، به لام گفته که له منه وه سابت بووه که: ده بی دوزه خ پر بکهم له جنی وله ناده می، هه موو له بهر زانیمان به وهی که ریگی چهوت و گومرایی هه لده بژیرن و، هیچ به لگو و نیشانه و

ثاموژگارییهک کارییان تی ناکات. سوورده تی (یونس/۹۹) ئه و راستیه دوویات دهکاته وه و دهسهلمیئیت. ﴿**فَذوقوا بما نسیتم لقاء يومکم هذا**﴾ جا (پیان دهلین): ئه مړو ئیوه ئه م سزایه بچیژن له بهر ئه وهی که گه یشتن ولیقای ئه مړوکه تان له بیر کرد ﴿**نا نسیناکم**﴾ دلنیا بن که ئیمه ش ئیوه مان له بیر کرد له ناو سزادا ﴿**وَذوقوا عذاب الخلد بما کنتم تعلمون**﴾ وه ئیدی سزای ههتا ههتایی و نه براوه بچیژن به هوئی کارو کرده وه کانتانه وه.

مړوقی به برهوا هه رکه نایه تی خویان وه بیر هینایه وه، به سه جده دهکه ویته عه رزی؛

﴿**إنما یؤمن بآیاتنا الذین إذا ذکروا بها خروا سجدا**﴾ به راستیی هه ر ئه وانه برهوا به نایه ته کانمان دهکه ن که کاتی ثاموژگارییان پیده کرین، شوږده بنه وه سه ر زه وی به کړنووش بردن، واته: خویان ئاماده ییه کی باشیان تیدایه و، هه ولیش دهن لینیان تی بگن ﴿**وسبحوا بحمد ربهم**﴾ ته سیحی دهکه ن له هه رشتیک که لایقی نه بی، هاوړی له گه ل سوپاسکردنی په روه ردگاریاندا ﴿**وهم لا یتکبرون**﴾ وبه هیچ شیوه یه کیش فیزو ته که بهر ناکه ن و، خویان به زل دانانین، له عیبادت بو، به پیچه وانه ی ئه وانه ی ته که بهر دهکه ن، له جیگایه کی تر دا خوا ده فهرمو ی: (ان الذین یتکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین) (۶۰/۴۰). ﴿**تتجافی جنوبهم عن المضاجع**﴾ که له که وه ته نیشتیان، به جی و نوینه کانیا نه وه دووره، واته: له بهر عیبادت وشه نو یژ، سه ره سه رین نانین و خه ویان نیه ﴿**یدعون ربهم خوفا وطمعا**﴾ به ترس و به ئومیده وه په روه ردگاری خویان ده پرستن، واته: نو یژ شیه وه دهکه ن، به ترس له سزای خوا، به ئومیده به رحمه تی وبه زه یی. (مه عان) ده لی: گوتم به پیغه مبه ر ﷺ کاریکم فیکه بمباته به هه شته وه! فهرمو ی: به تاک و ته نیا خوا بپه رسته و، هاوه لی بو دانه نییت، نو یژ بکه و زه کات بده و، روژو بگروه حه جی کابه بکه، پاشان هه ولیده له م ریگانه شه وه به رده وام کاری چاکه بکه: روژو وبگروه، چوونکه روژو قه لغانه، خیرو صه ده قه گوناح و تاوان ده سرپته وه، شه و نو یژ له ناو جه رگه ی شه ودا، پاشان نایه تی: (تتجافی جنوبهم عن المضاجع) هه تا (جزاء بما کانوا یعملون) ی خوینده وه. ﴿**ومما رزقناهم ینفقون**﴾ و له و بزق و پوزیییه ی پیمان به خشیون، له ریگای خوادا (له جیه ادا) ده به خشن ﴿**فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قره اعین**﴾ ئیتر هیچ که سیک نازانی چ پاداشتیکی گرنگیان بو داشاوه له هو یه کانی خو ش وشادی چاوان دلئارامی ﴿**جزاء بما کانوا یعملون**﴾ له پاداشی ئه و کارانه دا ئه نجامیاندان و، خویانان بو ماندوو کردوه.

بروادارو لادهر وک یهک نین:

﴿**أفمن کان مؤمنا کمن کان فاسقا**﴾ نایا ئه وکه سه ی برهوا هیناوه وک ئه وکه سه وایه که له ئیمان ده رچووه! ﴿**لا یتستون**﴾ بیگومان هه رگیز ئه و دووانه چوونیهک نین ﴿**أما الذین امنوا و عملوا الصالحات**﴾ ئه وانه ی به باوه ربوون و کاره چاکه کانیا ن کرد ﴿**فلهم جنات المأوی**﴾ ئه و او شوینیان چه ند باخیکی به هه شتی هه میشه ییه ﴿**نرلا بما کانوا یعملون**﴾ له و به هه شته دا دده بن و دده بنه میوان له به رامبه ر ئه و کارانه وه کردوویانه ﴿**وأما الذین فسقوا فمأواهم النار**﴾ ئه وانه ش له ئیمان ده رچوون، جی و ماوایان ناگره ﴿**کلما أرادوا ان یرجوا منها**﴾ هه ر کات بخوازن له و ناگره ده رچن و برؤنه ده ره وه به هه ر شیوه یه ک که عه قلیان بیهری ﴿**اعیدوا فیها**﴾ ئه یانگیرنه وه ناو ناگره که ﴿**وقیل ذوقوا عذاب النار الذی کنتم به تکذبون**﴾ و پیان ئه وتری: ده بچیژن سزای ناگریک که ئیوه نکولیتان ئه کردو برهواتان پیینه بوو ﴿**ولنذیقنهم من العذاب الأدنى دون العذاب الأكبر**﴾ وه ده بی له سزای دنیا یان پیبچیژین (به قات و قریی و به لا)، پیش سزا گه وره که ی روژی قیامت ﴿**لعلهم یرجعون**﴾ به شکوم بگه رینه وه له لادان له کوفرو بیباوه ریی ﴿**ومن اظلم ممن ذکر بآیات ربه**﴾ کی له وکه سه سته مکار تره که به نایه ته کانی په روه ردگاری

ناموژگاریی ده کړیت **﴿ثم اعرض عنها﴾** که چی روویان لیوهر چهر خښیت؟ **﴿إنا من المجرمین منتقمون﴾** نه وانه تاوانبارن، بهراستی نیمه ش توله له تاوانباران نه سینین، ثایه تی ۵۷/ سوره تی (الکف) هر بو پشتگیری هم مه به سته یه.

کتیبی موساو ریبه ری به نی ئیسرا ئیل:

﴿۲۳ ولقد آتینا موسی الكتاب﴾ بهراستی نیمه کتیبی توراتمان به موسا دا **﴿فلا تکن فی مرية من لقائه﴾** جا توش نه ی محمد ﷺ هیچ گومانست نه بی و دوو دل مه به له دیداری موساو، له وهش که تهورات له لایه ن نیمه وه به خشراوه بهو **﴿وجعلناه هدی لبنی اسرائیل﴾** کردیشمانه ری نیشاندهر بو نه وه کانی یه عقوب **﴿۲۴ وجعلنا منهم**

ائمة یهدون بامرنا لما صبروا﴾ وچهند که سی کمان لی کړدنه سهر کړده و پی شه و ا، چونکه له ناینده دا - به فرمانی خو مان - رینموننی خه لکیان ده کړدو، صه برو نارامیان گرت وشانیان دایه بهر نه و نه زیهت و نازاره هاته ریگه یان **﴿وكانوا بایاتنا یوقنون﴾** وه یه قینی شیان به نایه ته کانی نیمه هه بو **﴿۲۵ إن ربك هو یفصل بینهم یوم القیامة فیما كانوا فی یختلفون﴾** و په روه ردگاری تو له پوژنی قیامه تدا بوخوی، له یه کیان ده کاته وه له وهی مشت و مریان تییدا هه بو، له کارو باری ناین، به حوکم و بریاردان له نیوانیاندا، نه وکات چاک و خراپ، راست و ناراست پرون نه بیته وه.

چهنده لگه یه که له سه رده سه لاتی خوا:

﴿۲۶ اولم یهد لهم کم اهلکنا من قبلهم من القرون﴾ نایا بویان روون نه بو ته وه، که چهند خه لکمان له پیشیان وه له ناو بردو وه؟ نه بو په ندیان لیوهر گرتایه **﴿یمشون فی مساکنهم﴾** له کاتی کدا نه مان (قوره یش) به ناو خانو وه ویرانه کانیاندا ده پوشتن و ده گه ران؟! **﴿إن فی ذلک لآیات﴾** بهراستی ناله و دیاردانه دا گه لی به لگه ی زوړ به هی هه بو

ده سه لاتی نیمه **﴿افلا یسمعون﴾** ده نایا نابیسن؟ **﴿۲۷ اولم یروا انا نسوق الماء إلى الأرض الجری﴾** نایا نه یان بینیه که نیمه بو زه ویی کړال و وشک و مردوو بیگیان، ناو ده نی رین؟ **﴿فنخرج به زرعاً تاكل منه انعامهم وانفسهم﴾** ئینجا نیمه ش به و ناوه جوړ او جوړی پروهک و گژو گیوا و مه زراو به رو بو و ده پو نین، مه پوما لاته کانیان و، خو یانیش لیی ده خو ن **﴿افلا یبصرون﴾** ده نایا نابینن؟ په له کړدن کافران بو سزاو وه لاهمه کیان:

﴿۲۸ ویقولون متى هذا الفتح ان کنتم صادقین﴾ بی باوهره کان به لاقرتی و گالته وه ده یانوت: نه گهر ئیوه راست نه که ن، نه د داوهری و بریاردانه له نیوانماندا که ی ده بیته؟! **﴿۲۹ قل یوم الفتح لا ینفع الذین کفروا ایمانهم﴾** پیان بلی: پوژنی داوهری و بریاردان، باوهر شه یان سود نابه خشی به کافرو بی باوهران، دیاره نه و پوژه پوژنی قیامه ته، مه به ست پرانه وهی کی شه کان و داوهری نیوانیان، جائه و پوژه موسلمانان یارمه تی دهر ین و زال دهبین. **﴿ولا هم**

وَلَنَذِیْقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الَّذِیْ دُونَ الْعَذَابِ الْاَکْبَرِ
لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ ﴿۲۳﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُکِّرَ بِآیَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ
اَعْرَضَ عَنْهَا اِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِیْنَ مُنتَقِمُونَ ﴿۲۴﴾ وَلَقَدْ اَتَيْنَا
مُوسٰی الْکِتٰبَ فَلَا تَکُنْ فِیْ مِرْیَةٍ مِّنْ لِّقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ
هُدًى لِّبَنِیْ اِسْرٰءِیْلَ ﴿۲۵﴾ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ اِیْمَةً یَّهْدُوْنَ
بِاَمْرِنا لَمَّا صَبَرُوْا وَکَانَ اُوْلٰئِکَ اٰیَاتِنَا لِیُوقِنُوْا ﴿۲۶﴾ اِنْ رَبَّکَ
هُوَ یَفْصِلُ بَیْنَهُمْ یَوْمَ الْقِیٰمَةِ فِیْمَا کَانَ اُوْلٰئِکَ یَخْتَلِفُوْنَ
﴿۲۷﴾ اَوَلَمْ یَهْدِیْهُمْ کَمْ اَھْلَکْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنَ الْقُرُوْنِ
یَمْشُوْنَ فِیْ مَسٰکِنِهِمْ اِنْ فِیْ ذٰلِکَ لَآیٰتٍ اَفَلَا یَسْمَعُوْنَ
﴿۲۸﴾ اَوَلَمْ یَرَوْا اَنَّا نَسُوْقُ الْمَآءَ اِلَی الْاَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ
بِهٖ زَرْعًا تَاْكُلُ مِنْهُ اَنْعَامُهُمْ وَاَنْفُسُهُمْ اَفَلَا یُبْصِرُوْنَ ﴿۲۹﴾
وَقِیْلُوْا مَتٰی هٰذَا الْفَتْحُ اِنْ کُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ ﴿۳۰﴾
قُلْ یَوْمَ الْفَتْحِ لَا یَنْفَعُ الذِّیْنَ کَفَرُوْا اِیْمَتُهُمْ وَلَا هُمْ یُظَرُّوْنَ
﴿۳۱﴾ فَاَعْرَضَ عَنْهُمْ وَانْتَظَرِ اِنَّهُمْ مُّنتَظَرُوْنَ ﴿۳۲﴾

سُوْرَةُ الْاِنْشِرَافِ

ینظرۆن ﴿مۆلتیش نادرین به پەشیمان بوونه وه و بیانو هیئانه وه﴾ **﴿فاعرض عنهم﴾** جاکه وایه تۆ پروویان ئی وهرگیره وازیان لیئینه **﴿وانتظر انهم منتظرون﴾** وچاوه پروانی سهرکه وتنبه بزانه چییان به سهردیت، دیاره ئهوانیش چاوه پروان چی تووشی تۆ بیئت "تادهرکه وی کئی ئه بیاته وه؟ به ئی.. له چه ند شوینیکی تردا ئه ماناومه بهستهیه هاتوه، وهک سووره تی (۳۰/۵۲ - ۳۱) وه سووره تی (۱۵۸/۶) وه.. هتد.

کۆتایی تهفسیری سووره تی (سهجده) هات، له تهک سوپاسی زۆریشمان بۆخوای دلۆقان و له کارزان.

ولله الحمد والمنة.

*** **

۳۲- سووره تی (له جزاب له)

مه ده نییه و (۷۲) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئه م سووره ته ش وهک سووره ته مه ده نییه کانی تر، چه مکیکی یاسای کۆمه ل و کۆمه لگهی ئیسلامی ده رده خات، ژیا نی تاک و، ژیا نی کۆمه ل و تیکرای موسلمانان، به تایبه تی کاروباری خیزان و ئوسره ده خاته پروو.. تا بیئته ده سه به ری ژیا نیکی سهر فرازی و، سهر بلوندی کۆمه لگه که، هاوکات له گه ل هه لوه شانده وه ی هه ندی باوونه ریتی جاهیلیه ت و نه فامی پێش ئیسلام، وه کو باوی به کوپر کردن (ته به ننی)، ئینجا باسی (ظیهار) و قایه لبوونیان به دوو دل بۆته نها مرۆفیک! وه ههروه ها له خووه پیس و نه گریسه کانی تری کۆمه لگه ی نه فامی پاکژو خاویزی ده کاته وه، ده یشتوانین باسه گرنگه کانی ئه م سووره ته له م سی خاله دا کورت بکه ینه وه:

یه که م: ئاراسته و به کار هیئانی ئه ده ب و ویلی ئیسلامی له ته واوی کارو باردا بۆنموونه: له به شیکی ئاراسته و ئه ده ب و ویلی ئیسلامیه: ئه ده ب و ویلی شادی و زه ماوه ند گێرآن و وه لیمه، خۆدا پۆشین و جل و به رگی ئیسلامی و، خۆ ده رنه خستن به پروو تی و بی حجابی. شیوه ی مامه له کردن له گه ل په یامبه ردا ﷺ ئه مانه و چه ندین ئه حکامی تری کۆمه لایه تی، وه کو حوکمی (ظیهار) و، هه لوه شانده وه ی یاسای به کوپر کردن و میراتی و، رپێدان بۆماره کردنی ژنی به کوپرکراو، حیکمه ت له فره ژنی په یامبه ردا و ﷺ، دروود و سه لاوات ناردن بۆ سهرگیانی پاکیی، باسیکی شه ره کانی خه ندق و گروپه کان له گه ل باسکردنی شیوه ی کۆبوونه وه و په لاماری درندانه یان بۆسه ر موسلمانه کان و ده رخستنی نیازو مه به ستی گلاری دوو پرووه کان و، په شیمان کردنه وه ی خه لکیکی زۆر له سه نگه ری جیهاد و تیکۆشان.. مافی خۆیه تی که ئه گه ر سووره ته که له سه ره تا و کۆتاییدا به درێژه له کاری گه ندله ی دوو پرووه کان بدوی، هه تا په رده ی خیا نه ته کا نیان بۆ هه مووکه سیك لادا. له تهک باسیکی جهنگی (به نی قوره یزه) و هه لوه شانده وه ی په یماننامه که له لایه ن جووله که کانه وه.

دووه م: بریارو فه رمانه کانی خوا.

سی یه م: (به نی قوره یزه) و گروپ و حیزبه کان.

بۆدینی خوا کۆلنه دهر به:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ ^۱ یا ایها النبی اتق الله! ئه ی په یامبه ر! ﷺ به رده و امبه له سه ر ترسی خودا،.

پیاوچاکیک له پیناسه ی ته قوادا ده لی: ته قوا ئه وه یه هه تاده گه یته نووری خوا گوێرایه ل و به رفه رمان بی و، هیوات به پاداشتی فراوانی خواهه بی، وه هه رله به ر پرووناکیی (نووری) خودا له تاوان و تاوانکاری دووره وه که وی و،

به رده و امیش ترسی سزاو تولهی خوات ببی ﴿**ولا تطع الکافرین والمنافقین**﴾ وه هرگیز له بی باوه پود و پوره کان گویرایه لی مه که ﴿**إن الله کان علیما حکیما**﴾ چونکه خوا همیش زانایه کی دانایه، واته: زانایه به هه موو شت و زانینی ئه و دهوری هه موو شتیکی داوه، دانایه له و تارو کرداریداو هه موو تارو کرداری له جیبی خوئی داده نی، دهی که وایه هر گویرایه لی خوا بکه ﴿**واتبع ما یوحی إلیک من ربک**﴾ و شوینی ئه و بریارو قهرمانه بکه وه له لایه ن په روه ردگار ته وه و دهیته بۆده کری ﴿**إن الله کا بما تعملون خیرا**﴾ چونکه به راستیی خوا به رده و ام به و کار و کرده وه ئیوه نه نجای دده ن به ناگیاه و، هر به پیی ئه وهیش پاداش و توله تان ددها ﴿**وتوکل علی الله**﴾ و له ته و او ی ئیش و کاره کانیشدا ته نها پشت به خوا بیهسته ﴿**وکفی بالله وکیلا**﴾ و دیاره خواش بۆ چاودیر و بریکار و پشتیوانی به سه. (ئین جهری و) (ترمزی) ئه لئین: دوو روه کان گو تیان:

پیغه مبه ر دوو دلی هه یه! جابو وه لامی ئه و بۆ چوونه یه خوا فهرمووی: ﴿**ما جعل الله لرجل من قلبین فی جوفه**﴾ خوا له ناوه ناو و دهروونی هیچ مروقی کدا دوو دلی دانه ناوه، که وایه نابی دوو بیرو باوه ریش له تاکه دلنکدا جیبی بکریته وه.

هه ئوه شانده وهی باوی به کوپ کردن (ته به ننی!):

﴿**وما جعل ازواجکم اللائی تظاهرون منهن امهاتکم**﴾

ژنانی هاوسه ریشان که ئیوه دهیانکه نه دایکی خوتان و، پیمان ده لئین: پشتی ئیوه وه ک پشتی دایکم وایه و له جیبیدا یکه من، هرگیز به و قسانه نابنه دایکتان، واته: ته نیا به وتنی رسته ی (وه ک دایکم وایته له حه رامیدا) نابنه دایکتان، به لکو ئه وه هر قسه یه که و، خوتان هه لتان به ستووه، به لی.. له سه رده می نه فامییدا هر که سی ک به ژنه که ی خو ی گو تبا: تو وه ک دایکم وایته، به وقسه یه لی حه رام ده بوو! ئیسلام هات و ئه وه ی هه لوه شانده وه و ئه حکامی بۆ ئه و ته یه دانا، نایه تی: (ماهن امهاتهن ان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِنَ رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾ مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ ۖ وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ ۚ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ۚ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ ۖ وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٤﴾ ادْعُوهُمْ لِأَبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَا بَلَاغٌ لَكُمْ فَعَلْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥﴾ النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ ۚ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

امهاتهن إلا اللائی ولدنهن... ۵۸/۲ پشتگیری هه رنهم مانا و مه بهسته دهکات، له مه دریر تریش ئه م باسی (ظیهار) له سه وره تی (موجاده له) دا دیت. ﴿**وما جعل ادعیاءکم ابناءکم**﴾ ئه وانه ش که ئیوه داوی به کوپ و بو نیان ده که ن و، به ناوی ئیوه وه بانگ ده کرین، خوا نه یکرد و نه ته کوپی ئیوه و، به و قسه یه نابنه کوپتان، به لکو هر شتیکی سه رزاره کی و ده مییه. به لی له سه رده می نه فامییدا کوپی ئه م و ئه و یان ئه هی نایه لای خو یان و حوکی کوپی پشتی خو یانیان ددهایه، ته نانه تی په یامبه ریش ﴿**پیش ئه وه ببی به په یامبه ر (زهیدی کوپی حاریس) ه ی کرد بو وه کوپی خو ی! ئه وسا قورئان هات و ئه و باو و نه ریه جاهیلیه ته ی هه لوه شانده وه و دوو پاتیشی کرده وه و فهرمووی: ﴿ذلکم قولکم بأفواهکم﴾** ئه وه تان هر وته ی سه رزاره کیی خوتانه و هه قیقتی نیه، ئه گینا ئه وقسه یه بناغه و ناوه و کوکیکی نییه و، هرگیز کوپی که سیش نابی به کوپی که سیکی دیکه، که سیش نابی به باوکی که س به قسه یه کی

سهرزاده کيي، وهك خوا له سووره تيكي تر دا ده فهرموي: (ماكان محمد ابا احد من رجالكم...) ۴۰/۳۳. (عه بدولاي كوري عومهر) ده لي: ئيمه (زهيدى كوري حاريس) همان ههر به نيوي (زهيدى كوري موحه ممه ده) وه بانگده كرد، هه تا نايه تي: (ادعوه لآبائهم...) هاته خوارى. (فتح البارى: ۸/ ۳۷۷، موسليم: ۱۸۸۴/۴) **﴿والله يقول الحق﴾** خواش هه ميشه ههر وته ي راست و دروست ئه لي وچى ههقه ئه وه بهيان دهكا **﴿وهو يهدي السبيل﴾** ههر ئه ويشه بهنده كاني خوي ريئوين دهكا بو ري راست، جا كه واته توش ئه ي موسلمان! ته نها گوي رايه لي ئه وبه **﴿ادعوه لآبائهم هو اقسط عند الله﴾** ههر به ناوي باوكي خويانه وه بانگيان بكن و نيويان بهرن، واته: مه لين: (زهيدى كوري موحه ممه ده)، به لكو بلين: (زهيدى كوري حاريس) ه، چونكه لاي خوا ههر ئه وه په سهند و داگه رانه يه **﴿فان لم تعلموا آباءهم﴾** خو ئه گهر باوكيشيانتان نه ده زاني هه تا به ناوي باوكيانه وه بانگيان بكن **﴿فإخوانكم في الدين ومواليكم﴾** ئه وه براي ثاييني و دوستانن، ئه گهر موسلمان بن، وه خو شه ويست و مه ولاتان، واته: پاش نازاد بووني له كويله يي ده بي بلين: فلانه كه سى مه ولان!، بويه بو دوايي په يامبه ر **﴿به زهيدى ده گوت: تو براو مه ولاي ئيمه ي: (انت اخونا ومولانا) (فتح البارى: ۷/ ۵۷۰).﴾** **﴿وليس عليكم جناح فيما اخطأتم به﴾** خو ئه گهر به هله جاريكيش بانگتان لي كردبن، زمانتان وا راهاتبي، ئه وه هيچ قهيناكاو گونا هيكتان ناگات له وه هله دا **﴿ولكن ما تعدت قلوبكم﴾** به لكو گوناخ له وه دايه كه ئه گهر به ده وه به ده ست ئه نه قهست ئه و كار به كن و نيويان بهرن به غه يري باوكيان. **﴿وكان الله غفورا رحيم﴾** خواش هه ميشه گوناخ پوشه، دلوفان و ميهره بانه.

پيغه مبه ر بو موسلمانان له خويان فهرزتره وه، هاوسه ره كانيشي دا يكيانن:

﴿النبي اولى بالمؤمنين من انفسهم﴾ په يامبه ر **﴿به برواداران له خودى خويانيش له پيشتره، له هه موو كارو باريكي دين و دنيا دا، وه هه رگيز پيخوش نه بو وه موسلمانان توشي هيچ جوړه به لا و نه هه مه تيگ بين، هه موو كاتيش هه وليدا وه به ره و خيرو چا كه بچن و خوي به براي ان داناه، دياره كه ده بي موسلمانانيش هه رئه و بريار و حوكميان بو بدا و، ههر قسه ي ئه ويش ببيسن، وهك خوي له فهرمووده يه كدا ده فهرموي: ((انا اولى بكل مؤمن من نفسه، فايما رجل مات وترك ديناً فإلى، ومن ترك مالا فلورثته)).** واته: من به خودى موسلمانانه وه له خويان بو خويان نزيكترم، جا هه ركه سي به قهرزاري مرد، قهرزه كه ي له سه ر منه و، من ده يي ژيرم، هه ركه سي كيش مردو مال و ساماني لي به جيما، ئه وه بو ميراتبه راني خوي ده بي. ئه م فهرمووده يه باشتري به لگو و نيشانه ي دلسوزي ئه و پيغه مبه ره **﴿نشان ده دات به رامبه ر به ئومه ته كه ي. پيشه وا (ئه حمده و) (ئه بو داود) پريوايه تيان كردوه.﴾** **﴿وازواجه امهاتهم﴾** و ئه نه كانيشي دا يكيانن، پيويسته وهك دا يكي خويان ري ز و حورمه تيان لي بينن. واته: له ري زگرتن و حه راميي ماره كردنياندا وهك دا يكيانن، به لام له ته ماشا كردن و خه لوته و... هتده بي وهك ئه ناني ترما مه له يان له گه لبك ري ت **﴿واولوا الارحام بعضهم اولى ببعض في كتاب الله من المؤمنين والمهاجرين﴾** و له كتيبي خوا دا (لوح المحفوظ)، وا نوو سرا وه كه ميراتي هي ندي له هي ندي به هو ي خزميه تي نه سه يبي، له خه لكاني تري نيو برواداران و كوچكه ران له پيشتره، به لي... له سه رته اي ئيسلامه وه به هاوپه يمانى و به موسلمانته ي و برا بوون به ديني خوا، ميراتيان له يه كتر ده برد، جا له دواييدا له ناو موسلماناندا ئه و حوكمه يه - وهكو (ئيبن عه باس) ده لي - هه لوه شا يه وه و چوويه وه سه رباري واقيعي خوي. **﴿إلا ان تفعلوا إلى اوليائكم معروف﴾** سامه گه ره گه ل خرم و دوستاندا پيا وه تي و چا كه يه ك بكن و شتيكيان به نى **﴿كان ذلك في الكتاب مسطور﴾** ميرات بردني خزمان له يه كتر ميرات نه بردني كا فر له موسلمان، ئه مه له قورئاني پيروزدا تو ماره و نوو سرا وه ده بي كاري پيكي ري.

خوا په یمانی له پیغهمبه ران سه ند:

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ﴾ نهو کاته وه بیر بیڼه که نیمه په یمانمان له پیغهمبه رانی پیشتو وهرگرت که: هلسن به نه رکی سهرشانی خو یان و به باشی به رنامه که ی خوا رابگه یهنن ﴿وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ﴾ و به تایبه تی له تو نه ی موچه ممه د! - و له (نوح و ئیبراهیم و موسا و عیسای کوری مریه م- سلاویان له سهر بیټ) ﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا﴾ و بو نه مهش په یمانیک ی بته وو توندو مه که ممان لی وهرگرتن، دیاره په یمانی پیغهمبه ران له په یمانی خه لکانی تر گرنکتره، هر بویه له م نایه تانه شدا: ﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ ۚ﴾ ۸۱/۲، (شرع لکم من الدین ما

وصی به نوحا والذی اوحینا الیک وما وصینا به ابراهیم وموسی وعیسی ان اقیموا الدین ولا تتفرقوا فیه ۸۱/۲) نهو ماناومه به سته دووپا تکراره توهه ﴿لِیَسْأَلَ الصَّادِقِینَ عَنْ صَدَقَتِهِمْ﴾ تا خوا له پوژی قیامه تدا له راستگو یی راستگو یان (واته: پیغهمبه ران) بیرسیټ: سه باره ت به گه یاندنی په یمانه کیان و وه لامدانه وه ی گه له کیان بویان، نهو جاپاداشیان بداته وه له سهر نیمان و پروا که یان ﴿وَالْكَافِرِینَ عَذَابًا اَلِیْمًا﴾ و بو خوانه ناس وبی بروایانیش، سزایه کی به نیثی ناماده کردوه.

جهنگه که ی خه ندهق:

ئینجا ده چیته سهر باسی جهنگی چال (خندق - نه حزاب) و ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ﴾ نه ی گه لی خاوه ن باوه را به رده وام یادی نیعمه ت و به خششی خوا بکه نه وه به سهر تانه وه ﴿إِنْ جَاءَكُمْ جُنُودٌ﴾ نهوده مه که له شکریکی فره گه وره هاته سهرتان، واته: له پوژی (خه ندهق) دا، که له ناو تیره کانی عه رب وجو له که دا (۱۲) هزار جهنگا وه ناماده کرابوو، جاکاتی

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ﴾ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿۷﴾ لَسْتُمْ بِالصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿۸﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿۹﴾ إِذْ جَاءَكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَطَئِنُونَ بِاللَّهِ الظُّنُونًا ﴿۱۰﴾ هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿۱۱﴾ وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مُوَاعِدُنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ ۚ لَآ عُرُورًا ﴿۱۲﴾ وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَرْبِ لَا مَقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَذِينَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِنْ يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿۱۳﴾ وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَطْرَافِهِمْ سُلُوفٌ أَلْفَتَنَ لَا تَوْهَاهُمْ مَّا تَلَبَّسُوا بِهَا ۖ لَآ أَلْسِيْرًا ﴿۱۴﴾ وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُؤَلُّوْنَ ۖ لَآ دُبْرُوكَانَ عَهْدَ اللَّهِ مَسْئُولًا ﴿۱۵﴾

نهو دهنگ وباسه گه يشته په یمابه ران، نهویش خیرا مه شوه رته ی له گه ل هاوه لانکر د چی بکه ن باشه! جا له سهر راو بو چوونی (سه لمان) ی فارسیی - که شاره زایی له نه خشه و پلانی فارسه کان هه بوو- سهر باز گه یه کیان دروست کردو چالیکیان له نیوانیاندا لیذا، نهو جار (سی هزار) سهر بازی موسلمان کو بیویه وه و پو به رووی نهو له شکره دوازه هزار که سیه وه ستان و، موسلمان ه کان ترسی تیکشانیان لینیش ت و، هزارو یه ک حیسابیان بو نه نجامی خو یان و جهنگه که ده کرد ﴿فَارْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا﴾ نهو سا نیمه ییش لهو کاته زور ترسنا که دا (با) یه کی زور توندو ساردمان نارده سهریان، هاوپی له گه ل کو مه لی سهر بازی فریشته دا که نیوه نه تان دیتن، دهره نجام هرچی چادرو مه نجه ل و دیزه و گوزه یان بوو تیک و پیک شکاو سهر خوار بوویه وه و خویشیان به په له هه لها تن، نه مه یه که پیغهمبه ران - ص - ده فرموی ((نُصِرْتُ بِالْغَبَا، واهلکت عاد بالدُّبُرِ)) فتح الباری/ ۶۰۴ ﴿وَكَانَ اللَّهُ

بما تعملون بصیرا ﴿ و ه خوا هه موو کات بینایه بهو کاروکرده وهیه، ئیوه ئه نجامی ئه دهن، وهکو خه ندهق لیدان وددان به خؤدا گرتن و... هتد ﴿ **إِنْ جَاؤْكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ** ﴾ که دوژمن له لای سهروو، له لای خوارواتانه وه بؤتان هاتن، واته: له خورهه لات وخورئاوای شاری (مه دینه) وه هیرشیان هیئایه سهرتان وئابلؤقه دران ﴿ **وَإِنْ زَاغَتْ الْأَبْصَارُ** ﴾ وئیتر گش چاوی کلاومؤلهق بوو و، له روانینی باری ئاسایی خوی ﴿ **وَبَلَغْتَ الْقُلُوبَ الْحَنَاجِرَ** ﴾ وهه موودلیکیش له ترسدا گه یشته گهروو، هاوه لان به پیغه مبهریان گوت: دؤعایه که هیه بو ئهم سات وکاته بیلین؟ فهرمووی: بلین: ((اللهم استر عوراتنا، وآمن روعاتنا)). ﴿ **وَتَتَذَكَّرُونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا** ﴾ و ئیوهش گومانی زوری جورا و جورتان به خوا ده برد!

نه زمونو نکر دنی برواداران و هه ئویستی دوو پرووه کان:

﴿ **هَٰذَاكَ ابْتَلَى الْمُؤْمِنُونَ** ﴾ لهو جیگاو شوینه دا برواداره کان که وتنه ژیر تاقییکردنه وه، واته: ئه و کاریه تاقییکردنه وه بوو بویان، بو ئه وهی مروقی دلسؤزو راستگوو، مروی دوو پروو ناله بار له یه که جیابینه وه ﴿ **وَزَلْزَلُوا زَلْزَالًا شَدِيدًا** ﴾ وه تهکانیکی زور سهختیان خواردو که وتنه چرکه چرک و، زور به توندی حالیان تیگچوو و که وتنه وه زعیکی ناهه مواره وه، واته: ده تگوت زهوی له ژیر پیئایه وه ده له رزی و ده ته قیته وه ﴿ **وَإِنْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ** ﴾ بیر بیئه ئه وکاتهی دوو پرووه کان وئه وانهش دلیان نه خووش بوئه یانوت: ﴿ **مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا** ﴾ ئه و به لیئهی خواو پیغه مبه ره که ی پیاندا یان به سهر که وتن، ههر فریودان و له خشته بردن بوو بؤمان! واته: به لیئی به سهر که وتنی به سهر (فارس و روم) دا پیداین، که چی وائیستا که سیک ناتوانی به ئاسانی سه رئاویکیش بکات. اسباب النزول/ للسیوطی. ﴿ **وَإِنْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ** ﴾ ئه و کاتهش وه بیر پیئه که دهسته یه که له دوو پاره کان وتیان: ﴿ **يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مَقَامَ لَكُمْ** ﴾ ئه ی خه لکی مه دینه! ئه مه جی و شوینی مانه وه نیه بو ئیوه، ئه ر ههر لی ره بمیننه وه، له وانه یه هه موو تیا بچن ﴿ **فَارْجِعُوا** ﴾ ده سا هه تا نه کوژراون بگه ریئه وه بو ناوشارو، ده ست له (موحه ممد) و هاوه لانی هه لگرن. (ئین عه بباس) ئه لی: جووله که کان به (عبدوللای کوپی ئوبه ی) یان گوت: له بهر چی خؤتان به دهستی (ئه بوو سوفیان) و هاو پیئانی ئه و به کوشت ئه دهن! ده بگه ریئه وه بو مه دینه، ئی مه ییش له وین چاوه پروانتان ئه بین، ئه وسائهم نایه تی: ﴿ **وَإِنْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ** .. هاته خوارئ. ﴿ **وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِنْهُمْ النَّبِيَّ** ﴾ دهسته یه کیشیان (هؤزی به نی حاریسه) بو خؤد زینه وه ده هاتن مؤله تیان له په یامبه ر ﴿ **وَيَقُولُونَ إِنْ بَيُّوتُنَا عَوْرَةٌ** ﴾ و ده یانوت: ماله کانمان بیپاریزه ره که سمان دانه ناوه ئاگای لییان بی، جا له بهر ئه وه ههر ده بی بگه ریئه وه پاسه وانیان بکه یان! ﴿ **وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ** ﴾ خوله راستیشدا درویان کردو بیپاریزگار نه بوون، به لکو له جیگه ی مه حکه ما بوون ﴿ **أَنْ يَرِيدُوا إِلَّا فِرَارًا** ﴾ ههر ئه یانه وی له گو ره پانی جیهاد هه لیئ و خو بدزنه وه و رابکه ن ﴿ **وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ أَقْطَارِهَا** ﴾ ئه وه نده ییش ترسنؤکن، ئه ر له شکری دوژمن له م لاوله ولای مه دینه وه هاتبا یه ته سهریان ﴿ **ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ لَا تَوْهَا وَمَا تَلْبَثُوا بِهَا إِلَّا يَسِيرًا** ﴾ پاشان داوای هه لگه پانه وه یان له دین لیگردبان، وه لامیان ده دانه وه، که میک نه با پیوهی نه ده مانه وه ﴿ **وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلِ لَا يُؤْلِنُ الْأَدْبَارَ** ﴾ خو زووتریش - پیئش پروادانی جهنگی خه ندهق وداوی جهنگی به در - په یمانیان به خوا دابوو که هه رگیز له گو ره پاندا پشت له دوژمن هه لئه که ن و نه به زین که چی درویان کرد ﴿ **وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا** ﴾ دیاره په یمان به ستی له گه ل خوا دا، لیپرسینه وه ی هه یه ولیی به پریرس دهن ﴿ **قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ** ﴾ پییان بلی: ئه ی موحه ممد ﴿ **ئَهْر** ئیوه بتانه وی له مردن، یان له کوشتن هه لیئ و رابکه ن، هه لهاتن سوودتان پیئابه خشی ﴿ **وَإِذَا لَا تَمْتَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا** ﴾

ئەگەر سوودیشتان پى بېخشى، ھەرکەمىك دەژىن وراڧەبويىرن، ئىتر سەرەنجامتان ھەر مردنەو دەگەرپنەو ھە لای خۇمان ﴿**۱۷ قل من ذا الذى يعصمكم من الله**﴾ پىيان بلى: باشە! ئەو ھە كىيە دەتوانى پەناتان بدا ھە خواو، لەبەرەمبەر ئىراڧەى خۇيەو ھە بتانپاريزى؟ ﴿**إن اراد بكم سوءا أو اراد بكم رحمة**﴾ ئەروىستى ناخۇشەكتان تووش بىكات، يان وىستى خىرو چاكەيەكى بوو پىتان ﴿**ولا يجدون لهم من دون الله وليا ولا نصيرا**﴾ ئاشكرايشە بىجگە ھە خوا، ئەو دوو پرووانە ھىچ دۇست و يارمە تىدەر ئىكان دەستناكەوى، كە بتوانى نە ھىلى ﴿**۱۸ قد يعلم الله المعوقين منكم**﴾ بىگومان خوا بە چاكى ئەو كە سەنەتان دەناسىت كە كۆسپ و تەگەر ھە دەخەنە بەردەم جىھادى موچاھىدان ﴿**والقائلين لاخوانهم لهم الإلينا**﴾ و ئەوانەش كەبەبراكانى خۇيان دەلین: وەرە لای ئىمە و واز ھە موھەمەد ھەوا ھە لانى بىنن

و، خۇمەدەنە كوشت ﴿**ولا يأتون البأس إلا قليلا**﴾ نايەنە جەنگە ھە كەمىك نەبى ﴿**۱۹ اشحة عليكم**﴾ بەرەمبەر بە ئىو ھەش زۆر پىژدوبى ھىمەت و پىسكەن و قەتیش ھەز بە سەر كە و تىتان ناكەن ﴿**فإذا جاء الخوف رايتهم ينظرون إليك**﴾ چاكە ترس و بىمىش پىش ھەت و جەنگ دەستى پىكرد، دەيانبىنى بە جۆرى تەماشات دەكەن ﴿**تدور أعينهم**﴾ چاوەكانيان ھە كالاندا دەسورپتە ھەو سى ھەلدەگەرئىت ﴿**كالذى يغشى عليه من الموت**﴾ ھەك كەسى: ھە ترسى مردن بىھوش بووبى، واتە: ئەو كە سەى كە ھە خالى خۇيدا بىت چۆن چاوەكانى سى وەرەگەرئى و نەبەق دەبى، ئەوانەش ھە ترسا و ايان لىدئىت ﴿**فإذا ذهب الخوف سلقوكم بالسنة حدان**﴾ جا ھەركە ترسەكە چو و نەما، لىتان دەدەن بەزمانە تىزەكەيان و داواى بەشە غەنیمە تى خۇيانت لىدەكەن! ﴿**اشحة على الخير**﴾ ھەگەل ئەو ھەشدا كەبەتەماى غەنیمەت و تالانەكەن، لەبەرپىژدى و چروكى و چكووسىيان، ھەرگىز ھە دەسیان خىر ناكەوئىتە ھە ﴿**اولئك لم يؤمنوا**﴾ ئائەوانە ھەرلە بنەرەتدا برىوان نە ھىناو، بۆيە ئىستا ئەو ھە خالىانە

﴿**قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفَرَارِىنَ فَرَرْتُمْ مَنِ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا لَا تُمْنَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا**﴾ ﴿**۱۶**﴾ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِى يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ أَنْ ارَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ ارَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يُجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا﴾ ﴿**۱۷**﴾ قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمَعْقُوفِينَ مِنْهُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ هَلْمْ إِلَى الْبَاسِ أَوْ لَا يَأْتُونَ الْبَاسَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ ﴿**۱۸**﴾ أَشْحَا عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِى يُغْشَى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوكُمْ بِالنَّسَةِ حِدَادٍ أَشْحَا عَلَى الْخَيْرِ أَوْ لَيْتَكَ لَمْ تَزْمِثُوا فَلَاحِبَطَ اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى النَّبِيِّينَ﴾ ﴿**۱۹**﴾ يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا وَإِنْ يَأْتِ الْأَحْزَابَ يَوَدُّوا أَنْ يُلَاقَوْهُمْ بِادُّورِ فِي الْأَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ أَنْبَاءِكُمْ وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا﴾ ﴿**۲۰**﴾ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ ﴿**۲۱**﴾ وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَٰذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا﴾ ﴿**۲۲**﴾

﴿**فاحبط الله أعمالهم**﴾ ئىنجا لەبەرئەو ھە خواش كارەكانيانى پوچەل كىردۆتەو ﴿**وكان ذلك على الله يسيرا**﴾ ديارە ئەو ھەش بۇ خوا كاریكى ئاسانە ﴿**۲۲ يحسبون الأحزاب لم يذهبوا**﴾ ئەو حىزب و گروپانە - ئەو ھەندە ترسنۆكن - وا دەزانن كە ھىشتا سوپای گروپەكان لەدەوروبەرى مەدینەدا ماو ھە نەروىشتوون، خۇ رویشتبوون و گەرەبوونەو ﴿**وإن يأت الأحزاب يودوا لو أنهم بادون فى الاعراب**﴾ خۇئەر بۇجارىكى تر لەشكرى ئەو گروپانە بىنەو ھەسەريان ناوات دەخوازن كە لەناو ھەربە دەشتەكییەكاندا بووبان و نەھاتنايە جەنگەكەو، ھە تا تووشى ئەو ئازارو ترسە نەبوونايە ﴿**يسألون عن أنباءكم**﴾ و ھەر لەویشەو ھە لە دەنگ و باسى ئىویمان پىسىبا ﴿**ولو كانوا فيكم ما قاتلوا إلا قليلا**﴾ خۇ ئەگەر لەناو ئىو ھەشدا بوونايە - كاتى كە جەنگ ھەلدەگىرسا - كەمىك نەبا جەنگيان نەدەكرد، چۆنكە ترسنۆك و گيان خۇشە وىستن.

پیغمبره ری خوا سهرمه شقه بو موسلمانان:

﴿ **لقد كان لكم في رسول الله اسوة حسنة** ﴾ به راستی په یامبری خوا چاکترین نمونه ی پیک و پیکو و سهرمه شقه بۆتان، دهسا نیوهش له دلسوزی و سیاستی و جیهادی و ئارامی و ته قوایی و ته وای بواره کانی ژياندا چاوی لیبکن و به دوایدا بچن ﴿ **لمن كان يرجو الله واليوم الآخر** ﴾ به تایبه تی بو نه وکسه، که به ته مای خواو روژی دواپیه ﴿ **ونذكر الله كثيرا** ﴾ یادی خواش زور دهکا. ئینجا هه لویستی موسلمانان له جهنگی گروپه کاندای روونده کاته و ده فهرموئ: ﴿ **ولما رای المؤمنون الأحزاب** ﴾ چاکه بپرواداران نه وه موو له شکرو دهسه لاتهی حیزبه کانیان چاوکرد که به رهرو پرویان دههاتن بۆمه دینه ﴿ **قالوا هذا ما وعدنا الله ورسوله** ﴾ گوئیان: نه مه هه ره نو به لینه بوو که خواو په یامبره که ی پینان دین، واته:

له پيشه وه به لینیان پیداین به رۆژه دروارو سه خته کان، له پاشان به یاری ده دان و سه رکه وتن ﴿ **وصدق الله ورسوله** ﴾ خواو په یامبره که ی راستیان فهرمووه. (ئین عه باس) ده لئ: مه به ست به و نایه ته ش که له سوورته ی (به قهره) دایه و ده فهرموئ: ((مستهم البأساء والضراء وزلزلوا حتى يقول الرسول والذين آمنوا معه متى نصر الله الا ان نصر الله قريب)) هه ریو هه مان مانا و مه به سته ﴿ **وما زادهم الا ایمانا وتسليما** ﴾ نه و رووداوه که به و جو ره پيش هات، باوه پرداره کان پتر باوه و ملکه چییان زیاد ی کرد، جه ماوهری زانا کان نه مه نایه ته - وه کو نایه ته کانی تری له وچه شنه - ده که نه به لگهی زیاد بوونی ئیمان باوه. نه وه هه لویستی دوو پاره کان بوو، ئینجا بو دیار یکردنی هه لویستی ئیمانداره کان ده فهرموئ: ﴿ **من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه** ﴾ له ناو نه و پرواداران هه شدا پیاوانی وایان هه بوو، نه و په یمانه ی به خویاندا بوو، راستیان له گه لکردو، زور به باشی پابه ندیش بوون پییه وه و، کاتیکیش که وتن هه جهنگه وه

﴿ **من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه** ﴾ فیمه من قصى نجه، و منهم من ینتظر و ما بدلو اتیدیل ﴿ **لیجزی الله الصّٰدقین** ﴾ یصدّقهم و یعذب المّنّٰفیه، ان شاء اوتوب علیهم ان الله کان عفورا رحیما ﴿ **ورد الله الّٰزین کفروا بغیظهم** ﴾ لم یزالوا خیرا و کفی الله المؤمنین القتال و کان الله قویا عزیزا ﴿ **وانزل الّٰذین ظهروهم من اهل الکتب من صاصیهم** ﴾ و قدف فی قلوبهم الرعب فریقا تقتلوا و تأسروا فریقا ﴿ **واورثکم ارضهم و دیرهم و أموالهم و ارضائهم** ﴾ تطغوا و کان الله علی کل شیء قذیرا ﴿ **یتأیها النبی قل لا زویجک ان کنت تردت الحیوة الدنیا و ینتها فاعالیک امتعک و اسیحک سرحا جمیلا** ﴾ و ان کنت تردت ﴿ **الله ورسوله** ﴾ و الدار الآخرة فان الله اعد للمحسنین منکم اجرا عظیما ﴿ **ینساء النبی من یأت منکم بفحشه ثبینه یضعف لها العذاب ضعیف و کان ذلک علی الله یسیرا** ﴾

مهردانه جهنگیان کرد ﴿ **فمنهم من قضی نحبه** ﴾ ئینجا بووشیان نه زرو په یمانی خو ی برده سهر و، جهنگا وهرانه جهنگی کرد تاشه هیدکرا ﴿ **ومنهم من ینتظر** ﴾ هه شیان بوو هه ردهم چاوه پروانی شه هیدی بووله ری خوادا ﴿ **وما بدلو تبدیلا** ﴾ به هیچ جوړیکیش کلا نه بوون و په یمانی خویان نه گوړی. (نه نه س) ده لئ: مام له بهر نه وه که له (به در) دا ناماده نه بوو، خو ی زور به زیان نه دنداده ناو، بریاریدا به خواکه له جهنگی ناینده دا جیده سی دیار بیت بوئیسلام و، قاره مانیه تی خو ی بنوئی، جا که جهنگی خنده ق پيش هات، بی دوو سی چوویه جهنگه که وه و، قاره مانانه جیهادی خو ی کردو، پاشان شه هیدبوو، نه نه س ده لئ: که ته ماشا مانمان کرد، ده بینن (۸۳) برینی پیوه یه وای لیکرابوو، پوورم گوئی: به نیشانه ی سهر په نجه کانیان ناسیمه وه، نه و جا نه مه نایه ته ی: (من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه) بو قهر داندی نه و کاره ی مام هاته خوارئ ﴿ **لیجزی الله الصّٰدقین** ﴾ یصدّقهم ﴿ **بو نه وه**

لهئه نجامدا خوا پاداشی راستگوویان بداته وه به هوی راستگوویان **﴿ويعذب المنافقين إن شاء أو يتوب عليهم﴾** ئه رحه زیش بکا نازاری دوو پوه کان بدا، وه یان ته وه یان ئی وه گرئی، گهر په شیمان بوونه وه **﴿إن الله کان غفورا رحیما﴾** چوون به راستیی خوا هه مووکات لیبوره دیه، زوړیش به به زهیی و دلوثانه، بویه دهرگای والایه بو هه مووکسیک بیت ته وه بکات.

خوا دوژمنانی تیکشکاند:

﴿ورد الله الذین کفروا بغیظهم﴾ بی پرواکانیش - که هاتبوونه دهوروبه ری مه دینه بو سه رکوتکردنی موسلماننه کان - خوا دای به پوزه یانداو به دلی پر له رق و قینه وه گیرانیه وه **﴿لم ینالوا خیرا﴾** وهیچ به هره یه کیشیان دهست نه که هوت **﴿وکفی الله المؤمنین القتال﴾** وپرای نه وهش له گوړه پانی جهنگدا، خوا موسلماننه کانی پاراست و بی نیازی کردن له جهنگی شهرفروشان، نه وه بوو باو گهرده لولویکی نارده سهریان و، فریشتهش هاته گوړه پانه وه پشستگیری لیکردن و نه وان تیکشکان **﴿وکان الله قویا عزیزا﴾** دیاره که خوا هه میشه به هیزه بو توله وهرگرتن له دوژمن، زوړیش زال و به دهسه لاتنه " بویه په یامبه ر **﴿فهرمووی: ((لا إله إلا الله وحده، ونصر عبده، واعزجنده، وهزم الأحزاب وحده فلائی بعده))** بوخاریی و موسلیم، وه فهرمووی: **﴿اللهم مُنْزِلَ الْکِتَابِ، سْرِیْعَ الْحَسَابِ، إِهْزِمِ الْأَحْزَابَ، اللَّهُمَّ اهْزِمْهُمْ وَزَلْزَلْهُمْ﴾** متفق علیه.

به ئی جهنگی نه حزب: سالی پینجه می کوچی پرویدا، هوکیشی نه وه بوو که جووله که کانی (به نی نه زیر) چوونه مه که که له گهل کوړه یشدا و تویرثیان کردو هه لیاننان بو به گرا چوونی په یامبه ر **﴿وه ناماده یی و پشستگیری خوشیانیان بو دهربرین و دهست خه پرویان کردن که تا ناخر دلوی خوین له گهل یانین، پاش نه وانیش سهردانی هوژی (غته فان) یان کرد بو هه مان مه به ست، نه وانیش له گهل هاوپه یمانه کانیان، وه ک (به نی نه سه د) و (به نی سوله ییم) ری که هوتن بو نه وه ی به یه که دهست له موسلماننه کان بدن و، ئیتر هه تا هه تایه زیندو نه بنه وه!! په یامبه ری خوایش **﴿نه نجو مهنی راویژئی نه وده مه ی کو کرده وه بو مه شوړت، به لام پییش نه وه له سه ر پیشنیازی سه لمانی فارسیی خه نده قیکی قول به ده وری مه دینه دا لیبرا، بویه نه وه جهنگهش ناوبانگی به جهنگی خه نده ق (چال) دهرکرد. به راستیی نه و پوړه بو پرواداران پوړیکی زور سهخت بوو، چونکه له لایه که وه (دوازه هزار) جهنگاوهر به نه وپه ری دهسه لاتی جهنگیه وه هاتبوونه سهریان، موسلماننه کانیش ته نها (سی هزار که س) بوون له گهل که می ژماره یان و خراپی هویه کانی جهنگیان، ئیتر دوو پوه کانی ناو شاری مه دینهش بابوهستی چ هه راو پروپالانته یه کیان نایه وه، به لام خوی گه وړه - وه که له نایه تی (۲۵) ی نه م سووره ته دا رایئه گه یه نی - پوړتی شکاندن و به سه رشوړی گه رانه وه، جا له م داستانه شدا نه م په ندو وانانه وهرده گیردین:****

یه که م: بی نا کام کردنه وه ی ته اوای هه وله کانی دوژمن و تیکشکانی گه وړه ترین سوپاو هیزیان.

دووه م: دهرکه وتنی دوو پوه کان و گزی وخیانه تیان له ناو خودا.

سی یه م: قهره بوو کردنه وه ی تیکشکانه که ی نوحود.

چواره م: پرکردنی دلی دوژمن له ترس و بیم.

پینجه م: به رزبوونه وه ی وړه ی موسلمانان و گه شه کردنی باوه ریان به و پروداوه ی گوړه پانه.

شه شه م: سه قامگیر بوونی دهسه لاتی په یامبه ر **﴿له دهره وه و ناووه ی مه دینه.**

جهوتهم: زه مینه سازبوو بؤ پاکسازی مه دینه له خراپه کاری جووله که ی (بهنی نه زیر) و، جوله که ی (بهنی قورپه یزه). چوونکه له مه دینه دا سی دهسته جووله که هه بوون: (بهنی قورپه یزه، بهنی نه زیر، بهنی اتهینوقاع) هه رسیکه شیان کاتی خوئی په یمانیان به په یامبه ر ^{۲۶} دابوو: که له گهل دوزمنی ئه ودا هاوکاری و سیخووری نه که ن، به لام (بهنی قهینوقاع) له سالی دووهمی کوچیو، (بهنی نه زیر) له سالی چوارهمی کوچیدا، هه ریه که یان به بیانوییه ک په یمانی خوئی هه لوه شانده و ده دره نجام دهستیان کرده پووبه روو بوونه وه، ئینجا پیغه مبه ر ^{۲۷} بویه کلاکرنه وه ی جهنگه که، به فهرمانی خوا- هاوه لانی کوکرده وه و فهرمووی: ده بی هه ر ئه مرؤ پیش نویژی عه سر به ره و (بهنی قورپه یزه) بکه ونه پئی و هه ر له ویش نویژه که تان بکه ن، ئه م فهرمووده ی ((لا یصلین احد منکم العصر إلا فی بنی قریظه)) ئه و ماناو مه بهسته ده به خشی، ئه و جا موسلمانان کانیس به په له ئاماده بوون و پیش خورئاوا بوون، قه لا مه حکمه کانیان لیگه مارؤدان، ئه و جا پاش (۲۵) پوژگه مارؤ هه موو خوئیان به دهسته وه داو ته سلیم بوون، دیاره هه رله و پاکسازیه شدا دهسته یه کیان کوژران و، دهسته یه کیان دیل کران. (فقطع دابر القوم الذین ظلموا والحمد لله رب العالمین).

جهنگی جووله که ی بهنی قورپه یزه:

^{۲۶} **وانزل الذین ظاهروهم من اهل الكتاب من صیاصیهم** هه ر ئه و خوییه که توانی دوو پووه کان ئاوا ایبکات.. توانی خاوه ن نامه کانیس - که پشتوانییان له وانه ده کرد - له قه لا و باره گاکانیان دابه زینیتنه خوارئ، واته: جووله که کانی (بهنی قورپه یزه) - که له ناو مه دینه دا یارمه تی دوو پووه کانیان ده دا - تیکشکان **﴿وقذف فی قلوبهم الرعب﴾** و ترسیکی زوړیشی خسته دلپانه وه **﴿فریقا تقتلون وتأسرون فریقا﴾** ده ره نجام ئیوه ئه ی موسلمانان! دهسته یه کتان لیده کوشتن، واته: پیاهه کانیان، دهسته یه کیشتان لی دیل ده کردن، واته: ژن و منداله کانیان. ئه مانه جووله که کانی بهنی قورپه یزه بوون که له گهل په یامبه ردا ^{۲۷} په یمانیان هه بوو، به لام په یمانه که یان هه لوه شانده وه و چوونه ناو به ره ی قورپه یشه وه، جا کاتی موشریکه کان تیکشکان و مه دینه یان جیهیشت، په یامبه ر ^{۲۸} گه مارؤیدان و سه ره نجام ئاوا بوونه په ندو عبیره ت بؤ دوا ی خوئیان **﴿اورثکم ارضهم و دیارهم و أموالهم﴾** هه رچی زه ویی وزارو مال و سامانیکیان هه بوو خوا دای به ئیوه **﴿وارضاً لم تطوها﴾** وه ئه و زه وییه ش که هیشتا پیان تینه نابوو و پیینه گه یشتبوون، واته: (خه یبه ر) و هه ر ناوچه و ولاتیکی تر که: له ئاینده دا خوا بریاری له سه ردا وه بکه ویته دهستی موسلمانان **﴿وكان الله علی کل شیء قدیراً﴾** هه میشه خوا به سه ر هه موو شتیکیدا ده سه لاتدارو به توانایه و، به ره وانی له موسلمانان ده کاو، پوزه ی پوزه داران ده شکینی.

ژنه کانی پیغه مبه ر، خواو پیغه مبه ریان هه لبرارد:

دوا ی تیکشکانی گرووپه کان و دهستکه وتی جهنگی (بهنی قورپه یزه)، ژنه کانی په یامبه ر ^{۲۹} پیان وابوو که هه قه ژیان وژیواری ئه مانیش خوش ببی.. بویه داوایان له په یامبه ر کرد که به لکو که مه که مه ژیانیان خوشترکا، بویه وتیان: ئه وه ته ژنان و کچانی (کیسرا) و (قه یسه ر) به و شیویه رانه بویرن که راده بویرن! ئیمه ش ئاله م ژیا نه تال و تفتدا ده ژین!! هه قه توّش وه ک ئه وانه مان له گهل بکه یت! ئه و سا خوایش بؤ راستکردنه وه ی ئه و بؤ چوونه یان، ئه م ئایه ته ی ناردو فهرمووی: **﴿یا ایها النبی قل لأزواجک﴾** ئه ی په یامبه ر! ^{۳۰} به ژنه کانت بلئ: **﴿إن کنتم تردن الحیاة الدنیا وزینتها﴾** ئه ر ئیوه ژین و جوانی ئه م دنیا یه تان ده وئ **﴿فتعالین امتعن﴾** ده سا وهرنه پیش، با مارهی و هه ندئ شتومه کتان بده می **﴿واسرحکن سراحا جمیلاً﴾** و به خوا په سه ندانه و جوانی ده ستتان لیبه ر بده م و

به پیتانکه، واته: بئی هیچ په نجه دل و گازنده دهردی سهریهک **﴿۲۹﴾** **﴿وإن كنتم تردن الله ورسوله والدار الآخرة﴾** وه نه گهر خواو په یامبه ره که یو، پاداشی دواپوژتان دهوی و، پازی دهن به و ژیانه ی نیستاتان **﴿فإن الله اعد للمحسنات منكن اجر عظیم﴾** نه وه به پراستی خوا بو چاکه کارانتان - نه وانه تان پازی نه بن بهم ژیانه - پاداشتی که وری ناماده کردوه. **﴿۳۰﴾** **﴿یا نساء النبی من یات منکن بفاحشة مبینه﴾** نه ی ژنانی په یامبه را **﴿هه رکامیکتان کاریکی دزیوی ناشکرای لی پرویدا، واته: کاریکی وایت دلی په یامبه را زویریکات وبی فرماني نهو بیت وه (ثین عه بیاس) ده لی. ﴿یضاعف لها العذاب ضعفین﴾** باچاک بزانیت دوو به رابه سزاو جه زربه دهردی، زیاده ژنانی خه لکی، چونکه نیوه خاوه نی نهو پله به رزن و، ژنی په یامبه رن، دیاره تاوانیشتان دوو به رابه ره **﴿وكان ذلك علی الله یسیر﴾** نه وه یش بو خوا ناسانه.

کوتایی جزئی بیست و یکه

والله الحمد والمنة.

*** ** *

﴿۳۱﴾ ومن یقنت منکن لله ورسوله وتعمل صالحا﴾

هه رکامیکش تان به رفهرمان و ملکه چی بو خواو په یامبه ره که یو بکاو، کار و کرده وی چاکیش نه نجام بدا **﴿تؤتها اجرها مرتین﴾** نه وه پاداشتی دوو به رابه ری نه دینه وه **﴿واعتدنا لها رزقا کریم﴾** و روزیه کی باش و به نرخی له به هشتدا بو ناماده ده که یو.

هاوسه ره کانی پیغه مبه ره وه ژنانی تر نین:

﴿۳۲﴾ یا نساء النبی لستن کاحد من النساء﴾ نه ی ژنانی

په یامبه را **﴿هه رگیز نیوه وه هیچ یه کی له ژنانی تر نین﴾** **﴿إن اتقین﴾** نه گهر نیوه له خوا بترسن، بئی شک حساب و پاداشتان زورو فراوانه **﴿فلا تخضعن بالقول﴾** ده سا له گهل نامه حره مدا قسه به نهرمی و ناسکی و نازوه مه که ن، واته: له کاتی وتهو گو فتاردا دهنگتان نه رم و ناسک مه که ن له گه لیاندا **﴿فیطمع الذی فی قلبه مرض﴾** نه وه کو نهو

که سه ی که دلی نه خوشی (خراب و به دره و شتی) تیدایه، ته ماح بیگری و بوروژیت **﴿وقلن قولا معروفا﴾** نه بی نیوه هه میشه قسه ی چاک و شیوا بکه ن، وله گهل نامه حره مدا و قسه نه که ن، که له گهل میردی خوتاندا ده یکه ن، ناشکرایه نافرده تان و ژنانی موسلمانیش له م حوکه دا، هاو به شی ژنه کانی پیغه مبه رن، واته: هه ر ناراسته و فرمانیک بو نه وان دهرچوو، بئی شک بو نه مانیشه.

وهک ده ورانی زووی نه زانی پیشوو خه ملی خوتان نیشان مه دهن:

﴿۳۳﴾ وقرن فی بیوتکن﴾ (نه ی ژنانی پیغه مبه را) ده بی نیوه له ماله کانی خوتاندا بسره ون و ثوقره بگرن، واته: بئی کاری پیویست له مال دهرنه چن **﴿ولا تبرجن تبرج الجاهلیة الاولى﴾** نابی نیوه وهک سهرده می جاهیلیه تی زوو،

سُورَةُ النِّسَاءِ

النِّسَاءُ النِّسَاءُ

وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهِنَّ أَجْرًا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهُنَّ رِزْقًا كَرِيمًا **﴿۳۱﴾** يٰۤاَيُّهَا النِّسَاءُ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ اِنْ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا **﴿۳۲﴾** وَقرن فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُولَىٰ وَاَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآَتِينَ الزَّكَاةَ وَاطِعْنَ اِلٰهَكُمْ وَرُسُلَهُمْ اِنَّمَا يُرِيْدُ اللّٰهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا **﴿۳۳﴾** وَاذْكُرْنَ مَا يُلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا **﴿۳۴﴾** اِنَّ الْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْغَنِيِّْنَ وَالْغَنِيَّاتِ وَالصَّادِقِيْنَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِيْنَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِيْنَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِيْنَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّابِحِيْنَ وَالصَّابِحَاتِ وَالْحَافِظِيْنَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِيْنَ اللّٰهَ كَثِيْرًا وَالذَّاكِرَاتِ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَّاجْرًا عَظِيْمًا **﴿۳۵﴾**

وَمَا كَانَ لِلنِّسَاءِ

۴۲۲

زینت و جوانی خوتان بؤ پیاوان دهر بخن، نه و بوبو ژنانی نه و سرده مه، بی کاری پیویست له ماله وه دهرده چوون و جوانی وزینته تی خوینیشیان دهر نه خست! ﴿واقمن الصلاة وآتين الزكاة﴾ و به جوانی و بهرده وام، نویژه کانتان نه نجام بدن و، زه کاتیش بدن ﴿واطعن الله رسولہ﴾ و هه ردهم فرمانبهرداری خواو په یامبری نه و بن و ﴿إنما يريد الله ليذهب عنكم الرجس أهل البيت﴾ به راستی لهم - ناراستانه دا - خوا هر نه یه وی هه موو چلک و چه په لی و، گشت کاریکی ناروا و نا دروستان لی دور بخاته وه (نه ی خانه واده ی پیغه مبهه را) ﴿ويطهرکم تطهیرا﴾ و به پوختی و پاکی بتانه یلته وه و راتان بگری. هه ندی له زانایان پیان وایه که لهم نایه تی: (أهل البيت ويطهرکم تطهیرا) دا ژنه کانی په یامبهه ﷺ بهرناکه ون! خو گومانیش له ودا نییه که هه موو بهر نه که ون، وهک (ثین که سیر) ده لی، چونکه: یه که م: دپشتنی نایه ته کانی پیغه وه بهم شیوه یه: (قل لأزواجک إن کنتن تردن...) پاشان هینانی نایه تی (إنما يريد الله ليذهب...) بؤ دواتریش نایه تی (واذکرن...) پر به پر له گه ل نه وانیه تی و هه موو له گه ل نه وان قسه ده که ن، (نوصول) بیه کانییش یه که دهنگن له ودا که هر شتیک به یه قین بهر بکه وی له بریاریکدا، نابی جیا بگریته وه.

دووم: له سووره تی (۱۱) که ده فهرمو ی: (قالوا تعجبین من أمر الله رحمة الله وبرکاته علیکم أهل البيت) مه به ست به (أهل البيت) ژنه که ی (ئبراهیم) ﷺ پیغه مبهه ره، که وایو لی ره یش مه به ست به (أهل البيت) ژنه که نانی پیغه مبهه ره ﷺ، نه که رچی (عه لی کوپی نه بی تالب و فاطمه و حه سهن و حه سین) یش خوا لییان رازی بیته بهر نه که ون، چونکه په یامبهه ﷺ پی فهرموون: ((إنهم أهل البيت)) سه یری ته فسیری (ثین که سیر) بکه.

فیری نایه ته کانی قورن و فهرمووده کان بن:

﴿واذکرن ما یتلی فی بیوتکن من آیات الله والحکمۃ﴾ و یاد بگرن نه وه ی ده خوینریته وه له ماله کانتاندا له نایه ته کانی خواو فهرمووده کانی پیغه مبهه ره ﷺ، واته: ماده م ئیوه ماله کانتان جیگه ی سروش و نیگای خوایه، نه بی زور صالح و چاک و پاک بن ﴿إن الله کان لطیفاً خبیراً﴾ به راستی خوا به لوتفه به دؤستانی، به ناگایه به هه موو خه لک و دروستکراویکی خو ی، بویه به هه موو کارو کرده ویه کتان ده زانی، و نه شزانی چی چاکه بؤ نه م ژینه یان و بؤ قیامه تتان.

ژن و پیاوی موسلمان فهرقیکیان نییه له پاداشتا ولیبوردنی خوا یی دا:

ئیمامی (موسلیم) ده لی: (ثوم سه له مه - خوی لی رازی بی - به پیغه مبهه ره ی وت: بؤچی له قورناند هه باسی پیاوان ده بیسم، بؤژنان نیو نا برین...؟! نه و جا ئیتر خوی گه وره نایه تی: (إن المسلمین والمسلمات...) ی ناره خواره وه فهرمووی: ﴿إن المسلمین والمسلمات﴾ به راستی پیاوانی موسلمان و، ژنانی موسلمان ﴿والمؤمنین والمؤمنات﴾ و پیاوانی برودارو ژنانی برودار ﴿والقانتین والقانتات﴾ و پیاوانی ملکه چ و فهرانبه ردار، ژنان ملکه چ و فهرانبه ردار ﴿والصادقین والصادقات﴾ و پیاوانی راستگوو ژنانی راستگوو ﴿والصابرین والصابرات﴾ و پیاوانی خوگرو به نارام و، ژنانی خوگرو به نارام ﴿والخاشعین والخاشعات﴾ و پیاوانی خو به که مزان و له خوا ترس و، ژنانی خو به که مزان و له خوا ترس ﴿والمتصدقین والمتصدقات﴾ و پیاوانی به خشنده، ژنانی به خشنده ی مال ودارایی ﴿والصائمین والصائمات﴾ و پیاوانی روژوه وان و، ژنانی روژوه وان ﴿والحافظین فروجه والحافظات﴾ و پیاوانی دارین پاریز و، ژنانی دارین پاریز، واته: نه وانه ی که نه ده بی خویان له کاری ناشه رعیی ده پاریزن ﴿والذاکرین الله کثیرا والذاکرات﴾ نه و پیاو و ژنانه ی که زور یادی خوا نه که ن، ﴿اعد الله لهم مغفرة واجرا عظیما﴾ خوا لیبوردن و پاداشتیکی زور مه زن و گه وری بؤ ناماده کردون.

ژن و پیاوی موسلمان، نابی له فهرمانی خوا دهریچن:

پیشه واهمه له (نبین عهباس) وه دهگریته وه دهلې: پیغه مبهه **﴿زهیښه﴾** ی کچی (جهش) ی خواست بو (زهیدی کوپی حاریس) ه، به لام زهینه پئی عیب بوو میړدی پی بکاو، بوخویشی ژنیکي ژور ته بیعت توندبوو، بویه وتی: من له روی هسه ب و رسته وه ژور لهو باشرتم! نهوجا خوا فهرمووی: **﴿وما کان لمؤمن ولا مؤمنة﴾** بو هیچ پیاو و ژنیکي پروادار نیه **﴿اذا قضی الله ورسوله امرا﴾** کاتی خواو په یامبه رکه ی بریاری کاریکیان دا **﴿ان یرکون لهم الخیرة من امرهم﴾** سه ریشکرانیان بویه بی له کاره کیاندا، واته: بویان نیه خویان باریک هه لبرژین، به لکو ده بیټ بی سه رلیکړدنه وه فهرمان به ردارو ملکه چ بن. هه روه له نایه تی: (فلا وربک لا یؤمنون حتی یحکموا

فیما شجر بینهم... ۶۵/۴ دا هاتووه، پیغه مبه ریش ده فهرمووی: ((لا یؤمن احدکم حتی یرکون هواه تبعاً لما جنّت به)) نه مانه گشت نهو راستیه دوپیات ده که نه وه که ده بی موسلمان هه میشه گوپرایه ی له خواو له پیغه مبه رکه ی بکه ن و، نابی بو خو- بیجگه له وه- بریاریکی تر بدات. (نبین که سیر) یش نه لیت: نه مانه ته هه موو بواره کانی ژیان دهگریته وه، که و ابو هه رکاټ خواو په یامبه رکه ی **﴿بریاری شتیکیان فهرموو له هه ر بواریکدا، نیر نه بی هه رنه وه پیاده بکری، نه گینا یاخیبون و سه رپیچی: ﴿ومن یعص الله ورسوله﴾** هه رکه سینک سه رپیچی بکاټ له فهرمانی خواو په یامبه رکه ی **﴿بهوشیوه یه که جگه له بریاره کانی نه و- کاریکی دی هه لبرژیری بوخوئی﴾** **﴿فقد ضل ضللاً مبیناً﴾** نه وه بیگومان گومرا بووه، به گومرا بوونیکی ناشکرا. پیغه مبهه **﴿قه لای به کوپ کردن دهروخینی﴾**

﴿واذ تقول للذی انعم الله علیه وانعمت علیه﴾ نه ی په یامبه ر! **﴿وهیر بینه کاتی به (زهید) نه وه ی خوا چاکه ی له گهل کرد به هیانی به ره و ایمان و نیسلام، خویش**

چاکه ته له گهل کرد به په روه ده گردنی و نازا کردنی له کوپلایه تی ده گوت: **﴿امسک علیک زوجک واتق الله﴾** ژنی خوټ راگرو له خوا بترسه و، لای خوټ بیهنلره وه و ته لاقی مه ده **﴿وتخفی فی نفسک ما الله مبدیه﴾** وشتیکیش که خرا ناشکرای ده کات، تو له دل و دهرونی خوټا ده یشاریته وه! واته: خوا ده یه وی (زهید) زهینه ب ته لاق بدو تو ش ماره ی بکه یت. له لایه ن خواوه ناگادار کرابووی که دهره نجام ده بی تو زهینه ب ماره بکه یت، نه گهرچی نه مپوش ژنی زهید، چونکه خوا نه یه وی بهو کارو کرده وه یه یاسایه کی سه رده می نه فامی هه لوه شینیه وه، نه وه بوو له یاسای نه واند، ژنی به کوپکراو یاساغ بوو ماره بکریټ، ده کو کوپی پشتی خوئی دانه را، ژنه که یشی ده بوویه بووکی! دیاره درکاندن و ناشکرا کردنی کاریکی ناوا لای خه لکی نهو سه رده مه شتیکی ژور گران و قورس بوو، چونکه تا نیستنا باو نه بووه هیچ که سینک ژنی به کوپکراوی خوئی ماره بکاټ. **﴿پنویسته بگوتی﴾** هندی له دهرمانی نیسلام بو

سُورَةُ الْاٰخِرَةِ

الْمَآةُ الْاٰخِرَةُ

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا ﴿٣٦﴾ وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتُخْفِي النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَىٰ زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾ مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٨﴾ الَّذِينَ يَلْعَنُونَ رَسَلَتِ اللَّهُ وَتُخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾ هُوَ الَّذِي يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٣﴾

ناشیرین کردنی شۆرەت و سومعەى پەيامبەر ﷺ پەنایان بردۆتە بەر هەندى قسەو قسەلۆكى بى ناوەرۆك و دور لەراستىي كە بەداخەو لەهەندى تەفسىرەكانىشدا هاتوو. دىسانەو زۆر بەداخەو برى لەنووسەرەكانى خۆىشمان بى سەر لىكردنەو ئەوقسانە دەهينن و لە نووسراوەكانىندا بلاوى دەكەنەو! گوايە بەگومانى ئەوان جارێك پىغەمبەر ﷺ ئەروات بۆ مالى زەيدو، زەيدىش - لەو كاتەدا - لەمالەو نايىت، زەينەب پىشوازيى دەكات، جاكاتى كە پىغەمبەر ﷺ دەيبىنىت كۆپەر خۆشەويستىي زەينەب دەچىتە دليەو ئەلى: (سبحان الله مُقْلَبَ القلوب!) زەينەب ئەمە ئەبىستى و پاشان بۆ زەيدى دەگىرێتەو، ئەوسا ئەويش نيازى تەلاقدانى ئەكات، پەيامبەریش پى ئەلىت: (امسك عليك زوجك)!!، جا قورئان - بۆ دركەندى ئەو راستىيە - ديتە خواریو عىتابى ئى ئەكات لەسەر ئەو كە بۆچى شەرم دەكات لەخەلكى بۆ مەرەكردنى ژنى بەكۆر كراوى خۆى!.. كە برىارى خاوى لەسەر. ئەم جۆرە رىوايەتانە وەك (ئەبو بەكرى ئىبنو لعلەرەبى) ئەلىت: ئەوجۆرە قسەو باسانە بۆ زاتىكى وەكو پىغەمبەر زۆر زۆر لەراستىيەو دورە، چونكە هەر ئايەتى: (وتخفى فى نفسك ما الله مبديه..) بەلگەى ناپراستىي و پووجەلىي ئەو رىوايەتەيە، وە بەپىي رىوايەتەكە ئەبى خوا عىشقى (زەينەب)ى لە دلى پەيامبەردا ئاشكرا كەردىت بۆ خەلكى!! دە ئايا خوا عىشق و ئەوينى زەينەبى دەرخست، يان ئەو دى دەرخست كە ئەبى زەينەبى ژنى بەكۆر كراوى مەرە بكا؟ هەرچەندە زۆرىش شەرم بكات، هەتا قەلاى بەكۆر كردنى پىغەمبەر ﷺ شىوايە؟ شىوايە باسە كاتى خۆى خاتوو خەديجە زەيدى كۆپى حارىسەى كړى و بەخشىي بە پەيامبەر، ئەويش پاش ماوێك نازادى كەردو بەپىي باوى ئەوسەردەمەش كەردى بەكۆپى خۆيى و: (زەينەب)ى پورزاي خۆيى ئى مەرە كەرد... پاشان ئەفەرموى: (فلما قضى زيد منها وطرا زوجناكها لكيلا يكون على المؤمنين حرج فى أزواج ادعيائهم...) خەلكىنە بىر بكەنەو تىفكرين: ئايا گلەيى لەكەسىك ئەكرى لەبەرامبەر ئەووە كە خۆشەويستى خۆى ئاشكرا نەكەردووە لەگەل ژنى دراوسىكەيدا؟! حاشا كە هەرگىز پەيامبەر ﷺ شتى وا بكات.. عىشق و ئەوينى ژنىك لە دلىا بىت و نەيدركىنىت كە پىشترىش هېچ بەرگرىيەك نەبووىت لە مەرە كەردندا، بەلام ئىستا بىهوى شتى وا بكات، من پىم وايە پىاويكى خاوەن شەرفى دنيايىش هەرگىز ئەو ناكات، چ جاي پەيامبەرىكى خاوەن ئەخلاق و قىيەم.. كە خوا پىيدەفەرموى: (وانك لعلى خلق عظيم). راستى ئەو رووداووە ئەو بوو باسمان كەرد كە: خوا پەيامبەرى ﷺ ئاگادار كەردبوو كە دەرەنجام هەر ئەبى زەينەب مەرە بكات، ئەگەرچى ئىستاش ژنى زەيدى بەكۆر كراوتە، زۆرىش بەلاتەوە كارىكى گران و قورسە! جا ئەو بوو كاتى كە (زەيد) هات و سكالای لەزەينەب خان كەرد، پىغەمبەر ﷺ پىي نەگوت: تەلاقى بدە، بەلكو وتى: (امسك عليك زوجك). شىوايە باسەيشە ئىمامى (تەبەرىي) و (ئىبن كەسىر) و (قورتوبى) هەر بەم جۆرەيان وتوو و راو بۆچوونەكانى تریان هەموو رەت كەردۆتەو. سەيرىكى (فتح البارى: ۸ / ۶۶۶، چ ۳ سالى ۱۴۲۱ ك - ۲۰۰۰ ز بكة، لە تەك تەفسىرى قورتوبىي ب ۷ ل ۱۷۲۷ چاپى سالى ۱۴۱۵ ك - ۱۹۹۵ ز. **وتخفى الناس والله احق ان تخشاه**) تۆ دەترسىت مەردم بلىن موخەممەد ﷺ ژنى كۆرەكەى خۆى مەرە كەردووە، خۆخوا شايستەترەو لەپىشترە تولىي بترسىت و فەرمانى جىبەجى بكەيت **فلما قضى زيد منها وطرا زوجناكها** ئىنجا كە زەيد زەينەبى خواست و بووبە هاوسەرى، پاشان پىكەو نەيانكراو تەلاقىداو جيا بوونەو، ئىمە لە تۆمان مەرە كەرد. ئەمە بەلگەيەكى تەواو ئاشكرايە كە ئەوشتەى پەيامبەر ﷺ حەزى نەدەكەرد بىدركىنى. مەرە كەردنى زەينەب خان بوو دواى تەلاقدانى، چونكە لای ئەون بووكىەتى، بووكىش مەرە ناكرى **لكيلا يكون على المؤمنين حرج فى أزواج ادعيائهم** خوا ئەو برىارەيدا تا هېچ دلتەنگىي و گرفتێك بۆ برىواداران لە مەرە كەردنى ژنى بەكۆر كراويان

دروست نه بئى و، بهشتيكي ناشرين وناپهسه ندى دانه نين ﴿**إذا قضا منهن وطرا**﴾ كاتى ئو كورانه ته مابر بين لييان و ته لاقيان بدن ﴿**وكان امر الله مفعولا**﴾ بريارى خوايش بو ماره كر كردنى زهينه ب، شتيكى براوهيه و، هر ده بى جيبه جى بكرىت ﴿**ماكان على النبى من حرج فيما فرض الله له**﴾ هيچ جور هه له وگونا هيك له سهرشاني پهيامبر ﷺ نيه له بهرامبر هر برياريكه وه خوا بويدي بى واته: هر شتيكى بو حه لآكر دى بويژه وايه ﴿**سنة الله فى الذين خلوا من قبل**﴾ نه مه سوننه ت و ياساى خوايه بهرامبر به و پهيامبرانه ش بهر له تو بوون، هر گيز برياريكى بو نه داوون به كه سايه تيبان زيان به خش بيت ﴿**وكان امر الله قدرا مقدورا**﴾ بهرده و اميش فرمان و بريارى خوا زور بهوردى پيشدى و جيبه جى ده كرى و، هيچ كه سيكيش بوى نيه ده سكارى بكاو بيگورى.

گه يه نه رانى پهيامه كاني خوا، به دهر له خوا،

له هيچ ناترسن:

﴿**الذين يبلغون رسالات الله ويخشونه**﴾ نه وانه وا فرمان و پهيامه كاني خوا ده گه يهنن وليى دهرسن ﴿**ولا يخشون احدا الا الله**﴾ وه له هيچ كه سيكى تر ناترسن. جگه له خدا جاكه واته تويش ئه ي پيغه مبر ﷺ هر له وان پهيروى بكه. بويه ئو پيغه مبره هم خوئى و هم هاوه لآنيشى زور بويرانه پهيامه كه ي خويان گهياندو، شهو و روژ ليى نه وه ستان. ﴿**وكفى بالله حسيبا**﴾ وخوا خوئيش به سه چاو ديرو ليپرسه روه بيت.

پيغه مبر ﷺ ناخري هه موو پيغه مبرانه:

﴿**ماكان محمد ابا احد من رجالكم**﴾ موحه ممد ﷺ باوكى هيچ پياويكتان نيه، نه زهيدو نه كه سى ديكه تان هه تا حهرام بيت رنى به كو پر كراوى خوئى - پاش ته لآق داني - ماره بكات، چونكه كچ و كوپى ئه وئا شكران بى له وان كه سيتر نابيته كچ و كوپى، بويه ده توانى ژنه كه ي زهيد ماره بكات ﴿**ولكن رسول الله وخاتم النبيين**﴾ به لكوئه و پهيامبرى خوايه و دوا هه مينى پهيامبرانه، كوئايى زنجيره ي پهيامبرانى پنهاتوه. (ئين عه بباس) ئه ليت: مه به ست نه وه يه كه نه گهر نه وئاخر پهيامبر نه بووايه، خوا كو پيكي ده دايه و ده يكرده پهيامبر ﴿**وكان الله بكل شئ عليما**﴾ هه ميشه يش خوا به هه موو شتيك زاناو به ناگايه.

ئيمانداران فره يادى خوا بكه ن:

﴿**يا ايها الذين آمنوا اذكروا الله ذكر كثيرا**﴾ ئه ي ئو كه سانه ي بروتان هيناوه! يادى خوا بكه ن ياديكي زور، واته: بى حه دو سنور يادى يادى خوا بكه ن. ﴿**وسبحوه بكرة واصيلا**﴾ وه هه موو به يانى و ئيواره يه ك خوا به پاك و خاوين رابگرن و هه رده م "سبحان الله بلين" ﴿**هو الذى يصلى عليكم ولانكته**﴾ ئو خوا ميهره بانه يه به رده و ام صه له و اتان ليده داو، فريشته كانيشى داواي ليپوردنتان بو نه كه ن ﴿**ليخرجكم من الظلمات الى النور**﴾ تا له تاريكيه كاني شيرك و نه زانى و گومرايى دهرتان بكات و به ره نوورو رووناكى ئيمان بتانبات ﴿**وكان بالمؤمنين رحيما**﴾ خواش به رده و ام له گهل بپرواداران ميهره بان و دلوقانه ﴿**تحيتهم يوم يلقونه سلام**﴾ ئو روژه ش كه به ديدارى ئو ده گهن ريزو ته حيه يان سه لامه، به سلآو كردن له لايه ن خواي ميهره بانه وه، پيشوازيان لينده كرىت، وه نه فهرمووى: (سلام قولا من رب رحيم). ﴿**واعد لهم اجرا كريما**﴾ وه پاداشيكي زور چاكيشى بو ناماده كردوون.

هه ندى له په سنه كاني پيغه مبر ﷺ:

ته به رانيى له (ئين عه بباس) ده لى: كاتى كه نايه تي: ﴿**يا ايها النبي انا ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا**﴾ هاته خوارى، پيغه مبر ﷺ (عه لى و موغان) ي ناره (يه من) و پيى فهرموون: (انطلقا فبشرا ولا تنفرا، ويسرا ولا تعسرا)

هر دوو بچن و مزگینى دهر بن و خه لکى مه تورینن، ئاسانکار بن وسه ختگير مه بن، چونکه نه ونایه ته مه: بو هاووته خواری و پیم ده لی: نه ی پیغه مبهرا! ئیمه تو مان ناردوو به مرثه دهر و ترسینه ر، واته: به شاهد له سه ر خه لک، وه به مرثه دهر بو برواداره کان، وه به ترسینه ریش بو بی برواکان. واته: ببیته شایه دی یه کتاپه ره سستی و، کار و کرده و ی مه رد م له روژی به ری دا، به بروادارانیش مزگینى پاداشی زور و بی سنور بده ی و، خوانه ناسانیش به پاشه روژی سه خت بترسی نیت، که وابوو ده بی ئیوه ش نه ی موسلمانان! مرثه به خشن. ﴿**۴۶** **وداعیا الی الله یاذنه**﴾ خه لکیش بانگ که ی ت - به فه رمانی خوا- بو یه کتاپه رستی ﴿**وسراجا منیرا**﴾ و بشبیته چرایه کی نورانی و رووناک بو خه لکانی جیهان، ﴿**۴۷** **وبشر المؤمنین بان لهم من الله فضلا کبیرا**﴾ مرثه ش بده به برواداران به وه ی که:

له خواوه زیاده پاداشتیکی گه وره یان بو هیه ﴿**۴۸** **ولا تطع الکافرین والمنافقین**﴾ هه رگیز گویریاه ل و بهر فه رمانی بی بروایان و دوو پرووه کان مبه ﴿**ودع اذامهم**﴾ و گو ی مه ده بهر نه زیه ت و ئازاره ی پیشت دینن ﴿**وتوکل علی الله**﴾ و له ته وای کاروباتا هه میشه پشت به خوا ببه سه ته ﴿**وکفی بالله وکیلا**﴾ ته نها خواش به سه پاریزه رو یاریده دهر بیت. نه حکامی ژنی ته لاقدرا و بهر له چوونه لای:

﴿**۴۹** **یا ایها الذین آمنوا اذا نکحتم المؤمنات**﴾ نه ی نه و که سانه ی برواتان هی ناوه! کاتی ژنانی بروادارتان ماره کردن ﴿**ثم طلقتموهن من قبل ان یتسوهن**﴾ له پاشا ته لاقتان دان پینش نه وه ی که بچه لایان ﴿**فما لکم علیهن من عده تعتدونها**﴾ هیچ "عیده" و ماویه کتان به سه ریانه وه نیه ریگر بی بو شوو کردنه وه یان، واته: بی عیده بو یان هیه میرد بکه نه وه، چونکه عیده بو نه وه یه دهر که وی ناخو سکی هیه، یانه؟ ﴿**فمتعوهن**﴾ جا موعه یان بده نی، موعه: مالیکه وه ک جل و بهرگ و پوشاک و.. هتد بو ئاسانکردنی ته لاقدانه که له سه ر شانیان ﴿**وسرحوهن سراجا جمیلا**﴾ وه به جوامیرانه ده سیان لی بهر بده ن. واته: به بی زیان دان لییان تووشی نه زیه ت و ئازاریان مه که ن. (ئیین که سیر) ده لی: نه م نایه ته چه ند حوکه میکی گرنگی تی دایه:

یه که م: بیژهی (نیکاح) هر به واتای ماره کردنه، به تایبه ت که ده فه رمو ی: (من قبل ان یتسوهن).

دووهم: ده توانی پینش تیکه لاوی کردن ژن ته لا ق بدری.

سی یه م: بیژهی (المؤمنات) ژنی کیتابیش ده گریته وه.

چوارهم: ئیبنی عهباس و ده سه ته یه ک له (سه له ف) نه م نایه ته ده که نه به لگه ی نه وه که تا (نیکاح) نه بی هه رگیز ته لا ق نابی و ناشکه وی، ئیمامی (شافعی و، نه حمه د) یش هه روا ده لین، به لام (نه بو حه نیفه و مالیک) پییان وایه که پینش (نیکاح) یش ته لا ق هیه و ده که وی، بو نموونه ی هه ردوکیان (ان تزوجت فلانة فهي طالق) ده ست ده دا.

يَحْيِيهِمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ، سَلَامٌ وَاَعَدَّ لَهُمْ اَجْرًا كَرِيْمًا ﴿٤٤﴾ يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّا اَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَّمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾ وَاَدْعِيَا اِلَى اللّٰهِ بِاِذْنِهِ وَّسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِيْنَ بِاَنْ لَهُمْ مِّنَ اللّٰهِ فَضْلًا كَبِيْرًا ﴿٤٧﴾ وَلَا تَطْغَوْا اَلْكَافِرِيْنَ وَالْمُنَافِقِيْنَ وَدَعِ اٰذْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلٰى اللّٰهِ وَكْفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوْهُنَّ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمْسُوْهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْنَّ مِنْ عَدُوٍّ تَعْتَدُوْنَهَا فَمَتَّعُوْهُنَّ وَسِرَّحُوْهُنَّ سِرَاجًا جَمِيْلًا ﴿٤٩﴾ يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّا اَحْلَلْنَا لَكَ اَزْوَاجَ الَّذِيْنَ اَتَيْنَ اُجُوْرُهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِيْنُكَ مِمَّا اَفَاءَ اللّٰهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عِمِكَ وَبَنَاتِ عَمَّتِكَ وَبَنَاتِ خَالَكَ وَبَنَاتِ خَلْنِكَ الَّذِيْ هَاجَرَ مَعَكَ وَاَمْرًا مُّؤْمِنَةً اِنْ وَهَبَتْ نَفْسُهَا لِلّٰهِ اِنْ اَرَادَ النَّبِيُّ اَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَّكَ مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِيْ اَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُوْنُ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَّكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿٥٠﴾

فهرموده‌یش هه‌رپشتگیری ئه‌وه‌ده‌کا که تا (نیکاح) نه‌بی ته‌لاق نابی وناکه‌وی: (لا طلاق لابن آدم فیما لا یملک) (ئه‌حمده، ئه‌بووداود، تیرمزی). (لا طلاق قبل النکاح) (ئیبنی ماجه).

پینجه‌م: به‌کۆی ده‌نگی زانایان: هه‌رکاتی ژنان ته‌لاق دران - پینش چوونه لایان - عیدده‌یان له‌سه‌ر نیه، مه‌گه‌ر می‌رده‌که‌ی بمی‌ت، دیاره ئه‌وه ده‌بی عیدده‌ی ژنی می‌رد مردوو هه‌لژمی‌ری.

شه‌شه‌م: موعته: ئه‌م موعته‌یه له‌م جی‌گایه‌دا گشتگیره، واته: هه‌ر ژنیک که ماره‌یی بو‌دانرایت وپینش ده‌ست تی‌که‌ل کردن له‌ته‌کیا ته‌لاق بدری‌ت نیوه‌ی ماره‌یه‌که‌ی خۆی ده‌که‌وی و هه‌م به‌موعته‌ش بۆی داده‌نری‌ت، وه‌ک ئه‌فه‌رموی: (وان طلقتموهن من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فريضة فنصف ما فرضتم) ۲/۲۳۷. هه‌روه‌ها ژنیکیش ماره‌یی بو‌دیاری نه‌کرایت و پینش چوونه لای ته‌لاق بدری‌ت شتی‌کی بو‌داده‌نری به‌ناوی موعته‌وه، به‌لام ئه‌و موعته‌یه‌ش به‌پیی توانایی و ده‌سه‌لات و، بی توانایی و بی ده‌سه‌لاتی می‌رده‌که‌ی داده‌نری: (لا جناح علیکم ان تطلقتم النساء مالم تمسوهن او تفرضا لهن فريضة ومتعوهن على الموسع قدره وعلى المقتر قدره متاعا بالمعروف حقا على المحسنين) ۲/۲۳۶.

ئه‌م ژنانه بو‌ پینغه‌مبه‌ر ﷺ جه‌لانی:

بو‌ جاریکی تر دیته‌وه سه‌ر کاروباری ژنه‌کانی په‌یامبه‌ر ﷺ وه‌ک ده‌فه‌رموی: ﴿يا ايها النبي انا احلنا لك ازواجك اللاتي آتيتهن اجورهن﴾ ئه‌ی په‌یامبه‌ر ﷺ ئی‌مه ئه‌و ژنانه‌مان بو‌ جه‌لال کردوویت ماره‌ییت پیداون ﴿وما ملکت یمنک مما افاء الله علیک﴾ وه‌ ئه‌و که‌نیزانه‌ش که له‌ری غه‌نیمه‌ت و فه‌ینه‌وه بو‌وێته خاوه‌نیان. واته: که‌نیزه‌مان بو‌ جه‌لال کردوویت که ماره‌ی بکه‌یت، ئیتر له‌جه‌نگدا ده‌ستت بکه‌ویت، یان به‌هه‌ر جو‌ریکی‌تر، وه‌ک (سه‌فه‌یه) و (جو‌ه‌یرییه) ئه‌وه بو‌و هه‌ردووکیانی ئازاد کردو پاشان ماره‌ی کردن، وه‌ هه‌روه‌ها خاتوو (ری‌حانه) و (ماریه‌) ش/خوا له‌هه‌موویان رازی بی‌ت. ﴿وبنات عمک وبنات عماتک وبنات خالک﴾ هه‌روه‌ها کچانی مامت و، کچانی پوره‌ت (خوشکه‌زای باوکت) و کچانی خالت ﴿وبنات خالک اللاتی هاجرن معک﴾ و کچانی پوررت (خوشکه‌زای دایکت) ئه‌وانه‌یان که له‌گه‌ل تۆدا کو‌چیان کردووه ﴿وامراه مؤمنه ان وهبت نفسها للنبی﴾ هه‌روه‌ها هه‌ر ژنیک‌ی برواداریش ئه‌گه‌ر خۆی پینشکه‌ش به‌په‌یامبه‌ر ﷺ کرد، ته‌نها مه‌به‌ستی خوشه‌ویستی خواو په‌یامبه‌ره‌که‌ی خوایه ﷺ، وه‌ک (خه‌وله). ﴿ان اراد النبی ان یستنکحها﴾ ئه‌گه‌ر په‌یامبه‌ر ﷺ ویستی ماره‌ی بکات ﴿خالصه لك من دون المؤمنین﴾ ماره‌ کردنی خو‌به‌خش به‌بی ماره‌یی بو‌ دانان و وه‌ی و شاید تایبه‌ته به‌ تۆوه ئه‌ی پینغه‌مبه‌ر ﷺ، واته: جگه له پینغه‌مبه‌ر له برواداران نیه نیکاحی هیچ ژنیک‌ی ئیماندار ی خو‌به‌خش بکا به‌بی ماره‌یی و وه‌ی و شایه‌ت. ﴿قد علمنا ما فرضنا علیهم فی ازواجهم وما ملکت ایمانهم﴾ بی‌گومان ئی‌مه ری و شوینمان بو‌ ئه‌وان له‌باره‌ی ژنان و که‌نیزه‌کانیا نه‌وه روونکردو ته‌وه، چونکه برواداران نابیت زیاتر چوار ژنی ئازاد ماره‌ بکه‌ن، پاشان به‌رامبه‌ر به‌ که‌نیزه‌یش چه‌نده‌یان بو‌ده‌گونجی، به‌لام له‌گه‌ل ره‌زامه‌ندی (وه‌لیی و دانانی ماره‌یی و ناگایی شایه‌ددا، دیاره ئه‌وه بو‌ تۆ ره‌هاو به‌ربلاوه. ئه‌مه‌یش ته‌فسیری (موجاهیدو سه‌هن و قه‌تاده‌و ئیبنی جه‌ریه) بو‌ نایه‌تی (قد علمنا ما فرضنا...) ﴿لکیلا یكون علیک حرج﴾ بو‌ئه‌وه‌ی ته‌نگ و چه‌له‌مه‌یه‌ک بو‌ت پینش نه‌یه‌ت له‌ ماره‌ کردنی زیاتر له‌ چوار وه‌تد... وه‌ک له‌ نایه‌ته‌که‌دا باسکرا. روونکردنه‌وه‌یه‌ش بو‌ ئه‌وه‌یه تا هیچ دلتنه‌گی و گیروگرفتیک له‌ گه‌یاندنی په‌یامه‌که‌دا نه‌یه‌ته ری‌ت، وه‌ وانه‌زانیت به‌وه که چوار ژن زیاتر ته‌یه، سنوورت شکاندووه، چونکه پی‌ویسته تۆ په‌یوه‌ندی بکه‌یت به‌هه‌موو جو‌ره خه‌لکیکه‌وه - به‌تایبه‌تی له‌ری ژنه‌کانته‌وه - بو‌ گه‌یاندنی به‌ره‌نامه‌که‌ی خوا ﴿وکان

الله غفورا رحیما ﴿همیشه خوا زور لیبوردو میهربانه﴾ **﴿ترجی من تشاء منهن و تؤی من تشاء﴾** تو دهتوانی کات و مهوعیدی ههرکامیک لهژنهکانت دوابخهیت "واته: نهگهر لهسهری نهویشدا نهگهرپیتهوه لای، تو گونا هبار نابیت، ههروهها ههرکامیکیشیان نزیک بکهیتهوهو بتوی لهلای تو بمینیتوه (نهگهرچی سهری نهویش نهبی)، ههر گونا هبار نابیت، نه تهفسیره بهپی پاپوچوونی هندی لهو زانایانهیه، که دهلین: پیغه مبه ر ﷺ (قهسم) سی لهسهر واجیب نهبووه، بهلام لهگهل نهویشدا بهوپه پری دادپهروه ریبهوه جوو لا وهتهوه، لهتهک ژنهکانیدا **﴿ومن ابتغیت ممن عزلت فلا جناح علیک﴾** ههروا نهویشیان کهکاتی خوی بهرکهنارت کردبی له قهسم و لهلامانهوی شهو، بهلام نیستا دهتهویت له خوتی نزیک بخهیتهوه، دیسان بو نهووش هیچ گونا هیکت لهسهر نیه **﴿ذلک ادنی أن تقر اعینهن ولا یحزن﴾** ئابهو شیویه خوی میهربان بو ی روونکریتهوه

نزیکتره بهوهی که ژنهکانت چاویان پیگهش بیت و خهفت نهخون، چونکه دهزانن که پیغه مبه ر ﷺ لهگهل نهویشدا قهسمی لهسهر نییه نهو بوخویی ههر نهنجامی دهات. بهلی دابهشکردنی کاتهکان بهسهر ژناندا بوئهوانه ی زیاتر لهژنیکیان هیه کاریکی زور پیویست و گرنگه لهنیسلامداو زاناکان نه تهدرهسهیان بو داناوه (باب القسم)، بهلام بو پهیامبه ر ﷺ خوی گهوره بهونایهتهی سهرهوه بهپی نهو تهفسیره کردمان نهو قهسمی لهسهرشان هه لگرت، ههرچهنده نهو خوی نهوپه پری ههولی نهدا بو جیبه جیکردنی **﴿ویرضین بما آتیتهن کلهن﴾** وه رازی و خوشنوودیش بن بهو مافی ژن و میردییه تو پیتیانت داوه بی جیاوازی له نیوانیاند، واته: با نهوانه بزائن که تو (قهسم) لهسهر نیه بویمان، بهلام لهگهل نهویشدا کاتهکانت بو بهشکردن، خوشحال و دلشاد نهبن **﴿والله یعلم مافی قلوبکم﴾** وهخوا چاک دهزانی بهوهی له دللهکانتاندا هشاردراوه له کاری ژنان ومیل بولای هندیکیان. **﴿وکان الله علیما حلیم﴾** وه خوا

بهردهوام لهبهرژهوهندی بهندهکانی خوی بهناگایه، همیشه لهسهرخویه پهلهی سزاش ناکات.

بی لهو ژنانهت، نهی پیغه مبه ر ﷺ، ژنانی ترت پیناشی:

﴿لا یحل لک النساء من بعد﴾ نیت له دوی نهامانه هیئانی ژنانی تر بو تو حهلال نییه، واته: بوت نییه ژنی تریان بهسهردا بینی **﴿ولا ان تبدل بهن من ازواج﴾** وه ناتوانی وازیشیان لی بینیت "یهکیکیان تهلاق بدهیت و یهکیکی تر ماره بکهیت، چونکه نهوان خواو پهیامبهریان هه لبرژاردوه، خوی گهورهش ناوا پاداشتیان نهادهوه **﴿ولو اعجبک حسنهن إلا ما ملکک یمینک﴾** نهگهرچی نهو نافرهتانهی که تودهتهوی بیانخهیته جیگای هاوسه رهکانت، جوانییان سهرسامت بکات جگه لهکه نیزهک. بهلی خوی گهوره چوار جوړه ژنی حهلال کرد بو پهیامبه ر ﷺ:

﴿ترجی من تشاء منهن و تؤی من تشاء﴾ وَمِنْ أَنْبَغَتْ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ تَقْرَأَ آيَاتَهُنَّ وَلَا تَحْزَنْ وَبَرَضْتَ بِمَا آتَيْتَهُنَّ كُلَّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾ لَا يَحِلُّ لَكَ الْإِنْسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَنْ تَبْدَلَ بِهِنَ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا ﴿٥٢﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَبْظِ رِجَالِهِ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا إِذَا طُعِمْتُمْ فَاَنْشُرُوا وَلَا مُسْتَعْسِفِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذَى النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾ إِن تَبَدُّوا شَيْئًا أَوْ خُفِّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَاتِبٌ كُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾

﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ﴾ خو ئەگەر داوای شتیگتان لەژنانی پیغمبەر ﷺ کرد، لەپشتی پەردە داویان ئی بکەن، واتە: ئەدەب لەمالی پەيامبەر ﷺ و تیکەل نەبوون لەگەل خانەوادەکەیدا یاسایەکی خۆاییەو، دەبی هەموو کات پیش چاو بگیری ﴿ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ﴾ ئابەو شیویە پاکترە بۆ دلی ئیو و، دلی ئەوانیش "نەک تیکەلی ژن و پیاو کە دەرەنجام گەلی شتی خراپی ئی ئەوەشیئەو". (شەنقییتی) ئەلیت: ئایەتی: (وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا..) ئەگەرچی هەندی لە زانایان دەلین: ئەو یاسایە تایبەتە بە خیزانەکانی پەيامبەر ﷺ، بەلام ئەگەر سەیری هۆو عیللەتەکە ی بکریت: (ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ..) بە راشکاوی ئەوە دەگەییئت کە حوکمەکە ی گشتگیرەو بۆ تەواوی موسلمانانیشە، چونکە هیچ کەسیک نیە بتوانیئت بلی: ژنانی تر جگە لەژنانی پەيامبەر ﷺ پیوستیان بە ئاسوودە ی وپاکی دل نییە، جگە لەوەش لە (ئوصول)یشدا هاتووە: (إِنَّ الْعِلَّةَ قَدْ تَعَمَّ مَعْلُولَهَا..) لەولایشەو ئەگەر بەوردی سەیریکی قورئان بکریت، بە ئاسانی دەرەکەویئت کە حیجاب لەسەر تەواوی ژنە موسلمانەکان واجبە: (ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ..) یان دەفەرموی: (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجَكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَنِسَاءُ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ..) ۵۹/۳۳. بۆ ئەم ئایەتەش دەلیت: (فَقَدْ قَالَ غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ: إِنَّ مَعْنَى: ((يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ)) أَنَّهُنَّ يَسْتَرْنَ بِهَا جَمِيعَ وَجُوْهِنَّ، وَلَا يَظْهَرْنَ شَيْئًا إِلَّا عَيْنَ وَاحِدَةٍ تَبْصُرُ بِهَا،

ومن قال به: ابن مسعود، وابن عباس، وعبيدة السلماني، وغيرهم). بهلئى.. (محمد ته مين شه نقيتى) بوچوونى نه وه بووه به لگه يه كى زوريشى هيناو ته وه بو نه وه كه ده ست و دم و چاويش عه وه ته و واجبه داپوشرى، جگه كاتى نويژ كردن و كاتى هج ﴿وما كان لكم ان تؤذوا رسول الله﴾ بيگومان هه رگيز بو نيوه ناشى و نابيت نازارو نه زيه تى په يامبه رى خوا ﷺ بدن ئيدى به زمان بى يان به كردار. ﴿ولا ان تنكحوا ازواجه من بعده ابدا﴾ هه رگيزيش بوتان نيبه ژنه كانى دواى خوئ به هيچ جورىك ماره بكن چونكه وه كو داىكتانن ﴿ان ذلكم كان عند الله عظيما﴾ چونكه نه زيه تدانى و ماره كردنى ژنه كانى نه ولاى خوا كاريكى زور گه ورهيه و چاوپوشى ليناكري. ﴿ان تبدوا شيئا او تخفوه﴾ نه گه ر نيوه شتيك دهر بېن يان بيشار نه وه له دلتانا ﴿فان الله كان بكل شئ عليما﴾ نه وه به راستى خوا به هه موو شتيك زاناو ناگايه. ژنان له مانه روو ناپوشن:

بهلئى هه ر نه وه كاته كه ثايه هات و فهرانيدا: ده بى له پشت په رده وه قسه له گه ل خيزانه كانى په يامبه ردا ﷺ بكرت.

ژنان له مانه روو ناپوشن:

نيترباوك و كوړو مه حره مه كانى تريان هاتن و وتيان: ثايا بو ئيمه يش هه ر ده بى وابى نه ي په يامبه رى خوا ﷺ ۱۹ نه وسا بو وه لامى نه وه نه م ثايه ته هات و فهرمووى: ﴿لا

جناح عليهن فى آباتهن ولا ابناهن ولا اخوانهن ولا ابناء اخوانهن ولا ابنا اخواتهن ولا نساهن ولا ما ملكت

ايمانهن﴾ هيچ گوناخيك له سه ر "خيزانه كانى په يامبه ر ﷺ نيبه - نه لبت ژنانى تريش هه روا- كه بى په رده و روو به روو له گه ل باوك و كوړو برار او خوشكه زو ژنانى موسلمان و به نده ي خوياندا قسه بكن" چونكه په رده له گه ل نه وانه دا نه زيه ت و كاريكى گرانه و نه وانه يش مه ترسى كارى دزيو و خراپيان ليناكريت. ﴿واتقين الله﴾ وه "به نه ينى و به ناشكرا، له خوا بترسن و سنوره كانى مه شكينن ﴿ان الله كان على كل شئ شهيدا﴾ به راستى خوا

به سه ر هه موو شتيكه وه شايه ده وه هميشه ناگايه، وه يچ شتيكى لى ون نابيت.

فهرماندان به سه لوات له سه ر پيغه مبه ر ﷺ و، قه درو ريژى نه وه له ناو كوړو كو مه ل دا، هه ر چو نيك له ماله وه حورمه ت و ريژى واجبه، بو يه نه فهرمووى: ﴿ان الله وملائكته يصلون على النبي﴾ به راستى خوا و فريشته كانى درود و سه لوات له سه ر پيغه مبه ر ﷺ دده ن، خوا به زه يى و ميهره بانى خوئ نه ريژى به سه ريا، فريشته كانيش داواى پايه به رزيى و ليبور دنى بوده كهن ﴿يا ايها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما﴾ ده سا نيوه ش نه ي نه وانه ي پرواتان هيناو! درود و (سه لوات) ي له سه ر بدن، وه سه لامى لييكه ن ئيمه ش ده ليئى: (اللهم صل على النبي وسلم تسليما). يان ده ليئى: (اللهم صل على محمد وعلى آل محمد، كما صليت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انك حميد مجيد، اللهم بارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انك حميد مجيد).

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَ فِيْءِ آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا بَنَاتِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ وَأَتَقِينَ اللَّهَ رَبَّكُمْ كَمَا تَصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغْيًا مَا أَكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلِيبِهِنَّ ذَلِكَ ادْفَعْ أَنْ يُعْرِفْنَ فَلَا يُؤْذِينَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾ لَيْنَ لِّرَبِّهِ الْعَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَعْنَةُ اللَّهِ لِّلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ لَمَجَمٌ لَا يُبْكَوْا رُؤُوسَهُمْ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾ الْمُؤْمِنُونَ أَيْنَمَا يُقِفُوا أَخْذُوا وَقِفَتُهُمْ تَسْلِيمًا ﴿٦١﴾ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ يَجْدَلَ سُنَّةَ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ئازاردەرانى خواو پىغەمبەر بەر لە عەتى خوا كە وتوون :

﴿ **إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ** ﴾ بە راستى ئەو كەسانەى ئازارو ئەزىهەتى خواو پەيامبەرەكەى دەدەن، واتە : سەرپىچى لە فەرمانەكانيان دەكەن ﴿ **لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ** ﴾ خوا لە دونيا و لە قىامەتدا نەفرىنى لىكردوون و لە مېهرەبانى خۆى دورى خستوونەتەوہ ﴿ **وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مَّهِينًا** ﴾ سزايەكى زۆر سووككەرى بۆئامادە كردوون ﴿ **وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا** ﴾ و ئەوانەش كە ئازارى پياوانى ئيماندار و ژنانى بېروادار دەدەن بى هېچ تاوانىك كرديتيان ﴿ **فَقَدْ احْتَمَلُوا بَهْتَانًا وَإِثْمًا مَّيِينًا** ﴾ بيگومان ئەوانە درۆ بوختان و گوناخى ئاشكرايان هەلگرتوہ.

دەبى ژنان خويان بە چارشيو دا پۆش :

﴿ **يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَازْوَاجِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ** ﴾ ئەى پەيامبەر ﷺ ! بە ژنەكانت، كچەكانت و ژنانى بېروادار بلى : ﴿ **يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ** ﴾ لە بالاپۆش و عاباكانيان بپيچن بە خويانا، بە شيوەيەك كە تەواى سەر و مل و جەستەيان داپۆشى.

پيئاسەيەك بۆ جيلباب : ئىبنى عباس دەليّت : جيلباب : ئەو جل و بەرگەيە تەواى جەستە هەرلە پى تا تەوقە سەر داپۆشى " دەشكرى بليين : ئەو پارچە قوماشەيە كە ژنان بەسەر جل و بەرگەكانياندا دەپيچن بە خوياندا وەكو عەبا كە ژنانى عيراقى بەكارى دينن . بەلى ژنان هەركاتى لەمال چوئە دەرى بۆهەر ئيش و كارىكى پيوست، دەبى ئەو (جيلباب) بە بەكار بهيئن و تەواى سەر و مل و گەردن و سنگ و بەرەكيان پيدا پۆشن هەتا دەگاتە قولى پييان، بەكارهينانى ئەو پارچە حجابەش كە ئىستا لەناودايە جيى جيلباب دەگرتەوہ بەمەرجىك (مىقنەعە) سى لەگەلدابى. ﴿ **ذَلِكَ ادْنَىٰ أَنْ يَعْرِفَنَ فَلَا يُؤْذِنَ** ﴾ ئەو خوداپۆشەينەش لەبارتري شتە " كە ئيوە بە پاك و خاوينى و داوين پاريزى بناسرين و بەر قسەو بوختان نەكەون و ئازارو ئەزىهەت نەدين ﴿ **وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا** ﴾ هەميشەو بەردەوام خوا چاوپۆشيكارە " بەرامبەر بەوانەى پيشتەر دريغيان هەبوويّت زوريش مېهرەبانە لەگەل ئەوانەدا فەرمانەكانى جيبەجى دەكەن ﴿ **لَنْ لَمْ يَنْتَه الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمَرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ** ﴾ سويند دەخۆم ئەگەر دوو پروەكان و ئەوانەى كە دليان نەخۆشەو هەروا ئەوانەش كە لەمەدينەدا خويان گرتە دواوہ دژ بە موسلمانەكان پېر پاكەندە بلاو بكەنەوہ ئەگەر كۆلنەدەن و دەست هەلنەگرن ﴿ **لَنْفَرِيكَ بِهِمْ** ﴾ ئەوا ئيمە تۆ هەلنەنيين كە جەنگيان لەگەل بكەيت و دەرەنجاميش زاليشت دەكەين بەسەرياندا ﴿ **ثُمَّ لَا يَجَاوِرُونَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا** ﴾ پاشانىش بۆ ماوہيەكى كەم نەبيّت نەتوانن لەشاردا بيمينەوہو دراوسيتيت بكەن، واتە : تەفروتونا وشار بەدەر دەكرين ﴿ **مَلْعُونِينَ إِنَّمَا ثَقَفُوا أَخْذًا** ﴾ نەفرينيشيان لىكراوہ و لەمېهرەبانى خوا دەرکراون لەهەر جيگايەك دەستكەون، دەبى دەستگير بكرين ﴿ **وَقَتَلُوا تَقْتِيلًا** ﴾ و زوريش بەتوندى بكورزين ﴿ **سَنَةِ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ** ﴾ دژايەتى ئەوانەى لەبەرنامەى خودايەو لەنيو ئەوانەشدا كە لەپيش تۆوہ ژياون ئەنجامدراوہو بېريار دراوہ كە هەر دوو روويەك لەگەل هەر پەيامبەريكدا دژايەتى كرديت ئەوا بېريارى گرتن و كوشتنى دراوہ ﴿ **وَلَنْ تَجِدَ لِسَنَةَ اللَّهِ تَبْدِيلًا** ﴾ هەرگيز تۆ گۆرانكاريت دەست ناكەوى لەباو و بېريارەكانى خوادا.

هەر خوا دەزانى قىامەت كەى دى :

﴿ **يَسْأَلُ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ** ﴾ بيابەرەكان پرسىارى هاتنى رۆژى قىامەتت لىئەكەن ! ﴿ **قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ** ﴾ ، پييان بلى : ئەى پىغەمبەر ! هەر خوا خۆى زانبارى و ئاگادارى تەواى هەيە بەرۆژى قىامەت كە كەى ديت.

هه‌رئهم ماناومه به‌سته‌یه له‌چه‌ند ئایه‌تیکی تریشدا هاتوو: (۳۴/۳۱): (إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ)، (و/۵۹): (وعنده مفاتيح الغيب)، (۱۸۷/۷): (يسألونك عن الساعة)، (۴۴/۷۹) (۴۷/۴۱): (إليه يرد علم الساعة).. له‌م فه‌رموده‌یه‌شدا هاتوو: ((ما المسؤول عنها بأعلم من السائل)) متفق علیه. واته: منی پرسیارلیکراو له‌باره‌ی هاتنی روژی قیامه‌ته‌وه له‌توی پرسیارکه‌ر (ئهی جوبریل) به‌ئاگاتر نیم. ﴿وما یدرک لعل الساعة تكون قریبا﴾ جا تو چوزانیت له‌قیامه‌ت؟ له‌وانه‌یه کاتی هاتنیشی زور نزیک بیٔ! له‌سووره‌تی (۱۷/۴۲) وما یدید لعل الساعة قریب)، وه له‌سووره‌تی (۱/۵۴): (إقتربت الساعة وانشق القمر..) وه له‌سووره‌تی (۱/۲۱): (اقتراب للناس حسابهم وهم في غفلة معرضون) هاتوو که هه‌موویان به‌تیکرا پش‌تگین بو نزیکی هاتنی روژی قیامه‌ت. ﴿إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ

سعيرا﴾ به‌راستی ئه‌خوایه نه‌فرینی له‌بی پرواکان کردوو وه‌ره‌حمه‌تی خو‌ی دووری خستونه‌ته‌وه وئاگریکی هه‌لگیرساوی زور سوتینه‌ریشی بو ئاماده کردون ﴿خالدين فيها ابدا﴾ به‌هه‌تاهه‌تایی ده‌بی له‌ویدا بمیننه‌وه ﴿یجدون ولیا ولا نصیرا﴾ دیاره‌له‌ویش هیچ دۆست و یارمه‌تیده‌ریکیان ده‌ست ناکه‌وی ﴿یوم تقلب وجوههم فی النار﴾ به‌تایبه‌تی له‌روژیکا که ده‌م وچاویان له‌ناو ناگری دۆزه‌خدا ئه‌م دیوئه‌ودیوی پیده‌کریٔ تا چاک به‌ژی. ﴿یقولون یا لیتنا اطعنا الله واطعنا الرسولا﴾ ده‌لین: بریا به‌فه‌رمانی خوامان کردباو گویرایه‌لی پیغه‌مبه‌ریش باین ﴿وقالوا ربنا إنا اطعنا سادتنا وکبراءنا﴾ وه ئه‌لین: په‌روه‌ردگارا! بیگومان ئیمه‌ فه‌رمانبه‌رداری سه‌ردارو ئاغاو گه‌وره‌کانمان بووین "و به‌گوئی ئه‌وانمان کرد" ﴿فاصلونا السبیل﴾ ئه‌وانیش رییان لی هه‌له‌ کردین و"چه‌واشه‌یان کردین" ﴿ربنا آتهم ضعفین من العذاب﴾ په‌روه‌ردگاری ئیمه! دووه‌ینده‌ سزایان بده، واته: سزای گومرایی خو‌یان سزای گومرا کردنی ئیمه‌یان بده ﴿والعنهم لعنا کبیرا﴾

نه‌فرینیکی زوریان لی‌بکه‌و له‌میهره‌بانی خۆت زور زور دووریان بخه‌روه.

جووله‌که بو مووسا بوختان ده‌کات:

﴿یا ایها الذین آمنوا لا تكونوا کالذین آذوا موسی﴾ ئهی ئه‌وانه‌ی به‌رواتان هیناوه،! وه‌کو ئه‌وه‌که‌سانه مه‌بن که نازاری موسایاندا و تۆمه‌تیان بو هه‌لبه‌ست ﴿فبراه الله مما قالوا﴾ خواش موسای ته‌برییه کرد له‌بوختانه‌ی بۆیان کرد ﴿وکان عند الله وجیها﴾ چونکه موسا لای خوا، گه‌وره‌و خاوه‌ن (جاه) و پێز بوو پیشه‌وا (بوخاریی) ئه‌لئیت: ((إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ مُوسَى كَانَ رَجُلًا حَيًّا سَتِيرًا، لَا يَرَى مِنْ جِلْدِهِ شَيْءَ اسْتَحْيَاءٍ مِنْهُ، فَأَذَاهُ مِنْ أَذَاهِ مَنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ فَقَالُوا: مَا يَتَسْتَرُ هَذَا التَّسْتَرُ إِلَّا عَيْبٌ فِي جِلْدِهِ إِمَّا بَرَصٌ، وَإِمَّا أَدْرَةٌ - انْتِفَاحُ الْخَصِيَّتَيْنِ - وَإِمَّا آفَةٌ، وَإِنَّ اللَّهَ أَرَادَ أَنْ يَبْرَاهَ مِمَّا قَالُوا لِمُوسَى، فَخَلَا يَوْمًا وَحْدَهُ فَخَلَعَ ثِيَابَهُ عَلَى حَجَرٍ ثُمَّ اغْتَسَلَ، فَلَمَّا فَرَغَ أَقْبَلَ إِلَى ثِيَابِهِ لِيَأْخُذَهَا

سُورَةُ الْأَنْعَامِ

الْبَقَرَةُ

يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿١٧﴾ إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿١٨﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٩﴾ يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَلَيْتَنَّا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ ﴿٢٠﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَ ﴿٢١﴾ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَهُمُ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٢٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَّاهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجْهًا ﴿٢٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٢٤﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٢٥﴾ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَاهِلًا ﴿٢٦﴾ لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٧﴾

وإن الحجر عدا بثوبه، فأخذ موسى عصاه وطلب الحجر، فجعل يقول: ثوبي حجر، ثوبي حجر، حتى إنتهى إلى ملا من بني إسرائيل فراوه عريانا أحسن ما خلق الله - عز وجل - و إبراهيم مما يقولون وقام الحجر. فأخذ ثوبه فلبسه، وطفق بالحجر ضربا بعصاه، فوالله إن بالحجر لندبا - أثرا - من أثر ضربه ثلاثا أو أربعا أو خمسا - قال - فذلك قوله تعالى: (ولا تكونوا كالذين آذوا موسى...) - پیغمبر ﷺ - فہرموی: بہرستی موسا پیایوکی زور بہ شہرم و خوداپوشہر بوو، ہرگیز ہیچ شتیکی - لہ شہرمد - نہدہ بینرا، جا بہنی ئیسرائیل وتیان: ببی و نہبی موسا یا توشی نہخوشی بہلہکی بوو، یا قورہ، یا گرفتیکی تری ہہیہ! بویہ نہوہندہ سوورہ بؤ خو داپوشین! ئەو جا خوا ویستی پاکانہی بؤ بکات لەو بوختانہ، بویہ روژی موسا بہتہنیا لەچوئیہکا خو دہشوری و جل و بہرگہکی لہسەر بہردی دادہنی، جاکاتی لیبوویہو چووجلہکانی لہبەر بکاتہو و رویشت، موسایش دار دہستہکی بہدہستہو گرت و دواي کەوت و ہەر ئەی وت: بہرہکە! جلہکانم. وئوانیش بہرووت و قووتی دیتیان و بۆیان دہرکەوت کہ ہیچ عیب و نہگیک پیوہ نہیہ. بہکورتی: موسا ﷺ پیایوکی زور بہ شہرم بوو، زور ہەولی ئەدا لەشی نہبینری، بویہ زویش خوئی دائہپوشی، جا لہبەرئہوہ جوولہکەکان وتیان: دیارہ لەشی عیبدارہ بویہ نہوہندہ سوورہ لہسەر خو داپوشین! جا خواي گہورہ کاریکی بؤ سازان - ئەوہی فہرموودہکە - و جوولہکە بہچاوی خویان دیتیان کہ جوانترین و بی عیب ترین تەن و لەشی ہہیہ. ﴿يا ايها الذين آمنوا اتقوا الله﴾ ئەی ئەوانہی بہراتان ہیناوە! ہەر لەخوا بترسن ﴿وقولوا قولا سديدا﴾ و قسہی راست و ریک و پیک بکەن ﴿يصلح لك اعمالکم﴾ ئەوساخوا کارہکانتان بۆ راست دینی و، ہیدایہتتان دہکا بؤ ئەنجامدانی کاری چاک ﴿ویغفر لکم ذنوبکم﴾ و گوناہەکانیشتان بؤ دہپوشی ﴿ومن يطع الله ورسوله فقد فاز فوزا عظيما﴾ و ہەرکەسێک گویریہلی فەرمانی خواو پیامبہری ئەو بکات، ئەوہ بیگومان سەرکەوتنیک گہورہی بہ دہست ہیناوە.

مروۋ قبوئی ہەلگرتنی سپاردہی کرد:

﴿إنا عرضنا الأمانة على السموات والأرض والجبال﴾ بہرستی ئیمہ سپاردہو (تہکالیف) ہکانمان خستہ سەر ئاسمانہکان و زہوی و کیوہکان ﴿فاین ان یحملنها﴾ کہچی ہیچیان لەخویان رانہدی و لہہلگرتنیان نکولییان کرد. خواوہنی (أضواء البیان) ئەلیت: ئەم (عہرض) ونماییشی سپاردہیہو، وەرہگرتنی ئاسمانہکان و زہوی و چیاکان.. شتیکی راستہو حقیقہتی ہہیہ، ہەرچەند ئیمہش چۆنیہتیہکی دہرک نہکەین، وہ دہشلی بؤ ئەم راستیہ نایہت و فہرموودہ زورہ، لەوانہ: (وإن من الحجارة لما يهبط من خشية الله) (۷۴/۲)، وہ (تسبح له السموات السبع والأرض ومن فيهن...) (۴۴/۱۷)، وہ (وسخرنا مع داود الجبال يسبحن) (۹۷/۲)، وہ فہرموودہیش: وەك گریانى بنكى دارەخورماکە، ئەو کاتہ کہ پیغمبر ﷺ وتاری لہسەر ئەدالہ مەدینەدا، پاشان لەوی گواستیہوہو چووہ سەر میمبەرہکە، وەك ئیمامی (بوخاریی) ہیناویہتی. وہ لە (موسلیم) یشدا ہاتووە: (عن النبی ﷺ إني لأعرف حجرا كان يسلم علي في مكة...) پیغمبر ﷺ فہرموی: بہرستی من بہردی ئەناسم کاتی کہ لەمەککەدا بووم ہەمیشہ سلّوی لیئەکردم! ئەمەو چەند فہرموودہیہکی تریش.. ﴿واشفقن منها﴾ نہچوونہ ژیری و ترسان کہ: نہتوانن ہەلسن بہجیبہجیکردنی داخوازیہکان ﴿وحملها الإنسان إنه كان ظلوما جهولا﴾ کہچی مروۋ ہاتہ پیشہوہوچووہ ژیرباری و ہەلیگرت! بہرستی ناہەقی لەخوکردو نہیزانی بہئەنجام، ئەگینا ہەرگیزہلی نہئەگرت. واتہ: بہجی ہینانی فەرمانہکانی خوا نہوہندہ گرنگہ ئاسمان و زہوی و شاخەکان لەگەل ئەوہموو توانایەدا بۆیان ہەلنەگیرا! کہچی ئادەمی - بہنەزانی خوئی - ہەلیگرت!! ﴿ليعذب الله المنافقين والمنافقات والمشركين﴾

والمشركات ﴿بۆ ئەوێ له ئاكامدا - به هۆی پشتگۆی خستنی و سه‌رپێچی و خیانه‌ت له‌و سپاردیه - خوا سزای پیاوان و ژنانی دوو‌پوو هاوبه‌شدانه‌ران بدات ﴿وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ و ته‌وبه‌ش له پیاوان و ژنانی بر‌وادار - به هۆی پاراستنی ئەو سپاردیه‌و گۆپ‌رایه‌لی و تاعه‌ته‌یان - وه‌رگیریت. ﴿وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ دياره، خوايش هه‌میشه لی‌بۆرده‌یه، دلۆقان و میهره‌بانه قه‌له‌می لی‌بۆردن به‌سه‌ر گونا‌ه‌ندا دی‌نی. سا خ‌وای گونا‌ه‌پۆش و دلۆقان! لی‌مان ببووره‌و، ره‌حمان پێ‌که. امین.

زۆریش سوپاس بۆ خ‌وای ده‌سه‌لاتدار که هاو‌کاریی و پشتیوانی کردم بۆ ته‌واو کردنی

ته‌فسیری سووره‌تی (ئه‌حزاب).

*** **

۳۴- سووره‌تی (سه‌به‌هه)

مه‌که‌یه‌و (۵۴) ئایه‌ته

به‌ناوی خ‌وای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئه‌میشه وه‌ک هاو‌وینه‌کانی خ‌وای باسی بناغه سه‌ره‌کیه‌کانی دینی ئیسلام: یه‌کتا په‌رستی، په‌یام‌به‌ریه‌تی، زیندوو‌بوونه‌وه، پاداشت و تۆله‌ئه‌کا.. داستانی هه‌ندی له‌په‌یام‌به‌رانیش را‌قه‌ئه‌کات، وه‌ک (داوود) و (سه‌ره‌یمان)ی کو‌ری، له‌باره‌ی ئەو ده‌سه‌لاته‌وه خ‌وا پێی به‌خشین.. په‌نجه‌یش ئه‌خاته سه‌رشک و به‌دگومانی موشریکه‌کان سه‌باره‌ت به‌په‌یام‌که‌ی په‌یام‌به‌ر ﷺ، کو‌تاییشی دیت به‌بانگکردنی بی‌پرواکان بۆ بر‌واهی‌نان و یه‌کلا‌بوونه‌وه و ده‌سه‌ب‌ردان له‌یرو باوه‌رو و بۆ‌چونی پو‌وچه‌لیان. بۆیه‌ش ناوی (سه‌به‌هه) به‌چونکه‌ چیرۆک و به‌سه‌ره‌اته‌که‌ی پاشاکانی یه‌مه‌ن ده‌گیرته‌وه، به‌تایبه‌تی ئەو هه‌موو خ‌وشیی و نیعمه‌ت و خ‌وشگوزه‌رانییه‌ خ‌وا پێیدا‌بوون، که‌چی ئەوان هه‌ر زۆرنا سوپاس و سه‌پله‌ بوون، جا‌خوایش تۆله‌ی لی‌کردنه‌وه و لی‌تیکدان و تاروماری کردن.

جا به‌م شیوه‌یه‌ش ده‌ست پێ‌ده‌کات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ گشت سوپاس و ستایشی‌کی شیاو، ته‌نها بۆ ئەو خ‌وايه که‌هه‌رچی له‌ئاسمانه‌کان و، له‌زه‌ویدا‌یه هه‌ره‌ی ئەوه ﴿وَلِلَّهِ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ﴾ سوپاسی شیاو له‌ رۆژی دوا‌ییشدا هه‌ر بۆ ئەوه، نه‌که‌ که‌سی‌کی تر. ﴿وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ﴾ هه‌ر ئەویشه هه‌میشه کار‌جوان و کار رهن‌گین. هه‌رچی ئەکات زۆر جێی خ‌ویه‌تی وه‌ ئەویشه زۆریش نا‌گا ده‌ربه‌ره‌ی کار‌وکرده‌وی دروست‌کراوه‌کانی ﴿يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرَجُ فِيهَا﴾ هه‌رچی ده‌چێته‌ ناو جه‌رگه‌ی زه‌ویی، وه‌ک باران و شتی تر وه‌ هه‌رچیش لی‌ی دیته‌ ده‌ری وه‌ک ئاو و شتی تر. وه‌ هه‌رچیش له‌ئاسماندا دیته‌ خ‌واری، وه‌ک فریشته و باران و بروسکه و شتی تر وه‌ هه‌رچیش لی‌یه‌وه سه‌ره‌ئه‌که‌وی و به‌رز ئه‌بیته‌وه وه‌ک فریشته و کرده‌وی به‌نده‌کان و شتی تر، ئەو‌خوايه پێی ده‌زانی و به‌ نا‌گایه ﴿وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ﴾ ئەویشه بۆ‌خ‌وشی زۆر میهره‌بان و! زۆر لی‌بۆرده‌یه! جاپاش مل‌لانی‌ی کافره‌کان ده‌ربه‌ره‌ی زیندوو‌بوونه‌وه. خ‌وای له‌ کار‌زان له‌سی جی‌گای قور‌ئاندا فه‌رمان به‌ پێ‌غه‌مبه‌ر ده‌دا سویند به‌ په‌روه‌ردگاری ده‌خوات که زیندوو‌بوونه‌وه راسته‌و پێ‌ش‌دیت.

یه‌که‌م: له‌ سووره‌تی (یونس) دا ئایه‌تی: (وَيَسْتَنْبِئُونَكَ أَحَقُّ هُوَ قُلُوبُ إِي وَ رَبِّي إِنَّهُ لَحَقُّ وَ مَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ).

دووه‌م: له‌م سووره‌ته‌دا: (وَ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا...).

سینیه: له سووره تی (تغابن) دا: (زعم الذين كفروا ان لن يبعثوا قل بلى و ربى لتبعثن ثم لتنبئن بما علمتم و ذلك على الله يسير).

قیامت دیت و، هه مو که سیش به پینی کاری خوئی پاداشت دهرتیه وه:

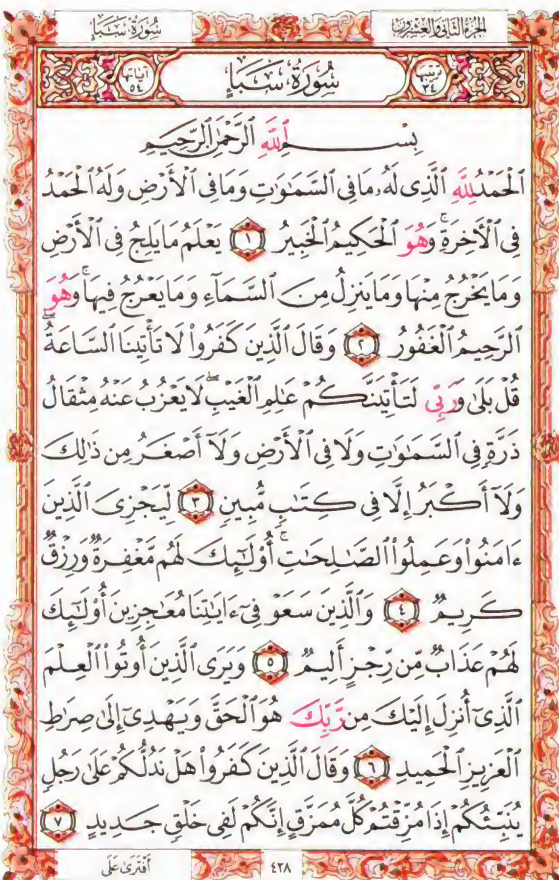
﴿ وقال الذين كفروا لا تأتينا الساعة ﴾ و ئەوانەى خواهناس و بى پروا بون و نکو لى زیندوو بوونه و هیان ده کرد و تیان: هه رگیز پوژى قیامتەمان بۆنایه، واتە: به هیچ شیوهیه که قیامت نه! ﴿ قل بلى و ربى لتأتینکم عالم الغیب ﴾ ئەى پیغه مبهرا! بلى: به لى سویندم به پهره وردگارم هه پوستان پیش دیت، له لایه ن خوای زانای گشت نادیار ﴿ لا یعزب عنه مثقال ذرة فى السموات ولا فى الارض ﴾ که به ئەندازەى تو زقاليك شتى لى ون نابى، نه له ناسمانه كان و نه له زه ویدا ﴿ ولا اصغر من ذلك ولا اكبر ﴾ وه نه بچوو كتر

له زه ره و، نه گه وه تریش لى ﴿ لا فى كتاب مبين ﴾ مه گه ره ئەوه هه مو له ناو نامه یه کى روونکه ره وه (لوح المحفوظ) دا لای پهره وردگار نوو سراوه هه لگراوه ﴿ لیجزى الذين آمنوا و عملوا الصالحات ﴾ تا پاداشی ئەوانه بداته وه بپروایان میناوه ئاکارى کرده وه چاکه کانیان ئەنجامداوه ﴿ ولئک لهم مغفرة و رزق کریم ﴾ بۆ ئەمانه له به هه شتدا لیبوردن و رزق و روژى چاک هیه ﴿ والذين سعوا فى آياتنا معاجزين ﴾ ئەوانه ش که هه رچی له توانایاندا یه به ختی ده که ن بۆ پووچه لکردنه وه ئایه ته کانمان به مه به ستی هه له اتیان له ده ستمان. ﴿ ولئک لهم عذاب من رجز الیم ﴾ بۆ ئەوانه هیه سزایه که له به دترین جوړى سزای به ئیش. ﴿ ویری الذين اتوا العلم ﴾ و ئەوانه ش که له زانیاری به شدراون له لایه ن خواوه، واتە: له خاوه ن نامه کان و هاوه لانی په یامبه ر ﷺ سوور ئەزانن ﴿ الذى انزل إليك من ربك هو الحق ﴾ ئەوه ی که بۆ تو ناردراوه له لایه ن پهره وردگار ته وه هه ره و راست و دروسته، واتە: ئەو نه فاما نه نکو لى زیندوو بوونه وه

ئەکه ن، که چی خاوه ن زانسته کان به راست و دروستی ئەزانن ﴿ و یهدى إلى صراط العزيز الحمید ﴾ وه بۆ ریى خوای خاوه ن ده سه لات و سوپاسکراو (جن و ناده مزاد) رینوین ده کا.

حاشاکه ران له ژینی دواى مردن ده مکو ت ده کری ن:

﴿ وقال الذين كفروا ﴾ ئەوانه ی بپروا بوون هه ندى کيان به گالته کردن به زیندوو بوونه وه به هه ندى کيانیان وت: ﴿ هل ندلكم على رجل ينبئکم ﴾ ئایا ده تانه وى پیاویکتان نیشان به دین هه و التان بداتى؟ (مه به ستیان په یامبه ر بوو ﷺ) ﴿ اذا مرقتم كل ممزق ﴾ کاتى ئیوه مردن وله گوپره کانتانا رزین وهه پروون هه پروون کران و بوونه وه گل ﴿ انکم لفى خلق جدید ﴾ که ئیوه بۆ جارىکی تر، سه ره له نوى دروست ده کردنیته وه زیندوو ده بنه وه؟ ﴿ افترى على الله کذبا ام به جنة ﴾ نازانین ناخو به ده ست ئەنقه ست درو له سه ره خوا ده کا! "یان شیته؟ چونکه - به لای

نه‌وانه‌وه - قسه‌ی وا نه‌بی یه‌کی له‌وه دووکه‌سه بی‌کات، نه‌گینه پیاوی ژیرو راستگو شه‌وه قسه‌یه نا‌کا! ﴿بل الذين لا يؤمنون بالآخرة في العذاب والضلال البعيد﴾ نه‌خیر هه‌رگیز موحه‌مه‌ده نه‌درؤ ده‌کاو نه‌شیتته، به‌لکو نه‌وانه‌ی وا بپروایان به‌پاشه‌روژ نییه، له‌ناو سزاو سه‌رلیشیواوییه‌کی دور له‌هق و رینمای دان. ﴿انتم یروا إلى ما بین یدیهم وما خلفهم من السماء والأرض﴾ نایا - نه‌وانه - سه‌یریکی پیتشه‌وه‌وپاشه‌وه‌ی خو‌یانیان نه‌کرد، تا ببینن ویزانن خوا چی دروستکردوه له‌ناسمان و زه‌وییدا؟ بوئه‌وه‌ی تواناو ده‌سه‌لاتی شه‌وه‌ بزانن، وک له‌جیطایه‌کی‌تردا نه‌فقه‌رموی: (والسما بنیناها بأید وانا لموسعون، والأرض فرشناها فنعم الماهدون) (۵۱/۴۷-۴۸). ﴿ان نشا نخسف بهم الأرض﴾ نه‌گه‌ر بمانه‌وی زه‌وی به‌وانیشه‌وه ده‌یبه‌ینه‌ خوارئ ﴿و نسقط علیهم کسفا من السما﴾ یان بمانه‌وی

چه‌ند پارچه‌ سزایه بخه‌ین به‌سه‌ریاندا، ده‌یخه‌ین به‌سه‌ریاندا. ﴿ان فی ذلك لآیه لكل عبد منیب﴾ بی‌گومان له‌وده‌سه‌لاته‌دا به‌لگه‌یه‌کی هه‌ره‌گه‌وره‌هیه - له‌سه‌ر ده‌سه‌لاتی خوا له‌سه‌ر زیندووکرده‌وه بو‌هه‌ر به‌نده‌یه‌ک بیه‌وی بو‌لای خوا بگه‌ریتته‌وه واته: ناسمان وزه‌وی به‌وه‌موو یاسا قه‌شه‌نگه‌یانه‌وه ده‌بنه به‌لگه‌ی زیندوو بو‌ونه‌وه هاتنی روژ دوا‌یی، چونکه‌که‌سیک بتوانی نه‌وکاره‌گرنگانه‌نه‌جامبدا، نه‌ی چون ناتوانی مردوان زیندوو‌بکاته‌وه...؟! له‌کاتی‌کا: (لخلق السموات والأرض اکبر من خلق الناس ولكن اکثر الناس لا یعلمون) دروستکردنی ناسمانه‌کان وزه‌وی مه‌زتره له‌دروستکردنی مه‌ردم به‌لام زورتر خه‌لک نازانن.

خوا زی‌ده به‌شیکی به‌داوود دا:

﴿ولقد آتینا داود منافضلا﴾ سو‌یند به‌خوا ئیمه له‌فهل و به‌هره‌ی خو‌مان نیعه‌تیکی فراوانمان به‌(داود) دا، واته: کردمانه‌ په‌یامبه‌رو زه‌بوورمان دایه ﴿یا جبال او بی معه والطیر﴾ به‌کی‌وه‌کانیشمان گوت: ئی‌وه‌ش له‌گه‌ل داوددا

أَفَرَأَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ﴿٨﴾ أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِنْ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ شَأْنِ خُسْفٍ بِهِمْ الْأَرْضِ أَوْ تُسْقِطَ عَلَيْهِمْ كُفًّا مِنَ السَّمَاءِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٩﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا يٰجِبَالُ أَوْبِي مَعَهُ وَالطَّيْرُ وَالنَّارُ الْحَدِيدُ ﴿١٠﴾ أَنْ أَعْمَلَ سَبِيغَتٍ وَقَدَّرَ فِي السَّرْدِ وَأَعْمَلُوا صَلَاحًا لِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١﴾ وَلَسْلِمْنَا مِنْ الرِّيحِ غُدُوهاً شَرْوَرًا وَأُخْهَا شَهْرٌ وَأَسْلَمْنَا لَهُ عَيْنَ الطَّيْرِ وَمَنْ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَمَنْ يَنْزِعْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرٍ نَأْذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿١٢﴾ يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحْرِبٍ وَتَمَثِيلٍ وَجَفَانٍ كَالْجِرَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَتٍ أَعْمَلُوا أَلْ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِنْ يَبَادِي الشُّكْرِ ﴿١٣﴾ فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ أَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ أَلَمِينَ ﴿١٤﴾

یه‌ک ده‌نگن و گشت پی‌که‌وه ته‌سبیحات بکه‌ن، واته: شه‌وه ته‌سبیحاتی خوا‌ی کرد، هه‌روا ئی‌وه‌ش نه‌ی په‌له‌وره‌کان! له‌گه‌لیابن، وه‌ک نه‌فه‌رموی: (انا سخرنا الجبال معه یسبحن بالعی و الاشرار) ۱۸/۳۸. ﴿والنا له‌الحدید﴾ و ئاسنیشمان بو‌نه‌رمکرد، به‌ناره‌زووی خو‌ی چونی ویستبا کاری پی‌ی نه‌کرد، بی شه‌وه بیخاته‌ناو کووره‌ی ناگروهه ﴿ان اعمل سابغات وقدر فی السرد﴾ پی‌مانگووت: که هه‌موو جو‌ره‌ ززیه‌کی بپا‌پوش و، تاس کل‌و‌یک (به‌ئالقه‌ چنراو) و نه‌ندازه‌گیر، دروست بکه بو‌کاتی جه‌نگ و خو‌پاراستن له‌جه‌نگ، وایشن که هیچ تیری‌ک نه‌یان‌شکینی وکونیان تینه‌کات ﴿واعملوا صالحا﴾ پی‌شمانگووتن: کاری چاک بکه‌ن، واته: ده‌بی هه‌موو کاره‌کانتان چاک بن گو‌یرایه‌لی خوا بن، له‌به‌رامبه‌ر شه‌وه‌موو چاکه‌یه‌وه ﴿انی بما تعملون بصیر﴾ به‌راستی من به‌کاری ئی‌وه بینام وچاودیرتانه. به‌لی خوا به‌ش و به‌هره‌یه‌کی زوری به‌خشی به‌داود - علیه‌الصلاة والسلام - پی‌غه‌مبه‌راییتی

و توانا و دهسه‌لآت و پاشایه‌تیی و، سوپایه‌کی زۆرو پرچەک و، دەنگ و ناوازیکی خوش و سازگار، که هه‌موو کات چیا سه‌ره‌زه‌کان له‌گه‌لیا (سبحان الله) یان ده‌گوتە‌وه‌و، بالنده‌کانیش له‌ئاسماندا راده‌وه‌ستان و گوییان بۆده‌گرت! له (فتح الباری) کتاب فضائل القرآن ۹/ ۹۲، وله موسلیم/ کتاب صلاة المسافرين ۱/ ۵۶۶) هه‌ردوو ده‌لیئ: شه‌ویک پیغه‌مبه‌ر ﷺ گویی له‌دەنگه‌ خو‌شه‌که‌ی (ئەبوو موسای ئەشعەری) یه‌وه‌ بوو، وه‌ستاو گویی بۆگرت و فەرمووی: (لقد اوتی مزمارا من مزامیر آل داود) به‌ راستیی دەنگ و ناوازیکی له‌ دەنگ و ناوازه‌که‌ی خانه‌واده‌ی داود پێدراوه‌.

به‌ش و باره‌تی سوله‌یمان:

ئینجا نۆبه‌ی ژماردنی به‌هه‌ره‌کانیه‌تی به‌سه‌ر سوله‌یمانی کو‌ری داوده‌وه‌، -علیه السلام- وئه‌فه‌رمووی: ﴿**ولسليمان الريح غدوما شهر ورواحها شهر**﴾ بۆ سوله‌یمانی (با)مان رامکرد، ته‌نیا له‌تاقی به‌یانیا‌ندا مانگه‌ ریی‌ه‌کی ده‌ب‌ری و، ئیوارانی‌ش ریی یه‌ک مانگ ده‌رویی. (شیخ حه‌سه‌نی به‌صریی) ئەلئیت: سوله‌یمان له‌ (دیمه‌شق) له‌سه‌ر ته‌خته‌که‌ی دانه‌نیشت و، نانی به‌یانی ئەخوارد، ئەوجا هه‌له‌ئەف‌ری و، بۆ نیوه‌پ‌وش له‌ (اصطخر) نانی ئەخوارد، له‌کاتی‌کا نێوان هه‌ردووکیان مرؤقی تیژ‌وه‌ به‌یه‌ک مانگ ئەوجا ئەی‌پ‌ری ﴿**واسلنا له عين القطر**﴾ وه‌ بۆ سوله‌یمان کانییه‌کی (مس)یشمان تاواندبووه‌وه‌ هه‌رچۆنی ئاسنمان بۆ داود نه‌رمکرد، به‌شیوه‌یه‌ک وه‌ک سه‌رچاوه‌ی ئاو ئەپ‌و‌یشت و زۆر به‌ئاسانی هه‌موو شتیکی ئی دروست ئەکرد ﴿**ومن الجن من يعمل بين يديه بإذن ربه**﴾ و له‌ جنۆکه‌ش هه‌بوون به‌فه‌رمانی خوا له‌به‌رده‌ستییدا کاریان ئەکرد ﴿**ومن يزغ منهم عن امرنا**﴾ وه‌ هه‌ر که‌سیکی‌شیان له‌فه‌رمانی ئیمه‌ لای بدا ده‌رچی، واته‌: به‌گویی ئیمه‌ی نه‌کا ﴿**نذقه من عذاب السعير**﴾ سزای ئاگری سوتینه‌ری پێ ده‌چێژین ﴿**يعملون له مايشاء من محاريب**﴾ سوله‌یمان چیده‌ویست له‌کو‌شکی به‌رزو قایم ﴿**وتماثل**﴾ و جو‌راو جو‌ری کو‌تل و په‌یکه‌ری‌ویان ده‌کرد، دیاره‌ له‌به‌رنامه‌و شه‌ریعه‌تی (داود) دا ئەو په‌یکه‌رو کو‌ته‌لانه‌ یاساغ نه‌بووه‌، وه‌ک له‌ شه‌ریعه‌تی ئیسلامدا حه‌رام و یاساغه‌ ﴿**وجفان كالجواب**﴾ وه‌ هه‌روا قاپ و ده‌ف‌ری زل و گه‌وره‌، وه‌ک حه‌وز که‌ له‌شکره‌که‌ی خو‌راکی تیا ئەخوارد ﴿**وقدور راسيات**﴾ و چه‌ندین تیا‌نه‌و مه‌نجه‌لی گه‌وره‌ی دابه‌سراو و نه‌جو‌ل‌ویان بۆ ئاماده‌ ئەکرد ﴿**اعملوا آل داود شکرا**﴾ وتمان: ئە‌ی بنه‌ماله‌ی داود! سوپاسگوزاری بکه‌ن له‌به‌رامبه‌ر ئەو هه‌موو به‌هه‌رانه‌دا رشتوو مه‌ به‌سه‌رتاندا ﴿**وقليل من عبادي الشکور**﴾ به‌لام له‌به‌نده‌کانم که‌میکیان سوپاسگوزارن، واته‌: ده‌ نێوه‌ وامه‌بن.

جنۆکه‌ غه‌یب نازانی:

﴿**فلما قضينا عليه الموت**﴾ ئینجا پاش ئەو هه‌مووده‌سه‌ل‌آته‌ کاتی ب‌ریاری مردنمان بۆ داومرانیان ﴿**ما دله‌م علی موته‌ إلا دابة‌ الأرض تاكل منساته**﴾ هیچ شتی‌ک جنۆکه‌ی ئاگادار نه‌کرد به‌مردنی (سوله‌یمان) مۆرانه‌ نه‌بی‌ت که‌ دارده‌سته‌که‌ی ده‌خوارد ﴿**فلما خر تبينت الجن ان لو كانوا يعلمون الغیب**﴾ ئینجا پاش یه‌کسال کاتی سوله‌یمان ره‌تی بر‌دو که‌رت، ئەوکات ئاشکرا‌بوو ده‌رکه‌وت بۆ ئاده‌می که‌ ئەگه‌ر جنۆکه‌ شتی نادیا‌ریان زانی‌ا وه‌ک پ‌رو پاگه‌نده‌ وابوو ﴿**مالبثوا فی العذاب المهین**﴾ ئەوه‌نده‌ له‌و سزا قورس و په‌ست و کاریگه‌ریه‌دا ئەنه‌مانه‌وه‌! (ئیین عه‌یباس) ئە‌لی: پاش سانی‌ک ئەوجا پێیان زانی کو‌چی دوا‌یی کردووه‌.

جیگا‌و شوینی خه‌لکی سه‌با:

﴿**لقد کان لسبا فی مسکنهم آیه**﴾ سویند به‌خوا جیگا‌و شوینی گه‌لی (سه‌با) له‌ (یه‌مه‌ن) دا به‌لگه‌یه‌کی مه‌زن بوو له‌سه‌ر ده‌سه‌ل‌آت و ت‌رانیای خوا، بۆ پاداشته‌دانه‌وه‌ی چاککاران و، تو‌له‌ دانی خراپکاران، چونکه‌ ئەو گه‌له‌ کاتی

سپله‌یی و خیانه‌تیاں سه‌بارت به نیعمه‌ته‌کانی خوا کرد، خوایش په‌راگنده‌ی کردن و ریشه‌ی دهره‌نیان ﴿جنتان عن یمن و شمال﴾ نهو به‌لگه‌یه‌ش دور باخی گه‌وره و زور قه‌شه‌نگ بوون، یه‌ک له‌لای راست و، نهوی دی لای چه‌په‌وه پیمان به‌خشیبون، نه‌بی چه‌نده دیمه‌نیکی جوان و سهر سوپه‌ینه‌ری بووبی، به‌وشیوه خوا باسیان ده‌کات! (ئین که‌سیر) نه‌لی: ژنان زهمبیله‌یان نه‌نا به‌سه‌ریانه‌وه و به‌بن دره‌خته‌کانیا ده‌چوون، بی نه‌وه هیچ نه‌زیه‌تی ببینن میوه‌که خوی دهره‌ری و زهمبیله‌که‌ی لی پر نه‌بوو، جیی باسه، شاره‌که‌شیان که‌وتبووه نیوان باخه‌کانه‌وه ﴿کلوا من رزق ربکم﴾ وتمان: ده‌له رسق و رۆزی په‌روه‌دگارتان بخون ﴿واشکروا له﴾ و سوپاسیسی بکه‌ن "له‌به‌را بهر نهو هه‌موو نیعمه‌ت و خوشیه‌وه پیی به‌خشیبون ﴿بلدة طيبة رب غفور﴾ شاره‌که‌تان شاریکی

خوش و پاک و خاوین و، فینک و سازگاره! و خواشتان په‌روه‌دگاریکی خه‌تا پوش و لی‌بورده‌یه، بو‌هه‌رکه‌سیک پی بزانی و سوپاسی بکات ﴿فاعرضوا﴾ که‌چی روویان له‌فرمانی خوا وه‌رگیرا ﴿فارسلنا علیهم سیل العرم﴾ نه‌وجار ئیمه‌ش لافاویی به‌ندی ویرانه‌کرمان ناردایه سه‌ریان (دهرگای ئاسمانمان لی‌کردنه‌وهو بووبه لی‌زمه، ئینجا به‌سته‌که‌یانی- سد مارب- ویرانه‌دوو، نه‌وسا دنیای لی‌پرکردنه ئاوو ژانیان لی‌تی‌کچوو.

سه‌بارت به (سد العرم - سه‌دی مه‌ئره‌ب): (هه‌مه‌دانی) نه‌لیت: له‌به‌شی باشووری خورئاوای (مه‌ئره‌ب) هه‌و زنجیره شاخیکی تیدایه، به‌رهو باکووری خوره‌لات دریز نه‌بنه‌وهو له‌نیوان نهو شاخانه‌دا شیوو دۆلیکی زور گه‌وره و فراوان هه‌یه.. هه‌رکات باران باریبا سیلاوو لافاویکی زوری نهو ناوچه‌یه له‌وی خه‌ر ده‌بوویه‌وه و ده‌پزایه شیوی (آدنه‌) وه که‌ نزیکه‌ی (۱۱۰۰) مه‌تر به‌سه‌ر ده‌ریادا سه‌ر نه‌که‌وت، جا نهو ئاوه که‌ به‌رهو باکووری خوره‌لات نه‌پوشت ماوه‌ی سی کاتژمی‌ریکی نه‌ما بو (مارب)، ئینجا له‌وی ته‌نگه به‌رییه‌ک

ده‌ست پی نه‌کات، نیوان شاره‌که‌یش و ته‌نگه به‌ریه‌که ده‌شتیکی شاخاوی (۳۰۰) میلی دوجا نه‌گریته‌وه، له‌دوایشدا له‌سالی (۱۸۴۳) زه‌وی ناسه‌کان نهو سه‌ده‌یان دۆزییه‌وهو سه‌له‌ماندیان که‌ رووداویکی ئاوا هه‌بووه. ﴿وبدلناهم بجنتیهم جنتین ذواتی اکل حنط واثل وشن من سدر قلیل﴾ له جیی دوو باخه‌پرمیوه خه‌وشه‌که، دوو باخی دپکاوی به‌روو بووم تال، مازوو و میوه‌ی داری سیواک و دره‌ختی ته‌رفای بی که‌لک، که‌می داری نه‌به‌گمان بو هیشتن که‌ هیچیان که‌لکیان نه‌بوو ﴿ذلک جزیناهم بما کفروا﴾ به‌وشیوه‌یه پاداشمان دانه‌وه، چونکه ناشوکر سپله‌و پینه‌زان بوون ﴿وهل نجازی الا الکفور﴾ ئایا ئیمه‌ش ته‌نها له سپله‌و نکولی‌کار تو‌له‌ ئه‌سینین، واته: تو‌له‌مان ته‌نیابو سته‌وکارانه ﴿وجعلنا بینهم و بین القرى التى بارکنا فیها قرى ظاهرة﴾ وه له‌نیوان ریگای نه‌وان و، نیوان گونده‌کانی شام - که‌ فه‌رو پیتمان تی‌خستبوون- چه‌ند شارو گوندیکی ترمان له‌پال یه‌کتردا ئاوه‌دان کرد. واته:

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ اَيَّهٖ جَنَّاتُ عَن يَمِينٍ وَشِمَالٍ
كُلُوْا مِنْ رِّزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوْا لَهُٓ، بَلَدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبُّ غَفُوْرٌ
(۱۵) فَاَعْرَضُوْا فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرْمِ يَجْزِيْهُمْ
جَنَّاتٍ ذَوَاتِىْ اَكْمَلِ حُطًى وَّاَثْلُ وَّشْنٍ مِّنْ سِدْرٍ قَلِيْلٍ
(۱۶) ذٰلِكَ جَزَيْنٰهُمْ بِمَا كَفَرُوْا وَاَهْلُ بَحْرِىْ اِلَّا الْكٰفِرُوْنَ
وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقَرْيَ الْتَى بَرَكْنَا فِيْهَا قَرْيَ ظٰهِرَةً
وَقَدَرْنَا فِيْهَا السَّيْرَ سِرًّا وَّاَيَّامًا اَمِيْنٍ
(۱۷) فَقَالُوْا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ اَسْفَارِنَا وَاظْلَمُوْا اَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنٰهُمْ
اَحَادِيْثَ مَّرْقُومٍ كُلُّ مَرْقُومٍ اِنْ فِىْ ذٰلِكَ لَايَتٌ لِّكُلِّ صَبَّارٍ
شٰكُوْرٍ (۱۸) وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ اِيْلٰسُ ظَنُّهُ فَاتَّبَعُوْهُ اِلَّا
فَرِيْقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِيْنَ (۱۹) وَمَا دَكَانَ لَهُٓ عَلَيْهِمْ مِّنْ سُلْطٰنٍ
اِلَّا لِيَعْلَمَ مَنْ يُّؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِىْ شَكٍّ وَرَبُّكَ
عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حٰفِيْظٌ (۲۰) قُلْ اَدْعُوْا الَّذِيْنَ رَزَعْتُمْ مِّنْ دُوْنِ
اَللّٰهِ يَمْلِكُوْنَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِى السَّمٰوٰتِ وَلا فِى
اَلْاَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِىْهَا مِنْ شَرْ لِّوَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِّنْ ظٰهِيٍّ (۲۱)

وَلَا تَلْعَبْ

۴۳۰

ولاته که یانمان ئاوه دان و پېره که و، پرله خه لک دروستکردبوو، هه رگیز هه ستت به چو لئ نده کرد **﴿وقدرنا فيها السیر﴾** مه وادی نیوان شارو گونده کانیا نمان به نه ندازه دانا، ئەم گوند نزیك به ئەو گوند، به زوویی مه رده مه کی ئەگه یشتنه ئاوه دانی و، خواردنیان ده ست ده که و **﴿سیروا فيها لیالی وایاما آمنین﴾** و پیمان وتن: ده به ناویاندا به شه وان و روژان، به هیمنی و، ئاسودهیی و، بی ترس له دورژمن و برسیه تی و تینوویه تی برۆن و بگه پین **﴿فقالوا ربنا باعد بین اسفارنا﴾** که چی له باتی سوپاسگوزاری ئەو هه موو خو شیی و نیعمه تانه دا، وتیان: پیره و درگارمان! ماوهی نیوانی شاره کانمان - له سه فهدا - بو دورتر که "تا به چو ل و بیاباندا برۆین و تویشوو بو سه فهدا کانمان هه لگرین و سوودی بازرگانی وەر گرین و، هه ژاره کان بخه یه ژیر کار **﴿وظلموا انفسهم﴾** وه به و کاره ستمیان له خو یان کرد **﴿فجعلناهم احادیث﴾** ئینجا ئیمه یش کردماننه سه رگوزه شته و دنگوباس وهه وال له ناوچه که دا "بۆیه که تریان ئەگه پرایه وه" **﴿ومزقناهم کل ممزق﴾** و به توندی ته فرو تونامان کردن و له یه که ترمان دابراین، هه ر هۆزه یان که وته ناوچه و لاتیکه وه، "بۆیه عه رب ده لئ: یاخو وهك (سه با) و نازو نیعمه ته که ی ئه وان تان ئی بقه ومی، چونکه ئەوان پاش ئەو هه موو و ئیرانکاریه یان ده سته یه کیان ئاواره ی (عومان) بوون و، هه ر ده سته یه کیان که وته بن داریکی ولاتی شامه وه، (ئه نصار) یشیان چوونه مه دینه، (خزاعه) یش گه یشتنه (تیها مه) .. وه هه روه ها... (ئیبنی جهریر). **﴿ان فی ذلک لآیات لکل صبار شکور﴾** به راستیی له ودا ستانه ی (سه با) یه گه لئ به لگه و نیشانه هه ن له سه ر ده سه لات و توانایی خوا، بو هه ر به نده یه کی خوژاگرو سوپاسگوزار. مه به ست به م چیرۆکه ی (سه با) یه ئەوه یه که خه لکانی دیکه ش هۆشیار بن، سپله نه بن، ئەگینا به لاکه ی (سه با) یان ئی دو باره ئەبیته وه.

شه یتان دیتی: شوینه که وتوو و دراست گه را:

﴿ولقد صدق علیهم ابلیس ظنه﴾ و بیگو مان گومانه که ی شه یتانیش به رامبه ر به خوا نه ناسان وه راست گه را، چونکه واداینا بوو گومرایان بکات، وهك له جیگایه کدا ده فهرموئ: (.. ولا غوینهم اجمعین) ۳۹/۱۵. که چی توانیی و سه رکه وت! **﴿اتبعوه الا فریقا من المؤمنین﴾** جا ئیتر ده سته یه له بر واداره کان نه بی "هه موو په پیره و بیان لی کرد **﴿وماکان له علیهم من سلطان﴾** وه شه تیان هیچ ده سه لاتیکه ی به سه ریاندا نه بوو **﴿لا لنعلم من یؤمن بالآخرة ممن هو منها فی شک﴾** به لام تاقییان ده که یه وه به شه یتان، بو ئەوه که بزانی و ده رکه وئ چ که سی بروای به روژی دوایی هه یه و، چ که سی کیش لی و دو دله و له گوماندا یه **﴿وریک علی کل شیء حفیظ﴾** و په ره و درگاری تو له سه ر هه موو شتی ک پارێزه روو چا و دی ره، به نیازو نه یتیان ئەزانئ **﴿قل ادعوا الذین زعمتم من دون الله﴾** - ئە ی موحه مه د **﴿پیان بلئ: ئەوانه ی وای پیتان وابوو که خوان و ئەتانه پرستن - جگه له خوا - ده ئیستا داوایان ئی بکه ن با خیر و خوشیتان یو فره ام بیئن و، به لاو نه هه مه تتان ئی دور بخه نه وه **﴿لا یملکون مثقال ذرة فی السموات ولا فی الارض﴾** خو ئاشکرا شه که به ئەندازه ی میرووله و وردیله یه ک" یا پرووشیک ده سه لاتیان نییه" نه له ئاسمانه کان و، نه له زه وویی دا، تا ها و کاریتان بکه ن **﴿وما لهم فیها من شرک﴾** وه له دروستکردنی ئاسمانه کان و زه ویشدا ها و به شی خوا نه بوون **﴿وما له منهم من ظهیر﴾** پالپشتی خوا نه بوون و یارمه تیشیان نه داوه. **﴿ولا تنفع الشفاعة عنده الا لمن اذن له﴾** و تکا کردن له لای خوا - له و روژی نا په حه تی و، ترس و له زه دا - سو دی نابئ، نه بو په ره سرا وه کان و، نه بو په رستیاره کانیا ن، چونکه له ناو دله را وکی و بیزاریدا بوون، ئیستاش حه په سا و چا و پروانن تا بزانی خوا مۆله تی کئ ئەدا بو تکا کردن و کیش تکا بکات؟ جا ئەو حال ته دژواره هه روا ئەمینیت وه و تکا کار نابئ، مه ر بو کسه ی خوا مۆله تی بدا **﴿حتى اذا فرغ عن قلوبهم﴾** تا ئەو ده مه ی که سام و ترس له دلایاندا داده مرکی به مۆله تان به**

شه فاعهت بۆیان ﴿**قالوا ماذا قال ربكم**﴾ نهوجا ده میان نه کړیته وه له ناو یه کتردا نه لئین: ئاخو په روه ردگاری ئیوه چ برپاریکی دا، چی وت سه بارهت به تکاگردن؟؟ ﴿**قالوا الحق**﴾ له وه لامدا نه لئین: خوا هق و راسیتی فهرموو، واته: ئیزنی شه فاعهتی دا بو که سیك خوئی لئی زاریی بیت ﴿**وهو العلی الکبیر**﴾ ههر نهویشه زور بلندو پایه به رزی گه وه، هیچ که سیك بوئی نیه ده ست بخاته کاریه وه.

له وهی پیلی بلیت شهریک، بو خوا نیه:

﴿**قل من یرزقکم من السموات والأرض**﴾ به بتپه رسته کان بلی: نهی کی له ئاسما ناندا رسق و روژی به ئیوه نه دات "به هوئی بارانه وه" وه له زه وییه وه به هوئی روهک و دانه ویله وه؟ ﴿**قل الله**﴾ بلی: ههر خوی تاک و ته نیای بی هاوبه ش ﴿**وانا او ایاکم لعلی هدی او فی ضلال مبین**﴾

نه وسا پییان بلی: دلنیابن ئیمه ی موسلمان یه کتا په رست و، ئیوه ی بت په رست و هاوه لدانه ر، یه کیکمان له سه ر هیدایهت و ریی راستین، یاخود به ئاشکرا له نیو گومپراییدا روچووین؟ ئای نه مه چ و ته یه کی شیرینه، چ ئوسلو بیکی به رزه، نه وخوئی چاک نه زانی که کی گومپرایه، که چی پیی نالیست تو گومپرایت و، من راستم، تا به رامبه ر که ی زووه لنه یهت و گویش بو ئاموژگارییه کانی بگری ﴿**قل لا**

تسالون عما اجرنا ولا نسال عما تعملون﴾ پییان بلی: ئیوه به رپرسیار نابین له ههر تاوانیک ئیمه بیکه ی، وه ههر وا ئیمه ش له به رامبه ر کرده وه کانی ئیوه وه به رپرسیار نابین "چاک بیت، یان خراپ، دیاره دیسان نه مه ییش ههر زیاده لوتف و نهرم و نیانییه، به رامبه ر مروقی خراپ ده کړیت، تاله ده می وتوو ویزدا هه لنه یهت ﴿**قل یجمع بیننا ربنا ثم**

یفتح بیننا بالحق﴾ بلی: لیړه ههر جوړ نه بی با بیی، روژی دیت په روه ردگارمان هه موومان کو نه کاته وه، له پاشان به راستی و دادپه روه رانه دادگاییمان ده کات ﴿**وهو الفتاح**

وَلَا نَنْفَعُ الشَّفْعَةَ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أُوذِيَ لَهُ، حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ ﴿٢٤﴾ وَإِنَّا أَوْلَىٰكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٥﴾ قُلْ لَا تَسْأَلُونَنَا عَمَّا آجُرُونَنَا وَلَا تَسْأَلُونَنَا عَمَّا نَعْمَلُونَ ﴿٢٦﴾ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٧﴾ قُلْ أَرَأَوْنِي الَّذِينَ أَهَفْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٨﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا دَكَّاءَ لِلنَّاسِ نَذِيرًا وَكَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٠﴾ قُلْ لَكُمْ مِيعَادٌ يَوْمَ لَا تَسْتَعِجِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَغْنُونَ ﴿٣١﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِرَ بِهِذَا الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتَضَعُوا لِلَّذِينَ اسْتَكَبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣٢﴾

﴿**قل اروني الذين الحقتم به**﴾ ههر نهویشه له و روژدها برپار به ده ست و زانا، به کرده وهی به نده کانی خوئی ﴿**قل اروني الذين الحقتم به**﴾ پییان بلی: نادهی نه وانه م نیشان بدن که ئیوه کرد بووتانن به هاوبه شی خوا، تا بزانه شیایو نه وه، ن؟ ﴿**كلا بل هو الله العزيز الحكيم**﴾ نه خیر، وانیه نه وان، به لکو ههر خوا خوئی ده سه لا تدارو، زور کارجوانه.

خوا پیغه مبه ری بو هه موو خه ئک ناردووه:

﴿**وما ارسلناك إلا كافة للناس بشيرا ونذيرا**﴾ ئیمه ههر بویه تو مان نارد نهی موحه ممه دا ﷺ که بو ته واوی خه لکانی جیهان، ببیته موژده ده رو ترسینه ر. ﴿**ولكن اكثر الناس لا يعلمون**﴾ به لام زوربه ی مه ردم نازانن ﴿**ويقولون متى هذا الوعد ان كنتم صادقين**﴾ و هاوبه شدانه رکان نه لئین: باشه! نه گهر ئیوه راست نه کهن که به لیئمان پی دده دن به سزای قیامهت، ده نه م به لیئنه که ی نه بیت؟ ﴿**قل لكم ميعاد يوم**﴾ پییان بلی: روژی که برپاره

بهیه‌کتر بگهن ﴿لا تستأخرون عنه ساعة ولا تستقدمون﴾ نه تاویک لیئی دوا ده‌کهن و، نه تاویکیش لیئی پیش ده‌کهن.

دهسه لاتدارو و بی دهسه لاته‌کانی دنیا ده‌کهنه ناخافتن:

﴿۳۱﴾ **وقال الذين كفروا** ﴿خو نه‌ناس و بی پرواکان و تیان ﴿لن نؤمن بهذا القرآن ولا بالذي بين يديه﴾ ئیمه هرگیز باوه نه بهم قورئانه ده‌کهن و نه بهو کتیبانه‌ش که له‌پیش نه‌وهو بوون ﴿ولو ترى إذ الظالمون موقوفون عند ربهم﴾ و نه‌گهر ببینی نه‌بی موحه‌مه‌ه! ﴿کاتی سته‌مکاره‌کان له لای په‌روهر دگاریاندا "بو حیساب و کیتاب" راگیراون و وه‌ستینراون ﴿یرجع بعضهم إلى بعض القول﴾ و قسه ده‌لین بهیه‌کتر، یه‌کتر تاوانبار ده‌کهن. واته: نه‌ر

نه‌و روزه‌ت نه‌بینی، بیگرمانه رووداویکی زور گه‌ورته ده‌دیت ﴿يقول الذين استضعفوا للذين استكبروا﴾ نه‌وانه‌ی کزو چه‌وساوه‌بوون، به‌خو به‌زل زانه‌کان نه‌لین: ﴿ولا انتم لکننا مؤمنين﴾ نه‌گهر ئیوه نه‌بوونایه "به‌راستی ئیمه پروادار نه‌بووین، واته: هر ئیوه بوون چه‌واشه‌و سهرگهر دانتان کردین" ﴿۳۲﴾ **قال الذين استكبروا للذين استضعفوا** ﴿نه‌وجا خو به‌زلزان و زورداره‌کانیش به‌چه‌وسینراوه‌کان ده‌لین: ﴿انحن صدناکم عن الهدی بعد إذ جاءکم﴾ ئایا ئیمه بووین، ریمان لیگرتن و نه‌مانه‌یش، به‌ریی راستدا برپون دواى نه‌وکاته‌ی قورئان هاته لاتان؟! "نه‌خیر، وانیه وه ئیوه نه‌لین: ﴿بل کنتم مجرمین﴾ به‌لکو ئیوه هر خوتان گونا‌ه‌بارو تاوانکار بوون ﴿۳۳﴾ **وقال الذين استضعفوا للذين استكبروا** ﴿وه کزکراو چه‌وسینراوه‌کان، به‌خو به‌زلزانه‌کان و زورداره‌کان ده‌لین: ﴿بل مکر اللیل والنهار﴾ نه‌خیر، وانیه، به‌لکو نرت و فیلی شه‌وانه روزه‌ی ئیوه بوو ئیمه‌شی سهرگهردان کرد ﴿إذ تأمرونا﴾ چونکه هه‌رده‌م فه‌رمانتان پی نه‌کردین ﴿ان نکفر بالله ونجعل له أندادا﴾ که پروامان به

﴿۳۱﴾ **وقال الذين استكبروا للذين استضعفوا** ﴿انحن صدناکم عن الهدی بعد إذ جاءکم﴾ ئایا ئیمه بووین، ریمان لیگرتن و نه‌مانه‌یش، به‌ریی راستدا برپون دواى نه‌وکاته‌ی قورئان هاته لاتان؟! "نه‌خیر، وانیه وه ئیوه نه‌لین: ﴿بل کنتم مجرمین﴾ به‌لکو ئیوه هر خوتان گونا‌ه‌بارو تاوانکار بوون ﴿۳۳﴾ **وقال الذين استضعفوا للذين استكبروا** ﴿وه کزکراو چه‌وسینراوه‌کان، به‌خو به‌زلزانه‌کان و زورداره‌کان ده‌لین: ﴿بل مکر اللیل والنهار﴾ نه‌خیر، وانیه، به‌لکو نرت و فیلی شه‌وانه روزه‌ی ئیوه بوو ئیمه‌شی سهرگهردان کرد ﴿إذ تأمرونا﴾ چونکه هه‌رده‌م فه‌رمانتان پی نه‌کردین ﴿ان نکفر بالله ونجعل له أندادا﴾ که پروامان به

خو نه‌بی و "چه‌ند هاوبه‌شیکی بو دابننن! ﴿واسروا الندامة لما راوا العذاب﴾ وه په‌شیمانی له‌دلیاندا نه‌شارنه‌وه، کاتن سزاکه ده‌بینن ﴿وجعلنا الأغلال فی اعناق الذين كفروا﴾ وه‌کوژ و زنجیر نه‌کهینه ملی نه‌وانه کافریون بو زیاده سزا ﴿هل یجزون إلا ما كانوا یعملون﴾ نه‌وه مافی خوینانه، ئایامه‌گهر هه‌رکس هر به‌پیی کرده‌وی خو سزا نادری؟ واته سته‌م له‌هیچ کس نا‌کری.

خوشگوزهرانه‌کانن رووبه‌رووی پیغه‌مبه‌ران ده‌وه‌ستن:

﴿۳۴﴾ **واما رسلنا فی قرية من نذیر** ﴿هیچ پیغه‌مبه‌ریکمان نه‌ناردوه له‌شاریکدا بیاترسینی ﴿إلا قال متروها﴾ مه‌گهر خوشگوزهرانه‌کانیان ده‌یانوت: ﴿إنا بما رسلتم به کافرون﴾ بیگومان ئیمه به‌وه‌ی پیی نی‌راون باوه‌ر نا‌کهن و په‌یامه‌که‌تان به‌درو ده‌زانن ﴿۳۵﴾ **وقالوا نحن اکثر اموالا واولادا﴾ وه ده‌یانوت: ئیمه له‌ئیوه سامان و مندالی**

زورترمان هیه! ﴿وما نحن بمعذین﴾ و هرگزیش نیمة سزا نادرین نهر قیامت هبّی و راست بی، چونکه خوا
لیمان رازییه، هر بویه نعو سامانهشی رشتوو بهسهرماندا ﴿قل إن ربی یبسط الرزق لمن یشاء ویقدر﴾ پنیان
بلی: رزق و رۆزی پیوهریکی ههلهیه بۆ چاکی و، خراپی مرو، چونکه خواوهندم بۆ ههرکەسیک خوئی بیهوی رزق و
رۆزی فراوان نهکات، وه بۆ ههر کهسیک بیهوی کهمی نهکاتهوه، نیتر نهوکهسه چاک بی، یان خراب ﴿ولکن اکثر
الناس لا یعلمون﴾ بهلام زۆربهی خهک نهینی کارهکانمان نازانن ﴿وما اموالکم ولا اولادکم بالتی تقرّبکم عندنا
زلفی﴾ وه نهمال و، نه مندالتان شتیک نین که نیوه بهنیموه نزیک بکهندهوه ﴿لا من آمن وعمل صالحا﴾ بهلام کهسیک
پروایهکی راستهقیینهی هینابی و، کاری چاکی نهجام دابی، تنها پروای دامهزراو کاری چاکه نزیکتان نهکاتهوه

بهخوا، نهمال و، نهمدال ﴿ماولک لهم جزاء الضعف بما

عملوا﴾ بۆ نهم کهسانه لهبرامبهه کردهوهکانیانهوه
پاداشتی دووبهبرامبهه هیه ﴿وهم فی الغرفات آمنون﴾ له
کۆشک و تهلاه بهرزو بلندهکاندا، به ناسوودهیی وخویشی
ژیان نهبنه سهر ﴿والذین یسعون فی آیاتنا معاجزین﴾ و
نهوانهش که بۆ پهکخستنی نایهتهکانی نیمة ههول نهدهن و
ریگری خهک نهکهن لهئیسلاام و، واش نهزانن نهتوانن
لهدهسهلاتی نیمة ههلبین ﴿ولک فی العذاب محضرون﴾ نا
نهوانه ناماده دهکرین له سزادا ﴿قل إن ربی یبسط الرزق
لمن یشاء من عباده ویقدر له﴾ پنیان بلی: بهراستی
پهروهرد گارم رزق و رۆزی دهبهخشی بۆ ههرکەسیک
لهبندهکانی خوئی بیهوی، بۆ ههرکەسیکیش خوئی بیهوی
لیی کهم نهکات ﴿وما انفقتم من شیء فهو یخلف﴾ نیوهش
ههر شتی دهبهخشن لهپیی خوادا، نهوه خوا بۆتان قهرهبوو
نهکاتهوهو حیگایتان بۆ پرتهکاتهوه ﴿هو خیر الرازقین﴾ وه
ههرنهویشه چاکترین رۆزی بهخشه.

فریشته له قیامتدا بهرائهت له پهستیارهکانیان دهکهن:

وَبِیَوْمٍ یَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ یَقُولُ الْمَلَئِکَةُ اَهْلُواْ اِیَّاکُمْ کَانُواْ
یَعْبُدُوْنَ ﴿۱۰﴾ قَالُواْ اَسْبَحْکَ اَنْتَ وَلِیْسَ مِن دُوْنِهِمْ بَلْ کَانُواْ
یَعْبُدُوْنَ الْجِنَّ اَکْثَرَهُمْ مُّؤْمِنُوْنَ ﴿۱۱﴾ فَالْیَوْمَ لَا یَمْلِکُ
بَعْضُکُمْ لِعِضٍ نَّفْعًا وَلَا ضَرًّا وَنَقُولُ لِلَّذِیْنَ ظَلَمُواْ دُوْفُوْاْ عَذَابَ
النَّارِ الَّتِیْ کُنتُمْ بِهَا تُکَذِّبُوْنَ ﴿۱۲﴾ وَاِذْ اَنْتَ عَلَیْهِمْ اِیْتَا سَبْعَ
قَالُواْ مَا هَٰذَا اِلَّا رَجُلٌ یَّرِیدُ اَنْ یَّصْدَکُمْ عَمَّا کَانَ یَعْبُدُ اَبَاؤَکُمْ
وَقَالُواْ مَا هَٰذَا اِلَّا اِفْکٌ مُّفْتَرٰی وَقَالَ الَّذِیْنَ کَفَرُواْ لِلْحَقِّ لَمَّا
جَآءَهُمْ اِنْ هَٰذَا اِلَّا اَسْحَرٌ مُّیْنٌ ﴿۱۳﴾ وَمَا اَیْنَهُمْ مِّنْ کُتُبٍ
یَدْرُسُوْنَهَا وَمَا اَرْسَلْنَا اِلَیْهِمْ مِنْ نَّذِیْرٍ ﴿۱۴﴾ وَکَذَّبَ
الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَّغُواْ مَعْشَارَ مَا اَیْنَهُمْ فَکَذَّبُوْاْ رُسُلِیْ
فَکَیْفَ کَانَ نَذِیْرٍ ﴿۱۵﴾ قُلْ اِنَّمَا اَعْظَمُکُمْ بِوَحْدَةِ اَنْ
نَقُوْمُوْاْ لِلّٰهِ مَشْنٰی وَفَرَدٰی ثُمَّ نَنْفَکُرُوْاْ مَا یَصْحٰحُکُمْ
مِّنْ جَنَّةٍ اِنْ هُوَ اِلَّا نَذِیْرٌ لَّکُمْ بَیْنَ یَدَیْ عَذَابٍ شَدِیْدٍ ﴿۱۶﴾
قُلْ مَا سَأَلْتُکُمْ مِنْ اَجْرٍ فَهُوَ لَکُمْ اِنْ اَجَرِیْ اِلَّا عَلٰی اللّٰهِ وَهُوَ عَلٰی
کُلِّ شَیْءٍ شَهِیْدٌ ﴿۱۷﴾ قُلْ اِنْ رَیَّ یَقْذِفْ بِالْحَقِّ عَلَیْمُ الْغُیُوْبِ ﴿۱۸﴾

﴿و یوم یحشرهم جمیعا ثم یقول للملائكة﴾ بیر لهو رۆژه بکهروه کهخوا ههوان پهراستراو پهراستیار کۆ
نهکاتهوه، لهپاشان بۆ لۆمهی پهراستیارهکان بهفریشتهکان نهلیت: ﴿هؤلاء ایاکم کانوا یعبدون﴾ ناخو راسته
نهوانهبوون نیوهیان نهپهرست؟ بهفرمانی نیوه بوو؟ دیاره پرسیارو وهلامهکیش ههر بۆ نییش پیگهیاندنیا، وه
لهسوورهتی (فرقان) دا نهفرمووی: (انتم اضللتهم عبادی هؤلاء ام هم ضلوا السبیل) ۱۷/۲۵. یاخود به (عیسا)
نهفرمووی: (انت قلت للناس اتخذونی وامی الیهن من دون الله...) ۱۱۶/۵. ﴿قالوا سبحانک انت ولینا من دونهم﴾
نهوانیش دهلبین: خوایه! بی عهیبی و پاک وخاوینی لههاوبهش ههر بۆ توویه، ههر تووی گهروهو پهراستراو دۆستمان،
نهک نهوان ﴿هل کانوا یعبدون الجن﴾ نهخیر، نهوان - بهشی زۆریان - جنۆکهیان نهپهرست، ههر وهکو له
نایهتهشدا هاتوو: (ان یدعون من دونه الا انا و ان یدعون الا شیطانا مریدا) ۱۱۷/۴. ﴿اکثرهم بهم مؤمنون﴾ و

زُوریه‌یان به جَنیه‌کان پَروایان هیئابوو، واته: باوهریان کرد بوو به وادهو به‌لَینیان ﴿^{۴۲} **فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُ لِبَعْضٍ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا**﴾ جا نه‌مرؤژهی قیامته، هیچ که‌سِیک له ئیوه ده‌سباری یه‌کتری نادهن و، خاوه‌نی هیچ قازانج و زیانیک نین بۆ یه‌کتر ﴿**وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا**﴾ به‌وانه‌ش سته‌میان‌کردوو هه‌لَین: ﴿**ثَوَقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تَكْذِبُونَ**﴾ ده‌سزای ئهو ناگره‌ بجِیژن که بَرواتان پَیی نه‌بوو و به‌دروُتان ده‌زانی.

خاوه‌ناسان پیغه‌مبه‌ران توْمه‌تبار ده‌گهن:

﴿^{۴۳} **وَإِذَا تَلَّيْ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٌ**﴾ هه‌ر که ئایه‌ته رووناکه‌کانی ئیهمه‌یان به‌سهره‌ بخوینریته‌وه ﴿**قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصْطَنِعَ لَكُمْ عَمَلًا**﴾ ده‌لَین: ئهم پیاوه، (واته: موحه‌مه‌د ﷺ) هه‌ر پیاویکه ده‌یه‌وی له‌و شتانه‌ی باو باپیرانتان ئه‌یانپه‌رست ریټان لی بگری ﴿**وَقَالُوا مَا هَذَا إِلَّا إِنْكَافِتْرِي**﴾ وتیشیان: ئهم قورئانه (موحه‌مه‌د ﷺ) ئه‌یلئ: هه‌ر درؤیه‌کی هه‌لبه‌ستراوه له‌سهر خوا ﴿**وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ**﴾ و ئه‌وانه‌ی که بی بَروا بوون کاتی قورئانیان بۆ هات پییان وت: ﴿**إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مِیْنِی**﴾ ئهم قورئانه ببی و نه‌بی هه‌ر جادوویه‌کی ئاشکرایه ﴿^{۴۴} **وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ كِتَابٍ يَدْرُسُونَهُ**﴾ و ئیهمه‌ پیشتَر هیچ کتیب و نامه‌مان نه‌دابووئی بیخویننه‌وه تا نکولی بکه‌ن ﴿**وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ**﴾ پیش له‌تویش هیچ ترسینه‌ریکمان بۆ نه‌ناردیوون تا له‌سزای خوا بیاترسیئئ ﴿^{۴۵} **وَكَذَبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ**﴾ و ئه‌وانه‌ش له‌پیئش مه‌که‌کییه‌کانه‌وه بوون، هه‌روا په‌یامبه‌رانیان به‌دروُزن داده‌نا! ﴿**وَمَا بَلَّغُوا مَعْشَارَ مَا آتَيْنَاهُمْ**﴾ له‌کاتی‌کدا قوریش له‌چاو ده‌سه‌لاتی ئه‌وانه‌دا نه‌گه‌یشتبووون به‌ده‌یه‌کی ئه‌وه‌ی به‌وانمان دابوو له‌هیزو ده‌سه‌لات و مال و سامان، که‌چی هه‌ر له‌ناویش چوون! ﴿**فَكَذَبُوا رَسُلِي فَكَيْفَ كَانَ نَذِيرٍ**﴾ ئینجا په‌یامبه‌ره‌کانی منیان به‌دروُزن دانا، ئیهمه‌ش توْله‌مان لیسه‌ندنه‌وه، جاجوْن بوو ئینکاری من بۆیان بۆ سزادانیان؟.

هاوه‌ئه‌که‌تان (موحه‌مه‌د ﷺ) لیوه‌ کار نییه:

﴿^{۴۶} **قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُكُمْ بَإِحَادٍ**﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ بلئ: من هه‌ر به‌یه‌که وشه‌ نامۆزگاریتان ئه‌که‌م ﴿**أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ خِزَانَةٍ**﴾ که له‌به‌ر خوا دوان دوان و یه‌که یه‌که هه‌ستن به‌دلسۆزی هه‌ول بده‌ن و کار بکه‌ن ﴿**ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا**﴾ پاشان بیر بکه‌نه‌وه و تیفکریئ جائه‌و کاته چاک ده‌زائن ﴿**مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جُنَّةٍ**﴾ که‌هه‌واله‌که‌تان په‌یامبه‌ر ﷺ هیچ شیتی تیدا نییه، وه‌ک ئیوه ئه‌لَین! ﴿**إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ**﴾ به‌لکو ئهو هه‌ر ترسینه‌ریکه‌ بوټان ﴿**بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ**﴾ و ده‌یه‌وی له‌به‌رامبه‌ر سزایه‌کی زۆر توندو‌قورسی روژی قیامته‌ بیدارتان بکات، چونکه یه‌که‌م نیشان‌ه‌ی روژی دواپی، هاتنی ئهو پیغه‌مبه‌ره‌خویه‌تی.

بی پاره‌و پوول وته‌ماحیک، دینتان پیژاده‌گه‌یه‌نم:

﴿^{۴۷} **قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ**﴾ بلئ: من هیچ پاداش و کریه‌که‌م لیټان ناوی، واته: من له‌به‌رامبه‌ر راگه‌یاندنئ ئیسلامه‌که‌مدا هیچ کری و دنیا‌یه‌که‌م له‌ ئیوه‌ناوی ﴿**إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ**﴾ پاداشت و کری من ته‌نها له‌سهر خوایه ﴿**وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ**﴾ وه هه‌ر ئهو بۆ خو‌ی به‌سهر هه‌موو شتی‌کا ئاگاداره ﴿^{۴۸} **قُلْ إِنْ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ**﴾ بلئ: به‌راستی په‌روه‌ردگاری من هه‌ق ده‌هاوی به‌رووی ناهه‌ق‌داو پوچه‌لی ئه‌کاته‌وه ﴿**عَلَامُ الْغُيُوبِ**﴾ ئهو زانای نادیاره، واته: له‌ته‌واوی نه‌یئنی و نادیاره‌کان به‌ئاگیه‌ و، هیچ شتی‌ک له‌و نادیار نیه ﴿^{۴۹} **قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِيُ الْبَاطِلُ**﴾ پییان بلئ: هه‌ق و راستی (ئایینی یه‌کخوا په‌رستی) هات و ده‌رکه‌وت، وه‌ پوچ و به‌تالیش (ئایینی شیرک) روشت و ناگه‌رپته‌وه، ﴿^{۵۰} **قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَى نَفْسِي**﴾ بلئ: ئه‌گه‌ر ریم هه‌له‌

کردیبت، ئەو هەر بۆخۆم ریم هەلە کردوو، واتە: زیانەکی هەر بۆ خۆم دەبیّت **﴿وان اهتدیت قیما یوحی الی ربی﴾** خۆ ئەگەر رینگای راستم دۆزیبیتەو، ئەو بەهۆی ئەووە بوو کە پەرەردگارم وەحی بۆ کردوم **﴿إنه سمیع قریب﴾** چونکە بەراستی ئەو ژنەوایە، نزیکە، واتە: ژنە وایە بۆ گوشتاری من وئیو، لیئشمانەو زۆر نزیکە **﴿ولو ترى إذ فرعوا فلا فوت﴾** ئەگەر ببینی کاتی زیندو دەرکێنەو دەشلەژێن، شتیکی گەرەو ناهەموار دەبینی **﴿واخذوا من مکان قریب﴾** ئینجا لە جیگایەکی نزیکدا لەگۆرەکیان دەرگیرێن و دەبرێن بۆ ناو ئاگر **﴿وقالوا آمنا به﴾** ئەوجا کە هەر سزاکەیان چاوکرد، دەلێن: باوەرمان بە موحمەد هینا **﴿وانی لهم التناوش من مکان بعید﴾** وچۆن بۆیان هەیه پیگەیک، واتە: تەنها دنیا جی باوەر هینان بوو، ئەمرۆ لەو دورکە وتوونەتەو وئیستا قیامەتە و کاتی باوەر هینان بە سەرچوو؟ **﴿وقد کفروا به من قبل﴾** و بەراستی لەپێشەو - کەدەرفەتی باوەر هینان بوو - باوەریان پێ نەهینا **﴿ویقذفون بالغیب من مکان بعید﴾** وە لە دوروە زاریان لەنادیار دەدا، واتە: دەیانوت: زیندووبوونەو و بەهەشت و ئاگر نیە! **﴿وحیل بینهم وبين ما یشتهون﴾** وە سەرەنجام تەگەرەدەخێتە نێوان ئەوان و ئەو نەرزووی دەرکێن لەوەر گیرانی ئیمان لیان، واتە: هەرکە مردن، رینگا نادرین باوەر بینن **﴿كما فعل بأشیاعهم من قبل﴾** هەرەکو هاوشتیوکانیشیان بەرلە خویان بوو دەرەچوون، ئەمانیش پاش لەدەستدەرچوونی سات و کات، ئەوسا باوەر دەهینن، بەلام هیچ کەلکی نابێ بۆیان **﴿انهم کانوا فی شک مریب﴾** چونکە بەراستی، دەربارە زیندووبوونەو، لێرسینەو، ئەوانیش وە ئەمان لەگومانیک دژوارو گومان هینەردا بوون!!

سوپاسی بێیایانم بۆ پەرەندە جیهانیان، کە یارمەتیدام بۆ تەواو کردنی تەفسیری سوورەتی (سەبەء).

*** **

۲۵- سوورەتی (فاتیر)

مەككەییەو (۴۵) نایەتە

بەناوی خۆی بەخشندە میهرەبان

ئەم سوورەتی (فاتیر) لە مەككەدا - کەمی پیش کۆچی پەيامبەر ﷺ بۆ مەدینە - ھاتۆتە خوارێ، ئەمیش هەر بەو شارپگەیدە دەچیت کە سوورەتە مەككەییەکانی دی پیا دەچن، بانگەیشە بۆیەکتا پەرستیی و تاک و تەنیا یی خوا ئەکا، راستکردنەو چەندین بەلگە لەسەر بوونی خۆی بالا دەست و تاک و تەنیا یی، بۆ تیکشکانی قەلاو بنگەکانی شیرک و موشریکین، و هەلنان لەسەر پاککردنەو دڵەکان لەپەرەوشتە پەستەکان و، خۆ ئارایشدان بەخووەو رەوشتە بەرزەکان.

* باسی دەسپێکردنی سەرەتای ژیان ئەکات، کە لە لایەن بەدیھینەری بوونەوەرەو سەرچاوەی گرتووە، پاشان هینانەو چەندان بەلگە لەم دونیاوە لەسەر گونجانی زیندو بوونەو، بۆنۆنە: زەویی پاش مردنی ئەبووژیتەو، پوواندن و سەوز بوونی جۆراوجۆری دانەوێڵە و میوەو گیاو پووێ. ھاتنی شەو و رۆژ، بەدوای یەکدا، ئینجا مەوێ هەر لەنۆتفەرە تا دەبیّتە خوینپارەو، گوشت پارە، ئیسک، هینانی گوشت بەسەر ئیسکە کاندان.. ئەوسا گیان بەبەرا کردنی و تەکلێف و مافەکانی..

* جیاوازییه کی زور له نیوان باوه پردارو بی باوه پردا هیه " نیماندار بینایه و، خوانه ناس نابینا .

* چه ند جور میوهی جیاواز له تام و رهنک و قیتامیناتدا، ئاده میی و جموجول و کاره کانی، هاوپی له گهل جیاوازیی رهنک و شکلی کیوو بهره دکان له نیوان سپی و رهش و سووردا.. هه مووشیان پر به دهم شایه تی ددهن به گه وره بی و دهسه لاتی خوای کار جوان.

* جینشینکردنی ئومه تهی په یامبه ر ﷺ له جیی ئومه تهانی ترداو " خه لاتکردنی به بهرترین و پیورترین په یامی ناسمانی، پاشان دابه شبوونی ئاده مزاد به سی بهش: ناکارچاک، که مته رخم و گوئی نه در، پیشپرکیکار بو ئه نجامدانی کاره چاکه کان.

* کوتاییشی به سه رزه نشتکردنی هاو به شدانه رهنک دیت.

توانایی خوی کار دروست:

بسم الله الرحمن الرحيم * الحمد لله فاطر السموات

والارض سوپاس و ستاییش و شوکرانه هه ر بوخوای به دیهینه ری ناسمانه کان و زهوی، که به جواترین شیوه و بی نه وهی له پیشه وه بناغه یه کیان بووبی دایهینان و جاعل الملائكة رسلا بگیری فریشته کان به نیرداو بو گه یاندنی په یامی خوی به په یامبه ران اولی اجنحة مثنی وثلاث

ورباع فریشته کانی خاوه نی دووبال و سئبال و چوار بال، له ناسمانه وه به و بالانه به ره و رووی زهوی دین و نه گه ری نه وه. واته: خاوه ن توانایه کی وهان، هه ر چونی بیانه وی کار بکه ن نه یکه ن. پیشه و (موسلیم) له (ئیین مه سعود) وه نه لیئت: ((ان النبی ﷺ رای جبریل فی صورته له ستمائة جناح))، واته: به راستیی پیغه مبه ر ﷺ جو بریلی له سوورته و دیمه نی خویا دیت که خاوه نی ۶۰۰ شهش سه ت بالبوو. یزید فی الخلق ما یشاء خوی هه ر شتیکی

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴿٤١﴾ قُلْ اِنْ ضَلَلْتُ فَاِنَّمَا اضِلُّ عَلَى نَفْسِي وَاِنْ اهْتَدَيْتُ فِيمَا يُوحِي اِلَيَّ رَبِّيْ اِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ ﴿٤٢﴾ وَلَوْ تَرَى اِذْ فَرَعُوْا فَلَاقَتْ وَاُخْذُوْا مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٤٣﴾ وَقَالُوْا اَمْنَابِهٖ وَاَنَّا لَمُتَّانَاوُشُ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيْدٍ ﴿٤٤﴾ وَقَدْ كَفَرُوْا بِهٖ مِنْ قَبْلُ وَیَقْدُفُوْنَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيْدٍ ﴿٤٥﴾ وَجِیْلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِاَشْيَاعِهِمْ مِّنْ قَبْلُ اِنَّهُمْ كَانُوْا فِیْ شَكٍّ مِّنْ رَبِّ ﴿٤٦﴾

سُورَةُ الْاَوْطَلِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا اَوَّلٰی اَجْنَحَةً مَّثْنٰی وَثَلٰثَ وَرَبْعَ یَزِیْدُ فِی الْخَلْقِ مَا یَشَآءُ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ ﴿١﴾ مَا یَفْتَحُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَّحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا مُمْسِكٌ فَلَا مُرْسِلَ لَهٗ مِنْۢ بَعْدِهٖ وَهُوَ الْعَزِیْزُ الْحَكِیْمُ ﴿٢﴾ یٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَیْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَیْرِ اللّٰهِ یَرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَیْكُمْ وَلَیْسَ بِالزَّكٰوٰتِ وَفَقْدِ

وَلَنْ یَّکْذِبُوْکَ

حه ز لیبکا له دروستکردنی بال بو فریشته کان و " هه رچی تر زیادی نه کات ﴿اِنْ اللّٰهَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ﴾ چونکه به راستیی خوا به سه ره موو شتیکیدا به توانایه ﴿مَا یَفْتَحُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَّحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا﴾ خوا هه ر نیعمه تیک بنیری درگای، هیچ راگریک نیه بوئی و که سیك ناتوانی گالهی بداونه هیلی ﴿وَمَا یُمْسِكُ فَلَا مَرْسِلَ لَهٗ مِنْۢ بَعْدِهٖ﴾ هه رچیش راگری و بیهوی نه بیئت، نهوا هیچ که سیك ناتوانی له دهستی درکاو به ره لای بکات له دوا ی خوی، جائه م نایه تهی: (وان یمسک الله بضر فلا کاشف له الا هو وان یردک بخیر فلا راد لفضله...) ۱۰۷/۱۰ هه ر نه و راستیه دوویات ده کاته وه. ﴿وَهُوَ الْعَزِیْزُ الْحَكِیْمُ﴾ هه ر نه ویشه زور به دهسه لات، زور کار جوان وه موو شتی له جیی خویدا نه کات و، هیچ که سیش ناتوانی نه هیلی ﴿يَا اَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَیْكُمْ﴾ نهی خه لکینه! هه ردهم یادی نیعمه ت وچاکه ی خوا بکه ن به سه رتانه وه ﴿هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَیْرِ اللّٰهِ﴾ ناخو بیجکه له خوی به دیهینه ریک هه یه؟ ﴿یَرْزُقْکُمْ

من السماء والأرض ﴿بِئْسَ لَكَ بَرْئِيٌّ وَرُؤِيتَانِ﴾ بدا له ناسمان و رهويدا؟ ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ بيچگه له خوئی هيچ په رسراوئیکي هق نيه ﴿فَإِنِّي تَوَفَّكُونَ﴾ جا ئيتر چوَن لاده دريَن له يه کخوا په رستي بو په رستني فره خوا په رستي وله راسته پي چه واشه ده بن؟

پيغه مبه راني بهر له توشيان به دروژن دانا:

﴿وَإِنْ يَكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ﴾ ئه گهر ئه مانه ش تو به دروژن بزاني! بيتاقت مبه، چونکه په يامبه ريکي زوريش بهر له تو به دروژن دانران و خويان راگرت و کوليان نه دا ﴿وَإِلَى اللَّهِ تَرْجِعُ الْأُمُورُ﴾ ناشکرايه که دهره نجامي هم موکارو باره کان هر بولای خوا ده گيردريته وه ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ ئه ي خه لکينه!

وَأَنْ يَكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ وَإِلَى اللَّهِ تَرْجِعُ الْأُمُورُ ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمْ آيَاتُهُ الدُّنْيَا وَلَا تَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ﴾ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ أَفَمَنْ زَيْنَ لَهُ سَوَاءُ عَمَلِهِ فَرَّاهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَتٌ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فُسْقَنَهُ إِلَى بَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَحْيَيْنَاهُ بِالْأَرْضِ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدِ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ بَورٌ ﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعْمَرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَضُ مِنْ عُمرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾

به راستي به لينی خوا به هاتنی روژي پاداش وتوله راسته ﴿فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا﴾ جا با ژياني ئه م دونيايه نه تانخه له تيَنی چه واشه نه بن پيی ﴿وَلَا يَغُرَّنَّكُمُ بِاللَّهِ الْغُرُورُ﴾ وه با شهيتاني فريوکار به حيلم وبه خشنده ي و ميهره باني خوا فريوتان نه دا و ته ماع بخاته بهرتان و پيَتان بلي: ره حمي خوا زوره! هر چه نده گونا به كن، خوا هر ليتان خوش نه بيت ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ﴾ بيگومانه شهيتان دوژمنتانه ﴿فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا﴾ ده سا ئيه و يش ئه و به دوژمن بگرن و رهفتاره كاني ئه و ده لانيَن ﴿إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ چونكه به راستي ئه و هر گروپ و شويئكه وتواني خوئی بانگ ئه كات، بونه وه ي پيكه وه بينه يارو هاوه لي ئاگري دوزه خي هه لگير ساوي بليسه دار.

پاداشت و توله ي روژي سه لا:

﴿الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ﴾ ئه وانه ي وا كافرو بي برون، سزايه كي توندو قورسيان بو هيه ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ و ئه وانه يش كه پرويان هي ناو كاره

چا كه كانيان نه نجامدا ﴿لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ لي بوردن و پاداشيكي گهره يان بو هيه ﴿أَفَمَنْ زَيْنَ لَهُ سَوَاءُ عَمَلِهِ فَرَّاهُ حَسَنًا﴾ ئاخو كه سيك كاري خراپي خوئی لا شيرين كرابي، ئنجا به چاكي بزاني، وه كو كه سيك وايه كه به خراپي بزاني و، خوئی دوور بگري لي؟ دياره نه خير ﴿إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ جا به راستي خوا گومرا ده كات، ئه وه ي بيه وي گومرا ئه كات، ري نماش ده كات ئه وي بيه وي و بزاني به كه لكي هيدا يه ديت ﴿فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَتٌ﴾ جا تو ئه ي پيغه مبه راني! له داخي ئه وان خوَت له ناو مبه ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ﴾ به راستي خوا چاك ده زاني ئه وان چ كارئ نه نجام نه دن و چي له هه گبه كه ياندايه؟

به لگه‌ی ژبانی دواى مردن:

﴿ **والله الذى ارسل الرياح** ﴾ هه‌ره‌و خوايه خوځيه‌تى بایه‌کانى نارد ﴿ **فتثیر سحابا** ﴾ جا ئه‌وانیش هه‌وره‌کان ده‌جولینن ﴿ **فسقناه إلى بلد میت** ﴾ ئینجا بۆ خوځشان ناردمان بۆهر ولات وشاریکى مردوو، واته: بۆهر زه‌وییه‌کى وشک و له‌ هیڙ که‌وتووو تینوو ﴿ **فأحیینا به‌ الأرض بعد موتها** ﴾ ئه‌وسا به‌وئاوه‌ ئه‌و زه‌وییه‌مان زیندوو کرده‌وه، دواى مردنى و وشکبوونى ﴿ **کذلك النشور** ﴾ دیاره‌ زیندوو بوونه‌وه‌و ژباندنه‌وه‌ی مردوو‌ه‌کانیش هه‌ر ئاوايه، واته: ئه‌و خوايه‌ هه‌ر چوئى ده‌توانى زه‌ویى مردوو زیندوو بکاته‌وه‌، هه‌ر ئاواش ده‌توانى به‌ئاسانى ئیوه‌ش زیندوو بکاته‌وه‌، خواى گه‌وره‌ له‌گه‌ل ئایه‌تدا زیندوو‌کردنه‌وه‌ی زه‌ویى ده‌کاته‌ به‌لگه‌ بۆ زیندوو‌کردنه‌وه‌ی مردوو‌ه‌کانیش، وه‌ک ئه‌فه‌رمووى: (... إهتزت وربت وانبتت من کل زوج بهیج) ۵/۲۲. له‌ فه‌رموده‌یه‌کى راستیشدا هاتوو: ((کل ابن آدم یبلى إلا عجب الذنب، منه خلق، ومنه یرکب)) متفق علیه. ﴿ **من کان یرید العزة فله‌ العزة جمیعا** ﴾ هه‌رکه‌سیک قه‌درو ریزو عیززه‌ت و سه‌ره‌ره‌زى ده‌وى، ده‌بى ملک‌چى فه‌رمانه‌کانى خوا بی‌ت، ئه‌وه‌ عیززه‌ت و ریزى دنیا و قیامه‌ت بۆ ئه‌وه‌، ئایه‌تى: (ولا یحزنک قولهم إن العزة لله‌ جمیعا...) له‌ ته‌ک ئایه‌تى: (...ایبتغون عندهم العزة فإن العزة لله‌ جمیعا...) هه‌روا ئایه‌تى: (ولله‌ العزة ولرسوله‌ وللمؤمنین...) ئه‌و راستیه‌ ده‌چه‌سپینن. ﴿ **إلیه‌ یصعد الکلم الطیب** ﴾ هه‌موو وشه‌یه‌کى پی‌رۆزو و پاک - وه‌ک یادکردنى خواو دۆ‌عاو پارانه‌وه‌و قورئان خویندن - بۆ‌لای خوا سه‌ره‌نه‌ که‌وى ﴿ **والعمل الصالح یرفعه** ﴾ وه‌هه‌موو قسه‌و ئاکاریکى چاک و پاکیش به‌ره‌و لای‌خوى به‌رزى ته‌کاته‌وه‌ وه‌رى ده‌گرى و قبولى ته‌کات ﴿ **والذین یمکرون السیئات لهم عذاب شدید** ﴾ ئه‌وانه‌ش که‌فرت و فی‌ل ده‌که‌ن و، له‌ دژت پیلان ده‌گپن، واته: نه‌خشه‌ی خراپه‌کارى ده‌کیشن و ریا‌بازن، سزای سه‌ختیان بۆه‌یه‌ له‌ پاشه‌روژدا ﴿ **ومکر اولئک هو ببور** ﴾ خو دیاره‌ که‌ پیلان و فرت و فی‌لئى ته‌وانه‌ پووچه‌ل و فاسید ئه‌بى، چونکه‌ هه‌رچى ته‌که‌ن خوا ئاگاداره‌ پینى و ئاشکرای ده‌کات ﴿ **والله‌ خلقکم من تراب ثم من نطفة** ﴾ خوا(الله) ببو باوکى ئیوه‌ی(ئادهم) له‌ گلیکى ساده‌، پاشان خو‌تسانى له‌ تنۆکه‌ ئاوێکى قیزه‌ون دروستکرد ﴿ **ثم جعلکم ازواجا** ﴾ ئه‌وسا جووت و نی‌رو مئى لئى فه‌راهه‌مه‌ئیان ﴿ **وما تحمل من انثی ولا تضع إلا بعلمه** ﴾ و هه‌ر مئینه‌یه‌کیش، ئاوس و دووگیان ده‌بى و، حه‌مله‌که‌ی داده‌نى، خوا پینى ته‌زانى، واته: بی‌زانینى ئه‌و هیچ شتیک نابى ﴿ **وما یعمر من معمر ولا ینقص من عمره‌ إلا فى کتاب** ﴾ له‌ ته‌مه‌نى هیچ‌که‌س زیاد ناکرى و، له‌ ته‌مه‌نى هیچ که‌سیش که‌م ناکرى، مه‌گه‌ر هه‌موو له‌نامه‌یه‌کدا نووسراوه‌و تو‌مار کراوه‌، واته: ته‌وانه‌و هه‌ر پروداویکى تر، هه‌رله‌(ئه‌زه‌ل) له‌ (لوح المحفوظ)دا تو‌مار کراوه‌و گو‌پرانى به‌سه‌ردا نایه‌ ﴿ **إن ذلک علی الله‌ یسیر** ﴾ به‌راستییى ئه‌وه‌ش بۆ‌خوا ئاسانه‌.

هیندی له‌ نیعه‌ته‌کانى خوا:

﴿ **وما یستوی البحران** ﴾ ئه‌م دوو‌ده‌ریا‌یه‌ش وه‌کو یه‌ک نین ﴿ **هَذَا عذاب فرات سائغ شرابه** ﴾ که‌ ئه‌مه‌یان ئاوه‌که‌ی بۆ‌خواردنه‌وه‌ شیرین و خوځ‌گه‌واره‌ و تینوویه‌تى ئه‌شکینى وه‌کو ئه‌وه‌موو چۆم وکانیا‌وانه‌ له‌ به‌رده‌ستدان ﴿ **وهذا ملح اجاج** ﴾ و ئه‌وه‌شیان شو‌ریکى سو‌یروفت و تاله‌ گه‌روو ئه‌سووتینى، به‌که‌لکى خواردنه‌وه‌ نایه‌ت، وه‌کو گه‌ل له‌ زه‌ریاکانى دنیا ﴿ **ومن کل تأکلون لحما طریا** ﴾ وه‌ له‌هه‌ردووکی‌شیان گوشتیکى ته‌رو فه‌ریکه‌و تازهو ناسکى ماسیی ده‌خۆن، دیاره‌ ئه‌مه‌یش به‌هره‌ یه‌ک‌ترى خوايه‌و به‌لگه‌یه‌کى زۆر‌مه‌زنه‌ بۆى ﴿ **وتستخرجون حلیة تلبسونها** ﴾ خشلی‌شیان لیده‌ردینن بۆ جوانی و زینه‌ت و خو‌ئارایی‌شدان، وه‌ک مرواری‌و دو‌پو مه‌رجان، وه‌کو ده‌فه‌رموئى: (یخرج منهما اللؤلؤ والمرجان) ۲۲/۵۵ ﴿ **وترى الفلک فیه‌ مواخر** ﴾ ده‌شبینى که‌شتیه‌کان ئه‌وده‌ریا‌یا‌نه‌ له‌ت ته‌که‌ن

ودین ودهچن ﴿تَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ﴾ تا ئیوهش بههری خوا(رسق و رۆزی) بهدهست بینن، واته: بهو کهشتییانه بازارگانی بکه و، رۆزی حالل وپاک پهیدا بکه له م شارو ئهوشار ﴿لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ بهشکو سوپاسگوزاریی لهسه بکه.

بتهکان: تهناههتی توئکی تهنکی دهنکی خورماش شک نابهن:

﴿يُولِجُ اللَّيْلُ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ﴾ یهکی تر له نیشانهکانی دهسهلاتی خوی بالادهست ئهوهیه که: شهودهخاته سه رۆژ، دیاره ئهوکاته رۆژ درێژ ئهبیست و، رۆژیش دهخاته سه ر شهو، ئهوکاتهش شهو درێژ ئهبیست ﴿سَخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ و خورو مانگیشی رامکرد لهبه ر بهرژوهندی بهندهکانی

خوی، ههراکی لهخولگهی خوشیاندان تا ئهوکاته بویان دیاریکراوه دین ودهچن ﴿لَكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ﴾ ئهوه ئهوانه دهکا، پهروهردگاری ئیوهیه، دهسهلات و پادشاییش هه ربؤهوه هه رلهویش ئهوکارانه دهوهشیتهوه، جا ئاخو دهسهلاتداریکی ئاوا په رستنیه هه قنیه؟ ﴿الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ﴾ ئهو شتانهش بیجگه له (خوا) ئیوه(ئهی کافرانی قورهیش!) ئهیانپه رستن ﴿مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ﴾ تهناههتی بهئه ندازهی قلیشی نیوده نکه خورما یه کیش، وه یا بهئه ندازهی توئیکی سپی ناسک که له دهوری نیوکه که دایه، شک نابهن و دهسهلاتیان نییه ﴿إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ﴾ ئهگه ر بانگیشیان لیبکه ن هاواره که تان نابیسن ﴿لَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ﴾ گریمان گه ربش بیسن، وه لامتان ناده نه وه، چونکه خاوه ن دهسهلات و وته نین ﴿يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بَشْرِكُمْ﴾ و رۆژی قیامه تیش نکوولی شیرک په رسته نکه تان ئه که ن بوخویان ﴿وَلَا يَنْبُكُ مِثْلَ خَبِيرٍ﴾ ههچ که سیك وه ک خوا که ئاگاداری هه موو شتیکه ناتوانی لهوکارانه ئاگادارت بکات.

خه لکی نیازیان به خوایه، هه موو که سیش گوناھی خوی به کوئیه وه:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ﴾ ئهی خه لکینه! ئیوه هه ژارن و نیازتان به خوا هیه ﴿اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ ئهو بی نیازو سوپاسکراوه، هه رچه نده خه لکی مللانی بکات ﴿إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ﴾ ئهگه ر بیهوی ئیوه له ناو ببا و، خه لکی تازه بینیت، واده کات ﴿وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ﴾ ئهوکارهش بو خوا گران نیه ﴿وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى﴾ له رۆژی قیامه تا ههچ که س باری گوناھی ههچ که سیکی تر هه لئاگری، واته: هه موو که سیك تاوانی خوی به کوئی خویه وه تی ﴿وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلٍ﴾ خو ئهگه ر که سیکی گوناهاکری بارقورس - به تاوان - له به ر که سیکی تر بیاریته وه بو سوو ککردنی تاوانه کانی ﴿يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ﴾ ههچ شتیکی بو هه لئاگری ﴿لَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى﴾ ئهگه رچی خزمی نزیکیشیی، چونکه هه موو که سیك سه رگرمی تاوانی خویه تی،

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذَبٌ فُرَاتٍ سَافِعٍ شَرَابُهُ، وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلِّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَازٍ تَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾ يُولِجُ اللَّيْلُ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَلِكَ كُمْ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾ إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بَشْرِكُمْ وَلَا يَنْبُكُ مِثْلَ خَبِيرٍ ﴿١٤﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٦﴾ وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلٍ لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ إِنَّمَا نُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾ وَمَا يَسْتَوِي

و گه لیکیش نه بووه - بهرله تو - ترسینه ریکیان بو نه چوویی، وهك ده فهرموی: (إنما انت منذر ولكل قوم هاد) ۷/۱۳. یان ده فهرموی: (ولقد بعثنا فی كل امة رسولا ان اعبدوا الله واجتنبوا الطاغوت) ۳۶/۱۶. ﴿^{۲۵} **وان یكذبوك**﴾ ئەگەر ئەمانە تو بە درۆزن دادەنن و بروت پی ناكەن ﴿**فقد كذب الذين من قبلهم**﴾ خو بیگومان ئەوانە ی پیش ئەوانیش پەیا مبه ره كانیان به درۆزن كرد! ﴿**جاءتهم رسلم بالبینات**﴾ پیغه مبه ره كانیان بو هاتن به گه لی به لگه و نیشانە ی روونه و ﴿**وبالزیر وبالكتاب المنیر**﴾ و به سپارده و کتییکی رووناك و دروخشانه وه. وهك (تهورات و، ئینجیل و، زه بوور) كه چی له گه ل ئەوه شدا، هه ر پڕوایان پی نه هینان، جا تویش - وهك ئەوان - خو راگر به و ئارامت هه بی ﴿^{۲۶} **ثم اخذت الذين كفروا**﴾ پاشان ئەوانە ی كه بی پڕوا بوون به غه زه ب گرتمن ﴿**فكيف كان نكير**﴾ ده ئایا سزای من چۆن بوو؟

روونكر دهنه و ی توانستی خوا:

﴿^{۲۷} **الم تر ان الله انزل من السماء ماء**﴾ ناخو نه تبینی خوا ناویکی پیروزی له و حه واوه باراند ﴿**فاخرجنا به ثمرات مختلفا الوانها**﴾ ئینجا میوه جاتی جوړاو جوړمان پی بهرهم هیئا؟ ﴿**ومن الجبال جد بدیض و حمر مختلف الوانها و غرابی سود**﴾ وله کیوه كانیش، شاخی سپیی و سوورو، رهشی توخ - هاوړی له گه ل جیاوازی رهنگیاندا - دروستكرد. دیاره هه كه سیك ژیرو فامیده بی، ئەوانه گشت ئەكاته به لگه ی بهیه ك زانینی خوا و ده سه لاتی فراوان و بی سنووری ئەو، به لی سهرنجدان و ووردبونه وه له چیاكان به وه موو رهنگه جیاوازه یانه وه، ئەوسا به ریزی و نزمی و گه لیه كانیان، بی سو سهرمان پیداده نوینی له بهرده م به دیه یته ره كه یدا. ﴿^{۲۸} **ومن الناس والدواب والانعام مختلف الوانه**﴾ وه له مهردم و جانه وهر و پاتالیشدا - واته: وشتر و بز و مهروگا - جوړیکی زوری رهنگاو رهنگ هه ن: رهش پیس، سوور پیس، گه نمړهنگ و هه تد، ئەمانه هه موو به لگه ی ده سه لات و توانایی خوی جیهانه كانه، واته: له ناو خه لکیشدا هه موو جوړه مروقیکی رهنگ و زمان لیكجودا، عه شیرته و هوژو بنه ماله جودا، ده بینی، ئایه تی: (.. و اختلاف السننكم والوانكم ان فی ذلك لآیات للعالمین) ۲۲/۳۰. بو سهرنج راكیشان و وردبونه وه یه له و گشت دروستكراوانه ی خوا ﴿**كذلك**﴾ واته: جیاوازی کیوه كان و میوه كان وایه له جیاوازی رهنگه كاندا، به لی ئەو ده سه لاته جیگه ی بیر لیكر دهنه وهر ریز دانانه بو خاوه نه كه ی و هه قه لیی بترسین و شهرمی لی بكه ین، وهكو ده فهرموی: ﴿**إنما یخشى الله من عباده العلماء**﴾ به راستی له بهنده كانی خوادا، هه ر زاناكان له خوا ئەترسن و سهری ئەوازشی بو دانه نوینن، چونكه هه ر ئەوان ده زانن ئەوزاته یه چ خاوه ن ده سه لاتیكه، (ئیین عه باس) ده لی: زانای خواناس: ئەوكه سه یه كه هیچ شتی نه كا به هاوبهش بو خواو، حه لالی ئەو به حه لال بزانی و، حه رامیشی به حه رام دانی، وه سه یه و سپارده كانیشی بیاریزی و چاوهروانی هاتنی روژی دواپی و دیداری ئەو بیو خوی بوئاماده بكات. (سه عیدی كوری جوبه یر) یش ده لی: زانا هه ر ئەو كه سه یه كه به نه ینی له خوا بترسی و، روو له هه ر شتی وهر گپری، كه خوا رووی لی وهر گپراوه. (ئیین مه سعود) ده لی: زوری زانست به قسه ی زۆرو بوړ نییه، به لكو زانست: هه ر له خوا ترساندنه به زوری. (مالیک) ده لی: زانیاری به (پروایه تی) زۆر نییه، به لكو نوورو رووناکی یه كه، خوا خوی ده یخاته دله وه. ﴿**ان الله عزیز غفور**﴾ بیگومان خوا ده سه لاتداره، هه ر شتی بیه و ی ئەيكات، تاوانپووش و لیوورده یه ﴿^{۲۹} **ان الذين یقولون كتاب الله**﴾ به راستی ئەوانه ی كه نامه ی خوا "قورئان" ئەخویننه وه ﴿**واقاموا الصلاة**﴾ نویری ريك و پيك ئەكه ن ﴿**وانفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية**﴾ و له و رۆزییه ی پیمان داو ن به نه ینی و به ئاشكرا ئەبه خشن ﴿**یرجون تجارة لن تبور**﴾ به نو میدی بازگانییه كن كه هه رگیز له بهرو ناكه و ی ﴿^{۳۰} **لیوفیهم اجرهم ویزیدهم من**﴾

فصله ﴿ تا خوی گه وره له بهرام بهر هه وه کانیان به تیرو ته سه لی پاداشتیان بداته وه و له بههره ی خوی زیده شیان بداتی ﴿نه غفور شکور﴾ چونکه به راستی ئه و خه تا پۆش و لیبوردهیه، پیژان و پاداشت دهره وهیه ﴿^{۳۱} والذی اوحینا الیک من الکتاب هو الحق﴾ وه ئه وه ی له م کتیب و قورئانه دا وه حیمان بو کردویت ، ئه وه هق و راسته ﴿مصدقاً لما بین یدیہ﴾ ددانش به و کتیبانه دا ئه نی له پیئش خویه وه نیرداون ، وه ک (تهورات) و (ئینجیل). ﴿ان الله بعباده خیر بصیر﴾ بیگومان خوا به بنده کانی خوی به ناگا و بینایه .

قورئان میراتی ئه م سی تاقمه یه :

﴿^{۳۲} ثم اورثنا الكتاب الذین اصطفینا من عبادنا﴾ له پاشان ئه م قورئانه مان کرده میرات و که له پور بو ئه و

به ندانه مان که هه لمان بزاردن، به لی... ئه م ئومه ته ی پیغه مبه ره ﷺ چاکترین گه لی هه لبرێراوه، هه ر بویه ش ئه م قورئانه دوا ی په یام بهر ﷺ دراوه ته دهستی ئه وان ﴿**فمنهم ظالم لنفسه**﴾ ئینجا ئه وانه سه باره ت به قورئان ئه بنه سی به شه وه: هه ندیکیان - به قسوورو که مته ر خه میکردن له کار پیکردنیدا - سته م له خو ئه که ن. قسه ی راستیش ئه وه یه که ئه وانه له م ئومه ته ن ﴿**ومنهم مقتصد**﴾ بریکیشیان مامناوه ن دین ، واته: نه که مته ر خه می ده که ن و نه زیاده ره ویش ﴿**ومنهم سابق بالخیرات باذن الله**﴾ هه ندیکیشیان - به فره مان ی خوا - له ئه نجامدانی کاره چاکه کانداییشکه و تون، (ته به رانی) ئه لی: پیغه مبه ره ﷺ ئه فره مو ی: ((کلهم من هذه الأمة)) واته: ئه و سی دهسته هه ر هه موویان له م ئومه ته ن. ﴿**ذلك هو الفضل الکبیر**﴾ ئاهه و میرات و که له پوره یه فه زل و به ره گه وره که ، یان ئه و فه زله گه وره یه: ﴿^{۳۳} جنات عدن یدخلونها﴾، به هه شته کانی مانه وه ن تییده چن و. به هه تاهه تاییش تییدا ده بن ﴿**یحلون فیها من اساور من ذهب ولؤلؤا**﴾ له ناویاندا خشل پۆش ده کرین به بازنی زیرو مرواری ﴿**ولباسهم فیها حریر**﴾ و جل و بهرگیشیان له ویدا ئاوریشمه ﴿^{۳۴} وقالوا الحمد لله الذی اذهب عنا الحزن﴾ شوکرانه ی خوا ده که ن و ئه لئین: سوپاس و ستایش بو ئه وخواهی که خه فه ت و دل نیگه رانی له سه ر نه هیشتین ﴿**ان ربنا لغفور شکور**﴾ بیگومان په ره ر دگار مان زور گوناخ به خشه، پیژان و پاداش دهره وهیه ﴿^{۳۵} الذی احلنا دار المقامة من فضله﴾ ئه وخواهی که ئیمه ی له چاکه ی خوی له مالی مانه وه ونه فه وتاندا (واته: له به هه شته دا) جینشینکرد ﴿**لا یمسنا فیها نصب ولا یمسنا فیها لغوب**﴾ تییدا هیچ ماندویه تی و خه سه ته گیمان پیناگات.

وَالَّذِیْ اَوْحِیْنَا اِلَیْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَیْنَ یَدَیْهِ اِنَّ اللهَ بَعْبَادِهِ لَخَبِیرٌ بَصِیرٌ ﴿۳۱﴾ ثُمَّ اَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِیْنَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهٖ وَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَیْرِتِ یَاْذَنُ اللّٰهِ ذَٰلَکَ هُوَ الْفَضْلُ الْکَبِیْرُ ﴿۳۲﴾ جَنَّتٌ عَدْنٌ یَدْخُلونها بِحُلُوْنٍ فِیْهَا مِنْ اَسَاوِرٍ مِنْ ذَهَبٍ وَلَوْْلُؤٌ وَلِبَاسُهُمْ فِیْهَا حَرِیْرٌ ﴿۳۳﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ اَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ اِنَّ رَبَّنَا لَغَفُوْرٌ ﴿۳۴﴾ الَّذِیْ اٰحْلٰنَا دَارَ الْمَقٰمَةِ مِنْ فَضْلِهٖ لَا یَسْتَأْذِنُ فِیْهَا نَصَبٌ وَلَا یَمْسُنَا فِیْهَا لُغُوْبٌ ﴿۳۵﴾ وَالَّذِیْنَ کَفَرُوْا لَهُمْ عَذَابٌ اَلِیْمٌ لَا یُفْضٰی عَلَیْهِمْ فِیْمُوْتُوْا وَلَا یُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا کَذٰلِکَ یَجْزِیْ کُلَّ کٰفُوْرٍ ﴿۳۶﴾ وَهُمْ یَصْطَرِحُوْنَ فِیْهَا رَبَّنَا اَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صٰلِحًا غَیْرَ الَّذِیْ کُنَّا نَعْمَلُ اَوْ لَمْ نَعْمَرْکُمْ مَا یَتَذَكَّرْ فِیْهِ مِنْ تَذٰکُرٍ وَّجَاءَکُمْ النَّذِیْرُ فَذُوْقُوْا فَمَا لِلظٰلِمِیْنَ مِنْ نَّصِیْرٍ ﴿۳۷﴾ اِنَّ اللهَ عَلِیْمُ غَیْبِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اِنَّهٗ عَلِیْمُ بَدَاَتِ الصُّدُوْرِ ﴿۳۸﴾

زُورَ زُورِ خوانه ناسان له دُورَه خدا:

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ﴾ بُو نه وکسانه که کافرو بى باورېن، ناگرى دُورَه ههيه ﴿لَا يَقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فِيمَوتُوا﴾ بریاری مردنیان بُو نادری تا بمرن و لهو سزایه پزگار بېن ﴿وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا﴾ شتیکیش له سزای دُورَه خیان لى سووک ناگرى ﴿كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ﴾ هه ر ئابه و جوړهيه - وهك نه وانه - هه موو بى پروایهك سزا نه دهين ﴿وَهُمْ يَصْطَرَّخُونَ فِيهَا﴾ وه له دُورَه خدا به زُور زُور هاوارنه كهن ﴿رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الدِّينِ الَّتِي كُنَّا نَعْمَلُ فِيهَا﴾ و نه لىن: په روره دگارمان! له سزایه بمانه پنه دهرى تا نه مجاره کاریكى چاك نه نجام بدهين، جگه نه وهى پيشتر ده مانكرد، نيتر نه و دمه پروا دينين و گوړا يه لى نه كهين ﴿أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَا يُتَذَكَّرُ فِيهِ مِنْ تَذَكُّرٍ﴾ پښيان نه و ترئ: نه رى ئيمه نه وهنده ته مه نى دريژمان پينه دان كه

هه ركه سيك ژيرو وړيا بوايه لهو ماوه يه دا بير بكا ته وه، ده يتوانى په ندو كه لكى لى وه رگريت؟ ﴿وَجَاءَكُمْ النَّذِيرُ﴾ و له هه مانكا دا ترسي نه ريشمان نه هاته لاتان بتان ترسينى به سزا؟ نادهى چ سوو ديكي بوو بو تان؟ ﴿فَذُوقُوا الْعَذَابَ﴾ سزای سته مه كه تان بچيژن، خو بو سته مكارانيش هېچ يارمه تيدهرى ك نيه، به تاي به ت نه مړو ﴿إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ به راستيى خوا زانای په نهان و ناديارى ناسمانه كان و زه وييه ﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ به راستيى نه و له نهينى هه موو دليك به ناگايه، نه زانئ چييان تي دا شار او ته وه ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْخَلْقَ فِي الْأَرْضِ﴾ نه وه نه و خوا يه يه ني وهى به جيگرو جينشيني پيشينه كان تان له م زه وييه دان او وه، خه لكى كى زورى له ناو بردو وه، وهك عادو سه مو د... نه مړوش ني وه بوونه جينشينيان ﴿فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ﴾ جا هه ر كه سيك كافرو بى پروا بى، نه وه تاوان و گونا هى كوفره كه ي له سه رخويه تى ﴿وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا عَذَابًا﴾

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ﴾ بُو نه وکسانه که کافرو بى باورېن، ناگرى دُورَه ههيه ﴿لَا يَقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فِيمَوتُوا﴾ بریاری مردنیان بُو نادری تا بمرن و لهو سزایه پزگار بېن ﴿وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا﴾ شتیکیش له سزای دُورَه خیان لى سووک ناگرى ﴿كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ﴾ هه ر ئابه و جوړهيه - وهك نه وانه - هه موو بى پروایهك سزا نه دهين ﴿وَهُمْ يَصْطَرَّخُونَ فِيهَا﴾ وه له دُورَه خدا به زُور زُور هاوارنه كهن ﴿رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الدِّينِ الَّتِي كُنَّا نَعْمَلُ فِيهَا﴾ و نه لىن: په روره دگارمان! له سزایه بمانه پنه دهرى تا نه مجاره کاریكى چاك نه نجام بدهين، جگه نه وهى پيشتر ده مانكرد، نيتر نه و دمه پروا دينين و گوړا يه لى نه كهين ﴿أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَا يُتَذَكَّرُ فِيهِ مِنْ تَذَكُّرٍ﴾ پښيان نه و ترئ: نه رى ئيمه نه وهنده ته مه نى دريژمان پينه دان كه هه ركه سيك ژيرو وړيا بوايه لهو ماوه يه دا بير بكا ته وه، ده يتوانى په ندو كه لكى لى وه رگريت؟ ﴿وَجَاءَكُمْ النَّذِيرُ﴾ و له هه مانكا دا ترسي نه ريشمان نه هاته لاتان بتان ترسينى به سزا؟ نادهى چ سوو ديكي بوو بو تان؟ ﴿فَذُوقُوا الْعَذَابَ﴾ سزای سته مه كه تان بچيژن، خو بو سته مكارانيش هېچ يارمه تيدهرى ك نيه، به تاي به ت نه مړو ﴿إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ به راستيى خوا زانای په نهان و ناديارى ناسمانه كان و زه وييه ﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ به راستيى نه و له نهينى هه موو دليك به ناگايه، نه زانئ چييان تي دا شار او ته وه ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْخَلْقَ فِي الْأَرْضِ﴾ نه وه نه و خوا يه يه ني وهى به جيگرو جينشيني پيشينه كان تان له م زه وييه دان او وه، خه لكى كى زورى له ناو بردو وه، وهك عادو سه مو د... نه مړوش ني وه بوونه جينشينيان ﴿فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ﴾ جا هه ر كه سيك كافرو بى پروا بى، نه وه تاوان و گونا هى كوفره كه ي له سه رخويه تى ﴿وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا عَذَابًا﴾

﴿مَقَاتِلَ﴾ بى پروايى بى پروايانيش بويان زياد ناكا لای په روره دگاريان، بوغزو تووړه يى نه بيت ﴿وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا﴾ و بى نه مه كى بى نه مه كان، زياد ناكا، زيان نه بى ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ بلى: هه والى هاو به ش و خواكان تانم بدهنى، كه له باتى خوا هاواريان بُو نه بهن و نه يانپه رستن؟ ﴿أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ﴾ نيشانم بدن چييان له زه وييدا دروست كړدو وه؟ تاني وه بيانپه رستن ﴿أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ﴾ يا به شدارييه كيان كړدو وه له دروست كړدن ناسمانه كاندا؟ ﴿أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْهُ﴾ يا خير نامه يه كم پيدا ون كه نه وان له سه ر به لگه يه ك بن؟ ﴿بَلْ إِنْ يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا﴾ نه خير، وانيه... سته مكاره كان هه ر به ليئى فريودان وخه له تان دن به يه ك ددهن گه و ره و ناغا كان به نو كره كانيان ده گوت: ئيمه تكاتان بُو نه كهين و نه وانيش وه دوويان كه و تن!

بتهکان دهتوانن چی بکهن؟:

﴿**۴۱**﴾ **إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا** ﴿ بهراستی خوا ناسمانهکان و زهوی راگرتووہ تا له گیره ژنه دەر نهچن ﴿**وَلَنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكْتُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ**﴾ وه ئەگەر بترازابان لهیهک، لهپاش ئەو کهسیکیتر نهبوو راگیران کا، واته: ئەگەر خوا توژقالتیک دهستیان لی بهربدات، ئەو یاسا سهرسور هینهرهیان تیک ئەچی و کهسیکیش نیه نههیلّی ﴿**إِنَّهٗ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا**﴾ بهراستی ئەو زور لهسەر خویه، پهله ناکات بۆ سزادان، زۆریش خهتا پۆش و لیووردیه ﴿**۴۲**﴾ **وَاقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ** ﴿ وه قورهیش بههرچی هیزیان بوو سویندیان بهخوا دهخوارد ﴿**لَنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ**﴾ که ئەگەر ترسینەر (پهيامبەر) یك بیته لایان ﴿**لَيَكُونَنَّ اٰمِدًى مِنْ اِحْدٰى الْاٰمِ**﴾ بیگومان پتر له هەر ئوومهتیکیتر رینوین دهین، واته: له جوولهکهو فهله و ئاگر په‌رست. قورهیش نه‌فرینیان ئەکرد لهو دوو تیرهیه که چۆن په‌يامبهریان بۆ رویشتوو و سه‌رپیجیان کردوو، وه نه‌یان وت: ئەمه سویندی بی ئەگەر بۆ ئیمه هاتبا، وامان نه‌ده‌کرد ﴿**فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ**﴾ جا کاتی ترسینهریک هاته لایان هەر له‌خویشیان و پیغه‌مبه‌ریشبوو ﴿**مَا زَادَهُمْ اِلَّا نِفُورًا**﴾ هاتنه‌که‌ی بۆ زیاد نه‌کردن، دور ده‌کوته‌وه نبی له‌هه‌ق!! ﴿**۴۳**﴾ **اسْتَكْبَارًا فِی الْاَرْضِ وَمَكْرَ السَّیِّ** ﴿ له‌به‌ر خو به‌زلزانی له‌زه‌ویدا و، فرت وفیل و پلانکردن دژ به پیغه‌مبه‌ر ﴿**وَلَا یَحِیْقُ الْمَکْرَ السَّیِّ اِلَّا بِاَهْلِهِ**﴾ دهره‌نجامی فرت وفیلیش هەر به‌سەر خاوه‌نه‌که‌یدا ده‌شکیته‌وه زیان ده‌گیه‌نی ﴿**فَهَلْ یَنْظُرُونَ اِلَّا سَنَةَ الْاَوَّلِیْنِ**﴾ ده‌ئایا جگه له‌چاره‌نوسی پیشینه‌کان، چاره‌روانی چی دی ده‌که‌ن؟ که‌واته: چۆن ئەوان تیا چوون، بیگومان ئەمانیش ئەبی تیا بچن ﴿**وَلَنْ تَجِدَ لِسَنَةِ اللَّهِ تَحْوِيلًا**﴾ ئەمه باوی خوایه، قه‌تیش نابینی ئال و‌گۆرێک هه‌بی بۆ باوو سونه‌تی خوا.

دهره‌نجامی به‌درو زنگردنی پیغه‌مبه‌ران:

﴿**۴۴**﴾ **اَوْ لَمْ یَسِیْرُوا فِی الْاَرْضِ فِیَنْظُرُوا کَیْفَ کَانَ عَاقِبَةُ الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ** ﴿ ناخو ئەوانه گه‌شتیان به‌زه‌ویدا نه‌کردو نه‌گه‌ران، تسه‌یر بکه‌ن و بزائن: پاشه‌ روژی ئەو گه‌له یاخیانه که له‌پیشیانوه بوون چۆن بوو؟ ﴿**وَمَا کَانَ اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً**﴾ وه ئەوان له‌مانیش به‌هیزتر به‌ده‌سه‌لات تر بوون ﴿**وَمَا کَانَ اللَّهُ لَیَعْجِزَهُ مِنْ شَیْءٍ فِی السَّمَوَاتِ وَلَا فِی الْاَرْضِ**﴾ و ههرگیز هیچ شتی له‌ناو ناسمانه‌کان و زه‌ویدا ناتوانی له‌ژیر ده‌سه‌لاتی ئەو دهرچیت ﴿**إِنَّهٗ كَانَ عَلِیْمًا قَدِیْرًا**﴾ به‌راستی ئەوه، خوی زور زانا، زور توانا ﴿**۴۵**﴾ **وَلَوْ یَاْخُذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا کَسَبُوا** ﴿ ئەگەر ئەو خه‌لکه‌ی به‌هوی ئەوکاره ناپه‌سه‌ندانه‌وه ده‌یانکه‌ن، خوا بیگرتبان و تۆله‌ی لی سه‌ندبان ﴿**مَا تَرَکْ عَلٰی ظَهْرِهَا مِنْ دَابَّةٍ**﴾ ئەوده‌مه له‌سەر پشتی ئەم زه‌وییه هیچ ره‌وه‌ندو گیانه‌به‌ریکی نه‌ده‌هیشته‌وه، به‌لکو هه‌مووی له‌ناو ده‌بردن ﴿**وَلٰکِنْ یُؤْخِرُهُمْ اِلٰی اَجَلٍ مُّسَمًّی**﴾ به‌لام بۆ ماوه‌یه‌کی دیاریکراو سزایان دوا ده‌خات، واته: هه‌تا قیامه‌ت دیت ﴿**فَاِذَا جَاءَ اَجَلُهُمْ**﴾ ئینجا کاتی کوتایی ئەو ماوه دیاریکراوه‌هات، ههریه‌که‌یان به‌پیی کرده‌وی خوی پاداشت و تۆله نه‌دریته‌وه ﴿**فَاِنَّ اللَّهَ کَانَ بَعْبَادَهٗ بَصِیْرًا**﴾ جا به‌راستی خوا به‌به‌نده‌کانی خوی هه‌میشه بینایه، چاک ئەزانی چی ئەکه‌ن و چی هه‌له‌نگرن.

کوتایی ته‌فسیری سووره‌تی (فاتیر)، زۆریش سوپاس بۆ‌خوای بالاده‌ست.

*** **

۲۶- سوورهی (یاسین)

مه‌ککه‌بییه و (۸۳) نایه‌ته

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئهم سووره‌ته مه‌ککه‌یی یه، نایه‌تی (وما تأتیهم من آیه من آیات ربهم إلا كانوا عنها معرضین) نه‌بی، دوی سورته‌ی (جن) یشه‌وه هاتووه، چه‌سپاندنی چهند مه‌به‌ستیکی گرنگی تیدایه:

یه‌که‌م: موحه‌مه‌د ﷺ بی هیچ گومانیک پیغه‌مبه‌رو نیراوی خواجه،.

دووهم: ئه‌وانه‌ی بانگ ده‌کریڼ وئه‌ترسیڼرین له‌لایهن په‌یامبه‌رانه‌وه ده‌بنه دووده‌سته: ده‌سته‌یه‌کیان هه‌رگیز

گوی بیست نابن وخیرناده‌نه‌وه، ئه‌و ده‌سته‌که‌ی تریشیان خوی هه‌لده‌داو تیده‌کووشی به‌خته‌وه‌ربی.

سی‌یه‌م: کاروکرده‌وه‌ی هه‌ردوولاشیان بویان هه‌لئه‌گیری وئاسه‌وارو شوینه‌واری چاک وخراپیشیان بوئه‌نووسری.

چوارهم: سه‌لماندن وچه‌سپاندنی زیندووبوونه‌وه به‌چه‌ندین به‌لگه‌و نیشانه. ئیمامی (ترمزی) ئهم فهرمودیه

- ئه‌گه‌رچی لاوازیش بیت - له‌باره‌ی فه‌زل وگه‌وره‌یی ئهم سووره‌ته‌وه هیناوه: ((إن لكل شی قلبا، وقلب القرآن یس،

ومن قرا (یس) كتب الله له بقراءتها، قراءة القرآن عشر مرات)). به‌کورتیی: هه‌موو شتی دل وناوه‌روکیکی هه‌یه،

سووره‌تی (یاسین) یش دلی قورئانه، هه‌رکه‌سیک بیخوینی، وه‌ک ئه‌وه ده‌جار ده‌وری قورئانی کردبیته‌وه. هه‌ندی

له‌زانایان ده‌لین: له‌تایبه‌ته‌ندی ئهم سووره‌ته‌یه که بوهر گرفت وکاریکی ئالوز بخوینری، خوا ئاسانیده‌کا.

ئیمامی (ئیین که‌سیر) ده‌لی: وئه‌زانم بوئه له‌لای نه‌خوشی که له‌گیانه‌لاندابی ده‌خوینری، چونکه له‌کاتی خویندنی‌دا

په‌حمه‌ت و به‌ره‌که‌ت دیته‌ خواری و، به‌ئاسانیش گیانی

سُورَةُ الْيَاسِينِ

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكُوا عَلَى ظُهُرِهِمْ دَابَّةً وَلَا كُنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَأَبْكَ اللَّهُ كَانَ بَعَادَهُ بَصِيرًا ﴿٤٥﴾

سُورَةُ الْيَاسِينِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَس ۝ وَالْقُرْآنَ الْحَكِيمَ ۝ (١) إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢﴾ عَلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣﴾ نَزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٤﴾ لِنُذِرْ قَوْمًا مَّا أُنْذِرُوا أَبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ﴿٥﴾ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾ إِنَّا جَعَلْنَا فِيْ أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُونَ ﴿٧﴾ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٨﴾ وَسَاءَ عِلْمُهُمْ أَنَّا نُنْذِرُهُمْ أَلَمْ تَنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩﴾ إِنَّمَا نُنْذِرُ مِنَ اتِّبَاعِ الذِّكْرِ وَخَشِيَ الرَّحْمَنُ الْعَلِيمُ بَشِيرُهُ بِمَغْضَرٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾ إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَرَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿١١﴾ وَأَضْرِبْ لَهُم

مردووه‌که ده‌رده‌چی. پیشه‌وا (ئه‌حمه‌د) ده‌لی: ماموستا به‌ریزه‌کان ده‌لین: خویندنی (یس) ده‌بیته‌بار سووکی بو‌مردووه‌که. (ئیین عه‌باس) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: ((لوددت انها فی قلب کل إنسان من امتی)) أخرجه الحافظ البزار. / باب فضائل القرآن. / گه‌لی پیم خوشه‌که هه‌مووکه‌سیک له‌ئوممه‌تم سووره‌تی یاسین له‌ به‌ر بکاو له‌نیودلیا جی‌بیکاته‌وه.

کاری پیغه‌مبه‌ر ترسانده:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ یس﴾ به: (یا، سین) ئه‌خوینرتیه‌وه، قسه‌ی راستیش ده‌باره‌یان ئه‌وه‌یه که ئه‌مانیش هه‌له‌و پیته‌بچر بچرانه‌و، (ته‌حه‌ددی) عه‌ره‌به‌کان ده‌که‌ن وپییان ده‌لین: ئه‌گه‌ر ئیوه‌گومانیک‌تان هه‌یه له‌م قورئانه‌دا، ده‌سا ئیوه‌ش وه‌ک سووره‌تیکی بینن ﴿۲ القرآن الحکیم﴾ سویند به‌قورئانیک که نایه‌ته‌کانی گشت

تابت و نه‌گوراون و، بریاره‌کانیشی ئاشکراو به‌جین ﴿ **إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ** ﴾ بیگومان تو - نه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ - یه‌ک له‌په‌یامبه‌رانیته، با قوره‌یش هه‌ر بو‌خویان بلین. سووره‌تی (۴۳/۱۳): (وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مَرْسَلًا) وه سووره‌تی (۲۵۲/۲): (.. وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ) هه‌ر پشتگیری نه‌و مانایه‌ن. ﴿ **أَلَيْسَ صِرَاطُ مُسْتَقِيمٍ** ﴾ له‌سه‌ر ری و ریبارزکی راست و دروست و ریکیت ﴿ **تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ** ﴾ نه‌م قورنانه‌ش هه‌ر خواجه‌کی زال و به‌ده‌سه‌لات و میهره‌بان ناردوویه‌تی. ﴿ **لَتَنْذِرُ قَوْمًا مَّا أَنْذَرَ آبَاؤُهُمْ** ﴾ تا خه‌لکیک بترسینی، که باووباپیرانیان نه‌ترسی‌نراون له‌ لایه‌ن هیچ پیغه‌مبه‌ریکه‌وه، نه‌پیش عیساو، نه‌دای عیسا ﴿ **فَهُمْ غَافِلُونَ** ﴾ جا به‌وه‌ویه‌وه غافل و بی‌ئاگان له‌به‌رنامه‌ ئاسمانیه‌کان. ئایه‌تی (۱۷/۱۵): (وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا..) هه‌ر نه‌و مانایه‌ پوون نه‌کاته‌وه. ﴿ **لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ** ﴾ به‌راستی فه‌رمان و توله‌ی خوا به‌هوی لاساری خویانه‌وه له‌سه‌ر زوریکیان به‌دی هات، ئینجا نه‌وانیش بره‌وا ناهینن. سووره‌تی (۲۵/۴۱)، (۶۳/۲۸)، (۷۰/۶۳)، (۳۱/۲۷)، (۹۷/۹۶/۱۰)، (۷۱/۳۹)، (۱۱۹/۱۱)، (۱۱۸/۱۱)، (۱۳/۳۲)، (۸۵/۸۴/۲۸) گشتیان جوړه‌ ته‌فسرێکن بو‌ نه‌وانیه‌ته‌ی: (لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ..). سووره‌تی: (۱۷/۱۱)، (۱۰۳/۱۲)، (۷۱/۳۷)، (۱۷۴/۲۶)، (۱۱۶/۶) دووپاتی نه‌که‌نه‌وه که به‌شیکی زور له‌ خه‌لک جه‌ه‌نه‌مین، وه‌ له‌فه‌رموده‌ی راست و ره‌وایشدا هاتوه: ((إِنَّ نَصِيبَ النَّارِ مِنَ الْأَلْفِ تِسْعَةً وَتِسْعُونَ وَتِسْعَمَةً، وَإِنْ نَصِيبَ الْجَنَّةِ مِنْهَا وَاحِدٌ)). که هه‌ر له‌هه‌زار که‌سدا (۹۹۹) یان به‌شی ناگرن و! ته‌نها یه‌کیکیان به‌هه‌شتی ده‌بی! هه‌ر نه‌م مانایه‌ ئیمامی (بوخاری)یش هی‌ناویه‌تی: ((من كل ألف تسعمائة وتسعة وتسعون...)).

نه‌مه‌ حال‌ی به‌دکارانه:

﴿ **إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَنْعَامِهِمْ رِجْزًا لِّمَنْ يَنْظُرُ إِلَيْهَا** ﴾ بیگومان ئیمه‌ زنجیر ده‌خینه‌ ملیان و هه‌ردوده‌ستیان ﴿ **فَهُمْ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُم مُّقْمَحُونَ** ﴾ نه‌وساهه‌تا چه‌ناکه‌یان شه‌ته‌ک ده‌ده‌ین، ئیتر سه‌ریان به‌رز راده‌وه‌ستی و ناتوان به‌هیچ لایه‌کدا بیجولینن و ریگه‌ی راست نابینن. مه‌به‌ست نه‌ویه‌ نه‌وانه‌ چو‌ن مرو‌فیک هه‌ردوده‌ستی بیه‌ستری به‌ مل و گه‌ردنی خو‌یه‌وه ئیتر ناتوانی سه‌ر دانه‌وینی و، ریگه‌ ببینی نه‌وانیش به‌هوی لاساری خویانه‌وه دورخراونه‌ته‌وه له‌ریگه‌ی راست ﴿ **وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًا** ﴾ له‌مپه‌ریکمان له‌به‌رده‌م وله‌پشت یانه‌وه داناوه ﴿ **فَاغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ** ﴾ جابه‌وه‌ویه‌وه تارمایی چاویانی‌شمان داپوشی و په‌رده‌مان هی‌نا به‌سه‌ریاندا، ئینجا پاش و پیشی خویان نابینن. بو‌ نه‌م په‌رده‌ هی‌نانه‌ به‌سه‌ر چاویانداو ری‌ده‌رنه‌کردنه‌یان له‌ (۷/۲)، (۲۳/۴۵) دا. ئاماره‌ی پی‌کراوه مه‌به‌ست نه‌ویه‌ که هه‌ر له‌ئه‌زه‌لدا په‌روه‌ردگار پی‌ زانیون نه‌وانه‌ لاسارو لاری نه‌بن هه‌رچه‌نده به‌لگه‌یان بو‌ به‌یتریت‌ته‌وه باوه‌ر ناهینن، بو‌یه‌ نه‌ویش هه‌ر له‌ (لوح‌ المحفوظ) دا بریاری خو‌ی له‌سه‌ر داو، هه‌ر وه‌کو نه‌م سووره‌تی (یس) - ده‌فه‌رموی: (لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) هه‌روا سووره‌تی: (۵۷/۱۸)، (۷/۲)، (۲۳/۴۵)، (۱۲۵/۶)، (۱۸۶/۷)، (۴۱/۵۱)، (۱۰۸/۱۶)، (۲۰/۱۱)، (۱۰۱/۱۸). خوی گه‌وره‌ هو‌ی سزاو‌م‌ورنان به‌سه‌ر دل‌یانداو زنجیر له‌مل کردنیان ده‌گی‌یت‌ته‌وه بو‌ دریزه‌ پیدانیان به‌ بی‌پروایی و سوور بوونیان له‌سه‌ر بی‌پروایی: (۴/۱۵۵)، (۳/۶۳)، (۵/۶۱)، (۱۱۰/۶)، (۱۰/۲). ﴿ **وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمُ الْنَذْرَتُهُمْ أَمْ لَمْ تَنْذِرْهُمْ** ﴾ وه‌ چ بیاترسینی، چ نه‌یاترسینی بو‌ نه‌وانه‌ وه‌کو یه‌که، واته‌: خو‌ت ماندوو به‌کیت له‌گه‌لیاندا، یان نا ﴿ **فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ** ﴾ نه‌وان هه‌ر بره‌وا ناهینن، چونکه‌ ترساندن بو‌نه‌وانه‌ که‌لکی نابی ﴿ **إِنَّمَا تَنْذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ** ﴾ ترس وه‌به‌ره‌ی‌نانه‌که‌ت ته‌نها بو‌که‌سیک که‌لکی ده‌بی که‌ په‌یره‌وی هه‌ر له‌قورنان بکات ﴿ **وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبَ** ﴾ وله‌ نه‌دیدو په‌نایش‌وه له‌خو‌ای به‌خشه‌رو به‌به‌زه‌یی بترسیت ﴿ **فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ** ﴾ ئینجا موژده‌ی لی‌بوردن و پاداشتیکی چاکی پی‌ ده‌. جادو‌ای نه‌مه‌ خوا باسی

زیندو و بوونه وه نهکات و نهفه رموی: ﴿ **إنا نحن نحي الموتى** ﴾ بیگومان تهنهائیمهین هه موو مردووان زیندوو نهکهینه وه ﴿ **ونكتب ما قدموا وآثارهم** ﴾ و هه رکاریکیان پیئشخو خستبی تووماری دهکین و تهنانه تی ناسه واریشیان گشت ده نووسین، واته: هه رری و رهوشتیکیان بهجی هیشتبی چاک و خراپ بویان حسیب نهکین، بویه پیغه مبه ر علیه السلام نهفه رموی: (من سن فی الإسلام سنة حسنة فله اجرها واجر من عمل بها من بعده، من غير أن ينقص من اجرهم شيئا، ومن سن فی الإسلام سنة سيئة كان عليه وزرها ووزر من عمل بها من بعده، من غير أن ينقص من اوزارهم شيئا) موسلیم. واته: هه رکه سی له نیسلامدا رری و رهوشتیکی چاک دابمه زینتی، دیاره پاداشتی تایبه تی خوئی ده بی، هاوپی له گهل هه رکه سیکی دیکه ش پاش نهو کاری پییکا، به لام بی نه وهی له کری و پاداشی نهوان شتی کم بکا، خوئه گهر که سی که رچه یه کی خراپی شکاندو

خه لکی وه دووی که و تن، بیگومانه هه م گوناخی خوئی و، هه م گوناخی شوینکه و تووه کانیشی هه لده گریت، بی نه وهی شتی که له گوناخی نهوان کم بکاته وه. ﴿ **وكل شيء احصيناه** **فی امام مبین** ﴾ هه موو شتی که مان له کتب و نامه یه کی ناشکرا دا ناماده و تو مار کردوه، واته: له (لوح المحفوظ) دا که هیچ شتیکی تیا گومنا بی، هه موو شتیکی بچووک و گه وه وردو درشتمان نه ژماردوه.

به سه رهاتی خه لکی ناو ناوایی یه که ی (نه نتاکییه):

﴿ **واضرب لهم مثلا اصحاب القرية** ﴾ تو نه ی موحه ممه د علیه السلام به سه رهاتی خه لکی گوندنشینه کانی (نه نتاکییه) بو قوره یش بگریه وه.

(قریه): هه رچه ند له بنه په تدا به گوندو ناوایی نه لین، به لام هه موو گوندو شارو شارو چکه یه که نه گریته وه، به تایبه تی لی ره دا مه به ست گوندیکه له شام به ناوی (انطاکیه) وه نیستاش شاریکه له (سوریه)، کاتی خوئی بتپه ره ستبوون و خواش سی پیغه مبه ری بو ناردوون. ﴿ **ان**

وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾ إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾ قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾ قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾ وَمَا عَلَيْنَا الْإِبْلَغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾ قَالُوا إِنَّا نَطَّيِّرُكُم بِأَكْثَرِكُمْ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾ قَالُوا طَائِفُكُمْ مَعَكُمْ إِن دُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿١٩﴾ وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَنْفِرُوا اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾ اتَّبِعُوا مِنْ لَا بَأْسَ لَكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٢١﴾ وَمَالِيَ لَا أَعْبُدُ إِلَّا فَطْرِي وَالْإِلَهَ الَّذِي تَرْجِعُونَ ﴿٢٢﴾ أَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرْدِنَ الرَّحْمَنُ بَصُرًا لَا تَعْنِي شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْقِذُونَ ﴿٢٣﴾ إِنِّي إِذْ لَأَلْقَى ضَلَّالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾ إِنِّي أَمِنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمِعُونِ ﴿٢٥﴾ قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ بَلَّيْتُ قَوْمِي يَعْلمُونَ ﴿٢٦﴾ بِمَا عَفَّرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾

جاءها المرسلون﴾ کاتی په یامبه ره کان چونه لایان، تا باسی یه کتا په رستی و زیندوو بوونه و هیان بویه که. ﴿ **ان** **ارسلنا اليهم اثنين فكذبوهما** ﴾ نهو دمه ئیمه دوو که سمان نارده لایان و، نهوان به درویان خستنه وه و باوهریان پینه کردن و ﴿ **فعززنا بثالث** ﴾ ئیمه ش پیغه مبه ری سییه ممان نارده لایان بو یارمه تی دوانه که ی پیش ﴿ **فقالوا انا اليكم مرسلون** ﴾ جا هه موویان پیکه وه چوون و وتیان: بیگومان ئیمه نیرواو په یامبه ری خوائن بولای ئیوه، تا ریتموونیتان بکهین ﴿ **قالوا ما انتم الا بشر مثلنا** ﴾ که چی له وه لامدا وتیان: ئیوه ش مه گهر هه مروؤ نین وه کو ئیمه؟ ئیتر نه م قسانه تان له چی یه؟! ﴿ **وما انزل الرحمن من شيء** ﴾ خوی به خشنده لهو باره وه هیچ نیگایه کی نه ناردوه ﴿ **ان انتم الا تكذبون** ﴾ ئیوه هه دروده که وراست نیه که ده لین نیگامان بوکراوه له لایه ن خواوه ﴿ **قالوا ربنا يعلم انا اليكم لمرسلون** ﴾ په یامبه ره کان وه لامیان دانه وه و وتیان: په روه ردگاری ئیمه خوئی نه زانی که به راستی

ئیمه بۆلای ئیوه نیرواوين ﴿**۱۷ وما علينا إلا البلاغ المبين**﴾ هەر ئهوهندهشمان لهسهره که پهيامه ئاشکراکهی ئهوه بهئیهو رابگهیهنین، ئیتر بهروا دینن یان نه.. کهیفی خۆتانه. ﴿**۱۸ قالوا انا تطيرنا بكم**﴾ جا گوندنشینهکان کاتی پهکیانکهوت وقسهیان نهما وتیان: ئیمه پیۆقهدهمی ئیوه بهنهگبهت دهزانین ﴿**لئن لم تنتهوا**﴾ ئهوهی راستیی بی ئهگهر کوژایی بهم قسانهش نههینن ﴿**لنرجنکم**﴾ دلنیا بن بهرده بارانتان ئهکهین ﴿**ولیمسنکم منا عذاب الیم**﴾ و سزایهکی سهخت و دهر دناکتان دهدهین ﴿**۱۹ قالوا طائركم معکم**﴾ پهيامبهرهکان وتیان نهخیر ئیمه شووم و نهگبهت نین، بهلکو شووم و نهگبهتی لهخۆتانهوهیه ﴿**انن نکرتم**﴾ ئاخو ئیوه ئاموژگاریش بکرین بۆ ریی بهختیاری ههروا دهکهن!! ﴿**بل انتم قوم مسرفون**﴾ نهخیر، وایه وهک ئیوه پیتان وایه، بهلکو ئیوه کوومهل و گهلیکی زیادههروو لهسنوور دهرچوون ﴿**۲۰ وجاء من اقصى المدينة رجل یسعی**﴾ و پیاویک لهوسهری شارهوه بههله داوان بۆلای خهلهکه هات، دواى ئهوهی بیستی که دانیشتوانی شارهکه نیازیان خراپه لهگهل پهيامبهرهکاندا، (ئین عهیباس) دهلی: ئهوه پیاوه پیاویکی صالح و ئاکارچاک و ناوی (حهیب) (نهجار) بوو، جا پاش ئهوهی که پهندو ئاموژگاریهکی زۆری کردن شههیدیان کرد! ﴿**قال یا قوم اتبعوا المرسلین**﴾ وتی: ئهی هۆزهکه! بکهونه دواى ئهوه پهيامبهرا نه بۆلای ئیوه رهوانه کراون. ﴿**۲۱ اتبعوا من لا یسالکم اجرا**﴾ پهپهروى ئهوانه بکهن که، تهنا نهت کهمی کریشیان لیناوین بۆ راگهیاندن بهرنامهکهی خوا ﴿**وهم مهتدون**﴾ خۆشیا ن شارهزاو رینموونی کراون، بۆری راست ﴿**۲۲ وما لی لا اعبد الذی فطرنی**﴾ بۆ دهبی من زاتیکیوا نهپهرستم که دروستی کردوم ﴿**والیه ترجعون**﴾ دهرهناامیش هه مووتان ههر بۆلای ئهوه دههینرینهوه ﴿**۲۳ اتخذ من دونه آلهة**﴾ ئایا دهبی بیجگه لهخوایه چهندخوایهکی تر بۆ خۆم ههلبژیرم و بیانپهرستم؟! ﴿**ان یردن الرحمن بضر لا تغن عنی شفاعتھم شیئا ولا ینقذون**﴾ ئهگهر خواى بهبهزهیی بیهوی زیانیکم تووش بکات، تکاو لالهى ئهوان کهترین سوووم پیناگهیهنن و ناتوانن لهسزای ئهورزگارم بکهن، چونکه هیچیان بهدهست نییه ﴿**۲۴ انی اذا لفی ضلال مبین**﴾ جا ئهگهر لهباتی ئهخوایه ههر پهستراویکی تر بهپهرستم، بهراستی ئهوه حهله من لهگومرایی یهکی ئاشکرا دام ﴿**۲۵ انی آمننت برکم فاسمعون**﴾ بهراستی من بهپهروهردگاری ئیوه بهروام هیئا، دهسا ئیوه بیسن و ئاموژگارییهکه وهرگرن ﴿**۲۶ قیل ادخل الجنة**﴾ جا دواى ئهوه که پهلاماریان داو کوشتیان و بهرهولای خوا بهشههیدی گهپایهوه، پئی وترا: دهسا بجۆره بهههشتهوه لهپاداشی بانگهوازو بهرواکه تدا ﴿**قال یالیت قومی یعلمون**﴾ ئینجا پاش ئهوه چوه بهههشتهوه و رهزانهندی خواو ئهوه هه موو نازو نیعمهتهی دیت بۆ ئاماده کراوه، وتی: خۆزگایه هۆزهکهشم بییانزانیا ﴿**۲۷ بما غفر لی ربی وجعلنی من المکرمین**﴾ بهلییوردنی پهروهردگارم بۆم و به گێرانم لهناو ریز گیراواندا، تا ئهوانیش باوهریان هیئا باوکردهوهی باشیانکردبا.

کوژایی جزمی بیست و دووهم

والله الحمد و المنة.

*** *** ***

* ﴿**۲۸ وما انزلنا علی قومہ من بعده من جند من السماء**﴾ وپاش کوشتنی ئهوه پیاوه موسلمان ههچ لهشکر یکمان نهئارد ههروهزهکهی له ئاسمانهوه بۆ لهناو بردنیا، چونکه شایستهی ئهوه نهبوون تا لهشکر کهشیان بۆیکهین و پیویستیشی نهدهکرد ﴿**وما کنا منزلین**﴾ خو بهر لهمهش بۆ ههچ گهلیکمان نهئاردوه، واته: سوننهتمان نهبووه لهشکر بنییرین بۆ لهناو بردنی گهلانی یاخی و ملهووری و، بهلکو بهسزاو ئازار تیا مان

بردوون، وه کو ده فهرموئ: ﴿ **إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ** ﴾ تهنه هه ریهک نه عره ته وه ده نگیک بوو، واته: به تهنه اجوبریل هات و قیراندی به سه ریاند، له ناکا ئه وانیش هه موو له جیی خویاند ا مردن. راقه که رانی قورئان ده لئین: خوا جوبریلی نارد و ده رگای شاره که ی (ئه نتاکیه) ی لیگرتن و بانگیکی به سامی به سه را دان، ئیتر ئه وسا تاکه که سیکیان ئی دهر نه چوو، جیی باسه ئه وه و ژو گه له تیا چوو هه لکی (ئه نتاکیه) ی شام بوون که ئیستا سه ر به (تورکیا) یه، هه رچه نده (ئیین که سیر) چه ند تیبینیه کی له باره ی دیاری کردنی ئه و شاره وه هه یه!

مه خابن بو به نده دروژنه کان! :

﴿ **يَا حَسْرَةَ عَلَى الْعِبَادِ** ﴾ مه خابن، بو

ئه وه به ندانه (واته: بو خه لکه که ی ئه نتاکیه) که په یام به ره کانیا ن به دروژن زانی و ئیمانیا ن نه هینا، وه ک ئه فهرموئ: ﴿ **مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ** ﴾ هه ر په یام به ریکیان بو نه ده هات، مه گه ر گالته یان پی ده کرد، ئیمه ش له ناومان ده بردن ﴿ **أَلَمْ يَرَوْا كَمَا أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمُ مِنَ الْقُرُونِ** ﴾ ئایا قوره یش نه یان بینی که خه لکیکی زورمان له گه لانی پیش ئه وان، قه کردو له ناو برد، ده سا بو عیره ت وه رنا گرن؟ ﴿ **أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ** ﴾ که جاریکی تر هه رگیز ناگه رینه وه لایان ﴿ **وَأَنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدِينَا مُحْضَرُونَ** ﴾ وه به راستیی هه مووشیا ن له روژی قیامه تدا بو پاداش وتوله لای خو مان ناماده ئه کریتن، ئایه تی (وان کلا لما لیوفینهم ربک اعمالهم ۱۱۱/۱۱۰). پشتگیری ئه وه ده دکات.

ئه م جیهانه بی (صانیع) نابی:

﴿ **وَأَيَّةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَاهَا** ﴾ وه نیشانه یه ک

بو یان له سه ر زیندوو بوونه وه، زه ی مردوو، زیندوو مان کردو ته وه به باران ﴿ **وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ** ﴾

ودانه ویله یه کمان ئی دهر هیانه وی لئی ئه خو ن و پییده ژین ﴿ **وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ** ﴾ وه ره له و زه وییه مردوو ده، چه ندین باخه خورماو، باخه تریمان به دیهینا. خورماو تری دوو نیعمه تی خو ان و به خو اردن ئه درینه قه له م، زانیان له باره یانه وه ئه لئین: له م دوو جو ره میوه ده چه ند قیامیین - که له ش و ته نی مرو ف پیوستیا ن پییه تی - هه یه، ئه مه له لایه که وه، له لایه کی تریشه وه ئه توانین بلئین له ته واوی سالدا، یا به ته رو تازهو فه ریکه یی، یان به وشکراوه یی، به ناسانی ده سته که ون. ﴿ **وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعَيُونِ** ﴾ وه کانیا ویکی زورمان لیله لقولاند ﴿ **لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ** ﴾ تا له میوه ی ئه وخوا یه بخو ن، که ده سته کانی ئه وان په یدای نه کردوو. (ئیین عه باس) و (قه تاده) ده لئین: بیژهی (ما) له م ئایه تدا بو (نه فیه)، بو یه ئیمه ش به (نه فی) مانا مانکرد ﴿ **أَفَلَا يَشْكُرُونَ** ﴾ ده نایا سوپاسگوزاریی نا که ن؟ ﴿ **سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا** ﴾ پاک وخوا یینه ئه وخوا یه که له هه موو شتی ک - مرو ف، گول وگیا، ئه تو م و زه رات - جووت و نیرو میی دروستکرد. ﴿ **مِمَّا تَنْبِتُ الْأَرْضُ** ﴾ له وه ی زه ویی ئه یروینی

﴿ **وَمَا أَنْزَلْنَاهُ إِلَّا قُوًى مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُندٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ** ﴾ ﴿ **إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ** ﴾ ﴿ **يَحْسُرَةُ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ** ﴾ ﴿ **أَلَمْ يَرَوْا كَمَا أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ** ﴾ ﴿ **وَأَيَّةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ** ﴾ ﴿ **وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعَيُونِ** ﴾ ﴿ **لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ** ﴾ ﴿ **سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تَنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ** ﴾ ﴿ **وَأَيَّةٌ لَهُمُ الْأَيْلُ سَلَخَ مِنْهُ النَّهَارَ فَاذَاهُمْ مَقْلُومُونَ** ﴾ ﴿ **وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ** ﴾ ﴿ **وَالْقَمَرُ قَدَرَهُ مَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيرِ** ﴾ ﴿ **لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا الْاَيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ** ﴾

﴿ومن انفسهم ومما لا يعلمون﴾ و له نهفسی خوشیان، ولهو شتانهیش که نهوان نایزانن. بهئی.. لهم بوونه وهردها چندان شتی تر هیه که تائستاش مروءه نایانده زانی.

شهو و روژ، خوړو هه یف، نیشانه ی بوون و تاک و ته نیایی خوان:

﴿وآیه لهم اللیل نسلخ منه النهار﴾ شهویش نیشانه و به لگه یه کی تره بویان که ئیمه رووناکی خوړو روژی لی دهرده کیشتین ﴿فإذا هم مظلومون﴾ جا له نا کاو شهو دی و دهرپونه تاریکیه وه ﴿والشمس تجری لمستقر لها﴾ و به لگه یه کی تر بویان خوړه، که به رده وام دیت و دهچی، تاکاتی دیاریکراوی خوئی بو راوه ستان و له کارکه وتن چی دهبینی بهرمو و بنه و خولگه ی خوئی هر له گه پر دایه تا نهوکاته بوئی دیاریی کراوه ﴿ذلك تقدير العزيز العليم﴾ نه و هاتو چوگه پرانه بهوشیوه ورده، خه ملاندنی خوای به ددهسه لاتی زانایه ﴿والقمر قدرناه منازل﴾ وه گه پرانی مانگیشمان خه ملاند - که نه میش به لگه یه که به ددهسه لآت و توانایی خویمان - به بیست و ههشت مه نزل و ناسو، تاهه موو شهویک دابه زیته جیگایه کیانه وه. پاشان دووشه و، یان شهویک په نانه گری ﴿حتى عاد كالعرجون القديم﴾ تا وهک په لی کوئی باریکی وشکی زهره بووی که وانه یی داری خورمای لی دیت ﴿لا الشمس ينبغي لها ان تدرك القمر﴾ نه بو خوړ دهگری بگاته مانگ، تا هردو پیکه وه کوپبنه وه و، نوورو رووناکی مانگ هه لگری و، تا قیامهت هر روژ بیت ﴿ولا اللیل سابق النهار﴾ نه شهویش پیچی روژ دهکوهی که ئیتر تاکاتی کوئایی دنیا، هر شه و تاریک بیت. نه خیر، شتی و ناشی و نابی، به لکو خوا هردو کیانی به جوړی دروستکرد، که کاری یه کتر تیگ نه دهن ﴿وکل فی فلك يسبحون﴾ هیچیشیان ناچنه خولگه ی نهوی تریان، به لکو هه ریه که یان له خولگه ی خوئا دسوورپیته وه، وهک مهله وان دین و ده پون. بهئی خوړ له خولگه ی سووپرانه وهی خویدا بوماوهی یه کسال، نهوسا (۱۲) بوورجه کانی خوئی دهبری، له کاتیگدا هه یفی به یهک مانگ مهسیره کهی خوئی دهبری، دیاره به پیپی نه نهخشه خوایی یه، مانگ (۱۲) نه و نه دهی خوړ - له خولگه ی خویدا تیژره وتره، بویه نه فهرمووی: ههرگیز خوړناگاته مانگ تا بتوانی مهسیره کهی خوئی به یهک مانگ نه نجام بدات. بونهم بیژهی (لمستقر لها) یه دوو ته فسیره هیه، یه کیکیان دهئی: مه بهست نه وهیه: له جی و قه رارگه ی خویدا که له ژیر (عرش) دایه و بهرووی زهوییدا هه ردهم دیت و دهرپا سوژده دهباو داوای مؤله تی هه لئاتن و گه پرانه وه دهکا بو جاریکی دیکه، وهک له فهرمووده یه کدا هاتووه: ﴿فإنها تذهب حتی تسجد تحت العرش﴾. فتح الباری: ۴۰۲/۸. ههروا نه فهرمووده یه ش: ﴿مستقرها تحت العرش﴾. فتح الباری: ۴۰۲/۸. ته فسیری دووهمیشیان دهئی: مه بهست نه وهیه که خوړ تاهاتنی روژی قیامهت به رده وام لهو خولگه ی خویده هه ر ده گه ری و ناوهستی. ته فسیری یه کهم پییده لئین (مستقری مه کانی) و، دووهمیش (مستقری زهمانی)، خوای کارجوانیش چاکتر ده زانی. ته فسیری (ئین که سیر).

گه شتی گه میی به ناو دهریادا نیشانه ی خوایه:

﴿وآیه لهم انا حملنا ذریتهم فی الفلك المشحون﴾، نیشانه یه کی توانایی خویمان بویان که: ئیمه وه چه و نه وه کانی نه وانمان له ناو که شتی پرده به ناو دهریادا به وه موو شتو و مه که وه هه لگرتووه، نه هاتن و ده چون و نه شمان نه هیشتمت نقوم بین. ﴿وخلقنا لهم من مثله ما یرکبون﴾ وله وینه ی که شتییدا، نهوی به که لکی سواری بیت، بویمان دروستکردن ﴿وان نشأ نفرقهم فلا صریخ لهم﴾ خو نه گه ر بمانه وی له بنی دهریادا نقومیان بکهین، نقومیان نه کهین، جا نهوکاته هیچ فریاد رهسیکیان بونابی ﴿ولا هم ینقذون﴾ و رزگاریش ناکرین ﴿إلا رحمة منا ومتاعا الی حین﴾ مه گه ر هه ر رحمت و میهره بانی خویمان فریایان که وی، تا نهوکاته دیاریکراوه بو ژیان، مؤله تیان

بدین و بهرهمند بین ، نهگینا که سیک ناتوانی رزگار یان بکاو بیانژی نهی^{۴۵} ﴿ **وَإِذَا قِيلَ لَهُم اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا**
خَلْفَكُمْ ﴾ کاتیکیش پییان بگوتری: لهو سزایه ی پشتان، واته: نهو سزایه ی نوممه تهکانی پیشی پی سزا دران، وهلهو
 سزایه ی دواوه تان (سزای ناخیرهت) خو پارینن ﴿ **لَعَلَّكُمْ تَرْحَمُونَ** ﴾ به لکو رحمتان پی بکریت ، دهبینی روو
 وهردهگیرن و قبولیان نیه!

موشریکان سه رلیشیواوو گومران:

﴿ **وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ** ﴾ هه رنایه تی بیت بو هاو به شدانه رهکان ، له نایه تهکانی پهروه دگاریان
 ﴿ **إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ** ﴾ هه رووی لی وهردهگیرن ﴿ **وَإِذَا قِيلَ لَهُم انْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمْ اللَّهُ** ﴾ وکاتیکیش پییان

بگوتری: لهو رزق ورزیه ی خوا پنیادان، ببه خشن له ری
 خواداو بیده به هه ژاره کان ﴿ **قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا** ﴾
 کافرو بی باوه رهکان به خاوهن بهرواکیان دوت: ﴿ **انْطَعِمْ مِنْ**
لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ ﴾ ناخو ئیمه نان وخوراک به که سیک بدین
 که نه گهر خوا ویستبای خو ی خواردنی ددهانی؟ واته:
 که سیک هه ژار کهوتبی ، مافی به سر ئیمه وه نییه، ده بی خوا
 خو ی بیژی نهی! ﴿ **إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ** ﴾ نا، ئیوه
 هه رهله گومراییه کی ناشکرادان که به ئیمه نه لئین خوراک
 به هه ژاران بدن.

به لای موشریکه وه زیندوو بوونه وه دووره:

﴿ **وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ** ﴾ و
 به گالته شه وه نه لئین: ده نه گهر ئیوه راست ده کهن، نهو
 هه ره شه و گو په شه و به لئینه یه بو زیندوو بوونه وه سزاو تو له
 کهیدی؟ دیاره بهروایان به زیندوو بوونه وه سزاو تو له نیه^{۴۶}
 ﴿ **مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ** ﴾ مه گهر
 هه چاوه پروانی یه که نه عره ته و شریخه یه ک بن، له نا کاو پهیدا
 بی و له ناویان به ری ﴿ **وَهُمْ يَخْصَمُونَ** ﴾ نه وانیش له وکاته دا

- سه بارهت به درو راستی زیندوو بوونه وه- سه رگه رمیی مشت و مری ناو خو یانن ﴿ **فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً**
وَلَا إِلَى أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴾ نهو شریخه وه عره ته یه نه ونده به په له ده رگیان پیده گری، ئیتر نه نه توانن وه صیه تی که
 بکهن، نه نه شتوانن بگه رینه وه ناو خانه واده ی خو یان و، هیچ چاره سه ریکیشیان نیه.
 نه خشی زیندوو بوونه وه:

﴿ **وَنَفْخُ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ** ﴾ خه لکی به نه فخی یه کهم هه موونه مرین وپاشان
 بو جاری سییه م فوو به شه پیوردا نه کریت ، نه وسا کتوپر به په له له گو په کانیان هه موودینه ده ری و ده برین بو لای
 دادگای پهروه دگاریان بو پاداش و تو له ﴿ **قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا** ﴾ هه رکه زیندوو شکرانه وه به سه ر
 سوپمانیکه وه نه لئین: تیا چوونی خو مان! کی له گو په خه وگا که ماندا زیندوو کردینه وه هه لیساندین؟! ﴿ **هَذَا مَا وَعَد**

سُورَةُ الْيَاسِينِ

الْمَرْكَزِ الْاَلْفَاظِي

وَايَةُ لَهُمْ اَنَا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلِّ الْمَشْحُونِ (۴۵) وَخَلَقْنَا
 لَهُمْ مِنْ نَشْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ (۴۶) وَلَئِنْ شَأْنُنَا لَمَّا يَنْفَعُهُمْ فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ
 وَلَا هُمْ يَنْفَرُونَ (۴۷) إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَى حِينٍ (۴۸) وَإِذَا
 قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (۴۹)
 وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ
 (۵۰) وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ انْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمْ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
 لِلَّذِينَ آمَنُوا انْطَعِمُوا لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي
 ضَلَالٍ مُبِينٍ (۵۱) وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
 (۵۲) مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ
 (۵۳) فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَى أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ (۵۴)
 وَنَفْخُ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ
 (۵۵) قَالُوا أَوَلَمْ نَكُنْ مِنْ بَعَثَانٍ مَرْقَدًا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ
 وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ (۵۶) إِنْ كُنْتُمْ إِلَّا صَيْحَةً
 وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ (۵۷) فَالْيَوْمَ لَا تَنْفَعُ
 نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تَنْجُزُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (۵۸)

الرحمن وصدق المرسلون ﴿ دیاره نه مه ئه و به لینه یه که خوی به خشنده پیمانی دابوو له سهر زمانی پیغه مبه ره کانه وه، پیغه مبه ره کانیش راستیان وت. ﴿^{۹۳} **إِنْ كَانَتْ إِلَّا صِيحَةً وَاحِدَةً**﴾ ئه و نه فخری زیندوو کردنه وه ش، نه نجای یه که نه عرته و یه که دهنگی گهره بوو ﴿**فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ**﴾ ئه و سا هه موویان به زوویی لای نیمه ناماده کراون بۆ لیکۆلینه وه و حساب ﴿^{۹۴} **فَالْيَوْمَ لَا تَظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا**﴾ ئینجا له و رۆژده تا تۆز قاله یه که ستم له هیچ کهسی ناکری ﴿**وَلَا تَجْزُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ**﴾ پاداش و تۆله ی ئه وه نه بی کردوو تانه، پاداش نادرینه وه. به هه شتیه کان له عهیش و نوشدان:

﴿^{۹۵} **إِنْ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَكِهِونَ**﴾ به راستیی به هه شتیه کان له و رۆژده تا به نیعمه تی خواوه سهر گهرم و شادان ﴿^{۹۶} **هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرْدَائِكِ مَكْكُونُونَ**﴾ له سیبه زیکی چرو پرداو له سهر چهند ته ختیکی رازاوه دا پالیان داوه ته وه ﴿^{۹۷} **لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ**﴾ له ویش هه موو جوړه میوه یه کیان بۆه یه ﴿**وَلَهُمْ مَا يَدْعُونَ**﴾ وداوای هه رشتیکیش بکه ن ناماده یه بۆیان ﴿^{۹۸} **سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ**﴾ سه لام و درودیکیشیان به قسه پیده گات له لایه ن خوی به رحمه وه، وه که نایه تی (حتیتهم یوم یلقونه سلام) ۴۴/۳۳. دوویاتی ئه وه ده کاته وه. رۆژی سه لا تاوانباران جیا ده کرینه وه:

ئینجا رووئه کریته تاوانباران و پنیان ئه وتری: ﴿^{۹۹} **وَأَمَّا زَاوَى الْيَوْمِ أَيْهَا الْمَجْرُمُونَ**﴾ ئه ی تاوانباران! ده سا ئه مپۆ جیا ببنه وه له ئیمانداره کان. ئینجا بۆئه وه ی زیاتر تووشی ئیش و نازار بن، له لایه ن خواوه پییان ئه وتری: ﴿**أَعِدُّوا لَكُمْ يَوْمَ الْيَوْمِ**﴾ ئه ی نه وه کانی ئاده م! ئاخرم پشتر وه سیه تم بۆ نه کردن ﴿**أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ**﴾ که شهیتان نه په رستن، چونکه ئه و بۆئیوه دوژمنیکی ئاشکرایه؟ ﴿^{۱۰۰} **وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ**

﴿**إِنْ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَكِهِونَ**﴾ ۹۵ ﴿**هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرْدَائِكِ مَكْكُونُونَ**﴾ ۹۶ ﴿**لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ**﴾ ۹۷ ﴿**وَلَهُمْ مَا يَدْعُونَ**﴾ ۹۸ ﴿**سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ**﴾ ۹۹ ﴿**وَأَمَّا زَاوَى الْيَوْمِ أَيْهَا الْمَجْرُمُونَ**﴾ ۱۰۰ ﴿**أَعِدُّوا لَكُمْ يَوْمَ الْيَوْمِ**﴾ ۱۰۱ ﴿**أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ**﴾ ۱۰۲ ﴿**وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ فَاقْبَلُوا**﴾ ۱۰۳ ﴿**وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَى مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ**﴾ ۱۰۴ ﴿**وَمَنْ نَعَزْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ**﴾ ۱۰۵ ﴿**وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ**﴾ ۱۰۶ ﴿**لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحْيِيَ الْقَوْلَ عَلَى الْكَافِرِينَ**﴾ ۱۰۷

أولئك يروا

۴۴

مستقيم ﴿ ئه ی فه رمانم پینه کردن که ته نها من به رستن و په پره ویی له من بکه ن، ئانه مه یه (واته: په رستم به ته نیا) ری راسته که ﴿^{۱۰۱} **وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبَلًا كَثِيرًا**﴾ بیگومان شهیتان خه لکیکی زوری گوپرا کرد لیقان ﴿**أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ**﴾ ده نایا تیئاگه ن و ژیرنابن؟ ﴿^{۱۰۲} **هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ**﴾ ئانه مه هه رنه و دۆزه خیه که له دونیادا به لیتان پیدرابوو، پرواتان نه کرد ﴿^{۱۰۳} **إِصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ**﴾ ده فه رموون به هو ی بی باوه ریتانه وه ئه مپۆ بچه ناوی.

رۆژی قیامه ت مۆر له دهمی خوانه ناسان ده دریت:

﴿^{۱۰۴} **الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ**﴾ ئه مپۆ (رۆژی قیامه ت) مۆر ده نیی به سه رده میاندا و ناتوان به زمان هیچ قسه یه که بکه ن ﴿**وَتَكَلَّمْنَا أَيْدِيَهُمْ**﴾ ده سته کانیشیان قسه مان له گه ل نه که ن ﴿**وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ**﴾

پیغمبر کانیان شایه تی ددهن بهودی کردوویانه. نیمامی (موسلیم) له (ئه نه س) هوه ئه لی: (کنا عند رسول الله ﷺ فضحك فقال: ((هل تدرون مم اضحك؟)) قال: قلنا الله ورسوله اعلم. ((قال: من مخاطبة العبد ربه، يقول: يارب، الم تجرنی من الظلم؟ قال: يقول بلی. قال: فيقول، فإني لا أجيز على نفسي إلا شاهدا مني، قال: فيقول: كفى بنفسك اليوم عليك شهيدا، وبالكرام الكاتبين شهودا، قال فيختم على فيه فيقال: لأركانه، انطقي، قال: فتتطرق بأعمالهن، قال ثم يخلى بينه وبين الكلام فيقول بعدا لكن وسحقا، فعنكن كنت اناضل)) في الزهد والرقائق (۲۹۶۹) حديث رقم (۱۷). ئیمه کاتی لای پیغه مبهەر بووین ﷺ خو به خو پیکه نی، فهرمووی: ده زانن له چی پیده که نم؟! وتمان خواو پیغه مبهری ئهو باشتر ئه زانن. فهرمووی: له موجداه له ی بهنده پیده که نم له گهل پهروه ردگاریدا، ده لی: ئه ی پهروه ردگاری من! ئایا له زولم وستهم په نام ناده ی؟ خوا ئه فهرمووی: به لی، (بهنده که ش) ئه لی: ئه و جا شایه تی له خو م نه بیست قبولم نیه، خواش ده فهرمووی: باهه رخو توو فریشته تو مار که ره کانت شایه د بن، ئه وسا مو ر له ده می دهری، پاشان به ئه نداهه کانی تری ده لی: ئیوه ش قسه بکه ن، ئه وانیش هه رشتیکیان کردبی - وه ک خو ی - ده یگێر نه وه، پاشان ئه لی: هه ردوور بن له رحمه تی خوا، ده ک بمرن، خو من له بهر ئیوه بهر گریم ده کردو تیده کو شام.

﴿**ولو نشاء لطمسنا علی اعینهم**﴾ خو ئه گه ر بمانه وی نه بینن، ئاسه واری چاوه کانی شیا نمان نه ده هیشت تاری نوین بین ﴿**فاستبقوا الصراط**﴾ ئینجا به ره و ریگا که پیش پرکیان کرد وه جارن ﴿**فانی ببصرون**﴾ جا چو ن ده بینن ئیمه کویر مان کرد بن؟! ﴿**ولو نشاء لمسخناهم علی مکاتئهم**﴾ ئه گه ر مه یلش بکه ی ن له جبی خو یاندا (مه سخ) مان ده کرد نه وه، واته: شکل و بیچمان ئه گو پین و جمو جو لمان لی ئه پین و وه ک به ردو جیما داتمان لی ده کردن ﴿**فما استطاعوا مضیا ولا يرجعون**﴾ جا ئیتر نه یان توانیا نه بر و نه پی شی، نه بگه ری نه دواوه. ﴿**ومن نعمة ننکسه فی الخلق**﴾ هه ر که سییش ته مه نی در یژ بکه ی ن، ده ره نجام ژ یرو ژووری ده که ی ن له لاشه وجهه سته و بیرو هو شیدا ، واته: ده یگێر نه وه بو قونا غی مندالیی ولاوازی و هیچ توانایه کی نامی نی، وه ک ئه فه رمووی: (الله الذی خلقکم من ضعف ثم جعل من بعد ضعف قوه ثم جعل من بعد قوه ضعفا وشيبة یخلق ما یشاء وهو العلیم القدیر) ۵۴/۳۰. یان ده فه رمووی: (ومنکم من یرد الی ارضل العمر...) ۵/۲۲. ﴿**افلا یعقلون**﴾ ده ئایا ئه وان تی نا گه ن و ژیری یان ناخه نه کار که که سی ک بتوانی کاری ناوا بکات، ئه ی چو ن ناتوانی زیندووتان بکاته وه؟! پیغه مبهەر ﷺ شاعیر نه بووه:

بی پرواکان ئه یانوت: ئه وی (موحه ممه د) ئه ی لی شی عرو هو نراوه یه! خوایش ئه فه رمووی: ﴿**وما علمناه الشعر وما ینبغی له**﴾ ئیمه هه ر گیز شی عرو هو نراوه مان فی ری موحه ممه د نه کردووه و، هو نراوه وتیش شی او ی ئه و نیه، می ژوو و (سیره) هه ردو له وه دا یه کده نگن که پیغه مبهەر ﷺ شی عری نه وتوو وه نه ی شیزانیوه، ئه وه ی ش له روژی (خه نده ق) دا وتوو یه تی له سه ر کی شی شی عره کانی (عبدوللای کوپی ره و احه):

ولا تصدقنا ولا صلینا...

لا هم لولا انت ما اهتدینا

ئه وه ش له روژی (حونه ی ن) دا وتوو یه تی:

انا النبی لا کذب

انا بن عبد المطلب

ئه وه ش ئه و روژه له (غار) و (ئه شکه وته که) دا وتی:

هل انت إلا اصبع دمی

و فی سبیل الله مالقی

نه‌مانه هیچکامیکیان به‌نیازو مه‌به‌ستی شیعره‌وه نه‌یگوتوه، هه‌ر بویه‌ش ده‌فرمووی: ((لأن یمتلی جوف احدکم قیحا خیر له من ان یمتلی شعرا)) سویند به‌خوا دل وده‌روونی هه‌رکامیکتان پرببی له‌کیم وزوخوا، له‌وه‌باشتره بوی پری بکا له‌شیعرو هونراوه. پیشه‌وا نه‌همه‌د. (ئین که‌سیر) ده‌لی: (واسناده‌ علی شرط الشیخین ولم یخرجاه). ﴿ان هو الا ذکر وقرآن مبین﴾ نه‌وه‌یش که‌ نه‌و ده‌یلی هه‌ر په‌ندونا‌موژگاریی و، قورئانیکی روون وناشکرایه، نه‌ک شیعر ﴿لینذر من کان حیا﴾ تا نه‌وکه‌سه‌ی که‌ دل زیندوووب‌رواداره‌ بترسینی ﴿ویحق القول علی الکافرین﴾ و به‌لینی هاتنی سزای خواش بو‌بی‌پروایان به‌جی بگا، واته: بیانوی هیچ که‌سیک نه‌میننی نه‌گه‌ر لایداو سزا درا. جا هه‌ره‌و مه‌به‌سته‌ش له‌ سووره‌تی (۸۰/۲۷)، له‌سووره‌تی (۲۲/۳۵) دا هاتوه.

باتال وولسات نیعه‌تن و، نیشانه‌ی خوان:

﴿اول یروا انا خلقنا لهم مما عملت ایدینا انعاما﴾
 نایا نه‌یزانیوه که‌ نیمه‌ وشترو مه‌رو بز و گامان بو‌ دروست کردوون ﴿فهم لها مالکون﴾ نجا بو‌ خویمان بوونه‌ خاوه‌نیان ﴿وذللناهم﴾ و بو‌شمان پام و ژیرده‌سته‌ کردون ﴿فمنها رکوبهم ومنها یاکلون﴾ له‌ناویاندایه‌ بو‌ سوارییان و، تیایاندایه‌ ده‌یخون ﴿ولهم فیها منافع وشارب﴾ وه‌چه‌ندین قازانج و سوودیان تیدایه‌ بو‌یان، هه‌ر له‌خوری وکورک و موو و پیست و ئیسک و شیره‌که‌یان ﴿افلا یشکرون﴾ ده‌سا ئیتر سوپاسگوزاری خودای به‌خشنده‌و دلوفان ناکه‌ن له‌سه‌ر گشت نه‌و نیعه‌تانه‌ی؟! ﴿واخذوا من دون الله آلهة لعلهم ینصرون﴾ که‌چی له‌ جیاتی شوکرانه‌ برژی‌ری بو‌ خوا، چهند خواو په‌رستراویکیان بو‌ خویمان گرت! به‌وئومیده‌وه به‌هانیانه‌وه بین ویارمه‌تی بدرین ﴿لا یتستیعون نصرهم وهم لهم جند محضرون﴾ خو له‌راستیدا نه‌خوانه‌ ناتوانن یارمه‌تی په‌رستیاره‌کانیان بده‌ن، نه‌گه‌رچی نه‌مان (بتپه‌رسته‌کان) سوپاو سه‌ربازی ناماده‌ن

﴿اولم یروا انا خلقنا لهم مما عملت ایدینا انعاما﴾
 ﴿مَلِكُونَ﴾ ﴿وَدَلَّلْنَاهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَكُونُ﴾ ﴿وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلَا يَشْكُرُونَ﴾ ﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ﴾ ﴿لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُّحْضَرُونَ﴾ ﴿فَلَا يَخْزِيكَ قَوْلُهُمْ إِنَّآ نَعْلَمُ مَا يُسْرُونَ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ ﴿أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنآ خَلَقْنَاهُ مِنْ نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ﴾ ﴿وَضَرَبْنَا مَثَلًا وَشَىٰ خَلَقَهُ قَالَ مَنْ بَعِثِي الْعَظِيمَ وَهِيَ رَمِيمٌ﴾ ﴿قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ﴾ ﴿الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِنْهُ تُوقَدُونَ﴾ ﴿أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَدِيرٍ عَلَىٰ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ﴾ ﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَن يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ ﴿فَسُبْحَنَ الَّذِي يَبْدِئُ مَلَكُوتَ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾
 ﴿سُبْحَنَ الَّذِي أَصْطَفَا﴾

له‌به‌ر ده‌ستیاندا و، سه‌رجه‌م هه‌مووشیان له‌ناو ناگری دۆزه‌خدا ناماده‌ ده‌کرین. ئینجا دلنه‌واپی په‌یامبه‌ر ﷺ نه‌کا و نه‌فرمووی: ﴿فلا یحزنک قولهم﴾ نه‌و قسه‌و وتانه‌یان پی‌ت نه‌لین: وه‌ک جادوبازه، شاعیره،... هتد، نابی خه‌فته‌بارت بکات ﴿إنا نعلم ما یسرون وما یعلنون﴾ چونکه‌ نه‌وان هه‌رچی له‌دل بگرن و بیشارنه‌وه و هه‌رشتیکیش ناشکرا بکه‌ن، بیگومان نیمه‌ به‌هه‌مووی نه‌زانین.

کافران حاشای ژینیکی تر ده‌که‌ن دوا‌ی مردن:

﴿اول یر الإنسان انا خلقناه من نطفة﴾ نایانه‌و مرویه‌ که‌ ئینکاری تواناو ده‌سه‌لاتی‌خوا ده‌کا له‌سه‌ر زیندو بوونه‌وه - به‌تایبه‌ت کوپه‌که‌ی ئوبه‌ی - نه‌یزانیوه که‌ نیمه‌ نه‌ومان له‌ تنۆکه‌ ئاویکی قیزه‌ون دروستکردوه؟ ﴿فإذا هو خصیم مبین﴾ که‌چی وانئیستا - له‌باتی سوپاسگوزاریی - دۆژمنیکی ناشکرایه و، نکولی زیندوو بوونه‌وه نه‌کات!!

سووره تی (۴/۱۶) ش که دهفرموی: (خلق الإنسان من نطفة فإذا هو خصيم مبين) هر له سهر هه مان مانا جهخت دهکات. ﴿^{۷۸} وضرب لنا مثلا ونسي خلقه ﴾ مهسهل ونموونهیهکی بۆ هیئاینهوه و، ئینکاری دهسهلاتی ئیمهی کرد بۆ زیندووکردنهوهی ئادهمیزادو جن، وهدروستیوونی خۆی لهبیر کرد! ﴿^{۷۹} قال من يحيى العظام وهى رميم ﴾ چهند ئیسکیکی رزیوی هیئاو رووی له پیغهمبهرکردو وتی: کى ئەتوانی ئەو ئیسک وپروسکه رزیوانه زیندوو بکاتهوه؟! بۆ هۆی دابهزینی فرمایشی (اولم یری الإنسان)، (موجاهیدو عیكره مه) دهلین: (ئوبهی کورپی خهلهف) ئیسکه رزیویکی بهدهستهوه گرت و وردو خاشاکی کردو دای بهدهم باوه، ئەوسا بهپیغهمبهری ﷺ وت: تۆ پیئت وایه که خوا بتوانی ئەمه زیندوو بکاتهوه! ئەویش فهرموی: ((نعم، يميتك الله تعالى، ثم يبعثك، ثم يحشرک إلى النار)). بهلی.. خوا ئەتمرینی، لهپاشان زیندووت ئەکاتهوه، ئەوجا دهتنیری بۆ ئاگری دۆزهخ.

ههزار رهحمهت له گوڤهکهی (سهیید عهبدولرهبیمی مهولهوی)یش، چهنده جوان ئەم باسهی له (عهقیده مهرضیه)کهیدا به هۆنراوه هۆنیویهتهوهو دهلی:

فَاقْرَأْ ((يس)) حَتَّى يَحْيِيَهَا	فِرْقَةُ الْعِنَادِ قَدْ مَاتَتْ أَيْهَا
جەوابی حەزەرەت تەماشای دهکهی	ئەر پێشهی سەردهست مهفتوتی ئوبهی
برپندهی رهگی دلی تهئویله	تیرژی قهطعی ئەو طهرزه دهلیلله

﴿^{۸۰} قل يحيى الذى انشأنا اول مرة ﴾ تۆ بلی: ئەهی موحهمهده ﷺ ههڕهوه کهسه که ههوهلجار دروستیکردوون زیندوشتان ئەکاتهوه ﴿^{۸۱} وهو بكل خلق عليم ﴾ چونکه ئەو خوایه بهههموو دروستکراویک زاناو بهئاگایه، ئەهزانى چۆنى دروستکردون و، چۆنیش زیندوویان بکاتهوه ﴿^{۸۲} الذى جعل لكم من الشجر الأخضر نارا ﴾ ههڕهوه زاتهدهسهلاتداریه ئیوه زیندوودهکاتهوه که لهدارى سهوزو شین وتهپئاگری بۆ دروستکردون ﴿^{۸۳} فإذا انتم منه توقدون ﴾ ئینجا ئیوهش (لهودهسه چیله)یه ئاگر ئەکهنهوه. سهردهمی کوڤ عهرهبهکان دوو جوړ داریان ئەهینا، بهناوی (مرخ) و (عفار) و لهسهر یهکیان دهسوی ئاگری ئەگرت و سوودیان لیوهههگرت. جا کهسیک ئاوا بتوانی لهدارى تهپ ئاگر فراههم بپنی، ئایا ههڕهوه خواهن دهسهلاته ناتوانی مردووان زیندوو بکاتهوه؟ وهکو دهفرموی: ﴿^{۸۴} او ليس الذى خلق السموات والارض بقادر على ان يخلق مثلهم ﴾ ئاخۆ ئەو خوایه توانیبیتی ئەم ئاسمانان و زهوییه بهدی بهینی تواناشی نیه بۆ جاریکی تر وینهیان دروست بکاتهوه؟ ﴿^{۸۵} ىلى وهو الخلاق العليم ﴾ بهلی ئەتوانی و، ههڕهوهیشه دروستکارو زانیار ﴿^{۸۶} إنما امره إذا اراد شيئا ان يقول له كن فيكون ﴾ بهراستی ههركاتی ویستیشتی بهدی بهینی ههڕهوهیه کهپنی بهفرمی به!، ئەویش دهست بهجی دهپیت. سووره تی (۴۰/۱۶): (إنما قولنا لشئ.. تهفسیره بۆ ئەم نایهته. ﴿^{۸۷} فسبحان الذى بيده ملكوت كل شئ ﴾ ساپاکی و بى عیبی ههربۆ ئەو خوایه دهسهلاتی ههموو شتیکی بهدهستهوهیه ﴿^{۸۸} وإليه ترجعون ﴾ ههڕ بۆلای ئەویش دهگهپنرینهوه، بۆ لیکۆلینهوهو پاداش و تۆله.

زۆر سوپاس و پێزانین بۆ پهروهڕندهی جیهان که یارمهتیدام بۆ تهواوکردنی تهفسیری ئەم سووره تی (یس)ه.

*** **

۲۷- سووره تی (صافات) به

مهككه ییبه و (۱۸۲) نایه ته.

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

نهم سووره ته ش وهك گشت سووره ته مهككه ییبه کانی دیکه، باسی بناغه سه ره کییه کانی ئیسلام دهکات، وهکو یهکتا په رستی خواو سروش و نیگاو، زیندوو بوونه وهو پاداش و تۆله. جا بو یه که مجار باسی فریشته و، هیژو دهسه لات و توانایان دهکا، پاشان جنیه کان.. لهگه ل داستانی هه ندی په یامه ران“ به وه کو تا ییشی دیت که یارمه تی و، کۆمه کیی خوا ته نها بو په یامه ران و دوستانی خوی ده بی.

بهم شیوه یه ش دهست پی ئه کات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ

الرَّحِيمِ * وَالصَّافَّاتِ صَفًا﴾ سویند به و فریشتانه ی زور

به وردیی له باره گای خوا په رستییدا ریز ده به ستن و مه لکه چ ده بن ﴿فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا﴾ ئینجا به و فریشتانه ی پالده نیئ به هوره کانه وه بو ئه و جیگایه ی خوا ویستی له سه ره بو باراندنی باران ﴿فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا﴾ و به و فریشتانه ش نایه ته کانی قورئان به سه ره په یامه ره کاند ئه خویننه وه.

(ئیبین مه سهوود و، ئیبین عه باس و، مه سروق و، سه عیدی کوپی جوبه یرو، عیکره مه و، موجهیدو، سه ددی و، قه تاده) ئه م به ریزانه هه موو وشه ی: (صافات، زاجرات، تالیات) به فریشته مانا ئه دهنه وه، ده لیئ چونکه هه ر فریشته کانی له ئاسماندا ریزن، ئیمامی (موسلیم) یش: (۱/ ۲۲۳) ئه م فرموده یه دینی وده فه رموی: ((الْاَصْفُونَ كَمَا تُصَفُّ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ؟)). واته: ئیوه ش وهکو فریشته بو ریز نابن؟ پرس یاریان کرد باشه! ئه وان چوئ لای خوی په روه ردگاریان ریز ده بن؟ فه رموی: ((يَتَمَوْنَ الصَّفْوَ الْمُتَقَدِّمَةِ، وَيُرَاصُّونَ فِي الصَّفِّ)). ریزی پی شه وه ته واه ده کەن و شان له شانی یه کتر دهن.

خو تاك و ته نایه :

﴿إِنْ إِلَهُكُمُ لِوَاحِدٍ﴾ سویند به وانه هه موو، بی شك په رستراوی ئیوه یه ک په رسراوه نه زیاتر ﴿رَبِّ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا رَبِّ الْمَشَارِقِ﴾ و په روه ردگاری ئاسمانه کان و زهوی و، هه رچیش له نیوانیاندایه و، په روه ردگاری جی هه لاتنه کانی خوړو، جی ئاوابوونه کانیه تی. زاناکان ده لیئ: خوړ هه موو روژی له جیگایه ک هه لدی و، له جیگایه کیش ئاوا ئه بی، چونکه بو هه ر روژی له روژه کانی سال (مه شریق) یك و (مه غریب) یك هیه، ده په روه ردگار خاوه نی هه موویانه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالصَّفَّاتِ صَفًا (۱) فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا (۲) فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا (۳)

إِنْ إِلَهُكُمُ لِوَاحِدٍ (۴) رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ

الْمَشْرِقِ (۵) إِنْ نَارُنَا السَّمَاءِ الدُّنْيَا بَرِئَةِ الْكُوكِبِ (۶) وَحِفْظًا

مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ (۷) لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقْذَفُونَ

مِنْ كُلِّ جَانِبٍ (۸) دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ (۹) إِلَّا مَنْ خِطَفَ

الْخَطْفَةَ فَأُلْقِيَ بِهِ، رَشَاطًا نَاقِبٌ (۱۰) فَأَسْتَفْهِمُ أَهْمَ أَشَدُّ خَلْقًا

أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنْ خَلَقْتَهُمْ مِنْ طِينٍ لَا رَيْبَ (۱۱) بَلْ عَجِبْتَ

وَيَسْخَرُونَ (۱۲) وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ (۱۳) وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخَرُونَ

(۱۴) وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ (۱۵) أَوَإِذَا مَنَّا وَكَانُوا أَعْيُنًا عَظَمًا

أَوَنَّا لَمُبْعُوثُونَ (۱۶) أَوَإِذَا بَاؤُوا الْأَلْوَانُ (۱۷) قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دُجِرُونَ

(۱۸) فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ (۱۹) وَقَالُوا إِنَّا نَبِيْنَا هَذَا

يَوْمَ الدِّينِ (۲۰) هَذَا يَوْمَ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ (۲۱)

أَحْسِرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجُهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ (۲۲) مَنْ دُونِ

اللَّهِ فَاهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ (۲۳) وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ (۲۴)

مَنْ لَوْ لَا تَأْمُرُونَ

رازاندنه وهوی ناسمان و پاراستنی له کوڼی شهیتان:

﴿ **إنا زينا السماء الدنيا بزينة الكواكب** ﴾ بیگومان ئیمه ئهم ناسمانه نزیك به ئیوه مان به چه ندین ئهستیږه ی رووناك ودره وشاوه رازاندو تهوه ﴿ **وحفظا من كل شیطان مارد** ﴾ و بهو ئهستیږانهش به باشی پاراستو مانه له هه شهیتانیکی سهركهش و یاخی و بێ خیر ﴿ **لا یسمعون إلی الملأ الاعلی** ﴾ و ئهو جنوکه وشهیتانانه، ناتوانن له فریشتهی بالانشین کوڼه بکه و گوی بۆ قسه و توژیڤان بگرن ﴿ **ویقذفون من كل جانب** ﴾ و ههركاتیکیش ویستیان بهرو ناسمان بچن و، بیان هوی گوی له فریشتهكان بگرن، له گشت لاه به ئهستیږه ی گپردار راوده نرین و، رت دهکړینه وه، تیرباران دهکړین ﴿ **دحورا** ﴾ بۆ دوورخستنه وه یان له گوږگرتن بۆ ههواله گرنگه کانی ناسمان! ﴿ **ولههم عذاب واصب** ﴾ وله قیامه تیشدا سزایه کی هه میشه یان بۆ هیه ﴿ **إلا من خطف الخطفه** ﴾ مه گه که سیکیان له کتوپرداو به دزی، شتی له ههواله کان برفینیی ﴿ **فاتبعه شهاب ثاقب** ﴾ ده سبه جی نه ویش بزیسکی گپردارو سووتینه ی شوینده که وی. رافه که رانی قورئان ده لئین: هه ندی جار شهیتانه سه رکیشه کان له دهسته ی (مه له ئولئه علا) قسه و باس و، کاروباری نه نییان ئه دزی، (جا هه رکه ده یان ویست به رهو زهوی بینه خواره وه بهو پزیسکه گپردارانه ئه سویتنران. (مه راغیی - خوی لی رازی بی - له ته فسیری ئایه ته کانی (۷-۱۰) دا ئه لی: مه به ست ئه وهیه که خوی به ده سه لات ناهیلی ئاده مزاد وجنیه سه رکیشه کان - ئه وانه یان بیرناکه نه وه له ده سه لاتی خوا - سوود له پانتایی و نارایشی نهو ناسمانه رازینراویه وهرگرن و، زۆر به شیان له زه ویدا زیندان دهکړین و، ناهیلی له وه موو جه مال و که مال ته ییگه، وه له هه موو لایه که وه هه وای نارزوو به رهو فه سادو خراپه کاری ئه یانبات. (سید قطب) - بهرمیهره بانی خوا بکه وی - ده لئیت: ئیمه نازانین نهو شته نه نییانه چۆن نه درزین و، چۆنیش بهو ئهستیږه گپردارانه (نه یازک) ده سویتنرین؟! چونکه ئه وکاره کاریکی نادیاره و، هه واله ی زانیاری خوا دهکړین.

ژینی پاش مردن:

﴿ **فاستفتهم** ﴾ ده ساتو ئه ی موحه مه د! ﴿ **له وانه که نکو لی زیندوو بوونه وه ده که ن پیرسه: ﴿ **اهم اشد خلقا****

ام من خلقنا ﴾ ناخو دروستکردنی ئه وان - له پاش مردن - زۆر گرنگترو سه ختره، یان ئه و ناسمان و زهوی و فریشتانه ی دروستمانکردوون؟! دیاره دروستکردنی ناسمانه کان و زهوی سه خت ترو گراتره، جا که واته ئیوه چۆن ددان نانین به زیندوو بوونه وه؟! ئه مهیه که خوا له جیه کی تر دا ده فره مو ی: (لخلق السموات والأرض أكبر من خلق الناس ولكن أكثر الناس لا یعلمون) ۵۷/۴۰. ﴿ **إنا خلقناهم من طین لازب** ﴾ بیگومان ئیمه ماکی ئه وانمان (واته: ئاده م) له قورپکی نه رمی پی که وه نوساوو لینج دروستکردوه ﴿ **بل عجبیت** ﴾ به لکو تو له ململانی ئه وان، ده رباره ی ئه و هه واله یه قینه یه سهیر داماو یی ﴿ **ویسخرن** ﴾ و ئه وانیش بوخویان هه ر خه ریکی هه نه کی و گالته و مه سه خره ن به توو به زیندوو بوونه وه ﴿ **وإذا نكروا لا یذكرون** ﴾ و ههركاتیکیش ئامۆژگاری بکړین، ئامۆژگاری وهرناگرن، چونکه زۆر دلره ق ویاخین ﴿ **وإذا رآوا آية یستسخرن** ﴾ و ههركاتیکیش نیشانه یه ک(وه ک دوو که رتبوونی مانگ) ده بینن، لاقرتی و مه سه خره ده که ن! ﴿ **وقالوا إن هذا إلا سحر مبین** ﴾ و ده لئین ئه مه هه رجادوویه کی ناشکرایه و هیچی تر نیه! ﴿ **إذا متنا وكنا ترابا وعظاما** ﴾ ناخو ئیمه که مردین و بوینه گل وچه ند ئیسک وپروسکیک ﴿ **إنا لمبعوثون** ﴾ راسته جاریکی تر - وه ک ئیوه ده لئین - زیندوو ئه کړینه وه؟! ﴿ **أو أبأونا الأولون** ﴾ و یرای باوکه پینشووه کانه مان؟! ﴿ **قل نعم وانتم داخرون** ﴾ بل ی: نه ری هه مووتان زیندوو ئه کړینه وه و ملکه چ و په ست و ریسواو زه بوونیش: وه کو ده فره مو ی: (وکل اتوه داخрін) ۸۷/۲۷. یا ده فره مو ی: (سیدخلون

جهنم (آخرین) ۶۰/۴۰. ﴿فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ﴾ نه‌دهش (واته: نه‌فخه‌ی زیندو و کردنه‌وه‌که) لای خوا ته‌نھا تیږاڅوپړین و شریخه‌یه‌کی گه‌وره‌یه بۆ زیندوو بوونه‌وه‌یان ﴿فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ﴾ ئیتر ده‌ست به‌جی زیندوو نه‌بنه‌وه‌وبۆ ځویان ته‌ماشا ده‌که‌ن و ده‌پوانن، یان چاوه‌روانی حیساب و سزاو تۆله‌ ده‌که‌ن.
سه‌ختی و دژواری روژی په‌سلان:

﴿وَقَالُوا يَا وَيْلَنَا هَذَا يَوْمُ الدِّينِ﴾ هه‌رکه‌ نه‌و هه‌ول و ناږه‌حه‌تیه‌یان دی، ده‌لین: مال و یران ځومان! څو نه‌مه روژه‌که‌ی پاداش و تۆله‌یه! ﴿هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَكْذِبُونَ﴾ له‌لایه‌ن فریشته‌که‌انه‌وه‌ پښان نه‌وتړی: به‌لی نه‌مه نه‌و روژه‌یه پاک و پیس جیا‌ده‌کرینه‌وه‌که‌ ئیوه‌ بږواتان پښینه‌بوو ﴿احْشَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ﴾ * ۲۳ من دون الله ﴿فریشته‌که‌ان به‌یه‌کتر ده‌لین:

ده‌ساناده‌ی نه‌وانه‌ و سته‌میان ده‌کرد و موشریک بوون، ځویان و هاوشیوه‌کانیان و، نه‌وانه‌ش که‌ له‌باتی خوا ده‌یانپه‌رستن، گش کوښکه‌نه‌وه: کافر له‌ته‌ک کافرا، شه‌روال پیس له‌گه‌ل شه‌روال پیسدا، عه‌ره‌قخور له‌گه‌ل عه‌ره‌قخوردا... هتد ﴿فَاهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ﴾ نه‌وساش ری دی دوزه‌خ بۆ هه‌موان ده‌ست نیشان بکه‌ن ﴿وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ﴾ و رایانگرن! چونکه‌ به‌راستی له‌ وت‌هو کرده‌وه‌کانیان به‌ر پرسیارن ﴿مَا لَكُمْ لَا تَنْصَرُونَ﴾ پښان نه‌وتړی: چیتانه، بۆ یارمه‌تی یه‌کتر ناده‌ن؟! ﴿بَلْ هُمَ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ﴾ به‌لی ناتوانن هاوکاری یه‌کتر بکه‌ن، به‌لکونه‌مړو که‌قیامه‌ته‌ هه‌موو به‌رامبه‌ر به‌فه‌رمانی خوا ملکه‌چ وه‌ستانو.

تیکړایی موشریکان له‌ روژی قیامه‌ت:

﴿وَاقْبَلْ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ﴾ له‌وکاته‌دا څو به‌زلزان و سه‌رکو تکراره‌که‌ان، روویان کردو ته‌ یه‌کتر له‌یه‌کتر ده‌پرسن ﴿قَالُوا إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ﴾ ده‌لین:

به‌راستی ئیوه‌بوون به‌ نیوی خیرخوازی، که‌ له‌ریی چاک و خیرو راسته‌وه‌ په‌یتا په‌یتا ده‌هاتنه‌ لامان و قسه‌تان بۆ ئده‌کردین و دهره‌نجام له‌خشته‌تان بردین؟! ﴿قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ سه‌روکه‌کانیش ده‌لین: به‌لکو ئیوه هه‌رخوتان بږواتان به‌خواوبه‌ فه‌رمانه‌کانی خوا نه‌بوو ﴿وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ﴾ ئیمه‌ هیچ زوروده‌سه‌لاتیکمان له‌ سه‌رتان نه‌بوو ﴿بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَافِينَ﴾ به‌لکو ئیوه‌ هه‌ر له‌بنه‌ره‌تا څوتان هو‌زو گه‌لیکی یاخی و، له‌سنوور دهرچو بوون ﴿فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا﴾ جا وایستاش بریاری په‌روه‌ردگارمان له‌سه‌رمان راستگه‌پرا ﴿إِنَّا لَذَانِقُونَ﴾ بی‌سو ده‌بی ئیمه‌ نه‌وسزایه‌ بچیژین ﴿فَاغْوِينَا كَمَا إِنْ كُنَّا غَاوِينَ﴾ به‌لی له‌به‌ره‌وه‌ ئیمه‌ ځومان گومړا بووین، ئیوه‌شمان گومړا کرد ﴿فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ﴾ جا به‌راستی گش نه‌مانه‌ (پیشه‌واو شوینکه‌وتوو) له‌و روژه‌دا له‌ سزاو له‌ جه‌زه‌به‌دا، شه‌ریک و هاوبه‌شن ﴿إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ﴾ به‌ راستی ئیمه

سُورَةُ الصَّافَاتِ

الْمِائَةِ وَالْاَلْفِ

مَا لَكُمْ لَا تَنْصَرُونَ ﴿٢٣﴾ بَلْ هُمْ آيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٤﴾ وَاقْبَلْ بَعْضُهُمْ
عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾ قَالُوا إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٦﴾
قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ
بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَافِينَ ﴿٢٨﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَانِقُونَ ﴿٢٩﴾
فَاغْوِينَا كَمَا إِنْ كُنَّا غَاوِينَ ﴿٣٠﴾ فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ
﴿٣١﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٣﴾ وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَارِكُوا أَلِهَتَنَا
لِشَاعِرٍ يَجْنُونَ ﴿٣٤﴾ بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٥﴾ إِنَّكُمْ
لَذَانِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٦﴾ وَمَا تُجْرُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٧﴾
﴿٣٨﴾ إِيَّاكُمْ يَوْمَئِذٍ يَتَخَفَتُونَ ﴿٣٩﴾ أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ ﴿٤٠﴾
فَوْكَهُمْ وَهُمْ مُكْرَمُونَ ﴿٤١﴾ فِي جَنَّتِ النَّعِيمِ ﴿٤٢﴾ عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ
﴿٤٣﴾ مُطَافٌ عَلَيْهِمْ بِكَاسٍ مِنْ مَعِينٍ ﴿٤٤﴾ بِيضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ
﴿٤٥﴾ لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْفَرُونَ ﴿٤٦﴾ وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ
الْطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٧﴾ كَأَنَّهُمْ بِيضٌ مَكْنُونٌ ﴿٤٨﴾ وَاقْبَلْ بَعْضُهُمْ عَلَى
بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٤٩﴾ قَالُوا قَاتِلْهُمْ إِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ قَرِينٌ ﴿٥٠﴾

ناوا به مؤشریکان و تاوانباران دهکین ﴿^{۳۵} **إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ**﴾ چونکه ئەوان کاتی پێیان گوترا: هیچ پەرسراویکی هەق نیه جگە لە (الله)، ئیبايان دەکرد و خۆیان زۆر بەزل دەزانی ﴿^{۳۶} **وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَأْتِيَنَّكَ بِالْبَيِّنَاتِ وَلَقَدْ عَلِمْنَا مَا لَكُمُ بِهِمْ مِنَ الْحَقِّ وَصَدَقَ الْمُرْسَلِينَ**﴾ خوارەتیان دەداتەو و دەفەرموی: نەخێر، وا نیه وەك ئەوان پێیان وایە، بەلكو ئەو بەهەق (واتە: بە قورئانەو) هاتوو، هەرچیشی پێناوێ هەر راستەو، پڕواشی بەوپەیا مەبەرانیە کردوو بەر لەخۆی هاتوون و، باسی رێگا و بەرنامەیی حەقیان کردوو.

تۆلەیی مۆشریکان و جەزای خوا پەرستان:

﴿^{۳۸} **إِنَّكُمْ لَذَائِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ**﴾ بێگومان ئێوە (ئەو پێشەوایانی شیرك و خوانەناسیی!) سزایەکی بەئێش دەچێژن ﴿^{۳۹} **وَمَا تَجْزُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ**﴾ دیارە کە هەر بەو کارانە سزاو تۆلە دەدرێن لە دنیا دا کردو تانن ﴿^{۴۰} **إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمَخْلَصِينَ**﴾ بەلام بەندە یەكخوایە رستەكان، لەو سزایە بەدوور دەبن و توێژێنەو یان لە تەكناكری ﴿^{۴۱} **أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ**﴾ ئەم بەندە خوا بەهەق ناسانە، رۆژییەکی باش و تاییبەتی و بی شوماری کاتزانراویان بۆ هەیە، هەرگیز لێشیان نابێ، وەك ئەفەرموی: ﴿^{۴۲} **فَوَاكِهِمْ وَمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ**﴾ میوەجاتی جوړا و جوړە، رێژ لێگراو و رێژداریشن ﴿^{۴۳} **فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ**﴾ لە چەند باخیکی پەر لە نیعمەت ﴿^{۴۴} **عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ**﴾، لەسەر تەختان بەرامبەر یەك دانیشتون ﴿^{۴۵} **يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَاسٍ مِنْ مَعِينٍ**﴾ لە پێکی شەراب و بادەیی چاوی رەوان و لەبەر رویشتوو بە سەریاندا دەگێردی ﴿^{۴۶} **بِيضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ**﴾ شەرابی رەنگ سپی، خۆشمەزە بۆ خوێروانی ﴿^{۴۷} **لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ يَنْزِفُونَ**﴾ نە هیچ سەرنێشەو تێكچوونیکی تێدا یە، نە عەقڵیشیان لا دەبری ﴿^{۴۸} **وَعندهم قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ**﴾ و چەند هاوسەر یکی چاوەگەر و چاوەرەشیان لایە، کە جگە بۆ میردەکانیان ئەوینیان بۆ کەس نیە، بۆ هیچ کەسیکی دیکەش ناڕوانن ﴿^{۴۹} **كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَكْنُونٌ**﴾ لووس و پاكرۆ سپی، هەر دەلێت: هێلكەیی ناوھیلانە و لە ژێر بال و پەردا دا پۆشرا و هەرگیز توێژیان لێ نەنیشتوو و کەسێ دەستی لێ نەدا و.

كۆبوونەوێ بەهەشتییەكان و گفتووگۆیەك:

﴿^{۵۰} **فَأَقْبِلْ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ**﴾ ئەوجا بۆ و تووێژ روو لە یەكتر دەكەن و لە یەكتر دەپرسن و دەكەونە یادێ دنیا و خەلكانیك بەیاد دەكەن: ﴿^{۵۱} **قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ**﴾ یەكێکیان دەلی: بەراستی من لە دنیا دا هەم دەم و هاو نیشینیك هەبوو، نكولی زیندوو بوونەوێ دەکرد ﴿^{۵۲} **يَقُولُ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ**﴾ و دەیگوت: ئایا تۆش لەوانەیت باوەریان بەزیندوو بوونەوێ هەیە؟! ﴿^{۵۳} **إِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا إِنْ أَلَمْدِينُونَ**﴾ ئاخۆ - وەك ئێوە دەلێن - کاتی مردین و بووینە گۆش و چەند ئێسکیك زیندووئەكرێنەو و پاداش ئەدرێنەو؟! ﴿^{۵۴} **قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُطْلَعُونَ**﴾ موسلمانە بەهەشتیەكە لە هاوێ بەهەشتیەكانی خۆی دەپرسی: ئایا ئێوە لەسەرەو دەروانن، هیچ ناگایەكتان لێی هەیە؟! ﴿^{۵۵} **فَاطْلَعَ فَرَأَاهُ فِي سَوَاءٍ الْجَحِيمِ**﴾ ئەوجا خۆی سەیر دەكا دەبینی لەناوەرستی دۆزەخدا یە ﴿^{۵۶} **قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كُنْتَ لَتَرْدِينِ**﴾ بە شایەكامیەكەو و تی: سوێند بەخوا، نزیک بوو منیش بخەیتە ناو دۆزەخەو و وەك خۆت فریوم بەدیت ﴿^{۵۷} **وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ**﴾ و ئەگەر نیعمەتی چاكەیی پەروردگارم نەبایە بە هیدایەت و پاراستن، منیش ئێستا لە نامادەكراوانی ناو دۆزەخ ئەبووم ﴿^{۵۸} **أَفَمَا نَحْنُ بِمَعِينٍ إِلَّا مَوْتُنَا الْأُولَى**﴾ ئینجا بەهەشتیەكان لەناو خۆیاندا بۆخۆشی دەلێن: ئەو ئێمە ئێتر نامرێن، جگە لەمردنی پێشوومان؟! ﴿^{۵۹} **وَمَا نَحْنُ بِمَعِينٍ**﴾ و هیچ سزایەكیش ئەدرێن؟! ﴿^{۶۰} **إِنْ هَذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ**﴾ بە راستیی ئەمە کە خوا پێمانی

به خشيوه، له ريزو كه رامه تي بهه شت، نهويه به نامانج گه يشتني گه وره ﴿ **لمثل هذا فليعمل العاملون** ﴾ خودا دهرموي: دها تيكو شهران بو گه يشتن به نامانجي ناوا، هول بدن و لي برين و كار بكن له دنيا دا. داره ژه قنه موته ده كي دوزه خ و ياراني:

﴿ **اذلك خير نرلا ام شجرة الزقوم** ﴾ خوا نه فهرموي: ده ناي نه و نازو نيعمه ته ي بهه شته چا كتره بو ميوانداري، يان داره كي ژه قنه موي، واته: يان دره خته نه فرته ليكراوه كي زه ققوم! زه ققوم: دره ختيكي بچووكي بوگه ني بهروبوتاله، له (تيهامه) دا دپروي و، خواردني جهه نده ميه كانه ﴿ **انا جعلناها فتنه للظالمين** ﴾ بهراستي ئيمه كردو مانه به تاقيكرده وه بو موشريكان، نه وه بوو كاتي باسي دره ختي زه ققوم كرابا، نه يانوت: چون له ناو ناگردا دره خت شين ده بي؟! له جيگايه كي تردا نه فهرموي: (وما

جعلنا الرؤيا التي اريناك الا فتنه للناس و الشجرة الملعونة في القرآن و نخوفهم فما يزيدهم الا طغيانا كبيرا) ۶۰/۱۷ ﴿ **انها شجرة تخرج في اصل الجحيم** ﴾ بهراستي نه وه دره ختيكه له بني دوزه خه وه دره چي ﴿ **طلعها كانه رؤس الشياطين** ﴾ بهروبووم و خونچه ي سهر لقه كاني ههرده ئي سهر و سه كوتي شهياتينييه، كاتي خوي عهر به كان شتي زور ناشيريان نه شوبه اند به كه لله سهر شي تانه وه، بويه قورئانيش له سهر زماني نه وان دي و ده لي: بهروبوو كه ي له سهر و سه كوتي شهياتين ده چي ﴿ **فانهم لا كلون منها** ﴾ جا بهراستي نه دوزه خي يانه - به ناچاري - لي نه خون ﴿ **فماثلون منها البطون** ﴾ جا ورگي خوياني لي پرته كن، (ليس لهم طعام الا من ضريع لا يسمن ولا يغنى من جوع) ۷-۶/۸۸ بو دوپا تكرده وي نه مانايه يه. (ئين عه باس) ده لي: پيغه مبه ر ﷺ نه نايه ته ي ده خوينده وه، پاشان ده يفه رموي: بهه قيانته له خوا بترسن، چونكه بهراستي نه گهر دلويك له داري زه ققوم

يَقُولُ أَتَيْتُكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٩﴾ أَهَذَا مِمَّا وَكُنَّا رِيبًا وَعَظْمًا أَيْ نَا لَمَدِينُونَ ﴿٦٠﴾ قَالَ هَلْ أَنتُمْ مُطِيعُونَ ﴿٦١﴾ فَأَطَاعَ قَرَاءُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٦٢﴾ قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينَ ﴿٦٣﴾ وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتَ مِنَ الْمُخْضَرِّينَ ﴿٦٤﴾ أَفَمَا نَحْنُ بِمَبْتَلِينَ ﴿٦٥﴾ إِلَّا مَوَلَّتْنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٦٦﴾ إِنَّ هَذَا لَمَوْلُودٌ الْعَظِيمِ ﴿٦٧﴾ لِيُمِثِلَ هَذَا فليَعْمَلِ الْعَمَلُونَ ﴿٦٨﴾ أَذَلِكَ خَيْرٌ نَزْلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿٦٩﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٧٠﴾ إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٧١﴾ طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ ﴿٧٢﴾ فَإِنَّهُمْ لَا يَكُونُ مِنْهَا لِقْوٌ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٧٣﴾ ثُمَّ إِنْ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ ﴿٧٤﴾ ثُمَّ إِنْ مَرَجَعُهُمْ إِلَى الْجَحِيمِ ﴿٧٥﴾ إِنَّهُمْ أَقْوَاءُ آبَاءَ مُرْضَايِنَ ﴿٧٦﴾ فَهُمْ عَلَىٰ آثَرِهِمْ يَهْرَعُونَ ﴿٧٧﴾ وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧٨﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٧٩﴾ فَأَنْظَرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذِرِينَ ﴿٨٠﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨١﴾ وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحَ فَلْيَعْمِ الْمُجِيبُونَ ﴿٨٢﴾ وَنَحْنُ نَعْلَمُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٨٣﴾ وَجَعَلْنَا دَرَجَاتٍ

بتكينريته نيودهر ياكاني دونيا وه، نهوا ژيان و ژيواري سهرزه وي گشت تيک نه دا ليان، جا ده بي حالي نه وه كه سه چون بي، نه وه خوراكي بي؟ تيرميزي و نه سائي و ئيبي ماچه. ﴿ **ثم إن لهم عليها لشوبا من حميم** ﴾ له پاشان له سهر نه خوراكه خلته يه كه له ناويكي گهرميان بو هيه و، ده يكن به سهر زه قومه كه دا ﴿ **ثم إن مرجعهم إلى الجحيم** ﴾ پاشان بهراستي گهرانه وشيان بو دوزه خه ﴿ **ثم إنهم اقوا آباهم ضالين** ﴾ بويه نه وسزايه ش توندي مليان كرا، چونكه بهراستي نه وانه باو و بايراني خويانيان به گومراي و سهرليشيواي دي ﴿ **فهم على آثارهم يهرعون** ﴾ جا نه وانيش بي ليكده انه وه له دنيا دا له شويني نه وان تاو دهران ﴿ **ولقد ضل قبلهم أكثر الأولين** ﴾ وه نه بي ته نها قوره يش سهر يان لي تيکچوويي، بيگومان له پيشيانه وه زور تريني پيشينان گومر ابوون و هاوه ليان بو خوا دانا! ﴿ **ولقد أرسلنا فيهم منذرين** ﴾ و بيگومان په يامبه رانيكي زوريشمان نارده نيويان بو ترساندن و

سهرکونه کردنیان، به لام ناموزگار بیان و هرنه گرت ^{۷۲} **فانظر کیف کان عاقبة المنذرین** جا بنواړه له دوا جارد ا بزانه پاشه پوژي ترسینراوه کان چوڼ بوو؟ نایا خوا له ریشه ی نه هینان؟ ^{۷۴} **إلا عباد الله المخلصین** به لام بهنده پاکه هه لبریزراوه کانی خوا، رزگاریان بوو.

نوح و نه ته وه که ی:

^{۷۵} **ولقد نادانا نوح** بی سو (نوح) یش هاواری بو هینان و، داوای یارمه تی لیکردین بو سهر گه له خراپه که ی، نه و جائیمه ش وه لامان دایه وه **فلنعم المجیبون** به راستی نیمه ش چاک وه لام دهر وه بووین، چونکه به خیرای به دهمیه وه چووین و فریای که وتین ^{۷۶} **ونجیناه واهله من الكرب العظيم** و خوی و خانه واده و خه لکه هاودینه کانیمان له و به لا گه وره یه رزگار کرد ^{۷۷} **وجعلنا ذریته هم الباقین** و

له ناو نه و هه موو خه لکه دا زاړو نه وه کانی نه و مان هیشته وه. ده لئین له پیاوو له زن تنه ها هه شتا که سیك باوه رپان هینا ودر چوون، پاشان مروؤ بو دوا یی له سی کوږه که ی نوح: (سام، حام، یافیس)، زاو زیان کردو وه پیدابوونه وه ^{۷۸} **وترکنا علیه فی الآخرين** وه له گه لانی تری داهاتویشدا سناو ناوبانگی چاکمان بو هیشته وه تا پوژي قیامت ^{۷۹} **سلام علی نوح فی العالمین** سلوو درود بو سهرگیانی نوح له سهراسه ری دونیادا، ^{۸۰} **إنا کذلک نجزی المحسنین** به راستی نیمه ناوا پاداشتی چاکه سازان نه دینه وه، واته: به ناو شوړه تی چاک ^{۸۱} **إنه من عبادنا المؤمنین** چونکه به راستی نه و (نوح علیّه السلام) یه کی بوو له بهنده بروداره کانم ^{۸۲} **ثم اغرقنا الآخرين** له پاشان خه لکه کانی ترمان، نه وانه یان پرویان نه هینا نقوم کرد.

نیراهیم و گه له که ی:

دیته سهرباسی چیړوکه که ی نیراهیم علیّه السلام و نه فهرمو ی: ^{۸۳} **وإن من شیعته لإبراهیم** به راستی (نیراهیم) یش (له

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ (۷۷) وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ (۷۸) سَلَّمَ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ (۷۹) إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ (۸۰) إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ (۸۱) ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ (۸۲) وَإِنِّ مِنْ شَيْعَتِهِ لِإِبْرَاهِيمَ (۸۳) إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ (۸۴) إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ (۸۵) أَفَكُلَّ آلِهَةٍ دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ (۸۶) فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ (۸۷) فَانْظُرْ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ (۸۸) فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ (۸۹) فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ (۹۰) فَرَّغَ إِلَى آلِهِم بِهَنِمٍ فَقَالَ إِنَّا أَتَانَا كُؤُومٌ (۹۱) مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ (۹۲) فَرَّغَ عَلَيْهِمْ صَرْبًا بِالْيَمِينِ (۹۳) فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَرْفُوقُونَ (۹۴) قَالَ تَعْبُدُونَ مَا تَنْجُحُونَ (۹۵) أَوَلَمْ نَخْلُقْكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ (۹۶) قَالُوا إِنَّمَا أَنْزَلُ إِلَهُنَا فَإِلَافُوهُ فِي الْجَحِيمِ (۹۷) فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ (۹۸) وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَيْ رَبِّي سَيِّهِينَ (۹۹) رَبِّ هَبْ لِي مِنْ الصَّالِحِينَ (۱۰۰) فَبَشِّرْهُ بِعَلَمٍ حَلِيمٍ (۱۰۱) فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَؤُ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى (۱۰۲) فَتَأْتِيَ أَفْعَلٌ مَا تُؤْمَرُ سَجَدَ فَإِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنْ الصَّبَرِينَ (۱۰۳)

نه سلې دیندا) له شوینکه و توانی نوح بوو، هه چوڼی نوح هه ولی یه کتا په رستی نه داو توند بوو له سهر چه سپاندنی نایینی خوا، نیراهیمیش هه روا ^{۸۴} **إِنْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ** نه و دهمه ی که به دلیکی ساغ و پاک ودور له شیرک هاته پیشگای په روه ردگاری خوی. (موحه ممدی نین سیرین) ده لی: قه لبی (سه لیم) نه وه یه: بزانی هه ر خوا هه قهو، هاتنی پوژي قیامه تیش راسته و، مردوانیش زیندو نه کری نه وه. (نین نه بی حاتم). ^{۸۵} **إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ** کاتئ که به باوکی و، گه له که ی خوی گوت: چیه ده یپه رستن؟! ^{۸۶} **إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ** نایا شتیکی دروو دست هه لبه ست و ناړه وا، چه ندخوا یه که له باتی خوی هه ق، ده خوانن بو په رستن؟! ^{۸۷} **فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ** نه ری باوه رتان به په روه ردگاری جیهانه کان چیه؟ ^{۸۸} **فَنَظَرْنَا فِي النُّجُومِ** نینجا نیراهیم ته ماشایه کی نه ستیره کانی کرد ^{۸۹} **فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ** جاوتی: به راستی من نه خوشم، مه بهستی نه وه بوو که له گه ل

ئەواندا نەپوا بۆ جەژنەكەيان بەمەستی شكاندنی بتهكان بمنيئتهوه ﴿ **۱** فتولوا عنهم مدبرين ﴾ ئينجا رويان لى
 وەرچەرخان و، پشتيان تىكردو گەرانهوه بۆبارە ناهەموارو نالەبارەكەى خۆيان ﴿ **۲** فراغ إلى آلهم فقال الا
 تاكلون ﴾ ئينجا زۆر بەنهيئى و لەسەرخۆ چوويه بتخانهكەوهو رويكرده بتهكان و بە گالتهوه وتى: ئايا ئيوه ناخون
 لەم خواردنە؟ ﴿ **۳** ما لكم لا تنطقون ﴾ چيتانە، بۆ قسە ناكەن؟! ﴿ **۴** فراغ عليهم ضربا باليمين ﴾ ئينجا لەسەرخۆ
 بەرهو رويان رۆيشت وتوند بە دەستى راستى مستىكى تيسرەواندن و، هەموويانى ورد و خاش كرد، بته
 گەرەكە نەبى ﴿ **۵** فاقبلوا إليه يزفون ﴾ ئينجا خەلگەكە گەرانهوهوبە رهو (ئىبراهيم) بەچوستى چون، هەتا بزائن كى
 بتهكانيانى شكاندوو بەسەر يەكدا، بۆيە بەيەكتريان وت: بىو نەبى هەريبراهيم بوو، ئينجا سەركۆنەيان كرد ﴿ **۶**
 قال اتعبدون ما تنحتون ﴾ ئىبراهيميش گوتى: ناخۆ ئيوه شتى دەپەرستن كە بە دەستى خۆتان ئەيتاشن؟! ﴿ **۷** والله
 خلقكم وما تعملون ﴾ هەم خۆتان و هەم ئەو بئانە دروستيان دەكەن لە دارو بەرد، خوا بەديهيانان، واتە: ئەو خوايە
 دەسەلاتدارىكى وەهايه، ئەگەر بيهوى ناهيئى ئيوه هيچ شتى بكن و، هيئو تواناتان ليدهسيئتهوه. (قورتويى)
 ئەلى: (أى والله خلقكم و عملكم، وهذا مذهب أهل السنة: أن الأفعال خلق لله - عزوجل - و اكتساب للعباد، و في
 هذا إبطال مذهب القدرية و الجبرية). (ئەبووهوريرە) دەلى: پيغەمبەر ﷺ فەرمووى: ((أن الله خالق كل صانع و
 صنعته)) أخرجه الحاكم فى الإيمان، و صححه على شرط مسلم. واتە: بيگومان خوا دروستكەرى هەموو
 پيشەسازىك و پيشەكەيهتى. ﴿ **۸** قالوا ابنوا له بنيانا فآلقوه فى الجحيم ﴾ جا كە قسەيان بپراو پەكيانكەوت، وتيان:
 شوورە بينايەكى بلىندى بۆساز بدن و پرى بكن لە ئاگرو، ئەوساتييفرى بدن، ئەوانيش هەليانداو ئىبراهيميش
 وتى: (حسبى الله ونعم الوكيل). ﴿ **۹** فارادو به كيدا ﴾ جا ئەوان نيازو خەيالىكى خراپيان بەرامبەر بە ئىبراهيم كردو
 ويستيان بيسوتينن ﴿ **۱۰** فجعلناهم الأسفلين ﴾ جا ئيمەش وەرژيمان خست، واتە: ئاگرەكەمان فينككردهوه، هيئى
 سوتاندنمان تيا نەهيشت و هەولەكانيانمان باتل وپووچەلكردهوه. تەفسىرى (نامى) بەرگى شەش، لا پەرە (۱۶۵)
 چاپى (۱۹۸۴) ز دەليت: ئەو ئاگرەيه لە (دەشتى بيتوين) سەر بە قەزاي (رانى) سەر بە پاريزگاي سليمانى بوو،
 لەويدابوو ئىبراهيميان خستە ناو ئاگرەكەوه. ! بەلام نازانم تا چ ئەندازە ئەوه دەگونجيت و سەرچاوهكەى چيە؟

كوچەكەى ئىبراهيم و ئەزمواندنى بەسەرپرینی ئىسماعيل:

﴿ **۱۱** وقال إني ذاهب إلى ربى سيهدين ﴾، ئىبراهيم كەنا ئوميدبوو لەئيمانى قەومەكەى گوتى: كەوابو من كوچ
 دەكەم بۆ ئەو شويئە خوا فەرمانى پىكردووم. هەر ئەويش رينمايم دەكات بوى، جا هەر لەسەر ئەو دلىيايه،
 خويى (لووت)ى برازاي و خاتوو (سارە)ى خيزانى (عيراق)يان جيئيش و بەرهو ولاتى شام بەريكەوتن، پاشان
 لەويش كارەكەيان مەيسەر نەبووو بەرهو (فەلەستين) رۆشتن، بۆدواتريش چوون بۆ (ميسر). ﴿ **۱۲** رب هب لى من
 الصالحين ﴾ جا كە گەلەكەى بەجيئيشت هەستى بەناواريى و بى كەسى كرد، بۆيە فەرمووى: پەرورەدگارم!
 بەشكوم مندالىكى نيرينه سالحم پىبەخشيت ﴿ **۱۳** فبشرناه بغلام حليم ﴾ ئينجا ئيمەش موزدەمان پيدا
 بەكوپرىكى بەئارام و هيمن، ئەو كۆرەش - وەك راقەكەرانى قورئان دەليئ - ئىسماعيل بوو ﴿ **۱۴** فلما بلغ معه السعى ﴾
 جاكاتى گەيشتە تەمەنى كاروتىكوشان وروشتن لە گەل باوكيدا ﴿ **۱۵** قال يا بنى إني أرى فى المنام انى اذبحك ﴾
 ئىبراهيم وتى: كۆرەچكۆلەكەم! بەراستى من لەخەونمدا ديتم كە دەبى تو سەبرم ﴿ **۱۶** فانظر ماذا ترى ﴾ جا بنوارە چى
 دەبينى؟ واتە: چى بەباش دەبينى، سەرپرنت يان نا؟ ﴿ **۱۷** قال يا ابت افعل ما تؤمر ﴾ ئىسماعيل وتى: بابە! هەرچيت
 پىسپيرراوه بيكە ﴿ **۱۸** استجدنى إن شاء الله من الصابرين ﴾ دەميينى بەخواستى خوا لە خوگرايم. بەلى.. ئىسماعيل

— علیه السلام — به‌لینه‌که‌ی خوی برده سهر و راستی فهرموو، بویه خوایش شایه‌دی بو‌داو فهرمووی: (واذکر فی الکتاب اسماعیل إنه کان صادق الوعد وکان رسولا نبیا) ۵۴/۱۹. ﴿^{۱۰۲} فلما أسلما وتله للجبين﴾ جا کاتی هردو (باوک و کور) ملکه‌چی فهرمانی خوا بوون و: ئیبراهیم ئیسماعیلی به روودا‌خست بو سهر برین ﴿^{۱۰۴} ونادیناه ان یا ابراهیم قد صدقت الرؤیا﴾ لهو حه‌له‌دا ئیمه‌ش بانگمان له ئیبراهیم کردو وتمان: ئه‌ی ئیبراهیم! به‌راستی خه‌ونه‌که‌تت به‌دی هینا و جی‌به‌جیت کرد ﴿^{۱۰۵} إنا كذلك نجزي المحسنين﴾ به‌راستی ئیمه‌ ناوا پاداشی چاککاران ئه‌ده‌ینه‌وه، وهک پاداشی ئیبراهیممان دایه‌وه، ئه‌ویه که خوا ئه‌فهرمووی: (ومن یتق الله یجعل له مخرجا ویرزقه من حیث لا یحتسب) ۳-۲/۶۵. ﴿^{۱۰۶} إن هذا لهو البلاء المبين﴾ به‌راستی ئاهمه‌ ئه‌وتا‌قی‌کردنه‌وه ناشکرایه‌ بوو،

ئیبراهیم وئیسماعیلمان پی‌ تا‌قی‌کردنه‌وه ﴿^{۱۰۷} وفدیناه بذبح

عظیم﴾ وه ئه‌ومان به قو‌چی‌کی‌گه‌وره ک‌رییه‌وه ووبریتیدا،

زاناکانی ته‌فسیر ده‌لین: به‌ران‌بکی سهر بری له فیدی‌ه‌ی

ئیسماعیلدا/ سه‌لامیان له سهر بی ﴿^{۱۰۸} وترکنا علیه فی

الآخرین﴾ وه‌ناوو شو‌ره‌تی چاکه‌یمان بو هه‌تا هه‌تایی — له

نیو نه‌وی ئاینده‌دا — بو‌هیشته‌وه ﴿^{۱۰۹} سلام علی ابراهیم﴾

سلا‌وو درو‌ودی نه‌براو بو ئیبراهیم ﴿^{۱۱۰} كذلك نجزي

المحسنين﴾ ئیمه‌ ناوا پاداشتی چاککاران ئه‌ده‌ین ﴿^{۱۱۱} إنه

من عبادنا المؤمنین﴾ به‌راستی ئه‌و یه‌کی بوو له‌و

به‌ندانه‌مان، پ‌روای به‌ویان بوو ﴿^{۱۱۲} وبشرناه یاسحاق نبیا

من الصالحین﴾ د‌وای ئه‌و روودا‌وه‌ش مو‌ژده‌ی له‌ دایک

بوونی (ئیسحاق) یشمان پ‌یدا، که په‌یامبه‌ری ئه‌بی له‌ چاکان

﴿^{۱۱۳} وبارکنا علیه وعلی إسحاق﴾ خ‌یرو بی‌ری دونیاو

قیامه‌تمان به‌سهر ئیبراهیم و ئیسحاقدا رشت ﴿^{۱۱۴} ومن ذریتهما

محسن وظالم لنفسه مبين﴾ جا له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا له‌نیو

نه‌وه‌کانیا‌ندا خه‌لکانی چاککارو، سته‌کار له‌ خو‌ه‌بوون به‌

ناشکرا.

فَلَمَّا اسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٢﴾ وَنَدَيْنَاهُ اَنْ يَّاتِ اِبْرَاهِيْمُ ﴿١٠٣﴾ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا يَا اِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٤﴾ اِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿١٠٥﴾ وَفَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٦﴾ وَتَرْكُنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٠٧﴾ سَلَّمَ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ ﴿١٠٨﴾ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٩﴾ اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٠﴾ وَبَشَّرْنَاهُ بِاسْحَاقَ بَنِيَّ امِنْ الصَّالِحِينَ ﴿١١١﴾ وَتَرْكُنَا عَلَيْهِ وَعَلٰى اِسْحَاقَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُبِينٌ ﴿١١٢﴾ وَلَقَدْ مَكَّنَّا عَلٰى مُوسٰى وَهَارُونَ ﴿١١٣﴾ وَجَعَلْنَاهُمَا قَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿١١٤﴾ وَنَصَرْنَاهُمْ فَاَنْوَاهُمْ الْعَلِيلِينَ ﴿١١٥﴾ وَءَاتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٦﴾ وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٧﴾ وَتَرْكُنَا عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ ﴿١١٨﴾ سَلَّمَ عَلٰى مُوسٰى وَهَارُونَ ﴿١١٩﴾ اِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾ اِنَّمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾ وَارِنَا اِلٰى اَسَاسٍ لِّمَنْ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٢﴾ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٣﴾ اَنْذَعُونَ بَعْلًا وَّنَذُرُونَ اَحْسَنَ الْخَلْقِينَ ﴿١٢٤﴾ اَللّٰهُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَائِكُمْ الْاَوَّلِينَ ﴿١٢٥﴾

جا د‌وای داستانی (ئیبراهیم و ئیسماعیل و ئیسحاق)، به‌کورتیی داستانی هه‌ندی له‌ په‌یامبه‌را‌نی‌تر ده‌کات، وهک ئه‌فهرمووی: ﴿^{۱۱۴} ولقد مننا علی موسی وهارون﴾ بی‌گومان ئیمه‌ منه‌تمان نا به‌سهر موسا و هارون دا، به‌ په‌یامبه‌رایه‌تی و نیعمه‌تی دیکه، ئایه‌تی: (ولقد آتینا موسی وهارون الفرقان وضاياء) ۴۸/۲۱. ئه‌و نیعمه‌ته‌ی باس‌کردووه. ﴿^{۱۱۵} ونجیناهما وقومهما من الكرب العظيم﴾ خو‌یان و گه‌له‌که‌یا‌نمان له‌و چ‌و‌رتم و به‌لاو نه‌گه‌به‌تی‌ه‌ گه‌وره‌یه‌ پ‌زگار کرد، واته: له‌ ژێر ده‌سته‌ییو سته‌می فیرعه‌ون ﴿^{۱۱۶} ونصرناهم فکانوا هم الغالبین﴾ بو‌ خو‌مان وه‌موسا و هارون و به‌نی ئیسرائیلمان یارمه‌تیداو، ئینجا ز‌ال‌بوون و سهر‌که‌وتن به‌ سهر‌د‌و‌ژمه‌نه‌کانیا‌ندا، ئه‌مه‌ش پ‌اش ئه‌وه‌ ی‌وو که چه‌ندان سال بوو له‌ ژێر ده‌ستی فیرعه‌وندا ئه‌یان نال‌اند ﴿^{۱۱۷} وآتیناهما الکتاب المستبین﴾ ئه‌ونا‌مه‌ روون‌که‌ره‌وه‌که‌شمان (ته‌ورات) پ‌یدا‌ن. ﴿^{۱۱۸} وه‌دیناهما الص‌راط‌ المستقیم﴾ وه‌ ر‌یی راسته‌که‌شمان نیشاندان ﴿^{۱۱۹}

وترکنا علیهما فی الآخرین ﴿۱۲۰﴾ وناووشورەتی چاکەیانمان بۆ هەتا هەتایی لەنیو نەوی ئایندەدا هیشتەوہ ﴿۱۲۱﴾ سلام علی موسی وھارون ﴿۱۲۲﴾ سلاو درود بۆ سەرگیانی موساو ھارون بەھەتا هەتایی ﴿۱۲۳﴾ **إنا کذلک نجزی المحسنین** ﴿۱۲۴﴾ بەراستی ئیمە ناوا پادشتی چاککاران ئەدەینەوہ ﴿۱۲۵﴾ **إنهما من عبادنا المؤمنین** ﴿۱۲۶﴾ چونکە بەراستی ھەردوکیان (موساو ھارون) لەبەندە برۆادارەکانمان بوون.

یادی ئیلیاسی پیغەمبەر ﷺ:

﴿۱۲۷﴾ **وإن إلیاس لمن المرسلین** ﴿۱۲۸﴾ بیگومان (ئیلیاس) ی کوپی (یاسین) - وەچەزای ھارونی برای موسا - یەکی لە پەیا مەبران بوو، خوا ناردی بۆ نیو گەلیک کە لەو لاتی (سوریە) دا بتیکیان بەناوی (بەعل) ھوہ ئەپەرست، ئیستایش

شوینەواری شاری (بعلک) ھەر دیارە. ﴿۱۲۹﴾ **إذ قال لقومه**

تتقون ﴿۱۳۰﴾ کاتێ روشت بەگەلەکی خۆی وت: بۆ چی لەخوا ناترسن؟ ﴿۱۳۱﴾ **اتدعون بعلا وتذرون أحسن الخالقین** ﴿۱۳۲﴾، ئایا

بتی (بعل) ئەپەرستن و، دەست لەچاکترین و جوانترین دروستکاران ھەلئەگرن؟! ﴿۱۳۳﴾ **الله ربکم رب آبائکم**

الأولین ﴿۱۴۰﴾ ئەو خوایە (الله)، کە پەرورەدگاری ئێوہ و پەرورەدگاری باو و باپیرە پیشووەکانتانە ﴿۱۴۱﴾ **فکذبوہ فأنہم**

لمحضرون ﴿۱۴۲﴾ دەرەنجام برۆیان پێ نەھینا و بەدرۆیان زنیانکرد، جا لە تۆلەدا لەناو دۆزەخدا نامادە دەکری بۆ

سزا ﴿۱۴۳﴾ **إلا عباد الله المخلصین** ﴿۱۴۴﴾ جگە لەبەندە پاکە دلسۆزەکانی خوا ﴿۱۴۵﴾ **وترکنا علیہ فی الآخرین** ﴿۱۴۶﴾ وە نیومان

بەچاکی و، پاکی لەناو گەلانی پاش ئەواندا هیشتەوہ ﴿۱۴۷﴾ **سلام علی إلی یاسین** ﴿۱۴۸﴾ سلاو درود بەھەتا هەتایی بۆ

(ئیلیاس) خۆیی و، بۆ شوینکە و تۆوہکانی ﴿۱۴۹﴾ **إنا کذلک نجزی المحسنین** ﴿۱۵۰﴾ بەراستی ئیمە پاداشی چاککاران ناوا

ئەدەینەوہ ﴿۱۵۱﴾ **إنہ من عبادنا المؤمنین** ﴿۱۵۲﴾ چونکە بەراستی ئەو یەکی بوو لەبەندە برۆادارەکانمان.

لووطیش یەکیکە لە پیغەمبەران:

لەم ئایەتانەشدا تیشکیکیش ئەھاویتە سەر (لووط) و ئەفەرمووی: ﴿۱۵۳﴾ **وإن لوطا لمن المرسلین** ﴿۱۵۴﴾ بەراستی (لووت)یش ھەر لەپەیا مەبران بوو ﴿۱۵۵﴾ **إذ نجیناہ واملہ اجمعین** ﴿۱۵۶﴾ کاتێ خۆی و دوو کچەکی و

شوینکە تۆوہکانیانمان رزگار کرد لە سزا، پاش ئەو کە ھۆزەکی دەستیان کرد بەکاری دزیو زۆر نابەجێ و ناشیرین. ﴿۱۵۷﴾ **إلا عجوزا فی الغابریں** ﴿۱۵۸﴾ مەگەر پیرەژنیک - ژنەکی خۆی - لە ناو بە جیماوہکاندا، ئەو مایەوہ و

بەسەرنویشتی ئەوان گەیشت ﴿۱۵۹﴾ **ثم دمرنا الآخرین** ﴿۱۶۰﴾ پاشان خەلکەکی ترمان ھەموو بەتوندی لەناو برد، واتە: شارو گوندەکی مان سەروخوار کرد ﴿۱۶۱﴾ **وانکم لتمرون علیہم مصبحین** * ﴿۱۶۲﴾ **وباللیل** ﴿۱۶۳﴾ وە بەراستی ئێوہش ئەو

سُورَةُ الصَّافَاتِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي

فَكَذَّبُوهُ فَأَنَّهُمْ مُّخْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾ وَتَرْكَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾ سَلَّمَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٣٠﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾ وَإِنْ لَوْطَا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾ إِذْ بَخَّسَهُ وَاهِلُهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾ إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾ ثُمَّ دَمَرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٣٦﴾ وَإِنَّا لَنُورِدُنَّ عَلَيْهِمْ مُّصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾ وَبِاللَّيْلِ أَفْلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾ وَإِنْ يُؤْسَ لِمَنِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾ إِذْ أَتَىٰ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾ فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾ فَالْتَقَمَهُ الْحَوْثُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾ فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ لَلَبَّثَ فِي بَطْنِهِ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾ فَنِدَّ لَهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَأَنبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾ وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾ فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١٤٨﴾ فَاسْتَفْتَاهُمُ **أَلَيْسَ الْأَبْنَاءُ** وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾ أَلَا إِنَّهُمْ مِّنْ أَفْكِهَمُ يَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَدَّ اللَّهُ **وَأَنَّهُمْ** لَكَذِبُونَ ﴿١٥٢﴾ أَصْطَفَىٰ الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾

الْعَرْلُ

قورەيش! بەبەيانيان و ئىئوران لەكەنارى گوندو شاره و ئىرانكراوه كانيانەو تىئەپەن و بەچاوى خوتان گوندەكانيان ئەبىنن كە چۆن و ئىرانكراون! ﴿**افلا تعقلون**﴾ دەنایا تىئاگەن و ئامۆزگارى وەرناگرن؟.

بەسەرھاتەكەى يونس عليه السلام:

﴿**وان يونس لمن المرسلين**﴾ بىگومان (يونس) يش يەكك بوو لە پەيامبەران ﴿**۱۴۰**﴾ **إذ أبق إلى الفلك المشحون**﴾ كاتى كە ھەلھات و چوو ھەلھات پەرەكەوہ ﴿**۱۴۱**﴾ **فساهم فكان من المدحضين**﴾ ئنجا كاتى خەرىكبوو كەشتىيەكە نقوم ببى، لەناوئەكتردا پشكيان ھاويشت كە: ھەركەسيك ناوى دەرچى دەبى بيخەنە ناوئاوہكەوہ، بۆ بارسووكى كەشتىيەكە، ئەويش لەپشك خست بەشداربوو، ئنجا گەرا لە خلیسكاوان و، قورعە بۆ دەرئەچوووان و، خرايە ناو ئاوہكەوہ ﴿**۱۴۲**﴾ **فالتقمه الحوت وهو مليم**﴾ ئینجا ماسییەكى گەورەو زەبەلاح (نەھەنگ) ھەلئیلووشى و، خۆى لۆمەو سەرکۆنە دەكرد ﴿**۱۴۳**﴾ **فلولا انه كان من المسبحين**﴾ ئینجا ئەگەرئەو بە راستى لەیادكارانى خوا نەبوايە ﴿**۱۴۴**﴾ **اللبث فى بطنه إلى يوم يبعثون**﴾ ئەوا تا رۆژى زیندوو بوونەو لەسكى ماسییەكەدا ئەمايەوہ، بەلام چونكە تەسبیحى خاوى زۆر ئەكرد: ﴿**۱۴۵**﴾ **فنبذناه بالعرء وهو سقيم**﴾ ھەلماندايە سەرزەوييەكى چۆل و وشك و خالى لەدارودرەخت و گياو رووہك، كە نەخۆش و ناساغیش بوو ﴿**۱۴۶**﴾ **وانبتنا عليه شجرة من يقطين**﴾ ئەوسا پرکەى كۆولەكەى گەورەمان لەلا پواند، بۆ ئەوہى بەگەلاپانەكانى سببەرى بۆ بكات، لەولاشەوہ وەك دەلین: گەلاى كۆلەكە، مئیش و مەگەزى لىئانیشى. جەماوہرى (سەلەف) دەلین: (یەقطين) كۆولەكەيە، پئغەمبەرىش عليه السلام لەناو خواردنەكاندا، ھەزى لەكۆلەكە كردوہ، (سەعیدى كۆرى جوبەیر) دەلى: (كل شجرة لا ساق لها فهى من اليقطين) واتە: گشت درەختىكى بى ساق ولاق، پئى دەلین (یەقطين) ﴿**۱۴۷**﴾ **وارسلناه إلى ماء الف او يزدون**﴾ وپاشان ناردمانەوہ بۆ لاى سەدھەزار كەسى، یان زیاتر. (ئىبن عەباس) دەلى: (۱۲۰-۱۷۰) ھەزار كەس بوون، وە لە (نەینەواى) (موصل) دائەنیشتن. ﴿**۱۴۸**﴾ **فآمنوا فمتعنهم إلى حين**﴾ ئینجا بەدەرچوونى (يونس) عليه السلام ترسيان لىئىشت كە خوا سزايان بدات، بۆيە ھەموو باروھالیان گۆراو پروايان ھینا، جائیمەيش تاكاتىكى ديارىكراو نازونىعمەتمان پیدان و ھیشتمانەوہ.

كىژ بۆ خوا دادەنن و، بۆ خۆشان كۆرا:

لەم چەند ئايەتەدا دیتە سەر ئەو باسە كە بى باوەرەكان ئەوئەندە ساويلكەو نەقام بوون، بۆ خۆيان رازى نەبوون كچيان ببى كەچى ئەيانوت: فریشتە كچى خوان! جا بۆئەوہ خوا ئەفەرمووى: ﴿**۱۴۹**﴾ **فاستفتحهم الربك البنات ولهم البنون**﴾ جا تۆ لەوانە پیرسە: ئايا كچان بۆ پەرەردگارتەو، كۆرانیشت بۆ ئەوانە؟. ئايەتى: (سبحانه ولهم مايشتهون).. یان ئايەتى: (وإذا بشر أحدهم بالأنثى ظل وجهه مسودا وهو كظيم) بۆ ئەو ھەقىقەتەيە. ﴿**۱۵۰**﴾ **أم خلقنا الملائكة إناثا وهم شامدون**﴾ ياخۆ ئەوان لەوى بوون ئیمە فریشتەكانمان بەمى دروستكرد، وا ئەلین فریشتە مین و كچى خوان! ﴿**۱۵۱**﴾ **الا إنهم من إفكهم ليقولون * ۱۵۲**﴾ **ولد الله**﴾ ھۆشيارین! بەراستى ئەو بى پروايانە ھەر بەدرۆى خۆيان ئەلین: خوا مندالى بوو! ﴿**۱۵۳**﴾ **وانهم لكانبون**﴾ بەراستى ئەوان درۆزن ﴿**۱۵۴**﴾ **اصطفى البنات على البنين**﴾ ئايا خوا كچانى ھەلئەردووە بەسەر كۆراند؟! ﴿**۱۵۵**﴾ **مالكم كيف تحكمون**﴾ چیتانە پریارى وا ئەدەن؟! ئیجگار نەفامانەو ساويلكانەيە پریارەكەتان ﴿**۱۵۶**﴾ **افلا تذكرون**﴾ دەنایا بیرناكەنەوہ؟ تا بزائن چ ھەلەيەكى گەورەتان كردووە لەدانانى مندال بۆ خوا ﴿**۱۵۷**﴾ **ام لكم سلطان مبين**﴾ ياخۆ بەلگەيەكى ئاشكراتان ھەيە لەو بارەوہ؟ ﴿**۱۵۸**﴾ **فاتوا بكتابكم ان كنتم صادقين**﴾ جا فەرموون بەلگەنامەكەتان بئین ئەگەر ئیوہ راست ئەكەن لەداواكەتاندا ﴿**۱۵۹**﴾ **وجعلوا بينه وبين الجنة**

نسباً هاو به شدانه ره کان له نیوان خواو فریشته دا خزمایه تیان دانا بوو، کاتی ئه یانوت: فریشته کچی خوان! **﴿ولقد علمت الجنة انهم لمحضرون﴾** و بهه قیقه فریشته کانیش باش دهران که ئه وانه ئه و قسه یه ئه که نه له دوزخه خدا ناماده ی سزا ده کرین **﴿سبحان الله عما یصفون﴾** پاک و خاوین و بیگه رده خوا له وشتانه ی ئه وان پیوه ی ئه لکینن و په سنی ئه و ی پیده که نه **﴿إلا عباد الله المخلصین﴾** به لام بهنده پاکه دلسوزه کانی خوا، رزگار دهن له ناگرو، ناماده ی سزاش نا کرین.

گومرا تر له موشريك نه و ديه باوهری پیده کا:

﴿فإنکم وما تعبدون﴾ جا به راستی ئیوه ئه و بتانه ش ده یان په رستن **﴿ما انتم علیه بغافنین﴾** ئه وه نین

بتوانن که س له سهر خدا گومرا بکه نه **﴿إلا من هو صال**

الجحیم﴾ مه گهر که سیک که بریاری خوی له سهر بی بو

سووتان بخیرینرته ناو دوزخه وه **﴿وما منا إلا له مقام**

معلوم﴾ وه فریشته کان ئه لین هه موو که سیک ئیمه

مه قامیک دیاریکرای خوی هیه **﴿وانا لنحن**

الصافون﴾ ده شلین بیگومان ئیمه ی بو جیه جیکردنی

فرمانه کانی خوا به ریز ده وه ستین **﴿وانا لنحن**

المسبحون﴾ و به راستی هه ئیمه شین له وتنی پاک

و خاوینی ئه و رانا وه ستین **﴿وان کانوا ليقولون * لو**

ان عندنا ذکرا من الاولین﴾ به راستی بی برویانی قوره ش

پیش هاتنی پیغه مبه ر **﴿نه یانوت: نه گهر ئیمه ش له لایه ن**

پیشینانه وه کتیبی خو مان بو جیما با "وه کو ته ورات و

نجیل" **﴿لکنا عباد الله المخلصین﴾** ئیستا ئیمه ش

له بنده پاک و پالیورا وه کانی خوا ده بووین **﴿فکفروا به﴾**

که چی کاتی قورئان هات پیی کافرو بی به روا بوون!!

﴿فسوف یعلمون﴾ ئینجا له مه ولا دهران ئه نجامی بی بروای

خویان.

سه رکه ونتی پیغه مبه ران به روا ته وه:

﴿ولقد سبقت کلمتنا لعیبادنا المرسلین﴾ به راستی له بابته بهنده نیرا وه کانه وه به ریارمان ده رچو وه

﴿إنهم لهم المنصورون﴾ که به راستی هه رنه وان و شوینکه وتوو ده کانیان یار مه تی ده رین هه به به لگه، هه م

له جه نگدا. **﴿وان جندنا لهم الغالبون﴾** بیگومانیشه هه له شکری خوا زال و سه رکه وتوو به سهر دوژمناندا.

به لی به شیوه یه کی گشتی ئاویه هه ره قیده و بیرو باوهری موسلمان سهر که وتوو، وه بیرو بۆچونه کانی دوژمن

باتل و پووچه ل بووه، نه گهر چی له هه ندی جیگا شدا به روا له دوژمن سه رکه وئ، چونکه خوا ئه یه وئ موسلماننه کان

پیبگه یه نی و بیانگه یه نیته پله ی شیای خویان بو هه لگرتنی ئه و بیرو باوهره. ئایه تی (کتب الله لا غلبن انا ورسلی

إن الله قوى عزیز) ۲۱/۵۸. وه ئایه تی: (انا لننصر رسلنا والذین آمنوا فی الحیاة الدنیا ویوم الأشهاد) ۵۱/۴۰.

ئەو راستىيە دەسلەپتىكى. ﴿**فَتَوَلَّوْا عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ**﴾ دەسا تۆش بۇ ماوەيەكى كەم پرويان لىۋەرگىرە تا بىر يارى جىھاد دەدرى ﴿**وَابْصُرْهُمْ فُسُوفَ يَبْصُرُونَ**﴾ جا كارىيان بىينەو سەيرىيان بىكە كاتى سزا دىتە سەريان، وە لە ئايىندەدا پىرۋى تۆۋ مۇسلمانان و شىكىستى خۇيان و بى پرويان دەبىينن ﴿**أَفْعِزَابُنَا يَسْتَعْجِلُونَ**﴾ ئايا بە ھاتنى سزىمان پەلە ئەكەن؟! ﴿**فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ**﴾ ھەر پىش دىت، جا كاتىك ئەوسزايە دابەزىيە ھەر دەرگى مائەكانيان، ئەوسا سەبىنى تىرسىنراۋەكان شوم و خراپ ئەبى، واتە: رۆژىكى سەخت و رەشيان ئەبى. ئىمامى (بوخارىي و مۇسلىم) دەللىن: كاتى پىغەمبەر ﷺ لە (خەيىبەر) دا رۆژى كىردەۋە دىتى و جۈلەكە بەتەرۋر بىل و خاكەنازەۋە دەرەچىن بۇ كىشتوكال و مەزراكانيان و، كاتىكىش سوپاكەى ئەويان دىت، وتيان: سۆيىد بەخۇا و موھەممەد خۇي و سوپاكەى ھات - پىغەمبەرىش - ﷺ ڧەرەمۇي: ((اللّٰهُ اَكْبَرُ خَرِبْتَ خَيْرَ، إِذَا نَزَلْنَا إِنَّا بِسَاحَةِ قَوْمٍ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ)). واتە: خۇا لە ھەمۇوان گەرەتەرە، خەيىبەر و ئىران دەبى، ھەركاتىكىش ئىمە دەمى دەرگى ھۆزى دۆژمەن بگىرىن، زۆر خراپ ئەبى بەيانى ئەو رۆژى تىرسىنراۋان؟! ﴿**وَتَوَلَّوْا عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ**﴾ دووبارە تۆ پرويان لىۋەرگىرە تا كاتىكى دىارىي كراۋ ﴿**وَابْصُرْهُمْ فُسُوفَ يَبْصُرُونَ**﴾ بىينە، لەمەۋلا ئەۋانىش ئەبىين بەرھەمى نكولى و بى پرويايى خۇيان و پىش دىت ﴿**سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ**﴾ بەرزىي و بىلندى، پاك و خاۋىنى بۇ پەرۋەردگارى تۆ، پەرۋەردگارى خاۋەن دەسلەت، لەو قىسانە ئەۋان پەسن و ۋەسفى ئەۋى پىئەكەن ﴿**وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ**﴾ و سلاۋو درۋىش بۇ سەرگىشت پەيامبەران ﴿**وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ**﴾ و سوپاس و ستايشىي نەبراۋە ھەتا ھەتايىش ھەر بۇخودايە كە پەرۋەردگارو راھىنەرى جىھانەكانە، چۈنكە ئەۋە خاۋەنى گىشت نازو نىعمەتە كان.

تېيىنى: ھەركات مۇۋىك وىستى لە جىگايەك ھەلسى و بچىت، سۈننەتە ئەم زىكرە بخۈينى: ((سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ)).

زۆر سوپاسى شايسە بۇ پەرۋەردەۋ راھىنەرى ھەمۇو دىنا، وا يارمەتى دام بۇ تەۋاۋەردنى

تەفسىرى سۈرەتى (صافقات).

*** **

۳۸ - سۈرەتى (صاد)

مەككەيىيە (۸۸) ئايەتە

بەناۋى خۇاي بەخشندە مېھرەبان

ئەم سۈرەتە لە دۋاي سۈرەتى (قەمەر) ۋە ھاتوتە خوارەۋە، ديارە ئەمىش ۋەك ھاۋچەشەنەكانى خۇي، باسى ئەم چەند شتە گىنگەيە دەكات، ۋەكو: يەكتاپەرستىي، ۋەحىي و سىرۋش بۇ پەيامبەر ﷺ پاداشت و تۆلە، زىندۋو بۈنۋە ئەكات. جا لە سەرەتاۋە بەسۈيىدىك بەقورئان دەست پىدەكات، پاشان يەكتاپەرستىي و، نكۋولى موشرىكەكان و، سەرسامبۈونيان لە بانگە ۋازەكەى موھەممەد ﷺ، ئىنجا چۈۋاندنى قورەيش بەگەلانى كەللە رەقى پىش خۇيان و ھاتنى سزا بۇيان.. دۋاترىش ھەندى لە داستانى پەيامبەران (عليهم الصلاة والسلام) بۇ دلخۇشيدانەۋە پەيامبەر ﷺ كۆتايىشى دىت بەباسكردنى ئەرگى زۆرگىرى پەيامبەر ﷺ كە لەگەل ھەمۇو پەيامبەرانىش ۋەك يەك ۋايە. جا بەم شىۋەيەش دەست پى ئەكات: ﴿**بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**﴾ * ص پىتى (صاد) يش ھەر ۋەك پىتى سۈرەتەكانى تىھىماي ئىعجازى قورئان و، رەمىزى بە گىزچۈۋنى قورەيشن لەبەرەمبەر

قورئانه وه ﴿ **والقرآن ذی الذکر** ﴾ سویند بهم قورئانه خاوهن شهره وه، که بۆکه سیّ کاری پیّ بکا، مایه ی ناو و شوهره تیکی چاک به رزو پیروزه، واته: ئەم قورئانه خوێ له خویدا موعجیزیه و، موحه ممه دیش ﷺ راست ئەکات ﴿ **بل الذین کفروا فی عزة وشقاق** ﴾ نه خیر، که ئەوان بپروا ناهینن به قورئان، له بهر ئەوه نیه قورئان ههق نه بی، له بهر ئەوه نییه که ناته و او بییه کیان تیا دیتبی، به لکو بۆ خویمان کافرو خوانه ناس و ده مار بهرز و ئاشوبسانن، بویه بپروانا هینن ﴿ **کم اهلکنا من قبلهم من قرن** ﴾ پیش ئەوانیش خه لکیکی زۆرمان له ناو برد، چونکه هه رئه و و پینه ی ئەمانه یان ده کرد ﴿ **فنادوا ولات حین مناص** ﴾ جا له کاتی هاتنی سزا که دا، هه ر هاوار هاوارو لاله یان بوو و داوای کۆمه کیان نه کرد، به لām کات کاتی رزگار کربوون نه بوو، نایه تی: (فلما احسوا باسنا اذاهم منها یرکضون) ۱۲/۲۱ دووپاتی ئەو ماناو مه به سته ده کات.

موشریکان له پیغه مبه ریتی و یه کتا په رستی و قورئان

سه را سیمه ن! :

﴿ **وعجبوا ان جاءهم منذر منهم** ﴾ سه رساممان له وه که هه ر له خویمان - نه ک له فریشته - په یام به ریکی (ترسینه ریان) بۆهات!؟ ئەم نایه ته ی ئیره، وه ئەو نایه ته وایه خوا له سووره تیکی تر دا ئەفه رموی: (اکان للناس عجا ان اوحینا إلى رجل منهم ان انذر الناس) ۲/۱۰. ﴿ **وقال الکافرون هذا ساحر کذاب** ﴾ بی باوه ره کان - له باتی ته سلیم بوون و باوه ره مینان - وتیان: ببی، نه بی، ئەم موحه ممه ده که ده لیت: من نیراوی خوام جادو و گه ریکی درۆزه! ﴿ **اجعل الالهة إلهة واحدا** ﴾ ئه ری هه موو خواکانی کردۆته یه ک خوا؟! ﴿ **إن هذا لشیء عجاب** ﴾ به راستی ئەمه که موحه ممه د ﷺ ده یلی، (واته: یه ک خوا په رستن) شتیکی سه یرو سه مه ره یه! ﴿ **وانطلق الملائمة منهم** ﴾ سه رکرده و ناو داره کانیا ن که و تنه ری و کۆره که ی (ئه بوتالیب) یان به جی هیشت پاش ئەوه ی داوای ناو بزێوانیا ن لی کربوو ﴿ **ان امشوا واصبروا علی آلهتکم** ﴾ جا به خه لکه که یان وت: له سه ر په رستنی خواکانتان بچن و سه بر بگرن و، ده ستیا ن لی به رمه دن ﴿ **ان هذا لشیء یراء** ﴾ به راستی ئەمه - که موحه ممه د هی ناویه تی و داوای په رستنی یه ک خوا ده کات - شتیکی خوازا وه له ئیمه، واته: پیلانی که دارێژ راوه بۆ دوور خسته وه کان له په رستنی خواکانمان ﴿ **ما سمعنا بهذا فی الملة الاخرة** ﴾ ئەمه ی موحه ممه د ده یلی بۆ په رستنی یه ک خوا، ئیمه له نایینی عیسا دا ﷺ نه مان بیستوه ﴿ **ان هذا لا اختلاق** ﴾ ئەم یه ک خوا په رستیه هه ردروو ساخته و هه لبه ستراره و! ﴿ **انزل علیه الذکر من بیننا** ﴾ نایاله نیوان ئیه دا که ئه وه مه موو ده و له مندو پیا و ما قو له مان تیا دیه قورئان بۆئه و هاتوه! ﴿ **بل هم فی شک من ذکرى** ﴾ نه خیر، نکو لی کردنی قورئان له رووی زانسته وه نیه، به لکو له به ره تا له شکدان له قورئانی من ﴿ **بل لما یذوقوا عذاب** ﴾، نا، به لکو جارێ سزای منیا ن نه چیژتوه. چونکه ئەگه ر چیشتبا یان، باوه ریا ن ده کرد. (ئین عه باس) ده لی: کاتی

سورة الاحزاب

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

ص وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾ بِلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾ كَرِهَ الْمُكَافِرِينَ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادَ وَأَوَّلَاتٍ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾ وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾ أَجْعَلُ لِلْأَلَمَةِ إِلَهًا وَجَدًّا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ﴿٥﴾ وَانْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنْ آمَسُوا وَاصِبُوا أَعْلَى الْهَيْكَلِ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾ مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا اخْلَاقٌ ﴿٧﴾ أَمْ نَزَّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرَ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَذُوقُوا عَذَابٍ ﴿٨﴾ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ﴿٩﴾ أَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرَوْا فِي الْأَسْبَابِ ﴿١٠﴾ جُنْدٌ مَا هُنَا لَكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ ﴿١١﴾ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُرًّا وَأَوَّادٌ ﴿١٢﴾ وَثَمُودٌ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَبُ لَيْكَةِ أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ ﴿١٣﴾ إِنْ كُلُّ إِلَّا كَذَبُ الرُّسُلِ فَحَقَّ عِقَابٌ ﴿١٤﴾ وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا الصَّيْحَةَ وَجَدَ مَا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٥﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا فِقْطَنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

که (ئەبوتالیب) نەخۆشکەوت، دەستەیک لەناو دارانی قورەیش - بە ھاوڕێیەتی (ئەبوجەهل) - چوون بۆلای و پێیان وت: تۆ دەزانی برازاکەت چی دەکاو، چی دەلی بەخااکانمان؟! بەلکو بنێری ئامۆزگاری بکەیت! ئەویش ناردی و ھات و چوو ژوورەو و، دیتی لەتەنیش ئەبوتالیبی مامیەو جیی تەنھا کەسی ماوہ جا (ئەبو جەهل) لەترسی ئەو نەوہ نەوہک موحمەد ﷺ لەوێ دانیشی و، بەقسە شیرینەکانی ئەبوتالیب نەرم بکا، پەلاماری داو چووہ پالی ئەبوتالیب، ئیتەر جی بۆ پیغەمبەر نەمایەوہ و لەلای دەرگاکیوە دانیشت! ئەمیش وتی برازاکەم! بۆ چ خزمان گلەییەت لێدەکەن سەبارەت بە خااکانیان؟! فەرمووی: مامە! من تەنھا یەک قسەم ھەیە، ئەگەریی لێن و بەگۆیم بکەن ئەو ھەموو عەرەب گوێرایەل دەبن و، ئەگەر عەجەمەکانیش نەیلێن سەرانی خۆیان دەدەن. جا ھەموویان لەقسەکە ی داچلەکین و وتیان: ئیمە لەباتی ئەو، ئەو وشەییە دەلێن. ئەبوتالیب وتی: برازاکەم! وشەکە ی تۆ چییە؟ فەرمووی: (لا إله إلا الله) یە. پاش ئەو ھەموو تووڕە بوون و ھەلسان و رویشتن و خۆیان ئەتەکان و بەدەم رێگەوہ دەیانگوت: (اجعل الآلهة إلها واحدا). (ئێین جەریر، ئەحمەد، نەسائی، ترمزی) رێوایەتیان کردوہ. ﴿ام عندہم خزائن

رحمة ربك العزيز الوهاب﴾ ئەوانە و انکولی پەيامبەریتی تۆ ئەکەن، مەگەر گەنجینە ی فەزل و میھرەبانی پەرورەدگاری بەتواناو خاوەن بەخشنە ی تۆیان لایە؟ تا بەئارەزووی خۆیان کێیان پی چاکبی بیکەنە پەيامبەر؟ ﴿ام لهم ملك السموات والأرض وما بينهما﴾ یاخو خاوەنداریتی ئاسمانەکان و زەوی و ئەو ی نیوانیان ھێ ئەوانە، تا بەئارەزووی خۆیان کی دەکەنە پیغەمبەر؟! ﴿فليرتقوا فی الأسباب﴾ جا ئەگەر ھی ئەوانە دەبا بەئاسمانەکاندا پەیتزەدانن و سەرکەون و بەرز بنەوہ و لەوێ راویژی بونەوہر بکەن و کێیان پی شیاو بوو بیکەنە پەيامبەر، نەھیلن وەحیت بۆ بیت ﴿جند ما هنالك مهزوم من الأحزاب﴾ دیارە ئەوانە ئەم قسانە دەکەن، کاتی خۆی لە (بەدر) سوپایەکی شیرزەو ریسواو تیکشاون، پیکھاتوون لەچەند دەستە و پارتیک. واتە: ئەمانە لەئەنجامدا ھەر رۆژیکی رەشیان بۆ ئەبی، ئەوہ بوو لە (بەدر) و لەچەند جیگایەکی تردا تیکشکان.

لە قێکردنی گەلانی پێشوو پەند وەرگرن:

﴿كذبت قبلہم قوم نوح وعاد وفرعون ذو الأوتاد﴾، پێش قورەیشیش گەلی (نوح) و، عاد ی گەلی (صالح) و، فیعەونی لەشکردار ﴿وشمود وقوم لوط وأصحاب الأيكة﴾ ھۆزی (سەموود) و ھۆزی (لوط) و خەلکی ناوباخچە چروپرەکان - واتە: گەلی شوعیب - پەيامبەرەکانیان بەزماندرۆزن زانیو برۆیان نەھینا ﴿ولئك الأحزاب﴾ ئا ئەوانەیش پارتەکان، واتە: ئەوانە ی کۆبوونەوہ بۆ لەناو بردنی پەيامبەرەکانیان ﴿إن كل إلا كذب الرسل فحق عقاب﴾ گش ئەوانە پەيامبەرەکانیان بەدرۆزن دانا! ئینجا سزای منیان بۆ پێویست بوو ﴿وما ينظر هؤلاء إلا صيحة واحدة﴾ ئەم بێباوہرانی مەککەییەش، ھەر چاوہنۆپی نەعرەتەو دەرنگیکی گەرە (واتە: نەفخە ی زیندوو کردنەوہ) دەکەن و، ئیتربە رۆژکە ی خۆیان دەگەن ﴿ما لها من فواق﴾ ھەرکە ھاتیش دووبارە بونەوہ نیە، واتە بە ئەندازە ی ماوہ ی دووجار دۆشین و شتریکیش، مۆلت نادرین. بەلکو زوو لەناو دەبری ﴿وقالوا ربنا عجل لنا قطننا قبل يوم الحساب﴾ بەگالتەیشەوہ وتیان: ئە ی پەرورەدگاری ئیمە! پێش رۆژی حیساب و پاداشت و تۆلە، بەشە سزاکەمان بە پەلە بۆ بیئە! واتە: ئەگەر موحمەد ﷺ راست دەرگا زیندوو بوونەوہ ھەیە، دەبا ھەر ئەمڕۆ سزیمان بدا، وەک ئەیانگوت: (اللهم إن كان هذا هو الحق فأمطرنا علينا..) ۳۲/۸.

باسیکی داوود علیہ السلام:

﴿**اصبر علی ما یقولون**﴾ خۆ راگر به ئه‌ی موحه‌مه‌دا! له‌به‌رامبه‌ر ئه‌وه‌وه ئه‌وان ده‌یلێن، چوون تو خوات له‌گه‌له‌.. دیاره ئه‌مه دله‌خو شکردن و دلدانه‌وه‌ی په‌یامبه‌ره علیه السلام به‌رامبه‌ر ئه‌و هه‌موو ئازارو بیزاره‌ی قوره‌یشه **﴿واذکر عبدنا داود ذا الاید﴾** ده‌سا فه‌رموو (داوود) پیغه‌مبه‌ر (علیه السلام) وه‌یر بینه، که له‌نا یینداری و له‌خوا په‌رستی و ده‌سه‌لاتدا عه‌بدیکی خاوه‌ن هی‌زی ئی‌مه بوو **﴿انه اواب﴾** بینگومان له‌هه‌موو کاریکدا هه‌میشه ئه‌و، گه‌راوه‌ ته‌به‌کاربوو بۆ لای خوا، هه‌رده‌م گوناهێ، ده‌غده‌غیه به‌دلایا هاتبا به‌په‌له په‌شیمان ده‌بوویه‌وه و ده‌گه‌رایه‌وه لای خوا، دیاره هه‌موو پیغه‌مبه‌ران پیشه‌یان هه‌ر ئه‌وه بووه، وه‌کو پیغه‌مبه‌ریش علیه السلام ده‌فه‌رموی: ((...إنی لأستغفر الله فی

اليوم واللیلة مائة مرة...)) موسلیم/ بابی (۱۲)، ژماره‌ی فه‌رمووده: (۲۷۰۲). واته: بینگومان له‌ماوه‌ی شه‌وو روژیکا من سه‌دجار (استغفرالله) و داوای لی‌بو‌ردن له‌خواده‌که‌م. **﴿إنا سخرنا الجبال معه یسبحن بالعشی والإشراق﴾** به‌راستی ئی‌مه کی‌وه‌کانیشمان را مکردبوو که له‌گه‌لی هه‌موو ئی‌واران و به‌یانان ته‌سبیحاتیان ده‌کرد **﴿والطیر محشورة﴾** هه‌روا مه‌ل و په‌له‌وه‌ره‌کانیش کو‌مه‌ل ده‌بوون و به‌فه‌رمانی خوا له‌گه‌ل داود دا ته‌سبیحاتیان نه‌کرد **﴿کل له اواب﴾** هه‌مووشیان (کی‌وان و په‌له‌وره‌کان) ملکه‌چی فه‌رمانی ئه‌و ده‌بوون و هه‌رده‌م به‌ره‌و ئه‌و ده‌هاتن، له‌وه ئه‌چی هه‌ندی که‌س له‌م هه‌وال و باسه‌دا سه‌راسیمه مابی!، به‌لام ئه‌وانه‌ی که‌خو‌یان یه‌کلا کردو‌ته‌وه بۆ خوا چاک‌ده‌زانن و، تی ئه‌گه‌ن که‌بو‌نه‌وه‌ر هه‌موو به‌ره‌فه‌رمانی خاویه‌و، هه‌موویشی مانای بوونی خوا و تاک و ته‌نیایی ئه‌و ده‌گه‌یه‌نی **﴿وشددنا ملکه﴾** و ده‌سه‌لات و پاشایه‌تی‌ه‌که‌یمان بۆ توندو تو‌لکرد، به‌ زۆری سو‌پاو سه‌ره‌که‌وتن و سام و هه‌یه‌ت **﴿وآتیناه الحکمة وفصل الخطاب﴾** په‌یامبه‌ریتی و فه‌م و، ورده‌کاری و،

کارزانی و، خیتابی کی‌شه‌ بره‌وه‌مان پێدا، تا کی‌شه‌ی خه‌لکی پێی بپه‌یته‌وه‌و پێی‌چاره‌ی بکات.

دوو دادچی ده‌چنه‌ لای داوود علیه السلام:

﴿**وهل اتاک نبا الخصم إذ تسوروا المحراب﴾** ئایا تو ئه‌ی موحه‌مه‌دا! هه‌والی داواچی‌ه‌کانت پێگه‌یشتوه‌، کاتی که‌ به‌دیواری عیباده‌تخانه‌که‌ی (داود) دا بی‌ئێزن و مؤه‌ت سه‌ره‌که‌وتن، بۆ برانه‌وه‌ی کی‌شه‌یه‌ک هه‌یان بوو؟ **﴿إذ دخلوا علی داود ففرغ منهم﴾** کاتی که‌ بی مؤه‌ت وه‌رگرتن چوونه ژووره‌وه‌ لای (داوود)، له‌بینیان شله‌ژاو ترسا **﴿قالوا لا تخف خصمان بغی بعضنا علی بعض﴾** وتیان: مه‌ترسه‌! ئی‌مه دوو داواچین دژ به‌یه‌کترو، داوامان له‌ سه‌ر یه‌کتر هه‌یه، هه‌ندی‌کمان سته‌می له‌و هه‌نده‌که‌ی تر کردوه **﴿فاحکم بیننا بالحق ولا تشطط﴾** جا هاتووین له‌ ئی‌وانماندا به‌دادگه‌رانه داوه‌ریی بکه‌و سته‌م له‌هیچ لامان مه‌که **﴿واهدنا إلی سواء الصراط﴾** و بۆ راسته‌ری

أَصْبَرَ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَأَذْكُرُ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿١٧﴾ إِنَّا سَخَرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعُشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ ﴿١٨﴾ وَالطَّيْرَ مُحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ ﴿١٩﴾ وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَءَاثَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ الْخِطَابِ ﴿٢٠﴾ وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَصْمِ إِذْ سُورُوا الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾ إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ خَصْمَانِ بَغَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَاحْكُم بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾ إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَجْعَةً وَلِي نَجْعَةٌ وَجِدَّةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾ قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ سُوَالُ نَجْمِكَ إِلَى نَجَاحِهِ وَإِنْ كَثِيرٌ مِنَ الْخَاطِئِ لَيَبْغِي بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ ﴿٢٤﴾ فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَى وَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٢٥﴾ يٰدَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ مَّا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾ وَمَا عَلَّمْنَا الْقَتْلَ

رینمونیمان بکه، واته: بهریکی دادگهریمان بکه ﴿**۲۳** **إِنْ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً**﴾ کیشه کهیشمان نه مهیه: که نه برامه (۹۹) سهر مهری هیه ﴿**وَلِي نَعْجَةً وَاحِدَةً**﴾ و منیش تهنه یهک مهرم هیه ﴿**فَقَالَ أَكْفَلْنِيهَا**﴾ کهچی هیمان نه لی: ده بی نهو تهنه مهرشم پییده ی! ﴿**وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ**﴾ وه له قسه شدا به سهرما زاله و دهره قتی نایه م، جا لیژدها له بهر گه وره یی سته مه که، (داود) پیغه مبه ر پله یکردو له کیشه ی (مدعی علیه) نه پرس ی، بزانی چیه، نهو جا بریار بدات ﴿**۲۴** **قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجِكَ إِلَى نَعَاجِهِ**﴾ بویه به خیرایی به خاوه ن سکا لاکه ی وت: به راستیی به داواا کردنی مهره که ت، بو پال مهره کانی خو ی، سته می لیگردو ویت ﴿**وَإِنْ كَثِيرًا مِّنَ الْخِلَاءِ لِيَبْغِيَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ**﴾ هه روایشبووه به راستی زوری له شه ریکه ماله کان فیل و سته م له یه کتر نه که ن ﴿**إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ**﴾ نه وانه نه بی ت که باوهریان هیئاوه و کرده وه چاکه کان یان کردووه ﴿**وَقَلِيلٌ مَّاهُمْ**﴾ دیاره نه وانه ییش زور که من. له وه نه چی - خوا خویشی چاکتر نه زانی - نهو دوو داواا چیه فریشته بوون، چونکه هه ر پاشی باسکردنی کیشه که یان، له پیش چاو (داود) دا ونبوون و نه مان، فریشته بوون، خوا ناردنی بو تاقیکردنه وه ی شیوه ی حوکم و دادگایی (داود). ﴿**وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ**﴾ ئیتر داود زانی که ئیمه بهو کیشه یه تاقیمان کردو ته وه ﴿**فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ**﴾ ئنجا - سه باره ت به وهه له یه ی کردی - به په له داوا ی لیبوردنی له په رورده گاری خو ی کردو به سوژده دا که وت و گه رایه وه بو لای خوا به تهویه، پیشه و شافیعی ده لی ت: (سوژده ی سووره تی (ص)، سوژده ی شوکرانه بزیری خواجه، (ثین عه باس) ده لی ت: (لیست من عزائم السجود، وقد رأیت رسول الله ﷺ یسجد فیها) مسند احمد، فتح الباری ۴۰۵/۸، سنن ابی داود، عارضة الأحوذی، النسائی). ﴿**۲۵** **فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ**﴾ ئینجا ئیمه ییش زووبو مان پوشی. به داخه وه له م جییهدا هه ندی ته فسر بری شت دهنووسن، که س رووی نیه بوپیاویکی به شه ره فی دنیا ییشی بنووسی، ئیتر نازانم چون ده توانن بویه یامبه ریکی وهک داوودی بنووسن! نه گه رچی زوریکیان به توندی ره تی ده نه وه، وهک (رازیی، به یزاوی، ئالووسی، ثین که سیر، قاسمی، حیجازی، مه راغی، شه نقیتی، سید قوتب و... هتد) له ولاشه وه خوا خو ی نه فهرموی: ﴿**وَإِنْ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحَسَنُ مَّآبٍ**﴾ بیگومان نه ولای ئیمه نزیکیه ک و خوش جیگه یه کی بو هیه له به هه شتدا، وهکو له جیگایه کی ترده ده فهرموی: (وإن للمتقين لحسن مآب جنات عدن مفتحة لهم الأبواب) ۴۹/۳۸-۵۰. نه مه له لایه که وه، له لایه کی تریشه وه تاقیب و به داوا ده یانی جو ری تاقیب کردنه وه که، باری راستی رو داوه که روون نه کاته وه. راسپارده یه ک بو دادوهر و حوکمرانه کان: ﴿**۲۶** **يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ**﴾ نه ی داود! به راستیی ئیمه تو مان کرده جینشین له سهر زه ویدا بو به ریوه بردنی کاروباری مه رد م ﴿**فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ**﴾ ده سا تویش به شیوه یه کی په سهندو به هق و دادگهرانه له نیوان خه لکدا بریار بده و حوکم بکه، واته: وهک به فهرموی: په له مه که وه له هه ردو و لایه نی کیشه که پرسیار بکه، وهک نهو کیشه یه مه که، که ده ت تیدا کرد، چونکه پیش نه وه که له (مدعی علیه) پرسیار بکه ی ت، بریای خو ت دا! ﴿**وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ**﴾ وشوین هه وائاره زو و مه که وه له حوکم کردندا ﴿**فِيضِلْكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ**﴾ تا به و هویه وه له ریگای خوا گو مرات بکات ﴿**إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ**﴾ بیگومان نهو که سانه ی که له ری خوا لاده دن و گو مراه نه ن ﴿**لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ**﴾ سزاو چه زره به ی توندو سه ختیان بو هیه ﴿**بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ**﴾ به هوی نه وه ی که روژی حیساب و پا داشت و توله یان، له بیر کردووه.

به‌دیهنانی نهم دنیا به بوی...

﴿وما خلقنا السماء والأرض وما بينهما باطلا﴾ ناسمان وزهوی و، شهوش له‌نیوانیادیه به باتل و بی‌هوده دروستان نه‌کردوه ﴿ذلك ظن الذين كفروا﴾ شهوه که بهی هوده دروستانکردن، گومان و بوجوونی بی پروا خوانه‌ناسانه ﴿فويل للذين كفروا من النار﴾ سزاو تیاچوون بوی پروایان له‌ناوناگری دوزه‌خدا. ینجا خوا باسده‌کا که: حکمهت و عدل له‌واده، نابی موسلمان و کافر وه‌کو یه‌ک بن، بویه ده‌فرموی: ﴿ام نجعل الذين آمنوا وعملوا الصالحات كالمفسدين في الأرض﴾ نایا ده‌کریت شه‌وانه‌ی که باوه‌ریان هیناوه کاره‌چاکه‌کانیان کردوه، وه‌کو به‌دکاران و نازاوه‌گیران له زه‌ویدا دابنن و وه‌ک یه‌ک حسیبیا بوی بکه‌ین؟ ﴿ام نجعل المتقين كالفجار﴾ یاخوده‌بی خه‌لکانی‌پاریزکار، له‌گوناح و تاوان، وه‌کو خه‌لکانی خراپ‌کار دابنن؟ ینجا خوا نامانج له ناردنه‌خواره‌وی نایه‌ته‌کانی قورئان باس ده‌کاو ده‌فرموی:

﴿كتاب انزلناه إليك مبارك﴾ شه‌مه کتیبیکه پیروز، دامان به‌زاند بوی تو شه‌ی موحه‌مه‌دا! ﴿ليدبروا آياته﴾ تا شه‌وانه له‌نایه‌ته‌کانی رابمین ﴿وليتذكر اولوا الالباب﴾ وفامیده و ژیره‌کانیش ناموزگاری لی‌وه‌رگن. (شیخ حه‌سه‌نی به‌صری) ده‌لیت: سویندم به‌خوا له‌به‌رکردنی گشت پیته‌کانی هه‌موو قورئان و، پشتگوئی خستنی مه‌به‌سته‌کانیشی ته‌ده‌بور و تیفکران نییه، هه‌ندی که‌س شه‌لی: شه‌مه سویندی بیت ته‌واوی قورئانم له‌به‌ره‌و ته‌نها پیتی‌کم لی‌نه‌په‌راندوه، به‌لام شه‌که‌ر ماناوداواکاریه‌کانی پشتگوئی خستنی، سویند به‌خوا شه‌که‌سه هه‌موو قورئانی په‌راندوه و پشتگوئی خستوه‌و!

کورت به‌سیکی سوله‌یمان ﷺ:

له‌م چه‌ند نایه‌تانه‌شدا داستانه‌که‌ی (سوله‌یمان) ده‌ست پی‌ده‌کاو شه‌فرموی: ﴿وهبنا لداود سليمان﴾

وه‌سوله‌یمانیشمان به‌خشی به‌داود و کردمانه په‌یامبه‌ر ﴿نعم العبد إنه أواب﴾ سوله‌یمان به‌نده باشه‌بوو، چونکه هه‌رده‌م رویی له‌نیمه‌بوو ﴿إذ عرض عليه بالعشي الصافنات الجياد﴾ به‌یاد بکه که دوا نیوه‌پویه که‌سه‌پ و مایینه‌چابوک و تیز‌په‌وه‌کانی - له‌سه‌ر نووکی (پی) وه‌ستابوون و ناماده‌کراوون بوی جیهاد، نیشانی دران ﴿فقال إني أحببت حب الخير عن ذكر ربي﴾ ئنجا وتی: به‌راستی من شه‌مه شه‌سپانه‌م خوش ده‌وی، چونکه که‌ره‌سه‌ن بوی جیهاد، خوشه‌ویسته‌نه‌که‌شم له‌یادکردنی خواوه‌نده‌وه په‌یدا بووه، سوله‌یمان چاوی بری‌بوویه شه‌وه‌سه‌په‌ره‌سه‌ن و چاپوک و تیزانه‌که به‌به‌رده‌میا ده‌هاتن و ده‌چون، ینجا غاردران ﴿حتى توارت بالحجاب﴾ تا له‌به‌رچاویا دیارنه‌مان. جا شه‌وه‌موو شه‌سه‌پ و چاره‌وییه بوسه‌رکرده‌یه‌کی به‌غیره‌ت و موجه‌ید، گومان نییه که‌شتیکی ناوازه‌یه و دیارده‌یه‌کی به‌رزی سه‌ربازییه، بویه سوله‌یمان یش زورخوشحال بوو پییان وه‌ره‌سیری شه‌کردن، پی‌خوش‌بوو

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا
فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾ أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ
﴿٢٨﴾ كَتَبَ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبْرَكًا لِيَذَّبَ أَتَيْنَهُ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو
الْأَلْبَابِ ﴿٢٩﴾ وَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ
﴿٣٠﴾ إِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعَشيِّ الصَّفَانَتِ الْجَيَادِ ﴿٣١﴾ فَقَالَ إِنِّي
أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾
رُدُّوهُا عَلَيَّ فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا
سُلَيْمَانَ وَالْجِنَّ عَلَى كُرْسِيِّهٖ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٣٤﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ
لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِّنْ عِندِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾
فَسَخَرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾ وَالشَّيَاطِينُ
كُلُّ بَنَاءٍ وَعَوَاصٍ ﴿٣٧﴾ وَأَوَّخِرَ مِنْ قُرْآنٍ فِي الْأَسْفَادِ ﴿٣٨﴾ هَذَا
عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾ وَإِن لَّهُ عِندَنَا زُلْفَىٰ وَحُسْنُ
مَّآبٍ ﴿٤٠﴾ وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ
بُئْسَ وَعْدًا ﴿٤١﴾ أَرَاكَ بِرَحْمَتِكَ هَذَا غَشْلًا بَارِدًا وَسَرَابٌ ﴿٤٢﴾

چاوی لیان کلا نهی، به لام کاتی دور که وتنه وه په نهانیون. ﴿**۲۳ ردما علی**﴾ نهوساوتی: دوباره بییاگیرنه وه بوم ﴿**فطفق مسحا بالسوق والاعناق**﴾ نه سپه کانیان بؤگیراپه وه، نهویش له بهر ریژ لیانیان وهك (علی کوری تهلهو ئین عهباس) دهلین و (ته بهری) ش په سهندی کردوه: سوله یمان دهستی هیئا به لاق وبه گهر دنیا ندا.

تاقییکردنه وه که ی سوله یمان الله:

﴿**۲۴ ولقد فتنا سليمان**﴾ به راستی سوله یمانیشمان تاقیکرده وه، به نه هیشتنی دهسه لاتکه ی ﴿**والقينا علی کرسیه جسدا**﴾ لاشه یه کمان هاویشته سرکورسیه که ی ﴿**ثم اناب**﴾ پاشان په شیمان بوویه وه، گه پراهه وه لای ئیمه، ئیمهش دهسه لاتکه مان بؤ گیراپه وه. سه بارهت به دیاریکردنی جوړی تاقیکردنه وه که گه لی قسه و قسه لؤك هیه، به لام هه رنه میان به چاک ده زانم (ئین که سیر) هه لیبژاردوه وه ده لی: خوا جوړی نه وجهه ستیه ی هاویرزراهه سر کورسیکه ی سوله یمان دیاری نه کردوه، له بهر نه وه ئیمهش لی بی دهنک ده بین وباوه پمان هیه که خوی کار جوان به (جهسه د) ځک، سوله یمانی تاقیکردو ته وه، ده شلی: هه ر شتیک له باره ی دیاریکردنی وه گوترا بی له (ئیسراییلیات) وه پشته پینا به سریت. خاوه نی (فی ظلال القرآن) سه بارهت به (الصافات الجیاد)، وه هه روه ها له مه پره وه جهسه ده ی خرایه سرکورسیه که ی سوله یمان ده لیت: دوونماژه هیه: به لام نه وه ی راستی بی، من هیچیانم به دل نییه، چونکه دورنیه ده ست هه لبه ستی جووله که بی، جگه له وهیش هیچ سهنه دیکی نه وتو نیه پشتیان بگری. وه نایشتوانم قه ناعه تیان پی بکه م و دلنیابم لیان، له ولایشه وه ته نها یه که فرموده هیه بؤنه مه بهسته، له راستییدا نهویش دلنیانه بووم که په یوه ندی به ورووداوه وه هه بیت: (أخرج البخاری فی صحیحه: قال سليمان لأطوفن الليلة علی سبعین امرأة کل واحدة تأتی بفارس یجاهد فی سبیل الله، ولم یقل إن شاء الله، فطاف علیهن فلم یحمل إلا امرأة واحدة، جاءت بشق رجل، والذي نفسی بیده لو قال إن شاء الله لجاهدوا فی سبیل الله فرسانا أجمعون). جائه وه ی ئایه ته کان ئاماژه ی بؤنه که ن ئایده گونجی هه رنه وه له ته مناله بیت، دیاره نهویش هه رنه گهریکه. مهسه له ی نه سپه کانیش ریوایه تی که ده لیت: سوله یمان نه سپیکی زوری راگرتبوو به مه بهستی جهاد، جا سه رله ئیواره یه کیان سه ری لیدان و، به وه ی وه سه رگهرم بوو ونویرژکی خوی هه بوو که له پییش خورئاواوه نه یکرد له کیسی چوو. نهویش له باتی نه وه نه سپه کانی هه موو سه رپرین، به لام نه وه ی راستی بیت هیچیان ناچنه نیودله وه، که و ابوو ته نها نه وه نده نه توانین بلین: خوی گه وره نهو دوو په یامبه رهی وه که په یامبه رانی تر تاقیکرده وه، به لام حه قیقه تی چونی ته ییه که ی نازانین. (موحه ممه د بن جه میل زینو) نه لیت: من پیم وایه که سوله یمان جیهادی زورلا مه به ست بووه، هه ربویه نه سپیکی زوری راگرتبوو، گه لی کاتیش خوی پیوه یان سه رگهرم نه کردو وهك مانوړی سه ربازی له گوړه پاندا نه یهینان نه ییردن... هه ر توزوعه ره قیکی به سه رو مل وگهر دنیا نه وه دیتبا لای نه بر دو نه یته کان، هه روهك چو و لاخ قاشاو نه دری، موحه ممه ده میل ده لی: من نه مه م به لاوه په سهنده نهك نه وه که گوا یا هه موویان ی سه ری برین وگوشته که یانی به سه ره ژاراند دابه شکر دبی. نه وه ی راستی بیت (به نده) ش هه رنه مه م به دلله، هه ربویه له سه رنه م رایه ته فسیری ئایه ته کانم کرد. چوون (علیی کوری نه بی طلحه، ئین عهباس) یش هه ربه م شیوه یه ده لین، ئیمامی (ئین که سیر) ده لی: (وهذا القول اختاره ابن جریر) ئین جه ریری ته به ریش هه ر نه م قسه یه ی په سهند کردوه. ﴿**۲۵ قال رب اغفر لی وهب لی ملکا لا ینبغی لاحد من بعدی**﴾ سوله یمان زور زو په شیمان بوویه وه وتی: په روه ردگاری من! بمبه خشه و حوکم ودهسه لاتیکی وایشم پی ببه خشه که له دوی من گیری هیچ که سیک نه که ویت، تا بیته موعجزه و نیشانه ی په یامبه ریتیم، وهك نه وه که هه ر په یامبه رهی، موعجزه ی خوی

هه‌بووه **﴿إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ﴾** بیگومان هه‌ر نه‌تۆی به‌خشنده **﴿فَسَخَرْنَا لَهُ الرِّيحَ﴾** ئینجا ئیمه‌یش نزاکه‌یمان لی‌توهرگرت و ، (با) مان بۆ که‌ویی و رامکرد **﴿تَجَرَّى بِأَمْرِهٖ رِخَاءً حَيْثُ أَصَابَ﴾** به‌نهرمیی و له‌سه‌ر خو بۆ هه‌ر جیگایه‌ک و یستبای به‌فه‌رمانی ئه‌و ده‌که‌وته پێ و ده‌پۆیی **﴿وَالشَّيَاطِينُ كُلُّ بَنَاءٍ وَغَوَاصٍ﴾** و هه‌موو وه‌ستا به‌نایه‌ک و ژێرده‌ریایه‌ک له‌شه‌یاتینمان بۆکه‌وی و رامکرد، تا هه‌ندیکیان له‌وشکانیدا بێناسازی بۆ بکه‌ن و، هه‌ندیکیشیان سه‌رقالی بنی ده‌ریاکان بن **﴿وَأَخْرَجَ مَقْرِنَیْنِ فِی الْاَصْفَادِ﴾** و هیندیکی‌تریشیان پیکه‌وه کو‌ت و زنجیرکرا بوون، چونکه زیانبه‌خش بوون و گوێرایه‌ل نه‌بوون! به‌لێ رام و که‌ویی کردنی جنۆکه بۆ ئیش و کاروو، ته‌وق و زنجیر کردنی هه‌ندیکیشیان، بۆ‌خوای گه‌وره‌ کاریکی زۆر ساده‌و ئاساییه‌، بۆیه‌ پرومان وایه‌ که‌ خوا ئه‌و ئیشه‌ی بۆ (سوله‌یمان) کردووه‌ له‌وه‌لامی (رب هب لی ملکاً لا ینبغی لاحد من بعدی...) دا. **﴿هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ اَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾** و‌حیمان بۆی کرد: ئه‌مه‌ به‌خششی بێ ژماره‌ی ئیمه‌یه‌، ده‌ساتۆش (ئه‌ی سوله‌یمان!) ببه‌خشه‌، یا رای بگره‌، هه‌چ جو‌ره‌ لیکۆلینه‌وه‌یه‌کت له‌سه‌ر نه‌یه‌ **﴿وَإِنْ لَهٗ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحَسَنَ مَّآبٍ﴾** به‌راستی لای ئیمه‌ نزیکیه‌ک و خو‌ش جیگایه‌کی بۆ هه‌یه‌. سه‌رنجێک: (قورتوبی) گه‌لێ شتی سه‌یرو سه‌مه‌ره‌ی له‌باره‌ی ئه‌م (فیتنه‌ی) (سوله‌یمان) نه‌وه‌ له‌ (سه‌عه‌بی) یه‌وه‌ هه‌یناوه‌، هه‌رچه‌ند خو‌ی هه‌ندیکی ره‌ت ئه‌کاته‌وه‌، به‌لام زۆریکیشی بێ (ته‌علیق) جی دیلی! (شیخ عرفان العشا) لیکۆله‌روه‌و ده‌ره‌ینه‌ری فه‌رموده‌کانی ته‌فسیری قورتوبی ده‌لی: (والثعلبی هذا کذاب متروک یروی الموضوعات والإسرائيلیات. وکذا کتابه‌ المسمى با(العرائس). وه‌ هه‌روه‌ها له‌به‌رگی (۸ل ۴چ ۱۹۹۵) ده‌لی: (واما الحکیم الترمذی - رحمه‌ الله - فقد ساق فی کتابه‌ (نوادیر الاصول) احادیث موضوعه‌ ولا اصل لها کثیرا ما اعتمد علی روايته‌ المصنف ای القرطبی رحمه‌ الله فتنبه‌ لذلك.

سه‌رپورده‌که‌ی ئه‌یوب **﴿عَلَّی﴾**:

﴿٤١﴾ وَاذْکُرْ عَبْدَنَا اَيُّوبَ﴾ باسی به‌نده‌که‌مان (ئه‌یوب) ی کو‌ری (ئیسحاق) سه‌لامی خویان له‌سه‌ر بی‌ت بکه‌ **﴿إِنْ نَادَىٰ رَبَّهٖ اَنِیْ مَسْنَى الشَّيْطَانِ بِنَصْبٍ وَعَذَابٍ﴾** کاتی که‌ هاواری بۆ په‌روه‌ردگاری خو‌ی بردو وتی: بیگومان شه‌یتان منی دوو چاری ناره‌حه‌تی و له‌ش به‌باری کردوم. قورئان جو‌ری به‌لاو ناره‌حه‌تییه‌که‌ی دیاری نه‌کردووه‌.. وه‌ له‌و باره‌وه‌ گه‌لێ شتیش وتراوه‌! به‌لام مه‌گه‌ر ته‌نها خو‌ی کارزان باره‌ راسته‌که‌ی بزانی **﴿٤٢﴾ اَرْکُضْ بِرَجْلِكَ﴾** پیمان وت: ده‌پۆی خو‌ت بکو‌ته‌ به‌زه‌ویدا **﴿هَذَا مَغْتَسِلٌ بَارِدٍ شَرَابٍ﴾** ئه‌مه‌ ئاوێکی خو‌شگه‌واری فێک و به‌که‌لکه‌، بۆ خو‌شۆرین و خو‌اردنه‌وه‌، واته‌: لێی بخۆره‌وه‌و خو‌یشت تییدا بشۆ، پاشان ئه‌ویش خو‌ی تیا شو‌ری و، لێخواردنه‌وه‌، ئه‌وجا خو‌ی دلۆقان شیفای داو ناره‌حه‌تییه‌که‌ی له‌سه‌ره‌لگرت **﴿٤٣﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ اٰمِلَهٗ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا﴾** ئینجا ئیمه‌ش (ژن و منداله‌کانی) خو‌یی و، ئه‌وه‌نده‌ی تریشمان پێ به‌خشیی، ئه‌مه‌یش هه‌ر له‌ به‌ر به‌زه‌ییه‌ک بوو له‌ ئیمه‌وه‌ بۆ ئه‌و. واته‌: زیاتر له‌جارانمان پێ به‌خشیه‌وه‌ **﴿وَذَكَرَیْ لَآوِلٰی الْاَلْبَابِ﴾** وه‌ له‌به‌ر ئامۆزگارییه‌ک بوو. بۆ‌خواه‌نانی ژیری، بۆ ئه‌وه‌ی که‌ ئه‌نجامی خو‌راگرتن و ده‌روو لیکردنه‌وه‌ بزائن **﴿٤٤﴾ وَخَذَ بَیْدَکَ صَفْثًا فَاَضْرَبَ بِهٖ وَلَا تَحْنُتْ﴾** وه‌ و‌حیمان بۆکرد: قۆلی تووێ وردو زراو، یان هه‌ر شتیکی ته‌پو ناسک وه‌ک ریحان، بگره‌ ده‌ستت وله‌ هاوسه‌ره‌که‌ت بده‌ و سوینده‌که‌ت مه‌شکینه‌. خوا له‌قورئاندا روونی نه‌کردووه‌ته‌وه‌ که‌ ناخۆ بۆچی، وه‌ له‌سه‌رچی سویندی لێخوارد. به‌لام هه‌ندی رېوایه‌ت ده‌لی: (ئه‌یوب) نه‌خو‌ش که‌وت و زۆریش بێ تاقت بوو، ئه‌وسا ژنه‌که‌ی بۆ کاریکی خیزانی خویان ناردو دره‌نگ هاته‌وه‌، ئه‌ویش له‌بیزاری گیانی خو‌یدا سویندی لێخوارد که‌: هه‌رکات چاک بوویه‌وه‌ ده‌بی سه‌د داری لیبدا.. ئه‌وجا خو‌ی گه‌وره‌یش ئه‌و مۆله‌ته‌ی بۆ داو فه‌رمووی: چه‌پکی ناسکی سه‌د لاقی بگره‌

به دهسته وه .. (ثبین که سیر) یش هر شتیکی ئاوا هه لئه بژیژی، به لام وریابه! گه ئی له ته فسیره کان له (سه علیه بی) یه وه سه یرو سه مه ره ی زور دینن که بو پیغه مبه ران ده ست ناده ن! باس بکرین ﴿ **إنا وجدناه صابرا نعم العبد** ﴾ به راستیی ئیمه ئه ومان به پیاویکی خوڤاگرو به چه و سه له ده ست که وت، ئای چ بهنده یه کی چاک بوو ئه یوب ﴿ **إنه أواب** ﴾ به راستیش هه می شه ته وه به کارو بوو له خوا بوو.

ئهم پیغه مبه رانه شتان له بیر بی:

﴿ **۶۶** واذکر عبادنا إبراهیم واسحاق و یعقوب ﴾ بهنده کانمان: (ئبراهیم و ئیسحاق و یه عقوب) به یاد بکه ﴿ **اولی الایدی والأبصار** ﴾ خاوه نانی هیزله ئابین و دنیا، وه خاوه نانی بینایی له زانست و ئایندا، واته: کومه له پیاویکی

خوڤاگرو به تواناو جوامیرو ئه ملی دل و حه قیقه ت بوون ﴿ **۶۷**

إنا اخلصناهم بخالصة ذکرى الدار ﴾ به راستی ئیمه

ئه وانمان تایبه ته ندکرد به سیفه تیک (یادکردنی مالى

ئاخیره ت) وایان لیهات هه موو کات له یادی روژی قیامه تدا

بوون ﴿ **۶۷** **وانهم عندنا لمن المصطفین الأخیار** ﴾

وبه راستی ئه وان لامان له هه لژیژردراوانی چاکان بوون،

ببوونه دوستی تایبه تی بو مان ﴿ **۶۸** **واذکر إسماعیل والیسع**

وذا الکفل ﴾ و (ئیسماعیل) و (ئه لیه سع) و (ذوالکفل) یش

به یاد بکه ﴿ **وکل من الاخیار** ﴾ هه ره هه مووشیان له پیاو

چاکان، ده سا ئیوه یش چاویان ئی بکه ن و به ئارام بن.

جیگه ی له خواترسان خوشه:

﴿ **۶۹** **هذا ذکر** ﴾ ئاهمه گێرامانه وه بو ت له هه والی ئه و

پیغه مبه رانه، شه رف و ناو بانگیکی جوانه، ئه وانی پی یاد

دکری نه وه به ئه به دی، وه ک بیره وه ریه کی گه و ره و پیروژ ﴿ **وان**

للمتقین لحسن مآب ﴾ وه به راستیی پارێزکاران له و دنیا

جیگای جوان و چاکیان بو هه یه ﴿ **۷۰** **جنات عدن مفتحة لهم**

الابواب ﴾ چه ند به هه شتیکی ده رگا والو له سه ر پشته بو یان

ووهبنا له آلهه، وملتهم معهم رحمة منا و ذکرى لأولى الألباب ﴿ **۶۷** ﴾ وخذ بيدك ضغثا فاضرب به ولا تحنت إنا وجدناه صابرا ﴿ **۶۸** ﴾ نعم العبد إنه أواب ﴿ **۶۹** ﴾ واذکر عبدنا إبراهیم واسحق و یعقوب ﴿ **۷۰** ﴾ اولی الایدی والأبصار ﴿ **۷۱** ﴾ إنا اخلصناهم بخالصة ذکرى الدار ﴿ **۷۲** ﴾ وانهم عندنا لمن المصطفین الأخیار ﴿ **۷۳** ﴾ واذکر إسماعیل والیسع وذا الکفل وکل من الاخیار ﴿ **۷۴** ﴾ هذا ذکر وإن للمتقین لحسن مآب ﴿ **۷۵** ﴾ جنات عدن مفتحة لهم الأبواب ﴿ **۷۶** ﴾ متکین فیها یدعون فیها بفاکة کثیرة وشراب ﴿ **۷۷** ﴾ وعندهم قصیرت الطرف أنراب ﴿ **۷۸** ﴾ هذا ما توعدون لیوم الحساب ﴿ **۷۹** ﴾ إن هذا الرزقنا ما له من نفاد ﴿ **۸۰** ﴾ هذا واریت للطغین لشر مآب ﴿ **۸۱** ﴾ جهنم یصلونها فیتسألهم أهذا فلیدفعوه حیمه وعساق ﴿ **۸۲** ﴾ واه آخر من سکیله زوج ﴿ **۸۳** ﴾ هذا فوج مفتح معکم لامرجبا بهم انهم صالوا النار ﴿ **۸۴** ﴾ قالوا بل أنتم لامرجبا بکم أنتم قد متموه لنا فیسألنا قرار ﴿ **۸۵** ﴾ قالوا ربنا من قدم لنا هذا فزده عذابا ضعفا فی النار ﴿ **۸۶** ﴾

ناماده و چاوه پروانی هاتنیانه ﴿ **۷۱** **متکین فیها یدعون فیها بفاکة کثیرة وشراب** ﴾ ئه مه حالیا نه که له و به هه شته دا

له سه ر ته خت پالیان داوه ته وه، وه هه ر جو ره میوه و خواردنه وه یه ک ناره زوو بکه ن له به رده ستیا ندا یه و داوا ده که ن،

واته: هه ر کات شتیکیان نیاز کرد، خیرا بیژه حمه ت کی شان بو یان ناماده ئه بی ﴿ **۷۲** **وعندهم قاصرات الطرف**

اتراب ﴾ وچه ند کیژیکی هاوته مه نیان له لایه، که هه ر ته ماشای میرده کانی خو یان ده که ن، وه له خه لکانی ناموو

نه یارو چاو داخه رن ﴿ **۷۳** **هذا ما توعدون لیوم الحساب** ﴾ پییان ده گوتری: ئاهمه ئه و نازو نیعه تانه یه، بو روژی

پادا شت و توله به لێنتان پیده درئ ﴿ **۷۴** **إن هذا الرزقنا ما له من نفاد** ﴾ به راستیی ئه مه رزق و روژی ئیمه یه که هه رگیز

برانی بو نیه، وه ک ئه فه رموو ی: (عطاء غیر مجذون) ۱۰۸/۱۱. یان ده فه رموو ی: (لهم اجر غیر ممنون) ۲۵/۸۴. یان

ئەفەرموی: (اکلها دائم وظلها تلك عقبی الذین اتقوا وعقبی الکافرین النار) ۳۵/۱۲. بۆ جهخت له سەر هه مان مه بهست.

جیگهی لادهرانیش زۆر ناخۆشه:

﴿ هذا وإن للطاغين لشر مآب ﴾ ئەمە پاداشی ته قواکاران بوو، بۆ یاخییان و، له سنوور دەرچووانیش ههیه خراپترین جیگا ﴿ جهنم يصلونها فبئس المهاد ﴾ ئەویش دۆزهخه، دهچنه نیوی و ئەسوتینرین، خو دۆزهخیش لانیکی زۆر ناله بارو خراپه ﴿ هذا فليذوقوه حميم وغساق ﴾ ئەمە ناویکی کولبه کول و، کیمیکه له جهستهی دۆزهخیهکان دهچوپی، جا بیچیژن ﴿ وآخر من شكله أزواج ﴾ وهبویان ههیه سزارو جهز بهیهی تر، جگه لهو دوو جۆره- له چهشنی ئەم سزایه جۆره ها سزا، وهك زه مهه ریرو، سه موم. ﴿ هذا فوج مقتحم معكم لا مرحبا بهم ﴾

فریشتهکانی سزا ئەلین: به سه روکه کان ئەمهش کومه لیکن له گه ل ئیوه به زۆر ده خرنه دۆزهخ، سه روکه کانیش ده لین: ئای به خیر نهیهن ﴿ انهم صالوا النار ﴾ به راستی ئه وانیش هه ر ده بی له ناو ئاگردابن ﴿ قالوا بل انتم لا مرحبا بكم ﴾ شوینکه وتوو ده کانیش به سه رکرده کانیا ن ئەلین: به لکو ئیوه له خو شیدی دا نه بن، یاخوا خو تان به خیر نهیهن! ﴿ انتم قدمتموه لنا ﴾ ئیوهن ئەم شوینه خراپه تان بو ئیمه وه پیش هینا ﴿ فبئس القرار ﴾ جا چ جیه کی ناله باره ﴿ قالوا ربنا من قدم لنا هذا ﴾ شوینکه وتوو ده کان ئەلین: په روهر دگاری ئیمه! هه رکه سی ئەم سزایه ی بو ئیمه وه پیش هینا ﴿ فزده عذابا ضعفا من النار ﴾ تۆش بۆی زیاد بکه سزایه کی زیاده له ئاگر، وهك ده فه رمووی: (قالت اخراهم لأولیهم ربنا هؤلاء اضلونا فاتهم عذابا ضعفا من النار قال لكل ضعف ولكن لا تعلمون) ۳۸/۷. ﴿ وقالوا ما لنا لا نرى رجالا كنا نعدهم من الاشرار ﴾ ده شلین: ئەوه ناخۆ ئەو

وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرَىٰ رَجُلًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ ﴿٦٦﴾ أَخَذْنَاهُمْ سَخِرَيا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ ﴿٦٧﴾ إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ ﴿٦٨﴾ قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ وَمَا مِن إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٩﴾ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٧٠﴾ قُلْ هُوَ نَبِيُّ عَظِيمٌ ﴿٧١﴾ أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٧٢﴾ أَمَا كَانَ لِي مِن عِلْمٍ بِالْمَلَأِ الْأَعْلَىٰ إِذْ يُخَصِّصُونَ ﴿٧٣﴾ إِنْ يُوحَىٰ لِي إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٧٤﴾ إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَأِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِّن طِينٍ ﴿٧٥﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٦﴾ فَسَجَدَ الْمَلَأِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٧﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٨﴾ قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَن تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِإِيدِي اسْتَكْبَرْتَ أَتَمَ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٩﴾ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْ ذَلِكَ خَلَقْنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ ﴿٨٠﴾ قَالَ فَخُذْ مِنْهَا فَانَكَ رَجِيمٌ ﴿٨١﴾ وَإِن عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٨٢﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٨٣﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٨٤﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨٥﴾ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٦﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨٧﴾

پیاوانه ی که ئیمه به خراپ و نه گریسمان دانه نان بۆ چ نایان بینین؟! مه بهستیان له بر واداره کانه. به لی پیاوانیک وهك (ئهبوجهل و نهبو له هه ب) که (هه ممارو بیلال و صهیب) له دۆزه خدا نابینن، لهیه کتر ده پرسن: باشه ئەوانه چییان لیها ت؟! ﴿ اتخذناهم سخريا ام زاعت عنهم الابصار ﴾ ئیمه کاتی خو ی گالته مان پیده کردن له دنیا دا، ئایا ئیستا بی سه رو شوینن؟ یان له گه لمانن و چاو له بینینیان کۆله؟ ﴿ إن ذلك لحق تخاصم اهل النار ﴾ به راستی ئه وه ی بۆمان باس کردیت ئەی موحه مه ده! ﴿ هه ق وراسته و دیته دی: شه ره قسه ی دۆزه خیا نه ﴾ ﴿ قل إنما انا منذر ﴾ بلی: من ته نها تر سی نه ری کم و هیچی تر ﴿ وما من إله إلا الله الواحد القهار ﴾ ئەمه تان پی رانه گه یه نه که یه ک خوا ی تاک و ته نیا و زال به سه ر هه موو شتی کدا هه یه، ئیتر هیچ په رستراویکی تر به هه ق نیه ﴿ رب السموات والأرض وما

بینهما العزیز الغفار ﴿ ۲۵ 〉 ٔهو خواجه خاوهن و په روه ردگاری ئاسمانه کان و زهوی و ٔهوهی نیوانیان ، به دهسه لاتی لیبوره ده .

په یامی پیغه مبهړ ﷺ څه به ریکی زور گرنگه :

﴿ ۲۶ 〉 **قل هو نبأ عظیم** ﴿ بلئ ٔهو قورئانهی بؤم هیئاون ههوالیکی زور گرنگ و گوره ده ﴿ ۲۸ 〉 **انتم معرضون** ﴾ که نیوه له بهر نه زانینتان رووی لی ده سوو پیئن و ، هیچ که لکی لی وهر ناگرن ﴿ ۲۹ 〉 **ما کان لی من علم بالملا الأعلى إذ یختصمون** ﴾ کاتی فریشته بالا نشینه کان له باره ی دروستکردنی ئاده مه وه ددوان ، من هیچ ههوالیکم نه بوو ٔه گهر ٔهو قورئانه نه بوايه ﴿ ۳۰ 〉 **إن یوحى إلی إلا انما انا نذیر مبین** ﴾ به وه حی پیم راده گه یه نری که من به ناشکرا ترسینهرم و خوا ناردومی بؤ ٔهوهی نیوه له سزای ٔهو بترسینم ، جا که و ابوو ئاگایی من ته نها له پووی وه حی و نیگاوه ده .

سهرگروشته که ی باباه (ئادهم) و نیلیس :

﴿ ۳۱ 〉 **إذ قال ربک للملائكة إنی خالق بشرا من طین** ﴿ ٔهو دهمه که په روه ردگاری تو به فریشته کانی فهرموو : وا له قور به شریک ، واته : ئادهم ﷺ دروستده کم به یاد بکه . به لئ ٔهم داستانهی (ئادهم) ی پیغه مبهړ (علیه السلام) هاوړی له گهل باسی شهیتان له سووره تی (به قهره) ، (ٔه عرف ، حجر ، سبحان ، که هف) هاتوه . ﴿ ۳۲ 〉 **فإذا سویته ونفخت فیه من روحي** ﴿ ئینجا کاتی له شیم ریک و پیک کردو له روحي خوم گیانم به بهر دا کرد ﴿ ۳۳ 〉 **ففسد الملائكة کلهم اجمعون** ﴾ ٔهوسا فریشته کانی ش نیوه ش هه مووتان سوژده و کړنووشی ریژی بؤ بهرن ﴿ ۳۴ 〉 **إلا إبلیس استکبر وکان من الکافرین** ﴿ مه گهر (نیلیس) ی شهیتان نه بی گشتیان سوژده و کړنووشیان بؤ برد ﴿ ۳۵ 〉 **قال یا إبلیس ما منعک ان تسجد لما خلقت بیدي** ﴿ که خوی لیگوړاو ده عیه چی و ده مار باز بوو ، سپلایی کرد ﴿ ۳۶ 〉 **قال فاعرض وکانت من العالین** ﴿ ئایا خؤ لا گه و ره بوو ، یا له پله بهر زان بوویت ؟ و سوژده ت به شیایوی خؤ نه زانی ؟ ﴿ ۳۷ 〉 **قال انا خیر منه** ﴿ شهیتان وتی : دیاره من لهو خوم به چاکترو باشت دوزانم ﴿ ۳۸ 〉 **خلقتنی من نار و خلقتہ من طین** ﴿ چونکه تو منت له ناگر ، ٔه ویشته له گل و قور ، دروستکردوه ﴿ ۳۹ 〉 **قال فارج منها فإنک رجیم** ﴿ خوا فهرمووی : ده سا له ریژی فریشته کان بروره ده ری ، هه له نیستاوه تو دهر کراو و دور خراوهیت له رحه مته ﴿ ۴۰ 〉 **وان علیک لعنتی إلی یوم الدین** ﴿ وه تا روژی پاداشت و زیندوو بوونه وه ش ، نه فرینی منت له سهر بی ، جا ٔهو کاته ش ٔه و قه ی سزای توندتر نه بیت ﴿ ۴۱ 〉 **قال رب فانظرنی إلی یوم یبعثون** ﴿ شهیتان وتی : ٔهی په روه ردگاری من ! کات و مؤله تم بده تا روژی که مروقه کان هه موو زیندوو ٔه کړینه وه ﴿ ۴۲ 〉 **قال فإنک من المنظرین** ﴿ خوا فهرمووی : ده تو له مؤله تدر اوانی ، تا نه فخری یه کم و ، ته وای گیانله بهرانی ش نه مرن ﴿ ۴۳ 〉 **إلی یوم الوقت المعلوم** ﴿ هه تا ٔهو روژه و ٔه و کاته ی دیار ی کراوه هه ده می نیت ه وه ﴿ ۴۴ 〉 **قال فبعرکت لاغوینهم اجمعین** ﴿ شهیتان وتی : ده سا به عیز زه ت و دهسه لاتی تو ، ٔه وانه هه موو فریو ددهم و له خشته یان ٔه بهم ﴿ ۴۵ 〉 **إلا عبادک منهم المخلصین** ﴿ مه گهر ٔهو به ندانته که توبه پاکي ده په رستن ٔه وانه خؤ ٔه یانپاریژی و ، من ، دهسه لاتم به سهری اندا نییه ، ئایه تی : (لنن اخرتنی إلی یوم القيامة لا تحننک نریتہ إلا قلیلا) ۶۲/۱۷ . وه ئایه تی : (إن عبادی لیس لک علیهم سلطان وکفی ربک وکیلا) ۶۵/۱۷ . هه ر پشتگیری ٔهو راستیی هن . ﴿ ۴۶ 〉 **قال فالحق والحق اقول** ﴿ خوا فهرمووی به شهیتان : جا به هق و راستیی سویند ، وه هه ره قیش ٔه لیم : ﴿ ۴۷ 〉 **لا ملأن جهنم منک و ممن تبعک منهم اجمعین** ﴿ دلنیا به ، تو ش و هه موو ٔه وانه ش شوینی تو

کهوتون جهه نده متان ئی پر نه کهم ﴿^{۸۶} قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ﴾ - نهی موحه مهده ﷺ - پیمان بلی: له پیناوی راگه یاندنی په یامه کهمدا، من هیچ پاداشیکم له ئیوه ناوی ﴿وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ﴾ وده من له وانه ییش نیم که درو له سه رخوا هله ده به ستن. واته: له خو مه وه داوای په یامه بریتی ناکم ﴿^{۸۷} إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾ نهو قورئانه یه ش هه ر په ندو ناموزگارییه بوته وای جیهانه کان ﴿^{۸۸} وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ﴾ به به قیقته دواى ماو هیه کی دیکه له هه والی راستیی نهو ناگادار نهی، جا نهو کاته بو تان دهر نه که وی که نهو قورئانه چهنده گرنگ و بایه خداره و هه واله کانیشی وه ک گزنگی به ره به بیان نه دره وشینه وه.

له (۲۴) ی (ربیع الأول) ی (۱۴۱۷) ک بهرامبر به (۱۹۹۶/۸/۹) دواى نویژی به یانی له (راگه یاندنی بزوتنه وه ی

ئیسلامی) له نووسینی نه م سوورته بوومه وه. زور زور

سوپاس بو خوای دلوفان.

*** **

۲۹- سوورته ی (زومه ر)

مه که بییه و (۷۵) نایه ته

به ناوی خوای به خشنده ی میهر بان

نه م سوورته به خه ستنی باسی یه کخوایه رستی نه کات، به شیوه یه ک خه ریکه نه وه ببیته ته وه ره ی سه ره کی باسه که ی، خو جیگه ی خوشیه تی ناواییت، چونکه یه کخوایه رستی بناغی عه قیده یه کی بیخه وش و بی له که یه. ئینجا باسیکی قورئانیش ده کاکه: چون بوته موعجیزه یه کی هه تاهه تایى بو هه موو گه لان. پاشان ده ست نه کات به به لگه هیئانه وه له سه ر یه کخوایه رستی، به جوړه ها به لگه، له گه ل باسکردنی جیاوازییه کی زور له نیوان یه کخوایه رستی و، بته رستییدا، له دوا ییشدا به وشه یه کی ته ری پاراو ناسک، داوا له به نده کانی خوا نه کات که زور به زووی بگه رینه وه بولای خوا.

جا بو گه وره یی و مه زنی سوورته ی (زومه ر)، نه م فرموده - که نیمامی (نه سانی) له خاتوو (عائیشه) وه ده یگپرته وه - ده لی: پیغه مبه ر ﷺ نه ونده بی وچان به روژوو ده بو دهمان وت: پیده چی روژی نه بیت تییدا به روژو نه بی، نه ونده ییش ئیسراحه تی ده کردو به روژوو نه ده بو نه مانوت: له وانه یه ئیتر قهت روژوو نه گری، واته: پیغه مبه ری خوا مافی نه فسی و خانه واده یی و میوانی ره چاوده کرد له روژوگه تنه که دا) وه هه موو شه ویکیش سوورته ی (به نی ئیسرائیل و، سوورته ی زومه ر) ده خویند، نه م سوورته کو تاییشی به باسیکی نه فحه ی یه که م دی، پاشان زیندو و بوونه وه پاداشت و توله و. هتد.

فهرماندان بهیه کتا په رستی و، ره تکر د نه وهی شیرک:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ دابه زاندى ئه م کتیبه له لایه ن خواى به ده سه لاتی کار جوا نه وهی هه ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ﴾ بیگو مان ئیمه ئه م کتیبه مان به راس ت وهق بو تو دابه زان د، جا که وایه هیچ گو مان و نا ته واوییه کی تی دا نیه و، هه مووی هق و دروسته ﴿فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾ جا خودا بپه رسته به پوختی و، ئاینداری بو ئه و، واته: هه تهمه په رسته ﴿إِلَّا اللَّهُ الدِّينَ الْخَالِصَ﴾ هو شی ار به! ئایینی پاک و چاک و بیگه رد ته نها می خوا یه. واته: خوا ته نها هه ر ئی خلاص وه ر نه گری و، هه ر شتی کی دی وه لا ده نی ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ ئه وانه ی که له باتی خوا چهن د دؤس و بئی کیان بو خو یان گرتو وه، وه به بی هیچ به لگه یه کیش نه لئین: ﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾ ئیمه هه ر بو ئه وه ئه و بتانه ده په رستین، که له خوا مان نزیک بکه نه وه و، تکامان بو بکه ن لای، که چی ئه گه ر پییان بو تریه: ئه ی کى ئیو هی دروست کردو وه؟ ئه ی کى ئاسمانه کان و زه وی وه دی هی نا وه؟ له وه لا مدا نه لئین: هه ر (الله) یه، ئیتر پییان نه و ترا: ئه ی بو چی خوا به تاک و ته نیا ناپه رستن؟ وشه ی (مانعبد هم...) وه لا میان بو و. ﴿إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِيمَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ جا با هه ر واکه ن بیگو مان خوا هق و نا هه ق جیا ئه کاته وه و، بریاری خو ی دربار ه ی ئه و دوو به رده کیه ی نیوانیان ده دات، ئه و کات مو سلما نان ئه چنه به هه شته وه و، بی پروایانیش بو دوزخ ئه نی رد رین ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ﴾ دیاره ئه و جوړه که سانه گو مپرا و سه ر لی شیوا ون، خو به راستی خوا یش مرو ی دروژن و سپله ری نوین نا کا ﴿وَلَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا﴾ یه کى له درو کانیان ئه وه بو و که خوا مندالی بو خو ی را گرتو وه! خو ئه گه ر خوا بیوی ستبا مندال بو خو ی بریار بدات ﴿لَا صُفْطَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ به نا ره زووی خو ی چی پی باش بو ویا به پیی با و نه ریت، له نیو دروست کرا و هکانی خویدا ئه وه ی هه لده برژارد و ئه ی کرده مندالی خو ی ﴿سُبْحَانَهُ﴾ پاکیی و بلندی هه ر بو ئه وه، چونکه له و شتانه ئه و بی نیاز هه ﴿مُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ هه ر نه و (الله) یه خوا ی تاک و ته نیا و بی ها و هل و به ده سه لات و به زه برو، بی پیوی ست به هیه چ شتیک.

به لگه گه لی بو تاک و ته نیایی و توانایی خوا:

﴿خُلِقَ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ بِالْحَقِّ﴾ ئه وه به هه ق و دروست ئاسمانه کان و زه وی به دی هی نا وه ﴿يَكُونُ اللَّيْلُ عَلَى النَّهَارِ وَيَكُونُ النَّهَارُ عَلَى اللَّيْلِ﴾ ده سه لات داری کی وه هایه شه و له روژ ئه پیچی و، روژیش له شه و ئه پیچی، وه ک پیچی می زه ر، به شی کی به سه ر به شی کیا ده ی چری، واته: ده یانه نیی به شوین یه کدا، یه کی کیان تاریک ده کا و، ئه وی تریان رو نا ک، ئایه تی: (یغشی اللیل النهار یطلبه حیثا) ۵۴/۷. ئه و مایه دوویات ئه کاته وه. هه ندی ئه لئین: مه به ست به (تکویر) خپری گو ی زه وییه، یان سو وړانه وه یه تی به ده وری خویدا، به لام خوا خو ی با شتر ئه زانی ﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ﴾ و خو وړو مانگی شی که ویی و رامکرد ﴿کُلٌّ یَجْرِ لِأَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ هه ر یه که له وانه ش تا کاتی دیاری کرا و بو کو تایی دنیا ده گه رین، دین و ده رو ن ﴿لَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ﴾ هو شی ار به! ده سه لات دار و به توانا، خه تا پو ش و لی بورده هه ر خو یه تی ﴿خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ ئیو ه ی له یه که سه ی - با و ه ئا دم - دروست کرد ﴿ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا﴾ پاشان ها و سه ره که ی شی - دایه حه و - (له ما ک و جو ری ئه و نه فسه) دروست کرد. (روح المعانی) ئه لیت: (من) له (جعل منها) دا بو (ابتداء) یه، واته: ها و سه ره که ی شی هه ر له و ته حر دی با و ه ئا ده مه به دی هی نا، جا که واته ده بی خاتو و حه وایش هه ر له پاشما و ه ی ئه و گل ه دروست کرابی که ئا ده می لی دروست کرا و ه، نه ک له په راسو وی ئه و، هه ندی کی دی که ده لی: (من) بو (تبعیض) ه. واته حه و له ته ن و له له شی با و ه ئا دم دروست کرا و ه: وه ک ئه م ریوایه ته

تَلَّيْتُ: (حوا) له پراسووی نادمه دروستکرا. شیاوی باسه " تهفسیری نمونه "یش دان بهودا دهنیت که خاتو حوا هر له پاشماوهی گله که ی باوه نادمه دروستکراوه. ﴿**وانزل لکم من الانعام ثمانية ازوج**﴾ له مالآتیشدا بوخوشگوزهرانی نیوه ههشت جووتی بو وهدی هیناون: وشتر و گاو، مهر و بز و، نیرو میکانیان، نایه تی: (ثمانية ازوج من الضأن اثنين ومن المعز اثنين) روونکردنه وهی ئه و مه بهسته یه ﴿**یخلقکم فی بطون امهاتکم خلقا من بعد خلق**﴾ له سکی دایکتانادرستان دهکا، به دروستکردن له دوا ی دروستکردن: له پینشدا له تنوکه ناویک، پاشان له خوینپاره، پاشان له گوشتپاره.. هتد ﴿**فی ظلمات ثلاث**﴾ له سی تاریکیاندا: تاریکی سک، تاریکی منالان، تاریکی پورگ، ئه مانه گشت له بهر پاراستن و مانه وهی مندا له که یه ﴿**ذلکم الله ربکم له الملك**﴾ پهروه ردگارو به دیهینه رتان، دهسه لات و خاوه نیتی هه موو بوونه وهر هر

هی ئه وه ﴿**لا اله الا هو**﴾ ئه و خوا به (الله) یه، جگه له ویش هیچ په رستراویکی هه ق نیه ﴿**فانی تصرفون**﴾ جا ئیتر چون لاده ردین له یه کخوایه رستی، بو دوانه په رستی و فره خوا په رستی؟!

خوا له شيرك تورده یه:

﴿**ان تکفروا فان الله غنی عنکم**﴾ ئه رسپله و بی پروا و پی نه زانین، ئه وه بیگومان خوا لیتان بی نیازه و، ناشتوانن هیچ زیانیکی لیبدهن، ئه رخو کلاکن، وه که ئه فه رموی: (ان تکفروا انتم ومن فی الارض جميعا فان الله لغنی حمید) ۸/۱۴. ئه م فه رموده یشه که ده فه رموی: ((یا عباد ی لو ان اولکم و آخرکم و انسکم و جنکم کانوا علی افجر قلب رجل منکم ما نقص ذلک من ملکي شیئا)) موسلیم. ئه گهر گش ئینسان و جنوکه کان یه کده ست و، یه ک دل بن له سه ر خراپه کاری، هیچ زیانی به خوا ناگا. هه ربو دوپاتی بی نیازی خوا به. ﴿**ولا یرضی لعباده الکفر**﴾ وه خودا به کوفرو بی دینی بهنده کانی، رازی و خوشتوو د نییه ﴿**وان تشکروا یرضه لکم**﴾ ئه گهر سوپاسی چاکه کانیشی بکه ن له باتی بی باوه پیری لیتان رازی ده بی ﴿**ولا تزر وازرة وزر اخرى**﴾ دیاره هیچ که سیش باری گونا هی که سیکی تر هه لئاگری، هه موو که س به پیی کرده ی خو ی پاداشت و توله وهرئه گری ﴿**ثم ال ربکم مرجعکم**﴾ پاشان گه رانه وه تان بو لای خوا وه دتانه ﴿**فینبئکم بما کنتم تعملون**﴾ ئه و جا ناگادارتان ئه کات له هه رچی کردو تانه ﴿**انه علیم بذات الصدور**﴾ چونکه خوا له نهینی دله کانیش - چاک و خراپی - به ناگایه.

ناله باری ئینسان:

﴿**واذا مس الإنسان ضر دعا ربه منیباً الیه**﴾ ئینسان سروشتی وایه کاتی ته نگانه و ناخوشییه کی تووش ده بی، پوو له پهروه دگاری ده نی و داوی لابر دنی لی نه کات، نایه تی: ۱۷/۶۷. (واذا مسکم الضر فی البحر ضل من

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَانْزَلَ لَكُمْ مِنْ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقْكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾ إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾ وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِنْ قَبْلٍ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَنَّعَ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴿٨﴾ أَمِنْ هُوَ قَتِيلٌ إِنْ أَرَادَ الْبَلَاءُ إِلَّا إِلَيْ سَاحِدٍ أَوْفًا يَمَّا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةً رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولَٰؤُا الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾ قُلْ لِعِبَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَتَقُؤْا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَأَرْضُ اللَّهِ وَسْعَةٌ ءِيمَا يُؤْفَىٰ الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

تدعون إلا إياه فلما نجاكم إلى البر أعرضتم وكان الإنسان كفوراً) پشتگیری لهومانایه دکات. ﴿ثم إذا خوله نعمة منه﴾ پاشان کاتیکیش له لایهن خویه وه نیعمه تیکی پیدایا ﴿نسی ما كان يدعوا إليه من قبل﴾ ئیترئه مه له بیر دهکات که له وه و بهر له خوا نه پاریه وه پزگاری بکات، ثایه تی: (وإذا مس الإنسان الضر دعا لجنبه أو قاعداً أو قائماً فلما كشفنا عنه ضره مر كأن لم يدعنا إلى ضره) ۱۲/۱۰. دووپاتی نهو راستییه نه کاته وه. ﴿وجعل الله أندادا ليضل عن سبيله﴾ وه چهند هاوبهش و شهريکک بوخوا دادنه نین، ههتا جگه له خویشی خه لکی گومرا بکات له ریی خوا و، نه هیلی بهرهوریی نهو بچن ﴿قل تمتع بكفرك قليلاً﴾ بلی: بهو که سه بی بروایه، که میکی تریش بهو ته منه که مه وه، له زهت ببهو رابویره له دنیا دا ﴿انك من اصحاب النار﴾ چونکه تو به راستی له یارانی ناگرییت.

مروقی به رفهرمان و یاخی و دهکویه ک نین:

﴿امن هو قانت آناء الليل ساجداً وقائماً﴾ ناخو نهو که سهی که له ساته کانی شه و گاردا به پیوه راوه ستاوه و ههردهم سوژده دها بوخوا ﴿يحذر الآخرة ويرجو رحمة ربه﴾ له سزای پاشه روژیش نه ترسی و خو نه پاریزی، وه ئومیدیشی به به زهیی پهروه دگاری خویه تی و به ته مای به هه شته، ده نایا که سیکی وا وه کو نه و که سه وایه سه ر پیچیکاری؟! (عه بدوللای کوپی عومر) ده لی: نهو که سهی که نایه ته که باسی نهکا، هه (عوسمانی کوپی عه فغانه)، چونکه هه نه و بوو که شه و گاری خو به نو یژو قورئان خویندنه وه ده برده سه ر، ته نانه تی، ده لین: له ته نها رکاتی کدا ته وای قورئانی خویندوه! (ئین که سیر). له پاشا دوو نمونه بو نهو دوانه دینیه ته وه و ده فهرموئ: ﴿قل هل يستوي الذين يعلمون والذين لا يعلمون﴾ بلی: نایا نهو که سانهی که زانان و شاره زان له گه ل نهو که سانه دا که نه زان و نه شاره زان یه که سانه؟! "دیاره هه رگیز یه که سانه نین، جا هه ربه و جو رهیش مروقی چاک و خراپ، بروادارو بی بروا" ﴿انما يتذكر اولوا الالباب﴾ بو سه لماندنی نهو راستیه ته نها مروقه ژیره کان بیر ده که نه وه و ئاموژگاری و مرده گرن.

فهرمان به ته قواو هیج رته و پوختخوا په رستی:

﴿قل يا عبادي الذين آمنوا اتقوا ربكم﴾ نهی پیغه مبهرا! به به نده کانم بلی: نهی نه وانه ی برواتان هی ناوه! خو تان له ناهه رمانی و سه ریچی پهروه دگارتان بیاریزن و، فهرمانه کانی به جی بینن ﴿الذين احسنوا في هذه الدنيا حسنة﴾ بو نه وانه ی که له م دنیا یه دا چاکه یان نه انجام داوه، پاداشتیکی چاکیان بو هیه. پاشان نه یه وئ هیج رته یان پی بکاو ناوه ندی شیرک به جی به یلن، بویه نه فهرموئ: ﴿وارض الله واسعة﴾ ناشکرایه که زه ویی خوا فراوانه، جا که واته نیوه له (دار الکفر) وه بچن بو (دار السلام)، وه له هه ر جیگایه کدا نه توانن خوا په رستی چاک بکه ن به جی به یلن، دیاره له و پیناوه دا نیوه تووشی گه لئ نازار نه بن، بویه نه فهرموئ: ﴿انما يوفى الصابرون اجرهم بغير حساب﴾ ئارامگرن له سه ر کوچ و دووری له زیدو خو شه ویستان، به راستی به ئارامگه رکان پاداشی بی ژماره ده دریته وه ﴿قل اني امرت ان اعبد الله مخلصاً له الدين﴾ بلی: به راستی من فهرمانم پیدراوه که خویه کی تاک و ته نیا (الله) به رستم و، به پوختی ئاین و په رستن بو نهو بکه م ﴿وامر ان اكون اول المسلمين﴾ فهرمانیشم پیدراوه که یه که مین موسلمان و ملکه چ بم بو خوا له ناو نه م ئوممه ته دا.

ترساندن له جه زده ی روژی سه لا:

﴿قل اني اخاف ان عصيت ربي عذاب يوم عظيم﴾ بلی به راستی من له سزای روژیکی گه وره نه ترسم بو تان نه گه ر سه ریچی پهروه دگاری خو م بکه م. ﴿قل الله اعبد مخلصاً له ديني﴾ بلی: من هه ر خوا (الله) نه په رستم، به

پوختی نایین و پهرستن بۆ ئه‌و. پاش ئه‌وه‌دیسانه‌وه داوای دلسۆزی و یه‌کلا بوونه‌وه ده‌کا بوخوا، هاوپی له‌گه‌ل فریدانی هه‌موو شتیکی نه‌گونجاو له‌گه‌ل دینی خوادا بۆیه به‌هه‌ره‌شه‌وه نه‌فه‌رموی: ﴿**۱۵ فاعبدوا ما شئتم من دونه**﴾ پێیان بلی: جائیوه‌ش هه‌رچی ده‌پهرستن - جگه له‌خوا - بپهرستن ﴿**قل ان الخاسرين الذين خسروا انفسهم واهلهم يوم القيامة**﴾ بلی: به‌راستی زیانمه‌ندانی راسته‌ قینه هه‌ر ئه‌وانه‌ن که له‌پوژی قیامه‌تدا سه‌رمایه‌ی خوایان و مال و مندالیان ده‌دوێژن و ده‌چنه‌ دۆزه‌خه‌وه ﴿**الا ذلك هو الخسران المبین**﴾ هۆشیاری! هه‌رئه‌وه زیانی ناشکراو نمایانه، ده‌سانییوه‌ش خۆتان بپاریزن لێ ﴿**۱۶ لهم من فوقهم ظلل من النار ومن تحتهم ظلل**﴾ له‌پاشه‌ پوژیشدا له‌ ژوور سه‌ریانه‌وه توی له‌سه‌رتوی کلپی ناگر وه‌ستاوه، له‌ژێریشیان هه‌ر به‌و جوړه. ناگر پارچه‌ پارچه‌ ئه‌که‌وێته سه‌ریه‌ک و سیبه‌ر ئه‌کات، ئه‌وانیش له‌سیبه‌ره‌که‌یدان!! ﴿**ذلك يخوف الله**﴾

﴿**به عباد**﴾ خوا به‌و ویناکردنه‌ بۆ ناگر. به‌نده‌کانی به‌وه ئه‌ترسیڤ و هۆشیاریان ئه‌کاته‌وه ﴿**يا عباد فاتقون**﴾ ده‌سانه‌ی به‌نده‌کانم! له‌نافه‌رمانی من پارێز بکه‌ن، شتی مه‌که‌ن ببێته‌ مایه‌ی سزادانتان ﴿**۱۷ والذين اجتنبوا الطاغوت ان يعبدوها**﴾ و ئه‌وانه‌ی که له‌پهرستنی بت، شه‌یتانی ژور سه‌رکێش ته‌کیینه‌وه‌و خوایان پاراست که بپهرستن ﴿**وانابوا الى الله**﴾ گه‌راونه‌وه‌ بۆلای خوا، هه‌رئه‌ویان په‌رست ﴿**لهم البشرى**﴾ خۆشیدی و موژده‌یان بۆ هه‌یه له‌دنیا و له‌ ئاخیره‌تدا. به‌لێ دوور که‌وتنه‌وه له‌تاغوتان: واته: له‌هه‌ر جوړه شیرک و بت په‌رستی و هۆپه‌رستی و، شه‌یتان په‌رستی و په‌یره‌وی کردن له‌هه‌ر حاکم و ده‌سه‌لاتدار و سته‌مکاریکی سه‌رده‌م ناینداری پوخته‌یه ﴿**فبشر عباد**﴾ *
﴿**۱۸ الذين يستمعون القول**﴾ ساتۆش موژده به‌به‌نده‌کانی من بده، ئه‌وانه‌یان گوێ ده‌دنه‌ قسه‌و گه‌فت و گو ﴿**فیتبعون احسنه**﴾ جابه‌شویڤ چاکتریدا ده‌چن و په‌یره‌وی لێ ئه‌که‌ن. (ئین عه‌باس) ئه‌لێ: مه‌به‌ست ئه‌وپیاوه‌یه که گوێی له‌ چاک

﴿**قل اني امرت ان اعبد الله مخلصا له الدين**﴾ (۱۱) وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ (۱۲) قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رِيعَابَ يَوْمَ عَظِيمٍ (۱۳) قُلْ اللَّهُ عَبْدٌ مُخْلِصٌ لَهُ دِينِي (۱۴) فَأَعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ (۱۵) لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ عِبَادَهُ، يَعْبَادُ فَاَتَقُونَ (۱۶) وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادَ (۱۷) الَّذِينَ يَسْمَعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ (۱۸) أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مِنْ النَّارِ (۱۹) لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ عَرَفُوا مِنْ فَوْقِهَا عُرْفًا مَبْنِيَّةً تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ لِمِعَادَ (۲۰) أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنْبِيعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَنُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطْلًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لَأُولِي الْأَلْبَابِ (۲۱)

وله‌خراپه‌وه ئه‌بێ به‌لام ئه‌و په‌یره‌وی له‌چاکه‌که ئه‌کا، واز له‌ خراپه‌که‌ دینی. هه‌ندی ئه‌لین: ئه‌وپیاوه‌یه که قورئان و غه‌یری قورئان ئه‌بیسێ، پاشان گوێ هه‌ربۆ قورئانه‌که ئه‌گرێ. هه‌ندیکی دیکه ئه‌لین: مه‌به‌ست ئه‌وه‌که سه‌یه که هه‌م مافی تۆ له‌و، هه‌م مافی لیبوردنی هه‌یه، که چی ئه‌و تۆ له‌ ناسیڤ و ده‌بووری ﴿**اولئك الذين هدام الله**﴾ ئه‌وانه‌ن که خوا به‌ره‌وخۆی پێنوماپی کرد و بۆ ئه‌وه‌ی خۆی پێخۆشه ﴿**اولئك هم اولوا الالباب**﴾ هه‌رئه‌وانه‌شن ژێرو نامیده‌و خاوه‌ن ناوه‌ن ﴿**۱۹ افمن حق عليه كلمة العذاب**﴾ جانیای که‌سیک فەرمانی سزای بۆ ده‌رچوو بێ له‌لایه‌ن خواوه په‌هۆی لاساری خۆیه‌وه؟ ﴿**افانت تنقذ من في النار**﴾ تۆ ده‌توانی که‌سیکی و له‌ناو ناگر دابی پزگار بکه‌یت؟ ﴿**۲۰ لكن الذين اتقوا ربهم**﴾ به‌لام ئه‌وانه‌ی که‌خۆیان له‌نافه‌رمانی په‌روه‌ردگاریان ده‌پاریزن ﴿**لهم غرف من فوقها غرف مبنية**﴾ چه‌ندان کۆشک و ته‌لارو باله‌خانه له‌سه‌ر باله‌خانه‌یان له‌به‌هه‌شتدا بۆ هه‌یه له‌یاقوت و زوبه‌رجه‌د ﴿**تجری من تحتها**﴾

پاشه روژی مروؤی له خوا ترس و دروؤن:

﴿ **افمن یلقى بوجهه سوء العذاب يوم القيامة** ﴾ ئاخو كه سيك به روخساریی خوئی له سزای بهدی روژی قیامت بپاریژی. واته: كوټ و زنجیر كرابی وله ناو سزادا بی. ههولبدابهدهم و چاوی، خوئی رزگار بکات، ئایا نهو كه سه وهكو بههشتیهك وایه كههرگیز ئاگری دۆزهخی پێنهگاوه له شوینیکی ئاسایشدا بی؟، وهك بو نمونهئهفهرمووی: (افمن یمشی مكباً علی وجهه اهدی امن یمشی سویا علی صراط مستقیم) ۲۲/۶۲. وهیان ئهفهرموئی (افمن یلقى فی النار خیر ام من یأتی آمناً يوم القيامة...) ۴۰/۴۱. ﴿ **وقیل للظالمین ذوقوا ما كنتم تكسبون** ﴾ به ستهمكارهكان ئهوتری: دهچیژن بهرهمی سزای كردهوهی خوتان ﴿ **كذب الذین من قبلهم** ﴾ خهكانی پێش ئهمانیش پیغهمبهرهكان و ئایهتهكانی ئیهمیان بهردودانا ﴿ **فاتاهم العذاب من حیث لا یشتعرون** ﴾ ئینجا له لایهكهوه سزایان بو هات كههر بهخویشان نهزانی ﴿ **فأذاقهم الله الخزی فی الحیاة الدنیا** ﴾ جا خوا سووكایهتی له ژبانی ئهم دونیایهدا پێچهشتن ﴿ **وللعذاب الآخرة اكبر** ﴾ دیاره سزای پاشهروژیش گهرهتره ﴿ **لو كانوا یعلمون** ﴾ نهگهرنهیانزانی.

دوو نهزیله بو شیرك:

﴿ **ولقد ضربنا للناس فی هذا القرآن من كل مثل** ﴾ بیگومان ئیهم لهم قورئانهدا له ههموو نمونهیهكمان هینایهوه بو ئهم خهلكه لهههوالی گهلانی رابردوو سهپینچیان و نهجامیان ﴿ **لعلهم یتذكرون** ﴾ بهشكو پهندو ئاموژگاری وهربگرن ﴿ **قرآنا عربیا غیر ذی عوج** ﴾ ئهو قورئانهش قورئانیکی رهوانبیزو دور لههر ناریکی و چهوتیهكهو، بهزمانی عهرهبیشهو، بههیچ شیویهكیش دژایهتیو كهه و كورتی لهنیوان ئایهتهكانیدا نیه ﴿ **لعلهم یتقون** ﴾ بهشكو لهخوا تهقواو پاریز بکهن ﴿ **ضرب الله مثلا رجلاً فیهِ شركاء متشاكسون** ﴾ خوا نمونهیهکی هیناوهتهوه به پیاویك بهندهی چهند كهسیك بیو، ههریهكشیان کاریکی پی بسپیژی: ئهم پییبلای برۆ، ئهویكهیان بلی مهرو. ﴿ **ورجلاً سلماً لرجل** ﴾ نمونهیهكیشی هیناوهتهوه بهپیاویکیتر، بهندهی تاقه كهسیك بی، ههرئهو كهسه سهپهرشتی بکات ﴿ **هل یستویان مثلاً** ﴾ ئاخو ئهودووانه لهخوشحالی و دلخووشی و بهر چاو روونیدا یهكسانن؟ دیاره یهكسان نین، جا مروقیکی یهكتاپهرستیش لهگهل موشریكیدا كه چهند بتیک بپهرستی ناوایه، موسلمانهكه لهیهك لاوه بریاری بو دهردهچییت و، دلشی زوئاسوودهیه، بهلام موشریكهكه له لاوه ئاراسته دهكری و سهرهجام سهری ئی تیکدهچی!! ﴿ **الحمد لله** ﴾ سوپاس ههربو خوایه، لهسهه راست كردنهوهی بهلگه لهسهه خهلك ﴿ **بل اکثرهم لا یعلمون** ﴾ بهلام زووترینیان راستیه نازان.

گشت دهمرین:

﴿ **إنك میت و انهم میتون** ﴾ بهراستی ئهی موحهمهده ﷺ ئهمری و، ئهوانیش ههرئهمرین، واته: لهداها تودا ههمووتان ئهمرین، جا ئهوكاته خوا دادگایی ئهكات و ههق و ناھهق دهرئهكهوی ﴿ **ثم إنكم يوم القيامة عند ربكم تختصمون** ﴾ پاشان ئیوه له روژی قیامهتیشدا لهلای پهروهردگارتاندا دهمهقالی و كیشمهكیش دهكهن.

كوتایی جزمی بیست و سێ یهه

و لله الحمد و المنة.

*** ** *

کى له هه موو کهس سته مکارتره:

﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ﴾ جا چ کهسیک له وه سته مکارتره که درو له سر خوا هه لیه سى و بلی خوا شهریک و هاوه لى هه یه، یان بلیت مندالی هه یه؟؟ ﴿وَكَذَبَ بِالْصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ﴾ نهو قسه راستهش (واته: قورئان) کاتى له سر زمانی پیغه مبهه ۳۳ بوی هات، به درو بزانیته؟! دیاره که له وه سته مکارتر نییه، چونکه هه م له سرخوا دروی هه لیه ستوه، هه م باوه پریشی به پیغه مبهه ۳۴ نه کردوه! ﴿أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ﴾ ئایا بو بى باوه پران له جهه ننه مدا جیگه نییه؟ واته: نهوانه که نکوولی راستییه کان ده کهن نه هلی جهه ننه من. ﴿وَالَّذِي جَاءَ بِالْصِّدْقِ﴾ نهو کهسه ی به فهرموده راسته که وه هات (قورئان) که پیغه مبهه خو یه تی ﴿وَصَدَقَ بِهِ﴾ له هه مانکاتیشدا

ددانی پییادانا ﴿وَلَنْكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾ هه نهوانه خوا ترس و پاریزکارو سنوره کانی خوا نابزه زینن وله شیرک دورده گرن ﴿لَهُمْ مَا يَشَاؤُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ بویان هه یه هه شتیك ئاره زوو بکهن - له به هه شتدا - لای په روه دگاریان ﴿ذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ﴾ نه وهش پاداشتی چاکاره کانه ۳۵ ﴿لِيَكْفُرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا﴾ تا خراپترین کارى - پیتش موسلمان بوونیان نه نجامیان داوه - خوا بیپوشى و قهله می لیبوردنی به سهرا بینیت ﴿وَيَجْزِيهِمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ وه به چاکتر له وه ی کردوویانه پاداشتیان بداتی.

ته نیا خوا به سه بو به نده ی خوی:

﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ﴾ ئایا نه ی پیغه مبهه! هه خوا بهس نیه بو به نده ی خوی (موحه ممه د) له کاتى هه موو خوشی و ناخوشییه کدا؟ ﴿وَيَخْوفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ﴾ و هاو به شدانه ران به جگه له خوا (به بته کان) ده ترسیئن! واته: له باتى نه وه که ته نها به خوا بترسیئن، که چى له بهرگومرایی خویان به بته کان هه ره شهت لیده کهن و

ده ترسیئن ﴿وَمَنْ يَضِللِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ﴾ دیاره نهوانه سه رلیشیوان، خو هه رکه سیش خوا سه رلیشیواوو گومرای بکات، به هو ی چه وتی خو یه وه، هیچ کهسیک نییه بتوانی رینمایى بکاو بهینیتته وه سه ر پینگای راست ۳۷ ﴿وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ﴾ و هه رکه سیکیش خوا رینمایى بکات، هیچ کهسیک نییه سه ر لیشیواوو کلای بکات ﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ﴾ ئایا خوا ده سه لاتداری خاوهن توله نیه له موشریکان؟ به لى خوا ده سه لاتداری خاوهن توله یه.

موشریکانیش ده زانن ئاسمان و زه مین خوا به دیهینان:

﴿وَلَنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ خو نه گه ر لییان پیرسی کى ئاسمانه کان وزه وی دروستکرد؟ ﴿لِيَقُولَنَّ اللَّهُ﴾ به ته ئکید له وه لامدا نه لین: هه رخوا دروستی کردوون، که چى له گه ل نه وه شدا هاو به شیشی

﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ﴾ وَكَذَّبَ بِالْصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ ۚ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ۚ وَالَّذِي جَاءَ بِالْصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ ۖ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ۚ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ ۚ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ ذَٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ۚ لِيَكْفُرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا ۖ وَبِجَزَائِهِمْ أَجْرُهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ۚ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ ۚ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ۚ وَمَنْ يَضِلَّ ۖ فَلَهُ مَا يَشَاءُ ۚ وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ ۚ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ ۚ وَلَٰكِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ۚ اللَّهُ ۚ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۚ مِنْ دُونِ اللَّهِ ۚ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّيهِ ۚ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَتُ رَحْمَتِي ۚ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ۚ قُلْ يَتَقَوَّمُ أَعْمَالُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ ۚ إِنِّي عَمِلْتُ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۚ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ۚ

بۆداده نین ﴿ **قل ارایتم ما تدعون من دون الله** ﴾ ئەی موحه مەدا! بلی: ئا پیمان بلین ئەو بئانە کە لەباتی خوا ئەیانپەرست، بەتایبەت دواى ئەو کە دەسەلات و توانای خواتان بۆ دەرکەوت، پیمان بلین دەسەلاتیان چۆن دەبینن؟ ﴿ **إن ارادنى الله بضر هل هن كاشفات ضره** ﴾ ئەگەر خوا ویستی دوو چاری بە لاو ناپەرەتیه کەم بکات، ئایا ئەو بئانە ئەتوانن ئەو بەلامە لەسەر لایبەن؟ ﴿ **أو ارادنى رحمة هل هن ممسكات رحمته** ﴾ یان ئەگەر خوا ویستی سوودیکم پێبگەیه نیت، ئایا ئەو بئانە ئەتوانن رایگرن و نەهێلن بمرگاتی؟! ﴿ **قل حسبى الله** ﴾ دەسا بلی: من بۆ هەموو شتێک تەنھا خوام بەسە، چونکە زیان و قازانج هەر بە دەست ئەو ﴿ **عليه يتوكل المتوكلون** ﴾ هەر بە ئەو پشت ئەستوورن، باوەردارانی پشت ئەستوور، نەک بە ئەو و ئەو بە بتهکان ﴿ **قل يا قوم اعملوا على مكانتكم** ﴾ ئەی موحه مەدا! بلی ئەی هۆزە کەم! دەسا ئێو لەسەر

حاله‌تی خۆتان کار بکەن، واتە: هەرچی فروفیل و تەلە کەو پیلانتان لە دەست دێ دژی من ئەنجامی بدەن ﴿ **انى عامل** ﴾ وامنیش لە سەر حاله‌تی خۆم کار دەکەم و لە هەولدا دەبم ﴿ **فسوف تعلمون** ﴾ جا بەم زووانە چاک ئەزانن! ﴿ **من ياتيه عذاب يخزيه** ﴾ کێ لە دنیا دا سزایەکی بۆ بێ نابرووی بەری ﴿ **ويحل عليه عذاب مقيم** ﴾ و جەزەبەو سزایەکی هەمیشەیی دا دەبارێتە سەری؟ ﴿ **انا انزلنا عليك الكتاب للناس بالحق** ﴾ بە راستیی ئێمە ئەم قورئانەمان بەرێک و پێکی و راست و دروست دا بە زانده سەر تو، رایبگەیه نیت بە ئادەمی و بە پەری ﴿ **فمن اهتدى فلنفسه** ﴾ ئینجا هەر ئەوی شارەزا و رێنما بوو، ئەو بە قازانجی خۆیه‌تی ﴿ **ومن ضل فانما يضل عليها** ﴾ و هەر کە سیش گوێراو سەر لێشێواو بوو و گویی بە فرمانی خوا نەدا، ئەو بۆ خۆی گوێرا دەبێ و تەنھا بە خۆیشی زیان دەگات ﴿ **وما انت عليهم بوكيل** ﴾ خۆ تۆش کار پێ سپێراو و بریکاری ئەوان نیت، هەتا هیدایه‌تی ئەوانت لە ئەستۆ بیئت، وەک لە جیگای تردا جەخت لە

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ ضَلَّٰ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهِ ۖ وَمَا نَتَّ بِكَ يَوْمَئِذٍ بِكَ كَيْلٍ ﴿٤١﴾ اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلَ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾ أَوْ اخذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ ۚ قُلْ أُولَٰئِكَ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾ قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا ۖ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا ذَكَرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ ۖ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾ قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ ۖ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ۖ وَبَدَأَهُم مِّنْ اللَّهِ مَا لَهُمْ يَكُونُوا يَحْسَبُونَ ﴿٤٧﴾

سەر ئەو راستیه دەکاتەو و دەفەرموی: (انما انت نذیر)، ۱۲/۱۱ یان دەفەرموی: (فانما عليك البلاغ و علينا الحساب)، ۱۴/۱۳.

ژین و مەرگ هەر بە دەستی خواجه:

﴿ **الله يتوفى الانفس حين موتها** ﴾ هەر خواجه کە گیانەکانی خەلکی دەکێشێ لە کاتی مردنی خاوەنەکانیاندا ﴿ **والتى لم تمت فى منامها** ﴾ و ئەو گیانانەش کە خاوەنەکانیان نەمردوون و لەخەودان، هەر بۆخۆی گیانیا ن دەکێشێ ﴿ **فيمسك التى قضى عليها الموت** ﴾ ئینجا ئەو گیانانە رادەگرێ بپاری مەرگی خاوەنەکانیا نى داو، ئیدی ناگەرێتەو لەشەکانیا ن ﴿ **ويرسل الاخرى الى اجل مسمى** ﴾ گیانەکانی دیکەش بەرە لا دەکا و نایانمرێنێ تا کاتیکی دیاریکراو دەژین ﴿ **إن فى ذلك لآيات لقوم يتفكرون** ﴾ بە راستی لەو دا بەلگە و نیشانهی بەهیز هیه بۆ خەلکیک

تَیْفَکَرِیْ و بَیْر لَه دَسه لَات و تَوَانای خَواکاتَه وه. جَانایَا (رُوح) و (نَفس) هَردو وکیان یَه شَتَن؟ یان (روح) لَه (نَفس) جِیایَه؟ لَه وه دَچِیْت بَه پَیْیِ ئَه مَه مَوودانه هَردو وکیان یَه کُشتَن:

۱- ئِیمامی (موسلیم) ئَه مَه مَوودیه دَیْنی: ((إِنَّ الرُّوحَ إِذَا قَبِضَ تَبِعَهُ الْبَصَرُ)).

۲- ((فَذَلِكَ حِينَ يَتَّبِعُ بَصَرَهُ نَفْسَهُ)) / موسلیم. وه لَه مَه مَوودَه دَا هَیه کَه مَرُوقَ کَاتِی وِیستی بَخَوِی، سَوْنَنه تَه ئَه مَدوعایَه بَخَوِیْنی: (سَبْحَانْکَ رَبِّی وَضَعْتَ جَنْبِی، وَبِکَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكَتَ نَفْسِی فَاغْفِرْ لَهَا) / مَتَفَقْ عَلَیْهِ. (فَتَحَ الْبَارِی: ۱۱/۱۳۰، مُسْلِم: ۴/۲۰۸۴).

تَکاکاری هَردو خَوایَه:

﴿^{۱۶} اِمَّا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفْعَاءَ﴾ نَاخُ رَاسْتَه جِگَه لَه خَوَا بَتَه کَانِیَان کَرْدَوْتَه تَکاکار. شَه فاعه تِیَان بَوِیکَه نَ لای خَوْدَا؟! ﴿قُلْ أُولَئِكَ لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ﴾ پَیْیَان بَلِیْ ئَه یِیغَه مَبَه رَا: نَا یا ئَه گَهر ئَه وانه هِیچِیشِیَان بَه دَست نَه بَیْیِ و لَه هِیچِیشِ تِیَنه گَه نَ، هَردو دِیَان پَه رَستَن و دِیَان کَه نَه تَکاکار بَوِخَوِیَان؟! ﴿^{۱۷} قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا﴾ بَلِیْ: لَیْیوردَن و بَه خَشِیْن و تَکاو شَه فاعه ت سَه رَلَه بَه ر تَه نَهَا بَوِخَوایَه، هِیچ کَه سِیکی دِیکَه شَتِیکی بَه دَست نِیه ﴿^{۱۸} لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ خَاوَه نِیْتِی نَاسْمَانَه کَان و زَهوی هَردو بَوِ ئَه وه ﴿^{۱۹} ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ پَاشَانِیشِ هَه مَوو هَردو بَوِ لای ئَه وه دَگِیْر دِیَنه وه دَا دَگایِی دَه کَرِیْن.

بِیْزَارِی بَتِپَه رَستَه کَان بَه نَاو هِیْنَانِی (الله) بَه تَه نَا یا:

﴿^{۲۰} وَإِذَا ذَكَرَ اللَّهُ وَحْدَهُ﴾ کَاتِی نَاوی خَوَا، بَه بَیْ نَاو هِیْنَانِی بَتَه کَان) بَری ﴿شَمَازَتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ﴾ دَلِی ئَه وانه کَه بَروایَان بَه رَوِژِی دَوایِی نِیه دِیَنه وه یَه کَ و، پَر دَه بَیْ لَه رَق و کِیْنَه! وه کَ ئَه مَ نَایَه تَه ش هَه مَان مَه بَه سَت رَا دَه گَه یَه نِی: (إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ) ۳۵/۳۷ ﴿^{۲۱} إِذَا ذَكَرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾ خَوِئَه گَهر لَه بَاتِی خَوَا نَاوی پَه رَسراوه کَانِیَان بَری، ئَه گَه رَچِی لَه رِیْیِ دَست تِیَوَه رَدَانِی شَه یَتَانِیشِ وه بَی، لَه نَا کَاو مَوِژْدَه بَه خَش و خَوِش حَال دَه بَن و گَه شَه ی پِیْدَه کَه نَ!

رِیگای دُوعاو پَارَانَه وه:

﴿^{۲۲} قُلْ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ بَلِیْ: ئَه ی خَوایَه! ئَه ی بَه دِیَه یَنه رِی نَاسْمَانَه کَان و زَهوی! ﴿عَالَمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ زَانای پَه نَهان و نَاشکرا، زَانای دِیَارو نَادِیَار! ﴿^{۲۳} أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ هَردو ئَه تَوِ لَه نِیَوَان بَه نَدَه کَانِی خَوِتا دَاوَه رِی دَه کَه یَت، لَه و شَتَانَه دَا وَا کِیْشَه و جِیَاوَزِیْیَان تِیَاهَه یَه، هَردو ئَه تَوِ پَرِیَارِی تِیَوَتَه سَه لَ ئَه دَیْت، هَه ق و نَاهَق جِیَا دَه کَه یَتَه وه. ﴿^{۲۴} وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ﴾ ئَه گَهر بَه رَاسْتِی هَه رَچِی لَه مَ زَهوی دَیَاه و، ئَه وه نَدَه ی تَرِیْشِی لَه گَه لَدَا بَیْت، هِی سَتَه مَکاران و کَافران بَی ﴿^{۲۵} فَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّهُ سَوءُ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ لَه بَه رَسزای تَوْنَدِی قِیَامَه ت نَامَادَه نَ بَیکَه نَه بَارْتَه قَاو فِیْدِیَه ی خَوِیَان، تَا رَزْگَار بِن ﴿^{۲۶} وَبَدَأَ لَهُمْ مِنْ اللَّهِ مَالٌ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ﴾ وَهَیْمَان لَه خَوَا، هَه نَدِی شَتِی تَرِیَان بَوِ دَه رَه کَه وِی کَه هِیچ حَسَابِیْ کِیَان بَوِ ئَه و شَتَه نَه کَرْدَوَه بَیْتَه رِیْیَان ﴿^{۲۷} وَبَدَأَ لَهُمْ سَيِّئَاتٍ مَا كَسَبُوا﴾ وَهَنَاه مَوَارَه ئَه کَارَه خَرَاپَانَه لَه دِیَا دَا ئَه نَجَامِیَان دَه دَان بَوِیَان نَاشکرا دَه بَی ﴿^{۲۸} وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ وه ئَه سَزایَه ی گَالْتَه یَان پِیْئَه کَرْد، دَوَرِیَان دَه دَا. چَوْنکه کَه قَوْرثَان بَاسِی سَزای دَوَارَوِژِی بَوِ ئَه کَرْدَن، ئَه وَا نَ گَالْتَه یَان پِیْئَه کَرْد، جَاوَا ئِیْستَا ئَه مَرُوقَ لَه هَه مَوو لَایَه کَه وه سَزَا دَه بَارِیْتَه سَه رِیَان.

بیباری مروقی بیباور:

﴿**فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضَرُّ دَعَانَا**﴾ جاہر کہ مروقی بیباور تووشی زیان وناخوشییهک دی! دهبینی بهپهله هاوارمان بو دینی و دست نهکات به لالهو پارانهوه لیمان ﴿**ثُمَّ إِذَا خَوْلَانَهُ نِعْمَةً مِّنَّا**﴾ پاشان نهگهر له لایهن خومانهوه بههریهکمان پیدا ﴿**قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ**﴾ قسهی پیشووی خوئی له بیر نهچیتهوهو ئهلی: بهراستی نه بههریهم هر به هوئی ژیری و زانایی خوومهوه دستکهوتووہ ﴿**بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ**﴾ نهخیر، وایه وهک نهوان دهلین بهلکو نهو بههرهوه نیعمهته تنیا تاقی کردنهوهیه بوئی ﴿**وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ**﴾ بهلام زوربهیان نازانن، که نهو ههموو دارایی و دسهلاته تاقی کردنهوهیه بویان" ﴿**قَدْ قَالُوا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ**﴾ به راستی نهو بی بروایانهیش له

پیش قورهیشهوه بوون، هر نهو قسهیانهیان ده کرد ودهیانوت: نهو سامانه به کردو کوششی خویمان پهیدامان کردوو، نهک خوا پیی دابین! ﴿**فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ**﴾ جا کاتیکیش سزا هاته سهریان نهوهی به دهستیان هیئا بوو- له مال و سامان- هیچ سودیکی پیتهگیاندن ﴿**فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتٌ مَا كَسَبُوا**﴾ جا تولهی بهدکاری خوئیانیان تووش بوو ﴿**وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِن هَؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتٌ مَا كَسَبُوا**﴾، نهوانهش ستهمیان کرد- واته: بتپههرستهکانی مهککه- تووشیان دهبی تولهو ناسوریهکانی نهو کردهوانهی کردبوونیان، نهوهبوو جهوت سال تووشی قات و قری بوون و زوربهی سهر زلهکانیان لهروژی (بهدر) کوزران ﴿**وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ**﴾ ولههمان کاتیشدا دهستهوسانمان ناکه، ناتوان لهدهستمان درچن و خو زرگاریکه ﴿**أَوْ لَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ**﴾ پییان وابوو نهو دسهلات و مال ودارایییه لهزانایی خوئیانه، نهی نایا نهیانزانیهوه کههر خویاه رزق وپوزی دهوات، بوهندی زور، بوهندی کهم ﴿**إِن فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ**﴾ به راستی لهودها گهلی نیشانهو بهلگه هیهه بو هوژی بیهوی بروایینی.

بانگهواز بو تهویه، پیش هاتنی سزا:

﴿**قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ**﴾ نهی موحهمهه! ﷻ له منهوه بلی: نهی بهندهکانی من! نهی نهوانهی ستهم و زیاده روییتان له خوتان کردوو! ﴿**لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ**﴾ نیوه لهرحمهت و میهرهانی خوا بی نومیدهبن، (ئیین عهباس) دهلی: بری له موشریک و هاوبهشدانهرهکان، خهکیکی زوریان کوشتبوو، زینایان کردبوو، پاشان هاتنه لای پیغهمبر ﷻ وتیان: نهو قسهو باسه تو دیلی شتیکی زور چاکه، نهی خوزگه کهفارهتی گوناچهکانمانت پی دهوتین: نهو جانیتهی (والذین لایدعون مع الله إلها آخر ولا يقتلون النفس التي حرم الله إلا بالحق ولا یزنون) ۶۸/ ۲۵، وه نایهتی (قل یا عبادی الذین اسرفوا علی انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله..)،

سُورَةُ الزُّمَرِ

الْمَاءِ الْكَافِرَةِ

وَبَدَأَ لَهُمْ سَيِّئَاتٌ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤٨﴾ فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضَرُّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوْلَانَهُ نِعْمَةً مِّنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾ قَدْ قَالُوا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾ فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتٌ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِن هَؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتٌ مَا كَسَبُوا وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥١﴾ أَوْ لَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾ قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾ وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلُمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصِرُونَ ﴿٥٤﴾ وَأَتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٥٥﴾ أَن تَقُولَ نَفْسٌ بِحَسْرَتٍ عَلَىٰ مَا فَرَّطْتُ فِي جَنبِ اللَّهِ وَإِن كُنتُ لَمِنَ السَّادِرِينَ ﴿٥٦﴾

أَوْفَرَل

٤٦٤

هات. ۵۳/۳۹، متفق علیه/ (فتح الباری: ۴۱۱/۱۸ مسلم: ۱۱۲/۱) ﴿إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾ بهراستی خوا له هموو گوناحی خوش ئەبی دیاره ئەم بانگەشەیه بۆ تەواوی تاوانبارانە که بگەرێنەوه بۆلای خوا، ئەگەرچی گونا هیشیان به ئەندازەی کەفی سەر زەریاکان بی، (ئەنەس) ئەلی: پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: ((والذي نفسي بيده لو أخطأتم حتى تملأ خطاياكم ما بين السماء والارض ثم استغفرت الله لغفر لكم، والذي نفس محمد بيده لو لم تخطئوا لجاء الله بقوم يخطئون ثم يستغفرون الله فيغفر لهم/مسند الامام احمد ۳/۲۳۸. ﴿إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ چونکه ئەوه لیبوردەو میهرەبان ﴿^{۶۱}وَانبِئُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلَمُوا لَهُ﴾ بگەرێنەوهو بۆلای خواوه ندتان و ملکهچی فەرمانی ئەوبن ﴿مَنْ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ﴾ پیش ئەوه سزاکەتان بۆ بی ﴿ثُمَّ لَا تَنْصَرُونَ﴾ دواپیش ئیتر لەلایەن هیچ کەسێکەوه یارمەتی نادریڤ ﴿^{۶۲}وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ﴾

له باشتەین نامە که پەرورەدگارتان دایەبەزاندووە بۆتان، پەپەرەوی بکەن، واتە: پەپەرەوی له قورئان بکەن.

پەرورەدەوه: له قورئاندا (حسن) و (أحسن) هەیه، بۆ نمونە پەپەرەوی له روخسەت (حسن)ە، له عەزیمەت (أحسن)ە، وه له (قصاص) (حسن)ە، وه له عەفو (أحسن)ە. ﴿مَنْ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً﴾ پیش ئەوهی کتوپر سزاکەتان بۆییت ﴿وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾ هەستیش به خۆتان نەکەن، تاشتی بکەن بۆ خۆتان ﴿^{۶۱}أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتِي عَلَىٰ مَا فَرَطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ﴾ نەوهک کەسی بلی: ئەهی داخ لەسەر کەمتەرخیم لەلای خوا له گوێرایەلی خوا ﴿وَأَنْ كُنْتَ لِمَنِ السَّاحِرِينَ﴾ بی شک له گالتهکەرانیشت بووم به ئایینی خواو کتییی خوا، واتە: جگە له سەرپیچیم گالتهیشم به موسلمانان ئەکرد ﴿^{۶۲}أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾ یان بلی: ئەگەر خوا رێنموونی بکردمایە، له پارێزکاران ئەبووم ﴿^{۶۳}أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ﴾ یان کاتی سزای خوا دەبینی بلی: ﴿لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً

فَاكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ﴾ بریا جاریکی تردهگەرپامەوه بۆ دنیا و لهگەڵ چاککاران ئەبووم ﴿^{۶۴}بَلَىٰ قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا﴾ خوا ئەفەرموی: بەلی.. خو گەلی ئایەت و نیشانەکانی منت بۆ هات، جابەدرۆت زانی و بپروایشت نەهینا ﴿وَأَسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾ بایی بوویت و، بوویته کافروبی باوەر.

دوا روژی درۆزان و پارێزکاران:

﴿^{۶۵}وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ﴾ له روژی قیامەتیشدا ئەوهکەسانە درۆیان لەسەر خوا هەلبەستوو، گوتیان: خودا مندال و شەریکی هەیه دەبینی ﴿وَجُوهُهُمْ مَّسْوَدَةٌ﴾ روویان رەشداگەرپاوه ﴿الَّذِينَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ﴾ ئایا بۆ خەڵکانی له خۆبایی بوو - ئەوانەى ددان بەهەقدا نانین - له دۆزخدا ئەنواو جیگانیه؟ ﴿^{۶۶}وَيُنْجَى اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ﴾ وخوا ئەوانە رزگار دەکا، بەهۆی کاری چاک و هۆکاری رزگارییهوه، خۆیان پاراست

سُورَةُ الزُّمَرِ

الْزُّمَرِ

أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾
أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً فَأَكُونَ
مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾ بَلَىٰ قَدْ جَاءَكَ ءَايَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا
وَأَسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ
تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُم مُّسْوَدَةٌ ۚ أَلَيْسَ فِي
جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾ وَيُنْجَى اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا
بِمَفَازَتِهِمْ لَا يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾ اللَّهُ
خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾ اللَّهُ، مَقَالِيدُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٣﴾ قُلْ أَغْفِرُ اللَّهُ تَأْمُرُونِي أَعْبُدُ أَيُّهَا
الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾ وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ
أَشْرَكَتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾ بَلَىٰ اللَّهُ
فَاعْبُدْهُ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ
وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۖ وَالسَّمَوَاتُ
مَطْوِيَّاتٌ يِّمِينَةً ۚ سُبْحَنَهُ ۖ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرَكُونَ ﴿٦٧﴾

له دۆزهخ ﴿لایمسهم السوء﴾ نه ناخوشیه کیان توش دهبی ﴿ولا هم یحزنون﴾ و نه غمباریش ئهبن ﴿الله خلق کل شیء﴾ بهراستی خوا به دیینه ری هه موو شتی که ﴿وهو علی کل شیء وکیل﴾ و ئه به هه موو شتی که راده گا، خوی سه ره پهرستی کاری هه موو شتی که ده کا چۆن حیکمه تی بخوای.

کلیلی ناسمانه کان و زهوی به دهست خواجه :

﴿له مقالید السموات والارض﴾ کلله کانی ناسمان و زهوی ته نها به دهست خواجه، چۆنی بوی دهستکاری نه کات ﴿والذین کفروا بایات الله اولئک هم الخاسرون﴾ ئه وانه ی کافرو بیباوه پنه به نایه ته کانی خوا نائه وانه نه زیانباره کان و دۆراوه کان ﴿قل افغیر الله تاملونی اعبدا ایها الجاهلون﴾ موشریکه کان داویان نه کرد که په یامبه ر ﷺ به یناوبه یین خواکانی ئه وانیش به رستی، جا ئه م نایه ته هاته خواره وه فرموی: ئه ی موحه ممه د ﷺ بلی: ئه ی جا ئیوه فرمان به من ئه دن که له باتی خوا به رستم ئه ی نه زانه کان؟! ﴿ولقد اوحی الیک والی الذین من قبلک﴾ سویند ئه خۆم که بیگومان وهی کراوه بو توو بو ئه وه په یامبه رانه ی به ر له توو بوون: ﴿لئن اشرکت لیحبطن عملک﴾ که نه گهر گریان به هاوبه ش قایل ببیت بوخوا، ئه وه بیگومان هه موو کرده وه کانت پووجه ل دهبی ﴿ولتکونن من الخاسرین﴾ و له زیانمه ندانیش ده بیت ﴿بل الله فاعبد﴾ نه خیر، هه رگیز به گوئیان نه کهیت، به لکو ته نها هه ر خوا به رسته ﴿وکن من الشاکرین﴾ و له شوکرانه بژیرانه.

بت په رسته کان وه ک شیواو خویان نه ناسیوه :

﴿وما قدر الله حق قدره﴾ ئه وانه وه کو پیویست خویان نه ناسیو ریژیان لینه گرت، ئه گینا چۆن هاوه لیان بو داده نا؟ ﴿والارض جمیعا قبضته یوم القیامة﴾ له روژی قیامه تدا زهوی هه موو له ناودهستی ئه واده ﴿والسموات مطویات بیمنه﴾ و ناسمانه کانیش پیچراونه ته وه به دهستی راستیه وهن، گه ئی جار له فرموده کانداسی (دهست و په نجه بو خوا هاتوه) ئه لبه ته ئه وه ش هه ره وه شیوه یه که شایسته ی زاتی خوی بی و به و جوړه ش... کو مه لی (سه له ف) ئه لئین: ئه و دوو سیفه ته پیروزیه: (صفة الأصابع والكف)، هه ر لهو سیفه تانه که په یوه دسته به زاتی خواوه هه رگیز له زاتی موقه ده سی ئه و جیا نابیته وه: (صفة الأصابع والكف من صفات الله تعالی الذاتیه القائمة به - عزوجل - والی لا تنفک عن ذاته المقدسه، ولا تتعلق بمشیئته وإرادته، بل هی لازمه لذاته ازلا وأبدا) دیاره سیفه ته کانی تریشی وهک: (الوجه، الید، العلم، الحیاة، القدره، العزه، السمع، البصر، القدم، الکریاء) هه ر به و جوړه یه، وه هه روه ها ئه لئین: سیفه ته کانی تری (فیعلی ئیختیاری) که به زاتی خواوه وه ستاون و به پی مه شیئته و ئیراده یه تی: (کالاستواء علی العرش، والنزول للسماء الدنیا، والمجئ والاتیان والکلام، والفرج والضحک والرضا والعجب والحب والبغض والکراهیه والقبض والطی والإمساک... الخ فهی کلها صفاته سبحانه وتعالی وقائمة بذاته المقدسه سواء الذاتیه او الفعلیه الاختیاریه وصفه الاصابع والكف لله - عزوجل - جاءت بها الأحادیث الصحیه الكثیره) کاتی که ئه و زانا جووله که یه هات ووتی: (إن الله یضع السموات علی أصبع والارضین علی اصبع). له و کاته دا ئاماره ی به په نجه کانی خوی ده کرد (أخرجه الإمام الترمذی وصححه، والبیهقی و غیرهم). په یامبه ریش ﷺ چاوی لییه وه بوو هیه چ نکولی و بیزاری له سه ره ئه و کاره ی ئه وه دهر نه بری، وه هیه که سیکی تریش ره خنه ی لینه گرت، دیاره بویه وایان ده کرد تا بیسه لمیئن که به لی راسته خوا - جل وعلا - په نجه ی هیه، به لام دیاره نه ک وه که په نجه ی دروستکراوه کان، له فرموده ی شدا هاتوه که په یامبه ر ﷺ ئه یفرموی: ((یقبض الله سمواته بیده

والأرض باليد الأخرى ثم يهزهن...) واته: کاتی که په‌یام‌به‌ر ﷺ فرمودی: خوا به‌ده‌ستی‌کی ناسمانه‌کانی راگرتوه، زه‌ویش به‌و ده‌سته‌که‌ی تری، له‌و حاله‌ته‌دا په‌نجه‌کانی خو‌ی ده‌جوولان، أخرجه الشیخان، والنسائی، وابن ماجه، وجماعة عن ابن عمر/نالووسی، به‌ومه‌به‌سته که نه‌و خه‌لکه تی‌بگا خوای گه‌وره په‌نجه‌و ده‌ستی هه‌یه، هه‌روه‌ها کاتی نایه‌تی: (وكان الله سميعا بصيرا) النساء: (۱۳۴) ی ده‌خویند ده‌ستی نه‌خسته سهر چاوو گوئی خو‌ی و ناماژه‌ی پی ده‌کردن. (فالواجب علينا قبول كل ما جاء به القرآن الكريم والأحاديث النبوية الصحيحة من صفات الله -عزوجل- والإيمان بها والتسليم لها وإمرارها كما جاءت من غير تحريف. فمعناها معلوم والكيف مجهول فنحن نثبت ما أثبت الله لنفسه وأثبت له نبيه ﷺ من غير أن نمثل صفاته -عزوجل- بصفات خلقه فهو ليس كمثله شيء لا في ذاته ولا في صفاته).

سُورَةُ الزُّمَرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَبَقَ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمِنْ فِي الْأَرْضِ
إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَى فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ
(٦٨) وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجَاءَتْ
الْنَّبِيُّاتُ وَالشُّهَدَاءُ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ
(٦٩) وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ (٧٠)
وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُرَّاحًا إِذَا جَاءُوهَا
فَتَحَّتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ
يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هَذَا قَالُوا ابْنِي وَلَكِن كَذَّبْتَ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ
(٧١) قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِمَا قَسَمْتُ لَكُمْ
الْمُتَكَبِّرِينَ (٧٢) وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى
الْجَنَّةِ زُرَّاحًا إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ
خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوا خَالِدِينَ
(٧٣) وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقْنَا وَعَدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ
نَبَوْا مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ (٧٤)

وَرَوَى التَّنْكِحَةُ

٤١٦

شیاو‌ی باسیشه چه‌ندین فه‌رموده له‌بوخاری و موسلیمه‌وه هاتوون بو سه‌لماندنی (کف) و (اصابع) بو‌خوای گه‌وره (سبحانه) بو‌یه به‌نده‌ش قایله به‌وه که (أسماء) و (صیفات) له‌و قرئان و فه‌رموده‌کانداچون هاتوون، ده‌بی به‌هیچ شیوه‌یه‌ک ده‌ستکاری نه‌کرین و، وه‌ک خو‌یان مانا بکرین، مه‌گه‌ر له‌ولاوه فه‌رموده‌یه‌کی تری ره‌وان هاتب‌ی‌وبه‌ جو‌ریکی تر ته‌فسیری بکاته‌وه (قال ابن کثیر: وقد وردت احادیث متعلقة بهذه الآية: (والسموات...) الطريق فيها وفي أمثالها مذهب السلف وهو إمرارها كما جاءت من غير تكليف ولا تحريف" وفي الحديث: ((يقبض الله تعالى الأرض، بيمينه...)). ﴿سبحانه وتعالى عما يشركون﴾ خوا پاک و بلند له‌وشتانه نه‌وان نه‌یکه‌نه ها‌وبه‌شی.

فوو کردن به‌شه‌پیووردا، دادگایی و پاداش و تو‌له:

﴿٦٨ ونفخ في الصور﴾ هه‌رکه له‌لایه‌ن ئیسرافیل‌هه‌ فوو

به‌شه‌پیووردا کرا ﴿فصعق من في السموات ومن في

الأرض﴾ ئیتر نه‌و کاته هه‌موو نه‌وانه‌ی که له‌ناسمانه‌کان و

زه‌ویدان ﴿إلا ما شاء الله﴾ مه‌گه‌ر که‌سیک خوا خو‌ی بیه‌وی نه‌مریت، وه‌کو هه‌لگرانی عه‌رش و... هتد ﴿ثم نفخ فيه أخرى﴾ له‌پاشان بو جاریکی تر که فوی پیاکرا ﴿فإذا هم قيام ينظرون﴾ نه‌و جا له‌ نا‌کاو ته‌واوی دروستکراوه‌کان له‌گو‌ره‌کانیاندا هه‌لئه‌سه‌نه‌وه و چاره‌پروان چییان پی‌بکری ﴿٦٩ وأشرقَت الأرض بنور ربها﴾ زه‌ویش له‌و پوژه‌دا به‌نووری په‌روه‌دگاری خو‌ی، پوو‌ناک ده‌بیته‌وه ﴿ووضع الكتاب﴾ وه‌موو خه‌لکی کو‌ئه‌کریته‌وه نامه‌ی کرداریان له‌به‌رده‌میان داده‌نری ﴿وجئ بالنبيين والشهداء﴾ و په‌یام‌به‌ران و، شایه‌دان له‌فریشته‌کان نه‌هیترینه‌ روو و ناماده نه‌بن "بو‌ئه‌وه‌ی چی راست و دروسته بیلین ﴿وقضى بينهم بالحق﴾ وه‌ به‌راست و عدل له‌نیوانیاندا داوه‌ریی نه‌کری ﴿وهم لا يظلمون﴾ وه‌ سته‌میشتیان لی نا‌کری ﴿٧٠ ووفيت كل نفس ما عملت﴾ وه‌ه‌رکه‌س هه‌رچی کردوه

به‌تواوی و بی‌کهم و کوپی پاداشی نه‌دریته‌و، وه‌ک‌ئهم‌نایه‌ته‌ده‌فهرموی: (فلا تظلم نفس شیئا وان كان مثقال حبة من خردل اتینا بها وكفی بنا حاسبین) (۴۷/۲۱).. یا‌ئهم‌نایه‌ته: (إن الله لا یظلم مثقال ذرة) بۆ‌دووپاتی‌ئو مانایه‌یه. ﴿وهو اعلم بما یفعلون﴾ ئو‌خوی‌له‌هم‌وو‌ک‌ه‌س‌زانتاره، به‌و‌ی‌ئو‌ان‌ئهنج‌امی‌ئهدن، واته: ئه‌گ‌ه‌ر‌چی‌پی‌ویست‌به‌هیچ‌نامه‌و‌شایه‌تی‌ک‌نییه، به‌لام‌له‌گ‌ه‌ل‌ئو‌ه‌یشدا‌نامه‌و‌شایه‌د‌هر‌ده‌هینری.

خوانه‌ناسان‌به‌کۆمه‌ل‌را‌پنج‌ده‌کرین‌بۆ‌دۆزه‌خ:

﴿وسیق الذین کفروا إلی جهنم زمرا﴾ وه‌ئوانه‌ی‌باوه‌ر‌یان‌نه‌بووه‌ده‌سته‌ده‌سته‌بۆ‌دۆزه‌خ‌را‌پنج‌ده‌کرین "وه‌ک‌چۆن‌له‌دونیا‌دا‌بۆ‌زیندان‌ئهنیرین ﴿حتی إذا جاءوها فتحت ابوابها﴾ ه‌هر‌که‌نزی‌ک‌بوونه‌وه‌له‌دۆزه‌خ، بی‌ماتل‌بوون‌خیرا‌ده‌ر‌گا‌کانیان‌بۆ‌ئه‌کریت‌ه‌وه ﴿وقال لهم خزنتها﴾ و‌گ‌زیرو‌ده‌ر‌گا‌وانه‌کانی‌دۆزه‌خ‌پیان‌ئهلین: ﴿الم یاتکم رسل منکم یتلون علیکم آیات ربکم﴾ ئایا‌له‌خۆتان‌په‌یام‌به‌رانتان‌بۆ‌نه‌هات‌بوون‌که‌نایه‌ته‌کانی‌په‌روه‌ر‌دگارتان‌به‌سه‌را‌بخویننه‌وه؟ ﴿وینذرونکم لقاء یومکم هذا﴾ وه‌له‌ئاکامی‌گه‌یشتنی‌ئهم‌پۆژه‌ش‌هوشیار‌تان‌بکه‌نه‌وه‌تا‌کارو‌کرده‌وی‌ئا‌وا‌نه‌که‌ن؟ ﴿قالوا بلی ولكن حقت کلمة العذاب علی الکافرین﴾ پی‌ئی‌ل‌ئهنین‌و‌ده‌لین: به‌لی‌په‌یام‌به‌ران‌هاتنه‌لامان‌و‌تی‌یانگه‌یان‌دین، ئه‌بوو‌به‌گویمان‌بکردنایه، به‌لام‌به‌هوی‌لاری‌خۆمانه‌وه‌فه‌رمانی‌سزای‌خوا‌بریار‌درا‌له‌سه‌ر‌کافران. ﴿قیل ادخلوا ابواب جهنم خالدين فیها﴾ بریاریان‌بۆ‌ده‌ر‌ئه‌چی‌و‌ئوتری: ده‌سا‌له‌ده‌ر‌گا‌کانی‌دۆزه‌خ‌ه‌وه‌بچه‌ژووره‌وه، به‌ه‌تاهه‌تاییش‌له‌وی‌بن ﴿فبئس مثوی المتکبرین﴾ جاجی‌گی‌خه‌ل‌کانی‌لووت‌به‌رز‌و‌له‌خۆبایی‌بوو، چه‌نده‌خراپه، ه‌ه‌روه‌ک‌ئهم‌کۆمه‌له‌نایه‌ته‌یش‌شیوه‌ی‌را‌پنج‌کردن‌یان‌بۆ‌دۆزه‌خ‌پوون‌ئه‌کاته‌وه: (یوم یدعون إلی نار جهنم دعا) (۱۳/۵۲) (... ونسوق المجرمین إلی جهنم وردا) (۸۶/۱۹) (ونحشرهم یوم القیامة علی وجوههم عمیا وبکما وصما...).

پاریزگارانیش‌بۆ‌به‌ه‌شت‌به‌ری‌ده‌کرین:

﴿وسیق الذین اتقوا ربهم إلی الجنة زمرا﴾ وه‌ئوانه‌ش‌پاریزگاریان‌له‌فه‌رمانه‌کانی‌خوای‌په‌روه‌ر‌دگاریان‌کردووه، ده‌سته‌ده‌سته‌به‌ره‌و‌به‌ه‌شت‌ئهنیرین، دیاره‌له‌وانه‌دا‌ئوانه‌یان‌په‌یان‌لای‌خوا‌به‌رزتره‌پیش‌ده‌خرین‌له‌وانه‌ی‌له‌خوار‌ئوانه‌وه‌ن، وه‌ه‌ه‌ربه‌و‌شیوه، وه‌په‌یغه‌مبه‌ران‌له‌گ‌ه‌ل‌په‌یغه‌مبه‌ران، ئینجا‌راست‌گو‌یان، و‌په‌یغه‌مبه‌ریش‌ﷺ ئه‌فه‌رموی: من‌یه‌که‌م‌تاکارم‌له‌نیو‌به‌ه‌ه‌شتدا، پی‌ویه‌تی‌دی‌ده‌لی: من‌یه‌که‌م‌که‌سم‌له‌ده‌ر‌گای‌به‌ه‌شت‌ده‌ده‌م (موسلیم). وه‌له‌به‌شیکی‌ئو‌فه‌رمووده‌دریژده‌که‌له‌باسی‌شه‌فاعه‌دا‌هاتووه‌ده‌فه‌رموی: (سویند‌به‌و‌که‌سه‌ی‌گیانی‌موحه‌مه‌دی‌به‌ده‌سته، ماوه‌ی‌نیوان‌ته‌نیا‌دووتا‌که‌ده‌ر‌گا‌له‌ده‌ر‌گا‌کانی‌به‌ه‌شت، به‌ئه‌ندازه‌ی‌نیوان‌مه‌که‌که‌و‌بوصرا‌یه). (متفق‌علیه). ﴿حتی إذا جاؤها وفتحت ابوابها﴾ تاکاتی‌نزی‌ک‌به‌به‌ه‌شت‌ده‌به‌نه‌وه، وه‌ده‌ر‌گا‌کانی‌بۆیان‌کراوه‌ته‌وه. راه‌که‌رانی‌قورنان‌ئهلین: بۆ‌دۆزه‌خ‌یه‌کان‌و‌شه‌ی‌(فتحت‌ی‌هیناوه‌(واو‌ی‌نه‌بوو، چونکه‌باو‌وايه‌ده‌ر‌گای‌زیندان‌ئو‌کاته‌ده‌کریت‌ه‌وه‌که‌زیندانی‌ده‌گه‌نه‌ئو‌ی، جا‌ئهنیرینه‌ناویه‌وه‌دائه‌خریت‌ه‌وه، به‌لام‌ده‌ر‌گای‌به‌ه‌شت‌خوی‌بۆ‌خوی‌هه‌میشه‌کراوه‌یه‌و‌ئاماده‌یه‌و‌چاوه‌پوانی‌گه‌یشتنیان‌ئه‌کرئ ﴿وقال لهم خزنتها﴾ ده‌ر‌گا‌وانانی‌به‌ه‌شت‌پی‌یان‌ئهلین: ﴿سلام علیکم طبتم﴾ سلوو‌دروودتان‌له‌سه‌ربی، به‌خیر‌هاتن، خۆتان‌پاک‌راگرت‌له‌دونیا‌دا‌هه‌ول‌و‌تی‌کۆشان‌و‌پاداشتی‌ش‌تان‌لی‌ره‌دا‌پاک‌و‌خاوینه، یا‌خوا‌نوشتان‌بیت ﴿فادخلوها خالدين﴾ ده‌بچه‌ناو‌به‌ه‌شت‌به‌ه‌تاهه‌تایی‌له‌ویندا‌بن، ئیمامی‌(بوخاری) له‌(ئهبو‌سه‌عیدی‌خودری)‌یه‌وه‌ئهل: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموی: ((یخلص المؤمنون من النار فیحبسون علی قنطرة بین الجنة والنار

فیقتص لبعضهم من بعض مظالم كانت بينهم فی الدنيا حتی إذا هذبوا ونقوا أذن لهم فی دخول الجنة، فوالذی نفس محمد بیده لأحدهم أهدى بمنزله فی الجنة منه بمنزله کان فی الدنيا)) فی الرقائق (۶۵۳۵) باب (۴۸). واته: برواداران لهئاگر رزگار ئهبن و، لهسهپر پردیک لهنیوان بههشت و دۆزهخدا رادهگیردرین، پاشان تۆلهیان لهیهکتر بۆ وهر دهگیردری، تابهتهواوی پاک و خاوین دهکرین، ئهوجا ری دهردرین بچنه بههشت، سویند بهوزاتهی کهروخی موحههمهدی بهدهسته، بههشتیهکان به منزلی خویمان لهوی شارهزاترن، تابهمنزل و جیگاکانی دونیا یان. ﴿^{۲۴} وقالوا الحمد لله الذي صدقنا وعده﴾ کاتی چوونه ژورهوهو نیشهجی بوون ئهلین: سوپاس وشوکرانه بۆ ئهو خوایهی به بهلینهکهی راستی کرد له گهلمان ﴿**واورثنا الأرض نتبوا من الجنة حيث نشاء**﴾ ئهه جیگا و زهویهشی لهو بههشتابه ئیمهدا، کهههرجیگایهکی ئارهزوو بکهین، لیی دهین ﴿**فنعم اجر العاملين**﴾ ئای که پاداشتی کارکهران له ریگای خوادا چهنده باشه! ﴿**وترى الملائكة حافين من حول العرش**﴾ دهبینی که فریشتهکانیش بهدهوری عهرشدا ئهلقهیان داوهو ﴿**يسبحون بحمد ربهم**﴾ لهگهل سوپاسدا تهسبیحاتی پهروهردگاری خویمان ئهکهن ﴿**وقضى بيهم بالحق**﴾ وه داوهری لهنیوان بههشتیهکان و دۆزهخیان وههموو خهلکان بهههق و دادگهری تهواو بووه: چاکان ئهبرین بۆ بههشت و، خراپانیش بۆ دۆزهخ ﴿**وقيل الحمد لله رب العالمين**﴾ لهلایهن بههشتیهکانهوه دهوتری: ههموو سوپاس وشوکرانه، ههربۆ خوی پهروهردگاری جیهانهکان.

له (۱۶۱۷/۴/۹) ک بهرامبهه به (۱۹۹۶/۸/۲۳) ز لهنوسینی ئهه سوورهته بوومهوه له دوی نویژی عهسر لهشاری (مهرویوان)ی ئیران کاتژمیر (۵:۳۰) زۆر سوپاس بۆخوی گهوره.

*** **

۴۰- سوورهتی (غافیر) به

مهکهکهیییهو (۸۵) نایهته.

بهناوی خوی بهخشندهی میهرهبان

ئهم سوورهته وهك سوورهتهکانی تر، بایهخ به عهقیدهو یهکتاپههستی و زیندوو بوونهوهو پاداشت و تۆله ئههات.. زۆریکیش داکوکی دهکات بۆ جیاکردنهوهی ههق و ناههق، رینمای و گومرای، لهگهل دیاریکردنی ئههجامی تاغووتهکان، پاشان سیفهتهکانی خواو ههندی نیشههه موعجیزه گهورهکانی، ئهوجا شهپه قسهو دهمه دهمی بی باوهپهکان، لهگهل هینانی چهن دیمهنیکی سهختی پاشه رۆژ، باسی باوهپوو بی باوهپیی، بۆ نمونهی ئهوهیش، ململانیی فیرعهون لهگهل موسادا دینی..

کووتاییشی به باسی رۆژی رهشی بی پروایان و ملهوپان دی.

لهفهزل و گهوهری (حامیم)هکاندا هاتوه: (الحوامیم یسمین: العرائس) الدارمی، (الحوامیم دیباج القرآن)/ ابن کثیر. واته: به سوورهته حامیمهکان دهلین: بووکه جوانهکان!

جا بهه شیویهش دهست پی ئهکات: ﴿**بسم الله الرحمن الرحيم** * ^۱ **حم**﴾ ئهه جوهره پیتانه بۆ دهستهوسان کردنی بی باوهپهکانهو پییان ئهلی: ئهه قورئانه که ئیوه نکوولی دهکهن، ههر لهه پیتانه پیکهاتوه، دهفهرموون ئهگهر دهتوانن و لیئان دیت، ئیوهش سوورهتیک وهك ئهه بیئن ^۲ ﴿**تنزيل الكتاب من الله العزيز العليم**﴾ دابهزاندنی ئهه کتیه (قورئان) لهخوی بهدهسهلاتی زاناوهیه ^۳ ﴿**غافر الذنب وقابل التوب شديد العقاب**﴾ تاوانپوش و تهویه وهرگری توندگره، واته: لیبورهی گوناهانی رابووردوو و، وهرگری پهشیمانیی و تهویه لهئایینهدها، تۆله و

قاری سهخته، وهك له نایه تی تردا ئه قهرمووی: (نبی عبادی انی انا الغفور الرحیم وأن عذابی هو العذاب الالیم) ۵۰-۴۹/۱۵. ﴿ذی الطول﴾ خاوهن به خشش و نیعمه تی زوره، هه ره ئه وهیه که ده قهر مو: (وإن تعدوا نعمة الله لا تحصوها) ۳۴/۱۴. ﴿لا إله إلا هو﴾ هیچ په ستر او یکی راسته قینه نیه ئه وه نه بی ﴿إليه المصیر﴾ که پانه وهی هه مووان هه دیته وه لای ئه وه، چاره نووس و پاداش هه ره لای ئه وه.

خاوه ناس هه ره خه ریکی کیشهیه له مه ره نایه ته کانی خوا:

﴿ما يجادل في آيات الله إلا الذين كفروا﴾ هه ره ئه وانه له باره ی نایه ته کانی خوا وه ململانی و ده مازی ئه که ن - له رووی عیناده وه - کافرو بی باوه رن، هه ره ئه وانه شن که جار ی ئه لێن: قورئان شیعوو هونرا وهیه، جار ی دیکه ئه لێن: جادوو و سیحره...!! ﴿فلا یغفرک تقلبهم فی البلاد﴾

جابه هه لسه و پانیان له شار اندا تو فریونده دا، واته: در یژه دان به دروستکردنی خانوو به ره وه، کشتو کال و باز رگانی و، به ده ست هیئانی مال و سامان، نیشانه ی مانه وه به خیتاری ی که لان نیه ﴿کذبت قبلهم قوم نوح والأحزاب من بعدهم﴾ پێش ئه وانیش خه لکیکی زور، به تایبته که ی نوح و، ئه وه گرووپانه ش دوا ی ئه وان بوون ململانیان کردو، دهسته دهسته دژ به پیغه مبه ره کانیان وهستان و پروایان پینه کردن ﴿وهمت کل أمة برسولهم لیاخذوه﴾ وه ره ئومه ته شیان لیپراوه له گه ل په یامبه ره کهیدا خراپه بکات: یان بیگری و بیکوژی، یان جه زه به و سزای بدات ﴿وجادوا بالباطل لیدحضوا به الحق﴾ وه بو سپینه وهی هه ق و راستیی، ده ستیان دایه ده مه قالی و شه ره قسه و کاری باتل له گه ل په یامبه ره که یاندا، تا هه ق له بن بینن و ناهه ق سه ربخن ﴿فاخذتهم﴾ ئینجا منیش - هه ریه که یان به جو ره سزایه ک - قارم لیگرتن و فه وتاندم ﴿فکیف کان عقاب﴾ جا نایا تو له وه سزای من چو ن بوو؟ ﴿وکذلك حقّت کلمة ربک علی الذین

سُورَةُ الْغَافِرِ

وَرَى الْمَلَائِكَةُ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾

سُورَةُ الْغَافِرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ ۝ تَزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٢﴾ غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾ مَا يُجَدَّلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْفِرُكَ تَقْلُبُهُمْ فِي الْأَلْدِ ﴿٤﴾ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَدُوا بِأَلْبَاطِلٍ يُدْجُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتَهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٥﴾ وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٦﴾ الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾

کفروا﴾ هه ره چو ئێک سزای گه لانی پێشو هاته دی، هه ره به هه مان شیوه ش فه رمانی په ره وردگارت ده رباره ی ئه وانه ی واکافرو بی باوه ر بوون له قوره ش هاته دی: ﴿إنهم أصحاب النار﴾ که ئه وانه به راستی هه موو دۆزه خین.

هه لگرانی ته ختی خوا:

﴿الذین یحملون العرش ومن حوله﴾ ئه وه فریشتانه ی عهرشی خوا هه لده گرن و ئه وانه ی که به ده وری ئه ودان ﴿یسبحون بحمد ربهم﴾ هه رده م سوپاس و پاک و خاوینی په ره وردگاریان ئه لێن و، له هه ر ناته وای و که م و کوپییه ک دوور رای ده گرن ﴿ویؤمنون به﴾ وددان هه ره به بوونی ئه ودا ئه نین، واته: به روا هیئان زور گرنگه، جا ئیوه ش ده بی وهك ئه وان بن ﴿ویستغفرون للذین آمنوا﴾ داوای لیبوردن بو برواداران ئه که ن، له به ره ئه وه په یوه ندیه ئیمانیه له نیوانیاندا یه ﴿وبنا وسعت کل شی رحمة وعلم﴾ ئه لێن: ئه ی په ره وردگاری هه مووان! ره حمه ت و

میهره بانایی و زانیاری تو هه مووشتیکی داگرتووه، واته: میهره بانایی تو زور گه وه ترو فراواتره له گوناوه تاوانه کانی ئه وان و، خویشت به حال و نه حوالیان چاک ئه زانی **﴿غافر للذین تابوا و اتبعوا سبیلک﴾** جاله وانیه ته و بهیان کردووه، شوینی ریگه راسته که ی تو که وتوون، له گوناوه کانیان ببووره **﴿وقهم عذاب الجحیم﴾** و له سزای دوزخ بیانپاریزه **﴿ربنا و ادخلهم جنات عدن التي وعدتهم﴾** ئه ی پهره ردگاری ئیمه! بیانخه ناو چه ند باخاتیکی به ههشت که هه میشه یین و بو خوت به لیتن پیداون **﴿ومن صلح من آبائهم و ازواجهم و ذریاتهم﴾** و ههروه ها چاکان له باوو باپیرانی ئه وان، وه خیزان و مندا لانیان، به یه که وه له به ههشتدا کو بکه وه، ئه گهرچی کرده وه یشیان یه کسان نه بی، بو ئه وه ی زیاتر پیکه وه دلخوش بن **﴿انک انت العزیز الحکیم﴾** به راستیی هه ر ئه تو دسه لاتداری کار جوانیت دسه لاتت هه یه و، چاک ئه زانی چی ده که ییت **﴿وقهم**

السیئات﴾ و له و کاره خراپانه ش بیانپاریزه و لییان مه گره **﴿ومن تق السیئات يومئذ فقد رحمته﴾** خو تو ش له دهره نجامی ئه و کاره خراپانه، هه رکه س بیاریزی له و روژدها، ئه وه بهر به زه ییت که وتووه و میهره بانیت له گهل کردووه **﴿وذلك هو الفوز العظیم﴾** ئاهه وه شه سه رکه وتنه گه و ره و بی وینه که.

خوانه ناسان که چوونه جه هه ننه م په شیمان ده بنه وه:

﴿ان الذین کفروا ینادون لمقت الله اکبر من مقتکم انفسکم﴾ بیگومان له قیامه تدا هاوار له وان ه ده کریت که له دونیادا خوا نه ناس بوون: که ئه مبرو رق و توپه یی خوا بهرام بهر به ئیوه له توپه یی و درایه تی ئیوه له خوتان گه و ره ترو زیاتره **﴿ان تدعون الی الیمان فتکفرون﴾** چونکه کاتی بانگ ده کران بو باوه ره ینان، که چی حاشاتان ده کردا واته: له و کاته دا چه نده له خو بیزارن، خوی گه و ره چه ند بهرام بهری ئه وه بیزاره لیان **﴿قالوا ربنا امتنا اثنتین و احییتنا اثنتین﴾** بی برواکان کاتی ته نگه تاوو ناره حه ت

رَبَّنَا وَاَدْخَلْنَاهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْنَاهُمْ وَمِنْ صَلَاحٍ مِنْ اَبَائِهِمْ وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّتِهِمْ اِنَّكَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٨﴾ وَفَهُمُ السَّيِّئَاتِ وَمِنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾ اِنَّ الَّذِي كَفَرُوا يُنَادُونَ لَمَقْتُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ مِنْ مَّقْتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ اِذْ تَدْعُونَ اِلَى الْاِيْمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾ قَالُوا رَبَّنَا اَمْنَا اِثْنَيْنِ وَاَحْيَيْتَا اِثْنَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ اِلَى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿١١﴾ ذَلِكُمْ بِاَنَّهُ اِذَا دُعِيَ اَللّٰهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَاِنْ يُّشْرَكَ بِهِ تُؤْمِنُوْا فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴿١٢﴾ هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ اٰيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ اِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾ فَادْعُوا اَللّٰهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّيْنَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾ رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ اَمْرِهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿١٥﴾ يَوْمَ هُمْ بَرْزُورٌ لَا يَخْفَىٰ عَلَىٰ اَللّٰهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِّمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

ئه بن ئه لێن: پهره ردگاری ئیمه! تو دوو جار ان مراندووتین، جاری له سه ره تاوه له نه بوونه وه به دیت هینان، پاشان مراندتین، دوو جار انیش ژیانته به بهردا کردووین، بو یه که مجار گیانت به بهرماندا کرد، پاشان مردین و زیندووت کردینه وه، وه ده فهرمووی: (کیف تکفرون بالله وکنتم امواتا فاحیاکم ثم یمیکم ثم الیه ترجعون) ۲۸/۲. یان ده فهرمووی: (ولو ترى اذ وقفوا على النار فقالوا یالیتنا نرد ولا نکذب بایاتنا ربنا ونکون من المؤمنین) ۲۷/۶. یان ده فهرمووی: (وهم یصطرخون فیها ربنا اخرجنا) ۳۷/۳۵. یان ده فهرمووی: (فاعترفنا بذنوبنا) ۱۱/۴۰. جا وایستتا ددان به گوناوهانی خو ماندا ده نیین **﴿فهل الی خروج من سبیل﴾** ده نایا دهره تان و ریگه یه که هه یه بو دهرچوون له سزا و جاریکی تر بگه ریینه وه بو دونیا و به گویت بکه یین؟ **﴿ذلکم بانه اذا دعی الله وحده کفرتم﴾** ئه و سزاو تو له یه شتان له بهر ئه وه یه، چونکه کاتی بانگرا بان بو برواهینان و په رستنی خوی تاک و ته نیا، به ته نیا کافر ده بوون و باوه رتان

ندهمینا ﴿وان یشرك به تؤمنوا﴾ خو نهگهر هاوبه‌شی پال درابا (باسی لات و عوززاش له گهلان کرابا) بروتان نهمینا! ﴿فالحکم لله العلی الکبیر﴾ جا بریارو داوهری کردن تنها بو خوی بالادهستی گوره، چونکه بتان هیچیان به‌دهست نیه ﴿هو الذی یریکم آیاته﴾ نهو خوایه‌یه نیشانه‌کانی گوره‌یی و تاک و ته‌نیایی‌خوی نیشانتان نه‌دات، له‌زه‌وی و له‌ناسمان ﴿وینزل لکم من السماء رزقا﴾ وه له‌ناسمانه‌وه رزق و رژی و بارانتان بو ده‌بارینی ﴿وما یتذکر الا من ینیب﴾ هه‌موو که‌سیک په‌ندو وهرناگری، مه‌گهر که‌سیک په‌ند وهرگری، بگهریته‌وه له شیرک و گویریاه‌ل بیت بوخوا (الله).

هانا هه‌ر بوخوا به‌رن و هه‌ر نه‌ویش به‌رستن:

﴿۱۴ فادعوا الله مخلصین له الدین﴾ جا ته‌نها هاوار له‌خوا بکه‌ن و نهو به‌رستن به‌پوختی نه‌ی موسلمانان! ﴿ولو کره الکافرون﴾ نه‌گهرچی خوانه‌ناسان و بی برویان پیان ناخوش بیت. پیغه‌مبه‌ر ﷺ پاش نویژه فه‌رزه‌کان ده‌یگوت: ((لا إله إلا الله وحده لا شریک له، له الملك وله الحمد، وهو علی کل شیء قدير، لا حول ولا قوة إلا بالله، لا إله إلا الله، ولا نعبد إلا إياه، له النعمة وله الفضل وله الثناء الحسن، لا إله إلا الله مخلصین له الدین ولو کره الکافرون)) مسلم: ۴۱۵/۱. ﴿۱۵ رفیع الدرجات﴾ به‌رز که‌ره‌وه‌ی پله‌کانی ئیمانداران وزانیاریانه ﴿ذو العرش﴾ خاوه‌نی عهرشه، ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا هیهه ﴿یلقی الروح من امره علی من یشاء من عباده﴾ وه‌حی به‌فه‌رمانی خوی ده‌کا بو‌هه‌رکه‌سیک خوی بیه‌وی له به‌نده‌کانی ﴿لینذر یوم التلاق﴾ تا له‌پوژی به‌یه‌ک گه‌یشتن و کو‌کردنه‌وه بیان ترسی‌نیت ﴿یوم هم بارزون﴾ پوژی که‌هه‌موو ئاشکران و به‌ده‌ره‌ون، نه‌که‌ونه پیش چاوو، هیچ شتی‌ک نیه بیانشاریته‌وه چونکه له‌ده‌شتیکی کاک‌ی به‌کاکیدان ﴿لا یرفی علی الله منهم شیء﴾ هیچ شتی‌کیان له‌خوا ناشاریته‌وه ﴿لمن الملك الیوم﴾ له‌و پوژده‌کا که ئاسمانه‌کان پیچرانه‌وه جارچییه‌ک جار نه‌دات و نه‌لیت: مولک و ده‌سه‌لات و فه‌رمانه‌وایو بریار نه‌مرو بو‌کییه؟ "هه‌مووی بی‌دنگ و بی‌وه‌لامه، بویه خوی گه‌وره خوی وه‌لام نه‌داته‌وه و نه‌فه‌رموی: ﴿الله الواحد القهار﴾ هه‌ر بو خوی تاک و ته‌نیای به‌ده‌سه‌لاته، ئیمامی (بوخاری) ئهم فه‌رموده‌یه ده‌هینیت، که‌له‌کاتی وهرگرته‌وه‌ی پوچ و زه‌ویو-ئاسمانه‌کاندا خوا نه‌فه‌رموی: (أنا الملك این ملوک الارض؟) ئیمامی (موسلم) یش ئهم فه‌رموده‌یه دینی: ((یطوي الله - عزوجل - السماوات یوم القيامة ثم یأخذهن بیده الیمنی، ثم یقول: أنا الملك این الجبارون؟ این المتکبرون؟ ثم یطوي الأرضین بشماله ثم یقول: أنا الملك این الجبارون؟ این المتکبرون؟)) ﴿۱۷ الیوم نجزی کل نفس بما کسبت﴾ له‌و پوژده‌کا هه‌رکه‌س هه‌رچی کردوه پاداشت و توله‌ی کاری خوی ده‌بینی ﴿لا ظلم الیوم﴾ له‌و پوژده‌کا هیچ جوژه سته‌م و غدریک نییه، بی‌زیادوکه‌م هه‌مووکه‌سیک پاداشت و توله نه‌دریته‌وه ﴿إن الله سریع الحساب﴾ به‌پاستیی خوا زوو و به‌په‌له‌حساب و لی‌کولینه‌وه‌ده‌کات.

بترسن له‌و پوژده‌کا و تووشتان ده‌بی:

﴿۱۸ وانذرهم یوم الازفة﴾ نه‌وانه له‌پوژده‌کا نزیکه‌که‌ی (قیامه‌ت) بترسی‌نه. (آزفة) یه‌کیکه له‌ناوه‌کانی پوژی قیامه‌ت. بویه ده‌وتری (آزفة) چونکه نزیکه بیت، خودا ده‌فه‌رموی (آزفت الازفة). ﴿إذ القلوب لدی الحناجر﴾ کاتی له‌ترس و هه‌یه‌تا گیان و ده‌کان ده‌گه‌نه گه‌روو و راده‌ه‌ستن ﴿کاظمین﴾ به‌پیشخواردوویی ده‌کانیان پرن له‌خه‌م و خه‌فت. ﴿ما للظالمین من حمیم﴾ نه‌وکات سته‌مکاران هیچ پشتیوان و دوستی‌کیان نیه، بتوانی که‌لکیان پی‌بگه‌یه‌نی ﴿ولا شفیع یطاع﴾ و هیچ تکا‌کاری‌کیشیان نیه، تکای وهر‌بگری‌ری، هه‌موو په‌یوه‌ندییه‌ک ده‌بچری ﴿۱۹ یعلم خائنة الاعین﴾ نه‌و خوایه هه‌میشه به‌چاوه‌خیانه‌تکاره‌کان - به‌رامبه‌ر به‌نافه‌رمانی خوی - ده‌زانیٔ ﴿وما تخفی الصدور﴾ و

به‌ودش سینه‌کان حه‌شاری دده‌ن ﴿**وَاللهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ**﴾ و خوا به‌راستی و دادگه‌رانه بریار ئه‌دا و تۆله‌و پاداش ئه‌داته‌وه‌و، سته‌م له‌ هیچ که‌سیک ناکات ﴿**وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بشئ**﴾ و ئه‌وانه‌ی ئه‌وان هانایان ده‌به‌نه به‌رو ئه‌یانپه‌رستن جگه له‌خوا ناتوانن هیچ جوړه بریاریک بدن و ده‌سه‌لاتی هیجیان نی یه‌و هیچ نازانن ﴿**إِنَّ اللهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ**﴾ بی‌شک که‌خودا هه‌ربۆخۆی ژنه‌واو بینایه، ناگاداری هه‌موو کارو کرداریکیانه.

پاشه‌روژی کافران:

﴿**أولم یسیروا فی الأرض**﴾ ئایا ئه‌وانه به‌رووی زه‌ویدا نه‌گه‌راون؟ ﴿**فینظروا کیف کان عاقبة الذین کانوا من قبلهم**﴾ تا سه‌یر بکه‌ن و بزائن پاشه‌روژو ئه‌نجامی ئه‌وانه‌ی

له‌ پی‌شیانه‌وه بوون و، له‌ژیانیاندا ململانییان له‌گه‌ل په‌یامبه‌ره‌کانیاندا نه‌کرد چۆن بوو؟ ﴿**کانوا اشد منهم قوة واثارا فی الأرض**﴾ خو له‌ قوره‌یش هی‌زو تواناو جی‌گاو شوینه‌وارو کۆشک و ته‌لاریشیان زۆرترو به‌هی‌ز تر بوو ﴿**فاخذهم الله بذنوبهم**﴾ که‌چی به‌هۆی گونا‌هه‌کانیا‌نه‌وه خوا به‌تون‌دی گرتنی ﴿**وماکان لهم من الله من واق**﴾ له‌ به‌رامبه‌ر ئه‌و سزایشه‌وه هی‌چ پارێزگاریکیشیان نه‌بوو، تکایه‌کیان بۆبکاو لایان بدا لێی ﴿**ذلك بانهم کانت تاتیهم رسلهم بالبینات**﴾ ئه‌و سزایش به‌هۆی ئه‌وه‌وه بوو که په‌یامبه‌ره‌کانیان به‌ گه‌ل نیشانه‌و به‌لگه‌ی رۆشنه‌وه ده‌هاتن بۆ لایان ﴿**فکفروا**﴾ که‌چی ئینکارییان کرد ﴿**فاخذهم الله**﴾ ئینجا خواش به‌تون‌دی گرتنی ﴿**انه قوی شدید العقاب**﴾ چونکه به‌راستی ئه‌و خواجه به‌هی‌زو تۆله سه‌خته.

داستانی مووسا و فیرعه‌ون:

﴿**ولقد ارسلنا موسیٰ بآیاتنا وسلطان مبین * ۲۴**﴾ **فرعون وهامان وقارون** سویند ئه‌خۆم که به‌ راستی ئیمه

﴿**أَلَمْ یَجْزِیْ کُلُّ نَفْسٍ بِمَا کَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْیَوْمَ إِنَّ اللهَ سَرِیعُ الْحِسَابِ ۱۷**﴾ وَأَنْذَرَهُمْ یَوْمَ الْأَرْفَقِ إِذْ أَقْلَبُوا لَدَى الْحَنَاجِرِ کَظْمِینَ مَا لِلظَّالِمِینَ مِنْ حِمِیمٍ وَلَا شَفِیعَ یُطَاعُ ۱۸﴾ یَعْلَمُ حَایَئِهِ الْأَعْیُنُ وَمَا تُخْفِی الصُّدُورُ ۱۹﴾ وَاللهُ یَقْضِی بِالْحَقِّ وَالَّذِینَ یَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا یَقْضُونَ بِشَیْءٍ إِنَّ اللهَ هُوَ السَّمِیعُ الْبَصِیرُ ۲۰﴾ أَوْلَمْ یَسِیرُوا فِی الْأَرْضِ فِینَظُرُوا کَیْفَ کَانَ عَاقِبَةُ الذِّینَ کَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ کَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَءَاثَارًا فِی الْأَرْضِ فَاخَذَهُمُ اللهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا کَانَ لَهُمْ مِنْ اللهِ مِنْ وَّاقٍ ۲۱﴾ ذَٰلِکَ بِأَنَّهُمْ کَانَتْ تَأْتِیهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَیِّنَاتِ فَکَفَرُوا فَاخَذَهُمُ اللهُ إِنَّهُ قَوِیٌّ شَدِیدُ الْعِقَابِ ۲۲﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآیَاتِنَا وَسُلْطَنِ مُبِینٍ ۲۳﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَمْلَانَ وَقُرُوتَ فَقَالُوا سِحْرٌ کَذَّابٌ ۲۴﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِندِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الذِّینِ ءَامَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْیُوا نِسَاءَهُمْ وَمَا کَیْدُ الْکَافِرِینَ إِلَّا فِی ضَلَالٍ ۲۵﴾

(موسا) مان ره‌وانه کرد به‌گه‌ل ئایه‌ت و به‌لگه‌ی ئاشکراوه - ده‌سته‌سپیه‌که‌ی یی و، دار ده‌سته‌که‌یی - بۆ لای فیرعه‌ونی مله‌پوو، هامانی وه‌زیری و، قاروونی سه‌روه‌تمه‌ندی له‌خۆبایی بوو ﴿**فقالوا ساحر کذاب**﴾ که‌چی له‌باتی ئه‌وه‌ی ئیمان بێن، وتیان: موسا جادوگه‌ریکی درۆزنه!! بۆیه ئه‌و ده‌ست و دار ده‌سته‌یه‌ی وایان ئی دیت! درۆیش ئه‌کات ئه‌لێ: خوا ناردوومی ﴿**فلما جاءهم بالحق من عندنا**﴾ جا که موسا له‌لایه‌ن ئیمه‌وه به‌به‌لگه‌ی راست و ره‌واوه هاته لایان و هه‌موو راستیه‌کی بۆ روونکردنه‌وه ﴿**قالوا اقتلوا أبناء الذین آمنوا معه**﴾ وتیان: کوپانی ئه‌وانه بکوژن که پڕوایان هی‌ناوه له‌گه‌ل ئه‌ون، تا له‌ئایینه‌دا زۆر نه‌بن و پاشپه‌ر ببن ﴿**واستحیوا نساءهم**﴾، و مێینه‌کانیشیان بۆ خزمه‌تگوزاری زیندوو رابگرن ﴿**وما کید الکافرین إلا فی ضلال**﴾ خۆفرت و فیل و پیلانگێری بۆ باوه‌ران، هه‌ر له‌نا‌بووتبو‌ندایه، ئه‌وه بوو نه‌یانتوانی رێگرییان ئی بکه‌ن له‌پروا و بنه‌پرسیان نه‌کردن، وه‌ک خۆیان

مه به استیان بوو ﴿ **۲۶** **وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى** ﴾ بهودشه وه نه وهستان، به لكو فیرعهون وتی: وازم لی بینن تا موسا بکوژم، نیت ره هه موشتی رزگارتان نه بی ﴿ **وَلْيَدْعُ رَبَّهُ** ﴾ جا با نه ویش هاوار به ری بو پهروردگاری خوئی! پرزگاری بکات ﴿ **إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ** ﴾ چونکه به راستیی من نه ترسم که نایینه که تان بگوئی و لیتان تیگ بدات ﴿ **أَوْ أَنْ يِظْهَرُ فِي الْأَرْضِ الْفُسَادُ** ﴾ یان خراپه و فساد له م زهوییه بنیته وه و نیوانتاتن تیگ بدات، دیاره زور جیگه ی گالتو پیگه نینه، که فیرعهونیک ی واه موسا بلیت: من ده ترسم فساد بلاو بکاته وه! گومان نیه که باوی هه موو یاخیی بووان هه وایه، کاتی که خوئیان به چاک و پاک و راست نه زانن، نه یانه وی به و جورده وتانه سوژی گه و کومهل بو خوئیان بوروژینن!! جا که هیچیان بو نه مایه وه، نه و جا ده ست نه که ن به ناموژگاری و نه بنه واعیزی دینی! ﴿ **۲۷** **وَقَالَ مُوسَى إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ** ﴾ موسا وتی:

به راستیی من په نا ده به مه بهر پهروردگاری خووم و، پهروردگاری نیوش ﴿ **مَنْ كَلَّ مُتَكَبِّرٌ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ** ﴾ که بمپاریزی له هه مرقیکی له خوبایی بوو، که باور ناکا به پوژی حیساب و پاداشت و توله ﴿ **۲۸** **وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ** ﴾ نه وسایاویکی نیماندار له دهسته و بهسته ی فیرعهون (له قیبیتییه کان) هیمان بریوی خوئی نه شارده وه و نه یه ویرا خوئی دهرخا، کاتی که نه و هه ره شه و گوهره شه یه ی بیستن بهرام بهر به موسا وتی: ﴿ **اتَّقِلُون رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ** ﴾ نایا نیوه پیایویکی وه هاده کوژن، که نه لی: پهروردگارم (الله) یه، نایا نیوه قسه ی ناوا به تاوان نه زانن و فرمانی کوشتنی بو دهر نه که ن! ﴿ **وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ** ﴾ که بیگومان له لایه ن پهروردگارتانه وه به لگه و نیشانه یه کی زوریشی بو هیئان ﴿ **وَإِنْ يَكْ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ** ﴾ گریمان نه گهر دروش بکات، وه بانی دروکی له سه ر خویه تی ﴿ **وَإِنْ يَكْ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ** ﴾، خو نه گهر قسه ی راست بکا،

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهَرُ فِي الْأَرْضِ الْفُسَادُ ﴿۲۶﴾ وَقَالَ مُوسَى إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿۲۷﴾ وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكْ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ وَإِنْ يَكْ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿۲۸﴾ يَقُولُ لَكُمْ أَلَمْ نَكُنْ أَلْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَضُرُّنَا مِنْ بَاسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿۲۹﴾ وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَنْقُورُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ ﴿۳۰﴾ مِثْلَ دَابِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ بِرُبِّ ظُلُمَاءٍ لِلْعِبَادِ وَيَنْقُورُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ النَّارِ ﴿۳۱﴾ يَوْمَ تُولَدُ مَدْرِينُ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِرٍ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿۳۲﴾ وَلَقَدْ جَاءَكُمْ

نه واهندی له و هه ره شه یه نه و به لیتنی پیداون نه و قه تان نه بیت ﴿ **إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ** ﴾ چونکه به راستیی خوا مروی زیاده ره و کارو دروژن، شاره زاو ری نمایا ناکات، چونکه دروی کردوته پیشه ی خوئی. ﴿ **۲۹** **يَا قَوْمِ لَكُمْ الْمَلِكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ** ﴾ پیاهو نیمانداره کی خزمی فیرعهون وتی: نه ی هوژی من! واه مپرو ده سلات بو نیویه، هه نیوه ییش له میسرده ده سه لاتدارن، جا له خوتانی تیگ مه ده ن و خه لکه که ی مه چه و سیننه وه ﴿ **فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَاسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا** ﴾ جا کی بهر گریمان نه کات له سزای خوا، نه گهر بو مان هات؟! ﴿ **قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى** ﴾ فیرعهون پاش نه و هه موو ناموژگاریه - پیاهو نیمانداره که کردی - وتی: من هه نه و راو بوچوونه به چاک ده بینم خسته بهر چاوتان، اته: له کوشتنی موسا بولاوه، شتیکی تر به باش نابینم ﴿ **وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ** ﴾

الرشاد ﴿چاکیش بزائن که من تهنه ریگای هیدایه تان نیشان نهدهم، فیرعه ونیش له گهل نه ته وه کهیدا هر درو دهکات، پیغه مبه ر ۳۱ دهفرمووی: ((مامن امام یموت، یوم یموت وهو غاش لرعیته، إلا لم یرح رائحة الجنة، وإن ریحها لیوجد من مسیره خمسامة عام) فتح الباری: ۱۳/۱۳۶۵. ﴿**وقال الذی آمن یا قوم انی اخاف علیکم مثل یوم الاحزاب**﴾ پیاهه خاوهن برواکه وتی: خزمنه! بهراستی من له روژی دهترسم بهسرتانا بیست، وهک روژی گروپهکان، واته: وهک روژی نهوانه ی که بهرامبه به پیغه مبه رهکانیان دهسته دهسته وهستان و چوون بهگژیاندا ﴿**مثل داب قوم نوح وعاد وثمود**﴾ وهکو حالی گهل نوح و عادو سهمود، لهوسزایه نهوقه ی نهوان بوو ﴿**والذین من بعدهم**﴾ و نهو کهسانهش لهپاش نهوانه وه هاتن، وهک گلهکه ی لووط ﴿**وما الله یرید ظلما للعباد**﴾ خو خوا

نایهوی ناههقی و ستهم له بندهکانی خو ی بکا، کهوابوو نهوه بهرهه می دهستی خو یانه ﴿**و یا قوم انی اخاف علیکم یوم التناد**﴾ نه ی هوزکه م! بهراستی من نهترسم لهروژی که خه لکی بانگ و هاوار له یهکتر نهکن و داوی یارمه تی لهیهکتر نهکن، دهترسم لهو روژدها تووش بن و بییته هاوار هاوارتان ﴿**یوم تولون مدبرین**﴾ نهو روژ که ههموتان هه لدین به پشت هه لکردووی لهبهردهم سزای سهختی دوزه خدا ﴿**مالکم من الله من عاصم**﴾ هیچ پاریزه ریکیشان نیه لهسزای خوا بتانپاریزی ﴿**ومن یضلل الله فما له من هاد**﴾ نهوانه خوا گومرای کردوون، ههرکه سیکیش خوا گومرای بکات - بهو ی لاریی خو یه وه- ئیر هیچ ری نیشاندهریکی نیه بو ریگای ریگای راست بیبات ﴿**ولقد جاءکم یوسف من قبل بالبینات**﴾ سویند به خوا (یوسف) یش پیش هاتنی موسا بهچه ندان به لگه و نیشانه ی روونه وه هاته لاتان بو رینموونیتان، جا قسه ی راست وهک ئیین که سیر نه لی نهویه که نه م (یوسف) ه، (یوسف) ی کوپی (یه عقوب) ه/ سه لاویان لی بی، پیشهاتنی

وَلَقَدْ جَاءَ كُمْ یُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَا زَلَّمْتُمْ فِي شَاكٍ مِمَّا جَاءَ كُمْ بِهِ حَتَّىٰ اِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ نَبْعَثَ اِلَهًا مِنْ بَعْدِهِ رَسُوْلًا كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُّرْتَابٌ ﴿۲۱﴾ الَّذِيْنَ يُجَادِلُوْنَ فِيْٓ اٰيَاتِ اللّٰهِ بِغَيْرِ سُلْطٰنٍ اَنْتَهُمْ كَبُرُ مَقْتًا عِنْدَ اللّٰهِ وَعِنْدَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كَذٰلِكَ يَطۡعُ اللّٰهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلۡبٍ مُّتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿۲۲﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَهۡنُئُنَّ اَبۡنِيَ لِیۡ صَرَخًا عَلٰی اَنْۢ بُلِغَ الْاَسْبَابِ ﴿۲۳﴾ اَسْمَوْتَ فَاَطَّلِعَ اِلَیَّ اِلٰهُ مُوسٰی وَاِنِّیْ لَاطۡنُهُۥ كَذِبًا وَكَذٰلِكَ زُیِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوۡءَ عَمَلِهٖ وَصُدَّ عَنِ السَّبۡیْلِ وَمَا كُنۡدُ فِرْعَوۡنَ اِلَّا فِیۡ تَبَابٍ ﴿۲۴﴾ وَقَالَ الَّذِیۡ ءَاَمَنَ يَقُوۡمُ اَتَبَعُوۡنَ اَهۡدٰكُمۡ سَبۡیِلَ الرَّشٰدِ ﴿۲۵﴾ یَقُوۡمُوۡا اِنَّمَا هٰذِهِ الدُّنۡیَا مَتَّعٌ وَّ اِنَّاۤ اِلَآخِرَةُ هِیۡ دَاۡرُ الْفِكَارِ ﴿۲۶﴾ مِّنۡ عَمَلٍ سَيِّئَةٍ فَلَا تُجۡزِیۡ اِلَّا مِثْلَهَا وَمِّنۡ عَمَلٍ صٰلِحٍ مِّنۡ ذَكَرٍ اَوْ اُنۡتَوٰی وَهُوَ مُؤۡمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ یَدۡخُلُوۡنَ الْجَنَّةَ یَرۡوُنَّ فِيۡهَا نَهۡرًا حَسٰبٌ ﴿۲۷﴾

موسا ر ۳۲ خوا ناردیه لای قیبتیهکان. ﴿**فما زلتُم فی شك مما جاءکم به**﴾ کهچی لهپه یامه که ی نهویش که پیی هاتبوو بوتان، هر لهگومان و دوودلییدا بوون، و پرواتان پینهکرد، دیاره مه بهست باوو باپیرانیانه ﴿**حتى اذا هلك قلتم لن نبعث الله من بعده رسولا**﴾ ههتا کاتی مرد (یوسف) نهوسا و تتان: ئیر ههرگیز خوا دوی نهو هیچ په یامبه ریکی تر نانیری ﴿**كذلك یضل الله من هو مسرف مرتاب**﴾ وهک نه م گومرا کردنه، خوا هر که سیکی سه رکهش و گوماندار گومراو سه رلینشیواو نهکات ﴿**الذین یجادلون فی آیات الله بغیر سلطان اتاهم**﴾ نه مه کو تایی ناموژگارییهکانی پیاهه موسولمانه که ی ثالی فیرعه ونه: نهوانه ی که موجداه له دهکن لهشانی به لگه و نایه تهکانی خوا، بی نهوه ی هیچ به لگه و نیشانه یهکیان بو هاتبی له خواوه ﴿**كبر مقتا عند الله وعند الذین آمنوا**﴾ نهو موجداه له یه هو ی رق و تاوان و کینه یهکی زور گهره یه له لای خواو، لای نهوانهش پروایان هیناوه چونکه بی

هیچ به لگه‌یه که قسه فری ئه‌دهن ﴿**كذلك يطبع الله على كل قلب متكبر جبار**﴾ وەك ئه‌و مۆرنا نه به‌سه‌ر ئالی فیرعه‌وندا، خوا مۆرده‌نی به‌سه‌ر دالی هه‌موو مرقی‌کی له‌خۆ بایی بو و سته‌م‌کاردا. به‌ئێ... هه‌رکاتی دل فاسیدو وتی‌ک چوو، ئه‌وا ته‌واوی لاشه‌و جه‌سته‌یش فاسید ده‌بی و تی‌ک ده‌چی، وەك پی‌غه‌م‌به‌ر ﷺ ئه‌فه‌رموی: ((ان فی الجسد مضغة اذا صلحت، صلح الجسد كله، واذا فسدت فسد الجسد كله الا وهی القلب)) متفق علیه.

فیرعه‌ون مه‌سخه‌ره به په‌روه‌ر‌د‌گاری مووسا ده‌کات:

﴿**وقال فرعون يا هامان ابن لي صرحا**﴾ فیرعه‌ون دوا‌ی وته‌کانی پیاوه موسل‌مانه‌که ترسی ئی نیشته‌که‌ئه‌و قسانه‌ی ئه‌وه تینیان تی‌بکات، بۆیه ئه‌لی: باموسا تا‌قی بکه‌ینه‌وه بزانیان راسنه‌کات، جا له‌به‌ر ئه‌وه وتی: ئه‌ی

هامان! کۆشکی‌که‌ی به‌رزم بۆ دروست بکه، له جی‌گایه‌که تردا

ده‌فه‌رموی: (فاوقد لی یا هامان علی الطین فاجعل لی صرحا) ۳۸/۲۸. ﴿**لعلى ابلغ الاسباب**﴾ ۳۷ **اسباب**

السموات به‌شکو بگه‌مه‌ چه‌ند ریی‌ازه‌کان، ریی‌ازه‌کانی

سه‌رکه‌وتن بۆ ئاسمانه‌کان!!! ﴿**فاطلع إلى إله موسى**﴾ تا

له‌خوا‌ی موسا ئاگادار بيم و ببینم، دیاره به‌گالته‌وه ئه‌لی

(خوا‌ی موسا)، بۆیه وتی: ﴿**وانی لأظنه كاذبا**﴾ هه‌رچه‌ند

من پیم وایه درۆ ئه‌کات که ئه‌لی: خوا‌یه‌کی تر هه‌یه!

﴿**وكذلك زين لفرعون سوء عمله**﴾ هه‌روه‌ك ئه‌م رازاندنه‌وه‌یه

کاره خراپه‌کان لای فیرعه‌ون رازاوه‌و جوان کران! ﴿**وصد عن**

السبيل﴾ و له‌پیی راستیش به‌ره‌ه‌لستی کرا، چونکه‌ خوی

لارو شایسته‌ بوو ﴿**وماکید فرعون إلا فی تباب**﴾ بی‌گومان

کارو نه‌خشه‌و فرت و فی‌ئلی نادروستی فیرعه‌ون بۆشاردنه‌وه

ی راستیه‌کان، هه‌ر له‌زه‌ره‌رو زیانی‌کی گه‌وره‌دایه‌و، هیچ

ئه‌نجامی‌کی چاکی نییه‌ بۆی ﴿**وقال الذی آمن یا قوم**

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد﴾ جارێ‌کی تر پیاوه

باو‌پ‌داره‌که‌ی (ئالی فیرعه‌ون) دیته‌وه وتاردان و ئه‌لی: قه‌وم و

وَيَقَوْمٌ مَّا لِي اَدْعُوْكُمْ اِلَى النَّجْوَى وَتَدْعُوْنَ اِلَى النَّارِ ﴿١١﴾ تَدْعُوْنِيْ لَآ كُفْرًا بِاللّٰهِ وَاَشْرَآءُ بِهِٓ مَا لَيْسَ لِيْ بِهِٓ عِلْمٌ وَّاَنَا اَدْعُوْكُمْ اِلَى الْعَزِيْزِ الْغَنِيِّ ﴿١٢﴾ لَّا جَزَاءَ اَنَّمَا تَدْعُوْنِيْ اِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِى الدُّنْيَا وَلَا فِى الْاٰخِرَةِ وَاَنْ مَّرَدُّنَا اِلَى اللّٰهِ وَاَنْتَ الْمُسْرِفِيْنَ هُمْ اَصْحَابُ النَّارِ ﴿١٣﴾ فَسَتَذْكُرُوْنَ مَا اَقُوْلُ لَكُمْ وَاَفُوْضْ اَمْرِيْ اِلَى اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بَصِيْرٌ بِالْعِبَادِ ﴿١٤﴾ فَوَقَّهٗ اللّٰهُ سَبَاتٍ مَّا مَكُرُّوْا وَحَاقَ بِاِلَٰ فِرْعَوْنَ سُوْءُ الْعَذَابِ ﴿١٥﴾ النَّارُ يُعْرَضُوْنَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ اَدْخُلُوْا اِلَآ فِرْعَوْنَ اَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿١٦﴾ وَاِذْ يَتَحٰجُّوْنَ فِى النَّارِ فَيَقُوْلُ الضَّعِفَتُوْا لِلَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فُهَلْ اَنْتُمْ مُّغْنُوْنَ عَنَّا نَصِيْبًا مِّنَ النَّارِ ﴿١٧﴾ قَالَ الَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْا اِنَّا كُلُّ فِیْهَا اِلَآ اللّٰهُ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿١٨﴾ وَقَالَ الَّذِيْنَ فِى النَّارِ لِحٰزِنَةٍ اِنَّهُمْ اَدْعُوْا رَبَّكُمْ يَخَفُّ عَنْهُمْ يَوْمَئِذٍ الْعَذَابُ ﴿١٩﴾ قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ

گه‌له‌که‌م! هه‌ر به‌ شوین مندا بین! من ریی‌موونی‌تان ده‌که‌م بۆ ریی‌ازی دروست ﴿**یا قوم إنما هذه الحياة الدنيا**

متاع﴾ ئه‌ی هۆزه‌که‌م! به‌راستی ژیا‌نی ئه‌م دونیا‌یه ته‌نها له‌زه‌ت بردنی‌کی به‌ په‌له‌یه ﴿**وان الآخرة هی دار القرار**﴾ و

به‌راستی ته‌نها ما‌له‌که‌ی تر (به‌هه‌شت) جیی هه‌میشه‌یی و نیستی‌ق‌ق‌اره ﴿**من عمل سینه فلا یجزی إلا مثلها**﴾

هه‌رکه‌سی‌ک خراپه‌یه‌کی کرد "له‌دونیا‌دا" هه‌ر به‌قه‌ده‌ر ئه‌وه تۆ‌له‌ی ئی ده‌سنی‌ت ﴿**ومن عمل صالحا من ذکر او انثی**

ئه‌وه‌ش چا‌که‌یه‌کی کرد له‌ پیاو، یانله ژن ﴿**وهو مؤمن**﴾ و له‌هه‌مان کات‌دا به‌واداریش بی‌ت ﴿**فاولئک یدخلون الجنة**

ئا ئه‌وانه ده‌چه به‌هه‌شه‌ته‌وه‌و ﴿**یرزقون فیها بغیر حساب**﴾ بی‌ ئه‌ژمارو بی‌ سنوور له‌ویدا رسق و رۆزیان ئه‌دریتی

واته: مه‌گه‌ر ته‌نها خوا خۆی بزانی چۆن پا‌داشتیان ئه‌داته‌وه ﴿**ویا قوم ما لی ادعوکم إلى النجاة**﴾ ئه‌ی هۆزه‌که‌م!

چی هه‌یه بۆ ئیوه من بانگتان ده‌که‌م بۆ رزگاریی "به‌هه‌شت" ﴿**وتدعوننی إلى النار**﴾ ئیوه‌بانگی من ده‌که‌ن بۆ ئا‌گری

دۆزهخ؟! ﴿^{۴۲} تدعوننی لاکفر بالله﴾ ئیوه من بانگ دهکهن بی باوه پرم به خوا ﴿واشرك به ماليس لی به علم﴾ وشتیک بکه مه شهریکی له خواجه تیدا هیچ زانیارییه کم پیی نیه. ﴿وانا ادعوکم الی العزیز الغفار﴾ له کاتیکا من بانگتان دهکم بۆ لای خواجه کی دهسه لاتداری لیبوره ﴿^{۴۳} لا جرم انما تدعوننی الیه لیس له دعوة فی الدنیا ولا فی الآخرة﴾ راسته، که نه وه منی بۆ بانگ نه کهن بیهرستم، نه له دونیاو، نه له پاشه رۆژدا ته انای وه لامدانه وهی دوعایه کی نیه ﴿وان مردنا الی الله﴾ به راستی گه پانه وه مان هر بۆ لای خواجه ﴿وان المسرفین هم اصحاب النار﴾ و بیگومان نه و موشریکه له سنور دهرچوانه هاوه لانی دۆزهخ ﴿^{۴۴} فستذکرون ما اقول لکم﴾ جا نکاتی سزاکه تان بیینی، قسه ی منتان وه بیر دیته وه، به لام چ که لکیکی نه بی؟ ﴿وافوض امری الی الله﴾ وه من ته وای کاروباری خۆم به خوا نه سپیرم، نیت چ ی نه بی با بیی ﴿ان الله بصیر بالعباد﴾ به راستی خوا به بنده کانی بییا به، نه زانی خهریکی چین ﴿^{۴۵} فواقه الله سیئات ما مکروا﴾ ئینجا خوا ئیمانداره که ی فیرعه ونی داگرت، واته: له دهریا که دا نو قمران ﴿^{۴۶} النار یعرضون العذاب﴾ نه و سزا به دوتوندهش دارو دهسته که ی فیرعه ونی داگرت، واته: له دهریا که دا نو قمران ﴿^{۴۷} النار یعرضون علیها غدوا وعشیا﴾ له سه راگر راده نو ئیرین به به یانی و نیوه پۆ به دواوه، نه مهش هر له گوپوه تا قیامت: ((عن عائشة - رضی الله عنها: - ان یهودیة دخلت علیها فقالت: نعوذ بالله من عذاب القبر، فسألت عائشة رسول الله ﷺ عن عذاب القبر فقال ﷺ ((نعم عذاب القبر)) ئیمامی بوخاری له خاتوو عائشه وه - خوی لی رازی بی - له پیغه مبهری پرسی: دهرباره ی سزای گوپ؟ نه ویش فهرمووی: به لی سزای گوپ راسته وهقه، نیت هر موو جاریک پاش نو ئیره کان ((اللهم انی اعوذ بك من عذاب القبر)) ی دهوت. ده توانی سهیریکی (ئین که سیر) بکهیت، چونکه فهرمووده یه کی زوری هینا وه دهرباره ی سزای گوپ. ﴿ویوم تقوم الساعة﴾ و رۆژیکیش قیامت به رپا ده بی، خوا به به فریشته کان ده فهرمووی: ﴿ادخلوا آل فرعون اشد العذاب﴾ ئال و شوینکه وتوانی فیرعه ون بخه نه ناو سه خترین سزاوه، نه مه یه که خوا نه ناس و کافرو سوود وهرده گریت له کارو کرده وهی چاکی خوی، له دونیاو له قیامتدا! له دونیا دا خوا به مال و سامان و کوپو مندال و له شساغیی و ته ندروستی پاداشتی ده داته وه، له قیامتیشدا که متر له و سزایه ی (ئالی فیرعه ون) ی هیه ﴿^{۴۷} واذ یتحاجون فی النار﴾ بویان باس بکه نه ی پیغه مبهرا کاتی له ناو ناگردا له گهل یه کتر کیشمه کیشیان وه، یه کتر تا و انبارو گونا هبار نه کهن: ﴿فیقول الضعفاء للذین استکبروا﴾ جالاوازو چه و ساوه کان، (شوینکه وتوو به ی دهسه لاتکراوه کان) به له خوبایی بووه کان (شهرۆکه کان) ده لئین: ﴿انا کنالکم تبعاً﴾ به راستی ئیمه شوینکه وتوو ئیوه بووین ﴿فهل انتم مغنون عنا نصیباً من النار﴾ جا ئایا ئیستا نه توان و دهسه لاتتان هیه به شیک له سزای نه و ناگره مان له کۆل بخه ن؟ ﴿^{۴۸} قال الذین استکبروا انا کل فیها﴾ سه رکرده دها خبه رزه له خوبایی بووه کانیش نه لئین: به راستی ئیمه هه موو له ناو ناگرداین، نه گهر شتیکمان پی کرابا، بۆخومانمان نه کرد ﴿ان الله قد حکم بین العباد﴾ به راستی خوا له نیوان بنده کانیدا به دادا گهرانه داوهریی کرد، له بهر نه وه هه موو بی باوه رپووین، برپاری داوه تۆله ی خۆمان وهر نه گرین، واته: ئیمه ی سه رکرده و ئیوه ی چه و ساوه هر دوو له ناو ناگرداین ﴿^{۴۹} وقال الذین فی النار لخرتة جهنم﴾ نه وانه ی له نیو ناگردان به فریشته دهرگا وانه کانی دۆزهخ نه لئین: ﴿ادعوا ربکم یخفف عنا یوماً من العذاب﴾ له پهروه ردگار تان بخوازن، که ته نها رۆژیک سزای دۆزهخمان لی سووک بکات ﴿^{۵۰} قالوا او لم تک تأتیکم رسلکم بالبینات﴾ نه و انیش له وه لامدا پییان نه لئین: ئایا په یامبه ره کانتان به چه ندین به لگه ی ناشکراوه نه هاتنه لاتان، که چی ئیوه هر برواتان پی نه کردن ﴿قالوا بلی﴾ له وه لامدا نه لئین: به لی هاتنه لامان به درۆزمان

کردن ﴿قَالُوا قَادِعُوا﴾ جا فریشته‌کان ئەلین: دە داوا بکەن و بپارێنەوه له‌خوا، به‌پاستی نێمه جورنەت ناکهین ﴿وما دعاء الکافرین إلا فی ضلال﴾ داواو پارانه‌وهی بێ پروایانیش، هیچ که‌لکێک نابەخشی و، هەر له نابوودبووندایه. خوا یاریی پیغه‌مبه‌ران و باوهرداران دهدات:

﴿إنا لننصر رسلنا والذین آمنوا فی الحیاة الدنیا﴾ بیگومان نێمه یارمه‌تی په‌یامبه‌رانمان و ئەوانه‌ش بروایان هیناوه‌ئەده‌ین، له ژبانی دونیادا به‌سه‌ر دوژمنانیاندا سه‌ریان ئەخه‌ین، سه‌رخستنی پیغه‌مبه‌ران و برواداران ئەوه‌یه: خوا هه‌میشه کۆمه‌لی ده‌نی‌ری به‌رگری له به‌رنامه‌و نایینه‌که‌یان بکەن و تۆله له‌سته‌مکاران بسیننه‌وه، به‌تایبه‌ت له‌و ده‌مه‌ی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ تا نیستاش ئەو راستیه ده‌بینری که‌ ئایینی خوا هەر ده‌می‌نی و هەر زاله، ئەگه‌رچی تاغوت و دنیا خۆرانیش فیل و فه‌ره‌ج لی بدن!

﴿ویوم یقوم الأشهاد﴾ وه له‌ورژه‌یشدا که‌ شایه‌دان - له پیغه‌مبه‌ران و فریشته‌و... - هه‌له‌سن و راست ده‌بنه‌وه به‌شایه‌تیدان له‌سه‌ر ئەوانه‌ی درویان له سه‌ر خواوه‌ند کردبوو، وه‌ک له‌ (هوود: ۱۸) ئەفه‌رموی: (ویقول الأشهاد هؤلاء الذین کذبوا علی ربهم...) ﴿یوم لا ینفع الظالمین معذرتهم﴾ ئەو رۆژه که‌ به‌رو بیانوو پارانه‌وه‌ی سته‌مکاران وه‌ر ناگیرێ و، هیچ که‌لکێکیان پی ناکه‌یه‌نی ﴿ولهم العنة ولهم سوء الدار﴾ نه‌فهرت و خراپترین حال و جیگه‌یان بۆ هه‌یه له‌ دۆزه‌خدا.

مه‌سه‌لی موساو به‌نی ئیسراوێل وه‌ ئینی سه‌رکه‌تن به پیغه‌مبه‌ر:

﴿ولقد آتینا موسی الهدی﴾ بیگومان نێمه هوی رینموونیمان دابه‌مووسا "ته‌ورات و چه‌ندان ئایه‌ت و مۆجیزه" هەر به‌وه‌ش سه‌رمان خست ﴿واورثنا بنی اسرائیل الکتاب﴾ وه‌کتی‌بی ته‌وراتیشمان هیشه‌توه له‌ناو کورانی یه‌عقوبداو، بوونه خاوه‌ن هه‌قی ئەو نامه‌یه ﴿هدی

قَالُوا أَوَلَمْ نَكُتْ أَنْتَکُمْ رُسُلُکُمْ یَا لَیْتَنَتِ قَالُوا بَلَى قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دَعَا الْکَافِرِینَ إِلَّا فِی ضَلَالٍ ﴿۵۰﴾ إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِینَ آمَنُوا فِی الْحَیْوةِ الدُّنْیَا وَیَوْمَ نَقُومُ الْأَشْهَادُ ﴿۵۱﴾ یَوْمَ لَا ینْفَعُ الظَّالِمِینَ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ الْعَنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿۵۲﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدًى وَأَوْثَقَ بِنِیِّ إِسْرَءِیْلَ الْکِتَابَ ﴿۵۳﴾ هُدًى وَذِکْرًى لِأُولِی الْأَلْبَابِ ﴿۵۴﴾ فَاصْبِرْ إِنِّ وَعْدُ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِکَ وَسِیِّحْ بِحَمْدِ رَبِّکَ بِالْعِشَیِّ وَالْإِبْکَرِ ﴿۵۵﴾ إِنَّ الَّذِینَ یُحْکِدُونَ فِی عَیْکِ اللَّهِ یَغْیِرُ سُلْطَانِی أَنَّهُمْ فِی صُدُورِهِمْ إِلَّا کِبَرٌ مَّا هُمْ بِیَلْغِیهِ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِیعُ الْبَصِیرُ ﴿۵۶﴾ لَخَلَقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَکِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا یَعْلَمُونَ ﴿۵۷﴾ وَمَا یَسْتَوِی الْأَعْمَى وَالْبَصِیرُ وَالَّذِینَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسُوفُ قَلِیلاً مَّا تَذْکُرُونَ ﴿۵۸﴾

وذكری لأولی الأبواب﴾ بۆ رینماو یاداوه‌ری بۆ خاوه‌ن ئاوازه‌کان ﴿فاصبر إن وعد الله حق﴾ جا که‌واته ئەی موحه‌مه‌د ﷺ له‌سه‌ر ئەزیه‌ت و نازاریان ئارام بگره، چونکه به‌ئینی خوا به‌سه‌ر خستنت راسته‌و دیته‌جی ﴿واستغفر لذنبک﴾ وه بۆ گوناھانت داوای لی‌بوردن بکه له‌و شتانه‌ی که‌ ناتوانی وه‌ک پی‌ویست پێیان هه‌لسیت، له‌وانه‌یشه مه‌به‌ست فی‌ر کردنی داخوازی ئومه‌ته‌که‌ی بی‌ت ﴿وسبح بحمد ربک بالعشی والإبکار﴾ وبه هه‌موو ئیواره‌و به‌یانیان سوپاس و ته‌سبیحاتی په‌روه‌ردگارت بکه، واته: هه‌رگیز له‌یادی خواوه‌ند غافل مه‌به ﴿ان الذین یجادلون فی آیات الله بغير سلطان اتاهم﴾ به‌راستی ئەوانه‌ی له‌ ئایه‌ته‌کانی خوادا ده‌مبازی ده‌کەن، به‌بێ ئەوه‌ی هیچ به‌لگه‌یه‌کیان بۆهاتبێ ﴿إن فی صدورهم إلا کبر﴾ له‌ سینه‌کانیاندا خۆ به‌ زلزانین نه‌بێ به‌رامبه‌ر به‌هه‌ق، شتی تر نییه‌ و، ئەیان‌ه‌وێ هه‌ق باتل بکه‌نه‌وه ﴿ما هم ببالغیه﴾ هه‌رگیز ئەوان پێیشی ناگه‌ن و ناتوانن نووری خوا

بکورتیننه وه **﴿فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ﴾** جا که وابوو تۆپه نابهره بهر خوا **﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾** چونکه به راستی تهنه نه وه بیسندهی بینا .

ژینی دواى مردن:

﴿لَخَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرَ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ﴾ به راستی دروستکردنی ئاسمانهکان و زهوی، له دروستکردنی خهک دواى مردن گه وره تره . واته: زاتی که ئاسمان و زهوی به وه هموو شته سه رسوهرینه رانه وه دروستکردبی، نهی چۆن ناتوانی مروّ پاش مردن زیندوو بکاته وه؟! **﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾** به لام زۆرتیرینی خهک نازان و تینا فکری له راستیه **﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ﴾** و مروّی نابینا و مروّی بینا وه کو یهک نین، واته: مروّی باوه ردارو بی باوه چوونیهک نابین **﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾** و نه نه وانیهش برویان هینا وه و کاره چاکه کاریان کردوه **﴿وَلَا الْمَسِيءُ﴾** و نه خراپکاریش **﴿قَلِيلًا مَا تَذْكُرُونَ﴾** نه وانیهتان بیر نه که نه وه و نامۆزگاری وهر نه گرن چهنده که من **﴿إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا﴾** به راستی روژی قیامت ههردی و هیچ گومانى تیدا نییه **﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ﴾** به لام زۆرتیرینی مهردم برهوا ناکه نه به هاتنه که ی! **﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾** و پهروه ردارتاتن فهرمووی: داوا له من بکه نه و له من بپارینه وه ، منیش وه لامتان دهنده مه وه، پیغه مبهه **﴿وَدَعَا رَبِّي﴾** ده فهرمو: ((إن الدعاء هو العبادة)) جا پاش نه وه، نایه تی (ادعونی استجب لکم) ی خوینده وه. متفق علیه. یان ده فهرمو: نه وه ی له خوا ناپارینه وه، خوا لی ی تو وره یه. ئیمام نه حمهد و اصحاب السنن. **﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي﴾** بیگومان نه وانیهی خو به گه وره ده زانن له په رستم به ته نیا **﴿فَسَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾** بیگومان به سه رشوپی و به بچوکی ده چنه دۆزه خه وه.

بهه کارانه خوا بناسه:

﴿إِنَّ اللَّهَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ﴾ خوا به نه وهی به تاریک دروستکرد بوتان ، تا نارامی تیا بگرن و تیندا به وهینه وه **﴿وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا﴾** و روژیش به رووناک و روژن ، تارزق و روژی تیا به ده ده ست بینن **﴿إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ﴾** به راستی خوا خاوهنی نیعمهت و به هره ی زۆره به سه ره خه لکیه وه **﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ﴾** به لام زۆره ی خهک شوکری ناکه نه وسپه لن! **﴿ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾** ئانه و خوا به یه پهروه ردار ی ئیوه، به دیهینه ره ی هه موشتیک **﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾** جگه له ویش هیچ په رستراویکی هه ق نیه **﴿فَإِنِّي تَوَفُّكُونَ﴾** ده ئیتر چۆن له یه که خوا په رستی لا نه درین؟ **﴿كَذَلِكَ يُؤْفِكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ﴾** هه رئا به و جوړه یه له یه که خوا په رستی لا نه درین ، نه وانیهش له نایه ته کانی خوا حاشا و نکولی نه که نه **﴿إِنَّ اللَّهَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ**

إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّقُوا تَوَفُّكُونَ ﴿٦٢﴾ كَذَلِكَ يُؤْفِكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فَكَّرًا وَالسَّمَاءَ بَنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾ هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾ قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِي الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾ هُوَ الَّذِي

الأرض قراراً ﴿خوابه نه‌وهی زه‌ویی بو کردوون باره‌گاو نشیمنه و نیشته‌گه، تا تیا یا بزین و به‌وینه‌وه **﴿والسمااء بناء﴾** و ئاسمانیش به بیناکراو وهك گومه‌زیی له‌سه‌رووتانه‌وه **﴿وصورکم فاحسن صورکم﴾** وینه‌ی کی‌شاو، جوان وینه‌ی کی‌شاو، چونکه ئی‌وه له‌هه‌موو گیانه‌به‌ریک بالاو به‌ژنتان جواتره **﴿ورزکم من الطیبات﴾** وه له‌هه‌رچی حه‌لال و پا‌که رزقی پیداون، وهك له‌م نایه‌ته‌شدا ده‌فه‌رمووی: (الذی جعل لکم الأرض فراشا والسمااء بناء وانزل من السمااء ماء فأخرج به من الثمرات رزقا لکم فلا تجعلوا لله أندادا وانتم تعلمون) ۲۲/۲. دووپاتی ئه‌و هه‌موو نیعمه‌تانه ده‌کاته‌وه **﴿ذلکم الله ربکم﴾** نا ئه‌و‌خوا(الله)یه یه په‌روه‌ردگارتان **﴿فتبارک الله رب العالمین﴾** گه‌وره‌یی و بلندی بو‌خوا‌ی په‌روه‌رد گاری جیهانه‌کان **﴿هو الحی﴾** ئه‌وه هه‌میشه زیندو **﴿لا اله الا هو﴾** له‌غیره‌ز ئه‌و هیچ په‌رستراویکی هه‌ق نیه **﴿فادعوه مخلصین له‌الدین﴾** ده‌سا ئی‌وه هه‌ر ئه‌و بپه‌رستن به‌پوختی و بی‌خه‌وش له‌شیرک **﴿الحمد لله رب العالمین﴾** سوپاس هه‌ر بو‌خودای په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کانه.

هه‌رگیز ری به‌شیرک نه‌دراوه:

﴿قل انی نهیت ان اعبد الذین تدعون من دون الله﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ پیا‌ن بلی: به‌راستی من قه‌ده‌غه کراوم له‌په‌رستنی ئه‌و شتانه، که ئی‌وه له‌باتی خوا هاواریان بو‌ده‌بن و نه‌یانپه‌رستن، که‌وابو ئی‌وه‌ش واز له‌بتپه‌رستنیان بێن **﴿لما جاءنی البینات من ربی﴾** کاتی به‌لگه‌روونه‌کان له‌په‌روه‌ردگارمه‌وه بو‌م هات، سه‌باره‌ت به‌یه‌کتاپه‌رستی **﴿وامرت ان اسلم لرب العالمین﴾** و فه‌رمانم پیدراوه که ملکه‌چ بم بو‌په‌روه‌رد گاری جیهانه‌کان **﴿هو الذی خلقکم من تراب ثم من نطفة ثم من علقه﴾** هه‌رئه‌و خوا به‌توانایه‌یه ئه‌سلتانی (ئاده‌م) له‌گلێک دروستکرد، له‌پاشان له‌توما‌ویکی ئاوی منی، ئینجا له‌خوینپاره (خوینیکی جه‌لته) **﴿ثم یخرجکم طفلاً﴾** له‌پاشان له‌سکی دایکتاندا به‌ساوایی ده‌تانه‌ینیته‌ دهر **﴿ثم لتبلغوا اشدکم﴾** له‌پاشان ته‌مه‌نتان درێژ ده‌کری تا بگه‌نه ته‌مه‌نی که‌مال و پله‌ی زه‌بر و به‌هیز بوون، ته‌مه‌نی چل سالی **﴿ثم لتکونوا شیوخاً﴾** له‌پاشان ته‌مه‌نتان درێژ ده‌کری تا پیر بن **﴿ومنکم من یتوفی من قبل﴾** و تیا‌تانه پێش ئه‌وه بگاته ته‌مه‌نی که‌مال، یان پیری ئه‌مرن **﴿ولتبلغوا اجلاً مسمى﴾** خوا له‌سه‌ر ئه‌م شیوازه دروستیکردوون، تا بگه‌نه کاتیکی دیاریکراو بو‌مردن **﴿ولعلکم تعقلون﴾** به‌شکم تی‌بگه‌ن نه‌وه‌ی و ئی‌وه‌ی دروستکردوه، جگه‌ له‌و خوا‌ی تر نیه **﴿هو الذی یحیی ویمیت﴾** هه‌ر ئه‌و خوا به‌توانایه‌یه ژین ده‌داو ده‌یسینی، واته: ژیان و، مردن، ئه‌و دروستیان نه‌کات **﴿فاذا قضی امرأ فانما یقول له‌ کن فیکون﴾** جا کاتی ویستی شتی‌ک به‌بوون بینی، ته‌نها ئه‌وه‌نده‌یه پی ئه‌لی: بیه، ئه‌ویش ده‌ست به‌جی ئه‌بی، واته: هیچ ئه‌زیه‌ت و ماندوو بوونیکی تیا نیه بو‌ژیان پی‌به‌خشین و مراندن.

سُورَةُ غَافِرٍ

الْمَاءُ الرَّابِعُ الْخَمِيسُ

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ رُأْبٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ ثُمَّ لِيَکُونُوا شُيُوخاً وَمِنْكُمْ مَنْ يُوَفِّي مِنْ قَبْلِ وَلِیَبْلُغُوا أَجْلاً مُّسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ هُوَ الَّذِي يُحْیِیْ وَيُمِیتُ فَاِذَا قَضٰی اَمْرًا فَاِنَّمَا یَقُولُ لَهُ کُنْ فِیکُوْنُ ﴿٦٨﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَی الدِّیْنِ یُجَدِّیْوْنَ فِیْ ءَایَةِ اللّٰهِ اَنۡ یُّصْرَفُوْنَ ﴿٦٩﴾ الَّذِیْنَ کَذَبُوْا بِالْکِتٰبِ وَیَمَّا اُرْسِلَ اِیَّاهُ رُسُلًا فَاَسَوْفَ یَعْلَمُوْنَ ﴿٧٠﴾ اِذَا اَلْعَلَلُ فِیْ اَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلٰسِلُ یُسْحَبُوْنَ ﴿٧١﴾ فِی الْحَمِیْمِ ثُمَّ فِی النَّارِ یُسْجَرُوْنَ ﴿٧٢﴾ ثُمَّ قِیلَ لَهُمْ اَنْتَ مَا کُنْتُمْ تُشْرِکُوْنَ ﴿٧٣﴾ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَل لَّوْ کُنْ تَدْعُوْا مِنْ قَبْلُ شَیْئًا کَذٰلِکَ یُضِلُّ اللّٰهُ الْکٰفِرِیْنَ ﴿٧٤﴾ ذٰلِکُمْ بِمَا کُنْتُمْ تَفْرَحُوْنَ فِی الْاَرْضِ بِغَیْرِ الْحَقِّ وَیَمَّا کُنْتُمْ تَمْرَحُوْنَ ﴿٧٥﴾ اَدْخَلُوْا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خٰلِدِیْنَ فِیْهَا فَاِیْسَ مَثْوًی الْمُتَکَبِّرِیْنَ ﴿٧٦﴾ فَاَصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ فَاِذَا نُرِیْتُكَ بَعْضَ الَّذِی نَعْلَمُ اَوْ تَوَفَّیْتُکَ فَاِلَیْنَا رَیْجُوعٌ ﴿٧٧﴾

چاره‌نووسی کیشه‌کهران و دهمدریژان:

﴿**الم تر إلى الذين يجادلون في آيات الله**﴾ نایا ئەو چه‌واشه بو‌وانه‌ت نه‌دیوه که له‌باره‌ی نایه‌ته‌کانی خواوه ده‌مه ده‌می ده‌که‌ن؟! ﴿**انی یصرفون**﴾ چۆن لاده‌دریژ لییان و، له‌ریی راست و ره‌وا خو کلا ده‌که‌ن؟! ﴿**الذین کذبوا بالكتاب وبما ارسلنا به رسلا**﴾ ئەوانه‌ی به‌م قورئانه‌و به‌ونیشان‌ه‌و موعجزانه‌ش په‌یام‌به‌ره‌کانمان پیناردبوو باوه‌ریان نه‌کرد ﴿**فسوف یعلمون**﴾ جا له‌ئایینه‌ده‌دا پاشه‌روژی خو‌یان ده‌زانن، ده‌زانن جی و رییان دوزه‌خ و واوه‌یلایه، وه‌ک ئە‌فه‌رموی: (ویل یومئذ للمکذبین) ۸۲/۱۰. ﴿**إن الأغلال في اعناقهم والسلاسل**﴾ کاتی کو‌ت و زنجیر له‌ ملیان‌دایه ﴿**یسحبون*** ۷۲ فی الحمیم﴾ به‌و زنجیرانه‌ رائه‌کیشریژن، به‌ ناو ناویکی گه‌رمداو، ده‌شکری به‌گه‌روویاندا، وه‌ک ئەم نایه‌ته‌ی (یطوفون بینها وبين حمیم آن) ۵۵/۴۴. وه‌ نایه‌ته‌ی: (ثم إنکم ایها الضالون المکذبون لأکلون من شجر من زقوم ۵۱/۵۶) وه‌ نایه‌ته‌ی: (خذوه فاعتلوه إلى سواء الجحیم ثم صبوا فوق رأسه من عذاب الحمیم، ذق إنک انت العزیز الکریم) ۴۷/۴۹. جه‌خت له‌سه‌ر ئە‌وماناو مه‌به‌سته ده‌که‌نه‌وه ﴿**ثم فی النار یسجرون**﴾ له‌پاشا له‌ناو ناگه‌ردا گه‌ر ده‌دریژ و ئە‌سووتیژریژن، هاو‌ری له‌گه‌ل ته‌واوی پیست و گوشت و نیس‌قانیان ﴿**ثم قیل لهم این ماکنتم تشرکون*** ۷۴ من دون الله﴾ له‌پاشان پییان ئە‌وتری: کوان ئە‌و بتانه‌ی که ئیوه له‌باتی خوا ئە‌تانه‌پرست و، ئە‌تان‌کردنه شه‌ریک و هاوه‌لی خوا؟ ﴿**قالوا ضلوا عنا**﴾ ئە‌لین: هه‌موو له‌پیش چاومان ونبوون و وریشتن و تیاچوون ﴿**بل لم نکن ندعو من قبل شیئا**﴾ به‌لکو ئیمه له‌پیشدا که له‌دونیا‌دا بووین هیچ شتی‌کمان نه‌ده‌په‌رست. وا ئە‌زانن ئە‌گه‌ر ئە‌و درو‌یه بکه‌ن، که‌لکی ده‌بی بو‌یان ﴿**کذلک یضل الله الکافرین**﴾ وه‌ک ئەم گومرا کردنه‌یه، خوا بی پروایان گومراو سه‌ر لی‌شی‌واو ده‌کات ﴿**ذلکم بما کنتم تفرحون فی الارض بغير الحق**﴾ ئە‌و سزایش له‌سه‌ر ئە‌وه‌یه که ئیوه له‌زه‌وییدا به‌ناه‌ق له‌ کاتی کردنی تاواندا دلشادو خو‌ش‌حال ئە‌بوون ﴿**وبما کنتم تفرحون**﴾ وه‌به هوی ئە‌وه‌ی ئیوه ده‌عیو و فیزو بای‌یه‌ه‌وا‌یی‌تان ده‌نواندو، خه‌ل‌کی‌کتان به‌که‌م دانه‌نا و، هه‌رده‌م ناهه‌قی‌تان ئە‌کرد ﴿**ادخلوا ابواب جهنم خالدين فیها**﴾ ده‌فه‌رموون له‌ده‌رگا‌کانی دۆزه‌خ‌ه‌وه بچه‌ن ژوره‌وه به‌هه‌تا هه‌تایی له‌ویدا قه‌تیس بن ﴿**فبئس مثوی المتکبرین**﴾، جا چه‌نده خراپه جی وشوینی خو به‌ زلزانه‌کان.

به‌نارام به، سه‌رده‌که‌ویی:

﴿**فاصبر إن وعد الله حق**﴾ سا ئارامت ببی ئە‌ی موحه‌مه‌د ﷺ به‌راستی به‌ئینی خوا‌به سزادانی دۆژمان‌انت راسته ﴿**فإما نریک بعض الذی نعدم**﴾ جاهه‌ندی له‌و سزایه‌ی به‌ئیمان پیان‌دابوو، یان نیشان‌تی ده‌ده‌ین و به‌چاوی خو‌ت ده‌بیینی ﴿**لونتوفیک**﴾ یان پیش ئە‌وه ده‌تم‌ریژن ﴿**فإلینا یرجعون**﴾ جا له‌هه‌ردوو حاله‌ته‌که‌دا هه‌ر بۆ‌لای ئیمه ده‌گیر‌دری‌نه‌وه ﴿**ولقد ارسلنا رسلا من قبلک**﴾ سو‌یند ئە‌خو‌م که به‌راستی له‌پیش تو‌ش‌دا په‌یام‌به‌ریکی زۆرمان نار‌دوون، هه‌ریه‌ک بۆ‌لای گه‌لی خو‌ی ﴿**منهم من نقصنا علیک**﴾ داستانی هین‌دی‌کیانمان له‌قورئاندا بو‌باس کرد‌و‌ویت، ئە‌وانه‌یش بیست و پینج پی‌غه‌م‌به‌رن ﴿**ومنهم من لم نقص علیک**﴾ هه‌ندی‌کی‌شیانمان بو‌باس نه‌کرد‌و‌ویت. پی‌شه‌وا (ئه‌حمه‌د) ئە‌م فه‌رمووده‌یه ئە‌هینی: جارێک له‌ په‌یام‌به‌ر ﷺ ده‌پرسن: ئاخو ژماره‌ی پی‌غه‌م‌به‌ران چه‌نده؟ ئە‌و‌یش ده‌فه‌رموی: (۱۲۴۰۰) سه‌دو بیست و چوار هه‌زار پی‌غه‌م‌به‌رن: (۳۱۵) یان به‌کتی‌ب و نامه‌وه ره‌وانه کراون و پییان ده‌لین (روسول). ﴿**وماکان لرسول ان یاتی بأیه إلا بإذن الله**﴾ وه‌بو هیچ په‌یام‌به‌ریک نه‌بووه که موع‌ج‌زه‌یه‌ک بی‌نی، به‌فه‌رمانی خوا نه‌بی ﴿**فإذا جاء امر الله قضی بالحق**﴾ جاهه‌رکات فه‌رمانی خوا هات‌بی به‌ سزا، به‌ داد‌گه‌ری بریار‌دراوه له‌ نیوانیاندا ﴿**وخسر هنالك المبطلون**﴾ له‌و کاته‌دا ناهه‌ق‌کاره‌کان زیان‌مه‌ند

و په شیمان بوون، به لّام په شیمانی که لکی نه بووه بویان ﴿**اللّٰهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ**﴾ خوا هر نهو زاتیه و شترگه لی بۆ ئیوه دروستکرد ﴿**لَتَرْكَبُوا مِنْهَا**﴾ بۆ نهو دی سوارین له هندیکیان ﴿**وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ**﴾ له هندیکیان بخون ﴿**وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ**﴾ و هزیاد له ویش که لکیکی زوریان تییه بۆتان: خوری و، کورک و، موو، شیرو، که ره و په نیرو، پۆن و... هتد ﴿**وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ**﴾ وه بۆ نهو دی له سهر پشنتیان بگه نه نهو مه بهسته له دلتاندايه، واته خوټان و باره کانتان - به تاییه تی له کاتی بازگانییدا - بۆ هه لگرن. ﴿**وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفَلَكِ تَحْمِلُونَ**﴾ له سهر نهو و شترانه و له سهر که شتییه کان هه لده گیرین و هاتووچۆ ده کهن ﴿**وَيَرْيِكُمْ آيَاتِهِ**﴾ نهو زاته به لگه و نیشانه کانی دهسه لاتی خوټان نیشان هه دات ﴿**فَإِیْ آيَاتِ اللَّهِ تَتَكَبَّرُونَ**﴾ جا ئینکاری کام له نیشانه کانی خوا نه کهن ، له گه ل نهو ده دا که زور ئاشکروا روون؟!

له پشنتیان عیبهت گرن:

﴿**أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ**﴾ ئایا نهوانه به رووی زه ویدا نه پویشتون ﴿**فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ**﴾ تا ببینن نهجامی نهوانه ی که له پییش نهوانه و ده بوون چون بوو؟ ﴿**كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَأَثَارًا فِي الْأَرْضِ**﴾ نهوان له مان له رووی ژماره وه زوټرو، له رووی هیژو شوینه وارو بیناسازی و... هتد به هیژرتبوون ﴿**فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ**﴾ جا مال و هیژو دهسه لاتیان ، بی نیازی نه کردن له سزای خوا کاتی بویان هات ﴿**۸۲ فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ**﴾ جا کاتی په یامبه ره کانیان به به لگه ی ئاشکراوه هاتنه لایان ﴿**فَرَحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ**﴾ که چی له باتی باوه ره ئینانیان، نهوان به نه دنازه زانیارییه که مه ی خوټان خوټحال بوون ، هه رچه نده ریگه یان پی دهر نه نه کرد ﴿**وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ**﴾ و نهو سزایه ی نهوان گالته یان پی نه کرد هاته سهریان و ده وره یدان ﴿**۸۴ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا**﴾ ئینجا کاتی سزا و تو له ی توندی ئیمه یان دی و دلتیا

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فَفُتِنَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿۷۸﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَنْعَامَ لَتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿۷۹﴾ وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفَلَكِ تَحْمِلُونَ ﴿۸۰﴾ وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَآيَءَ آيَاتِ اللَّهِ تَتَكَبَّرُونَ ﴿۸۱﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَأَثَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿۸۲﴾ فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرَحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿۸۳﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا أَمْ نَأْمَنُ بِاللَّهِ وَخَدَّهٖ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿۸۴﴾ فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سَلَّتِ اللَّهُ إِلَهِي قَدْ خَلَّتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿۸۵﴾

بوون که زرگرنابن ﴿**قَالُوا أَمْ نَأْمَنُ بِاللَّهِ وَخَدَّهٖ**﴾ وتیان: وا ئیستا پرومان به خوی تاک و تهنیا هیئا به تهنیا ﴿**وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ**﴾ باوه ریشمان نه مابه و بتانه ی که پیشت کرد بوومان به شه ریک و هاوه لی خوا ﴿**۸۵ فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا**﴾ ئینجا ئیمانه که یان سوودی پینه دان ، کاتی سزاکه ی ئیمه یان دی، چونکه کار له کار ترازا بوو، ئیت له و کاته یشدا دهر گای په شیمانی داده خری (وهک فیرعهون کاتی که سزای دیت په شیمان بوویه وه و وتی: (آمنت انه لا إله إلا الذي آمنت به بنو إسرائيل وأنا من المسلمين) ۹۰/۱۰. به لّام وهک ئهم فهرموده ده فهرموئ: ((إن الله تعالى يقبل توبه العبد مالم يغفر))، مسند احمد ۱۳۲/۲، التر مذی، ابن ماجه). واته: خوا تهوبه و په شیمانی بهنده وهر نه گری، پییش نهو دی بگاته حاله تی غه رغه ره گیانه لا. (سنة الله التي قد خلت في عباده) نه مه نهو سوننهت و باوه ی خوا بوو که له بهنده کانییدا تیپه ری، واته: به دهر ریژی ری روزگار خوا سوننه تی و ابووه، هه ر

ق، و میك له كاتی دیتنی سزادا باوه‌ری هیئابی لئی وەر نه‌گیراوه و سوودی نه‌بووه بۆی ﴿و خسر هنالك الكفرون﴾ له و کاته‌دا کافر ده‌کان زیانمه‌ندبوون، چونکه ناشکرا بوو و زانرا که سوودیان له هیچ شتی وەر نه‌گرت، نه‌له‌بته‌کان، نه‌له‌ئو هه‌موو پیلانه‌یان.

له (۱۹ ی ربيع الثاني / ۱۴۱۷ ک به‌رامبه‌ر ۹/۲/۱۹۹۶ ز دواى نوێژى به‌یانی، له‌نووسینی ته‌فسیری ئەم سورته‌ی (غافر) بوومه‌وه. له (پراگه‌یاندنی بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامی)، له هه‌له‌بجەى شه‌هید.

زۆریش سوپاس بۆ خوای میهره‌بان و غافیر. وه‌له‌په‌نای ئەم سووره‌ ته‌دا ، داواى لیخۆشبوونی لێده‌که‌ین.

*** **

۴۱- سوورته‌ی (فوصیله‌ت به‌

مه‌که‌که‌ییه‌و (۵۴ نایه‌ته‌.

به‌ناوای خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئەم سوورته‌ به‌ باسی یه‌کتا په‌رستی و په‌یام و زیندوو بوونه‌وه‌و پاداشت و تۆله‌ ده‌کات، جا بۆیه‌که‌مجار باسیکی کورتی قورئان ئەکات، که‌ چون به‌ هه‌موو به‌لگانه‌وه‌ ده‌ئه‌به‌زی و راستیی په‌یامبه‌ریش ﷺ ئەچه‌سپینی، هه‌روه‌ک باسیکی سروش و نیگا بۆ په‌یامبه‌ر ئەکا، و ده‌لی: هه‌روه‌مه‌دی پیغه‌مبه‌ر ﷺ مروقیکه‌و، خوا له‌ناو مه‌ردمه‌دا ده‌لیبێژاردوه‌و، هه‌تائه‌و په‌یامه‌ گه‌وره‌یه‌ی هه‌لگری و به‌ به‌یه‌نیانی رابگه‌یه‌نی، پاش ئەوه‌ش باسی ئاسمانه‌ کان و زه‌وی ئەکات، بۆ ئەوه‌ به‌وردی بیران لى بکریته‌وه‌ و، بکریته‌ به‌لگه‌ بۆ یه‌کناسینی خوا، هه‌روه‌ک په‌نجه‌ رائه‌ کیشی بێژ ئەنجامی ئەوانه‌ی ململانییان له‌گه‌ل په‌یامبه‌ راندا ده‌کرد، داواى ئەوه‌ی که‌ باسی بره‌وا داران ده‌کات، به‌تایبه‌ت ئەوانه‌ی ئەکه‌ خوایان یه‌کلا کردوو ته‌وه‌و له‌سه‌ر نه‌خشه‌ی خوا هه‌رگیز ناترازین.. کۆتاییشی دیت به‌باسی هه‌ندى له‌نه‌ینیه‌کانی

بوونه‌وه‌ر، که‌پۆژ به‌پۆژ ده‌ریان ئەخات بۆ اده‌مزاد. جابه‌م شیوه‌یه‌ش ده‌ست پێده‌کات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * ۱
 ﴿حَم﴾ ئەم پیتانه‌ هه‌ر ئەوانه‌ن که‌ قورئانیان لى پیکه‌اتوه‌و، ده‌سا ئەگه‌ر ئیوه‌ده‌توانن وینه‌ی ئەم قورئانه‌ بینن، به‌یه‌ینن!
 ﴿تَنْزِيلَ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ئەم قورئانه‌ له‌لایه‌ن خواجه‌کی خاوه‌ن به‌زه‌یی و میهره‌بان وه‌ نێرداوه‌ته‌ خواره‌وه‌،
 (وه‌ک له‌ جیگایه‌کی تر دا له‌و باره‌یه‌وه‌ ئەفه‌رموی: (قل نزله روح القدس من ربك بالحق) ۱۶/ ۱۰۲.

قورئان هه‌موو نایه‌ته‌کانی شییکراوه‌ته‌وه‌:

﴿کتاب فصلت آیاته﴾ ئەم نامه‌یه‌ که‌ نایه‌ت و مه‌به‌سته‌کانی جودا کراوه‌ته‌وه‌ له‌ یه‌کتر به‌له‌فزو به‌مانا ﴿قرآن﴾
 ﴿نبریا﴾ خوێنراوه‌یه‌که‌ به‌ زمانی عه‌ره‌بی ﴿لقوم يعلمون﴾ بۆ خه‌لکانی ئەمه‌ بزانه‌ و دانابه‌ن و، بیانه‌وی تیبگه‌ن
 له‌وانه‌ی عه‌ره‌بی‌زانن ﴿بشیرا ونذیرا﴾ موژده‌ به‌خشه‌ به‌ موسلمانان به‌ به‌هه‌شت، بۆ کافرانیش ترسینه‌ره‌ به‌

دوڑخ ﴿فاعرض اکثرهم﴾ جا لڳل ٿو هيشدا زورترينيان له باتي پروا هيٺان، پرويان لي وهر گيڙاو خويان ليوار، ﴿فهم لا يسمعون﴾ جا ٿيڊي نابيستن بهيستن تيڙمان و گويڙاهي، چاڪه وابوئهم قورنانه هممو مبهه ستيڪي، مروقي تيا روشن ڪراو ته وه، ٿه گهرخويان ناماده بن و گوي بگرن بوي ﴿وقالوا قلوبنا في اكنة مما تدعونا اليه﴾ ڪاتي پهمامهر ﷺ بانگيڪردن بو پرواهيٺان گوتيان: دلله ڪانمان له چهند بهرگيڪدان سهبارت بهوهي بانگمان، ٿه ڪهيت بولي له يه ڪخواناسي، دلمان پهردهي له سهره داپوشراوهو هيچي ناگاتي ﴿وفي آذاننا وقر﴾ وگريديانه ڪا، گويڪانماندايه ﴿ومن بيننا وبينك حجاب﴾ و پهردهيه ڪ له نيوان ٿيمه وتوڊايه، واته: ڪيشهيه ڪ له نيوانماندايه ناهيلى، بگهين بهيه ڪتر ﴿فاعمل اننا عاملون﴾ دهسا تو ڪار بڪه له سهر ٿاييني خوت و ٿيمهيش له سهر ٿاييني خومان ڪار، دهڪهين، جابابزانين ڪي راسته و ٿيياته وه، ڪيش ناراسته و ٿيڊورپيني.

خه لڪي بانگ بڪه بو پهرستن خوا به ٿاڪ و ته نيائي:

﴿قل انما انا بشر مثلكم﴾ بلي: بهراستي منيش مروقيڪ وهكو ٿيو، فريشته نيم ﴿يوحى الي﴾ سروشت و، وه حيم بو ٿه ڪري ﴿انما اهلکم اله واحد﴾ ڪه ههرپهرستراوي راسته قينه ٿيو، ته نها يه ڪخوايه و شريك و، هاوهلي نيه ﴿فاستقيموا اليه واستغفرو﴾ دهسا خوتان راست بڪه نه وه بوي و داواي بوراني گوناوه ڪانتاني، بڪن ﴿وويل للمشرڪين﴾ هاوارو واوهيلا بو هاوبه شدانهران ﴿الذين لا يؤتون الزكاة﴾ ٿه وانهي زهڪات نادن و، دهست گرويي هه ڙاران ناڪن، بهلي ٿم ته فسيرهيه، پاي زوريڪي پافه ڪهراني قورناني له سهره، بهتاييهت (ٿيبنجي، جهري)، ٿه گهرجي (ٿيبن عهباس) دهلي: ﴿الذين لا يؤتون الزكاة﴾ مبههست پي ٿه وانهن دل و دهرونيان له شيرڪ پاك، ناڪه نه وه بهراستي وشهي ﴿لا االه الا الله﴾ نالين، وه ڪه دهفه رموي: ﴿فقل هل لك الى ان تزكى﴾ ۱۸/۷۹. ﴿وهم بالاخرة هم كافرون﴾ به پاشه روڙيش ڪافرو بي باوهڙن ﴿ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات﴾ بهراستي ٿه وانهي پرويان، هيٺاوهو، ڪاره چاڪه ڪانيان ڪردوه ﴿لهم اجر غير ممنون﴾ پاداشتيڪي بي ڪوتايي و نه پراوهيان بو هيه.

باسيڪي دروستڪردني بوونه وه:

﴿قل انکم لتکفرون بالذي خلق الارض في يومين﴾ پنيان بلي: ٿايا باوهڙبه وزاته ناڪن ڪه له ماوهي دوو روڙدا (دو دهوره ي ٿو چوارو روڙه) زهوي و تهواوي شته نه ٿيڙيه ڪاني زهوي دروستڪرد ﴿وتجعلون له اندادا﴾ و هيٺان ويٺو نمونهو هاوبهشي بو پهيڊا دهڪن و، دهسه لاتي ٿه نه دهنه دهست؟ ﴿ذلك رب العالمين﴾ ٿاهو، بهديهنه ريه پهروهڙدگاري جيهانه ڪان، نه ڪ ٿو بتانه ٿيو هه ٿتان بڙاردون ﴿وجعل فيها رواسي من فوقها﴾ و، چهند ڪهڙو ڪيويڪي تابتي مهڪهمي بلندي له سهر زهوي ڏاناو، ڪردني بهميخ بوي، تا ٿيو هه ٿ نه ڏيري و، به، ٿاساني له سهرپشتي بڙين ﴿وبارک فيها﴾ و خيرو يريڪي زوري تيخت: ٿاوو ههواو جوڙهه ماوهو ميوهجات و، دهرياو ڪانگه ڪان و.. هتد ﴿وقدر فيها اقواتها في اربعة ايام سواء﴾ روڙي و بڙيوي خه لڪه ڪي تيا ديارڪرد هه، لهو چوار روڙانهڊا (چوار دهوران) واته: ٿه ڪجادماني ٿه وهه مو ڪارانه، ته نها له ماوهي دوو خولدا بو، دروستڪردني زهوي و قايمڪردني ڪيوه ڪانيش خوليڪ بو، ٿو هه مو خيرو خيڙاتهيش له خوله ڪي ترڊا، ٿه وهه هر چوارخول و، روڙهه ڪه بهيه ڪساني ﴿للسائلين﴾ بو ٿه وانهي پرسيار دهڪن زهوي له چهند روڙدا دروستڪراوه؟ دهگوتري له چوار روڙاندا! ﴿ثم استوى الى السماء وهي دخان﴾ پاش دروستڪردني زهوي، ٿيرادهي دروستڪردني ٿاسمانيشي ڪرد، ڪه وه ڪه دووڪه ٿي وابو. (ٿيبن ڪه سير) ٿه ٿيت: ڪاتي زهوي دروست بو، جوڙهه هه لميڪ ڪه ٿه مڙو پي ٿه ٿين، دونيائي سهديم وه ڪه هه رولي سهروي گرتبو، جا ليڙهڊا هه لنگري زهوي له پيش ٿاسمانه وه دروست بووي،

۵۱. لیش ئەگەر ئاسمان بەر لە زەویی دروستبوویت، بەلام سوورەتی (نازعات) ئەمە روون ئەکاتەو، جگە لەوەیش زانیاری ئەمڕۆ پشتگیری ئەوێ کردووێ که زەویی پاش دروست بوونی ئاسمان بوو: وە ئەفەرموی: ﴿**فَقَالَ لَهَا يَا اَرْضُ اَنْتِ طَوْعًا اَوْ كَرْهًا**﴾ ئینجا خوا بە ئاسمان و بە زەویی فەرموو: بێ و شکلی خۆتان بگرن و، ملەچ بێ، چ بە زۆر چ بە ئارەزوو، چونکە بێار دراوێ که دەبی دروست بێ ﴿**قَالَتَا اَيْنَا طَائِعِينَ**﴾ ئەوانیش وتیان: وابەخۆشی و ملەچ بوون، هاتین و شکلی خۆمانمان وەرگرت ﴿**فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمٍ**﴾ جاحەوت ئاسمانی لە ساوێ دوو روژدا - جگە لە چوار روژەکە ی تر - بە تەواوی دروستکرد ﴿**وَاَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ اَمْرًا**﴾ و لە هەر ئاسمانیک چ ئەویست بێاری بۆدا. کە وایو ئاسمان و زەویی، هەردوو پێکەو لە ماوێ (۶) روژدا دروستکراون،

(واتە: روژی یەك شەممە، بۆ روژی هەینی)، شیاوی باسە، لەچەند سوورەتیک قورئانیشدا ئەو (روژە) باس کراو، بۆ نموونە لە سوورەتی حەجدا، ئایەتی (۴۷) ئەفەرموی: (وإن يوما عند ربك كألف سنة مما تعدون) وە لە سوورەتی السجدة/ ۵ دا ئەفەرموی: (ثم يعرج إليه في يوم كان مقداره ألف سنة مما تعدون) وە لە المعارج/ ۴ دا ئەفەرموی (تعرج الملائكة والروح إليه في يوم كان مقداره خمسين ألف سنة). ئۆمان نیە لەو دا کە دیاریکردنی کات و زەمان و زەمان، بە روژو سال و مانگ: بەو پێیە کە ئیستا مروو لەسەر ئەم زەویە دەژی، وە سوپانەوێ زەوی بە دەوری خۆدا، ئەگینا ئەگەر برۆیت بۆ ئەستێرەیک تری ئاسمان، ئەوا ریزی دریزی و کورتی روژەکە دەگوێدری. سالی ئیمە لەو زەویە دا چونکە دوورین لە خۆرەو، بە (۳۶۵) روژ ئەوجا پەرەخەیک بە دەوری خۆدا تەواو ئەکات، کەچی ئەستێرە ئەتارید بە (۸۸) روژ سالی خۆی تەواو ئەکات و ئەسوپیتەو بە دەوری خۆدا، بەلام ئەستێرە (بلوتو) چونکە دوور ترە لە خۆرەو بە (۲۵۰، ۹۰) روژ سالی خۆی تەواو ئەکات واتە: سالیکی ئەو (۲۵۰) سالی ئیمە.

فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمٍ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرًا وَرَبَّنَا السَّمَاءَ الَّتِي بَصَّيْحَ وَحَفْظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٣﴾ فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٤﴾ إِذْ جَاءَهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا يَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبَّنَا لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً فَأَنبَأَنَا رُسُلَهُمْ بِهَ كُفْرُونِ ﴿١٥﴾ فَأَمَّا عَادُ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا لِمَ أَتَانَا مِنْ آيَاتِنَا بِحَدُوثٍ ﴿١٦﴾ فَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحْسَاتٍ لَنَنْزِفَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزَىٰ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾ وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَهُمْ فَاسْتَحَبُوا الْعَمَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ فَأَخَذَتْهُمُ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهَوْنِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٨﴾ وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٩﴾ وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٢٠﴾ حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَرُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢١﴾

۵۲. ئەو ئەکات واتە: سالیکی ئەو (۲۵۰) سالی ئیمە. ﴿**وَرَبَّنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ**﴾ و نزیکترین ئاسمانیشمان بچەندین چرا (ئەستێرە) رازاندەو بوۆتان ﴿**وَحَفْظًا**﴾ و بە پاراستن پاراستمان لە گوێراگرتنی شەیاتین بۆ (الملا الأعلى) لەو کە نەینیەکانیان بدن و، لە زەوییدا خەلکی پی فریویدەن ﴿**ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ**﴾ ئەوکارە بەر سوپەنەرانە، گشت ئەندازە گرتنی خۆی بە دەسلەاتی زانایە.

لە سەرگۆرشتەکە ی (عاد) پەند وەر بگرن:

﴿**فَإِنْ أَعْرَضُوا**﴾ ئینجا ئەگەر لەگەڵ ئەو هەموو بەلگەنە دا، هیمن قورەیش رویان وەرگێرا لە باوەر هیمن ﴿**فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ**﴾ پێیان بلی: بەهەرە تریشقەیک، وە هەرە تریشقەیک گەل عادو سەموود دەتاترتسینم ﴿**إِذْ جَاءَتْهُمْ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ**﴾ ئەوساتە کە پەيامبەرەکان هاتن بۆ

لایان له پیشیان و له پاشیاندا و، ههولیکى زوریان لهگەڵدان، بەلام هیچ کەلکیکی نەبوو! وەك له جیگایه‌كى تردا نەفەرموی: ﴿وقد خلت النذر من بين يديه ومن خلفه...﴾ ۲۱/۴۶. ﴿**الّا تعبدوا إلا الله**﴾ پێیان وتن: كە جگە لەخو! (الله) هیچ كەسێك مەپەرستن ﴿**قالوا لو شاء ربنا لآنزل ملائكة**﴾ كەچی وتیان: ئەگەر پەرەردگارمان بێسوێستبایە یا مەبرێك بنێرێ، ئەوا فریشتەى ئەنارد، نەك ئادەمیی ﴿**فإنما بما أرسلتم به كافرون**﴾ بێگومان جائیمە، باوەرمان نیه بەهوى ئیوهی پێ نێردراوه ﴿**فأما عاد فاستكبروا فى الأرض بغير الحق**﴾ ئینجا عاد "گەلى هود" بەنارەوا لەسەر زەویدا لەخۆبایی بوون و سەرپێچیان كردو یاخى بوون، نازارى هودو برۆادارانیاں دا! ﴿**وقالوا من اشد قوة**﴾ گوتیان: كى لەئیمە بەهێزترە، تا بتوانى سزایمان بدات؟! ﴿**أو لم يروا أن الله الذى خلقهم هو اشد منهم قوة**﴾ ئەى ئایانەیانزانیه كە ئەو خۆیە و ئەوانى دروستكردووه، لەوان بەهێزترە؟ ﴿**وكانوا بأياتنا يجحدون**﴾ دیارە بە ئایەتەكانى ئیمە نكوولێ و حاشایان كرد! ﴿**فأرسلنا عليهم ريحا صرصرا**﴾ جائیمەش (با) یەكێ، توندی بەدەنگمان ناردە سەریان كە: هەر بەشریخەو دەنگەكەى زۆر بەیان مردن ﴿**فى ايام نحسات**﴾ لەچەند رۆژێكى تووش و شوومدا، وەك ئەم ئایەتەیش دەفەرموێ: ﴿**فى يوم نحس مستمر**﴾ ۱۹/۵۴. یان لە جیگایه‌كى تردا دەفەرموێ: ﴿**سبع ليال وثمانية ايام حسوما**﴾ ۷/۶۹. ﴿**لنذيقهم عذاب الخزى فى الحياة الدنيا**﴾ تاهەر لەم ژيانى دنیاىەدا سزایه‌كى ئابرووبەریان پێ بجێژین ﴿**ولعذاب الآخرة اخزى**﴾ بێگومان سزای پاشە رۆژیش سەختن، ترو ئابرووبەرتەرە ﴿**وهم لا ينصرون**﴾ و یارمەتیش نادرین بۆ رزگار بوونیان. ﴿**واما ثمود فهدیناهم**﴾ گەلى (سەموود)یش رێگەى خەيرو رێگەى شەپمان نیشاندا، راستیمان بۆ رۆشكردنەوهو (صالح) پەيامبەرمان ﷺ بۆ ناردن ﴿**فاستحبوا العمى على الهدى**﴾ كەچی گومراییان بەسەر هیدایەتدا هەلبژارد! ﴿**فأخذتهم صاعقة العذاب الهون بما كانوا يكسبون**﴾ جا بەهوى ئەو كارەیانەوه دەیانكرد، هەورە تریشقه‌ى سزای سووكەى گرتنى لەناوچوون ﴿**ونجيننا الذين آمنوا وكانوا يتقون**﴾ ئەوانەش كە برۆیان هیناو لەسنوورەكانى خواخوێارێزبوون، رزگارمانكردن.

تێبینی: گەلى سەمود لە (وادى القری) نیوان مەدینهو شامدا ئەژیان، خوا ئەرزو ئاویكى زۆر پرله‌خێرو پێ پیتی پێبەخشیبوون، وە خواوەنى كشتوكال و باخ و باخاتیكى سەرسوڕهینەر بوون، تەمەنێكى درێژیان بەسەر ئەبرد، لەش و قەبارەیه‌كى توندو بەهێزبان بوو، دەستیكى بالایان لە دارشتنى بیناو خانوو بەرهو كوۆشك و تەلاردا هەبوو.

ئەندامەكانى لەش، شایه‌تى دەدەن لە سەر خواوەنه‌كه‌یان:

﴿**ويوم يحشر اعداء الله إلى النار**﴾ ئەى موحەممەد ﷺ باسى ئەو رۆژه بكە بۆ گەله‌كه‌ت كە نه‌یارو دوژمنانى خوا بەرهو ناگرى دۆزه‌خ كۆ ئەكرێنەوه ﴿**نهم يومعون**﴾ جابه‌ریز رائه‌گیردین و دەسته‌ دەسته‌ به‌رێده‌كرین بۆئاگر. واتە: هەموو پێكه‌وه ریز ده‌كرین و ئەیانبەن بۆ مەحشر ﴿**حتى إذا ماجأوا شهد عليهم سمعهم وابصارهم وجلودهم**﴾ هەتا كاتى دەگەنه‌ لای ئاگره‌كه، گوى و چاوو پێستیان، گەواهییان لەدژ ئەدەن ﴿**بما كانوا يعملون**﴾ لەهەر كارى كردوویانه ﴿**وقالوا لجلودهم لم شهدتم علينا**﴾ بە گله‌یه‌وه بەپێستیان ئەلێن: بۆچی بە زیانى ئێمە گەواهیاندا؟ خو ئیمە لەئیه‌و بەرگرى ئەكەین! ﴿**قالوا انطقنا الله الذى انطق كل شئ**﴾ ئەلێن: ئەوخوایه‌ى كە هەموو شتیكى هیناوتە قەسو گۆ، ئیمەیشی بەقسە هینا. واتە: بە ئارەزووى خۆمان نەبوو، ئیتر بۆچی گله‌ییمان لێ ئەكەن؟ ﴿**وهو خلقكم اول مرة**﴾ هەر ئەویشە بۆ یه‌كه‌مجار لەنەبوونه‌وه ئیوه‌ى بەدیھینا ﴿**والیه ترجعون**﴾ و هەر بۆلای

ئەویش دەگىرپدرىنەو. ئىمامى (موسلىم) لە (ئەنەس) دە ئەلئى: جارىك پىغەمبەر پىكەنى! فەرمووى: (هل ترون مم اضحك؟) ئايا ئەزانن لە چى پى ئەكەنم؟! وتمان: خواو پىغەمبەرەكەى ئەزانن، فەرمووى: (من مخاطبة العبد ربه يقول: يارب! ألم تجرنى من الظلم؟ قال: يقول بلى. فيقول: فأنى لا أجيز على الأشهاد منى. قال: يقول: كفى بنفسك اليوم عليك شهيدا، وبالكرام الكاتبين شهودا. قال: فيختم على فيه، فيقال لأركانہ انطقى، فنطق بأعماله، قال: ثم نخلى بينه وبين الكالم، قال: فيقول: بعد لكن وسحقا، فعنكن كنت اناضل) باب (۱۶/۲۹۶۹). لە قسەو گفتوگوى بەندەيەك لەگەل خۆى خۆيدا ئەلئى: ئەى پەرەردگارم ئايا بېرىار نەبوو لەغەدرو سەتم پەنام بەدەيت. خوا ئەفەرمووى: بەلئى بېرىار وابوو! ئەوسا بەندەكە ئەلئى: دە من بو ئەو لە خۆم نەبى شايدە قبول ناكەم، خوا

ئەفەرمووى: ھەر خۆت بەشايت بەسەيت، ھاورى لەگەل دەستەى نووسەرانى بەريز ئەلئى: ئەوجا مۆر لەسەر دەمى دەدرى، جا بەئەندامەكانى لاشەى دەوترى: ئادەى ئىو قسە بكەن! ئەوانىش دىنە قسەو، مۆلەت دەدرى، ئەوجا پىيان ئەلئى: دەك دوور بن لەرەحمەتى خواو دوور بن و تيا بچن، خو من لەئىو دىفاع و بەرگريم ئەكرد! ﴿**وما كنتم تستترون ان يشهد عليكم سمعكم ولا ابصاركم ولا جلودكم**﴾
و لەدونيادا لەو خۆتان ئەشاردەو كە گوى و، چاوو پىستان شايدەيتان لەسەر بەدن. ﴿**ولكن ظننتم ان الله لا يعلم كثيرا مما تعملون**﴾ بەلام لەگەل ئەو دىشدا ھىمان ھەر گومانتان وابوو كە: لەزورى لەو كردەوانەى ئىو ئەنجاميان ئەدەن، بى ناگايە، بۆيە بى باكانە ئەو ھەموو گوناھانەتان دەكرد ﴿**وذلكم ظنكم الذي ظننتم بربكم ارداكم**﴾، ھەرئەوگومانەتان بوو، بەرامبەر بە پەرەردگارتان لەناوى بردن و تيا چوون ﴿**فاصبحتم من الخاسرين**﴾ و جاگەران لە دوو زيانمەندان و، خۆتان و دەورو بەرەكەشتان فەوتاند ﴿**فان يصبروا فالنار مثوى لهم**﴾ جا ئەگەر خويان رابگرن

﴿**وَقَالُوا لَجُلُودُهُمْ لَمْ يَشْهَدُوا عَلَيْنَا قُلُوا أَنطَقْنَا**﴾
﴿**اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ**﴾
﴿**وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَرُونَ**﴾
﴿**أَنْ شَهِدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ**﴾
﴿**وَذَلِكَ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرَدْتُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ**﴾
﴿**فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ وَإِنْ يَسْتَعْتِبُوا فَمَا لَهُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ**﴾
﴿**وَقِيضَ لَهُمْ نَجْوَاهُمْ**﴾
﴿**فَرَأَوْهُم مَّابَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَخَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أَمْرٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْغَنَى وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ**﴾
﴿**وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَأَسْمَعُوا هَذَا الْقُرْآنَ وَالنَّوْافِيةَ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ**﴾
﴿**فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَشْوَأَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ**﴾
﴿**إِذْ لَكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ النَّارُ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ جَزَاءُ مَا كَانُوا يَأْتِينَا بِجَمْدُونِ**﴾
﴿**وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرْنَا الَّذِينَ أَضَلَّأْنَا مِنْ الْغَنَى وَالْإِنْسِ لَجَعَلَهُمَا مَخَرَجًا أَقْدَامًا لِيَكُونَ مِنَ الْأُسْطَلِينَ**﴾

مورشرىكان دۆستەكانيان كارى خراپيان پىدەكەن:

﴿**وقيضنا لهم قرناء**﴾ ھەر لەدنيادا چەند ھاوەل و ھاوئىشىنيكمان - لەشەيتان و مروڤە قول برەكان - بو پەيدا كردن و زالمەنكردن بەسەرياندا ﴿**فزينوا لهم ما بين ايديهم وما خلفهم**﴾ جا بۆيان جوانكردن ئەو دى پىشيان لە كارو بارى دنيا، و ئەو دى پاشيان لە كارو بارى ئاخىرەت، بەنارەواو ناھەق، ئەوانىش بە بى باكانە رەفتارىانكردو جۆلانەو، وەك ئەم ئايەتەى: ﴿**وإنهم ليصدونهم عن السبيل ويحسبون أنهم مهتدون**﴾ ئەو دووپات

دهکاتهوه. ﴿وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ﴾ جا بهو هویهوه بربراری سزای خواش پیویست کرایه سهریان و هاته جی ﴿فِي امِّ قَدِ خَلَّتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ﴾ چوونه ریزی نهو جنوکهو ئادهمیانوه له پییش نهوانهوه دوچار بیوون ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ﴾ بهراستی نهوانه ی بهر له وان، خه لکیکی زیانه مند بوون، چونکه بهفرمانی خویان نهکرد. خوانه ناسه کان ووصیه ت بویه کدی دهکه گوی بو قورنان نه گرن:

﴿۲۶﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ بَيِّرُوا كَانُوا بِهِ سَاهِبِينَ مَهْجَرًا كَاتِبًا مَوْحِيًا مِمَّا يَخُودُونَ فِيهِمْ ﴿وَالْفَوَاحِشُ فِيهِمْ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ﴾ وه بیکه نه ههراو هوسه و غلبه غلبه تییدا، بهشکوم زال بین بهسه موحه ممددا! ئینجاخوا له جیگایه کی ترده - فه رمان به گویگرتن بو قورنان دهدا - و نهفه رموی: (واذ قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون) ۲۰۴/۷. ﴿۲۷﴾

فَلَنَذِقَنَ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا سَوِّدَ بِهِ قُلُوبُهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الَّذِينَ كَانُوا يُكَذِّبُونَ ﴿وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَشْرَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ و بیگومان بههوی نهو کاره زور خراپانهوه دهیانکرد سزایان ددهین ﴿۲۸﴾ ذَلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ النَّارِ نَاهَوْش پاداشتی دوژمنانی دینی خویسه، ناگری دوزخ ﴿لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ﴾ خانه ی مه تاهه تایییان تییدا بوهیه ﴿جَزَاءُ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ﴾ له توله ی نهوه دا که نکولی نایه ته کانی ئیمه یان دهکرد ﴿۲۹﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا ارْنَا الَّذِينَ اضْلَلْنَا مِنَ الْجَنِّ وَالْإِنْسِ بَيِّرُوا هُوَ خَوَانُهُ نَاسَان دهلین: نه ی پهروه ردگاری ئیمه! نهو دودودهسته ی جنوکه و ئاده مییه مان نیشان بده که پییان لیگوپین ﴿نَجْعَلُهُمْ تَحْتَ أَقْدَامِنَا﴾ هه تا بیانخهینه ژیر پییمان ﴿لِيَكُونُوا مِنَ الْاسْفَلِينَ﴾ تاله خوارترینی چینه کانی ناگروه دهب، بیگومان نهوانه ی کاری ناشه رعیی و ناههق دهکه و خه لکانی تریش چاویان لی دهکه ن، گوناخی نهوانیش دهکه ویته سهریان و، هه مووشیان له پاشه روژدا

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿۳۰﴾ نَحْنُ أُولَئِكَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهَى أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ﴿۳۱﴾ نَزَلًا مِنْ غُفُورٍ رَحِيمٍ ﴿۳۲﴾ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿۳۳﴾ وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿۳۴﴾ وَمَا يُلْقُهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقُهَا إِلَّا ذُرِّيٌّ عَظِيمٌ ﴿۳۵﴾ وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۳۶﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا سَجْدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿۳۷﴾ فَإِنْ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ ﴿۳۸﴾

سجده

وَمِنْ آيَاتِهِ

۴۸۰

په شیمان دهبهوه، بویه کوره که ی بابه گه وره شمان (ئادهم/ علیه السلام) پاشکوشتنی براکه ی خوی به ناههق، په شیمان بوویهوه، به لام چ قازانجیکی بوو: (ما قتلت نفس ظلما إلا كان على ابن آدم الأول كفل من دمها لأنه أول من سن القتل) أخرجه الشيخان. ﴿۳۰﴾ إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ بِيگومان نهوکه سانهش گوتیان: پهروه ردگارمان خویاه ﴿ثُمَّ اسْتَقَامُوا﴾ پاشان خویان راستکرد بوویهوه، واته: زور بهمه حکمه ی لهسه ره کناسین وهستان و، بههیچ لایه کدا لایان نه دا ﴿تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ﴾ کاتی مردن، له گوپدا، له کاتی زیندووبوونه وه دا فریشته دانه به زنه لایان و، پییان دهلین: ﴿إِلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا﴾ له پاشه روژتان مه ترسن و، بو مال و مندالیشتان - پاش خو تان - دل زویرمه بن، ئیمه چاودیریان دهین ﴿وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ﴾ موژده تان لی بیته بهو بهه شته ی به لینتان پیددرا له دنیا دا، مزگینی بیته نه مرو نهکه ونه خووشی و شادییهوه. ﴿۳۱﴾ نَحْنُ أُولَئِكَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ ئیمه له

ژیانی دنیادا دوستان بووین، وهله پاشه روژیشدا، دوستان ده بین **﴿ولکم فیها ماتشتہی انفسکم﴾** وه له وی نه فستان چ بخوازی نامادهیه بوتان **﴿ولکم فیها ماتدعون﴾** و هرچیش بخوازن له بهه شتدا تییدا هیه **﴿نزلنا من غفور رحیم﴾** نهم میوانداریه ش، میوانداری و په زیاییه که له لایه ن په روه ردگاریکی گونا هیووشی به به زه ییه وه.

فهزل و گه وره یی بانگه واز (ده عود) بولای خوا:

﴿ومن احسن قولا ممن دعا الى الله﴾ کی لهو کهسه قسه ی جواتره، خه لک به رهو یه کخواناسیی و، بوئیسلا م کردنه په پیره و و پروگرام بانگ ده کات **﴿وعمل صالحا وقال اننی من المسلمین﴾** و کرده و دی چاکیش ده کاو، به شانازیشه وه نه لی: من یه کیکم له موسلمانان؟ **﴿ولا تستوی الحسنة ولا السيئة﴾** هرگیز چاکه و خراپه یه کسان نین، بی شک خوا یه که می خوش نه وی و، رقی له دروه مه **﴿ادفع بالتي هي احسن﴾** پالنی به خراپه وه به جواترین ثاکار، واته: به ثاکاری جوان و جواتر وه لامی خراپه کار بدمر وه **﴿فانذا الذی بینک و بینہ عداوة کانه ولی حمیم﴾** نه وسا نه بیینی نهو کهسه کی له نیوان توو نه ودا دوژمنایه تیه ک، وای لیدی ده لیی دوستیکی نزیک و به سوژه **﴿وما یلقاها الا الذین صبروا﴾** خو نه و ثاکار چاکیه ش، به وانه نه بی به ثارامبوون، به کهس نادری، چونکه کاری مهردانه کردن له گهل نامهردان و نه فاماندا، مهردانی خو ی ده وی **﴿وما یلقاها الا ذو حظ عظیم﴾** به به موو که سیک نادری، مه گهر به که سیک که خاوه نی به شیکی گهره بی له چاکی و صبر **﴿واما ینزعنک من الشیطان نزع فاستعذ بالله﴾** هه رکاتیکیش له لایه ن شهیتانه وه تووشی خه تهر وه وه سو سه یه ک بوویت، ویستی توپاداشتی خراپه، به خراپه بدهیته وه، خیرا په نابهره بهر خوا، چونکه پیغه مبر **﴿هه رکه هه لده سا بو نویت، نه یفه رموو﴾** (اعوذ بالله السميع العليم من الشیطان الرجیم من همزه ونفخه ونفثه). پیشه واه نه حمده، ته بهری **﴿انه هو السميع العليم﴾** چونکه ته نها نه وه بیسه ری زانا.

نیشانه کانی ده سه لاتی خوا:

﴿ومن آیاته اللیل والنهار والشمس والقمر﴾ له نیشانه کانی تاک و ته نیایی خواجه: شه و روژو خو رو مانگ، چونکه هر یه که یان به چهند بهرنامه یه کی قه شهنگ و ریک و پیک دامه زراون و کاری خو یان ده کهن **﴿لا تسجدوا للشمس ولا للقمر﴾** ده سا نیووش نه بو خو سوژده بهرن، وه نه بو مانگ، چونکه نه وانه هه ردو و دروستکراوی خودان و، نه وانیش سوژده هه بو نه و ده بن **﴿واسجدوا لله الذی خلقهن﴾** نیوه سوژده هه ربو نه و خودایه بهرن نه وانی دروستکردو وه **﴿ان کنتم ایه تعبدون﴾** نه گهر ده تانه وی به هه قیانه ت خودا بپهرستن. **﴿فان استکبروا﴾** نینجا نه گهر نه وانه له خو بایی بوون، کړنووش بهرن بو خوا **﴿فالذین عند ربک یسبحون له باللیل والنهار﴾** جا نه و (فریشتانه) که له نزیکی په روه ردگارتیه ون، شه و روژ هر ته سبیحاتی نه و نه کهن **﴿وهم لا یسامون﴾** هیچ کات له کاری خو یان ماندوو و وهره ز نابن. (جابر) - خوا لیی رازی بی - ده لی: هه رگیز نه به شه و گارجینوبدن، وه نه بهر ژگار، وه نه به خو رو مانگ و با، چونکه نه وانه بو هندی خه لک هو ی میهره بانی و ره حمه تن، بو ده سته یه کی تریش، سزاو نیقمه تن (الحافظ ابو یعلی). **﴿ومن آیاته انک ترى الارض خاشعة﴾** له نیشانه کانی ده سه لاداری نه وه که تو زه ویی واده بیینی مات و وشک و بی گیاو بی خیره و هه سستی له بهر نه ماوه **﴿فانذا انزلنا علیها الماء اهتزت وربت﴾** نینجا هه رکاتی بارانمان لی باراند، به ئاسایی ده بزوی و گه شه نه کات و هه لئه داو ده بوژیته وه و هه موو جوړه گیا یه کی لی ده ردیت **﴿ان الذی احیاه لمحیی الموتی﴾** به راستیی هه رنه و

زاتهی که نهو زوییه مردووهی، بهو شیوه زیندو کردهوه، هرئه وهش زیندو و کهرهوهی مردو و هکانه ﴿ **انه علی کل شی قدير** ۴۰ 》， چونکه بهراستی نهو خواجه توانای بهسهر هموو شتیکا ههیه.

کلا بوون له نیشانهکانی خوا:

﴿ **ان الذين يلحدون في آياتنا لا يخفون علينا** 》 بیگومان نهو که سانه له ناستی نایه تهکانی نیمه کلا دهن و هق نهگوپن. واته: لادهدن و، تانه و توانج و پلاریان تی نهگرن، له نیمه ناشاررینهوه ﴿ **افمن یلقى فی النار خیر ام من یأتی آمنا یوم القیامة** 》 نایا نهو کهسه فری ده دریتنه ناو ناگری دۆزه خهوه باشتره؟ یان نهو کهسه روژی قیامت به نهمن و ناسایش دیت؟ ﴿ **اعملوا ما شئتم** 》 ده ساحه زله چی دهکن، بیکه نهو ج خوتان نه بیننهوه ﴿ **انه بما تعملون**

بصیر 》 چونکه هرچی بکهن، نهو خواجه ده بیینی و بینایه پیی ﴿ **ان الذين كفروا بالذکر لما جاءهم** 》 بهراستی نهوانه کاتی قورنانیان بو هات، باوه پریان پی نههینا، نهوه تۆله یهکی گه وره یان لی نهسه نری ﴿ **وانه لکتاب عزیز** 》， و بهراستی نهو قورنانه، کتیبیکه هرگیز ناشکی و نابزه ی و زور بهریزه، نه توانی ره دی هموو نکوولی، نکوولی کاریک بداته وه ﴿ **لا یاتیه الباطل من بین یدیه ولا من خلفه** 》 هرگیز رهفتارو گوفتاری هیچ وپوچی تی نایهت، نهله پییش خو ی، نهله پاش خو ی ﴿ **تنزیل من حکیم حمید** 》 چون له لایه ن خواجه کی قسه له جی وهه میشه سوپاسکراوه ده نیرواره ﴿ **ما یقال لک الا ما قد قیل للسل من قبلک** 》 هرئه وهش به تو دهگوتری: که به په یامبه رانی پییشی تو و تراوه، جا که واته نارامت ببی و خوراکر به ﴿ **ان ربک لذو مغفرة وذو عقاب الیم** 》 بهراستی په روه ردگارت خاوه ن به خششیکی گه وره، خاوه ن سزایه کی به نیشه، ده توانی گونا می موسلمان عافوبکا، بو شتی هیه سزای به نیشیان بدات، که واته هه مو کاروباریکی خوت

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِينَ أُوحِيَ إِلَهُمُ الْمَوْعِدَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفُونَ عَلَيْنَا أَفَمَنْ يُلْقَىٰ فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾ لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾ مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِن قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ أَأَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقُرْوهُ عَلَيْهِمْ عَمًّ أُولَٰئِكَ يُنَادَوْنَ مِن مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَفُضِّى بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾ مَّنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَمٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾

۴۸۱

هه ره خواسپی ره، پیغه مبه ره له باره ی فزل و به خششی خواوه ده فره موی: (نه گهر به خشش و لیبور دنی خوا نه بووبا، ژیان و زینده کی له زهتی نه ده بوو، نه گهر هه ره شه و تۆله شتی نه بووبا، هه مو و که سی پالی لی ده دایه وه و (کاری چاکی نه ده کرد). نیبن نه بی حاتم.

قورنآن به عه جه میش بووایه، هه ره خنه یان ده گرت:

﴿ **ولو جعلناه قرآنا أعجمیاً** 》 نه گهر نیمه قورنآنمان گنرپا به زمانیک غهیره عه ره بیی، وه ک کافره کان داوا دهکن ﴿ **لقالوا لولا فصلت آیاته** 》 نهو وهخته نه یانوت: بوچی نایه تهکانی روون نه کراوه نته وه به زمانیک تی بگه ین؟، نه م نایه تی: (ولو نزلناه علی بعض الأعجمین فقراه علیهم ماکانوا به مؤمنین) ۱۹۸/۲۶. هه رجه خت له سه ره وه دروو عیناده یانه، له باره ی نیمان و بروا هیانه وه. ﴿ **العجمی و عربی** 》 نایا ده گونجی قورنآن به زمانی غهیره عه ره بی بی

و، په یامبه ریش عه رب بئ؟! (والعجمی: الذي ليس من العرب كان فصيحاً أو غير فصيح. والأعجمی: الذي لا يفصح كان من العرب أو من العجم، فالأعجم ضد الفصيح وهو الذي لا يبين كلامه). ﴿قل هو للذين آمنوا هدى وشفاء﴾ نهی پیغه مبه ربلی: نه و قورئانه رینمای و شفایه بؤ نه و که سانه ی با وهریان هیناوه، دهرمان و چاره ی دهر دانه بؤ نه خو شى دوودلى و شك و گومان و، له پال نه وه شددا بؤ ئیش و نازار. ﴿والذين لا يؤمنون فى آذانهم وقر﴾ نه وانه ش با وهر ناکه، له گوئییه کایاندا گرانى وهیه نابیسن. واته: سه بارهت به قورئان، خو یان که پرو کویر کردووه، لیى تیناگه. ﴿وهو عليهم عمى﴾ نه و بؤ کافران نابینایى، ریی راستى پیده رناکه و نابین و هه تا بئ سته مکارترده بن، وه که له جیگاهیه کى ترده - له باره ی شفا بونیوه و بؤ با وهر داران و، بؤ بیبا وهر پانیش نابینا و دل تهنگیه - نه فهرموئى: (ونزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين ولا يزيد الظالمين إلا خساراً) ۸۲/۱۷. ﴿اولئك ينادون من مكان بعيد﴾ نه وانه (بئ با وهره کان) ده لیى له جیگاهیه کى دووره و بانگ ده کرین واته: چؤن که سیك له دووره و بانگ ده کریت، نابیسى و تیناگات، نه مانیش وه کو نه وان نابیسن و، هیچ تیناگه، هر بوجه خت له سهر نه مانایه، خوا له جیگاهیه کى ترده نه فهرموئى: (ومثل الذين كفروا كمثل الذى ينعق بما لا يسمع الا دعاء ونداء صم بكم عمى فهم لا يعقلون) ۱۷۱/۲. ﴿ولقد آتينا موسى الكتاب فاختلف فيه﴾ سویند به خوا، بیگومان (ته ورات) مان دابه (مووسا) ش که چى هؤزه که ی جیا وازى و کیشیه یان تییدا دروست بوو، واته: بوونه دوو تاقم: هه ندیکیان بر وایان پیکردو، هه ندیکیشان به درو یان دانا! ﴿ولو لا كلمة سبقت من ربك لقضى بينهم﴾ خو نه گهر له بهرگوفتیک نه با له خوا وهر ندی په روه ردگار ته وهر درابو نه ی پیغه مبه رب! که سزایان دوا بخات بؤ روژى قیامهت، نه و به زووی بریارى تیا چوونیان دهرده چووو سزا دهران ﴿وانهم لفى شك منه مريب﴾ وه به راستی هؤزه که ت له دوودلیه کى گومان هینه ران.

هه موو که سیك کار بؤ خو ی دهکا:

﴿من عمل صالحاً فلنفسه ومن اساء فعليها﴾ نه وه ی کاریکى چاکى کردبى، هه ربؤ خو یه تى و، هه رخو ی که لکى لیده ست ده که وى، نه وه ش کاریکى خراپى کردبى، نه ویش هر به زیانى خو یه تى، واته: زیانه که ی هه ربؤ خو ی ده که ریت هه ﴿وما ربك بظلام للعبيد﴾ و په روه ردگار شت هه رگیز غه در بازو سته مکار نیه له بهنده کانى، وه بئ که م و کورت پاداش تیان نه داته وه.

(له ۱۴۱۷/۴/۲۹ ک بهرام بهر ۱۹۹۶/۹/۱۲ له جزمى (۲۴) بوومه وه، له هه له بجه، له (پاگه یان دن) زؤر زؤر منهت

و سوپاس بوخوا.

کوتایى جزمى بیست و چواره

ولله الحمد و المنة

*** **

ههر خوا دهرانى قیامهت که ی دئ:

﴿إليه يرد علم الساعة﴾ زانیاری بهرپا بونی روژى دوا یى و، زانینى کاتى هاتنه که ی ته نها بؤ لای خوا نه گپرد ریت هه، جا که واته هه مووکات و شیار بن و ناگاتان له خو تان بیى، نه وه ک کتوو پر دهرگاتان پئ بگریت، بؤیه پیغه مبه ریش ﷺ له وه لأمى (جو بریل) دا فهرموئى: ((المسؤول عنها بأعلم من السائل)) متفق علیه (فتح الباری: ۱۴۰/۱). وه قورئانیش نه فهرموئى: (الى ربك منتهاها، ۴۴/۷۹، یان ده فهرموئى: (لا یجلها لوقتها إلا هو) ۸۸۷/۷.

﴿وما تخرج من ثمرات من أكمامها﴾ هەرچی بهروبووم و میوهیه که کهره دهکاو له چرۆ و بهرگهکهی دهردهچیته
﴿وما تحمل من انثى﴾ وههیچ میینهیه که ئاوس و باردار نابێ ﴿ولا تضع﴾ و نهوهی ناو زکی دانا نی و نازی ﴿الا
بعلمه﴾ مهگه خواپی زانا و ناگایه، واته: هیچ شتی که نه له ئاسمان، نه له زهوی له ناگاداریی خوا دهرناچیته ﴿ویروم
ینادیهم این شرکائی﴾ وه له روژی قیامه تدا (هاوبهش دانه رهکان) کاتی له لایه ن خواوه بانگ نه کرین و پی یان
نهوتری: ئادهی کوان هاوبه شانی که بو منتان داده نا، ئیستا له کوین و بویارمه تیان ناده ن؟ ﴿قالوا آذناک مامنا من
شہید﴾ له وه لامدا نه لین: خواجه! هه ر ئیستا به ئاشکرا راده گه یه نین و ناگادارت نه که یه ن که له راستیدا هیچ
شایه دیگمان نیه شایه دی بدات: تۆشه ریکت هه بی ﴿٤٨﴾ **وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ** ئیتر نه وبتانه ی که

له پیشه وه به ناوی خواوه نه یان په رستن و هاواریان بو ده بر د ن
لێیان گووم ده بن و به ناهه ق دهر نه چن و هیچ که لکیکیان
پیناگه یه ن ﴿وظنوا ما لهم من محيص﴾ و دلنیا ش ده بن ئیتر
هیچ په ناگاو چاره سه ریکیان نی یه بو خو پزگار کردن له
سزای خوا ﴿٤٩﴾ **لَا يَسْمُ الْإِنْسَانُ مِنْ دَعَاءِ الْخَيْرِ** مروی
کافر هه رگیز له داخوازیی خیر و چاکه و خوشیی و ئاسووده
بوخوی، بیزار و ماندوو نابێ، هه رده م داوای دارایی،
ته ندروستی، ده سه لات ده کات و به هه له داوان به داویدا
ده گه ری ﴿وان مسه الشر فيئوس قنوط﴾ وه نه گه ره به لاو
نه خوشیی و هه ژاری تووش بوو، نه وه نا ئومیدیکی ته ما به ره
له مه رحه مه تی خوا.

ناله باری مروی:

﴿ولئن اذقناه رحمة منا من بعد ضراء مسته﴾ وه
نه گه ره له داوای نه وزیانه ی پی گه یشت بوو، هه ر خوشیی ه کی
پی بجیژین: دارایی و، ته ندروستی بده نی ﴿ليقولن هذا
لی﴾ زۆر به متمانه وه ده لی: نه مه هی خۆمه، له به رشیاوی خۆم
ده ستم که و توه و، واته: له خوا ی نا ناسی! ﴿وما اظن الساعة

﴿إِلَيْهِ يُرْجَعُ السَّاعَةَ وَمَا تَرَجُّعُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا
وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أَنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَئِنْ
شُرِكَاؤُكُمْ قَالُوا أَذْنَاكَ مِمَّا مَنَّ مِنْ شَهِيدٍ ٤٧﴾ وَضَلَّ
عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ وَظَنُوا مَا لَهُمْ مِنْ نَجْصٍ ٤٨
لَا يَسْمُ الْإِنْسَانُ مِنْ دَعَاءِ الْخَيْرِ وَإِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيُئْسِرْ
قَنُوطٌ ٤٩﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَاءٍ مَسَّهُ
لَيَقُولَنَّ هَذَا إِلَى وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُجِعْتُ إِلَى
رَبِّي إِنْ لِي عِنْدَهُ لِلْحُسْنَى فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا
وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ٥٠﴾ وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ
أَعْرَضَ وَنَأَى بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُودَعَاءٍ عَرِضٍ
٥١﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ثُمَّ كَفَرْتُمْ
بِهِ مِنْ أَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ٥٢﴾ سَأَرْبَهُمْ
أَيُّنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ
وَأَوَّلُهُمْ يُكْفَرُ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ٥٣﴾ أَلَا إِنَّهُمْ
فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَاءِ رَبِّهِمْ ٥٤﴾ أَلَا إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُخِيطٌ ٥٥﴾

قائمة وپیشم وایه قیامهت بهرپا نه بیته، وه که نه فهرمو: (کلا إن الانسان لیطغی، ان رآه استغنی) ۶/۹۶-۷. ﴿ولئن
رجعت إلى ربی﴾ و گریمان نه گه ره گیرد راده وه بو لای په ره ردگارم، واته: "وه که ئیوه نه لین قیامهت هات و بهرپا بوو!
﴿إن لی عنده للحسنی﴾ نه وه بیگومان پاشه روژی با شترم بو هیه له لای خوا ﴿فلننبئن الذين كفروا بما عملوا﴾ جا
خوا هوشیاریان ده کاته وه نه فهرمو: جاییگومان نه وانه ی وای بی پروان و نه جو ره قسانه ش نه که ن، ئیمه کردارو
ره فتاره ناشیرینه کانیان لی ناگادار ده که یه ن ﴿ولنذیقنهم من عذاب غلیظ﴾ و بیگومان سزایه که، له جو ری سزایه کی
دژواریان پی ده چیژین ﴿٥١﴾ **وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَى بِجَانِبِهِ** و کاتی چاکه له گه ل مرو بکه یه ن، له باتی
نه وه که سوپاسی خوا ی له سه ر بکات، روو وهر نه گیر ی و دوور نه که ویته وه له جیهه جیکردنی فهرمانه کانی خوا! ﴿وَإِذَا

مسه الشر فذو دعاء عریض ﴿ وکاتی تووشی نه هامه تی وناخووشی ده بی، نه بیینی بهرده وام دوعاو نزاو پارانه وه و ناله نالی زورگهرم وپان وپور دهست پی دهکا بو پرگار بوونی له وه به لایه! به لگه کانی راستیی قورنآن:

﴿ **قل ارایتم ان کان من عند الله** ﴾ پییان بلئی: چی نه لاین نه گهر نه م قورنانه له لایه ن خواوه بیئت ﴿ **ثم کفرتم به** ﴾ پاشان ئیوهش، پرواتان پیی نه بیئت، دهزانن حالتان چوون ده بی! ﴿ **من اضل ممن هو فی شقاق بعید** ﴾ چ که سینک گومبووتره له وهی که له خیلاف و دوو بهر هکییه کی دور له هق و رینما ییدا بیئت؟ واته: ئیوه له هه موو که سینک سه رلیشیواوتر و گومرا ترن ﴿ **سنریهم آیاتنا فی الافاق و فی انفسهم** ﴾ به لئی خوا ی گهره به تایبته له سه ده ی بیسته مدا گه لئ شتی سه رسور هیئنه ری نیشانی ئاده میزاد دا، له ناسمان و زهوی و ده ریوا، هه ر له خودی ئاده میی خویشیدا که هه ر هه موویان به راشکاوی داوا له مرو ف ده که ن پروا بیئی به خوا ی گهره و به قورنانه که ی، وه که نه فهرمووی: ئیمه له ناینده دا به لگه و نیشانه کانی خو مانیان نیشان ده دین له سه ر راستیی نه م قورنانه و، ده سه لاتی خو مان له ناسو کانی بوونه و ده داو، وه له خودی خو شیاندا ﴿ **حتى یتبین لهم انه الحق** ﴾ نه مهش بو نه وه یه تا چاک بو یان ده رکه وی که به راستیی نه و قورنانه راسته ﴿ **اولم یکف بربك انه علی کل شی شهید** ﴾ و ئایا شایه دی پهروه دگارت بهس نیه که به سه ر هه موو شتی کدا ناگاو زانایه و، هیچ شتی کی لا ون ناییت؟! ﴿ **الا انهم فی مرية من لقاء ربهم** ﴾ هو شیار بن خه لکینه! که به راستیی نه وانه له گه ل نه وه موو به لگانه دا له دیداری پهروه دگاریان له دوو دلیی و گومان دان، بو یه پروایان به زیندوو بوونه و هه ر نیه ﴿ **الا انه بکل شی محیط** ﴾ ناگادار به! که به راستیی نه وخوا یهش ناگای له هه موو شتی که هیه له م بوونه و ده دا، هه ر له ئاده مزاده وه – به چاک و، خراپه وه – تا ته واوی گهر دیله کان و، وردتر له وانیش لای نه وه یه کسانه، وه هیچ کهس ناتوانی ت له دهستی ده رچی ت.

کوتایی ته فسیری سووره تی (فوصصیلته)

*** **

۴۲- سووره تی (شوریا یه

مه که ییبه و (۵۳) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

نه م سووره ته وه که سووره ته مه که ییبه کانی تر باسی یروبا وه پرو عه قیده و ئایدو لوژی موسلمانان ده کات، باسی په یام و بهرنامه که ی پیغه مبه ر ﷺ ده کات، هاوکات له گه ل باسی کی زیندوو بوونه وه تو له و پا داشتدا، نه و سا بنه مایه کی گشتیی سه ره کیی له ژیا نی کومه لدا که: بریتیه له بنه مای راویژو مشو رته له هه لسه نگاندنی کاره سه ره کیی و گرنگه کانددا ﴿ **بسم الله الرحمن الرحيم** ﴾ * ۱ حم * ۲ عسق ﴿ نه م پیتانه وه که له پیشه وه چه ند جار باسکرا هیما و ناما ژه ن بو په کخستنی موشریک و هاو به شدانه ره کان، وه پییان بلئی: که نه گهر نکوولی قورنآن ده که ن، ده سا ئیوهش فهرموون هه ر له م پیتانه سو ره تی که وه سو ره ته کانی نه و بیئن. دیاره که هیچ کات نه یاتوانیوه شتیوا بکه ن، بو یه ده بی ته سلیم بن و ددان به و ده دا بنی ن که هه ر خوا یه نه و قورنانه ی ناردو وه.

هه ر خوا یه وه چی ده نی ری:

﴿ **کذلک یوحی الیک والی الذین من قبلك الله العزیز الحکیم** ﴾ وه که نه و وه چیه خوا ی بالا دهستی کار جوان، وه چیی بو توو بو په یام بهرانی پیش تووش ده نی ری. (خاتوو عانی شه (خوا لی رازی بی) ده لی: (حاریسی کوپی

هیشام) له پیغه مبهری پرسى ﷺ: وه حییت چۆن بۆد؟.. فهرمووی: هه ندی جار دهنگیك دى وهك دهنگی جهرهس، ئەم شیوهیه له هه موو شیوهکانی تری وهایی، قورستر و سهخت تره بۆ من، جاکه کۆتاییشی دى، دهبینم هه موویم وهگرتهوه و له بهر مه! هه ندی جاریش فریشتهی وهحیه که له شکل و سیمای پیاوێکدا دى و قسه له گه له دهکاو منیش لى وهر ئه گرم. خاتوو (عائیشه) دهلی: به راستی هه ندی کات له روژی زۆر سه رمادا نیو چاوانی پیغه مبهرم ده دیت ﷺ. عهره قی لیده هاته خوارى. (فتح الباری: ۲۵/۱. موسلیم: ۱۸۱۶/۴). ﴿لَهُ مَا فِى السَّمَوَاتِ وَمَا فِى الْأَرْضِ﴾ هه رچى له ناسمانه کان وله زه ییدایه، هه ر هه موو مو لکی خوایه و ئه و خاوه نیه تی ﴿وَهُوَ الْعَلِىُّ الْعَظِيمُ﴾ هه ر ئه ویشه بلندی مه زن ﴿تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ﴾ ناسمانه کان - که چه نده به هیزن - خه ریکه

له بهر امبه ر گه وره یی و مه زنیی خوا، له ت له ت و پارچه پارچه ببن و، به سه ر یه کتر دا بکه ون! ﴿وَالْمَلَائِكَةُ يَسْبَحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ﴾ و فریشته کانیش هه میشه سه رگه رمی ته سبیحات و ستایشی په ره وردگاری خو یانن، له سه وره تیکی تر دا هه ر له باره ی ته سبیحاتی فریشته وه ئه فه رموی: (الذین يحملون العرش ومن حوله يسبحون بحمد ربهم ويؤمنون به، ويستغفرون للذين آمنوا...) ۷/۴۰. لیره شدا ئه فه رموی: ﴿وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِى الْأَرْضِ﴾ داوا ی لیبوردنیش ده که ن بۆ ئه وانه ی له زه ویدان، واته: له وانه ی با وه ریان هینا وه، وهکو له شوینیکی تر دا ده فه رموی: (ويستغفرون للذين آمنوا...) ﴿إِلَّا إِنْ اللَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ هوشیار به! که به راستی ئه و په رسترا وه هه قه (الله)، هه ر خو ی گونا هپوشی میهره بانه ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ و ئه وانه ش که له باتی خوا، دۆست و یار بۆ خو ده گرن ﴿اللَّهُ حَفِیظٌ عَلَيْهِمْ﴾ خوا بوخو ی چا و دیره به سه ر یانه وه، هه یچ شتیکی له دهس ده ر ناچی و ده زانی خه ریکی چین ﴿وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ﴾ و تویش بریکاریان نیت، تا به زۆر با وه ریان پى بینیت، کاریشت هه ر را که یاندنه.

قورئان بۆ ترساندن مه که وه ده فه رى مه که وه:

﴿وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا﴾ وهك ئه و وه حیکردنه ناشکرایه، قورئانیکی عه ره بیی ره وان و پارا ویشمان بۆ تو وه حیکرد ﴿لَتَنْذِرُ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا﴾ هه تا مه که که (ئومو لقورا) و خه لکی ده ور به رى (واته: هه موو خه لکی گو ی زه وى) بترسینى و، ناگاداریان بکه یت له سزا و جه زه به ی خوا. بۆیه به (مه که که) ش ئه لئین (ام القری)، چونکه بناغه و دایکی هه موو گونده کانی ئه و ده فه ریه.. وه له بهر شه ر ه و گه وره ییه ک که به هو ی که عبه ی پیرو زه وه پیی پرا وه، بۆیه پیغه مبه ر ﷺ فهرمو یه تی: ((وَاللَّهُ إِنَّكَ لَخَيْرُ أَرْضِ اللَّهِ وَاحِبُ أَرْضِ اللَّهِ إِلَيَّ، وَلَوْلَا أَنِّي أَخْرِجْتُ مِنْكَ مَا خَرَجْتُ)). پیشه و ئه حمه د. ﴿وَتَنْذِرُ يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ﴾ به تاییه تی ئه وانه له روژی بترسی نیت که ته واوی

سُورَةُ الشُّرَى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ ۱ عَسَقَ ۲ كَذَلِكَ يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ

اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۳ لَهُ مَا فِى السَّمَوَاتِ وَمَا فِى الْأَرْضِ وَهُوَ

الْعَلِىُّ الْعَظِيمُ ۴ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ

وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِى

الْأَرْضِ إِلَّا إِنْ اللَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۵ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا

مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ ۶ اللَّهُ حَفِیظٌ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَتَنْذِرُ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ

حَوْلَهَا وَتَنْذِرُ يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فَرِيقٌ فِى الْخُلَّةِ وَفَرِيقٌ فِى

السَّعِيرِ ۷ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُدْخِلُ

مَنْ يَشَاءُ فِى رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ۸

أَرَأَيْتُمْ أَزْوَاجًا ۹ هُتِفُوا لَوْلَا هُوَ الْوَلِىُّ وَهُوَ يُحْيِى الْمَوْتَى وَهُوَ

عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۱۰ وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ

إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّى عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ۱۱

عَات

دروستکراوه کان تییدا خپر دهکړینه وه، هېچ دوو دلۍ و گومانیکش له هاتنیدا نیو همدی **﴿فريق في الجنة وفريق في السعير﴾** و خه لکه که ش دهنه دوو دهسته، دهسته یه کیان له بهه شتدان و، دهسته یه کیشیان له دوزه خدان، واته: بږواداران له بهه شتتان و، بی بږوایانیش له دوزه خدا، خوا له جینگایه کی تردا - له باره ی سهختی نهو روژو، زیانمنه ندی دهسته یه که له مېرمد تییدا ددهرموی: (يوم يجمعكم ليوم الجمع ذلك يوم التغابن). که و ابو خوای میهره بان نهو مهسه له یه (خه لکه که ده بیچته دوو دهسته) بږیوه ته وه، بویه پیغه مبه رجاری ته شریفی هات و دوو نامه به دهسته یه و بږوون و، فدهرموی: نه مه ی دهستی راستم له لایه ن رببو لعاله مینه وه دهرچووه و ناوی گشت خه لکانی بهه شتی، باب و باپریان و، ناوی هوژو خیلانی تیدا یه و، نیرت که م و زیاد ناکات، نه مه ی دهستی چه پیشم ناو و نیشانی ته وای گشت

جهه نده مییه کانی تیدا یه و، هېچ زیاد و که م ناکات. پیشه وای نه حمده **﴿ولو شاء لجعلهم امة واحدة﴾** خو نه گهر خوا ویستبای هه موویانی نه کرده یه که گهل و یه که نوممه ت، واته: کوۍ دهکړنه وه له سه ر ئایینی پیروزی ئیسلام، وده کو له جینگایه کی تردا ددهرموی: (ولو شاء الله لجمعهم على الهدى). **﴿ولكن يدخل من يشاء في رحمة﴾** به لأم ویستی خوای گه وره وایه، دهیه وۍ هه رکه سیك خوی بیه ویت - شیاویش بیت - بیباته ناو میهره بانی و به زهی خو یه وه **﴿الظالمون ما لهم من ولي ولا نصير﴾** سته مکاران و بی باوه رانیش، هېچ دوست و یار مه تیدهر کیان بو نیه ، له سزای پاشه روژ زرگاریان بکات.

هر خوا یه مه و لاو دوستی راستان:

﴿ام اتخذوا من دونه اولياء﴾ یا خو جگه له خوا دوستیان بو خو یان گرتووه! **﴿فالله هو الولي﴾** جاخو هه ر (الله) یه دوستی راسته قینه و پشتیوان **﴿وهو يحيي الموتى﴾** و هه ر نه ویشه مردووان زیندو د دهکاته وه **﴿وهو**

فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ لِيَاسَ كَيْمُلُوا مِنْهُ وَأَنْتُمْ لَا تَشْكُرُونَ ۝ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ۝ لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝ ۱۴ ﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ۝ ۱۵ ﴿وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ أَلْعَلَّكُمْ بَعْثًا يُبَيِّنُ لَهُمْ لَوْلَا كَلِمَةُ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى لَفُضِّبَتْ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكُتُبَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٌ ۝ ۱۶ ﴿فَلَوْلَا ذَلِكَ فَادَعُ أَقْسَمَهُمْ كَمَا أَمَرْتُ وَلَا تُلْغِ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ ءَامَنْتُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيَّ مِنْ كِتَابٍ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلُكُمْ لَأَحْجَبُ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ۝ ۱۷﴾

﴿وما اختلفتم فيه من شيء فحكمه إلى الله﴾ نهوی کیشه و جیاوازیتان تییدا بوو، له باره ی باوه ر و بی باوه ر یه وه، ده بی حوکمه که ی بگپړد ریته وه بولای خوا، چونکه نه و خوی ده پړیته وه دوزانیت کی له سه ر هه قو، کیش له سه ر ناهه قه، خوای گه وره قورنانی نار دوه و گپړاویته ی به مهنه ج، پیغه مبه ریش ﷺ به یانی ده کاو کیشه کان یه کلا دهکاته وه. **﴿ذلکم الله ربی﴾** نا نهو حوکم و بږیار دهر یه خوای په روه ردگارم **﴿علیه توکلت﴾** هه ر به و پشت ده به ستم **﴿إلیه انیب﴾** و هه ر بو لای نه ویش نه گه پریمه وه بو چاره سه ری گشت گپړو فتیکم **﴿فاطر السموات والأرض﴾** به دیه ی نه ری ناسمانه کان و زهوییه **﴿جعل لكم من انفسكم ازواجاً﴾** هه ر له خو شتان هاو سه رو ژنانی بو داناون **﴿ومن الانعام ازواجاً﴾** و هله و شتر و گاو مه ر و بز، جووتی نیرو می بو دروستکردوون **﴿یذروکم فیه﴾** زورتان ده کا به زاو زی **﴿یس کمله**

شی هیچ شتیک نیه له وینهی ئەو (خوا)یه، نه له زاتیا، نه له سیفاتیا، نه له کرداریا، بۆ خۆی ته‌نیا‌یه‌و، له‌هه‌موو شتیک، بێ نیاز‌ه‌و، هه‌موو شتیکیش نیاز‌مهنده به‌و **﴿وهو السميع البصير﴾** ئەو‌یشه بیسه‌ری بی‌نا، به‌ناگایه به وته‌ی به‌نده‌کانی، بی‌نایه بۆ کار‌و‌کرداریان **﴿له مقاليد السموات والأرض﴾** کلیلی هه‌موو خه‌زینه‌کانی ئاسمانه‌کان و زه‌وی ته‌نها به‌ده‌ستی ئەوه، که‌وابوو هه‌موو شتیکیش هه‌ر هی ئەوه **﴿يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر﴾** بۆ هه‌ر که‌سێک خۆی بیه‌وێت رزق و رۆزی بۆ زیاد ده‌کات، بۆ هه‌ر که‌سێکیش که‌ بیه‌وی، که‌م و کورتی ده‌کا‌و سنووریکی بۆ داده‌نێت **﴿انه بكل شی علم﴾** چونکه ئەو خ‌وا‌یه به‌هه‌موو شتیک نا‌گا‌و زانا‌یه، ئەو خۆی چاک ده‌زانێ سهر‌وه‌ت و مال و سامان بۆ مرۆ چاکه، یان خراپ.

گشت پیغه‌مبه‌ران یه‌ک دین‌داریان بووه:

﴿شرع لكم من الدين ما وصى به نوحا والذي اوحينا اليك وما وصينا به ابراهيم وموسى وعيسى﴾ هه‌ر ئەو دین و ئایینه‌ی به‌ (نوح و ئیبراهیم و موسا و عیسا) ی (ئولولعه‌زم) و لی‌پرا‌و نه‌به‌زا‌ومان سپارد، کردمانه‌ دین و ئایین بۆ ئی‌وه‌ش (ئە‌ی ئوممه‌تی ئیسلام!) واته: پیغه‌مبه‌ران هه‌موو یه‌ک ئامانج و یه‌ک مه‌به‌ستیان بووه، یه‌ک دین و یه‌ک بیروبا‌وه‌ریان بووه، ئە‌گه‌رچی هیندی جیا‌وا‌زیان هه‌بو‌وبی له‌شه‌ریعه‌ت و به‌رنامه‌یاندا، وه‌کو ده‌فه‌رم‌وی: (وما ارسلنا من قبلك من رسول الا نوحي اليه انه لا اله الا انا فاعبدون)، پیغه‌مبه‌ریش ﷺ هه‌رله‌و باره‌وه ده‌فه‌رم‌وی: ((نحنُ مَعشَرُ الانبياء اولاد عَلَاتٍ، ديننا واحد)) فتح الباری: ۵۵۰/۶. پیمان گو‌تن: **﴿ان اقيموا الدين ولا تتفرقوا فيه﴾** که‌ په‌رت‌ه‌وا‌زه‌و کۆمه‌ل کۆمه‌ل مه‌بن تێدا، واته: ده‌بێ هه‌موو به‌رێک و پێکی رێبازی ئەو ئایینه‌ راگ‌رن و ده‌ست له‌ یه‌کتا‌په‌رستی قایه‌مه‌کن و ده‌ستی لی‌به‌ر نه‌ده‌ن، و کێشه‌و نا‌کوکی و جیا‌وا‌زیتان تێدا نه‌بی، به‌ئێ یه‌ک‌ناسین و نوێژو ک‌رن‌و‌وش بردن و، زه‌کات و رۆژ‌و، گشت ئە‌مانه‌ له‌ هه‌موو ئایینه‌ ئاسمانیه‌کاندا شتیکێ سه‌ره‌کین و پیچ‌و‌سته‌ئە‌بی پیا‌ری‌زی‌ن و گۆ‌پا‌ن‌کا‌ریان تێدا نه‌کرێت. وه‌ بۆ دو‌وپاتی ئە‌مه‌ له‌ سو‌رو‌تی (ئه‌حزاب) ی‌ش‌دا ها‌ت‌و‌وه‌ ده‌فه‌رم‌وی: (واذ اخذنا من النبيين ميثاقهم ومنك ومن نوح وابراهيم وموسى وعيسى ابن مريم...) ئی‌بن که‌سیر له‌ ته‌فسیری ئەو ئایه‌ته‌دا ده‌لی: (وصى الله جميع الانبياء بالائتلاف والجماعة، ونهاهم عن الإفتراق والإختلاف) واته: خ‌وا‌وه‌صیه‌تی به‌هه‌موو پیغه‌مبه‌ران کرد‌وه: که‌ یه‌ک‌گرت‌وو کۆمه‌ل بن، وه‌له‌په‌رت‌ه‌وا‌زه‌و ئیختیلاف، رێی لی‌گرتن **﴿كبر على المشركين ما تدعوهم إليه﴾** ئە‌وشته تۆ ها‌و‌به‌شدانه‌رانی بۆ بانگ ده‌که‌یت، وه‌ک یه‌کتا‌په‌رستی و، خوا به‌یه‌ک‌ناسین له‌سه‌ر د‌ل و ده‌روونی بته‌په‌رستان و موشریکان زۆر گرانه **﴿الله يجتبي إليه من يشاء﴾** به‌لام خۆ خ‌وا‌ی گه‌وره‌ خۆی که‌سانی شیا‌وو شایسته‌ هه‌ل ئە‌ب‌ژێری بۆ گه‌یا‌ندنی به‌رنامه‌که‌ی خۆی **﴿ويهدي إليه من ينيب﴾** و هیدایه‌ت و رێنموونی خه‌لکیکی بۆ ده‌کات که‌ ده‌گه‌رێنه‌وه‌ بۆ‌لای خۆی، ئیتر هیدایه‌ت و رێنوی‌نی به‌ده‌ست ئە‌وان نییه **﴿وما تفرقوا الا من بعد ما جاءهم العلم﴾** و ئە‌و جو‌وله‌که‌و گا‌وارانه‌ش، له‌ ئایینی یه‌ک‌خ‌وا‌په‌رستی نه‌بو‌ونه ده‌سته‌ ده‌سته، مه‌گه‌ر د‌وا‌ی ئە‌وه‌ی که‌ به‌ل‌گه‌و زانیاری ته‌وا‌ویان بۆ هات له‌سه‌ر راستی ئیسلام! **﴿بغيا بينهم﴾** ئە‌و‌یش هه‌ر له‌به‌ر ئی‌ره‌یی و هه‌سه‌ده‌ت و سته‌م و سه‌رکی‌شی‌خ‌و‌یا‌ن **﴿ولولا كلمة سبقت من ربك إلى اجل مسمى﴾** ئە‌گه‌ر په‌ره‌رد‌گا‌ری تۆ له‌ ئە‌زه‌لد‌ا‌پ‌ری‌اری نه‌دا‌با، که‌ سزای تا‌وان‌با‌ران د‌وا‌بخ‌ری، تا‌کا‌تیکی د‌یا‌ری‌یک‌را‌و، بۆ هاتنی کاتی قیامه‌ت **﴿لقضى بينهم﴾** ده‌مێک بوو پ‌ری‌اری سزا له‌ ن‌ی‌وا‌نیاندا درا بوو **﴿وان الذين اورثوا الكتاب من بعدهم لفي شك منه مريب﴾** و ئە‌وانه‌ش که‌ پاش ئە‌وان بو‌ونه خ‌ا‌وه‌نی ته‌ورات و ئنجیل و، له‌سه‌رده‌می په‌یا‌مه‌ردا ده‌ژیا‌ن، ئە‌وانیش له‌گومانیکی گومانه‌ن‌را‌ن له‌کتیبه‌که‌یان، بۆیه بێ با‌وه‌ر بو‌ون!

﴿**فَلْذَلِكَ فَادِعْ وَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ**﴾ جا له بهر کیشهو پهراگنده یی خاوهن نامه کان، توش بو ئایینی یخوایه رستی گشت مهردم بانگی بکه، وه هر بهو شیوهیه له لایه ن پهروهردگارته وه فهرمانت پیدراوه، سووربه له سهر نه مکاره، وه له سهر نه و ئایینه راوه ستاو به ﴿**وَلَا تَتَّبِعْ اِمَواهم**﴾ و له هه واو ناره زوویان په پرهوی مه که، چونکه هر دهسته و گروپه ی هه ولده دا به لای خویدا بتبات ﴿**وَقُلْ اٰمَنْتُ بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنْ كِتَابٍ**﴾ و بلی: من باوهرم ههیه به هر په یام و نامه یه که خوا دای به زاندو ته خواره وه بهروام ههیه، نه گهرچی جووله که و گاواره کان پروایان به هه ندیکی نییه ﴿**وَامَرْتُ لَاعْدِلَ بَيْنَکُمْ**﴾ وه له لایه ن خواوه فرمانیشم پیدراوه که له نیوانتاندا هه رده م به دادگه رانه بریار بدهم ﴿**اللّٰهُ رَبُّنَا وَرَبُّکُمْ**﴾ (الله) پهروهردگاری ئیمو ئیوه شه، بویه پیویسته هه موومان به تاک و ته نیا بیناسین

﴿**لَنَا اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُکُمْ**﴾ کارو کردارمان بو خوومان، و کارو کردارتان بو خوټان، هه رکه سه پاداشتی نه و کاره وه نه گریته وه کردوویه تی، وه که له جیگاهیه کی تر دا خوا نه فهرموئ: ﴿وَانْ کَذِبُکَ فَقُلْ لِيْ عَمَلِيْ وَلَكُمْ عَمَلُکُمْ اَنْتُمْ بَرِیُّوْنَ مِمَّا اَعْمَلْ وَاَنَا بَرِیُّ مِمَّا تَعْمَلُوْنَ﴾. ﴿**لَا حِجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَکُمْ**﴾ له نیوانی ئیمو ئیوه دا هیچ به لگه و به هانه یه که نه ماوه باس نه کرابی ﴿**اللّٰهُ یَجْمَعُ بَيْنَنَا وَالیهِ الْمَصِیْرُ**﴾ جا له روژی قیامه تدا په رستراوی هه ق (الله) ئیمو ئیوه کو ئه کاته وه، خو گه رانه وه و چاره نووسیش هر بولای نه وه، نه م نایه ته ش هر دوپاتی نه و راستییه ده کاته وه که ده فهرموئ: ﴿قُلْ یَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ یَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتْاحُ الْعَلِیْمُ﴾ ۲۶/۲۴.

حاشاکه رانی دینی خوا بهر غه زب ده که ون:

﴿**وَالَّذِیْنَ یَحَاجُّوْنَ فِی اللّٰهِ**﴾ نه وانه ی له مه ر ئایینی خواوه کیشمه کیشم نه که ن و نه یانه وی خه که له ریگه و ریباری خوا دوور بخه نه وه ﴿**مَنْ بَعْدَ مَا اسْتَجِیْبَ لَهٗ**﴾ پاش نه وه ی که به ده نگییه وه هاتن و وه لایمان دایه وه ﴿**حِجَّتِهِمْ**﴾

داحضة عند ربهم به لگه که یان لای پهروهردگاریان، پووچه ل و باتله ﴿**وَعَلِیْهِمْ غَضَبٌ**﴾ و بهر رق و خه شمیکی زور گوره که وتوون "له دونیادا" ﴿**وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِیْدٌ**﴾ وه له پاشه روژیشدا سزایه کی سه ختیان بو ههیه ﴿**اللّٰهُ الَّذِیْ اَنْزَلَ الْکِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِیْزَانَ**﴾ خوی هه ق نه و زاته یه که نامه ئاسمانیه کانی به هه ق وره و بو سه رپه یامبه ران دابه زاندو وه، له گه ل ته رازووی دادگه رییدا، بو حوکم و بریار له نیوان خه که دا به دادپه روه رانه ﴿**وَمَا یَدْرِیْکَ لَعْلَ السَّاعَةِ قَرِیْبٌ**﴾ تو چی نه زانی؟ له وانه یه هاتنی قیامه ت نزیک بیټ، جاکه واته هه میشه کارو کرداری چاک نه نجام بده ﴿**اَسْتَغْجَلْ بِهَا الَّذِیْنَ لَا یُؤْمِنُوْنَ بِهَا**﴾ نه وانه ی به قیامه ت پروایان نیه به گالته وه په له له هاتنی نه که ن! ﴿**وَالَّذِیْنَ اٰمَنُوا مُشْفِقُوْنَ مِنْهَا**﴾ نه وانه ی پروایان هیئاوه به رده وام له هاتنی قیامه ت نه ترسن ﴿**وَعِلْمُوْنَ اَنِّهَا الْحَقُّ**﴾ ده شزانن که بیگومان نه و سات و روژه راست و هه قه و هر پیټش دیټ، پیایو به ده نگیکی زور به رزو وتی: نه ی موچه ممه د!

سُورَةُ التَّوْبَةِ

الَّذِينَ يَحَابُّوْنَ

وَالَّذِیْنَ یَحَابُّوْنَ فِی اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتَجِیْبَ لَهٗ فِیْ حُجَّتِهِمْ دَاحِضَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلِیْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِیْدٌ ﴿١٦﴾ اللّٰهُ الَّذِیْ اَنْزَلَ الْکِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِیْزَانَ وَمَا یَدْرِیْکَ لَعْلَ السَّاعَةِ قَرِیْبٌ ﴿١٧﴾ یَسْتَغْجَلْ بِهَا الَّذِیْنَ لَا یُؤْمِنُوْنَ بِهَا وَالَّذِیْنَ ءَاْمَنُوا مُشْفِقُوْنَ مِنْهَا وَعِلْمُوْنَ اَنِّهَا الْحَقُّ اَلَا اِنَّ الَّذِیْنَ یُמَارُوْنَ فِی السَّاعَةِ لَفِی ضَلٰلٍ بَعِیْدٍ ﴿١٨﴾ اللّٰهُ اَطِیْفٌ یُعٰبِدُهٗ یُرْزُقُ مَنْ یَّشَآءُ وَهُوَ الْقَوِیُّ الْعَزِیْزُ ﴿١٩﴾ مَنْ کَانَ یُرِیْدُ حَرْثَ الْاٰخِرَةِ نَزِدْ لَهٗ فِیْ حَرْثِهٖ وَمَنْ کَانَ یُرِیْدُ حَرْثَ الدُّنْیَا نُؤْتِهٖ مِنْهَا وَمَا لَهٗ فِی الْاٰخِرَةِ مِنْ نَّصِیْبٍ ﴿٢٠﴾ اَمْ لَهُمْ شُرَکَآءُ اَشْرَعُوْا لَهُمْ مِنَ الَّذِیْنَ مَا لَمْ یَاْذَنْ بِهٖ اللّٰهُ وَلَوْ لَا کَلِمَةُ الْفَصْلِ لَفُضِلَ یَسَّهٖمْ وَاِنَّ الظَّالِمِیْنَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِیْمٌ ﴿٢١﴾ تَرٰی الظَّالِمِیْنَ مُشْفِقِیْنَ مِمَّا کَسَبُوْا وَهُوَ وَاَقْعُ بِهٖمْ وَالَّذِیْنَ ءَاْمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّٰلِحٰتِ فِی رَوْضَاتٍ الْجَنٰتِ لَهُمْ مَا یَشَآءُوْنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ﴿٢٢﴾ ذٰلَکَ هُوَ الْفَضْلُ الْکَبِیْرُ ﴿٢٣﴾

۴۸۵

پیغمبرهیش ﷺ هر وه كه وه لامی دایه وه فهرمووی: (هاووم) بلی چی نه لیت؟ وتی: قیامت كهی دیت؟ نهویش فهرمووی: ((ویحك إنها كائنة، فما أعددت لها؟)). هاوار بو تو، دنیا به كه نهو روزه هر پیش دیت، به لام نهو چیت بو ناماده كردوه...؟ وتی: تهنه خو شه ویستی خواو پیغمبره، فهرمووی: ((انت مع من أحببت))، ده تو له گهل نهو كه سه ده بیت كه له دنیا دا خوشت ویستوه. فتح الباری: ۵۷۳/۱. ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ﴾ هوشیار بن! به راستی نهوانه ی وا له باره ی روزه دوا یی شه ره قسه و دمه ده می نه كن، له بزر بوون و گومراییه کی زور سهخت و دور له هقدان، واته: زور سه رلیشیاو سه رگه ردانن ﴿اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ﴾ په رستراوی هق (الله) خواهیه کی به لوتف و به میهره بانه به بنده كانی ﴿رِزْقٌ مِنْ يَشَاءُ﴾ به هر كه سیك خوی بیهوی رزق و روز زور نه دات، نه گهرچی زوریش سه ركیش بیت ﴿وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ﴾ هر نهویشه به هیزی ده سه لاتدار ﴿مَنْ كَانَ يَرِيدَ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ﴾ هر كه سیك داهات و كشتی دوا روزه لا مه به ست بیت، نهو نه میمه به زیاده وه به ركه تهی بو تی نه خهین و له به رو بوومی كشته كهی زیاد نه كهین، واته: نه گهر به كرده و كانی مه به ستی پاداشتی پاشه روزه بیت، نهو نه میمهش پاداشتی بو زیاد نه كهین به چند قات ﴿وَمَنْ كَانَ يَرِيدَ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا﴾ وه نهو كه سهیش كه تهنه به رو بووم و داهات و كشتی دویای دهوی، نهو له دنیا به شی ده دهین ﴿وَمَالِهِ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ﴾ ئیت له پاشه روزه هیچ بهش و به هرهیه کی بو نه، بی شك خواش مهیلی له ههر چنده ببی، هر نهو نه ده، نه فهرمووده یهش هر پشتگی ری نه راستیه نه كا: ((بشر هذه الأمة بالسَّاءِ وَالرَّفْعَةِ وَالنَّصْرِ وَالتَّمَكُّنِ فِي الْأَرْضِ، فَمَنْ عَمَلَ مِنْهُمْ عَمَلًا لَلْآخِرَةِ لَلدُّنْيَا لَمْ يَكُنْ لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ)) مسند الإمام أحمد. ۱۳۴/۵. ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ﴾ ناخو نهوانه ریگه ی خواناسین ده گرن، یا خو چند هاو به شیك بو خوا دانه نین ﴿شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ﴾ چند یاساو به رنامه یه كیان بو داهینانن له نایین كه به هیچ شیوه یه خوا مؤله تی نه دابن، خو شتی وا نه بووه؟! ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ نه گهر به لینی خوا نه با به دوا خستنی سزا بو روزه قیامت هر زو له دنیا دا بریار درابو له نیوان نهوان و ئیمانداره كاندان ﴿وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ و بیگومان بو سته مكاران به شيرك جه زره به سزایه کی به ئیش هیه.

له قیامت دا موشریكان داده چله كین:

﴿تَرَى الظَّالِمِينَ مَشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا﴾ وه لهو روزه دا نهو سته مكارانه نه بیینی چون له نه نجامی نهو تاوانانه ی كردو یانه ده ترسن "بیته وه ری یان" ﴿وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ﴾ به لام چ كه لینی هیه، وه توو شیشیان نه بی، بترسن یان نه ترسن ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رُوحَاتِ الْجَنَاتِ﴾ به لام نهوانه ی كه پروایان هینا وه كاره چاكه كانیان نه نجامدوه، له گولزار گهل به هه شته كاندان ﴿لَهُمْ مَا يَشَاؤُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ هر شتیکیان بو، له لایه ن په روه دگاریانه وه پییان ده گات ﴿ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ﴾ ئا نه وه، نهو فهزل و خهلات و به هره ی گه وه و بی وینه، هیواو ئاواته كان پیوه ی به ستراون.

رزق و روزی بو به هه شتییان ناماده یه:

﴿ذَلِكَ الَّذِي يَبْشُرُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ نهو فهزل گه وره یه خوا موزه ی نهو به ندانه ی خوی پیده دا پروایان هینا وه كاره چاكه كانیان نه نجام داوه، بو نه وه ی هر له نیستاه به زهوق و شهوق بن تا نه گه نه نهو جیگایه ﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى﴾ بهوانه بلی - كه وه لامت ناده نه وه - من له سه رگه یان دنی په یامه كه ی خوا، هیچ كری و مزه یه كم له نیوه ناویت، نهو نه بیت كه نیوه له بهر خوا مافی خزمایه تی

بپاریزن و وازم فی بینن ، بپه یامه کم بگه یهنم، به لئى له م جیگایه دا گه لئى ریوایه ت هیه دهر باره ی دیاری کردنی مه به ست، و مانای ﴿إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى﴾ (سهد قوتب) خوا لئى خوش بیٚت نه لئیت: په یامبه ر ﷺ فه رمانی پیکرا که به قوره یش بلئى: من له به رامبه ر نزیک خسته وه تان به (روضات الجنات) وه وه، دور خسته وه تان له و سزای دوزه خه هیچ پاداش و کریه کم ناوی، مه گهر ته نها نه وه که خزمایه تی بپاریزن، واته: په یامبه ر ﷺ له گهل هه موو تیره کانی قوره یشدا، خزمایه تی هه بوو، نه وه وه لئیشی ته نها له و رووه ویه که مافی خزمایه تی به سه ره وه هیه، بویه ناوا هه ولئى دور خسته وه یان له دوزه خ دهدات و به به هشت نزیکیان ده کاته وه. چونکه ریوایه تی که (ئیین عه عباس) وه هاتوه که: پیشه و (بوخاری) (فتح الباری: ۸/۴۲۶). هیئاویه تی: (انه سأل عن قوله تعالى: ﴿إِلَّا

المودة فی القربى﴾ فقال سعید بن جبیر: (قربى آل محمد،

فقال ابن عباس: عجلت إن النبی ﷺ لم یکن بطن من بطون قریش إلا کان له فیهم قرابة، فقال: إلا أن تصلوا ما بینی و بینکم من القرابة). بویه (ته به ری) ش - خوا پله ی به رز بکاته وه - نه لئیت: (إلا أن تودونی قرابتی منکم، وتصلوا الرحم الہی بینی و بینکم). (به نده) ش به بوچوونی خو م ریز لیٚان له خانه واده و بنه ماله و خزمانی په یامبه ر ﷺ ئیتر هه رکه سیٚک بگریٚت وه - الا قرب فالاقرب - وه ک سه عیدی کو ری «توبه یر نه لئیت: (قربى: آل محمد) پیو سیٚتییه کی سه رشانی موسلمانانه، به لام به نه ندازه یه که زیاده ره وی تیا نه کری و نه وانیش - خزم و که سه کانی نه وه - ته نها به ریٚی نه ودا بچن، نه گینا وه زانایان نه لئین: مافیان نه ره واد ده سووتئى، به لکو نه بی هه ولئى راست کردنه وه یان بدرئى، وه نه و ریوایه تیش که سه عید نه یه ینئى: (.. قالوا یا رسول الله! من هم هؤلاء الذین نودهم؟ قال: علی وفاطمة و ابناؤهما)، بو نه وه (شه یخی ئیینی حه جهر) له فتح الباری به رگی (۸/۱۶۴). نه لئیت: (وإسناده ضعیف لمخالفته هذا الحديث الصحيح

ذَٰلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهَ عِبَادَهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَقْرَفْ حَسَنَةً نَّزَدْنَا لَهُ فِيهَا حَسَنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٦﴾ أَمْ يَقُولُونَ أَفَنَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِن يَشَأِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ وَنَمُوحُ اللَّهُ أَبْطَلُ وَنَحْنُ الْحَقُّ بِكَلِمَاتِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٧﴾ وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا نَفَعُ لَكُمْ ﴿٢٨﴾ وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِ ۗ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٩﴾ وَلَوْ سَـَّطَ اللَّهُ الرَّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَا فِي الْأَرْضِ وَلَٰكِن يُنْزِلُ بِقَدَرٍ مَّأْشَأٍ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣٠﴾ وَهُوَ الَّذِي يُنْزِلُ الْغَيْثَ مِّنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ ۚ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٣١﴾ وَمِنَ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتٍّ يَوْمٍ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذْ يَأْتِئُ الشَّاءُ قَدِيرٌ ﴿٣٢﴾ وَمَا أَصَابَكُمْ مِّن مُّصِيبَةٍ فَمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَن كَثِيرٍ ﴿٣٣﴾ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣٤﴾ وَمِنَ آيَاتِهِ

الذی را به البخاری عن ابن عباس. وه ئیمامی (ئیین که سیر) یش نه لئیت: (وهذا إسناده ضعیف). وه زاناکانی تر نه لئین: (وذكر نزول الآية في المدينة بعيد فإنها مكية، ولم یکن إذ ذلك لفاطمة - رضی الله عنها - اولاد بالکلیه، فإنها لم تتزوج بعلى ﷺ إلا بعد بدر من السنة الثانية من الهجرة. والحق تفسیر هذه الآية بما فسرهما حبر الأمة وترجمان القرآن: عبد الله بن عباس ﷺ كما روى عنه البخاری - یشیر إلى الحديث المتقدم - ولا ننكر الوصاة بأهل البيت والامر بالإحسان إليهم واحترامهم وإكرامهم فإنهم من ذرية طاهرة من أشرف بيت وجد على وجه الأرض فخرًا ونسبًا ولا سيما إن كانوا متبعين للسنة النبوية الصحيحة والواضحة الجليلة كما كان عليه سلفهم كالعباس وبنیه وعلى واهل بیته وذریٚته ﷺ). وه بو زیاده ناگاداری ته ماشای نه م سه رچاوانه بکری: البخاری ۷/۷۷، صحیح مسلم/ باب فضائل اهل بیٚت رسول الله ﷺ، کتاب مناقب للترمذی، منهاج السنة/ ابن تیمیة/ ۱۰۲/۷. روح المعانی/ الالوسی. ومن

یقترف حسنة نزد له فيها حسنا ﴿ و هر که سیك كاریكى چاك نه انجام بدات، نیمه‌ش زیاتر چا که ی له گهل نه کهین بیه که به ده تا حوت سه د، تا زیاتریش، وه خوا خوی نه فهرمووی: (ان الله لا یظلم مثقال ذرة وان تك حسنة یضاعفها ویؤت من لدنه اجرا عظیما) ۴۰/۴. ﴿ان الله غفور شکور﴾ بیگومان په رستراوی هق، خرا یه کی گونا هپوشی پیژان و به وده فایه ﴿ام یقولون افتری علی الله کذبا﴾ یا خود نه وانه نه لئین: موحه ممد ﷺ له سه ر خوا درو یه کی هه لبه ستووه؟! ﴿فان یشا الله یختم علی قلبك﴾ خو نه گهر وای موشریکان نه یلئین: واته: تو له سه ر خوا هه لده به سیت، نه و نه گهر خوا بیه وی مور ده نیت به سه ردلتدا، بو نه وه هیچ تینه گه گیت، نایه تی: (ولو تقول علینا بعض الاقاویل لأخذنا منه بالیمین ثم لقطعنا منه الوتین فما منکم من احد عنه حاجزین) ۶۹/۴۴-۴۷. جه هخت له سه ر نه وه مه به سته ده کاته وه. ﴿ویمح الله الباطل﴾ وه خوا ناسه واری ناره و او با گل نه سپرته وه ﴿و یحق الحق بکلماته﴾ وه هق وره واش به فهرمانی خوی ده چه سپینی ﴿انه علیم بذات الصدور﴾ چونکه نه وزانایه به هه رچی له دل نه کاندایه. ﴿وهو الذی یقبل التوبة عن عباده﴾ هه ر نه ویشه که په شیمانی له به بنده کانی خوی وهر نه گری ﴿و یعفو عن السيئات﴾ وله تاوان و گونا حانیان- بچوک و گهره- بوهر که سیك خوی بیه وی ده بووری. نایه تی: (ومن یعمل سوءاً او یظلم نفسه ثم یتستغفر الله یجد الله غفورا رحیما) ۴/۱۱۰. دهر باره ی وهر گرتنی ته ویه ی عه بدانه ﴿و یعلم ما تفعلون﴾ وه ده شزانی چی ده کهن ﴿و یتستجیب الذین آمنوا و عملوا الصالحات﴾ وه داواو پارا ده وه ی- نه وانه ی پروایان هینا وه و کاره چا که کانیان نه انجامدوه- وه لام نه داته وه ﴿و یرزیدهم من فضله﴾ وه بویان زیاده نه کا له به خششی خوی. ته فسیری (ته به ری) نه لی: (یشفعون فی إخوان إخوانهم)، شه فاعهت بو دوستی دوستیان ده کهن ﴿والکافرون لهم عذاب شدید﴾ وه بو بی پروا کانیان جه زه به و سزایه کی سه هت هیه وه، وه لامیشیان ناداته وه. ﴿ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوانی الأرض﴾ وه نه گهر خوا به لیشاو روژی بو به بنده کانی خوی فره کردبا، نه و یا خیی ده بوون له زه ویدا ﴿ولکن ینزل بقدر ما یشاء﴾ وانا کات، به لکو نه اندازه یه که نه دات که خوی بیه وی، چونکه نه و خوی چاک ده زانی چون روژی دابهش بکاو. هه ر که سه ش چه نده ی بداتی ﴿انه بعباده خیر بصیر﴾ وه به راسه تی نه و به به بنده کانی خوی نا گادارو بینایه ﴿وهو الذی ینزل الغیث من بعد ما قنطوا﴾ وه هه ر نه و خوا یه شه دوا ی ناو میدی بوونی مه ردوم له باران، کاتی گرانی وقات وقری باران ده نیری ﴿و ینشر رحمته﴾ و به هره و می به ربه بانی خوی به سه ر به بنده کانییدا بلاو نه کاته وه ﴿وهو الولی الحمید﴾ هه ر نه ویشه و سه ر په رشت کاری به بنده کانیه تی، هه ر نه ویشه سو پاسکراو.

هیندی له نیشانه کانی خوا:

﴿ومن آیاته خلق السموات والأرض﴾ وه له به لگو نیشانه کانی ده سه لاتی خوا یه، به دی هینانی ناسانه کان وزه ویی ﴿وما بث فیهما من دابة﴾ و نه و زینه دوه رو جم وجو لکه رانه تییا یاندا بلاو بوونه ته وه ﴿وهو علی جمهم إذا یشاء قدير﴾ هه ر کاتیش بوخوی مه یلی بی توانای هیه هه موویان کو بکاته وه بو حیساب و لیکو لینه وه و پاداش ﴿وما اصابکم من مصیبة فبما کسبت ایدکم﴾ وه هه ر به لایه کتان تووش بوو، نه وه به هو ی کرده وه ی خو تانه وه یه ﴿و یعفو عن کثیر﴾ له زوریک له گونا هه کانیشتان نه بووری وله سه ری سزاتان نادا، نه گهرچی شایسته ی سزایش بن ﴿وما انتم بمعجزین فی الأرض﴾ وه نه وده خوا ده سه وسان ناکه ن به هه لها تانتان له ده ستی له زه ویدا ﴿وما انکم من دون الله من ولی ولا نصیر﴾ و جه له خواش هیچ دوست و یار مه تیده ری کتان نییه. ﴿ومن آیاته الجوار فی البحر کالاعلام﴾ له نیشانه کانی ده سه لاتی نه وه: نه و که شتیانه ی که هه روک کیو له ناو ده ریادا دین و ده چن ﴿ان یشا

ئه‌نجامه‌كه‌یشی بگیردری و، کاری پی‌بکریست، و موسلمانانیش له ئه‌نجامدانی شیوه‌كه‌یدا ده‌توانن به‌پیی به‌رژوه‌ه‌ندی ئه‌و سه‌رده‌مه‌یان دیاریی بکه‌ن ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ﴾ و له‌و رزق و رۆزیه‌ی پیمان داو‌ن ده‌به‌خشن له‌پیی خوادا ﴿وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ﴾ و ئه‌و‌كه‌سانه‌ش كه‌ كاتی سته‌م و ناهه‌قییه‌کیان به‌رامبه‌ر بکریست، تۆله‌ی خو‌یان ده‌كه‌نه‌وه، واته: ته‌سليم و ملكه‌چی سته‌مه‌كه‌ نابن، و مل داناخه‌ن بۆسته‌مكاران و، رازی نابن و پیمان ناخۆشه‌ سته‌میان لی بکری، بۆیه‌ نازایانه‌ خو‌ ناماده‌ ئه‌كه‌ن ﴿وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا﴾ و سزاو تۆله‌ی هه‌ر خراپه‌یه‌كه‌ خراپه‌یه‌کی وه‌ك ئه‌وه‌ بێ زیاده‌ره‌وی. ئه‌مه‌یه‌ كه‌ خوا له‌سووره‌تی ۱۹۴/۲ ده‌فه‌رمووی: ﴿فَمَنْ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ﴾ یان ده‌فه‌رمووی: ﴿وَأَنْ عَاقِبْتُمْ فَاقْبُوا بِمِثْلِ مَا عَاقِبْتُمْ بِهِ...﴾ ۱۲۶/۱. به‌لێ... دوو جو‌ر لی‌بو‌ردن هه‌یه: یه‌كه‌کیان ده‌بیته‌ هۆی دامرکانده‌وه‌ی فیتنه‌و نازاوه‌ی ناوخۆ، ئه‌مه‌ کارێکی زۆر چاك و په‌سه‌نده‌، ئه‌وی تریشیان: ده‌بیته‌ هۆی جو‌ره‌ت و هه‌لنانی سته‌مكاران بۆ درێژه‌ پیدانی سته‌م، ئه‌مه‌ یان زۆر ناپه‌سه‌نده‌و نابێ عه‌فوو بکری، جا له‌باره‌ی یه‌كه‌مه‌كه‌ وه‌ خوا ئه‌فه‌رمووی: ﴿فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ﴾ ئینجا هه‌ر‌كه‌سیك له‌تۆله‌ی ده‌ستدریژی‌كار چاوپۆشی كردو، پاشانی‌ش نیوان خو‌یانی‌سازدايه‌وه، ئه‌وه‌ پاداشتی لای خوایه. بۆ نموونه: خوا به‌رانبه‌ر به‌ بکوژی ده‌ست ئه‌نقه‌ست (قیصاص)ی داناوه، كه‌چی له‌م نایه‌ته‌دا هه‌لی ده‌نیست بۆ لی‌بو‌ردن و عه‌فوو لێی. ﴿إِنَّهُ لَا يَحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ به‌راستی خوا سته‌مكارانی خو‌ش ناوی. ﴿وَلَمَنْ انْتَصَرَ بَعْدَ ظِلْمِهِ﴾ و به‌راستی ئه‌و كه‌سه‌ی تۆله‌ی خو‌ی كرده‌وه‌ له‌ داوای ئه‌وسته‌مه‌ی لی‌كراوه ﴿فَأَلْكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ﴾ نائه‌وانه‌ خه‌تابار نابن و هه‌چ جو‌ره‌ ره‌خنه‌و گونا‌هه‌کیان له‌سه‌ر نیه، چونكه‌ ریگه‌یان پیدراوه‌ تۆله‌ی خو‌یان یكه‌نه‌وه ﴿۴۲﴾ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ به‌لكو خه‌تا هه‌ر له‌سه‌ر ئه‌وانه‌یه‌ سته‌م له‌خه‌لكی ئه‌كه‌ن ﴿وَيَبْتَغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ و ده‌ستدریژی ده‌كه‌ن به‌ناهه‌ق له‌زه‌ویدا ﴿أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ ئا ئه‌وانه‌ له‌پاشه‌ روژدا نازارو سزایه‌کی ده‌ردناکیان بۆ ده‌بیست ﴿وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ به‌راستی ئه‌و كه‌سه‌ی كه‌ دان به‌خو‌دا ده‌گه‌ری و تۆله‌ ناكاته‌وه، له‌تاوانی ئه‌م و ئه‌و ده‌بو‌وری و، به‌راستی ئه‌وله‌ كاره‌(عه‌زم) له‌سه‌ر كراوه‌كانه‌ له‌ شه‌رده‌ا.

روژی ره‌شی تاوانكاران:

﴿۴۴﴾ وَمَنْ يَظْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِّنْ بَعْدِهِ هه‌ر‌كه‌سیك خوا سه‌ر لی‌شیواوی بكات "به‌هۆی لاریی و، لاساریی خو‌یه‌وه" ئه‌وه‌ هه‌ر‌گیز پاش ئه‌و، هه‌چ دۆست و یارمه‌تیده‌ریکی نابێ ﴿وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوِ الْعَذَابَ﴾ وه‌ له‌روژی دوایدا كاتی سته‌مكاران سزای دۆزه‌خ ده‌بینن، ده‌بینی ﴿يَقُولُونَ هَلْ إِيَّائِنَا مِنَ الْقَاسِ﴾ ئه‌لین: ئایا هه‌چ ریگه‌یه‌كمان هه‌یه‌ بگه‌پینه‌وه، بۆ دنیا تا كارو كرده‌وه‌ی چاك ئه‌نجام ده‌ین؟ ﴿وَتَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا﴾ ده‌یان بینن له‌ سه‌رناگر راده‌نویرین ﴿خَاشِعِينَ مِنَ الذِّلِّ﴾ به‌سه‌ر كزیی، له‌ زه‌بوونی و بێ ده‌سه‌لاییدا ﴿يَنْظُرُونَ مِنْ طَرَفٍ خَفِيٍّ﴾ له‌ترسانا له‌بنه‌وه‌بو ناز ئه‌پروان و "ناویرن به‌ته‌واوی ته‌ماشای بکه‌ن" ﴿وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ ئه‌وانه‌ش كه‌ به‌روایان هه‌ناوه‌ له‌روژی قیامه‌تدا ئه‌لین: ﴿إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَالْهِيمُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ بیگومان زیانمه‌دانی راسته‌قینه‌ هه‌رئه‌وانه‌ن كه‌ خو‌یان و ژن و مندالیان له‌ده‌ست داوه‌و زیانیان كردوه‌ له‌ روژی قیامه‌تدا ﴿إِلَّا إِنْ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقِيمٍ﴾ هۆشیار بن! كه‌ ئه‌و سته‌مكارانه‌ له‌و روژده‌ا له‌سزایه‌کی هه‌میشه‌ییدان ﴿وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءٍ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ وه‌ جگه‌ له‌خواش هه‌چ پشتیوان و دۆست و یارمه‌تیده‌ریکیان نیه‌ كه‌ له‌

سزای نهو رزگاریان بکات ﴿ومن یضلل الله فما له من سبیل﴾ وه ههرکه سیکیش خوا گومرای بکات بهووی سه ریچی خویه وه هیچ ریگه یه کی بو نییه تا خووی دهرباز بکات.

به رله هاتنی قیامهت فریای خوتان بکهون:

﴿استجیبوا لربکم من قبل ان یاتی یوم لا مرد له من الله﴾ وه لامی داخوازییه کانی پهرو دگارتان بدهنه وه پیس نهووی روژیک بیت که له لای خواوه هیچ گه رانه وهی بو نییه ﴿مالکم من ملجا یومئذ﴾ که نهو روژه نیتر هیچ په ناگیه کتان بو نابیت خوتان په نا بدن ﴿ومالکم من نکر﴾ وحه شاتان پیناکریت، چونکه خوا چوارده وهی گرتوون. ﴿فان اعرضوا فما ارسلناک علیهم حفیظا﴾ جا نه گهر نه وانه له گهل نهو هه موو هه ول، هه روویان

وه رگیروا گوئیان بو نه گرتیت نهی محمدا ﷺ خه مبار مه به، چونکه نییه تو مان نه نار دوه چاودیری کاریان بی و، زوریان لی بکهیت بو برها هینان ﴿ان علیک الا البلاغ﴾ تو هه راگیه اندنه کهت له سه ره ﴿وانا اذا انزلنا الانسان منا رحمة فرح بها﴾ وه نییه کاتی رحمت و به ره دیه که له لایه ن خومان وه به مروءه بجیزین، له خووی بایی نه بی! ﴿وان تصبهم سیئة بما قدمت ایدیهم﴾ خو نه گهر به هووی نهو کارانه وه کردوویانه تووشی به لاو ناخوشیه که بوون ﴿فان الانسان کفور﴾ جا بیگومان ده بینیت که مروءه زور سپله یه و نازو نیعمه ته کان نکوولی نه کا و "هه موو چاکه و پیاه و ته یه کی له بیر نه چیته وه، وه ک پیغه مبه ر ﷺ به خیزانه کانی خووی فره موو: ((یا معشر النساء! تصدقن فانی رایتکن اکثر اهل النار)) نهی کو مه لی ژنان! هه مووتان خیر و صه ده قه و چاکه بکه ن، چونکه له شه وی میعراجدا نیوهم به به شی زوری دوزه خ دیت، له وانه ژنی وتی: بوچی نهی پیغه مبه ری خوا! فره مووی: ((لأنکن تکثرن الشکایة، وتکفرن العشر، لو احسنت إلى احداهن الدهر ثم ترکت یوما، قالت: ما رایت

وَرَبَّهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَشِيعَاتٍ مِنَ الذَّلِيلِ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ الْخَسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَلَا إِنَّا أَنْزَلْنَاهُمْ فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ ﴿٤٦﴾ وَمَا كَانَتْ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءٍ يَصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٧﴾ اسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَ لَهُ مِنْ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَأٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ﴿٤٨﴾ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِظًا إِلَّا أَلْبَلَغْ وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَحَرَبًا أَوْ إِنَّا تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ يُمَاقِدِمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٩﴾ اللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنِشَاءً وَيَنْهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ ﴿٥٠﴾ أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنِشَاءً وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥١﴾ وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُلِمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِأَذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلَى حَكِيمٍ ﴿٥٢﴾ وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا

خیرا منك قط)) متفق علیه. مسلم: ۸۶/۱. چونکه نیوه سکالاتان زوره وه ردهم ئینکاری چاکه ی میردتان نه که ن، خو نه گهر به دریزیای روژگار له ته ک ژنیکتانا چاکه بکریت، به لام ته نها روژی وازی لی بهینی به میرده که ی نه لی: قهت من خیرم لیث نه دیته وه. ﴿الله ملک السموات والأرض﴾ خاوه نیثی ناسمانه کان و زهوی ته نیا هه ر بو خوایه ﴿یخلق ما یشاء﴾ هه چی بوی دروستی نه کات ﴿یهب لمن یشاء إناثا﴾ به ههرکه سیکی که خووی بیه وی ته نها میینه و کچ نه به خشی (نیمامی به غه وی) نه لی: وه ک لووگ/ علیه السلام) "که سیش ناتوانی بیگویری و بیکات به کوپ" ﴿ویهب لمن یشاء الذکور﴾ وه به هه که سیش که خووی ناره زوی بیی ته نها کوپی نه داتی، وه (ئیبراهیم/ علیه السلام) ﴿او یزوجهم ذکرانا وناثا﴾ یان نه گهر بیه وی کچ و کوپیان نه داتی وه (موحه مه د/ علیه الصلاة والسلام) ﴿ویجعل من یشاء عقیما﴾ وه ناره زویشی له ههرکه سیکی بیی، نه زوکی ده کا، وه ک (یه حیا/ علیه السلام)

ئىتر ئەو كاتە ژن و پياو. ھەرگىز قايىلى وەبەرھىنانى منداڭ نابن" **﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ﴾** بەراستى زانىنى خوا دەورى ھەموو شتّىكى داو، بە توانايە لەسەر كردنى ھەر كارى بىھوى بىكات.

چۆنەتى ھاتنى وەحىي و وەرگرتنى:

﴿وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يَكْلِمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا﴾ بۇ ھىچ كەسىك نەبوو كەخوا لەروو قەسەى لەگەل بكات، مەگەر لەرگەى وەحىيەو، يا بەشيوەى خەو، يان بەخورپە (ئىلھام) **﴿أَوْ مِنْ رَاءِ حِجَابٍ﴾** يان لەپشت پەردەو، وەك گفتوگۆكەى لە گەل موسادا، ئىمامى (ترمىزى) و (ئىبن ماجە) لە (جايرى كورپى عەبدوللا) وە دەگىرئەو كە پىغەمبەر ﷺ پىي وت: ((ما كلم الله احدا إلا من وراء حجاب، وإنه كلم أباك كفاحا)). خواى گەورە لەپشت پەردەو نەبى ھەرگىز قەسەى لەگەل ھىچ كەسىكا نەكردوو، وە كەقەشەى لەگەل باوكتا كردوو، لەبەر ئەو بوو كە لەرۆژى (ئوحود) دا كۆژراو و شەھىد كراو. **﴿أَوْ يَرْسُلَ رَسُولًا فَيُوحِي بِلَاذَنِّهِ مَا يَشَاءُ﴾** يان فرىشتەيەك وەك جوبرىل بنىرئ، تا، بەفەرمانى خوا چى بوى رايگەيەنئ پىي، ئەم نايەتە وەلامە بۇ كافرەكانى مەككە كە گوتيان (لولا يكلمنا الله أو تأتينا آية). **﴿إِنَّهُ عَلَى حَكِيمٍ﴾** بەراستى ئەوخوايەكى بڵندە بەسيفاتى بەسەر دروستكاوكانەو، گوتارو. كردار بەجىيە **﴿وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا﴾** ھەرەك بۇ پەيامبەرانى پىشين وەحيمان كرد، ناوايش ئەم قورئمانەمان بۆتو وەحى كرد، بەبريارو فەرمانى خۆمان و، رۆح و گيان و ئەقل دەرئىنئەو. **﴿مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ﴾** تۆ لە پىش وەحى نەتەزانى كئىب و برۆا چى؟ **﴿وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نورا نَهْدَىٰ بِهِ مِنْ نِشَاءِ مَنْ عِبَادِنَا﴾** بەلام ئىمە ئەو قورئانەمان كردە نوورو رووناكيەك، تا بەھۆى ئەو وەھەر كەسىكمان بوئت لە بەندەكانمان رىنموومايى بكەين، كەوابوو چ قورئان، چ برۆا ھەردو بەھەرى خوان **﴿وَإِنَّكَ لَتَهْدَىٰ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾** بىگومان تۆ ئەى موخەمەد! ﷺ بۇ پىگەيەكى راست خەلكى رىنوينى دەكەيت. **﴿صِرَاطُ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾** رىگە خوايەك كە ھەرچى لەناسمانەكان لەزەويدايە ھى ئەو، لەژىر دەسەلاتى ئەودايە **﴿إِلَّا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ﴾** ھۆشياربە! كە ھەمووكارىك ھەربۆلاى ئەوخوايە ئەگەرئەو، ئەوكاتە ئىتر ھەق و ناھەق لىك جيا ئەكرئەو و پاداشت و تۆلەيش وەر دەگىردى.

كاترئىم (۱۰:۲۰) لە (۱۴۱۷/۵/۲۵/۲۴) ك بەرامبەر بە (۱۹۹۶/۷/۶) ز لەنووسىنى سوورەتى (شورا) بوومەو، (لە راگەياندى ناوەندى بزووتنەو) لە ھەلەبجە. زۆر سوپاس و منەت بۇ خواى دلۆقان.

*** **

۴۲- سوورەتى (زُخْرُوف) لە

مەككەيىبو (۸۹) نايەتە

بەناوى خواى بەخشندەى مېھربان

ئەم سوورەتە باسى بىروباو و ئايدۆلۆژيەت و پەيام و زىندو بوونەو پاداشت و تۆلە ئەكات. جا بۇ يەكەم جار سەرچاوەى وەحى روون دەكاتەو لەگەل راستى قورئاندا، پاشان ھەندى لەنیشانەو بەلگەكانى دەسەلاتى خوا نیشان ئەدات، ئىنجا ھەندى لەباو نەرىتى جاھىليەت و سەردەمى نەزانى و بت پەرستى و ھەندى كارى گەندەلى تردەخاتە روو، كورتيەكەش لە باسى بانگەوازەكەى ئىبراھىم ﷺ، و، ئىنجا داستانەكەى موسا و فیرعون. كۆتايىشى بەباسى ھەندى لە گىروگرفتەكانى رۆژى قىامەت دىت.

بهم شیوه‌هایش دست پی نه‌کات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * ۱ حم ﴿ثم پیتانه هیمای ثیجازی قورئانن ﴿وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ سویند بهم قورئانه که ناشکراو نمایانهو، روون که‌ره‌وه‌ی نه‌حکام و پریاره‌کانی خوایه ﴿إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا﴾ بیگومان نیمه کردمان به خویندنه‌وه‌یه‌کی شیوه زمان عه‌ره‌بیی ﴿لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ تا به‌لکو له ماناو مه‌به‌سته‌که‌ی تیبگه‌ن و، خوټانی پی بېستنه‌وه ﴿وَإِنَّ فِيَ الْكِتَابِ لَدِينًا لِّعَلَىٰ حَكِيمٍ﴾ به‌راستی نه‌و قورئانه له‌دایکی کتیب (لوح المحفوظ) دایه له لای خوټان، به‌زه به‌سهر هه‌موو کتیبه ناسمانیه‌کانی تردا، پر حکیمه‌ت و پر ورده‌کارییه ﴿فَنَضْرِبُ عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا﴾ باشه، ده‌کری نیمه بی‌دارتان نه‌که‌ینه‌وه بهم قورئانه ﴿إِنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ﴾ له‌به‌ر نه‌وه‌ی که نیوه گه‌لنکی لارو و ویرو له‌سنور دهر‌چوون؟ "نه‌شتی وا ناکه‌ین، به‌لکو

نیمه ههر ناموزگاربی‌تان نه‌که‌ین، نه‌گه‌رچی ناواشن له به‌ر یتقامه‌ی به‌لگه له‌سه‌رتان ﴿وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيٍّ فِي الْأَوَّلِينَ﴾ نیمه پیغه‌مبه‌ریکی زورمان ناردوټه لای گه‌لانی پی‌شو "ههر وه‌ک تو نیراویته لای نه‌مانه. ﴿وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ له‌گه‌ل نه‌وه‌یشدا ههر وه هیچ په‌یامبه‌ریکمان بو نه‌چووه، مه‌گه‌ر گالته‌یان پیکردوه، که‌چی له‌گه‌ل نه‌وه‌یشدا نیمه یه‌ک له‌دوای یه‌ک ههر پیغه‌مبه‌رانمان ناردو نارامیشیان گرت ﴿فَأَمَلْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا﴾ جائه‌وانه‌ش که زور به‌هه‌لمه‌ت ترو به‌هیزتر بوون (له‌قوره‌یش) له‌ناومان بردن، پاش ینکاری و نکوټیان ﴿وَمُضَىٰ مِثْلَ الْأَوَّلِينَ﴾ و نمونه‌و داستانی پیشینه‌کان تیپه‌پی، که چیمان پیکردن.

موشریکه‌کانیش ده‌لین: خوا ناسمان و زه‌وی به‌دیه‌ناوه:

﴿وَلَنْ سَأَلْتَهُمْ مِنْ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ نه‌گه‌ر تو لیان پرسیت: کی ناسمانه‌کان و زه‌وی دروست کردوه؟ ﴿لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ﴾ بیگومانبه له‌وه‌لامدا نه‌لین: خوی به‌تواناو زانا به‌دیه‌ناون، که‌چی ههر بتان ده‌په‌رستن

﴿الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا﴾ ههر نه‌و خوایه که زه‌ویی کردوه به‌لانک "و جیگه‌ی حه‌وانه‌وه‌تان" ﴿وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا﴾ وه ریگه‌ی هاتو چوی بو پیداکیشاون "له‌وشکانیی و، ده‌ریادا ﴿لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾ تا به‌شکو ری دهر بکه‌ن و، به‌ره‌و پیداو یستییه‌کانتان رینماو شاره‌زا بین ﴿وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ﴾ وه‌ههر نه‌و خوایه‌یه که له ناسمانه‌وه به‌پی پیویست و نه‌ندازه‌یه‌کی دیاریی کراو ناوی نارد خوار ﴿فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مِيتًا﴾ جا ناوچه‌و سه‌ر زه‌ویه وشک و مردوه‌کانمان پی سه‌وز و زیندو کردوه ﴿كَذَلِكَ تَخْرُجُونَ﴾ نیوه‌ش ههر ناوا له‌گوږدا ده‌هیزینه‌وه‌ی و، زیندو نه‌کرینه‌وه ﴿وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا﴾ ههر نه‌و خوایه‌یه که نه‌و هه‌موو جووته‌ی دروست کردوه، نه‌وه شیرینه، نه‌وه تاله، نه‌وه سپی‌یه، نه‌وه په‌شه، نه‌وه نیره، نه‌وه می‌یه ﴿وَجَعَلَ لَكُمُ مِنَ الْفَلَکِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ﴾ وه له‌که‌شتیی و وشترو و لآخی به‌ره‌زدا بو‌ی فه‌راهه‌مه‌یناون، تا له‌ده‌ریاو و شکانیدا سواریان بین،

سُورَةُ الزَّحْرِفِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِمَّا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ
وَلَا الْإِيمَنُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا تَهْدِي بِهِ مَنْ شَاءَ مِنْ عِبَادِنَا
وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾ صِرَاطَ اللَّهِ الَّذِي لَهُ
مَافِي السَّمَوَاتِ وَمَافِي الْأَرْضِ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٣﴾

سُورَةُ الزَّحْرِفِ

﴿٥٣﴾

﴿٥٢﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمَّ ﴿١﴾ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٣﴾ وَإِنَّهُ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَدِينًا
لِّعَلَىٰ حَكِيمٍ ﴿٤﴾ فَنَضْرِبُ عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا
أَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ ﴿٥﴾ وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيٍّ فِي
الْأَوَّلِينَ ﴿٦﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ
﴿٧﴾ فَأَمَلْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضَىٰ مِثْلَ الْأَوَّلِينَ
﴿٨﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ
خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ
مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾

٩٤٨

بُوجِبَهِ جِيّ كَرْدَنِي نِيش و كارِه كَانَتَان ﴿**لَتَسْتَوُوا عَلَى ظُهُورِهِ**﴾ تا له سهر پشتيان سه قام گير بن ﴿**ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ**﴾ له پاشا يادی نيغمه ته كانی په روه ردگارتان بكن و وه بیری خوتانی بيښه وه و به دل سوپاسی بكن ﴿**وَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا**﴾ و بلین پاك و خاوينه نهو خوايهی كه نه می بؤ رام كردوین، تا ناوا ئیغه بتوانین سوودیان لی و هر گریڼ ﴿**وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ**﴾ وه ئیغه دهسه لاتی رام كردنیا نمان نه بوو ﴿**وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ**﴾ ئیغه بیگومان هر بؤلای په روه ردگارمان نه گه پښینه وه، دواى مردنمان (عه بدوللای كورې عومهر) ده لی: ههركاتی پیغه مبه ر ﷺ سواری و لاخه كه ی ده بوو، سی جار (الله اكبر) ی ده كړدو پاشان نه ی فرموو: ((سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وإنا إلى ربنا لمنقلبون))، دواى نهو هیش نه یغه فرموو: ((اللهم إني أسألك في

سفری هذا البر والتقوى، ومن العمل ما ترضى، اللهم هون علينا السفر، واطولنا البعد، اللهم أنت صاحب في السفر والخليفة في الأهل، اللهم اصحبنا في سفرنا واخلفنا في اهنا)). وه كاتیکیش كه ده گه پرایه وه بؤ ناو مال و مندالی نه یغه فرموو: ((أيبون تائبون إن شاء الله عابدون لربنا حامدون)) مسليم، نه بوو داود، نه سائی، نه حمده.

دزیوی شهريك دانان بؤ خوا:

﴿**وَجْعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا**﴾ له پیښه وه ددانیان به وده نا كه هه خوايه ناسمانه كان و زهوی دروست كړدوه.. كه چی هه له بهنده كانی خوا خوی، مندالیان بؤ بریاردا!! وتیان: فریشته كه كچی خوان! ﴿**إِنَّ الْإِنْسَانَ لِكَفُورٍ مبین**﴾ به پراستی ئاده می سپله یه کی ناشکرایه ﴿**أَمْ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَاكُم بِالْبَنِينَ**﴾ نایا له ناو نه وانه دا كه خوی دروستی كړدوون، كچی داناوه بؤ خوی، ئیوه ی به كوپان تایبه تمه ند كړدوه؟! ﴿**وَإِذَا بَشَرْ أَحَدَهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا**﴾ كه چی ههركات یه کی له وانه مژده ی كچی درابایه كه بؤ خوی به به زه یی به وینه ده ینایه وه ﴿**ظَلَّ**

سُورَةُ الزُّخْرُوفِ

الزُّخْرُوفِ

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدَرُ فَأَنْشَرَنَا بِهِ بَلَدَهُ مَيْتًا كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٦﴾ وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْفَلَاحِ وَالْآفَاقِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٧﴾ لَتَسْتَوِيَ أَعْلَىٰ ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٨﴾ وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿١٩﴾ وَجْعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنَّا لَا نَسْكُ لَكُفُورٍ مُّبِينٍ ﴿٢٠﴾ أَمْ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَاكُم بِالْبَنِينَ ﴿٢١﴾ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٢٢﴾ أَوْ مَن يُّنْتَوَىٰ فِي الْحُلِيِّ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿٢٣﴾ وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبْدُ الرَّحْمَنِ إِنِ شَاءَ أَشْهَادًا خَلَقَهُمْ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ ﴿٢٤﴾ وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَّا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٥﴾ أَمْ أَلْيَتْكُمْ كِتَابًا مِّن قَبْلِهِ فَهُمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢٦﴾ بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَاهُ آبَاءَ نَاعِلٍ أَمَةٍ وَوَنَّا عَلَىٰ أَثَرِهِمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٢٧﴾

وَكَذَلِكَ مَا تَرْكَبُونَ

۴۹۰

وجهه مسودا وهو كظيم﴾ دم و چاوو پرومته تی پدش هه لده گه راو، لهركان پيشی ده خوارده وه! ﴿**أَوْ مَن يَنْشَأُ فِي الْحُلِيِّ**﴾ نایا كه سيك له نیو خشل و زینه تدا په روه رده كرابیت، واته: كيژ ﴿**وهو في الخصام غير مبين**﴾ وله كاتی دمه قرده دهسه لاتی نادیاربیت، بؤ خوا ده بیت؟! به لی كام ئافرهت هیه له كاتی برینه وه ی كیشه كاندا وهك پیویست بتوانی به ریك و پیکی بهرگری له خوی بكا، ئافرهت به پیی سروشتی خوی زور حزی له خشل و زیرو خو پازاندنه وه خو ئارایش دان، هه بویهش له هه مو سه رده میك دا ژنان واده بینرین، ته نانهت ئیستاش كه سه ده ی گهواهی نامو زانسته، ژنه خاوهن شهاده كانیش هه روانه! له لایه کی دیکه شهوه ژنان زور كه م بتوان له كاتی روو بهروو بوونه وه ی جهنگ و كیشه دا مافی خویان روو بكنه وه و بهرگری له خویان بكن، چونكه یان ناویرن، یان (عاطفه) ی خویان زال ده بی به سه ریاند او گریه و زاری لییان تيك ددهات. ﴿**وَجْعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَنِ**

إِنَّا ﴿ ۲۵ 〉 ئەو فریشتانەش که هەموو بەندهی خۆی بەخشندەن، بە کچی خویان دادەنەن! ﴿ **اشهدوا خلقهم** 〉 ئایا ئەوانە کاتی خوا دروستی کردن له‌وی بوون؟! (ستکتب شهادتهم ویسألون) بەراستی ئەو گەواهیە ناھەقیەیان لەسەر ئەنووسری، لەنامە ی کارەکانیاندا پرسیاریان لێدەکرێت "لەرۆی قیامەتدا" ﴿ **وقالوا لو شاء الرحمن ما عبدناهم** 〉 وە دەلێن: ئەگەر خۆی میهرەبان و یستبای ئێمە هەرگیز نەمان ئەپەرستن، واتە: مادام خوا ویستی بوو، دیارە رازییە! ﴿ **مالهم بذلك من علم** 〉 بۆئەو پڕو بیانۆشیان هیچ جۆرە زانست و بەلگە یەکیان نەییە ﴿ **إن هم إلا یخرون** 〉 هەر لەخۆیانەووە بەدرۆ پڕو پالانتە قسە ئەکەن. ﴿ **ام اتیناهم کتابا من قبله** 〉 یاخو ئێمە لەپێش قورئاندا نامە یە کمان بەوان داو، پشتگیری بپەرستێکەیان بکا ﴿ **فهم به مستمسکون** 〉 جا ئەوان دەستی پێوە گیر

بکەن؟ واتە: ئایا ئەوانە بەلگە یەکی نەقلیان هە یە بۆ قسەکانیان ﴿ **بل قالوا إنا وجدنا آباءنا علی أمة** 〉 نەخێر، بەلکو هیچ بەلگە یەکیان نە، ئەو نەبی که ئەلێن: ئێمە باو و باپیرمان لەسەر ئایین و مەزھەبیکی ناوادیوہ ﴿ **وانا علی آثارهم مھتدون** 〉 بەراستی ئێمەیش بەشوین پربازی ئەواندا پینموون ئەیین وھەنگاو ھەل ئەگیرن ﴿ **وذلك ما أرسلنا من قبلک فی قریة من نذیر** 〉 وەبەو تەرزی ئەمانە، ھەر پەیا مەریکی ترسینەرمان - لەپیشتەوہ - ناردووہ بۆ شارێک ﴿ **إلا قال مترفوها** 〉 خۆشگوزەرانەکانیان بەگوێیان نەکردووہ و توویانە: ﴿ **إنا وجدنا آباءنا علی أمة** 〉 بەراستی ئێمە باو و باپیرمان دیتووہ لە سەر مەزھەب و ئایینیکی (وانا علی آثارهم مقتدون) و ئێمەیش بە شوین ئەواندا ئەپۆین و پێرەویان ئەکەین ﴿ **قال اولم جئکم بأھدی مما وجدتم علیہ آباءکم** 〉 پێغەمبەرە کەش و توویەتی: باشە ئەگەر من بەرنامە و ئایینیکی باشترم لەو ی باو و باپیرانتان بۆ ھینان ئێوہ ھەر نکولی ئەکەن؟! ﴿ **قالوا إنا بما أرسلکم به کافرون** 〉 لەو لāmدا و توویانە: بێگومان ئێمە بەو بەرنامە ی ئێوہ پێی

وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُقْتَدُونَ ﴿٢٥﴾ قُلْ أُولَٰئِكَ حُكْمُ رَبِّكَ بِآهَدَىٰ مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ آبَاءُكُمْ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٢٦﴾ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَنْزَلْنَا كَيْفَ كَانَتْ عِقَابُهُ الْمُكْذِبِينَ ﴿٢٧﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيِّدِي ۖ وَأَجْعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ ۖ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٩﴾ بَلْ مَتَّعْتُ هَٰؤُلَاءَ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ جَاءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُبِينٌ ﴿٣٠﴾ وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣١﴾ وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ ﴿٣٢﴾ أَهَمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ ۚ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سَخِرَآءً وَرَحْمَتَ رَبِّكَ ۖ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِيُضِلَّهُمْ قُسْفًا مِنْ فَضْلِهِ ۚ وَمَعَآجِرَ عَلَيْهَا يَضْهُرُونَ ﴿٣٤﴾

نێراوان باوەرناکەین! ﴿ **فانتقمنا منهم** 〉 ئینجا ئێمەش تۆلەمان لێ ساندن ﴿ **فانظر كيف كان عاقبة المكذبين** 〉 جاسەرێج بدە، بزانیەرەنجامی بی باوهران و بەدرۆخەرەوان چۆن بوو؟ بەرانیەتی ئیبراھیم لە بتەکان و راگە یاندا یە کخوایە رستی:

﴿ **إذ قال إبراهيم لأبيه وقومه** 〉 ئەو کاتە و ھێر بینە ئە ی موھەمەد ﷺ کہ ئیبراھیم بە باوک و گەلە کە ی خۆ ی وت: ﴿ **إننی براء مما تعبدون** 〉 بێگومان من لەو خویانە ی کہ ئێوہ ئەیانپەرستن، بیزارو بەریم ﴿ **إلا الذی فطرنی فإنه سیھدین** 〉 جگە لەو خویە ی کہ دروستیکردووم، جابە راستی ئەویش پینموونیم ئەکات بۆ پێگە ی راست و دروست ﴿ **وجعلها کلمة باقیة فی عقبه لعلهم یرجعون** 〉 کاریکی کرد کہ ئەو وشە یە، (وشە ی یە کخوایە رستی) - پاش خۆیشی - لە نەوہ کانییدا ھەر بمینیت، تا بەلکو بگەرینەوہ بۆلای خوا... بەلێ پەیا مەبران

و په پیره وانیان ، هه ردهم هه والیان داوه بۆ چه سپاندنی وشه ی (لا إله إلا الله)، ده بی پاش خویشیان هه ره ئه وه له سه ره زاو له ناو دای په یروان و نه وه کانیاندا بی ﴿ **۲۹ بل متعت هؤلاء وآباءهم** ﴾ خو من ئه وان هاو بهش دانه ره کانی مه ککه و، باوو با پیرانیانیشم به هره وه کرد به جوړه ها نیعمه ت و به خشش ﴿ **حتى جاءهم الحق ورسول مبين** ﴾ تا (قورئان) و په یامبه ریکی ناشکراو نمایانان بؤهات ﴿ **۳۰ ولما جاءهم الحق** ﴾ وه کاتی هه ق وراستی (قورئان) یان بؤهات ﴿ **قالوا هذا سحر** ﴾ و تیان ئه مه جادووه! ﴿ **وانا به کافرون** ﴾ به راستی ئیمه پرومان پیی نیه ﴿ **۳۱ وقالوا لولا نزل هذا القرآن على رجل من القريتين عظيم** ﴾ بیانوویه کی تریان گرت و ووتیان: بۆچی ئه م قورئانه بۆ پیایوکی گهره ی دمو له مهنی ئه م دووشاره مه ککه و تانیف نه هاته خوار؟ بۆچی خوا (ولهیدی کوپی موغیره) ی مه ککه یی و (عوروه ی کوپی مه سعود) ی (سه قه فی) له تانیفدا نه کرد به په یامبه ر؟ که خاوه نی سهروه ت و سامان! دیاره تهرانووی هه موو حه قیقه تیک لای جاهیلیه ت گهره یی و سهروه ت و دارایی و هیژ و ده سه لاته! ﴿ **۳۲ اهم یقسمون رحمة ربك** ﴾ نایا ئه وانه ره حمه ت و میهره بانی په ره ردگارت بهش ئه کهن؟! تا په یامبه ریئتیش به ده ست ئه وان بیت؟! ﴿ **نحن قسمنا بينهم معيشتهم في الحياة الدنيا** ﴾ له کاتی کدا ئیمه به حیکمه تی خو مان گوزهرانیانمان له نیوانیاندا له ژیان دنیادا به شکر دووه، واته: ته نانه ت ژیان دنیاشیان که شتیکی بی نرخه، به دهستی خویمان نیه، چ جای به خشینی ره حمه تی په یامبه ریتی ﴿ **ورفعنا بعضهم فوق بعض درجات** ﴾ وه هندیکیانمان به رز کردو ته وه به سه ره هندیکیاندا به چه ندین پله له مال و سامان و ده سه لات ﴿ **لیتخذ بعضهم بعضا سخريا** ﴾ بۆ ئه وه ی هندیکیان، هندیکی تر بکه نه بهرکار له کارو باریاندا، واته: یه کتر به کار بینن له ئیش و کاری خویماندا و، سوود له لیها تووی ئه زموونی یه کتر وهرگرن، چونکه ئه گهر هه موویان سهروه تمه ندو، له هه موو شتیکیا وه ک یه ک و ابن، ئه و کاته ئیش و کار ناو او ئه وه ستی، خو ناشکری مه ردوم هه مووی ئه ندازیار، یان پزیشک، یا نانه وایی.. هتد ﴿ **و رحمة ربك خير مما یجمعون** ﴾ وه ره حمه ت و میهره بانی په ره ردگاری تو. له ته وای ئه وه ی ئه وان کووی ئه کهنه وه، له سهروه ت و دارایی دونیا باشته ر.

زیږ و زیوی زور، نیشانه ی ره زامه ندی خوا نییه:

﴿ **۳۳ ولو لا ان یكون الناس امة واحدة** ﴾ ئه گهر له بهر ئه وه نه با که خه لکی هه موو یوبان به یه ک گه لی کافر ﴿ **لجعلنا لمن یکفر بالرحمن لیبوتهم سقفا من فضة** ﴾ ئه وه ندو مال و سامانمان دها به و که سه ی که باوهری به خوا ی به به زه یی نه بوایه که میچی خانوه کانیان له زیو بوایه ﴿ **ومعارج علیها یظهرون** ﴾ وه پله و قادرمه ی زیږمان بۆ دانه نان تا پیی سه رکه ون ﴿ **۳۴ ولیبوتهم ابوابا و سورا علیها یتکون** ﴾ سه ره پای ئه وه ش هه موو دهرگا و ته ختیکیان بۆ مال هه کانیان له زیو دانه نا که له سه ره ئه و ته ختانه دانیشتن و پال بده نه وه ﴿ **۳۵ وزخرفا** ﴾ وه به هه موو نه خش و نیگاریکی جوان خانوه کانیانمان دهرازانده وه ﴿ **وان کل ذلك لما متاع الحياة الدنيا** ﴾ وه ئه وه هه مووه هه ر زرق و برقی ژیان دنیایه ﴿ **والآخرة عند ربك للمتقين** ﴾ مالی ئه و لاش لای په ره ردگارت هه ر بۆ پاریزکارانه واته: ژیان ئه م دونیا یه ئه وه ندو بی نرخه و.. ئه وه ندو سووکه که ئه گهر له بهر ئه وه نه بوایه جیهان هه مووی بی بړوا بوایه له بهر خوشگوزهرانی، هه موویمان ئه به خشی به بی بړوایان، (پیښه و عمر کاتی پیغه مبه ری دیت ﷺ که له سه ره هه سیری رملووی راکشابو ئه سه واری له ته نیشتی هه دیاره گریاو وتی: ئه ی پیغه مبه ری خوا! ئه و کیسراو قه یسه ره، ئه ویش گوزهرانی تو یه!! پیغه مبه ر ﷺ شانی دادابو دانیشت و فره مووی: نایا له گومانایت کوږه کی خه تاب؟! پاشان فره مووی: ئه وانه هه ر له م دونیا یه دا خوا ی گهره نازو نیعمه ت و پۆزی خویمان پنداو! وه له ریوایه تیکی

تردا هاتووه: ((اما ترضی ان تكون لهم الدنيا ولنا الآخرة))، واته: مهگر بهوه پازی نیت که دنیا بو شهوان بی، قیامه تیش بو نیمه؟! ته فیسری ئین کسیر (مسلم: ۱۱۰/۲).

مهترسی پشتکردن له خوا:

﴿۳۶﴾ **ومن یعش عن ذکر الرحمن** ﴿هرکه سیک له راست یادی خوا روو وهرگیرى﴾ **﴿نقیض له شیطانا﴾** ئەوا ئیمه شەیتانیکی بو دەسازنین **﴿فهو له قرین﴾** هەردەم هاوپی دەبی و، لئی جیا نابیتەوه ﴿۳۷﴾ **﴿وانهم لیصدونهم عن السبیل﴾** بەراستی ئەو شەیتانانە پیشگیریان دەکەن له ریچگه **﴿ویحسبون انهم مهتدون﴾** وایش ئەزانن که بو راستەپى پینموونیکراون!! ﴿۳۸﴾ **﴿حتى اذا جاءنا﴾** تا ئەو کاتە بەزنجیر کراوی لهگەل هاوپیکی دینه لامان **﴿قال یا**

لیت بینى و بینک بعد المشرقین﴾ ئەو حەلە بەهاو له کهى ئەلى: خۆزگە نیوان من و تو بهقهدر نیوان خۆرههلات و خۆرئاوا دووربا **﴿ففس القرین﴾** بەراستی هاوپییهکی زور خراپ بویت ﴿۳۹﴾ **﴿ولن ينفعكم اليوم إذ ظلمتم انکم فی العذاب مشترکون﴾** ئینجا پیان ئەوترى، ئیتر ئەمرو ئەو قسانە هیچ سوودیکتان پی ناگهیهنى، له کاتیکیدا ستهمان له خو کرد، ئیستا بەراستی هەموو پیکهوه هاوبهشین له سزاکیدا ﴿۴۰﴾ **﴿افانت تسمع الصم﴾** جانا یا تو بهکهراو راستی دهیستی؟ **﴿و تهدى العمی ومن کان فی ضلال مبین﴾** یاخو کویران و ئەو کهسانەى له گومرایى ناشکرادان رینمایى دهکەیت؟ هەرگیز ناتوانی ئاوا بکهیت، جا کهواته دلگران مەبه ئەگەر پڕواشیان نهینا ﴿۴۱﴾ **﴿فاما نذهبن بک﴾** ئینجا ئەگەر تو له ناوه لابهین و بتمرینن "پیش ئەوه کاتی خوی بیت **﴿فانا منهم منتقمون﴾** بیکومان هەر تۆلهیان ئی وەر ئەگرین، ئەگەر دواى مردنی تۆیش بیت ﴿۴۲﴾ **﴿او نرینک الذى وعدناهم﴾** یان ئەگەر حەزبکهیت ئەو هەرهشهو سزایه به ئیمان پیدابوون نیشانته بدین و بهچاو

سُورَةُ الْاٰنْكَارِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَلْيُؤْتِيَهُمْ اَنْبَاً وَسْرراً عَلَیْهَا يَتَكُوْنُ ﴿۳۶﴾ وَرُخْرُقاُوْنِ كُلِّ ذٰلِكَ لَمَّا مَتَعَ الْحَيٰوةَ الدُّنْیَا وَالْآخِرَةَ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِیْنَ ﴿۳۷﴾ وَمَنْ یَّعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نَقِیْضٌ لِّهٖ شَیْطٰنًا فَهُوَ لَهُ قَرِیْنٌ ﴿۳۸﴾ وَاِنَّهُمْ یَصْذُوْنَهُمْ عَنِ السَّبِیْلِ وَیَحْسَبُوْنَ اَنْهُمْ مُّهِتَدُوْنَ ﴿۳۹﴾ حَتّٰی اِذَا جَآءَ نَا قَالَ یٰلَیْتَ بَنِیَّ وَبَنِیْكَ بَعْدَ الْمَشْرِقَیْنِ فِیْئْسَ الْقَرِیْنُ ﴿۴۰﴾ وَلَنْ یَنْفَعَكُمُ الْیَوْمَ اِذْ ظَلَمْتُمْ اَنْتُمْ فِی الْعَذَابِ مُشْتَرِكُوْنَ ﴿۴۱﴾ اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ اَوْ تَهْدِی الْعُمْیَ وَمَنْ كَانَتْ فِیْ ضَلٰلٍ مُّبِیْنٍ ﴿۴۲﴾ فَاِمَا نَذْهَبْنَ بِكَ اِنْ اَنَّا مَنَّهُمْ مُّنتَفِمُوْنَ ﴿۴۳﴾ اَوْ نَرِیْكَ الَّذِی وَعَدْتَهُمْ فَاِنَّا عَلَیْهِمْ مُّقْتَدِرُوْنَ ﴿۴۴﴾ فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِیْ اُوْحِیَ اِلَیْكَ اِنَّكَ عَلٰی صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ ﴿۴۵﴾ وَاِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمٍ وَّسَوْفَ تُسْئَلُوْنَ ﴿۴۶﴾ وَسَلِّ مَنْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُّسُلِنَا اَجَعَلْنَا مِنْ دُوْنِ الرَّحْمٰنِ اِلٰهَةً یُّعْبَدُوْنَ ﴿۴۷﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰی بِآیٰتِنَا اِلٰی فِرْعَوْنَ وَمَلَاِیْهِ فَقَالَ اِنِّیْ رَسُوْلُ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿۴۸﴾ فَلَمَّا جَآءَهُمْ بِآیٰتِنَا اِذَا هُمْ مِنْهَا یَضْحَكُوْنَ ﴿۴۹﴾

وَمَنْ اَرْسَلْنَا

۹۵۲

بیبینی، ئەوا نیشانته ددهین **﴿فانا عليهم مقتدرون﴾** چونکه ئیمه بهسریاندا زالین و لهدهستمان دهرناچن. دوست له بهرنامه کهى خوا توند بنالینه:

﴿۴۹﴾ **﴿فاستمسك بالذى اوحى إليك﴾** کهوابوو دهست بگره بهو قورنانهى وهحیکراوه بوئ ئەى موحهمهه! **﴿إنك على صراط مستقیم﴾** چونکه تو لهسه رینگو ریبازیکی راستی ﴿۵۰﴾ **﴿وانه لذكر لك ولقومك﴾** بیکومان ئەم قورنانه شهرف و ناوو شوهرتیکی گهورهیه بو خوئ و بو هۆزهکەت، چونکه بەراستی هەر بهقورنان سهریان بهر دهبی، ئەوته پیغهمبهر ﷺ ئەفرمووی: ((إن الأمر فی قریش لا ینازعهم فیه احد إلا اکبه الله على وجهه ما قاموا الدین)) فتح الباری. بەراستی ئەم کاره، واته: ویلایهتى موسلمانان هەر لهنیو قورهیشدا دهبی تا ئەوان نایینی خوا رابگرن، هەرکهسیک بهر بهرکانییان لهگەل بکات، خوا بهدهما ئەیخات. **﴿سوف تسألون﴾** وه لهناینهشدا

پرسیارتان دهر باره ی قورئان لی ئه کړی: چیتان کرد سه بارت بهو به هره گوره یه؟ ﴿^{۴۵} **وَسَلِّ مِنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسَلِنَا**﴾ تو له نوممه تانی په یامبه رانیك بهرله تو، ناردراون پیرسه: ﴿**اجْعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ**﴾ نایا جگه له خوا ی به خشنده، بریارماندا بوو خوا گه لی بپه رستری؟ واته په یامبه ران هه موو یه ک دهنگن بو یه ک خوا په رستی و دور گرتن له شیوازی بت په رستی، دیاره هیچ پیغه مبه ریک نه نیردراوه.

موساش به نیشانه گه لی، چوو بو لای فیرعه ون:

﴿^{۴۶} **وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ**﴾ بیگومان نیغه موسامان نارد به چهند موعجیزه یه که وه بو لای فیرعه ون و پیاو ده گوره کانی مه لکه ته که ی ﴿**فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ**﴾ ئینجا چووو پیگوتن: به راستی من

نیردراویکی خوا ی په روه ردگاری جیهانه کانه بو لای ئیوه،

ئهو انیش داوای موعجیزه یان لی کرد ﴿^{۴۷} **فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا**﴾ جا هه ر که موسا به به لگه کانه مانه وه (داره

دهسته که یی و دهسته سپیه که یی و...) هاته لایان ﴿**إِذَا هُمْ**

مِنْهَا يَضْحَكُونَ﴾ له ناکاو که بینان، بینانن ده خنین

و، گالته یان لی ده هات ﴿^{۴۸} **وَمَا نُرِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ اكْبَرُ مِنْ**

اِخْتِهَا﴾ نیغه هه ر نایهت و موعجیزه یه کی خومان نیشانی

ئهو ان دها، له نیشانه که ی پیشه وه گوره ترو گرنگر بوو

﴿**وَإِذْ نَادَاهُمْ بِالْعَذَابِ**﴾ که چی هه ر بریویان نه هیئا و نیغه ییش

به سزا قارمان لیگرتن، به سزایه که له نایه تی (۱۳۰)

ی (ئه عرف) دا دیار یی کراوه ﴿**لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ**﴾ تا به لکو بو

پری راست بگه ریښه وه و په شیمان بینه وه ﴿^{۴۹} **وَقَالُوا يَا أَيُّهَا**

السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ إِنَّا لَمُهْتَدُونَ﴾ جا کاتی

سزاکه یان دیت و تووش بوون - له باتی ئه وه که بریو بینن -

وتیان: ئه ی ماموستای زانا! ئه ی جادو وگه را نزا بکه،

له په روه ردگارت داوا بکه بهو په یمانه ی که به تو ی داوه، با

سزامن له سهر هه لگری، ئه وس دلیابه پاش لبردنی سزاکه

نیغه ری یه یدایهت ئه گرین! ﴿^{۵۰} **فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ**﴾ جاکاتی سزاکه مان له سهر لبردن ﴿**إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ**﴾

کتوپر په یمانه که یان شکان و بریویان نه هیئا.

فیرعه ون بای هه وایی و یاخیی بوو:

﴿^{۵۱} **وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ**﴾ و فیرعه نیش جاریدا به ناو گه له که یدا ﴿**قَالَ يَا قَوْمِ ائِيسَ لِي مَلِكُ مِصْرَ**﴾ وتی:

ئه ی قوم و هوژم! نایا ولاتی میسر هی من نیهو، من پاشای (میصر) نیم؟ ﴿**وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي**﴾ و ئه م

هه موو جوگه و رووباران هه ش به به رده م کو شکه که مده ده چن؟! ﴿**أَفَلَا تَبْصُرُونَ**﴾ ده نایا نابین؟! من له چ

دهسته لاتی کدما؟ موساش چنده هه ژار و بی دهسه لات!! ﴿^{۵۲} **أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ**﴾ به لکی من چاکترم

له که ی لاوازه، من خاوه نی داراییم، موسایش بی چاره و هه ژار، نایا کامان شیاوین؟! ﴿**وَلَا يَكَادُ يَبِينُ**﴾ له وانه ش

سُورَةُ الرَّحْمٰنِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

وَمَا تُرِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾ وَقَالُوا يَا هَذَا السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ إِنَّا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿٥٠﴾ وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَبْقَوْمِ ائِيسَ لِي مَلِكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي أَفَلَا تَبْصُرُونَ ﴿٥١﴾ أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ وَلَا يَكَادُ يُبِينُ ﴿٥٢﴾ فَلَوْلَا أَلْقَىٰ عَلَيْهِ آسُورَةٌ مِنْ ذَهَبٍ أَوْجَاءَ مَعَهُ الْمَلَأَ بِكُمْ مُفْرَتَيْنِ ﴿٥٣﴾ فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ، فَطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٤﴾ فَلَمَّا أَصْفَوْنَا أَنْقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَعْرَفْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٥﴾ فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ ﴿٥٦﴾ وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿٥٧﴾ وَقَالُوا يَا أَيُّهَا هَذَا خَيْرٌ أَمْ هُوَ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ لِإِعْدَلًا بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ ﴿٥٨﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٥٩﴾ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْآرْضِ يَخْلُفُونَ ﴿٦٠﴾

نیه بتوانی مه بهستی خوئی به رهوانی روون بکاته وه، فیرعه ون مه بهستی له وگریه بوو که له زمانی موسادابوو له کاتی ئاخواتندا ده گیردرا، بۆدواییش خوا لایبرد ﴿**فلولا القی علیه اسورة من ذهب**﴾ جا بۆچی له لایهن په روه دگاریه وه ده ستبه ندو بازنی زیږی نادریتی؟ چونکه بازنی ئالتوون، نیشانه ی گه وره یی بووه لای ئه وان دیاره پاشا فیرعه ونیه کان باویان وابوو که بازن و ده ستبه ندی زیږیان له ده ست کردووه، بۆیه ئه و ره خنیه ش له و ده گرن، به لام په یامبه ران ئه یانه وی ئه و یاسایه هه لوه شینه وه و ئه و سامانه بگیږنه وه بۆ جیی راسته قینه ی خوئی ﴿**و جاء معه الملائكة مقترنین**﴾ یان بۆچی کو مه لی فریشته له گه لیا نه هاتوون؟! یارمه تی بدن.

فیرعه ون زانی قه و مه که ی سوکن، به نی لی توند کردنه وه:

﴿**فاستخف قومه فاطاعوه**﴾، جا فیرعه ون به م قسانه قه و مه که ی خرۆشانندو هه لیخه له تاندن ﴿**انهم كانوا قوما فاسقین**﴾ به راستیی ئه وانه گه لیکی فاسق و تاوانبارو له سنوور ده رچوو بوون، بۆیه فیرعه ون سواری سه ریان بوو و گو مپایکردن!! ﴿**فلما آسفونا**﴾ جا کاتی توږه یان کردین به کاره خراپه کانیان ﴿**انتقمنا منهم**﴾ تۆله مان لیسه ندن ﴿**فاغرقناهم اجمعین**﴾ هه موویانمان له (نیل) دا خنکاند. ئیمامی (ئه حمه د) ئه م فهرمووده یه دینیت: ((إذا رایت الله - عزوجل - یعطی العبد ماشاء وهو مقیم علی معاصیه فإنما ذلک استدراج منه له، ثم تلا: فلما آسفونا انتقمنا منهم فاغرقناهم اجمعین)). واته: کاتی دیتت خوا ده به خشی به به نده، هه رچی چه ز بکات، له هه مان کاتیشدا به رده وام بوو له سه ر گوناح و تاوان، ئه وه به راستیی (نیستدرج) وه ورده سه ر خستنیه تی و به خوئی نازانی، تا تۆله ی لیده کاته وه، پاشان ئه و ئایه ته ی: ﴿**فلما آسفونا...**﴾ ی خوینده وه. ﴿**فجعلناهم سلفا ومثلا للآخرین**﴾ جا کردمانن به پیشینو، په ندو عیبه رت بۆ خه لکانی پاش خوئیان، هه تاکه سیکی تر له ری ئه وانه وه نه روا ﴿**ولما ضرب ابن مريم مثلاً**﴾ ئه و ده مه ش که کوږه که ی مه ریهم "عیسا" به نمونه باسکرا. (عه بدوللای زبیری) نمونه یه کی هیئایه وه و وتی: ئایا ئیمه و په رستراوه کانمان و خه لکی تر وه ک ئیمه ده چنه دۆزه خه وه! جا خو ئه گه ر ئه و قسه وابی ده بی عیساو فریشته کانیش هه ر بچنه دۆزه خه وه! ﴿**إذا قومك منه یصدون**﴾ له نا کاو هۆزه که ت له و نمونه یه ی (زبیری) کردیانه گاله و هه را، جا کاتی ئه و هیان بۆ پیغه مبه ر ﷺ گپریایه وه فهرمووی: به لی: هه رکه سی خوئی پییخو شبی له باتی خوا بپه رستری، ئه وه له گه ل په رستراوه که یدا ده چیته دۆزه خه وه، وه به راستیی ئه وانه هه ر شه ی تان ده په رستن. وه ئه وه ش فهرمانی به په رستنی دابی، جا خوا ﴿**ان الذین سبقت لهم منا الحسنی اولئک عنها مبعدون**﴾ ۱۰۱/۲۱. ناره خوارئ. واته: بیگومان ئه وانه ی له لایهن ئیمه وه پیشتی بریاری به خته وه رییان بۆ دراوه له دۆزه خ دوور ده خرینه وه، واته: ئه گه ر چی په رسترا بیشتن. ﴿**وقالوا آلهتنا خیر ام هو**﴾ وه وتیان: ئایا په رستراوه کانی ئیمه چاکترن، یان عیسا؟! ده ئه گه ر عیسا پرواته دۆزه خه وه، ده با ئیمه ش هه ر بچینه دۆزه خه وه ﴿**ما ضربوه لك الا جدلاً**﴾ ئه و نمونه یان هه ر بۆ ده مه ده می هیئایه وه ﴿**بل هم قوم خصمون**﴾ به لکو ئه وان هۆزیکن هه ر ده مبارزی ده که ن ﴿**إن هو الا عبد انعمنا علیه**﴾ عیسا ش هه ر به نده یه کی ئیمه بوو، به هره ی پیغه مبه ریتیمان پی به خشی ﴿**وجعلناه مثلاً لبني اسرائیل**﴾ و کردمانه به نمونه یه ک بۆ نه وه کانی یه عقوب له سه ر ده سه لاتی خو مان ﴿**ولو نشاء لجعلنا منکم ملائکة فی الارض یخلفون**﴾ وه ئه گه ر بمان ویستبا هه ندیکتانمان ده کرده فریشته له زه ویدا جیسانی تیا بگرنه وه ﴿**وانه لعلم للساعة**﴾ وه دابه زینی عیسا بۆ زه وی - له ئاسمانه وه - زانییکه بۆ نزیک قیامه ت و، نزیک قیامه تی پیده زانریت ﴿**فلا تترن بها**﴾ جا که واته له هاتنی قیامه ت به گومان مه بن ﴿**واتبعونی هذا صراط مستقیم**﴾ و په پیره وی هه ر له من بکه ن، ئانه مه یه ری راسته که ﴿**ولا یصدنکم الشیطان انه**﴾

لکم عدو مبین ﴿۶۵﴾ وه با شہیتان ریگہی هہقتان لی نہگریت، چونکہ بهراستی ئو دورژمنیکی ناشکراتانہ ﴿۶۵﴾ **ولما جاء عیسی بالبینات** ﴿۶۶﴾ کاتی کہ عیسا ش بهچہندان بهلگہی ناشکراوہاتہ لایان ﴿۶۶﴾ **قال قد جنتکم بالحکمة** ﴿۶۷﴾ وتی بهراستی بهپیغہمبہریتیہوہ ہاتوم ﴿۶۷﴾ **ولابین لکم بعض الذ تختلفون فیہ** ﴿۶۸﴾ وهبو ئوہوی ہندیک لهوشتانہتان بو روون بکہمہوہ، ئیوہ ناکوکن تییدا! لهکاروباری ئایین و دینتان ﴿۶۸﴾ **فاتقوا اللہ واطیعون** ﴿۶۹﴾ جاکہوابوو ئیوہ له خوا بترسن و، گوپریاہی من بکہن ﴿۶۹﴾ **إن اللہ هو ربی وربکم فاعبدوہ** ﴿۷۰﴾ چونکہ بهراستی ہر (اللہ) یہ پەروردگاری من و پەروردگاری ئیوہش، جا تہنہا ہر ئو بہرستن ﴿۷۰﴾ **هذا صراط مستقیم** ﴿۷۱﴾ ہر ئہمہیشہ ریگہ راستہکہ، ریگای یہکخواہرستی، یہک بہرنامہو یہک شہریعت ﴿۷۱﴾ **فاختلف الأحزاب من بینہم** ﴿۷۲﴾ جا تاقمہکان کیشہیان له نیوان

پہیدا بو "سہبارت بہ عیسا: یہکی ئہیوت: عہدو بہندہی خواہی، کہ ہر ئہم قسہیہش راست و دروستہ۔ یہکی دیکہ ئہیوت: نہخیر، کوپری خواہی! یہکی تر ئہیوت: نہخیر، ہر خواہی!!" ﴿۷۲﴾ **فویل للذین ظلموا من عذاب یوم الیم** ﴿۷۳﴾ جاتیاجوون بوئہوانہی ستہمیان کرد۔ لہسزای روژیکی ئیش پیگہیہنہر ﴿۷۳﴾ **هل ينظرون إلا الساعة ان تأتيہم بغتہ** ﴿۷۴﴾ ئایا ئہوانہ جگہ له ہاتنی روژی قیامت چاوہپوانی چی تر ئہکہن کہ کتوپر لیان روودہداو پیئش دیت؟ ئو کاتہ ئہزانن عیسا کوپری کییہ؟ ﴿۷۴﴾ **وہم لا یشعرون** ﴿۷۵﴾ ہہستیش بہخو ناکہن تا پہشیمان ببہوہ.

روژی قیامت گشت یاران، بہدہر له پاریزکاران دہبنہ دژی یہک: ﴿۷۵﴾ **الأخلاء یومئذ بعضهم لبعض عدو إلا المتقین** ﴿۷۶﴾ ئو روژہ دوستان ہہموو لہو روژہدا دہبنہ دورژمنی یہکتر، پاریزکاران نہیئت ﴿۷۶﴾ **یا عباد لا خوف علیکم الیوم** ﴿۷۷﴾ خوا بانگ دہکاتہ بہندہکانی: ئہی بہندہکان! ئہمرو نہترسیکتان لہسہر نیہ ﴿۷۷﴾ **ولا انتم تحزنون** ﴿۷۸﴾ دل زویریش نابن ﴿۷۸﴾ **الذین آمنوا بأياتنا وكانوا مسلمین** ﴿۷۹﴾ بہندہکانم ئہوانہن کہ

وَأَنَّهُ لَعَلَّكُمْ لِّلسَّاعَةِ فَلَا تَمُوتُ بِهَا وَأَتَّبِعُونَ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦٥﴾ وَلَا يَصُدُّكُمْ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٦﴾ وَلَمَّا جَاءَ عِيسَى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلَأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلَفُونَ فِيهِ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَاطِيعُونَ ﴿٦٧﴾ إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦٨﴾ فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْيَمِّ ﴿٦٩﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٧٠﴾ الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿٧١﴾ يَتَعَبَّدُونَ لِمَا هُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٧٢﴾ يَتْلُوا آيَاتِ اللَّهِ أَوْ رُوحَهُمْ ﴿٧٣﴾ يَتْلُوا آيَاتِ اللَّهِ أَوْ رُوحَهُمْ ﴿٧٤﴾ يَتْلُوا آيَاتِ اللَّهِ أَوْ رُوحَهُمْ ﴿٧٥﴾ يَتْلُوا آيَاتِ اللَّهِ أَوْ رُوحَهُمْ ﴿٧٦﴾ يَتْلُوا آيَاتِ اللَّهِ أَوْ رُوحَهُمْ ﴿٧٧﴾ يَتْلُوا آيَاتِ اللَّهِ أَوْ رُوحَهُمْ ﴿٧٨﴾ يَتْلُوا آيَاتِ اللَّهِ أَوْ رُوحَهُمْ ﴿٧٩﴾ يَتْلُوا آيَاتِ اللَّهِ أَوْ رُوحَهُمْ ﴿٨٠﴾

بہئایہتہکانمان بروایان ہیئاوہو، ملکہچی ہر فہرمانی خو مان بوون ﴿۷۹﴾ **ادخلوا الجنة انتم وازواجکم تحبرون** ﴿۸۰﴾ لہ پاشہ روژدا پیان ئہوتری: دہچنہ بہہشتہوہ خوتان و ژنہکانتان، لہوپہری کامہرانی و خوشحالی و دلشادیدا ﴿۸۰﴾ **يطاف عليهم بصحاف من ذهب واکواب** ﴿۸۱﴾ جا کہ نیشتہجی بوون لہبہہشتا، کاسہی زیپرینی پر لہ خواردن و جامی پر لہشہراب بہ سہریاندا ئہگہرینری ﴿۸۱﴾ **وفیہا ما تشتہیہ الأنفس وتلذ الأعین** ﴿۸۲﴾ ہرچیش دل حہزی لیبا و، چاوچیژی لی بہری تییدا ہہیہ ﴿۸۲﴾ **وانتم فیہا خالدون** ﴿۸۳﴾ و ئیوہش بہ ہہتا ہہتایی تیایا ئہمینہوہ ﴿۸۳﴾ **وتلك الجنة الی اورثتموها بما کنتم تعملون** ﴿۸۴﴾ پیان ئہوتری: ئہمہ ئو بہہشتہیہ کہ بہووی کارہ چاکہکانتانہوہ پیئاندراو بہمیرات پیئان برا، واتہ: مافی خوتانہو، پیروژتان بیئت ﴿۸۴﴾ **لکم فیہا فاکہة کثیرة منها تاكلون** ﴿۸۵﴾ میوہی زوری جوړاو جوړی تیذا ہہیہ بوٹان لیان دہخون.

له ناسمان و زهوی، ههرا (الله) خوی خوایه :

﴿^{۸۴} وهو الذي في السماء إله وفي الأرض إله﴾ خوا ههرا ئو زاتهیه که ههه له ناسماندا خوایه و په ستراره، ههه له زه ویشدا خوایه و په ستراره له لایه دانیش توانیه و ئیتر هیچ که سیک شایسته ی په رستن ذیه ئو نه بی.

﴿^{۸۵} وهو الحكيم العليم﴾ ئه ویشه جوانکاری زانا ﴿^{۸۶} وتبارك الذي له ملك السموات والأرض وما بينهما﴾ وه مه زنی له خوایه ی خاوه نیستی ناسمانه کان و زهوی و نیوانیان ههرا هی ئه وه ﴿^{۸۷} وعنده علم الساعة﴾ وه زانینی کاتی قیامهت لای ئه وه ﴿^{۸۸} وإليه ترجعون﴾ و ههرا بولای ئه ویش ده گپ درینه وه ﴿^{۸۹} ولا يملك الذين يدعون من دونه الشفاعة﴾ وه په ستراره ئی ئه وان له باتی خوا هاواریان ئی ده که ن و ئه یان په رستن ده سه لاتی شه فاعهت و تکایان نییه ﴿^{۹۰} إلا من شهد بالحق﴾ به لام که سیک شایه تی به ههقی دابی و بروای هی نابیت وهک فریشته کان و عوزه یرو عیسا ئه وان ده توانن داوای شه فاعهت بکه ن ﴿^{۹۱} وهم يعلمون﴾ وه ئه وان ئه زانن هه قیقه تی شایه ده که یان ﴿^{۹۲} ولئن سألتهم من خلقهم ليقولن الله﴾ خو ئه گهر له خویشیان پرسیت کی دروستی کردوون؟ به دنیای یه که وه ئه لئین: خوا ﴿^{۹۳} فأنى يوفون﴾ ئه ی ئیتر چوون له په رستنی خوا لاده دن و روو له شوینی دیکه ده که ن؟

سکالای پیغه مبهرا ﴿^{۹۴} لاى خوا:

﴿^{۹۵} وقيله يارب ان هؤلاء قوم لا يؤمنون﴾ خوا ئاگای له وتی په یام به ره که یه تی که سکالا له گه له که ی ده کاو نه لی: ئه ی په روه ردگاری من! به راستی ئه وان گه لیکن باوه نا هی نن. اته: ئه و بی بروایانه بو ناترسن له و سکالای په یام به ره له سهرا پروا نه هی نانیان؟.

تیبینی: (وقيله) به ژیری لام و هییه که، یان به سه ره ی لام و بوری هییه که، به ههردو جوړی خویندنه وه که ی (عطف) له سهرا (والساعة) له (وعنده علم الساعة) دا، خویندنه وه که ی به ژیر، به ئیعتباری (مضاف إليه)، سهرا پیدانیشی به ئیعتباری ئه وه یه که له بنه پرتدا (مفعول) له بو (علم). ﴿^{۹۶} فاصفح عنهم وقل سلام﴾ جاتو وازیان ئی بینه و مالئاواییان ئی بکه، دیاره ئه م سلأوی ئیر، واتای جیابوونه وه و لیکدوورکه و تنه وه یه، نهک سلأوی خو شه ویستی و پیکه وه ژیان ﴿^{۹۷} فسوف يعلمون﴾ ده ساله نایینده دا ئه زانن پاشه روژیان چونه و چییان به سهرا دیت، دیاره ئه مهش هه ره شه یه لییان.

له (۱۴۱۷/۷/۳/۲) ک بهرام بهر به (۱۹۹۶/۱۱/۱۳/۱۲) ز له م سوورته بوومه وه، له کاتژمیر (۷:۵۰) خولهک، له

ههله بجه ی زامدارو له راگه یان دنی بزوتنه وه. (ولله الحمد والمنة).

*** **

۴۴- سوورته (دخان له

مه که پیسه و (۵۹) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

ئهم سوورته باسی: خوا به یه کزانین و، په یامه که ی پیغه مبهرو، زیندووبوونه وه دهکات. له سهرا تاوه باسیکی گهره یی قورنان و پیروزیی ئه و شه وه ئه کات که قورنانی تیدا هاتوته خوار، ئینجا هه لویستی هاو بهش دانهره کان سه بارهت به قورنان روونده کاته وه، پاشان به سهرا ته که ی فیرعه ون و گه له که یی و، ویران بوونی ئه و هه موو باخ و سه وزاییه یان راده گه یه نیت، کو تاییشی به باسی ری و شوین و چاره نووسی چاککاران و خراپکاران دیت.

جا بهم شیوهیه دهست پیدهکات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ حم﴾ ثم پیتانه وینهیان ، بۆدهسهوسانی
عهربه رهوانیژو خوشخوانهکانی سهردهمه، له پیشیشهوه گهئ جار قسهیان لیکراوه.
قورئان شهوی قهدرهاته خواری:

﴿وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ سویندم بهم قورئانه ئاشکراو نمایانه، یان سویند بهو قورئانهی بهیانکهری هق وناهقه ،
راستی و، ناراستیهکان له بیژنگ ددها ﴿۲ اِنَّا اَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مَبْرُكَةٍ﴾ بیگومان له شهویکی ئیجگار پیروز "شهوی
قهردا" ناردومهته خوار، وه خوی گهوره نهفرمووی: ﴿اِنَّا اَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ﴾ ۱/۹۷. یا نهفرمووی: (شهر
رمضان الذي انزل فيه القرآن) ۱۸۵/۲. هندی لهزانیان پییان وایه نهو فرهمودهش که له پیغه مبهروه ﷺ هیئراوه:

(تقطع الأجل من شعبان، حتى أن الرجل ينكح ويولد له،
وقد أخرج (إسمه في الموتى)، ههچهند ئیمامی (تهبهری و
بهیهقه) ریوایهتیا ن کردوه، بهلام وه ئیمامی ئیبن
کهسیر- نهئ: (والصحيح: إنما هي ليلة القدر على ما
بيناه). وه ههروا ئیمامی (ئیبن جهیر) نهئ: (والصواب من
القول في ذلك قول، من قال: عني بها ليلة القدر؟). ﴿اِنَّا كُنَّا
مَنْذِرِينَ﴾ بهراستی ئیمه ههمیشه هه ترسینهرو
بیدارکهره بووین واته: مهبهست له ناردنی ثم قورئانهدا
وشیار کردنهوهو ترساندن مهردومه ﴿۴ فيها يفرق كل امر
حكيم﴾ لهوشهوهدا - قورئانی تیدا هات- هه موو بهرنامهو
ئیش و کاریکی گرنگ بریار دهرئ و جیا دهکرتیهوه ﴿
امرا من عندنا﴾ هه موو نهو بریارانهش - لهو شهوهدا
نهدرین- هه موو بهفرمانی خوئانه ﴿اِنَّا كُنَّا مَرْسَلِينَ﴾
بیگومان هه ئیمه شبوون (موحه ممهه) و هه موو
پیغه مبهران نارد ﴿۶ رحمة من ربك﴾ لهبر بهزهیهک له لایه ن
پهروهردگارتیهوه بۆ ئاده مزاد وجنۆکه ﴿اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ
الْعَلِيمُ﴾ چونکه هه نهوه بیسهری زانا ، واته: هه

نهو بیسهرو به هه موو بیسراوی، زانا بهه موو زانراوی ﴿۷ رب السموات والارض وما بينهما إن كنتم موقنین﴾
پهروهردگاری ئاسمانهکان و زهوی و نهوشتانهیه له نیوانیاندایه، نهگه ئیه یه قینتان ببی، ده یه قینتان ببی
که (موحه ممهه) پیغه مبهری خویه ﴿۸ لا إله إلا هو يحيي ويميت﴾ جگه لهو هیچ پهراویکی ههق نیه، که ژیان
ئهدا نهمرینی، مردن و ژیان بهدهستی نهوه ﴿ربکم ورب آبائکم الاولین﴾ پهروهردگاری ئیهوه پهروهردگاری باوانی
پیشینیشتانه ، واته: هه نهوه کاروبارتان بهرپوه نهبات، نهبی تهنها هه ملکهچی نهویش بن ﴿۹ بل هم في شك
يلعبون﴾ بهلکو نهوان لهناو گومانیکدان له زیندوو بوونهوه، گه مه دهکهن، وهک ئهم ئایه تهش - سهبارت به
بالادهستی خواو، خاوه ندریتی جیهانهکان - دهفرمووی: (قل یا ایها الناس انی رسول الله إلیکم جمیعاً الذی له ملک
السموات والارض لا إله إلا هو يحيي ويميت) ۱۵/۷.

چاوهروانی روژئی به، به دوکهل بهری ناسمان دهگری:

﴿**فارتقب يوم تأتي السماء بدخان مبين**﴾ جا چاوهروانی روژیک به نهی موحه ممد! ﷺ که ناسمان به ناشکرا دووکهلکی ئی پهیدا ده بیئت، له دهره نجامی، گرانیی و، قات و قریه که سهر له قوره یش ههل ئەداو برسیه تیه کی ترسناک دایان ئەگری و، له بهر برسیتی یه کتر نابین و ناسمانیش وه که چره دووکهل دیته پیش چاویان، دیاره نهویش قاری خواجه، به تایبته که په یامبهه ﷺ دوعای له قوره یش کردو فره مووی: ((اللهم اشد وطأتک علی مضر واجعلها علیهم سنین کسنی یوسف...)) بوخاریی. واته: خواجه! گرانیی و، قات و قریه کی وایان به سه ربده، هر وه که گرانیه که ی ساله کانی سه رده می یوسف. ئەم ته فسیره - که ته فسیری ((یوم تأتي السماء بدخان مبين)) مان پیکرد - راو بوچوونی (ته بهریی) و زوریک له رافه که رانی قورنان بوو، ئەوه ته (ئین جهیر) ئەلی: (والصواب فی ذلك ماروی عن ابن مسعود من ان الدخان الذي امر الله نبيه ﷺ ان يرتقبه، هو ما اصاب قومه من الجهد والجوع حتى اكلوا العظام والميتة). به لام (ئین عهباس) - خوا لیان رازی بیئت - ئەلیت: مه بهست به (دخان) که، ئەو دوو که له یه، نیشانه یه که له نیشانه کانی هاتنی قیامته. (ئین که سیر) یش ئەمه ی په سه ند کردوو و ده لیت: هر چه ند ئەیش گونجیت ئەوه ی یه که م بیئت. ﴿**یغشی الناس هذا عذاب الیم**﴾ سزا "دووکهل که" هه موو خه لکی مه که ده گریته وه، هر که بینیشیان ئەلین: ئەمه سزایه کی ئیش پیگه یه نهره ﴿**ربنا اکشف عنا العذاب إنا مؤمنون**﴾ له بهر ناچاری هاواریان ئی بهر زه بیته وه ئەلین: ئەی په روه دگاری ئیمه! ئەم سزایه مان له سه ر لابه، بیگومان ئیمه باوه ر دین ﴿**انی لهم الذکری**﴾ جا تازه له کو، یان چوون بره هینانی ناچاریی، سوودیان پیده گه یه نیت؟! ﴿**وقد جاءهم رسول مبين**﴾ خو به راستی په یامبه ریکی ناشکریان بو هات پیش سزا که، بره ویشیان نه هینا ﴿**ثم تولوا عنه وقالوا معلم مجنون**﴾ پاشان - له باتی بره هینان - روویان ئی وه رگی راو وتیان: (ئو محه ممد) - فهیر کراویکی شیته! جا گهلک بوچوونی ئاوا بی، ئیت چوون ناموژگاری وه ئەگری؟ بویه شایسته ی ئەو سزایه بوون ﴿**إنا کاشفوا العذاب قليلا إنکم عائدون**﴾ جگه له وه، ئیوه زور سپله و بی وه فایشن، چونکه به راستی ئیمه هر که میک سزا که تان له سه ر لابه یین، خیرا ده چنه وه سه ر کاری خو تان، واته: هیچ کات دانا مه زین و عیبه ت ناگرن ﴿**یوم نبطش البطشة الكبرى**﴾ ئەو روژه وهیری نه که به توندی هه لمه تی گه وره ی خو مان ده به یین ﴿**إنا منتقمون**﴾ به راستی ئیمه له روژی دوا یی، یان له روژی (به در) دا توله سی نه رین، جا ئەو کاته ئیت بی پشت و په نا ده می نه وه و هیچ که سیکیان نیه سزایان له سه ر لابات. جا ئەگه ر مه بهست به و دووکهل، ئەو دووکهل بی یه کی که له نیشانه کانی هاتنی قیامته، وه (ئین عهباس) رای وایه، یان مه بهست ئەو گرانیی و ناره حه تیه بی - وه که ته بهریی ده لی - بهری ناسمانی لیگرتن، ئەوا (عه بدو لالی کوپی مه سعود) (خوا لی رازی بی) ده لی: (فقد مضی خمسة: الدخان، والروم، والقمر، والبطشة، والزمزم) مخرج فی الصحیحین / فتح الباری: ۴۳۴/۸. هر پینج شته که به دووکهل که یشه وه تی په رین، به لام هه ندیکی دیکه ده لین: هیمان دوو که له که رووینه داوه، وه ئیمامی (موسلیم) له ۴/۲۲۲۵ دا هیناویه تی: ((لا تقوم الساعة حتی تروا عشر آیات: طلوع الشمس من مغربها، والدخان، والدابة، وخروج یأجوج ومأجوج، وخروج عیسی ابن مریم، والدجال، وثلاثة خسوف: خسف بالمشرق، وخسف بالمغرب، وخسف بجزيرة العرب ونار تخرج من قعر عدن تسوق الناس - او تحشر الناس - تبیت معهم حیث باتوا، وتقیل معهم حیث قالوا)). که وابهو ئەو روژی هه لمه ته گه وره یه - وه که ئیمامی ته به ریش ده لیت - هر روژی قیامته، هر ئەمه یش به هیزه.

دهگرين؟ وتی: به لئی چونکه هه موو که سئ له ناسماندا ده رگایه کی خوی ههیه، لهو ده رگاوه رزق و نیعمه تی بو دی. هه ر له ویشه وه کارو کرده وه کانی به رز ده بنه وه، جا کاتی مرد نهو ده رگایه ی داده خری و ئیتر نه ویش بو ی دهگری! وه هه رکا ت لهو جیگایه برا که لهزه ویدا سوژده ی تیدا بر دووه ئیتر زه ویش یادی ده کاو بو ی دهگری! به لام قه وم و هۆزه که ی فیرعه ون چونکه سوژده یان نه بر دو کرده وه ی چاکیان نه بوو، ناسمان وزه و ی نه گریا و بو یان به داخ نه بوو. (ته به ری). ﴿وما كانوا منظرین﴾ وه ساتیکیش مؤلّت نه دران و دوا نه خران بو کاتیکی تر، به لکو به په له سزا دران ﴿ولقد نجينا بنی اسرائیل من العذاب المہین﴾ بیگومان نه وه کانی یه عقوبمان له سزای چه و سیئنه رزگار کرد ﴿من فرعون انه کان عالیا من المسرقرین﴾ له چنگی فیرعه ونی، که ده عیه بازبوو له زیّده رو یاندا، واته: تویش نه ی موحه ممه د! ﷺ گه له که ت دلخو ش بکه، که رزگاریان نه که م لهزه بر و زوری زورداران، نه گه ر بر وای راسته قینه یان هه بیّت ﴿ولقد اخترناهم علی علم علی العالمین﴾ سویند ده خوم: بیگومان له پرو ی زانیارییه وه نه وانمان هه لبرارد و ریژی نه وانماندا به سه ر هه موو جیهانی سه رده می خو یاندا، به نار دنی پیغه مبه ران له ناو یاندا و، پیّدانی کتیب پییان ﴿واتیناهم من الايات ما فيه بلاء مبين﴾ وه چه نده ئایه ت و به لگه ی گرنگی خو مانمان پیّدان که تا قیر د نه وه یه کی ناشکرا و روونیان تیدا بوو بو یان، ده ئایا په ی ره و ییان کرد!

قوره یش ده ئین مردوو زیندوو نابیتته وه:

﴿ان هؤلاء ليقولون﴾ بیگومان نهو بته په رستانه ی مه که که نه لئین: ﴿ان هی الا موتتنا الاولى﴾ مردنی نیه جگه له مردنی یه که مجار ﴿وما نحن بمنشرین﴾ و جاریکی تریش زیندوو نا کر یینه وه ﴿فاتوا با باننا ان کنتم صادقین﴾ ده سا نه گه ر راست نه که ن - وه ک خو تان نه لئین - زیندوو بو ونه وه ههیه، ده فه رموون با وانه کا نمان زیندوو بکه نه وه و بیان نه یان بو مان ﴿اهم خیر ام قوم تبع والذین من قبلهم﴾ ئایا قوره یش چاک ترن، یا گه له که ی (توبه ع/ ابو کریب الحمیری) پاشای یه مه ن، وه نه وانه ی له پیشیانه وه ژیاون ﴿اهلکناهم﴾ بته په رستان ی هۆزه که ت له وان به هیژ تر نه بوون، نه وه ته نه وانمان به و هه موو ده سه لّات و توانایانه وه له ناو برد ﴿انهم كانوا قوما مجرمین﴾ چونکه به راستیی کو مه لئیکي تا و انبار بوون، ده ی په ندیان لیوهر گرن.

سهرنجیک: میژوو نووسان ده لئین: نه م (توبه ع:ه): (۳۲۶) سال پاشایه تی قه وم و هۆزه که ی خو یکر دو وه! وه له نیو هۆزه که ی خو یدا (هۆزی حیمیه) له و قه دو بالآ به ژتر نه بووه، (۷۰۰) سال پییش له دایک بوونی پیغه مبه رمان (موحه ممه د) مردوو. (ئین عه باس نه لئ: پیغه مبه ر ﷺ فه رمووی: ((لا تسبوا تبعاً فإنه قد اسلم)) المعجم الکبیر للطبرانی. واته: جنیو به (توبه ع) مه دن، چونکه توبه ع مو سلّمان بوو. ۲۹۶/۱۱.

نه م بو ونه و ده رمان به گه مه دروست نه کردوو:

﴿وما خلقنا السموات والارض وما بينهما الا عین﴾ ئیمه ناسمانه کان و زه و ی و نه وه ی نیوانیان، به گالته و گه پ و بی نامانج، به دی نه مینا وه ﴿وما خلقناهما الا بالحق﴾، به لکو هه ر به حه ق و راستمان وه دیه یانوان ﴿ولکن اکثرهم لا یعلمون﴾ به لام زۆربه یان نه زانن، بو یه مل به هه ق ناده ن ﴿ان یوم الفصل میقاتهم اجمعین﴾ بیگومان روژی جیا کر د نه وه ی هه قدارو نا هه قکار، کاتی به لئینی هه موانه سه رجه م، نه و روژه ده زانن چیان به سه ر خو یاندا مینا وه ﴿یوم لا یغنی مولی عن مولی شیئا﴾ نه و روژه هیچ دو ستیک ناتوانی که مترین کو مه ک به دۆستی خوی بکا ت "کس به که س ذی یه" ﴿ولا هم ینصرون﴾ پشتگیری و یارمه تیش نادرین ﴿الا من رحم الله﴾ به لام که سیّ خوا ره حمی پی کر دبی له نه هلی ئیمان، یارمه تی ده دری ﴿انه هو العزیز الرحیم﴾ چونکه به راستیی هه ر نه و (الله)

دهسه لاتداری میهره بان و دلاوایه. (ثین عه بباس / خوا لیان رازی بیئت) ئه لی: په یامبه ران و فریشته کان له روژی قیامه تدا، بو مروقی موسلمان تکانه کهن.

ژیانی تاوانباران له روژی سه لادا:

﴿**۴۳** **إِنْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ * ۴۴** **طَعَامُ الْأَثِيمِ**﴾ بیگومان داری ژه قنه مومت - که داریکی بهروبو تالهو له (تهامه) شدا جوړی نهو سهوز نه بی - خوړاکی تاوانکاره، واته: مروقی کافره، چونکه مه بهست به (اثیم) مروقی کافره، وهکو له نایه ته کانی پاش وپیښی خوږه وه دهر دهکوهی ﴿**۴۵** **كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبَطْنِ**﴾، ههر وهک مسی تواوه له سکی گونا هباراندا جوښ نه خواو نه کولی ﴿**۴۶** **كَفَى الْحَمِيمِ**﴾ ههرچونی ناوی کول به کول دیته جوښ، ههرکات دوزه خیه کان برسینان بو، بهری نهو دره خته یان نه دریتی و، له سکیاندا وهک ناوی گهرم نه کولی ﴿**۴۷** **خَذُوهُ فاعْتَلُوهُ إِلَى سَوَاءِ الْجَحِيمِ**﴾ ټینجا نه وتری: نا دهی نهو بی باوهره گونا هکاره بگرن و پیښی سهری بگرن رایکیشن بو ناوه راستی دوزه خ ﴿**۴۸** **ثُمَّ صَبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ**﴾ پاشان ههر لهو ناوه ټیجگار گهرمه بکه نه به سهریا ﴿**۴۹** **ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ**﴾ پی نه وتری: ده بجیزه نه وسزایه، چونکه به راستی تو دهسه لاتدارو پیاو ماقول و به ریز بویت له ناو هوژوو گروهه که تدا، یان به لای خو ته وه!! ﴿**۵۰** **إِنْ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ**﴾ پینان نه وتری به راستی نه مه نهو دوزه خیه ئیوه لی دوول بوون.

سهیران و سه فای پاریزکاران له بهه شتدا:

﴿**۵۱** **إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامِ آمِينَ**﴾ بیگومان پاریزکاران له جیگایه کی هیمن و ناسایشدان ﴿**۵۲** **فِي جَنَّاتٍ وَعِیُونَ**﴾ له ناو چهندان باخ و سهراوه دان ﴿**۵۳** **يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَ إِسْتَبْرَقٍ**﴾ له ببه نه که نه له ناو ریشم و حهریری ناسک و نه ستوور ﴿**متقابلین**﴾ هه موو بهرامبهری یه کن له کوړی

دانیشتنه کانیاندا ﴿**۵۴** **كَذَلِكَ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِینٍ**﴾ هه روا وه سفا منکر دوت، هاو جوتمان کردوون، به ژنانی سپی، چاوه گوره ﴿**۵۵** **يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةِ آمِينَ**﴾ داوا ده کن لهو بهه شتانه دا ههر جوړه میوه یه که حزی لی بکه نه بی ترس له مردن و له ههر شتیکی تر ﴿**۵۶** **لَا يَذُقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَى**﴾ ههرگی یه کهم - که له دونیادا چه شتیان -، نیتر هیچ مردنیکی تر ناچیژن، پیغه مبه ر ﷺ نه فهرمووی: ((یوتی بالموت فی صورة کبش املح فیوقف بین الجنة والنار، ثم یذبح، ثم یقال: یا اهل الجنة! خلود فلا موت، ویا اهل النار! خلود فلا موت)) متفق علیه. فتح الباری: ۲۸۲/۸. موسلیم: ۲۱۸۸/۴. واته: مردن له دیمه نی به رانیکی شاخداردا نه هیترئ و، له نیوان بهه شت و دوزه خدا راده گیردری و سه رده بردری، له پاشان بهه ردو لا ده کوترئ: نیتر قهت نامرن و هه تا هه تایه نه وه ژیا تانه! (جایر) خوا لی رازی بی ئه لی: له پیغه مبه ریان پرسى: نایا بهه شتی یه کان نه خه ون؟ فهرمووی:

سُورَةُ الْحَٰكِمِ

الْحَٰكِمِ

﴿**۱** **إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَتُهُمْ أَجْمَعِينَ**﴾ ﴿**۲** **يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلًى عَنْ مَوْلًى شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ**﴾ ﴿**۳** **إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ**﴾
 ﴿**۴** **إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ**﴾ ﴿**۵** **إِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّومِ**﴾
 ﴿**۶** **طَعَامُ الْأَثِيمِ**﴾ ﴿**۷** **كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبَطْنِ**﴾ ﴿**۸** **كَفَى**﴾
 ﴿**۹** **الْحَمِيمِ**﴾ ﴿**۱۰** **خَذُوهُ فاعْتَلُوهُ إِلَى سَوَاءِ الْجَحِيمِ**﴾ ﴿**۱۱** **ثُمَّ صَبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ**﴾ ﴿**۱۲** **ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ**﴾ ﴿**۱۳** **إِنْ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ**﴾
 ﴿**۱۴** **إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامِ آمِينَ**﴾ ﴿**۱۵** **فِي جَنَّاتٍ وَعِیُونَ**﴾
 ﴿**۱۶** **يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَ إِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ**﴾
 ﴿**۱۷** **كَذَلِكَ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِینٍ**﴾ ﴿**۱۸** **يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةِ آمِينَ**﴾
 ﴿**۱۹** **لَا يَذُقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَى**﴾ ﴿**۲۰** **فَضْلًا مِنْ رَبِّكَ**﴾ ﴿**۲۱** **ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ**﴾ ﴿**۲۲** **فَلَمَّا يَسَّرْنَاهُ بَلَسْنَاكَ**﴾
 ﴿**۲۳** **لَعَلَّهُمْ يَذْكُرُونَ**﴾ ﴿**۲۴** **فَارْتَقِبْ إِنَّهُمْ مُرْتَقِبُونَ**﴾

سُورَةُ الْحَٰكِمِ

الْحَٰكِمِ

((النوم أخو الموت وأهل الجنة لا ينامون)) رواه الطبراني. خو برای مردنه، به لَام به هشتایی قهت ناخهون. ﴿وَوَقَّاهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ﴾ وه له سزای دۆزه خیش پاراستوونی ﴿^{۷۷}فَضْلًا مِنْ رَبِّكَ﴾ ئه مهیش زیاده ریزیکه له لایهن پهروه دگارت هوه ﴿ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ ئاهه وشه سه ركه وتنه گه وركه ﴿^{۷۸}فَإِنَّمَا يَسِرُنَا بِلِسَانِكَ﴾ جا ئیمه ئه و (قورئان) ه مان به زمانی تو بۆ خویندنه وه ئاسان كرد ﴿^{۷۹}لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾ به شكو ئامۆزگاری بگرن ﴿^{۸۰}فَارْتَقِبْ إِنَّهُمْ مُرْتَقِبُونَ﴾ دهسا تو چاوه پروانی به لینه کانی خوا به، به راستی ئه وانیش چاوه پروانی تیاچوونی تو، دهره نجامیش هه موو ئه زانن کى سه ركه وتوو ئه بى، ئه م هه ركه وشه به بۆ دویا تکرده وهیه له پيشتیوانیکردنی خوا له پیغه مبهرو پروداره کان.

له (۴) ی رهجه بى (۱۴۱۷) ك به رامبه ر به (۱۹۹۶/۱۱/۱۵) ز له نووسینی ته فسیری ئه م سووره ته بوومه وه له راگه یاندنی ناوه ندیی بزوتنه وه ی ئیسلامی له هه له بجه ی زامدار، کاتر می (۱:۱۵) خولهك، زۆر سوپاس بۆ خواى گه وره.

*** **

۴۵- سوورته ی (جاسیه یه

مهككه ییبه و (۳۷) ئایه ته

به ناوی خواى به خشنده ی میهره بان

ئه م سوورته ی (جاسیه) ش وهك سووره ته مهككه ییبه کانی تر، باوه ر به خوا، به زیندوو بوونه وه، به په یامه که ی پیغه مبه ر، ده چه سپینی.

دهشتوانین ئامانجه کانی ئه م سووره ته له (۷) خالاندا کۆبکه یینه وه:

۱- گه وریه ی قورئان و، گرنگی له ژياندا.

۲- چه مکیک له نیشانه کانی یه کخوایه رستی.

۳- هه ندی بڕو بیانوی سروشتناسه کان و پووجه ل کردنه وه ی.

۴- هه ركه وشه کی سهخت، سه بارهت به و گومرایانه له نا قیده ی دروست لایانداو، ناگه پینه وه سه ر ریگای راست.

۵- لیبوردن و چاوپۆشی.

۶- ئاماره یه کی کورت بۆ له زهت و خوشیی و رابواردن له پاشه روژدا.

۷- رووداوه کانی بوونه وه ریش هیمای هاتنی قیامه تن.

ئابه م شیوه یه ش دهست پی ئه کات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ^۱حَم﴾ له پیشه وه مانا کراون ﴿^۲تَنْزِيلِ الْكِتَابِ مِنْ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ ئه م قورئانه له لایهن خوایه کی به توانای کارجوانه وه دابه زینراوه، هه رچی بکات دهسه لات و توانای هه یه و، هه مویشی له جیگای خویدا یه.

له بوونه وه و ورد بانه وه و ببین:

﴿^۳إِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ بیگومان له ئاسمانه کان و زه ویدا، به لگه گه لیکی به هیزییان تیدایه بۆ باوه رداران، له سه ر تاك و ته نیایی خودا ﴿^۴وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ مِنْ دَابَّةٍ﴾ وه له دروستکردنی ئیوه دا (ئه ی ئاده مزادا) که به و هه موو قوناغه دا تیده په رن و، له و هه موو گیانله به رانه دا که به سه ر زه ویدا بلاو ئه بانه وه ﴿آيَاتٍ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ گه لی به لگه و نیشانه هه ن سه بارهت به دهسه لاتى خوا بۆ خه لکیک که یه قینیان ببی به نیشانه کان ^۵

اختلاف الليل والنهار ﴿ و له نالو گوږو هاتنی شهو روژدا ﴿ **وما انزل الله من السماء من رزق** ﴾ و لهو باران و روژییهی که خوا له حهواوه دهینیږی ﴿ **فاحيا به الأرض بعد موتها** ﴾ جا به هوئی نهووه زهوی زیندوو دهکاتهوه. دواى مردنى، واته: دواى وشک بوونى ﴿ **وتصريف الرياح** ﴾ وه له هه لکردن و ئال و گوږی بایهکاندا بهرهو باکور، بهرهو باشوور، جارئ سارد، جارئ گهرم ﴿ **آيات لقوم يعقلون** ﴾ لهوانه دا چندان نایهت و نیشانه هیه بو خه لکانیک ژیریى خویمان به کار بیئن و، ورد ببینهوه لهم بوونه وهریه. نمونه ی ئه م نایه تانه له م نایه ته شدا هاتووه: (إن فی خلق السموات والأرض واختلاف الليل والنهار والفلك التي تجري فی البحر بما ینفع الناس وما انزل الله من السماء من ماء فاحیا به الأرض بعد موتها وبث فیها من کل دابة وتصريف الرياح والسحاب المسخر بین السماء والأرض لآیات لقوم یعقلون) ۱۶۴/۲، بو دووپاتی دهسه لاتی خواى گه وره.

﴿ **تلك آيات الله نتلوها عليك بالحق** ﴾ نائه مانه که به لگهی بوون و دهسه لاتی خوان و ئیمه بو توئی نه خوینیینهوه به ههق ﴿ **نبای حدیث بعد الله وآياته يؤمنون** ﴾ جانیتر پاش خواو به لگه کانی نهوخوایه نهی قووره یشیهی کهان! به کام قسه بپروا ده هیئن؟.

په سنی مروئی بوختانکهرو

﴿ **ویل لكل افاک اثیم** ﴾ سزای هه ره قورس بو هه موو دروژنیکی خراپه کار له کافره کانی مه کهه و وینه یان ﴿ **یسمع آيات الله تتلى عليه** ﴾ که نایاته کانی خوا نه بیستی به سه ریدا ده خوینریته وه ﴿ **ثم یصر مسکبرا کان لم یسمعها** ﴾ دواى به هوئی له خو بایى بوونیه وه پندا نه گری له سه ر بئ بروایییه که ی به لوو تبه رزی، ده لیى هه ر نه بییستوو! ﴿ **فبشره بعذاب الیم** ﴾ جا تو به و که سه و وینه ی نهو مزگینی سزایه کی ئیش پیگه یه نه ری پییده ﴿ **و إذا علم من آياتنا شیئا اتخذها هزوا** ﴾ وه کاتی شتیکیش له نایه ته کانی ئیمه فیږ بوو بئ و بزانی گالتیه به هه موو

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
حَمْدٌ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ الْقُرْآنَ الْعَرَبِيَّ الْمَكِيدَ (۱) إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّمُؤْمِنِينَ (۲) وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُذُّ مِنْ دَابَّةٍ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ (۳) وَأَخْلَفَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ رِزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيحِ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (۴) تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَنْزِيلُهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ (۵) وَبِذِّكْرِ الْاَفَاكِ اِثِمٌ (۶) يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تُنْزِلُ عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ (۷) وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ (۸) مِّنْ وَرَائِهِمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (۹) هَٰذَا هُدًى وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا رِجْزٌ أَلِيمٌ (۱۰) اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلُكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (۱۱) وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَفْكُرُونَ (۱۲)

نایه ته کان ده کرد. کاتی باسی (شجره الزقوم) ده کرا (نه بوجهل) گالتیه نه کردو نه یوت: نه وه که ری و خورمایه! ﴿ **ولنک لهم عذاب مهین** ﴾ نا نه وانه سزایه کی نابرو بهرو ریسواکه ریان بو هیه به هوئی نهو دروو پپرو پالانته یانه وه ﴿ **من ورائهم جهنم** ﴾ له به رده م و له پشت سه ریانه وه دوزخ هیه ﴿ **ولا یغنی عنهم ما کسبوا شیئا** ﴾ وه هیچ شتیکیان ئی ناگیږیته وه نه وه ی پیدایان کردبوو له دارایی و منال، وه له (ثالی عیمران: ۱۰) ده فرموی: (لن تغنی عنهم اموالهم ولا اولادهم من الله شیئا)، (ولا ما اتخذوا من دون الله اولیاء) وه نهو خوا یانه شیان کردبوونیان به دؤست له باتی خوا هیچ شتیکیان ئی دوور ناخه نه وه ﴿ **ولهم عذاب عظیم** ﴾ و هیمن سزایه کی زور گه وره شیان بو هیه ﴿ **هذا هدی** ﴾ نه م قورئانه مایه ی هیدایهت و رینموونییه بو هه ر که سیک په پره وی لیبکات ﴿ **والذین کفروا بآیات ربهم** ﴾ و نه وانه ش

باوهریان به نایه‌ته‌کانی خواوه‌ندیان، واته، نایه‌ته‌کانی قورئان نیه **﴿لهم عذاب من رجز الیم﴾** سزایه‌کی دهردناکیان بو هیه له سهخت ترین جوړه‌کانی سزای دهردناک.

که‌ویی کردنی دهریاو، نه‌ویی له ناسمان و زه‌ویدایه بو مروؤ؛

﴿الله الذی سخر لکم البحر﴾ هر خدا خو‌یه‌تی که‌ده‌ریای بو ئیوه رامکرد **﴿لتجری الفلک بأمر﴾** تا به‌فرمانی نه‌وکه‌شتی له‌ناویا بکه‌ړی بی نه‌وهی نقوم بین **﴿ولتبتغوا من فضل﴾** تا بتوانن له به‌هره و رۆزی نه‌وبخوانن، به بازرگانی و راو دهره‌نانی شتی به‌نرخ و شتی‌تر له که‌لکه‌کانی‌تری دهریا **﴿ولعلکم تشکرون﴾** به‌شکو سوپاسگوزارو شوکرانه بزئیرین له‌باتی نه‌و بی‌پرواییه‌تان **﴿۱۳ وسخر لکم ما فی السموات وما فی الأرض**

جمیعا منه﴾ هرچی له ناسمانه‌کان و زه‌ویدایه، هرهموو خوا به‌میهره‌بانی خو‌ی بو ئیوهی رام کردوه نه‌ستی‌ره و کی‌وو دهریاو روبرارو دارو درخت و... هتد **﴿ان فی ذلک لآیات لقوم یتفکرون﴾** بیگومان له‌وانده‌دا باس کران نیشانه‌و به‌لگه زورن له‌سهر ده‌سه‌لاتی خوا بو‌خه‌لکی بیربکاته‌وه لییان **﴿۱۴ قل للذین آمنوا یغفروا للذین لا یرجون ایام الله﴾** به‌پرواداران بلی: چاوپو‌شی بکه‌ن له‌نه‌زیه‌ت و نه‌شکه‌نجه‌ی نه‌وانه‌ی که‌ نومیدی رۆژه‌کانی خویان نیه، واته: به‌ته‌مای هاتنی قیامت نین، دیاره نه‌مه و ته‌یه‌کی زور ناجوامیرانه‌ی (عه‌بدوللای کوری ثوبه‌ی) بوو که‌ نه‌یوت به‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ و هاوه‌لانی: (سمن کلبک یا کلبک) نه‌مه مه‌سه‌لیکی عهره‌بی یه، واته: سه‌گه‌که‌ت قه‌له‌و بکه‌ تا خو‌ت بخوات!! مه‌به‌ستی نه‌و ناپاکه له‌هاوه‌لان بوو، که‌ گویا له‌مه‌که‌که‌وه هاتو‌نه‌ته مه‌دینه‌و، نه‌مان په‌نایان داو‌ن که‌چی وای ئیستا لییان هه‌لگه‌راونه‌ته‌وه. **﴿لیجزی قوما بما کانوا یکسبون﴾** ئیوه لییان گه‌رین بو خوا تا نه‌و خو‌ی له‌روژی قیامت‌دا به‌هر خه‌لک‌ک به‌ پی‌ی هه‌وله‌کانیان پاداش بدا **﴿۱۵ من عمل**

قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾ وَأَوَّابْنَاهُمْ بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِثْنَا نَبَاهُ إِيَّانَ رَبِّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾ إِنَّهُمْ لَن يَغْنَوْاكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾ هَذَا صِرَاطٌ لِلنَّاسِ وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ أَجْرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾ وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِيُجْزِيَ كُلَّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

صالحاً فلنفسه﴾ هه‌رکه‌سیک کاریکی چاکی کردبی نه‌وه بو‌خو‌یه‌تی که‌لک و پاداشته‌که‌ی (ومن اساء فعلیها) هه‌رکه‌سیک‌یش کاریکی خراپی کردبی، نه‌وه تا‌وانه‌که‌ی له‌سهر خو‌یه‌تی **﴿ثم الی ربکم ترجعون﴾** پاشان بو‌لای په‌روه‌ردگار تان ده‌گیردرینه‌وه.

منه‌تی خوا به‌سهر جووله‌که‌وه‌و، هه‌لا‌واردنیان:

ئینجا خوی گه‌وره منه‌ت نه‌خاته سهر جووله‌که‌کان چونکه نه‌م چا‌کانه‌ی له‌گه‌ل کردون! وه‌ک نه‌فرمو‌ی: **﴿ولقد آتینا بنی اسرائیل الکتاب والحکمة والنبوۃ﴾** و سویند ده‌خوم که: به‌پراستی ئیم چه‌نده شتانه‌مان به‌(به‌نی ئیسرائیل) به‌خشیی:

۲- حوکم و داوهری.

۳- په یامبه رایتی.

﴿ورزقناهم من الطيبات﴾ وه له حلال، رزق و روزی پاک و خاوین و گوزهرانی خوشمان پیدان ﴿وفضلناهم علی العالمین﴾ و ریزیشان به سهر گه لانی سهرده می خویاندا دا ﴿وآتیناهم بینات من الأمر﴾ و سه بارهت به کاری دینه که شیان گه ئی به لگه ی ناشکراو نمایانمان پی به خشین: پهنودنا مؤژگاری، باسی هاتنی په یامبه ر... هتد ﴿فما اختلفوا إلا من بعد ما جاءهم العلم بغیا بینهم﴾ جاله ناو خویاندا کیشه یان نه بوو له نایینه که یاندا، دواى نه وه نه بی به حقه قیقه تی ناین و نه حکامه کانی، زانینیان بؤ هات، نه ویش له بهر رکه بهری نیوانیان ﴿إن ربك یقضی بینهم یوم القیامة﴾ بیگومان په روه ردگارت رۆزی قیامهت داوهرییان نه کات ﴿فیما کانوا فیه یختلفون﴾ له و کیشمه کیش و مشت و مره یان تییدا بوویان.

وریا بن! به دووی جووله که دا مه چن:

﴿ثم جعلناک علی شریعة من الأمر فاتبعها﴾ له پاش کیشه ی خاوه نامه کان، نیمه نه تۆمان خسته سهر بهرنامه و شریعه تی که ناین، جا تویش شوینی بکه وه به پوختی په پره وی بکه ﴿ولا تتبع اهواء الذین لا یعلمون﴾ شوین هه واو هه و هس و ناره زووی نه و نه زانانه مه که وه ﴿إنهم لن یغنوا عنک من الله شیئا﴾ بیگومان نه وانه هیچ شتی که خواوه له تو دور ناخه نه وه، نه گهر شوینیان بکه ویت، که و ابو هیچ کات تاله موویه که له شریعه ته که ی خوا لا نه دهیت ﴿إن الظالمین بعضهم اولیاء بعض﴾ بیگومان سته مکاران به شیرک، یارو یا وهری یه کترن له دونیا دا ﴿والله ولی المتقین﴾ و په سترای هه قیش (الله) یارو دوستی پاریزگارانه و سهر پرشتی هه موو کاریکیان نه کات ﴿هذا بصائر للناس وهدی ورحمة لقوم یوقنون﴾ نه م قورنانه کومه له به لگه یه که بؤ خه که، بؤ نه وه نایینی راستیان پی بیین، هه روه که مایه ی رینموونی و میهره بانیه بؤ گه ئی که یه قینیان بی به ناخیرهت، دیاره که نه وانه ش نیمانداران، وه که له سوورده تی (به قهره) دا ده فهرموئ: ﴿والذین یؤمنون بما انزل إلیک وما انزل من قبلک وبالأخرة هم یوقنون﴾.

ژین و مردنی موسلمان و کافر وه که یه که نین:

﴿أم حسب الذین اجترحوا السیئات﴾ ناخو نه وانه ی پروایان نیو، گوناح و تاوانیش ده که ن، پییان وایه ﴿ان نجعلهم کالذین آمنوا و عملوا الصالحات﴾ که وه نه وانه یان داده نیین، پروایان هیئا وه کاره چا که کانیان نه انجام داوه؟ هه رگیز شتی و نابی، وه له م نایه ته شدا له و باره یه وه نه فهرموئ: ﴿لا یتوی اصحاب النار واصحاب الجنة، اصحاب الجنة هم الفائزون﴾ ۲۰/۵۹. ﴿سواء محیاهم ومماتهم﴾ پییان وایه ژیان و مردنیان یه که سانه؟ اواته: پییان وایه وه که یه که ده ژین و ده مرمن؟ ﴿ساء ما یحکمون﴾ خراپه نه و داوهریه ده یکه ن، نه گهر پییان و ابیت که هه ردوولا یه که سان ده بن ﴿وخلق الله السموات والارض بالحق﴾ وه خوا ناسمانه کان و زهوی به هه ق دروست کردووه، که و ابو دادگهریش له وه دا نیه، که موسلمان و خراپکار وه ی چیکردووه که بن ﴿ولتجزی کل نفس بما کسبت﴾ وه تاهه موو که سی که به پیی نه وه جه زای بدریقه وه کردوویه تی ﴿وهم لا یظلمون﴾ وه له هه مان کاتیشدا سته میان لیناکری.

مروقی ناره زوو پهره ست ده بیته موشریک :

﴿ **افرايت من اتخذ إلهه هواه** ﴾ نایا تو ئه و که سته دیتوو که هوا و ناره زوی خوئی ده کرده خواو دهیپرست؟! واته: هر که سی - له باتی په پرده وی له نایینی خوی به هق - شوینی هوا و هه وده سی خوئی بکه وی، کافرو بی باوره ﴿ **واضله الله على علم** ﴾ وه خوا - له سهر زانینی که به رامبه ر ئه و که سه بوویه تی، پیش ئه وه دروستی بکات - گومرایکردوه ﴿ **وختم على سمعه وقلبه** ﴾ وه موریشی به سهر گوئی و دلیدا ناوه، هیچ خیرو بیرکیان تیناچیت ﴿ **و جعل على بصره غشاوة** ﴾ و پهرده یه کیشی به سهر چاویدا هیناوه ﴿ **فمن يهدیه من بعد الله** ﴾ جا کی هیه پاش خوا رینمایی ریی راستی بکات، نه گهر ئه و خوئی نه یکا؟ ﴿ **افلا تذکرون** ﴾ ده نایا

ناموزگاری ناگرن؟ ﴿ **وقالوا ما هی إلا حیاتنا الدنیانموت**

ونحیا ﴾ هاو به شدانه رکان و تیان: جگه لهم ژیا نی دنیا یه مان، شتیکی تر له گوږدا نیه، بو خومان نه ژین و نه مرین. واته: دهسته یه که نه ژیی و دهسته یه که نه مری، ئیتر دوا ی ئه وه نه زیندوو بوونه وه هیه، نه لیپر سینه وه!! ﴿ **وما یهلکنا إلا الدهر** ﴾ وه ههر سروشت و زه مان و روزگاره ده مانمرینی و له ناومان ده بات. له وه نه چی ئه وانه هه ندیک بوو بن، پروایان و ابوو بی که هه مووشتیک ههر به دهستی سروشت و روزگاره، له وانه که پییان و توون (دههری)، نیستایش پاشماوه یان له هوژراوه و په خسانی شاعیره کانداهه بییری: (وه که ئه م وشانه: فهله که! زه مانه! غه دار! چه رخی چه پگه را... هتد)، جا ئه وانه له هه موو سات و سهرده میکدا سهریان هه لداوه سهر هه لئده ن و، هه ولی چه سپاندنی ئه و بیروکه یه ئه دهن، به و هیوا یه وه خه لکی له شهرعی خوا دور بخه نه وه، گومانیش نییه له وه دا که به خهستی خویشیان سهرگردانن، جگه له شوینکه و تووه کانی شیان.. ئه وه کو مه لی ساده و ساویلکه یه ". نیمامی (موسلیم) ئه م

﴿ **أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ** ۱۲ وَهُوَ عَلَىٰ عِلْمٍ وَحْمٍ عَلَىٰ سَمْعِهِ ۖ وَلِقَبِهِ ۖ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً ۖ فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ ۖ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۚ ۱۳ ۚ وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُبَدِّلُهَا إِلَّا الْأَدْهَرُ وَمَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ۚ ۱۴ وَإِذَا نُنْفِثُ عَلَيْهِمُ الْمَاءَ يَأْتِئُتُ مَا كَانُوا حُجَّتَهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا اتَّبَوْنَا أَتَابًا ۚ وَإِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۚ ۱۵ ۚ قُلِ اللَّهُ يُخَيِّكُم ثُمَّ يُبْسِتُكُمْ ثُمَّ يُجْمَعُ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَمَةِ لَارِبٍ فِيهِ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۚ ۱۶ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُحْسِرُ الْمَظْلُومُونَ ۚ ۱۷ ۚ وَتَرَىٰ كُلَّ أُمَّةٍ جَائِعَةٍ ۖ كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَىٰ إِلَىٰ كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۚ ۱۸ ۚ هَذَا كِتَابُنَا يُطَوَّلُ عَلَيْكُمْ فِي الْبَاقِ ۖ إِنَّ كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۚ ۱۹ ۚ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ۚ ۲۰ ۚ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ ءَابَتِي تُنْفِثُ عَلَيْكُمْ فَأَسْتُكِبَرْتُمْ وَكُنتُمْ قَوْمًا مُجْرِمِينَ ۚ ۲۱ ۚ وَإِذْ قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ ۖ وَالسَّاعَةُ لَارِيبٌ فِيهَا فَلَمَّ مَا نَذَرْنَا مَا السَّاعَةُ ۖ إِنْ نَظُنُّ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُتَّبِقِينَ ۚ ۲۲ ۚ

فهرموده یه هی هیناوه: ((لا تسبوا الدهر، فإن الله هو الدهر)). پیشه و شافیعی ئه لی: عه ره به کان له سهرده می جاهیلیه تدا که به لا و نه هه مته یکیان تووش ده بوو ئه یان وت: (یاخیه الدهر)، ئه و روودا وانه یان ده دایه پال سال و زه مان و جنیویان ئه دا، خو له واقع و بنه رته شدا ههر خوی گه وره یه ئه و کارانه ئه کا، جا که و ابوو وه ک جنیویان به خوا دابی وایه، چونکه له هه قیه تدا خوا خو یه تی زه مانه ده گیر ی و (فاعیل-ه)، (ثین که سیر). (وما لهم بذلك من علم) ئه وانه ش ئه و قسه ئه کهن، هیچ جو ره زانستیکیان له و باره وه نیه، ههر له خو یانه وه ئه و قسه یه ده کهن، واته: ئه وه ی ده یلین له ری زانسته وه نیه ﴿ **إن هم إلا یظنون** ﴾ به لکو ته نها گومان نه به ن، گومان به و لا وه هیچ دلناییه کیان نییه ﴿ **وَإِذَا تَلَّتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٌ** ﴾ هه رکات نایه ته روونه کانی نیمه یان به سهره بخوینرته وه که به لگهن بو زیندوو بوونه وه ﴿ **ماکان حجتهم إلا ان قالوا اتتوا بآبائنا إن کنتم صادقین** ﴾ هیچ به لگه یه کیان نه بووه، ئه وه نه بی

ئەلین: ئەگەر راست ئەكەن زیندوو بوونەو هەیه دەسابوو باپیرانمان بۆ زیندوو بکەنەو بویمان بێن ﴿**قل الله يحييكم ثم يميتكم**﴾ بلی: هەر خوا دەتانژێنی، پاشان دەتانمیرێنی ﴿**ثم يجمعكم إلى يوم القيامة لا ريب فيه**﴾ پاش زیندوو بوونەو هەمووتان کۆئەکاتەو بۆرۆژی هەستانەو، کە بۆ هاتنی هیچ گومانیک نیە ﴿**ولكن أكثر الناس لا يعلمون**﴾ بەلام زۆربەى خەلکی نازانن ﴿**والله ملك السموات والأرض**﴾ هەر بۆ خوا یە دەسەلاتی ناسمانەکان و زەویى ﴿**ويوم تقوم الساعة يومئذ يخسر المبطلون**﴾ و ئەو رۆژە کە قیامەت بەرپا دەبێ، هەموو ناھەقکاران زیانەندو رەنجەرۆ ئەبن ﴿**وترى كل أمة جاثية**﴾ هەموو ئوممەتیکیش ئەبینی: لەترسا بەسەر چۆکدا کەوتوون، بێ دەسەلات و ملکەچ ﴿**كل أمة تدعى إلى كتابها**﴾ هەموو ئوممەتیکیش بۆەرگرتنی نامەى کردەو هەکانى خۆى بانگ دەکری ﴿**اليوم تجزون ما كنتم تعملون**﴾ پێیان ئەوتری: ئەو ئەمڕۆ، لەراست هەر کارى کردوتانە، پاداش ئەدرێنەو، کردەو هەکانتان گشت فەتکۆپى دەکەین:

﴿**هذا كتابنا ينطق عليكم بالحق**﴾ پێیان ئەوتری: ئەمە کتیبى ئێمە یە فریشتەکان تۆماریان کردووە، بەدادگەرانیە شایەتیتان لەسەر ئەدات ﴿**إنا كنا نستنسخ ما كنتم تعملون**﴾ بێگومان ئێوە هەشتیکتان دەکرد، ئێمە ئەمان نووسی، واتە: فریشتەکان بە فەرمانى خویمان، نوسخەیان لەبەر ئەگرتەو ﴿**فأما الذين آمنوا و عملوا الصالحات**﴾ ئینجا ئەوانەى کە بپروایان هینا و کارە چاکەکانیان ئەنجامدا ﴿**فیدخلهم ربهم في رحمته**﴾ پەرورەدگاریان ئەیانباتە ناو بەزەبى (بەهەشتى) خۆیەو، جاخوا بەبەهەشت ئەفەرموی: ((انت رحمتى، ارحم بك من اشاء)) متفق علیه. ﴿**ذلك هو الفوز المبين**﴾ ئاوەو یە سەرکەوتنى گەورە ﴿**وأما الذين كفروا**﴾ خۆ بەوانە بێ باوەرین ﴿**أفلم تكن آياتي تتلى عليكم**﴾ ئەوتری: ئایا ئایەتەکانم بەسەرتاندا نەخوینرایەو، تا ئاوا نەكەن بە خوێتان؟ ﴿**فاستكبرتم**﴾ جاخوێتان بەزلزادى دەمارگیری نەیهیشت بپروا بێن؟ ﴿**وكنتم قوما مجرمين**﴾ دیارە ئێوە گەلیكى تاوانکار بوون ﴿**وإذا قيل إن وعد الله حق**﴾ وەکاتى بگوتراباکە بەلێنى خوا - بە جەزای قیامەت - هەق و راستە ﴿**والساعة لا ريب فيها**﴾ و قیامەتیش هیچ گومانى تێدا نیە ﴿**قلتم ما ندرى ما الساعة**﴾ ئەتانوت: نازانین قیامەت چیە؟ ﴿**إن نطن إلا ظنا**﴾ دلێانین بە هاتنى، ئێمە تەنها گومانیکمان هەیه بۆ هاتنى، ئەویش بەدەم ئەم و ئەو هەو ئەبیسیتن ئەلێن قیامەتێک دێت ﴿**وما نحن بمستيقنين**﴾ وە ئێمە یەقیندار نەبووین بە هاتنەکەى ﴿**وبدأهم سيئات ما عملوا**﴾ وەزشتیەکانى کارەکانیان بۆدەرکەوت ﴿**وحاق بهم ماكانوا به يستهزئون**﴾ و ئەوسزایەش لا قرتیان پى ئەکرد، دەوریدان ﴿**وقيل اليوم ننساکم**﴾ پێیان وترا: وا ئەمڕۆ ئێمە، ئێوە فەرامۆش ئەکەین ﴿**كما نسيتم لقاء يومكم هذا**﴾ هەرچۆنى ئێوە دیدارى ئەمڕۆ ئێمەتان لەبیرکرد، ئێوە پێتان وابوو هەرگیز بەم رۆژە ناگەن! لەفەرمودە یەکی رەوادا - موسلیم) هیناویەتى - هاتووەکە: خوا لە رۆژی قیامەتا بەهەندى لە بەندەکانى دەلى: ئایا جووتە نەکردییت لەگەڵ هاوسەرى خوێت؟ ئایا پێزم نەگرتی؟ ئایا ئەسپ و وشترى مایم بۆ رام نەکردییت؟ ئایا وازم ئی نەهینایت بپیتە سەرۆک و ئیسراحت بەکەیت... ئەویش دەلى: بەلى ئەى پەرورەدگار! ئەفەرموی: ئایا نەت دەزانى رۆژێک دێتە دیدارم؟ دەلى: نەخیر، جا خوا ئەفەرموی: کەوابوو مەنیش ئەمڕۆ ئێوە لەبیر ئەکەم، هەر وەکو تۆ منت لەبیر کرد. ﴿**وماواکم النار**﴾ وەجێشتان ناگرى دۆزەخە ﴿**وماکم من ناصرين**﴾ وە هیچ کەسیش یارو یاورتان ناییت تا لەو سزایە پزگارتان بکات ﴿**ذلکم بأنکم اتخذتم آیات الله هزوا**﴾ ئەوەشتان بەو ھۆیەو یە کە ئێوە نایەتەکانى خواتان کردبوون بە گالتهو گەپ! ﴿**وغرتکم الحیاة الدنیا**﴾ و ژیاى دۇنیاش چەواشەى کردبوون ﴿**فالیوم لا یخرجون منها**﴾ جائەمڕۆکە بەهیچ شیوێکە لە دۆزەخ دەرناهێنرێن ﴿**ولا هم يستعتبون**﴾

وهداوی رازیکردنی خوایشیان لیئاگریت به بیانوو هیئانه وه ﴿ **فَلله الحمد رب السموات ورب الأرض** ﴾ جا سوپاس هر بؤ خوای پورهردگاری ئاسمانه کان و پورهردگاری زهوی ﴿ **رب العالمین** ﴾ و پورهردگاری هه مووجیهانه کان ﴿ **وله الکبریا فی السموات والأرض** ﴾ وگه ورهیی له ئاسمانه کان و زهویدا هر بؤ ئه وه، بؤیه له م فهرمووده قودسیه دا ده فهرمووی: ((العظمة إزاری، والکبریا رداشی، فمن نازعنی واحداً منهما اسکنته ناری)) موسلیم. ﴿ **وهو العزیز الحکیم** ﴾ هر ئه ویشه ده سه لاتداری جوانکار.

له ۸/ی (رهجه ب) ی (۱۴۱۷) ک، بهرامبه ره ۱۹/۱۱/۱۹۹۶ ز، له نووسینی ته فسیری سوره تی (جاثیه) بوومه وه، له شاری (مهروان) ی کۆماری ئیسلامیی (ئییران). سوپاس و ستایشیش بؤ خوای تاک و ته نیا،

خاوه نی هه موو بوونه وه.

کۆتایی جزمی بیست و پینجه م

و لله الحمد والمنة

*** **

۴۶- سوورته تی (نه حفاف) ه

مه ککه بییه و (۲۵) نایه ته

به ناوی خوای به خشنده ی میهره نان

مه بهستی ئه م سوورته ش، هر له مه بهستی سوورته

مه ککه بییه کانی تر ده کات، له سه ره تاوه باس له گرنگی

قورئان ئه کات، ئینجا باس له و بته پرستانه ده کات، پییان

وايه بته کانیان له دوا روژدا تکایان بؤ ئه که ن! پاشان هندی

له ره خنه کانیان له قورئان دینی، دواتر باسی دوو دهسته له

مروقه کان ئه کات، دهسته یه کیان له سه ر ری هیدایه تن، ئه وی

تریان گومرا و سه رلیشیوان، باسیکی (هوود) ئه کات،

کۆتاییشی دیت به وه که: جنیه کان چه ند که سیکیان گوئیان

له قورئان گرت و، سه ره نجام برویان هیئا، جا که گه رانه وه

بؤ لای قه وم و هۆزه که ی خویان بانگیانکردن بؤ باوه رو

ئییمان.

قورئان له خواوه یه و، بونه وهریش ئه و به دیهیناوه:

﴿ **بسم الله الرحمن الرحيم** * **حم** ﴾ مه بهست به م جوژه پیتانه دهسته و سانکردنی عه ره به کانه، له بهرامبه ر

قورئاندا، پییان ئه لی: نه گه ر ئیوه گومانیکتان له م قورئانه هیه که له لایه ن خواوه بیئت، ده سا فهرموون له م جوژه

پیتانه ئیوه یش وینه ی ئه و بینن؟! ﴿ **تنزیل الکتاب من الله العزیز الحکیم** ﴾ ئه م قورئانه له لایه ن خوایه کی به توانای

کار جوانه وه دابه زینراوته خواره وه ﴿ **ما خلقنا السموات والأرض وما بینهما إلا بالحق وأجل مسمى** ﴾،

ئاسمانه کان و زهوی و ئه وه ی نیوانیان، به دادگه ری و به ته قدیری ماوه یه کی دیاریکرا و نه بی، دروستمان نه

کردوون، ئیتر پاش ئه و مه ودايه دواپیان دی و، ئیوه یش دینه وه به رده ست خوُم ﴿ **والذین کفروا عما انذروا**

سُورَةُ الْحَقِّفَا

وَبَدَّاهُمْ سَيَّاتٍ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٦﴾

وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنسِفُكُمْ كَمَا نَسِفْنَا لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا وَمَا وَكُمُ النَّارُ وَمَا

لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٧﴾ اذْكُرْ بَأْسَكُمْ اَتَّخَذْتُمْ اَيْدِيَ اللَّهِ هُزُوًا وَعَرَّجْتُمْ

الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا فَاَلْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ يُسْعَوُونَ ﴿٣٨﴾

فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَرَبِّ الْاَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٩﴾ وَلَهُ

الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٠﴾

سُورَةُ الْحَقِّفَا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ مَا خَلَقْنَا

السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا اِلَّا بِالْحَقِّ وَاجَلٍ مُّسَعًّى وَالَّذِينَ

كَفَرُوا عَمَّا اَنْذَرُوْا مُعْرِضُونَ ﴿٢﴾ قُلْ اَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ

دُونِ اللَّهِ اُرْوِي مَا خَلَقُوا مِنَ الْاَرْضِ اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمٰوٰتِ

اَتُنَوِي يَكْتَسِبُ مِنْ قَبْلِ هٰذَا اَوْ اَشْرَفَ مَنْ عَلِمَ اِنْ كُنْتُمْ

صٰدِقِيْنَ ﴿٣﴾ وَمَنْ اَصْلٌ مِّنْ يَّدْعُوْنَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ

لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ اِلَّا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غٰفِلُونَ ﴿٤﴾

وَاٰخِرُ

۵۰۲

معرضون ﴿ نهوانه ی پروایان نههیناوه روو وهر نهگپن لهوهی پیئی ترسینارون له دروستکردنه وهیهکی نوئی بو جهزا! ﴿ **قل اریتم ماتدعون من دون الله** ﴾ نهی محهمهدا ﷺ پییان بلی: ههوالی نهو پهستراوانهم بدهنی که: ئیوه لهباتی خوا نهیانپهرستن و هاواریان بو دهبه؟ ﴿ **رونی ماذا خلقوا من الارض** ﴾ نهوانه لهم زهویهدا چییان دروستکردوه، نیشانمی بدهن؟ ﴿ **ام لهم شرك فی السموات** ﴾ یان له دروست کردنی ئاسمانهکاندا بهشداریکیان ههیه؟! ﴿ **نتونی بکتاب من قبل هذا او اثاره من علم** ﴾ وه نهگهر هاویهشییان ههیه، ده کهواته نامهیهکی ئاسمانیم نیشانبدهن که لهپیش هاتنی نههم قورئانهدا بوتان هاتبیت، وه یان شوینهواریکی زانستی له رابوردووانهوه که بهلگه بیت لهسهر قسهکهتان، ئادهی یهکی لهمانهم بو بینن ﴿ **ان کنتم صادقین** ﴾ نهگهر ئیوه راست نهکن نهوانه هاویهشی خوان ﴿ **ومن اضل ممن يدعو من دون الله من لا**

یستجیب له إلى يوم القيامة ﴾ کی لهوکهسه گومراتره - جگه له خوا- شتی بپهرستی، که تا روژی قیامهت به دهنگیهوه نایه و وهلامی دوعاو پارانهوهی ناداتهوه ﴿ **وهم عن دعائهم غافلون** ﴾ نهوانه لهپهرستی و هاواردهکش بی ئاگا و غافلن، چونکه دارو بهرد وهلامیان له کوئی بوو؟، دیاره لهو سهردهمهده هندی کهس دارو درهختی نهپهرستن! هندیکی تر فریشته! هندیکی دی شهیتان.. هتدا، بویه ئاوا سهر زهنشتیان دهکا. ﴿ **وإذا حشر الناس كانوا لهم اعداء** ﴾ وه کاتی خه لکی کوکرانهوه بو حیساب بتهکان دهبه به دورژمن بوپتهپرستهکان. ﴿ **وكانوا بعبادتهم کافرین** ﴾ بی لهوهش حاشا له بتهپرستنهکیان دهکن، وه له فهرمایشستی: (واتخذوا من دون الله آلهة لیکونوا لهم عزا کلا سیکفرون بعبادتهم ویکنونون علیهم ضدا) (۸۱/۱۹-۸۲)، تهئکید لهسهر هه مان مانا و مه بهست دهکات.

رهخنه ی موشریکان دربارهی قورئان و پیغه مبهرو وهلامیان:

﴿ **وإذا تتلى علیهم آیاتنا بینات** ﴾ وه کاتی نایه ته روون

وإذا حشر الناس كانوا لهم اعداء وكانوا بعبادتهم کافرین ﴿۶﴾ وإذا تتلى علیهم آياتنا بینت قال الذین کفروا للحق لمآجا هم هذا سحرمین ﴿۷﴾ أم یقولون افترنه قل ان افتریته فلا تمکون لی من الله شیء هو أعلم بما فیضون فیہ کفی به شهیدا بینی وینکروا وهو الغفور الرحیم ﴿۸﴾ قل ما کنت بد عا من الرسل وما ادری ما یفعلن ولا یمکن ان ینع إلا ما یوحی الی وما أنا إلا نذیر مبین ﴿۹﴾ قل آءه یسر ان کان من عند الله وکفرتم به وشهد شاهد من بنی اسرائیل علی مثله فقامن واستکبرتم ان الله لا یمدی القوم الظالمین ﴿۱۰﴾ وقال الذین کفروا للذین آمنوا لو کان خیرا ما سبقونا الیه واذ لم یهتدوا به فسیقولون هذا افک قدیمر ﴿۱۱﴾ ومن قبله کتب موسی امانا ورحمة وهذا کتب مصدق لسانا عربیا لیسذر الذین ظلموا وبشری للمحسین ﴿۱۲﴾ ان الذین قالوا ربنا الله ثم استقموا فلا خوف علیهم ولا هم یحزنون ﴿۱۳﴾ اولئک اصحاب الجنة خلدین فیها جزاء بما كانوا یعملون ﴿۱۴﴾

و ئاشکراکانی ئیمه یان بهسهر بخوینریتتهوه "له لایه ن تووه نهی موحه ممهده ﷺ ﴿ **قال الذین کفروا للحق لما جاءهم** ﴾ نهوسا نهوانه ی که خوانه ناس و بی پروان بهو بهرنامه راست و دروسته که بویان هاتووه نهلین: "﴿ **هذا سحر مبین** ﴾ نهمه جادویهکیروون و ئاشکرایه "به لای هه موو کهسیکه وه" ﴿ **ام یقولون افتراه** ﴾ یان نهلین: محمد خوئی نهو قورئانهی ههلبهستووه!! "نهوهنده ساده گیله پیاون" ﴿ **قل ان افتریته فلا تملکون لی من الله شیئا** ﴾ پییان بلی: نهگهر خویم نهو قورئانهم ههلبهستی، نهوه به زوویی خوا سزام دهدا، وهئیوهش له بهرانبهر دسه لاتی خواوه ناتوان هیچ شتی که من بکن. وهک له سوردهتی تردا نهفه رمووی: ﴿ **قل انی لن یجیرنی من الله احد ولن اجد من دونه ملتحدا، إلا بلاغا من الله ورسالاته..** ﴾ (۷۲/۲۲-۲۳)، وه ههروا دهفه رمووی: ﴿ **ولو تقول علینا بعض الاقاویل لاخذنا منه بالیمین، ثم لقطعنا منه الوتین، فما منکم من احد عنه حاجزین** ﴾، (۶۹/۴۴-۴۶). ﴿ **وهو اعلم بما فیضون**

فیه ﴿خوای زانتره سبهرت بهو قورئانه که ئیوه رو ئه چن تییدا: جاری ئهلین: جادووه، جاری دهلین شیعوو هؤنراویه.. هتدا! ﴿کفی به شیهدا بینی و بینکم﴾ من هر خوام بهسه که شایه د بیت له نیوان من و ئیوه دا "بو گواهیی له سهر راستیی من و، ناراستیی ئیوه، ﴿وهو الغفور الرحیم﴾ وه ئه ویشه لیبوردهی میهره بان بو ئهوانه ی تهوبه بکه ن ﴿^۱ قل ما کنتم بدعا من الرسل﴾ پییان بلی: که من یه کهم کهس نیم، له پیغه مبه ره کاند تا ئینکاری په یامه کهم بکه ن. نه خیز، به لکو پیش من چه ندان په یامبه ری تر هاتوو، که ئهوانیش هر ئه وهی منیان وتوو ﴿وما ادری ما یفعل بی ولا بکم﴾ و نایشزانم چی به سهر من وچی به سهر ئیوه دا ده هیئری؟ چونکه گشت بریاره کانی خوا له منه وه ناریدارن. عه لی کوپی ئه بی ته لحه له ئین عه باسه وه - خوا لییان پازی بی- ده لیت: پاش ئه و نایه ته ی: (وما ادری ما یفعل بی ولا بکم) ئایه تی: (لیغفر لك الله ماتقدم من ذنبك وما تأخر..). هات بو وه لامی ئه و (وما ادری.. وه، بو وه لامی موسلمان ه کانی ش ئایه تی: (لیدخل المؤمنین والمؤمنات جنات تجري من تحتها الأنهار) هات. ته فسیری ته به ری: ۹۹/۲۲. ﴿ان اتبع الا ما یوحی الی﴾ من په پیره وی ههرله وهی ده کهم، که له لایه ن خوا وه بوم دیت ﴿ان انا الا نذیر مبین﴾ من هر بیدار که ره وه و تر سین نه ریکی ئاشکرام، له وه به ولاره هیچی ترم به ده ست نیه، جا که وابوو من خه ریکی کاری خوم و، ئیوه ش خه ریکی کاری خوتان بن ﴿^۲ قل ارايتم ان کان من عند الله وکفرتم به﴾ پییان بلی: باشه چ ده بینن و حالتان چو ن ده بیت ئه گهر، روشن بوویه وه ئه م قورئانه له لایه ن خوا وه بیت و، ئیوه ش هر بر وای پی نه که ن؟! ﴿وشهد شاهد من بنی اسرائیل علی مثله فامن واستکبرت﴾ وه شایه تی ک زانایه کی پله به رز- عه بدولای کوپی سه لام- له نه وه ی یه عقوب گواهیی له سهر وینه ی واتای قورئان دا ئنجا بر وای به (محمد و به قورئان) هیئا، وه ئیوه ش هه رخوتان به گهره زانی له بروه یئان، ئایا ئیوه سته مکار نین؟! ﴿ان الله لایهدی القوم الظالمین﴾ به راستیی خوا هیدایه ت و رینوینی قهومی سته مکار واته: کافر ناکات، چونکه به ئاره زووی خو یان ئه وریگه یانه هه لبرژاردوو.

قورئان که لامی راست و ره وای خوا یه:

﴿وقال الذین کفروا للذین آمنوا﴾ وه بی باور ه کان سبهرت بهوانه ی ئیمان و بر وایان به قورئان هیئانوو و تیان: ﴿لو کان خیرا ما سبقونا الیه﴾ ئه گهر نه وه ی موحه ممه د پیی هاتوو، واته: قورئان شتیکی چاک بوویه ئه وه ژارانه (سوهیب و عه ممارو بیلال) پییشان نه ده که وتن له ئیمان هیئان پیی!! چونکه ئیمه ی خاوه ن ری ز لای خوا ﴿وان لم یهتدوا به﴾ وه وه ختی په یان پی نه برد، واته: په یان به قورئان نه برد ﴿فسیقولون هذا افک قدیم﴾ جا ده یانوت: ئه مه نه فسانه و درویه کی هه لبه ستر وای کونه له پی شینانه وه ما وه ته وه بو یان!! بویه ئیمه بر وای پی ناکه ی ن! ئه مه له گهره تر ی جوری نکوولی هه ق و، خو به زل زانین و خه لک به کهم زانینه، که پیغه مبه ره ﷺ ده رباره ی ئه فهرمووی: (بطر الحق وغمط الناس) (متفق علیه) مسلم: ۹۳/۱. واته: کیرو خو به زل زانین بریتیه له نکوولی هه ق و خه لک به کهمزانین ﴿^۳ ومن قبله کتاب موسی اِماما ورحمة﴾ له پیش ئه م قورئانه ی شه وه خوا نامه که ی موسای دابه زاندو کردی به پی شه واه به زهی بو به نی ئیسرائیل. خو له مه دا هیچ مشت ومرتان نبیه، ده ی هر له و نامه یه دا موژده ی هاتنی پیغه مبه ره ﷺ ئه دات ﴿وهذا کتاب مصدق لسانا عربیا﴾ ئه م قورئانه ش نامه و کتیبه که سه لمینه ری ته ورات و کتیبه پی شووه کانی خویه تی به زمانیکی پار وای عه ربی هاتوو ﴿لینذر الذین ظلموا﴾ تا سته مکاره کان بتر سیننی به سزای دوزخ ﴿وبشری للمحسنین﴾ و به چاکه کارانیش موژده به خش بیت به به هشت که وابوو کتیبیکی ئاوا چو ن ده گونجی در و و نه فسانه ی پی شووان بی؟! ﴿ان الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا﴾ به راستیی

ئەو كەسانەى كە دەلّين: پەروردگارمان (الله) يەو، پاشان پابەندى ئەو ئيمانە دەبن و پيڭ و پيڭ لەسەر پيڭاي راست، دەوہستى و ھەرگيز بەراست و چەپدا لا نادنە ﴿فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون﴾ ئەوانە ھيچ بيم و ترسيڭيان لەسەر نايبت "لەپاشە پوژدا" و خەفەتبارو دل زويريش نابن، بۇ دونيايان و بوى پەشيمان نابن ﴿^{۱۴} اولئك اصحاب الجنة خالدين فيها جزاء بما كانوا يعملون﴾ ئەوانە بەوصيفەتانە، يارانى بەھەشتن، بەھەتاهەتايى تييدان، لە پاداشتى ئەو كارو كردهوانەدا كردوويانە.

سپاردەى خوا لەمەرباب و دايگەوہ:

ئيتير پاش فەرمان بەيەكتاپەرستىي و ئىخلاص بۇ خوا، فەرموى: ﴿^{۱۵} ووصينا الإنسان بوالديه إحسانا﴾

فەرمانمان بە ئادەمزاد دا بەچاكەكردن لە گەل دايك و بابوكى

﴿**حملته امه كرما ووضعتہ كرما**﴾ دايكى بە ئەو پەرى

سەختىي و ناپەھەتى و نازارەوہ بە پيستی سك ھەليگرت و

(دووكيان بو)، و زور بەدژواريش داينا، ئيتير چۆن گوئ

رايەلىي نەكریت؟ ﴿**رحمته وفضاله ثلاثون شهرا**﴾ وەماوہى

دووكيانىو، لە شیر برينەوہى (۳۰) مانگى خاياند، واتە:

بەھەمووى دوو سال و نيوى خاياند، ئەم ئايەتەو ئايەتى

﴿**وفضاله في عامين**﴾ (۱۴/۳۱) ھەردووكيان ئەندازەى لای

خوارووى مانەوہى منداڵ لە سكى دايكيدا ديارىي ئەكەن بە

شەش مانگ، وە ماوہى شیر خواردنيش ديارى دەكات بە

دوو سال ﴿**حتى إذا بلغ اشده**﴾ تا ئەو ئادەمیزادە كاتى

گەيشت بەكەمالى ھيزو ژيرى خوئ ﴿**وبلغ أربعين سنة**﴾

وگەيشت بە تەمەنى چل سالىي، ديارە ئيتير كاتى ئەوہيە كە

بەچاكى روو بكا تەوہ خوای خوئ، بويە ﴿**قال رب اوزعنى ان**

اشكر نعمتك التى انعمت على وعلى والدى﴾ وتى: ئەى

پەروردگارم!! پامەينەو كۆمەكەيم بكە كە سوپاسى ئەو نازو

نيعمەت و بەھرەيەت بكەم كە بە من و بابوك و دايكەت داوہ،

ووصينا الإنسان بوالديه إحساناً حملته أمه كرها ووضعته كرها وحمله، وفصله، ثلاثون شهراً حتى إذا بلغ أشده، وبلغ أربعين سنة قال رب اوزعنى أن أشكر نعمتك التى أنعمت على وعلى والدى وأن أعمل صالحاً ترضاه وأصلح لى فى ذرىتي إني تبت إليك وإني من المسلمين ﴿^{۱۵} أولئك الذين نقبل عنهم أحسن ما عملوا وونجاو عن سيئاتهم فى أصحاب الجنة وعد الصدق الذى كانوا يعدون ﴿^{۱۶} والذى قال لولديه أفي لكم أعدائى أن أخرج وقد خلت القرون من قبلى وهما يستغيثن الله وبك إيمان إن وعد الله حق فيقول ما هذا إلا أسطير الاولين ﴿^{۱۷} أولئك الذين حق عليهم القول فى أمر قد خلت من قبلهم من الجن والإنس إنهم كانوا خسرين ﴿^{۱۸} ولكل درجت مما عملوا وليوفىهم أعمالهم وهم لا يظلمون ﴿^{۱۹} ويوم يعرض الذين كفروا على النار أذهبتم طينيتكم فى حياتكم الدنيا واستمتعتم بها فاليوم تجزون عذاب الهون بما كنتم تستكبرون فى الأرض بغير الحق وبما كنتم تفسقون ﴿^{۲۰}

راسپاردنى مروؤ بە چاكە كردن لەگەل بابوك و دايكا لە گەلى جینگەدا ھاتووە، وەك: (وقضى ربك ألا تعبدوا إلا إياه

وبالوالدين إحساناً) (۲۳/۱۷) وە وەك (ان اشكر لى ولوالديك إلى المصير) (۱۴/۳۱). ﴿**وان اعمل صالحا ترضاه**﴾ وەكە

كردهوہيەكى چاكى وا ئەنجام بەدم تۆ لىي رازى بيت ﴿**واصلح لى فى نريتى**﴾ وە نەوہو منداڵەكانيشم بۇ صالح و

چاك بكە. ﴿**إني تبت إليك وإني من المسلمين**﴾ بيگومان من لە رابردووم پەشيمانم و بۆلاى تۆ دەگەريمەوہ، وە

بەراستى من لە موسلمانانى فەرمانبەردارم، دەتويش لىم خوئ ببە. تيبينى: لە سياقى ئەم ئايەتەوہ وا دەرەكەوئ

كە مەبەست بە (الإنسان) لە فەرمايشتى: (ووصينا الإنسان..) دا، كەسيك بووہ لە سەر دەميكدا ژياوہ، وە

فەرمووہى: (وحمله و فضاله ثلاثون شهراً..) دەلالەت لەسەر ئەوہ دەكات.

ئینجا خوايش به باشتري شيوه پاداشتي ئەداتەو، وەك ئەفەرموى ﴿**أولئك الذين نتقبل عنهم احسن ما عملوا**﴾ ئا ئەوانە كەسانىكەن كە ئىمەش كارە چاكەكانيان ئى وەرەگريى و پاداشتيان ئەدەينەو، ﴿**ونتجاوز عن سيناتهم في اصحاب الجنة**﴾ و لەگوناھو تاوانيشيان ئەبوورين، وە لەپريى بەھەشتيەكاندا دەبن ﴿**وعد الصدق الذي كانوا يوعدون**﴾ ئەمەش ئەو بەلئە راستە بوو، كە ھەميشە لەسەر زمانى پەيامبەرەكان پييان ئەدرا، بەلى.. ئەومرۆفە نموونەى مرۆفەى راسال و چاككاربوو لە گەل دايك و باوكيدا.

مندائى لاسار لەگەل باب و دايكيدا:

﴿**والذى قال لوالديه اف لكما**﴾ وە ئەو ھەيش بە باوك و دايكى خۆى گوت: ھاوار و ئۆف لەدەست ئىوھ
﴿**اتعداننى ان اخرج وقد خلت القرون من قبلى**﴾ ئايائىو بەلئەن بەمن ئەدەن كە جارى تر دەر بەئىنریمەو لە گۆرو
زیندوو بکريمەو، و ئەو ھەسەلە ھەسەلە كە خەلکى زۆر لە پيش منەو پويشتوو و مردوو و ھىچ كەسيان
ئى زیندوو نەبوئەو ﴿**وهما يستغيثان الله ويك آمن**﴾ وە دايك و باوكيشى پەنايان بەخوا دەبرد كە پريموونى كورە
كافرولاسارەكەيان بكا و دەيانگوت: تياچووى خۆت باومر بەئە، بە پاشە پۆزو زیندوو بوونەو ﴿**إن وعد الله حق**﴾
بەراستى بەلئەنى خوا بە زیندوو بوونەو ھەق و راستە ﴿**فيقول ما هذا إلا اساطير الأولين**﴾ كە چى بىليكدانەو
ئەو ھەيش دەيگوت: ئەم قسانە چيە، زیندوو بوونەو چى؟ ئەمە ھەرئەفسانەو پەرپالانتەى پيشيانەو شتى تر
نيە، ئەم مرۆفەش نموونەى مرۆفەى كافرولاسار بوو لە گەل دايك و باوكى. ﴿**أولئك الذين حق عليهم القول**﴾
ئائەوانەش كەسانىكەن كە فرمايشتى خوا بە سزا بەسەريانداچەسپاوه ﴿**فى امم قد خلق من قبلهم من الجن والإنس**﴾ ھەربەدەردى ئوممەت و گەلانى پيشين لە جندوكەو مرۆ لەسەريان كەوت و ھاتە دى، واتە: خەلکى
زۆريش لە پيشيانەو سەريچىيان كردو سزاي خويان بەسەردا درا، جا ئەميش وەك ئەوان گيرۆدەبوو ﴿**إنهم كانوا خاسرين**﴾ بەراستى ئەوانە ھەرھەمويان زيانمەند بوون ﴿**ولكل درجات مما عملوا**﴾ وەبۆ ھەريەك لە برودادرو
بى پرۆاي باسكراو چەندين پلە ھەيە لە پاداشتى ئەو ھەيە كەردوويانە ﴿**وليوفيهام اعمالهم وهم لا يظلمون**﴾ وەتا خوا
بەتيرۆ تەسەل پاداشتى كارو كەردەوكانيان بەداتەو ھەناھەقى و ستەميشيان ئى ناكرى ﴿**ويوم يعرض الذين كفروا على النار**﴾ وە پۆژىك ئەوانەى كە بى باومر بەرامبەر ئاگر رائەنوئيرين و نيشانيان ئەدرى ﴿**أذهبتم طياتكم فى حياتكم الدنيا**﴾ پييان ئەوترى: ئىوھ لە ژيانى دونيادا، ھەرچى خوشىو، رابواردنيكتان ھەبوو ئەنجامتاندا، ئيتەر
بەشى ئيرەتان نەھيلايەو ﴿**واستمعتم بها**﴾ وە بەھەرھەر بوون پييان ﴿**فاليوم تجزون عذاب الهون**﴾ ئينجا
ئەمپۆش پاداشت دەدریتەو بە سزاي سەركز كەر ﴿**بما كنتم تستكبرون فى الأرض بغير الحق**﴾، بەھۆى ئەو كە
بەناھەق خوتان بە زل دادەنا لەسەر زەوى ﴿**وبما كنتم تفسقون**﴾ وە بەھۆى ئەو گوناھو تاوانەو دەتانكرد.

داستانی (ھوود) و قەومەكەى:

جا بۆ دلدانەو ھەي پيغەمبەر ﷺ خواى بالادەست داستانى (ھوود) و ھۆزەكەى باس دەكاو پيى ئەفەرموى: ﴿**واذکر اخا عاد إذ انذر قومه بالاحقاف**﴾ وە باسى براكتى ھۆزى عاد (ھوود) وەبیرخۆت و موسلمانان بينە، ئەو
كاتەى كە لەكەى بيدار كەردەو لە (ئەحقاف) دابە سزاي خوا. (ئەحقاف): چەند كيۆو تەپۆلكەيەكى بەرزە لە ولاتى
يەمەن (حەزەمەوت) دا وە گەلى عاديش لەوى دەژيان. ﴿**وقد خلت النذر من بين يديه ومن خلفه**﴾ بيگومان
بيداركەرەو ھەي پيغەمبەرانی زۆر بەر لە (ھوود) و دواى ئەو ھەيش رۆشتوو بەوینەى بيچار كەردنەو ھەي ھوود بۆ
ھۆزەكەى ﴿**الا تعبدوا إلا الله**﴾ پيگوتن: كە جگە لەخوا ھىچ شتىك مەپەرستن ﴿**إني اخاف عليكم عذاب يوم عظيم**﴾

چونكه من دترسم ئىيوه تئوشى سزاي پوژىكى دژوارو گهوره بىن، ئەمە ئاگادارىيى و بىداركردنەوهكەى هوودى پىڭەمبەر بوو بۆ ھۆزەكەى ﴿**قَالُوا اجْتَنِبْنَا لَتَأْكُلَنَا مِنَ الْهَتَا**﴾ ھۆزە خوانەناسەكەى وتیان: ئایا تۆ بۆ ئەو ھاتوویت، كە ئىمە لەپەرستنى خواكانمان لا بدەیت؟! ﴿**فَاتَنَّا بِمَا تَعْدُنَا إِن كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ**﴾ جا ئەگەر راست ئەكەیت، ھەرەبۆمان بەودى بەلینمان پىدەدەیت، واتە: بە سزاكەو ھەرە، قەیناكا با ئىمە تىباچىن! جا ئەم ئایەتى: (يَسْتَعْجَلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ) (۸/۲۴) دووپاتى ئەو پەلە پەل و داخوازىيەيان دەكاتەو ﴿**قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ**﴾ ھوردیش وتى: بەراستى زانىنى كاتى سزاكە تەنھا لای خوايە، من ھىچ نازانم و ھىچىشم بەدەست نىيە ﴿**وَابْلَغَكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ**﴾ وە ئەو ھەتان پىرادەگەينم پىئى نىردراوم پىئان رانەگەيەنم ﴿**وَلَكِنِّي أُرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ**﴾ و بەلام من ئىيو بەگەلىكى نەزان دەبينم، واتە: نازانم پىڭەمبەران بەچى نىردراون ﴿**فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ**﴾ جا كاتى دىتيان لەشيوەى ھەورىكدا پووبەرووى دۆل و شيوەكانيان ئەھات پىيان وابو ھەورىكى باراناوييە ﴿**قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مِّمَطَرَنَا**﴾ وتیان: ئەمە ھەورىكە بارانمان بۆ دەبارىنى.

ئەلین: بۆ ماوہیەكى زۆر گەرمایەکیان ئەوقە دەبى و، بارانیان بۆ نابارىت، جاكاتى ھەورەکیان دىت دلیان پىخۆشکردو، ھەموو چوون بۆ دۆل و شيوەكان و چاوپروانى بارانیان ئى ئەکرد ﴿**بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ**﴾ گوترا پىيان: نەخىر، ئەو ھەورى باران نىيە، بەلكو ئەو سزایەيە ئىو پەلەتان بۆ ئەکرد، واتە: ئەو سزایەيە ئەتانوت: ئەگەر راست ئەكەیت كەى دىت؟ ﴿**رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ**﴾ سزاكەش: بايەكە، جەزەبەى ئىش پىگەيەنەرى تىدایە ﴿**تَدْمِرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا**﴾ بەفەرمانى پەروردگارى خوئى ھەمووشتيك لەناو دەبا ﴿**فَاصْبِحُوا لَا يَرَى إِلَّا مَسَاكِنَهُمْ**﴾ جا ئىتر وایان بەسەر ھات ئاساریان

وَأَذْكُرْ أَصَاغَادَ إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَّتِ النَّذْرُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٦﴾ قَالُوا اجْتَنِبْنَا لَتَأْكُلَنَا مِنَ الْهَتَا فَإِنَّا بِمَا تَعْدُنَا إِن كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٧﴾ قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَأُبَلِّغُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ وَلَكِنِّي أَرَأَيْتُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿١٨﴾ فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مِّمَطَرِنَا بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٩﴾ تَدْمِرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَاصْبِحُوا لَا يَرَى إِلَّا مَسَاكِنَهُمْ كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠﴾ وَلَقَدْ مَكَّنَّهُمْ فِيمَا إِن مَكَّنَّكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَبَصَرًا وَفِئْدَةً فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَرُهُمْ وَلَا أَفِئْدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَحْضُدُونَ شَايَئَ اللَّهِ وَخَافَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٢١﴾ وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقُرَى وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٢﴾ فَلَوْلَا نَصْرُهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ رُبًا نَاءَ إِلَهَةٍ بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذَلِكَ إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْرُوتُونَ ﴿٢٣﴾

نەدەبينرا جگە لە خانووەكانیان ئىتر خوئان و مەرو مالايتيان و كشتو كال و تاد... لە ناوچوو، بەفەرمانى خواى لەكارزان ﴿**كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ**﴾ ئاوا پاداشتى ھۆزە تاوانكارەكان ئەدەينەو، جا ئىيوش -ئەى قورەيش!- بىرى بگەنەو لە ئەنجامى پاشە روژى خوئان.

خاتو (عائشە) -خو لى رازى بى- ئەلئيت: ھەركاتى پىڭەمبەر ﷺ بەئاسۆى ئاسمانەو ھەورىكى دىتبا، ھەر ئىشيكى ھەبوو با دەستى ئى ھەلدەگرت و ئەى فەرموو: ((اللهم إني أعوذ بك من شر ما فيه)) جا ئەگەر ھەورەكە نەمابا، ئەو سوپاسى خواى گەورەى ئەکرد، ئەگەر بمابا و بارانى باراندبا ئەيفەرموو: ((اللهم! صيبنا نافعاً)) (مسند امام احمد ۱۹۰/۶). خوايە! بارانىكى بەكەلك بى، لەبەشى فەرموودەيەكى تردا -كە ئىمامى (موسليم): ۶۱۶/۲.

ریوایه‌تی ئەکا - هاتوو: پاش ئەوه که خاتوو (عائشه) پرسپاری هۆی بی تاقه‌تی له‌پیغه‌مبه‌ر کرد له‌کاتێ هاتنی هه‌وردا، ئەویش فەرمووی: (لعله یا عائشة! کما قال قوم عاد: (فلما رواه عارضا مستقبل أوديتهم قالوا هذا عارض ممطرنا) واته: کێ ده‌لیت وەك هه‌وره‌که‌ی گه‌لی (عاد) نیه؟ ﴿۲۶﴾ **ولقد مكناهم فيما إن مكناكم فيه** ﴿۲۷﴾ وه بیگومان ئەوانمان ده‌سترویشتوو کردبوو له‌هیزودارایی، که نیوه‌مان وەك ئەوان ده‌ست رویشتوو نه‌کردبوو، که‌چی هه‌چ که‌لکی نه‌بوو بۆیان ﴿وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَابْصَارًا وَافْئِدَةً﴾ و گوی و چاوو دلمان پێدا‌بوون بۆ بینین و بیستن و تی‌فکرین ﴿فَمَا اغْنَىٰ عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا ابْصَارُهُمْ وَلَا افْئِدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ﴾ که‌چی نه‌گویی و، نه‌ چاوو، نه‌ دلیان هه‌چ سوود و که‌لکی نه‌بوو بۆیان، نه‌یانزانی له‌ جیگه‌ی خۆیاندا به‌کاریان بینن، تا له‌ سزای ئەمڕۆ رزگاریان ببیت ﴿إِنْ كَانُوا يَجْعَدُونَ بَأْيَاتِ اللَّهِ﴾ چونکه به‌لگه‌و نایه‌ته‌کانی خویان نکوولی ئەکرد ﴿وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ وه ده‌ره‌نجام ئەو سزایه‌ی ئەوان گالته‌یان پێ ئەکرد ده‌وری گرتن، جا نیوه‌یش - ئەی قوره‌یش! - وریا بن تا وەك ئەوان دووچار نه‌بن ﴿۲۸﴾ **ولقد اهلكنا ما حولكم من القرى** ﴿۲۹﴾ بیگومان ئێمه‌ گوندو شاره‌کانی ده‌ورو به‌رتانمان ئەی قوره‌یش! وەك (عاد، سه‌موود، سه‌با، لوط...) له‌ناو برد، کاتی سه‌رپێچییان کرد ﴿وَصَرَفْنَا الْآيَاتِ﴾ و نیشانه‌و نایه‌تی جو‌راو جو‌رمان خسته‌ به‌ر چاویان ﴿لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ به‌شکو به‌گه‌رینه‌وه سه‌ر ریی راست ﴿۳۰﴾ **فلولا نصرهم الذين اتخذوا من دون الله قربانا آلهة** ﴿۳۱﴾ باشه ئەوه بوچی ئەو بتانه‌ی ئەوان - له‌باتی خوا - ئەیانپه‌رستن - به‌مه‌به‌ستی ئەوه‌ی له‌ خوا نزیکیان بخه‌نه‌وه - یارمه‌تیان نه‌دان له‌وکاته‌دا؟ ﴿يَلْضَلُوا عَنْهُمْ﴾ به‌لکو لییان بزر‌بوون، کاتی سزاکه‌ ده‌وره‌یانی گرت ﴿وَذَلِكَ إِفْكَهُمَ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ ئەوه‌ش نه‌نجامی درۆکه‌یان بوو که ئەیانوت: له‌ خوامان نزیک ده‌که‌نه‌وه، وه‌نه‌ره‌ش هه‌لیان به‌ست که‌ئه‌یانگوت: ئەوانه‌ خوان وشه‌ریکی خوان!

جینی هاتنه‌ لای پیغه‌مبه‌ر ﷺ گوییان له‌ قورئان گرت:

﴿۳۲﴾ **وَإِنْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِنَ الْجِنِّ يَسْتَمْعُونَ الْقُرْآنَ** ﴿۳۳﴾ وه بیر بینه‌ ئەو کاته ئەی موحه‌مه‌د ﷺ - وەك حاکم ئەلی - که نوکه‌س له‌ جنۆکه‌کانمان ناره‌ لات تا گوی رابگرن له‌ قورئان، پێشوا ئەحمه‌د له‌زوبه‌یره‌وه ئەلیت: په‌یامبه‌ر ﷺ نه‌ ئەو جنۆکه‌نه‌ی دیت، وه نه‌ قورئانیشی بۆ ئەوان خویند، به‌لکو هه‌رئهمه‌بوو که پیغه‌مبه‌ر ﷺ جارێک له‌گه‌ل تاقمی له‌ هاوه‌لانی خویدا بۆ بازاری (عوکان) ده‌رویشتن، له‌و ده‌مه‌یشدا جنۆکه‌کان ریگری کرایوون له‌ ناسمان، جادواتر رویشتنه‌وه بۆ لای هۆزه‌که‌ی خویان و تیان: چ ئەلین؟ چ رویداوه؟! ریگری کرایوون له‌ ناسمان!! و تیان: ده‌بی شتیکی گرنگ رویدابی؟ ئاده‌ی به‌ خۆره‌ه‌لات و خۆرئاوا دا به‌رۆن ببینن چ رویداوه؟! ئەوانیش رویشتن و به‌م لای به‌ولادا زۆر گه‌ران، سه‌ره‌نجام رییان که‌وته (تیهامه‌)، پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ (نه‌خله‌) بوو به‌مه‌به‌ستی بازاری عوکان، وەکاتی نوێژی به‌یانی بوو، نوێژیان ده‌کرد، هه‌ندی له‌ جنۆکه‌کانیش گوییان له‌ قورئانه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر‌بوو، جا له‌ئێو خۆیاندا و تیان: ئەمه‌یه‌ ریی لیگرتووین له‌ ناسمان، جا ئیتر گه‌رانه‌وه و تیان: (فقالوا إنا سمعنا قرآنا يه‌دى إلى الرش‌د فآمنا به‌ ولن نشرك بربنا أحدا) ۲-۱/۷۲. جا سووره‌تی (قل أوحى إلى أنه استمع نفر من الجن...) هات، خوی گه‌وره‌ش قسه‌و وتوو وێژی جنۆکه‌کانی له‌و سووره‌ته‌دا بۆ گێڕایه‌وه (بوخاری: ۷۳۳. مسلم: ۳۳۱/۱. به‌یه‌قی: ۲۲۵/۲. به‌لی ئەم ریوایه‌ته‌وه چهن‌د ریوایه‌تیکی دیکه‌ واده‌گه‌یه‌نن که پیغه‌مبه‌ر ﷺ ئەو جاره‌یه‌ هه‌ر هه‌ستی به‌ ئاماده‌بوونی جنۆکه‌ش نه‌کردبی، به‌لکو گوییان له‌ قورئانه‌که‌وه بووه، پاشان گه‌رانه‌وه بۆ لای هۆزه‌کیان و رووداوه‌کیان گێڕایه‌وه‌وه، ئەوانیش پۆل پۆل و، هۆز هۆز نوینه‌ریان نارد بۆ لای پیغه‌مبه‌ر ﷺ و ئەویش قورئانی بۆ خویندن و بانگی کردن بۆ ئیسلام و موسلمان بوون. (شه‌یتان و جنۆکه‌) جگه‌ له‌ (م‌لاحیده‌و

فهلأسيفه)ی کۆن و (علمانى)یه کانی نوئی ئیستا که سى تر ئینکارو نکوولیيان ناکا (شه یخول ئیسلام ئین تهیمیه) ده لئى: (وجماهير الأمم یقر بالجن ولهم وقائع يطول وصفها ولم ينکر الجن إلا شذمة قليلة من جهال المتفلسفة والأطباء ونحوهم) الفتاوى (۳۲/۱۹). وه جگه له قورنان به فهرموده ییش بوون و وجودیان سه لمینراوه، ئیمامی (بوخاریی) له (ئهبو هورهیره) وه فهرموده ی دیله که ی هیئاوه: (یا ابا هريرة! ما فعل أسیرک..؟! له مه دریرترو زیاتر له سووره ی (جین) دا نووسراوه، ده توانی سه یریکى نهوئى بکهیت. به لئى هاتنى نهو جنوکانه بو گویگرتن له قورنان به لگه یه بو نهو که کۆمه لیک له دروستکراوی خوا هیه.. پییان نه لئین (جن) و نه توانن بهو شیویه که قورنان هاتووه بیخوینده وهو بیلینه وه.. جائیمه شه له وه زیاتر ناتوانین باسی (جن) بکهین، وه پیویسته برومان به بوونیشیان

هه بئى نه گهرچى نه شبینرین، چونکه هه ر رۆژى شتیکی نوئى ده ربئه که وئى که نه گهر پیش پینچ سه ده، باسی نهو شتانه بکرایه که نه مپۆ ده رکه وتوون نه یانوت: شیت بوون، له ولایشه وه ئیمه هیشتا واین له سه ره تای رینگادا بو ده رخستنی شته نادیاره کان. ﴿فلما حضروه قالوا انصتوا﴾ ئینجا کاتى گه یشتن و ناماده ی قورنان خویندنه که بوون له ناو یه ئتردا وتیان: گوئى بگرن و بئى دهنگ بن، جا که وابوو (ئه ی قهریره ییش) بو ئیوه زۆر نه نگه که بره ناھینن پیى ﴿فلما قضى ولوا إلى قومهم منذرین﴾ ئینجا که خویندنی قونانه که، ته واو بوو، خیرا گه رانه وه بو لای قه ومه که یان به ترساندنیان له سزای خوا ﴿قالوا یا قومنا إنا سمعنا کتابا انزل من بعد موسى﴾ گه رانه وه و وتیان نه ی گه له که مان! بیگومان ئیمه گویمان له کتیبیکه وه بوو که له پاش موسا دابه زینراوه. (ئین عه بباس) نه لئیت: نهو جنوکانه هه وائى عیسیان نه نه زانی ﴿مصدقاً لما بین یدیه﴾ سه لمینده ری کتیبه کانی پیش خویه تی، واته: ته ورات نه سه لمینتی و ددانی پیدا ده نی ﴿یهدی إلى الحق وإلى طریق

وَأَذْصَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصِتُوا فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٢١﴾ قَالُوا يٰقَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِن بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾ يٰقَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ يَغْفِرَ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٣﴾ وَمَنْ لَا يُجِبِ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءُ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾ أَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَتَّخِذْ لِنَفْسِهِ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُ يَدٌ مِّنْ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥﴾ أَوَلَمْ يَعْرِضْ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ لَيْسَ هَٰذَا إِلَّا الْحَقُّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٢٦﴾ فَأَصْرَكُمَا صَبْرًا وَلَوْ أَنَّا لَعَزَمْنَا مِنَ الرُّسُلِ وَلَا سَتَعَجِلْ لَهُمُ كَانَتْهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَوْ يَلْبَثُونَ إِلَّا سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ بَلَّغَ فُهَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾

سُورَةُ الْحَقِّ

الَّذِينَ كَفَرُوا

٥٦

مستقيم﴾ رینوینی ده کا بو هه ق و بو ریی راست ﴿یا قومنا اجیبوا داعی الله و آمنا به﴾ وتیان: نه ی خزمینه! وه لامی: انگه ره که ی خوا بده نه وه و پرواش به خوا بینن ﴿یفغر لکم من ذنوبکم﴾ له گونا هه کانتان خوش ده بیئت ﴿ویجرکم من عذاب الیم﴾ و له سزای ئیش پیگه یه نه ریش ده تان پاریزیت ﴿ومن لا یجب داعی الله فلیس بمعجز فی الارض﴾ خوهره که سیك وه لامی بانگخوازی خوا نه داته وه، ناتوانی له زه ویددا له دهستی خوا ده رچی و هه لئى ﴿ولیس له من دونه اولیاء﴾ و جگه له خواش هچ یارو دۆستیکی نییه "نا بتوانی لهو رۆژده یارمه تی بدا، (لیرده دا گفتوگوئى جنوکه کان ته واو ده بئى و نه فهرموی: ﴿اولئک فی ضلال مبین﴾ نه وانه ی باوه ناھینن له گومپارییه کی نا شکرادان.

ژبیانه‌وی پاش مردن:

﴿ ۲۳ 〉 **اَلَمْ يَرَوْا اَنْ اللّٰهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ** ﴿ ۲۳ 〉 ثایا ئەو بێ پروایانه نه‌یازانیوه که ئەوخواهیە ئاسمانه‌کان و زه‌وی دروست کردو ﴿ **وَلَمْ یَعِیْ بِخَلْقِهِنَّ** ﴾ به‌ه‌وی دروستکردنیشیان‌ه‌و به‌ی ه‌یژ نه‌که‌وتوو ماندوو نه‌بوو ﴿ **بِقَادِرٍ عَلٰی اَنْ یَّحٰی الْمَوْتٰی** ﴾ به‌توانایه که مردوه‌کان زیندوو بکاته‌وه؟ ﴿ **بَلٰی اِنَّهٗ عَلٰی شَیْءٍ قَدِیْرٌ** ﴾ به‌لێ بیگومان ئەو زاته به‌سه‌ر ه‌موو شتی‌کدا ده‌سه‌لات‌داره، چ‌ۆن له سه‌ره‌تاوه دروستیکردوون، ه‌ه‌رئاوایش بو‌جاریکی دی زیندوو یان ئەکاته‌وه ﴿ **وَيَوْمَ یَعْرَضُ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا عَلٰی النَّارِ** ﴾ وه ئەو روژەیان وه‌بیر بینه‌وه که خوا نه‌ناس و بێ پروایان نیشانی دۆزه‌خ ئەدرین ﴿ **لَیْسَ هٰذَا بِالْحَقِّ** ﴾ پ‌ن‌یان ئەوتری: ثایا ئەم سزایه‌ی ئیستاکه ئیوه ئە‌ی‌چ‌یز ه‌ق و راست نیه؟! ﴿ **قَالُوْا بَلٰی وَرَبِّنَا** ﴾ ه‌موو به‌یه‌که‌ده‌نگ ئە‌ل‌ین: به‌لێ، به‌په‌روه‌ردگاران سویندبێ، راسته ﴿ **قَالَ فَذَرُوْا الْعَذَابَ بِمَا کُنْتُمْ تَکْفُرُوْنَ** ﴾ خوا ده‌فه‌رموی: جا ماده‌م وایه سزاکه ب‌چ‌یز، به‌ه‌وی ئە‌وه‌ی با‌وه‌رتان نه‌ه‌ینا و کافر بو‌ون.

لێ‌پ‌راو نه‌به‌زاو به، وه‌کو پی‌غه‌مه‌رانی به‌ر له‌خ‌وت:

﴿ ۲۴ 〉 **فَاصْبِرْ کَمَا صَبَرَ اَوَّلُوْا الْعَزْمَ مِنَ الرِّسْلِ** ﴿ ۲۴ 〉 پاش ئە‌وه‌ی خوا به‌یه‌ک‌زانین و زیندوو بو‌ونه‌وه‌ی به، به‌ل‌گه‌و نیشانه‌وه سه‌لماند، ئە‌فه‌رموی: جا ئارامت بێ و خ‌ۆ‌پ‌ا‌گر‌یه ئە‌ی مو‌حه‌مه‌د! ﷺ ه‌ه‌روه‌کو په‌یام‌به‌ره‌خواه‌ن (عه‌زم) ه‌کان خ‌ویانیان را‌گ‌رت له‌به‌رده‌م ئە‌و ه‌موو ئە‌زیه‌ت و ئە‌ش‌که‌ن‌جه‌دا.

ئ‌ول‌ولعه‌زم ئە‌مانه‌ن: (ن‌وح، ئ‌ی‌را‌ه‌یم، موس‌ا، ع‌ی‌سا) - علیهم‌الص‌لاة‌والسلام- (مه‌س‌رو‌ق) ئە‌ل‌ی: خ‌ات‌وو ع‌ائ‌یشه‌ خ‌و‌ای ل‌ی ر‌ازی ب‌ی پی‌ی و‌تم: که پی‌غه‌مه‌ر ﷺ ه‌ر ئە‌وه‌نده به‌ رو‌ژ‌وو ده‌بوو، ه‌ر ئە‌وه‌نده خ‌وی بر‌سی ده‌کرد، دی‌سان ه‌ر ئە‌وه‌نده به‌ رو‌ژ‌وو ده‌بوو، ئە‌وجا ده‌یفه‌رم‌وو: (یا ع‌ائ‌یشه! اِنْ الدُّنْیَا لَا تَنْبَغِیْ لِمَحْمَدٍ وَلَا لَالَ مُحَمَّدٍ، یا ع‌ائ‌یشه! اِنْ اللّٰهِ لَمْ یَرْضَ مِنْ اَوَّلِیِّ الْعَزْمِ مِنَ الرِّسْلِ اِلَّا بِالصَّبْرِ عَلٰی مَکْرُوْهَا، وَالصَّبْرُ عَنْ مَحْبُوْبِهَا، ثُمَّ لَمْ یَرْضَ مِنْیْ اِلَّا اَنْ یَّکْلِفَنِیْ مَا کَلَّفَهُمْ، فَقَالَ: (فَاصْبِرْ کَمَا صَبَرَ اَوَّلُوْا الْعَزْمَ مِنَ الرِّسْلِ) وَ اِنِّیْ - وَاللّٰهِ - لَا صَبْرَیْنَ کَمَا صَبَرُوْا جَهْدِیْ، وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ) الد‌ر‌ الم‌ن‌ثور: ۴۵۴/۷. ئە‌ی ع‌ائ‌یشه! بی‌گومان ئە‌م د‌ن‌یایه نا‌گ‌ون‌ج‌ی و ده‌س‌ نادا، نه‌ بو‌ مو‌حه‌مه‌د خ‌وی و، نه‌ بو‌ ئ‌ال و به‌یتی و خ‌انه‌واده‌ی مه‌مه‌د، ئە‌ی ع‌ائ‌یشه! به‌راستی خوا له (ئ‌ول‌ولعه‌زم) ه‌کان ر‌ازی ناب‌ی مه‌گ‌ر به‌خ‌ۆ‌ پ‌ا‌گ‌رتن له‌ به‌رام‌به‌ر نا‌ره‌حه‌تی و نا‌خ‌ۆ‌شی و، خ‌ۆ‌شیه‌که‌نه‌وه، پ‌اشان له‌من - به‌تایبه‌ت - ر‌ازی ناب‌ی مه‌گ‌ر چ‌ ته‌ک‌لیف‌ی‌ک‌ی له‌وان ک‌رد‌ب‌ی، له‌من‌یش‌ی ب‌کا، جا ئایه‌تی (ف‌اص‌ب‌ر ک‌ما ص‌ب‌ر ا‌ول‌وا‌ الع‌زم‌ من‌ الر‌سل‌) ی‌ خ‌و‌ین‌د‌نه‌وه‌و ف‌ه‌رم‌وی: به‌راستی - سو‌ین‌د به‌خ‌وا - من‌ ئ‌ارام ئە‌گ‌رم ه‌ر وه‌کو ئە‌وان له‌سه‌ر نا‌ره‌حه‌تی ئ‌ارامیان گ‌رت، بو‌ ئە‌مه‌یش ه‌ی‌زو ت‌وانا‌و سه‌ره‌که‌وتن ه‌ر به‌ده‌ستی خوایه. ﴿ **وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَہُمْ** ﴾ و بو‌ ئ‌ازارو س‌زادانیان په‌له‌ مه‌که و ن‌زای شه‌ریان ل‌ی مه‌که، چ‌م‌ن‌که ئە‌و س‌زایه‌یان ه‌ر ئە‌وقه ئە‌بی‌ت ﴿ **کَانَہُمْ یَوْمَ یَرُوْنَ مَا یُوْعَدُوْنَ لَمْ یَلْبِثُوْا اِلَّا سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ** ﴾ ئە‌و رو‌ژه که به‌ل‌ین‌یان درا‌وه‌تی، ه‌ر کات‌یک پ‌ن‌ش‌ه‌ات، وا ده‌زانن ته‌ن‌ها کات‌یک‌ی ز‌ۆ‌ر که‌میان له‌رو‌ژ‌یک‌دا پی‌چ‌وو، ﴿ **بِلَاغٍ** ﴾ ئە‌م ق‌ور‌ئ‌انه را‌گ‌ه‌یان‌د‌ن‌یک‌ی ته‌وا‌وه بو‌یان ﴿ **فَہَلْ یٰہٰکَ اِلَّا الْقَوْمُ الْفٰسِقُوْنَ** ﴾ جا ئایا ج‌گ‌ه‌ له‌گ‌ه‌ی له‌ سن‌و‌ور ده‌ر‌چ‌و‌ان، که‌س‌یک‌ی تر به‌س‌زا ت‌یا ئە‌چی؟! دی‌اره‌ نا، که ئە‌مه‌ش ئە‌وپ‌ه‌ری داد‌گ‌ری و داد‌پ‌ه‌ره‌ری خ‌و‌ای گ‌ه‌وره‌یه.

ک‌وت‌ایی سو‌وره‌تی (نه‌ حفاف).

(وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ وَالْمِنَّةُ)

*** **

۴۷- سوورہتی (موجہ مہد)

مہدنیو (۲۸) نایہتہ

بہناوی خوی بہ خشندهی میهره بان

ئەم سوورەتی (موجە مەد) بە سوورەتی (قتال) یش ناوبراوە، ئەگەرچی ناوە بنەرەتیە کەشی پەر بە پەر ئەمە هەڵدەگریت، چونکە باسی جەنگاندنە لەگەڵ دۆزمنانی دینی خوادا: ئینجا باسی شیوەی جەنگکردن، دیلکردن، دەستکەوت و غەنیمەت، فیل و فەرەجی دوو پرۆوەکان دەکات.

بەناشکرا لەگەڵ بێ پرواکاندا جەنگ رانەگەییەت، پاشان فەرمان بە موسلمانەکان ئەدا - بۆ پاککردنەوی زەویی لە چلک و چەپەلی خاوەناسی و بێ پروایی - جەنگن، جەنگین تا شوکەتی کافران ئەشکینن، ئەوسا لەپاش کوشتاریکی زۆر دیلیان دەکەن، بۆ دواتریش رێگە ی عیززەت و سەرکەوتن دەست نیشان ئەکات، هاوپی لە گەڵ باسکردنی سیفاتی دوو پرۆوەکاندا، جا هەر بەو شیوەیە درێژە بە باسی مەسەلە ی جیهاد ئەدات تا سەرکەوتن.

جەزای موسلمانان و، تۆلە ی کافران:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُوا عَنْ

سَبِيلِ اللَّهِ﴾ ئەو کەسانە ی بێ باوەربوون و بەر هەڵستی رێگە ی دینی خویان دەکرد و نەیان دەهێشت مەردوم پرۆا بێنن بە بەرنامە کە ی خوا ﴿أَصْلَ أَعْمَالِهِمْ﴾ خوا کارەکانیانی باتل و پوچەل کردوونەو، چونکە بۆ خویان نەکردووە. کەوابوو هەرشتیک ئەنجام بدن - وەک کۆمەککردن بە یەکترو، سەردانی خزمان و دوستان و، یارمەتیدانی هەژاران.. هتد - بایەخ و نرخیکی لای خوا نابێ، وەک لە جیگایەکی تردا ئەفەرموی: (وقدمنا إلى ما عملوا من عمل فجعلناه هباء منثورا (۲۳/۲۵)). ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿١﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَالَّذِينَ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ ﴿٣﴾ فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبُ الرِّقَابِ حَتَّى إِذَا أَتَخْتَصِمُواْ مُرْتَدِّدُواْ أَلْوَنًا فَأَمَّا ذُو الْإِمَادَةِ حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ أَوَّارَهَا ذَلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَنتَصَر مِنْهُمْ وَلَكِنْ لِيَبْلُو أَبْعَاضَكُمْ يَبْعَضُ وَالَّذِينَ قَلُّوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَنْ يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٤﴾ أَسْمِدِيهِمْ وَيَصْلِحْ بَالَهُمْ ﴿٥﴾ وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَفَهَا لَهُمْ ﴿٦﴾ بَنَائِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ نَصَرُوا اللَّهَ يَنْصَرُكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٨﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أُنْزِلَ اللَّهُ فَاحْبَطُوا أَعْمَالَهُمْ ﴿٩﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا ﴿١٠﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ ﴿١١﴾

ئەوانەش کە پرۆایان هێنابوو کارەچاکەکانیان کردبوو ﴿وَأَمَنُوا بِمَا نَزَلَ عَلَى مُحَمَّدٍ﴾ پرۆایان هێنا بە قورئان کە بۆ موجە مەد ﷺ دابەزێنراوە ﴿وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ﴾ وە ئەوەشە ئەو هەقە لەلایەن پرۆەردگاریانەو هاتوو، کراوە بە بەرنامە ی ژانیان ﴿كَفَر عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ﴾ خوا گوناوەکانیان ئەبەخشی و حالیان چاک ئەکات لە دین و دنیادا ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ﴾ ئەوەش واتە: پوچەلکردنەوی کارو کردەویان بەهوی ئەوەوەیە: ئەوانە ی کە بێ پروان و شوین ناهەق و رێگە ی پوچەلکەوتوون ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ﴾ و ئەوانە ی پرۆایان هێناوە، پەرەویان لەو هەقە کردووە لەلایەن پرۆەردگاریانەو هاتوو، بۆیە ئەوەش گوناوەکانیان ئەسپێتەو کاروباریان رێک و پێک ئەکات ﴿كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ﴾ وەک خوا پاشەرۆژی هەردوولای رۆشکردووە، هەر ئاوا ییش ئەحوالیان بۆ خەلک روون دەکاتەو، بۆ ئەوە ی پەندو ئامۆژگاری ئی وەرگرن.

کاتی تووشی بی دین و خوانه ناسان بوون له ملیان دهن :

پاش ئه وهی خوی جوانکار به ئاشکارا جهنگی راگه یاند له گه ل ئه و خوا نه ناس و بی پروایانه دا، ئینجا موسلمانان هه ل دهنی بویی و ده فهرمووی: ﴿ **فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا** ﴾ جا کاتی گه یشتن به بی پرواکان له جهنگدا ﴿ **فَضْرِبَ الرِّقَابَ** ﴾ له گهر دنیان بدن ، واته : ملیان بیه پینن و سهریان له لاشه یان بکه نه وه ﴿ **حَتَّىٰ إِذَا أَتَخْتَمُوهُمْ** ﴾ بجهنگن تاکاتی لاوازیان دهکن به کوشتار لیگردنیکی زورو شکاندنیان ﴿ **فَشَدُّوا الْوُثَاقَ** ﴾ ئنجائه وهی ماوه دیلی بکه و ، مه حکم بیان به ستنه وه و چاودیریان بکه رانه کهن ﴿ **فَإِذَا مَنَا بَعْدَ** ﴾ ئه وسا یان به خو پایی و منه ت خستنه سهریان ، ئازادیان بکه ، ئه گهر پیشه وای موسلمانان پیی چاک بوو ﴿ **وَأَمَّا فِدَاءٌ** ﴾ یان به فیدیو بریتی ، واته : دیل به دیلیان پی بکه ، یان شتیکیان ئی وهرگرن ، به لام ئه مه دوا ئه وهیه شهوکه ت و پهروبا لیان ده شکیت و ده سه لاتی جهنگیان نامینی . (ئین که سیر) ده لی : له وه ده چی ئه م ئایه ته پاش رو دا وه که ی (به در) هاتی ، چونکه له وی به هو ی راگرتن و ئازاد کردنی دیله کانه وه - پییش شکاندنی شهوکه تیان - (عیتاب) و گله یی هاته سهریان ، وه ئه فهرمووی : (ماکان لنبی ان یکون له أسرى حتى یثخن فی الأرض) (۵۷/۸) . پاشان هندی ده لیئ : ئه م ئایه تی سووره تی (قیتال) ه ، به ئایه تی (فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحَرَمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ) له سووره تی (به رائه) سپرا وه ته وه مه نسوخه ، ئه گهر چی زور به ی زانیان رایان له سهر ئه وهیه که نه سپرا وه ته وه و ، (پیشه و) بو خوی ده سه لاتی هیه له نیوان ئازاد کردنی دیله کاند به منه ت و خو پایی ، یان به بارمه ت و بریتی ، یان به کوشتن ، یه کیکیان هه لبریری . به به لگی ئه وه که پیغه مبه ر ﷺ له نیو دیله کانی (به در) دا (نه زری کو پی حاریس) ه و (عوقبه ی کو پی ئه بی موعه ی ت) ی کوشت . ﴿ **حَتَّىٰ تَضَعَ الْحَرْبُ أَرْزَارَهَا** ﴾ تاجهنگ ته وای ده بی .

به لی .. جهنگ گه لیك كه لك و سوودی هیه ، له وانه : له شی مرو ف به هیز ده کات ، ته کنه لوزیا گشه ده کات ، گه ل زیاد ده کات ، مرو ف هه کان هوشیار نه بنه وه ، سته مکارانیش تیا نه چن . ده لیئ : (ئهره ستو) به ئه سه کهنده ری و تو وه : ئاسایش و پالدا نه وه ، زیانی گه وره دینی به سه رگه لدا ، بویه و ترا وه : ئه گهر ویستت گه لیك سه رکه وی بیخه ره جهنگه وه ، ئه و کاته ده رگای به ختیاری بو ئه کریته وه ، هه رگه لیکیش خوی بدزیته وه له دیفاع له خوی و ، حز به دانیشتن و پالدا نه وه بکات ، ئه وه خوی بردوته سه ر لیواری تیا چوون (ته فسیری مه راغی) . ﴿ **ذَلِك** ﴾ ئه وه بریاری خوا بوو : جهنگ له گه ل بی پروایاندا ، دیل کردنیان ، پاشان به ره لا کردنیان به و شیوهیه ، وه یان به هه ر شیوهیه ک پیشه وای بریاری بویدا . ﴿ **وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانْتَصَرَ مِنْهُمْ** ﴾ ئه گهر خوا بیویستبا ، خوی تو له ی ئی وهر نه گرتن و له ناوی نه بردن ، به بی ئه وه ی فه رمان به ئیوه بکات جهنگیان له گه ل بکه ن ﴿ **وَلَكِنْ لِيَبْلُوَ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ** ﴾ به لام ئه وه ی نه ویست ، بو ئه وه ی به یه کتر تاقیتان بکاته وه ، واته : بو ئه وه ئیوه به کافران تاقیبکاته وه به جهنگ و جهاد ﴿ **وَالَّذِينَ قَتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ** ﴾ وه ئه وانه ی له ربی خوا دا کوژران ﴿ **فَلَنَ يَرْضَىٰ أَعْمَالَهُمْ** ﴾ خوا کارو هه ولی ئه وانه له ناو نابا ، به لکو به چه ند قات بویان زیاد ئه کات ﴿ **سَيَهْدِيهِمْ** ﴾ له دنیاشدا رینمایان ئه کات بو کاری چاک و هوکاره کانی بردن به هه شت ﴿ **وَيُصَلِّحُ بِهِم** ﴾ کاروباریان بو ئاسان ده کاو ، حالیشیان چاک ئه کات ﴿ **وَيَدْخُلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَفَهَا لَهُمْ** ﴾ و ئه یانباته به هه شته وه که به جوړه ها شیوه بو ی باسکردوون ، به شیوهیه که هه موو که سیك جیگای خوی ئه زانی و لی و ن نابیت ، هه روه ک ئه و روژه له دایک بووبن ئاشنان پیی .

پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمووی : (يعطى الشهيد ست خصال: عند اول قطرة من دمه: تكفر عنه كل خطيئة، ويرى مقعده من الجنة، ويزوج من الحور العين، ويأمن من الفزع الأكبر، ومن عذاب القبر، ويحلى حلة الإيمان) . (مسند الإمام

احمد: ۲۰۰/۴. شهید هر له پړانی یه که د لویې خوښه وه شه شتی نه دریتي: هه موو تاوانیکي نه پوښی، جیی خوی له بهه شتدا نه بیني، له حور له عینه کان ژنی نه دریتي، له ترسه گوره که ی قیامت بی خه نه کړی، له عذاب و سزای گوږ رزگاری ده بی، جلکی رازاوه ی ئیمانی له بهر ده کړی.

له ریوایه تیګدا هاتوه: (یشفع الشهد فی سبعین من اهل بیته). نه بوو داود: ۲۵۲۲. شهید شه فاعه تی حه فتا کهس له بنه مالو خانه واده که ی ده کا.

نهر پشتیوانی ئیسلام بیت، خواش پشتیوانته:

﴿يا ايها الذين آمنوا ان تنصروا الله ينصركم﴾ نه ی نه وانه ی ئیمان و باوه پتان هیناوه! دلنیا بن نه گهر ئیوه یارمه تی ئایینه که ی خوا بدن، نه و بیگومان خواش یارمه تی ئیوه ده و، به سر دوژمنان تاندا سهرتان نه خات، ﴿ويثبت اقدامكم﴾ وه پیکانتان له جیگاکانی جهنگدا - به زه فرو ته مکی له زه ویدا - جیگر ده کات ﴿والذين كفروا فتعسا لهم﴾ و نه وانه ش که بی باوه ربوون، خوا له نایان ده با ﴿واضل اعمالهم﴾ کاره کانیشیان پوچه ل نه کاته وه، واته: پاداشیان له سر ناداته وه ﴿ذلك بانهم كرموا ما انزل الله﴾ نه وده له بهر نه ویه که به راستی نه وان رقیان له ویه یامه ده بووه خوا دایه زاندووه ﴿فاحبط اعمالهم﴾ جا خواش کاره کانیا بی ئاکام کرده وه. (حبوط) له بنه رتا بریتیه له ئاوسان و (با کردنی) سکی ناژل، به ووی جوړه گیایه که وه که دهیخوات سهرنجام نه یکوژی و تیا نه چی، هر به و شیوه یه ش کاری بی پرواکان زوړو گوره نه بی، تا دهره نجام خوی گوره پوچه لی نه کاته وه و سوودی نامینی بویان.

ناگر بو کافرانو، بهه شتیش بو پاریزکاران:

﴿افلم يسيروا في الأرض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم﴾ ئایانو بی باوه رانه به پووی زه ویدا نه چوون، تا سهر بکه چوون بووه پاشه روژی نه وانه ی پیشیان؟ ﴿دمر الله عليهم﴾ هه رچیه کیان هه بوو خوا له ناوی برود، ناوچه و ولاتی ویرانکردن و. تاقی مال و مندالی نه هیشتن ﴿وللكافرين امثالها﴾ وه بو هه موو بی باوه رانه کانیش وینه و نه مسالی نه و پاشه روژه هیه ﴿ذلك بان الله مولى الذين آمنوا﴾ نه و پاداشته ش (سهر خستنی باوه رداران و، تیکشکاندن بی باوه ران) له بهر نه ویه که به راستی خوا پشتیوانی نه وانه یه برویان هیناوه ﴿وان الكافرين لا مولى لهم﴾ بی برویانیش هیچ سهر پرشتیکارو یارمه تیدریکیان نه. (قه تاده) نه لیت: نه ئایه ته له شیوی (نه بوو تالیب) دا هات، نه و کاته ی که موشریکان نه یانوت: ئیمه (عوززا) مان هیه و، نه و نه یانته! پیغه مبه ریش ﷺ فهرمووی: ((قولوا: الله مولانا ولا مولى لكم)) فتح الباری: ۱۸۸/۶. واته: نه وده بلین: ئیمه ش (الله) پشتیوانانه، وه نه و هیچ پشتیوانی تان نه. ﴿ان الله يدخل الذين آمنوا و عملوا الصالحات جنات تجري من تحتها الأنهار﴾، بیگومان نه و که سانه ی که برویان هیناوه کاره چاکه کانیا نه نجام داوه خوا نه یانباته نیو چهن دین باخاتی بهه شته وه که چو مه ناو و تاقه به بن داره کانیدا دیت و ده روا ﴿والذين كفروا يتمتعون و يأكلون و نه وانه ش و بی باوه ربوون، له زه نه بهن و نه خو نه دنیا دا ﴿كما تاكل الانعام﴾ وه ناژل ده خو و، بیرى هیچ شتیکیان لا نه ﴿والنار مثوى لهم﴾ ناگریش جیه بویان، واته: چهن روژی رائه بوین، به لام دهره نجامیان دوزه خه، پیغه مبه ر ﷺ دهر باره ی خواردنی باوه ردارو بی باوه ر دهره مووی: ((المؤمن يأكل فى معنى واحد، والكافر يأكل فى سبعة امعاء)) فتح الباری: ۴۶/۹. واته: موسلمان خواردن ده کاته یه که ریخو له وه، به لام کافرو خوانه تاس ده یکاته نیو حه و ریخو له وه، مه به ست نه ویه که ئیماندار حه لال خوړو که مخوړه، به لام خوا نه تاس زوړ خوړو

گوئی له حال و حرام نیه. ﴿وَكَايْنٍ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ الَّتِي أَخْرَجْتِكَ﴾ وهزۆر شارنشین به هیژتر له شارنشینانی ئه و شارهی تۆیان دهرکرد لئی ﴿اَمَلَكْنَاهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ﴾ هه مووشیا نمان له ناو بردن و هیچ یارمه تیده ریکیشیان نه بوو، جا ئه بی ئه مان به ته مای چی بن؟. (ئیین عه باس) ئه لی: کاتی پیغه مبه ر ﷺ له مه ککه وده ر نراو له ئه شکوه ته که خو ی حه شار دا رووی له مه ککه ناو فهرمووی: (انت احب بلاد الله إلى الله، وانت احب بلاد الله الي، ولولا ان المشركين اخرجوني لم اخرج منك). (ئیین ئه بی حاته م). واته: تو له هه موو شاره کان لای خوا خو شه ویسترتیت، هه روه ها لای منیش له هه مووان خو شه ویسترتیت، خو ئه گهر موشریکه کان ده ریان نه په رانا بام، قهت لیئ نه ئه چومه ده ری.

هه ق په رست و ناره زوو په رست، وه کو یه ک نین:

﴿۱۴﴾ اَمِنْ كَان عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّهِ﴾ ئایا که سیئ که لایه ن په روه ر دگاریه وه به لگه یه کی روونی هه بیئ ﴿كَمَنْ زَيْنَ لَهُ سَوْءَ عَمَلِهِ﴾ وه کو ئه و که سه وایه کرده وه خراپه کا نی له به رچاو پارێندرا بیته وه و بۆی شیرین کرابی ﴿وَاتَّبِعُوا اَهْوَاءَهُمْ﴾ وه له هه و او ناره زوو ی خو یان په یه وه بیان کرد بی؟ په سنی به هه شت و رووباره کا نی:

﴿۱۵﴾ مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ﴾ نموونه و سیفه تی ئه و به هه شته ی به خو پارێزان به لێن دراوه له پاشه پوژدا پییان بدریئ به م شیوه یه:

۱- ﴿فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ﴾ رووباری زۆری له ئاوی خاوین و نه گۆراو و بی بۆنی تی دیاهه.

۲- ﴿وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ﴾ وه زۆر رووباری تی دیاهه، له شیر ی سپی و جوان که به هو ی مانه وه - وه ک شیر ی دونیا - تامی نه گۆراوه، چونکه له گوانی ئاره ل نایه ته ده ری، وه ک ده فهرمو ی: (لم یخرج من ضرور الماشیه).

۳- ﴿وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ﴾ چه ندین چه م و

رووباری تی دیاهه، له شه راب و عه ره قیک - که بۆ ئه وانه ی ئه یخونه وه - زۆر خو ش و به مه زیه، واته: دووره له هه ر وه سه فه یکی عه ره قی دونیادا، وه ک له سوره تیکی تر دا ئه فهرمو ی: (لایه ها غول ولا هم عنها ینزفون). (۴۷/۳۷)، یان ده فهرمو ی: (لا یصدعون عنها ولا ینزفون). (۱۹/۵۶).

۴- ﴿وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى﴾ چه ندان چه م و رووباری تی دیاهه، له هه نگوینی پالاوته و بیگه رد، له مۆم و له هه ر شتیکی تر، له هه نگوینی دونیادا هه یه. له فهرموده یه کدا - که پی شه و (ئه حمه د) و (ترمذی) هیئاویانه - هاتووه: له به هه شتا رووباری شیر و ناو هه نگوین و شه راب هه یه، پاشا ن هیما ن چۆم که لی دیکه شی لی جیا ده بیته وه.

۵- ﴿وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِ الثَّمَرَاتِ﴾ له و ی جوړاو جوړی میوه یان بۆ هه یه.

سورة الحديد

سورة الحديد

إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَسْمَعُونَ بَأْسًا فَا كُلُّ الْأَنْفُسِ وَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ ﴿۱۴﴾ وَكَانَ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ الَّتِي أَخْرَجْتَكَ أَهْلَكَ نَحْمُ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿۱۵﴾ أَمِنْ كَان عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زَيْنَ لَهُ سَوْءَ عَمَلِهِ وَاتَّبِعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿۱۶﴾ مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ حَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَلِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ ﴿۱۷﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّى إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ أَنْفًا أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبِعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿۱۸﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَآزَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ ﴿۱۹﴾ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنَّى لَهُمْ إِدْجَاءُ هُنَّ ذَكَرَهُمْ ﴿۲۰﴾ فَأَعْلَمَ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَسْتَغْفِرُ لَذُنُوبِكُمْ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ ﴿۲۱﴾

وَقَوْلُ الْغَيْثِ

۵۸

۶- ﴿وَمَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ﴾ لیبوردن و لیخۆشبوونی پەرورەدگاریانیان بۆ هەیه، که ئەوە چاکترین شتە ﴿کَمَن هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ﴾ نایا ئەوانە که ئەو هەموو نازو نیعمەتەیان هەیه، وەک ئەو کەسە وایە که هەمیشە لە ناگری دۆزەخدا بیت؟ ﴿وَسَقُوا مَاءً حَمِيمًا﴾ و شای کول بە کولیان پێدەخۆنەوه کاتی تینوویان دەبیت "﴿فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾ جا ریخۆلەیان پارە پارە ئەکا، نایا ئەو دوو دەستەیه وەک یەک وان؟!

دوو پارەکان گۆی دەگرن و ناییسن:

﴿وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ﴾ ئەی موحه مەد! ﴿هَئِنْدَىٰ لَهُو دَوُو رَوَّانَهُ كَوَيْتَ بُو ئەگرن﴾ حتی إذا خرجوا من عندك ﴿هەتاکاتی لە لای تو هەلنەسن و بەجیت دین﴾ ﴿قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ آنفًا﴾ لەو هاوەلانیان - لە ئەمسالی (ئەبن عەباس، ئەبن مەسعود) - زانیارییان پێدراو، دەپرسن و ئەلین: ئەری ئەو ئیستا ئەم پیاو (موحه مەد) چیکوت؟ ﴿وَلَنُكَالِ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ﴾، ئا ئەوانە خوا مۆری بەد بەختی ناو بەسەر دلیاندا ﴿وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ﴾ وەشوینی هەوا و هەوس و ئارەزووی خۆیان کەوتون، بۆیە لەهیچ تیناگەن ﴿وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى﴾ ئەوانەش رێ و رێبازی دروستیان گرتە بەر، خوا هیدایەت و رێنمایی زیاد کردن ﴿وَأَتَاهُم تَقْوَاهُمْ﴾ تەقواو پارێزکاریشی پێدان، تاخۆیانی پێپارێزن لە ناگر ﴿فَهِلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَن تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً﴾ نایا ئەمانە مەگەر چاوەڕێی هاتنی قیامەت ناکەن لەناکاو دەرگایان ئی بگریت؟! ﴿فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا﴾ خۆ بیگومان هەندێ لە نیشانەکانی قیامەت هاتوونە پیش و دەرکەوتون، وەک لەسوورەتیکە ئەفرموی: ﴿اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ﴾ (اتی امر الله فلا تستعجلوه) (۱/۱۶) وە هاتنی دواوەمین پێغەمبەریش (ﷺ) هەر یەکیکە لە نیشانەکانی پۆژی قیامەت. وەک خۆی ئەفرموی: ﴿بَعَثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَاتَيْنِ﴾ فتح الباری: (۵۶۰/۸). ﴿فَأَنذِرْهُمْ إِذَا جَاءَتْهُمْ ذِكْرَاهُمْ﴾ جا ئەو کاتە که قیامەتێان هات ئیتەر ئیمان هێنان و باوەر کردنیان چ کەلکیکی ئەبی؟!.

بزانە خواو پەرستراوی بەهەق، هەر (الله) یە:

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ جا ئەی موحه مەد! ﴿هَئِنْدَىٰ تَيْنَسَان! بزانە که بیگومان جگە لە (الله) هیچ پەرستراویکی هەق نیە مافی پەرستنی بیی، دەسا تۆش لەسەر ئەو بیروباوەرە سابت بەو، هەرگیز نەگۆریت ﴿وَاسْتَغْفِرْ لَذَنبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ وە بۆ خۆت و ئیمانداران لە پیاوان و ژنان داوای لیبوردنی گوناھان بکە، بۆیە ئەویش هەموو جار ئەی فرموی: اللهم اغفر لي واجعلني ..﴾ یان ﴿اللهم اغفر لي ما قدمت وما أخرت وما أسررت ..﴾ فتح الباری: (۴۷۳/۱۳) ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ﴾ وەخوا خۆی چاک دەزانیت ئیو چۆن هەلەسوپی و، چۆن ئیسراحت ئەکەن، وە بە پۆژو بەشەو چی ئەکەن، واتە: هەموو ئەحوالتان ئەزانێ و هیچی لیشاراوە نیە.

موسلمانێ راست و موسلمانێ دەغەز لە دل:

﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نَزَلَتْ سُورَةٌ﴾ هەندیک لە وانە ی بڕوایان هێنابوو، لەخۆشی جیهاد و خۆبەخت کردندا ئەیانوت: خۆزگە دەربارە ی جیهاد سوورەتیک لەلایەن خواوە دەنێراو فەرمانی بەجیهاد دەدا ﴿فَإِذَا نَزَلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذَكَرَ فِيهَا الْقِتَالُ﴾ کەچی کاتی سوورەتەکە ئاشکراو بی پێچ و پەنا دابەزینرا و بەراشکاوی باسی جەنگی تێداکرا ﴿رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ بینیت ئەوانە ی که لە دلیاندا نەخۆشیی نینفاق هەبوو ﴿يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشَىٰ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ﴾ هەر وەک کەسیک لە ترسی مردن بیهۆشی بەسەریا هاتبی، سەیرت ئەکەن "چاویان ئەبلەق بوو و نازان چۆن خۆیان قوتار بکەن لە جیهاد ﴿فَأَوَّلَىٰ لَهُمْ﴾ جاشایستە تر بوو پێیان ﴿طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ﴾ گۆپرایەلی و وتەیکە پەسەند بۆفەرمانەکانی خوا ﴿فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ﴾ خۆ هەر جاکاتی کاری جیهاد و

جہنگ جدی ہو، رقیان لیبوه وہ ﴿فلو صدقوا الله لكان خيرا لهم﴾ خو ئه گهر له گهل خوا داراستیان کردبا، و
 رۆیشتبان بۆ جیهاد، ئه وه چاکتر بوو بۆیان، له و دانیشتن و پالڤانه وه و قسه یه یان ﴿فهل عسیتم ان تولیتم ان
 تفسدوا فی الارض﴾ جا ئه ر ئیوه له فهرمانی خوا لاریی بکن و گوئ به جیهاد نه دن، ئایا سه ره نجامی هه ر ئه وه
 نابیت که فه ساد و گیره شیوینی و خوین پشتن له زه ویدا به رپا بکن؟! ﴿وتقطعوا ارحامکم﴾ و هه رچی په یوه ندی
 خزمایه تی هه یه بیپن و به جیی نه هیئن! ئه وسا بگه رپنه وه بۆکاره کانی پینشووی سه رده می نه فامیتان، هه ر که سیك
 شتی له دل بگری و بیشاریته وه به نیازی خه یانه ته وه، خوی گه وه نیشانه و به رگی ئه وه ی له به رده کا تا بنا سرنیت.
 ده رباره ی په یوه ندی خزمایه تی و مافی خزمانه وه یه که پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموئ: (من سره النساء فی الاجل،

والزیاده فی الرزق فلیصل رحمه) پی شه واه حمه:

(۲۷۹/۵). واته: ئه وی پیخوشه ته مه ن دريژ و پزق و پوزی
 فره بیئت با سه ردانی خزمانی خوی بکات و لییان
 بپرسیته وه. ﴿اولئك الذين لعنهم الله﴾ ئا ئه وانه
 که سانیکن که خوا نه فرینی ئی کردوون و "له ره حمه تی خوی
 بی به شی کردوون" ﴿فاصمهم واعمى ابصارهم﴾
 ئینجا که ری کردوون و کویریای هیئا وه به سه ر چاویاندا.

بۆ له قورئان رانامین؟

﴿افلا يتدبرون القرآن﴾ ئایا ئه وانه بۆ له ئایه ته کانی
 قورئان رانامین و تینافکرن، تا په ندو ئاموزگاری ئی
 وه رگرن؟ ﴿ام على قلوب اقفالها﴾ به لکو قوفل له سه ر دلیان
 دراوه، هیه خیریکی تیناچی، بۆیه ئاوا گومراو
 سه رگه ردان بوون؟ ﴿ان الذين ارتدوا على ادبارهم من بعد
 ما تبين لهم الهدى﴾ بیکومان ئه وانه ی که له ئیسلام
 هه لگه رانه وه، پاش ئه وه ی که ریی ئیمان و رووناکیان بۆ
 ده رکه وت ﴿الشيطان سول لهم واملى لهم﴾ شه یتان
 کاره خراپه کانی بۆ رازاندبوونه وه، هیواکانی بۆ دريژ

وَيَقُولُ الَّذِينَ ءَامَنُوا لَوْلَا نَزَلَتْ سُورَةٌ فَإِذَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ
 تُحْكِمُهَا وَيُكْرِفُهَا الْقَسَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
 يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ
 طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ فَلَوْ صَدَقُوا اللَّهَ
 لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ﴿٢٨﴾ فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا
 فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَكُمْ ﴿٢٩﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ
 فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَرَهُمْ ﴿٣٠﴾ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ
 أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴿٣١﴾ إِنَّ الَّذِينَ أَرْتَدُوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ
 مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ
 لَهُمْ ﴿٣٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ
 اللَّهُ سُنْطٌ مِّنكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ
 ﴿٣٣﴾ فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ
 وَآذُنَهُمْ ﴿٣٤﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا آسَخَطَ اللَّهُ
 وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ، فَأَحْبَطَ أَعْمَلَهُمْ ﴿٣٥﴾ أَمْ حَسِبَ
 الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْعَانَهُمْ ﴿٣٦﴾

۵۰۱

کردبوونه وه ﴿ذلك بانهم قالوا للذين كرهوا ما نزل الله﴾ ئه وش به و هۆیه وه بووه و تیان به وانه رقیان له قورئان
 ده بووه وه: ﴿سنطيعكم فی بعض الامر﴾ ئیمه له هه ندی ئیش و کارا به قسه تان ئه که یان، وه که نه چوون بۆ جیهاد و
 له ماله وه دانیشتن ﴿والله يعلم اسرارهم﴾ خواش ده زانیت به په نهانکردنی ئه و قسه یه یان کردبوویان بۆ جووله که کان
 وه که له سووره تیکدا - سه بارت به زانیی نه یییه کانیان، ئه فهرموئ: (والله یکتب مایبتون) ﴿فكيف إذا توفتهم
 الملائكة يضربون وجوههم وادبارهم﴾ ئه وه حالیه له ژیاناندا، ئاخۆ ده بی حالیان چۆن بیئت، کاتی فریشته کان
 گیانیان ده کیشتن و به دهم و چاوو به رو پشتیاندا ده دن؟ ﴿ذلك بانهم اتبعوا ما اسخط الله وكرهوا رضوانه﴾ ئه و
 تۆله شیان به و جوړه، به هوی ئه وه وه یه که به راستی شوینی شتی که وتن خوا تووږه ده کات، وه له وش رقیان

دەبوووە کە دووبوویە ھۆی رەزنامەندی و خوێش نوودی خۆای گەورە ﴿**فاحبط اعمالهم**﴾ ئیئجا خوایش کارو کردووە کانیانی پووچەل کردووە.

خۇراك و كينهى غەرزاييه كان دەر دەخات:

﴿**ام حسب الذين فى قلوبهم مرض ان لن يخرج الله اضغانهم**﴾ بەلکو دووبووە کان - کە نەخوێشیی نیفاق لە دایاندا - پێیان وایە خوا رق و کینهی دەروونیان بۆ پێغه مەبرو ئیماندارەکان دەر ناخا و، لای بەندەکانی خۆی ئابروویان نابات؟! ﴿**ولو نشاء لارىناكم فلعرفتهم بسيماهم**﴾ وە ئەگەر بمانەوی ئێو دووبووانەت نیشان دەدەین، ئیئجا تۆش بەسەر و میقنە یاندا دەتناسین، بەلام وا ناکەین، ھەتا لە ریزە کانتاندا دۆژمانیەتی پەیدا نەبێ ﴿**ولتعرفنهم فى لحن القول**﴾ خۆ بێگومان خوێشت ئێی موحە مەد ﷺ!

وَلَوْ شَاءَ لَأَرْسَلْنَاهُمْ فَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمَاهُمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٢٧﴾ وَلَسَبَّوْكُمْ حَتَّى نَعْلَمَ الْمُجْهِدِينَ مِنْكُمْ وَالضَّاهِدِينَ وَنَبَلَّوْا أَخْبَارَكُمْ ﴿٢٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحِطُّ أَعْمَالُهُمْ ﴿٢٩﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطَلُوا أَعْمَالُكُمْ ﴿٣٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿٣١﴾ فَلَا تَهْتَفُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلَامِ وَأَنْتُمْ لَا عَلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتْرُكَ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٢﴾ إِنَّمَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُوَ إِن تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ أَجْرَكُمْ وَلَا يَسْتَأْذِنُكُمْ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٣﴾ إِنْ يَسْأَلْكُمْ عَنْهَا فَيُخَفِّضْكُمْ تَبَخَّلُوا وَخَرُجْ أَصْفَانَكُمْ ﴿٣٤﴾ هَٰذَا نَتْلُوهُ عَلَيْكَ فَتَنْصِتُ وَتَنْفِخُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلْ فَإِنَّمَا يَخِلْ عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ وَإِن تَتَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَلَكُمْ ﴿٣٥﴾

بەشیوازی قسەو گەفتوگۆیاندا ئەیانناسیتەو، چونکە کاتی دینە لات، سویندیکى زۆر ئەخۆن و باوەردارى خویان دەر ئەخەن، کەچی لەژێرەو جۆریکی ترن.

ئیمامی (دارە قوتنى) ئەم فەرموودەییە ھیناوە: (ما اسر احد سريرة إلا كساه الله جلبابها، إن خيرا فخير، وإن شرا فشر). پێشەوا عوسمانیش چەندە جوانی وتوو: (ما اسر احد سريرة إلا ابداه الله على صفحات وجهه، و فلتات لسانه). ئەلئ: پێغه مەبر ﷺ و تارىکی بۆ خویندینەو - پاش ھەمدو ستایش بۆ خوا - فەرمووی: (إن منكم منافقين، فمن سميت فليقم) پاشان فەرمووی: (قم يا فلان، قم يا فلان، قم يا فلان، - حتى سمى ستة وثلاثين رجلا- ثم قال: إن فيكم - أو منكم - فاتقوا الله) مسند احمد: ۲۷۳/۵. ﴿**والله يعلم اعمالكم**﴾ خوا خوێشی ئاگا و زانایە بە کردووە کانتان، چونکە ھیچ شتێک لای ئەو پەنھان و نادیار نیە ﴿**ولنبلوكم حتى نعلم المجاهدين منكم والصابرين**﴾ و بە راستیی ئێمە بە جیھاد و کاری قورس تاقیتان ئەکەینەو "تا بزانی

کامانەتان جیھاد کارو خۆراگرن، دەرکەوی کى موحامەدی راستە قینەییەو، لەسەر نارەحەتی و جیھادیش بەصەبرو بەئارامە ﴿**ونبلو اخباركم**﴾ ھەوالی کارو کردووی ئێوەمان بێتە دەست و تاقی بکەینەو و بێخەینە رو "چاکە، یان خراپ. (ئێبراھیمی کوپی ئەشعەس) ئەلئ: کاتی (فوزەیلی کوپی عەیاض) ئەم ئایەتانەیی ئەخویندەو، دەستی بەگریان دەکرد و ئەیوت: خاویا! تاقیمان ئەکەیتەو، چونکە لە تاقی کردنەو دا ئابرومان ئەچیت و، نەهێزی بەکانمان وە دەر ئەکەوی" ﴿**إن الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله**﴾ بێگومان ئەو کەسانەیی بى بېروان و رى لەبلا و کردنەو ی شەریعەت و بەرنامەیی خوا دەگرن ﴿**وشاقوا الرسول من بعد ماتين لهم الهدى**﴾ دژایەتی و سەرپێچی پەيامبەر دەکەن، پاش ئەو کە رى راستیان بۆ روون بوویەو ﴿**لن يضروا الله شيئا وسيحبط اعمالهم**﴾ ئا ئەوانە بە ھیچ شێوێک ناتوانن زیانی بە ئایینی خوا بگەنن، وە لە پاشە رۆژیشدا خۆای گەورە ھەموو

کردہ وہ کانیان باتلّ و پوچھلّ ئەکاتەوہ ﴿^{۳۳} یا ایہا الذین آمنوا اطیعوا اللہ واطیعوا الرسول﴾ ئەی ئەوانەیی باوە پرتان
 هیناوە! لە فەرمانەکانی خواو پیغەمبەر گوێرایەلی بکەن و ﴿^{۳۴} ولا تبطلوا اعمالکم﴾ کارو کردارتان - بەرووپامایی و
 شیرک و کوفر - پوچ مەکەنەوہ ﴿^{۳۵} ان الذین کفروا وصدوا عن سبیل اللہ﴾ بیگومان ئەو کەسانەیی بی پروابوون و
 بەرھەلستی خەلکیشیان دەکرد لە پێبازی خوا ﴿^{۳۶} ثم ماتوا وهم کفار﴾ پاشان هەر بە کافری و بی دینیش مردن ﴿^{۳۷} فلن
 یغفر اللہ لهم﴾ جاھەرگیز خوا ئەوانە نابەخشیت، چونکە لە سەر کوفرو بی پروایی مردوون.
 هەتا دەتوانن بۆ جیھاد سست مەبن و، داوای شەر و ستانیش مەکەن:

﴿^{۳۸} فلا تهنوا وتدعوا إلى السلم﴾ جا ئێوە ھەرگیز سست و لاواز مەبن لە کوشتاری کافران، داوای سازش و
 ناشتیان - پێشوەخت - لە گەل مەکەن لە ترساندا. بە ئێ سەند. بە ئێ سازش و ریکەوتن و پەیمان بەستن لە گەل خوا ئەناس و بی
 باوە پرتان، ئەگەر لە بەر ناچاری و پێوستیی نەبی، ھەرگیز نابێ و رەوا نیە، بە لām ھەرات موسلمانان لاوازو بی
 دەسەلات بوون و لە بەرامبەر دوژمنیشدا نەیاتوانی بەرەنگاری بکەن، ئەوہ لە و حالە تانەدا رەوا یە، تازیانی
 زۆرتروگە و ڕەتر روو نەدات. وەک پیغەمبەر ﷺ لە گەل قورەیشدا پەیمانی مۆر کرد و بۆ دەسائیش جەنگی وەستان،
 کاتی رییان لیگرت بچیتە مەککەوہ ﴿^{۳۹} وانتم الاعلون﴾ لە کاتی کدا بە ھیزی ئیمانە کەتان ئێوہ زالتن، لە رووی
 بیروباوەرو نایدۆلۆژیاو بۆچوونەوہ بۆ ژیان، لە رووی پەپەرەو پڕۆگرامەوہ لە بارەیی ئامانجەوہ، لە رووی ھەست و
 پەوشت و سلووکەوہ ﴿^{۴۰} واللہ معکم﴾ خواش لە گەل تانە، ئێوہ بە تەنھا نین... بە لکو خوا یەکی دەسەلاتدار و خواوەنھیزتان
 لە گەل دایە ﴿^{۴۱} ولن یتکم اعمالکم﴾ و ھەرگیزیش پاداشتی کارو کردەوہ کانتان کەم و پوچەل ناکاتەوہ، وەک ھی بی
 پروایان باتلّ ئەکاتەوہ ﴿^{۴۲} إنما الحیاة الدنیا لعب ولہو﴾ بە راستیی ژیا نی ئەم دنیایە بریتییە ھەر لە گەمەیی مندالان
 و، گالتەو گەپی مەشرەب چرووکان، لەوہ بە و لاوہ شتی تر نییە، جا کە و ابوو بە کو مەل بەرەو جیھاد بڕۆن و
 لە پێناوی ئایینی خوادا جەنگ بکەن ﴿^{۴۳} وان تؤمنوا وتتقوا یؤتکم اجرکم﴾ ئەگەر بپروا بێن بە پەرەردگارتان و خو
 پارێزن لە سەر پێچی و شیرک، ئەوہ خواش بە تیرو تەسەلی پاداشتتانی پی ئەبەخشێ، جا کە واتە بی و چان ھەولی
 جیھاد بدەن ﴿^{۴۴} ولا یسألکم اموالکم﴾ و لە راست ئەوہ خوا داوای بەختکردنی ھەموو دارایی و سامانتان ئی ناکات،
 بە لکو جگە لە زەکات ھەرچەندتان پی ئەنجام بدری بەسە، لەوہ بەدەر، نایەوی تەنگە تاوتان ببن ﴿^{۴۵} ان یسألکمواھا
 فیحکم تبخلوا﴾ خو ئەگەر جار لە داوای جار داوای بەخشینی ھەموو سامانتان ئی بکات، تەنگە تاو دەبن و ئەو کاتەش
 رژدو چرووک ئەبن و بەختی ناکەن ﴿^{۴۶} ویخرج اضغانکم﴾ وە ھەموو رک و قینەکانیشتان وە دەردینی و ناشکرا دەبی،
 واتە: بە رژدی و چرووکی دەردەکووی چەندە دەغەز لە دەلن، بە لām خوا و ناکات ﴿^{۴۷} ما انتم اولاء تدعون لتنفقوا
 فی سبیل اللہ﴾ نائەوہ ئێوہن بانگ دەکرین - ئەی موسلمانان! بۆ ئەوہی مال و سامانتان، لە ریی خوادا ببەخشن
 و بچنە جیھاد ﴿^{۴۸} فمنکم من یبخل﴾ جاھیی واتان چرووکی دەکاو مالی بەخت ناکات ﴿^{۴۹} ومن یبخل فانما یبخل عن
 نفسه﴾ ھەرکە سیکیش رژیو چرووکی بکات، ئەوہ ھەر لە خوئی چرووکی دەکات، واتە: زیانەکی بۆ خودی خوئی
 ئەگەر پیتەوہ و بەرامبەر بە خوئی رژدی کردوہ، چونکە ولاتی و، سامانی و، شەرەفی کاتی کە دوژمنان داگیری
 بکەن و، ئەویش لە رەزیلی و چرووکی خویدا دەست نوقاو ئەبی ﴿^{۵۰} واللہ الغنی وانتم الفقراء﴾ وە خواش دەوڵە مەندو
 ئێوہش ھەژارو موحتاجن بە، خوا ئەیەوی ئێوہ بەشان و شەوکت بن، بۆیە مال و سامانتان پی بەخت ئەکات،
 نەک لە بەر ئەوہ بیت سوود و کەلکی بەو بگات ﴿^{۵۱} وان تتولوا یستبدل قوما غیرکم﴾ خوا شەرەفی ھەلگرتنی ئەم
 پەیمانی بە ئێوہ داوہ، ئەبی ئێوہش لە پێناوی جیھاد بکەن و سامانتان بەخت بکەن، خو ئەگەر لەم دینە پشت ھەل

بکهن و ناماده نه بن بؤ جیهاد و چرووک و پیسکه بن له به خشینی مال له ریگهی جیهاددا، خوی گه وره ئیوه ده گوری به قهوم و گه لیکی تر و، نه وشه ره فه تان لیده سیئنه وه **﴿ثم لا یكونوا امثالکم﴾** نهوسائه وانیش وهک ئیوه نابن. پیشهوا (موسلیم) ده لی: پیغه مبه ر ﷺ نه مایه ته ی (وان تتولوا...) خوینده وه، پاشان هاوه لانی وتیان: ده بی نه وانه چ که سانیک بن - که نه ر ئیمه لا بدرین - نه وانه ده خرینه جیی ئیمه وه، وهک ئیمه ش نابن؟ واته: نه وان لیپراوتر ده بن، ده لی: پیغه مبه ر ﷺ دهستی خسته سهر شانی (سه لمان) ی فارسیی و فهرمووی: ((هذا وقومه، ولو كان الدين عند الثريا، لناله رجال من الفرس)). نه مه خوی و هوزده که یه تی، چونکه نه وهنده دینیان خویش ده ویئت، نه گهر له لای نه ستیره ی کویشدابی، دهستی پیوانی نه وانی ده گاتی، و جیهاد نه کهن، مال و سامان به خت نه کهن، تیده کوئن، ململانی له گهل تاغو تاندا نه کهن، سازشیان له گهل ناکهن.

به لی گه وره ترین شه رف و ده ست مایه بؤ نه م ئوممه ته، ته نیاو ته نیا قورئان و باوه ره، سه رکه وتنی نه وان و تیکشکانی دورژمنانی دینی خوییه، موسلمانان چهنده هه ول بدن و، تییکوئن، نه وهنده ش سه ردارو سالاری جیهان نه بن، ههر کاتیکیش ته مبه لی و رژیی و چرووکیان کرد و وازیان له جیهاد هیئا، نه و خوییش نه یارمه تییان نه دات، نه له گه لیشیان نه بی، وه نه ههر نه وهنده، به لکو زه لیل و ریسواو ژیر دهستی گه لانیش نه بن، وهک ئیستا موسلمانان له ملیاریک زیاترن و، یه که له سه ر چواری دانیشتوانی گوی زه وییان داگرتوه، له ولایشه وه له به ره مه نیانی نه وت و، چهن دین شتی تردا یه که می جیهانن، ده بینی له گهل نه وانه شدا هیچ جوړه کیان و بوونیکیان نیه! هیچ گومانیکش له وه دا نیه که نه واه باجی لادانیانه له جیهاد، چونکه سوننه تی نه م ئایینی خوا وایه ههر ده بی به و جوړیه سه ر بخریئت، که ده ستی یه که م وبؤ جاری یه که م پیی سه رکه وتن. کۆتایی ته فسیری سووره تی (قیثال).

*** **

۴۸- سووره تی (فه تح به)

مه ده نییه و (۲۹) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

نه م سووره ته ش وهک سووره ته مه ده نییه کانی تر. باس له گه لی خالی گرنگ نه کات، بؤنموونه: خواپه رستی، نه خلاق و ره وشت، په یمانه که ی (حوده بییه) که له سالی شه شه می کۆچیدا په یامبه ری سالارمان ﷺ له گهل قوره یشدا مۆری کرد، له نه نجامیشدا بو به کلیلی کردنه وه ی ده رگای فه تی مه که که، له ویوه فه تی دهستی پیکردو خواش موسلمانان کانی سه ر خست و، دوا ی نه وه خه لکی له هه موو لایه که وه پۆل پۆل موسلمان ده بوون: (انا فتحنا لک فتحا مبینا).

باسی جیهادی هاوه لان و (بیعة الرضوان) ده کات که: هاوه لان په یمانیان به په یامبه ر ﷺ دا که تا مردن کۆل نه دن و جیهاد بکهن.. له راستیدا نه و په یمانه په یمانیکی زۆر گرنگ و شه ریف و پیروژ بوو. ههر بویه ش خوی گه وره فهرمووی: (لقد رضی الله عن المؤمنین إذ یبایعونک تحت الشجرة..)، هه روه ها باسی نه و دوو پروانه نه کات که له جه نگه کاندای خویان ده دزیه وه له جیهادو سه ریچییان ده کرد له فهرمانی پیغه مبه ر، هه روه ک باسی نه و خه ونه ش نه کات که په یامبه ر ﷺ له مه دینه دا دیتبووی، پاشان بؤ هاوه لانی گپرابوویه وه نه وانیش زۆر پیی دلخوئ بوون..

کوتاییشی به وهسف و ستایشی په یامبه و هاوۀ لانی دی: (محمد رسول الله والذین معه أشدء علی الکفار رحماء بینهم...).

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ * ^۱ **إنا فتحنا لك فتحا مبينا** بیگومان نیمه - بهوئی پیکهاته که ی حوده بییه وه - فتحیکی ئاشکرمان بۆ کردیت ئه ی موحه مه د! ﷺ واته: به وفه تحه دهرگای سهرکه وتنمان لیگردیته وه، پاشان شاری مه که که مان بۆ فتهج کردیت و، حوده بییه بووبه پیئش قهره ولی ئه و فتهحه، جا که و ابو وه ره له نیستاه وه کو ئه وه وایه که ولاته که مان بۆ فتهج کردیت. جه ماوه ری زانایان پییان وایه که ئه م (فه تحه) پیکهاته که ی حوده بییه، چونکه له دوا ییدا بوو بهوئی فتهجی مه که، بویه حوده بییه یه له پله و پایه دا له فتهجی مه که که متر ذی یه، به تایبه ت

له و ماوه یه دا خه لکی تیکه لی یه کتر بوون، وه زوریکی زورینه یان له ماوه ی سئ سالدأ موسلمان بوون. ئه م سووره ته یش وهک (ئیین که سیر) ئه لی: ئه و کاته هات که په یامبه ر ﷺ له مانگی (ذوالقعدة) ی سالی شه شه می کوچی له حوده بییه گه رایه وه، چونکه ئه وان نه یان نه یشت بروه ته (مسجد الحرام) وه... (مه راغبی) ده لی: ئیمه ش ئه مه مان هه لبرارد. ^۲ **لیغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر** تاخا له و شتانه ی - که سه باره ت به پله و پایه ی به رزی تو - وهک گونا وه وانه، خوئش بییت، چ گونا می رابردو، وه چ گونا که کانی دوا روژو ئاینده ت، واته: ئه و فتهحه ت بۆ ئه که یه هوی سرینه وه ی ئه و جوړه شتانه که وک (حسنات الأبرار سیئات المقرین) ن **﴿ویم نعمته علیک﴾** وه نیعمه ت و به ره دکانی خوئیت بۆ ته واکا **﴿و یهدیک صراطا مستقیما﴾** و بتخاته سه ر ریگه یه کی راست، ئه ویش ته نیا ریگه که ی ئیسلامه و، دهره نجامیش بگه یته پله و پایه ی هره به رزی به هه شت ^۳ **﴿و ینصرك الله نصرا عزیزا﴾** وه تاخا سه رکه وتن و پیروزییه کی توکمه و قایمت بدا به سه ر

دوژمانی ئیسلامدا، به شیوه یه که شه وکه تی تیا به دی بکریئ بۆ موسلمانان.

خوا بوو روژی (حوده بییه) نوځره و ئارامی خسته دئی نیماندارانه وه:

﴿هو الذي انزل السكينة في قلوب المؤمنين﴾ ئه و خوا یه که ئاسوده یی و ئارامی روچی و، مه عنه ویی دابه زانده دئی پرواداره کان، له کاتی په یمانه که ی حوده بییه دا **﴿لیزدادوا ایمانا مع ایمانهم﴾** بۆ ئه وه ی پروایان زیاد بکات له گه ل پرواکه یاندا، تا ته نها پشت به خوا به ستن و دلیان ته نها یادی ئه وی تیا به دی بکری **﴿والله جنود السموات والأرض﴾** وه بۆ خوا یه له شکره کانی ئاسمانه کان و زه ویی: له جنوکه و فریشته و هوره تریشقه و گهرده لول و زه مین له رزه و لافاوو توڤان.. هتد، ئه گه ر خوا خوئی بیه وی قوره یش له ناو بیات ته نها یه که فریشته یان به سه، به لام جیهادی پیویست کرد، چونکه له جیهادا به لگه ی جه رگ بر به دی ئه کری بویان **﴿وكان الله علیما﴾**

سُورَةُ الْفَتْحِ

الْاِنْشَاءِ

سُورَةُ الْفَتْحِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾ لِيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ
وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢﴾
وَيُضْرِكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيزًا ﴿٣﴾ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ
الْمُؤْمِنِينَ لِيُزِيدَهُمُ ائِمْنًا مَعَ ائِمْنِهِمْ وَاللَّهُ جُنُودَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٤﴾ لِيَدْخُلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
جَنَّتِ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرُ عَنْهُمْ
سَيِّئَاتِهِمْ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٥﴾ وَيَعَذِّبُ
الْمُتَّقِينَ وَالْمُتَّقِنَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمَاتِ
يَا اللَّهُ ظَنُّكَ السُّوءَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السُّوءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٦﴾ وَاللَّهُ جُنُودَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٧﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ
شَهِيدًا وَبَشِيرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾ لَتُؤْمِنُوا يَا اللَّهُ وَرَسُولَهُ
وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾

حکیم بہر دہوام خوایش زانیہ بہ سہر تہاوی جمو جولہ کانیاندا، کار جوانیشہ لہ بریارہ کا زیدا، تہوہ تا پیمانہ کہی خودہیبیہ تہ گہرچی لہ روا تدا لہ برژوہندی موسلمانہ کاندانہ بوو، بہ لام لہ گہل تہوہیشدا خوا کردی بہ مایہی سہرکہ وتن و، دلی موسلمانہ کانی راگرت بہ رامبہر بہ پیمانہ کہ، ہرچہ ندہ خہرک بوو لہ ناو خویاندا تیگ بچن، (عومہری کوپی خہ تتاب) تہ لی: (الست نبی اللہ حقاً؟.. السنا علی الحق وعدونا علی الباطل؟) تہی پیمانہ بری خوا! مہ گہر تو پیمانہ بری راستہ قینہی خوا نیت؟! مہ گہر نیمہ لہ سہر راستی و ہق نین و، دوژمانمان لہ سہر ریگہو ریبا زیکی لارو پووچہل نین؟! تہویش فہرمووی: بہ لی نیمہ حہقین و تہوان ناحق. عومہر وتی: (فلم نعطي الدنية في ديننا إذن؟) جا کہ وابو بوچی نیمہ تہو ریسوای بہ قبول بکین بہ رامبہر بہ نیسلا مہ کہ مان؟ پیمانہ بری فہرمووی: (إني رسول الله ولست أعصيه وهو ناصرتي). بیگومان من پیمانہ بری خوام و ہیچ کاتی نافہرمانی و سہرپیچی لہ بریارہ کانی تہو ناکہم و، تہویش سہرم دہخات ﴿ **لیدخل المؤمنین والمؤمنات جنات تجری من تحتها الأنهار خالدين فيها** ﴾ تا برواداران لہ پیاوان و لہ نافرہ تان بخاتہ نیو چہ ندان باخ و باخاتی تہو بہ ہشتہوہ، کہ ناو لہ بنکی دارو کو شکہ کانیانہوہ بہ ہاژہ دی و دہروا، وہ بہ ہتہ تہوہ تاییش تیا یا تہ میننہوہ ﴿ **ویکفر عنهم سினاتهم** ﴾ و، تا لہ تاوانہ کانیان چاوپوشی بکات ﴿ **وکان ذلك عند الله فوزاً عظيماً** ﴾ وہ تہوہش لای خوا دہسکوت و سہرکہ وتنیکی گہورہیہ ﴿ **ويعذب المنافقين والمنافقات والمشركين والمشركات** ﴾ وہ بو تہوہش سزای پیاوان و ژنانی دووہو و موشریک بدات لہ دونیاو لہ قیامہ تدا، ئیشیان پی بگہیہ نیت ﴿ **الظانين بالله ظن السوء** ﴾ تہوانہی کہ گومانی خراپیان دہر بارہی خوا دہر دو پییان وابو کہ: خوا پیمانہ برہ کہی خوئی سہر ناخات و موشریکان لہ بنیان دینن ﴿ **عليهم دائرة السوء** ﴾ تہوانہ خراپیان بہ سہر دیت (دیارہ تہمہ دوعای شہرہ لییان) ﴿ **وغضب الله عليهم ولعنهم** ﴾ و تووہیہ لییان و، نہفرینی لی کردوون و لہ سوژی خوئی دووری خستوونہ تہوہ ﴿ **واعد لهم جهنم** ﴾ و دوزہ خیشی بو نامادہ کردوون ﴿ **وساء مصيراً** ﴾ وہ دوزہ خیش چ جیگاہی کہی بہدہ ﴿ **والله جنود السموات والأرض** ﴾ وہ بو خوایہ لہ شکرہ کانی ناسمانہ کان و زہوی، ہہموو لہ بہر دہستی دہسہ لاتی تہودان، گہلی جار بو لہ بنہینانی دوژمان بہ کاریان دینی ﴿ **وکان الله عزیزاً حکیم** ﴾ بہر دہوام خوایہ کی دہسہ لاتداری بہ حیکہ تہ. تہم فہتہ چوار شتی زور گرنگی بو پیمانہ بری تیدا بوو:

۱- لیبوردن لہ ہہموو گوناہانی رابووردو و نایندہی (کہ تہمہش تاییہ تہمہندی تہوہ).

۲- دہرکہ وتنی دہسہلات و موجیزہی پیمانہ بریتی.

۳- ہدایہت و رینمونوی بو ریگہو ریبازی راست. (شہریعت و بہرنامہ) کہی خوا.

۴- عزیزت و تواناو دہسہلات پیداکردن لہ ناوچہ کدا.

بروادارانیش بہ چوار شت بہ ہرہمہند بوون:

۱- نارامی.

۲- زیادکردنی ئیمان باوہریان.

۳- موژدہ بہ چوونہ بہ ہشتہوہ.

۴- سپرنہوہی گوناہہ کانیان.

بی باوہرانیس دووچاری چوار شت بوون:

۱- سزاو تولہ.

۲- نه فرین.

۳- تووړه یی و خه شمی خوا.

۴- چوونه ناو د ژړه خه وه.

سیفه ته کانی پیغه مېهر ﷺ :

﴿ **إنا أرسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا** ﴾ بېگومان نيمه توّمان ره وانه كړدووه ئه ی موخه مېهر ﷺ به شایهت و موژده در ترسیننر، واته: به شایهت له سر نوممه ته كهت له قیامه تدا، به موژدر به به به شت بونه وهی ولامت دوداته وه، به ترسیننر به د ژړه خ بونه وهی سهر پیچیت نه كات ﴿ **لتؤمنوا بالله ورسله** ﴾ تا ئیوه به خواو به په یامبه رانی

باوهر بینن ﴿ **وتعزروه** ﴾ كومه کی بكن، واته: كومه کی له ناییه نه كهی بكن ﴿ **وتوقروه** ﴾ و به مه زنی بگرن ، واته: به ریزداری دابنن ﴿ **وتسبحوه بكرة واصیلا** ﴾ وه به به، یانیان و ئیواران ته سبحات و یادی بكن و به پاك و خاړینی رایبگرن ﴿ **إن الذين یبایعونك إنما یبایعون الله** ﴾ بېگومان ئه و كه سانه ی به تو به یعت و په یمان نه دهن كه پشذت بگرن و جهاد بكن، ئه وه له راستییدا په یمانینان له گال خوا به ستووه. مه به ست بهم په یماننه ش، (بیعة الرضوان) بوو كه له حوده ییبه دا له بن داری (سمره) دا نه نجام دراوه، ژماره ی هاو له آن له و روژده دا ده گه یشته (۱۳۰۰) تا (۱۴۰۰) كهس وهك (ئین كه سیر) ئه لی: (كنا یومئذ النوا اربعمائة، ووضع یده فی ذلك الماء، فنبع الماء من بین اصابعه، حتی روبا كلهم). واته: له و روژده دا ئیمه (۱۴۰۰) كه سیك ده بووین، وه پیغه مېهر ﷺ دهستی خسته نیو ئه و ناو، وه، ئه و جا له نیوان په نجه كانی ناو هه لقولی و ئه و خه لكه هه موو تیرو بوون، له پړوايه تیكي ديكه دا هاتوه: (انهم كانوا خمس عشرة مائة) متفق علیه. واته

سُورَةُ التَّوْبَةِ
إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِهُ اللَّهُ فَمَا لُغْوُ بَيْعِهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾ سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلْفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَعَلْنَا أَمْوَالَنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا يَقُولُونَ بِآلِسِنَا فِي قُلُوبِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نِعْمًا بَلْ كَانَ اللَّهُ يَمُنُّ بِالْأَخْثَرِ خَيْرًا ﴿١١﴾ بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَى أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزُيِّنَ ذَلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ ظَنًّا سَوَاءً وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾ وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾ وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَعْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾ سَيَقُولُ الْمُخَلْفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَى مَغَائِرِكُمْ لِتَأْخُذُوا هَازِرًا تَتَّبِعُكُمْ بُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلِمَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾ قُلْ لِلَّهِ الْغَنِيُّ

(۱۵۰۰) كه سيك بوون. فتح الباری: ۴۵۱/۸. موسليم: ۱۴۸۴/۳. ﴿ **يد الله فوق ايديهم** ﴾ دهستی خوا له بان دهستیانه وهی ، ئه مه به لگه یه له سر پشتگیری خوا بویان، وهك دهستیان به دهست ئه وه وه دابیت. ئه وه راو بوچوونی (ئین كه سیر) و (ئین سه عدی / تیسیر الكریم الرحمن) ه، به لام (نالووسی) ده لیت: (والسلف: يمرون الآية كما جاءت مع تنزيه الله - عز وجل - عن الجوارح وصفات الأجسام وكذلك يفعلون في جميع المتشابهات، ويقولون: إن معرفة حقيقة ذلك فرع معرفة حقيقة الذات وأنى ذلك، وهيئات حيات؟. ﴿ **فمن نكث فإنما ينكث على نفسه** ﴾ جا هر كه سيك په یمان شكنی، بكا و لیی پاشگه ز بېته وه، ئه وه زیانی ئه و په یمان شكینیه ته نیا له سر خو ی ده كه وی، چونكه خوی گه وره بی نیازه له و ﴿ **ومن اوفى بما عاهد عليه الله** ﴾ جا هر كه سیش په یماننه كه ی خوا به ریته سهر و ده فای پی بكات ﴿ **فسيؤته اجرا عظيما** ﴾ جا خوی بالاده ستیش پاداشتیکی گه وری پیده دا.

بِرو بیانوو هیئانه وهی به جیماره کانی (حوده ییبه) بۆ پیغه مبهَر ﷺ :

﴿ **سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلْفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ** ﴾ جا که له حوده ییبه گه رایت هوه، بیگومان عه ره به دهشته کیه کان (ئه وانه ی واپاشه کشییان کردو له گه لتان نه هاتن بۆ زیاره تی که عبه پاش نه وهی تۆ داوات لیکردن) پیت ئه لێن: ﴿ **شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا** ﴾ پاراستنی مال و ژن و مندا لمان، ئیمه ی به خویه وه سه رگه رمکرد، له ده رچوون له گه لت جالای خوا داوای لیبوردنمان بۆ بکه یت ﴿ **يَقُولُونَ بِالسَّنْتِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ** ﴾ شتی به زمانیان ده لێن، غه یری نه وه یه له دلایان دایه، واته: له قسه کانیاندا راست ناکهن و، ئه یانه وه ی فرت و فیلت لێ بکه ن ﴿ **قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا** ﴾ پێیان بلێ: ئایا چ که سیك شتیکی به دهسته له خوا وه بۆتان ﴿ **إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا** ﴾ نه گه ر خوا ویستی زیانیکی پیتان بوو، یان ویستی سویدیکتان پی بگات ﴿ **بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا** ﴾ به لکو خوا به کارو کرده وه کانتان به ئاگایه، ئه وه ده زانی ت هوی راسته قینه چیبوو له دوا که وتنه که تاندا؟ ﴿ **بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَى أَهْلِيهِمْ أَبَدًا** ﴾ به لکو راستیه که ی نه مه یه که پێتان وابوو ئیتر هه رگیز په یامبه رو به رو داران جاریکی تر ناگه رپێنه وه نیو خیزانه کانیان له مه دینه، واته: وا گومان تان ده برد که قوره یش پیغه مبه رو ئیمانداره کان له ریشه دینی!! ﴿ **وَرَبِّكَ** ﴾ ئه وه گومان بردنه له دلتاندا له لایه ن شه یتانه وه رازینرا بووه وه ﴿ **وَلظَنَنْتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ** ﴾ گومان تان برد، گومانی نادروست، پیتان وابوو ئه وانه هه یچ که سیکیان ناگه رپێنه دوا وه، بۆیه گویتان نه دانی و له گه لیان نه چوون ﴿ **وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا** ﴾ وه ئیوه له زانینی خوا دا قه ومیکی تیا چوون ﴿ **وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ** ﴾ و هه رکه سیش با وه ری به خوا وه به په یامبه ری ئه وه نه بی ت، کافرو بی با وه ره ﴿ **فَأَنَّا اعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا** ﴾ جابه راستی ئیمه بۆ کافرو بی به وایان ئاگریکی هه لگیر ساو سو تی نه رمان ئاماده کردوه ﴿ **وَاللَّهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** ﴾ هه موو ده سه لاتیکی ئاسمانه کان و زه وی ته نها می خوا یه ﴿ **يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ** ﴾ هه رکه سیك که خوی بیه وی و به شیای بزانیت لی خواش نه بی ت، وه بیه وی سزای هه رکه سیش بدات ئه یدات ﴿ **وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا** ﴾ وه خواش، هه ر خوا یه کی لیبور ده ی به به زه یی یه، که وابوو هه ر ئیستا په شیمان ببه وه وه ته وه به که ن و گو ی رایه لی په یامبه رین، چونکه خوا خواش نه بی له وانه ی په شیمان نه به وه ﴿ **سَيَقُولُ الْمُخَلْفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَى مَغَائِمٍ لَتَاْخِذُوا** ﴾ ئه وانه ی که له پیغه مبه ر ﷺ دوا که وتن و ده رنه چوون له گه لی بۆ حوده ییبه، کاتی ئیوه به ریکه وتن بۆ ده سته که وه ته کان له خه یبه ر ده لێن: ﴿ **ذُرُونَا نَتَّبِعْكُمْ** ﴾ وازمان لێ بی ن، ئیمه یش له گه لتان بی ن بۆ خه یبه ر ﴿ **يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللَّهِ** ﴾ ده یانه ویت که فه رمایشتی خوا بگو ی ن، واته: به به شدار بوونیان له غه نیمه ت و ده سکه وه ته کانی خه یبه ر، چونکه خوا- جل جلاله- به لێنی دابوو به ئه هلی حوده ییبه که ده سکه وه ته کانی خه یبه ر، هه ر بۆ ئه هلی حوده ییبه ده بی نه که سه زی تر. ﴿ **قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا** ﴾ پێیان بلێ: ناب ی هه رگیز له شو ی نمان بی ن ﴿ **كَذَلِكَ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ** ﴾ خوا پی ش گه رانه وه له حوده ییبه وایه ره مو وه که ناب ی هه یچ که سستان به شدار بی ت له وه ده سته که وه تانه دا حوده ییبه دا ﴿ **فَسَيَقُولُونَ بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا** ﴾ که چی ئه وانه ده لێن: ئه مه به لێنی خوا نییه، به لکو ئیوه هه ر به خیل یی و هه سوو دیمان پی ده به ن، نه خیر، وانیه، به لکو ئه وانه که م تی ده گهن.

جیهاد سه نگی مه حه که له نیوان موسلمان و دوو روودا:

﴿ **قُلْ لِلْمُخَلَفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سِتْعَدُونَ إِلَى قَوْمِ أُولِي الْأَسْبَابِ** ﴾ ئه ی موحه مه مد، ﷺ بلێ: به عه ره به ده سته کیه کان- ئه وانه یان دوا که وتن و له جیهاد خو یان دزییه وه- ئیوه له ئایینه ده دا بانگ نه کری ن بۆ جه نگ له گه ل گه لیکی به زه برو به هه لمه ت و جه نگا وه ر، جا له وی خۆتان تاقی بکه نه وه ﴿ **تَقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلَمُونَ** ﴾ ئه وسا جه نگیان

له گهل دهكهن، يان خوځيان به بې جهنگ موسلمان نه بن **﴿فَإِنْ تَطِيعُوا اللَّهَ إَجْرًا حَسَنًا﴾** ئينجا نه گهر ئيوه
 فرمانبردار بن و نامادهى جهنگ و جيهاد بن نهوا خوا پاداشتيكى باشتان پيښدهدا **﴿وَأِنْ تَتُولُوا كَمَا تَوَلَيْتُمْ مِنْ
 قَبْلُ﴾** خو نه گهر ئيوه وهكو له مپيش له (خوده بيه) دا پشتان هلكرد **﴿يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾** نهوا خوايش سزايه كى
 پر ئيشتان نهدا.

رافه كهرانى قورن ان كي شه يانه: ئايا نهو كومه له زور به هيرو به هلمه ته كى بن؟ قسه بو هوږى (ههوازن) و
 (سه قيف) و (بهنى حه نيفه) و (فارس) هكان و، رومه كان كراوه. (ته فسيري نالووسى) له (نه بوو هره ريره) وه نه لى:
 (هم البارزون). واته: نهو كومه له به هلمه ت و قاره مانه (كورده كانن).. (ئيبن جهريري ته به رى) ش نه لى: باشترين

قسه له م جيگايه دا نه ميه كه بلين: له بهر نه وهى كه خواى
 گوره له قورناندا نهو قه ومه ى ديارى نه كړدوه چ قه وميكن،
 بو ئيمه ش ديارى نه كړدنيان چا كتره، چونكه ده گونجى
 هره نه وانه بن، ده شگونجى خه لكانيك بن له نايينده دا پيدا
 بين.

(ئيبن كه سیر) هر له م شوينه دا نه م فهرموده يه - كه
 ئيمامى (بوخارىي و موسليم) له نه بو هوره ريره وه
 گيراو يانه ته وه - هي ناوه:

۱- (لا تقوم الساعة حتى تقتالوا قوما صغار الاعين، لف
 الانف، كان وجوهم المجان المطرقة).

واته: (قيامه ت بهرپا نابى تا ئيوه (نهى ئيمانداران)
 جهنگ دهكهن له گهل هوږيكى چاو بچووكى، لووت كورتى
 (يا لووت كورت و لووت پاندا) و دهمو چاويان ده لى
 (ترس) و مه ته له يه. واته: دهمو چاوى توركه كان له پانى و
 رهنگدا له (مه ته ل) ده چى.

۲- (تقاتلون قوما نعالهم الشعر). واته: له گهل هوږيكا
 ده جهنگين كه پيلاوو نه عله كانيان له مووه. فتح البارى:
 ۱۰۴/۶. موسليم: ۲۲۳۲/۴.

نه مانه جيهاديان له سهر نيبه:

﴿لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ﴾ نابيناو شهل و نه خوږش، هيچ نه ره ج
 و گونا هيكيان له سهر نيبه له نه چوون بو جيهاد... به لام ئيوه ى له ش ساغ نابى دوا بكون **﴿وَمَنْ يَطْعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
 يَدْخُلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾** وه هر كه سيك گويرايه لى له خواو له په يامبه ركه ى بكات، خوا نه ييباته نيو
 چه ندين باخه وه به بن درخت و كوښكه كانيدا رووبارى زور ديت و ده چيت **﴿وَمَنْ يَتَوَلَّ يَعْذِبْهُ عَذَابُ أَلِيمًا﴾**
 نهو كه سه ش پشت هه ل بكات له گويرايه لى خواو پيغه مبه ركه ى، نهوا خوا سزايه كى ئيش پيگه يه نه رى نه دات.

سُورَةُ التَّيْنَةِ

الْأَنْعَامِ

قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سُدُّ عَوْنٍ إِلَى قَوْمِ أُولِي الْأَسْبَابِ
 يُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسَلِّمُونَ فَإِنْ تَطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا
 وَإِنْ تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (۱۶) لَيْسَ
 عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ
 وَمَنْ يَطْعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَدْخُلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
 وَمَنْ يَتَوَلَّ يَعْذِبْهُ عَذَابُ أَلِيمًا (۱۷) لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْ
 الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ
 فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا (۱۸) وَمَعَانِدَ
 كَثِيرَةٍ يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا (۱۹) وَعَدَّكُمْ اللَّهُ
 مَعَانِدَ كَثِيرَةٍ يَأْخُذُونَهَا فَعَجَلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ
 النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا
 مُسْتَقِيمًا (۲۰) وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا
 وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا (۲۱) وَلَوْ قَتَلْتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا
 لَوَلَّوْا الْأَذْوَارُ ثُمَّ لَا يَجِدُوكَ وَيَأْوِلُوا نَصِيرًا (۲۲) سُنَّةَ
 اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا (۲۳)

رازیبوونی خوا لہ ٹہلی حودہیبیہ :

﴿ **لقد رضى الله عن المؤمنين إذ يبايعونك تحت الشجرة** ﴾ بیگومان خوا رازیبوو لہ ٹیماندارہکان کاتی - لہ ژیر ٹہودرہختہ دا پیی دلین: (شجرۃ الرضوان) - پیمانیاں لہ گہل دہبہستیت ٹہی موحمہمد ﴿ **فعلما ما فی قلوبہم** ﴾ ٹینجا لہ کاتی جا خوا بہو راستی و وفایہی لہ دلیندا بوو بو پھیامہکھت ناگاداربوو ﴿ **فانزل السکینۃ علیہم** ﴾ ٹینجا لہ کاتی پھیامہکھدا نارامی دابہزاندہ سہریان ﴿ **واثابہم فتحا قریبا** ﴾ و بہ سہرکہوتنیکی نریک - فہتخی خہبہر - لہ سہر (بیعۃ الرضوان) پاداشتی دانہوہ. ہوئی پھیامی (بیعۃ الرضوان) ٹہوہوو کہ پھیامہر کاتی گہیشٹہ حودہیبیہ، (عوسمانی کوپی عہفان) ی نارد بولای مہککھیہکان تا پییان بلی: کہ پیغہمہر ﴿ **بہنیازی عومرہوہ ہاتووہ، نہک بہنیازی جہنگوہ،** جا کاتی عوسمان گہیشٹہ لایان زیندانیاں کردو، پاشان ہوالی کوژرانیشی گہیشٹہوہ لای پیغہمہرو موسلمانہکان، ٹینجا پھیامہر موسلمانہکانی کوکردهوو پھیامی لیوہرگرتن: کہ ٹہگہر ٹہوہوالہ راست بیت ٹہبی بہجہنگ و بہزور پرونہ مہککھوہ، ٹہوانیش پھیامیاندہ تا مردن، جا کاتی ہوال گہیشٹہوہ قورہیش لہرزیان لی نیشٹ و لہترسانا عوسمانیاں نازاد کرد. ﴿ **ومغانم کثیرۃ یاخذونہا** ﴾ جگہ لہوہیش ، بہدہستکھوتیکی زوریش بہلینی پندان ٹہی نامادہبووانی حودہیبیہ ، واتہ: بہدہسکھوتیکی زوریش پاداشتی دانہوہ، ٹہویش عہقارو زہوی وزاری خہبہربوو ﴿ **وکان اللہ عزیزا حکیم** ﴾ خوا ہمیشہ خواہیکی بہدہستہلاتی بہحیکمہتہ. ﴿ **وعدکم اللہ مغانم کثیرۃ تاخذونہا** ﴾ خوا بہلینی بہ چہند دہسکھوتیکی زور دانی جگہ لہخہبہر، واتہ: موسلمانان تاروژی دواپی دہستکھوتیان ہرٹہبی و ناوچہ ٹیسلامیہکانیش سال لہدواپی سال زیادنہبن ﴿ **فعبل لکم ہذہ** ﴾ جا بہزویی ٹہمہیانی دہستخستن، واتہ: غنیمہتہکھی خہبہر. ﴿ **وکف ایدی الناس عنکم** ﴾ ری لہ خہلکانی دہست دریژکھرانیشی لیگرتن، نہیہیشٹ جوولہکھوہ ہاوپھیامانہکانیاں - لہ بہنی ٹہسدو غطہ فان - زال بن بہسہرتاندا ﴿ **ولتکون آیۃ للمؤمنین** ﴾ وہبو ٹہوہی دہستکھوتہکھ ببی بہنیشانہیہک لہ راستی بہدیہنانی بہلینی خوا بو پروادارہکان ﴿ **ویہدیکم صراط مستقیما** ﴾ ہروہا رینمایشتان بکات بو ریگہیہکی راست و بتانگہیہنیتہ بہہشت ﴿ **واخری لم تقدروا علیہا** ﴾ وہی ترکھٹوہ تواناتان نہبوو بہسہریدا، واتہ: وہ دہست گہلیکی دیکھش. (ٹین جہریر) ٹہلی: مہبہست نازادبوونی مہککھیہ ﴿ **قد احاط اللہ بہا** ﴾ کہخوا بہزانیانی خوی دہوری لیدابوو دہیزانی ٹہو دہستکھوتانہ بو ٹیوہ دہبن ﴿ **وکان اللہ علی کل شی قدیر** ﴾ چونکہ خوا ہمیشہ دہسہلاتی بہسہر ہموو شتیکدا ہیہ ﴿ **ولو قاتلکم الذین کفروا** ﴾ ٹہگہر بی باوہرہکانی مہککھ جہنگیان لہگہلتان کردہا لہحودہیبیہدا، واتہ: پھیامہکھ نہبوو، مہککھیہکان شہریان پی فروشتبان ﴿ **لولوا الأدبار** ﴾ پاشہو پاش ہلہدہاتن و لہبہردہستاندا ٹہشکان ﴿ **ثم لا یجدون ولیا ولا نصیر** ﴾ پاشان ہیچ پشتیوان و یارمہتیدہریکشیان دہست نہٹہکھوت لہکافرہکانی دیکدا ﴿ **سنۃ اللہ الی قد خلت من قبل** ﴾ سہرختنی باوہرداران لہ ہموو سہردہمیڈدا، لہگہلانی پیٹشودا کہرابورد باوی خوا بووہ ﴿ **ولن تجد لسنة اللہ تبدیلا** ﴾ ہرگیز نابینی باوی خوا گوڑانی بہسہردا بیت ، واتہ: ہرکات موسلمانہکان یارمہتی دینی خویان داییت، خوایش یارمہتیداون ﴿ **وہو الذی کف ایدہم عنکم وایدیکم عنہم ببطن مکتہ** ﴾ ہر ٹہوہ زاتہ بوو کہ دہستی ٹہوانی (قورہیش) لہ ٹیوہ گرتوو نہیہیشٹ بین بہگرتاندا، وہ دہستی ٹیوہشی لہوان گرتہوہ، دہرنجام ویرای سہرکہوتنی ٹیوہ لہنیوجہرگہی شاری مہککھدا، لہ حودہیبیہشدا نہیہیشٹ زیان بہیہکتر بگہیہنن ﴿ **من بعد ان اظفرکم علیہم** ﴾ پاش ٹہوہ کہ ٹیوہی - لہروژی فہتخی مہککھدا - سہر خست بہسہریاندا وہندیکیانتان لیڈیل کردن، ٹہوہ بوو (۸) کہسیان خہریکی

جاسوسی بوون به سهر موسلماننه کانه وه پاشان دیلکران و، بردنیاں بۆلای په یامبه‌ر، ئه‌ویش لییان خو‌ش بوو و نازادی کردن، دهره‌نجام ئه‌و کاره بووبه‌هوی ریکه‌وتنیاں.

(عه‌بدوللای کوپری مه‌غفل) ده‌لئت: ئی‌مه له‌گه‌ل پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌ژیر ئه‌و دره‌خته‌دا بووین که خوا باسی کردوه له‌قورئاندا چاک له‌بیرمه که (لق و گه‌لای داره‌که شو‌ر بووبوویه‌وه ده‌که‌وته سهر شانی په‌یامبه‌ر، (عه‌لی کوپری ئه‌بی تالیب) و (عه‌مری کوپری سو‌هیل) یش له‌وی بوون، پاشان په‌یامبه‌ر به‌ عه‌لی فه‌رموو بنووسه: (بسم الله الرحمن الرحيم)، (سو‌هیل) ده‌ستی گرت و وتی ئی‌مه ئه‌مه نازانین و نه‌مانیستووه، بنووسه: (بسمك اللهم)، ئه‌ویش ئه‌وه‌ی نووسی و، پاشان نووسی‌شی (هذا ما صالح عليه رسول الله...). ئه‌مه ئه‌و ریکه‌وتننامه‌یه که په‌یامبه‌ری خوا له‌گه‌ل

مه‌که‌که‌یی‌یه‌کاندا، له‌سه‌ری ریک‌که‌وتن، دووباره (سو‌هیل) وتی: مه‌نووسه په‌یامبه‌ری خوا! بنووسه (موحه‌مه‌دی کوپری عه‌بدوللای...) ئا له‌م کاته‌دا موسلماننه‌کان (۳۰) لاویان له‌قوره‌یش دیلکرد، پاشان په‌یامبه‌ر نازادیکردن، خوایش فه‌رموی: (وهو الذي...) (ئین که‌سیر) له‌ئیمامی (ئه‌حمده) وه هیناویه‌تی. ﴿وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا﴾ خواش هه‌میشه به‌کارو کرده‌وتان بینایه.

له‌به‌ر موسلمانانی ناو (مه‌که‌که) بوو، ریمان نه‌دا به‌ جه‌نگ بین له‌گه‌ل موشریکه‌کاندا:

﴿هُم الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾

خه‌لکی مه‌که‌که هه‌رئه‌وانه‌ن که‌پروایان نه‌هیناو، ئی‌وه‌شیان له‌زیاره‌تی مزگه‌وتی حه‌رام قه‌ده‌غه کردوو گپ‌رایه‌وه له‌ سالی حوده‌بییه‌دا ﴿وَالْهَدَىٰ مَعَكُوفًا أَنْ يَبْلُغَ مَحَلَّهُ﴾ و نه‌یان هیشت ئه‌و قوربانی (ه‌دی) یه‌ی که (۷۰) و شتر بوو و هینا‌بووتان بۆ که‌عه‌ بگاته جیی خوی (مینا) بو‌سه‌ر برین ﴿وَلَوْلَا رِجَالُ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءُ مُؤْمِنَاتٍ لَّمْ تَعْلَمُوهُمْ﴾ ئه‌گه‌ر له‌به‌ر ئه‌و پیاو و ژنه‌ پرواداران نه‌بوایه، که ئی‌وه

﴿هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَدِيهِمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيكُمْ عَنْهُمْ بَاطِلٌ مِّمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ بَعْدَ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾ هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدَىٰ مَعَكُوفًا أَنْ يَبْلُغَ مَحَلَّهُ، وَلَوْلَا رِجَالُ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءُ مُؤْمِنَاتٍ لَّمْ تَعْلَمُوهُمْ أَنْ تَطَّوُّوهُمْ فَتَضَيِّبُكُمْ مِنْهُمْ مَعَرَّةً بِغَيْرِ عِلْمٍ لِيَدْخُلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾ إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَىٰ وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾ لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّءْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ءَامِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾ هُمُ الَّذِينَ أُرْسِلَ رَسُولُهُ بِالْأُهْدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

۵۱۴

نه‌تانده‌ناسین که "له‌شاری مه‌که‌که‌دا" ﴿أَنْ تَطَّوُّوهُمْ فَتَضَيِّبُكُمْ مِنْهُمْ مَعَرَّةً بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ نه‌وه‌ک ئی‌وه بی ناگایانه بیانکه‌ن به‌ژیر پی‌وه، دهره‌نجام تیا چوویان، جا ئی‌وه‌یش عارو دل ته‌نگیتان تووش بیا، ئه‌گه‌ر له‌به‌ر ئه‌وانه نه‌بوایه مؤله‌ت، به‌ئی‌وه ئه‌درا که برۆنه مه‌که‌که‌وه جه‌نگیان له‌گه‌ل بکه‌ن، واته: مه‌که‌که‌یه‌کان شایسته‌ی ئه‌وه بوون هی‌رشیان بۆ کراباو جه‌نگیان له‌گه‌ل کرابا، چونکه:

یه‌که‌م: خوانه‌ناس و بی‌پروا بوون.

دووه‌م: ئی‌وه‌یان له‌ته‌وافی که‌عه‌ گپ‌رایه‌وه.

سییه‌م: نه‌یان‌هیشت، قوربانیه‌کان بگه‌نه جیی خویان و سه‌ر برین، به‌لام ئه‌گه‌ر ئه‌و هی‌رشه‌ کرابا پیاو و ژنانی موسلمان له‌و نیوانه‌دا - به‌بی ناگایی ئی‌وه - ژیر پی‌ ده‌بوون و تیا‌ده‌چوون، جا ئه‌وکاته جو‌ره‌ زشتی و عاریکتان

ئەوقە دەبوو، ئەگەر ترسی ئەمە نەدەبوو، دەبوو جەنگیان لەگەڵ بکرایە ﴿لیدخل الله فی رحمته من یشاء﴾ خوا دەستتانی گرتەووە لێیان لە مەککەداو، لە پێش حودەیبیەدا مۆلەتی نەدا لەگەڵیان بەجەنگین.. بۆئەوێ خوا ویستی لە هەر کەسیک بێی لە خەڵکی مەککە پێش ئەوێ کە بچنە ناری بیخاتە ناو رەحمت و میهرەبانی خۆیەو و پاشا پەیمانە کە موسلمان ببن.. خو هەر وایش بوو، چونکە لەو ماوەیەدا زۆریکیان لێ موسلمان بوون ﴿لو تزیلوا لعذبا الذین کفروا منهم عذابا الیما﴾ خو ئەگەر لە مەککەدا موسلمانان و بێ پروایان لە یەکتەر جیا بووبانەو، ئەو دەمە یی پرواکانمان بە سزایەکی ئیش پێگەیەنەر، بەکوشتن و دیل کردن سزا ئەدا ﴿إذ جعل الذین کفروا فی قلوبهم الحمیة﴾ وەبیر بێنە ئەوکاتە کافروییباو و پەکان دەمار گیریان خستە دلێانەو ﴿حمیة الجاهلیة﴾ دەمارگیری سەردەمی نەزانیی، واتە: ئەوکاتە پیغەمبەر و هاو ئەلانیان رێگری کرد لە زیارەتی کەعبە لە سالی حودەیبیەدا، لە ترسی ئەوێ عەرەبەکان بلین: پیغەمبەر و موسلمانەکان بە زۆرە ملی چوونە ناو مەککەو، وەکاتیکیش ئیو لە پەیماننامە کە حودەیبیەدا نووسیتان: (بسم الله الرحمن الرحیم، محمد رسول الله). کەچی ئەوان لەبەر دەمارگیری قبوڵیان نەکرد! بەلێ کاتی ئەوێ رێگرییان لە ئیو کرد بۆ زیارەتی کەعبە و بیانوویان ئەو بوو وتیان: ئەگەر ئەمانە کاتی خوێ کەس و کاری ئیمەیان لەگۆرە پانی جەنگدا کوشتوو، ئیستایش بێنە ناو مەککەو و بێ روو بەروو بوونەو بەگەرێنەو تا دنیا دنیا بێ، ئیمە ئابروومان ئەچیت، تەنانت عاریان لێدەهات قبوڵی ئەو بەکن کە موحەممەد پیغەمبەر و نیراوی خوا بیت، ﴿فأنزل الله سکینته علی رسوله و علی المؤمنین﴾ جاخوا لەبەر مەبەر ئەوێ ئارامیی دابەزاندە نیو دلی پیغەمبەرە کە و سەردلی موسلمانەکان، خوێان گرت و تیک نەچوون و جەنگیان نەکرد لەگەڵ ئەو هەموو پڕو بیانووانەدا ﴿و الزمهم کلمة التقوی﴾ لەسەر تەقوا و وشە (لا إله إلا الله) پابەندی کردن، واتە: ناچار بوون بە پڕیارەکانی حودەیبیە ملکەچ بین تا هیزی موسلمانەکان لیک نەترازی و جیاوازی تی نەکەوی و نەبن بە دوو لەتەو، ئەگینا ئەوێان پی قبول نەدەکرا ﴿وکانوا احق بها واملها﴾ ئەوانیش شایستە تر بوون بەوشە تەقوا ئەهلشی بوون ﴿وکان الله بکل شی علیما﴾ وە بەردەوام خوا بەهەموو شتی زاناو ئاگایە خوێ چاک ئەزانی کێ شایستە ی ئەو فەزەیه؟.

خەونە کە ی پیغەمبەر ﷺ:

﴿لقد صدق الله رسوله الرؤیا بالحق﴾ بیگومان خوا خەونی پەيامبەرە کە ی خوێ بە راست گیراو هینایە دی، پیغەمبەر ﷺ پێش ئەو بچن بۆ حودەیبیە لەخەونیدا دیتی کە خوێ و هاو ئەکانی، چوونەتە مەککە و تەواف و چەرخی کەعبەیان کرد، هەندیکیان سەریان دەتاشی و، هەندیکی دی کورتیان دەکردەو، ئەویش خەونە کە ی بۆ هاو ئەلانی گیرایەو و ئەوانیش زۆر پیی دلخۆش بوون، بەلام کاتی ئەو کارەساتە ی حودەیبیە پێشەات، دوو رووێکان کردیان بە روژی خوێان و وتیان: سویند بە خوا نەک هەر ناچینە کەعبەو، بەلکو چاویشمان بە مەککە ناکەوی، ئینجا خوا ئەو ئایەتە ی (ولقد صدق الله...) نارد. (ئێین کەسیر) یش هەروەک ئەم رێوایەتە ی هیناوە. ﴿لقد دخل المسجد الحرام ان شاء الله﴾ سویند ئەخۆم کە بیگومان ئە ی موحەممەد ﷺ بەویستی خوا خۆتوو هاو ئەلانت دەچنە ناو مزگەوتی حەرام ﴿أمنین محلقین رؤسکم ومقصرین﴾ بە بێ ترس لە هیچ کەسیک عومرە ی خۆتان ئەکن، سەرتان دەتاشن و، کورتی دەکەنەو.

ئیمامی (بوخاریی) و (موسلیم) ئەلین: پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: (رحم الله المحلقین) خوایە رەحم بەوانە بکە سەریان تاشی، ئەوانیش. وتیان: ئە ی ئەو کەسانەش کورتی دەکەنەو؟ دووبارە فەرمووی: (رحم الله المحلقین).

وتیانہ وہ: (و المقصرین؟). ئەویش بۆ جاری سییەم، یان چوارەم جار، فەرمووی: (والمقصرین). فتح الباری: ۳/۶۵۶، مسلم: ۲/۹۴۶ وە ھەروەھا ئیمامی (بوخاریی) لە (ئین عەباس) ە وە ئەلی: (لما قدم النبی ﷺ لعامه الذي استأمن قال: ارملوا، لیری المشركين قوتهم، والمشركون من قبل (قُعیقعان) فتح الباری: ۷/۵۸۱. واتە: کاتی پیغەمبەر ﷺ خۆی وھاوەلانی چوونە مەککە (تاو لەرزى) مەدینە کزو لاوازی کردبوون، حالیان زۆر خراپ وناپەرھەت بوو، موشریکەکانیش وتیان: وەرئ تەماشای ئەوانە بکەن لە مەدینە وە ھاتوون، کە چۆن (تا) شپەزەى کردبوون، جائەوانیش لەلای (حیجر) دا خۆیان مەلأسدا بۆیینیان، ئیتر خوا پیغەمبەرەکەى خۆی لى وشیار کرد، ئەوسا ئەویش - بۆ ئەوەى موشریکان دڵخۆش نەبن بەو نەخۆشى و لەپووللاوازییانەو - بپاریدا کە سى خولى نۆبەى یەکەمى تەوافەکە بە (رەمل) و گورگە لۆقە بیئت، ئەوانیش ھەرسى (شەوت) ەکەیان بە گورگە لۆقە برى، ئیتر موشریکەکان زانیان ئەو نەبوو ئەوان زانیبوویان! ئیمامى ئەحمەد: ۱/۲۹۴ ﴿لا تخافون﴾ ناشرسن لە ھیچ کەسێک ﴿فعل ما لم تعلموا﴾ جا ئەوەى ئیو نەتاندەزانی، خوا زانى و ناگادار بوو کە ئەو ریکەوتنەى حودەیبیە خیریکی زۆرى تێدايە بۆتان ﴿فجعل من دون ذلك فتحا قريبا﴾ ئینجا پێش چوونتانەو نێو مەککە بەو شیوہیە، سەرکەوتنیکی تری نزیکى (گرتى خەبەر) ی ھینایە پێش بۆتان ﴿هو الذى ارسل رسوله بالهدى ودين الحق﴾ ھەر ئەو زاتەى کە پەيامبەرى خۆى بەقورئان و بەئایینیکی رەواوہ رەوانە کرد ﴿ليظهره على الدين كله﴾ تا سەرى بجات بەسەر ھەموو بەرنامەو ئایینەکانى تردا ﴿وكفى بالله شهيدا﴾ وخوا خویشى بەسە شایەت بیئت لەسەر ئەوہ کە: موحمەد پەيامبەرىتى، جا کەوايە بى تاقەت مەبە لەوہى کە (سوھەیل) بە نووسینی (بسم الله.. محمد رسول الله ﷺ) رازىی نەبوو ﴿محمد رسول الله﴾ موحمەد ﷺ رەوانە کراو پەيامبەرى خوايە، پێیان خوښ بیئت، یان نا ﴿والذين معه اشداء على الكفار رحماء بينهم﴾ ئەو کەسانەش لەگەڵ ئەون و شوینی ئەوکەوتوون لە بەرامبەر بى براکانا ئازاو بەھیزن، لەناو خوښیاندا مېھربان و بەسوژو دڵ نەرمەن. وەک لەسوورەتێکی تردا ئەفەرموی: (فسوف يأتى الله بقوم يحبهم و يحبونه، اذلة على المؤمنين، أعزة على الكافرين) (۵/۵۴). یان ئەفەرموی: (يا أيها الذين آمنوا قاتلوا الذين يلونكم من الكفار وليجدا فيكم غلظة/۹/۱۲۲. یان ئەم فەرموودەى کە دەفەرموی: ((مثل المؤمنين فى توادهم وتراحمهم كمثل الجسد الواحد، اذا اشتكى منه عضو تداعى له سائر الجسد بالحمى والسهر)) مسلم: ۴/۱۹۹۹. نموونەى بروداران بۆ یەکتەر - لە بارەى خوښەویستى و مېھربانیاى ئەو - وەکو یەك جەستەو لاشن، دەبینى ھەرکە ئەندامیكى لەشى دیتە ئیش، بەخیرایى ئەندامەکانى تری لاشەى (تا) و (شەونخونى) دايدە گرى و ئوقرە بە خوڤناگرەن.

لەفەزل و گەورەى ھاوەلاندایە ئەم فەرموودەى ھاتووە: (لا تسبوا أصحابى فو الذى نفسي بيده! لو أن أحدكم أنفق مثل أحد ذهاباً ما أدرك مد أحدهم ولا نصيفه) مسلم: ۴/۱۹۶۷ واتە: جنىو بە ھاوەلانى مەدن، سویندم بەوہى گیانى منى بە دەستە! ئەگەر بە ئەندازەى چىای ئوحد، ئیوہ زىر بېخشن ناگاتە مستیكى، یا نیوہى ئەوہى ئەوان. یاخود (خير الناس قرنى، ثم الذين يلونهم ثم الذين، يلونهم)، بخاریی: ۶۴۲۹. (قورتوبى) یش ئەلی: (قلت: فالصحابة كلهم عدول، أولياء الله تعالى وأصفياءه، وخيرته من خلقه بعد أنبيائه و رسله، هذا مذهب أهل السنة، والذي عليه الجماعة من أئمة هذه الأمة. وقد ذهبت شذمة - لا مبالاة بهم إلى أن حال الصحابة كحال غيرهم، فيلزم البحث عن عدالتهم، ومنهم من فرق بين حالهم في بُدأة الأمر، فقال: إنهم كانوا على العدالة إذ ذاك، ثم تغيرت بهم الأحوال، فظهرت فيهم الحروب و سفك الدماء، فلابد من البحث. و هذا مردود، فإن خيار الصحابة و فضلاءهم -

كعلی و طلحة والزبیر و غیرهم رضی الله عنهم ممن اثنی الله علیهم و زکاهم، و رضی عنهم، و ارضاهم و وعدهم الجنة بقوله تعالى: (..مغفرة واجرا عظیما). ﴿**تراهم ركعا سجدا**﴾ ده یانبینیت هه ردهم خه ریکی ركوع و سوژدهن، واته: زۆر خه ریکی خواپه رستی و نویتژن، به شهوا شهو نویتژ نهكهن و، به روژیشدا سوار چاکی مهیدانن ﴿**یبتغون فضلا من الله ورضوانا**﴾ هه موو كات ئاواتیان به دهست هیئانی فەزل و به هرهو میهره بانیی و، خوژنوودی خواپه، مه به ستیان ئه وهیه خویان لی رازی بیئت ﴿**سیماهم فی وجوههم من اثر السجود**﴾ نیشانه یان له شوینه واری سوجه برده نه كانیانه وه بو خوا له روخساریاندا دیاره، واته: کرداریان شیرین و، کاریان چاك و پیروژه، زمانیان پاك و، دلیان پاك و، په وشتیان به رزه ﴿**ذلك مثلهم فی التوراة**﴾، ئه وه وه سفیانه له ته وراتدا ﴿**ومثلهم فی الانجیل كزرع**﴾

کوٹای سوورہتی (فہتھ)، زوریش سویاس بو خوای جوانکار.

***   ***   ***

۴۹- سوورەتی (حوجرات)

مەدەنییەت (۱۸) نایەتە

بە ناوی خۆی بە خشنەوی میهرەبان

ئەم سوورەتە ھەرچەندە کورت بێ، بەلام چەندین یاسای ئەخلاقیی بەرزى پیرۆزى تیاپە، جا لەبەر گرنکی دانی بە ئەخلاق ھەندى لەرافەکەرانی قورئان بەناوی سوورەى ئەخلاقیە ناویان بردو، بۆ یەکەم جار باسی ئەدەب و ویلیکی بەرز ئەکات سەبارەت بە رەفتار کردن لەگەڵ فەرمانەکانی خواو گوێرایەلى کردنى پەيامبەر و مەشورەت پیکردنى لە ھەر کاریکدا سەر ھەل بدات: (يا ايها الذين آمنوا لا تقدموا بين يدي الله ورسوله..). ئینجا ئەدەب و ویلیکی تری بەرزو بلند دا ئەمەزینى، بۆ ئەوێ کاتى ئەیانەوى لەخزمەت پەيامبەردا ﷺ و توو ویژ بکەن، لەبەر قەدردانان و پێزانینی ریزی ئەو، دەنگ بەرز نەکەنەو، و ئەبى لەگەڵیا وەك خەلکی تر نەبن، بەلکودەبى زۆر بەویل و بەئەدەبەو قەسەى لەگەڵ بکەن، پاشان وانەیکى گشتی بۆ موسلمانان کە: نابى گوى بگرن بۆ (اشاعات - دەنگۆ)، ئەگەر شتیکی وابوو، ئەبى ھەولێ جددی بدرى تا بزائرى ئەو دەنگۆیە چەندە حەقیقەتى ھەبە، ئەگینا بەپەلە لیکردنى گەلى کار ئەنجام ئەدەن، پاشان پەشیمان ئەبنەو.. خو زۆرجارانیش پیاو خراپىک وشەیکى ھیناوە بوته ھۆى دروستبوونی رووداویکی ھەرە گەورە، پاشان پەشیمانی بەدوادا ھاتووە.. باسی سولج و ریکخستنى نیوان دوولایەنى ناکوکی ئیماندار ئەکات، ئینجا ھۆشیاری ئەدات کە لاقرتیی و سووکایەتى بە خەلکی نەکرى، ھەر وەك غەیبەت و سیخوڕاپەتیی و بەد گومانى قیزەون ئەکات، تا ھیچ کەسێک لییان نزیک نەبیتەو.. کۆتاییشی دیت بەو کە باوەرونیان تەنھا شتیکی سەر زاریی نییە کە بەزمان بوترى! ھەندى خو و سیفاتى بەرزى پرواداران لەگەڵ ھەلنانیان بۆ جیھاد باس ئەکا. وە لەبەر ریزلینان لەحال و مال و مەنزڵەکانى پەيامبەر ﷺ کە خیزانەکانى تیا بوو، بەم سوورەتە ئەلین: (حوجرات).

موسلمان نابى پیشى خواو پیغەمبەر کەوى:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * يا ايها الذين آمنوا لا تقدموا بين يدي الله ورسوله﴾ ئەى ئەو کەسانەى باوەرتان ھیناوە! پیشى خواو پەيامبەرى خوا مەکەون، لە ھیچ کاریک لە کارى دین و دنیا دا، کاتى پرسىاریک لە پیغەمبەر کرا، ئیوە پيش ئەو و لام مەدەنەو، لەرۆشتندا پیشى مەکەون، لەخۆتانەو بریار مەدەن.. ھتد. ئیمامى (بوخارى) فتح البارى: (۴۵۴). لە (عبداللای کوپى زوبەیر) ھەو دەلى: کاروانى - بەنۆینەرایەتى ھۆزى (بەنى تەمیم) ھاتنە لای پیغەمبەر ﷺ پاشان لەکاتى گەپانەویدا (ئەبوبەکر) وتى: (قەعقاع) بکە بەئەمیریان، (عومەر) یش وتى: نا، (ئەقرەعى کوپى حابیس!) ئەبوبەکر وتى: وا ئە زانم تو ھەر ئەتەوى قەسەى من بشکینى. عومەر وتى: ھەرگیز ئەو م نەویستو، دەرەنجام کەوتنە قەسو دەنگیان بەرز بوو، ئیتر نایەتى: (يا ايها الذين آمنوا لا تقدموا بين يدي الله ورسوله..). ھات. ﴿واتقوا الله إن الله سميع عليم﴾ لەخوا بترسن و لەسنوورەکانى لامەدەن چونکە بەراستى خوا بیسندى بەوتە کانتان، زانایە بە ئیش و کارە کانتان.

ئەدەب و ویل لەگەڵ پیغەمبەرەدا ﷺ:

﴿يا ايها الذين آمنوا لا ترفعوا اصواتكم فوق صوت النبي﴾ ئەى ئەوانەى باوەرتان ھیناوە! ھەرکات لەگەڵ پەيامبەرەدا ﷺ گفتوگۆتان کرد، دەنگتان بەسەر دەنگیدا بەرز مەکەنەو، بە چ ئەندازە دەنگى ئیوە ئەگاتى، دەبى ھەر ئەو ئەندە دەنگ بەرز بکەنەو ﴿ولا تجهروا له بالقول﴾ و قەسەى بەرز و بى پەردە مەکەن لەپرویدا، پيشەوا

(بوخاری) فتح الباری: ۴۵۴/۸ له (ثین نبی مولهیکه) وه دهلی: خریک بوو دوو پیاو هچاکه که - نه بوو به کرو عومەر تیا بچن! جا (هاتنی نوینه ره که ی بهنی ته میمی گیرایه وه پاشان گوتی): نیتیر عومەر دوا ی نه وه هر قسه یه کی کردبا، نه ونده به هیواشی ده یکرد پیغمبر ﷺ داوای دوو باره کردنه وه ی لیده کرد! ﴿**كَجَهْرٍ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ**﴾ وهك چوَن له گهل یه کترییدا بدهنگی بهرزو، رووبه پرو قسه نه کهن و دهنک بهرز نه که نه وه، وه به ناوی خو یه وه وهك بلییت موحه ممد ﷺ نابی بانگی لی بکهن، به لکو به نازناوه کانی بانگی لی بکهن: وهك بلییت: (یا ایها النبى! یا ابا القاسم!)، نیمامی (ثین که سیر) نه لیّت: زاناکان وتوویانه - ههروک دهنک بهرز کردنه وه له حال ی ژیا نی پیغمبر خویدا ﷺ کاریکی خراب و ناپه سنده، پاش مردنی و له لای گوږه که یشیدا ههروا. ﴿**ان تحب اعمالکم**﴾ نه وهك بهر هویه کرده وه کانتان به تال و پووجهل ببنه وه ﴿**وانتم لا**

ت شعرون﴾ و به خویشتان نه زانن. به لی موسلمانانی پیشوو زور له هه ولدا بوون بو جیبه جی کردن ی نه یاسای نه دهب و ویله، نه وه ته وهك نیمامی نه حمده (خوا لی رازی بی) ده لیّت: (سابتی کوپی قه یس)، دوانده ری په یامبهرو یارمه تیدمران له بهر نه وه دهنکی گه و ره بهرزبو، گه لی جار نه نه چوه لای په یامبه ر ﷺ! ﴿**ان الذين يغضون اصواتهم عند رسول الله**﴾ بیگومان نه وانه ی له کوپی په یامبه ری خوادا دهنگیان هیواش ده که نه وه ﴿**اولئك الذين امتحن الله قلوبهم للتقوى**﴾ نائه وانه نه وکه سانهن که خوا دلی زاخواداون بو پاریزگاری و، خو پاراستن له هه موو کاریکی ناپه و او خراب ﴿**لهم مغفرة واجر عظیم**﴾ لیبور دن وپادا شتیکی گه و ره شیان له به هه شتدا بو هیه.

له دووره وه له پیغمبر بانگ مه کهن:

﴿**ان الذين ينادونك من وراء الحجرات اكثرهم لا يعقلون**﴾ به راستی نه وانه ی له دهره وه ی هوده کان (حوجهر کانه) وه به ناوی خو ته وه: (نه ی موحه ممد! نه ی

وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِمَجهَلَةٍ فَتُصْحِرُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَدِمِينَ ﴿٦﴾ وَأَعْلَمُوا أَن فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ طِغِعَكُمْ فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاكِدُونَ ﴿٧﴾ فَضَلَّاهُم مِّنَ الْإِيمَانِ وَالنِّعْمَةِ وَالرَّحْمَةِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٨﴾ وَإِن طَائِفَتَانِ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ آفَقَتَا فَاصْلَحُوا بَيْنَهُمَا فَإِن بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَىٰ فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِن فَاءَتْ فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرُوا مِن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا يَسَاءَ مَن يَسَاءُ عَسَىٰ أَن يَكُنْ خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَرُوا بِالْأَلْقَابِ يَسُّوْا لَأَسْمَ الْفُسُوقَ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ

موحه ممد! بانگت ده کهن، نه وانه - وهك نیمام نه حمده هیئاویه تی - زو ربه یان تینا گهن و ریزو پله ی تو نازانن، نه گهرنا وایان نه نه کرد ﴿**ولو انهم صبروا حتى تخرج اليهم**﴾ خو نه گهر نارامیان بگرتایه و له دووره وه بانگیان نه کردیتایه تا تو دهره چوو بولایان ﴿**لکان خیرا لهم**﴾ چاکتر و با شتر بوو بویان له نایینکه یاندا ﴿**والله غفور رحیم**﴾ وه خوایش خویه کی گونا هپوشی میهره بانه.

هه والیکتان بو دی، به وردی لی بکولنه وه:

﴿**یا ایها الذین آمنوا ان جاءکم فاسق بنبا فتبینوا**﴾ نه ی نه وانه ی پرواتان هیئا وه! نه گهر که سیکی متمانه پی نه کراوو (فاسق) هه والیکی بو هینان خیرا پروای پی مه کهن، به لکو لی بکولنه وه. راقه که رانی قورئان نه لین: په یامبه ر ﷺ نوینه ریکی خو ی ناره لای (حاریسی کوپی ضران) بو هینان وهر گرتنی نه و به شه زه کاته ی که

له خه لکه که کوی کردبوویه وه، جا کاتی ئه و نوینه ره رُیشته و نرێک بوویه وه، له بهر هه ندی شتی کونی نیوانیان ترسی ئی نیشته! پاشان گه رایه وه بو لای پیغه مبه ر ﷺ و تی: ئه ی په یامبه ری خوا! زه کاتیان نه داو ویستیشیان بمکوژن! ئینجا ئه ویش هاره لانی خو ی کو کرده وه مه شو ره تی پیکردن تا بپروا جه نگیان له گه ل بکات، ئه وسه ئایه تی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ...﴾ هات، ئیمامی (ئه حمه د). ﴿ان تصیبوا قوما بجهالة﴾ نه وه که به نه زانی به خه لکیکا مه لته قین و ئازارو بیزاریان بدن ﴿فتصبحوا علی ما فعلتم نادمین﴾ ئه و جا له و کاره ی کردو تانه په شیمان ببه وه. ئه م ئایه ته چ یاده وه ری و وانه یه کی شیرین و بلنده، به تایبه ت بو سه رکرده و فره مانده کان؟! هه ر بو یه پاش ئه وه پیغه مبه ر ﷺ ئه یفه رموو: (التین من الله، والعجلة من الشيطان) (ته به ری). واته: لی کو ئینه وه له پرو داو و پی شه اته کان به بریارو پیخوش بوونی خوا یه، په له و لینه کو ئینه وه و له زیش له شه یتانه وه یه. ﴿واعملوا ان فیکم رسول الله﴾ ئیوه بزانه که به راستی په یامبه ری خواتان تی دایه ﴿لو یطیعکم فی کثیر من الامر لعنتم﴾ ئه گه ر له به ش ی زوری ئیش و کاره کانه به قسه ی ئیوه بکا و وه لامتان بداته وه، ئه زیه تبارو دوو چاری کاری سه خت ئه بن ﴿ولکن الله حبیب الیکم الایمان﴾ به لام خوا ئیمان و بپروای لا خو شه ویست کردن، ﴿وزینه فی قلوبکم﴾ وه له نیو دلتانا شیرینی کردو رازانیه وه ﴿وکره الیکم الکفر والفسوق والعصیان﴾ وه بی بروایی و فیسق و بی دینی له لاتان تال و ناشرین کرد ﴿ولئک هم الراشدون﴾ ئا ئه وانه ئا و ابن ریگیان دهر کردو وه دامه زراون ﴿فضلا من الله ونعمة﴾ ئه مه ش خو ی به خشش و نیعه تی کی تایبه تییه له لایه ن خوا وه رشتوویه تی به سه رتانا ﴿والله علیم حکیم﴾ وه خواش زانایه ئه زانی کی شایسته ی هیدایه ت و رینمو ونیه، کار جوانیشه له به ری وه بردنی ئیش و کاردا، جا که وابوو ریز له په یامبه ره که تان بگرن و له گه لیا ویل و ئه ده بتان بی.

ئه ره دوو گرو ی موسلمان نا کوک بوون، ناشتیان بکه نه وه:

﴿وإن طائفتان من المؤمنین اقتتلوا﴾ ئه گه ر دوو دهسته له باوه رداران پیکه وه به جه نگه هاتن ﴿فأصلحوا بینهما﴾ جا هه رچی توانا تان هه یه به کاری بین و ناشتیان بکه نه وه بانگیان بکه ن بو لای بریاره کانی خوا پی شه و (بوخاری و، موسلیم) له ئه نه سه وه -خوا لی رازی بیته- ئه گه ر نه وه: په یامبه ر ﷺ به سواری گویدر یژیک له گه ل کو مه لی له موسلمان ه کان دیته بو لای، جا کاتی گه یشته عه بدول لا پی و ت: لیم وه دوور به، سویند به خوا بو گه نی که ره که ت ناره حه تی کردم، له ولایشه وه پیاو یکی یارمه تیده ر وه لامی دایه وه و تی: (والله لَحِمَارُ رسول الله ا طیب ریحاً منک!!) سویند به خوا بو نی گویدر یژه که ی پیغه مبه ر له بو نی تو خوشتره، له ولایشه وه پیاو یکی خر می عه بدول لا له پیاو ه یارمه تیده ره که تو ره بوو، دهره نجام به پیلا و تاکه نه عل و مسته کو له هاتن به یه کا و خه ریکبوو شته که گه ره ببیت! ئیتر خوا ی گه وه ئه م ئایه ته ی: (وإن طائفتان...) ی نارد. ریوایه تیکی تر ده لیته: ئه و ئایه ته سه باره ت به جه نگ و ئازا وه ی نیوان نه وس و خه زره ج هاتو وه، شیاوی باسه ئه وه یش ده گه یه نیته که دهسته و تاقمی (بوغات) (وه که ئیمامی بوخاری ئه لیته: له چوار چی وه ی ئیسلامه تی دهر ناچن، بو یه هه رکات دهستیان له جه نگ هه لگرت، ئیتر وازیان ئی ئه هیئری.

ئیمامی بوخاری: ۳۶۱/۵. له (ئهبی به که ره) وه ئه لیته: روژیک پیغه مبه ر ﷺ له سه ر مینه ر فره مووی: (ان ابني هذا سيد، ولعل الله ان يصلح به بين فئتين عظيمتين من المسلمين). ئه م کو په د -حه سه نی که چه زای- پیاو یکی به ریزو شه ریفه، ئومیده وارم له ناینده دا خوا ی گه وه ناگری دوو دهسته و تاقمی گه وره ی موسلمانانی پی بکوژیته وه. ﴿فإن بغت إحداهما على الأخرى﴾ جا ئه گه ر دهسته یه کیان دهسته در یژیی کرده سه ر دهسته که ی تر، واته: ملی

رانه کیشا بؤ ناشتی و یه ککه و تن ﴿فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِي إِلَى أَمْرِ اللَّهِ﴾ ئەوا ئیووش له گهل ئەو کۆمه له یاندا بجه نگین که دەستدریژی دهکات تا ناچار ئەبی و ئەگەر پیتەوه بؤ پریارو حوکمی خوا، ههروهها (انصر اخاك ظالما او مظلوما) هاتووہ ﴿إِنْ فَاءتْ فَاصلحوا بينهما بالعدل﴾ ئینجا ئەگەر کۆمه له سته مکاره که گه پرایه وه بؤ حوکمی خوا، جا ئیویش به ئینصاف ناو بژیان بکهن ﴿واقسطوا﴾ وه دادپهروه ر بن و به لای هیچ که سیکیاندا دامه برن ﴿إِنْ اللَّهُ يَحِبُّ الْمُقْسَطِينَ﴾ چونکه بیگومان خوا دادپهروه رانی خووش ئەوی ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ به پراستی هه ر بروداران برای یه کن ﴿فاصلحوا بين اخويكم﴾ جا ئەگەر له نیوان دوو براتاندا، ناکۆکی پهیدا بوو ئیووش به زوویی نیوانیان چاک بکهن و ناشتیان بکه نه وه ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ هه میشه له خوا بترسن له هه موو گوتارو کرداریکتاندا، به شکو خوا ره حمتان پیبکات.

گالته و سووکایه تی به یه کتر مه که ن:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَر قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ﴾ ئەی ئەوانه ی براتان هیناوه! با هیچ گه له پیاویکتان گالته و مه سخه ره به گه له پیاویکی دی نه کات ﴿عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ خَيْرًا مِنْهُمْ﴾ له وانیه گالته پیکراوه کان (لای خوا) له گالته چیه کان چاکتر بن ﴿وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ﴾ وه ههروهها با کۆمه له ژنی له ژنانیش، گالته به کۆمه له ژنانی تر نه که ن. ﴿عَسَىٰ أَنْ يَكُنْ خَيْرًا مِنْهُمْ﴾ چونکه له وانیه ژنه گالته پیکراوه کان لای خوا له گالته چیه کان باشتر بن ته رازووی چاکیی و، خراپیی ته نها لای خوایه. هه ر ئەمه یه که پیغه مبه ر ﷺ ئەفه رمووی: (الکبر بطن الحق و غمط الناس - و یروی - و غمض الناس). واته: ته که برو خو به زلزانین ئینکاری هه ق و که م و سووک سهر کردنی خه لکه ﴿وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ﴾ وه تانه و ته شه ر له یه کتر مه ده ن و یه کتر عه یبدار مه که ن. بؤ یه فه رمووی: (و لا تلمزوا انفسکم) چونکه تانه و تانج گرتن له موسلمانان وه کو توانجت له خو ت گرتبی وایه، له به ر ئەوه موسلمان هه موو وه کو یه ک لاشه و یه ک ته ن وانه ﴿وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِقَابِ﴾ وه ناو و ناتۆره و نیتکه له یه کتر مه نین، واته: به ناتۆره بانگی یه کتر مه که ن. (ئهبو جوبه یه ر) ده لی: مروقی واهه بوو دووناو، یا سی ناوی ئی نرابوو، ریک ده که وت به یه کی له و ناوانه قه لس بی، جا ئایه تی: (ولا تنابزوا باللقاب) هات. ئیمامی (ترمزی، ئەبوداود): ۲۴۶/۵. ئه یین ماچه، پیتشه واهه حمه د: ۴/۶۶۰. ئه یین جه ریر، حاکیم) ر یوایه تیان کردووہ ﴿بِئْسَ الْإِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ﴾ ده رچوون له شه ر به دناو زپاوییه دوا ی باوه ر هینان. واته: ئەو جوړه کارانه ئەبیته مایه ی فاسق بوون و دوور که و تنه وه له ئیمان ﴿وَمَنْ لَمْ يَتَبْ فَاولئك هم الظالمون﴾ ئەوه ی ته وه نه کاو په شیمان نه بیته وه هه ر ئەوانه ن سته مکاره کان.

له به دگومان ی خو پیا ریژن:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ﴾ ئەی ئەو که سانه ی براتان هیناوه! خو تان له زۆریک له گومان بر دن به یه کتر دوور بگرن ﴿إِنْ بَعْضُ الظَّنِّ إِثْمٌ﴾ چونکه هه ندی له و گومانانه مایه ی گونا و دوو چار بوون تانه لای خوا. (عبداللهی کوپی عه مر) (خوا لیی رازی بی) ئەلی: پیغه مبه ر ﷺ ته وافی کابه ی ده کرد، و ئەی فه رموو: (ما اطيبك واطيب ريحك! ما اعظمك واعظم حرمتك! والذي نفس محمد بيده لحرمة المؤمن اعظم عند الله حرمة منك، ماله و دمه، وان تظن به الا خيرا) ئه یین ماچه کتاب الفت: ۱۲۹۷/۲. چه نده پاکیت و چه نده بؤنت خو شه! چه نده گه و ره و خاوه ن حورمه تی به و زاته ی که گیانی (محمدی) به ده سته، حورمه ت و ریزی مروقی برودار لای خوا له تو گه و ره ت ره و مال و دارایی و خوینی خاوه ن حورمه ته وه هه ر ده م ده بی چاوه ر وانی خیری لیبه کین ﴿وَلَا تَجَسَّسُوا﴾ وه

به‌دوای عیب و عارو کهم و کوپی یه‌کتردا مه‌گه‌پین و چاره چاو مه‌که‌ن. (ایاکم و الظن فان الظن اکذب الحديث، ولا تجسسوا ولا تنافسوا ولا تحاسدوا، ولا تباغضوا، ولا تدابروا، وكونوا عباد الله إخوانا) بخاری: فتح الباری: ۴۹۹/۷. واته: وشیار بن له گومان بردن! چونکه گومان له هەر قسه‌یه درۆت‌ره، وه سیخوپی مه‌که‌ن ﴿ولا یغتب بعضکم بعضاً﴾ و له‌پاش مله ناوی یه‌کتر به‌خراپه مه‌به‌ن ﴿ایحب احکم ان یاکل لحم اخیه میتاً﴾ نایا که‌ستان پی‌ی خو‌شه گوشتی برای خوی به مردویی بخوات؟! دیاره ئه‌مه ئه‌وپه‌ری ناشیرین کردنی ئه‌وکاریه، تا مرو‌قه‌کان سلی لی بکه‌نه‌وه و نه‌یکه‌ن ﴿فکره‌تموه﴾ ناشکرایه که ئه‌وه‌تان زور پی ناخوشه‌و، حزی لیناکه‌ن و نا‌یخو‌ن ﴿واتقوا الله﴾ وه له‌خوا بترسن و سنوره‌کانی مه‌شکین ﴿ان الله تواب رحیم﴾ بی‌گومان خوا زور لی‌بوره‌یه بۆ هه‌رکه‌سیک

په‌شیمان بی‌ته‌وه له‌و کاره ناشیرینه‌ی کردوویه‌تی، زوریش می‌هره‌بانه له‌گه‌ل به‌نده‌کانی خویدا. ئه‌بو هوره‌یره) ئه‌لی: وتیان به‌پیغه‌مبه‌ر غه‌یبه‌ت چیه؟ ئه‌ویش فه‌رمووی: (ذکرک اخک بما یکره). ناو هی‌نانی براه‌ت به‌هه‌ر شی‌وه‌یه‌ک پی‌ی ناخوش بی، کابرا وتی: باشه ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی من پی‌ی ئه‌لیم وابوو؟ هه‌ر به‌غه‌یبه‌ت داده‌نری؟ فه‌رمووی: (ان کان فیه ما تقول فقد اغتبتہ، وان لم یکن فیه ما تقول فقد بهتہ) ئه‌بو‌داود: ۱۹۱/۵. واته: به‌لی ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی تو ئه‌ی‌لیت وابوو، ئه‌وه غه‌یبه‌ت کردووه، ئه‌گه‌ر نا، ئه‌وه بوختانت بو کردووه.

خوا کردوونی به‌چهند گه‌ل و هوژیک بۆ ناسینی یه‌کتر:

﴿یا ایها الناس إنا خلقناکم من ذکر وانثی﴾ ئه‌ی خه‌لکینه! بی‌گومان ئی‌وه‌مان له‌پیاو و ژنی‌ک دروست‌کردووه، واته: له‌ئاده‌م و حه‌وا، جا ئیتر ئه‌م هه‌موو سوو‌کایه‌تیه چیه به‌یه‌کتری ئه‌که‌ن؟ بۆچی ئه‌گه‌ر (بی‌لال) بۆ سه‌ربانی که‌عبه سه‌رکه‌وی ئی‌وه پیتان ناخوشه، هه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه که کاتی خوی کۆیله بووه؟ ﴿وجعلناکم شعوبا وقبائل لتعارفوا﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا يَعْزِزُ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٩﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقْوَاهُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣٠﴾ قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٣١﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٣٢﴾ قُلْ أَعْلِمُوا أَنَّ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٣٣﴾ يَمُنُّ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمْنُوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَيْتُكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣٤﴾ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣٥﴾

کردوومان به‌چهند گه‌ل و تیره‌یه‌ک تا یه‌کتری بناسن، نه‌ک بۆ گه‌لته‌کردن و تانه‌و ته‌شه‌ردان له‌یه‌کتره سته‌م له‌یه‌کتر کردن ﴿ان اکرمکم عند الله اتقاکم﴾ بی‌گومان به‌ریزت‌ریشتان لای خوا، ئه‌وه‌تانه که به‌ته‌قوا ترو خو پارێزتر بیت، وه له‌سنوره‌کانی خوا نه‌تازیت ﴿ان الله علیم خبیر﴾ به‌راستی خوا به‌به‌نده‌کانی خوی زانایه، به‌دل و ده‌رونیان به‌ناگایه. (ئه‌بو هوره‌یره) ئه‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: (تعلموا من انسابکم ما تصلون به ارحامکم) تیرمزی: کتاب البر: ۱۵۰/۸. واته: ئه‌وه‌نده که خزمانی خواتانی پی بناسن، رشته‌و نه‌ژادو نه‌سه‌بی خواتان بزائن، واته بزائن له‌هوژو خیلی کین تا سه‌ردانی یه‌کتر بکه‌ن و به‌ده‌م کیشه‌کانیانه‌وه بین.

جیاوازی نیوان نیسلام و نیمان:

﴿قَالَ الْأَعْرَابُ آمَنَّا﴾ عه ره به دهشته کییه کان و تیان: برومان هیناوه به خواو به په یامبه ری خوا ﴿قُلْ لَمْ تَمُنُوا﴾ بلی: نه خیر، باوه رتان نه هیناوه ﴿وَلَكِنْ قُولُوا اسْلَمْنَا﴾ به لام بلین: هر له ترسی کوشتن و دیل بوون موسلمان و ملکه چ بووین بروا هینان هیه و خو به دهسته وهدان هیه، نه وهی نیوه تنها سه زاری یهو، له دلدرا راست ناکه، هر له بهر نه میسه که هندی له زاناکان نه لین: نیمان و نیسلام دوو زاروهی جیاوازن. له کاتیکی گرانی و وشکه سالدرا دهسته یه که عه ره به دهوارنشینه کان هاتنه مه دینه و منه تیان سه ره په یامبه ر ﷺ نا، که موسلمان بوون، و تیان: نه ی په یامبه ری خوا! برومان هیناوه، نیمه وهک موزی فلان و فلان جهنگ له گهل ناکهین به لی، له و قسه و باسانه یان زور گوت! نه و جا نه می ته: ﴿وَقَالَ الْأَعْرَابُ آمَنَّا...﴾ هات. وه نایه ته که به راشکاو ی گه یاندی که وشو مانای بروا (ایمان) گه لی فراوا نتره گه وره تره له وشو مانای نیسلام.. چونکه باوه ر (ایمان) به دل و به زمان و به کرده و (اعتقاد، قول، عمل) ده بیت، به لام نیسلام بوون به خو به دهسته وهدان و ملکه چ بوونیکی روا له تیش ده بی، جا خوا هوشیاری کردنه وه که نیمانی راسته قینه ده بی کرده وش پشتگیری بکات. ﴿وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ﴾ وه هیشتا بروا نه چوه ته نیو دلتانه وه ﴿وَإِنْ تَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا﴾ نه گهر گویرایه لی خواو په یامبه ری خوابن، نه و خواش هیچ شتی که له پاداشتی کرده وهدان کان که ناکاته وه و به تیرو ته سه لی پاداشستان نه داته وه ﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ به راستی خوا، خواجه کی لیورده و میهره بانه ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ بیگومان برواداره کان تنها نه و که سانه ن که باوه ریان به خواو به په یامبه ری خوا هیناوه ﴿ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا﴾ له پاشا گومانیان نه بوو له نیمانه که یاندا ﴿وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ و به سامان و گیانیانه وه جیهادیان کرد له ری خوادا ﴿وَأُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾ هر نه و که سانه شن راستگو یان له داوای بروادا، برواش هر ناوا نه بیت ﴿قُلْ اتَّعْلَمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ﴾ پیان بلی ناخو ده تانه وی خوا ناگدار بکه ن له و دینه ی هه تانه ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ خوا له هر شتی له ناسمانه کان و زهمیندایه ناگداره ﴿وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ خوا به هه موو شتی که زانایه هیچ شتیکی له ده ست دهرناچی و لی گوم نابیت ﴿يَمْنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا﴾ نه وانه به نیسلام بوونیان منه ده که ن به سه ر تودا ﴿قُلْ لَا تَمْنُوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ﴾ توش پیان بلی: منه مه که ن به سه رمد له سه ر موسلمان بوونتان ﴿قُلِ اللَّهُ يَمُنْ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ به لکو خوا منه ده کات به سه رتاندا که نیوهی رینمای کردوه بو نیمان و بروا نه گهر نیوه له داوای بروا هیناندا راستگو بن، پیغه مبه ر ﷺ له (حونهین) دا به نه نساریه کانی فرموو: (یا معشر الانصار) (الم ضللاً فهداكم الله بی؟ وکنتم متفرقین فألکم الله بی، وعاله فاغناکم الله بی؟) نه ی کو مله ی نه سارا: مه گهر نیوه سه رلیشیواو نه بوون خوا به هو ی منه وه رینمای کردن؟ په راگنده نه بوون، به هو ی منه وه ثولفت و هوگری کردن؟ هه ژارو ده سکورت نه بوون به هو ی منه وه دوله مهندو بی نیازی کردن؟ هر شتیکی گوتبا نه سار ده یانوت: منه هر له بو خواو پیغه مبه ره که یه تی ﴿إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ به راستی خوا ته و او ی نادیارو په نهانیه کانی ناسمان و زهوی ده زانیت ﴿وَاللَّهُ بِصِيرٍ بَمَا تَعْمَلُونَ﴾ وه خوا بینایه به هه موو کار و کرده وهدان کان، هیچ شتیکی له په نهان و نادیار نیه، جا که و ابوو به ریک و پیکی بروای راسته قینه بینن.

کو تایی ته فسیری سووره تی (حجورات).

*** **

۵۰- سوورەتی (قاف) ھ

مەككەییەو (۴۵) نایەتە

بە ناوی خۆی بە خشنەدی مېهرەبان

ئەم سوورەتە لەدوای سوورەتی (مورسەلات) ھەو ھاتوو، ئەمیش وەك سوورەتە مەككەییەکان باسی بناغەیی عەقیدە: خوا بە یەكزانی، پەيام و بەرنامە، زیندوو بوونەو، ئەكا، بەلام تەوهرەیی باسەكەیی زیندوو بوونەو، بەشیوەیەك خەریكە بلیت: باسی زیندوو بوونەو بۆتە بەشیکی سەرەکیی سوورەتەكە، ئەم سوورەتە سوورەتیکی زۆر توند، بەقورسیی دائەبەزیتە سەر مەسەلەیی پاداشت و تۆلەو زیندوو بوونەو، پەيامبەر ﷺ گەلی جار لەركاتی

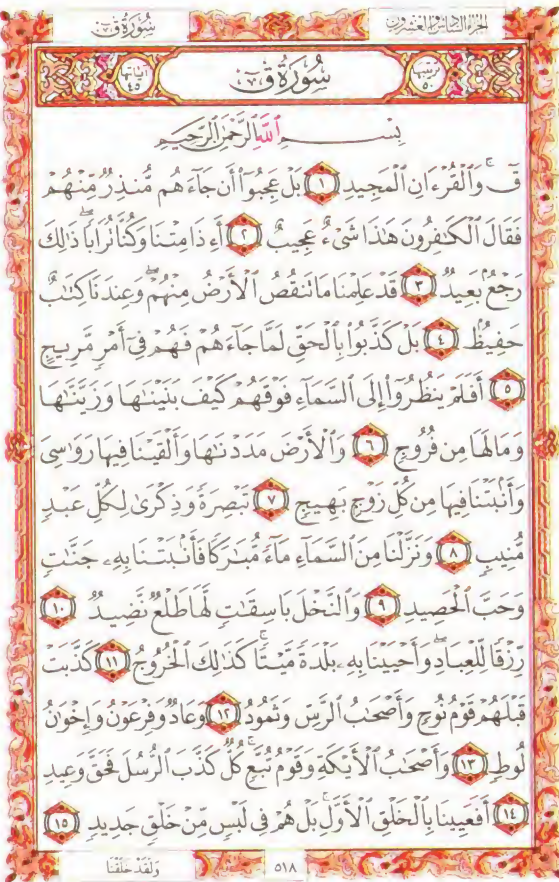
یەكەمی نوێژی بەیادی، وە لەركاتی یەكەمی نوێژی جەژندا، وە لەھەموو رۆژیکی ھەینیش لەسەر مینبەر ئەخویند، بۆیە (ئومی ھیشام) ئەلیت: من ھەر بەدەم پەيامبەر ھو ھو ﷺ سوورەتی (قاف) م لەبەركرد (مسلم).

ئیمامی (ابن كسیر) ئەلی: قسەیی راست ئەوھە كە ئەم سوورەتە سەرەتای ئەو بەشە قورئانەھە كە نایەتەكانی زۆر كورتن و پێی دەلین: (الحزب المفصل)، بەبەلگەیی ئەوھە كە ئیمامی (ئەبی داود) لە (سنن) ی خویدا، لەبەشی (باب تحزب القرآن) دا ئاوا ھیناویەتی، ئەوھە (ئەوس) ئەلی: لەھاو لانی پرسی: ئاخو چۆن قورئانتان بەش بەش دەكرد بۆ ئاسان خویندنی و لەبەركردنی؟ وتیان: سێ سوورەت، پینج سوورەت، ھەوت سوورەت، نو سوورەت، یازدە سوورەت، سیزدە سوورەت، ئەوجا (حزب المفصل) واتە: لەسوورەتی (ق) یشەو بۆ كۆتایی دەمانكرده حیزبێك. (ئەبو داود). واتە: ھەر سێ سوورەتەكەیی پینشەو: (البقرة، آل عمران، النساء) وە ھەر پینج سوورەتەكەیی (مائیدە، ئە نعام، ئە عراف، ئە نفال، بە راءە). وە ھەر ھەوت سوورەتی: (یونس،

ھود، یوسف، الرعد، إبراهيم، الحجر، النحل) وە نو سوورەتی (سبحان، الكهف، مريم، طه، الأنبياء، الحج، المؤمنون، النور، الفرقان). و یازدە سوورەتی: (الشعراء، النمل، القصص، العنكبوت، الروم، لقمان، السجدة، الأحزاب، سبأ، فاطر، يس). وە سیانزە سوورەتی: (الصافات، ص، الزمر، غافر، حم السجدة، حم عسق، الزخرف، الدخان، الجاثية، الأحقاف، القتال، الفتح، الحجرات). لەپاشان لە (الحزب المفصل) ھەو، واتە: لەسوورەتی (ق) ھەو بۆ كۆتایی بەحیزبێكمان دادەنا.

ھاتنی پیغەمبەر و قیامەت لای خوانەناسان سەيرو سەمەرەھە:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ ق﴾ ئەم پیتە ھیمای موعجیزەیی قورئانە، وەك پێیان بلی: دە فەرموون ئیوھش لەم پیتانە سوورەتێك بێن كە لەھەموو روویەكەو وەك قورئان و ابیت ﴿والقرآن المجید﴾ سویند بەم قورئانە بەرزو

ببندو خاوهن شهرهفه، ئیمه تۆمان نارد ئه‌ی پیغه‌مبەر! ﷺ بۆئوه‌ی خه‌لکی پی ئاگادار بکه‌یته‌وه، که‌چی خه‌لکی مه‌که‌که‌ باوه‌ریان نه‌هینا! ﴿^۲ بل عجبوا ان جاءهم منذر منهم﴾ که‌چی هه‌ر به‌وه‌وه نه‌وه‌ستان که‌له ئاستی قورئان به‌دگومان و دوو دل بن، به‌لکو له‌وه که‌له خو‌یان ترسینه‌ریکیان به‌ زیندوو‌بوونه‌وه‌بو هاتوه‌وه سهرسامبوون! واته‌: له‌وه که‌ پیغه‌مبەر له‌ ئاده‌مزاده، نه‌که له‌ فریشته ﴿^۳ فقال الکافرون هذا شیء عجیب﴾ ئه‌وجا ئه‌وانه بی بروابوون و وتیان: ئه‌مه (زیندوو‌بوونه‌وه) شتیکی سه‌یره! ﴿^۴ اذا متنا وكنا ترابا﴾ ئایا کاتی که‌ مریدین و بو‌ینه خاک و خۆل بو‌جاریکی تر نه‌گه‌رپینه‌وه بو‌حاله‌تی یه‌که‌ممان و زیندوو ئه‌بینه‌وه؟! ﴿^۵ ذلک رجع بعید﴾ دیاره ئه‌وه‌گه‌رانه‌وه‌یه ئه‌سته‌م و دووره! ﴿^۶ قد علمنا ما تنقص الأرض منهم﴾ جا خو‌ای گه‌وره بو‌چوونه‌کانیان ره‌تده‌کاته‌وه‌وه ده‌فه‌رمو‌ی: بیگومان ئیمه‌زوو زانیومانه زه‌وی چه‌ندیان لیده‌خوا و ئی که‌م نه‌کات، واته‌: له‌ گوشت و خو‌ین و ئیسک و.. پاشان ده‌بینه‌وه خۆل، ته‌نانه‌ت هه‌یج شتیکیشمان له‌وانه ئی بز نابی‌ت، ئیت چۆن ناتوانین زیندوو‌یان بکه‌ینه‌وه؟! ﴿^۷ وعندنا کتاب حفیظ﴾ نامه‌یه‌کی پارێزه‌ریشمان لایه بو‌ه‌له‌ژماردنی هه‌موو شتی‌ک و له‌کیس نه‌دانی هه‌ر شتی‌ک ﴿^۸ بل کذبوا بالحق لما جاءهم﴾ نه‌که هه‌ر ئه‌وه‌نده.. که‌ باوه‌ر به‌ زیندوو بو‌ونه‌وه نه‌که‌ن، به‌لکو هه‌ر که‌ئهم قورئانه راسته‌شیان بو‌هات، هی‌مان هه‌ر بره‌ویان پی نه‌هینا ﴿^۹ فهم فی امر مریج﴾ و‌جا ئه‌وان له‌کاریکی قه‌له‌قدان! جاری گوتیان قورئان جادووه، جاریکیش گوتیان قورئان شیعه‌وه موحه‌مه‌دیش شاعیره‌وه.. هتدا!

ئهی بو‌ نارواننه ئاسمان و زه‌ویی و چیاکان ئیمان بینن؟:

﴿^{۱۰} افلم ينظروا إلى السماء فوقهم﴾ ئایا به‌ییری کردوه سه‌یری ئاسمانیان نه‌کردوه، له‌لای سه‌رویان‌وه ﴿^{۱۱} کیف بنیناهما وزیناهما﴾ و چۆن بینامان کردوه و، به‌وه هه‌موو ئه‌ستیرانه رازاندوومانه‌ته‌وه ﴿^{۱۲} وما لها من فروج﴾ و هه‌یج که‌لین و ناته‌واوییه‌کیشی تیدا نیه؟ جا ده‌سه‌لاتداریکی ئاوا چۆن ناتوانی زیندوو‌یان بکاته‌وه؟ ﴿^{۱۳} والأرض مددناها﴾ زه‌ویه‌شمان به‌ پان و به‌رین راخستوه ﴿^{۱۴} والقینا فیها رواسی﴾ و چه‌ندین شاخ و کیوی قایمان وه‌ک میخ تیخستوه، تا له‌نگه‌ری بگرن ﴿^{۱۵} وانبثنا فیها من کل زوج بهیج﴾ و له‌هه‌ر جووت و جو‌ریکی جوان دیمه‌نمان گیاو رووه‌ک تیا روواندوه، وه‌ک له‌سووره‌تی ترده‌ ئه‌فه‌رمو‌ی: (ومن کل شیء خلقنا زوجین لعلکم تذکرون) (۴۹/۵۰). بو‌ه‌مان مه‌به‌ست. ﴿^{۱۶} تبصرة و ذکر لکل عبد منیب﴾ بو‌ پی‌دیتن و وه‌بیره‌ینانه‌وه بو‌ه‌موو به‌نده‌یه‌کی ته‌وبه‌کارو گه‌راوه بو‌لای خواله ئه‌نجامی وردبوونه‌وه بیرکردنه‌وه له‌ نیشانه‌کانی خواله بو‌ونه‌وه‌ردا ﴿^{۱۷} ونزلنا من السماء ماء مبارکا﴾ و له‌ چه‌وایشه‌وه ئاو‌یکی به‌ به‌ره‌که‌تمان نارده‌خواره‌وه ﴿^{۱۸} فانبتنا به جنات وحب الحصيد﴾ ئینجا چه‌ندین باخات و دانه‌ویل‌ه‌ش که‌ درو‌ینه ده‌کریت، وه‌ک گه‌نم و جو‌وبرنجمان پی رواند ﴿^{۱۹} والنخل باسقات﴾ وه‌روه‌ها دارخورمای به‌رزو هه‌لچوو ﴿^{۲۰} لها طلع نضید﴾ خاوه‌ن به‌ر به‌سه‌ریه‌که‌داکه‌وتوو ﴿^{۲۱} رزقا للعباد﴾ به‌ رزق و رۆزی بو‌به‌نده‌کان ﴿^{۲۲} و احیینا به بلدة میتا﴾ و زه‌ویه‌کی مردووشمان پی زیندوو‌کرده‌وه ﴿^{۲۳} کذلک الخروج﴾ له‌ گو‌ر ده‌رچوونیش هه‌ر ئاوا‌یه، واته‌: هه‌رچۆنی ئه‌وه زه‌ویه وشک و بی گیانه ئه‌خه‌ینه‌وه‌گه‌ر، ئیوه‌یش زیندوو ده‌که‌ینه‌وه، وه‌کو ده‌فه‌رمو‌ی: (لخلق السموات والارض اکبر من خلق الناس). یان ده‌فه‌رمو‌ی: (اولم یروا ان الله الذی خلق السوات والأرض ولم یعی بخلقهن بقادر علی ان یحیی الموتی بلی إنه علی کل شی قدید) (۳۳/۴۶). واته‌: به‌دییه‌نانی ئاسمانه‌کان و زه‌ویی زۆر گه‌وره تره له‌ به‌دییه‌نانی ئیوه‌ی مه‌ردم، جائیت بو‌ ئینکاری دروست کردنه‌وه‌یه‌کی نو‌یی خو‌یان ده‌که‌ن؟!

له گه لانی پیشوو پهنه وهرگرن:

﴿**كذبت قبلهم قوم نوح واصحاب الرس وشمود**﴾ پیش نه وانیش واته: پیش (قوریش) گه لی (نوح) که له عیراقدا بوون و نهو گه لهیش که به دوری بیری (رهس) دا که له ولاتی (یهمامه) دهژیان و (سهمودی) قهومی (صالح) ﴿**و عاد وفرعون واخوان لوط**﴾ و گه لی (عاد) (قهومیهود) و (فرعون) و هوزی لووت ﴿**واصحاب الایکه وقوم تبع**﴾ و نه صاحبولئهیکهش - خاوهن بییشهکان و، گه لی (توبیه) که له ولاتی یه مهنده نهژیان ﴿**کل کذب الرسل**﴾ نهوانه هه موو پیغه مبه ره کانیاں به دروژن داناو بریوان پی نه کردن ﴿**فحق وعید**﴾ جاهه ره شه کهم به دیهات، بو دابه زاندنی سزا بو سهریان ﴿**افعیینا بالخلق الاول**﴾ نایا دورستکردنی یه کهم دهسته وسانی کردین، تا دوباره دروستکردنه وه

دهسته وسانمان بکات؟ ﴿**یل هم فی لبس من خلق جدید**﴾ نا، به لکو نهوان سبهارهت به دروست کردنه وه یه کی نوی و تازه له گوماندا، خوا له سووره تیکی ترده نه فهرمو: (وهو الذی یبدأ الحق ثم یعیده وهو اھون علیہ). (۲۷/۳۰). یان ده فهرمو: (قل یحییها الذی انشاها اول مرة وهو بکل خلق علیم) (۷۹/۳۸). واته: هر یه کهم به دی هینهر توانای نه وهیشی هیه که نیوه له روژی دوا ییدا زیندوو بکاته وه. خوا ناگای له خه یالاتی شمانه:

﴿**ولقد خلقنا الإنسان ونعلم ما توسوس به نفسه**﴾ سویند نه خوم که ناده میمان دروستکردوه و به وه سووه سهو خه یالاتی دلیشی ده زانین ﴿**ونحن اقرب الیه من حبل الوريد**﴾ و نیمه بو نهو له شاده ماری راست و چه پی گهردنی که نه گه نه وه دلی نزیکترین، مبهست نه وه یه که خوا زانینی تهواوی به هه موو جم وجولیکی ناده میی هیه ﴿**إذ یتلقى المتلقیان عن الیمین وعن الشمال قعید**﴾ کاتی که دوو فریشته که کرده وه کانی وهرده گرن له لای راست

وچه پیه وه چاودیرن و دانیشتون، واته: یه کیکیان له لای راسته وه دانیشتوو وه نویشیان له لای چه په وه.

بؤگشت وته یه ک چاودیئر هیه و دینووسی:

﴿**ما یلفظ من قول إلا لدیه رقیب عتید**﴾ هر وته یه کی له ده م دهرده چی، فریشته ی چاودیئر ناماده، له لایه تی دینووسی.

نایا فریشته کان هه موو قسه یه دهنووسن؟ یا ته نها نهو قسه یه دهنووسن که پاداش و توله ی هیه؟ به لی به پیی نایه تی: (ما یلفظ من قول إلا لدیه رقیب عتید) هه موو وتهو قسه یه که دهنووسن.

(نبین عه باس) ده لی: له سه ره تاوه هه موو خیرو شه ریکی ناده مزاد - ته نانه تی وشه ی خواردم، رویشتم - نهووسری، بو پاشان روژی پینج شه ممه، هه موو وتهو کرده وه یه کی دهنوینری و (عهرز) نه کری، نهو جاهر شتی

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسُّسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾ إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ ﴿١٧﴾ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾ وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَٰلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿١٩﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْوَعِيدِ ﴿٢٠﴾ وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾ لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَٰذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَ كَافِرٍ ذَٰلِكَ الْيَوْمِ حَبِيدٌ ﴿٢٢﴾ وَقَالَ قَرِينُهُ هَٰذَا مَا لَدَىٰ عَتِيدٍ ﴿٢٣﴾ أَلْقِيََا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَتِيدٍ ﴿٢٤﴾ مُتَجَاعِلَيْنِ لَهَا فَهُمْ مَغْمُورٌ مِرْبٍ ﴿٢٥﴾ الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ أَلْقِيَا فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾ قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطَعَيْتُهُ وَلَكِنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٢٧﴾ قَالَ لَا تَخَصِمُوا لَدِيَ وَقَدْ قَدِمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ ﴿٢٨﴾ مَا يُبَدِّلُ الْقَوْلَ لَدِي وَمَا أَنَا بِظَالِمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٢٩﴾ يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأَتْ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ ﴿٣٠﴾ وَأَزْلَفَتْ إِلَيْنَا الْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ﴿٣١﴾ هَٰذَا مَا تُوَعَّدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيطٍ ﴿٣٢﴾ مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ الْعَلِيمَ ﴿٣٣﴾ بَقَلْبٍ مُّنِيبٍ ﴿٣٤﴾ ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٥﴾ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٣٦﴾

چاك و خراب بيت بوى دنوسرى و، نهوى ديكهى نهسرپتهوه، نهويه كه خوا نهفهرموى: (يمحو الله ما يشاء ويثبت وعنده ام الكتاب).

بوورانهوى گيانه لا لهسره مهرگدا:

﴿**۱۹** وجاءت سكرة الموت بالحق﴾ و ابيھوشي و، سهختي و بوورانهوى مروقي گيانه لا پيش هات ﴿**ذلك ما كنت منه تحيد**﴾ پيت نهوترى: نهوهش نهويه كهكاتى خوئ خوتت لي لادهداو نهتدهويست دووچارى بيت، دهنايا راست نيه؟. فتح البارى: ۲۶۹/۱۱. نهلى: كه پيغهمبر ﷺ كهوته سهرهمرگ و گيانه لا لهبرسهختي و نارهحتي گيانكيشان دهم و چاوى عهرقي دهكردو دهيسرپودهيفهرموو: ((سبحان الله! إن للموت لسكرات)). واته: بيخهوشي ههر بوخوايه، بهراستى بومردن گهلي حالتهى سهخت و قورس و گران ههيه. ﴿**۲۰** ونفخ في الصور ذلك يوم الوعيد﴾ فوو به(صور)دا نهكرى بوزيندووبوونهوى خهك، نهو نهفخيه روژى پيشهاتنى نهوهپرهشو بهلئنانهيه،كاتى خوئ خوا لهبى برواكاني دهكرد. له فهرمودهدا هاتوو: ((كيف انعم وصاحب القرن، قد اتقم القرن وحنى جبهته، وانتظر ان يؤذن له)). واته: چون من دهتوانم خوئشال بم، لهحالئيدا شهپووردار، شهپورهكهى به دهمهويهو، تهويل و ناچهوانيشى نهوى كردووو چاوهروانى فهرمانىخوايه؟ وتيان: نهى ئيمهچى بلين لهكاتى نهوهدا؟ فهرمووى بلين: (حسبنا الله ونعم الوكيل) نهوانيش وتيان: (حسبنا الله..) مسند امام احمد ۳۲۶/۱ وه(تحفه الاحوذى: ۱۱۷/۷). ﴿**۲۱** وجاءت كل نفس معها سائق وشهيد﴾ و نهو روژه ههر كهسيك بو مهحشردي، دوو فريشتهى لهگهلايه، يهكيان پيش خوئ داوه دهگيه نيته مهحشر، نهوى ديكهشيان شايهدى ددها لهسهرى بهكردهوكاني ﴿**لقد كنت في غفلة من هذا**﴾ بهيهكهيهكهى بي باوهپان دهلين: بيگومان تو لهدنيدا لهمه بي ناگاو غافل بوويت، پيت وانهبوو كه ههرگيز نهو روژه دئ ﴿**فكشفنا عنك غطاءك**﴾ جاوا ئيستا پردهكهتمان لادا، واته: بهردهى غهفلت ﴿**فبصرك اليوم حديد**﴾ ئينجا نهرو بينايىچاوت تيژه، نهوى جارن نهتدهبينى وائيستا دهيبينيت، مروقي كافر لهوكاتهدا ههموو راستيهكان -وهك زيندووبوونهوه...هتد- كهلهدنيدا ليى پهناهبوون، بهچاوى خوئ دهبينى، پاشان چاوى شين دهبى وبهكوبرى حشر دهكرى.

فريشتهكان شايهتى له سهرومروقهكان دهمدن:

﴿**۲۲** وقال قرينه هذا مالى عتيد﴾ فريشته هاوپى و هاونشينهكهى كه كردهوكاني نووسيوه، لهلاى خوا شايهدى ددهاو نهلى: پهروردگارى من! نهمه نهوكردهوانهيه لهلاى من نامادهو لهلا كهراوه ﴿**۲۳** القيا في جهنم كل كفار عنيد﴾ پاشان خوا فهرمان بهو دوو فريشتهيه لهگهليدان نهداو نهفهرموى: ئادهى بهاويژنه دوزهخوه ههموو كافرو بي پراويهكى سهركيش ﴿**۲۴** مناع للخير﴾ ريگرى خير ﴿**معتد مريب**﴾ ستهمكارى بيگومان ﴿**۲۵** الذى جعل مع الله إلها آخر﴾ نهوهى كه لهگهلاى خوادا پهريستنى كهسيكى تر بهپروا دهزانى ﴿**فالقيا في العذاب الشديد**﴾ ئينجا ههرئيستا ههردوكتان بههاوينه ناو سزا سهختهكهوه(نهو سهعيدى خودري) نهلى: پيغهمبر ﷺ فهرمووى: ((يخرج عنق من النار يتكلم يقول وكلت اليوم بثلاثة: بكل جبار عنيد، ومن جعل مع الله إلها آخر، ومن قتل نفسا بغير نفس فتنتوى عليهم، فتتدفهم في غمرات جهنم)) (مسند الإمام احمد) (۴۰/۳).

لهناو دوزهخدا سهرو ملى ديته دهري نهلى: نهرو من چاوديري سى كهسم: ههر دهسهلاتاريكى ستهمكار، ههركهسيك شهريك و هاوبهشى بو خوا دانايت، ههر كهسى بي تاوان كهسيكى دى كوشتبى، نهوجا پهلاماريان نهداثى و، توپريان هلهدها بو نيو دلى دوزهخ ﴿**۲۷** قال قرينه ربنا ما اطغيت﴾ هاوپى و هاونشينه شهيتانهكهى،

پاکانه بخوی دهکاو دهلی: نهی پروهردگارمان! من بی پروا و گومرام نه کرد **﴿ولكن كان في ضلال بعيد﴾** به لکو نهو خوی له ناو گومراییه کی دور له هیدایه تدا بوو **﴿٢٨ قال لا تختصموا لدي﴾** پاش نهو شهره دمه، خوا نه فرموی: لای من هیچ شهره دم مه کن **﴿وقد قدمت إليكم بالوعيد﴾** چونکه کاتی خوی له سهر زمانی په یامبه رهاکم، هره شهی نه م روژم لیکردن، هه موو شتیکم بو روون کردنه وه نیر نیستا جیی قسه تان نه ماوه **﴿٢٩ ما يبدل القول لدي﴾** بریارو قسه ی من بو سزادانتان ناگوړی **﴿وما انا بظلام للعبيد﴾** ومن ناحه قبی و سته میش له بنده کان ناکم.

جه هه نهم به هیچ پر نابی:

﴿٢٠ يوم نقول لجهنم هل امتلات﴾ نهو روژه وه بریینه که به دوزخ نه لئین: نایا پر بووی؟ لهو هه موو خه لکی پؤل پؤل بوتی نه نیرین؟ **﴿وتقول هل من مزيد﴾** نهویش نه لی: ناخو زیاتریش ههیه؟ له فرموده یه کی (قودسی) دا هاتوه که پیشهوا (بوخاری و موسلیم) ۱۲۸۷/۴۱. میناویانه: ((لا تزال جهنم يلقى فيها وتقول: هل من مزيد؟ حتى يضع رب العزة فيها قدمه فتقول: قط. قط، وعزتک وکرمک -ای کفی کفی - فینزوی بعضها إلى بعض...)). به لکو برومان به صیفه تی (قه دم) وه که له فرموده کاندا هاتوه ههیه و دهسکاریشی ناکهین، به لام شیوه و چو نیه تیه کی ده گیرینه وه لای خوا. ئیمامی (ئین که سیر) که ده گاته تهفسیری نایه تی: (يوم نقول لجهنم هل امتلات..). ده لی: له بره نه وه که خوا به لئینی داوه دوزخ به مروژ و جنوکه پر بکا، روژی قیامت پیی ده لئیت: ناخو پر بوویت؟ پاشان نهوی تیچو تووړ هه لدرایه نیویه وه هیشتا هه ده لی: ناخو زیاتر ههیه...؟ جا لهو کاته دا هه پر نابی و داوای هی تری لی دهکات، نهو جا خوا (پیی) پیروزی خوی ده خاته نیویه وه، نهو سا له هه یبه تی نهو ده، ده چیته وه یه که ده لی: (قط قط). واته: خواجه! به سمه، به سمه، پر بووم و جیی که سم نه ماوه. زانایان ده لئین: نهو قسه ی دوزخه، راسته و هه قیقه تی ههیه و، خوا ده یینیته گوو قسه، بویه خوا پیی پیروزی خوی تیده خا، چونکه له وپه ری قولی و، فراوانیدایه، ئیت بهو شیویه له ملا و له ولاوه دیته وه یه و بچوک ده بیته وه. ئیمامی (بوخاری و ئیمامی (مسلم) و پیشهوا (نه حمده) یش هه مان راو بوچوونیان ههیه و، هه ریه که شیان فرموده یه کی هیناوه ناشکرایشه که (قه دم، ریجل) هه ردوک یه که شته. جا که وایه (قه دم) سیفه تیکی زاتی خواجه، به لام دیاره نهو قه دمه وه که قه دمی دروست کراوه کانی نه یه. (داره می) له (ئین عه باس) وه ده لی: ((الكرسى موضع القدمين، والعرش لا يقدر قدره إلا الله)) حاکمیش له (المستدرک) دا هیناویه تی و ده لی: (صحيح على شرط الشيخين ووافقه الذهبي وابن جرير). **﴿٢١ وازلفت الجنة للمتقين غير بعيد﴾** به هه شتیش بو پاریزکاران، نهوانه ی و سنووری خوا نه پاریزن، نزیک، ده خریته وه وه ینده دوورنیه لییا نه وه، زوری نامینی پیی بگه **﴿٢٢ هذا ماتوعدون لكل اواب حفيظ﴾** پیان نهوتری: نه مه بو هه رکه سینک روو به خوابی و بولای نهو بگه رپته وه و سنووره کانی نهو بیاریزی **﴿٢٣ من خشى الرحمن بالغيب وجاء بقلب منيب﴾** بو نه وه ی هه ردهم له خوای به خشنده ی خوی ترساوه له په نهاندا، به دلیکی گه راوه بولای خوا هاتوه، وه نهو فرموده یه ده فرموی: ((ورجل ذكر الله خاليا ففاضت عيناه...)) متفق علیه. واته: یه کی دیکه لهو حوت کهسه له روژی دوا پیدا له بن سیبهری خوا دا هه شر ده کرین، نهو مروقه یه که به نه ینی و، له چوله وانیا هه ردهم یادی خوا ده کاو، چاوه کانی فرمیسیان پیا دیته خوار **﴿٢٤ ادخلوها بسلام ذلك يوم الخلود﴾** پیان نهوتری فرمون: هه موو به ناسووده یی و نارامیه بچه ناو به هه شته وه، نهو روژی هه تا هه تای و نه مریه **﴿٢٥ لهم ما يشاءون فيها﴾** هه زیشیان له هه رچی بیت بویان ههیه داوای بکه، له فرموده دا ههیه که نه گه ر به هه شتیان

حزبان لهگوشتی برژاوی بالنده بی، زوو دهیئریتته بهردهستیان (ئیین نهبوو حاتهم)، خو ئهگهر حزیان لهمندال و زارولهش بیئت، نهوا لهیهک ساتدا لهادیك دهبی.. (ئهحمده، ئیین ماجه، ترمذی). **﴿ولیدنا مزید﴾** وهزیادهش لهوه که بهخهیاالی هیچ کهسیکدا نایهت، لامان ههیه. نهو زیادهیهش - وهک (موسلیم) دهلی - سهیرووتهماشای دیمهن و روخساری پیروزی خوای پهروهردگار ه-جل جلاله-، وه نایهتی: (للذین احسنوا الحسنی زیاده) (۲۶/۱۰). بو دوپاتی سهیرو تهماشای روخساری خواجه، جگه لهوهش تهنانهت ههموو روژیکی ههینی، خوای پهروهردگار خوئی بویههشتیان دهردهخات (بهزار، ئیین نهبوو حاتم، نیمامی شافعی) ریوایهتیان کردوه.

بههلهقورهیش کهلانی زورمان قهر تیخستن:

﴿وكم اهلكنا قبلهم من قرن﴾ و قهر لهقورهیش خهلیکی زورمان لهناو برد و تولهمان لیکردنهوه **﴿هم اشد منهم بطشا﴾** نهوانیش بهههلمهت تر وبه هیژ تر بوون لهوان **﴿فتنبوا فی البلاد﴾** ولات وشاری زوریان پشکنی و گهپان، واته: بو رابواردن و رزق و روزی بهدهست هینان و نهملاو نهوکردن **﴿هل من محیص﴾** نایا هیچ لدلادانیك ههبوو بویان لهتیاجوون، تاخویانی تیا بشارنهوه له سزاو له مردن؟ **﴿ان فی ذلك لذكری لمن كان له قلب او القی السمع وهو شهید﴾** بیگومان لهو سههگوزهشتهی پیشینانهدا، ئاموژگاری ههیه بو نهوهی دل وژییری ههیه، یان بهباشی گوپراگری ونامادهش بیئت دل وگوئی بداتی **﴿ولقد خلقنا السموات والارض وما بینهما فی ستة ايام﴾** سویند بهخوا ئاسمانهکان و زهوی و، ههچی لهنیوانیاند ههیه، لهماوهی شهش روژاندا دروستمانکردوون **﴿وما مسنا من لغوب﴾** لهگهل نهوهشدا هیچ جوړه ماندوو بوونیکیشمان تووش نههات **﴿فاصبر علی ما یقولون﴾** سا لهناست نهو ههموو قسهو قسهلوکانهیاندا ددان بهخووتا بگهره و ئارامت

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

وَكَمْ اٰهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ اَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْاِلْدِهْلِ مِنْ حَيِّصٍ ﴿٢٦﴾ اِنْ فِي ذَلِكَ لَذِكْرٌ لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ اَوْ اَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٢٧﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ﴿٢٨﴾ فَاَصْبِرْ عَلٰی مَا يَقُولُوْنَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوْعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٢٩﴾ وَمِنَ الْاَيْلِ فَسَبِّحْهُ وَاَدْبَرَ الشُّجُوْرِ ﴿٣٠﴾ وَاسْمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَّكَانٍ قَرِيْبٍ ﴿٣١﴾ يَوْمَ يَسْمَعُوْنَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوْجِ ﴿٣٢﴾ اِنَّا نَحْنُ نَحْيِیْهِ وَنُثَبِّتُ وَاِلَيْنَا الْمَصِيْرُ ﴿٣٣﴾ يَوْمَ نَسْفُقُ الْاَرْضَ عَنْهُمْ سَرًّا ذٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيْرٌ ﴿٣٤﴾ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُولُوْنَ وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكَرْنَا الْقُرْاٰنَ مِنْ خِاَفٍ وَعَيْدٍ ﴿٣٥﴾

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالَّذِيْنَ رَزَّوْا ﴿١﴾ فَالْحَمِيْلَتِ وَقَرَّآ ﴿٢﴾ فَالْجَارِيْنَ يَسْرٰٓءِ ﴿٣﴾ فَالْمَقْسَمَتِ اَمْرًا ﴿٤﴾ اِنَّمَا تُوعَدُوْنَ لَصَادِقٌ ﴿٥﴾ وَاِنَّ الدِّيْنَ لَوَاقِعٌ ﴿٦﴾

وَأَنفِصَا، دَات

ببی **﴿وسبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس وقبل الغروب﴾** و بویهرگرتن لهو ههموو ناسوړانه بهردهوام خوای خووت لههر شتیك بو نهو ناتهواو بیئت بهخاوین رابگهر، له پیش خوړ ههلاتن وله پیش خوړ ئاوابوون، واته: بهیانیان و عهسران، چونکه پاداشی نهو دووانه زور زوره **﴿ومن الليل فسبحه وادبار السجود﴾** جالهشهویشدا خوای خووت بهپاك رابگهر و، لهپاش سوژدهی ههموو نوپژهکانیش. (ئیین عهباس) دهلی: مههست بهویاده تهسبیحاتی دواي نوپژهكانه. (ئیین كهسیر) نهلیت: پیش شهو رهوی لهشهوو روژیکدا دوو نوپژ فرهزبوو (بهیانی وعهسر) شهو نوپژیش ماوهی سالیك لهسهه خوئی وئومهتهكهی فرهز بوو، پاشان لهسهه ئومهتهكهی سپرایهوه، ئینجا بوو ماوهیهکی تریش بهشهوپرهویهكهی ههموو سپرایهوهو نوپژ بوویه پینچ فرهز.

پروژاوه‌کانی روژی په‌سلان:

﴿**واستمع يوم يناد المناد من مكان قريب**﴾ گوپراگره ئه‌ی پیغه‌مبهر! بۆ ئه‌و هه‌واله‌ی پیت دده‌ین له ئه‌حوالی‌قیامه‌ت، روژیک (ئیسرافیل) بانگ ده‌کا له شوینیک‌ی‌خزیک به‌خه‌ک هه‌مووتان ده‌رچن له گۆڤه‌کانتان بۆ حه‌شر ﴿**يوم يسمعون الصيحة بالحق**﴾ ئه‌و روژه که هه‌موو ئه‌و (صیحه) و هاواره‌یان به هه‌ق گوی لیده‌بی ﴿**ذلك يوم الخروج**﴾ ئانه‌و روژه، روژی له‌گۆڤ ده‌رچوونه بۆ حه‌شر و پاداش و تۆله ﴿**إنا نحن نحیی ونمیت والینا المصیر**﴾ به‌راستی هه‌ر ئیمه‌ین ژیان ده‌به‌خشین و ده‌شمه‌رینین، ده‌گه‌رانه‌وه‌ش هه‌ر بۆلای ئیمه‌یه‌دوای زیندوو‌بوونه‌وه، ﴿**يوم تشقق الأرض عنهم سراعا**﴾ روژی زه‌وی له‌پرووی ئه‌وانه‌دا له‌ت له‌ت ئه‌بی و ده‌قلیشیته‌وه، ئینجا خه‌لکیش به‌په‌له له گۆڤه‌کانیاندا ده‌ر ئه‌چن بۆ مه‌حشر ﴿**ذلك حشر علینا یسر**﴾ ئه‌وکاره‌ش کۆکردنه‌وه و حه‌شریچه‌که له سه‌ر ئیمه‌ ئاسانه ﴿**نحن اعلم بما یقولون**﴾ ئیمه‌ زاناترین به‌وه‌ی ئه‌وان ئه‌یلین به‌رامبه‌ر به‌خۆت و به‌په‌یامه‌که‌ت ﴿**وما انت علیهم بجبار**﴾ وه تۆش زāl و زۆرداریک نیت به‌سه‌ریاندا و فه‌رمانت پی نه‌کراوه که به‌زۆر ئیمان‌یان پی بینیت ﴿**فذكر بالقرآن من یخاف وعید**﴾ ده‌سا هه‌رکه‌سه‌یک له‌هه‌ره‌شه‌و به‌لینه‌کانی من ئه‌ترسیت، تۆ به‌م قورئانه نامۆژگاری بکه‌و، دیاره مه‌گه‌ر که‌سی‌کیش نامۆژگاری وه‌ربگری، له‌خوای خۆی بترسیت.

زۆرسوپاس بۆخوا، له‌شه‌وی (۳/۲) ی شه‌عبانی (۱۴۱۷) به‌رامبه‌ربه (۱۲/۱۲/۱۹۹۶) له‌نوسینی

ئهم سوورده‌ته پر له‌ترسه بوومه‌وه له‌هه‌له‌بجه، (له‌پراگه‌یانندی بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامی)

پاش نویژی شیوان.

*** **

۵۱- سوورده‌تی (زاریات به)

مه‌ککه‌یییه‌و (۶۰) نایه‌ته

به‌ناوی خوا‌ی به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئهم سوورده‌ته وه‌ک هاو وینه‌کانی دیکه‌ی باسی بنه‌ماکانی ئیمان و به‌روا: یه‌کخواپه‌رستی، په‌یام، زیندوو بوونه‌وه‌و پاداش و تۆله ده‌کا. له‌سه‌ره‌تاوه‌ باسیکی (با)کان ئه‌کات، ئینجا هه‌وره‌کان، ئه‌وسا ئه‌وه‌که‌شتیه‌ گه‌وران‌ه‌ی به‌ناو ده‌ریاکاندا دین و ئه‌پۆن، ئه‌و فریشتانه‌ی کاروباری خه‌لکیان پی سپێردراوه، خوا سویندیان پی نه‌خوات که بیگومان حه‌شر دیت و پاداش و تۆل‌ه‌یش به‌دوایا دی، باسی ئه‌وانه‌ی به‌روایان به‌قورئان نه‌بوو، ئه‌نجامیان له‌دuniaو قیامه‌تدا، به‌روادارانی پاریزگار و ئه‌و نازو نیعمه‌ته‌ی بۆیان ناماده‌ کراوه له‌به‌هه‌شتدا. ده‌سه‌لاتی خوا له‌م بوونه‌وه‌ردا: له‌ئاسمان و زه‌وی‌و کیوه‌کان و مرقه‌ه‌کان.. داستانی هه‌ندی له‌په‌یامبه‌ران، هه‌لویستی تاغوته‌کان له‌گه‌ل پیاوانی خوا‌داو ئه‌نجامیان.. مه‌به‌ست له‌دروستکردنی ئاده‌می و جنییدا.

دوو پانکردنه‌وه‌ی هاتنی روژی جه‌زاو تۆله:

﴿**بسم الله الرحمن الرحيم * والذاریات نورا**﴾ سویند به‌و (با)یان‌ه‌ی تۆزو پووش و تووی گیاکان بڵاوه‌که‌نه‌وه به‌بلا‌وکردنه‌وه، له‌ملا ده‌یه‌ب بۆ ئه‌ولا ﴿**فالحاملات وقرا**﴾، سویندیش به‌و (با)یان‌ه‌ی له‌گه‌ل خویان ناوی باران هه‌له‌دگرن ﴿**فالجاریات یسرا**﴾ سویند به‌و گه‌میان‌ه‌ش به‌ئاسمانی له‌نیو ده‌ریاکاندا دین و ده‌چن. ﴿**فالمقسمات امرا**﴾ پاشان به‌و فریشتانه‌که‌کاروبار له‌ناو بوونه‌وه‌ردا (پزق و پۆزییو..). دابه‌ش ئه‌که‌ن، دیاره فریشته‌کان هه‌ر کۆمه‌له‌یان کاریکیان پی سپێردراوه له‌سنووری خویاندا پی هه‌له‌دسن ﴿**إنا توعدون لصادق**﴾

به هه موو ئه وان، هه هه شهیه که لیقان ده کری و هه به لینی که پیتان دهری له ژیان هه، دیته جی، به لئ... بویه خوی گه وه سویند به وانه ئه خوات، چونکه جیگه بیر کردنه وهن بو دوزینه وهی خوی بالاده ست ﴿**وإن الدين لواقع**﴾ و بیگومان پاداش و توله، هه دیته جی و به پیوهیه ﴿**والسما ذات الحبك**﴾ سویند به و ناسمانه که ری پیوه، زوریش به جوانی و، ری و پیک، ئه ستیره کان به ناویاندا دین و ئه پون ﴿**إنکم لفی قول مختلف**﴾ بیگومان ئیه ئه ی بی پروایانی قوره ییش! و ته گوفتارتان سه بارت به پیغه مبه ر ﴿**جیاوازو بی**﴾ سه روبه ره وه دووره له راستیی، که جاری ئه لئین: جادوو گه ره، جاری کی تر ئه لئین شاعیره... هتد ﴿**یؤفک عنه من افک**﴾ له قورئان و له په یامبه ر کلا ده کری، ئه و که سه ی له زانیی خوادا لادراوه، چونکه خوا خوی زانیویه تی که ئه و جوړه که سه زور لارو لاساره و به که لکی هیدایه تدان نایه ﴿**قتل الخراصون**﴾

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ (۷) إِنَّكُمْ لَفِي قَوْلٍ مُّخْتَلِفٍ (۸) يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُقْنُونَ (۱۳) ذُوقُوا (۱۴) فَنُتَبِّحُكَ هَذَا الَّذِي كُنتُمْ بِهِ تُسْتَعْجِلُونَ (۱۵) إِنَّا الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ (۱۶) آخِذِينَ مَا أَرَاهُمْ رَبُّهُمْ (۱۷) كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ (۱۸) كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ (۱۹) وَإِنَّا لَنَنحَاهُمْ لِيُسْتَغْفِرُوا (۲۰) وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ (۲۱) وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُتَّقِينَ (۲۲) وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ (۲۳) وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُعَدُّونَ (۲۴) فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنطِقُونَ (۲۵) هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِ (۲۶) إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُّنْكَرُونَ (۲۷) فَرَأَاهُ فَارْتَدَّ إِلَىٰ أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ (۲۸) فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ (۲۹) فَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَحْزَنْ وَبَشِّرْهُ بِعِلْمٍ عَلِيمٍ (۳۰) فَأَقْبَلَ امْرَأَتَهُ فِي صَرَقٍ فَصَكَتْ وَجْهَهَا وَقَالَتْ عَجْوزٌ عَقِيمٌ (۳۱) قَالُوا كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ (۳۲)

هر چی په روه ردگاریان له پاداشتی کاره کانیاندا بویدا ناوان، له به هه شتدا وهریده گرن ﴿**إنهم كانوا قبل ذلك محسنين**﴾ چونکه ئه وانه پیس ئه مپو هه له دنیادا ئاکار چاک بوون. و هکو له جیگایه کی تردا ئه فهرمو ی: (کلوا واشربوا هنیئابما اسلفتم فی الايام الخالیه) (۲۴/۶۹). ﴿**كانوا قليلا من الیل مایهجعون**﴾ که میک له شه و ئه خه وتن، زوربه ی شه و نوژیان ئه کرد. (عهبدو لای کوپی عومه ر) ده لئ: پیغه مبه ر فهرمو ی: (إن فی الجنة غرفا یری ظاهرها من باطنها، و باطنها من ظاهرها). واته: له به هه شتدا چه ند کوشک و ته لاریک هه یه، دیوی دهره و هیان، له ناوه و هیان ده بیتری، جا ده پرسن: ئه وانه بو کی ده بن؟ فهرمو ی: ((لمن الان الکلام، و اطعم الطاعم، و بات لله قائما و الناس نیام)). نیام ئه حمه د هیناویه. ۱۷۳/۲. بو ئه وانه یه: قسه یان خو شه، هه رده م به نهرم و نیان قسه ده که ن، خو زاک و خواردن ده به خشن، کاتیکیش خه لک خه وتوون، ئه وانه به پیوه و خه ریکی شه و نویژن ﴿**وبالاسحار هم**﴾

به کوشت چن و بمرن بوختا نچه کان، ئه وانه ی که ئه و دروو پروو پالانتانه بو په یامبه ر ئه که ن، و هک له جیگایه کی تردا ده فهرمو ی: (قتل الإنسان ما اکفره) (۱۷/۸۰). ﴿**الذین هم فی غمرة ساهون**﴾ ئه و که سانه ی که به نه زانی خویان له ناو گیژاوی گومرایو تاریکیدا پوچوون و غافل و بی ئاگان ﴿**یسألون ایا ن یوم الدین**﴾ به گالته وه ئه پرسن: ئه ری پوژی ره ستاخیز، پوژی پاداشت و توله، که ی دی؟! ﴿**یوم هم علی النار یفتنون**﴾ ئه و پوژه ی ئه وانه له ناو ناگردا سزا ئه درین ﴿**ذوقوا فنتنکم**﴾ پییان ئه وتری: سزا که تان بچیژن ﴿**هذا الذی کنتم به تستعجلون**﴾ ئه مه ئه و سزایی بوو له دنیادا په له تان بو ئه کرد، به گالته وه ئه تان وت: که ی دیت؟!

سیفاتی پاریزگاران و جیگه و شریانیان:

﴿**إن المتقین فی جنات و عیون**﴾ بیگومان خو پاریزانیش له شریک و سه ریچی، له نیو چه ندین باخات و، له پال چه ند سه رچاوه ی ئاودان ﴿**آخذین ما آتاهم ربهم**﴾

یستغفرون ﴿هَيْمَانُ لَهَبَرْهَبِيَانْدَا، لَهْخَوَا دَاوَايِ خَوْشَبُيُون دَهْكَن، وَهَكْ نَهْوَهْ كِهْ شَهْوَ هَرْ خَهْرِيكِي گُونَاخْ وَ تَاوَانْ بَوُوبِن!﴾ **﴿وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِلْسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ﴾** وَبَيِّ لَهْ وَجَالَهْشِيَانْ هَهْمِيْشَهْ لَهْ مَالْ وَ سَامَانِيَانْدَا بَهْشِيكِي دِيَارِييِ وَ بَهْرچَاو، بُوْ نَهْوَكَسَهْ دَاوَا نَهْكَاهَهْبُوو، وَهَكْ پِيْغَهْمَبَهْرْ نَهْفَهْرَمُوِي: ﴿لِلْسَّائِلِ حَقٌّ وَإِنْ جَاءَ عَلَى فَرَسٍ﴾ پِيْشَهْوَا نَهْحَمَهْد. وَاتَه: سَوَالْكَهْرِيْشْ مَافِيْ هَهْيَه، نَهْكَهْرچِيْ بَهْسَوَارِيْ نَهْسَپِيْشْ بِيْ وَ دَاوَابْكََا، وَهَهْرَوَا بَهْشْ نَهْوَكَسَهْشِيْشْ دَهْدَهْنْ كِهْخُوِيْ نِيَهْتِيْو، دَاوَا لَهْ خَهْلَكْ نَاكَاتْ، وَهَكْ نَهْوَهْ كِهْ سَامَانَهْكَهْيَانْ لَهْ ژِيْر دَهْسَتِيْ هَهْژَارَانْدَا بِيْت.

نِيْشَانَهْكَهْلِيْ بُوْ دُوْزِيْنَهْوَِيْ خَوَا:

﴿وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ﴾ وَهْ لَهْزَهْوَِيِيْدَا كِهْلِيْ نِيْشَانَهْوَ بَهْلَهْگِيْ كِهْوَ رَهْوَْمَهْزَنْ هَهْيَهْ بُوْئَهْوَانَهْيِ لَهْ نِيْمَانْ وَ لَهْپَرَوَادَا بِيْگُوْمَانَنْ، چُونَكِهْ سَهْيِرِيْ نَهْوَ هَهْمُوو جُوْرَهْ گِيَاوْ گُوْلْ وَ نَاژَهْلْ وَ كِيُوو شَاخْ وَ چِيَاو دَهْشَتْ وَ دَهْرَهْ نَهْكَهْنْ، دَهْرَهْ نَهْجَامْ بَهْوَ شِيُوَهْيَهْشْ بُوْخَوَا مَلَكَهْچْ نَهْبَنْ **﴿وَفِي أَنْفُسِكُمْ﴾** وَهْ لَهْخَوَدِيْ خُوِيْشْتَانْدَا بَهْلَهْگَهْ گَهْلِيْ هَهْيَهْ بُوْ دُوْزِيْنَهْوَِيْ خَوَا **﴿أَفَلَا تَبْصُرُونَ﴾** دَهْسا لَهْ خَوْتَانْ نَاپَرَوَانْ وَ تَهْمَاشَا نَاكَهْنْ؟ سَهْيِرْ نَاكَهْنْ خَوَايِ كِهْوَ رَهْوَچُوْنْ نِيُوَهْيِ دِرُوْسَتْ كِرْدَوَهْ، هَهْرِيَهْ كِهْ شِيُوَهْيِ نَاخَافْتَنْ وَ زَمَانِيْ جُوْرِيْكَهْ، رَهْنِگْ وَ رُوخَسَارِيْ جُوْرِيْكَهْ، پَلَهْيِ ژِيْرِيْ وَ تِيْگَهْشِيْشْتَنِيْ وَ بَهْژَنْ وَ بَالَاوَقَهْدُوْ قَامَهْتْ وَ... هَتْد **﴿وَفِي السَّمَاءِ رِزْقٌ﴾** وَپَرِزْقْ وَ رُوْزِيْتَانْ هَهْرْ لَهْ نَاسْمَانَهْ، وَاتَه: هُوِيْ ژِيَانْ وَ ژِيُوَارْتَانْ لَهْوَِيُوَهْيَهْ، لَهْوَِيُوَهْ بَارَانْتَانْ بُوْ دِيْتْ **﴿وَمَا تَوْعَدُونَ﴾** وَهَهْرْ چِيْشْ بَهْلِيْنْتَانْ پِيْ نَهْدِرِيْ لَهْخِيْرُوْ لَهْشَهْرْ هَهْرْ لَهْ نَاسْمَانَهْ، بَهْتَايِبَهْتْ بَهْهَشْتْ **﴿فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنْتُمْ تَنْطِقُونَ﴾** سَا سَوِيْنْدْ بَهْپَهْرَهْوَ رَدْگَارِيْ نَاسْمَانْ وَ زَهْوَِيْ، نَهْمْ بَهْلِيْنَهْ بَهْرِزْقْ وَ رُوْزِيْوَ، زِيْنْدُوو بَوُونَهْوَوَ پَادَاشْتْ وَ تَوْلَهْ رَاسْتْ وَ رَهْوَايَهْ، وَهَكْ نَهْوَِيْ نِيُوَهْ قَسَهْ نَهْكَهْن.

مِيُوَانَهْكَانِيْ نِيْيرَاهِيْمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ:

﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثٌ ضَيْفَ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِ﴾ نَاخُوْ هَهْوََالِيْ مِيُوَانَهْ بَهْرِيْزَهْكَانِيْ نِيْيرَاهِيْمَتْ بُوْ هَاتَوَهْ؟ **﴿إِنْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا﴾** كَاتِيْ چُوونَهْ ژُوورْ لَای بُوْ لَهْ نَاوَ بَرْدَنِيْ گَهْلَهْكَهْيِ لَوُوطْ، جَا گُوْتِيَانْ: سَهْلاَمَتْ لِيْ بِيْتْ نِيْيرَاهِيْمْ! **﴿قَالَ سَلَامٌ﴾** نِيْيرَاهِيْمِيْشْ وَتِيْ: سَهْلاَمْ لَهْ نِيُوَهْيِيْشْ بِيْتْ **﴿قَوْمٌ مَّنْكَرُونَ﴾** نِيُوَهْ لَای مَنْ خَهْلَكِيْكَِيْ نَهْ نَاسْرَاوَنْ، نَاتَانَنَاسْمْ، نَازَانَمْ نِيُوَهْ كِيْنْ؟ **﴿فَرَاغَ إِلَى أَمَلِهِ﴾** نِيْنَجَا زُوْرْ بِيْ چَرِيَهْ وَبَهْ پَهْلَهْ - هَهْ تَا مِيُوَانَهْكَانْ پِيْ نَهْزَانَنْ - چُوو بُوْ لَای هَاوَسَهْرَهْكَهْيِ **﴿فَجَاءَ بِعَجَلٍ سَمِينٍ﴾** نَهْزَانِيْ فَرِيْشْتَهَنْ، جَا گُوِيْرَهْكَهْيَهْكَيْ قَهْلَهْوَِيْ بَرِژَاوِيْ بُوْ هِيْنَانْ **﴿فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ﴾** نَزِيْكَيْ خَهْسْتَهْوَهْ بُوِيَانْ، بَهْلاَمْ دَهْسَتِيَانْ بُوْ نَهْبَرْدَا! **﴿قَالَ لَا تَأْكُلُونَ﴾** وَتِيْ نَايَا نَاخُوْنْ؟! پِيْشَهْوَا (نَهْحَمَهْد) دَهْلِيْ: مِيُوَانْدَارِيْ وَ پَرِژَنْ نَانْ لَهْ مِيُوَانْ، وَاجَبِيْكَيْ نِيْسَلَامِيِيَهْ، هَهْرْ كِهْ سِيْ رِيْ كِهْوَ تَهْ لَای هَهْرْ كِهْ سِيْ، دَهْبِيْ خَوَارْدَنِيْ گُونَجَاوْ وَشِيَاوِيْ بَدَاتِيْ. **﴿فَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً﴾** نِيْنَجَا كِهْ دِيْتِيْ، خَوَارْدَنَهْ كِهْ نَاخُوْنْ، پِيْ وَابُوو پِيَاوْ خِرَپَنْ، بُوِيَهْ لَهْ دَلَا تَرَسِيْكَيْ لِيْ نِيْشْتْ، وَهَكَوْ لَهْ جِيْگَايَهْكَيْ تَرْدَا دَهْفَهْرَمُوِي: (فَلَمَّا رَأَى أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً) (۷۰/۱۱). **﴿قَالُوا لَا تَخَفْ﴾** نَهْوَانِيْشْ وَتِيَانْ: تَوْ مَهْ تَرَسَهْ، چُونَكِهْ نِيْمَهْ فَرِيْشْتَهْوَ نِيْرَاوِيْ خَوَايَنْ **﴿وَبَشَّرُوهُ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ﴾** جِگَهْ لَهْوَ كَارَهْ شِيَانْ بُوِيْ هَاتَبُوونْ، بَهْ بَوُونِيْ كُوْرِيْكَيْ زَانَا لَهْ خَاتُوْنَهْ (سَارَهْ) مَوْرْدَهْيَانْ دَايَهْوَ نَاوِيْ (نِيْسَاق) يْ لِيْ نَرَا **﴿فَأَقْبَلَتْ أَمْرَاتُهُ فِي صَرَةٍ﴾** نِيْنَجَا ژَهْكَهْيِ بَهْ دَهْنِگَهْ دَهْنِگْ وَ بَهْ هَاوَارْ هَاوَارَهْوَ هَاتَهْ پِيْشِيْ **﴿فَصَكَتَ وَجْهَهَا﴾** جَا چَهْ مَوْلَهْيَهْكَيْ لَهْ رُوْمَهْتِيْ خُوِيْدَا، وَهَكْ بَاوِيْ ژَنَانْ، كَاتِيْ كِهْ شَتِيْ جِيْيِ سَهْرْ سُوْرْمَانْ بِيْتْ بِيِيْسْتَنْ وَادَهْكَهْنْ **﴿وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ﴾** وَتِيْ: نَهْيِرُوْ! مَنْدَالِيْ چِيْ؟ خُوْ مَنْ پِيْرَهْ ژَنِيْكَمْ بِيْ زَكْ وَ زَا؟! **﴿قَالُوا كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ﴾** وَتِيَانْ: پَهْرَهْوَ رَدْگَارِيْ تَوْ نَاوَايِ فَهْرَمُوَوَهْ وَايْ بَرِيَارْ دَاوَهْ، جَاكَهْوَايَهْ سَهْرَتْ

سورنه میئی له تواناوده سه لاتی خوا **﴿انه هو الحکیم العلیم﴾** چونکه به راستی ئه و خویه تی خاوهن حکمه تی زانا، به قازانج و بهر ژه وهندی بهنده کانی زانیه، بویه له وته مه نه شدا مندا لیان ئه داتی.
دوای نویژی خهوتنان کۆتایی جزمی (۲۶) هات، له (۵/۴) شهعبان (۱۴۱۷) ک، بهرامبهه به (۱۴/۱۵/۱۶/۱۹۹۶)،
له راکه یاندنی بزوتنه وهی ئیسلامی له کوردستان/عیراق، له هه له بجه ی زامدار.

کۆتایی جزمی بیست و شه شه

والله الحمد والمآة

*** **

پاشه روژی قهوه مه که ی لووط:

﴿۳۱﴾ قال فما خطبکم ایها المرسلون ئیبراهیم وتی: جانه و ئیشه گرنگه ئیوه بو ی هاتوون چیه ئه ی نیراوه کانی خوا! **﴿۳۲﴾ قالوا انا ارسلنا الی قوم مجرمین** و تیان: به راستی ئیمه رهوانه کراوین بۆسه ر هۆزیکی تاوانکار. به لئ ی ئیبراهیم پاش ئه وهی له گه ل (لووط) ی برا زایدا، عیراق و سه رزه مینی (بابل) ی به جیه یشت، ئیتیر بۆ بلاو کورده وهی یه ک خوا په رستی و، وه لانانی فره خوا په رستی و فه سادو بی رهوشتی، به ره و ولاتی (شام) ریگه ی گرت به ره و (لووط) یش به ته نه ا چو و بۆشاری (سدوم)، که ده که ویتنه ناوچه ی (ئوردن) و نزیک ی ده ریای مردو و (البحر المیت)، وه یه کیکه له شاره گرنگه کانی هۆزو گه له که ی خو ی له ولاتی شام، شیای باسه ئه و جیگایه ، جیگایه کی پر له باخت و نازو نیعمه ت بو، به لām به هو ی سه ریچیه کانیانه وه خوا سزای بۆ ناردن و سه روژیی کردن. **﴿۳۳﴾ لنرسل علیهم حجارة من طین** تا کلو به ردیکی ره قی له قوردروست بووه ک به ردیان ئی ببارینن **﴿۳۴﴾ مسومة عند ربک للمسرفین** نیشانه کراو له لایه ن په ره و ده گارته وه بۆ له سنوور ده رچووان و یاخیان،

﴿۳۵﴾ قال فما خطبکم ایها المرسلون ﴿۳۶﴾ قالوا انا ارسلنا الی قوم مجرمین ﴿۳۷﴾ لنرسل علیهم حجارة من طین ﴿۳۸﴾ مسومة عند ربک للمسرفین ﴿۳۹﴾ فاخرجنا من فیها من المؤمنین ﴿۴۰﴾ فما وجدنا فیها غیر بیت من المسلمین ﴿۴۱﴾ وترکنا فیها آیه للذین یخافون العذاب الالیم ﴿۴۲﴾ و فی موسی اذ ارسلناه الی فرعون یسلطن مبین ﴿۴۳﴾ فتولی برکته وقال ساحر و محنون ﴿۴۴﴾ فاخذته و جوده فنبذنه فی الیم و هو ملیم ﴿۴۵﴾ و فی عاد اذ ارسلنا علیهم الریح العقیم ﴿۴۶﴾ اما نذر من شیء ائت علیه الا جعلته کالرسم ﴿۴۷﴾ و فی ثمود اذ قیل لهم تمنعوا حتی حیین ﴿۴۸﴾ فاعتوا عن امر ربهم فاخذتهم الصعقة و هم یظنون ﴿۴۹﴾ فما استعطوا من قیام و ما کانوا منصرین ﴿۵۰﴾ و قوم نوح من قبل انهم کانوا قوما فاسقین ﴿۵۱﴾ و السماء بئنهنابا یبید و انا الموسعون ﴿۵۲﴾ و الارض فرشتها فنعیم المهدون ﴿۵۳﴾ و من کل شیء خلفنا زوجین لعلکم تذرکون ﴿۵۴﴾ ففرؤا الی الله انی لکم منه نذیر مبین ﴿۵۵﴾ و لا تجعلوا مع الله الالهاء اخر انی لکم منه نذیر مبین ﴿۵۶﴾

کذیک مآق

۵۲۲

گوتراویشه له سه ره به ردیک ناوی ئه و که سه نوو سراوه! **﴿۳۵﴾ فاخرجنا من کان فیها من المؤمنین** جا ئیمه ش بڕواده کانه مان له شاره کانی گه له که ی (لووت) دا بردنه ده ری بۆ ئه وهی به سزا که مان تیان هچن **﴿۳۶﴾ فما وجدنا فیها غیر بیت من المسلمین** ئه و سا له و ی ته نه ا مالیک ی موسلمان نه بی - ئه و یش مالی لووط و دوو کچه که ی - که سیکی ترمان ده ست نه که وت باوه ری هی نابی! **﴿۳۷﴾ وترکنا فیها آیه للذین یخافون العذاب الالیم** وه له و شاره و یرانه دا نیشانه یه کی ئاشکرمان بۆ ئه وانه ی ده ترسن له سزای ئیش پیگه ی نه ره به جی هیشته، واته: پاش خو یان، ئاسه واری خانو و به ره که یان دیاربوو، کرابوو یه ده ریایه کی بۆگه ن و پیس، ئیستاش ناوبانگی: به ده ریایچه ی (ته به رییه) هه یه.

له سەرگروشتهی ئەمانە عیبرەت وەرگرن:

﴿**وفی موسیٰ إذ أرسلنا إلىٰ فرعون بسلطان مبین**﴾ وە لەداستانی موساشدا نیشانیە هەیە، ئەویش بە بەلگەیەکی ناشکراو نمایانەووە ناردمانە لای فیرعەون ﴿**فتولیٰ برکنه**﴾ جا فیرعەون بەخۆی و لەشکرەکیەووە رووی لەبەروا بەموساوە بەپەیامەکی وەرگیرا ﴿**وقال ساحر او مجنون**﴾ وتی موسا: جادوگەرە، جادوودەکات، یان دیوانەوشیتە، ئەگینا چۆن داوای پەیامبەریتی ئەکات ﴿**فاخذناه وجنوده فنبذناهم فیالیم**﴾ ئەوسا ئیئە خۆیی و لەشکرەکیەمان گرت و توپمان هەڵدایە ناو دەریاکەووە ﴿**وهو ملیم**﴾ بۆخۆیشی گلەیی لیکراو، سەرزەنشت کراو بوو، واتە: بەتۆڵەییە ستەمی لێنەکراوە لەلای ئیئەووە ﴿**وفی عاد إذ أرسلنا علیهم الريح العقیم**﴾ وە لەبەسەرھاتی (عاد)یشدا بەلگەو نیشانیە دەسەلاتمان دیارەو هەیە، ئەوکاتە کە (با)یەکی زۆر توندی گەرمی نەزۆک و بێخێرمان ناردە سەریان ﴿**ما تذر من شیء اتت علیہ**﴾ کە بەسەر هەرشتیکیدا تێدەپەری بە جیی نەدەهیشت ﴿**إلا جعلته کالرمیم**﴾ و وەک ئیئسکی پوواوی لێدەکردو، هەپروون هەپروون دەبوو بەربادی دەکرد.

بوخاریی / فتح الباری: ۶/۲، موسلیم: ۶۱۷/۲. هەردووئەم فەرموودەیانە هیئانە: ((نصرت بالصبا واهلکت عاد بالدبور)) واتە: پیغەمبەر فەرمووی: من بەبای (سەبا) خوا سەریخستم، ھۆزەکی (عاد)یشی بەبای (دەبوور)، لەناو بردو تیاچوون ﴿**وفی ثمود إذ قيل لهم تمتعوا حتیٰ حین**﴾ وە لەبەسەرھاتی (سەموود)یشدا - کاتی پێیان وترا: تا ماوہیەک بۆخۆتان رابوین - پەندو ئامۆزگاریی مەزن هەیە بۆھەرکەسیک تیفکری! ﴿**فعتوا عن امر ربهم**﴾ جا لەفەرمانی پەرەردگاری خۆیان دەرچوون و بەگوێی پەیامبەرەکیانیان نەکردو، و شترە موعجیزەکیان کوشت! ﴿**فاخذتهم الصاعقة**﴾ جائەوھەرە تریشقەییە لێدان و گرتنیی، وەک لە سوورەتیکی تردا ئەفەرموی: (واما ثمود فهدیناهم فاستحبوا العمی علی الهدی فاخذتهم صاعقة عذاب الھون) ﴿**وهم ينظرون**﴾ لەوکاتەشدا تەماشایان ئەکرد، چونکە پێشتر(صالح) بەلێنی پێداوون: پاش سێرۆژ تر سزا دیتە سەرتان ﴿**فما استطاعوا من قیام**﴾ بەھەرە تریشقەکی وەھاکەوتن، توانای هیچ جۆرە ھەلسانیکیان نەما ﴿**وماکانوا منتصرین**﴾ و نەشیانتوانی خۆیان سەرخەن ﴿**وقوم نوح من قبل**﴾ بەر لەوانیش ھۆزەکی (نوح)مان - بەتۆفان - لەناوبرد ﴿**إنهم کانوا قوما فاسقین**﴾ چونکە گەلێکی کافر بوون و لە ھەق لایاندا.

بەم بەلگانە خوا ی ھەق بناسن:

﴿**والسماء بنیناها بأید**﴾ ئەم ئاسمانەشمان - بێ کۆلەکەو بێ نامیرێکی دیکە - بەھێزو مەحکەم دروست کرد ﴿**وانا لموسعون**﴾ وە بەردەوامیش پەری پێدەدەین و فراوانی دەکەین، جا بۆئەوێش هیچ نارحەتی و ماندوو بوونیەکیان تووش نابێ ﴿**والارض فرشناها فنعم الماهدون**﴾ و زەویشمان راخست بۆژیان ئای چ پاخەریکی چاکین ئیئە ﴿**ومن کل شیء خلقنا زوجین**﴾ وە لە ھەرشتیک جووتیکمان دروستکردووە: نێرومی، شیرین و ترش، خۆرو مانگ، شەو و رۆژ.. ﴿**لعلکم تذكرون**﴾ بەلکو ئامۆزگاری وەرگیرن باوەر بە تواناو دەسەلاتمان بێنن ﴿**ففروا إلىٰ اللہ**﴾ جەھەمووتان بەراکردن بەرەوخوا ھەلێن، واتە: لەھەموو کاریکدا تەنیا گوێرایەلی ئەوین ﴿**إنی لکم منہ نذیر مبین**﴾ بەپراستی من (واتە: پیغەمبەر) لەلایەن خواوە ترسینەرێکی ناشکرام بۆ ئیئە کاروبارم ناشکرایەو خوایش پشتیوانیم لێدەکات ﴿**کذلک ما اتی الذین من قبلہم من رسول**﴾ باوی ھۆزەکانی پێش ئەمانیش ھەروابوو، ھەر پیغەمبەرێک خوا ناردوویەتی و چوو بۆلای ھۆزەکی ﴿**إلا قالوا ساحر او مجنون**﴾ ھەرییان وتوو جادوگەرە، یان شیتە ﴿**اتواصوا بہ**﴾ ئایا وەسیەتیان بۆ یەکتەر کردووە بەو وایان کۆیە لەسەر ئەو بۆچوونەیان؟ ﴿**بل ہم قوم**

طاغون ﴿نه‌خیر، وه‌سیه‌تیاں بۆ یه‌کتر نه‌کردوه، به‌لکو نه‌وانه بۆخویان گه‌لیکی یاخیی وله‌سنوور دهرچوون، بۆیه نه‌وقسانه ده‌که‌ن ﴿قتول عنهم﴾ جا که‌وايه تۆواز له‌وانه بی‌نه‌و پرویان لی‌وهرگی‌ره، واته: نه‌وه‌نده بایه‌خیاں بۆ دامه‌نی ﴿فما انت بملوم﴾ له‌سه‌ر لاریی نه‌وان که‌سیک سه‌رکۆنه‌ی تۆناکا ﴿وذكر فان الذکری تنفع المؤمنین﴾ تۆ به‌رده‌وام ئامۆزگاری بکه، چونکه ئامۆزگاری هه‌میشه که‌لک به‌به‌رپاداران شه‌گیه‌نی شه‌گه‌رچی نه‌وانه‌ش سوودی لی‌وهرنه‌گرن.

دروستکرانی جینی و مروّفه‌هه‌ر بۆ په‌ره‌ستنی خوايه:

﴿وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون﴾ و من هه‌ربۆیه جنۆکه‌و ئاده‌میه‌م دروستکردوه به‌مپه‌رستن و به‌مناسن، چونکه شه‌گه‌ر له‌نه‌بوونه‌وه نه‌مه‌ینابان، نه‌یان نه‌ناسیم و گه‌وره‌یه‌یم دهرنه‌که‌وت بۆیان، ئەم (ئه‌سه‌ر)ه‌ش که ده‌لی:

((كنت كنزا مخفيا فأردت ان اعرف، فخلقت الخلق))

هه‌ره‌یمایه به‌وه ﴿ما اريد منهم من رزق﴾ من هه‌یچ رزق و رۆزیم له‌وان ناوی بۆخۆم ﴿وما اريد ان يطعمون﴾ و نایشمه‌وی نه‌وان خۆراکم بده‌نی ﴿ان الله هو الرزاق﴾ چونکه ته‌نها هه‌رخوايه رۆزیده‌ر ﴿ذو القوة المتین﴾ خاوه‌ن هه‌زی چار نه‌کراو، که‌س ناتوانی چاری خوا بکاو زالی بیی به‌سه‌ریدا. له‌فه‌رمووده‌ی (قودسی) دا هاتووه: ((يا ابن آدم! تفرغ لعبادتي مملأ صدرك غني، وأسد فقرك، وإلا تفعل ملأت صدرك شغلا ولم أسد فقرك)) پێشه‌وا شه‌حمه‌د. ۳۵۸ / ۲، ترمزی و ئه‌یبن ماجه. واته: شه‌ی کوپی ئاده‌م! خۆت یه‌کلابکه‌وه بۆ په‌رستنی من، شه‌وسا منیش دل و دهروونت پرئه‌که‌م له‌قه‌ناعه‌ت و بی نیازی و، دهرگای هه‌ژاریت لی‌داده‌خه‌م، شه‌گه‌ینا دل و دهروونت پرئه‌که‌م له‌سه‌ر قالدیوون به‌دونیاهو، دهرگای هه‌ژاریشت لی‌داناخه‌م.

وه شه‌م فه‌رمووده‌ش هاتووه: ((إني أنا الرزاق، ذو القوة المتین)). ئه‌یمامی شه‌حمه‌د: ۴۱۸/۱. شه‌بوو داود، نه‌سائی.

﴿فإن للذين ظلموا ذنوبا مثل ذنوب أصحابهم﴾ جا

كذلك ما أتى الذين من قبلهم من رسول إلا قالوا ساحر أو مجنون ﴿٥١﴾ أتوا صوابه بل هم قوم طاغون ﴿٥٢﴾ فقول عنهم فما أنت بملوم ﴿٥٣﴾ وذكر فإن الذكري تنفع المؤمنين ﴿٥٤﴾ وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون ﴿٥٥﴾ ما أريد منهم من رزق وما أريد أن يطعمون ﴿٥٦﴾ إن الله هو الرزاق ذو القوة المتين ﴿٥٧﴾ فإن للذين ظلموا ذنوبا مثل ذنوب أصحابهم فلا يستعجلون ﴿٥٨﴾ فويل للذين كفروا من يومهم الذي يوعدون ﴿٥٩﴾

سُورَةُ الْاِنْفُورِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَالْاِنْفُورِ ﴿١﴾ وَكُنُفٍ مَّسْطُورٍ ﴿٢﴾ فِي رَفٍّ مَّنْشُورٍ ﴿٣﴾ وَالْاَيْتِ الْمَعْمُورِ ﴿٤﴾ وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ﴿٥﴾ وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ﴿٦﴾ اِنْ عَذَابَ رَبِّكَ لَوُفَّعٌ ﴿٧﴾ مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ ﴿٨﴾ يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا ﴿٩﴾ وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ﴿١٠﴾ فَوَيْلٌ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي حُوزٍ يَبْعُونَ ﴿١٢﴾ يَوْمَ يُدْعَوْنَ اِلَى نَارٍ جَهَنَّمَ دَعَا ﴿١٣﴾ هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٤﴾

بی‌گومان بۆنه‌وانه سه‌تمیان له‌خویان کردوه به‌شیرک به‌شیک له‌سزایان بۆه‌یه، وه‌ک به‌شی هاوه‌له‌کانیان له‌گه‌لانی پێشوو ﴿فلا يستعجلون﴾ جا با بۆسزا په‌له‌م لی‌نه‌که‌ن پێش کاتی خۆی، چونکه هه‌ربۆیان پێش دیت ﴿فویل للذين كفروا من يومهم الذي يوعدون﴾ جا تیاچوون بۆکافرو خاوه‌ناسان له‌و رۆژه‌ی به‌لێنیان پێدراوه، له‌به‌ر زۆری سه‌ختی و دژواریی.

سوپاس بۆ خوا، له‌ (۶) ی شه‌عبانی (۱۴۱۷) ک به‌رامبه‌ر به‌ (۱۶/۱۲/۱۹۹۶) له‌نووسینی ئەم سووره‌ته بوومه‌وه، له‌پراگه‌یاندنی ناوه‌ندیی بزوتنه‌وه‌ی ئه‌یسلامی له‌ کوردستان/ عێراق، له‌شاری هه‌له‌به‌جی شه‌هیدان.

۵۲- سوورەتی (طور)ه

مه‌ککه‌یییه‌و (۴۹) ئایه‌ته

به‌ناوی خۆی به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئه‌میش هه‌ر له‌باسی ییروباوه‌رو ئایدۆلۆژییه‌تی ئیسلامییی ئه‌دوی: یه‌کخواناسین، په‌یام، زیندوو بوونه‌وه، پاداشت و تۆله‌سه‌ره‌تا باسیکی سامناکی پۆژی دوا‌یی ده‌کات که ئه‌وه‌موونا‌زاروو س‌زایه‌ پ‌روبه‌پ‌رووی کاف‌رو بی‌پ‌رواکان ئه‌بیته‌وه‌و هیچ شتیکی‌ش نییه‌ بتوانی به‌ره‌له‌ستی بووه‌ستی، پاشان باسی له‌خوات‌رسان و پارێز‌گاران ئه‌کات، باسی ئه‌وه‌موو پاداشت و پ‌رێز لێ‌نانه‌یان ده‌کات، دواتر باسی دوا‌هه‌مین په‌یام ده‌کات: په‌یامه‌که‌ی (موحه‌مه‌دی کو‌ری عه‌بدوللا) داوا له‌په‌یامبه‌ریش ده‌کات که ئه‌وه‌نده‌ گرنگی نه‌دات به‌و قسه‌و قسه‌لۆکانه‌ی بی‌پ‌رواکان ئه‌یلین، جابۆدواتر به‌رامبه‌ر ئه‌وشک و گو‌مانه‌ی موشریکان هه‌یانبوو له‌په‌یامبه‌ریتی موحه‌مه‌د ﷺ بی‌زاری ده‌رده‌پ‌ری. له‌گه‌وره‌یی و فه‌زیله‌تی ئه‌م سووره‌ته‌دا هاتوه‌که: (جوبه‌یری کو‌ری مونعیم) ده‌لی: جاریک گویم لێ‌بوو پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌نویژی شیواندا سووره‌تی (طور)ی ده‌خویند، که‌سیکی دیکه‌م نه‌دیتبوو ده‌نگی، یان خویندنه‌وه‌ی له‌وباشتربی، متفق علیه. فتح الباری: ۲/۲۸۹، مسلم: ۱/۳۳۸، پاشان بوخاریش به‌ته‌نیا ئه‌م فه‌رموده‌ ریوایه‌ت ده‌کات: (ئومی سه‌له‌مه) ده‌لی: (له‌کاتی حه‌جدا) سکالام برده‌لای پیغه‌مبه‌ر ﷺ که نه‌خۆشم و توانای ته‌وافی مائی خوام نیه، ئه‌ویش فه‌رمووی: ده‌پ‌رۆ له‌دوای خه‌لکه‌وه‌ به‌سواری ته‌وافی خۆت بکه، ده‌لی ته‌وافم کردو، دیتم پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌که‌ناری ماله‌وه‌ نویژ ده‌کاو، سووره‌تی (طور) ده‌خوین. فتح الباری: ۸/۴۶۸.

سویند به‌هه‌موو ئه‌مانه‌ س‌زا به‌پ‌روه‌یه:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* وَالطُّور﴾ سویند به‌کیوی (طور- سیناء) که‌په‌روه‌ردگار له‌گه‌ل موسادا له‌وی و تورو وێژی کرد ﴿وَكِتَابٍ مُّسْطُورٍ﴾ سویند به‌کتیب و نامه‌یه‌کی نووسراوه‌ (ته‌ورات)، یان قورئان، یانامه‌ی کرده‌وه‌کان، یا (له‌وحولمه‌حفوز) ﴿فِي رَقٍّ مُّنْشُورٍ﴾ والا‌کراو له‌پیستیکی ته‌نک و ناسکدا، که بۆه‌مووکه‌س حوکم و به‌ریارونا‌داب و وێله‌کانی ئاسانه ﴿وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ﴾ سویند به‌خانووی هه‌میشه‌ ئاوه‌دان له‌مه‌ککه‌دا (که‌عه‌بی پ‌یروژ، که‌هه‌موسالیک به‌ملیون خواپه‌رستیار ئاوه‌دان ده‌کریته‌وه. (ته‌به‌ری) ئه‌لیت: سویند به‌و خانووه‌ی که‌له‌سه‌رووی ئاستی که‌عه‌به‌دا له‌پشت ئاسمانی حه‌وته‌مه‌وه‌ به‌فریشته‌یه‌کی زۆرو زه‌به‌نه‌ ئاوه‌دان کراوه‌ته‌وه. له‌فه‌رموده‌یه‌کی سه‌حیح دا له (بوخاریی) هوه، -فتح الباری: ۶/۳۴۹، موسلیم: ۱/۱۵۰- داها‌توه‌ که: ((انه يدخله كل يوم سبعون ألفا من الملائكة، ثم لا يعودون إليه أبدا)) واته: بێگومان هه‌رپۆژه‌ی حه‌فتاه‌زار فریشته‌ ده‌چنه‌ نیو (بیت المعمور) هوه پاشان ئیتر ئه‌وانه‌ هه‌رگیز جاریکی تربوی ناگه‌رینه‌وه‌ به‌لکو ده‌سته‌یه‌کی‌تر دین ﴿وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ﴾ سویند به‌ملا ژووره‌ی به‌رزو ب‌لنده، واته: به‌ئاسمانی پ‌ر له‌ئه‌ستیره‌و خۆرومانگ و... هتد ﴿وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ﴾ سویند به‌و ده‌ریایه‌ی که‌ به‌ربه‌ستکراوه‌ له‌وه‌ی به‌ته‌قیته‌وه‌و دونیا داپۆشی، هه‌ندی ئه‌لین مه‌به‌ست به‌وده‌ریایه‌ ده‌ریای هیمن (هادی‌ه)، که شه‌ست وه‌شت ملیون میل چوار گو‌شه‌یه، قولیه‌که‌شی له‌هه‌ندی لاوه‌ نۆه‌زارو چوارسه‌دو سی‌وسی مه‌تره، پ‌روبه‌ره‌که‌شی به‌تی‌ک‌پایی دووجارونیو به‌ئه‌ندازه‌ی هه‌موو وشکانی دنیا، جا ئه‌گه‌ر ده‌سه‌لاتیک نه‌بی چاودیری ئه‌وه‌بکات، ئایا بۆی نیه‌ ورده‌ورده‌ هه‌موو زه‌وی داپۆشی؟ به‌لی خوا سویند به‌و پینچ شته‌ ئه‌خوات: ﴿إِنْ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ﴾ که بێگومان س‌زای په‌روه‌ردگاری تۆ (ئه‌ی موحه‌مه‌دا) هه‌ر پ‌ییش دیت ﴿مَالَهُ مِنْ دَافِعٍ﴾ هیچ په‌تکه‌ره‌وه‌یه‌کی‌شی بۆ نیه، که‌س ناتوانی به‌ریبگرێ ﴿يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا﴾ ئه‌و رۆژه‌یه

که ناسمان به توندی دیت و ده پوات و نه که ویتته له رزو شوکه و گه پان و خوا هه مووی تیکده دا **﴿تسیر الجبال سیرا﴾** کیوه کانیش له جیگه ی خویاندا هه لده کنرین و ده پون، واته: یاسای بوونه وهر تیک نه چی و جار یکی تر به که لکی ژیان نایهت **﴿فویل یومئذ للمکذبین﴾** ئیتر له ورژده تیا چوون بؤنه وانهی پیغه مبه ره کانیا ن به درو ئه خسته وه، هه رخه ریکی به درو خسته وه بوون **﴿الذین هم فی خوض یلعبون﴾** نه وانهی له کاری ناره وادا هه رده م روئنه چن و، گالته و گهمه ده کهن **﴿یوم یدعون الی نار جهنم دعا﴾** نه ورژده ی که نه وانه زور به توندی پالیان پیوه نه نری بؤ ناو ناگری دوزخ و راده کیشرین **﴿هذه النار الی کنتم بها تکذبون﴾** هه ره که نریک خرانه وه پنیان نه وتری: نه مه نه و ناگریه که ئیوه کاتی خوی به درو تان دانه نا و پرواتان پیی نه بوو!! **﴿افسح هذا ام انتم**

لا تبصرون﴾ پییان ده وتری: باشه نه مه جادوه - وه که له دونیادا، کاتی په یامبه ر **﴿قسه ی بؤده کردن نه تان وت جادوه - یان ئیوه نابین و کویرن، هه روه که له دونیادا خوتان له ناستی نه ورژده کویر ده کرد؟﴾** **﴿إصلوها فاصبروا﴾** **﴿اولا تصبروا﴾** بچه ناویه وه بسوتین، جا ئیتر نارامتان ببی یان نه بی **﴿سواء علیکم﴾** وه که یه که وایه بؤنیوه، **﴿انما تجزون ما کنتم تعملون﴾** چونکه هه رد به پیی نه وه ی نه تان کرد له دنیا دا، پادا شت ده درینه وه.

خه لکانی له خوا ترس، له به هه شتدا فه ره حناکن:

پاش باسکردنی پاداش و تۆله ی بی باوه پان، دیتته سه ر باسی پاداشتی موسلمانان، بویه نه فهرمو ی: **﴿إن المتقین فی جنات ونعیم﴾** بیگومان خو پاریزان - له ورژی قیامه تدا - له به هه شته کان و خوشگوزهرانیه کی هه میشه بییدان و ژیان ده به نه سه ر **﴿فاکھین بما آتاهم ربهم﴾** به وه ی په روه دگاریان پیی به خشیون خوشحال **﴿وقام ربهم عذاب الجحیم﴾** په روه دگاریشیان له سزای دوزخ پاراستوونی **﴿کلوا واشربوا هنیئا بما کنتم تعملون﴾**

پییان نه وتری: ده سا به ووی نه وکارانه وه له دونیادا نه نجامتان ده دان، بخون و بخونه وه **﴿متکئین علی سرر مصفوفة﴾** له سه ر قه نه فه ی ریزکراو، پالیاندا وه ته وه روویان له یه که کردوه **﴿وزوجنا هم بحورعین﴾** هاوسه رمان کردون به ژنانی سپی چا وگه وره (حور العین).

تۆرهمه و زارۆله ی نیماندارانیش ده به یینه به هه شت:

﴿والذین آمنوا واتبعتهم ذریتهم بإیمان﴾ وه نه وکه سانه ی باوه ریان هینا و نه وه کانیشیان به نیمانه وه په یره ویان لیکردون **﴿الحقنا بهم ذریتهم﴾** زاپو و نه وه کانیشیانمان پیگه یانندن له به هه شتدا، هه رچه نده کرده وه کانیشیان شایسته ی نه وپله یه نه بی، به لام له به ر پیزو حورمه تی نه وان، وه که (ئیین عه بباس) ده لیت: تا زیاتر که یفخوش و دلخوش بین، هه ر (ئیین عه بباس) (خوای ئی رازی بی) ده لی: پیغه مبه ر **﴿فهرمووی﴾** ((إن الله عز وجل

سُورَةُ الطَّوْرَةِ

الْأَنْزِلَانِ

أَفَسِحْرَ هَذَا أَمْ أَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿١٥﴾ أَصَلُّوْهُمَا فَاصْبِرُوا أَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَاءٌ عَلَیْكُمْ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾ إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٧﴾ فَكِهِينَ بِمَا أَلْتَهُمْ رَبُّهُمْ وَوَقَّاهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾ كَلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ مُتَّكِنِينَ عَلَى سُرُرٍ مَّصْفُوفَةٍ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِینٍ ﴿٢٠﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلْتَهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ﴿٢١﴾ وَأَمَدَدْنَاهُمْ فِيهَا كَهْكَبَةً وَلَحْمًا مَّائِشًا ﴿٢٢﴾ وَنَزَّلْنَاهُمْ فِيهَا كَأْسًا لَا لَغْوُ فِيهَا وَلَا تَأْنِيَةٌ ﴿٢٣﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَّهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكْنُونٌ ﴿٢٤﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾ قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلَ فِي أَهْلِنَا مُتَشَفِّقِينَ ﴿٢٦﴾ فَمَنْ أَلَّهَ عَلَيْنَا وَوَقَّعْنَا عَذَابَ السَّمُورِ ﴿٢٧﴾ إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾ فَذَكِّرْهُمْ أَلَّا يَنْعَمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا يَجْنُونَ ﴿٢٩﴾ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَتَرَبِّصُ بِهِ رَبَّ رَبِّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٠﴾ قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُتَرَبِّصِينَ ﴿٣١﴾

أَمْ تَأْمُرُهُمْ

۵۲۱

لیرفع ذریة المؤمن معه فی درجته فی الجنة وإن كان لم یبلغها بعمله لِتَقَرَّ بِهِمْ عینُهُ)) و الحدیث ذکره الهیثمی فی مجمع الزوائد. (۱۱۲۷۰)، عن ابن عباس (رضی الله عنه) رفعه إلى النبی ﷺ وتعبه بقوله: رواه البزار، و فيه قیس بن الربیع، وثقه شعبه والثوری وفيه ضعف) ﴿وما التناهم من عملهم من شيء﴾ وله هه مانکاتدا له کرده وهی ئه وانهی پلهی بهر زیان دهستکه وتووه، شتی کهم ناکهینه وه، به وهی بهر زکردنه وهی پلهی منداله کانیان ﴿کل امرئ بما کسب رهین﴾ هه مووکه سیک بارمتهی کارو کرده وهی خویه تی، گوناھی کهسی دیکه نادری به سهریا، ئه گهرچی باوک وکوپرو براو کهس وکاریشن، مه گهر دریغی کرد بیئت له پهن دو ناموژگاریی ﴿۲۲ و امددناهم بفاکة ولحم مما یشتهون﴾ وه زیاد له وهیش حزیان له هه رمیوه گوشتیک بیئت، ده یاندهینی.

شهرابی به هه شهات هه رزه بیژی تی دانییه :

﴿۲۳ یتنازعون فیها کاسا﴾ جار جار بوخوشی له به هه شتدا جام وپیالهی پر له شراب له یه کتر ئه فرینن ﴿لا لغو فیها ولا تأثیم﴾ نه هه رزه بیژی تی دایه، نه گونا هبارکردن ﴿۲۴ ویطوف علیهم غلمان لهم﴾ وه چهند تازه لایکی نیسک سووک بوخزمه تکردن به سهریاند ئه گهرین و خزمهت ئه کهن ﴿کانهم لؤلؤ مکنون﴾ له جوانی و پاک و خاوینیدا ده لئی مراواری ناوصه دهفن ﴿۲۵ وا قبل بعضهم علی بعض یتساءلون﴾ هه ندیکیشیان رووده کهنه هه ندیکیان له یه که ئه پرسن: له وهی له سهری بوون له دنیاا له ئه هوال و نه عمال ﴿۲۶ قالوا إنا کننا قبل فی اهلنا مشفقین﴾ ئه لین: ئیمه له مه پیش له دنیاا بووین له ناوژن و منالماندا له سزای خوا ده ترساین، بویه نیستا ئه ویش ئه م به هره مه زنه یه ی پی به خشین ﴿۲۷ فمن الله علینا﴾ ئینجا خوا منه تی خسته سهرمان به مهرحمه تی خوئی ﴿ووقانا عذاب السموم﴾ و له سزای ناگری ها لودار پاراستوونی ﴿۲۸ إنا کننا من قبل ندعوه﴾ ئه لین: به راستی ئیمه کاتی خوئی له دنیااا هاناو هاوارمان هه ر بوخا ده بردو هه ر ئه ومان ئه پهرست، وائه ویش نیستا وه لامی داینه وه ﴿إنه هو البر الرحیم﴾ به راستی ئه وخوایه زاتیکی چاکه خوازی دلاویه. ﴿۲۹ فذكر فما انت بنعمة ربک بکامن ولا مجنون﴾ جاکه وابوو توش ئه ی موحه ممه د! ﷺ ئاموژاری به رده وام بکه، ئه توش به هوی چاکه ی خواوه ندته وه به پیغه مبه ریتی، نوقلانه لیده روشیت نیت، وه که ئه و نه فامانه ئه لین!! به لکو هه مووشتیک به پیی سروش و نیگایه، ئه م ئایه ته بو ره تی قسه ی (عوقبه ی ئه بی موعه یه) بوو، که جار جار به پیغه مبه ری ئه وت: شینته، جادو گهره! ﴿۳۰ ام یقولون شاعر ترتیص به رب المنون﴾ یاخو ئه لین: موحه ممه د شاعیره، چاوهروانی مردنی ئه کهین تاله دهستی رزگارمان بیئت. ﴿۳۱ قل تربصوا فانی معکم من المتربصین﴾ پیان بلی: چاوهروان بن! جا بیگومان منیش له گهل ئیوه له وانه م چاوهروانی دهره نجامی من وئیوه؟ جا خوای گه وره ئه وانی له روژی (به در) دا به زووی تیابرد ﴿۳۲ ام تأمرهم احلامهم بهذ﴾ یاخو ژیریان فره مانیان پیده دا به م قسه نا قولایانه؟! ناودارانی قورهیش خویان به گه لیکی ژیرو به ئاوه ز دادنه ا، بویه خوایش ئه و جوړه پرسیارانه یان ناراسته دهکات، دیاره ئه گهر راسته ژیربوونایه- وه خویان واده لین- ئه وه ند لاسار نه ده بوون ﴿ام هم قوم طاغون﴾ یاخو خویان گه لیکی سهرکesh ویاخین؟! ﴿۳۳ ام یقولون تقوله﴾ یان خو ئه لین: (محمد) ئه و قورئانه ی له سر خوا هه لبه ستووه؟! ﴿بل لا یؤمنون﴾ نا، به لکو ئه وانه باوه رنا هیئن، بویه بی باکانه ئه و توانجانه ده گرن. ئینجا خواهه موو به دگومانیه کیان رهت ئه کاته وه ئه فرموی: ﴿۳۴ فلیاتوا بحدیث مثله ان کانوا صادقین﴾ جابا قسه یه وینه ی ئه و قورئانه بیئن، ئه گهر راستیان ده کرد له و وته یاندا که ئه یانوت موحه ممه د خوئی ئه م قورئانه ی هه لبه ستووه ﴿۳۵ ام خلقوا من غیر شيء﴾ یا خو هه ر له خوایانه وه دروستبوون، وا ئه وه ند ه سهر به ستن و به ئاوه زووی خویان قسه ئه کهن و منه تی هیچ که سی که نازانن؟ ﴿ام هم الخالقون﴾ یا هه ر خویان

دروستکهری خوځانن؟ ﴿۳۶﴾ **ام خلقوا السموات والأرض**﴾ یا ناسمانه‌کان و زهویان دروست کردوه؟ ﴿**بل لا یوقنون**﴾ نه‌خیر به‌لکو یه‌قینیان به‌خواو به‌روژی پاداشت و توله‌نیه "بویه‌ناوا به‌ناره‌زووی خوځان شهن نه‌کهن ﴿۳۷﴾ **ام عندهم خزائن ربک**﴾ یا خو کللی خه‌زینه‌و گه‌نجینه‌کانی په‌روه‌دگاری توځان لایه؟ تائه‌وان خواستیان نه‌بیټ په‌یامبه‌ریټی به‌که‌سی نه‌دری ﴿**ام هم المسیطرون**﴾ یا خیر هه‌مووشتیکیان به‌ده‌سته‌و ده‌سه‌لاتداران، هه‌تا به‌ناره‌زووی خوځان نال وگوږ بکه‌ن. زمان ناسه‌کان ده‌لین: (وفیه ثلاث لغات: الصاد وبها قرأت العامة، والسين وهي قراءة ابن محيصن وحمید و مجاهد، ویاشمام الصاد والزاي وهي قراءة حمزة كما تقدم فی "الصراط" فی سورة الفاتحة) ﴿۳۸﴾ **ام لهم سلم یستمعون فيه**﴾ یا خیر نه‌ردیوان و په‌یژه‌یه‌کیان بو هیه؟ پیایدا سه‌رئه‌که‌ون بو ناسمان، له‌وی گوی نه‌گرن بو وټوو ویزتی فریشته‌کان ﴿**فلیات مستمعهم بسلطان مبین**﴾

سُورَةُ الطُّورِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. اَمْ تَاْمُرُهُمْ اَخْلَفَهُمْ بِرِءَاۤءِ اَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُوْنَ ﴿۳۶﴾ اَمْ يَقُوْلُوْنَ فَقَوْلُهُٓ

۲. بَلْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿۳۷﴾ فَلْيَاۤتُوا بِحَدِیْثٍ مِّثْلِهٖۤ اِنْ كَانُوْا صٰدِقِیْنَ

۳. ﴿۳۸﴾ اَمْ خَلَقُوْا مِنْ غَیْرِ شَیْءٍ اَمْ هُمْ الْخٰلِقُوْنَ ﴿۳۹﴾ اَمْ خَلَقُوْا

۴. السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بَلْ لَا یُؤْمِنُوْنَ ﴿۴۰﴾ اَمْ عِنْدَهُمْ خَزٰیْنٌ

۵. رِّیْکَ اَمْ هُمْ الْمَصِیطِرُوْنَ ﴿۴۱﴾ اَمْ هُمْ سٰمِعُوْنَ فِیْهِ فَلَیْٓاۤتٌ

۶. مُّسْتَعْمِلٌ بِسُلْطٰنٍ مُّبِیْنٍ ﴿۴۲﴾ اَمْ لَهُ الْاَلْبَتُّ وَلَکُمُ الْاَبْنُوْنَ ﴿۴۳﴾

۷. اَمْ تَتْلٰهُمۡ اَجْرًا فَهُمْ مِّنْ مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُوْنَ ﴿۴۴﴾ اَمْ عِنْدَهُ الْغَیْبُ فَهُمْ

۸. یَكْذِبُوْنَ ﴿۴۵﴾ اَمْ یُرِیْدُوْنَ کِذًّا فَاَلَّذِیْنَ کَفَرُوْا هُمُ الْمَکِیْدُوْنَ ﴿۴۶﴾

۹. اَمْ هُمْ اِلٰهٌ غَیْرُ اللّٰهِ سُبْحٰنَ اللّٰهِ عَمَّا یُشْرِكُوْنَ ﴿۴۷﴾ وَاِنْ یُرَوُّا کَسْفًا

۱۰. مِّنَ السَّمٰوٰتِ سٰقِطًا یَقُوْلُوْا سَحَابٌ مَّرْكُوْمٌ ﴿۴۸﴾ فَذَرَهُمْ حَتّٰی یَلْقٰوْا

۱۱. یَوْمَهُمُ الَّذِی فِیْهِ یُصْعَقُوْنَ ﴿۴۹﴾ یَوْمَ لَا یُغْنِی عَنْهُمْ کِیْدُهُمْ شَیْئًا

۱۲. وَلَا هُمْ یُنصَرُوْنَ ﴿۵۰﴾ وَاِنْ لِّلَّذِیْنَ ظَلَمُوْا عَذَابًا دُوْنَ ذٰلِکَ وَلٰکِنْ

۱۳. اَکْثَرُهُمْ لَا یَعْلَمُوْنَ ﴿۵۱﴾ وَاَصْبِرْ لِحُکْمِ رَبِّکَ فَاِنَّکَ بِاَعْیُنِنَا وَسَبِّحْ

۱۴. بِحَمْدِ رَبِّکَ حِیْنَ تَقُوْمُ ﴿۵۲﴾ وَحِیْنَ اَتٰتَیْتَ فَسَبِّحْهُ وَادْبُرَ النُّجُوْمِ ﴿۵۳﴾

سُورَةُ الْجَاثِرِ

۵۲۵

جا نه‌گهر وایه ده‌با گوځگره‌کیان به‌لکه‌یه‌کی‌ناشکرا به‌ینی ﴿۳۶﴾ **ام له البنات ولکم البنون**﴾ یا خو کوږان بو نه‌وه وکچانیش بو ئیوه، بویه پټان وایه فریشته کچی خوان! له‌کاتیکا ئیوه خوټان رازی نابن به‌کچ، جائیتر چوږن پریاری وائه‌دن بو نه‌وخوا زال و ده‌سه‌لاتداره؟ دیاره که‌سیک ژیری هه‌رئه‌ونده‌بی، بیگومان ئینکاری زیندوو بوونه‌وش ده‌کات ﴿۳۷﴾ **ام تسالهم اجرا فهم من مغرم مثقلون**﴾ یا خیر تو ئه‌ی موچه‌مه‌د! داوای کری و مزه‌یان لینه‌که‌یت له‌سه‌ر هیاندنی په‌یامه‌که‌ت، نه‌وانیش له‌ژیر باری‌قورس و گرانی‌دا ده‌رناچن؟! ﴿۳۸﴾ **ام عندهم الغیب فهم یکتبون**﴾ یاخیر نادیاروغه‌ییان لایه، هه‌رچیان ویست لین دهنوسنه‌وه؟ ﴿۳۹﴾ **ام یریدون کیدا**﴾ یا خو ئه‌یانه‌وی پیلان و فرت و فیللیک ریک بخه‌ن؟ ﴿**فالذین کفروا هم المکیدون**﴾ کافران هه‌رخوځان فرت و فیللیک‌راون، وه‌ک له (به‌در)دا به‌چاو بینرا: که‌لی له‌سه‌رانیان تیاچوون ﴿۴۰﴾ **ام لهم إله غیر الله**﴾ یا خیر په‌رستراوځیکیان جگه‌له‌(الله) هیه؟! هه‌تا بیکه‌ن به‌شه‌ریکی

خوا ﴿**سبحان الله عما یشرکون**﴾ پاکیدی و بیگهردی بوخوا، له‌شه‌ریکی نه‌وان بو‌خوای بو‌داده‌نین.

تبینی: وشه‌ی (ام) - که له‌م سووره‌ته‌دا بو‌سه‌رزه‌نشت و بی‌زاری ده‌رپینه‌له‌کاره چه‌وته‌کانی نه‌وان - پازده‌جار هاتوه.

عینادی موشریکان و جه‌زربه‌دانیان:

﴿**وان یروا کسفا من السماء ساقطا**﴾ وه‌نه‌گهر له‌سه‌ره‌نجامی‌کاره نادروسته‌کانیانه‌وه، بینن پارچه‌یه‌کی گه‌وره له‌ناسمانه‌وه به‌ریټه‌ خواره‌وه به‌سه‌ریاندا ﴿**یقولوا سحب مرکوم**﴾ نه‌وکاته‌یش نه‌لین: په‌له هه‌وریکی له‌سه‌ر یه‌ک نیشته‌وه! "واته: هی‌مان هه‌ر ئینکاری نه‌کهن، وه‌ک له‌م نایه‌ته‌شدا هه‌اتوه‌وه ده‌فرموی: (ولو فتحنا علیهم بابا من السماء فظلوا فيه یعرجون لقالوا إنما سكرت أبصارنا بل نحن قوم مسحورون) ۱۵-۱۴-۱۵ ﴿**فذرهم حتی یلاقوا**﴾

یومهم الذی فیہ یصعقون ﴿۶۶﴾ جا که و ابو وازیان لی بیننه تا ئەگەن بە و رۆژە لە ناو دەبرین و دەکوژین ﴿۶۶﴾ یوم لا یغنی عنهم کیدهم شیئا ﴿۶۷﴾ ئەو رۆژە فیلەکیان فریایان ناکەوێ و هیچ کەلکیان پێناگەیهێنێ و بێنیازیان ناکا ﴿۶۷﴾ هم ینصرون ﴿۶۸﴾ وە لە هیچ لایەکیەوە یارمەتیش نادریں ﴿۶۸﴾ وان للذین ظلموا عذابا دون ذلك ﴿۶۹﴾ وە بێگومان بۆ ئەوانە سێتە مکاریبون ، سزایەک هەیە لە دنیا دا ، بەر لە هاتنی قیامت ، وەکو گرانیی و ، قات و قیری و .. هتد. وەک لە سوورەتیکی تردا ئەفەرموی: (ولنذیقنهم من العذاب الأدنى دون العذاب الأكبر لعلهم يرجعون) ۲۳/ ۲۱. ﴿۷۰﴾ ولکن اکثرهم لا یعلمون ﴿۷۱﴾ بەلام زۆربەیەیان نازانن ئەو سزایە.

ئە ی پیغه مەبر! خۆراگر بەو تەسبیحاتی خوا بکە:

﴿۷۲﴾ **واصبر لحکم ربک** ﴿۷۳﴾ خۆگر بە لە بەرامبەر بە جێهێنانی بێرە کانی پەرەردگارتەو ئە ی موحه مەهد! ﷺ بە ویلکردنیان ﴿۷۴﴾ **فانک بأعیننا** ﴿۷۵﴾ چونکە بە راستی تۆ لە بەرچاودیتری ئێمە دایت. فیلان زیانت لی خادات ﴿۷۶﴾ **وسبح بحمد ربک حین تقوم** ﴿۷۷﴾ کاتی هەلئەسیت هەردەم تەسبیحات و سوپاسگوزاری پەرەردگارت بکە، ئیمامی (ترمذی و نسائی) ئەلین: کاتی لە جیگایە کدا هەلئەسیت، خویندنی (ذکری) ((سبحانک اللهم وبحمدک أشهد أن لا إله إلا أنت، أستغفرک وأتوب إليك)) سوننەتە. ﴿۷۸﴾ **ومن اللیل فسبحه وإدبار النجوم** ﴿۷۹﴾ وە لە شەو گاریشدا نوێژی مەغریب و عیشای بۆ بکە، وە کاتی کیش ئەستێرەکان پشت هەل ئەکەن و وندەبن. دوورکاتی سوونەتی بەیانی بکە، واتە: هەم لە شەو گاردا، هەم لە نوێژی بەیانیدا ستایش و تەسبیحاتی خوا بلی، (ئین عەباس) دەلێت: مەبەست دوورکاتە کە ی پیش نوێژی بەیانی، چونکە پیغه مەبر ﷺ هەمیشە پیش نوێژی بەیانی دوو رکات نوێژی سووننەتی دەکرد. کۆتایی تەفسیری سوورەتی (طور).

*** **

۵۲- سوورەتی (نەجم)

مەککەییەو (۶۲) ئایەتە

بە ناوی خۆی بە خشنەدی میهرەبان

ئەمیش وەک سوورەتە هاو شیوەکانی خۆی باسی بیروباوەرە بنەرەتییهکان دەکات: یە کخوایەرستی، پەیا مەکە ی پیغه مەبر، زیندوو بوونەو، پاداشت و تۆلە، جا بۆ یە کە مجار باسی بڵندبوونەو (میعراج) -کە ی پیغه مەبر ﷺ ئەکات، کە بە راستی رووداویکی گەر وەر و گرنکی میژووییە، چونکە جگە لە بینینی هەموو سەیر و سەمەرەکانی تر لە وشەو دا، بە چاوی سەریش چەندین شتی سەر سوپەر هێنەری تری چاوپێکەوت، پاشان باسی ئەو بێتە دیت کە بێتەرستەکان ئەیان پەرست، لە گەل پووجە لکردنەو ی کارەکیان، ئینجا باسی پاداشت دیت کە چۆن هەموو کەسێک بە پێی کار و کرداری خۆی رەفتاری لە گەل ئەکری، دواتر ئەلێت: هەموو کەس بە پێی کار و کردەو ی خۆی پاداشت ئەدری تەو و کەسێش گونا می کەس هەلناگری.. هەندێ بە لگەش دینێتەو و بۆ دەسەلاتی خوا بۆمراندن و زیندوو بوونەو.

سویند بە مانە موحه مەهد هەرچی دەلی راستە:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱﴾ **والنجم إذا هوی** ﴿۲﴾ سویند بەو ئەستێرە کە بە خێرای ئاوا دەبی، یالە شوینی خۆی دە ترازیت و بەردی تەو کاتی نزیک بوونەو ی قیامت ﴿۳﴾ **ماضل صاحبکم وماغوی** ﴿۴﴾ هاو لە کە ی ئیو (موحه مەهد) ﷺ لە پێی هەق لاینە داو و باوەری پووجیشی نەبوو.

موحه ممد له خوږه وه قسه ناکات:

﴿ **وما ينطق عن الهوى** ﴾ وه قسه وگوفتاری (پیغه مبه) له پروی هه واوه وه سه وه نیه، جاکه سی ئاوابی چۆن ریځه ون نه کات؟! ﴿ **ان هو الا وحی یوحی** ﴾ نهو قورئانهی که نهوده یلئیت، جگه له وه که به وه حیی بوی دهنیری، هیچی تر نیه، واته: نهو قورئانه هه له لایه ن خواوه یه.

ماموستای ره سولی نه مین، جویریلی نه مینه:

﴿ **علمه شدید القوی** ﴾ خاوه ن هیژ وه زهبر (جویریلی) فریشته یه، قورئانی فیڕکردوه، به لئ زۆر به هیژه، ده ستپاکه، زمان پاکه، ده سائیر ئیوه چۆن نه لئین قورئان نه ندیشه و خورافه ی پیشووه کانه؟! ﴿ **ذو مرة فاستوی** ﴾

خاوه ن مه تانه ت له ژیریو هۆشدا، جا له سه ره نهوشیوه یه ی خوا دروستی کردوه زۆر به ریځ و پیځی وه ستاو خو ی نیشاندا ﴿ **وهو بالافق الاعلی** ﴾ وه خو ی له ئاسو یه کی زۆر به رزو بلند (له ئاسو ی خۆردا) نیشانی په یام به ردا ﷺ به لئ... جبریل هه ندی جار له سه ره شیوه ی ئاده میدا ده هات و، په یام به ریش ﷺ چاوی پیځه که وت، په یام به ر ﷺ زۆر چه زی نه کرد که جویریلی له شیوه فریشته که دا بیینی، بویه نه ویش دوو جار له سه ره شیوه فریشته یه که ی خو ی نیشاندا، جار ی له سه ره زهوی، جار ی کیش له ئاسماندا. جاره که ی سه ره زهوی نه وکاته بوو که له نه شکه وتی (حیراء) دا بوو، جا له خۆر هه لات ی نه شکه وته که وه هات و به ریخۆری لیگرت، نه وه یه که نه فه رمو ی: (وهو بالافق الاعلی) جاره که ی ئاسمانیش له لای (سدره المنتهی) دا بوو. ﴿ **ثم دنا فتدل** ﴾ له پاشان زیځ بووه وه له پیغه مبه ره وه ﷺ، ئینجا خو ی داهیلأ ﴿ **فکان قاب قوسین اودنی** ﴾ جائه ونده لی ئزیځ بووه وه به نه ندازه ی دوو که وان، یان که متر بوو، دیاره له ناو عه ره باندا باو بووه وتی یانه: نه وه نده به یه که وه نزیکن نه ندازه ی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ۝ (۱) مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ۝ (۲) وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۝ (۳) إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ۝ (۴) عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ۝ (۵) ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَىٰ ۝ (۶) وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ۝ (۷) ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ ۝ (۸) فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ۝ (۹) فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ ۝ (۱۰) مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ ۝ (۱۱) أَفَتَمُرُونَهُ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ ۝ (۱۲) وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ ۝ (۱۳) عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ ۝ (۱۴) عِنْدَ هَاجَتِ الْمَأْوَىٰ ۝ (۱۵) إِذِ يَعْنَى السِّدْرَةَ مَا يَعْنَى ۝ (۱۶) مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ ۝ (۱۷) لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ ۝ (۱۸) أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ ۝ (۱۹) وَمَنْوَةَ الْثَالِثَةَ الْأُخْرَىٰ ۝ (۲۰) أَلَمْ تَكُن لَّهُ الْاُنْثَىٰ ۝ (۲۱) فَتِلْكَ إِذَا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰ ۝ (۲۲) إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءُ سَمِيَتْهُمَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهِنَّ مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا هُوَ إِلَّا أَنْفُسُ ۝ (۲۳) وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمْ الْهُدَىٰ ۝ (۲۴) أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَقَّقَ ۝ (۲۵) وَالْآخِرَةُ وَالْأُولَىٰ ۝ (۲۶) وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُفْقَىٰ شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ لَمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَىٰ ۝ (۲۷)

دوو که وان، یان که متر به ینیانه ﴿ **فاوحی الی عبده ما اوحی** ﴾ ئینجا خوا له ریځه ی نه وه وه وه حیی کرد بویه ونده ی خو ی (موحه ممد) ﷺ نه وه ی که ده بوو وه حی بکا.

نه ری پیغه مبه ره شه وی ئیسرا خوا ی خو ی دی:

﴿ **ما كذب الفؤاد ما رأى** ﴾ نه وه ی به چاوی سه ریینی، ناخ و دهروونی خو ی به درو ی دهر نه کرد، واته: کاتی که به چاو جویریلی دی، دلیشی باوه ری کرد ﴿ **افتمارونه علی مایری** ﴾ ئایا ئیوه شه ره قسه ی له گه ل ده که ن له سه ره نه وه ی بیینی له شه ره وی میعراجدا باوه رپانکه ن؟! ﴿ **ولقد رآه نزلة اخرى** ﴾ وه بیگومان په یام به ر ﷺ جار ی کی تریش له دابه زینیکی تر دا جویره ئیلی دیتووه له شیوه ی خویدا. راقه کارانی قورئان قسه یان جیاوازه سه به رت به وه ی که ئایا په یام به ر ﷺ خوا ی خو ی به چاوی سه ره دیتبی؟ ئایا جویره ئیلی له سیمای خویدا به چاوی

سەردیتی^{۱۷} وە دەستەى سوننەت و جەماعەتیش ھەروا لەناو یەکتەردا قەسیان جیاوازە، تەنانەت ھاو لەنیش یەك دەنگ نین! (ئین عەباس و عیكرەمە و ئەبو زەرەبە عیولنە حبار) رایان وایە: پیغەمبەر ﷺ بە چاوی سەرلەشەوی میعراجدا خۆی دیتو، بۆیە (ئین عەباس) ئەلئیت: (إن الله اصطفى إبراهيم بالخلّة، واصطفى موسى بالكلام، واصطفى محمدا بالرؤیة). واتە: خوا ئیبراھیمی بە (خەلیل) ھەلبژاردوو، موساش بە قەسە لەگەڵکردن، موخەمەدیش ﷺ بە نیشاندانی خۆی و دیتنی بە چاوی سەر. (عەبدوللای کورێ مەسعود و خاتوو عائیشە) - خوا لە ھەموویان رازی - نكولی و ئینکاری ئەودیتنە یە ئەكەن، تەنانەت خاتوو عائیشە ئەلئیت: ھەركەسى پێی وابیئت كە موخەمەد ﷺ بە چاوی خۆی خۆی دیتو، ئەو درۆیەكى گەورەى لەسەر خوا ھەلبەستوو، چونكە خوا ئەفەرەمۆی: (لا تدرک الأبصار و هو یدرك الأبصار و هو اللطیف الخبیر)، وە دەلئیت پیغەمبەر ﷺ دوو جار جوهریلی دیتوو، جاری لە ئاسمانەو ھاتە خوارى، جاریكى دى بە شەش سەد بەلەو لە لای (سدرە المنتهى) دا. ئەم ئایەتانەى سورەتى (نجم) بە لگە نین لەسەر ئەوێ كە پەيامبەر ﷺ خۆی خۆی بە چاوی سەر دیتى، چونكە باسەكە لە جوهرە ئیلەو دەست پێ ئەكات و، راناو (ضمیر) ەكان: (علمه شديد القوى)، (ولقد رآه نزلة أخرى) بۆ جوهرە ئیل دەگەرپنەو، بە لام پێشەوا (ئەحمەد) ئەلئیت: لەشەوى میعراجدا پەيامبەر ﷺ خۆی خۆی بە چاوی سەردیتو. بەندەش و ئەكەى (عائیشە و ئین مەسعود) بە بەھیزتر دەزانم ئەزانم، وەك (لەكائى) یش لە قەسەكانیدا ھەر ئەو ھەلئە پزیرى، بە لام ئەگەر لەم باسەدا (توقف) بكرى وادەزانم چاكترە، چونكە بەلگەى كە قەسەپر راشكاو نى (والله اعلم) ﴿عند سدرۃ المنتهى﴾ جارى دوو مەیش لە لای (سدرە المنتهى) دا، كە (سیدرەش) لە ئاسمانى ھەوتەمدا، یە نزیکى عەرشەو درەختىكى پرگەلاو سیبەر خەست و چەرپرە، فریشتەو گیانى شەھیدان و مەودای زانیاری پەيامبەرەن بێجگە لە موخەمەد ﷺ تا ئەوێ ئەروات، جوهرە ئیلش لە سەفەرەكەى شەوى میعراجدا ھەتا ئەوێ لەگەڵ پیغەمبەرەدا بوو، لەوێ بەلاو تەنھا خوا خۆی ئەزانى... پێشەوا موسلیم لەباسى شەو پرەویدا فەرمودەى كى درێژى ھێناو، لە بەشێكیدا ئەلئیت: ((ثم ذهب بى إلى سدرۃ المنتهى، وإذا ورقها كآذان الفيلة، وإذا ثمرها كالقلال...)) مسلم: ۱/ ۱۴۶. فتح الباری ۶/ ۳۴۹. ﴿عندما جنة الماوى﴾ لە لایەتى بەھەشتى (جى دانیشتن و ھەوانەو)، خوا خۆی ئەزانى ئەو بەھەشتە كام بەھەشتە، ھەرچەند (تەبەرى) ئەلئیت: ئەو بەھەشتەى كە جیگای شەھیدانە.

نووری خوا، ھەشامەتى فریشتە (سیدرە) یان پۆشى:

﴿إذ يغشى السدرۃ ما يغشى﴾ ئەو كاتەى دیتى، سیدرەى داپۆشى ئەو شتەى دا ئێ پۆشى، واتە: لەكاتى دیدارەكەدا نووری خوا، فرەزۆرى فریشتەكان سیدرەیان پركرد ﴿ما زاغ البصر وما طغى﴾ وە چاوی پیغەمبەر كلاً نەبوو لەوێ دیتى، تەجاوێشى نەكرد لەوێ بۆ ديارىكرا بوو، بەلكو ھەر تەماشای ئەوێ دەكرد ﴿لقد رأى من آيات ربه الكبرى﴾ بە راستى پیغەمبەر ﷺ گەلیك بەلگەو نیشانەى گەورە گەورەى پەرورەگارى خۆی لە سەفەرەكەیدا - وەك (سدرە المنتهى) و (بيت المعمور) و بەھەشت و دۆزەخ و... ھتە - بینى.

لات و عوززا و مەنات، كەردووتاننە خوا، بێ مایەکیان نى:

پاش باسکردنى ئەو ھەموو شتانەى كە پەيامبەر ﷺ چاوی پێكەوتن لە میعراجدا، ئینجا بە ھاوبەش پەیدا كەرەكان ئەفەرەمۆیت: ﴿أفرايتم اللات والعزى* ۲۰ و منات الثالثة الأخرى﴾ ھەوالى لات و عوززاو سییەمەكەى تریان (مەنات) م بەدەن ئایا كچى خوان ئەى خوانەناسان؟! ئەوانە سى بەتەكە بوون لە (طائيف و

غەطفان و مەككە) دا ئەپەرستەران ﴿**۲۱ الكم الذكر وله الأنثى**﴾ ئايا نۆرىنەتان بۆ خۇتان ھەلبۇراردوو، بۆ خواش مېنە؟! جارى خوا ھەپپوئىستى بەمىندال نى، گرىمان ئەگەر پېوستىشى بىت، كاميان باش بى بەلاتانەو دايەنن بۆخۇتان و كامىشتان بەلاو ھەراپ بى ئەيدەن بەخوا! ﴿**۲۲ تلك إذا قسمة ضيزى**﴾ ئەگەر ئاوابى ئەو ھەش كىردىكى ستەمكارانە. ئىنجا خۇاى كارزان ئىنكارى و بىزىرى لەسەر ئەو ھالەتە خراپەيان دەر ئەپرى: ﴿**۲۳ إن هي إلا أسماء سميتموها أنتم وآبؤكم**﴾ ئەوانە "لات و عوزاومەنات" ھەر چەند ناوېكن خۇتان و باوانەكانتان ناوتان لىئان، ئەگىنا ھىچ ھەقىقەت و ناوەرۇكىيان نىه ﴿**ما نزل الله بها من سلطان**﴾ و خواش ھىچ بەلگەيەكى بۆ پەرستىيان دانەبەزاندوو ﴿**إن يتبعون إلا الظن وما تهوى الأنفس**﴾ ئەوانە ھەر شوئىنى گومان دەكەون ، ئەگىنا ھىچ بەلگەو نىشانەيەكىان بە دەستەو نىه بۆ پەرستىيان ﴿**ولقد جاءهم**

من ربهم الهدى﴾ لەكاتىكدا بەھەقىقەت لەلايەن پەروردگارنەو رىئوئىيان بۆ ھاتوو، واتە: قورئانىيان بۆ ھاتوو كە رىئوئىنى دەكا بۆ يەكخو پەرستى.

چاكە تەنيا بە ئارەزوو تەمەننا دەست ناكەوى:

﴿**۲۴ أم للإنسان ما تمنى**﴾ ئاخۇ بۆ ھەرمۇيەكى كافر ھەرچى بخوازى ھەيە؟! واتە: كەئەوان پىيان وايە دواروژ پەرستراوكانىيان فرىيان دەكەون و تكيان بۆ ئەكەن، بىر لە شتىوا نەكەنەو ھەرگىزىش نابى ﴿**۲۵ قلله الآخرة والأولى**﴾ چوون ئاخىرەت و دنیا، ھەر بۆ خۇاى ھەق (اللە) يە، نەك بۆ غەيرى ئەو، لەبت و خواكانىيان تابتوان شەفاعەت بۆ پەرستىارەكانىيان بکەن.

ئەكاو شەفاعەت مەر خوا ئىزىن بداو رازى بى:

﴿**۲۶ وكم من ملك فى السموات**﴾ فرىشتەيەكى زۆرە ئاسمانەكاندا ھەن ﴿**لا تغنى شفاعتهم شيئا**﴾ تكيان ھىچ كەلك نابەخشى بۆ پەرستىارەكانىيان، مەگەر ئەو بتانەى ئىو چوون تكيان وەرئەگىردى بۆتان؟! ﴿**إلا من بعد أن ياذن**

الله لمن يشاء ويرضى﴾ مەگەر پاش ئەو بۆ ھەركەسىك خوا خۇى بىوئى و رازى بى مۆلەت بدات فرىشتە تكى بۆبكات، ئەو ھەش بۆ پىاو ھەساال و صالحەكان دەبىت.

موشرىكەكان كچان دەكەنە مىندالى خوا:

﴿**۲۷ إن الذين لا يؤمنون بالآخرة**﴾ بىگومان ئەوانەى باوەرپان بەپاشە روژ نىه و پىيان وايە زىندوو بوونەو لىپرسىنەو نىه ﴿**ليسمون الملائكة تسمية الأنثى**﴾ ناوى مېنەنە لە فرىشتەكان دەنن! واتە: ئەلەن فرىشتە كچىخوان ﴿**۲۸ وما لهم به من علم**﴾ ئەوان ھىچ زانىارىيەكىان بەوتەكەيان نىه ﴿**إن يتبعون إلا الظن**﴾ بەلكو ھەردوئى گومانى ئارەواو پوچ دەكەون ﴿**وإن الظن لا يغنى من الحق شيئا**﴾ لەكاتىكدا گومانىش مروؤ لەراستى بى نىياز ناكاو جىئى ھەقىقەت ناگىرئەو.

سُورَةُ النِّسَاءِ
إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيَسْمُؤْنَ الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنْثَىٰ (٢٧)
وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ الظَّنُّ لَا يَغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا (٢٨) فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّى عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا (٢٩) ذَلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ اهْتَدَىٰ (٣٠) وَلِلَّهِ فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسْتَوُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَىٰ (٣١) الَّذِينَ يَحْتَبِبُونَ كَثِيرًا أَلَمْ نَجْعَلْ إِلَّا اللَّهُمَّ إِنَّ رَبَّنَا وَسِعَ الْمَغْفِرَةُ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنْشَأَكُمْ مِمَّنِ الْأَرْضِ وَإِذْ أَنْتُمْ أَجْنِفٌ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ فَلَا تُرْكُوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ أَنْفَىٰ (٣٢) أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى (٣٣) وَأَعْطَىٰ قَلِيلًا وَأَكْدَىٰ (٣٤) أَعَنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرَىٰ (٣٥) أَمْ لَمْ يَبْنَأْ بِمَا فِي صُحُفٍ مُوسَىٰ (٣٦) وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّىٰ (٣٧) أَلَمْ نَزِدْ وَارَةً وَزُرَّارَةً (٣٨) وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ (٣٩) وَأَنْ سَعِيهِ سَوْفَ يَرَىٰ (٤٠) ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوَّلَىٰ (٤١) وَأَنْ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُتَّبَعُونَ (٤٢) وَأَنْهُ هُوَ أَصْحَابُكَ وَأَبْكِي (٤٣) وَأَنْهُ هُوَ أَمَاتٌ وَأَحْيَا (٤٤)

لہٰنہ ہلی باتل و ناہق وارینہ :

﴿فَاعْرُضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّىٰ عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يَرِدْ إِلَّا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا﴾ جا کہہ اوہو پشت ھلکہ لہوہی پووی وەرچہر خاندوہو لہ (قورئان) ی ئیمہو ، جگہ لہ ژئانی ئەم دونیایەش ہیچی تری ناوی ﴿ذٰلِكَ مَبْلَغُهُم مِّنَ الْعِلْمِ﴾ ئەوہ ئەوپەرێ زانیاریانہ کہ دنیا یان ھەلبژاردوہو بہ سەرئاخیرەتدا!! ﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ﴾ بیگومان پەروردگاری تۆ زاناترہ بہ حالئ ئەو کہ سەہی لہ پریگہی خوا لایداوہ ﴿هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ اٰهْتَدٰی﴾ ھەر ئەویش زاناترہ بہ حالئ ئەو کہ سەہی کہ پریگای راستی ھەلبژاردوہو، ھیدایەت و رینوین بووہ، بہ پینی کردوہو کانیشیان پاداشت وەردەگرنەوہو تۆلہ دەدرین ﴿وَلِلّٰهِ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ﴾ ھەر بوخوایہ چی لہ ئاسمانەکان وچی لہ زەویدایہ ، واتہ: ھەرچی یان تیداہیە موک و دروستکراوی ئەوہ ﴿يَجْزِي الَّذِيْنَ اٰهْسَنٰوْا بِالْحَسَنٰی﴾ و پاداشتی چاکہ کارانیش بداتەوہ بہ پاداشتیکی چاکتر.

موسلمان لہ گوناہی مەزن و کاری دزیو خو بہ دور دەگریت:

﴿الَّذِيْنَ يَجْتَنِبُونَ كِبٰٓئِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوٰحِشِ اِلَّا اللَّعْمَ﴾ ئەوانہی کہ خویان بہ دور دەگرن لہ گوناہەگەورەکان وکارەدزیوہکان، بہ لām و ردە گوناہی بچوک خوا دەیانووړی ﴿إِنَّ رَبَّكَ وَّاسِعُ الْمَغْفِرَةِ﴾ بیگومان پەروردگاری تۆ ئەہی موحمەد ﷺ لیبوردنی زۆر و فراوانہ ﴿هُوَ اَعْلَمُ بِكُمْ اِذَا اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ﴾ ئەو بہ ھەموو کارو بارتان لہ خوتان زاناترہ، کاتی دروستیکردوون لہ زەوییی ﴿وَ اِذَا اَنْتُمْ اَجْنٰةٌ فِیْ بَطْنِ اِمْهَاتِكُمْ﴾ وە کاتی کۆرپەلە بوون لہ سکی دایکتاندا ﴿فَلَا تَزْكُوا اَنْفُسَكُمْ﴾ جا کہہ اوہو پاکانہ بوختان مەکن و، خوتان ھەل مەکیشن ﴿هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ اٰتٰقٰی﴾ ئەو زاناترہ بہو کہ سەہی خوێ دەپاریزی و سنوورەکانی نابەزینی.

ئەوی گوێ بیست نابێ و، چکوش دەکا موسلمان نییہ:

﴿اَفَرٰیْتُ الَّذِی تَوَلٰی﴾ ئایا ئەو کہ سەت دیت رووی لہ شوینکەوتنی ئیسلام وەرچہر خاند، پاش ئەوہی ویستی شوینکەوی ﴿وَ اَعْطٰی قَلِيْلًا وَّ اَكْثٰی﴾ و ھەمیک لہ سامانی بەخشێ و دەستی گرتەوہ؟! ﴿اَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهٰوْ یَرٰی﴾ ئایا ئەو کہ سە زانستی غیبی لایہ ، وائەبینی کہ غیری خوێ سزای دواوژێلہ سەر ھەلدەگری؟! گوتراوہ: ئەو کہ سە (وہلیدی کوپی موغیرہ) بووہ.

رووپەرەکانی موسا و ئیبراھیم:

﴿اَمْ لَمْ يَنْبٰٓءَا فِیْ صَحْفِ مُوسٰی﴾ ئایا ھەوایی پینە دراوہ بہوہی لہ سفرەکانی موسا ﴿وَابْرٰهِيْمَ الَّذِی وَفٰی﴾ و صوحوفی (ئیبراھیم) ی وەفاداردا ھاتووہ: ﴿اَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اٰخَرٰی﴾ کہ ھیچ کەسیک گوناہی یەکیکی تر ھەلناگری، لہوہ دەچیت ئەم کرین و فروشتنہ (وہلید) کردیبتی، چونکہ جاریکیان ویستی ئیمان و باوہر بینی، کہ چی پیاویک پەشیمانی کردوہو وتی: بوچی ئیمان دینیت، ئەگەرشتیکم بدەیتی من گوناہەکانت بو ھەلنەگرم!! ئەمیش لہ بەرامبەر ئەوہو بہ لینی ئەندازەیک مال و سامانی دایہ و، پاشانیش ھەمووی نەدایہو قسەکە ی خوێ نەبردہ سەر پەشیمان بوویہوہ جابو خستنہ پیش چاوی ھەماقەتی و، ئایەتی: (افرايت الذی تولى...) ھاتە خواروہ ﴿وَ اَنْ لِّیْسَ لِلْاِنْسٰنِ اِلَّا مَا سَعٰی﴾ و بوھیچ ئادەمیزادیک نیہ پاداشتی کردوہی خوێ نەبی، ئەو کارانہ نەبی کاتی خوێ ھەولئ بو داوہو کردوویەتی. پیشەوا (شافعی و مالیک) - خوا لییان رازی بیت - ھەردوو لہم ئایەتەوہ وەریان گرتووہ کہ پاداشتی قورئان خویندن بەمردووان ناگا، ئەگەرچی "ھەدیہ" شی بۆیکەن، چونکہ ئەوہ

ہول و کوششی خوی نییہ، بہ لّام پیّشہوا (نہ حمہد) و دہستہ یہ کی تری زانایان پایان وایہ کہ: پاداشتی (قراءۃ) بہ مردووان نہگا، بہ مہرجی کہ بہ پارہو پوول نہ خوینری ﴿^{۴۰} **وان سعیه سوف یری**﴾ و بیگومان ہول و کارہ کی لہدواییدا لہ ترازووہ کیدا دہیینریّت. (قال ابن ابی العزّ: إتفق اهل السنة: ان الأموات ينتفعون من سعی الأحياء بأمرين:

أحدهما: ما نسب إليه في حياته.

الثانی: دعاء المسلمین و استغفارہم لہ. واما الصدقة و الحج علی نزاع فیہا یصل إلیہ من ثواب الحج. فعن محمد بن الحسن: أنه إنما یصل المیت ثواب النفقة و الحج للحجاج. وعند عامة العلماء: ثواب الحج للمحجوج عنہ و هو الصحیح، و اختلف فی العبادات البدنیة: كالصوم و الصلاة و قراءة القرآن و الذکر. فذهب (أبو حنیفة و أحمد و جمهور السلف) إلی وصولہا. و المشہور من مذهب الشافعی و مالک عدم وصولہا، و ذهب اهل البدع من اهل الکلام إلی عدم وصول شیئ البتہ، لا الدعاء و لا غیرہ، و قولہم هذا مردود بالکتاب و السنة. المحقق علی کتاب شرح اصول اعتقاد اهل السنة و الجماعة، للدكتور أحمد بن سعد بن حمدان الغامدی - الاستاذ بقسم العقيدة - بجامعة أم القرى مكة المكرمة. ﴿^{۴۱} **ثم یجزاه الجزاء الأوفی**﴾ پاشان پاداشت دہریّتہوہ بہتہ و اوترینی پاداشت، واتہ: ہیچ شتیکی لیکہم ناکریّتہوہ و ہر بہ پیی جوری کردہوہی خوشیہ تی.

ہندی صیفات خی خوی بہ بہ زہی:

﴿^{۴۲} **وان إلی ربک المنتہی**﴾ و بہ راستی سہرہ نجامی ہموو ئیش و کاری ہریولای پەرہردگارت نہ گہریتہوہ ورد و درشت لہ گہل نادہ میزاد نہ کولریّتہوہ. ئیمامی (بوخاریی) لہ (ئیین عہباس) وہ ہیناویہ تی: ((سجد النبی ﷺ بالنجم، و سجد معہ المسلمون و المشرکون و الجن و الإنس)) واتہ: پیغہ مہر ﷺ سوورہ تی (نہ جم) ی خویندو سوژدہی برد، وہ ہر وہا موسلمانان و، ہاوبہش دانہ ران و جنوکہو نادہ میش لہ گہلی سوژدہیان برد. ﴿^{۴۳} **وانہ هو اضعک و أبکی**﴾ و بہ راستی ہر خواہیہ مروّۃ دہکاتہ پیکہن و گریان، وہ ہموو خوشی و ناخوشیہک بہدہستی نہوہ. ﴿^{۴۴} **وانہ هو امات و احیاء**﴾ و ہر نہوہ نہ مرینی و نہ ژینی. ﴿^{۴۵} **وانہ خلق الزوجین الذکر و الأنثی**﴾ بہ راستی ہر نہوہ ذاتیہ کہ جوتی نیر و میی دروست کرد. ﴿^{۴۶} **من نطفة إذا تمنی**﴾ لہ ئاویکی کہم کاتی لہ پشتی پیاوو لہ سینہی ئافرہتہوہ ہلہدہ قولی و دہرژیتہ ناومندالڈانہوہ. ﴿^{۴۷} **وان علیہ النشأۃ الآخری**﴾ بیگومان دروست کردنہوہ کی تر - دواى مردن - لہ سہرخواہیہ ﴿^{۴۸} **وانہ هو اغنی و اقنی**﴾ ہر نہوہ ذاتہ کار بہ جییہ ہندی لہ بہندہکانی دہولہ مہند دہکاو، ہندیچکیش ہژار. ﴿^{۴۹} **وانہ هو رب الشعری**﴾ و ہر نہوہ پەرہردگاری نہستیہری شیعرا.

نہستیہری شیعرا: لہوہرزی زستانی ئیمہدا دہرئہکەوی، بہ لّام لہ سہرہدمی نہستیہرہ ناسہکانی (مصری) کوندا لہہوہلی ہاویندا دہرکہوتوہ، ئەم نہستیہریہ خاوەن گۆیہکی گ، وریہ، قہوارہکی بیست نہوہندہی گوی خورہ!! و دہووریہ کہشی وک دووری خورہ لہ ئیمہوہ، بہ لکو بہ زیادیشہوہ، کہ نہوہ زیادہیہ بہیہک ملیون بہراوردکراوہ! ئەزانین کہ خیرایی تیشک لہ تہنہا چرکہیہک دا (۳۰۰) ہزار کیائو مہترہ، دہی تیشکی خور لہ بہر دووریہ کہی لہماوہی (۸) دہقیقہو (۱۳) چرکہدا نہوہ جا ئەگاتہ ئیمہ، لہکاتیکا جیاوازی نیوانمان (۱۵) ملیون کیلومہترہ.. بہ لّام شیعرا بہ (۱۱۰) سال ئەگات، جا ئەبی ئەوئہندازہیہ چەندبی؟! ئەوئہستیہریہ "لہکاتی زورگەرمادا لہپشتی بورجی (جہوزا) وہ ہلڈیّت" بویہش بہتایبہت دہست نیشانی ئەوئہستیہریہ ئەکات، چونکہ کاتی خوی ہندی لہتیرہکانی

عهر ب نه یانپهرست. ﴿ **وَإِنَّ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَىٰ** ﴾ وه ته نهاهر نهوزاته بوو گه لی عادی یه که می له ناوبرد هه رچه نده زور به ده سولات و به تواناش بوون، که چی کاتی سه پیچیان کرد له پیغه مبه ره که یان (هوود) خواله ناوی بردن. ﴿ **وَيَسْأَلُ مَا أُبْقِيَ** ﴾ وه که لی سه موودیشی له ناو برد که سی لی نه هیشته وه. ﴿ **وَقَوْمِ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ** ﴾ وه پیش گه لی عادو سه موود، هوزی نوحیشی له ناوبرد ﴿ **لَهُمْ كَانُوا أَهْلًا أَظْلَمَ وَأَطْفَىٰ** ﴾ چونکه به راستی نهو گه لی نوحه سته مکارتر و سه رکیش تر بوو له عادو سه موود ﴿ **وَالْمُتَفَكِّهُنَّ أَهْوَىٰ** ﴾ وه ههروه ها گوند و شاره کانی گه لی (لوط) یشی سه روو ژیر کرد ﴿ **فَفُشِّهَا مَا غَشَىٰ** ﴾ جا به جوړو جوړی سزای سخت دایپوشین ﴿ **فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَىٰ** ﴾ جا که وابوو له چ نیعمه تیک له نیعمه ته کانی په روه ردگارت گومانت هیه.

پیغه مبه ریش هه ترسینه ریکه له ترسینه ران:

﴿ **هَذَا نَذِيرٌ مِنَ النَّذْرِ الْأُولَىٰ** ﴾ نه مه (موحه مه) ﷺ ترسینه ریکه له جوړی ترسینه ره کاذی پیښوو، اته: نه مه یه که م کهس نییه، به لکو گه لیک له په یامبه ران پیش نه میښ هاتوون ﴿ **أَزِفَتِ الْأَزْفَةُ** ﴾ "قیامت نزیک بوته وه" ﴿ **لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ** ﴾ جگه له خواش که سیکی تر نییه کاتی هاتنی به دیار بخا، وه کو له جیگایه کی تردا ده فهرمو: (لا یجلیها لوقتها إلا هو...) نه عرف/ ۱۸۷ ﴿ **أَفَمَنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْبُونَ** ﴾ جا نایائیوه له و ته یه "قورئان" سه رسام نه یه؟! ﴿ **وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ** ﴾ و پیده که نن "له کاتی بیستیدا" و ناگرین "تا په ند و ناموزگاری پی وهر بگرین، نه بوو وانه بویه" ﴿ **وَأَنْتُمْ سَامِدُونَ** ﴾ وه به رده وام نیوه بی ناگاو سه رگرم ده بن! ﴿ **فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا** ﴾ جا هه رته نیا سوژده بوخوا بهرن، وه نه ویش به رستن به ته نیا، ده سا هه موو به دلسوزانه کرنووش بهرن بوخوا بیه رستن و، هیچ که سی که مه که نه هاوبه شی، به تاییه ت (لات و عوزاو مه نات) تان.

وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ (۴۵) مِنْ نُطْفَةٍ إِذَا تَأَنَّى (۴۶) وَأَنَّ عَلَيْهِ الشَّاءَ الْآخِرَىٰ (۴۷) وَأَنَّهُ هُوَ أَغْنَىٰ وَأَقْنَىٰ (۴۸) وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشَّعَرِ (۴۹) وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَىٰ (۵۰) وَثَمُودًا فَمَا أَبْقَىٰ (۵۱) وَقَوْمِ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا أَهْلًا أَظْلَمَ وَأَطْفَىٰ (۵۲) وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ (۵۳) فَغَشَّاهَا مَا غَشَّىٰ (۵۴) فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَىٰ (۵۵) هَذَا نَذِيرٌ مِنَ النَّذْرِ الْأُولَىٰ (۵۶) أَزِفَتِ الْأَزْفَةُ (۵۷) لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ (۵۸) أَفَمَنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْبُونَ (۵۹) وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ (۶۰) وَأَنْتُمْ سَامِدُونَ (۶۱) فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا (۶۲)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ (۱) وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ (۲) وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُسْتَقَرٌّ (۳) وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْأَنْبَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ (۴) حِكْمَةٌ بُلِغَتْ فَمَا تَعَنَّ الْأَنْذَرُ (۵) فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعُ إِلَىٰ شَيْءٍ نُكْرٍ (۶)

له (۱۳) شه عبانی (۱۴۱۷) ک بهرام بهر به ۱۹۹۶/۱۲/۲۳ له شاری (مهریوان) له ته فسیری نه مه سووره ته بوومه وه.

والحمد لله رب العالمین.

*** **

۵۴- سوورده تی (قه مه ره)

مه که ییبه و (۵۵) نایه ته، جگه له نایه تی (۴۴)

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

به م موعجیزه گه وره وگرنگیه: (واته: له تبوونی مانگ) له سه ر داوای بته پرسته کان دهس پی نه کات و چاره سه ری بیرو باوهری جاهیلی ده کات، له دوا ی سوورده تی (الطارق) هه هه هاتوته خواره وه. پاشان باسی پروژی دوا یی ده کا،

تابه شکو خوانه ناسان داچله کین، وه ههروهه داوی باسی بی پرواکانی مهککه، باسیکی بی پروایانی گهلانی پیشویش دهکا، ئینجا باسی تاغوت و ملهوپرهکان و دهره نجامیان دهکا.. پاشان به بی پرواکانی مهککه نه لیت: هوشیاربن! نه گینا نه وهی دوو چاری نه وان بوو، یه خهی ئیوه ش دهگری، له فهرموده یه کا - نه بو واقید هیناویه تی - هاتوو: پیغه مبهه علیه السلام له نویژی جه نه کاند، ههروهه له بونه گشتیه کاند، سوورتهی (قاف) و (اقتربت الساعة) ی دهخویند.

قیامهت نزیک بوویه و ده مانگیش بوو به دوو که رته وه:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱﴾ **اقتربت الساعة وانشق القمر** پوژی قیامهت نزیک بوته وه، مانگیش له تبوو، گه لیکی زور له رافه که رانی قورئان رایان وایه که مانگ له سهه داوی نه وان له تبوو و به چاوی سه ریش بینیان، نه مهیش پینج سال پیش کوچکردن بوو بومدینه، بو نه مهیش (بوخاری و موسلیم) له کتیبه کانی خویندا هیناویانه که: مهککه ییه کان داویان له په یامبهه علیه السلام کرد که نیشانه یه کی راستیی خویشان نیشان بدات، نه ویش مانگی بوله ت کردن! به شیوه که نه شکوه تی (حیرا) یان له نیوان ههردوو پارچه کهیدا دیت، له گه لی ریوایه تی ترده هاتوو: ((انشق القمر علی عهد رسول الله صلی الله علیه و آله فرقتین، فرقة علی الجبل، وفرقة دونه، فقال رسول الله صلی الله علیه و آله اشهدوا)). واته: له سهه دهستی پیغه مبهه ری خوادا علیه السلام مانگ له تبوو و بوو به دوو پارچه، به شیکی که وه سهه کیوه که وه، نه ویکه شی که وه خواره وهی، جا پیغه مبهه علیه السلام فهرمووی: ئیوه شایه دین و بیبیین. (سهید قوتب) نه لیت: نه م رووداوه به چه ندین ریوایه ت له گه لی دیاری کردنی جیگا وکات و شکلیدا.. دانی پیدا نراوه و، بی پرواکانیش نه یانتوانی به دروی بخه نه وه، جاکه وابوو نه بی بووی، نه گینا ململانیمان دهکرد، چونکه له وکاته دا ته نه نه وه نده یان وت: که جادووی لیگردوین...!! وه ههروهه (اقترب للناس حسابهم وهم فی غفلة معرضون) (۱/۲۱) پشتگیری نزیک بوونه ی نه و پوژی قیامه ته دهکا. پیشه و (نه حمه د) له (سهه ل) وه هیناویه تی که پیغه مبهه علیه السلام ده فهرمووی: ((بعثت انا والساعة هکذا)) هه ره نه وکاته که من کرامه پیغه مبهه علیه السلام له گه لی قیامه تا وه کو په نجی شایه دومان و په نجی ناوه راست (السبابة والوسطی) بووم. واته: نه وه نده له یه که وه نزیک بووین.

بته پرسته کان روو له نیشانه و مو عجزه کان و درده گیرن!

﴿۲﴾ **وان یروا آیه یعرضوا** وه نه گه ره هه ره لگه و نیشانه یه که ببینن که: به لگه بی له سهه راستیی پیغه مبهه، پشت هه لده که نه و گوئی ناده نی **ویقولوا سحر مستمر** و نه لئین نه مه جادوویه کی هه می شه یی و هه موو کاتی ه. **و کذبوا و اتبعوا أهواءهم** په یامبه ریان به دروژن زانی و، داوی هه واهه وه سی خویشان که وتن **وکل امر مستقر** وه هه موو کاریک له چاک و خراپ کاتیکی بو هیه قهراری تیداده، گریت **ولقد جاءهم من الأنباء ما فیهم مزجر** سویند ده خوم بیگومان نه وه نده هه والی تیاچوونی سته مکارانیا، بوه اتوو هه بیانگیریت وه له شریک **حکمة بالغه** نه م قورئانه ش حیکمه تیکی تیرو ته واهه گه یشتو ته نه و په ری تیرو ته وای له حیکمه تدا **فما تغن النذر** جا چ که لکی ده به خشی ترسینه ره کان کاتی باوه رنه هینن و که لک و درنه گرن له قورئان و له په یامبهه علیه السلام، چونکه گوئی خویشانیا که پرکردوه، چاوی خویشانیا له ناستی هه قوو راستیی کویر کردوه، وه که نه م نایه ته ییش ده فهرمووی: (وما تغنی الآيات والنذر عن قوم لا یؤمنون) (۳۱/۱۰).

خوانه ناسان روژی بهری حایان به دحاله :

﴿ **فَقُولْ لَهُمْ** ﴾ جا که وابو پشتیان لی ههل بکه نهی موحه ممد! ﷺ دهمه قالییان له گهل مه که ﴿ **یَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَى شَيْءٍ نَّكَرٍ** ﴾ چاوه ریئ نهو روژه بکه که چارچی که (واته: نیسرافیل) بانگی خهک دهکات بوشتیکی بیژراوو ناخوش وناله بار، چونکه پرله نییش ونازار وخه وخه تهت ﴿ **خَشَعًا أَبْصَارِهِمْ** ﴾ چاویان شوپرو ناتوانن هه لیپن له بهر سامناکی نهو روژه ﴿ **يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ** ﴾ له وروژدها له گوپ دینه دهر وه ﴿ **كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ** ﴾ له زورییدا ده لیئ کولله ی بلاوه بوون ﴿ **مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ** ﴾ به خیریایی دهچن بوای چارچی که و له ترساندا دوانا که ون ﴿ **يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا يَوْمَ عَسْرٍ** ﴾ کافرو بی باوه ره کان نه لیئ: نه مپرو روژیکی سهخته، دیاره تهنها بو نهوان سهخته، نهک بو باوه پرداره کان، وه نه م نایه ته نه فهرموی: (فذلك یومئذ

یوم عسیر، علی الکافرین غیر یسیر) (۹/۷۴-۱۰).

سه رگوروشته ی هوزه که ی نووح عیبره تی تی دایه :

ئینجا بو دلنه وایی په یام بهر ﷺ گه لیك له نه زیهت ونازاری گه لانی پیشوو دینی، وه نه فهرموی: ﴿ **كَذَبْتَ قَبْلَهُمْ قَوْمَ نُوحٍ** ﴾ پیئش (قوره یئش)، (گه لی نووح) یئش بی باوه پریان کرد ﴿ **فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدَجَرَ** ﴾ جا بهنده ی ئیمه یان (نووح) به دروژن زانی و پرویان پی نه هیئاو و تیان: دیوانه وشیته، وه له گه یاندنی په یامه که ی خوا ریگری کرا، نه م نایه ته ش هه نه ومانایه دهده که ده فهرموی: (لئن لم تنته یانوح لتکونن من المرءیومین) ﴿ **فَدَعَا رَبَّهُ أَنِ مَغْلُوبٌ** ﴾ ئینجا نووح - داوی (۹۵۰ سال) - داوی له په روه ردگاری خو یکرد و وتی: خواجه! بیگومان من شکستم خورادووه ﴿ **فَانْتَصَرَ** ﴾ دهسا توله یان لی بسینه و سه رمخه، نه م داوایه ش پاش مه یووس یوون بوو لییان و به فهرمانی خواشبوو ﴿ **فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ** ﴾ ئینجا ئیمه یئش دهرگاگانی ئاسمانمان به بارانیکی

خُشَعًا أَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ ﴿٧﴾ مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا يَوْمَ عَسْرٍ ﴿٨﴾ كَذَبْتَ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدَجَرَ ﴿٩﴾ فَدَعَا رَبَّهُ أَنِ مَغْلُوبٌ فَانْتَصَرَ ﴿١٠﴾ فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ ﴿١١﴾ وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدَرٍ ﴿١٢﴾ وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ الْأَوْجِ وَدُسِّرُ ﴿١٣﴾ تَجَرَّى بِأَعْيُنِنَا جَزَاءُ لِمَنْ كَانَ كُفِرًا ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ تَرَكْنَاهُ آيَةً فَهَلْ مِنْ مَدْكِرٍ ﴿١٥﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ ﴿١٦﴾ وَلَقَدْ سَرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ ﴿١٧﴾ كَذَبْتَ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ ﴿١٨﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمٍ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ ﴿١٩﴾ تَنَزَّعُ النَّاسُ كَانْتَهُمْ أَعْبَادُ نُحُلٍ مُتَفَعِّرٍ ﴿٢٠﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ ﴿٢١﴾ وَلَقَدْ سَرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ ﴿٢٢﴾ كَذَبْتَ ثَمُودُ بِالنُّذْرِ ﴿٢٣﴾ فَقَالُوا أَبَشْرًا مِمَّا وَجَدْنَا نَتَّبِعُهُ إِنَّا إِذًا أَفْلَى ضَلَّالٍ وَسُعُرٍ ﴿٢٤﴾ أَمْ لِي الذِّكْرُ عَلَيْهِ مِنْ بَيْنَائِلٍ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌّ ﴿٢٥﴾ سَيَعْلَمُونَ عَذَابَ الْكَذَّابِ ﴿٢٦﴾ إِنَّا أَمْرُسِلُوا النَّاقَةَ فَبَنَى لَهُمْ فَارَقِبْهُمْ وَأَصْطَلِبْ ﴿٢٧﴾

به خورمکردنه وه ﴿ **وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا** ﴾ زهوی شمان به ناوی کانیوا ده کان ته قاندهرو هاته هه لقولان، ته نانهت له ته نوره کانی شیان وه ﴿ **فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدَرٍ** ﴾ نیترنا وه که - ناوی ئاسمان و کانیوا ده کان - هه ردو به یهک گه یشتن له سه رفهرمانی له خواوه بریاری درابوو، به کورتیی: خوی گه وره دهرگاگانی ئاسمانی به لیژمه لیکردنه وه له نیو زهوی شهوه له هه موو لایه که وه ناوه لقولی و هه ردو ناوه که گه یشتنه یهک و توفان دهستی پیگرد و نهوانیش له ناوچوون ﴿ **وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ الْأَوْجِ وَدُسِّرُ** ﴾ او نوحی شمان له سه رچند تهخته و بزماریک - که شتیبه کی ساده - هه لگرت ﴿ **تَجَرَّى بِأَعْيُنِنَا** ﴾ به چاودی ری ئیمه دهچوو نه مانه یشتن نقوم بیی ﴿ **جَزَاءُ لِمَنْ كَانَ كُفِرًا** ﴾ له ناو ناودا نقومکران له بهر کوفرو بی باوه پریان به نووح ﴿ **وَلَقَدْ تَرَكْنَاهُ آيَةً** ﴾ بیگومان ئیمه روودای گه میبه که مان هیشته وه به نیشانه به لگه بو خه لکانی په ندی لی وهرگردن ﴿ **فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ** ﴾ جانا یا په ند گریک هیه په ندی لی وهر بگری

وبه‌پرنگه‌ی نه‌وه‌زه‌دا نه‌چی؟! ﴿**فکیف کان عذابی و نذر**﴾ جا سزاو ترساندن‌ی من چۆن بوو بۆیان؟! واته: که تۆله‌ بستیئم ئاوا ئه‌یسیئم، ده‌نیوه‌ش هۆشیاربـن ﴿**ولقد یسرنا القرآن للذکر**﴾ سویند به‌خوا بیگومان ئیمه‌ قورئانمان ئاسانکردوه‌ بۆ ئامۆژگاری و په‌ندگرتن ﴿**لـمن کان کفر**﴾ بۆ که‌سیک باوه‌ری پینه‌کرا ﴿**فهل من مدکر**﴾ جائایا ئامۆژگاریگرو په‌ند وهرگری هه‌یه‌ ئامۆژگاری و په‌ند وهرگریت؟

سه‌رگروشته‌که‌ی هۆزی عاد:

﴿**کذبت عاد فکیف کان عذابی ونذر**﴾ هۆزی عادیش په‌یامبه‌ره‌که‌ی خۆیان (هود) به‌درۆ خسته‌وه، ئینجا سه‌یرکه‌ن بزائن سزاو تۆله‌ی من چۆن بوو؟! ﴿**إنا أرسلنا علیهم ریحا صرصرا فی یوم نحس مستمر**﴾ به‌راستی ئیمه‌ بایه‌کی ساردی توندی به‌ لوورهمان نارد ه‌ریان له‌ رۆژیکی شوومی به‌رده‌وامدا، له‌ سوورته‌ی: الحاقة / ۷ دا ده‌فهرموئ: (سخرها علیه سبع لیل و ثمانية آیام حسوما) ﴿**تنزع الناس**﴾ خه‌لکی له‌زه‌ویی هه‌له‌گرت و به‌سه‌را ده‌یدان به‌داروبه‌ردا ﴿**کانهم اعجاز نخل منقعر**﴾ وایکردبوون ده‌توت بنه‌داری خورمای هه‌لکیشراون ﴿**فکیف کان عذابی ونذر**﴾ جائایا سزاو تۆله‌ی من چۆنبوو؟! ئایا پشت شکین نه‌بوو؟ ﴿**ولقد یسرنا القرآن للذکر**﴾ به‌راستی ئیمه‌ نه‌م قورئانه‌مان بۆ په‌ندوئامۆژگاری لینه‌هرگرتن ئاسانکرد ﴿**فهل من مدکر**﴾ جا ئایا که‌سیک هه‌یه‌ په‌ندو ئامۆژگاری وهرگری؟

به‌سه‌ره‌اتی هۆزی سه‌موود:

﴿**کذبت ثمود بالنذر**﴾ گه‌ی (سه‌موود) یش ترسینه‌ری خۆیان (صالح پیغه‌مبه‌ر) به‌درۆن داناو، باوه‌ریان پینه‌کرد! ﴿**فقالوا ابشرا منا واحدا نتبعه**﴾ ئینجا وتیان: ئایا له‌که‌سیک په‌یره‌وی بکه‌ین، له‌ناو نه‌وه‌موو خه‌لکه‌دا، که به‌لای نه‌وانه‌وه‌ نه‌له‌ پیاوماقولا‌نه‌و، نه‌سه‌روه‌تمه‌ند؟ ﴿**إنا إذا لفی ضلال وسعر**﴾ نه‌گه‌ر شوینی که‌سیکی ئاوا بکه‌وین! که‌وابوو ئیمه‌ له‌ناوه‌له‌و شیتیداین؟! ﴿**القی الذکر علیه من بیننا**﴾ ئایا له‌ نیتوانماندا وه‌حیی بۆنه‌و کراوه؟ له‌کاتیکا له‌و شایسته‌ترمان هه‌یه‌ ﴿**بل هو کذاب اشر**﴾ هه‌رگیز نه‌و له‌ئیمه‌ شیاوتر نه‌، به‌لکو نه‌و(صالح) پیاویکی درۆن و به‌فیزه‌! ئه‌یه‌وی به‌و درۆیانه‌وه‌ی خۆیه‌ ببی به‌گه‌وره‌و سه‌روکمان ﴿**سيعلمون غدا من الکذاب الاشر**﴾ خوا ده‌فهرموئ: سه‌به‌ینی نه‌زائن و بۆیان ده‌رده‌که‌وئ که: درۆنی به‌فیز کییه‌، صالح، یان نه‌وان؟ ﴿**إنا مرسلوا الناقة فتنه لهم**﴾ دووباره‌ خوا فهرمووی: بیگومان ئیمه‌ نه‌و وشتره‌ مییه‌ له‌به‌ردیکی ره‌ق وته‌ق و ساف و لووس، له‌سه‌ر داوای خۆیان به‌ده‌ردینین ﴿**فارتقبهم واصطبر**﴾ جا تۆش چاوه‌روانیان بکه‌و به‌ئارام و خوگره‌ له‌سه‌ر نه‌زیه‌ت و ئازاریان تا فهرمانی خوا دیت ﴿**ونبئهم ان الماء قسمة بینهم**﴾ وه‌ هه‌والیان پینده‌ که نه‌وانه‌ به‌شکراوه‌ له‌نیوانیاندا، رۆژی بۆنه‌وان و، رۆژیکیش بۆ وشتره‌که‌، وه‌ک نه‌فهرموئ: (هذه ناقة لها شرب ولكم شرب يوم معلوم) (۱۵۵/۲۶) ﴿**کل شرب محتضر**﴾ هه‌مووکه‌سی له‌سه‌ره‌به‌شی خۆیدا ئاماده‌ ده‌بیئت، واته: نابی هیچ لایه‌ک به‌رواته‌ سه‌ر به‌شی نه‌ولاکه‌ی تر ﴿**فنادوا صاحبهم**﴾ ئینجا نه‌وانه‌ له‌باتی گویرایه‌لی، بانگی هاوڕیکه‌یان کرد که پیاویکی که‌له‌ شه‌ق بوو، ئینجا هه‌لیان نا بۆ کوشتنی وشتره‌که‌ ﴿**فتعاطی فقر**﴾ جا ئه‌ویش به‌گوئی کردن و بباکانه‌ رویش و شمشیریکی لیه‌ه‌لگرت و قاچی په‌راندو کوشتیی! ﴿**فکیف کان عذابی ونذر**﴾ جا سزاو تۆله‌ی من چۆن بوو؟ ﴿**إنا أرسلنا علیهم صیحه واحدة**﴾ به‌راستی ئیمه‌یش ته‌نیا نه‌عه‌رته‌و ده‌نگیکی سامناکمان نارد ه‌ریان، جوهریل هات و قیراندی به‌سه‌ریاندا ﴿**فکانوا کهشیم المحتظر**﴾ جا هه‌موو وه‌ک پووشی وردبووی خاوه‌نی

حظیره یان لیهاث که کوی ده کاته وه بومره کانی له زستاندا ^{۲۳} **﴿لقد یسرنا القرآن للذکر﴾** بیگومان ئیمه قورئانمان ناسانکرد بۆ په ندو نامۆژگاری لیوهرگرتن **﴿فهل من مدکر﴾** جائیا پەند وه گری هیه!؟

چیرۆکی هۆزی لووط:

﴿کذبت قوم لوط بالنذر﴾ گه لی (لووط) یش پروایان نه کرد به ترساندنه کانی پیغه مبه ره که یان (لووط) - سهلامی له سه ربی^۲ - له سزای خوا له سه رکاره دزیوه که یان ^{۲۴} **﴿إنا أرسلنا علیهم حاصباً﴾** به راستی ئیمه ش با یه کی توندان ناره سه ربان و ورده زیخی تیده گرتن **﴿إلا آل لوط﴾** به لام نالی لووط: خووی و دوو کچه که ی که بروایان هینابوو **﴿نجیناهم بسحر﴾** له به ره به یانیکی زودا پرگارمان کردن له وسزایه ی بۆئه وان هات ^{۲۵} **﴿نعمه من عندنا﴾**

ئهو رزگار کردنه نیعمه ت و چاکه یه که بوو له لایه ن ئیمه وه **﴿کذلك نجزي من شكر﴾** ئاوا ههر که سیك سوپاسگوزاری من بکات و به روا بینی، ئهوا ئیمه یش ههر ئاوا پاداشتی ئه ده یه وه ^{۲۶} **﴿ولقد انذرهم بطشتنا﴾** بیگومان پیشتر له هه له مه تی توندی ئیمه لووط ئاگاداری کرد بوون **﴿فتमारوا بالنذر﴾** که چی گومانیان هه بوو له ترساندنه کان ^{۲۷} **﴿ولقد راودوه عن ضیف﴾** بیگومان داوای میوانه کانیان لی کرد به مه سستی نیربازی و کاری دزیو! **﴿فطمسنا عینهم﴾** ئیمه یش کویریایمان داهینان، ئه وه بوو به ناویه کتردا ئه هاتن و نه چوون میوانه کانیان نه ده بینی **﴿فذوقوا عذابی ونذر﴾** ده سابجیژن سزاو تۆله ی من ^{۲۸} **﴿ولقد صبحهم بكرة عذاب مستقر﴾** بیگومان له به ره به یانیکی زودا سزایه کی توندو هه می شه یی ده رگای پیگرتن، جو بریل شاره که یانی له بن هیناو به رزی کرده وه کوتای به سه ربانداو، به فه رمانی خوا به رده بارانی کردن و هه موو تیاچوون ^{۲۹} **﴿فذوقوا عذابی ونذر﴾** ده سابجیژن سزاو تۆله ی من ^{۳۰} **﴿ولقد یسرنا القرآن للذکر﴾** بیگومان ئیمه قورئانمان ناسانکرد بۆ په ندو

وَيَنْتَهُم أَنْ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلَّ شَرْبٍ يُخْضِرُ (۲۸) فَادَّوَّ صَاحِبُهُمْ فَمُعَاطَى فَعَظَرُ (۲۹) كَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنَذِيرُ (۳۰) إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَشِيرِ الْحَظِيرِ (۳۱) وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ (۳۲) كَذَبَتْ قَوْمٌ لوطًا بِالنَّذْرِ (۳۳) إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا آلَ لوطٍ نَجَّيْنَاهُمْ بِسَحَرٍ (۳۴) نِعْمَةٌ مِنْ عِنْدِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرَ (۳۵) وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالنَّذْرِ (۳۶) وَلَقَدْ رَاودُوهُ عَنْ ضَيْفِهِ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنَذِيرُ (۳۷) وَلَقَدْ صَبَحَهُمْ بَكْرَةٌ عَذَابٌ مُسْتَقَرٌّ (۳۸) فَذُوقُوا عَذَابِي وَنَذِيرُ (۳۹) وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ (۴۰) وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ النَّذْرُ (۴۱) كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُلِّهَا فَأَخَذْنَاهُمْ أَخْذَ عَزِيزٍ مُقْتَدِرٍ (۴۲) أَكْفَارُكُمْ خَيْرٌ مِنْ أُولَئِكَ أَمْ لَهُمْ بَرَاءَةٌ فِي الزُّبُرِ (۴۳) أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُنْتَصِرٌ (۴۴) سَيُزَمُّ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ (۴۵) بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذًى وَأَمْرٌ (۴۶) إِنَّا الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ (۴۷) يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ (۴۸) إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ (۴۹) وَمَا أَمْرُنَا

نامۆژگاری **﴿فهل من مدکر﴾** جائیا پەند گری هیه؟ تا داچله کی و نامۆژگاری وهرگیری؟ به لی... له پاش ههر چوار داستانه که وه ئه م رسته ی (ولقد یسرنا القرآن للذکر فهل من مدکر) و تراو ته وه، بۆئه وه زیاتر و زیاتر په ندیان لی وهرگیری و مرقه کان جاردوای جار هوشیار ببه وه.

به سه رهاتی فیرعه ون و ده سته و به سته که ی:

^{۴۱} **﴿ولقد جاء آل فرعون النذر﴾** سویند ده خوم بیگومان ترسینه ره کانمان (موسا و هارون) هاتنه لای نالی فیرعه ون، به لکو له خراپه کاری به سه می نه وه ^{۴۲} **﴿کذبوا بآياتنا كلها﴾** که چی له باتی به روا هینان ته وای موعجیزه کانی ئیمه یان به رو داناو به روا یان پی نه کردن! **﴿فأخذناهم اخذ عزيز مقتدر﴾** ئه وس ئیمه یش گرتمان به گرتنی خاوه ن هیزکی به توانای تینه شکاو ^{۴۳} **﴿اکفارکم خیر من اولئکم﴾** ئایا بی پروا کانی ئیوه ئه ی عه ره به کان! باشترن

له بی پرواکانی گهلی نوح و، عادو، سهمود؟ تاهوای رزگار بوونیان ببی؟! نه خیر، که وابوو ئیویش هه چاوهر وانی شه ورژده بن ﴿**ام لکم براءة فی الزبر**﴾ یاخو به راته تان بو هیه له سزا له کتیبه ناسمانیه کاندایاته: پسه لهی رزگار بوونتان بو هاتوو که تووشی شه به لایانه نابن؟ ﴿**ام یقولون نحن جمیع منتصر**﴾ یاخیر شه لاین: هه موو کومه لیککی یه کگرتوی سهر که وتووین له بهر زوری وبه هیزیمان هه رگیز ناشکیین؟ ﴿**سیهزم الجمع ع ویولون الدبر**﴾ له مه پاش شه کوومه له تیده شکینری و پاشه و پاش هه لدین وراده کهن بوداوه. به لی هه رواش دهرچوو چونکه له روژی به دردا هه موو تیکشکان و هه له اتن. (ئیین عه باس) شه لی: پیغه مبهه له روژی به دردا چادریکی بو هه لدرابوو له ناو چادره که دا بهرده وام شه یفه رموو: ((انشدک عهدک و وعدک اللهم ان شئت لم تعبد بعد اليوم فی الأرض ابدا)) جا شه بیه کر (خوا لیی رازی بیئت) وتی: به سه شه پیغه مبهه! شه ونده داوات له خوا کرد، پاشان له نیو جل و بهرگی جه نکیدا هاته دهری و شه یفه رموو: ((سیهزم الجمع ویولون الدبر، بل الساعة موعدهم، والساعة ادهی وامر)). فتح الباری: ۴۵۸/۸ و ۴۸۶. ﴿**بل الساعة موعدهم**﴾ به لکو جگه له وه روژی قیامت کاتی به لینیانه ﴿**والساعة ادهی وامر**﴾ خو شه وساتهش ناهه موارتو تالتره له سزای دنیا، واته: کوشتن و دیلبوون زور ناساتره له چاوسزای روژی دواپی که چاوه روانیانه.

کوئا روژی تاوانباران:

﴿**ان المجرمین فی ضلال وسعر**﴾ بیگومان تاوانکاره کان له سهه رگه ردا نییه کی دور له هه ق و له ناگریکی هه لگیر ساودان ﴿**یوم یسحبون فی النار علی وجوههم**﴾ شه روژه که له سهه روویان به ناو ناگردا رانه کی شیرین ﴿**ذوقوا مس سقر**﴾ پییان شه وتری: ده بچیژن گه رماو سزای دوزخ، له پادا شتی کاره کانتاندا، ده بزانه که سیك هیه قوتارتان بکات ﴿**انا کل شی خلقنا بقدر**﴾ به راستیی ئیمه هه موو شتی کمان به نه ندازه یه کی دیاریکراو دروست کردوه ﴿**وما امرنا الا واحده کلمج بالبصر**﴾ خوفه رمانی ئیمهش - بو به دیهینانی شتی بمانه وی بیئت هه ریه ک وشه یه، شه ویش وه چاو هه لهینانی که له خیراییدا. (مه به ست به و وشه یهش لی رده دا، وشه ی ((کن)) هه. ﴿**ولقد اهلکنا اشیاعکم**﴾ سویندی به خوا که بیگومان هاو شیوه کانتانمان شه قوره ییش! له کوفرو بیباوه پیدایه ناو برد ﴿**فهل من مدکر**﴾ ناخو له وهه موو رووداوانده که سیکی ژیروپه ندوه رگه هیه؟ ﴿**وکل شی فعلوه فی الزبر**﴾ وهه رشتیکیان کردی - له خیرو له شهه - له نامه کانی فریشته کاندایه مارکراوه ﴿**وکل صغیر وکبیر مستطر**﴾ وهه ر بچوو کی و گه وره یه که له عمالی خه که نووسراوه به دیرو، بوشیان دینینه روو، ئیمامی (ئه حمده): ۱۵۱/۶. له خاتوو (عائشه) وهه هیناو یه تی: ((ان رسول الله ﷺ قال: یا عائشة! إياک ومحقرات الذنوب، فإن لها من الله طالبا)) واته: پیغه مبهه ﷺ به خاتوو عائشه ی فه رموو: خو ت له گوناچه بچوک و به هیچ دانه تراوه کان دور بگره! به راستی به لای خواوه داواکاریان هیه.

پادا شتی پاریزکاران:

﴿**ان المتقین فی جنات ونهر**﴾ به راستی شه وانهش خو یان له شیرک و قه ده غه کراوه کانی خوا پاراستوو له ناو چه ندان به هه شت و رووباری فره جوون: رووباری ناو، رووباری عاره ق، رووباری هه نگوین، رووباری شیر ﴿**فی مقعد صدق**﴾ له جیگاهه کی خوش و په سه ندان ﴿**عند ملیک مقتدر**﴾ له لای خوی پاشای به ده سه لات، له وی شادمان و خوشنوودن، ئیمامی (ئه حمده) له (عه بدولای کوپی عه مر) وه ده لی: ((المقسطون عند الله علی منابر من نور عن یمین الرحمن وکلتا یدی یمین، الذین یعدلون فی حکمهم واهلیهم وما ولوا)) اخرجه مسلم: ۱۴۸۵/۳. احمد: ۱۶۰/۲.

النسائی: ۲۲۱/۸. پیغمبر ﷺ فرمودی: دادگهره کان له لای دهستی راستی خوای به به زهین - خو هه ردو دهستی راستی - له سه رچه ند میمبه ریکی نورانین، نهوانهش نهوکه سانهن له نیوخانه وادهی خو یاندا و، له گه ل نهوانه دا له ژیر دهسه لاتی نهواندان به دادگهرانه بریارو فرمان نه دهن. سا خوا به میهره بانی خو ت بمانخه یته ناو نهوانه وه.

له شهوی (۱۵/۱۴) شهعبانی (۱۴۱۷) ک بهرامبه ر به (۱۹۹۶/۱۲/۲۵/۲۴) ز، کاتژمیر (۹:۵) ی شهو. له شاری (مهریوان) له ته فسیری نه م سوورده ته بوومه وه.

*** **

۵۵- سوورده تی (ره همان به

مه که ییبه و (۷۸) نایه ته

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

نه م سوورده ته باسی بیرو باوه ره بناغه ییبه کان دهکات، نه لین نه مسوورده ته له نیوان سوورده ته مه که ییبه کانی تردا وهک (عرووس) و بووک وایه، بویه هاتوه: (لکل شی عروس، و عروس القرآن سورة الرحمن). یه که م جار باسی نیعمه ت و به ره کانی خوا دهکات، هه ره له فیژکردنی قورنانه وه هه تادروستکردنی ناده مزادو، زمان پیبه خشینی و بیروهوش بو لیكدانه وهی مه به سه ته کان ویه کتری تیگه یانندن، نینجا لاپه ره کانی بوونه وه ره یه که له دوا ی یه که هه لئه داته وه به دهیان به ره ی خوا باس دهکات.. پاشان مردن و تیاچوون دیته پیشه وه وهه مو بوونه وه ره دهفه وتی ته نها په ره وردگار نه مینیته وه: (کل من علیها فان و یبقی وجه ربک ذو الجلال و الإکرام). له گه ل هینانی هه ندی له قوناغه کانی قیامه ت و حالی کافران و توله یان و پاشان نه وهه مو نازو نیعمه ته ناماده کراوانه بو صالخان و چاککاران، کو تاییشی به سوپاس و ستایشی په ره وردگاردی، جابه م نایه ته یش دهرگای دانه خری: (تبارک اسم ربک ذی الجلال و الإکرام).

خوا پیغه مبه ری فیری قورنانه کرد:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ الرحمن * ۲ علم القرآن﴾ خوای به به زهیی قورنانی فیری موحه مه د ﷺ کرد. نه م نایه ته وه لاهه بو خه لکی مه که که نه یانوت: (انما یعلمه بشر). ﴿خلق الإنسان﴾ ناده میی دروستکرد، له گه ل نه وهه مو ژیری و زیره کیه یدا ﴿علمه البیان﴾ فیری دهر برینی کرد له ناخی خو یی و تیگه یانندی خه لکی دیکه به نوتقیکی ناشکراو نمایان، خوا زمانی دایه بوئه وهی مه به سه ته کانی خو ی به جوانی به فهره نگ وکه لتووریک که خوا پی به خشيووه رابگه یه نیئت، (مه راغیی) نه لیئت: ناده مزاد له به ره وه که به سروشت گیانله به ریکی خاوه ن هه ست و نه سه ته وگرو کومه لایه تی یه، جا بو دهر برینی مه به سه ته کانی خو ی، خوای گه وه زمانی قسه و گفتوگو ی پی

سُورَةُ الرَّحْمٰنِ

الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَجْدَةٌ لِّمَنۢ بِالْبَصَرِ ﴿۵۰﴾ وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا
أَشْيَاعَكُمۡ فَهَلۡ مِنۢ مُّذَكِّرٍ ﴿۵۱﴾ وَكُلُّ شَیْءٍ فَعَلُوهُ
فِي الزُّبُرِ ﴿۵۲﴾ وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُّسْتَطَرٌّ ﴿۵۳﴾ إِنَّ الْفُقَيۡنَ
فِي جَنَّتٍ وَنَهَرٍ ﴿۵۴﴾ فَمَقْعَدُ صِدْقٍ عِنۢدَ مَلِیۡكٍ مُّقَدِّرٍ ﴿۵۵﴾

سُورَةُ الرَّحْمٰنِ

بِسْمِ

الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الرَّحْمٰنُ ﴿۱﴾ عَلَّمَ الْقُرْآنَ ﴿۲﴾ خَلَقَ الْإِنۡسَانَ ﴿۳﴾
عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿۴﴾ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ﴿۵﴾ وَالنَّجْمُ
وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ﴿۶﴾ وَالسَّمَاءُ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿۷﴾
أَلَّا تَطْغَوْا فِی الْمِيزَانِ ﴿۸﴾ وَأَقِیمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ
وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ﴿۹﴾ وَالْأَرْضُ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ ﴿۱۰﴾
فِیۡهَا فَتَکْهَةٌ وَالتَّحُلُّ ذَاتُ الْأَكَامِرِ ﴿۱۱﴾ وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ
وَالرَّیْحَانُ ﴿۱۲﴾ فَاِیَّۤیۡءَ الْآءِ رَبِّکُمَا تُکَذِّبَانِ ﴿۱۳﴾ خَلَقَ
الْإِنۡسَانَ مِنْ صَلۡصَلٍ کَالْفَخَّارِ ﴿۱۴﴾ وَخَلَقَ الْجَانَّ
مِنۢ مَّارِجٍ مِّنۢ نَّارٍ ﴿۱۵﴾ فَاِیَّۤیۡءَ الْآءِ رَبِّکُمَا تُکَذِّبَانِ ﴿۱۶﴾

به‌خشویه، واته: زمان و فره‌هنگ دوو به‌هردی گرنگی خوان، ئه‌بی ه‌ردوو ئازاد بن، چونکه به‌لگه‌ن له‌سه‌ر بوون و ده‌سه‌لاتی خوا. ناخ من ئه‌مزانی قاچاغ کردن و یاساغ کردنی زمانی ه‌ندی له‌گه‌لانی بیچاره، له‌چییه‌وه وەرگیراوه؟
خۆرو هه‌یف، ئاسمان و زه‌ویی، به‌لگه‌ی خوان:

پاشان له‌ زه‌ویییه‌وه چاویکیان پی هه‌ئه‌ه‌برئ بۆلای سه‌روو ئه‌فه‌رموی: ﴿ **الشمس والقمر بحسبان** ﴾
خۆرومانگ - که دوو کوره‌ی زۆربه‌نرخن - به‌حیسابیکی ورد دین و ده‌چن. ئینجا دوو به‌هردی زه‌ویی‌یان بۆ باس ده‌کات، بۆیه ئه‌فه‌رموی: ﴿ **والنجم والشجر يسجدان** ﴾ و هه‌سته‌تیره و درخت سوژده ده‌بن بۆ خوا، واته: گژوگیای بی‌ساق و ساقدار - به‌ئاره‌زووی خویان - ملکه‌چی خویان ده‌رئه‌پن و سوژده ده‌بن بۆ خوا "ئاشکرایشه که ئه‌گه‌ر گیاو رووه‌ک نه‌بی، باری ئابووری و لاتمان زۆردیته خوارئ" ﴿ **والسمااء رفعها ووضع المیزان** ﴾ و ئاسمانیشی به‌رزو بلوند کرده‌وه، بینایه‌کی قاییم و مه‌حکه‌می بۆ پاگرتووه، و ته‌رازووی دادی بۆ هه‌موو شتی دانا ﴿ **الا تطفوا فی المیزان** ﴾ بۆ ئه‌وه‌ی له‌کیشانه‌کردندا سته‌م نه‌که‌ن ﴿ **واقیموا الوزن بالقسط** ﴾ و به‌ریک و پیکی دادگه‌ری کیشانه بکه‌ن ﴿ **ولا تخسروا المیزان** ﴾ و هه‌که‌م مه‌که‌ن له‌کیشانه‌دا ﴿ **والارض وضعها للانام** ﴾ و زه‌ویشی داناوه بۆ هه‌موو دروستکراوه‌کان، تاهه‌موو خاوه‌ن گیانیکی تیا بژی، به‌ئێ خوای گه‌وره ئه‌م کوره‌ی زه‌ویی داناوه بۆ ته‌واوی گه‌لانی جیهان بی‌جیاوازی له‌نیوان هه‌چ جوړه زمان و کالۆ بالا‌یه‌کدا، و هه‌ی ئه‌وه که هه‌یچ گه‌لیک شایسته‌تر بی به‌ژیان له‌سه‌ری، به‌لام زۆر به‌داخه‌وه له‌سه‌ده‌ی بیسته‌میشدا هه‌مان چه‌ندین گه‌ل بی‌جی و نیشتمان ئه‌سپێنه‌وه! هه‌ر ناشویری باسی نیشتمانی خۆی بکات، و هه‌ک ئه‌وه له‌م جیهانه‌دا مافی ژیا‌نی نه‌بی! ئومیده‌وارم ئه‌م ئایه‌ته پیش چاوبگیری و، هه‌موو قوم و هه‌ژو گه‌لیک نیشتمانی خۆی بدریتی. ﴿ **فیها فاکه والنخل ذات الاکمام** ﴾ هه‌مه جوړ میوه‌و دارخورمای پورگداری تێدایه ﴿ **والحب ذو العصف والريحان** ﴾ و چه‌ندان جوړ دانه‌وێله‌ی تۆیک‌لدارو گول و گژوگیای بۆنخووشی تێدایه.

له‌کام چاکه‌ی په‌روه‌ردگار حاشا ده‌که‌ن؟:

﴿ **فبأی آلاء ربکما تکذبان** ﴾ جا ئیتر به‌کام نیعمه‌ت له‌ نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگارتان (ئه‌ی گه‌رۆی ئاده‌می و جینی!) ناشوکی ده‌که‌ن؟ چه‌ق‌تانه که‌سه‌یری ئه‌و هه‌موو به‌ه‌رانه ده‌که‌ن بپرواینن و خۆتان یه‌ک‌لا بکه‌نه‌وه بۆی، (عه‌بدوللای کوپی عومه‌ر) ئه‌لیت: په‌یام‌به‌ر ﷺ جارێک سوورده‌تی (په‌حمان) ی به‌سه‌ر هاوه‌لانی‌دا خوینده‌وه‌و بی‌ده‌نگ بوون! ئه‌ویش فه‌رموی: بۆچی وه‌لام ناده‌نه‌وه؟ بۆچی هه‌رکات بموتایه: (فبأی آلاء ربکما تکذبان) جنیه‌کان ئه‌یانوت: ((لا بشئ من نعمک ربنا نکذب فک الحمد)). تیرمزی هه‌ناویه‌تی و (حاکم) یش به‌په‌واو دروستی داناوه.

تییینی: رسته‌ی (فبأی آلاء ربکما تکذبان) له‌م سوورده‌دا (۳۱) جار دوو پاتکراوه‌ته‌وه.

مرو له‌ قووی وشکه‌وه بوو چه‌شنی سوا‌له و ده‌ییه‌ات:

﴿ **خلق الإنسان من صلصال کالفخار** ﴾ ئاده‌می باوکی ئاده‌مزادی له‌قوپیکی وشکه‌وه بووی وه‌ک سوا‌له‌ت، دروستکرد. راقه‌که‌رانی قورئان ئه‌لین: خوای‌زانا ده‌رباره‌ی دروستکردنی ئاده‌م له‌م سوورده‌دا ئه‌فه‌رموی: (من صلصال کالفخار) له‌سوورده‌تی (حجر) دا (من صلصال من حمأ مسنون) له‌ قوپیکی ره‌شی گو‌پاو، له‌ (صافات) دا له‌قوپیکی لینج، له‌ (آل عمران) دا (کمئل آدم خلقه من تراب) له‌گل، هه‌چ دژایه‌تی‌یه‌ک له‌نیوان ئه‌و حاله‌تانه‌دا نیه‌یه، چونکه له‌بهره‌دا گه‌له‌کی له‌زه‌وی و هه‌رگرتووه، پاشان به‌ناو شیلراوه‌و بووه‌ته جوړه قویری که ده‌ست بگری، پاشان

دانراوه تاترشاوه و پدش وەرگه‌پراوه، ئینجا وینه و نه‌خشه‌ی کیشاوه وەك په‌یکەر، دواتر وشك کراوه‌ته‌وه تاوه‌ك سوآله‌تی لی‌ها‌تووه، دوا‌ییش گیانی به‌به‌ردا کردووه.

جنۆكه‌ی‌له بلیسه‌ی بی دوو‌كه‌لی ناگر دروست‌کرد:

﴿وخلق الجان من نار﴾ وه ئەسلی پەڕیشتی (جان) كه باوكی نه‌وعی جنۆكه‌یه، له‌ئاگرێكی گ‌ر‌دارو پا‌ك و پوخته‌و بی‌دوو‌كه‌ل دروست‌کرد، پاشان پله‌به‌پله‌ گه‌یان‌دیه‌ نه‌وجی‌گایه‌ كه‌شیاوی كار‌ه‌كه‌ی خۆی بی، له‌فه‌رمووده‌یه‌كدا ها‌تووه، ((خلقت الملائكة من نور وخلق الجان من نار، وخلق آدم مما وصف لكم)) موس‌لیم: ۲۲۹۴/۴. احم‌د: ۱۶۸/۶. وا‌ته: فره‌شته‌ له (نوور)، (جان) له ناگر دروست‌كران، ئاده‌میش له‌وه‌ی وه‌سف‌تان بو‌ كراوه‌ له‌ قورئاندا، وا‌ته: له‌گه‌ل. ﴿فبأى آلاء ربكما تكذبان﴾ جا ئیت‌ر به‌كام نعیمه‌ت له‌ نعیمه‌ته‌كانی په‌روه‌ر‌دگار‌تان نا‌شو‌كری ده‌كه‌ن؟ ﴿رب‌ المشرقین ورب‌ المغربین﴾ هه‌رنه‌و‌خوا‌یه‌ خوا‌ه‌نی دوو مه‌لا‌ت‌گه‌ی خۆره‌ له‌هاوین و زوستاندا، وه‌خوا‌ه‌نی دوو جی‌گای خۆرشا‌وا بوونی خۆره‌ له‌ هاوین و زوستاندا، وه‌ك ده‌فه‌رمو‌ی: (فلا اقس‌م برب‌ المشارق و المغرب) (۴۰/۷۰). یان ده‌فه‌رمو‌ی: (رب‌ المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذ‌ه‌ وکیلا) (۹/۷۳).

﴿فبأى آلاء ربكما تكذبان﴾ جا به‌كام نعیمه‌ت له‌

نعیمه‌ته‌كانی په‌روه‌ر‌دگار‌تان نا‌شو‌كری ده‌كه‌ن؟ ﴿رب‌ المشرقین ورب‌ المغربین﴾ هه‌رنه‌و‌خوا‌یه‌ خوا‌ه‌نی دوو مه‌لا‌ت‌گه‌ی خۆره‌

له‌هاوین و زوستاندا، وه‌خوا‌ه‌نی دوو جی‌گای خۆرشا‌وا

بوونی خۆره‌ له‌ هاوین و زوستاندا، وه‌ك ده‌فه‌رمو‌ی: (فلا

اقس‌م برب‌ المشارق و المغرب) (۴۰/۷۰). یان ده‌فه‌رمو‌ی:

(رب‌ المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذ‌ه‌ وکیلا) (۹/۷۳).

﴿فبأى آلاء ربكما تكذبان﴾ جا به‌كام نعیمه‌ت له‌

نعیمه‌ته‌كانی په‌روه‌ر‌دگار‌تان نا‌شو‌كری ده‌كه‌ن؟ ﴿رب‌ المشرقین ورب‌ المغربین﴾ هه‌رنه‌و‌خوا‌یه‌ خوا‌ه‌نی دوو مه‌لا‌ت‌گه‌ی خۆره‌

له‌هاوین و زوستاندا، وه‌خوا‌ه‌نی دوو جی‌گای خۆرشا‌وا

بوونی خۆره‌ له‌ هاوین و زوستاندا، وه‌ك ده‌فه‌رمو‌ی: (فلا

اقس‌م برب‌ المشارق و المغرب) (۴۰/۷۰). یان ده‌فه‌رمو‌ی:

(رب‌ المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذ‌ه‌ وکیلا) (۹/۷۳).

﴿فبأى آلاء ربكما تكذبان﴾ جا به‌كام نعیمه‌ت له‌

نعیمه‌ته‌كانی په‌روه‌ر‌دگار‌تان نا‌شو‌كری ده‌كه‌ن؟ ﴿رب‌ المشرقین ورب‌ المغربین﴾ هه‌رنه‌و‌خوا‌یه‌ خوا‌ه‌نی دوو مه‌لا‌ت‌گه‌ی خۆره‌

له‌هاوین و زوستاندا، وه‌خوا‌ه‌نی دوو جی‌گای خۆرشا‌وا

بوونی خۆره‌ له‌ هاوین و زوستاندا، وه‌ك ده‌فه‌رمو‌ی: (فلا

اقس‌م برب‌ المشارق و المغرب) (۴۰/۷۰). یان ده‌فه‌رمو‌ی:

(رب‌ المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذ‌ه‌ وکیلا) (۹/۷۳).

﴿فبأى آلاء ربكما تكذبان﴾ جا به‌كام نعیمه‌ت له‌

نعیمه‌ته‌كانی په‌روه‌ر‌دگار‌تان نا‌شو‌كری ده‌كه‌ن؟ ﴿رب‌ المشرقین ورب‌ المغربین﴾ هه‌رنه‌و‌خوا‌یه‌ خوا‌ه‌نی دوو مه‌لا‌ت‌گه‌ی خۆره‌

له‌هاوین و زوستاندا، وه‌خوا‌ه‌نی دوو جی‌گای خۆرشا‌وا

بوونی خۆره‌ له‌ هاوین و زوستاندا، وه‌ك ده‌فه‌رمو‌ی: (فلا

اقس‌م برب‌ المشارق و المغرب) (۴۰/۷۰). یان ده‌فه‌رمو‌ی:

(رب‌ المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذ‌ه‌ وکیلا) (۹/۷۳).

﴿فبأى آلاء ربكما تكذبان﴾ جا به‌كام نعیمه‌ت له‌

نعیمه‌ته‌كانی په‌روه‌ر‌دگار‌تان نا‌شو‌كری ده‌كه‌ن؟ ﴿رب‌ المشرقین ورب‌ المغربین﴾ هه‌رنه‌و‌خوا‌یه‌ خوا‌ه‌نی دوو مه‌لا‌ت‌گه‌ی خۆره‌

له‌هاوین و زوستاندا، وه‌خوا‌ه‌نی دوو جی‌گای خۆرشا‌وا

بوونی خۆره‌ له‌ هاوین و زوستاندا، وه‌ك ده‌فه‌رمو‌ی: (فلا

اقس‌م برب‌ المشارق و المغرب) (۴۰/۷۰). یان ده‌فه‌رمو‌ی:

(رب‌ المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذ‌ه‌ وکیلا) (۹/۷۳).

﴿فبأى آلاء ربكما تكذبان﴾ جا به‌كام نعیمه‌ت له‌ نعیمه‌ته‌كانی په‌روه‌ر‌دگار‌تان نا‌شو‌كری ده‌كه‌ن؟ ﴿رب‌ المشرقین ورب‌ المغربین﴾ هه‌رنه‌و‌خوا‌یه‌ خوا‌ه‌نی دوو مه‌لا‌ت‌گه‌ی خۆره‌ له‌هاوین و زوستاندا، وه‌خوا‌ه‌نی دوو جی‌گای خۆرشا‌وا بوونی خۆره‌ له‌ هاوین و زوستاندا، وه‌ك ده‌فه‌رمو‌ی: (فلا اقس‌م برب‌ المشارق و المغرب) (۴۰/۷۰). یان ده‌فه‌رمو‌ی: (رب‌ المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذ‌ه‌ وکیلا) (۹/۷۳).

﴿فبأى آلاء ربكما تكذبان﴾ جا به‌كام نعیمه‌ت له‌ نعیمه‌ته‌كانی په‌روه‌ر‌دگار‌تان نا‌شو‌كری ده‌كه‌ن؟ ﴿رب‌ المشرقین ورب‌ المغربین﴾ هه‌رنه‌و‌خوا‌یه‌ خوا‌ه‌نی دوو مه‌لا‌ت‌گه‌ی خۆره‌ له‌هاوین و زوستاندا، وه‌خوا‌ه‌نی دوو جی‌گای خۆرشا‌وا بوونی خۆره‌ له‌ هاوین و زوستاندا، وه‌ك ده‌فه‌رمو‌ی: (فلا اقس‌م برب‌ المشارق و المغرب) (۴۰/۷۰). یان ده‌فه‌رمو‌ی: (رب‌ المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذ‌ه‌ وکیلا) (۹/۷۳).

﴿فبأى آلاء ربكما تكذبان﴾ جا به‌كام نعیمه‌ت له‌ نعیمه‌ته‌كانی په‌روه‌ر‌دگار‌تان نا‌شو‌كری ده‌كه‌ن؟ ﴿رب‌ المشرقین ورب‌ المغربین﴾ هه‌رنه‌و‌خوا‌یه‌ خوا‌ه‌نی دوو مه‌لا‌ت‌گه‌ی خۆره‌

له‌هاوین و زوستاندا، وه‌خوا‌ه‌نی دوو جی‌گای خۆرشا‌وا بوونی خۆره‌ له‌ هاوین و زوستاندا، وه‌ك ده‌فه‌رمو‌ی: (فلا اقس‌م برب‌ المشارق و المغرب) (۴۰/۷۰). یان ده‌فه‌رمو‌ی:

(رب‌ المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذ‌ه‌ وکیلا) (۹/۷۳).

بەردەمەر جانینی یەکان لە باکووری خۆه لاتی ئوسترایادا کە درێژییان (۱۳۵۰) میل ئەبی و پانیشیان (۵۰) میل ئەبی، هەر لەو شتە سەر سۆپمێنەرانیە. ﴿ **فبای آلاء ربکما تکذبان** ﴾ جا ئەی ئادەمی و جینی کام نیعمەتی پەروردگارتان بە درۆ دەخەنەوه؟! ﴿ **وله الجوار المنشآت فی البحر کالاعلام** ﴾ و هەمووئەو گەمیانیەش - دەلەیی کۆن - لە دەریاکاندا هەر بۆ خوان، واتە: خواکە و ییکردوون بۆتان بەناسانی دین و دەچن و ئێوەش بازرگانینیان پێدەکەن ﴿ **فبای آلاء ربکما تکذبان** ﴾ جابە چ نیعمەتیکی پەروردگارتان بپروا ناهینن؟ خۆ ئەگەرخوا بەلوتفی خۆی ئەو کەشتیی و گەمیانیە رانەگرێ، ئەوا خۆتان و کەشتییەکانتان نقوم ئەبن.

بی له خوا کەس نامی ئی لەم زەمینیە:

﴿ **کل من علیها فان** ﴾ هەرچی بەسەر پشستی زەویەو، هەر هەموو لە نیو دەچی ﴿ **وبقی وجه ربک ذو الجلال والإکرام** ﴾ و تەنها رووی پەروردگاری خاوەن شکۆکەرەمکەرت دەمینی ئەوه. (مذهب أهل السنة والجماعة أن لله وجهاً حقيقياً يليق به موصوفاً بالجلال والإکرام، وقد دل على ثبوته الله تعالى الكتاب والسنة، فمن الكتاب قوله تعالى: (وبقی وجه ربک ذو الجلال والإکرام) ومن أدلة السنة: قول النبي ﷺ: فی الدعاء المأثور: ((واسألک لذة النظر إلی وجهک والشوق إلی لقاءک)) فوجه الله تعالى من صفاته الذاتية الثابتة له حقيقة على الوجه اللائق به. ولا یصح تحریف معناه إلی الثواب لوجوه منها:

أولاً: أنه خلاف ظاهر النص وما كان مخالفاً لظاهر النص فإنه یحتاج إلی دلیل، ولا دلیل على ذلك. ثانياً: إن هذا الوجه ورد فی النصوص مضافاً إلی الله تعالى والمضاف إلی الله: إما أن یكون شیئاً قائماً بنفسه، وإما أن یكون غیر قائم بنفسه، فإن كان قائماً بنفسه فهو مخلوق، وليس له صفاته کبیت الله، وناقة الله، وإنما إضیف إلیه إما للتشریف وإما من باب إضافة الملوك والمخلوق إلی مالکة وخالقه، وإن كان غیر قائم بنفسه فهو من صفات الله، وليس بمخلوق کعلم الله، وقدرته، وعزته، وكلامه، ویده، وعینه ونحو ذلك، والوجه بلا ریب من هذا النوع، فإضافته إلی الله من باب إضافة الصفة إلی الموصوف.

ثالثاً: أن الثواب مخلوق بائن عن الله، والوجه صفة من صفات الله غیر مخلوق ولا بائن، فكیف یفسر هذا بهذا؟

رابعاً: إن ذلك الوجه وصف فی النصوص بالجلال والإکرام، بأن له نوراً یستعاذ به، وسبحات تحرق ما انتهى إلیه بصر الله من خلقه، وكل هذه الأوصاف تمنع أن یكون المراد به الثواب والله أعلم. (تلخیص الحمویة / للشیخ عثیمین - ص ۶۷). بۆیه ئیتمەیش (وجه) مان بەرووخسار مانادایەووە نەمانتوانی بیگورین بە (زات، وجود)ی خوا، وەك هەندێ وای لێدەكەن، ئیمامی بەیەهقی لە كتیبی (الاسماء والصفات) دا ئەلێت: (باب ما جاء فی اثبات الوجه صفة لامن حیث الصورة لورود خبر الصادق به.. و ئەم ئایەتانەیشی هیناوه: ۲۷/۵۵، ۸۸/۲۸، ۳۹/۹، ۳۰/۲۲، ۶۷/۲۰، ۱۳/۵۲، ۹۲/۶.. لەگەڵ هینانی فەرمووده گەلیکدا کە پێشەوا (بوخاریی و موسلیم) هیناویانە بۆچە سپاندنی سیفتی (وجه) بۆخوای گەوره - جل جلاله - ئومیدەوارم بەوردی بیرێ لێ بکریتهوه، وەك ئیمامی بەیەهقی دەلێت دەبیێت وەك سیفتێك سەیربکریێ، واتە: کاتی باسی (وجه) دەکریێت نابێ جوړه پووخسارو دەم وچاوێك بپنیتە پێش چاوخۆت، چونکە (لیس کمثله شیء). ﴿ **فبای آلاء ربکما تکذبان** ﴾ جا بە کام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان بپروا ناکەن؟! ئەم مردنەش کردنەوهی دەرگایە کە بۆ ژبانی هەتاهەتایی و زرگار بوونە -بەتەواوی- لە مردن، دیارە ئەمەش لەخۆیدا هەرنیعمەت و بەهەرەیه ﴿ **یسأله من فی السموات والأرض** ﴾ هەموو گیانلەبەرەن و زیندەوهران کە لەناسمانەکان و زەویدان بەردەوام بەزمانی حال داوای پێداویستیەکانیان

لیده‌که‌ن ، نیازمه‌ندی ئه‌ون، ئیتر به‌زمان داواکه‌ن یان نه‌یکه‌ن" ﴿کل یوم هو فی شان﴾ هه‌موو روژیک وکاتیك، وا له کاریك له کاره‌کاندا: یه‌کیك دهرمیئی و یه‌کیك له‌دایک ده‌بی، یه‌کیك سه‌ره‌که‌وئی و یه‌کیك ده‌شکی.. هتد. (ئیین جه‌ریر) ده‌لی: له مانای (کل یوم هو فی شان) پرسیار له‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ کرا؟ ئه‌ویش فهرمووی: ((أن یغفر ذنبا، ویفرج کربا، ویرفع قوما، ویضع آخرین)). أخرجه ابن جریر مرفوعا، ورواه البخاری موقوفا. واته: مانای ئه‌ویه که هه‌رده‌م خه‌ریکه گونا‌های ئه‌به‌خشی، ده‌رگایه گوشاده‌که‌ت، هوژی بَلَنَد ئه‌کا، هوژیکی دیکه نه‌ویی ﴿فبای آلاء ربکما تکذبان﴾ جابه کام نیعمه‌ت له نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگارتان باوه‌رناکه‌ن؟.

هه‌ره‌شه له مروو جنوکه‌کان:

﴿ستفرغ لكم ایها الثقلان﴾ ئه‌ی جنیی وئاده‌میی بو بپروا ناهین؟! خو له‌مه‌ودوا لی‌تان ده‌پرسینه‌وه‌و حسابتان له‌گه‌ل ده‌که‌ین ، دیاره ئه‌مه هه‌ره‌شه‌یه، ئه‌گینا هیچ شتیك ده‌ستی خواناگرئ بوئه‌نجامدانی ئیشیکی‌تر تاپیویست بکات بو‌خو یه‌که‌لا کردنه‌وه ﴿فبای آلاء ربکما تکذبان﴾ جا به‌کام نیعمه‌ت له نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگارتان بپروا ناکه‌ن؟! ئه‌وه که‌ئیمه ئیستا سزاتان ناده‌ین، هه‌ره‌وه به‌هه‌ریه‌کی گه‌وره‌یه بو‌تان ﴿یا معشر الجن والإنس إن استطعتم أن تنفذوا من أقطار السموات والأرض﴾ ئه‌ی کو‌مه‌لی جین وئاده‌میی! ئه‌گه‌ر ئه‌توانن له ناسوی ناسمانه‌کان و زه‌ویه‌وه له‌ده‌سه‌لاتم ده‌رچن و ده‌ربازبین ﴿فانفذوا﴾ ده‌سا ده‌رچن ﴿لا تنفذون إلا بسلطان﴾ ده‌ریش ناچن مه‌گه‌ر به‌ هو‌ی ده‌سه‌لات و هیژیک، خو ئه‌و ده‌سه‌لات و هیژه‌شتان نیه تاده‌رچن ﴿فبای آلاء ربکما تکذبان﴾ جائیتر به‌کام نیعمه‌ت له نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگارتان بپروا ناکه‌ن؟ ﴿یرسل علیکما شواظ من نار ونحاس﴾ ناتوانن ده‌رباز بین، چونکه گه‌و بلیسه‌یه‌کی چپو پرله‌ئاگریکی بی دووکه‌ل و مسیی تواوه‌تان بو‌ره‌وانه ده‌کرئ و ئه‌تان سوتینی ﴿فلا تنصران﴾ جانا‌شتوانن ئه‌و سزایه له خوتان ده‌فع بکه‌ن ﴿فبای آلاء ربکما تکذبان﴾ جا ئیتر به‌کام نیعمه‌ت له نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگارتان بپروا ناکه‌ن ئه‌ی گرو‌ی ئاده‌می په‌ریی؟!

ناسمان قه‌لش ده‌باو ره‌نگی گو‌لی سوور ده‌نوینی:

﴿فاذا انشقت السماء﴾ جا کاتی ئه‌م ناسمانه له‌ت بوو وئهنیزامه‌ی ئیستای نه‌ما ﴿فكانت ردة کالدهان﴾ ئینجا سوور هه‌لگه‌را وه‌ک روژ زه‌یت (موجاهید و زحاک و.. (ئه‌لین: (الدّهان: الدّهْن) والمعنى: أنها صارت فى صفاء الدهن، والدّهان على هذا جمع دهن، وقال سعيد بن جبیر وقتادة: المعنى فكانت حمراء وقيل: المعنى تصیر فى حمرة الورد وجریان الدهن، أى تذوب مع الإنشقاق حتى تصیر حمراء من حرارة نار جهنم). به‌لی ته‌واوی ئه‌وانیه‌تانه‌ی که باسی به‌سه‌ره‌اته سه‌خته‌کانی بو‌ونه‌وه‌ر ئه‌که‌ن - له‌روژی قیامه‌تدا - هه‌ر هه‌موویان ئاماژه به‌وه‌ئه‌که‌ن که ئه‌م بو‌ونه‌وه‌ره نامینی، پاش ئه‌وه‌ی ئه‌م ره‌ژیمه‌ی ئیستای نه‌ما، جاقورئانی پیروژ به‌چه‌ندین شیوه ئه‌و‌حاله‌ته ده‌خاته‌ پوو: (إذا رجت الأرض رجا) (۴/۵۶) (فإذا برق البصر وخسف القمر) (۷۵/۷-۸).. (إذا الشمس كورت، وإذا النجوم انكدرت) (۲۱/۸۱-۲).. (إذا السماء انفطرت) (۸۲/۱).. (إذا السماء إنشقت) (۸۴/۱).. ئه‌مانه‌و چه‌ندین ئایه‌تی‌تر په‌نجه ئه‌خه‌نه‌سه‌ر و ئیرانبوونی ئه‌م بو‌ونه‌وه‌ره که‌له‌راستیدا ته‌نها‌خوای گه‌وره هه‌رخو‌ی کونه‌وو حه‌قیقه‌تی ئه‌زانئ، جاکاتی ره‌نگی ناسمان وه‌کو پو‌نی گه‌رمکراوی تواوه -یاوه‌کو گو‌لله سووره‌ی لی‌هات - دیاره ئه‌مه شیوه‌یه‌کی قورسی روژی قیامه‌ته مه‌گه‌ر ته‌نها خوای گه‌وره - به‌ته‌واویی - لی‌ی تی‌بگات ﴿فبای آلاء ربکما تکذبان﴾ جابه‌کام نیعمه‌ت له نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگارتان بپروا ناکه‌ن؟ ﴿فیومئذ لا یسأل عن ذنبه إنس ولا جان﴾ ئینجا ئه‌وره‌وه که‌ناسمان له‌ت بوو، پرسیار له‌گونا‌های ئاده‌میی و جنیی نا‌کرئ، چونکه به‌ده‌م و چاوو ره‌نگ و

رووخساریاندا ئەناسرین، پیویست بەپرسیار ناکات، وەك ئەفەرموی: (هەذا یوم لا ینتقون، ولا یؤذن لهم فیعتذرون) (۳۶-۳۵/۷۷). بەلام لەهەندی ویستگەدا پرسیریان لێ دەکری: (فوربك لنسألنهم أجمعین عما كانوا یعملون) (۹۳-۹۲/۱۵). ﴿**فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بەكام نیعمەت لەنیعمەتەکانی پەروردگارتان بپروا ناکەن؟ ﴿**یعرف المجرمون بسیماهم**﴾ تاوانباران بەنیشانەکانی دیمەنیاندا ئەناسرینەو: دەموچاوی رهشیان، چاوی ئەبلەقی شینیان ﴿**فیؤخذ بالنواصی والأقدام**﴾ جا فریشتەکان بەمووی پیشی سەر و بەلاق «دیانگرن و گۆلەیان دەکەن و فرییان دەدەنە ناوئاگری دۆزەخەو» ﴿**فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بە کام نیعمەت و بەهرەکانی پەروردگارتان بپروا ناکەن؟ جا بۆ ئەوێ زیاتر نیشیان پێیگات پێیان ئەوتری: ﴿**مذه جهنم التي یکذب بها المجرمون**﴾ ئەمە ئەو دۆزەخێ کە تاوانباران بپروایان پی ئەدەکرد ﴿**یطوفون بینها و بین حمیم آن**﴾ لەنیوان دۆزەخ و ناویکی کول بە کول دین و دەچن. ﴿**فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بەكام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان بپروا ناکەن؟

میوانداریی بەهەشتییەکان:

﴿**ولمن خاف مقام ربه جنتان**﴾ وەبۆ هەركەسیك لە جیگای وەستانی خۆی لەبەردەم پەروردگاری خۆی دەترسی - لەو هەرمەنەکانی خۆی بۆ جیبەجی نەبی - دووبەهەشتی گەورەهەییە، بەهەشتیک بۆسوکناو جیگای خۆی، بەهەشتیکیش بۆ خاوەن خێزانی، یابەهەشتیک لەبەرامبەر جیبەجی کردنی فەرمانەکانی خواوە، ئەوێ دیکەشیان بەهۆی ئەکردنی قەدەغەکراوەکانیەو، ئەمەیه کە خوا ئەفەرموی: (واما من خاف مقام ربه ونهى النفس عن الهوى فإن الجنة هى المأوى) (۴۰۹/۷۹). پیغهەمبەریش ﷺ ئەفەرموی: ((جنتان من فضاء آیتهما وما فیهما، وجنتان من ذهب آیتهما وما فیهما، وما بین القوم و بین ان ینظروا إلى ربهـم - عز وجل - إلا رداء الكبرياء على وجهه فی جنة عدن)) (خرجه البخاری: (فتح الباری: ۴۹۱/۸). ﴿**فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بەكام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان بپروا ناکەن؟ ﴿**ذواتا افنان**﴾ خاوەنانی گەلا داری تازە، واتە: دارو درەختی گەلا ناسك و جوانی تێدایە ﴿**فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بەكام نیعمەت لەنیعمەتەکانی پەروردگارتان باوەر ناکەن ﴿**فیهما عینان تجریان**﴾ لەنیو دوو بەهەشتەکەدا دوو کانیوێ رهوان هەیه: (تەسنیم) و (سەلسەبیل) ﴿**فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بە کام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان باوەر ناکەن؟ ﴿**فیهما من كل فاكهة زوجان**﴾ لە نیویاندا لە هەموو جۆرە سیوێهەك دوو جۆری تێدایە ﴿**فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بە کام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان حاشادەكەن؟ ﴿**متكئین علی فرش بطانئنا من استبرق**﴾ لەو بەهەشتانەدا لەسەر رایەخگەئێ - کە ناوێ خەنەکیان لە پارێشێ ئاوریشمی ئەستووری تایبەتە - پالیان

يَعْرِفُ الْمَجْرُمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَصِي وَالْأَقْدَامِ (۴۱) فَبَايَ
آلَاءِ رَبِّكَ تُكَذِّبَانِ (۴۲) هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمَجْرُمُونَ
(۴۳) يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ إِنْ (۴۴) فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكَ تُكَذِّبَانِ
(۴۵) وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٌ (۴۶) فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكَ تُكَذِّبَانِ
(۴۷) ذَوَاتَا أَفْنَانٍ (۴۸) فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكَ تُكَذِّبَانِ (۴۹) فِيهَا عَيْنَانِ
تَجْرِيَانِ (۵۰) فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكَ تُكَذِّبَانِ (۵۱) فِيهَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ
رَوْحَانٌ (۵۲) فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكَ تُكَذِّبَانِ (۵۳) مُتَكِّئِينَ عَلَى فُرُشٍ
بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَجَنَّتَيْنِ دَانِ (۵۴) فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكَ تُكَذِّبَانِ
(۵۵) فِيهِنَّ قَعِيرَاتُ الْأَطْرَفِ لَمْ يَطْمِئُنْ مِنْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ
وَلَا جَانٌّ (۵۶) فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكَ تُكَذِّبَانِ (۵۷) كَانَهُنَّ أَلْيَافُ
وَالْمَرْحَانِ (۵۸) فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكَ تُكَذِّبَانِ (۵۹) هَلْ جَزَاءُ
الْإِحْسَنِ إِلَّا الْإِحْسَنُ (۶۰) فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكَ تُكَذِّبَانِ
(۶۱) وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ (۶۲) فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكَ تُكَذِّبَانِ
(۶۳) مُدْهَامَتَانِ (۶۴) فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكَ تُكَذِّبَانِ (۶۵) فِيهَا
عَيْنَانِ صَاحَتَانِ (۶۶) فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكَ تُكَذِّبَانِ (۶۷)

داود تهوه ﴿وجنی الجنین دان﴾ میوه و بهری دوو بهه شته کهیش نزیکه دهسته ، هه موو کهسیک بهئاسانی دهستی ئه یگاتی: به پیوه، به دانیشتن، بی هیچ جوړه ماندوو بوونیک ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمته له نیعمته ته کانی په روهر دگارتان حاشا دهکن؟ ﴿فیهن قاصرات الطرف﴾ ژنانیکیان تیدایه تهنها سهیری میړده کانی خوږان نهکن ﴿لم یطمئنن انس قبلهم ولا جان﴾ بهر لهو میړده بهه شتیانه یان، کهسی - له ناده میی وله جنیی - له گه لیان جوړت نه بووه ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمته له نیعمته ته کانی په روهر دگارتان باوه پناکهن؟ ﴿کانهن الیاقوت والمرجان﴾ له جوانی وساف و سوورییدا (خوړیه کان) ده لیئت یاقوت و شیلانن ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمته له نیعمته ته کانی په روهر دگارتان بپروا ناکه؟ ﴿هل جزاء الإحسان إلا الإحسان﴾ مه گهر پاداشتی چاکه تهنها چاکه نیه؟ واته: نه وانه له دونیادا کاری چاکیان نه نجامدا، وائیستاش چاکیان له گهل نه کری ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمته له نیعمته ته کانی په روهر دگارتان باوه پناکهن؟ ﴿ومن دونهما جنتان﴾ بیجگه له دوو بهه شته باسکران، دوو بهه شتی تریشیان بو هیه ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جابه کام نیعمته له نیعمته ته کانی په روهر دگارتان باوه پناکهن؟ ﴿مدهامتان﴾ رهنگ قهرسیلین له سهوژی و تیراویدا ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمته له نیعمته ته کانی په روهر دگارتان باوه پناکهن؟! ﴿فیهما عینان نضاختان﴾ دووکانیاوی هه لقولاوی فیجقه کهریان تیدایه ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمته له نیعمته ته کانی په روهر دگارتان باوه پناکهن؟ ﴿فیهما فاکه ونخل و رمان﴾ جوړاوجوړ درهختی میوه و دارخورماو هه ناریان تیدایه ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام به خششی په روهر دگارتان باوه پناکهن؟ ﴿فیهن خیرات حسان﴾ ژنانی رهوشت شیرین و روخسار جوانیان تیدایه ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جابه کام نیعمته له نیعمته ته کانی په روهر دگارتان باوه پناکهن ﴿حور مقصورات فی الخیام﴾ ژنانی سپیی چاو رهشن، له ناو خبوت و چادره کاند دهرناچن. (دور: جمع حوراء، وهي الشديدة البياض العين الشديدة سوادها قال عمر الخیمة درة مجوفة). ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمته له نیعمته ته کانی په روهر دگارتان باوه پناکهن؟ ﴿لم یطمئنن انس قبلهم ولا جان﴾ بهر له بهه شتی کهان هیچ ناده میی و، هیچ جنییه که دهستی بو نه بردوون و کچیئی لا نه بردوون ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جابه کام نیعمته له نیعمته ته کانی په روهر دگارتان حاشا دهکن؟ ﴿متکئین علی رفرف خضر و عبقری حسان﴾ له سهر پشتیی سهوزو قالی نایاب - کهوینه یان له دونیادا نیه - شانیان داداوه. عه ره به کان هه رشتیکی سهیرو جوانان دیتبا نه یانوت: ئه لیئت له شیوهی (عبقهر) دروستکراوه ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جابه کام نیعمته له نیعمته ته کانی په روهر دگارتان بپروا ناکه؟ ﴿تبارک اسم ربک ذی الجلال والإکرام﴾ پر بهر که ته ناوی په روهر دگاری خاوهن گه ورهیی وئیحسانت.

له (۱۷) ی شهعبانی (۱۴۱۷) ک بهرامبه به (۱۹۹۶/۱۲/۲۷) دواي نویژی ههینی، کات

ژمیړ (۲/۵۴) دهقیقه. له نووسینی ته فسیری ئه م سوورته بوومه وه له شاروچکه ی مریوانی کوردستانی ئیران.

*** **

۵۶- سووردهی (واقیعه) یه

مه‌ککه بییه و (۹۶) نایه ته

به ناوی خوای به خشندهی میهره‌بان

ئه‌م سوورده ته باسی رۆژه سه‌خته‌که‌ی قیامت ده‌کات، که چ رۆژیکی گران و سه‌خته! ئه‌وجا ئاده‌مزاد ده‌کا به‌سی به‌شه‌وه: (أصحاب الیمن، أصحاب الشمال، ساییقون).. ئینجا پاشه‌رۆژی هه‌ریه‌کیکیان ده‌ست نیشان نه‌کات و.. چه‌ند به‌لگه‌یه‌کیش دینیت له‌سه‌ر ده‌سه‌لات و بوونی خوای گه‌وره، له‌ دروستکردنی ئاده‌مزادو، پواندنی رووه‌ک و، باراندنی باران، پاشان باسیکی قورئانیش نه‌کات.. کۆتاییشی دیت به‌دیاریکردنی چاره‌نووس و جیگا و شوینی

هه‌رسی ده‌سته که: ده‌سته‌ی به‌ختیاران، ده‌سته‌ی به‌دبه‌ختان، ده‌سته‌ی ده‌ست پینش‌خه‌ران له‌ئه‌نجامدانی خیر و خیراتدا، پاداشت و تۆله‌ی هه‌موانیش هه‌له‌ده‌سه‌نگینی.

رۆژی په‌سلان قوناغ به‌ قوناغ دی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱﴾ **إذا وقعت الواقعة** کاتی رووداو هه‌وره‌که (رۆژی قیامت) روویدا، که هه‌رپینش دیت، وه‌ک ئه‌فه‌رموی: (فیومئذ وقعت الواقعة) (۱۵/۶۹). ﴿۲﴾ **ليس لوقعتها كاذبة** بۆ روودانی هه‌چ درۆیه‌که نیه، تا بپروابه‌هاتنی نه‌کری، هه‌رچه‌ند ئه‌مپۆ هه‌ندی که‌س بپروای پی ناکات (وه‌ک ئه‌م نایه‌ته‌ش ئه‌وراستییه ده‌لی: (استجیبوا لربکم من قبل ان یأتی یوم لا مردله من الله..)) (۴۳/۴۲). یاخود ئه‌فه‌رموی: (سأل سائل بعذاب واقع، للکافرین لیس له دافع) (۲-۱/۷۰). ﴿۳﴾ **خافضة رافعة** نزمکه‌ره‌وه‌ی به‌دبه‌ختانه، به‌رزکه‌ره‌وه‌ی به‌ختیارانه، واته: خه‌لکی ده‌بیته دوو ده‌سته‌وه، هه‌ندیکی ریسواو خه‌جالت، ئه‌وی تریشی پایه‌بلندو سه‌ره‌رز ﴿۴﴾ **إذا رجت الأرض رجا** وه‌ختی زه‌وی

سُورَةُ الْوَاقِعَةِ

فِيهَا فَكْهٌ وَنَحْلٌ وَرَمَانٌ ﴿١٨﴾ فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رِيَكًا تُكْذِبَانِ ﴿٢٦﴾ فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حَسَنٌ ﴿٧٠﴾ فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رِيَكًا تُكْذِبَانِ ﴿٧١﴾ حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ ﴿٧٢﴾ فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رِيَكًا تُكْذِبَانِ ﴿٧٣﴾ لَمْ يَطْمِئْنُوا أَنَّهُمْ لَآجِدٌ ﴿٧٤﴾ فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رِيَكًا تُكْذِبَانِ ﴿٧٥﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَى رَفْرَفٍ خُضِرَ وَعَبَقَرِي حَسَنٌ ﴿٧٦﴾ فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رِيَكًا تُكْذِبَانِ ﴿٧٧﴾ نَبْرَكَ أَسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

سُورَةُ الْوَاقِعَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١﴾ لَيْسَ لَوْعِهَا كَاذِبَةٌ ﴿٢﴾ خَافِضَةٌ رَافِعَةٌ ﴿٣﴾ إِذَا رَجَّتِ الْأَرْضُ رَجًا ﴿٤﴾ وَسُتِ الْجِبَالُ سُتًا ﴿٥﴾ فَكَانَتْ هَبَاءً مُنْبَثًا ﴿٦﴾ وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ﴿٧﴾ فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿٨﴾ وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿٩﴾ وَالسَّيْفُونَ السَّيْفُونَ ﴿١٠﴾ أُولَٰئِكَ الْمَقَرَّبُونَ ﴿١١﴾ فِي جَنَّاتٍ النَّازِعَاتِ ﴿١٢﴾ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾ وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿١٤﴾ عَلَى سُرُرٍ مَوْضُونَةٍ ﴿١٥﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَيْهَا مُتَقَدِّمِينَ ﴿١٦﴾

تَلَوْنَهُمْ ۝ ٥٢٤

به‌له‌رزه خرا به‌له‌رزه خرا نیکی‌تون، وه‌ک ده‌فه‌رموی: (إذا زلزلت الأرض زلزالها) (۱/۹۹). یان (إن زلزلة الساعة شيء عظیم) (۱/۲۲). بۆپشتیوانی تونیدی و سه‌خه‌تی ئه‌و رووداو. ﴿۵﴾ **وبست الجبال بسا** و کیوه‌کانیش هه‌پروون هه‌پروون کران، وه‌ک سوورمه‌ دارپێزان ﴿۶﴾ **فكانت هباء منبث** ئینجا بوونه تۆزێکی بلاوه‌ بوو. رۆژی به‌ری مه‌ردم ده‌بیته‌ سی ده‌سته:

﴿۷﴾ **وكنتم أزواجا ثلاثة** وئه‌وکاته (قیامت هات) ئیوه‌ بوونه سی ده‌سته‌وه، ئیتر ته‌واوی راستیه‌کان ده‌ره‌که‌ون و هه‌موو که‌سیک پاداشت و تۆله‌ی خۆی و هه‌ره‌گرێته‌وه: ﴿۸﴾ **فأصحاب الميمنة ما أصحاب الميمنة** ئینجا هاوه‌لانی لای راست، چین هاوه‌لانی لای راست، واته: تۆ چووزانیت له‌ چ حالێکی خۆشدان؟ ﴿۹﴾ **وأصحاب المشئمة ما أصحاب المشئمة** وه‌هاوه‌لانی لای چه‌پ، چین هاوه‌لانی لای چه‌پ، واته: تۆ چووزانیت چه‌نده به‌د به‌خت؟ ﴿۱۰﴾ **والسابقون**

السابقون ﴿پیشکوه و تیره‌کان، نه‌وانه‌ی پیشکوه‌تن به‌خیرات له‌دنیا‌دا، همیشه پیشه‌نگبویون بویه‌ده‌سته‌ینانی رهم‌نامه‌ندی خوا، واته: له هه‌موو‌کاریکی چاکدا سهر‌قافله‌ بوون: بوجیه‌اد، بؤهاو‌کاری هه‌ژاران... هتد. نایه‌تی (ثم اورثنا الكتاب الذين اصطفينا من عبادنا فمنهم ظالم لنفسه ومنهم مقتصد ومنهم سابق بالخيرات باذن الله) (۳۲/۳۵). بۆ جه‌خت له سهر ئه‌ومانایه‌یه. هه‌روه‌ها نایه‌تی (وسارعوا إلى مغفرة من ربكم وجنة عرضها السموات والأرض) (۲۱/۵۷). یان (سابقوا إلى مغفرة من ربكم وجنة عرضها كعرض السماء والأرض). ﴿**اولئك المقربون**﴾ نا ئه‌وانه نزی‌ک‌خراوه‌کانن ﴿**فی جنات النعیم**﴾ له‌ناو‌با‌خاتی خو‌ش‌گوزه‌رانیدان، هه‌رچی مه‌یل بکه‌ن ئاماده ده‌کری بۆیان ﴿**ثلة من الاولین**﴾ ئه‌و نزی‌کانه کو‌مه‌لیکی زۆرن له‌ئومه‌تانی پی‌شوو و زوو‌چوون به‌ده‌م بانگه‌وازی خواوه ﴿**وقلیل من الآخرين**﴾ و‌که‌می‌کیش له‌پاشینانن،

واته: نه‌وانه له‌م ئومه‌تی پی‌غه‌م‌به‌ره‌ن ﷺ، ئه‌م فه‌رمووده‌یشه هه‌ر‌پشت‌گی‌ری ئه‌و مانایه ده‌کا: ((خیر القرون قرنی ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم...)) بو‌خاری: ۳۶۵۱. واته: با‌شت‌ری‌نی خه‌ل‌کانی سه‌ده‌ده‌کان، سه‌رده‌م و‌خه‌ل‌کانی سه‌ده‌ده‌کی منه، پاشان ئه‌وانه‌ن و‌ابه‌دوای ئه‌واندا دی‌ن، دی‌سانه‌وه ئه‌وانه‌ش که‌له‌دوای ئه‌وانی‌شه‌وه دی‌ن. که‌وا‌بوو ده‌سته‌ی یه‌که‌می هه‌موو ئومه‌ت و‌گه‌لیک - له شه‌ریعه‌تی ئی‌سلامدا- له‌وی پاش خو‌ی چاک‌ترو با‌شت‌ره. ((نحن الآخرون السابقون يوم القيامة)) -واته: ئی‌مه پاشینانی پی‌شه‌نگانین له‌روژی قیامه‌تدا- فه‌رموده‌ی خو‌یه‌تی، (ئی‌بنی جه‌ری‌ر) هی‌ناو‌یه‌تی "فتح الباری: ۵۲۶/۱۱. ﴿**على سرر موضونة**﴾ له‌سه‌ر که‌نه‌فه‌وته‌ختی چنراو به‌زیر دانیشتوون ﴿**متکئین علیها متقابلین**﴾ به‌سه‌ریانه‌وه رو‌به‌رووی یه‌ک شانیان داداوه، که ئه‌مه‌ش جوا‌ت‌ترین شی‌وه‌ی دایشتنه ﴿**یطوف علیهم ولدان مخلدون**﴾ کو‌مه‌له‌ منالیکی ئی‌سک سووک و هه‌میشه لاو خزمه‌تیان ده‌که‌ن و ده‌گه‌رین به‌سه‌ریاندا ﴿**یاکواب وباریق وکاس من معین**﴾ به‌گۆزه‌و سو‌را‌حیی و‌پیکی پر له‌شه‌رابی چۆمه ره‌وانه‌کانی به‌هه‌شته‌وه ﴿**لا یصدعون عنها**﴾ سه‌ریان پیی ئیش نا‌کا ﴿**ولا ینزفون**﴾ و‌هۆش‌یشیان نابری به‌وه‌ی سه‌رخۆش‌بین، واته: وه‌ک شه‌رابی ئه‌م دونیا‌یه توشی قسه‌ی په‌ته‌ر‌بیان نا‌که‌ن ﴿**وفاکهة مما یتخیرون**﴾ و‌ده‌گه‌رین به‌جۆره‌ها‌میوه، له‌هه‌ر جۆری هه‌لیئه‌بژێرن ﴿**ولحم طیر مما یشتهون**﴾ و‌ده‌ده‌رین به‌گو‌شتی په‌له‌وه‌ره‌وه، له هه‌ر جۆریکی جه‌زی لی بکه‌ن ﴿**وحو‌ر عین**﴾ و‌ژنانی چا‌وبه‌له‌ک و چا‌وگه‌وره‌و سپی پی‌ست و ده‌م و‌چا‌وده‌رخ‌شانیان بۆه‌یه ﴿**کامثال اللؤلؤ المکنون**﴾ له‌پاک و‌خا‌و‌ینی و جوا‌نی و ساف و‌بی گه‌ردیی و ده‌ست لی‌نه‌که‌وتو‌ییدا، ده‌لی‌یت مرو‌اریی نی‌وسه‌ده‌فن ﴿**جزاء بما کانوا یعملون**﴾ ئه‌و نیعه‌تانه له‌پادا‌شی کارو‌کرده‌وه‌ی چا‌کیاندا‌یه ﴿**لا یسمعون فیها لغوا ولا تأثیما**﴾ له‌ویدا هیچ جۆره قسه‌یه‌کی هیچ و‌پو‌وچ و‌نا‌به‌جی، و‌هه‌یچ شتی‌ک که‌مایه‌ی تووش‌بوونی گونا‌ح بی‌ت نا‌بیسن

سُورَةُ الْاٰخِرَةِ

سُورَةُ الْاٰخِرَةِ

يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخْلَدُونَ ﴿١٧﴾ اَيَّا كُؤَابٍ وَّابَارِيقٍ وَّكَاسٍ مِّنْ مَّعِينٍ ﴿١٨﴾ لَا يَصْدَعُونَ عَنْهَا وَلَا يَنْزِفُونَ ﴿١٩﴾ وَفَاكِهَةٍ مِّمَّا يَتَخَيَّرُونَ ﴿٢٠﴾ وَلَحْمِ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾ وَحُورٌ عِينٌ ﴿٢٢﴾ كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ ﴿٢٣﴾ جَزَاءُ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا ﴿٢٥﴾ اَلَا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾ وَاَصْحَابُ الْاَلِيمِينَ مَا اَصْحَابُ الْاَلِيمِينَ ﴿٢٧﴾ فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ ﴿٢٨﴾ وَطَلْحٍ مَّنضُودٍ ﴿٢٩﴾ وَظِلٍّ مَّمْدُودٍ ﴿٣٠﴾ وَمَاءٍ مَّسْكُوبٍ ﴿٣١﴾ وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ ﴿٣٢﴾ لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾ وَفُشٍّ مَّرْقُوعَةٍ ﴿٣٤﴾ اِنَّا اَنْشَأْنَاهُنْ اِنْشَاءً ﴿٣٥﴾ فَعَمَلْنَاهُنَّ اَنْكَارًا ﴿٣٦﴾ عُرًا اَتْرَابًا ﴿٣٧﴾ لَا صَحْبَ الْاَلِيمِينَ ﴿٣٨﴾ ثَلَاثَةٌ مِّنْ اَلْاَوَّلِينَ ﴿٣٩﴾ وَثَلَاثَةٌ مِّنْ الْاٰخِرِينَ ﴿٤٠﴾ وَاَصْحَابُ الشِّمَالِ مَا اَصْحَابُ الشِّمَالِ ﴿٤١﴾ فِي سُبُورٍ وَحِمِيرٍ ﴿٤٢﴾ وَظِلٍّ مِّنْ يَحْمُورٍ ﴿٤٣﴾ لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٤﴾ اِنَّهُمْ كَانُوا اَقْبَلُ ذٰلِكَ مُتَرَفِّعِينَ ﴿٤٥﴾ وَكَانُوا يَصْرَوْنَ عَلَى الْخَنِثِ الْعَظِيمِ ﴿٤٦﴾ وَكَانُوا يَقُولُوكَ اَيُّدَا اَمْتَنَا وَكُنَّا اَشْرَابًا وَعَظْمًا اَوْ نَالِ الْمَبْعُوثُونَ ﴿٤٧﴾ اَوْءَا بَا وَاَنَا الْاَوَّلُونَ ﴿٤٨﴾ قُلْ اِنَّ اَلْاَوَّلِينَ وَاَلْاٰخِرِينَ ﴿٤٩﴾ لَمَجْمُوعُونَ اِلٰى مِيقَاتٍ يَوْمَ مَعْلُومٍ ﴿٥٠﴾

﴿ **الا قیلا سلاما سلاما** ﴾ جگه له سه لام کردن له یه کترو، سه لام وه لامدا نه وه نه بیئت شتیکی تر نیه، فریشته سه لامیان لی نه کات، خو یان له خو یان سه لام نه کهن، له لایه ن خواوه سه لامیان پی نه گات.
به کورتیی: کهش وه وه یه کی پر له سه لامه.

دهسته ی راستان و جهراکه یان:

﴿ **أصحاب الیمین ما أصحاب الیمین** ﴾ یارانای لای راست، چین یارانای لای راست، واته، چهنده به خته و هرو له کامه رانیان وهك دهرمووی: ﴿ **فی سدر مخضود** ﴾ له ژیر سیبهری داری مؤردی بی دپردکان "که له جیگهی هردرکیکا به ریکه. پیشهوا (به یه قی و حاکم) ده گپ نه وه که: عهره بیکی ده شته کی وتی: ئهی په یامبهر ﷺ! خوی گه وه باسی دره ختی دپردکی له به به شتدا ئه کا! پیغه مبه ریش فهرمووی ئایا نه زانی نه ودره خته کامه یه؟ وتی: داری (سدر) ه. په یامبهر ﷺ فهرمووی: نه وه نیه خوا دهرمووی: (فی سدر مخضود) واته: دپردکانی بپا وون و، وه له جیگهی هردرکیکا میوه یه کی دانا وه.. ﴿ **۲۹ وطلح منضود** ﴾ و له بن سیبهری داری مؤزی بهر به سه ریبه ککه وتوودان، له بهر زوری مؤزه کی قهدی لاسکه کی دیارنیه ﴿ **۲۰ وظل ممدود** ﴾ و له ژیر سیبهری بهر دوا و دوورو دریزدان که ههرگیز خور نایسرپته وه هه میسه ههر سیبهره، پیغه مبه ر ﷺ دهرمووی: ((إن فی الجنة شجرة يسیر الراكب فی ظلها مائة عام لا تقطعها، إقرأوا إن شئتم: وظل ممدود)). فتح الباری: ۴۹۵/۸. له به به شتدا دره ختی هیه سوار چاک سه دسال به ژیر سیبهره کییدا دپرات هیمان ههر ته واونابیت، حره نه کهن ئایه تی: (وظل ممدود) بخویننه وه. ﴿ **۳۱ وماء مسکوب** ﴾ و له نزیکی تافگه وئاویکدان دهرژیته خوار ﴿ **۳۲ وفاکة كثيرة** ﴾ و له ناو میوه یه کی زوردان ﴿ **۳۳ لا مقطوعة ولا ممنوعة** ﴾ نه دهرپی و، نه قه دهغه ده کریت ﴿ **۳۴ وفرش مرفوعة** ﴾ وه له سه ر رایه خگه لیکی به نرخن ﴿ **۳۵ إنا انشانا هن إنشاء** ﴾ به پاستیی ئیمه ژنانی به هه شتمان دروستکردوون به دروستکردنیکی تازه، شوخ و شهنک و جوان، وهك ژنانی دونیا نین، هندی گورانان به سه ردا بیت ﴿ **۳۶ فجعلنا هن ابکار** ﴾ جا کردوومان به کچ، واته: هه میسه کچن وهك کیژنانی شوونه کردوون ﴿ **۳۷ عربا اترابا** ﴾ میرد خوشه ویستانی هاوسال و هاوته من ﴿ **۳۸ لأصحاب الیمین** ﴾ نه مانه هه موو بو یارانای لای راست و به خته و هرن، نه وای نه کی که نامه ی کرده و یان به دهستی راستیانه وه ندری ﴿ **۳۹ ثلة من الاولین** ﴾ کومه لیکی زورن له پیشینان ﴿ **۴۰ وثلة من الاخرین** ﴾ کومه لیکی زوریش له پاشینان، واته: له ئومه تی پیغه مبه رن ﷺ. (ثین عه باس) ئه لی: پیغه مبه ر ﷺ له باره ی تفسیری (ثلة من الاولین و ثلة من الاخرین) دا فهرمووی: ((هم جمیعا من امتی)) له ریوایه تیکی تردا: ((الثلتان جمیعا من امتی)) ذکره ابن حجر فی (الکافی الشافی) فی تخریج احادیث الکشاف. واته نه وپیشینان وپاشینانه، گشت له ئومه تی من.

یارانای لای چه پ و توله یان:

﴿ **۴۱ وأصحاب الشمال ما أصحاب الشمال** ﴾ و یارانای لای چه پ، چین یارانای لای چه پ؟ مه گهر خوا بزانی حالیان چه ند بهد حاله؟! نه و که سانه ن که نامه ی کاره کانیان به دهستی چه پیا نه وه دهریت ﴿ **۴۲ فی سموم وحمیم** ﴾ له ناو گهرمای ناگریکی دوزخ و ئاویکی کول به کولدان ﴿ **۴۳ وظل من یحموه** ﴾ له ژیر سیبهری چره دووکه لیکی زور پهدشان ﴿ **۴۴ لا بارد ولا کریم** ﴾ نه سیبهریکی فینکه له گهرما کهم بکاته وه، وه نه دیمه نیکی جوانیشی هیه ﴿ **۴۵ إناهم کانوا قبل ذلك مترفین** ﴾ چونکه نه وانه له پیش نه وهدا- واته: له دونیادا- له ناو نیعمه تدا رایان دهبوارد گوئیان به وه نه وهدا که په یامبهره کیان پیی رانه گیاندن، بویه وائیستا دوو چاری نه و سزایه بوون ﴿ **۴۶ وکانوا یصرون علی الحنث** ﴾

العظیم ﴿ و نهوان هه ردهم سوور بوون له تاوانه گه وره که، واته: له سه ر شيرک ﴾ ^{۴۷} **وَكَانُوا يَقُولُونَ إِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا** ﴿ هه ميشه ده يانوت: ئايا کاتى مردين و بوينه گل و ئيسک ﴾ **إِنَّا لَبِمَعْوُثُونَ** ﴿ ئايا به ته نکيد زيندو نه کريينه وه؟! ﴾ ^{۴۸} **(أَوْ آبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ)** ﴿ هه تا باو و با پيرانى پيشينانيشمان؟! ﴾ ^{۴۹} **﴿ قُلْ إِنْ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ﴾** ئه ي موحه ممه د ﷺ بلى: بيگومان پيشينان و پاشينان و هه موو ﴿ **لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ** ﴾ کو نه کريينه وه بوکاتى روژيکى ديار يکراو، نه ويش کاتى روژى قيامته ﴿ **﴿ ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيْهَا الضَّالُّونَ الْمَكْذِبُونَ ﴾** پاشان ئيوه ئه ي لاپرى و گومراو کافرو نکولى که ران! ﴿ **﴿ لَا كُلُونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ رَقْمٍ ﴾** بيگومان له به رو بوومى (زه ققوم) - دره ختيکه له ناوه راستى دۆزه خدا - نه خوځ ﴿ **﴿ فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴾** له بهر زور برسيتى، ورگ و زکتنى ئى پر نه کهن گوى به تام و چيژى زور ناخوشيشى نادهن ﴿ **﴿ فَشَارِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ** ﴿ نه وسا له بهر تينويه تى له تاويکى زور گهرم به کوليشى به سه را ده کهن ﴿ **﴿ فَشَارِبُونَ شَرْبَ الْهَمِيمِ** ﴿ جا ئيوه ش هه رو که و شترى تينو که دردى (هويام) سى گرتبى و هيچ کات تير ناونه بى ده خو نه وه و تير ناو يش نابن ﴿ **﴿ هَذَا نَزَلْنَاهُ يَوْمَ الدِّينِ** ﴿ نه مه يه خو راک و ئاوو ميو اندارى خوانه ناسان له روژى پاداشت.

نه مانه نيشانه ي قيامت و زيندو و بوونه وهن:

﴿ **﴿ نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تَصَدَّقُونَ** ﴾ ئيمه ئيوه مان دروستکرد، ئيتير بوچى باوهر به زيندو و بوونه وه ناکه ن؟! ﴿ **﴿ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَمْنُونَ** ﴾ ئايا نه تانديوه ئه وه ي ئه پيرژنه ناو مندالدى ژنان، پاشان مندالى لى پهيدا نه بى ﴿ **﴿ ءَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ** ﴾ ئايا ئيوه نه وه (مهنى) يه دروست نه کهن، يان ئيمه دروستى ده کهين؟! دياره ئه لىن تو ئه ي په روه ردگار! جاکه و ابو دانيش به زيندو و بوونه وه دا بنين ﴿ **﴿ نَحْنُ قَدَرْنَا بَيْنَكُمْ الْمَوْتَ** ﴾ هه ر ئيمه ش له نيوان ئيوه دا بى جيا وازى له نيوان ده وه مه ندو هه ژارو گه وره و بچو وکدا

﴿ **﴿ ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيْهَا الضَّالُّونَ الْمَكْذِبُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ لَا كُلُونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ رَقْمٍ** ﴾ ﴿ **﴿ فَالْأَوَّلِينَ وَمِنْهَا الْبُطُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ فَشَرِبُوا مِنْهُ مِنْ الْحَمِيمِ** ﴾ ﴿ **﴿ فَشَرِبُوا شَرْبَ الْهَمِيمِ** ﴾ ﴿ **﴿ هَذَا نَزَلْنَاهُ يَوْمَ الدِّينِ** ﴾ ﴿ **﴿ نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تَصَدَّقُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَمْنُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ ءَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ نَحْنُ قَدَرْنَا بَيْنَكُمْ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ** ﴾ ﴿ **﴿ عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ أَمْثَلَكُمْ وَنُنشِئَكُمْ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ ءَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ لَوْ نَشَاءُ لَجْعَلْنَاهُ حُطَبًا فَأَقْلَعْتُمْ تَصَدَّقُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ إِنَّا لَمُعْرِضُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ ءَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنزِلُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ لَوْ نَشَاءُ لَجْعَلْنَاهُ جُحًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ ءَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنشِئُونَ** ﴾ ﴿ **﴿ نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذَكُّرًا وَفِتْنًا لِّلْمُؤْمِنِينَ** ﴾ ﴿ **﴿ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ** ﴾ ﴿ **﴿ فَلَا أَمْسِي** ﴾ ﴿ **﴿ بِمَوْقِعِ الْجُومِ** ﴾ ﴿ **﴿ وَإِنَّهُ لَفَسُّوْهُ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ** ﴾ ﴿ **﴿ إِنَّهُ لَفَرُّوْهُ نَكِمٌ** ﴾

مه رگ و مردنمان داناوه ﴿ **﴿ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ** ﴾ و ئيمه ده سه ته و سان کراو نين ﴿ **﴿ عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ أَمْثَلَكُمْ** ﴾ له سه ره ئه وه که شيوه و بيچمتان بگوځين به شيوه و بيچمى ﴿ **﴿ وَنُنشَأَكُمْ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ** ﴾ وه دروستتان بکهينه وه له شيوه و بيچمى کدا نازانن چيه ﴿ **﴿ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ** ﴾ بيگومان له دروستکردنى يه که مجار ناگادارن، که له چى دروستمان کردون ﴿ **﴿ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ** ﴾ جا بوچى رانامينن بزائن که من توانام هه يه دروستتان بکهينه وه؟.

شين بوونى تو مه و هاتنى ناو له هه وره وه هه ئکردنى ناگر نيشانه ي بوونى خوان:

﴿ **﴿ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ** ﴾ ئايا ديوتانه ئه وه ي تووى ده يکيلن؟! ﴿ **﴿ ءَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ** ﴾ ئايا ئيوه ده پوينن و سه وزى نه کهن؟ يان ئيمه ده پوينين و سه وزى ده کهين؟ دياره ئه لىن خوا سه وزى نه کات، جاکه و ابو دانيش به زيندو و بوونه وه دا بنين ﴿ **﴿ لَوْ نَشَاءُ لَجْعَلْنَاهُ حُطَامًا** ﴾ خو نه گه ر بمانه وى ده يکهينه پووش و په لاش

﴿فَظَلَّمْتُمْ تَفَكُّهُونَ﴾ نهوسا نیتر سهرتان سوپر بمینئ ^{۶۶} ﴿إِنَّا لَمَغْرُمُونَ﴾ و بلین بهراستی چاک زهره رهنه ند بووین ^{۶۷} ﴿بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ﴾ به لکو بیبهش کراو بووین ^{۶۸} ﴿أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ﴾ نهی سهرنجی نهو ناوه تان نه داوه نهیخونهوه ^{۶۹} ﴿أَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمِزْنِ﴾ نایا نیوه داتانه زاندووه لهه وره کان؟ ﴿أَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ﴾ یان نیمه دایده به زنین؟ ^{۷۰} ﴿لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أَجَاجًا﴾ نه گهر بمانه وی نیوه سوود له وناوه وهرنه گرن دهیکهینه ناویکی سوپر و تال ﴿فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ﴾ ده نایا سوپاسگوزاری ناکهن؟! ^{۷۱} ﴿أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ﴾ نایا سهرنجی نهو ناوگره نادهن که نیوه هلهی نه گیرسینن له داریکی تهرو سوودی لیوهر نه گرن؟ ^{۷۲} ﴿أَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا﴾ نایا نیوهر داره که یاتان دروست کردووه. نهوتیش وهک زانیاری نه لیت - ههر له پهگ وپیشهی درهخت وبنکی گژو گیاو... هت، دیته دهر ^{۷۳} ﴿أَمْ نَحْنُ الْمُنْشِئُونَ﴾ یان نیمهین دروستکهری؟

عهره به کان داری (مه رخ) یان به داری (عفار) دا نه هیناو ناگری نه کرده وه، چونکه زانیاری نهو کاته، تا نهو پله گه یشتبوو، به لام نیستاش مه سه لهی ناگر باسیکی زور گرنکه، نایا چوئن و کی له سهره تاوه ماددهی ناگره کهی دروست کردووه. دیاره ههرخوای گه ورو کار جوان ^{۷۳} ﴿نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذَكُّرًا﴾ بیگومان نیمه نهو ناگره مان کردوته هوئی یاداوهری بو ناگره گه وره کهی دوزخ ^{۷۴} ﴿وَمَتَاعًا لِلْمُقْوِينَ﴾ و ههروه ها کردومانه ته مایه کی کهک و سوود لیوهر گرتن بو پیواران و خه لکی بیابان، ههر دوو نیمامی بوخاری و موسلیم نه م فهرموده له پیغه مبهروه ^{۷۵} ﴿ثُمَّ كَفَّرَ اللَّهُ عَنْهُمُ الْفِرْعَوْنَ﴾ نه گیرنه وه: ((ان نارکم هذه التي یوقد بنو آدم جزء من سبعین جزءاً من نار جهنم، فقالوا یا رسول الله: ان کانت لکافیة، قال: فإنها فضلت علیها بتسعة وتسعين جزءاً کلهن مثل حرها)). له م فهرموده یشدا هاتووه: ((المسلمون شركاء فی ثلاثة: النار، والکلا، والماء)). رواه الإمام احمد ۳۶۴/۵ و ابوداود ۲۷۷/۳، وه به م ریوایه تهش هاتووه: ((ثلاث

إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ﴿٧٧﴾ فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ ﴿٧٨﴾ لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾ تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ أَفَبِهَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُذْهَبُونَ ﴿٨١﴾ وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ﴿٨٢﴾ فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ ﴿٨٣﴾ وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ نَنْظُرُونَ ﴿٨٤﴾ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا بُدَّ مِنْكُمْ ﴿٨٥﴾ فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينٍ ﴿٨٦﴾ نَرْجِعْكُمْ أَنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨٧﴾ فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقْرِينَ ﴿٨٨﴾ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتْ نَعِيمٌ ﴿٨٩﴾ وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩٠﴾ فَسَلَمٌ لَكَ مِنَ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩١﴾ وَالْأَمَانُ كَانَ مِنَ الْمَكْدَرِينَ الْأَصْلَينَ ﴿٩٢﴾ فَزُلْ مِنْ حَمِيمٍ ﴿٩٣﴾ وَتَصْلِيَةٌ جَمِيمٍ ﴿٩٤﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ ﴿٩٥﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾

سُورَةُ الْحَجَرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾ اللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾ هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣﴾

۵۲۷

لا یمنعن: الماء، والکلا، والنار)) ابن ماجه: کتاب الرهن ۸۲۸/۲. ناگر، گژو گیا، له وهرو له وهرکه، ناو، موسلمانان - به تیگرا - تیایاندا به شدارن، نابی هیچ که سیکیانی لی بی بهش بکریت کو مه لیک دایان برن بوخویان. ^{۷۶} ﴿فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ﴾ جا له پاش بینینی نه وهه مووشته سهر سوپهینه رانه بهرده وام به له سهر ته سبیح به یادی ناوی خواوهندی مه زنت.

خوا له سهر مه زنیی قورنان سویند ده خوات:

﴿فَلَا أَقْسَمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ﴾ سویند به جی و شوینی نه ستریه کان ^{۷۶} ﴿وَإِنَّ لِقَاسِمٍ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٍ﴾ وه نه وهش نه گهر بزائن سویندیکي گه ورهیه، چونکه ده لاله تی تیدایه له سهر قودرتهی خوا ^{۷۷} ﴿إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ﴾ به راستی نه وهی وه حیت بو کراوه قورنانیکی به فهره ^{۷۸} ﴿فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ﴾ له نامهیه کی پاریزراودایه، واته: (لوح

پارێزر، اودایه، واته: ﴿لوح المحفوظ﴾ ^{۶۹} **لا یمسه إلا المطهرون** ﴿كهس دهستی لیئادات، فریشتهكان نهیئت، ئەم ئایهته وهلامیکه بۆ ئەو بێپەرستانه‌ی پیڤیان وابوو قورئان شه‌یاتین شه‌یهیئنی بۆ پیغه‌مبهر نه‌ك فریشته (سه‌ید قوتب) ئەلێ: ئەم مانایه ئاشکراو پوونتره بۆمانا دانه‌وه‌ی (لایمسه إلا المطهرون) چونکه بیزێی (لا) بۆ (نه‌فی)یه، نه‌ك بۆ (نه‌هی) ئەوه‌تا له‌ روی زه‌ویدا هه‌موو كه‌سیك ده‌ستی تیوه‌ ئەدات: چاك و نێراپ، بروادارو بێ بڕوا، ئەگهر نه‌هی‌بووبا ده‌بوو هیچ كه‌سیكی‌تر نه‌یتوانیبا ده‌ستی تیوه‌بدات، ئایه‌تی (تَنْزِيلَ مِنَ رَبِّ الْعَالَمِينَ)یش پشتگیری ئەو مه‌به‌سته ئەكات. ^{۷۰} **تَنْزِيلَ مِنَ رَبِّ الْعَالَمِينَ** ﴿له‌لایه‌ن پاره‌وه‌ردگاری جیهانه‌كانه‌وه‌ دابه‌زێنراوه‌ته‌ خواره‌وه‌. ده‌سته‌یه‌ك له‌ زانایان وه‌ك (عه‌لی كورێ ئه‌بو تالیب و ئیبنی مه‌سه‌عود و سه‌عدو، كۆمه‌لیكیش له‌ پی‌شه‌واكان (مالیک و شافیعی) پیڤیان وایه‌ بێ‌ده‌ست نوێژ نابێ ده‌ست به‌ قورئانه‌وه‌ بدریئ، ده‌سته‌یه‌کی تریش وه‌ك (ئیین عه‌بباس و شه‌عبی و ئەبو‌وحه‌نیفه‌) وه‌ه‌ندیكی‌تر له‌ زانایان ده‌لێن: ده‌ستدان به‌ قورئانه‌وه‌ بێ‌ده‌ست‌نوێژ ره‌وایه‌. (ئیین كه‌سیر)یش بۆ به‌لگه‌ی ئەوه‌ كه‌ په‌وا نیه‌ بێ‌ده‌ست نوێژ ده‌ست بدریئ به‌ قورئانه‌وه‌ دووه‌رمووده‌ی هی‌ناوه‌، به‌لام دواتر ئەلێ: ﴿وفی اسناد كل منهما نظر، والله اعلم﴾ واته: له‌ سه‌نه‌دی هه‌ردوو فره‌موده‌كاندا تی‌بینی هه‌یه‌!! ^{۷۱} **اقبهذا الحديث انتم مدهنون** ﴿ئایا ئیوه‌ هه‌ر به‌م قورئانه‌ باوه‌ر ناكه‌ن؟! ^{۷۲} **وتجعلون رزقكم انكم تكذبون** ﴿وه‌ ئیوه‌ شوكرانه‌ی رۆزیه‌كه‌تان ده‌گی‌رن به‌كوفرانی نیعمه‌ت و ئەلێن به‌هۆی فلا‌نه‌ ده‌ستێره‌وه‌ باران ده‌باری!

گیان گه‌یه‌یه‌ قورقوراگه‌و، بێ‌ده‌سه‌لاتی ئیوه‌ به‌لگه‌ی حساب کیشانتانه‌:

^{۷۳} **قلولا إذا بلغت الحلقوم** ﴿جا بۆ چ کاتی گيانی یه‌کیكتان گه‌یشته‌ گه‌روو ^{۷۴} **وانتم حينئذ تنظرون** ﴿و ئیوه‌یش له‌و کاته‌دا سه‌یری ئەكه‌ن چۆن گيانی ده‌رئه‌چی؟! ^{۷۵} **ونحن اقرب إليه منكم** ﴿و ئی‌مه‌ نزیکترین لی‌یه‌وه‌ له‌ ئیوه‌، وه‌زاناترین به‌حالی له‌ ئیوه‌ ^{۷۶} **ولكن لاتبصرون** ﴿به‌لام ئیوه‌ فریشته‌كان نابینن چۆن ئاماده‌ بوون بۆ گیان کیشانیان، جا ئەگه‌ر ئیوه‌ن دروستكه‌ر- وه‌ك خۆتان نكوولێ هه‌ق ئەكه‌ن- بۆچی گيانی ئەو‌مردوه‌ ناگی‌رنه‌وه‌؟! ^{۷۷} **قلولا إن كنتم غير مدینین** ﴿ده‌با ئەگه‌ر پاداشتی كرده‌وه‌كانتان نادریته‌وه‌ وه‌ك ئیوه‌ پی‌تان وایه‌! ^{۷۸} **ترجعونها إن كنتم صادقین** ﴿گیانه‌كه‌ی بۆ‌ده‌گی‌رنه‌وه‌ ئەگه‌ر راست ئەكه‌ن زیندوو‌بوونه‌وه‌ نیه‌ و مو‌حاسه‌به‌ ناكری‌ن، دیاره‌ كه‌هه‌رگیز ئەوه‌سه‌له‌اته‌تان نیه‌، جاچاك بزانه‌ن كه‌ ئەبێ هه‌ر خوا ئەوه‌ بكات و بپوا‌یشی پی‌ بی‌نن.

له‌سه‌ره‌ مه‌رگدا خه‌لكی ده‌بنه‌ سی‌ تاقم:

^{۷۹} **فاما إن كان من المقربين** ﴿ئینجا ئەگه‌ر مردوه‌كه‌ له‌ نزیک‌خراوه‌كان بی‌ت ^{۸۰} **فروح وريحان و جنة نعيم** ﴿ئوه‌ ئیسرا‌حه‌ت و پزق و پۆزیه‌کی چاك و به‌هه‌شتی به‌ری‌نی بۆ‌هه‌یه‌ ^{۸۱} **واما إن كان من اصحاب اليمين** ﴿خۆ‌ئه‌گه‌ر له‌یارانی لای راست بی‌ت ^{۸۲} **فسلام لك من اصحاب اليمين** ﴿فریشته‌كان پیڤیان ئەلێن: له‌لایه‌ن یارانی لای راسته‌وه‌ سه‌لا‌وت لی‌بێ ^{۸۳} **واما إن كان من المكذبین الضالین** ﴿به‌لام ئەگه‌ر له‌ده‌سته‌ی بێ باوه‌ران و گوم‌پریان بێ ^{۸۴} **فنزّل من حمیم** ﴿ئوه‌میوانداری‌له‌ئاوی‌کی كو‌لبه‌كول ^{۸۵} **و تصلية حمیم** ﴿و خرا‌نه‌ نیو ئاگری بۆ هه‌یه‌ ^{۸۶} **إن هذا لهو حق اليقين** ﴿بی‌گومان ئەمه‌ی بۆت باس‌كرا له‌م سووره‌ته‌دا ئە‌ی مو‌حه‌مه‌د! ﷺ سه‌باره‌ت به‌ هه‌رسێ ده‌سته‌كه‌، هه‌والێکی راستی بی‌گومانه‌ ^{۸۷} **فسبح**

باسم ربك العظيم ﴿ جا كه وايه ته سبيح بكه به يادی ناوی خواي مه زنت. به لئی کاتئی كه نه م نايه ته هات په يامبر ﷺ به هاوه لانی فهرموو: له رکووئی نويزه کاندای نه م زیکره بلین، کاتیکیش که نايه تی (سبح اسم ربك الأعلى) هات فهرمووی: نه م یش له سوژده دای بلین.

له ۲۰ی شهعبانی (۱۴۱۷) ک بهرامبر به (۱۹۹۶/۱۲/۳۰) پاش نویژی به یانی، له ته فسیری نه م سووره ته بوومه وه له شاری (میریوان). زور سوپاسی خواي خاوه ن توانام نه که م.

*** **

۵۷- سوورتهی (حه ديد به

مه ددنییه و (۲۹) نايه ته

به ناوی خواي به خشنده میهره بان

نه م سووره ته بایه خ و گرنگی ددهات به یاسای په روه رده وپیگه یاندن و تیگه یاندن، هاوړی له گهل بنیاتنای کومهل و کومه لگه یه کی نیسلامی بیروباوه پ پاک وصاف و خاوه ن رهوشتی به رزو بلند. نه م سووره ته باسی سی شتی بنه رته یی و سه ره کیی دهکات:

یه که م: بوونه وهر هه موو دروستکراوی خوایه و هه میسه له ژیر دهسه لاتی نه ودايه. دوهم: هه رچی شتی بایه خدار هه یه، به روح و گیانیسه وه ده بی هه موو بکریته فیداو قوربانی ئایینی پیروزی خوا له پیی ناوی به رزکردنه وی مناره ی نیسلامدا.

سی یه م: شوبه اندنی دنیا به یاری و گه مه ی مندالان و گالته وگه په وه بوئه وه که هه رگیز مروقی پی نه خله تی. نه م سووره ته پیی نه لاین سووره تی (حید= ناسن!) چونکه باسی دروستکردن و ناردنی

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا هُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤﴾ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٥﴾ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ هُوَ عَلِيمٌ بِّذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٦﴾ ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلِفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾ وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَى عَبْدِهِ ءَايَاتٍ يَتْلُوهُنَّ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٩﴾ وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَتْلَ أُولَٰئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدِ وَقَتْلَ أُولَٰئِكَ وَكَأَنَّ اللَّهَ الْحَسْبَىٰ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾ مَنْ ذَا الَّذِي يقرضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

ناسن دهکات، ناسن مایه ی هیزه بؤاده مزاد، چ له کاتئی جهنگدا، چ له کاتئی ناسوده یی و ناشتییدا، چونکه به ناسن زورشست دروست نه کری.. له گهل ناماره کردن به وه که ئایینی پیروزی نیسلام، به لکو هه موو حکومت و دهوله تیک پیویستی به هیژوده سه لات هه یه بوجه سپاندنی عه دالهت و دادگه ری و دانه واندنی مای ملهوران بوعه دالهت حوکمی خوا، له فه زیلهت و گه وره یی نه م سووره ته یه که (عیرباض/ خوا لیی رازی بی) ده لی: پیغه مهر ﷺ هه میسه -پیش خو- سووره ته (سبح) دهکانی ده خوینده وه نه یه فهرموو: ((إن فیهن آیه افضل من الف آیه)) اخرجه احمد: ۱۲۸/۴. وابداوود و الترمذی و النسائی. به راستی نه م سووره تانه نايه تیکیان تیدایه له هزار نايه تی دی گه وره تره، نه و نايه ته ش: (هو الاول والاخر والظاهر والباطن وهو بكل شئ علیم) هه روه ها پیشه وا (نه حمده) یش نه م فهرمووده یی دینی: ((اللهم رب السموات

السبع، ورب العرش العظيم، ربنا رب كل شئ منزل التوراة والإنجيل والفرقان فالق الحب والنوى، لا إله إلا أنت، أعوذ بك من شر كل شئ أنت آخذ بناصيته)).

﴿ **بسم الله الرحمن الرحيم** * **سبح لله ما في السموات والأرض** ﴾. **توهی** له **ناسمانه** کان و **زهویدایه** ته **سبیحات** بؤ **خوا دهکا**، **ددا** به **دهسهلاتی** **خواو** **بالآدهستی** **توهدا** **دهنن**، به **لام** **ئیمه** **دهرکی** **ناکهین** و **تیناگهین** ﴿ **وهو العزيز الحكيم** ﴾ **ههرنهویشه** **دهستهلاتداری** **کارجوان** و **کارزان** ﴿ **له ملك السموات والأرض** ﴾ **دهسهلات** و **پاشایهتی** **ناسمانه** کان و **زهوی** **بؤنهوه**، **توه** **بی** **سنور** **شالوگوریان** **تیادهکات** ﴿ **یحیی ویمیت** ﴾ **دهژیینی** و **دهمرینی** **ههرکات** **بیهوی** ﴿ **وهو على كل شئ قدير** ﴾ **توهی** **دهسهلاتی** به **سهر** **ههموو** **شتیکدا** **هیه**، به **رامبر** به **هیچ** **شتیک** **دهسهوسان** **ناوهستی** ﴿ **هو الاول والاخر** ﴾ **ههرنهویشه** **یهکه** **م** **کههیچ** **شتیک** **له** **پییشیهوه** **نیه**، **دواهمینیش** **ههرئوه** **کههیچ** **لهدوایهوه** **نیه** ﴿ **الظاهر والباطن** ﴾ و **بوونی** **ناشکرا** **به** **بهلگهکانی** **ههرئوه**، **واته** **له** **ژور** **ئهوهوه** **ناشکراتر** **نیه**، **وپه** **نهان** **به** **ههقیقهت** و **کونهی** **لهدروستکاراوه** **کانی** **ئهوه** **کهلهو** **په** **نهانتر** **نیه**، **له** **فهرمودیه** **کیشدا** **هاتووه** ((**انت الاول فلیس قبلک شئ وانت الآخر فلیس بعدک شئ وانت الظاهر فلیس فوقک شئ، وانت الباطن فلیس دونک شئ، اقض عنا الدين، واغننا من الفقر**)) **اخرجه** **احمد** و **مسلم** ۲۰۸۴/۴ ﴿ **وهو بكل شئ علی** ﴾ **ههرئویش** **زانایه** **بهههمووشتیک** **له** **زههیهکهوه** **تاوردتر** **ناگاداریهتی**.

زانست و توانایی خوا گشتگیره:

﴿ **هو الذي خلق السموات والأرض في ستة ايام** ﴾ **ههرئوهخوایه** **ناسمانه** کان و **زهوی** **لهماوهی** **شەش** **پوژدا** **دروستکرد** ﴿ **ثم استوى على العرش** ﴾ **پاشان** **چووه** **سهرعرشی** **خوی**، به **چوونیک** **شایستهی** **زاتی** **خویییت**: **(استواء یلیق بجلاله من غير تمثيل ولا تكيف)**. **خواش** **له** **قورئاندا** (۷) **جار** **باسی** **(نیستوا)** **ی** **خوی** **بؤ** **چوونه** **سهر** **(عرش)** **کردووه**، **سوورتهی**: **(یونس: ۳)**، **(ئعرف: ۵۴)**، **(رهعد: ۲)**، **(طه: ۵)**، **(قورقان: ۵۹)**، **(سوجده: ۴)**، **(حه دید: ۴)**، **جگه** **لهوهش** **که** **لهسوورتهی** **(بهقره)** **دا** **(ثم استوى إلى السماء..)** **هاتووه..** **له** **بوخاریی** و **موسلیمیشدا** **چه** **ندین** **فهرموده** **هاتووه** **سهبارت** **بهمانای** **بیژهی** **(عرش)**، **لهوانه**:

۱- ((**لما خلق الله الخلق كتب فی کتابه - وهو يكتب على نفسه - وهو وضع عنده على العرش: أن رحمتی تغلب غضبی**)).

۲- ((**عرشه على الماء بيده الأخرى الميزان يخفض و يرفع**)).

۳- ((**كان الله ولم يكن شئ غيره، وكان عرشه على الماء**)) **زمانناسه** **کانیش** **دهلین**: **ههرکات** **بیژهی** **(علی)** **به** **دوای** **وشهی** **(استوا)** **دا** **هات**، **ئهوه** **تهنها** **مانای** **بهرزیی** و **بلندی** **(العلو والارتفاع)** **ئهههخشیت** **بهلی..** **دهبی**.

موسلمان **ههرههجووره** **کهخوا** **خوی** **باسیکردووه** **بروای** **بهسیفهتهکانی** **ههبی**، **ئیتر** **بی** **هیچ** **شوبهاندن** و **گوپین** و **دهستکارییو** **له** **کارخستنیان**، **ههربویه** **پییشهوا** **(مالیک)** - **خوا** **لیی** **رازی** **بیئت** - **کاتی** **لیی** **دهپرسن** **بؤمانای** **(استوی)**، **دهلیت**: **(الاستواء معلوم والكيف مجهول، والإيمان به واجب، والسؤال عنه بدعة. پییشهوا (ئههمه)یش - خوا لیی رازی بیئت - دهلیت: (لا يوصف الله إلا بما وصف به نفسه أو وصفه به رسوله ﷺ، لا يتجاوز القرآن والحديث، وهذا هو مذهب السلف).** **جا** **کهوابوو** **ههرگیز** **ناگونجی**

وناره‌وایه که مانای سیفته جوانه‌کانی خوا ته‌فسیر بکری‌نه‌وه، له‌سه‌ر ئه‌وبناغیه نه‌بیّت، که خوا خوئی، یان په‌یام‌به‌ره‌که‌ی ﷺ راقه‌یان کردبیّت. (سه‌له‌ف) یش هه‌رئاوایان لی‌کردووه، بۆیه ئیمه‌یش ده‌لین: (نؤمن باستواء یلیق بجلاله وعظمته من غیر ان نمثل استواء کاستواء أحد من خلقه). جا بۆ زیاده ئاگاداریی له (ئه‌سما) و (صفات) سه‌یریکی کتیبی (لا‌له‌کایی) به‌رگی ۴۲۹/۲. چاپی (۱۹۹۷) بکری، له‌گه‌ل ته‌فسیری سووره‌تی (ئه‌عرف). ﴿يعلم ما يلج فی الأرض﴾ ئه‌زانی چی‌ده‌چیت به‌ناوزه‌وییدا له‌باران و جانه‌وه‌رو. هتد ﴿وما یخرج منها﴾ چیشی لی‌ده‌ر ئه‌چی، له‌رووه‌ک و گژوگیاومیوه. هتد، وه‌ک ئه‌فه‌رمووی: ((وما تسقط من ورقه إلا یعلمها ولا حبة فی ظلمات الأرض ولا رطب ولا یابس إلا فی کتاب مبین)) (۵۹/۶). ﴿وما ینزل من السماء وما یعرج فیها﴾ چی له‌ئاسمان دی‌ته‌خواری، چیش پییدا سه‌رئه‌که‌وی، وه‌ک فریشته‌و کاروکرده‌وه‌کان ﴿وهو معکم اینما کنتم﴾ وه‌له‌هر جی‌گایه‌کیشدا بن ئه‌و (خوا)یه‌تان له‌گه‌له. له‌قورئان و فه‌رموده‌دا گه‌لی جارباسی "معیت"ی خوای گه‌وره‌هاتووه، به‌تایبه‌ت ئیمامی (بوخاریی و ئیمامی موسلیم) زۆریکیان له‌و باب‌ه‌تانه‌هیناوه به‌پی‌ویستی نازانم ئه‌گینا هه‌ندیکیانم ده‌نوو‌سی. سه‌له‌ف - خوا لی‌یان رازی بی‌ت - ده‌لین: خوا تی‌یگه‌یان‌دووین که‌ئه‌وخوئی له‌سه‌ر عه‌رش خۆیه‌تی و ئاگایشی له‌هه‌مووشتی‌که‌و، ئیمه له‌هر جی‌گایه‌کدا بین ئه‌ومان له‌گه‌ل‌دایه، واته: زانیاریی و ئاگاداریی ته‌واوی به‌هه‌موان هه‌یه. به‌ئێ (سه‌له‌ف) به‌و جو‌ریه‌ ته‌فسیری مانای (معیت) ده‌که‌نه‌وه، بۆ‌ئه‌وه‌ی که‌ تی‌که‌لی دروستکراوه‌کانی ببی و بچی‌ته ناویانه‌وه!! بی‌گومان بیرکرده‌وه له‌مانای (معیت) به‌و شی‌وه‌یه که‌گوا یا تی‌که‌ل به‌دروستکراوه‌کانی خوئی ببی، له‌خواوه زۆر زۆر دووره، بۆیه ئیمه‌یش خوئی چی پی مه‌به‌سته ب‌روامان پی‌یه‌تی. ﴿والله بما تعملون بصیر﴾ وه‌خوا به‌هه‌موو کاره‌کانتان بینایه، هه‌ر شتی‌ک ئی‌وه ئه‌نجامی بدن ئه‌و ئه‌یبینی ﴿له‌ ملک السموات والأرض﴾ هه‌رچی له‌ئاسمانه‌کان و زه‌ویدایه هه‌رمولکی ئه‌وه، وه‌ک ده‌فه‌رمووی: (وهو الله لا اله الا هو له الحمد فی الأولى والاخرة) (۷۰/۲۸). وه‌هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمووی: (الحمد لله الذی له مافی السموات وما فی الأرض وله الحمد فی الآخرة وهو الحکیم الخبیر) (۱/۳۴). ﴿والی الله ترجع الامور﴾ وه‌ئه‌نجامی هه‌موو کارووباری‌ک، هه‌ر بۆ‌لای خودا ده‌گه‌ری‌ته‌وه ﴿یولج اللیل فی النهار ویولج النهار فی اللیل﴾ شه‌و ده‌کات به‌ناو روژداو روژده‌کا به‌ناو شه‌ودا، واته: له‌شه‌و ده‌خاته سه‌ر روژو له‌روژیش ده‌خاته سه‌ر شه‌و، به‌م شی‌وه‌یه که‌م زیاده له‌ساته‌کانی شه‌وو روژدا دروست ده‌بی. ﴿وهو علیم بذات الصدور﴾ وه‌هه‌رئه‌ویشه زاناو به‌ئاگا به‌وه‌ی که له‌ده‌که‌نادایه.

مائتان له‌ریی خوا به‌خت بکه‌ن:

﴿آمنوا بالله ورسوله﴾ باوه‌ر به‌خواو به‌په‌یام‌به‌ره‌که‌ی بکه‌ن ﴿وانفقوا مما جعلکم مستخلفین فیهِ﴾ وه له‌ومال و سامانه‌ی ئی‌وه‌ی تیاکردوون به‌جێ‌شین به‌خت بکه‌ن له‌ریی جیهاد و هه‌رکاریکی تری چاکدا ﴿فالذین آمنوا منکم وانفقوا﴾ جا ئه‌وانه‌تان باوه‌ریان هیناوه له‌مال و سامانیان به‌خت کردووه ﴿لهم اجر کبیر﴾ پاداشتیکی گه‌وره‌یان بۆ هه‌یه ﴿والکم لا تؤمنون بالله﴾ ئه‌وه چیتانه ب‌روانا هین به‌خوا؟! ﴿والرسول یدعوکم لتؤمنوا بریکم﴾ وه‌په‌یام‌به‌ریش بانگتان ئه‌کات بۆ ئه‌وه‌ی پ‌روا بینن به‌په‌ره‌ردگارتان ﴿وقد اخذ میثاقکم﴾ و بی‌گومان خواش په‌یمانی لی وهرگرتوون له‌ریی ئه‌وه‌موو به‌لگه‌و نیشانه‌وه که له‌ئاسمانه‌کان و زه‌ویدان ﴿ان کنتم مؤمنین﴾ ئه‌گه‌ر ئی‌وه ب‌روادان به‌وبه‌لگه‌و نیشانه‌وه، یان ئه‌گه‌ر ئه‌تانه‌وی

بروادر بن، دهئوه ئیستا کاتیتهی ﴿ **هو الذی ینزل علی عبده آیات بینات** ﴾ تهنیا ئه وخوایه یه ئایه تگه ئی ماناروون داده به زینئ بۆ بهنده ی خۆی موحه مه د ﷺ ﴿ **لیخرجکم من الظلمات إلى النور** ﴾ تا له تاریکییه کان ده رتان بئنی بۆ رووناکی ﴿ **وان الله بکم لرؤوف رحیم** ﴾ بیگومان ئه وخوایه به ئیوه خوایه کی به سوژی میهره بانه.

به ختکردنی مال به رله فه تحی مه ککه و دوای فه تح، وه کو یه ک نین:

﴿ **وما لکم الا تنفقوا فی سبیل الله** ﴾ وه ئیوه چیتانه! که مال و سامان به خت ناکه ن له پئی ئایینی خوادا؟! ﴿ **والله میراث السموات والأرض** ﴾ خۆ هه رچی له ئاسمانه کان و زه ویدایه هه ربؤخوا ده میئیه وه به میرات. واته: ئیوه هه موئه مرن و دارایییه که تان به جئ ئه میئئ و خوا ده بیته خاوه نی، جا که وایه ئیستا بۆنایه خشن؟ ﴿ **لا یستوی منکم من انفق من قبل الفتح وقاتل** ﴾ چوونیه ک نین ئه وکه سه تان که پیش (فتح) و (ئازادکردنی مه ککه) مال و دارایی خۆی به خت کردوه و، له گه ل دوژمنانی خوادا جه نگاوه، له گه ل ئه وانه ی تردا که پاش فه تحی مه ککه دین و مال و دارایی خۆیان به خت ده کهن و ده جه نگین، چونکه پیش ئازادکردنی مه ککه، زیاتر پیویستی به به خشی نی مال بوو ﴿ **اولئک اعظم درجه من الذین انفقوا من بعد وقاتلوا** ﴾ ئا ئه وانه که له پیش فه تحی مه ککه وه مالیان به خت کردوه و جه نگاون، پله یان گه وره تره له وانه که له پاش فه تحی مه ککه وه مالیان به خت کردوه و جه نگاون. (واحیدی) ئه لئ: ئه م ئایه ته له شانی (ئه بوبه کر) دا (خوای ئی رازی بیئت) هات، چونکه ئه ویه که م که سیئ بوو که بروای هیناو مال و سامانی خۆی به خت کردو پارێزگاری له په یامبه ر ﷺ کرد.

سه رنجیک: واحیدی ئه م باسه له (کوله بی) یه وه ریوایه ت ده کا، ئه م کوله بیه شه متمانه پیئکراو نیه و تۆمه تی زۆری له سه ره، خاوه نی کتیبی (کشف الخفاء: ۶۰۲/۲). له (مه یموون) وه ئه لئ: له پیشه و (ئه حمه د) م بیست گووتی: (ثلاثة کتب لیس لها اصل: المغازی، والملاحم، والتفاسیر). خه تی بی (به غداد) یش ئه لئ: (هذا محمول علی کتب مخصوصة فی هذه المعانی الثلاثة غیر معتمد علیها لعدم عدالة ناقليها وزيادات القصاص فيها. فأما کتب الملاحم فجميعها بهذه الصفة، وليس یصح فی ذکر الملاحم المرتبقة والفتن المنتظرة غیر احادیث یسیره. واما کتب التفاسیر: فمن اشهرها کتابا: الکلبی ومقاتل بن سلیمان، وقد قال الإمام أحمد فی تفسیر الکلبی: من اوله إلى آخره کذاب، قيل له فیحل النظر فيه؟ قال: لا، وکتاب مقاتل قریب منه). په راویزی ته فسیری قورتوبی چاپی (۱۴۱۵) هـ (۱۹۹۵) م. ﴿ **وکلا وعد الله الحسنی** ﴾ وه هه ریه کی له وانه ش مالیان به خت کردوه و جه نگاون، به پئی پله ی خۆیان خوای میهره بان به ئینی به هه شتی داونه ئی ﴿ **والله بما تعملون خبیر** ﴾ وه خوای هه ق ئاگاداره به کاره کانتان. پیشه و (ئه حمه د) له (ئه نه س) وه ده لئ: (خالیدی کوپی وه لید) و (عبد الرحمن کوپی عه وف) چه ند قسه یه ک چووبه به ی نیا نندا! خالید به عه بدول ره حمانی وت: چیه هه ر له به رئه وه که ئیوه چه ند روژی پیش ئیمه موسلمان بوون هه رنای برنه وه؟! پاشان ئه وکی شه یه گه یشته وه پیغه مبه ر ﷺ و فه رمووی: ((دعوا لی اصحابی، فوالذی نفسی بیده لوا انفقتم مثل أحد او مثل الجبال ذهبا ما بلغتم اعمالهم)) ئیمامی ئه حمه د ریوایه تی کردوه (۲/۲۶۶). وه هه روه ها (ئه بی سه عیدی) خودریی ده لئ: پیغه مبه ر ﷺ فه رمووی: ((یوشک ان یأتي قوم تحقرون اعمالکم مع اعمالهم)). واته: نزیکه خه لکی بین کردوه ی ئیوه -ئه ی هاوه لآن!- له چاو هی خۆیان به سووک وکه م دابنن، سه عید

ئەلّی: وتمان: جا ئەوانە چ کەساننیکن؟ قورەیشە؟ فەرەمۆی: ((لا، و لکن اهل الیمن لأنهم ارق افئدة، والین قلوبا)) نا، ئەوانە لەقورەیش نین، بەلکو لە(یەمەنی)یەکانن، چونکە دل و دەروونی ئەمان زۆر نەرم ترە لەدل و دەروونی ئەوان. پاشان ئاماژە بۆ(یەمەن) کردووە فەرەمۆی: ((هم اهل الیمن، الا ان ایمان یمان، والحکمة یمانیه)). ئیبن جەریر ریبویەتی کردووە، بۆ زیاتر سود وەرگرتن لەبارەى دلتەرمیی و ئیمانی ئەهلی یەمەنەو سەیری (صحیح مسلم) لە (باب تفاضل ایمان) بەرگی یەك جوژنی دووبەكە. ﴿**من ذا الذی یقرض الله قرضا حسنا**﴾ هەرکەسیك قەرزی چاک و پاک بدات بەخو، واتە: مال و سامانی خوێ بۆ ئەو بەخت بکات ﴿**لیضاعفه له**﴾ ئەواخواش چەند قات و چەند بەرامبەر بۆ قەرەبوو دەکاتەوہ ﴿**وله اجر کریم**﴾ و پاداشتیکی جوانی بۆ هەیه، ئەویش بەهەشتە. بەلّی.. کاتی ئەم ئایەتە هات (ئەبو دەحداح) وتی: ئەه یەمبەری خوا ﷺ

دەستت بینە، ئەویش دەستیادیە، ئەوجا (ئەبو دەحداح) وتی: ئەوا ئەو باخەیمە کە (۶۰۰) شەش سەد بنە خورمایە بەقەرەز بەخوامدا. ئینجا کاتی گەراپەوہ مال، بانگی خیزانەکەى کردو وتی: زووییەر چۆل بکەن، چونکە داووە بەخو بەقەرەز، خیزانەکەیشی وتی: بەه، بەه، بەراستی کارێکی باشت کردووەو قازانجی چاکت کردووە.. ئیتر دەست بەجی مال و مندالەکەى تیا بردە دەرەوہ " پیغەمبەریش ﷺ فەرەمۆی: ((رب نخلة مدلاة، عروقهأ نر ویاقوت، لأبی الدحداح فی الجنة)) ئیبن کەسیر. أخرجه ابن أبی حاتم.

موسلمان بە نوری کردوہی خوێ رێ دەرەکا:

﴿**یوم ترى المؤمنین والمؤمنات**﴾ رۆژی قیامەت پیاوان و ژنانی بڕوادر دەبینی ﴿**یسعی نورهم بین یدیهم وبایمانهم**﴾ پووناکیەکیان لەبەردەم و لەلای راستیانەوہ دەرەوشیئەوہ ﴿**یشراکم الیوم**﴾ فریشتە پێیان دەلێت: دەسا ئەمڕۆ مژدەبی لێتان ﴿**جنان تجری من تحتها الانهار**﴾

بەباخانیک جوگەو رووبار بەژێردارو درەخت و کۆشکەکانیدا دەروات ﴿**خالدين فیها**﴾ بەهەتا هەتاییش تێیدا ئەمیننەوہ ﴿**ذلك هو الفوز العظيم**﴾ ئائەوہیە سەر کەوتن و سەرفرازیی گەورە.

دووڕازەکان لە موسلمانان دەخوان لایەکیان لێبکەنەوہ:

﴿**یوم یقول المنافقون والمنافقات**﴾ لەو رۆژەدا پیاوانی دووڕوو و ژنانی دووڕوو دەلێن: ﴿**للیذین آمنوا انظرونا نقتبس من نورکم**﴾ بەوانەى باوەریان هیناوە دەلێن: چاوەڕوانیمان بکەن با لە رووناکیەکەتان وەرگیرن ﴿**قیل ارجعوا وراکم**﴾ بە گالتەوہ پێیان ئەوتری: بگەرێنەوہ بۆ دواوەتان -بۆدوینا- ﴿**فالتمسوا نورا**﴾ لەوێ رووناکیەک بخوان ﴿**فضررب بینهم بسور له باب**﴾ دەستبەجی شوورەیک دەخړیتە نێوان ئیماندارەکان و مونافیقهکان دەرگایەکی تیا یە ﴿**باطنه فيه الرحمة**﴾ دیوی ناوہوہی رحمەتی تێدا یە، واتە: ئەوہی لە

یَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَىٰ نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَانُكَ الْيَوْمَ جَنَّتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ يَوْمَ يَقُولُ الْمُتَّقُونَ وَالْمُتَّقَاتُ لَئِذَا زُنَّا أَنفُسًا نَظَرْنَا وَلَا نَفْقَسُ مِنْ نُورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورَةٍ بِأَبْطَنُ فِيهِ الرِّحْمَةُ وَظَهَرَ مِنْ فَتْلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾ يَنَادُونَ لَهُمْ أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَضْتُمْ أَلا مَأْنَىٰ حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَعَزَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿١٤﴾ قَالُوا لَئِنْ لَمْ يَنْخُذْ مِنْكُمْ فَدَيْهٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مَأْوِيَّتُكُمُ النَّارُ هِيَ مَوْلَاكُمْ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾ أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾ أَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾ إِنَّ الْمَصْدِقِينَ وَالْمَصْدِقَاتِ وَأَقْرَبُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يَضْعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

ئیمانداره کانه وه دیاره ﴿و ظاهره من قبله العذاب﴾ له دیوی دهره وهشی سزایه، واته: ئه وهی له مونا فقه کانه وه دیاره ﴿^{۱۴} ینادونهم الم نکن معکم﴾ جا به هه شتییه کان ده چنه جیی خویان و دوپروه کانیش بانگیان لیئه کهن و ئه لئین: باشه ئیمه له گه ل ئیوه نه بووین؟ ﴿قالوا بلی ولکنکم فتنتم انفسکم﴾ موسلمانان ئه لئین: به لی به ره واته له گه لمان بوون، به لام ئیوه خوتانتان تووشی دوپرووی کرد ﴿وتریصتم﴾ چاوه پروانیتان ده کرد تووشی به لا یین. له سووره تی (تهوبه: ۹۸) ده فهرموی: (وتریص بکم الدوائر) خوتان مه لاس دابوو که زیان به موسلمانان کان بگه یه نن ﴿وارتبتکم﴾ هه میشه له دوودلی و گوماندا ده ژیان به رامهر به ئایینه که ی خوا ﴿و غرتکم الامانی﴾ و هیوا و ئاره زوی نه شیوا فریویدان ﴿حتى جاء امرالله﴾ تا فهرمانی خوا هات به مردن ﴿و غرکم بالله الغرور﴾ شهیتانی خراپکاریش سه باره ت به بریاره کانی خوا فریویدان ﴿^{۱۵} فالیوم لا یؤخذ منکم فدیة ولا من الذین کفروا﴾ ئه مرۆش فدییه که له ئیوه وه لوانهش بی پروا بوون وه رناگیری ﴿ما واکم النار﴾ جیگا و ماواتان ئاگری دۆزه که ﴿هی مولاکم﴾ ئه و شایسته تره پیتان ﴿وبئس المصیر﴾ ئاگریش خراپ جیگای گه رانه وه یه.

کاتی ئه وه نه هاتوه که دلی موسلمانان بۆ یادی خوا بکوریکی؟:

﴿^{۱۶} الم یأمن للذین آمنوا ان تخشع قلوبهم لذكر الله﴾ ئایا کاتی ئه وه نزیک نه بوته وه بۆ ئه وانه ی پروایان هی ناوه که دله کانیان نهرم بی بۆ یادی خوا ﴿وما نزل من الحق﴾ بۆ ئه وه ی دابه زیوه له قورئان؟ موسلمانان کان کاتی هاتنه مه دینه ژیانکی باش و خوشیان ده سکوت، به وه ی ئه وه وه هندی سستی رووی تیگردن، ئه و جا خوی گه وره ئه و گله ییه ی لیمان کرا (۴) سال بوو. (عه بدوللای کوری مه سعود) ئه لی: ما وه ی موسلمان بوونمان و ئه و گله ییه ی که لیمان کرا چوار سال بوو! موسلیم ۲۳۱۹/۴. و نه سانیی ۴۸۱/۶. ﴿ولا یکنوا کالذین اوتوا الکتاب من قبل﴾ وه ئه وانه نه بن که له پیش قورئانه وه کتیبیان پیدرابوو، له جووله که و گاور ﴿فطال علیهم الامد فقست قلوبهم﴾ زوریان به سه را تیپه ری، ئه وسا دلیان ره ق بوو ﴿وکثیر منهم فاسقون﴾ وه زۆربه شیان له تاعه تی خوا ده رچوون ﴿^{۱۷} اعلما ان الله یحیی الارض بعد موتها﴾ بزائن که بیگومان هه رخا زه وی زیندو ده کاته وه پاش مردنی، واته: پاش وشکبوونی ﴿قد بینا لکم الايات﴾ بیگومان نیشانه کانی ده سه لاتی خو مانمان بۆ روون کردنه وه ﴿لعلکم تعقلون﴾ به شکو ژیریان به کاریین و تیبگه چیان تی دایه، جا دله کانتان نهرم بی.

پاداشی خیر و مه ندان و راستان و شه هیدان:

﴿^{۱۸} ان المصدقین والمصدقات﴾ بیگومان ئه و پیاوو ژنه خیرخوازو سامان به خشانه له رپی خوادا ﴿واقرضوا الله قرضا حسنا﴾ ئه وانهش قهرزیکی چاکیان به خوا دا ﴿یضاعف لهم﴾ ئه و قهرزیان بۆ چهند به رانه ر ئه کریته وه ﴿ولهم اجر کریم﴾ و سه ره پای ئه وه یش پاداشتیکی جوان و چاکیان بۆ هیه، ئه و یش به هه شته ﴿^{۱۹} و الذین آمنوا بالله ورسله﴾ ئه و که سانهش که پروایان هی ناوه به خوا و به یه مبه رانی ئه و ﴿اولئک هم الصدیقون﴾ ئا ئه وانه، ئه وانه باوه ریان به پیغه مبه ره کان کردوه، له به ره ئه وه پله ی صدیقیه ت و راستگووییان وه رگرتوه. ((ان اهل الجنة لیتراءون اهل الغرف من فوقهم، کما تتراءون الکوکب الدري الغابر فی الأفق من المشرق او المغرب لتفاضل ما بینهم، قالوا یا رسول الله! تلك منازل الانبیاء لا یبلغها غیرهم! قال: بلی، والذي نفسي بیده! رجال آمنوا بالله وصدقوا المرسلین)). رواه البخاري فتح: ۳۸۶/۶. موسلیم: ۲۱۷۷/۴. واته: به راستی به هه شتییه کان خه لکانی کۆشک و باله خانه ی به هه شتیانی لای سه رووی خویان وه که ئه ستیره یه کی دره وشاوه ی دور له ئاسۆ له خۆ ره لات، یا خۆ رئاو ده بینن (ئه وهنده جیاوازی پله یان هیه) وتیان: ئه ی پیغه مبه ر ﷺ جائه وه باره گای پیغه مبه رانه، کی ئه گاته ئه و ی؟!)

فرمودی: سویند به وزاته‌ی که گیانی منی به ده‌سته! نه‌وانه (پیغه‌مبه‌رنین) نه‌وانه نه‌وپیاوانه‌ن که پروایان به‌خوا هی‌ناوه و ته‌سیدی پیغه‌مبه‌رانیان کردوه! به‌لی نه‌م به‌رنامه و نایینه پاسه‌وانی چاکی نه‌وی، ه‌رگیز بی‌ئیشکچی و پاسه‌وان راناوه‌ستی، وه له‌م سه‌رزه‌وییه‌دا بی‌جیهاد گه‌شه ناکات، جیهاد بو‌پاراستنی عه‌قیده و بانگه‌وازو پاراستنی بانگه‌وازه‌ران له‌ئه‌زیه‌ت و نه‌شکه‌نجه‌ی دوژمنانه، وه بو‌گه‌یاندنی بانگه‌وازی یه‌کخواپه‌رستییه به‌ه‌موو دنیا ﴿وَالشَّهَدَاءَ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ﴾ شه‌هیدانیش پاداشت و رووناکی خو‌یان ه‌یه ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ نه‌وانه‌ش که بی‌پروا بوون و نایه‌ته‌کانی ئیمه‌یان به‌درو ده‌کرد ﴿وَلَنْكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ﴾ نا نه‌وانه‌ن هاوه‌له‌کانی ناگری دوزه‌خ.

ژیانی نه‌م دنیا‌یه ه‌ر گه‌مه و بادی ه‌ه‌وایه:

﴿اعلموا انما الحياة الدنيا﴾ بزائن که به‌پرستی ژیا‌نی نه‌م دنیا‌یه ﴿طعب و لهو و زينة و تفاخر بینکم و تکاثر فی الاموال و الاولاد﴾ ته‌نا گه‌مه و گه‌پ و جوانیدی و زورکردنی مال و منال و خو‌ه‌لکیشانی نیوانتانه ﴿کمثل الغيث اعجب الکفار نباته﴾ وه وینه‌ی بارانی‌که شیناییه‌که‌ی کشتیاران سه‌رسام بکات ﴿ثم یهیج فتراه مصفرا﴾ پاشان وشک ببی‌ جاییبیزی‌به زهره‌ی بوویی ﴿ثم یكون حطاما﴾ دواتر وردو خاشاک ببی‌ و (با) ه‌ر پرووشه‌ی بباته جیگا‌که‌وه، واته: زیبا و جوانی نه‌م دنیا‌یه‌ش ه‌ه‌روه‌ک مه‌زرا و کشتو‌کالی‌ک وایه که زوربه‌جوانیی و پیک و پیکی بنج داکوتی، سه‌وز ببی‌، پاشان وشک و زهره‌ی وه‌ر گه‌پ و بایه‌کی توندی بو‌ه‌له‌کوی ه‌ر پرووشه‌ی بخاته بن داریک ﴿فی الآخرة عذاب شدید﴾ له‌پاشه‌روژیشدا سزایه‌کی سه‌خت ه‌یه بو‌کافرو بی‌باوه‌ران ﴿ومغفرة من الله ورضوان﴾ لی‌بوردن و ره‌زامه‌ندی‌کیش لاوخوا ه‌یه بو‌دوستانی ﴿وما الحياة الدنيا الا متاع الغرور﴾ ژیا‌نی دنیا ته‌نا کالای ده‌ستخه‌پوکاره، که‌ه‌ابوو

وَالَّذِينَ آمَنُوا لِلَّهِ وَّرُسُلِهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالشَّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾ اَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَهُوَ زِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَأُهُ، ثُمَّ يَهِيجُ فَرَّتْهُ مُصْفَرًا ثُمَّ يَكُونُ حُطَمًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿٢٠﴾ سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا عَرْضُ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا لِلَّهِ وَّرُسُلِهِ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢١﴾ مَا أَصَابَ مَن مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾ لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ إِنَّكُمْ وَلِلَّهِ لَا يُحِبُّ كُلُّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

هوشیار بن و نه‌خه‌له‌تین به دنیا ﴿سابقوا إلى مغفرة من ربكم﴾ ئه‌ی خه‌لکینه! پی‌شپرکی بکه‌ن بو‌ه‌ویه‌کانی لی‌بوردن له‌په‌روه‌ردگار تانه‌وه به ته‌وبه و کرده‌وی چاک ﴿جنة عرضها كعرض السماء والأرض﴾ وه بو‌گه‌یشتن به‌به‌ه‌شتی‌ک که‌پانایی و فراوانی‌یه‌که‌ی، وه پانتایی ناسمان و زه‌ویه، وه له‌سووره‌تی ترده نه‌فه‌رموی: ((وجنة عرضها السموات والأرض أعدت للمتقين)) (۱۳۳/۲). جا نه‌گه‌ر سه‌رنجیکی وردی زانیاری‌یانه بدریت له‌فراوان بوونی بوونه‌ور - به‌تایبه‌ت نه‌مپو - نه‌وا ه‌موو مروقی‌ک مل رانه‌کی‌شی بو‌نه‌م راستی‌یه‌و، هیچ سه‌رلی‌کردنه‌وه‌یه‌کی ناوی ﴿عدت للذين آمنوا بالله ورسله﴾ ناماده‌کراوه بو‌ئه‌وکه‌سانه‌ی پروایان هی‌ناوه به‌خواو به‌په‌یامبه‌رانی ﴿ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء﴾ نه‌وه‌ش فه‌زلی خوایه، ده‌یدات به‌ه‌ره‌که‌سی خو‌ی بیه‌وی و شایسته‌ی بی‌ت ﴿الله ذو الفضل العظيم﴾ وه‌خوا خاوه‌نی فه‌زل و به‌خششی گه‌وره‌یه.

هەرچیتان تووش ئەبێ بەرلەوه نووسراوه:

﴿ **۲۲ ما اصاب من مصيبة في الأرض ولا في نفسك** ﴾ هیچ بەلّاو هه‌مه‌تیه‌کتان تووشتان نابێت نه له‌زه‌ویدا - وهك وقات و قریی.. هتد - وهنه له‌خوشتاندا - وهك نه‌خوشتی و مردن - ﴿ **إلا في كتاب من قبل ان نبرأها** ﴾ مه‌گه‌ر پێش ئەوه به‌دی بێنن له (لوح المحفوظ) دا تو‌مار کراوه، واته: هەرچی رووبداو پێش بێت، ئێمه پێش ئەوه تو‌مارمان کردووه و ئاگادارین لێی. (عبدوللای کو‌ری عومەر) ده‌لێ پێغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمووی: ((قَدَّرَ اللهُ المقادير قبل ان يخلق السموات والأرض بخمسين ألف سنة)) موسلیم. ۲۰۴۴/۴، ئەحمه‌د: ۱۶۹/۲، ترمزى: ۳۷۰/۶. خوا په‌نجاهه‌زار سال به‌رله‌وه كه‌ئاسمانه‌كان و زه‌وى به‌دی بێنی هه‌موو رووداوو بریارێكى خۆی تو‌مار کردووه و نووسیه‌وه ﴿ **إن ذلك على الله يسير** ﴾ به‌راستى ئەوه‌ش بو‌خوا شتێكى ئاسانه ﴿ **۲۳ لكيلا تأسوا على ما فاتكم** ﴾ ئەمه‌ش بو‌ئەوه‌ی خه‌فت نه‌خۆن بو‌ئەوه‌ی له‌ده‌ستتان چووه. واته: كاتى زانیتان كه‌هه‌موو شتێ هه‌ر به‌بریارى خوايه، ئیتر دلتان دانه‌مرکێته‌وه. ﴿ **ولا تفرحوا بما آتاكم** ﴾ وه به‌وه‌ش غه‌برامه‌ن پیمان به‌خشیون، واته: رژدی و چرووكی تيامه‌كه‌ن، و له‌خوبایى مه‌بن، چونكه هه‌موو شتێك به‌ده‌ستى خو‌مانه، گومانیش نیه كه‌ئه‌گه‌ر مرو‌ف خۆی نه‌به‌ستیت به‌ده‌سه‌لاتى په‌روه‌ردگاریه‌وه به‌رگه‌ی هیچ شتێك ناگرێ، بۆیه ئەبێ له‌هه‌موو قوناغه‌كانى ژيانیدا دلى خۆی به‌به‌ستى به‌زاتى خواوه ﴿ **والله لا يحب كل مختال فخور** ﴾ وه خوا كه‌سانى له‌خوبایى بو‌وو خو‌هه‌لكێشى خو‌ش ناوی ﴿ **۲۴ الذين يبخلون ويأمرون الناس بالبخل** ﴾ ئەوانه‌ی خو‌يان رژدی و چرووكی ئەكه‌ن و سه‌ره‌رای ئەوه‌ش، فه‌رمان به‌خه‌لكى ده‌كه‌ن ﴿ **ومن يتول فإن الله هو الغنى الحميد** ﴾ وه هه‌ركه‌سێك پشت هه‌لبكات له‌سامان به‌ختکردن، ئەوه بێگومان خوا بى‌نيازه له‌وخه‌لكه‌وه له‌مال به‌ختکردنه‌كه‌ی، وه بو‌خو‌ی هه‌میشه سوپاسكراویشه، له‌جیگه‌یه‌كى تردا ئەفه‌رمووی: (إن تكفروا أنتم ومن في الأرض جميعا فإن الله لغنى حميد).

به‌عه‌دل و به‌ئاسن، ولات سه‌قامگیر ده‌بێ:

﴿ **۲۵ لقد أرسلنا رسلنا بالبينات** ﴾ سو‌یند ئەخۆم بێگومان په‌يامبه‌ره‌كانمان به‌چه‌ندیننیشانه‌وه‌موعجیزه‌ی پوونه‌وه ره‌وانه‌کرد ﴿ **وانزلنا معهم الكتاب والميزان** ﴾ وه له‌گه‌لێاندا نامه‌و ترازو‌ی دادمان نارد ﴿ **ليقوم الناس بالقسط** ﴾ بو‌ئەوه‌ی خه‌لكى به‌عه‌داله‌ت و دادگه‌ری هه‌لسن و مامه‌له‌ بکه‌ن له‌گه‌ل یه‌كترى ﴿ **وانزلنا الحديد فيه بأس شديد** ﴾ ئاسنیشمان دروستکرد كه‌ زه‌برێكى توندی تیايه بو‌جه‌نگ و كوشتارپێکردن له‌حاله‌تى جه‌نگدا، وه بو‌پاراستنى ولّات و نیشتمان و پیاوه‌کردنى عه‌دل و عه‌داله‌ت و چه‌سپاندنى حه‌ق و راستى، چونكه زۆرینه‌ی هۆجه‌نگیه‌كان، هه‌ر له‌ماده‌ی ئاسن دروست ئەكری ﴿ **ومنافع للناس** ﴾ جگه له‌وه‌یش گه‌لى سوودیشى تێدايه بو‌خه‌لك له‌كاتى ئاسایش و ئاشتیدا بو‌ بى‌ناسازى و پیشه‌سازى و كشت و كال و.. هتد. به‌كو‌رتى: زۆربه‌ی پێداو‌یستیه‌كان پێ‌و‌یستیان به‌ئاسن هه‌یه ﴿ **ليعلم الله من ينصره ورسله بالغيب** ﴾ تا له‌جیهانى واقیعه‌شدا خوا بزانی و ببینی كى ئایینی خوا په‌يامبه‌ره‌كانى سه‌رده‌خات به‌به‌كار هی‌نانى ئاسن له‌جیهادى دو‌ژمناندا له‌حالى غه‌یبدا ﴿ **إن الله قوى عزيز** ﴾ به‌ راستى خوا، خوايه‌كى به‌هیزى ده‌سه‌لاتداره، وىستى له‌هه‌ركه‌سێك ببی سه‌رى ده‌خات. (ئین كه‌سیر) ئەلێت: خوا ماده‌ی ئاسنى کردووه به‌ته‌مێكارى ئەوانه‌ی له‌هه‌ق و راستیه‌كان نكو‌لى ئەكه‌ن پاش ئەوه‌ی كه‌له‌لايه‌ن پێغه‌مبه‌رانه‌وه تێگه‌یه‌نران و، ملیان رانه‌كێشا.. هه‌ر بۆیه‌ش په‌يامبه‌رى ئازیزمان (موحه‌مه‌د ﷺ) سى‌ازده سال له‌مه‌كه‌دا هه‌ولیدا بو‌ تێگه‌ياندنى كو‌مه‌ل، جاپاش ئەوه كه‌به‌ته‌واوى تێگه‌ياندن و كه‌لكیان لى وه‌رنه‌گرت، ئیتر به‌ناچارى فه‌رمانى كو‌چ دراو، پاشان جیهاد كردن له‌گه‌لێاندا به‌هه‌موو جو‌ره چه‌كێكى ئەوسه‌رده‌مه. پێغه‌مبه‌رى

خوایند ده‌فرمودی: ((بعثت بالسيف بين يدي الساعة حتى يعبد الله وحده لا شريك له، وجعل رزقي تحت ظل رمحي، وجعل الذلّة والصغار على من خالف أمري، ومن شبهه بقوم فهو منهم))، ٥٠/٢. ٣١٤/٤. واته: له‌نزیکی ناخ‌زه‌مانه‌وه منی به‌(شییر)ه‌وه نارد بو ئه‌وه‌ی که‌هه‌رخو‌ی بیه‌رست‌یت، وه‌رزق ورو‌زی خسته‌ ژێرس‌یبه‌ری رمه‌که‌مه‌وه، وه‌ سووکی‌ی و ریسواییشی بریاردا بو‌که‌سانی له‌فه‌رمانی من سه‌رپیچی بکه‌ن، وه‌هه‌رکه‌سیکیش خو‌ی به‌قه‌وم و کو‌مه‌لیک بچو‌ینی ئه‌وه له‌وانه‌.

ئومه‌تانی پێشوو لاده‌ریان زۆر بوو:

﴿لقد أرسلنا نوحا وإبراهيم﴾ به‌راستی نوح و ئیبراهیممان نارد بو‌لای ه‌وزه‌کانیان ﴿وجعلنا فی ذریتهما

النبوة والكتاب﴾ و پیغه‌مبه‌ریتی و کتیبمان دا

به‌نه‌وه‌کانیان ﴿فمنهم مهتد﴾ جا هه‌ندیکیان رینما بوون ﴿و

کثیر منهم فاسقون﴾ و زۆریکیشیان له‌ریگه‌ی راست

ده‌رچوون ﴿ثم قفینا علی آثارهم برسلسنا﴾ پاشان

پیغه‌مبه‌ره‌کانمان هینا به‌شویناندا، واته: په‌یامبه‌ردوای

په‌یامبه‌ریان بو‌ نیرا: موسا، ئیلیاس، داود،

سوله‌یمان.. هتد ﴿وقفینا بعیسی ابن مریم﴾ وه‌ عیسی‌ی

کو‌ری مه‌ریه‌میشمان هینا به‌ شوین ئه‌واندا ﴿واتیناه

الإنجیل﴾ و ئینجیلیشمان پێدا که‌موژده‌ی به‌هاتنی

پیغه‌مبه‌ره‌ ئه‌دا ﴿وجعلنا فی قلوب الذین اتبعوه رافة

ورحمة﴾ سو‌زو به‌زه‌ییه‌که‌مان خسته‌ نیو دلی ئه‌وانه‌وه

که‌شوینی ده‌که‌وتن ﴿ورهبانیة ابتدعوها﴾ گو‌شه‌گیری و

ره‌به‌نیان دا‌هینا و کردیانه‌ پیشه‌یان ﴿ما کتبناها علیهم﴾

ئیمه‌ش پێویستمان نه‌کردبوو له‌سه‌ریان که‌ته‌رکی دنیا

بکه‌ن به‌لکو هه‌ندی قه‌شه‌و گو‌شه‌ نشینه‌کانیان هه‌لیان بژارد

بو‌ خو‌یان، پیغه‌مبه‌رمان مه‌مه‌د ﷺ فه‌رموویه‌تی: ((لکل

نبي رهبانیة، ورهبانیة هذه الامة الجهاد فی سبیل

لقد أرسلنا نوحا وإبراهيم﴾ به‌راستی نوح و ئیبراهیممان نارد بو‌لای ه‌وزه‌کانیان ﴿وجعلنا فی ذریتهما النبوة والكتاب﴾ و پیغه‌مبه‌ریتی و کتیبمان دا به‌نه‌وه‌کانیان ﴿فمنهم مهتد﴾ جا هه‌ندیکیان رینما بوون ﴿و کثیر منهم فاسقون﴾ و زۆریکیشیان له‌ریگه‌ی راست ده‌رچوون ﴿ثم قفینا علی آثارهم برسلسنا﴾ پاشان پیغه‌مبه‌ره‌کانمان هینا به‌شویناندا، واته: په‌یامبه‌ردوای په‌یامبه‌ریان بو‌ نیرا: موسا، ئیلیاس، داود، سوله‌یمان.. هتد ﴿وقفینا بعیسی ابن مریم﴾ وه‌ عیسی‌ی کو‌ری مه‌ریه‌میشمان هینا به‌ شوین ئه‌واندا ﴿واتیناه الإنجیل﴾ و ئینجیلیشمان پێدا که‌موژده‌ی به‌هاتنی پیغه‌مبه‌ره‌ ئه‌دا ﴿وجعلنا فی قلوب الذین اتبعوه رافة ورحمة﴾ سو‌زو به‌زه‌ییه‌که‌مان خسته‌ نیو دلی ئه‌وانه‌وه که‌شوینی ده‌که‌وتن ﴿ورهبانیة ابتدعوها﴾ گو‌شه‌گیری و ره‌به‌نیان دا‌هینا و کردیانه‌ پیشه‌یان ﴿ما کتبناها علیهم﴾ ئیمه‌ش پێویستمان نه‌کردبوو له‌سه‌ریان که‌ته‌رکی دنیا بکه‌ن به‌لکو هه‌ندی قه‌شه‌و گو‌شه‌ نشینه‌کانیان هه‌لیان بژارد بو‌ خو‌یان، پیغه‌مبه‌رمان مه‌مه‌د ﷺ فه‌رموویه‌تی: ((لکل نبي رهبانیة، ورهبانیة هذه الامة الجهاد فی سبیل

الله))، ٢٦٦/٣. واته: هه‌ر پیغه‌مبه‌ره‌ی ره‌ه‌یانه‌تیکی بو‌خو‌ی بووه، ره‌ه‌بانیه‌تی ئه‌م ئومه‌ته‌یش -

ئومه‌تی ئیسلام- جیهادکردنه‌ له‌پ‌ی‌ی خوادا. ﴿الا ابتغاء رضوان الله﴾ به‌لام دایان هینا به‌ مه‌به‌ستی ره‌زامه‌ندی

خوا ﴿فما رعوها حق رعایتها﴾ که‌چی پارێزگاری و ریعایه‌تیان نه‌کرد، واته: دوو جار تووشی هه‌له‌بوون، جاریکیان

بی‌ئ‌وه‌ی خوا مو‌له‌تی دابن گو‌شه‌گیریان بو‌خو‌یان دا‌هینا، جاریکی تریش هه‌رچی‌ه‌کیان و ت راستیان نه‌کرد له‌گه‌ل

خو‌یاندا. جا به‌م نایه‌ته‌ روون بوویه‌وه که‌خوای گه‌وره‌ گو‌شه‌گیری و ره‌به‌نی فه‌رز نه‌کردبوو له‌سه‌ریان، به‌لام

گا‌وره‌کان خو‌یان به‌نیازی ره‌زامه‌ندی خوا دایان هینابوو، که‌چی نه‌شیان توانی به‌باشی ناگا‌داری بکه‌ن و بیپاریزن،

ئ‌وه‌بوو به‌رواله‌ت داوای ته‌قوا و سه‌لاحه‌تیان ئه‌کرد، به‌لام له‌ژێره‌وه‌ ده‌ستیان کرد به‌حه‌رام خو‌اردن و ده‌ست

دریژی بۆسه‌ریه‌که‌تر! ﴿فاتینا الذین آمنوا منهم اجرهم﴾ ئینجا ئیمه‌ش پاداشی ئه‌وانه‌یانمان دایه‌وه که‌پروایان

به موحه ممد ﷺ هیڼا ﴿و کثیر منهم فاسقون﴾ و زوربه شیان له فرمان و تاعه تی خوا درچوون ﴿یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله﴾ نهی نه وانهی بپرواتان هیڼا وه به موساوعیسا پاریز له قده غه کراوه کانی خوا بکه ﴿و آمنوا برسوله﴾ وه بپروا بیڼن به په یامبه رکه ی موحه ممد ﷺ ﴿یؤتکم کفلین من رحمته﴾ نهوسا دوو پاداشتان نه داته وه له به زه یی خو ی. (نه بوموسای نه شعریی) ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فرموی: ((ثلاثة یوتون اجرهم مرتین: رجل من اهل الكتاب آمن بنبيه وآمن بى فله اجران، وعبد مملوك ادى حق الله وحق موالیه فله اجران، ورجل ادب امته فأحسن تأدیه ثم اعتقها وتزوجها فله اجران)) أخرجه البخاري: فتح الباري: ۱/۲۲۹. ومسلم: ۱/۱۳۴. واته: سی کهس پاداشیان دوو به رامبه ر ده بیټ: پیاوی له خاوه ن نامه کان که پروای به پیغه مبه رکه ی خو ی هیڼابی و بپروا به منیش بیټ، وه بنده یه کیش مافی خواو، مافی گوره و ناگاهه ی خو ی جیبه جی بکا، وه پیاوی کیش به پیک و پیک نه دهب و ویلی که نيزه که ی بدا، پاشان نازادی بکاو بیه نی ﴿و يجعل لکم نورا تمشون به﴾ نوریکتان بداتی که ری پیکه ن ﴿و یغفر لکم﴾ له گوناوه کانیشتان بپوری ﴿والله غفور رحیم﴾ و نهو خواجه خواجه کی زور لیبوره ی میهره بانه ﴿لئلا یعلم اهل الكتاب الا یقدرون علی شی من فضل الله﴾ تا خاوه ن نامه کان - نه وانه یان یمانیان نه هیڼا - بزائن که هیچ شتیکیان له فزل و چاکه ی خوا به ده ست نیه. واته: ناتوانن په یامبه ریه تی داپن هر بوخویان و وا بزائن په یامبه ر هر نه بی له وان بیټ! ﴿وان الفضل بید الله یؤتی به من یشاء﴾ و تا بزائن که په یامبه ری تی که - گوره ترینی فزله - به ده ستی خواجه ده دات به هر که سی خو ی بیه وی ﴿والله ذو الفضل العظیم﴾ بیگومان خوا خاوه ن چاکه و فزلی گوره یه، جا که و ابوو پیشرکی بکه ن بو به هشت و مل رابکیشن بو فرمانه کانی خواو بیشزانن که خوا ناره زوی خو یه تی کی نه باته به هشته وه، کیشتی لی بیبه ش نه کات.

له (۲۴) ی شه عبانی (۱۴۱۷) ک به رامبه ر به (۱۹۹۷/۱/۳) پاش نویژی به یانی، کاترمیر (۷:۰۰) له نوو سینی

ته فسیری نه م سوورته بوومه وه له هله بجه ی زامدار له (راگه یان دنی بزوتنه وه).

کوتایی جزمی بیست و هوت

والله الحمد والمنة.

*** **

۵۸- سوورته ی (موجاده له یه

مه ده نییه و (۲۲) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

نه م سوورته له پاش سوورته ی (مونافیقون) وه هاتوه، باسی چند بنه ماو حوکمی کی نیسلام ده کات، سه بارت به (ظیهار) و نهو تولو بریتیه ی ده که ویته سهر (ظیهار) کار. شیوه و نادابی دانیشتن له ناویه کتردا. هر که سی که بیه ویټ بپرواته خزمه تی پیغه مبه ر ﷺ، پیویسته پیش نه وه ی بجیت، خیرو (صه ده قیه که) بدات به هه ژاران. خوش نه ویستنی دوژمنانی دینی خوا.. هه روه ها باسی کی دوو پورازه کان له گه ل باسی کی جووله که کاند، بو یه که مجار رووداوو داستانه که ی خاتوو (خوله) ده گپریته وه و نیجا حوکمی (ظیهار) پاشان باسی چپه و سرتی دوو کهس له ته که یه کتردا، یان زیاتر له دوو کهس ده کا.. هتد. جابه م شیوه یه ش ده ست پیده کات: ﴿بسم الله الرحمن الرحیم﴾ * ۱ قد سمع الله قول التي تجادلک فی زوجها ﴿بیگومان خوا قسه ی نهو ژنه یه بیست گفت و گو ی له گه ل توکورد (نه ی موحه ممد ﷺ) له باره ی میرده که یه وه ﴿وتشتکی الی الله﴾ و سکا لای بو لای خوا نه برد بو چاره سهر

﴿**والله يسمع تحاوركما**﴾ له کاتیکدا خواش گوئی له گفتوگوکە ی هەردووکتانە وە بوو. رۆژیک (ئەوسى كورى سامیت) رکی له خاتوو (خەولە) ی هاوسەری هەلسا وتی: تۆ له جینگە ی دایکمی، پاشان (خەولە) رۆیشت بۆلای پەيامبەر ﷺ و رووداوەکە ی بۆگێرایەو، ئەویش فەرمووی لییحەرام بوویت و نابێ بگەرێیتەو لای. (خەولە) ش وتی: سویند بە خوا تەلاق بە دەمیا نەهاتوو و باوکی مندا لایم و خوش ئەوی، پەيامبەریش ﷺ وەلامی هەر ئەو وەبوو بۆی، ئیتر خەولەش هەر ئەرویش و ئەهات و بە خەفەتەو ئە تلایەو و رووی دەکرده خواو هاناو سکالای خۆی بۆخوا دەبرد، دەرەنجام خۆی میهرەبانیش بۆ وەلامەکە ی چوار ئایەتی ئەو لای ئەم سورەتە ی ناردە خوارەو. پێشەوا ئەحمەد. ۴۱۰/۶ ﴿**إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ**﴾ بەراستی خوا خاوەکی بیسەری ئەو پارانەو و توو و یترە ی ئەوانە، بە کردو کرداریشیان بینایە.

(ظیهار) و بار تە قاکە ی:

سُورَةُ الْجِنِّ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾ الَّذِينَ يَظْهَرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا الَّتِي وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ يَظْهَرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحَرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ ذَلِكَ تُوعُظُونَ بِهِ وَالَّذِينَ يَتَمَسَّوْنَ خَيْرٌ ﴿٣﴾ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَمَاطَعُ سِتِّينَ مَسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَبِالَّذِمْ حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُجَادُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنُوا كَمَا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ بَنَاتٍ وَلَكِنَّهُمْ كَفَرُوا فَهُمْ يَوْمَ يُصْعَقُونَ بِمَا عَمِلُوا أَخْصَهُ اللَّهُ وَسُوءَ وَ اللَّهِ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥﴾

الْمُرْسَلَاتُ ۵۴

﴿**الذين يظاهرون منكم من نسائهم**﴾ ئەوانەتان له ژنە کانتان (ظهار) ئەکەن و پێیان ئەلێن: ئێو له جیبی دایکمان، یان وەك پشستی دایکمان ﴿**ماهن امهاتهم**﴾ ئەوانە دایکیان نین ﴿**ان امهاتهم الا اللاتي ولدنهم**﴾ دایکیان هەر ئەو ژنانەن ئەوانیان لیبوو و ﴿**وانهم ليقولون منكرًا من القول وزورًا**﴾ وە بەراستی ئەوانە قسە یەکی ناپەسەند و درۆ یەکی نابەجی دەکەن ﴿**وان الله لعفو غفور**﴾ وە بەراستی خوا خاوەکی بەخشەری گوناھپۆشە. بەلێ... لەپیش ئیسلامدا کەسیک بە ژنەکە ی وتبا: تۆ بۆ من وەك دایکمی، بە عەرەبی: (انتِ كظهر امی) ئیتر بەهەتاھەتایی لێی یاساغ ئەبوو، جا کاتی ئیسلام هات ئەو رەفتارە ی هەلوەشان دەو و بە تەلاقی دانەناو، بڕیار یشیدا کە ئەگەر ئەو پیاو و بیەوی ئەو ژنە بکاتەو بە ژنی خۆی و لەگەلیا بژی، ئەبێ کە فارەت بدات، بەو شیوہ یە کە لەئایەتی دوا ییدا روون کراو تەو. ئینجا باسی کە فارەتی ئەو وشە یە دەکا کە دەلێ تۆ لە جیبی

دایکمی، یان تۆ بۆمن وەك پشستی دایکمی ﴿**والذين يظاهرون من نسائهم**﴾ ئەوانە ی لە ژنەکانیان (ظیهار) ئەکەن ﴿**ثم يعودون لما قالوا**﴾ لەپاشان دەگەرێنەو و پەشیمان دەبنەو لە قسە ی خۆیان و ئەیانەو ی بیانکەنەو بە ژنی خۆیان، ئەو دەبێ پێش ئەو یەکی لەم سێ شتە بکەن: ﴿**ف تحرير رقبة من قبل ان يتماسا**﴾ یەکەم: پێش ئەو یە بکەن یەك و تێکەلیی ژن و میتردی بکەن، بەندە یەك نازاد بکەن، واتە: ئەگەر (ظیهار) کار و بیستی هاوسەرەکە ی بکاتەو بە ژنی خۆی، ئەو نابێ نزیک ی بکەو ی تەو تا کە فارەت ئەدا ﴿**ذلکم توعظون به**﴾ ئەوی خوا واجبی کردە سەرتان لە نازادکردنی بەندە نامۆژگارییە کە بۆتان، نامۆژگاریتان پێ دەکری، تا جاریکی تر ئەو وتانە بەدەمتان ئەینە ﴿**والله بما تعملون خبير**﴾ خواش ناگادارە بەوکارو کردەوانە ئێو دەیکەن ﴿**فمن لم يجد فصيام شهرين متتابعين**﴾ دووہم: ئەو کەسە ی کۆیلە ی نەبوو نازادی بکات، یان پارە ی نەبوو پێی بکریت، ئەو ئەبێ دوو مانگ لەسەر یەك

به روژوو بیت. رافه کارانی قورئان نه لاین: نه گهر بی پروو بیانوی شهرعی مؤله تی به خوی داو روژیک کی لینه گرت، نه بی بگه ریته وه بو سهره تای مانگه که **﴿من قبل ان یتماسا﴾** بهر له وه بهیه بگن وتیکه ل بین **﴿فمن لم یستطع فإطعام ستین مسکینا﴾** سییه: جائه وهی نهیتوانی دوو مانگه که به روژوو بیت (له بهر پیری، یان له بهرنه خوشیی) با شهست هه ژار له ژه میک خواردن تیریکات، واته: به هر که سیکیان (۶۰۰) غم، گهنم، یان جو، یا خورما، یان برنج بدا، یان نرخه که یان، نهو جانزیک بکه ویته وه **﴿ذلک لتؤمنوا بالله ورسوله﴾** نهو که فاره تهش بو نه وهیه که باوه رتان بهتو بیت به خواو به په یامبه ره که نهو، واته: خوئان بیهستن به بهرنامه که ی خواوهو، جاریکی تر نهو قسانه نه که ن **﴿وتلک حدود الله﴾** نه مانهش سنوروو فرمانی خوان، تینه پهن به سهریاند **﴿وللکفرین عذاب الیم﴾** بو نهو بی باوه رانهش نکوولی نهو حوکمانه ده که ن سزایه کی به نیش هیه.

خه لکانی دژ به خواو به پیغه مبهردو چارده بن:

﴿إن الذین یحادون الله ورسوله﴾ بیگومان نه وانه ی دژایه تی خواو په یامبه ره که نه که ن **﴿کتبتوا کما کبت الذین من قبلهم﴾** ریسوا ده کربن وه نه وانه ی پیشیان ریسوا کران **﴿وقد انزلنا آیات بینات﴾** وه به هه قیقه ت ئیمه نایه تگه لی روون و ناش. کرامان دابه زاندوت ته خواره وه که هه موو راستیه کیان تیا روونکراوه ته وه، مه گهر خوانه ناس نکوولی بکات **﴿وللکافرین عذاب مهین﴾** وه بو نه وکافرو بی باوه رانهش نکوولیان ده که ن، سزایه کی ته زینه ره هیه و. خوا ناگای له وردو درشتی کاری مروقه:

﴿یوم یبعثهم الله جمیعاً﴾ روژیک خوا پیشیان وپاشینان، هه موو زیندوو ده کاته وه **﴿فینبئهم بما عملوا﴾** ئینجا به هه موو نهو کاروکرده وانه کردوویانن ناگاداریان ده کات **﴿احصاه الله ونسوه﴾** خوا ناماری کردوه و نووسیویه تی له سهریان، نهوان له بیریان چوته وه **﴿والله علی**

الْمَ تَرَ أَنَّ اللَّهَ یَعْلَمُ مَا فِی السَّمَوَاتِ وَمَا فِی الْأَرْضِ مَا یَكُوتُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا أَهْوَرُ بِعُهُمْ وَلَا حِסَّةَ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا آدَنَی مِنْ ذَٰلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَمَّنْ مَا كَانُوا فِی بَنَاتِهِمْ بِمَا عَمِلُوا یَوْمَ الْقِیَمَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلِیمٌ ﴿۷﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِیْنَ نُهُوا عَنِ النَّجْوٰی ثُمَّ یَعُوْذُوْنَ لِمَا هُوَ اَعْنٰهُ وَیَنْتَجِبُوْنَ اِلَیْهِ اِنَّهُمْ وَاَلْعٰذُوْنَ وَمَعْصِیَتِ الرَّسُوْلِ وَاِذَا جَاؤْكَ حِیْوَکَ بِمَا لَمْ یَحِیْکَ بِمَا لِلَّهِ وَیَقُوْلُوْنَ فِیْ اَنْفُسِهِمْ لَوْلَا یُعَذِّبُنَا اللّٰهُ بِمَا نَقُوْلُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ یَصْلُوْنَهَا فَاِیْسَ الْمَصِیْرُ ﴿۸﴾ یٰۤاَیُّهَا الَّذِیْنَ ءٰمَنُوْا اِذَا تَنَجَّیْتُمْ فَلَا تَنَجَّوْا بِالْاِثْمِ وَالْعَدُوْنَ وَمَعْصِیَتِ الرَّسُوْلِ وَتَنَجَّوْا بِالْبَیْرِ وَالنَّقْوٰی وَاَتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِیْ اِلَیْهِ تُحْشَرُوْنَ ﴿۹﴾ اِنَّمَا النَّجْوٰی مِنَ الشَّیْطٰنِ لِحَزَرَکَ الَّذِیْنَ ءٰمَنُوْا وَاِلَیْسَ بِضَارٍ لَهُمْ شَیْئًا اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ وَعَلٰی اللّٰهِ فَلِیَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ ﴿۱۰﴾ یٰۤاَیُّهَا الَّذِیْنَ ءٰمَنُوْا اِذَا قِیْلَ لَکُمْ تَفْسَحُوْا فِی الْمَجٰلِیْسِ فَافْسَحُوْا یَفْسَحِ اللّٰهُ لَکُمْ وَاِذَا قِیْلَ اَنْشَرُوْا فَاَنْشَرُوْا یَرْفَعِ اللّٰهُ الَّذِیْنَ ءٰمَنُوْا مِنْکُمْ وَالَّذِیْنَ اٰتُوْا الْعِلْمَ دَرَجٰتٍ وَاللّٰهُ بِمَا عَمَلُوْنَ خَبِیْرٌ ﴿۱۱﴾

کل شیء شهید﴾ وه خوا شایه ده له سهر هه موو شتیک، واته: ههچ شتیک کی بزر نابی **﴿اَلَمْ تَرَ اَن اللّٰه یَعْلَمُ مَا فِی السموات وما فی الارض﴾** نایا نه ترانیوه که خوا ده زانی چی له ناسمانه کان و زه ویدایه **﴿ما یكون من نجوى ثلاثة الا هو رابعهم﴾** هر سئ که سیک له گهل یه کتردا چیه بکه ن خوا چواره مینیانه **﴿ولا خمسة الا هو سادسهم﴾** وه هر پینج که سیک چیه بکه ن، خوا شه شه میانه **﴿ولا ادنى من ذلك ولا اکثر﴾** وه لهو ژمارانهش که متر، یا زورتر **﴿لا هو معهم انما کانوا﴾** له هر کوی دابن هر خویان له گهل، واته: نه وانه هر چه ندبین، هرچی بکه ن، هرچی بلین، له هر شوینیکدا بین، خوا له گهل یانه و ناگای له هه موو شتیک یانه. جا بو ماناو مه بهست له رسته ی (له گهل دابوون) سهیریکی نایه تی چواره می سووره تی (حه دید) بکه **﴿ثم ینبئهم بما عملوا یوم القیامة﴾** پاشان له روژی قیامه تدا زور

به وردی هه والی هه موو ئه وکارو کرده وانه یان پیده دا ﴿ **إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ** ﴾ به راستی خوا به هه موو شتیك زاناو ناگایه.

جووله که و ناژاوه گیر بیان :

جووله که و دوو پرووه کان هه میشه له ناو خو یاندا چیه چپیان بوو، وه به جوړی دهیان روانیه موسلمانان کانیا و هک بلایی شتیك روویدایی، جا ئه مانیش ئه و دهیان پیی ناخوش بوو، بویه هاناو سکا لایان بو پیهامبهر ﷺ برد، پاشان وهک (ئیین عه باس) ئه لی ئه م ئایه ته هات و فهرمووی: ﴿ **أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَهَوْنَا عَنِ النَّجْوَى** ﴾ ئایا سهرنجت به لای ئه وانه دا نه داوه له چپه و سرت ه - له رووی موسلمانان کاندا - قه دهغه کراون ﴿ **ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نَهَوْنَا عَنْهُ** ﴾ پاشان هه میسان دهگه رینه وه بو ئه و کاره ی لییان یاسا غکرا بوو؟ ﴿ **وَيَتَنَاجَوْنَ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ** ﴾ وه له ناو یه کتردا بهرده وام به کاری تاوان و خراپه و دوژمنایه تی و، نا فهرمانی پیهامبهر ﷺ، چپه و سرت ه سرت ده که ن ﴿ **وَإِذَا جَاؤُكَ حَيَّوكَ بِمَا لَمْ يَحِيكَ بِهِ اللَّهُ** ﴾ وه کاتی کش بیئ بو لات، به جوړی سلوت لی ده که ن که خوا به و جوړه سلوی لی نه کردوویت.

(خاتوو عانی شه / سلوی له سهر بی) ئه لی: که ده هاتن له باتی ئه وه که بلین: السلام عليك)، ئه یانوت: السام عليك) وات ه: یا خوا بمیریت ﴿ **وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ** ﴾ وه له نیو خو یاندا - به گالته وه - ئه لی: ده بو خوا به و قسانه به رامبهر به پیغه مبه ر ده یانکه یین. جه زره به و سزمان نادات؟ ﴿ **حَسْبُكُمْ جَهَنَّمُ يَصْلُونَهَا** ﴾ دوزه خیان به سه، ده چنه ناویه وه (گه رماو ناره حه تی ه که ی ده چیژن) ﴿ **فَبئسَ الْمَصِيرُ** ﴾ جا دوزه خیش جیگا و سهره نجامی کی خراپه.

چپه و سرت ه ته نیا بو ئه نجامدانی کاری ری پیدراوه:

﴿ **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ** ﴾ ئه ی ئه وانه ی باوه رتان هی ناوه! کاتی قسه ی په نامه کی و چپه له نیوان خو تاندا ده که ن ﴿ **فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ** ﴾ جا نیوه به تاوان و دوژمنایه تی و نافهرمانی پیهامبهر ﷺ قسه ی به دزی مه که ن، وات ه: نیوه وهک جووله که و دوو رووه کان مه که ن ﴿ **وَتَنَاجُوا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى** ﴾ و ده وه سیه تکردن به چاکه و ته قوا قسه ی به دزی و چپه بکه ن ﴿ **وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ** ﴾ له وخوا یه بترسن هه مووتان لای ئه و کو ئه کرینه وه و حساب ده کری و پاداش و تو له وهرده گر نه وه ﴿ **إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ** ﴾ به راستی چپه چپ به تاوان و دوژمنکاری و سهر پیچی پیغه مبه ر له شه ی تانه وه یه ﴿ **لِيَحْزَنَ الَّذِينَ آمَنُوا** ﴾ تا ئه وانه باوه ریان هی ناوه، دل یان ته نگ بکات ﴿ **وَلَيْسَ بَضَارِهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ** ﴾ و به فهرمانی خوا نه بی هیچ جوړه زیانکیان لی نادا سرت ه سرتیان ﴿ **وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ** ﴾ و ده دبا باوه رداره کان ته نیا پشت به خوا به ستن و تمنا نه یان به و بی و، له چپه و سرت ه و خه یانه تی ئه وان نه ترسن، هه روه ها گه لی فهرمووده ش بو ریگرتن له چپه چپ، به مه یه سستی ئیش و ئازاردانی دل ی موسلمانان هاتووه، وهک ئه فهرمووی: ((إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً فَلَا يَتَنَاجَى إِثْنَانٌ دُونَ الثَّالِثِ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَإِنْ ذَاكَ يَحْزَنُهُ)) بوخاری، وه موسلیم ۱۷۱۷/۴ ریوایه تیان کردووه. وات ه: که نیوه سی که سبن، هه رگیز دوانتان بی ئه وی دیکه تان سرت ه سرت مه که ن، مه گه ر به ره زامه ندی ئه وی ت، چو ذکه ئه وکه سه به وه دلگران ده بی.

﴿يا ايها الذين آمنوا إذا ناجيتم الرسول فقدموا بين يدي نجواكم صدقة﴾ ئەي ئەوانەي باوەرتان هێناوه!
كاتى ويستتان چپەيهك و، قسەيهكى نهيى لهگەڵ پەيامبەر ﷺ بکەن، دەبى پيش ئەوچپەيهتان صدەدهقهيهك و
خيرىك بکەن، ئەمە دانانى پرينو قەدر و حورمەتە بۆ پەيامبەر ﷺ و پريز ليگرتنيەتى بۆئەو هەموو كەسيك خۆي
نەكات بەمالى پەيامبەردا و كاتى زۆرى ئى بگرى. بەلى دەبى مۇسلمانانىش ريعايەتى ئيش و كارى يەكتر بکەن و
ريگە نەدەن كات لەيەكترى بگرن ﴿ذلك خير لكم واطهر﴾ ئەو خير و صدەدهقهيه چاكتەر و پاكتەر بۆتان ﴿فإن لم تجدوا
فإن الله غفور رحيم﴾ خو ئەگەر شتيكتان دەست نەكەوت بيكەنە صدەدهقه، بەراستى خوا خوايهكى
گوناھپۆشى مېهەربانە، مۆلتتان ئەدات بچنە لای پەيامبەر ﷺ ئەگەرچى شتيكىش نەبى پيش خۆتانى بخەن ﴿
الشفقتم أن تقدموا بين يدي نجواكم صدقات﴾ نایا ترسان لە هەژارى كە صدەدهقهكان پيشكەش بکەن لە پيش

چپه کړنه که تان؟ واته: مه ترس، خوا خاوه نى هه موو شتيکه، ئيوه کارى خوتان بکه ن و خوا دهوله مهنده ﴿فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ﴾ ئينجا که واشتان نه کړد، واته: صه ده قيه کيان پيش نه خست، خواش ته وبه لى يوهرگرتن ﴿فَاقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ﴾ نه وسائتر نويژه کانتان به چاکی به جى بيئن و زه کاتيش بدن ﴿وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ و گوياپه لى خواو په يامبه ره که ي بکه ن ﴿وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ خواش زور به ناگايه به وهى ئيوه نه يکه ن. راقه کارانى قورشان ئه لئين: له بهر دلوقانى و ميهره بانى خوا به رامبه ر به بنده کانى خوئ، نه و خيرو صه ده قيه ي بؤ سوو کړدن. (ئين عه بباس) ئه لى: نه و فرمان به سه ده قيه ته نها روژيک بوو، پاشان خواى ميهره بان بارى موسلمانانى سوو کړدو سربيه وه.

نه نجامى دووړوو و غه زب ليگير او ده کان:

يَتَأْتِيَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرُّسُولَ فَقَدْ مُوَابِقِينَ يَدَى جَوْنِكُمْ صَدَقَ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾ أَشْفَقْتُمْ أَنْ تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَى جَوْنِكُمْ صَدَقَتْ فَإِذَا لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَاقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَاهُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكُذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٦﴾ لَنْ تَغْنَى عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَى شَيْءٍ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٨﴾ اسْتَحْذَرُوا الشَّيْطَانَ فَانْصَبْهُمْ ذَكَرَ اللَّهُ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُحَادِّثُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾ كَتَبَ اللَّهُ لَأَعْلَيْنَا أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

﴿الم تر إلى الذين تولوا قوما غضب الله عليهم﴾ ئايا سه يري نه وانه ت نه کړد دوستايه تى نه ته وه يه کيان کړد که خوا غه زه بى ليگرتوون، واته: له حاله تى ناو اداجيگه ي سه رسوړمانه که دووړوو ده کان ئيديعاى باوړ نه که ن! که چى له و لاشه وه دوستايه تى جووله که نه که ن! ﴿ما هم منكم ولا منهم﴾ نه و دووړو وانه نه له ئيوه ن، نه له وانيشن، به لکو خه لکيکى بى بارن و، قسه ي ئيوه ده بن بونه وان! ﴿ويحلفون على الكذب وهم يعلمون﴾ سوينديش له سه ر درو نه خون وخوشيان نه زانن دروژنن ﴿اعد الله لهم عذابا شديدا﴾ خوا سزايه کى توندو سه ختى بؤ ناماده کړدوون ﴿إنهم ساء ما كانوا يعملون﴾ به راستى نه وهى نه يانکړد کارى خراپ بوو ﴿اتخذوا ايمانهم جنة فصدوا عن سبيل الله﴾ سوينده کانيان کړد بوو به سوپه ر بؤ پاراستنى خويان له شمشيرى موسلماننه کان، به وهش پيشگيرى خه لکيان کړد بوو له ريگه ي خوا، واته: له ئيسلام ﴿فلهم عذاب مهين﴾ جا سزايه کى ريسوا که ريان بؤ هيه هيه ﴿لن تغنى عنهم اموالهم ولا اولادهم من الله شيئا﴾ هه رگيز مال و منداليان هچک بى نيازيان نا کا له سزاي خوا له پاشه روژدا، نه گهرچى خويان ده لئين به مال و مندال خو ده پاريزين ﴿اولئك اصحاب النار هم فيها خالدون﴾ ناهه وانه هاوه لى ناگرى دوزه خن ، به هه تاهه تايش تييدا نه ميننه وه ﴿يوم يبعثهم الله جميعا﴾ روژيک خوا هه موويان زيندو نه کاته وه ﴿فيحلفون له كما يحلفون لكم﴾ نه وسا سوين ده خون بؤ خوا که نه هلى ئيمان بوون، وهک ئيستا سويند بؤ ئيوه ده خون ارد ﴿ويحسبون انهم على شيء﴾ واش ده زانن شتيک له بارياندايه به وسوينده ﴿الا انهم هم الكاذبون﴾ هو شيار بن! که به راستي نه وانه دروژنه کان ﴿استحوذ عليهم الشيطان﴾ شهيتان زال بووه به سه رياندا به وه سه وه سه وده غده غه و له خسته ي بردوون ﴿فانصاهم ذكر الله﴾ جا يادو ناوى خواى له بير بردوونه وه ﴿اولئك حزب الشيطان﴾ نا نه وانه

گروپه که ی شهیتانن ﴿**الا إن حزب الشیطان هم الخاسرون**﴾ هوشیار بن که هر گروپه که ی شهیتان - له دنیا و له قیامه تدا - زیانمندن.

به سه رکه وتنی پیغه مبه ران نه یارانیان قه ئس دهب:

﴿**إن الذین یحادون الله ورسوله**﴾ به راستی ئه وانه ی دژیاهه تی خواو پیغه مبه رکه ی ئه که ن ﴿**اولئک فی الاذنین**﴾ ئه وانه له ریزی زه بوونترینی خولقی خوان له دنیا و له قیامه تدا ﴿**کتب الله لاغلبن انا ورسلی**﴾ خوا بریاری داوه که خوم و په یامبه رکه کانم پیروزو زال دهبین به سه ر هه موو دوژمناندا ﴿**إن الله قوی عزیز**﴾ به راستی خوا خویه کی به هیزی به ده سه لاته، هه رگیز فه رمان و بریاری هه لئاوه شیته وه.

موسلمان دوستایه تی بیباوه ران ناکات:

﴿**لا تجد قوما یؤمنون بالله والیوم الآخر**﴾ هیچ کومه ئی نابینیت که باوه ری به خواو به پرژه که ی تر ببیت ﴿**یوادون من حاد الله ورسوله**﴾ دوستایه تی ئه وانه بکه ن دژیاهه تی خواو په یامبه رکه ی ده که ن! ﴿**ولو کانوا آباءهم او ابناءهم او إخوانهم او عشیرتهم**﴾ هه رچه نده ئه وانه باوکیان، یان کوپو نه وه یان، یا براوه شه رتیان بن، به کورتیی: مروقی باوه ردار نابی به هیچ شیوه هیه ک دوستایه تی بکا له گه ل دوژمنانی خواو پیغه مبه ردا ئه گینا له وان ده ژمی ردرین ﴿**اولئک کتب فی قلوبهم الإیمان**﴾ ئه وانه - که له دوستایه تی دوژمنانی خواو خو ئه پاریزن - که سانیکن خوا ئیمان و باوه ری له نیودلیاندا چه سپاندووه. به هیچ شتی له ق نابیت، بویه (ئبو عوبه یده) له پرژی (به دردا) باوکی خو ی کوشت، (ئبو به کری صدیق) بریاری کوشتنی (عبد الرحمن) ی کوپو خویدا، (موصعبی کوپو عومیر) (عوبه یده) ی برای خو ی کوشت. (حه مزه و عه ل) چه ند که سیان له تیره و بنه ماله ی خو یان کوشت، چونکه ناحه زو دژ به ئیسلام بوون ﴿**وایدهم**﴾

﴿**بروح منه**﴾ وه پشتگیری کردوون به سه رخستن له لایه ن خو یه وه ﴿**ویدخلهم جنات تجری من تحتها الأنهار**﴾ وله پاشه پرژی شدا ئه یانباته نیو چه ند باخاتیکی به هه شته وه که جوگه ناوی زور له ژیر درخته کانیدا ئه پروات ﴿**خالدین فیها**﴾ به هه تا هه تاییش تیدا دهب ﴿**رضی الله عنهم ورضوا عنه**﴾ خوا لییان خوشنوود و پازی بووه، ئه وانیش له خوا پازی بوون ﴿**اولئک حزب الله**﴾ ئا ئه وانه گروپه که ی خوان ﴿**الا إن حزب الله هم المفلحون**﴾ ئاگادار وهوشیاربن! که هر گروپه که ی خوان به ره وه کان له دنیا و، له قیامه تدا.

له (۱۵) ی ره مه زانی (۱۴۱۷) ک به رامبه ر به (۱۹۹۷/۱/۲۳) له ته فسیری ئه م سووره ته بوومه وه

له شاری (مه ریوان).

والحمد لله رب العالمین.

سُورَةُ الْحَشْرِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَالَّذِي يُؤْتِي مَوْتَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمَ الْآخِرِ يُؤَادُّونَ مَنْ
حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ
الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا
عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٣﴾

سُورَةُ الْحَشْرِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿١﴾ هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ
لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنْهُمْ مَلْعَنَةٌ
مِنْ اللَّهِ فَأَنَّهُمْ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ
فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرَجُونَ يُؤَسِّرُهُمْ وَيُؤَيِّدُ الْيُؤَسِّرِينَ
فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ ﴿٢﴾ وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ
الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾

مەدەنىيەت (۲۴) نايەتە

﴿هو الذي أخرج الذين كفروا من أهل الكتاب من ديارهم لأول الحشر﴾ هەر ئوخوايه بوخواوهن نامه بيباوهرەکانی له خاڤه ولانهی خوڤان له (مهدينه) بو ٻيه که مجار دهر په پانده، ئاخر جاريش له (خه بيهر) و له نيوه دورگه ی عهر بيدا (عومه) رایگواستن بو شام، جابه و شیوهیه تووشی ئه و پرسیوایی و ژیر دهستی یی یه بوون. په یامبهر ﷺ کاتی هاته مه دینه له گه ل (به نی نه زیر) دا ریککه وت که: وه ک پشتیوانی لینا کهن، درکیش نه بن له پرییدا، به لکو بو خوڤان دانیشن و هه قی هیچیان نه بیئت، به لئ به وشيويه مانه وه تارووداوه که ی (به در)، ئه و جا وتیان وائیستا زیاتر دهر که وت که موحه ممه د په یامبهری خوايه، که چی کاتی پرووداوه که ی (ئوحوود) پیش هات، هه مو به جاری دهستیان کرده دیعایه و چاو و راو فرت و فیل، بو ٻیه به په له (که عبی کوپی ئه شرف) یان له گه ل چل سوار چاکدا نارده مه ککه، له و ی له گه ل (ئه بوو سوفیان) دا دژ به په یامبهر ﷺ، په یمانیان موکر کرد، پاشان په یامبهریش ﷺ فهرمانی به (موحه ممه دی کوپی مه سلمه) دا: بجیئت (که عب) بکوژیئت، ئه ویش به په نامه کی چوو و کوشتی، پاشان سوپایشی نارده سهریان و ماوه ی که له گه مارو دا مانه وه، دهره نجام مه دینه یان به جی هیشت و به ره و (خه بیهر) پویشتن، له سه رده می (عومه ری کوپی خه تتاب) یشدا به ره و شام راگوازران ﴿ماظننتم ان یخرجوا﴾ ئیوه گومانتان نه دهر د ئاوا به و پرسیوایی و سه رشوپریه له قه لاکانیان بچنه دهر ی، چونکه ئه وان خواوه نی هیژ و ده سه لات بوون له مه دینه دا ﴿وظنوا انهم مانعتهم حصونهم من الله﴾ خوڤیان گومانیان وابوو که قه لا و سه نگه ره مه حکمه کانیان له سزای خوا ئه یانپاریزی و مه نعیان ئه کا له موسلماننه کان ﴿فاتاهم الله من حيث لم یحتسبوا﴾ جاخوا بو یان هات به سزا له شوینی که وه به خه یالیا ندا نه هات بوو شتی و پروودات ﴿وقذف فی قلوبهم الرعب﴾ وه به کوشتنی (که عب) ترس و بیمی خسته دلایانه وه. له فهرمووده یه کدا هاتووه: ((نصرت بالرعب بین یدی مسیره شهر)) بوخاری. واته: من به و ی به ترس خسته ناود لی دوژمنه وه ئه ندازه و ماوه ی مانگه رییه که یارمه تی درام و سه رکه وتم! ﴿یخرجون بیوتهم

بایدیم وایدی المؤمنین و اترسان بهناچاری مالّه کانیان بهدهستی خویمان و بهدهستی خاوهن باورهکان ویرانکرد. (بهنی نهزیر) پیش نهودی له مه دینه درچن، بهربونه پرووخانی خانووه کانیان، تا موسلماننهکان پاش ئهوان سوودی لیوهرنه گرن و نهیکه نه مال و نیشته گای خویمان، پاشان موسلماننه کانش دیواره کانیان پرووخاندبو ته صفییهی شوینه واریان! ﴿فاعتبروا یا اولی الابصار﴾ ده سائیوه پند وهرگرن نهی خاوهن فامهکان! ﴿ولولا ان كتب الله عليهم الجلاء﴾ وه نه گهر خوا شاربه دهرکردنی له سهر بریارنه دابان ﴿لعذبهم فی الدنيا﴾ هه ره له دنیا دا (وهک بهنی قوره یزه) بهکوشتن و دیلکردن سزای نه دان ﴿ولهم فی الآخرة عذاب النار﴾ وله پاشه پوژیشدا سزای ئاگری دوزه خیان بو هیه ﴿ذلك بانهم شاقوا الله ورسوله﴾ نه دهرکردنهش به هوئی نهودی دژایه تی خواو په یامبه ره که یان کرد ﴿ومن يشاق الله فإِنَّ الله شديد العقاب﴾ وهرکه سیش دژایه تی خوا بکات، بیگومان خوا سه ختگیره بو نهودی دژایه تی بکا.

برینی دارخورماکان به نیزنی خوا بوو:

﴿ما قطعتم من لينة أو تركتموها قائمة على أصولها﴾

فبان الله هه ره دارخورمایه کتان له باخهکانی (بهنی نهزیر)

بریی - به هوئی هه لوه شانوهی په یمانه که یانه وه - یان

لینگه پان بهراوه ستاوی له سهر بنجی خوئی، نه وه

له هه ردووباره که دا به فهرمانی خوابوو بو نهودی نیمانداران

به هیژ بکا ﴿ولیحزى الفاسقين﴾ و له سنوورده رچووه کانش

پرسوا بکات. جا له برینی نه و باخ و باخاتانه وه زانایان

وه ریانگرتووه که: له کاتی ناچاریی و له کاتی جهنگدا

په وایه دارو درهخت و کشت و کال و گهنم و دانه و یله و

خانوو به ره دی دوژمن بروخی نری و بسوتی نری، تاهیز و پیژی

دوژمن له ناو بریت، بویه په یامبه ره ﷺ کاتی نزیکى باخ و

باخاته کانیان بووه وه فهرمانی به برینی باخه کانیان دا، به لام

نهوانی نه قام لییان کرده ههرا، ئینجا خوا فهرمووی: نه و

له خویه وه هیچ شتیکی نه کردووه، به لکو هه موو به پیی

بریری خوابوو، (واحدی) له (اسباب النزول) ه کهیدا نه مهی هیناوه.

دهستکه وتی فهینو دابه شکردنی:

﴿وما افاء الله على رسوله منها﴾ و نهودی خوا گیرایه وه بو پیغه مبه ره که ی، له دارایی جووله کهکانی (بهنی

نهزیر) ﴿فما وجفتم عليه من خيل ولاركاب﴾ ئیوه هیچ نه سپ و وشتی کتان بو تاو نه دابوو، واته: هیچ زه حمه تی کتان

نه کی شابوو ﴿ولكن الله يسلط رسله على من يشاء﴾ به لام خوا پیغه مبه رانی خوئی به سهر هه رکه سی کدا هه ز بکا زال

نه کات به بی جهنگ، وهک چو پیغه مبه ری زال کرد به سهر (بهنی نهزیر) دا به ترس خستنه دلایانه وه، واته:

دهسکه وته که ی (بهنی نهزیر) تاییه ته ندی په یامبه ربوو (موحه مه د) ﷺ، ماف وه قی هاوه لانی تیدانییه، بویه

ئه ویش ده توانی پیویستی یه کسالی مال و مندالی لیوهرگریت، پاشان نهودی دیکه ش بدات به چهک و تهقه مهنیدی و

سورة العنكبوت

سورة العنكبوت

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ. وَمَن يُشَاقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١﴾ مَا قَطَعْتُم مِّن لِّينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيْحِزِي الْفَاسِقِينَ ﴿٢﴾ وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِن خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣﴾ مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَآلِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾ لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيُصْرُونَ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَوْلَىٰ بِكُم بِمَا كُنتُمْ يَتَّبِعُونَ ﴿٨﴾ الَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ يُخْجَلُونَ مِّنْ هَاجِرٍ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾

وَالَّذِينَ جَاءُوا

٥٤٦

خوناماده کردن بوی خا. (بوخاری و موسلیم و ترمذی و نسائی) نه میان پیوایه تکر دووه. **والله علی کل شیء قدیر** و خواش دهسه لاتی به سر هه موشتیکدا هیه و ویستی له هه رشتی بیئت نه یکات. **﴿ما افاء الله علی رسوله من اهل القرى﴾** نه وهی خوا گیرایه وه بویغه مبه ره که ی له (فهئی) شاره کان به بی کوشتار، وهک شاروگونده کانی (به نی قوره یزه) و (به نی نه زیر) و گشت شاروگوندیکی ئاوا به بی جهنگ، وهک (فه دهک، خه یبه ر) **﴿قلله و للرسول﴾** نه وه بویخوایه، واته: بریاره که ی به دهستی نه وه، **﴿چی لی نه کات، نه یکات، وه بویه یامبه ره، نه ویش بویوی و ژن و مالی و بویبه ره و نه وهندی موسلمانانی به خت نه کات﴾** **﴿ولذی القربی و الیتامی و المساکین﴾** و بویخزمانی نزیک ی له نه وهی (هاشم) و نه وهی (موتله یب) و ده بوی مندا لانی بی باوک و بویاماوو بی نه وایان **﴿وابن السبیل﴾** و ریباران، واته: نه وانه ی که له سه فهدا تویشوویان لی نه بری، نه گهرچی ده وله مه ندیشین. به لی سه روهت و سامانی (فهئی) نه کری به پینج به شه وه، پاشان پینج یه کیکی نه کریته وه پینج بهش، نه میش بویه یامبه رو خزمه نزیکه کانی وه تیوان و هه ژاران سه رف نه کری، وه چوار به شه که ی دیکه ییش بویه یامبه ر **﴿دادنه نری﴾** نه ویش له مال و مندا لی خوئی و به ره وهندی موسلماناندا به ختی نه کات. بویه ده سته که وه که ی (به نی نه زیر) ی به سه رکوچه ریه کاندا به شکردوو، به شی یارمه تیده ره کانی (واته: نه نصار) ی لیندها، دوو پیوایان نه بی، چونکه ژیان و زینده گی نه نصار له کوچه ریه کان باشر بوو. بویه قورئان نه فهرموی: **﴿کیلا یكون دولة بین الأغنیاء منکم﴾** بریاره به و شیوه یه دابهش بکری، نهک بییته سه رمایه ی ده سته و ده سته کردن له ناو ده وله مه نده کانتانداو، هه ژاره کان لی بی بهش بین **﴿وما آتاکم الرسول فخذوه﴾** و هه ره چی په یامبه ر **﴿پییدان و هری بگرن، واته: به چی فرمانی پی کردن بیکه ن چ له ده سته و ته دا و، چ له هه رشتیکی تر دا جیبه جی بکهن.﴾** **﴿و مانهاکم عنه فانتھوا﴾** و ره ریشی له هه رشتی لیگرتن، ئیوهش دهستی لی نه لگرن **﴿واتقوا الله﴾** و خوتان له خه شم و غه زه بی خوا بپایزن به جیبه جیکردنی فرمانه کانی ووازه نمان له قه غه کراوه کانی **﴿ان الله شدید العقاب﴾** به راستیی خوا سه خت توله یه، قاری له هه ره که سیگ گرت رزگاری نابی.

فه یی بوی خه لکانی هه ژارو ئاواره یه:

﴿للفقراء المهاجرین الذین أخرجوا من دیارهم و أموالهم﴾ نه و فه یئو ده سته که وه یه بوی نه وه ژاره دووره ولات و کوچه کردوو وانه یه له خانوو سامانی خوئیان ده رکران، له لایه ن مه که یه یه کانه وه، تا به لکو ورده ورده ژیانان راست بکریته وه و بگاته وه ناستی ئاسایی خوئی، پاش نه وهی که بته پرسته کانی مه که هه لیان فراندن و ناچاران کردن به هیج رته **﴿یبتغون فضلا من ربهم و رضوانا﴾** داوای چاکه و ره زامه ندیی له خوا ده که ن، بویه نه یان توانی له مه که که دا برژین، نه گینا له گه لیاندا خوئیان نه سازاندا **﴿و ینصرون الله و رسوله﴾** و یارمه تی خواو په یامبه ره که ی ده دن بویه کوچیان کرد. **﴿اولئک هم الصادقون﴾** نا نه وانه راستگوکان له باوه رو جیهادیاندا.

پشتیوانان ئیره یی به ک وچه ران نابهن:

ئینجا خوا ستایشی پیاهو تیی وچاکه ی یارمه تیده ره کان نه کات، پاش نه وهی که ده سته که وتی (به نی نه زیر) درا به کوچه کران و نه وان هیچ دلگرنی و گله یه کیان نیشان نه دا، بویه نه فهرموی: **﴿والذین تبوءوا الدار و الایمان من قبلهم﴾** و نه وکه سانه ی نیشته جیی (دار الهجرة) و (دار الایمان) ببوون، واته: پشتیوانان له پیش کوچی کوچه ریه کان **﴿یحبون من هاجر الیهم﴾** کوچه ریه کانیان خوش ده یئ و، به شیک له دارایی خوئیانان نه ده نی و دلخویشیان ده که ن **﴿ولا یجدون فی صدورهم حاجة مما اوتوا﴾** و هیچ شتیکیان له دلدا نیه سه بارهت به وهی به کوچه ریه کان درا

له فیهئی به نیه نه زیر، چونکه په یامبه ری خوا ﷺ له وه موو دستک وه ته نه ها به شی سی که سیانیدا، له گهل نه وه یشدا که سیک نه بوو یی ناخوش بیت **﴿وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾** و نیساری کوچه ری ه کان ده کن به سه رخویدا له سه روه و ساماندا، نه گهرچی خویشیان نیازیان پیی هه بی و هه ژاربن، واته: به خشینه که یان له بهر دوه له مه ندیان نیه، به لکو سروشتی ئیمان و باوه ریان به رزه **﴿وَمَنْ يُوَقِّ شَحْ نَفْسَهُ﴾** و هه رکه سی له سیفه تی رژی دروونی بیاریژی، واته: هه رکه سی خوا بیاریژی له چروکی دروونی **﴿فَاُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾** جانه وانه ن بره وه کان. تبیینی: مه به ست به سه خاوه ت نه وه نیه هه رچی مال و سامانی هیه بیبه خشی، نه خیر، چونکه نه وه ته (نه نه س) نه لی: په یامبه ر ﷺ فه رموی: نه وه که سه ی زه کات بدات، میوانداری بکات، له کاتی به لاونه هامه تدا بیبه خشی.. نه وه له رژی وچروکی درچوه **﴿وَالَّذِينَ**

جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ﴾ نه وانه ش له دوی نه وانه وه هاتون، واته: پاش کوچه کران و یارمه تیده رانه وه هاتون، ده لئین: **﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ﴾** نه ی په روه ردگار که مان! له ئیمه و له و برایانه مان پیش ئیمه باوه ریان هیناوه خوشببه **﴿وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا﴾** و هیچ بوغزو قینیک مه خه ده لمانه وه به امبه ر به وکه سانه باوه ریان هیناوه **﴿رَبَّنَا إِنَّكَ رُؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾** نه ی په روه ردگاری ئیمه! به راستی ته نه نه تو ی به سوژی میهره بان. پیشه و (عومه ر) گوئی له پیاو یکه وه بوو باسی موهاجیرانی به چاک ده کرد! نه ویش نایه تی (للفقراء المهاجرین) نه ی بو خوینده وه و، فه رموی: نایا تو وه که نه وان ده بی؟ وتی: نه خیر، پاشان نایه تی (والذین تبوءوا الدار والإیمان) نه ی به سه را خوینده وه فه رموی: نه ی وه که نه ده سه ته ده بیت؟؟ کابرا وتی: نه خیر، پاشان نایه تی: (والذین جاؤوا من بعدهم.. ی بو خوینده وه فه رموی: نه ی له مانه یت؟ کابرا وتی: به ته مام له مانه بم. پیشه و (عومه ر)

فه رموی: ده چاک بزانه هه رکه سیک به باشی ناویان نه باو، بگره له باتی نه وه جنیویان پییدات، باچاک بزانت له هیچ کام له و ئیماندارانه نیه. واته: له هه ر سی تا قمه که بی به شه. بیجگه له وه ش پیشه و (مالیک) ده لئیت: نه وه که سه ی جوین به هاوه لان ددات کافرو له (فینی) یش به ش نبات.

مونا فقه کان درویان له گهل به نی نه زیر کرد:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا﴾ نایا نه و دوپوانه ت نه دی؟! که و ته و کرداریان چه نده له یه که دووره **﴿يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾** و به براکانیان له کافره کا ذی خاوه ن نامه کانیان ده گوت، واته: به (به نی نه زیر) **﴿لَنْ أَخْرِجَكُمْ لِنُخْرِجَكُمْ مَعَكُمْ﴾** دلنایان نه گهر ئیوه له مه دینه دهر کران، ئیمه ش له گهل تان دهر نه چین و مه دینه به جی دئین، دیاره نه مه سه روکی دوپوه ووه کان (کوپه که ی سه لول) ه، نه ونیفاق و دوپووی یه بهوشیویه به خه رج نه دات،

سُورَةُ الْمَائِدَةِ

سُورَةُ الْمَائِدَةِ

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠١﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ أَخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُضِيعَ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ شَهِيدٌ لِمَ كَذَّبُوا ﴿١٠٢﴾ لَئِنْ أَخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُوهُمْ وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَيُولِيَنَّ الْأَظْفَارَ لَا يَنْصُرُونَ ﴿١٠٣﴾ لَئِنْ أَشْرَكْتَ أَشْرَكَ بِكَ فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٠٤﴾ لَا يَقُولُونَ كُلُّكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرَى مُحَضَّرَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّى ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٥﴾ كَذَلِكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرَّبُوا قُلُوبًا أَقْوَابًا أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ دُعُوا بِحَمَلٍ الْعِلْمِ ﴿١٠٦﴾ كَذَلِكَ الشَّيْطَانُ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنْ بَرِئْتُ مِنْكَ فَإِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٧﴾

۵۷

مه‌به‌ستیشی ئه‌وه‌یه که ئه‌وان له قه‌لاکانی خۆیاندا بمی‌ننه‌وه‌و خۆیان به‌ده‌سته‌وه نه‌ده‌ن و جه‌نگ بکه‌ن له‌گه‌ل موس‌لمانه‌کاندا! ﴿ولا نطیع فیکم احدا ابدا﴾ و هیچکاتیش به‌زیانی ئیوه به‌گوئی هیچ که‌سیک ناکه‌ین. واته: له‌به‌رامبه‌ر ئیوه‌وه، یارمه‌تی (موحه‌مه‌د) ناده‌ین ﴿وان قوتلت لن‌نصرنکم﴾ و نه‌گه‌ر جه‌نگیشتان له‌گه‌ل کرا حه‌تمه‌ن یارمه‌تیتان ئه‌ده‌ین ﴿والله یشهد انهم لکاذبون﴾ و خوا شایه‌تی‌ده‌دا که به‌راستی ئه‌وان درۆزن و درۆده‌که‌ن له‌وه‌ی ده‌ی‌لێن ﴿لئن اخرجوا لا یخرجون معهم﴾ به‌ته‌ئکید ئه‌گه‌ر ده‌رکران له‌ مه‌دینه، دوو‌پووه‌کان له‌گه‌لیان ده‌رناچن ﴿ولئن قوتلوا لا ینصرونهم﴾ و نه‌گه‌ر جه‌نگیشتیان له‌گه‌ل کرا، یارمه‌تیان ناده‌ن، ده‌ره‌نجامیش هه‌رواده‌رچوو، چونکه جووله‌که له‌مه‌دینه ده‌رکران و جه‌نگیان له‌گه‌ل کرا، مونا‌فقه‌کانیش هیچیان نه‌کردا! ﴿ولئن نصرهم﴾ گریمان ئه‌گه‌ر یارمه‌تیشیان دان ﴿لیولن الادبار﴾ بئ‌شک دوا‌ی تاوێک پشت هه‌له‌که‌ن و هه‌لدین و ریزه‌کانی جه‌نگ به‌جی دین ﴿ثم لا ینصرون﴾ پاشان یارمه‌تیان نادری له‌ لایه‌ن خواوه ﴿لانتهم اشد رهبة فی صدورهم من الله﴾ به‌راستی ئیوه له‌دلیاندا به‌سامترن له‌خوا! واته: له‌ئیوه زۆتر ته‌ترسن له‌خوا، بۆیه ناوێرن جه‌نگتان له‌گه‌ل بکه‌ن ﴿ذلك بانهم قوم لا یفقهون﴾ ئه‌وه‌ش به‌هۆی ئه‌وه‌ی که ئه‌وان کۆمه‌لیکن تیناگه‌ن له‌گه‌ر وه‌یی و ده‌سه‌لاتی خوا ﴿لا یقاتلونکم جمیعا الا فی قری محصنة﴾ ئه‌وه‌نده ترسنوکن -هۆزی جووله‌که- کوشتارتان له‌گه‌ل ناکه‌ن به‌کۆمه‌ل، مه‌گه‌ر له‌و شارانه‌دا به‌قه‌لاو خه‌نده‌ق قایم‌کراون ﴿او من وراء جدر﴾ یان له‌پشتی دیواره‌کانی مال‌کانیا نه‌وه ﴿باسهم بینهم شدید﴾ چونکه دژایه‌تی ناو‌خۆیان دژایه‌تییه‌کی سه‌خته ﴿تحسبهم جمیعا﴾ واده‌زانیت هه‌موو پیکه‌وه‌ن و کۆن ﴿وقلوبهم شتى﴾ له‌کاتی‌که‌دا دله‌کانیان لیکجیان ویه‌ک ناگرن ﴿ذلك بانهم قوم لا یعقلون﴾ ئه‌وه‌ش چونکه ئه‌وانه‌ گه‌ل و کۆمه‌لیکن تیناگه‌ن له‌ ده‌ره‌نجامی کاری خۆیان، نازانن ته‌فرقه‌و په‌راگه‌نده‌بوون هۆی سه‌ره‌کیه بۆ تیکشکان، وه‌ و ه‌حده‌ت و برایه‌تی و ته‌بابیش تاکه هۆیه بۆ پیرۆزی و سه‌ره‌کوتن ﴿کمثل الذین من قبلهم قریبا﴾ حا‌لی جووله‌که‌کانی (به‌نی‌نه‌زیر) له‌ حا‌لی ئه‌وانه ده‌چیت که له‌پیشیا نه‌وه‌بوون، واته: کت و مت له‌ حا‌لی (به‌نی قه‌ینوقاع) ده‌چیت، که ئه‌وانمان له‌ناومان برد، ئیتر نه‌ئه‌بوو ئه‌مان ئاوا خۆیان به‌ق‌ر به‌دن، چونکه بیستبوویان چیمان به‌سه‌ر که‌لانیکی پێشودا هینا ﴿ذاقوا وبال امرهم﴾ تۆله‌ی کاری خۆیان چیشت، ئه‌وه‌بوو له‌جه‌نگی (به‌در) دا ده‌ره‌نجامی تۆله‌ی کاری خراپی خۆیانیان ده‌ستگیربوو، به‌ده‌رکردن، یان به‌کوشتن ﴿ولهم عذاب الیم﴾ و له‌ قیامه‌تیشدا سزایه‌کی به‌ئیشیان بۆه‌یه.

له‌ ده‌ستخه‌رۆکردندا، کاری جووله‌که‌و دوو‌پووه‌کان، له‌ کاری شه‌یتان ده‌چی:

﴿کمثل الشیطان ان قال للإنسان اکفر﴾ نمونه‌ی دوو‌پووه‌کان له‌ هه‌ل‌نانی جووله‌که‌ی به‌نی نه‌زیر له‌ بۆکوشتار له‌ گه‌ل پێغه‌مبه‌رو موس‌لمانه‌کاندا، وه‌ک نمونه‌ی هه‌ل‌نانی شه‌یتان وایه بۆ کافر کردنی مرو‌ف، کاتی پنیوت کافربه‌ من له‌ گه‌لتم ﴿فلما کفر قال انی برئ منک﴾ جا کاتی بی‌پاوه‌ربوو و تی: به‌راستی من به‌ریی و بی‌زارم له‌ تو ﴿انی اخاف الله رب العالمین﴾ به‌راستی من له‌خوای په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کان، ته‌ترسم!! جائه‌وه‌بوو دوو‌پووه‌کانیش جووله‌که‌کانیان ده‌ستخه‌رۆکردن و هه‌لیاننان و به‌لێنیان دانی که له‌ناوه‌وه -کاتی به‌جه‌نگ هاتن- یارمه‌تیان به‌دن، به‌لام له‌کاتی‌خویدا هیچیان بۆ نه‌کردن! ﴿فکان عاقبتهم انهما فی النار خالدین فیها﴾ ده‌ره‌نجامی‌کاری هه‌ردووکیان (شه‌یتان و ئاده‌مزادی کافر) ئه‌وه‌یه که به‌راستی هه‌ردوو له‌ناگری دۆزه‌خدا هه‌میشه‌ماون ﴿وذلك جزاء الظالمین﴾ و ئه‌ومانه‌وه‌یه‌ش به‌ هه‌میشه‌یی له‌ ناگ‌دا سزای ئه‌و کافرا نه‌یه که سه‌ته‌میان له

خوایان کردووه، واته: هرکه سیك له سنوور دهرچی و قرت و فیل بکات، پاداشته که ی ناوایه، جا که وایه ئیوهیش هوشیار بن و نه خه له تین به قسه ی زل و فیشالی نه و نهو.

له خوا بترسن و بوسه یینی ناماده بن:

پاش باسکردنی فیل و فهره جی جووله که و دوپووه کان و نهنجامیان، روو دهکاته باوه پداره راسته قینه کان و نه فهرموی: ﴿**يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ**﴾ نهی شه وانه ی باوه پرتان هیئاوه! پاریز له خوا بکه ن به جیبه جیکردنی فهرمانه کانی و دورو گرتن له قه دهغه کراوه کان ﴿**وَلتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّقْدَمْتُ لَعْنَةٍ**﴾ وهبا هرکه سه سه رنج بدوای بزانی چ شتیکی بوسه یینی (قیامت) پیخشستوه له کرده و ی چاک؟ ﴿**وَاتَّقُوا اللَّهَ**﴾ وده ووام بکه ن له سر ته قوای خوا ﴿**إِنْ**

اللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ به راستی خوا زور ناگایه به کاره کانتان و هیچی لیون نابیت ﴿**وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ**﴾ وه ئیوه وه که سانه مه بن خویان له بیر کردبوو گوئیان به فهرمانه کانی نه ده دا ﴿**فَانَسَاهُمْ**﴾ نینجا خوایش - واسه رگه راندیکردن - خویان له بیرکرد و نه یانزانی کاریکی و ابکه ن له پاشه روژدا سوودیان پیبدات ﴿**أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ**﴾ هه رتانه وانه ن له تاعه تی خوا دهرچوان، بویه خواش ئاوا ویلی کردوون و لییان ناپرسیته وه.

به هه شتی و جه هه ننه می وه کو یه ک نین:

نینجا بوسه لئانی ئاده مزاده کان، خوای کارجوان پاشه روژی دوزه خیی و، به هه شتی هه لئه سه نگینی و نه فهرموی: ﴿**لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ**﴾ هاوه لانی دوزه و، هاوه لانی به هه شت یه کسان و به رامبه رنین له ته رازووی دادگهری خوا دا ﴿**أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ**﴾ هه راوه لانی به هه شتن براوه کان.

مه زنی و گه و ره یی قورنان:

نینجا بوسه و ی که جووله که و دوپووه کان له هیچ سه رده می کدا موسلمانان نه خه له تینن، ده ست نیشانی ماموستا و رابه ریکی بی وینه یان (قورنان) بوسه کا و نه فهرموی: ﴿**لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ**﴾ نه گهر "گریمان" نه م قورنانه مان دابزاندا یه سه رکیو ی، که دهرکی کردبا به و ی تیایه تی، نه وده مه ده تبینی به کزی و پاره پاره بووی له ترسی خوا! که و ابو ئیوه بیر بکه نه وه نه ی ئاده مزاده کان! له خوا بترسن و ته نها قورنان بکه نه به رنامه ی خوتان ﴿**وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ لِنُظْرِبَ بِهَا لِلنَّاسِ**﴾ وئیمه نه م نمونانه له قورناندا به چهند شیوه وینه یه ک دینینه وه بوسه لکی ﴿**لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ**﴾ به شکو بیر بکه نه وه و تی بگه ن و به کویرانه نه چن به سه ر قورناندا.

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٧٧﴾ يَتَأْتِيَ الَّذِينَ لَا يَأْمُرُونَ بِالْإِيمَانِ وَلَا يَنْهَوْنَ عَنِ الْكَافِرِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٧٨﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٧٩﴾ لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ لِنُظْرِبَ بِهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ الْعِشَاءُ وَالشَّهَادَةُ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٨١﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ أَلَمْ يَكُنْ أَلْفُودُسَ السَّلَامِ الْمُؤْمِنُ الْمُهِمُّ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَنَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٨٢﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٨٣﴾

سُورَةُ الْمُبْتَحَنَةِ

يَتَأْتِيَ الَّذِينَ

به ناوو سیفته ته جوانه کانی خوا پیاوه لده:

ئیتړپاش نه مانه خوا چهند سیفاتیکې بهرزو بلندو بوځوی باس دهکات تاخه لکی زیاتر شهرمی ای بکات، بویه نه فهرموی: ﴿ **هو الله الذي لا اله الا هو** ﴾ خوا هر نه وخوايه - که بیجگه له خوۍ - هیچ په رستراویکی تر به هه ق نیه مافی په رستنی هبې ﴿ **عالم الغيب والشهادة** ﴾ زانای نادیارو ناسکراکانه، هه موو شتیک لای نه و یه کسانه ﴿ **هو الرحمن الرحيم** ﴾ هه نه وه به به زه دی و میهره بان له دونیا و له قیامه تدا ﴿ **هو الله الذي لا اله الا هو** ﴾ خوا (الله) هر نه وه یه - که بیجگه له و - هیچ په رستراویکی تر به هه ق نیه ﴿ **الملك** ﴾ پاشاو فهران په وای هه موو بوونه وهره، خاوه نی ته وای نیش وکاره، چی نه کات بالا دهستی نیه ﴿ **القدوس** ﴾ پاک و بیگهرده و بیخه وشه له هر سیفته تیکې ناشیرین ﴿ **السلام المؤمن** ﴾ ناشتیده رو دلنیا کهره، په یامبه ران و نیماندارانی نه مین کردووه له سزای خوۍ ﴿ **المهيمن** ﴾ چاودیرو پاریزه ری دروستکراوه کانی ته و هیچ شتیکې لیگوم نابیت ﴿ **العزيز** ﴾ دهسه لاتدارو به زه بره ﴿ **الجبار** ﴾ خاوه ن شکوو مه زنه، هه موو هیژیک نه شکینی و، هیچ شتیک نیه بهرگه ی بگریت ﴿ **المتكبر** ﴾ شایسته ی هه موو کیریا دی و گه وره یی ﴿ **سبحان الله عما يشركون** ﴾ پاکیی و بیخه وشو بو نه و خوايه له و دی نه وانه دهیکه به شهریک بوی ﴿ **هو الله الخالق البارئ** ﴾ هر نه وه په رستراو دروستکرو به دیهنر بی وینه ﴿ **المصور** ﴾ هه نه وه وینه کیش و دیمه ن به خش، به هر شیه و یه ک خوۍ بیه وۍ نه خشه ی ده کیشۍ: جوان، ناشیرین، کورته بالا، که له گت، رهش پیست... هتد ﴿ **الاسماء الحسنی** ﴾ هه موونا و جوانه کان بو نه ون. زاناکان نه لاین: ناوه پیروژه کانی خوا (توقیف) ین، واته: ده بی خوا هه ربه و ناوانه وه ناو بری له قورنان و سوننه تدا هاتوون، که و ابوو ناره وایه به ناره زوی خو مان ناویکی بو هه لبرترین، یان سیفته تیکې بو دابنن، نه و به وه ناوی خوۍ نه بریدی، وه: نه ندازیار، پزیشکی دلکان، هیژ... هتدا ﴿ **يسبح له مافي السماوات والارض** ﴾ هر چی له ناسمانه کان و، له زه ویدایه پاک و خاوینی و بیخه وشو نه و نه لاین ﴿ **وهو العزيز الحكيم** ﴾ و هه نه ویشه خوا ی بالا دهستی کار جوان و کارزان، هه موو شتیکې له جیگای خویدایه و، زولم وسته میش له کس ناکات.

بو گه وره یی و فزیه ته ی سوورده تی (حه شر) ه، ئیمامی (تیرمزی) و ئیمامی (نه حمده) له (مه عقل) وه ده گپړنه وه: که پیغه مبه ر ﷺ فهرمووی: نه و که سه ی روژ دهکاته وه سی جارن ده لیت: ((أعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم)) . پاشان سی نایه ت له کو تانایه ته کانی سوورده تی (حه شر) بخوینیت، نه و روژه تائیواره خوا حه فتاه زار فریشته ده نی ریت: درو دوصه له واتی بو بنیرن، خو نه گهر مردیش نه و روژه، نه و به شه هیدی ده مریت، هر نابه و شیوه یه یش نه گهر نیوارانیش بیخوینیت.

سه بارت به ناوه پیروژه کانی خوا پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموی: ((إن لله تسعا وتسعين إسما، مائة إلا واحدا، من احصاها دخل الجنة، وهو وتر يحب الوتر)) فتح الباری: ۵/ ۴۱۷، مسلم: ۴/ ۲۰۶۲. واته: خوا (۹۹) ناوی هیه، دلنیا به هر که سی ک فیریان ببی و له به ریان بکا و قه دریان بزانی ده روا ته به هه شته وه، نه وه خوا ی دلوقانه بوځوی تاک و ته نیا به هه میشه شتی تاکی خوش ده ویت.

تیبینی: له سوورده تی (نه عرف) یشدا، نایه تی (۱۸۰) ناوه پیروژه کان و شتیک له باره یانه وه نوو سراوه، ده توانی بگه ریته وه بو نه وۍ سوود و هرگریت.

له نوو سیننی ته فسیری سوورده تی (حه شر) بوومه وه، له (مه ریوان)، له (۲۱) ی ره مه زانی ۱۴۱۷ هـ،

به رامبه ر به (۱۹۹۷/۱/۳۰) ز کاتژمیر (۱۱:۵۵) ده قیقه ی پینش نیوه رو.

۶۰- سوورده تی (مومته حینه یه

مه ده نییه و (۱۳) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

ته وهری ئەم سوورده تی (مومته حینه) ش دوو شته: دوستایه تی له بهر خوی به ههق، خهشم و توورده ییش هه ر له بهر خوا، سه ره تاکه شی به گله یه که له (حاته بی کورپی ئە بی به لته عه) ده ست پێ نه کات، ئە و ده مه که نامه که ی بۆ خه لکی مه که که نووسی و تییدا ئاماژه ی کرد بوو که: په یام بهر ﷺ ئە یه وی سوپایه کتان بۆ ریک بخاو بیته سه رتان...!! باس له وکه سانه ئە کات که خه لکانی دوژمن و نه یاری خویان خو ش نه وی، بۆ نه وه ییش به باوه ردارانی

ئیبراهیم ﷺ و گه له که ی ئیبراهیم، نموونه یه که دینیت هه وه، به و مه به سه ته که قوره ییش چاویان لی بکه ن و، بزانه: چون ئە وانه بۆ خوا خویان یه که لا کرده وه له هه مو بیت و بته ره سه ستیک یه خه یان هه لته کانه، له گه ل نیشه اندانی شیوه ی هه لس و که و تکرده له گه ل ئە وخوا وه ننامه نه که که جه نگ و در ئایه تی موسلمانان ناکه ن، یان له گه ل ئە وانه یاندا خه ریکی پیلانگی پرا نه به در ئی موسلمانانه کان، ئینجا باسی ئە ور نه موسلمانانه ده کات که کو چیان بۆ مه دینه کرد. کو تاییشی به وه دیت که: موسلمانان ده بی هه رده م بیدار و وشیار بن، و ناحه زان و دوژمنانی دینی خوا نه که نه پشتیوان و جیگه ی متمان هه و راز و نیازی خویان، به تاییه تی جووله که وه ها و رازه کانیان.

مه بنه دۆسی دوژمنی خوا و دوژمنی خۆتان:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا

تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَكُمْ أَوْلِيَاءَ﴾ ئە ی ئە وانه ی باوه رتان هینا وه! دوژمنی من و دوژمنی خۆتان مه گرنه دۆست و خو شه ویست، چونکه نیشه انه ی ئیمان و به روا ی راسته قینه

ئه وه یه که ناحه ز دوژمنانی دینی خواتان خو ش نه ویت ﴿تَلْقَوْنَ إِيَّاهُمْ بِالْمُودَةِ﴾ و که خو شه ویستیان به نه ی به ناگا دار کردنیان له نه ینی و نه سه راری خۆتان! (قورتوبی) ئە لی: (من کثر تطلّعه علی عورات المسلمین و ینبه علیهم و یعرف عدوهم بأخبارهم لم یکن بذلك کافرا إذا کان فعله لغرض دنیوی، و اعتقاده علی ذلك سلیم، کما فعل حاطب حین قصد بذلك إتخاذ الید، ولم ینو الرده عن الدین). بهرگی: ۹/ جزئی/ ۱۸/ ۴۸. ﴿وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ﴾ که بیگو مان ئە وان کافر بوون به وه ی هات بۆتان له هه ق، واته: کافر بوون به قورن و ئیسلام! ﴿يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ﴾ جگه له وه ش له مه که که د ئی وه پیغه مبه ریان ده رکرد له بهر ئیمان تان به خوی په ره ر دگارتان! ﴿إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي﴾ ئە گه ر ئی وه له مه که که د ده رچوون بۆ جهیاد له ر ئی مندا و، به نیازی به ده ست هینانی ره زامه ندی من، دۆستایه تی دوژمنی من و خۆتان مه که ن ﴿تَسْرُونَ إِيَّاهُمْ

الْحَقُّ إِلَى رَبِّهِمْ لَعَنَ اللَّهُ الْكَاذِبِينَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تَلْقَوْنَ إِيَّاهُمْ بِالْمُودَةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسْرُونَ إِيَّاهُمْ بِالْمُودَةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ (۱) إِنْ يَشْفِقُواكُمْ يُكَفِّرْ أَعْدَاءُكُمْ وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا أَنْ يَكْفُرُوا (۲) إِنْ تَنْفَعُكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ يَفْصَلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (۳) قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا الْقَوْمِ هُمْ إِبْرَاءُؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَا سَعْفَرَنَ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ شَيْءٌ رَبِّكَ لَيْتِكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ (۴) رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (۵)

بالمودة ﴿كه نهينهكانتانيان به دزى بدهنى له بهر خو شهويشتى، وهك نامهكهى (حاتب) ﴿وانا اعلم بما اخفيتم وما اعلنتم﴾ لهكاتيكا من زانارتم بهوهى شار دو وتانه تهوهو بهوهيش ناشكراتان كردووه ﴿ومن يفعله منكم﴾ ههر كه سيكتان نهو كار ه بكات ﴿فقد ضل سواء السبيل﴾ نهوه بهيهقين پي راستيى ونكردووه وسهرى لي شيواوه ^۲ ﴿ان يثقفوكم يكونوا لكم اعداء﴾ نهگهر ئيوه يان گيربي دهبنه دوژمنتان و شهرتان پيده فروشن ﴿ويبسطوا اليكم ايديهم والسنتهم بالسوء﴾ و دهستريژدهكهن بۇتان بهكوشتن وديلكردن و، ههروا زمانيشيان بهجنبو ﴿وودوا لو تكفرون﴾ پييانخوشه ئيوهيش وهك خو يان كافرو بي پروا بن! پاشان دهچيته سهر نهوه كه نابيت مروء له بهرخاترى مال و مندا ل دهست له بهرنامه و ئاييني خوا هه لېگري: ﴿لن تنفعكم ارحامكم ولا اولادكم﴾ ههرگيز نه خزمانتان و نه مندا لانتان سوودتان پي ناگهيتهن و فرياتان ناكهون، له روژي قيامه تدا ، كه ئيوه له بهر نهوان دو ستايه تيان دهكهن ﴿يوم القيامة يفصل بينكم﴾ له روژي قيامه تدا خوا ليكتان جيا نه كاته وه (پروادارو بي پروا) ههر كه سه نه نيري بوجيگاي شيواو به خو ي نهگهر چي كهس و كار يشتان بن ﴿والله بما تعملون بصير﴾ وخوا بينايه بهوهى نهيكهن، واته: هيچي لي ناشاري ته وه.

چاو له ئيبراهيم و په يره واني بكه ن:

ئينجا بو نه وهى موسلمان هكان پتر له دو ستايه تي بي باوه ران به كينه وه، خوا باسيكي ئيبراهيم وشو ينكه وتووه كاناياني بو نه كات، بو نه وه تي بگهن نهوان چو ن خو يان يه كلا كرد بوويه وه بو خوا: ﴿قد كانت لكم اسوة حسنة في ابراهيم والذين معه﴾ به راستي بو ئيوه هيه نهى ئيمانداران! له ئيبراهيم وله وانه ي پروايان مينابوو له گه ليا، سهرمه شقيه كي چاك و جوان. جا ده بي ئيوهيش (نهى پرواداره كان!) لهوان چاو بكه ن و خو تان له به ته كان و لهوخزمه داروو بهر دپه رستانه به دوروور بگرن وته نها خواتان خو ش بو ي ﴿ان قالوا لقومهم انا برءا منكم ومما تعبدون من دون الله﴾ كاتي به قه ومه كافره كه يانيان وت: به راستي ئيمه بيزارو بهرين له خو تان و له وبتانه - له جياتي خوا- نه يان په رستن ﴿كفرنا بكم﴾ وبى باوه رين پيتان ﴿وبدا بيننا وبينكم العداوة والبغضاء ابدا﴾ وه به هه ميشه دوژمنايه تيى وركه بهرايه تيى له نيوانماندا په يدا بووه ﴿حتى تؤمنوا بالله وحده﴾ تا باوه ر به خو اي تاك وته نيا دي ن و هاو به شي بو دانانين ﴿الا قول ابراهيم لاييه لاستغفرن لك﴾ له وانه داچاو له ئيبراهيم بكه ن، نهو وته يه ي نه بي كه به باوكي خو يگوت: داواي لي خو شبوونت بو ده كه م له خوا، نهو به لي نه شي ههر له بهر نهو ده بوو كه پيشتر هيو او ئوميد يكي هه بوو پروا بي ني، به لام كه ده ركه وت بي باوه روو دوژمناي خوايه، يه خه ي لي هه لته كان و بي زاري خو ي ده رب ري، وهك له سووره تيكي تر دا نه مه ي راگه ياندووه ده فهرمو وي: (وماكان استغفار ابراهيم لاييه الا عن موعدة وعدها اياه فلما تبين له انه عدو لله تبرأ منه) ۹/۱۱۴ ﴿وما املك لك من الله من شيء﴾ نهگهر چي من ده سه لاتي هيچ شتيكي شم بو ت نيه لاي خوا ﴿ربنا عليك توكلنا﴾ نهى په روهر دگاري ئيمه! ههر به تو پشتمان به ستووه ﴿واليك انبنا﴾ هه ربو لاي خو يشت گه راي نه وه ﴿واليك المصير﴾ وسهر نه نجاميش هه ربو لاي تو يه، واته: وا ئيمه به ته واويي خو مانمان دايه ده ستي تو، په نا هه رپه ناي تو يه، ده ستمان له خزم و كهس و كار مان هه لگرت له به رخاتري تو، ده ساتو يش چاو دي رمان به. جاكه وا بوو نهى موسلمانان! نه بي ئيوهيش خو تان يه كلا بكه نه وه، هاو كاري و تي كه لي يان مه كه ن، نه نيني و رازوني ازى موسلمانان يان بو مه نيرن به نامه و به هه ر شتيكي تر ^۳ ﴿ربنا لا تجعلنا فتنة للذين كفروا﴾ نهى په روهر دگار مان! مه مانكه به مايه ي تا قير كرده نه وه بو بي باوه ران، واته: كه نه زيه تمان بدن وله ئايين لامان بدن

﴿وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ لیمان خوش ببه ئهی پهروه دگارمان! له هر که م وکورتیه که به سهرمانا هاتی، به راستی تنها نه تو دی دسه لاتداری کار جوان و کارزان.

بوجاریکی تر هانی موسلمانان ددهات که: چا وېرته (ئبراهیم) و نه وانه ی له گه لیا بون، بویه نه فهرموی: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ سویند بی به خوا له سهر گوزه شته که ی ئبراهیم و هوزه داپراوه که یدا سهرمه شقیکی چاک و جوان هیه بوتان، هه که چاویان لی بکه ن و هر بیلین و بیلینه وه ﴿لَمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ﴾ ئهم سهرمه شقییه ش بۆکه سیکه هیوا و ئومیدی به خزمه تگه یشتنی خوا، هاتنی روژی دواپی بیی ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّى اللَّهَ هُوَ﴾ **الغنی الحمید** و هر که سیک پشت هه لیکا له پراوه ینان و به ته مای روژی دواپی نه بیت، جا بیگومان خوا بی نیازو و

سوپاسکراوه له هه مو لایه که وه، پیویستی به پراوه ینان و سوپاسی که س نییه.

به شکو له ناو نیووو نه یاره کاندای خوا دوستایه تی دامه زیننی؛ کاتی خوی دلوقان له نایه ته کانی پیشوودا ری له موسلمانان گرت، دوستایه تی و ناشنایی له گه ل خزماني خراپکارو بی پراوه ینان بکه ن، نه وانیش له بهر خوا- زور به په روشه وه - چوونه ژیری، نه گهرچی قورس و گرانیش ده که وت له سهریان، جا خوا بو دلخوشکردنیان نه فهرموی: ﴿عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوْدَةً﴾ دلنایان که خوا خوشه ویستی ده خاته نیوان نیوه و نه وانه وه دوژمنایه تیتان له گه لکردون، جا نه وکاته گشت ده بنه برا، به لی هه روایش دهرچوو، چونکه له فه تی (مه که که) دا خه لکیکی زور له وانه پراوه ینان هیوا و موسلمان بوون ﴿وَاللَّهُ قَدِيرٌ﴾ و خواش به توانایه، نه توانی هه مو و نال و گوپی بکات ﴿وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ وه خوا لی خوشبووی میهره بانه، پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموی: ((احب حبیبک هوناما، فعسی أن يكون بغیضک یوماما، و بغض بغیضک هوناما،

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَنْ يَتَوَلَّى اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٦﴾ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوْدَةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧﴾ لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِينِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾ إِنَّمَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِينِكُمْ وَظَنُّوْهُمُ اعْلَىٰ إِيْرَاجِكُمْ أَنْ تُولُوهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾ يَأْتِيهِمُ الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَ كُمْ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَجَّرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ إِنَّهُنَّ لَعَالَمٌ بِأَيْمَنِ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَحْنُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَأَهُنَّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحْنُوْنَ لَهُنَّ وَأَتُوهُنَّ مَا أَنْفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمْ أَنْ يَتَّخِذُوهُنَّ إِذَا يَتَمَتَّعْنَ أَجُورَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكُفَّارِ وَسَلُّوْهُمَا أَنْفَقْتُمْ وَلَيْسَ لَهُنَّ أَنْفَقُوا ذَلِكُمْ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ وَإِنْ فَاتَكُمْ سُنَّةٌ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَلَا قَبْتُمْ فَتَأْتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَزْوَاجُهُمْ مِثْلَ مَا أَنْفَقُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

فعسی أن يكون حبیبک یوماما)). تحفة الأحوذی: ۱۳۲/۶. واته: نه ونده دوستایه تی له گه ل خه لکدا بکه، به شی حاله تی نه یاری بیمنیته وه، چونکه ده کری روژی نه و که سه نه مړو دوسته، بیته دوژمن و ناحه زت، هر نه ونده ش پکه به رایه تی له گه ل بکه (نه گهر کردت) به شی ناشتی بیله روه، چونکه ده گونجیت روژی بیته وه به ناشناو دوستت. مه به ست نه وه یه دوستایه تی و نه یاری له گه ل خه لکدا ده بی له سنووری خویدا بی نه وانه که دژایه تییان له گه ل نه کردون، نیوه ده توانن دوستایه تییان بکه ن:

پاش نه وه ی خوا ری له دوستایه تی گرت له گه ل خزماني خراپکارو دوژمن به خوا له سهرحیسابی نیسلام، له م نایه ته یشدا پرتیشک ده خاته سهر نه و مه سه له یه و، خه لکی شه رفه روش و ناپاک، له گه ل خه لکی بیده نگ و ناژاوه نه گپز جیا ده کاته وه فهرموی: ﴿لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ

وتقسدوا إلیهم ﴿خواریتان ناگری له و کافرو بیبا و پرانی جهنگیان نه کردوون له ناییندا، و له مال و زیدی خوٲان دهریان نه کردوون - وهك خوزاعه - كه چاكه یان له گهل بكه و مامه له یان له گهل بكه نه به دادگهریی ﴿ان الله یحب المقسطین﴾ به راستیی خوای دادپهروهر، خه لكانی دادپهروهری خوٲ دهوی. دؤستی له گهل شهر فروشاندا ناگری؛

﴿**إنما ینهاكم الله عن الذین قاتلوكم فی الدین**﴾ ﴿خو تهنیا ریٲان له وانه لی دهگریٲ کوشتاریان لی کردوون﴾ **واخرجوكم من دیاركم** ﴿و له زیدو مالی خوٲان دهریان کردوون﴾ **وظامروا علی إخراجكم ان تولوهم** ﴿و وپشتیوانی یه کتریان کرد له سهر وه دهرنانتان كه: دؤستایه تیان بكه﴾ **ومن یتولهم فاولئك هم الظالمون** ﴿وهه كه سیك دؤستایه تیان بكا، نه وه نه وانه سته میان کردوه به وکاره یان، چونكه دؤستایه تیی وپشتیوانی له نه یارانی دینی خوا دژ به موسلمانان گهرهترین تاوانه.

ژنی موسلمان به مشرک به شو نادری، مشرکیش به موسلمان ناشی؛

﴿**یا ایها الذین آمنوا إذا جاءكم المؤمنات مهاجرات**﴾ نهی نه وانه ی باوه ٲتان هیٲاوه! ژنه باوه ٲداره کان كه له م، كه كه وه كوچیان کرد بؤلای نیوه له مه دینه ﴿**فامتنحنوهن**﴾ جا بوخوٲان تاقییان بكه نه وه، بزائن راست نه كه نه له ٲروا كه یاندا؟ له بهر نیسلام هاتوون، یان له میردو كهس وکاریان هه لاٲوون؟! له ٲه یماننا مه كه ی (خود، بیبه) داها تبوو: نه و كه سه ی له مه كه وه دیت بؤلای موسلماننه کان، نابی وهری بگرن، به لام نه وانه له لای موسلماننه كانه وه بچن بؤلای كافرده کان، نه وان ده توانن وهریان بگرن ولای خوٲیان بیان هیٲنه وه. جا ٲاش ماوه یه كه ئافره تیکی (ام كلثوم) ناو له مه كه وه هات بؤمه دینه، ٲاشان دووبرای هاتن به دوایدا تا به ٲیٲی مهرجه كان بیبه نه وه، ٲه یامیه ریش ﷺ فرمووی: نه ومه رجانه ته نها به رامهر به ٲیاوانه، ژنان ناگری ته وه. جا ٲاش نه وه خوا نه م نایه ته ی نارد خواره وه، نه وسا نیتردوای نه وه سویندی ژنانیان نه دا كه له میردی و كهس و کاری نه توړاوه و ته نها له بهر. خاتری نایینی نیسلام هاتووه ﴿**الله اعلم بیامانهن**﴾ خواش زاناتره به نیمانه كه یان، نه وچاك نه زانی چؤن وبؤچی نیمانیان هیٲاوه كوچیان کردوه؟ ﴿**إن علمتموهن مؤمنات**﴾ جا نه گهر زانیتان باوه ٲدارن و، ته نها له بهر نیسلام هاتوون ﴿**فلا ترجعوهن إلی الكفار**﴾ مه یان گهر نه وه بؤلای میرده كافر و بیٲرواكانیان ﴿**لا من حل لهم**﴾ چونكه نه وژئانه هه لاٲنن بؤنه و ٲیاوه كافرانه ﴿**ولا هم یحلون لهم**﴾ و نه وٲیاوه بیٲروایانهش هه لاٲنن بؤنه و ژنه ٲرواداران، واته: ژنی موسلمان ده بی ته نها بوٲیاوی موسلمان بیٲ ﴿**وآتوهم ما انفقوا**﴾ وه بدن به میرده كافرده كانیان نه وه ی خهرجیان کردوه بؤنه م ژئانه، بؤنه وه ی ته نها ژنه كانیان له دهست دهرچوویٲ ﴿**ولا جناح علیكم ان تنكحوهن إذا آتیتوهن أجورهن**﴾ گوناختان له سهر نیه كه نه و ژئانه نیکاح بكه له خوٲان، كاتی مارهییه كه یاننتان دانی، چونكه به موسلمان بوونه كه یان ٲه یوه ندی ژن و میردییان له گهل نه واند نه ٲچری، ٲاش ته و او بوونی عیده ش - نه گهر ٲیٲتر شوویان کردبوو - نه توانن ماریان بكه ﴿**ولا تمسكوا بعصم الكوافر**﴾ و نیوهش ژنه كافرده كان رامه گرن، واته: نه و ژئانه كه له (دار الكفر) به جیٲاوان و موسلمان نه بوون، و ادا بنیٲ هه رنٲان نه بوون، كه و ابو نیستا نه توانن خوشکیان، یان ٲووریان ماره بكه له خوٲان ﴿**واسئلوا ما انفقتم**﴾ نیوهش (نه ی میرده موسلماننه كان)! داوای نه و ماره دییه بكه - له و كه سه ی ماره ی کردوه - مه سره فتان کردوه بؤیان ﴿**ولیسألوا ما انفقوا**﴾ و بائه وانیش داوای بكه چیان خهرج کردوه، واته: نه گهر ٲیاویك خوٲی موسلمان بوو و كوچیکرد و، ژنه كه شی به كافر ی مایه وه و ٲاشان میردی کرد، ده بی مارهییه كه ی بگهری ته وه بؤنه م ٲیاوه موسلماننه ی، وه نه گهر ژنیك هیجره تی کردو موسلمان بوو - ٲاش

عیددهش - میردی کردهوه، دهبی مارییهکهی بگیږیتتهوه بۆمیرده کافرهکهی ﴿**ذلکم حکم الله یحکم بینکم**﴾ نائیهوه
 حوکم و بریاری خویه، حوکم و بریاردهدا له نیوانتاند سهارهت به ژن و پیای موسلمان و کافر ﴿**والله علیم حکیم**﴾
 خواش خویهکی زانای دانایه ﴿**وان فاتکم شی من ازواجکم الی الکفار**﴾ نهگهر یهکی له ژنهکانتان له دهستان
 دهچووو گهپانهوه بۆ لای بیباوهپهکان و، نهوانیش ماریانکردو مارییهکهیان بۆ په نهکردنهوه ﴿**فعاقبتکم**﴾
 جائیوهش تۆلهتان لیکردنهوه، واته: جهنگ له نیوان نیوه کافراندا بهریابوو و بهغه نیمهت شتیکتان لیگرتن ﴿**فاتوا**
الذین ذهبت ازواجهم مثل ما انفقوا﴾ جا لهودهستکوته بدهنه نهوانی ژنهکانیان رۆیشتتون، وینهی نهوهی
 خهرجیانکردوه له مارییهکهدا ﴿**واتقوا الله الذی انتم به مؤمنون**﴾ وه لهوخوایه بترسن ئیمان و باوهپتان پیی
 هیه، و بریارهکانیشی سرجهم جیبهجی بکهن.

به یعهتی ژنان به پیغه مبه:

کاتی په یامبه ﷺ مهککهی نازاد کرد، پیوان دههاتن
 په یمانیان له سهر فیداکاری بۆنیسلام له گهل ده بهست، ئینجا
 سهبارت به وژنانهش موسلمان ده بوون دههاتن نه م
 نایه ته هات و فهرمووی: ﴿**یا ایها النبی اذا جاءک**
المؤمنات﴾ نهی په یامبه! کاتی ژنانی باوهپدار هاتنه لات
 ﴿**یبايعنک**﴾ به یعهت پی بکهن، جاتوش له سهر نه م شهش
 خاله گرنگه: ﴿**علی الایسرکن بالله شیئا**﴾ یهکه م: له سهر
 نهوهی هیچ شتی نه که نه هاوبهشی خوا، و بهتاک و ته نیای
 بزائن ﴿**ولا یسرفن**﴾ دووه م: دزی نه کهن ﴿**ولا یزنین**﴾
 سییه م: زینا نه کهن ﴿**ولا یقتلن اولادهن**﴾ چوارم:
 مندالهکانی خویمان نه کوژن و زینده به چالیان نه کهن وه
 سهردهمی نه زانیی ﴿**ولا یاتین ببهتان یفرینه بین ایدیهن**
وارجلهن﴾ پینجه م: هیچ بوختانی که نه له نیوان دهست و
 پیی خویماندا، واته: مندالی خه لکی نه که نه مندالی خویمان،
 له سهردهمی نه فامیدا هه رژی که ترسی بووبا میردهکهی -

سُورَةُ النِّسَاءِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يُسْرِكَنَ
 بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَبْغِينَ
 سَبْهَتَيْنِ يَفْتَرِيَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ
 فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهُ إِنْ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ
 (۱۲) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
 قَدْ يَسْأَلُونَكَ الْآخِرَةَ كَمَا يَسْأَلُونَكَ الْآخِرَةَ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ (۱۳)

سُورَةُ الصَّفَّاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَبِّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
 (۱) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ (۲)
 كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ (۳) إِنْ
 اللَّهُ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ مُؤْمِنُونَ
 (۴) وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اذْهَبُوا بَعُولِيكُمْ
 تَزَوَّجُوا لَكُمْ نِسَاءً فَإِنَّكُمْ قَدْ تَعْلَمُونَ أَنَّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَأَمَّا
 زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ (۵)

له بهرتهوه مندالی نابیت دهری بکا - دهچوو مندالی دوزراوهی ده هیئاوده یکرد به مندالی خوئی و به میردهکهی
 دهگوت نه مه له تویه.. ئینجا خوی گه وره بهو نایه ته نهو کارهی ئی قه دهغه کردن. ﴿**ولا یعصینک فی معروف**﴾
 شه شه م: له هه موو کاریکی چاکه دا سهر پیچی و نافه رمانیت نه کهن ﴿**فبايعهن**﴾ نهوسا توش به یعه تیان لی و هه رگره.
 به لی.. له رۆژی دووه می نازا کردنی مهککه دا، ژنانیش پاش هاتنی پیوان، پۆل پۆل دههاتنه (صه فا) و موسلمان
 ده بوون، په یامبه ریش ﷺ به زمان - نه که به ده سخسته ناودهس - له سهر نهو خال و مهرجانهی سهردهوه - په یمانی
 لی و هه دگرتن، شیاوی باسه پیغه مبه ﷺ به هیچ شیوهیه که دهستی له دهستی ژنی نامه حهرم نه که وتوه. فتح
 الباری: ۵۰۴/۸ ﴿**و استغفر لهن الله**﴾ وه له خوی دلوفان داوای لی خوشبوونیان بۆیکه ﴿**إن الله غفور رحیم**﴾
 به راستیی خوا خویهکی گونا هپوشی میهره بانه ﴿**یا ایها الذین آمنوا لا تتولوا قوما غضب الله علیهم**﴾ نهی

ئەوانەى باوەرتان هیئاوه! دۆستایەتیی کۆمەڵی مەكەن (مەبەست لە جوولەكەیه) خوا غەزەبى لیگرتوون، واتە: نە بەنامە، نە بەكاغەز نووسین، و نەبەهیچ جوړیكى تر هاوکاریان مەكەن ﴿قَدْ يَنْسُوا مِنَ الْآخِرَةِ﴾ بەراستی نا ئومیدو بێ هیوا بوون لە قیامەت، چونكە باوەریان پێی نیە ﴿كَمَا يَنْسُ الْكَافِرُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ﴾ وەك بێ باوەرەكان لە مردووی گورەكان بێ ئومید بوون زیندوو ببنەوه، ئەوانەیش بەهیچ شیوێك بەهیواو ئومیدی هاتنی قیامەت و پاداشتی نین، كەوابوو دووربگرن لییان ومەیانكەنە پشتیوان و دۆستی خۆتان و، پازو نیازی موسولمانانیان لامەدرکینن.

لە شەوی (۲۳/۲۲) ی رەمەزانی (۱۴۱۷) ك بەرامبەر بە (۱۹۹۷/۲/۲۱) لە (مەریوان)، كاتژمێر ۴:۰۷ لە نووسینی تەفسیری ئەم سوورەتی (مومتەحینە) بوومەوه.

والحمد لله أولا وآخرا، و صلى الله وسلم و بارك على محمد وآل محمد.

*** **

۶۱- سوورەتی (صفە)

مەدەنییه و (۱۴) نایەتە

بە ناوی خۆی بەخشندەى میهرەبان

سوورەتی (صفە) ییش وەك سوورەتەكانى تری مەدینە باسی هەندى لە ئەحكام و كۆمەڵی پێنمایى ئەكات، ئەشتوانى بڵێت بە شیوێكی گشتیی و سەرەكیی باسی بەجەنگ هاتن دەكات لەگەڵ ناحەزان و دوژمنانی دینی خوادا، وە فیداكاریی و هەول و تێكوژشان بۆ سەر بڵندی بەرنامە و ئایینی خۆی گەورە و بەزكردنەوهی وشەى پیرۆزى ئەو ئەكات، وە هەروەها باسی تاكە بازگانییهكى سەرکەوتوو دەكات لە دنیا و لە پاشە پوژدا، كە ئەویش جیهاد كردنە لە پێی دینی خۆی گەورەدا. بەكورتی دەتوانین بڵێن تەوهرەى ئەم سوورەتە باسی هەلئانی بڕوادارانە بۆ جەزگ و جیهاد، هەر بە ناوەكەشیا -كەپێی دەلێن: سوورەى (صفە = پرێزبون) لەبەرەكانى جەنگدا- دیارە مەبەست پێی چیه. جا بەم شیوەش دەست پێ ئەكات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ*^۱ سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ هەرچی لە ئاسمانەكان و لە زەویدا، تەسبیحاتى خوا ئەكەن، واتە: بەرزى و بڵندی و بێ خەوشییى خوا ئەلێن، گەواهی و شایەتیی بۆ تاك و تەنیاى ئەدەن ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ هەر ئەویشە دەسەلاتداری كارجوان و كارزان، بۆیە جیگەى خۆیەتیی تەواوی بوونەوهر فەرمانبەردار و ملەكەچى بن.

قەسەى بێكردەوه مەكەن:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ ئەى ئەوانەى باوەرتان هیئاوه! بۆ چی شتێ دەلێن و پەفتاری پێناكەن؟ مەگەر ئێوه نەتانوت: ئەگەر بمانزانیا چ كارێ بە لای خواوه زۆر باشە ئەمانكرد؟ كەچی كاتى باسی گەورەیی و مەزنیى جیهاد كرا لای خوا، هەندىكتان قەسەكی خۆتانان شكاندو پێتان ناخۆش بوو (الدر المنثور): ۱۴۶/۸ ﴿كَبْرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ خوا لە لای سەختە، كە شتێ بڵێن و كارى پێنەكەن؟ ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا﴾ بێگومان خوا ئەو كەسانەى خۆش ئەوى دەجەنگن لە پێناوی پێگای ئەودا بەیەك صف و، یەك پرێز ﴿كَانَهُمْ بَنِيَانٍ مَرْصُوصٍ﴾ وەك دیواری بینایەكی مەحكمی بە قورقوشم داریژراو، واتە: بەشیوێك دەجەنگن هەرگیز لەجیگەى خۆیاندا ناجولێن و سەنگەر چۆلنەكەن.

قه‌ومه‌که‌ی مووسا پیچفهم ﷺ نازاری موسایان دا :

پاش نه‌وه‌ی باسی جیهادیکرد، نه‌وسا دیته سهر کورته باسیکی موساو عیسا ﷺ که نه‌وانیش هه‌ولی زوری یه‌کتاپه‌رستیان داو، فرمانیشیان به جیهاد کرد، که‌چی نه‌وانیش له لایه‌ن گه‌له‌که‌یانه‌وه وه‌ک تو نه‌ی پیغه‌مبه‌ره‌ی ﷺ نازار دران، و خوشیانگرت ، بویه نه‌فهرموی: ﴿ **وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تَذُنُونَنِي** ﴾ وه‌ییریان بینه باسی موسا نه‌ی موحمده‌ی ﷺ کاتی که‌به هوزو گه‌له‌که‌ی خو‌یگوت: نه‌ی هوزی من! ئیوه بوچی نازاری‌دلّم نه‌ده‌ن؟ به سهر پیچی کردنتان له فهرانه‌کانی خوا ﴿ **وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ** ﴾ خو بیگومان ده‌شزانن که من په‌یامبه‌ری خوام و نی‌رراوم بولای ئیوه ﴿ **فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ** ﴾ جا

کاتی نه‌وان له هه‌ق و راستیی لایاندا، خوایش دل و ده‌روونی کلا کردن ، سهرگه‌ردان و ویلی ده‌شت و بیابان بوون ﴿ **وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ** ﴾ و به‌راستی خوایش پینوینی خه‌لکی له سنوور ده‌رچوو و نافه‌رمان ناکات، چونکه ناماده یی‌یان تیا نیه بو پینمونی.

عیسا ﷺ مژده‌ی هاتنی پیغه‌مبه‌ره‌ده‌ات :

﴿ **وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُبَشِّرًا بِرَحْمَةِ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا** ﴾ نه‌ی نه‌وه‌کانی یه‌عقوب! بیگومان من پیغه‌مبه‌ره‌ی نی‌رراوی خوام بولای ئیوه ﴿ **مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ** ﴾ ددانیس به‌وته‌وراته‌دا ده‌نیم له به‌رده‌ستمدا‌یه ﴿ **وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ** ﴾ مزگینیش به هاتنی په‌یامبه‌ریک ده‌ده‌م - که‌پاش خو‌م دی - ناوی (نه‌حمده)ه، له فهرموده‌دا هاتووه که‌یه‌کی له ناوه‌کانی نه‌و پیغه‌مبه‌ره (نه‌حمده)ه ﷺ وه‌کو ده‌فهرموی: ((إِن لِي أَسْمَاء: أَنَا مُحَمَّد، وَأَنَا أَحْمَد، وَأَنَا الْفَاحِی الَّذِي يَمْحُو اللَّهُ بِهِ

وَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ ۚ وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُبَشِّرًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ ۖ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٦﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٧﴾ يُرِيدُونَ لِيُطْفَئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا هَلْ أَذْكَؤُا عَلَى بَعْرٍ يُجْرِكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾ تَوَّعَّنُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسْكِنٍ طَيِّبَةٍ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ وَأُخْرَى تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَأَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا عَلَى عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

الكفر، و أَنَا الْحَاشِرُ الَّذِي يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى قَدَمِي، وَأَنَا الْعَاقِبُ)) (معنى عليه): فتح الباري، ۱/۸۸، و سلم.

۱۸۲۸/۴ ﴿ **فَلَمَّا جَاءَهُم بِالْبَيِّنَاتِ** ﴾ جا کاتی عیسا یان موحه‌مه‌ده به موعجیزه روونه‌کانه‌وه هات و پی‌راگه‌یاندن ﴿ **قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ** ﴾ وتیان: نه‌مه جادویه‌کی ئاشکراو نمایانه! ﴿ **وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ** ﴾ چ که‌سیک هه‌یه له‌وه‌سته‌مکارتر که له سهر خوا درو هه‌لبه‌سیت، له کاتی‌کدا بانگ بکریت بو ئیسلامبوون و موسلمان بوون؟! عیسا بانگی کردن و موژده‌ی هاتنی نه‌و پیغه‌مبه‌ره‌ی پیدان، که‌چی وتیان، نه‌مه جادووه!! ﴿ **وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ** ﴾ وخواش رینمایه‌ی گه‌ل و هوزی سته‌مکار ناکات، چونکه شایسته‌ی هیدایه‌ت نیه.

دهیانهوئ به فووی ده میان ئهم دینی خواجه بکوژینهوه!!

﴿یریدون لیطفنوا نور الله بأفواههم﴾ بیباوه پرهکان ئه یانهوئ به فووو، (به قاله ی دهم) یان نورو رووناکی بهرنامه ی خوا بکوژینهوه!! ﴿والله متم نوره﴾ له کاتیکدا خوا خوئ تهواو کهری نووری ئایینی خوئیه تی ﴿ولو کره الکافرون﴾ ئه گهرچی کافرو بی پروایانیش پیان ناخوش بی، واته: خوا خوئ ئهم ئایینی خوئیه ههر سهر ئه خات، ههرچه نده له ههموو لایه کهوه دوزمنان بیانهوئ کپی بکه نه وه لیخنی بکه ن.

ئیسلام به سهر گشت دینه کاندای سهرده کهوئ:

﴿هو الذی ارسل رسوله بالهدی و دین الحق﴾ خو ئهو زاته یه که په یامبه ره که ی خوئ (محمد) به قورئانیکی رینموونی کارو ئایینیکی راست وره وانه وه نارد ﴿لیظهره علی الدین کله﴾ بۆ ئه وه به سهر تهواوی ئایینه کاندای سهری بخت ﴿ولو کره المشرکون﴾ ئه گهرچی موشریک و هاو به ش په یداکه رانیش پیان ناخوش بی و، ههولئ کوژانه وه ی بده ن.

بچه جیهاد له سزاو نازار رزگار ده بن:

ئینجا موسلمانان هه ئه نیت بۆ جیهادو دلیان خوش ئه کات، بۆیه ئه فهرموئ: ﴿یا ایها الذین آمنوا هل ادلکم علی تجارة تنجیکم من عذاب الیم﴾ ئه ی ئه وانه ی باوه رتان هیناوه! ئایاریگای بازگانیه کتان نیشان بده م له سزایه کی ئیش پیگه یه نه ری دۆزه خ رزگارتان بکات؟ ﴿تؤمنون بالله ورسوله﴾ باوه پکه ن به خواو به پیغه مبه ره که ی ﴿وتجاهدون فی سبیل الله باموالکم و انفسکم﴾ وه به مال و به گیانتان - له پیناوی سهرخستنی ریبازی خوادا - جیهاد بکه ن ﴿ذلکم خیر لکم ان کنتم تعلمون﴾ ئهو پرواو جیهاده تان له ههموو شتیک بۆتان باشترو چاکتره، ئه گهر بزائن ﴿یفغر لکم ذنوبکم﴾ ئه گهر واتانکرد، ئه وسا خواش هه له و گونا هه کانتان ئه به خشئ و چاوپۆشیان لئ ئه کات ﴿ویدخلکم جنات تجری من تحتها الانهار﴾ وه قیامه تدا ئه تانخاته ناو چه ن دین باخاتی به هه شته وه که چۆم وروبار له ژیر دره خته کانیه وه دهرده چیئ ﴿ومساکن طیبه فی جنات عدن﴾ و له ناو چه ندان کۆشک و خانووی رازاوه پاک و خاوینشدا له به هه شتی هه تا هه تایی و نه پراوه دا نیشه جیئان ده کات ﴿ذلک الفوز العظیم﴾ ههر ئه وه یه سهر فزازی گهرهو بیوینه. تانی ره باسی پاداشتی دوا پۆژ بوو، ئینجا هه ندیکیشی ههر له دونیادا پیتان ده به خشیت، وه ک ئه فهرموئ: ﴿واخری تحبونها﴾ و به هره یه کی تره زتان پییه له دنیادا بتانداتی ﴿نصر من الله وفتح قریب﴾ ئه ویش یارمه تیدان و سهرخستنه له لایه ن خواوه، وه فه تح و پیروزیه کی نزیکه، واته: ئازاد کردنی مه که که یه، یان ههر ولاتیکی تری پر له خیر بۆ موسلمانان ﴿وبشر المؤمنین﴾ وموژده ی ئه وه ش بده به باوه پداره کان، تا پشت ئه ستوور بن له سهر ئه و به ئینه .. به لئ هه روا بوو، چونکه له ماوه یه کی زۆرکه مدا خوای بالاده ست ئالای ئیسلامی پیروزی به سهر زۆری له ولاتاندا بهرز کرده وه، ئه وه بوو ئیسلام بۆ چه ند سه ده یه ک کاروباری سیاسی و، ئابووری و، کۆمه لایه تی و، یاسای گه لانی زۆر به سه رکه تروانه به ری ئه کرد، تاروژی خه لک دهستی له ئیسلام نه کیشابوویه وه، به لام کاتی دهستیان له ئیسلام هه لگرت و، گه رانه وه ژیر ئالای ئه م و ئه و، دهره نجام دۆراندیان و ریسواو ژیر ده ستران.

پشتیوانی ئهم ئیسلامه بکه ن:

﴿یا ایها الذین آمنوا کونوا انصار الله﴾ ئه ی ئه وانه ی باوه رتان هیناوه! ببنه پشتیوان و یارمه تیده ری دینی خوا ﴿کما قال عیسی بن مریم للحواریین﴾ وه ک عیسی کوری مه ریهم به حه وارییه کانی هاوه لی گوت: ﴿من انصاری

إلى الله﴾ كى بۆگە ياندنى ئايىنى خوا يارو ياۋەرمە؟ ﴿قال الحارون نحن انصار الله﴾ ھەۋارىيەكانىش وتيان: ئىمە يارمەتيدەرى ئايىنى خواين، ھەموو كات فېدايى وپشتىۋاندىنى ﴿قامنت طائفة من بنى إسرائيل﴾ جادەستەيەك لەبەنى ئىسرائىل باۋەريان بە عيسا ھىناۋ ئامادەيى خۇيان دەرپرىو بوونە پشتىۋان و سەربازى ﴿وكفرت طائفة﴾ و دەستەپەكىشيان بىۋاۋەرو، رىبازى كوفريان گرتەبەر ﴿فايدنا الذين آمنوا على عدوهم﴾ جا ئىمەش پشتگىرىمانكرد لەوانەى باۋەريان ھىناۋو و لە ئاست دوزمەكانيان سەرمانخستى ﴿فاصبحوا ظاهرين﴾ جادەرنىجام بە پشتگىرى خوا سەركەۋتن بەسەرياندا، كەۋابوۋنىۋەش ئەى بېرواداران! ھەموو لەپشت ئايىنەكەى خوادا كۆ بېنەۋەو بېنە سەربازى راستەقىنەى ئەو، ئەۋجا خواش سەرتان ئەخات بەسەر دوزمناقتاندا.

سوپاس بۇخوا لە (۲۳) ى رەمەزانى (۱۴۱۷) ك بەرامبەر (۱۹۹۷/۲/۲) كاترۇمىر (۱) ى پاش نىۋەرو،

لەنۋوسىنى ئەم سوورەتە بوۋمەۋە.

*** **

۶۲- سۈرەتى (جمعه ۶۲)

مەدەنىيەت (۱۱) نايەتە

بەناۋى خۋاى بەخشنەى مېھربان

تەۋەرە سەركەكەكەى ئەم سوورەتە، نوپۇزى ھەينى و ھەندى ئەھكامى زۆرگىرى نوپۇزى ھەينىيە، جابەناردنى پەيامبەر ﷺ - بەو ھەموو ئەھكامە زۆرگىرىگ و قەشەنگانەۋە - دەست پىئەكا، تا لەۋگومرايىو سەر لىشىۋاۋىيەى دىئا گەلان پزگار بكا، پاشان باسكى كورتى جوۋلەكەش دەكات، ھەتا بزانرى چۆن تەۋراتيان بۆرەۋانە كراۋ، پاشان چۆن بۆدۋايش پشتگۈيىان خست، ئىنجا ئەۋگۈيىنەدان و كەك ۋەرنەگرتنەيان لەۋ پەيامەى تەۋراتە، دەشوبەينى بەھالى گۈيدىرئىكەۋە، بارى كىتېبى لى نرابى، ئاشكرايە كەئەۋ گۈيدىرئىكە تەنھا ماندوۋ بوونەكەى بۆدەمىنئەتەۋە ھىچ سوۋدىك لەۋ بارەكتىيە ۋەرنەگىرى، دە بىشك ئەۋزانۋا خويندەۋارانەش كەخىرو شەر لە يەك ناكەنەۋەۋە يەكىكتىيخانەيەكيان ھەيە، حاليان لە ھالى ئەۋ گۈيدىرئىكە دەچىت جوۋلەكەبى، يان نا. ھەموۋشتى پاك و بى خەۋشى خوا دەلى:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ يسبح لله ما فى السموات وما فى الارض﴾ ھەرچى لە ئاسمانەكان و، ھەرچى لەزەۋىدەيە پاك و بلىندىۋى بىخەۋشىدىخوا دەلىن و تەسبىحات بۆ ئەۋ دەكەن، واتە: ھەموۋ بەردەۋام گەۋاھى بوون وتاك وتەنىايى خوا دەدەن، ۋەك دەفەرمۋى: (وإن من شئ إلا يسبح بحمده..) (۱۷:۴۴). ﴿الملك﴾ پاشاۋ فەرمانپەرۋاى ھەقە، دەسەلاتى تەۋاۋو بىسنوورى ھەيە ﴿القدوس﴾ زۆرىش پاك و بىگەردو بىخەۋشە، لەھەرشىتىك شايستەى خوايەتى ئەۋنەبىت ﴿العزيز الحكيم﴾ دەسەلاتدارى كارجوان و كارپەرۋايە، بەرژەۋەندى ھەموۋ بەندەكانى خۋى ئەزانى لەچىدايە.

منەتبارى خۋابن كە پىغەمبەرى بۇ ناردن:

﴿هو الذى بعث فى الاميين رسولا منهم﴾ خوا ھەر ئەۋپەرۋەردگارەيە كە لەناۋەرەبە نەخويندەۋارەكاندا - ۋەك ئىبن عەباس ئەلى - پەيامبەرىكى پايەبەرزى لەخۇيان نارد.

تېيىنى: عەرەب پىيان وتراۋە: (ئوممىي)، چونكە خويندەۋارىيان زۆر كەمبوۋ، ۋە پەيامبەر ﷺ خۋىشتى لەۋ بارەيەۋە فەرمۋىيەتى: ((نحن أمة أمية، لا نكتب ولا نحسب)) متفق عليه. ﴿يتلوا عليهم آياته﴾ نايەتەكانى

قورئانه که ی ئهویان به سهرا ده خوینتیته وه ، هه رچه ند ئه میش خو ی نه خوینده واره **﴿وینزکیهم﴾** و دل و دهر وون و ره وئه تیان پاک ده کاته وه ، له بیرو با وه ری بته پرستی و ، یاسای لار وچه وتی کۆمه لایه تی ئه و سه رده مه **﴿ويعلمهم الكتاب والحكمة﴾** و قورئان و فه رموده کانی خو ییان فیر ده کات **﴿وان كانوا من قبل لفی ضلال مبین﴾** خو به پرستی ش پی ش هاتنی ئه و ، ئه وان له گومرای و سه رلی شیا واییه کی ناشکرادا بوون : سیاسه تی پووچ و گهنده ل ، ره وشت و ئه خلاقی پوو خاو ، باری کۆمه لایه تی پسته و قیزه ون .. هتد .

موحه مه د ﷺ پیغه مبه ری عه رب و عه جه مه :

﴿وآخرین منهم لما یلحقوا بهم﴾ وه ئه و په یام به ری نارد ، بوخه لکانیکی تریش که هیش تایی پییان

نه گه یشتوون ، واته : له دوی چه رخی ئه وانه وه دین ، که و ابو په یام به ری کی گشتی خه لکانی جیهانه . (ئه بو و هورهیره / خوا لی ی رازی بیست) ئه لیت : له خزمه تی په یام به رد ﷺ دانیش تبه وین و ، ئه م ئایه ته ی : (وآخرین منهم ..) هاته خواری ، دانیش تبه و ه کان و تیان : ئه ی پیغه مبه ر ﷺ ده بی ئه و خه لکانه ی تر کی بن که تو پیغه مبه ری ئه وانیشی ؟ (ئه بو هورهیره) ئه لیت : په یام به ر ﷺ ده ستی خسته سه رشانی سه لمانی (فارسی) و فه رموی : ((لوکان ایمان عند الثریا لئاله رجال - او رجل - من هؤلاء)) بوخاری و موسلیم پر وایه تیان کرد وه . واته : گریمان ئه ریمان لای ئه ستیره ی (کو) دا بووبا ، به ته نکید کۆمه له پیا ویک ی ئه مانه - ده ستی بو سه لمان پاکیشا - خو یانیان ده گه یانی **﴿وهو العزیز الحکیم﴾** ته نها ئه ویشه زال و ده سه لاتدار ، کار جوان و کارزان ، ئه وه ته له وکاته ی پشیو ی و بی سه ره به ره دا ئه وه په یام به ره خو شه ویسته ئازیزه ی بو ناردن و ، ئه ویش قو لی مه ردا یه تی لئه له مالی و شه و روژی نایه سه ریه ک ، تابه ما وه یه کی که م توانی رو به ری نیوه دور گه ی عه ره بیی

به ته وای بگو ییت .. هتد **﴿ذلک فضل الله یؤتیہ من یشاء﴾** ئه و شه رفی په یام به ریا یه ته فه زل و به ره ی خوا یه ، ویستی له هه رکه سی ک ببی ، پیی ده به خشیت ، هیچ که سی ناتوانی به ئاره زوی خو ی دا یبری بو خو ی **﴿والله ذو الفضل العظیم﴾** خوا خا وەن به ره و به خشیتی فراوان و گه وریه .

جووله که چوونه ژیر ته ورات و کاریشیان پی نه کرد :

جا که پیغه مبه ر هات جووله که که و تنه ده مازی و ئینکاری له ودا که بو ئه وانیش نیرد رابی ، ئه گه رچی ناو نی شانیشی له ته ورات دا هه بی ، جاسه بارت به و ئینکاری و حاشایه یان خوا فه رموی : **﴿مثل الذین حملوا التوراة﴾** حالی ئه وانه ی ته وراتیان پیدرا و ته کلیف کران کاری پی بکه ن **﴿ثم لم یحملوها﴾** پاشان هه لیان نه گرت ، واته : کاریان پی نه کرد و که لکیان لی وەر نه گرت وک (ئین عه باس) ئه لی : **﴿کمثل الحمار یحمل اسفارا﴾** له حالی

ئەو گویدرێژ دەچی: کە باری کتیب هەڵدەگری و ناشزانێ چیان تێدایەو چیان پێبکا، دیارە بەرنامەو کتیب، بەتایبەت کتیب و بەرنامەو خوایی، بۆئەوێ گۆییبۆ بگیردری و کەلکی لیۆر بگیردری... جوولەکە لەبەرئەوێ کە خۆیان خاوەن تەورات بوون و لەوێ باسی هاتنی پیغەمبەر ﷺ کراوەو بەوردی سیفەتەکانی باسکراون، هەقبوو کە هات بەخیرایی بپوایان پیکردبا.. بەلام دیارە سوودیان لەتەورات وەرەگرتوو و تەنیا ماندوو بوونەکەیان بۆ مایەو! ﴿بئس مثل القوم الذين كذبوا بآيات الله﴾ نای چەند ناشیرین و خراپە سیفەتی ئەوقەومەو ئایەتەکانی خوایان بەدرۆدەزانی ﴿والله لا يهدي القوم الظالمين﴾ وخواش رینۆینی گەل وھۆزی سەمەکار ناکات بۆ رێگەو خێروچاکە، چونکە خۆیان ئامادەییان نیە ﴿قل يا ايها الذين هادوا﴾ ئەو پیغەمبەر! ﷺ بلی: ئەو ئەوانەو لەسەر دینی جوولەکەن! ﴿ان زعمتم انكم اولياء الله من دون الناس﴾ ئەگەر پێتان وایە کە ئێو دۆست و خۆشەویستی خۆان، ئەک خەلکی دی ﴿فتمنوا الموت ان كنتم صادقين﴾ جا فەرموون داوای مردن بکەن ئەگەر راستبێژن لە داواکەتاندا، هەتا زوو بگەنە خەمەتی پەرورەدگارتان و لەم دونیایە رزگاربن ﴿ولا يتمنونه ابدا بما قدمت ايديهم﴾ خۆ هەرگیز - لەبەر ئەوێ پێشی خۆیانیان خستوو- ئارەزوو و داوای مردن ناکەن، لەفەرموودەیکدا هاتوو: ((والذي نفسي بيده لو تمنوا الموت ما بقى على ظهرها يهودى إلا مات)) سویند بەو کەسەو گیانێ منی بەدەستە، ئەگەر داوای مردنێان کردبا تەنھا جوولەکەیک بەسەر ئەم زەویەو بەزیندوویی نەدەماو هەموو ئەمردن ﴿والله عليم بالظالمين﴾ وە خواش زانایە بە کارو کردەوێ سەمەکاران، بۆیە ناوێرن داوای مردن بکەن ﴿قل ان الموت الذي تفرون منه﴾ پێیان بلی: ئەو پیغەمبەر! ﷺ بێگومان ئەو مردنەو کە ئێو لەبەرێ هەلدین و ئەترسن پێی بگەن ﴿فانه ملاقيكم ثم تردون الى عالم الغيب والشهادة﴾ بەراستی هەر ئەتانگاتێ، پاشانیش دەگیردرێنەو بۆ لای زانای نادیارو دیار، پەنھان و ئاشکرا، بۆلای ئەوازاتەو کە هیچ شتێکی لێناشاردریتەو ﴿فبينكم بما كنتم تعملون﴾ ئینجا لەئەنجامی ئەکارو کردەو دەتانکرد ئاگادارتان ئەکات.

نوێژی هەینی و چەند ئادابیکی:

﴿يا ايها الذين آمنوا اذا نودى للصلاة من يوم الجمعة﴾ ئەو ئەوانەو باوەرتان هیناوە! کاتێ روژی هەینی بانگدرا بۆ نوێژ ﴿فاسعوا الى ذكر الله وذروا البيع﴾ جائیۆ بەپەلە بچن بەدەم زیکری خواوەو. واز لەهەموو کڕین و فروشتنێک بێنن ﴿ذلكم خير لكم﴾ ئەوخوا ئامادەکردنەتان بۆی چاکترە بۆتان. واتە: ئەبێتە هۆی رەزامەندی خوا لەدونیاو لە قیامەت ﴿ان كنتم تعلمون﴾ ئەگەر بزائن و دەرکی راستیی بکەن.

هەرلە نوێژ بوونەو بەلاوێ بن و بۆ روژی بکۆشن:

﴿فاذا قضيت الصلاة فانتشروا في الارض﴾ جاکە نوێژەکە تەواو بوو، بەلاو ببنەو بەرووی زەویدا ﴿وابتغوا من فضل الله﴾ وەداوای رزق و روژیو بەهرەو خوا بکەن و هەولێ روژی بدن و هەموو هۆیکێ روژی بدەن بەر، بێگومان خواش یارمەتی دەرتانە ﴿واذكروا الله كثيرا﴾ و یادی خوا زۆر بکەن ﴿لعلكم تفلحون﴾ بەوئومیدە بەختیاروسەر فراز بن.

دواندەر کەوتە وتار لە مزگەوت دەرەچن:

﴿واذا راوا تجارة او لهوا﴾ وکاتێ بازگانیەک، یان هەرسەر قالیەک ببینن ﴿انفضوا اليها﴾ بەلاوێ لێدەکەن و دەچن بۆلای ﴿وتركوا قائما﴾ تۆ بەراوەستاوی بەجیدیلێ! راقەکارانی قورئان ئەلێن: پیغەمبەر ﷺ روژی هەینی لەسەر مینبەر و تارێ ئەخویندەو، لەوکاتەدا کاروانیکی بازگانی لەشامەو گەرایەو، لەو کاتەیشدا مەدینەییەکان

تووشی گرانی و قات و قریبهك ببوون، شیایو باسه هرکات کاروان هاتبا به ته وه به ته پل و دهفه وه پیشو ازیان لیئه کرد، ئینجا که دانیشتونانی مرکزوت و گوئیگرانی وتاری ههینی گوییان له وه راو سومر وه بوو، نهوانیش - بیجگه له دوازه که سیان - به پهله هه لسان و په یامبه ریان به جی هیشت!! نه وسا نهو نایه ته هات و فره مووی: ﴿**قل ما عند الله خیر من اللہ ومن التجارة**﴾ پییان بلی ئه ی موحه ممه د ﷺ نهو پاداش و بههریه لای خویه بو نیمانداران چاکتره له گه مهو بازرگانی ﴿**والله خیر الرازقین**﴾ وخوایش باشتین روژی بهخشه، که وابوو جاریکی تر شتی وانهکن و تنها لای خوا داوای روژی بکن.

له شهوی (۲۴/۲۳) ی رهمه زانی (۱۴۱۷) ک بهرامبر به (۱۹۹۷/۲/۱) کاتژمیر (۱۰:۵) شهو، له نووسینی

تهفسیری ئه سورته بوومه وه له شاری (مهريوان).

زۆر سوپاس بوخوا.

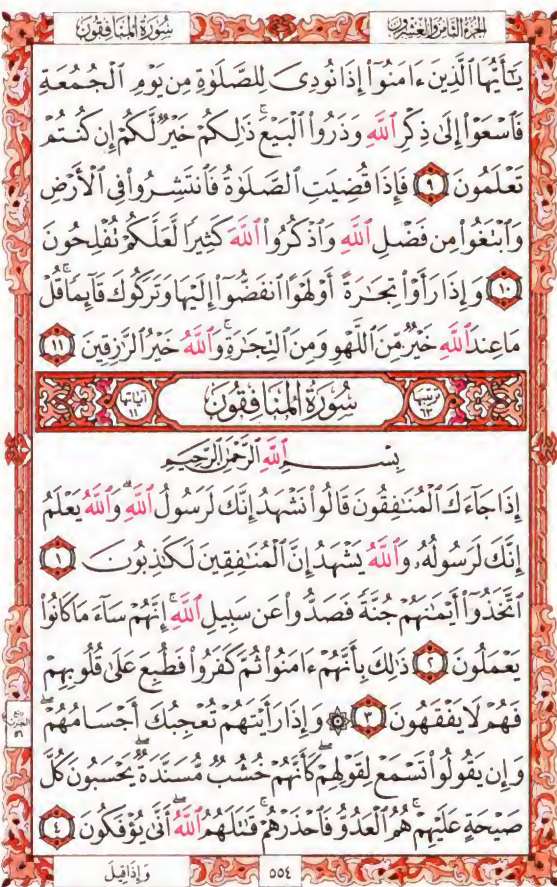
*** **

۶۲- سوورتهی (مونا فیقون به

مهده نیهی و (۱۱) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهر دبان

ئه سورته تهش وهک سورته مهده نیهی کانی تر باس له هه ندی ئه حکام دهکات.. ههروهکو تهوهریه کیشی به گشتی باسی دوو پوو ده کانه، هه ره له بهر نه وهیشه به سوورتهی (منافقون) ناوبرا، له سه ره تا وه باسی کاروهره وتی لاری و، چه وتییان دهکات، باسی دوو زمانی و، به دکاریان دهکات، دهلی بهردهوام دهروهو ناوه و دیان له یهک جیا به، پاشان باسی دپارشتنی پیلان و نهخشه کانیان دهکات بو سهر په یامبهرو موسلمانان، دهلیت بهروالهت موسلمان دهبوون، به لام له ناوه وه دلیان نهخوش و کرمول بوون، بویه هه مووکات خه ته ری نهوان له وکه سانه ی که به ناشکرا به ره لهستی ئیسلام و موسلمانان یان دهکرد زیاتربوه.

ههروهکو جوهرها وتهی نابهجی و ناشیریانیان بهرامبر په یامبهرو نهکردو نهیانوت: پاش ماوهیهکی تر خویی و بهرنامه که ی نه پینچنه وه، و دهیانگوت کاتیك موسلمانان له جهنگی (به نو موسسته لیق) گه رانه وه نا هیلین بینه مه دینه وه، نهوانه شیان له مه دینه دان دهریان نهکین.. هتد. له کو تاییشدا داوا له موسلمانان دهکات که نه و نه ده خویان سهرگه رمی دونیا نهکهن و، واز له جیهاد نه یهن وهک دوو پوو دهکان! وه پیش نه وهی هه لیان له کیس بجیت و مردن بدا له درگیان، با هه ردهم خیرو سه دهقه بکن، پیش نه وه په شیمان ببنه وه، په شیمانیش ههچ که لکیك نه به خشیئت.

نالەباری دوو پرووهکان:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ﴾ کاتی دوو پرووهکان هاتن بۆلات ئەو پیغمبەر ﷺ! ﴿قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ﴾ ئەلین: شایەتی ئەدەین کە بەراستی تۆیەیا مەبەری خوایت ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ﴾ لەحالیگدا خوا خۆی ئەزانئ کە تۆ پەیا مەبەری ئەویت ﴿وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ﴾ وە خوا گەواهی ئەدات کە ئەو دوو پرووانە درۆدەکەن کە ئەلین تۆ پەیا مەبەری خوایت ﴿۲ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً﴾ سویندە درۆینەکانیان کردە سپەر و قەلغان بۆ پاراستنی ئابروو و سەر و مانی خویان، هەرشتیک دیتە پیشی، بەخیرایی ئەوان سویندیکی پیا ئەکیشتن! ﴿فَصَدُوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ ریی دینی خویان لەخەڵک گرت! ئەیان دەهیشت کە سیک بیتەناو دینی خواوە، تابۆیان کرابا بەسویندی درۆ دەلەسە خەڵکیان لەخشتە ئەبرد ﴿۳ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ بەراستی ئەوانە کاریکی خراپ و نابەجیان کرد ﴿۴ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا﴾ ئەو بەدکاریەشیان هی ئەو بوو کە بۆ یەکەمجار باوەریان هینا، پاشان کافر بوونەو! ﴿فَطُغِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ﴾ ئیتر مۆری بەدبەختی نرا بەسەردلیاندا ﴿فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ﴾ جا ئەوان تیناگەن و حەقیقەت وەرناگرن و وشە مانای خیر نازانن، واتە: چاک و خراپ لەیەک ناکەنەو! ﴿۵ وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تَعَجَبَكْ أَجْسَامُهُمْ﴾ هەرکە دەیانبینیت لەش و قەڵەفتیان سەرسامەت دەکات، چونکە وینەو دیمەنیان لەپیاوی هەلکەوتەو راست و پاسال ئەچیت ﴿وَأِنْ يَقُولُوا تَسْمِعْ لِقَوْلِهِمْ﴾ و ئەگەر قەسەش بکەن - لەرەوانییژی و قەسەزانیندا - گوێ بۆ قەسەکیان دەگریت ﴿كَأَنَّهُمْ خَشَبٌ مُسْتَنْدَةٌ﴾ لەبەر خالیەتی دلیان لەئیمان، دەلیی تەختە داری هەلپەسیراون ﴿يَحْسَبُونَ كُلَّ صِحْحَةٍ عَلَيْهِمْ﴾ وادەزانن هەموو قەسەو دەنگیک بۆسەر ئەوانە، واتە: ئەو نەدەش دەترسن پەردە لەسەر نەهێشیەکانیان هەڵماریت، هەردەنگیک هات ئەوان بەزیانی خویانی ئەزانن و، وادەزانن باسی ئەوانە ﴿۶ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرُهُمْ﴾ هەر ئەوانن دوژمن، دەسا ئیووش هۆشیارو ئاگاداریان بن و خۆتان بپاریزن لیان ﴿قَاتِلْهُمْ اللَّهُ اِنِّي يُؤْفِكُونَ﴾ خوا بیانکوژی، لەناویان بەریت، چون لەرپی هەق لائەدرین؟! پشیمان لە پیغمبەر ﷺ کردو گەمارۆشیان لەسەر موسلمانان دانا!

ئیمامی (بوخاریی) لە (زەید) هەو ئەلی: کاتی (عەبدوللای کوپی ئوبەی) لە (ئوحد) گەرایەو و جەنگەکی بەجیهیشت، وە لە سوپاکە پیغمبەر ﷺ خەلکیکی زۆری پەشیمان کردەو و گێرایەو، بەو بۆنەیهو موسلمانەکان پکیان لێهەلگرت و بەناشکرا قەسیان پێدەوت، ئەوجا کە خەزمەکانی زانیان و پیغمبەر ﷺ زۆر تورپە پێیان گوت: چاک وایە تۆخۆت بپۆی بۆلای پەیا مەبەر ﷺ داوای لیبووردنی لیبکەیت، تا لیتخۆش ببی و، لەخواش داوای لیتخۆش بوونت بۆ بکات، ئەویش بەتورپەیهەو سەری باداو وتی: نە دەچم بۆلای و، ئەنەیشمەوی داوای لیتخۆش بووم بۆ بکا، جا ئەکئایەتە هاتە خوارەو و فرموی: ﴿۷ وَإِذَا قِيلَ لَهُم تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ﴾ کاتی پێیان بگوتری: وەرن بۆ لای پەیا مەبەری خوا داوای لیبووردن بۆ بکات ﴿لَوْ رَأَوْهُمُ﴾ سەریان با ئەدەن و گالتهیان لیدی! ﴿وَرَأَيْتَهُمْ يَصْدُونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ﴾ و دەیانبینی پشت هەلئەکەن و، - لەبەر کێرو دەعیەیان - خوشیان بە گەورە دەزانن بێنە لای پەیا مەبەر ﷺ ﴿۸ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ﴾ بۆ ئەوان چوونیەکە داوای لیبووردن بۆ بکەیت، یان بۆیان نەیکەیت ﴿لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾ چونکە هەرگیز خوا لیان خوش نابیت ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ بەراستی خوا هیدایەت و رێنمایی هۆز و گەلانی لەسنوور دەرچوو ناکات. ﴿۹ هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تَنْتَفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا﴾ هەر ئەوانن بەخەلکی مەدینە دەلین: هیچ مەبەخشن بەوانە کە لە دەورو بەر پیغمبەری خوادان لە هەژارە کۆچکەرەکان! تا برسیان ئەبی و بلاوێ لیدەکەن!! ﴿وَاللَّهُ خَرَّائِنَ

السموات والأرض ﴿خو هه موو گه نجینه کانی ئاسمانه کان و زهوی هی خواجه **﴿ولكن المنافقين لا يفقهون﴾** به لام دوو پرووه کان تیئاگه و نافامن ، بویه نهو وته ناشیرینه نه له زاریان دهر نه چی **﴿يقولون لننرجعنا إلى المدينة﴾** دوو پرووه کان (واته: عه بدوللاو شاگرد هه کانی) نه لئین: سویند بی به خوا، نه گه رگه پراینه وه بۆ مه دینه و، له م جهنگه ی (به نی مصطلق) پزگارمان بوو **﴿ليخرجن الاعز منها الآن﴾** ده بی ده سه لاتدارو به پزیز، واته: نه وان، خه لکه روت و لات هه کی لیده رکه ن، واته: پیغه مبهرو هاوه لانی له مه دینه و ده رنئین! جا که کوپره که ی (سه لول) نه وه یگوت: کوپره که ی خو ی - (عه بدوللا) که موسلمانیکی دلسوز بوو - چوو له دهر گای (مه دینه) دا شیر هه کی به ده دسته وه گرت و وه ستا، جاکاتی دیتی و باوکی هات، چوه پئیش و پیگوت: بگه ره دواوه، نه مه ش سویندی بیت تانه لئیت په یامبه ر عه زیز و سه ره رزه ائیمه زه لیل و په ست و ریسواین،

نابی برۆیت هه نیوشاره وه، نهویش به ناچار ی پی ی لینا و، نهویش پیگه ی بۆکرده وه بۆ ناوشار، پاشان عه بدوللا هات بۆلای پیغه مبه ر ﷺ وتی: بیستومه که نه ته وی نه ی پیغه مبه ری خوا! باوکه بکوژی، جا نه گه ر نیاز یکی وات هه یه وراسته، فرمان بده بامن خوم بیکورم و هه ر نیستایش که لله سه ره که یه بۆ دینم! نهویش فه رموی: نا، نایکوژین **﴿ولله العزة ولرسوله وللمؤمنين﴾** پزیز و عیززه ت و گه وه یی هه ر بۆ خوا و بویه یامبه ره که ی و بۆباوه دارانه **﴿ولكن المنافقين لا يعلمون﴾** به لام دوو پرووه کان نازانن، چونکه ری راستیان لیچه واشه بووه **﴿يا ايها الذين آمنوا لاتلهمكم اموالكم ولا اولادكم عن ذكر الله﴾** نه ی نه وان ه ی باوه رتان هیناوه! مال و مندالتان له یادی خوا غافلتان نه که ن، واته: ئیوه وه دوو پرووه کان مه بن که ده ستیان له جیهاده وه ول و تیکوشان به ردا **﴿ومن يفعل ذلك فاولئك هم الخاسرون﴾** هه رکه سیك کاری و ابکات! نه وان ه زیانمه ن و دواو، چونکه فه زل و باوی دونیا یان به سه ره پاشه پوژدا داوه.

به ره له وه به مر ن سه ده قه بکه ن:

﴿وانفقوا مما رزقناکم﴾ لهو مال و سامانه ی کرد و مانه پوژیتان ببه خشن **﴿من قبل ان یاتی احدکم الموت﴾** پئیش نه وه ی مردن یه خه تان پیبگری **﴿فیقول رب لولا اخرتنی إلى اجل قریب﴾** نهو سابلئ: نه ی په روه ر دگاره که م! خوزگه مردنی منت بۆ ماوه یه کی نزیک دواخستبا **﴿فاصدق واکن من الصالحین﴾** ئینجا مال مه ده به خشی و له صالحان و چاکه خوازان ده بووم **﴿ولن یؤخر الله نفسا إذا جاء اجلها﴾** و خو هه رکه سیك ئاکامی ته و ابوو، هه رگیز خوا دوا ی ناخات، جاکه و ابوو پئیش نه وه نهو خوزگه بی جیگه یه بخوازان فریای خوتان بکه ون **﴿والله خیر بما تعملون﴾** وخواش به ئاگایه به و کار و کرده وه ئیوه ده یکه ن، وه به پیی نه وه ش پاداش و تۆله تان نه دات. له کو تاییدا دروود و سلاو بۆ سه ر گیانی پاکی په یامبه ری سه روه رو سالار.

له (۲۴) ی په مه زانی (۱۴۱۷) ک بهرام بهر به (۱۹۹۷/۲/۲) ز، کاتر میز (۵) ی سهر له نیواره، له ته فسیری سووره تی
(مناققون) بوومه وه.

*** **

۶۴- سووره تی (ته غابون) ه

مه دینییه و (۱۸) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

نهم سووره ته له پاش سووره تی (ته حریم) ه وه هاتوه، به لام له گهل نه وه یشدا که له مه دینه دا هاتوه، ههر

له سووره ته مه که بییه کان نه چی، چونکه نه میس وه که نه وان
باسی یه کتا پرستی خوی گه وه نه کات. بویه که مجار
باسی بالادهستی و گه وه بی و دهسه لاتی خوا نه کات،
نینجا تیشکیک نه خاته سهر گه لانی پیشو، نه نجای هه موو
که سیکیش هه لدهسه نه گینی و، هه موو که سیش ده بی
کینگهی خوی بخواته وه، فرمان به گوی رایله ی و فرمان
بهرداری بو خواو په یام بهر ﷺ نه دا، هوشیاری به مروقه
نه دا: که مال و مندا ل و خیزان و هوسهر له خشته یان نه بهن
تا دست له جیهاد هه لبرگن. کوتاییشی دی به ناموزگاری
کردنی ناده میزاد که هه میسه دور بگرن له رژی و
چروکی، هه روهک پیان ده لیت که دارایی له ریگی خوادا
بهخت بکه نه بو بهر ز کرده وه ی بریارو وشه ی خوا جا بهم
شیوه یه دهست پی نه کات: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾
یسبح لله مافی السموات ومافی الارض هه رچی
له ناسمانه کان و له زویدا یه، پاک و خاوی نی و بیخه وشه
خوا نه لین، خوگومانیش نیه که هه موو بوونه وه به لگو
نیشانه یه له سهر بوونی خوا ﴿له الملك وله الحمد﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يُسَبِّحُ اللَّهَ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ
وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَهُ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤﴾ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبُوءُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ
فَذُوقُوا وِثَالَ أَمْرِهِمْ وَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ
رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى
اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٦﴾ زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُغْنَا قُلُوبُنَا وَرَبِّي
لَتُبْعَثَ نَبَأُ لِنَبِّئُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾ أَفَتَأْمِنُوا بِاللَّهِ
وَرُسُولِهِ وَالنُّورَ الَّذِي أُنْزِلَنَا وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾ يَوْمَ
يَجْمَعُهُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ النَّعَابِ وَمَنْ يُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ
صَالِحًا يَكْفُرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيَذْخُلْهُ جَنَّتُ بَحْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدٌ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

دهسه لات و مولکایه تی ههر بو نه وه، سوپاس وستاییش تنها بو نه وه ﴿وهو على كل شيء قدير﴾ ههر نه ویشه
به سهر هه موو شتی کدا به توانایه و، ویستی له ههر شتی ببی نه یکات.

باوهرو بی باوهری به دهست خوایه:

﴿هو الذي خلقكم﴾ ههر نه و خوایه یه نیوه ی دروست کردوه ﴿فمنكم كافر ومنكم مؤمن﴾ نینجا هه تانه بی
باوهرو کافر، به ناره زوی خوی له فیره ت لایداوه، هه یشتانه به نیمان و باوهردار، هه میسه له سهر نه خشه ی فیره ت
نپروا لانا دا. نیمامی (موسلیم) له (سهل) هوه ده لی: پیغه مبهر ﷺ نه فهر مووی: ((إن الرجل ليعمل عمل أهل الجنة
فيما يبدو للناس وهو من النار، وإن الرجل ليعمل عمل أهل النار فيما يبدو للناس وهو من أهل الجنة)). واته:
پیای واهیه هه ردهم کارو کرده وه به هشتیانه نه کا - به پیی ره والته - که چی له نه نجامدا نه هلی ناگره، پیای

واش هیه بهردهوام وهکوخله لکی جهه ننه می کارئه کا، که چی سهره نجامی بهه شتی، مه بهست ئه وهیه که زانستی (ئه زله یی) خوا په یوه ندی به هه موو شتی که وه هیه و، چاک ئه زانی ئه نجامی گشت شتی چی ده ییت. ﴿والله بما تعملون بصیر﴾ وه خوا بینایه به وکارو کرده وه ده یکه ن، ههرچی بکه ن دیته وه ریتان ﴿خلق السموات والأرض بالحق﴾ خوا ئاسمانه کان و زه ویی بهه ق به ده یته ناوه ﴿صورکم فاحسن صورکم﴾ وه به جواترین شیوه وینه ی کی شان: قه لافه ت و به ژن وبالا ی جوان و ریک و پیک و، له گه ل ئه وه موو ژیری و ورده کارییه دا ﴿إلیه المصیر﴾ سهره نجامیش هه ر بۆ لای ئه وه، لای ئه وه موو پاداشت وتۆله یه که ورده گرن ﴿یعلم ما فی السموات والأرض﴾ ههرچی له ئاسمانه کان و زه وییدایه - وردو درشت - خوا ده یزانی ﴿ويعلم ما تسرون وما تعلنون﴾ وهه ر چیش ئیوه بیشار نه وه، ههرچیش ناشکرای بکه ن، ده یزانی و لای ئه وه یه کسانه ﴿والله علیم بذات الصدور﴾ خواش به وه ی له سینگ و دله کاندایه زاناو به ناگایه.

به ره له ئیوه خه لکی زۆر قرائی تیکه وت:

﴿الم یاتکم نبا الذین کفروا من قبل﴾ نایا هه والی کافران و بیباوه رانی پی شی خو ئانتان - که به ره له ناردنی تو - کافرو بی باوه ر بوون پی نه گه یشتوون که چ سزایه کیان ئه وه قه بوو، کاتی سهر پیچیان کرد؟! ﴿فذاقوا وبال امرهم﴾ که سزای بی باوه رپی و تاوانی خو یانان چیشته له دونیادا ﴿ولهم عذاب الیم﴾ وه پاشه روژیشدا سزایه کی ئیش پیگه یه نه رو دهر دناکیان بۆه یه ﴿ذلک بانه کانت تاتیه م رسله م بالبینات﴾ ئه وه سزایه ش به وه هۆیه وه بوو که به راستی پیغه مبه ره کانیان به چه ندین به لگه و مؤجیزه ی رو نه وه بۆده هاتن و ههریه که شیان داوای گه له که یانی نه نجام دها ﴿فقالوا ابشر یهدونا﴾ که چی وتیان: ئایا مرو ئیک رینماییمان ده کات؟! ﴿فکفروا وتولوا﴾ جا دهره نجام کافرو بی باوه ر بوون و پشتیان هه لکرد له ئیمان ﴿واستغنی الله﴾ وخوایش بی نیاز بوو لیان و ویلیکردن ﴿والله غنی حمید﴾ وخوا خواهیه کی بی نیازه له هه موو شتی، هه ره له زاتی خویدا سوپاسکراوه.

ژیا نه وه ی پاش مردن راست و ره وایه:

﴿زعم الذین کفروا ان لن یبعثوا﴾ ئه وانه ی کافرو بی بروا بوون گو تیان: ههر گیز پاش مردن زیندو و نا کرینه وه! ﴿قل بلی وربی لتبعثن﴾ پنیان بلی ئه ی پیغه مبه ر! ﷺ به لی سویند به په ره رده گارم بیگومان له گو ره کانتاندا دهر نه هیترین و زیندو و نه کرینه وه ﴿ثم لتنبؤن بما عملتم﴾ پاشان له هه ر کارو کرده وه یه که نه نجامتان داوه ئاگادار ده کرین، له گه وره وه له بچووک، و هه ر به وه ش پاداشت دهرینه وه ﴿ذلک علی الله یسر﴾ ئه وه ییش بۆ خوا کاریکی ئاسانه، چونکه ئیوه خو ئان ئه زانن که له سه رتاوه شتی که نه بوون و وجودتان نه بوو، پاشان دروستیکردن و بوون، باشه ئیترچۆن ناتوانی زیندو و تان بکاته وه؟! ﴿فآمنوا بالله ورسوله والنور الذی انزلنا﴾ جا ئیدی باوه ر بینن به خوا و په یامبه ره که ی، وه به و نوو رو رو ناکیه ی بۆمان دابه زاندو ته خواره وه ﴿والله بما تعملون خبیر﴾ وخوا ئاگایه به و کارو کرده وه یه که نه نجامی دهن.

روژی قیامه ت روژی تیکشکانه:

﴿یوم یجمعکم لیوم الجمع﴾ ئه ورۆژه وه بیر بی نه که خوا هه موو تان کو ئه کاته وه، بۆ روژی کو کردنه وه ی ته وای گه لان بۆ پاداشت وتۆله ﴿ذلک یوم التغابن﴾ ئه ورۆژه یه روژی زیانباری و تاوانکارانه، زانی بی برویان دهرده که وی، به وه ی کافر بوونیانه وه ﴿من یؤمن بالله ویعمل صالحا یکفر عنه سینه اته﴾ وه هه رکه سی که باوه ر به خوا بینن و کاری چاک نه نجام بدات، خوا گونا هه کانی ده پو شی ﴿ویدخله جنات تجری من تحتها الأنهار﴾ و ئه یخاته ناوچه ند

با خیکه وه له بهه شتداکه له بنکه کانیانه وه ئاوو رووبار ده پوات ﴿**خالدین فیها ابدًا**﴾ به هه تاهه تاییش تییدا ده میننه وه و نامرن ﴿**ذلك الفوز العظيم**﴾ ته نه نائه وهیه سهر فرازی و سهر که وتنه گه وره که ﴿**والذين كفروا وكذبوا بآياتنا**﴾ وه نه وان ههش بی باوه ربوون و نکووی نایه ته کانی ئیمه یان کرد ﴿**اولئك اصحاب النار خالدین فیها**﴾ نائه وان هه دوزه خین و به هه تاهه تاییش تییدا ده میننه وه ﴿**وبئس المصیر**﴾ و دوزه خیش سهره نجام و جیبه کی زور خراپه. هه موو به لایه به ئیزنی خوا دی: ﴿**ما اصاب من مصيبة الا باذن الله**﴾ و ههر به لاو ناخوشیه کی پیش بیئت، بی فه رمان و پریاری خوا کارزان نابیئت. واته: ئیراده و یستی ئهوی له گه له، که و ابوو خو تان ته نه ته سلیمی ئیراده و یستی خوا بکهن ﴿**ومن يؤمن بالله يهد قلبه**﴾ و ههر که سیك باوه ربی به خوا هه بیئت، ئه ویش دلی هیدایهت ده کاو دایده مه زینیت

له نارامیی و، خو گرتن له بهرامبهر ههر به لاونه هه مه تیه ک پیش بیئت ﴿**والله بكل شیء عليم**﴾ و خوا ی به هه موو شتیك ناگاوزانایه و، ده زانی ئه و دلانه له کاتی خوشی و ناخوشیدا چوئن.

به ره فه رمانی خواو پیغه مبه ر بن:

﴿**اطيعوا الله واطيعوا الرسول**﴾ و گویرایه ئیی خوا بکهن و، فه رمان به رداری په یامبهر بکهن ﴿**فان توليتم فانما على رسولنا البلاغ المبين**﴾ جا نه گهر پشتتان هه لکرد و گویرایه ل نه بوون، ئه وه خو تان زهره ر ده کهن، چونکه ته نه ها گه یان دنیکی نما و نا شکرا له سهر شانی په یامبهری ئیمه یه، ئیتر هه موو که سیك گله یی ئه که ویتته سهر ئه ستوی خوی ﴿**الله لا اله الا هو**﴾ ئه و خوا یه، خوا یه کی به هه قی وایه، بیجگه له خوی هیچ په رستراویکی تر نیه ﴿**وعلى الله فليتوكل المؤمنون**﴾ ده با بپرواداران ته نه ها پشت به خوا ببه ست و متمانه ی ته و او یان ههر به و بیی.

برئ ژن و مندال نه یارو دوژمنه:

راقه کارانی قورئان ئه لئین: ده سته یه که له مو سلمان هه کان

ویستیان کوچ بکهن و برۆن بۆمه که که، جا مال و مندال و ژنانیان بوونه ئه سته نگ له به رده م رویشتنه که یان، ده ره نجام دوکه و تن، پاشان کاتی که هاتنه مه دینه سهیره که ن و زۆریه ی خه لکی مه دینه فیری ئیسلامه تی بوون! ئیتر نه وانیش په شیمان بوونه وه له سهر کاره که یان و ویستیان ئه زیه تی ژن و منداله کانیان بدهن، ئینجا له به رامبهر ئه وه وه، ئه م نایه ته هات و فه رمووی: ﴿**يا ايها الذين آمنوا ان من ازواجكم واولادكم عدوا لكم**﴾ ئه ی نه وان هه ی باوه رتان هی ناوه! به راستی هه ندی له ژنان و له مندالتان دوژمن بو تان، سهر قالتان ده که ن له تاعهت و کاری چاکه به هوی خوشه ویستیتانه وه بۆیان ﴿**فاحذروهم**﴾ جا وریابن و خو تان بپاریژن له خوشه ویستی نا شه رعیی بۆیان ﴿**وان تعفوا وتصفحوا وتغفروا**﴾ جا نه گهر بیان به خشن له وه که په کیان خست له کوچکردن و بیان پوشن و لیان خوش بین ﴿**فان الله غفور رحيم**﴾ بیگومان خوا خوا یه کی زور لیبوردیه، زۆرد لا وایه. ﴿**انما اموالكم واولادكم فتنة**﴾

سُورَةُ النِّعَاتِ

الْمَاءِ النَّارِ وَالْعَذَابِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾ مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ، وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَىٰ اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾ بَنَاتُهَا الَّذِينَ آمَنُوا مِن زَوَاجِكُمْ وَأُولَدُكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِن تَعَفَّوْا وَتَصَفَّحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ فَانْفَعُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِّأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقْ شَحْ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾ إِن تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُّضْعِفَهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾ عَلَّمَ الْقَلَمَ وَالشَّهَادَةَ الْعَزِيزَ الْحَكِيمَ ﴿١٨﴾

سُورَةُ الطَّلَاقِ

١٣

١٤

٥٥٧

بهراستی مال و منواله کانتان به لآن بوټان، پیان تاقیده کرینه وه، تا درکه وه کامتان گویرایه لی دهکن و، کامیشتان یاخی دهبن، که وابوو بیدارو هوشار بن پیان فریو نه خون! **﴿والله عنده اجر عظیم﴾** له کاتیکدا خوی میهره بان پاداشتیکی گهره ی لایه، واته: بههوی نهو سهروته و سامان و ژن و منواله تانه وه دهسخره و نه بن. تا دوتوانن له خوا بترسن:

﴿فاتقوا الله ما استطعتم﴾ جا ته قوای خوا بکن چهن دیکتان توانی، پیغه مبه ریش **﴿لله﴾** لهو باره یه وه دهفرمووی: **﴿إِذَا أَمَرْتُمْ بِأَمْرِ فَائْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ، وَمَا نَهَيْتُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ﴾** فتح الباری: ۲۶۴/۱۳. هندی له زاناکانیش ده لین: نه م نایه ته ی **﴿فاتقوا الله ما استطعتم﴾**، به نایه تی **﴿يا ايها الذين آمنوا اتقوا الله حق تقاته﴾** (۱۰۲/۳) سراوه ته وه. **﴿واسمعوا واطيعوا﴾** گویرایه ل بن و بیستن، هر ناموزگاریه که نه کرین وه بریارو فرمانه کانم جیبه جی بکن **﴿وانفقوا خيرا لانفسكم﴾** و سامان و مال به خت بکن له ری خوادا، چونکه نه بیته مایه ی چاکی و سوود بوخوتان **﴿ومن يوق شح نفسه﴾** وه نهوی له خواوه بپاریزی له ری دی و چروکی دهرونی **﴿فالولك هم المفلحون﴾** نائه وجوره که سانه ن سهر فرازوبره وه **﴿إِنْ تَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾** نه گهرقه رزی باش بدن به خوا، واته: له ری خیرو چاکه دا به ختی بکن **﴿يضاعفه لكم﴾** خوا بوټان چهن به رامبه ر نه کات **﴿ويغفر لكم﴾** و لیشتان خو ش نه بی **﴿والله شكور حلیم﴾** وخواخوایه کی زور پاداش دهرویه ی چاکه کارانه، زوری ش له سه ر خو و خورگره، په له ناکات له توله دا **﴿عالم الغيب والشهادة العزيز الحكيم﴾** زانای نادیارو دیاره، په نهان و شاروه لای نهو یکسانه و دیاره، و دهسه لاتداری کار جوان و کارپه وایه له همه موو بریاره کانیدا.

له شهوی ۲۶/۲۵ ی رهمه زانی (۱۴۱۷) ک به رامبه ر به (۳-۴/۲/۱۹۹۷ کاتژمی ۷/۱۵) خوله ک

له نووسینی ته فسیری سووره تی (تغابن) بوومه وه.

زور سوپاس بو خوی میهره بان.

*** **

۶۵- سووره تی (ته لاق له

مده نه نییه و (۱۲) نایه ته.

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

نه سووره ته له پاش سووره تی (ئینسان) وه هاتوه، که می دریژ تر باسی ژن و میرد دهکات، به تایبته مه سه له ی ته لاق و چوینی عیدده و نه فهقه و خهرجی ژنان، نیشتگا و مه نزل و جیگه ی خه وو خه وتن و ئیسراحه تیان. هتد. دیاریکردنی کاتی ته لاقدان - نه گهر هه رده بوو ته لاق بدریت- واته: که ی په سه ند و شه رعیه، نه وه یش بوئه وه یه که پیاوان په له نه کن له ته لاقدانی ژنه کانیدا، چونکه خوا ته لاقی بو کاتی ناچاری و نه مانی توانای پیکه وه ژیان داناوه، و نه گهر ناچاری نه بویه، ریگه ی ته لاق نه نه درا. داوا نه کات پاش ته لاقه که، حیسابی عیده یان رابگرن، بو نه وه ی رشته و نه ژاد تیکه ل به یه که نه بی، ههروه ها بوئه وه ش که نه وژنه ته لاقدراره به عیدده وه زور نه مینیته وه نه گهر بیهوی شوو بکاته وه، هه موو جوړه عیدده یه که باس نه کات. به یناو به یینیش نه گهر پیته وه سه ر ته قوا بوژاگرتنی یاساو سنووره کان، وه بوئه وه ی ژن و پیاوه که لهرسی خوا سته م له یه که نه کن، وینه یه کی سه رکه شیی و سه رسه ختی گهلانی پیشوویش نه خاته پیش چاو بو نه وه ی پتر دهست بگیری به پیاده کردنی

ئه حکامی خواوه، کو تاییشی دیت به باسکردنی توانایی و دهسه لاتی خوی گه وره له دروستکردنی ئاسمانه کان و زه ویدا.

ژن ده بی له هه یددی خویدا ته لاق بدریت:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ﴾ ئه ی په یامبه را ﷺ به ئوممه ته که ت بلی: کاتی بو یستتان ژنه کانتان ته لاق بدهن ﴿فَطُلُقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ﴾ جاله کاتی دهست پیگردنی عیده یاندا ته لاقیان بدهن، واته: له حه یز پاک بن و، له و پاکیه شدا میرد له گه لیا دروست نه بوو بیت. له فهرمووده یه کدا هاتووه: ((فلیطلقها طاهرا قبل أن یمسها، فتلک العدة التی امر الله تعالی أن یطلق لها النساء)) بوخاریی (فتح الباری: ۲۵۱/۸) موسلیم: ۱۰۹۴/۲.

واته: ئه گهر ژنت ته لاقدا، له پاکیدا و پیش چوونه لای ته لاقی بده، ههر ئه وه یشه که خوا فهرمووی: ژنان له کاتی عیده یاندا ته لاق بدهن. ﴿واحصوا العدة﴾ حیسابی سه ره تا و کو تایی عیده یان به وردی بژمیرن، تا لیقان تیک نه چی و ژنه که یش به عیده وه زور نه مینیتسه وه، نه وه که تووشی زیان ببی ﴿واتقوا الله ربکم﴾ وه له خوی گه وره و په روه ردگارتان بترسن و سنووره کانی مه شکینن و گویرایه لی بن ﴿لا تخرجوهن من بیوتهن﴾ له خانووه کانیاندا دهریان مه که ن پاش ته لاقدان، تا عیده یان ته واو ئه بیت، واته: له پیش ته لاقداندا له کو ی ده ژییان با ههر له وی بمیننه وه ﴿ولا یخرجن﴾ ژنه کانیش بوخویان به بی په زامه ندی له مال درنه چن، چونکه هیمان به سراونه ته وه به پیاو وه ﴿الا ان یاتین بفاحشة مبینه﴾ مه گهر کاریکی خراپی ئاشکرا بکه ن. (ئیین عه باس) و هندی له هاوه لانی تر نه لئین: مه به ست به (فاحیشه) زیناو، هه موو جو ره په فتاریکی تری دزیوو نه گونجاوی ئه و ژنه یه. ئیمامی (شافیعی) ئه لی: مه به ست به و (فاحیشه) یه، جنیوو دم دریزی ژنه که یه له گه ل خزم و که س و کاری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطُلُقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تَخْرُجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُبِينَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾ فَإِذَا بَلَغَ أَجَلُهُنَّ فَامْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذُوَّ عَدْلٍ مِنْكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَلِّغُ أَمْرَهُ فَدَجَّلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٣﴾ وَالَّتِي يَسْنَ مِنَ الْمَجْزِيِّ مَنْ نِسَاءِكُمْ إِنْ أَرَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَالَّتِي لَمْ يَحْضَنْ وَأُولَتْ الْأَحْمَالُ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿٤﴾ ذَٰلِكُمْ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ﴿٥﴾

میرده کهیدا. ئه و کاته با له وی نه مینن و بچن بو مالی مه حرمی خویان ﴿وتلك حدود الله﴾ و ئه مه یه به رنامه و سنووره کانی خوا له باره ی ته لاقه وه هوشیار بن! دهست دریزی نه که ن ﴿ومن يتعد حدود الله فقد ظلم نفسه﴾ هه رکه سیك له به رنامه و سنووره کانی خوا تیپه ری، بیگومان سته می له خو یکردو وه و سنوری خوی به زاندو وه ﴿لا تدری لعل الله يحدث بعد ذلك أمرا﴾ تو چووزانی دوا ی ته لاقدانه که چیده بی؟ له وانه یه خوی کارزان کاری تازه پیش بینیت: ژن و پیاو که په شیمان ببه وه بو یه کتر، ئه و کاته دهست بکه نه وه به ژن و میردی خویان و ژیانیکی نوی، بویه ده لئین: با له خانووه کانی خویاندا بمیننه وه و درنه چن.

له گهل ته لاق دراودا به ته رزیکي په سهند مامه له بکه ن:

﴿**فَإِذَا بَلَغَ اِجْلُهِنَّ**﴾ جاکه نزیکیوو- دواي يهک ته لاق، يان دوو ته لاق- عیدده یان ته و او بیې ﴿**فَامَسْكُوْهُنَّ**﴾ **بمعروف او فارقومن بمعروف**﴾ نهوسا یان به باشی رایانگرن و بیاننینه وه ژیر نیکاحی خوتان ،هاوړې له ته که هلس و که وتی چاک و رهفتاری باشد، یاخود وازیان لیبېنن و لییان جیابینه وه به چاکي، نه وانیش عیدده ی خویان ته و او بکه ن وه هرچی یان نه که ویته لاتان به شیوه یه کی شهرعی بیانده نی له ماری و... هتد ﴿**وَأَشْهَدُوا نَوَىٰ عَدْلٍ مِّنْكُمْ**﴾ وېو نه نجامدانی هردوو باره که: (گیرانه وه یان، یان ته لاق دانیان به یه کجاری) دوو که سی دادگرو دادپه روه له خوتان بگرنه شاید ﴿**وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ**﴾ نیویش - نه ی شاهیده کان- به ریک و پیکی بو خوا شایه تی بدن ﴿**ذَلِكُمْ يَوْعِظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ**﴾ نه وانه باسکران په ندیکن ، ناموژگاری نه وکه سی یان پیده کریت باوهری به خواو به پوژي دواي ه بی ﴿**وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا**﴾ ههر که سی که له خوا بترسی و سنوره کانی بیاریزی، خوا دهروی خیری لی نه کاته وه ﴿**وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ**﴾ وه رزق و پوژي دداتی له شوینی که وه که خویشی گومانی نه دهربرد، واته: رینموونی دوزینه وه ی ریکای ژیانی ده کات ﴿**وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ**﴾ وه ههر که سی که پشت به خوا ببهستی دواي به کار هیانی هوکار، نه وه ته نیا خوی به سه و کاروباری بو ناسان ده کات ﴿**إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ**﴾ چونکه بیگومان ههرچی خوا بریاری له سه ر بیت، ههر نه نجامی دد او ده یکه یه نیته جی ﴿**قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا**﴾ به راستی بو هه موشتیک خوا کات و نه اندازیه کی دیاری کردوه: خوشیدی، ناخویشی، ههر دوو کیان ته و او دهن و نه برینه وه.

ژنانی مه یووس له عوزرو، نه وانه شیان عوزر ناشون:

نیجا پاش نه وه له سووره تی (به قهره) دا عیدده ی نه وژنانه ی باسکرده حیزیان هیه وده که ونه بی نویژی، نیستا دیته سه رباسی عیدده ی نه و ژنانه هیشتای به ته مه ن مندالن، وه یان پیرن وحه یزبان نه ماوه: ﴿**وَاللَّائِي يَئْسَنُ مِنَ الْمَحِضِ مِنْ نَسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ**﴾ نه و ژنانه تان که بی هیوا دهن له بهر پیری له تیکه وتنی (حهین)، نه گهر گومانتان هه بوله نه اندازیه عیدده که یاندا ﴿**فَعَدَّتْهُمْ ثَلَاثَةٌ أَشْهُرٌ**﴾ نه و عیدده یان سی مانگه ﴿**وَاللَّائِي لَمْ يَحْضَنْ**﴾ وه عیدده ی نه وانه ش که هیشتا حیزیان نه بینیه وه بهر بالق نه بوون، یان ههر هو به کی تر، ههر سی مانگه ﴿**وَأُولَاتِ الْأَحْمَالِ إِجْلِهِنَّ إِنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ**﴾ عیدده ی نه وژنانه ش دوو گیانن، نه وکاته یه منداله که یان داده نین، نیتر ته لاق درابن، یان میردیان مردبیت ﴿**وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا**﴾ وه ههر که سی که خو بیاریزی له بی فرمانی خوا، نه ویش کاروباری بو ناسان نه کات ﴿**ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ**﴾ نه وه ی باسکر له هوکمی ته لاق و عیدده و ره جعت، فرمانی خوی به بو نیوه ی دایبه زاندوه کاری پی بکه ن ﴿**وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَكْفِرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ**﴾ وه ههر که سی که له خوا بترسی و کار به تاعه تی خوا بکا، خواش له گونا که کانی پاکي نه کاته وه و چاوپویشی لی ده کات ﴿**وَيُعْظَمُ لَهُ أَجْرًا**﴾ پاداشتیکی فره گه وری پیده به خشیت.

ژنانی ته لاق دراو چون دستان دپروا جی یان بکه نه وه:

﴿**أَسْكُنُوْهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وَجْدِكُمْ**﴾ نه و ژنانه ی ته لاق کیان ماوه، یان دوو ته لاق، به پیی تواناو ده سه لاتان له و جیکه ی خوتان سکونه تان تیا کردوه دایان نین و تفاق ی باشیان بو دایین بکه ن ﴿**وَلَا تَضَارُوْهُنَّ لَتَضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ**﴾ زیانیان پی مه گیه نن، تا ته نگه تاویان بکه ن له نه فقه و له جیکه دا بو نه وه ی ناچار یان بکه ن به دهرچوون له ماله کانیان ﴿**وَإِنْ كُنْ أُولَاتٍ حَمْلٌ**﴾ و نه گهر نه و ژنانه دوو گیان بوون، نه گهرچی سی ته لاقه ش درابن

﴿فَانْفِقُوا عَلَيْهِنَ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَ﴾ نپوه نهفه قه یان بکیشن و بهخیویان بکن ههتا سکه که یان دانه نین، واته: نه گهر ژنه ته لاق دراوه که دووگیان بوو، نهوه دووشتیان له سهرتانه: جیگه ی سکونه ت و، بهخیوکردن و نهفه قه ﴿فَإِنْ ارْضَعْنَ لَكُمْ فَاتُوْهُنَّ اجْوَرَهُنَّ﴾ ئینجانه گهر نهو ژنه ته لاق دراوا نه - پاشدانانی منداله که - شیر یان به منداله کانتان داو گوشیانکردن، نهوا حق و کریمی خویان بدنی، واته: نه گهر ژنه ته لاق دراوه که داوای کرییکرد، نه بی پیاوه که کریمی شیر پیدانه که ی بداتی ﴿وَاتَمْرُوا بَيْنَكُمْ مَعْرُوفٌ﴾ ده شکری له ناوختاندا به شیوه یه کی جوان و په سهند راویژ بکن و ریگ بکون، ژنه که به ریگ و پیکی شیر که بداو، پیاوه که ش کریکه ی بدات، واته: که سیان زیان به منداله که نه گه یه نیت ﴿إِنْ تَعَاْسَرْتُمْ فَعِسْرَتُمْ فَعِسْرَتُهُمْ لَكُمْ﴾ خو نه گهر یه کترتان ته نگه تاو کردو پیکنه هاتن، واته: باوکه که نهوه نهه کریمی نه نه دا، دایکه که ش داوای زیاتری نه کرد، یان شیر ی پی نه نه دا، ژنیکی تر شیر به منداله که بدا، دایه نی بو بگری و

واز له دایکه ته لاق دراوه که بی نی ﴿لِيَنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّنْ سَعَتِهِ﴾ با دهوله مهندو دهسه لاتدار، به پیی دهوله مهندی و دهسه لاته که ی خوی مال بهخت بکاله سهر ته لاق دراوه کان و شیر دهره کان ﴿وَمَنْ قَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ﴾ ههرکه سیش دهستکورت و هه ژار بوو ﴿فَلْيَنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ﴾ با لهوه خوا پیداو به خشیت، واته زور له خوی نکا، چه نه ده توانی نهوه نهه به خشیت ﴿لَا يَكْلَفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا﴾ چونکه خوا داوای به خشین له که س ناکات، به پیی نهوه نه بی پیداو ﴿سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا﴾ بیگومان پاش سهختی و ته نگانه، خوا خوخی دی نی ودهروی خیر دهکاته وه. تیبینی: نایه تی (۶-۷):

۱- بهرواله ت لهوه دهچی که ژنانی ته لاق دراو مافی سوکنایان هیه و پیویسته سوکنایان بو دابین بکری ت.
۲- ژنی دووگیان هه تا سکه که ی داده نیت، ده بی نهفه قه ی بکیشری، چونکه سهرقاله به حمله ی کابراکه وه.

سُورَةُ الطَّلَاقِ
اَسْكُوْهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا نَضْرُوْهُنَّ لِمِضْيَتِهِنَّ عَلَيْنَ وَاِنْ كُنَّ اُولٰٓئِكَ حَمْلًا فَلْيَنْفِقُوْا عَلَيْنَ حَتّٰى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَاِنْ ارْضَعْنَ لَكُمْ فَاتُوْهُنَّ اجْوَرَهُنَّ وَاتَمْرُوا بَيْنَكُمْ مَعْرُوفًا وَاِنْ تَعَاْسَرْتُمْ فَعِسْرَتُهُمْ لَكُمْ لِيَنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّنْ سَعَتِهِ وَاِنْ قَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيَنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يَكْلَفُ اللَّهُ نَفْسًا اِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا وَاِنْ كُنَّ مِنْ قَرْبٍ عَنَّا عَنْ اَمْرِ رَبِّنَا وَرُسُلِهِ فَحَاسِبْنَهَا حِسَابًا شَدِيْدًا وَعَذَابُهَا عَذَابًا اَبَدًا ﴿٨﴾ فَذَاقَتْ وَبَالَ اَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبَةُ اَمْرِهَا خُسْرًا ﴿٩﴾ اَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيْدًا فَاَتَقُوا اللَّهَ يَتَاَوَلُوْا اِلَيْبِ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا قَدْ اَنْزَلَ اللَّهُ اِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾ رَّسُوْلًا يَتْلُوْا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ مِنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صٰلِحًا يَدْخُلْ جَنَّتٍ تَجْرٰى مِنْ تَحْتِهَا اَنْهٰرٌ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا اَبَدًا قَدْ اَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ﴿١١﴾ الَّذِيْ خَلَقَ سَبْعَ سَمٰوٰتٍ وَمِنَ الْاَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَنْزِلُ الْاَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِنَعْمُوْا اِنَّ اللَّهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ وَاَنَّ اللَّهَ قَدْ اَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

۳- ته لاق دراوی ره جیی، له حوکی ژنی کابرای ته لاقدر دایه، که وابوو وهکو سوکنای واجیبه نه بی نهفه قه یشی بداتی، به لی وایه، به لام سه باره ت به ژنی ته لاق دراو به ته لاقی بائین، لای ئیمامه کان خیلاف وقسه ی جیاواز هیه: ئیمامی (شافعی) - رهمه تی خوی لیبت - ده لی: حقه ی نهفه قه ی نیه، چونکه په یوه نهه ی به میرده که یه وه نه ماوه. ئیمامی (نه بوو حه نیفه) - رهمه تی خوی لیبت - ده لی ت: حقه ی نهفه قه ی هیه.
۴- ژنی میرد مردوو ته نها حقه ی سوکنای هیه و، هقه ی نهفه قه ی نیه، واته: ده بی لهوشوینه دا بمی نیت وه پیش جیا بونه وه تنید ابووه، مه گهر مانیع کی شهرعی هیه.

شارو گوندىكى زۇر لە خوا ياخيپوون وبه هيلاك چوون:

پاش به كارهيئانى ئەو وشەي (تەقوا) يە لەم سوورەتەدا لە نىوان باسکردنى ئەحكامەکاندا ، دىتە سەرئەوھى كە ئەگەر سەرىپچى بکەن، ئەوا وەك گەلانى رابردوويان بەسەر دىت: ﴿ **و كاین من قرية عنت عن امر بها ورسله** ﴾ و زۆرىك لە ئاوايىو شارنشىنەكانى پيشوو ، لەفەرمانى پەرورەدگاربان ياخيپوون و، گوئىرايەلى پەيامبەرانيان نەكرد.

روونکردنەودىك: بىژەي (كأين) لە ھەر جىگايەكى قورئاندا ھاتبى بەماناى (كَمْ) ، واتە: بۆ (تكتير) ە وەك بلىي: زۆرى، وەك دەفەرموى: (وكأين من نبى قاتل). خەلىلى نەحويى زان ئەلى: (ھى اى دخلت عليها كأن للتشبيه وبنيت معها فصار في الكلام معنى كم، صورت في المصحف نونا...). بۆ ئەم روونکردنەو دەتوانى سەرىكى تەفسىرى (قورتوبى) ئايەتى (۱۴۶) ى آل عىمران بکەيت. ﴿ **فحاسبناها حسابا شديدا** ﴾ جائىمەش زۆر بەتوندى لىمان پەرسىنەو: سزاي برسىتى و قات وقرى و، بەردەبارانمان پىچەژىن ﴿ **وعذبناها عذابا نكرا** ﴾ وە بەسزايەكى توندوژوار ئازارماندان ﴿ **فذاقت وبال امرها** ﴾ ئەوسا سزاي تالى كۆفرو كارى خراپىخوئانيان چەشت و گىرۆدەبوون ﴿ **وكان عاقبة امرها خسرا** ﴾ و سەرەنجامى كارەكەشيان، واتە: سەرىپچىكەيان زيانكى گەرەبوو بۆيان ﴿ **أعد الله لهم عذابا شديدا** ﴾ و لەپاشە روژيشدا خوا سزايەكى سەخت و توندى بۆ ئامادەکردوون ﴿ **فاتقوا الله يا اولى الالباب** ﴾ دەسا لە نافەرمانى خوا بترسن ئەى ھۆشمەندەكان! ﴿ **الذين آمنوا** ﴾ بەتايبەت ئەوانەتان كە باوەرپريان ھىناوہ ﴿ **قد انزل الله إليكم ذكرا** ﴾ بەراستى خوا قورئانىكى دابەزاندووە بۆتان، دەسا ئەبى زياتر ھۆشياربن و لەخوا بترسن و فەرمانەكانى ئەنجام بەدن.

پىغەمبەر لە تارىكيبەكان دەرتاندىنى:

﴿ **رسولا يتلوا عليكم آيات الله مبيناتا** ﴾ و پەيامبەرىكى پاىبەرزى ئاردووە ئايەتە روونەكەرەوھەكانى خواتان بەسەرا ئەخوئىنئەتەو ﴿ **ليخرج الذين آمنوا و عملوا الصالحات من الظلمات إلى النور** ﴾ ھەتا ئەوانەى باوەرپريان ھىناوہو كارو كەردەوھى چاكيان ئەنجامداوہ، لەتارىكيبەكانى كوفرو ئەزانى وگومرايى دەريان بىنى بۆ رووناكى ئيمان ﴿ **ومن يؤمن بالله ويعمل صالحا** ﴾ و ھەركەسىك باوەر بىنى بە خواو كارى چاك ئەنجام بدات ﴿ **يدخله جنات تجري من تحتها الأنهار** ﴾ خوا ئەبباتە باخەكانى بەھەشتەو كە لە ژىر بنكى دارەكانيانەوہ ئاوو و رووبار دىت و دەپروا ﴿ **خالدین فيها أبدا** ﴾ بەھەميشەيش تىياندا ئەمىننەوہ ﴿ **قد احسن الله له رزقا** ﴾ بەراستى خوا رزق و رۆزىەكىپاكى چاكى بۆفراوان دەكات لەبەھەشتدا.

زانستى خوا دەورەى ئىوھى داوہ:

﴿ **الله الذى خلق سبع سموات** ﴾ ھەرخوا خوئەتى ھەوت ئاسمانەكانى فەرھەم ھىنا ﴿ **ومن الأرض مثلهن** ﴾ و لە زەوىش وەك ئەواذىدروستكرد، واتە: زەوىش وەك ئاسمانەكان ھەوت چىنە! زانايان لەمە پيش ئەيانوت: زەوىى تائەگاتە ناوەرۆكەكەى ھەوت چىنە، بەلام ئىستا ئەھلى عىلم ئەلین: شەش گوئىتر وەكو ئەم كورەيەى ئىمە ھەيە و گيانلەبەرانى تىدا دەژىي و لە ھەولى ئەوھدان بياندۆزنەوہ بەلام لەراستىدا خوا خوئى چاك ئەزانى، پىغەمبەرىش ﷺ دەفەرموى: ((من ظلم قيد شبر من الأرض طوقه من سبع أرضين)) فتح البارى: ۱۲۴/۵، مسلم: ۱۲۳۲/۳. واتە: ئەوى بەئەندازەى بستیك لە زەوىى خەلك داگىربكا، رۆژى قىامەت ھەر ھەوت نھۆمە زەوىيەكە دەكرى بە تەوق و دەكرىتە مىلى ﴿ **يتنزل الأمر بينهن** ﴾ فەرمان و بىريارى خوا لەنىوان ئەو ئاسمانانەدا دادەبەزىت ﴿ **لتعلموا ان الله على** ﴾

کل شیء قدیر ﴿ تا بزانن که به راستی نه و خوایه دهسه لاتی به سهر هه موو شتی کدا هیه و هه رچی بیه وی نه یكات ﴿وان الله قد احاط بكل شیء علما﴾ و هه بیگومان زانست و زانیاری نه و خوایه ده وری هه موو شتی کی داوه، واته: ناگاداری کاروباری بوونه و ده و هیچ شتی کی لیناشاریتته وه، جاکه و ابوو نیوه ش زیاتر له خوا بترسن و سنوورده کانی مه به زینن. له (۲۷) ی رهمه زانی (۱۴۱۷) ک بهرام بهر به (۱۹۹۷/۲/۵) پاش نویژی به یانی.

له نووسینی ئەم سوورده ته بوومه وه.

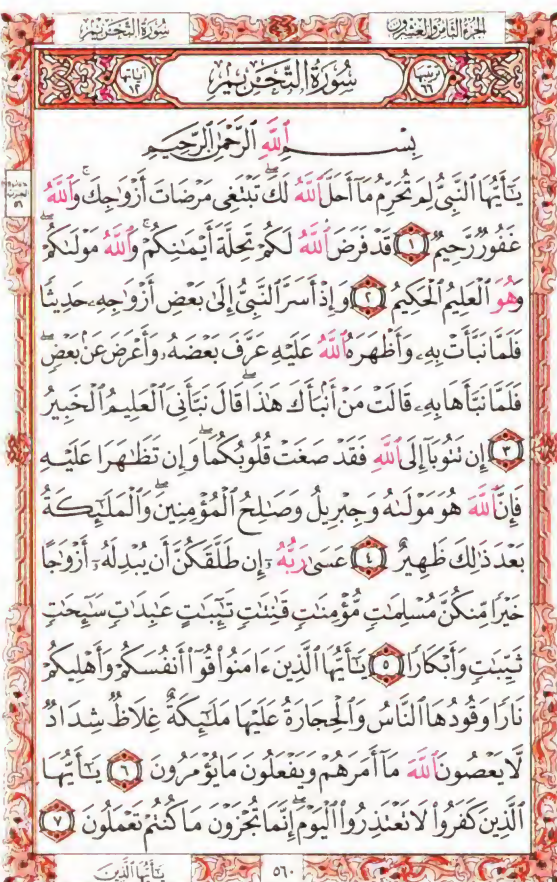
*** **

۶۶- سوورتهی (ته حریم به

مه ده نبیه و (۱۲) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

ئەم سوورده ته پاش سوورتهی (حوجورات) هاتۆته خواره وه، له چه ند قه زیه یه کی گرنگ باس ده کات که په یوه ندیان به نیو مالی په یام بهر و ﷺ و هاوسه ره کانی وه هیه، باس ده کات که په یام بهر و ﷺ له بهر رازی کردنی دای هه ندی له هاوسه ره کانی، خاتوو (ماریه) ی قیبتیی له خوی حه رام کرد! پاشان خوا سه به رت به و کاره که پیغه م بهر و ﷺ نه نجامیدا، گله یی لیده کاو ده فره موی: نه ده بوو ناواخۆت ناره حه ت و ته نگه تاو بکه یت، ئینجا باسی خه ته ری بلاو کردنه وه ی کاره نه ینیه کانی نیوان ژن و میرده کات! چونکه نه بیته هوی تیگچوونی ژیا نی ژن و میرد... به وه ش نموونه دینیته وه که په یام بهر و ﷺ نه ینیه کی خوی لای خاتوونه (حه فصه) درکاند، که چی ئه ویش دای به گوینی (خاتوو عایشه) دا، له کاتی کدا که پیغه م بهر و ﷺ به (حه فصه) ی فره موو بوو: لای هیچ که سه ی نه یدر کینی، ئیتر دوایی قسه که ماله و مال گه راو بوو به ده نگ

و باسی مالان، بۆیه په یام بهر و ﷺ توو په بوو و خه شم و رکی لیئه لساو نیازی ته لاقدانی کرد! هه ر ئەم سوورده ته هیرشیکی سه خت ده کاته سه ر ئه وانه که له سه ر شتی کی بچووک دلی په یام بهر یان و ﷺ ره نجان و ناره حه تیا نکرد، کو تا ییشی به هینانی دوو نموونه دی: نموونه ی ژنیکی کافرو بی باوه، ئه گه رچی له ژیر ماریه ی و نیکاحی پیاویکی صالح و موسلماندا بوو، به لام ئه و نزیک و پیکه وه ژیا نه یان هیچ که لکیکی پینه گه یاند، وه نموونه ی ژنیکی ئیماندارو موسلمان، ئه گه رچی له ژیر رکیفی پیاویکی خراپه کارو بی باوه ردا بوو، به لام له بهر ئیمان ئه ستووری، کوفرو توغیانی میرده که ی زیانی نه گه یاند پی، وه له دۆزه خ رزگارو سه ر فراز بوو.

ئەي پيغەمبەر! بۆلەبەر دئی ژنەكانت، جەلانی خواجەرام دەكەیت؟!:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ يا ايها النبي لم تحرم ما أحل الله لك﴾ ئەي پيغەمبەر! بۆچی شتێك لەخۆت حەرام دەكەیت، خوا بۆی جەلāl كردوویت؟. رافەكەرانی قورئان دەلێن: پەيامبەر ﷺ كاتێ لەمالی (حەفصە) خاندان دەبێت لەگەڵ (ماریە) ھاوسەرییدا كۆنەبێتەو، جا كە (حەفصە) خان گەپرایەو ئەوێ دیت، لێكردەهەر!! پەيامبەریش ﷺ ئەوئەندە تەنگەتاو و ناپەڕەت بوو بەخاتوو (حەفصە)ی فەرموو: لێم مەكە بەهەراو، بۆ كە سیشی باس مەكە، ئەوا لەبەرخاتری تۆ (ماریە)م لەخۆم یاساگەرد! پاشان خاتوو (حەفصە)یش بۆخاتوو (عائیشە)ی گێرپرایەو! ئەوسا پيغەمبەر ﷺ سویندی خوارد كە بۆماوەیەك لەهیچیان نزیک نەبێتەو، چاپاش (۲۹) رۆژ نایەتی: ﴿يا ايها النبي لم تحرم ما أحل الله لك﴾ هات. (دارە قوتنیی) رێوایەتیكردوو. بەلام (ئێن كەسیر) ئەو رێوایەتە بە بەهیزو پەسەندتر دادەنێ كە باسی خواردنی هەنگوینەكە دەكا، چونكە رای جەماوەری زانایانی لەسەرە. ﴿تبتغی مرضات زوجك﴾ دەتەوی ژنەكانت (حەفصە و عائیشە) رازی بكەیت! ﴿والله غفور رحيم﴾ لەكاتێكدا خوا زۆر لێبوردە میهرەبانە، نابینی تۆ ژنەكان لەخۆ قەدەغە دەكەیت! خواش مۆلەت دەدا لات بمیئنەووە كە فارەتی سویندەكەت بەدەیت ﴿قد فرض الله لكم تحلة إيمانكم﴾ بە راستیی خوا هەلۆەشاننەو و كردنەوێ سویندەكانتانی بەكەفارەت بۆشەراندن، ئەوسا پەيامبەریش ﷺ لەكەفارەتی سویندەكەیدا بەندەیهكی ئازاد كرد ﴿والله مولاكم﴾ وخواش گەورەو یارمەتیدەرتانە ﴿وهو العليم الحكيم﴾ هەرئەویشە زانای كارزان، هەموو شتێك بەپێی بەرژەوئەندیی بەندەكانی خۆی دەكات.

دەبێ ژنان نەینی میردیان پېوشن:

﴿وان اسر النبي إلى بعض أزواجه حديثا﴾ ئەوئەمەش كە پەيامبەر ﷺ قەسەیهكی نەینیلاي هەندێ لە ژنەكانی (واتە: لای خاتوو حەفصە) دركاندوو پێیگوت: وا لەبەر تۆ (ماریە)م لەخۆم یاساگەرد، دەساتۆش بڵاوی مەكەو! ﴿فلما نbat به﴾ جا كە خاتوو (حەفصە) هەوالەي گەياندە خاتوو عائیشە ﴿واظهره الله عليه﴾ وخوایش پيغەمبەری ئی بەئاگاردو تێیگەياند كە: (حەفصە) نەینیەكەتی باسكردووە ﴿عرف بعضه واعرض عن بعض﴾ پيغەمبەر ﷺ هەندیکي بۆخاتوو (حەفصە) باسكردو، رۆوی لە هەندیکي وەرگێراو باسی نەكرد و خۆی ایبێ ناگا كردو نەیدایەو بەروویدا، چونكە پیاو هەلكەوتوووەكان زۆرجار لەهەندێ شت خویان بێ ئاگادەكەن ورووشكینی ناكەن، عەرەب چەندجوان ئەلێ: ﴿ما زال التغافل من شيم الكرام﴾ یان دەلێن: ﴿ما استقصى كريم قط﴾ واتە: هەرگیز پیاوی شەرەفمەند بە دوايەموو شتێكدا ناچیت! ﴿فلما نباها به﴾ ئینجا كە (حەفصە)ی ئی تێگەياندو پێیگوت: تۆقەسەي منت بردۆتە دەری ﴿قالت من انباك هذا﴾ بەسەر سوپمانیکەو گوتی: باشە كێ ئەم هەوالەي پێگەياندیت؟! پێی وابوو خاتوو عائیشە بوو! ﴿قال نباني العليم الخبير﴾ پەيامبەر ﷺ فەرمووی: پەرورەدگاری زانای بەئاگا لەتەواوی نەینیەكان ئاگاداركردوو.

ژنان نابێ شووكانیان تەنگەتاو بكەن:

پاش ئەو كە پيغەمبەر ئازارو بیزاریكی زۆردرا لە لایەن ھاوسەرەكانیەو، خۆی میهرەبان رێگای تەوێو پەشیمانێدەخاتە بەردەم خێزانەكانی و پێیان دەفەرموی: ﴿ان تتوبا إلى الله﴾ ئەگەر ئێو (ئەي حەفصە، عائیشە!) تەوێو بكەن لایخواو لەو هەلس و كەوتەیه پەشیمان ببنەو، دیارە كاریكی باشتان ئەنجامداو، خۆتان لە توورەیی خوا لاداو ﴿فقد صغت قلوبكما﴾ چونكە بەراستی بەرامبەر بەدلسۆزی بۆ پەيامبەر ﷺ دلتان لە هەق لایدا ﴿وان

تظاہرا علیہ ﴿وہ ئه گەر پشتگیری یه کتر بکن له دژی پیغمبر، چاک بزائن که هیچتان پیناکری و دهره قه تی نایه ن﴾ **فان الله هو مولاه** ﴿ئهو به راستی خوا خو ی پشتیوانیه تی﴾ **وجبریل وصالح المؤمنین** ﴿هه روا جبریل و بروداره چاکه کانیش، وه کو (ئهبوبه کرو عومهر)﴾ **والملائكة بعد ذلك ظهیر** ﴿وفریشه کانیش - سه ره پای خواو جویره ئیل و ئهبوبه کرو عومهر - هه هاوکار و پشتیوانن بوی﴾ **عسی ربه ان ٔطلقکن** ﴿ئه گەر په یامبه ر ﷺ برپاری ته لاقانتان بدات، ئه وا دلنیا بن خوا﴾ **ان یبدله ازواج خیرا منکن** ﴿که له جیاتی ئیوه ژنانی باشتی پیبهبه خشیٔ﴾ **مسلمات** ﴿ژنانی موسلمان و ملکه چ﴾ **مؤمنات** ﴿وباوه دپار﴾ **قانتات** ﴿وبه رفهرمان و گویریاه ل﴾ **ثائبات** ﴿و تهوبه کارو گه راوه له کوفرو شیرک﴾ **عابدات** ﴿وعیاده تکارو خواپه رست﴾ **سائحات** ﴿و روژوگر، یان گه شتوگر کارو کوچکهر بولای خواپه یامبه ر ﷺ، یان بوهره جیگایه که پیویست بی کوچی بویکن﴾ **ثیبات و ابکارا** ﴿له بیوه ژن و کیژان، به کورتی: ئه ر ئیوه ئه وهنده دهره سه ری ئه و بدن و، ته نگه تاوی بکن، له وانه یه ته لاقانتان بداو، لیقان جیا بیته وه، دیاره ئه و کاته ش خوا ی گه وره چه ند ژنیکی زور باشت له ئیوه ی دهادتی... ده سا به وباره گرئی و ئالوزیه کوتایی بینن.

خاوو خیزانتان له ناگری دوزه خ پپاریزن:

ئینجا به شیوه یه کی گشتی ناموژگاری ئیمانداران و موسلمانان ده کا و ئه فهرمو ی: ﴿**يا ايها الذين آمنوا قوا انفسكم واهليكم نارا**﴾ ئه ی ئه وانه ی باوه رتان هیناوه! خو تان وژن و مال و کهس و کاره که تان پپاریزن له ناگریک ﴿**وقودها الناس والحجارة**﴾ سووته مه نه که ی جهسته ولاشه ی مرو ی کافرو به ردی گوگرده، یان ئه و به ردا نه ن خه لکی ده پیپه رستن، مه به ست ئه وه یه که زور بلیسه دارو به گرو گهرمه، وه ناگری ئه م دنیا نیه که ته نها به داروبه چیلکه هه لگیرسی، به لکو ئه وبه به رد زیاتر گرده گری و بلیسه ئه سینئ! بویه پیغمبر ﷺ فهرمو ی: هه رکه منالان گه یشتنه جهوت سالان، نوژیان پی بکن، خو ئه گەر گه یشتنه ده ساله ونه یانکرد، ده بی له سه ر ئه وه لییان بدن. پیشه وا ئه حمده: ۴/۳، تحفه الاحوذی: ۲/۴۴۵. ﴿**عليها ملائكة غلاظ شداد**﴾ کو مه له فریشته یه کی زبرو توندو تیژ به سه ری وه ن، هه ر چه نده داوا ی به زه بیان لی بکری که لکی نیه ﴿**لا یعصون الله ما امرهم**﴾ نافهرمانی خوا ناکه ن له هه رشتیک فرمانیان پیبکا ﴿**ويفعلون ما یأمرون**﴾ وهه رفرمانیکیشیان پی بسیپری، به خیرایی ئه نجامی ده دن. به لی... به رپرستی به رامبه ر به خزم و کهس و کارو مندا ل وژن، بنه مایه کی زور گرنگه له دینی ئیسلامدا، بویه پیغمبر ﷺ (محمد) ئه فهرمو ی: ((كُلُّكُمْ رَاعٍ عَلَى اهل بيته وهو مسؤول عنهم)) متفق علیه. واته: به رامبه ر به خوارتر له خو تان، هه موو شوان و به رپرسن، دیاره هه ریبه کهش - هه ر له شوانیکه وه تا ئه میرو سه رکاریک - ده بی به ئه ندازه ی ده سه لاتی خو ی ئه رکه کانی سه رشانی خو ی ئه نجام بدات.

روژی سه لا بروویانووی خوانه ناس وهرناگری:

﴿**يا ايها الذين كفروا لا تعتذروا اليوم**﴾ ئه ی ئه وانه ی کافرو بی پروابوون! ئه مپرو (روژی قیامهت) برو بیانوو مه هی نه وه بو تاوانه کانتان، چونکه هیچ بیانویه کتان لی وهرناگری ﴿**انما تجزون ما کنتم تعلمون**﴾ به راستی ته نها به پیی ئه و کارو کرده وانه پاداش ده ری نه وه کردو تانن.

به راست و به هق بگه پنهوه بهردو خوا:

به هوئی نهو گيرو گرفته وه له ناو خيزانه کانی پيغمبهردا ﷺ روويدا، خوا باسی په شيمان بوونه وه نه کاو ده فره موئی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا﴾ نهی نهوانه ی باوه پرتان هیناوه! بگه پنهوه بولای خوا به ته وبه و گه پرانه ویه کی ئیجگاری، واته: به شیوه یه، ئیتر جاریکی تر نه گه پنهوه سهر نهو تاوان و گونا هانه، له پیشه و (عومه) یان پرسى: ته وبه ی (نه صووح) چیه! فره موئی: ته وبه ی (نه صووح) نه ویه که نهو که سه تاوانکاره له تاوان کانی په شيمان ببیته وه و جاریکی تر نه گه پنهوه سهر یان، چون شیر هه رکه له گوانی ناژه له که هاته ده، جاریکی تر ناگه پنهوه بوگوانی ناژه له که ﴿عسی ربکم ان یکفر عنکم سیناتکم﴾ دلنیا بن - نه گهر ته وبه ی

ئاوا بکه ن - په روه ردگارتان له گونا هه کانتان خوش ده بیت
﴿ویدخلکم جنات تجری من تحتها الأنهار﴾ و ده تانباته ناو
چه ندین باخی به هه شته وه که له ژیر بنکی دارو
دره خته کانیانه وه ئاوو رووبار به خویم ده پوات ﴿یوم لا
یحزی الله النبی والذین آمنوا معه﴾ لهو روژه دا (روژی
قیامت) خوا په یامبهرو نهوانه ی باوه پرتان هیناوه ریسواو
سهر شوپ ناکات ﴿نورهم یسعی بین یدیهم وبایمانهم﴾
له بهرده میانه وه له لای راستیانه وه به سهر پردی (صراط) دا
پیى ده پون ﴿یقولون ربنا اتمم لنا نونا﴾
وده لئین: په روه ردگاری ئیمه! نور و پرووناکیه که مان بو
ته واوبکه و بهرده و امبیت ﴿واغفر لنا﴾ و لیمان خوش ببه
﴿انک علی کل شیء قدير﴾ به راستی تو به سهر هه موو
شتیکدا به توانایت. پیغمبه ریش ﷺ نه فره موئی: ((اللهم لا
تخرنی یوم القیامة)) نه حمده: ۲۳۴/۴. خوایه! له روژی
قیامت دا نابروم نه چیت.

له گهل خوانه ناس و دوورازیدا بجه نگه:

﴿يا ايها النبی جاهد الکفار والمنافقین﴾ نهی په یامبهرا!

ﷺ به شیرله گهل کافراندا بجه نگه و به به لگهش له گهل دوو پرووه کاندانا ناخافتن بکه ﴿واغلظ علیهم﴾ و توندو تیزبه
له سهر یان، به شکو شه و که تیان بشکی ﴿وما اوم جهنم﴾ جی و نه نو اشیان دوزه خه ﴿وبئس المصیر﴾ و خراپ
جیگایه دوزه خ بو تاوانباران.

نیمانی نیماندار که لکی به کافر نادا:

﴿ضرب الله مثلا للذین کفروا امراة نوح وامراة لوط﴾ خوا نموونه یه که ده هیئتیه وه بو بی باوه په کان به ژنه که ی
(نوح) و ژنه که ی (لووط)، هه تا تی بگه که هه رچه نده تی که ل و نزیک بن له موسلمانانه وه که ل وهر ناگرن ﴿کانتا
تحت عبیدین من عبادنا صالحین﴾ که له ژیرنیکاحی دوو به نده دا بوون له به نده صالح و چاکه کانی ئیمه ،
واته: (نوح) و (لووط) سه لامی خویان له سهر بیت ﴿فخانتاهما فلم یغفیا عنهما من الله شیئا﴾ جا گزی و خیانه تیان

سُورَةُ النُّحْلِ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ
أَن يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا
مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
آتِنَا مَا نَدْعُوكَ وَأَغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ
وَمَا أُوذِيَ اللَّهُمْ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٩﴾ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا
لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ وَامْرَأَتَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ
عَبْدَيْنِ مِّنْ عِبَادٍ نَّاصِلِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِ عَنْهُمَا
مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ ﴿١٠﴾
وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ
قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِّنْ فِرْعَوْنَ
وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾ وَمَرْيَمَ ابْنَتَ
عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُّوحِنَا
وَصَدَقَتْ بِكَلِمَتِ رَبِّهَا وَكَتُبَ وَكَانَتْ مِنَ الْقَنِينِ ﴿١٢﴾

پیکردن، له ئەنجامدانی کاروباری ئایینی خوادا، لەبەر ئەوە دوو پەیامبەرەکهش نهیانتوانی شتیک لەسزای خویان لیدوور بخەنەوه. (سید قطب) ئەلی: خیانهتی ئەودوو ژنه خیانهت بوو لەبانگه‌وازی ئەو دووپه‌یامبەرەو، بپروا نه‌هینانیان بووپییان، نه‌ك شه‌روال پیسی و کاری درێو، وه‌ك ئەم وه‌و ده‌لێن! چونكه ژنه‌كه‌ی نووح هه‌روه‌ك خه‌لكانی تر گالته‌ی به‌نووح وبه‌ موسلمانەكان ئەكرد! ژنه‌كه‌ی (لووط) یش خیانهتی له‌میوانه‌كانی ده‌كرد، هه‌رده‌م وکاتی میوانیکی هاتبا، ئەو به‌په‌له‌ هه‌والی به‌خه‌لكی‌شاره‌كه‌ ئەدا. (ئین عه‌بباس) عليه السلام ئەلی: (ما بعت امرأه نبی قط) هیچ ژنه‌ پهیامبەرێك قه‌ت زیناو شه‌روال پیسی نه‌كردوه‌و، (ته‌به‌ری) یش له‌ته‌فسیری (فخانتاهما) دا ده‌لی: (ای: فی الدین) واته‌: خه‌یانه‌ته‌كه‌یان له‌كاروباری دینداریدا بوو، نه‌ك له‌ مه‌سه‌له‌ی ئەخلاقدا. ﴿وقیل ادخلا النار مع الداخلین﴾ ده‌ره‌نجام له‌قیامه‌تدا پێیان ده‌وتری: ده‌سابچنه‌ ناو ناگری دۆزه‌خه‌وه‌ له‌گه‌ڵ ئەوانه‌دا ده‌چنه‌ ناویه‌وه‌، جاكه‌ وابوو هیچ جوژه‌ نزیكیه‌ك له‌ پیاوچاكانه‌وه‌- ئەگه‌رچی پهیامبەریش بن، بی‌ئیمان و باوه‌ر -كه‌لك نابه‌خشی، ده‌سائیوه‌ش ئە‌ی هه‌وسه‌رانی پهیامبەر ﷺ! ده‌ست له‌ ئەزه‌یه‌ت و ئازاری پهیامبەر هه‌لگرن، به‌وه‌ مه‌نازن كه‌ هه‌وسه‌ری ئەون.

كوفری كافر زیان نادا له‌ ئیمانی ئیماندار:

﴿**وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأةَ فِرْعَوْنَ**﴾ هه‌روه‌هاخوا نموونه‌یه‌ك به‌ ژنه‌كه‌ی فیرعه‌ون (ئاسیه‌)ی كچی (مزاحم) دینیته‌وه‌ بۆئه‌وانه‌ی باوه‌ریان هیناوه‌، ئەو ژنه‌ ئیمانداره‌ هه‌رچه‌نده‌نزیکی فیرعه‌ون بوو، به‌لام فیرعه‌ون هیچ سوودو كه‌لكی‌كه‌ی له‌ باوه‌ره‌كه‌ی وه‌رنه‌گرت و، ئەمیش چونكه‌ ناچاربوو كوفری فیرعه‌ون زیانی به‌ ئیمانه‌كه‌ی نه‌گه‌یاند ﴿**إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ**﴾ كاتی وتی: په‌روه‌ردگاره‌كه‌م! لای خۆت له‌ به‌هه‌شتدا مانیكم بۆ دروست بكه‌ ﴿**وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ**﴾ وه‌ له‌ ده‌ست ئەو هۆزه‌ سته‌مكارانه‌ش رزگارم بكه‌.

مه‌ریه‌م شه‌رمی خۆی له‌ حه‌رام پاراست:

﴿**وَمَرْيَمُ ابْنْتِ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا**﴾ وه‌ خوا نموونه‌یه‌می تر دینیته‌وه‌ به‌مه‌ریه‌می كچی (عیمران) ئەو ژنه‌ی داوینی خۆی پاراست له‌ حه‌رام ﴿**فَنفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوْحِنَا**﴾ ئینجا ئیمه‌ش له‌ریی ئەو (پوچ)ه‌ی خۆمانه‌وه‌ (جوبریل) فوومان پیاكرد و دوو گیان بوو به‌ عیسا سه‌لامی له‌ سه‌ری. (قال المفسرون): إنه أراد بالفرج هنا الجيب.. لأنه قال: ونفخنا فيه من روحنا، و جبريل عليه السلام إنما نفخ في جيبها ولم ينفخ في فرجها. ﴿**وَصَدَقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ**﴾ وه‌ ئەویش ددازی‌نا به‌ هه‌موو وته‌و فه‌رمانه‌كانی خواو كتیبه‌كانیدا، ئەوانه‌ی ناردبوونی بۆپه‌یامبهرانی پێشین ﴿**وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ**﴾ وه‌ به‌رده‌وام له‌ ریزی‌خه‌لكانی فه‌رمانبه‌رداردا بوو، هه‌زاران هه‌زار سلاوی لێ‌بیت. له‌ فه‌رموده‌یه‌كدا هاتوه‌ كه‌ ئیمامی (بوخاری) و ئیمامی (موسلم) هیناویانه‌: ((كَمَلُ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٍ، وَلَمْ يَكْمَلْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا أَسِيَةُ امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ، وَمَرْيَمُ ابْنَتِ عِمْرَانَ، وَخَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ، وَإِنْ فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ)) فتح الباری: ۵۱۴/۶، مسلم: ۱۸۸۶/۴- واته‌: خه‌لكی‌كه‌ی زۆر له‌ پیاوان پێگه‌یشت و كامل بوون، كه‌چی له‌ ژنان ته‌نها ئەم چوار ژنه‌ گه‌یشته‌نه‌كه‌مال: ئاسیه‌ی ژنی فیرعه‌ون، مه‌ریه‌می كچی عیمران، خه‌دیجه‌ی كچی خوه‌یلد، وه‌فه‌زل و ریزی (عائیشه‌) یش به‌سه‌ر ژنانی تردا وه‌ك فه‌زلی (تشریب) وایه‌ به‌سه‌رته‌واوی خواردنه‌كانی تردا، دیاره‌ ئەو‌خواردنه‌ لای عه‌ره‌به‌كان زۆرخۆش و به‌حورمه‌ت بوو.

سوپاسی بێپایان بۆ خۆی دلۆقان، له‌به‌رامبه‌ر ته‌واو كردنی ته‌فسیری سووره‌تی (ته‌حریم)ه‌وه‌.

كۆتایی جزئی بیست و هه‌شت - والله الحمد والمنة.

۶۷- سورہتی (مولک بہ)

مہککہیبہو (۳۰) نایہتہ

بہ ناوی خواہی بہ خشندهی میہرہبان

ئہم سورہتہ پاش سورہتی (طور) ہاتوہ، ئہمیش وک سورہتہ مہککہیبہکانی تر، باسی ئیمان و بیرو باوہرو ئایدو لۆژی ئیسلامیی دہکات، جگہلہوش لہسی شتی زورگرنگ و سہرہکیی ئہدوی، وککو: گہورہیی و دہسہلاتی بی سنوری خوا... ہینانہوہی چہند بہلگہیک بۆ یہکخواپہرستی، دہرئہنجام و پاشہ روژی بی باوہران و، ئہوانہی ململانی و ئینکاری زیندو بوونہوہ دہکەن. بۆ یہکہمجار دہلئت: تہنا خوا بہرزہ، بلندہ، خواہن دہسہلاتہ،

بالادہستہ، چاود ییری بونہوہرہ، وہ ئہومردن و ژینہش کەہیچ کەسیک وک پیویست پە ی پی نہبردون، ہہرہفرمان و ہیریاری ئہون... ئینجا باسی بہدیہیان و دروستکردنی ئاسمانہکان دہکات، رازاندنہوہی ئہم ئاسمانہی نزیکمان بہچہندین چراو ئہستیرہی پرشنگذار... وہ لہپاشہروژ و حالی تاوانباران دہدوی، ئہو کاتہی کە دۆزخ بہ چاوی خویان دہبینن و چۆنیش لہ رقا- بہرانبہر بہ دوزمنانی خوا- خوی دہخواتہوہ خہریکە لہت لہت بی...!! لہگەل ہہلسہنگاندن و بہراوردی کیشدا لہ نیوان پاشہروژی بہواداران و بی بہروایاند.

بیداری و ہوشیاری ئہدات کە تاخوا قاری ئی نہگرتوون بکەونہ خو. کوٹایی دیت بہ ہہرہ شہکردن لہوانہی کە ململانی و چہلہحانی دہکەن لہگەل پەیامبہردا ﷺ. جائہم سورہتہ ہہروک پیی دہلین سورہتی (مولک) پییشی دہلین: (الواقیۃ، المنجیۃ) چونکہ ہہر کەسیک بہدلسوزیہوہ بیخوینی، ئہوا لہ سزای گوژ خوا رزگاری دہکات. پەیامبہریش ﷺ دہفہرموی: ((ہی المانعة، وہی المنجیۃ،

تنجی من عذاب القبر)) ترمزی. وہ ہہروہا لہروژی قیامہتدا تکا بۆخوینہرہکیشی دہکا، وک پیغہمبہر ﷺ دہفہرموی: ((من القرآن ثلاثون آية شفعت لرجال حتی غفرلہ، وہی: تبارک الذی بیدہ الملک)). ئہبووداود.

مہزنایہتی خوا، دروستکردنی مردن و ژیان و، ئاسمان و ہہسارہکان:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ﴾ بہرزہ، بلندہ، گہورہیہ ئہو زاتہی دہسہلاتی ہہموو بونہوہری بہدہستہ ﴿وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ وہرئہویشہ تواناودہسہلاتی بہسہر ہہموو شتی کدا ہیہ. پاشان ہریک لہ ئاسہواری دہسہلاتی خوا باس دہکاودہفہرموی: ﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ﴾ ئہوخواہی کە مردن و ژیانہی دروستکرد، ئہوہتہ ہہندی ئہژیینی، ہہندی ئہمرینی، خو مردنیش گواستنہوہی لہ جیگاہیہکەوہ بۆ جیگاہیہکی تر، پاشان لہ جیگای دووہدا ژیانیکی نوئی دہست پی ئہکاتہوہ ﴿يَبْلُوكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ بۆئہوہی تاقیتان بکاتہوہ

کامه تان کارو کرده ی چاکترو باشتره، پاشانیش به پیی ئەو پاداش وەرگریتهوه. واته: تاقیده کرینهوه بۆ ئەوه که خۆی و خەڵکانی تر بزانی له ناییندهدا چ کارێ ئەنجام ئەدات. له سوورەتی (۵۱:۵): (وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون). یان سوورەتی: (۷/۱۱): (لِیَبْلُوكُمْ اَیْکُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا..). هه مان مه به ست دوویات ده که نهوه **﴿وهو العزيز الغفور﴾** وه تهنه ئەوه دسه لادار، (ئهتوانی تۆ له هه موو که سیك وەر بگری، زۆریش گوناچۆش و لیبۆردهیه، بۆ هه ر که سیك ته به بکاو په شیمان بیتهوه و بگه ریتهوه بۆلای. ئینجا هه ندی تر له دسه لات ی خوا له م جیهان و بوونه وهره دا باسه کا، بۆیه ئەفه رموی: **﴿الذی خلق سبع سموات طباقا﴾** ئەو خوایه ی که حه وت ئاسمانی له سه ریەك و چین چین - له گه ل به دیهینانی هیزی راکیشهر له نیوانیاندا- دروستکرد، بۆ هیچ جوړه هۆیه که من و تۆ پیی بزانی، خاوه نی (فی ظلال) ده لیّت: ناتوانی بلّیّت ئەو حه وت ئاسمانه به و جوړه و به و شیوه یه، یان له فلانه شتن...! وه نابۆ ئیمه به دوا ی تیوو رو بینیه ی گهردونناسه کاندای بۆین، چونکه ئەو جوړه تیوو رانه هه مووکات ده ست ئەده ن بۆ گوڤان و ده ستکاری و، بۆ چونکی نو ی، به تایبه ت رۆژ به رۆژ پشکاندن و درخستن زیاتر ده بیّت، ئەم رۆ شتیک ده لیّن، به یانی شتیک ی دیکه، جا له بهر ئەوه نابۆ و ره واییه قورئان به سه ریّت به و جوړه بۆ چوونانهوه.. وه تهنه ئەوه نده به سه که له ته فسیری (سبع سموات) دا بلّیّن: حه وت چین ئاسمان به لām بۆ شیکردنهوه **﴿ما ترى فی خلق الرحمن من تفاوت﴾** له نا و دروستکراوه کانی (خوا ی) به به زه ییدا هیچ جوړه نارێکی و ناته واییه ک نابینی، به لکو له و په ری قایمی و مه که مییان، جوانی و، ریک و پیک ی و، بۆ عه بیی و، ئەم قه شه نگ ی ئاسمانانه و دسه لات ی بۆ وینه ی خوا ی به به زه یی له چه ند نایه تیکی تر دا باس کراوه، وهک: (افلم ينظروا إلى السماء فوقهم كيف بنيناها وزيناها ومالها من فروج)، (۵۰:۶). یان ده فره موی: (صنع الله الذي اتقن كل شئ) (۲۷:۸۸). یان ده فره موی: (الذی احسن کل شئ خلقه.. (۳۲:۷). به لām له گه ل ئەو هه موو ریک و پیکیه دا پی ش هاتنی قیامه ت تیک ده چیّت، وهک ده فره موی: (إذا السماء انفطرت). یان ده فره موی: (إذا السماء انشقت)، یان ده فره موی: (یوم تشقق السماء بالغمام).

﴿فارجع البصر هل ترى من فطور﴾ جا ئەگه ر گومانیکت له وه دا هه بی وتمان، چا و بگێره و ببینه، بزانه هیچ قلیشیک ده بینی...؟ **﴿ثم ارجع البصر كرتین﴾** پاشان جار له دوا ی جار چاوت بگێره و بنوا ره **﴿ينقلب إليك البصر خاسئا﴾** سه ره نجام ملکه چ ده بی و چاوت به زه بوونی ده گه ریتهوه وهیچ ناته واییه ک نادۆزیتهوه **﴿وهو حسیر﴾** و زۆر شه که ته وهیچ که م و کوپییه کیشی چا و نه کردوه **﴿ولقد زينا السماء الدنيا بمصابيح﴾** وه به راستی ئیمه ئەم ئاسمانه نزیکه مان به چه ندین چرای پرشنگدار (ئه ستیره کان) رازاندۆته وه و زه ویشمان پیروشن کردوونه ته وه، به تایبه ت له شه وه تاریکه کاندای سه یه ر بکه ن **﴿وجعلناها رجوما للشیاطین﴾** و تیربارانی شه یاتینه کانی شیایان پیده که ی، ئەوانه ی وا له سنوور ده رده چن و ئەیان ه وی نه نییه کانی بونه وه له دم فریشته وه وهر گرن و، پاشان مه رد می پی چه واشه بکه ن.. واته: هه رکات و یستیبتیان نزیک ببه نه وه، ئیمه به پزیسکی ئە ستیره کان سوتاندومان، وه له نایه تی (ولقد جعلنا فی السماء بروجا وزيناها للناظرین و حفظناها من كل شیطان رجیم، إلا من استرق السمع فاتبعه شهاب مبین) (۱۶/۱۵-۱۸). جه خت له سه ره و حه قیقه ت و راستیه کراوه ته وه. **﴿واعتدنا لهم عذاب السعیر﴾** وه سه زای سووتینه ریشمان له پاشه پۆژدا بۆ ئاماده کردوون.

جهه ننه نيلدراوه بؤ جهه ننه ميبه كان:

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ﴾ بؤ ئهوانهش به پهرهردگاريان كافر و بى باوهر بوون، سزاي دوزخ هيه ﴿وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ كه جيگايه كي زورخرابه دوزخ ﴿إِذَا الْقَوَا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهيقًا﴾ كاتى كه فريده درينه نيويه وه دهنگيكي زورناساز و ناخوشي لى ئه بيسن. (ثيب عهباس) ئه لى: هيستر كاتى كه جوئ دهرىتى پرمه و دهنگيكي لى ده بيسرى، دوزخ خيش ئه وده مئ كه كافران فرى دهرينه نيويه وه هه مان دهنگ و پرمه ي هيه، ئه و هيه پيئى ئه لىن (شه هيق) ﴿وَهُى تَفُورٌ﴾ له كاتيكدا به وانيشه وه قولپ دها و هه لده چى و ده كولى مه نجه ل ﴿تَكَادُ تَمَيِّزُ مِنَ الْغَيْظِ﴾ له داخى كافراندا خهريكه لهت لهت ببي و، له يهك بيته وه. به لى ئه م ئايه تانه و چهندين ئايه تى تر روونى ده كه نه وه كه ناگر ههست و پيژانينى هيه وه، داواو داخوازيش دهكات، وهك فرمايشتى: (إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغِيظًا وَزَفِيرًا) (۱۲/۲۵). يان ده فهرموى: (يَوْمَ نَقُولُ لَجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلأتْ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) (۳۰/۵۰). ﴿كَلِمَاتٍ لِي فِيهَا فُجٌّ﴾ هه ردهسته و تاقميك له بى باوه ران كه فريده درينه نيويه وه ﴿سَالِمٌ خَرَزْتَهَا﴾ پاسه وانه كانى ليان ده پرسن.

چاوديرى و سه ره رشتى فريشته كان بؤ دوزخ له چهند ئايه تيكدا پونكراوه ته وه، بؤ نمونه: (عليها ملائكة غلاظ شداد لا يعصون الله ما أمرهم ويفعلون ما يؤمرون) (۶/۶۶). ژماره ي ئه و فريشته انيش به ئايه تى: (عليها تسعة عشر) (۳۰/۷۴) يان به ئايه تى: (وما جعلنا أصحاب النار إلا ملائكة وما جعلنا عدتهم إلا فتنة للذين كفروا) (۳۱/۷۴) دياريكراوه. ﴿إِلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ﴾ ئايا هيج كه سيكى ترسينه رتان له لايه ن خواوه بؤ نه هات، تا له م پوژه هوشيارتان بكاته وه دوو چارى نه بووبان... ﴿قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ﴾ به دللى زورته نگه وه ده لىن: به لى به راستى ترسينه (پيغه مبهر) مان بو هات و ناموزگارى كردين، وهك ئه فهرموى: (وما كنا معذبين حتى نبعث رسولاً) (۱۵/۱۷). ﴿فَكَذَبْنَا﴾ به لام ئيمه برومان پيئنه كردو به دروزنمان زانى و باوه رمان پيئنه كرد ﴿وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ﴾ گوتمان: خوا هيج شتيكى بو هيج كه سيك دانه به زانده وه له وه حى ﴿إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِى ضَلَالٍ كَبِيرٍ﴾ وه ئيوه له گومرپايه كي گه ورده دان! ﴿وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ﴾ وه به حه سره ته وه ده لىن: وه ئه گهر ئيمه بيستبامان، يان تيگه يشتبابين و ئه قلمان خستباكار له دنيا دا ﴿مَا كُنَّا فِى أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ ئه و پو له قيامه تا نه ده بووينه هاو پي دوزخ، به لام به داخه وه له چااو گوئ و دل سوودمان وه رنه گرت، ئه و ئه مپوش ئه و قه ي دوزخه خبووين، وهك ئه فهرموى: ﴿فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ﴾ جابه خه جاله تيه وه ددانيان به گوناح و تاوانى خو ياندا نا ﴿فَسَحَقْنَا أَصْحَابَ السَّعِيرِ﴾ ده سا دوورى له رحه مته تى خوا بؤ دوزخيه كان، شياوى باسه له جيگايه كي ترده ئه فهرموى: (ختم الله على قلوبهم وعلى سمعهم) (۷/۲) يان ده فهرموى: (إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا)، (۵۷/۱۸). يان ده فهرموى: (إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِمْ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا) (۲/۷۶) يان ده فهرموى: (قل هو الذى أنشأكم وجعل لكم السمع والأبصار والأفئدة قليلاً ما تشكرون) (۲۳/۶۷) يان (ولا تكونوا كالذين قالوا سمعنا وهم لا يسمعون) (۱۲/۸) يان (قالوا قد سمعنا لو نشاء لقلنا مثل هذا) (۳۱/۸) يان (وقال الذين كفروا لا تسمعوا لهذا القرآن والغوا فيه...)، (۲۶/۴۱) يان ده فهرموى: (ويل لكل أفاك أثيم يسمع آيات الله تتلى عليه ثم يصر مستكبراً كأن لم يسمعها فبشره بعذاب أليم). و إذا علم من آياتنا شيئاً اتخذها هزواً (۹-۷/۴۵) يان ده فهرموى: (وإذا تتلى عليه آياتنا ولى مستكبراً كأن لم يسمعها كأن فى أذنيه وقراً) (۷/۳۱).

ترسان له خوا به نه هیښی و په نهانی:

ننجا باسی پاداشتی فراوانی باوه‌رداران ده‌کاونه‌فرموی: ﴿ **إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ** ﴾ به‌راستی نهو که‌سانه‌ی که به‌نه‌یښی و په‌نه‌انی له پوره‌ردگاریان نه‌ترسن، چونکه ده‌زانن که په‌نهان و نادیارلای نهو یه‌کسانه ﴿ **لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ** ﴾ لیخو‌شبوون و پاداشیکی گه‌وره‌یان بو هیه، ثم چند نایه‌ته‌ش گرنگی ترسان له‌خوا نیشان دده‌ن، وه‌کو ده‌فرموی: (الذین یخشون ربهم بالغیب وهم من الساعۃ مشفقون) (۴۹/۲۱). یان ده‌فرموی: (إنما یخشی الله من عباده العلماء) (۲۸/۳۵). یان ده‌فرموی: (وإن من الحجارۃ لما یتفجر منه الأنهار وإن منها لما یشقق فیخرج منه الماء وإن منها لما یهبط من خشية الله...) (۷۴/۲). یان ده‌فرموی: (لوانزلنا هذا القرآن علی جبل لرایته خاشعا متصدعا من خشية الله...) (۲۱/۵۹). یان ده‌فرموی:

(من خشی الرحمن بالغیب وجاء بقلب منیب) (۳۲/۵۰) - ۲۲. یان (فالله احق ان تخشوه إن كنتم مؤمنین) (۱۳/۹). وه‌ده‌فرموی: (الذین یبلغون رسالات الله ویخشونه ولا یخشون احدا إلا الله وكفی بالله حسیبا) (۳۹/۳۳). وه‌ده‌فرموی: (الذین یؤمنون بالغیب) (۲/۲). ﴿ **وَأَسِرُوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ** ﴾ چ به‌سرت سرت قسه‌بکه‌ن، یان به‌ناشکرا، لای خوا یه‌کسان و چونه‌که، نهو هیچ شتیکی لا گوم نابی ﴿ **إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ** ﴾ به‌راستی نهو به‌هه‌موو نه‌یښی نیو دل و سینه‌کان زانایه ﴿ **أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ** ﴾ مه‌گه‌ر خوا نازانی کی‌ی دروست‌کردوهو و چونی دروست‌کردوهو ﴿ **وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ** ﴾ له‌کاتی‌کدا زور ور‌دین و به‌نا‌گایه؟ که‌وابوو له‌خوا بترسن، پیلان بو موسلمانان مه‌گیږن نه‌به‌نه‌یښی، نه به‌ناشکرا.

زه‌وی بو نیوه‌که‌وی و رامکراوه:

بو جاریکی‌تر دیت‌ه‌وه سهر باسی هه‌ندی له به‌هره‌کانی خوا که به خه‌ل‌کانی به‌خشیون، بو‌یه نه‌فرموی: ﴿ **هُوَ**

وَأَسِرُوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (۱۳) أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ (۱۴) هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ (۱۵) أَمْ أَمْنُكُمْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُخْصِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ (۱۶) أَمْ أَمْنُكُمْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرٍ (۱۷) وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ (۱۸) أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفْتًا وَيَقْبِضْنَ مَا يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا أَلْمُحْتَمِلُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ (۱۹) أَمْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّن دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ (۲۰) أَمْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ، بَل لَّجَوَابُ عَتُوِّ وُفُورٍ (۲۱) أَمْ يَمْنَىٰ مِكْبَأُ عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمْ يَمْنَىٰ سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ (۲۲) قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ (۲۳) قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (۲۴) وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (۲۵) قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ (۲۶)

الذی جعل لكم الأرض ذلولا﴾ نهو خوا‌یه‌یه که زه‌وی رام‌کردوه‌بو‌تان، به‌هر شتی‌ه‌یه‌ک بتانه‌وی سوودی لی وهر‌بگرن ناماده‌یه، وه له‌گه‌ل نهو هه‌موو جم و جووله و سوپانه‌وه‌یدا، ئیوه زور به‌ناسوده‌یی ژیانی خو‌تانی تیا نه‌به‌نه‌سهر.

زانایانی (جیولوجیا) نه‌لین: زه‌وی له‌ماوه‌ی (۲۴) کاتر‌می‌ردا، (۲۴) هه‌زار میل نه‌خولیت‌ه‌وه، وه له‌ته‌نها کاتر‌می‌ریکا (۶۵) هه‌زار میل نه‌پړوا تا به‌گر‌دی‌ی روژدا بسوپیت‌ه‌وه.. جا له‌گه‌ل نهو هه‌موو بزوتن و جموجووله‌یدا هیشتا زور به‌ناسانی خه‌لک به‌سهر پش‌تی‌ه‌وه نه‌حه‌سی‌نه‌وه و نه‌ژین ﴿ **فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا** ﴾ جا که‌وابوو بچن به‌هه‌موو گو‌شه‌و که‌ناریکیا هه‌ولی ژیانی خو‌تان بدن و بازرگانی بکه‌نه پیشه ﴿ **وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ** ﴾ وله پزق و پوزی بخون.

به‌لئ پیویسته مه‌ردم هه‌ولئ ژیان بداو، چاوه‌پوان نه‌بیئت تا خوا بۆی ببارینئ! وه‌ک پییشه‌وا (عومه‌ر) خوا لیئ رازی بیئت - کاتئ خه‌لکیکی بیئ نیش وکاری دیتبا ده‌یوت: ئیوه‌ کین و چین ئاوا بی کردو کۆششن؟ ده‌یانوت: ئیمه‌ قوم و گه‌لیکین پشتمان به‌خوا به‌ستوو، بۆیه‌ نیش وکارناکه‌ین!، ئه‌ویش پییده‌وتن: نه‌خیر، ئیوه‌ گه‌لیکی بیکارو ته‌مه‌لن، ده‌بی تۆو بچینه‌ زه‌ویی، ئه‌وجاپشت به‌خوا به‌ستن. **﴿إِلَیْهِ النُّشُور﴾** و هه‌ر بۆلای خوایه‌ زیندو بوونه‌وه‌ بۆ حیساب وجه‌زا.

ئه‌ی له‌و خوایه‌ ناترسن له‌ ئاسمانه‌؟

جا پاش ئه‌وه‌ی که‌ حاله‌تی هیوری و هیمنی و پامکردنی زه‌ویی بۆ ژیانیان باسکرد، ئیستاش دایان ئه‌چله‌کینئ و پیدیان ئه‌لئ: ئایا ناترسن که‌خوا ئه‌وخۆشی وئاسووده‌یه‌تان لی تیک بدات... زه‌ویی ده‌ست بکات به‌ جموجول؟ **﴿أَمَنْتُمْ مِنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ الْأَرْضُ﴾** ئایا دلنئان له‌و (خوایه‌ی) که‌ له‌ سه‌رووده‌یه‌ ئه‌ی بته‌رستان! به‌ناخی زه‌ویدا بتانباته‌ خواره‌وه‌ و قووتتان بدات، وه‌ک (قاروون)ی قووتکرد؟ **﴿إِذَا هِيَ تَمُور﴾** ئینجا ئه‌و حه‌له‌ به‌هه‌میشه‌ زه‌ویی بیئت و بچی و بجویئت، که‌وابوو هه‌رگیز له‌ده‌سه‌لاتی خوای به‌به‌زه‌یی دلنیا مه‌بن، چونکه‌ هه‌رکاتئ قاری لیگرتن ده‌یگری **﴿أَمْ أَمَنْتُمْ مِنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا﴾** یان له‌و زاته‌ی له‌ سه‌روه‌یه‌ دلنئان، که‌ ورده‌ زیختان به‌سه‌ردا ببارینئ... ئیمامی موفه‌سیرین (ئین جهریری طه‌به‌ری) له‌مانای (من فی السماء...) دا ده‌لیئت: مه‌به‌ست به‌و (زاته‌) له‌ئاسمانه‌ هه‌رزاتی خوا خۆیه‌تی، وه‌ک ئه‌هلی سووننه‌ت وجه‌ماعه‌ت به‌ تیکرا ئه‌و بریاره‌یان داوه‌! بۆ ئه‌و راستیه‌ش ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌ ده‌که‌نه‌ به‌لگه‌ که‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌که‌نیزه‌یه‌کی پرسئ: (این الله؟) واته‌: خوا له‌کوییه‌؟. (قالت فی السماء)، ئه‌ویش گوئی: له‌ سه‌رووده‌یه‌، پیغه‌مبه‌ریش ﷺ فه‌رمووی: ((اعتقها فإنها مؤمنة)). ده‌سانازادی بکه‌ن، چونکه‌ خاوه‌ن ئیمان و باوه‌ره‌. ئه‌م فه‌رمووده‌یش به‌شیکه‌ له‌و فه‌رمووده‌یه‌ که‌ پییشه‌وا (موسلیم) له‌ (صه‌حیح) له‌که‌یدا هیئاویه‌تی و به‌کورتیی ده‌لیئت: (...وكانت لی جاریه‌ ترعی غنما لی قبل أحد والجوانیه‌، فاطلعت ذات یوم فإذا الذئب قد ذهب بشاة من غنمها، وأنا رجل من بنی آدم آسف کما یأسفون لکنی صککتها صکه‌، فأتیت رسول الله ﷺ فعظم ذلک علی، قلت: یارسول الله أفلا اعتقها؟ قال: (إئتنی بها)، فأتیته بها فقال لها: این الله...؟ قالت: فی السماء قال: من أنا؟ قالت: أنت رسول الله. قال: ((اعتقها فإنها مؤمنة)) موسلیم: ۲۱/۱۶ فی المساجد ومواضع الصلاة، باب تحريم الکلام فی الصلاة). وه‌ هه‌روه‌ها ته‌فسیری (تیسیر الکریم الرحمن)ی شیخ سه‌عدی (۱۳۰۷) و (۱۳۷۶) له‌ته‌فسیری (ام امنتم من فی السماء...) دا ده‌لیئت: (وهو الله تعالی، العالی علی خلقه‌)، وه‌ زانایانی (سه‌له‌ف)یش ده‌لین: بیژه‌ی (فی) له‌ (فی السماء) دا به‌مانای (علی السماء)یه‌، هه‌روه‌ک له‌ (ولأصلبنکم فی جذوع النخل - ای علی جذوع النخل) به‌مانای (علی)یه‌، ئه‌مه‌ رای زانایانه‌ بۆ ته‌فسیری (من فی السماء)، ئیتر ئه‌وانه‌ی که‌ ده‌لین: مه‌به‌ست به‌ (من فی السماء) (جوبریل)ه‌، یان ده‌لین له‌سه‌ر راو بۆچوونی عه‌ره‌به‌کان هاتوو که‌ پیدیان وابوو: خوا له‌ئاسماندایه‌! ئینجا خواش له‌سه‌ر بیروبوچوونی خۆیان قسه‌یان له‌گه‌ل ده‌کات... دیاره‌ ئه‌م هه‌موو بۆچوونه‌ی دواییه‌ له‌گه‌ل روحی قورئانه‌که‌دا دورن و ده‌ست ناده‌ن، چونکه‌ ئه‌وی بتوانئ خه‌لک نقووم بکاو له‌ ئاسمان بیئت، یان زیخ ببارینئ هه‌رخوايه‌. وه‌ک له‌ئایه‌ته‌که‌ندا هاتوو **﴿فَسَتَعْلَمُونَ کَیْفَ نَذِير﴾** ئه‌وجا ئه‌زانن تۆله‌ی من چۆنه‌ **﴿وَلَقَدْ کَذَبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾** و به‌هه‌قیقه‌ت پینش ئه‌و بت په‌رستانه‌ خه‌لکانی تریش په‌یامبه‌رانیان به‌درۆزن دانا وه‌ک گه‌لی (نوح و، عادو، سه‌مود...) هتد **﴿کَیْفَ کَانَ نَكِير﴾** جا چۆن بوو نکوولی من بۆیان؟ ئایا ئه‌زانن چۆن قارم لیگرتن...؟ جا ئیوه‌ش هۆشیار بن.

بهائی هەرچی له م بوونه وهرده روویدات وهکو: زه مین له رزه، پۆچوون، بهرده باران، بای ویرانکەر، گهرده لول و هەرچی تر، هه مووی به دهستی پاشای ئهم جیهانهیه، وه ئهوان هه رچهنده کۆشک و ته لار پرازی نه وه و خۆیان قایم بکه ن...! هه رگیز له دهستی خوا رزگاریان نابێ.

فرین و له نگه رگرتنی مه له سه کان به جه و اووه به ده سه لاتی خوایه:

ئینجا بۆ ئه وهی وه بیریان بێنێته وه له ناسه واری ده سه لاتی خوا ورد ببنه وه ده فهرموی: ﴿**اولم یروا الی الطیر فوقهم صافات ویقبضن**﴾ ئایا سهیری بالنده یان نه کردووه به پاسه ریا نه وه به بالکراوه یی له کاتی په روازیاندا و باله کانیان ده هی نه وه یه؟ ﴿**ما یمسکهن الا الرحمن**﴾ ئه و بالنده ته نه خای به خشنده ی دلووان رایگرتوون، بیگومان له مه دا نیشانه و به لگه هیه، ده سا بۆ په روا ناهین؟! وه ک له جیگایه کی تر دا هه ره وه باره وه ده فهرموی: ﴿**الهم یروا الی الطیر مسخرات فی جو السماء ما یمسکهن الا الله ان فی ذلک لآیات لقوم یؤمنون**﴾ (۷۹/۱۶). ئه مانه هه موو جه خت له سه ره ئه و مانا و مه به سه ته ده که نه وه. ﴿**انه بکل شی بصیر**﴾ به راستی ئه و خوایه به هه موو شتیک بینایه ، چاوی له هه موو بو نه وه وه ده زانی هه ر شته ی چۆن ژیا نی ئه پرا و، چۆن بۆی باشه، به و جو ره هو ی ژیا نی پی به خشیوه.

ئینجا سه ره زه نشتی هاو به ش په یدا که ران ئه کا و ئه فهرموی: ﴿**امن هذا الذی هو جند لکم ینصرکم من دون الرحمن**﴾ ئایا ئه و که سه کی نه که خوی به له شکرو سو پای ئی وه ده زانی ت و وانیشان ده دات که به بی خوی ره حمان ده توانی ت یار مه تیتان بدات؟ واته: ئه گه ره ئی را ده ی زیانی کی به ئی وه ببی ﴿**ان الکافرون الا فی غرور**﴾ بی با وه ران هه می شه سه ره لی شی و او و فریو خوار دوون، واته: ئه گه ره پییان و ابی ت به کانیان به ها واریا نه وه دین، ده با بیر ی بکه نه وه وازیان لی بین. ﴿**امن هذا الذی یرزکم ان امسک رزقه**﴾ یان کی نه ئه وه ی روژی تان ده دا ئه گه ره خوا رزقی گر ته وه لی تان ﴿**بل لجوا فی عتو ونفور**﴾ به لکو ئه وان رو چوون له گو مپایی و دووره په ری زی له هه قدا. نه زی له ی مو سه لما ن و کا فر:

ئینجا خوا نمو نه یه که بۆ مرو فی با وه ردارو بی با وه ر دینێته وه ده فهرموی: ﴿**افمن یمشی مکبا علی وجهه اهدی**﴾ ئایا ئه و که سه ی که ده مه و پرو که وتو وه، به و حا له ته وه به ری دا ده چی، پی ده ر کردو و تره ﴿**امن یمشی سویا علی صراط مستقیم**﴾ یان ئه و که سه ی که به قنچی و قیتی له سه ره ری گه یه کی راسته وه ده روا؟ دیاره یه که مه که یان نمو نه ی مرو فی بی پراو یه، چونکه وه کو کو یرو نا بی نا مل ئه نی و ری راست هه له ده کات، دو وه می شیان نمو نه ی مرو فی مو سه لما نه که زۆر به شا ره زا بی و به نا گا یی وه پی هه ل ده گری و ده روا.

ئه و ی وه دی هینا ون، زین دو و شتان ده کاته وه:

﴿**قل هو الذی انشاءکم وجعل لکم السمع والابصار والافئدة**﴾ ئه ی پیغه مبه ر! ﷺ پییان بلی: هه ره ئه و خوا یه یه ئی وه به دی هینا وه و دروستی کردوون و گو ی و چاوو دلی پی به خشیوون وه تا به چاو ری گای راست ده رک بکه ن، به گو ی بی ی ست و، به دل ییری لی بکه نه وه ئینجا با وه ر بین ﴿**قلیلا ماتشکرون**﴾ که چی ئی وه که می شو کرانه برژی ری ده که ن...! ﴿**قل هو الذی ذراکم فی الارض**﴾ پییان بلی: که هه ره ئه و زا ته یه ئی وه له زه و یی بلا و کردو ته وه ﴿**والیه تحشرون**﴾ و ته نه با ولای ئه ویش کو ئه کری نه وه بۆ لی کو لی نه وه پا داش تو له ﴿**ویقولون متی هذا الوعد ان کنتم صادقین**﴾ به گا لته شه وه ده لی ن: ئه م به لی نه به ها تنی ئه و سزا یه که یه، ئه گه ره ئی وه راست ئه که ن...! ﴿**قل انما العلم عند الله**﴾ پییان بلی: بیگومان زانیاری ته وا و - بۆ ها تنه که ی - ته نه لای خوا یه، منیش وه ک ئی وه به نده م و شتیک

نازانم ﴿وانما انا نذیر مبین﴾ و من تنها بیدار کهره‌وه و ترسینه‌ریکی ناشکرام، واته: کاری من هه‌ر نه‌وه‌نده‌یه ﴿۲۷﴾
فلما راوه زلفه ﴿ئینجا کاتی نه‌وه‌لینی خواجه به سزای روژی قیامت له‌نزیکه‌وه دیتیان﴾ **سینت وجوه الذین کفروا** ﴿روخساری نه‌وانه باوه‌ریان نه‌بوو تال و ترش و ناشین ده‌بیئت﴾ **وقیل هذا الذی کنتم به تدعون** ﴿و پیمان نه‌وتری: نا نه‌مه نه‌وه (پوژیه) که نیوه داواتان ده‌کرد و به‌دروتان ده‌زانی.

موسلمانانیش تیا بچن کی خاوه‌ناس له نیش و نازار ده‌پاریزی؟

بی‌باوه‌ره‌کان گه‌لی جار ناواتی مردنی په‌یامبه‌رو موسلمان‌ه‌کانیان نه‌خواست... بویه خوا فه‌رمووی: ﴿۲۸﴾ **قل**
ارایتم ان اهلکنی الله ومن معی او رحمناً ﴿پیمان بلی: هه‌والم به‌دنی نه‌گه‌ر خوا من و هه‌موو نه‌وانه‌ی له‌گه‌ل مندان

له‌ناو به‌ری، یان روحم و میهره‌بانیمان له‌گه‌ل بکات؟﴾ **فمن**

يجير الکافرين من عذاب الیم ﴿کی‌هه‌یه بی باوه‌ران له‌سزای

به‌نیش و سه‌خت په‌نابدا؟﴾ ﴿۲۹﴾ **قل هو الرحمن آمنّا به** ﴿

بلی: نه‌وه خوا به به‌زه‌یه‌یه باوه‌رمان پیکردوه﴾ **وعلیه**

توکلنا ﴿و هه‌ر به‌ویش پشتمان به‌ستوه﴾ **فستعلمون من**

هو فی ضلال مبین ﴿نه‌وسا نه‌زانن کی له‌لاری و گومراییه‌کی

ناشکرادایه... من یان نیوه؟﴾ ﴿۳۰﴾ **قل ارایتم ان اصبح ماؤکم**

غورا ﴿بلی: هه‌والم به‌دنی نه‌گه‌ر ناوه‌که‌تان روچی به‌ناخی

زه‌ویدا و هه‌لیمژی﴾ **فمن یاتیکم بماء معین** ﴿کی نه‌توانی

ناویکی روون و زولالتان بو به‌ده‌ست بینیت؟ دیاره جگه

له‌وه که‌ده‌بی هه‌ر بلین مه‌گه‌رخوا ده‌روومان لی بکاته‌وه،

وه‌لامیکی تر نیه، جاکه‌وابوو چارتان هه‌ر نه‌وه‌یه که نه‌مرو

پیش هاتنی نه‌وروژه‌یه باوه‌ر بینن و ملکه‌چ بن بو‌ده‌سه‌لاتی

بی سنووری خوی میهره‌بان.

زور سوپاس بو خوی خاوه‌ن به‌زه‌یه که یارمه‌تیدام بو

ته‌واو کردنی ته‌فسیری سووره‌تی (مولک).

*** **

۶۸- سووره‌تی (قه‌له‌م به)

مه‌که‌یه‌یه (۵۲) نایه‌ته

به‌ناوی خوی به به‌زه‌یه میهره‌بان

نهم سووره‌ته له‌پاش سووره‌تی (عه‌لق) هه‌وه دابه‌زیوه، نه‌میش وه‌ک سووره‌ته مه‌که‌یه‌یه‌کانی تر گرنگی ده‌دات

به: یه‌کخواپه‌رستی، په‌یامی په‌یامبه‌ریتی پیغه‌مبه‌ر، زیندوو‌بوونه‌وه بو پاداش و توله. جا پیش هه‌مووشتیک

سویند نه‌خوات که پیغه‌مبه‌ر ﷺ خاوه‌ن ره‌وشتیکی به‌رز و، دووره له‌و دروو پروپالانتیه‌یه که‌بی پروایان نه‌یده‌نه

پالی، ئینجا هه‌لو‌یستی کافره‌کانی نه‌وه سه‌رده‌مه به‌رامبه‌ر به بانگه‌وازه‌کی په‌یامبه‌ر ﷺ له‌گه‌ل باسکردنی نه‌وه

سزاو توله‌یه ناماده کراوه بو‌یان لای خوی گه‌وره. نمونه‌ی بی پرواکان دینیتیه‌وه کاتی په‌یامبه‌ر نی‌ررایه لایان و

پشتگوښيان خست و ململانيان له گهل كړد، به خاوه ناني باخه كه، كه خواي كار جوان پيت و بهر كه تيكي ئيجگار فراواني تيخستبوو، جا له جياتي نه وه كه نه وان به شي هه ژاراني ئي بدن، كه چي بي به شيان ده كردن و، به دزييه وه بهر كه يان ئي نه كرده وه...!! ئينجا خواي گه وره يش رقي ئي هه لگرتن و ناهه تي خسته باخه كه وهو بووبه قهره بوو. وهه روه ها كوټايي به مهنه نه كردني نيوان بړواداران و بي بړوايان دي، پاشان دان نان به ودها كه نه و دوانه وه كه يه ك نابن: (افجعل المسلمين كالمجرمين...) هه ر بهم پييه ش بهر وه درگا داخستن نه روات، به لام به په له پيش ته واو بووني حاله تيكي قورسي ناهه مواري روژي دوايي پيشكهش دهكات و، به كليلي نارام وسهر درگا له خو دانه خا... (فاصر لحكم ربك...).

سوښد به بنووس و به ودهش دهنوسي، تو ليوه نيت و ناكار به رزي:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ن﴾ نه م پيتي (ن) به پيتي كه له (۲۸) پيته عه ربه ييه كان، شياوي باسه (۲۹) سووره تي قورنان بهم پيته بچراونه دهست پي ده كن، هه رچه نده هه موويان په وانييژي و، خوشخواني و، بي وينه يي قورنان را دگه يه نن... به لام له راستييدا مانا راست و ته واوه كه يان مه گه ر ته نها خوا بيزاني ﴿والقلم وما يسطرون﴾ سوښد به (قه له م) و، به هه ر شتيكي راست و دروست كه پيي نه نووسن، له به رزي و پايه ي په يامبه رو قورنان و.. هتد ﴿ما انت بنعمة ربك بمجنون﴾ سوښد به قه له م و ديږه كان: تو له چا كه ي په روه ر دگارت وه شي ت وليوه نيت، وه كه نه و نه فامانه نه لين ﴿وان لك اجرا غير ممنون﴾ وه به راستي پاداشيكي نه براهو بوټوه يه، چونكه بي بړوايان و هاوبه ش په يداكه ران زور نازارت ددهن و دلت ئيشينن، تو يش خوا هه لنگري چا كه به خوټا ددان نه گري، بو يه هه ر له قورناندا ده فرموي: (عطاء غير مجذوذ) (۱۰۸/۱۱). ﴿وانك لعلى خلق عظيم﴾ وه به راستي تو له سه روو خو و ره وشتيكي ئيجگار په سه ندو گه وره يت: زانست و زانياري، هيمني و نارامي، شهرم و شكو، به خشش و ده ستگروي، شوكرانه بژيري و، سوپاسگوزاري، كه م نه فس و ده سنه گرتنه وه له دنيا، دلوقاني و ميهره باني، ره فتاري شيرين و نه دهب و ويل و.. هتد هه ر بو به رزي و شكوه مندي نه ويشه كه (نه نه س) ﴿ده لیت: (كان رسول الله ﷺ أحسن الناس خلقاً) متفق عليه. يان (عبدالله ي كوري عه مري كوري عاص - رضی الله عنهما - ده لیت: ((لم يكن رسول الله ﷺ فاحشاً ولا متفاحشاً وكان يقول: إن من خياركم أحسنكم أخلاقاً)) متفق عليه. مه به ست نه وده كه پيغه مبه ر ﷺ په وشته به رزو، ناكارچاك و، زمان شيرين و، روو خوشبووه، يان به كورتر بلين: قورنان بيينه و، نه ويش بيينه. ﴿فستبصر ويبصرون﴾ جاله ناينده دا تو نه ييني و، نه وانيش (بي باوه رده كان) نه يينن ﴿بايكم المفتون﴾ و كيتانه وده شي تي ﴿إن ربك هو اعلم بمن ضل عن سبيله﴾ به راستي په روه ر دگارت له هه موو كه سيك زاناره كي له ريبازي نه ولايداو ﴿وهو اعلم بالمهتدين﴾ وه نه ويش له هه موو كه س زاناره به وانه ري نمان و ريگه ي نه ويان گرتووه، ئيتر پيويست به قسه ي زياده ناكات، وه بهم نزيكانه يش دهر نه كه وي.

پيشنيزي كاfran ودرمه گره:

﴿فلا تطع المكذبين﴾ جا كه واوو تو به قسه ي نه وانه مه كه به دروزنت ده زانن ﴿ودوا لو تدمن فيدهنون﴾ ناواته خوازن كه تو نه رمي بكه يت (له نايه نه كه تدا) دهر باره ي بپرو باوه رده كه ت، جا نه وانيش - نه وحه له - نه رميت له گهل بكن و ريكه كن، واته: نه گه ر هه ر تو زقاليك ليان نزيك بيته وهو ده ست له به رنامه كه ت شل بكه يت، نه وانيش ناماده ن گو يراهه ل بن! ﴿ولا تطع كل حلاف مهين﴾ و گو يراهه لي له هيچ سوښد خو ريكي دروزن و بي بار مه كه ﴿همان مشاء بنميم﴾ زور پلارگري بشيون و تي كده ر به قسه هي نمان وقسه بردن (له نيوان مه ردومدا)

پیغه مبهريش ﷺ ئه فهرموى: ((لا يدخل الجنة قتات)) نه حمهد، ترمزى، نه سائى، نه بووداود. له پړوايه تيكي تردا ((لا يدخل الجنة نمام)) پيشهوا نه حمهد. واته: قسه هيڼ و، قسه بهر ناچيته بهه شت. ﴿**مَنَعَ لِلْخَيْرِ**﴾ رڅو چروك بو به ختكر دنى مال و سامان له رڼى خوا ﴿**مَعْتَدَ اَئِيمَ**﴾ دهست دريژكارى گونا هبار، هر چى بيته بهر دهستى سلى ئى ناكاته وه ﴿**عَتَلَ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمَ**﴾ به دخوو، له دواى نه وهش پيس و ناره سهن و باوك ناديار. له فهرموده دا هاتووه: ((الا انبئكم باهل النار؟ كل عتل جواظ مستكبر)) متفق عليه. خاوهنى (فى ظلال القرآن) ده ليت: (زنيـم) به كه سيك دهو تر يـت كه نه ژادى گومان ليكرا ويـت، وه يامرويه كي پيس و خراپكارو، شهر فروش و گيره شيو يـن بيت. جا پى ده چى بو پياويكي وهك (وله ليد) نهـم ماناي دواييـه: (دلرهـق و كهـلله رهـق و شهر فروش) دهـس بدا، خوا خو يشى چا كتر نه زانى.

رافه كهرانى قورنان ده لڼن: نهـم بـبى و نهـبى تهـنـا (وله ليدى كورى موغيره) يـه، چونكه باوكى نهـو ناديار بو، وه له پاش هـژده سال له تهـمهـنى موغيره، نهـوجا (وله ليد) كردوويهـتى بهـكـورپى خوـى. واته تو نهـى پيغه مبهـر! ﷺ هرگيز بهـگوڼى نامـهـرديكى ناوا نهـكهـيت ﴿**اَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ**﴾ له بهـر نهـوهـى كه داراو كـوردار بو ﴿**اِذَا تَتَلَّى عَلَيْهِ آيَاتِنَا**﴾ كاتى كه نايه تهـكانى نيـمهـى بهـسـهـرا بخوڼـرنـهـوه ﴿**قَالَ اسَاطِيرُ الْاُولَيْنِ**﴾ بيـباكـانه نهـلى: نهـم نهـفسـانه و اتسهـى با تل و پوچى پيشينانه. !! له باتى نهـوه كه سوپاسگوزار بيت له پاش نهـو هـموو سامان و كـورانه وه، كه چى نهـوهـنده نهـفامه بهـگرژ تودا دى...!! ﴿**سَنَسْهَمُهُ عَلَى الْخُرُومِ**﴾ به تهـكـيد بهـم نزيكـانه لووتى نيشان دهـكهـين و پوزهى نهـشـكـيـنـين. (خرطوم) له بنهـر هـتا بهـلووتى بهـرازي كه ژيى و وشـكانى دهـلڼ، چونكه (وله ليد) پياويكي لووت بهـرزو دهـعـيه چيـبوو، بوـيه خواش بهـوشـيوهـيه ناوى دهـباو سهـرلووتى رهـش دهـكات، دياره مهـبهـست نهـوهـيه: كه دهـبى ريسواى بكهـين. بهـلى.. پاش ده دوازده سال، له (بهـدر) دا مافى خوـى وهـرگـرت و پوزهى دياريكرا، تا مرد پيوهـى ديار بو.

نه قلى خوانه ناسان له نه قلى خاوهن باغه كان ده چى:

ئينجا نمونه يه كي لاريى و سپله يى (مه ككه يى) يه كان ديني ته وه كاتى كه خواى به هق نهـو هـموو خوشگوزهرانييهـى پى بهـخشـين و پهـيامـبهـرى بو ناردن، كه چى له باتى شوكرانه برژيرى كوفرى نيعمه تيان دهـكـردا بوـيه نهـفـهـرمـوى: ﴿**اِنَّا بَلَوْنَاهُمْ**﴾ بهـراستى نيـمهـ بهـتـپـهـرستهـكانى مهـكهـمان تاقيـكـردنهـوه به برسيـتى ويـبـارانى ﴿**كَمَا بَلَوْنَا اَصْحَابَ الْجَنَّةِ**﴾ وهـك خاوهـد نانى باخهـكهـمان نهـزمونـكـرد. دياره مهـكهـمـيهـكهـكان داستانى نهـو باخهـيان دهـزانى، وهـنهـو باخهـش هـى پياويكى چاك بو، هـموو كات له كاتى كوـكـردنهـوهـى بهـرهـكهـيدا هـهـژارهـكانى ئى ناگادار نهـكـردو شهـهـاتن بهـشى خوـيانـيان دهـبرد.. بهـلام كاتى كهـوته دهـستى وهـچهـكانى، دهـستـيان نوـقاندو ليـيان برين، وهـك نهـفـهـرمـوى: ﴿**اِذَا اقْسَمُوا لِيَصْرَمْنَهَا مَصْبِحِينَ**﴾ كاتى سوڼـديان خـوارد كه: لهـگـل شهـبهـقـدا زوو بچن بهـرهـكهـى ئى بكهـنهـوه، پيش نهـوهـى هـهـژارهـكان لهـخـوهـهـلـسن.. ﴿**وَلَا يَسْتَنْتُونُ**﴾ وه مافى هـهـژارنى ئى جـيـانهـكهـنهـوه.. بهـلى بيـبهـزيـيـانه نهـم برياره دلـرهـقـانهـياندا. بهـلى.. خواى بالاـدهـست توـلى هـهـژارهـكانى ليـسهـندن وهـك دهـفـهـرمـوى: ﴿**فَطَافَ عَلَيْهَا طَافٌ مِّن رِّبِّكَ وَهَمَّ نَائِمُونَ**﴾ ئينجا شهـويـك هيـمان لهـخـهـوا بوون، بهـلايهـك (گرهـيهـك) له لايهـن پهـر وهـر دگـار تهـوه سوـورايهـوه بهـسـهـريا ﴿**فَاصْبَحْتَ كَالصَّرِيمِ**﴾ ئيتـر نهـو باخهـ سهـوزو جـوانه، وهـك چـنـراوى ليـهـات وهـيچى پيوه نهـما، دهـتوت شهـرا ليـيداوه ﴿**فَتَنَادُوا مَصْبِحِينَ * اِنْ اَعْدُوا عَلٰى حَرْثِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَارِمِينَ**﴾ جا بهـيـانى بهـرهـو باخهـكهـيان روـيشـتن و لهـناو خوـياندا بانگـيان له يهـكـتر دهـكر دهـيانوت: بهـيـانى زوو بچنه سهر

باخه که تان، ئه‌هر ئه‌یپرنن ﴿۲۲﴾ **فَانْطَلِقُوا وَهَمَّ يَتَخَفَتُونَ** ﴿﴾ جا رویشتن و به ئه‌سپایی له نیو خویاندا ته‌گه‌یریان ده‌کرد
﴿۲۵﴾ **اِنْ لَا يَدْخُلْنَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ** ﴿﴾ که نابێ ئه‌مڕۆ هیچ هه‌ژاریک پێی بخاته باخه‌که‌وه‌و بێت به‌سه‌رمانا ﴿۲۵﴾
وَعَدُوا عَلَى حَرْدٍ قَادِرِينَ ﴿﴾ وه‌به‌یانی زوو بۆی ده‌رچوون و ریگه‌یان گرت به‌ر، وایان ده‌زانی ته‌توانن مه‌به‌ستیان
جێبه‌جێ بکه‌ن و هه‌ژاران بێ به‌ش بکه‌ن ﴿۲۶﴾ **فَلَمَّا رَاَهُمَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُونَ** ﴿﴾ ئینجا کاتی گه‌یشتنه‌ لای باخه‌که‌و
بینیان (هه‌لپه‌روژه‌) وتیان: بێگومان ئێمه‌ پێمان ونکردوه‌، ئه‌مه‌ باخه‌که‌ی ئێمه‌ نییه‌، باخی ئێمه‌ پر له‌میوه‌ بوو
﴿۲۷﴾ **بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ** ﴿﴾ دوایی یریان کرده‌وه‌ وتیان نا... باخه‌که‌ی خۆمانه‌، به‌لکو ئێمه‌ به‌شه‌راوکه‌راوین به‌هۆی
نییه‌ت و نیازی خراپی خۆمانه‌وه‌ ﴿۲۸﴾ **قَالَ اَوْسَطُهُمْ** ﴿﴾ ئه‌وجا ناوه‌نجیه‌که‌یان - له‌په‌روی پاو بیروبوچوونه‌وه‌ - وتی:

﴿**اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا تَسْبَحُونَ**﴾ ئایا پێم نه‌وتن بۆچ ته‌سبیحات
و یادی خوا ناکه‌ن؟ واته‌: ده‌سا ته‌سبیحی خوا بکه‌ن و
په‌شیمان ببنه‌وه‌ ﴿۲۹﴾ **قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ** ﴿﴾
ئه‌وانیش هه‌موو وتیان: په‌روه‌ردگاری ئێمه‌ سته‌مکارو
ناهه‌فکار نیه‌، ئێمه‌ خۆمان سته‌مکار بووین ﴿۳۰﴾ **فَاَقْبَلَ
بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَلَوْمُونَ** ﴿﴾ ئه‌وسا روویانکرده‌ یه‌کترو
لۆمه‌و سه‌ر زه‌نشتی یه‌کتریان ده‌کرد... ﴿۳۱﴾ **قَالُوا يَا وَيْلَنَا اِنَّا
كُنَّا ظَالِمِينَ** ﴿﴾ وتیان: تیاچوون بوئێمه‌، به‌پراستی ئێمه‌
خۆمان یاخیی و سه‌رکێش و له‌سنوور ده‌رچوو بووین، به‌ری
کێلگه‌ی خۆمان نه‌یخوینه‌وه‌ ﴿۳۲﴾ **عَسَىٰ رَبُّنَا اَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا
مِّنْهَا** ﴿﴾ ئومیده‌وارین په‌روه‌ردگاران به‌زه‌یی پیمان بێته‌وه‌و
چاکتر له‌و باخه‌مان پێبه‌خشیت ﴿۳۳﴾ **اِنَّا اِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ** ﴿﴾
به‌پراستی ئێمه‌ به‌ ئومیدی ره‌زاهه‌ندی په‌روه‌ردگاری
خۆمانین، هیوادارین پوی میهره‌بانیمان تێبکاته‌وه‌ ﴿۳۴﴾
كَذٰلِكَ الْعَذَابُ ﴿﴾ وه‌ک سزای خاوه‌نانی باخه‌که‌یه‌ سزای من
له‌دنیا دا، واته‌: هه‌رچۆنیک سزای ناره‌ده‌ سه‌ره‌ئو خاوه‌ن
باخانه‌، هه‌رئاوایش ده‌توانی بنیڕی بۆسه‌ر قووره‌یش، ده‌با

سَيَسْأَلُهُ عَلَىٰ الْخُرُوطِ ﴿۱۶﴾ اِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا اَصْحَابَ الْجَنَّةِ اِذَا قُسِمُوا
لِصَّرْمَتٍ مِّنْهُم مَّصْصِيحٌ ﴿۱۷﴾ وَلَا يَسْتَوُونَ ﴿۱۸﴾ فَطَافَ عَلَيْهِمَا طَائِفٌ مِّنْ رَبِّكَ
وَهُهُمَا يَهِيمُونَ ﴿۱۹﴾ فَاصْبَحْتَ كَالصَّرِيمِ ﴿۲۰﴾ فَتَنَادَا مُصْصِيحٌ ﴿۲۱﴾ اَنْ
اَعْدُوا عَلٰى حَرْثِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَرِمِينَ ﴿۲۲﴾ فَاَنْطَلَقُوا وَهُمْ يَخْفَتُونَ ﴿۲۳﴾
اَنْ لَا يَدْخُلْنَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ ﴿۲۴﴾ وَعَدُوا عَلٰى حَرْثٍ قَادِرِينَ ﴿۲۵﴾ فَلَمَّا
رَاَوْهَا قَالُوا اِنَّا لَضَالُونَ ﴿۲۶﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿۲۷﴾ قَالَ اَوْسَطُهُمْ اَلْاَقْبَلَ
لَكُمْ لَوْلَا تَسْبَحُونَ ﴿۲۸﴾ قَالُوا لَوْ اُسْبِحْنَا رُبَّنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿۲۹﴾ فَاَقْبَلَ
بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتَلَوْمُونَ ﴿۳۰﴾ قَالُوا وَيْلَنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿۳۱﴾ عَسَىٰ
رُبَّنَا اَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِّنْهَا اِنَّا اِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ ﴿۳۲﴾ كَذٰلِكَ الْعَذَابُ وَلَعَلَّكُمْ
اَلْآخِرَةَ اَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿۳۳﴾ اِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّتِ النَّعِيمِ
﴿۳۴﴾ اَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ﴿۳۵﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿۳۶﴾ اَمْ
لَكُمْ كِتَابٌ فِيْهِ تَدْرُسُونَ ﴿۳۷﴾ اِنْ لَكُمْ فِيْهِ لَمَّا تَخَرُّوْنَ ﴿۳۸﴾ اَمْ لَكُمْ اٰمَنٌ
عَلَيْنَا نُلْعَنُ اِلٰى يَوْمِ الْقِيَمَةِ اِنْ لَكُمْ لَمَّا تَحْكُمُونَ ﴿۳۹﴾ سَلِّمُوْهُمْ اَبَهُمْ
يَذٰلِكَ رَعِيْمٌ ﴿۴۰﴾ اَمْ هُمْ شُرَكَاءُ فُلْيَا تُوْا بِشُرَكَائِهِمْ اِنْ كَانُوْا صٰدِقِيْنَ ﴿۴۱﴾
يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ اِلَى السُّجُوْدِ فَلَا يَسْتَطِيعُوْنَ ﴿۴۲﴾

پیش ئه‌وه‌ی کار له‌کار به‌ترای بیرکه‌نه‌وه‌ ﴿**وَلْعَذَابُ الْآخِرَةِ اَكْبَرُ**﴾ وه‌ به‌پراستی سزای روژی (قیامه‌ت) گه‌وره‌تره‌
﴿**لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ**﴾ ئه‌گه‌ر ئه‌وان بزائن و تێبگه‌ن، که‌وابوو باهه‌موو پیاوخراییک، وه‌با هه‌موو ده‌وله‌مه‌ندیک پیش
ئه‌وه‌ی به‌شه‌راو بکرین، راچله‌کین..

هه‌ندی له‌ (سه‌له‌ف) ده‌لێن: ئه‌و خاوه‌ن باخانه‌ نیشته‌جیی ولاتی (یه‌مه‌ن) بوون. هه‌ندیکی دیکه‌ش ده‌لێن:
(حه‌به‌شه‌یی) بوون.

ئینجا دی‌ت پاشه‌روژی موسلمانان باس ئه‌کاوه‌فه‌رموی: ﴿**اِنْ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ**﴾ به‌پراستی بۆ
پاریزگاران. باخاتی پرله‌ نیعمه‌تی به‌هه‌شت لای په‌روه‌ردگاریان ناماده‌یه‌.

باوەرداران و بێ باوەردان وەك يەك نین:

﴿ ۳۵﴾ **افجعل المسلمين كالمجرمين** ئایا موسڵمانان وەك تاوانباران لێدەکەین؟! ﴿ ۳۶﴾ **مالکم کیف تحکمون** چیتانە حوکم و بریاری وا ئەدەن...؟ چونکە هیچ کاتێک نابێ چاککارو، خراپکار چوون یەک مامەلەیان لە گەڵ بکری ﴿ ۳۷﴾ **ام لکم کتاب فیه تدرسون** ئایا نامەیه کتان هەیه لە خواوە تێیدا دەخویننەوه؟ ﴿ ۳۸﴾ **ان لکم فیه لما تخیرون** کە هەرچی ئێوە بتانەوی بە ئارەزووی خۆتان لێیه لێژن؟! ﴿ ۳۹﴾ **ام لکم ایمان علینا بالغة إلى يوم القيامة** یان مەگەر پەیمانی بەهێزتان بەسەرمانەوهیە تارۆژی قیامەت دەمینیتەوه ﴿ ۴۰﴾ **ان لکم لما تحکمون** بۆتان هەبێ هەرچی بریارو حوکم بدەن؟! دیارە ئەمانە هیچیان نین، ئەنامە ی ئاسمانیان هەیهو، نە پەیمانمان بۆ مۆرکردن، کە هەرچیان ویست بیاندریتی... ﴿ ۴۱﴾ **سليم ایهم بذلك زعيم** لێیان بپرسە: کامیان دەسەبەری ئەو بریارو حوکمەیه...؟ چونکە ئێمە هیچ بەلێنیکمان نەداونەتی ﴿ ۴۲﴾ **ام لهم شرکاء** یاخۆ شەریک و هاوبەشیان هەن...؟ بۆ ئەوه کە موسڵمان و تاوانبار وەك يەك ئی بکەین... ﴿ ۴۳﴾ **فلیأتوا بشرکائهم** دە ئەگەر وایە با شەریکەکانیان بێن بۆ هاو کارییان ﴿ ۴۴﴾ **ان کانوا صادقین**، ئەگەر راست ئەکەن لە داواکەیاندا. ئاشکرایە کە هیچ کەسێک نیه بتوانی بپرواتە ژێر ئەو داوایە.

قولى رەش و سپى لە بواردا دەردەگەوی:

ئینجاچەند دیمەنێکی سەختی رۆژی دواى باس ئەکاو دەفەرموی: ﴿ ۴۵﴾ **يوم يكشف عن ساق** رۆژی قیامەت ئەوێندە تەنگانەیه (چاک) دەکریت بەلاداو هەموو لاقێک دەردەگەوی، واتە: ئەوێندە رۆژێکی سەختە پێویستی بەخۆ گورجکردنەوهیە، ئیمامی (بوخاریی) لە (ئەبوو سەعیدی) خودرییەوه ئەم فەرموودەیه دیئی: ((یکشف ربنا عن ساقه، فيسجد له كل مؤمن ومؤمنة، ويبقى من كان يسجد فى الدنيا رياء وسمعة فيذهب ليسجد، فيعود ظهره طبقا واحدا)). فتح الباری: ۵/۵۳۲: ۵۳۱. مسلم: ۱/۱۶۷. واتە: لەو رۆژەدا پەرەردگارمان لاقى خۆی دەر دەخا، جا هەموو ژن و پیاویکی بپروادار سوژدەى بۆدەبا وە ئەوهی لە بەر روپامایى و ناو بانگ سوژدەى بۆ بردووه دەمینیتەوه دەپروا سوژدە ببا، کەچی پشتی رەق دەوهستى و بۆی ناچەمیتەوه تاسوژدە ببا، واتە: ناتوانی سجدە ببات، بۆیە خوا دەفەرموی: ﴿ ۴۶﴾ **ويدعون إلى السجود فلا يستطيعون** وەبانگ ئەکرین بۆ سوژدە بردن، بەلام ناتوانن ببەن، چونکە دەبوو لەدونیادا سوژدە بەرن و یەکلا ببەنەوه بۆخوا، کە چی ئەوان چەوتییان کردو ئیستاش پشتیان رەق بووه و ناچەمیتەوه ﴿ ۴۷﴾ **خاشعة ابصارهم** ئەورۆژە چاویان شوپە ﴿ ۴۸﴾ **ترمقهم ذلة** زەبوونی و ریسوایی دایپووشیون و روویان نیه سەر بەرزبکەنەوه، چونکە ئەزانن چیاانکردووه لە دونیادا ﴿ ۴۹﴾ **وقد کانوا يدعون إلى السجود** چونکە لەدونیادا- بانگ ئەکران بۆ سوژدە بردن ﴿ ۵۰﴾ **وهم سالمون** لەکاتێکدا لەششاغ بوون نەیان ئەبرد، ئیستا ناتوانن و دەبێ تۆلەى خویان وەرگرن.

ئینجا ئا لەو بارودۆخە توندوترسناکەدا، سامناکترین هەپەشەیان لێئەکاو دەفەرموی: ﴿ ۵۱﴾ **فذرني ومن يكذب بهذا الحديث** وازم لێبێنە بۆئەو کەسەى کە بپروای بەم قورئانە نییه و بەدرۆی لە قەلەم دەدات، واتە: کارو باری بدە دەستی خۆم، تۆ خۆت پێوهی سەرگەرم مەکە ﴿ ۵۲﴾ **سنستدرجهم من حيث لا يعلمون** بە تەئکید و رەدە و رەدە بە سزا دەیان دەگرین لە لایەکەوه نازانن لەویوه سزا دیت، وەك لە جیگایەکە تردا دەفەرموی: ((يحسبون انما نعدهم به من مال وبنين، نسارع لهم فى الخيرات بل لايشعرون)). ﴿ ۵۳﴾ **واملى لهم ان كيدى متين** وە لە دونیادا مۆلەتیان دەدەم و تەمەنیان درێژیان دەکەم و پەلەیان لێناکەم بەسزا، بەراستی نەخشەى تۆلەى من (لە بەرامبەر بە بێ پروایان) بەهێزە... هەر گرتەن رزگار نابن، وەك خۆی ئەفەرموی: (وكذلك اخذ ربك إذا اخذ القرى وهى ظالمة ان اخذ اليم

شدید). ئیمامی (بوخاریی) و ئیمامی (موسلیم) دهگیرشنه وه له پیغه مبهروه ﷺ فرموویه تی: ((إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لِيَمْلَى لِلظَّالِمِ حَتَّى إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يَفْلِتْهُ)). پاشان ئایه تی (وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ...) خوینده وه. فتح الباری: ۲۰۵/۸. مسلم: ۱۹۹۷/۴. بیگومان خوا بۆ ماوه یه ک مؤله تی سته مکار ددها- و جلوه ی بۆ شل دهکا- هه تا روژی که گرتی، نیتر قهت له دهستی رزگاری نابیت ^{۶۶} «أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ» یاخو کرئ و مزیه کیان لی داوا ئه کهیت له بهرانبهر که یاندنی پیامه که ته وه. تا به قورسی بزائن و نه توانن له ژیری دهرچن؟ ^{۶۷} «أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ» یان خوئه وانه غه ییان لایه و له بهری دهنوسنه وه ئه وهی حوکی پیده کهن، تا به ئاره زووی خویمان لیی بنووسن و چیمان مه بهست بیت بۆ خویمانی وهرگرن و.. نیتر پیوستیان به پیامه کهی تۆنه بیت... دیاره ئه مانه هیچیان نین، که وابوو بۆچی به گویت ناکه...!

خوڤاگر به و دهک یونس، پیش مه خوره وه:

^{۶۸} «فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ» جاتوش ئه ی پیغه مبهره! ﷺ

به ئارام و خوڤاگر به بۆ پریری پهره رده گارت **«ولا تكن كصاحب الحوت»** وه دهک خاوه نی نه ههنگه که (واته: یونس عليه السلام) مه به که له گه له کهی تووره بوو، ویستی له ده ریاوه دهرچی، وه به ویستی خوا نه ههنگه که قوتیدا **«ان نادى وهو مكظوم»** وه له تهنگانه ی ناوسکی نه ههنگه که داهاواری له پهره رده گاری کردو له سه ر پیچی هۆزه کهی خهفه تباربوو هه رده یگوت: (لا إله إلا أنت سبحانك إني كنت من الظالمين) خوای میهره بانیش وه لامی دایه وه وه فرمووی: (فاستجبنا له ونجيناه من الغم وكذلك نجى المؤمنين)، وه فرمووی: (فلولا أنه كان من المسبحين للبث في بطنه إلى يوم يبعثون). ^{۶۹} «لولا ان تداركه نعمة من ربه» خو ئه گهر رهحه ت و میهره بانیک له پهره رده گاریه وه فریای نه که وتبا به قه بوو لکردنی ته وه به په شیمانی لیی **«ننبذ بالعراء»** فری دهرایه دهشتیکی رووته ن و وشکه وه. واته:

بئ دارو درهخت **«وهو مذموم»** و سه رکۆنه کراویش ده بوو ^{۷۰} «فاجتباه ربه» جا پهره رده گاری هه لیبرژارده وه بۆ پیغه مبه ریتی **«فجعله من الصالحين»** له ریزی صالحاندا داینایه وه، پیغه مبه ره ﷺ نه فرمووی: ((لا ينبغي لأحد ان يقول: أنا خير من يونس بن متى)) متفق علیه. فتح الباری: ۸، ۱۴۴. مسلم: ۱۸۴۶/۴. واته: بۆ هیچ کهسی شیواو ره وانیه بلی: من له (یونس)ی کوپی (مهتتا) باشترم. ^{۷۱} «وإن يكاد الذين كفروا» وه به راستی ئه ی پیغه مبه ره! ﷺ ئه وانه ی که کافر و بئ بروابوون نزیکه له رق و دوژمنایه تیدا **«يلزلقونك بأبصارهم»** به چاویان هه لئدیرن **«لما سمعوا الذکر»** وهختی که قورئانیان بیست.

سُورَةُ الْقُلُوبِ

خَشَعَةً أَبْصَرَهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَلَامُونَ (۱) فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبْ هَذَا الْخَلِيقِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ (۲) وَأُمْلِ لَهُمْ إِنَّ كَيِّدِي مَتِينٌ (۳) أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ (۴) أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ (۵) فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ (۶) وَلَا آن تَذَرَكَ، نِعْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ لِنَدِيَا الْعَرَاءَ وَهُوَ مَذْمُومٌ (۷) فَاجْنِبْهُ رِبَّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ (۸) وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَرِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَنْجُونٌ (۹) وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ (۱۰)

سُورَةُ الْحَاقَّةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَاقَّةُ (۱) مَا الْخَاقَةُ (۲) وَمَا أَذْرَكَ مَا الْخَاقَةُ (۳) كَذَبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ (۴) فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهْلِكَوْا بِطَاغِيَةِ (۵) وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكَوْا بِرِيحِ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ (۶) سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثُمَّ نَبَأَهُمْ بِأَنْهِيَ عَنْهُمْ فَرَسَ قَوْمَ فَجَاءَهُمُ الْقَوْمُ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أَجْرَارٌ يَحْمِلُونَ (۷) فَهَلْ رَأَى لَكُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ (۸)

وَصَلَّى مُحَمَّدٌ

((ثَيْنِ كَهْسِيرٍ)) دهلی: (فِي هَذِهِ آيَةِ دَلِيلٍ عَلَى أَنَّ الْعَيْنَ إِصَابَتُهَا وَتَأْثِيرُهَا حَقٌّ بِأَمْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ...). واته: ئه م ئایه ته به لگه یه که چاوی پیس به ویستی خوا رۆل و دۆزی خو ی ده بیننی و ده توانی زیان بگه یه نیت به وشته بۆی

دەروانیّت، ھەروەك چەند فەرموودەییەکیشت لەو بارەییەو ھاتوون و دەلّین: ((لا رقیة إلا من عین او حمّة او دم لا یرقا)) ابوداود. ۲۹۳/۴. ((العین حق، ولوکان شیء سابق القدر سبقت العین، وإذا استغسلتم فاعسلوا) مسلم: ۱۷۱۹/۴. یان دەفەر موی: ((لا عدوی، ولا طیرة ولا ھامة ولا حسد والعین حق)) نیمیامی (ئەحمەد) رییوایەتی کردووە. **﴿ویقولون إنه لمجنون﴾** وە لەگەڵ ئەو ھیشدا ئەلّین: بەراستی ئەو (موحەممەد) ە شیعّە! باشە! ئەگەر شیعّە بۆچی ئەو ھەندە بەخەفەتەو ھەن و لییدەترسن و، ھەر رۆژە ی تەوانجیکی ئی ئەگرن؟ **﴿وما هو إلا ذکر للعالمین﴾** وە ئەو قورئانە تەنھا نامۆژگارییە کە بۆ ھەموو خەلکانی دنیا (بە پەرییو بە ئادەمزادەو). ئیتر چۆن بەو کەسە - کە ئەم قورئانە ی بۆ ھاتووە - دەلّین: شیعّە!؟ بەلّی پیغەمبەر ھەر لەمە کەدا بوو جیھانییەتی ئیسلام راگەیەنرا! لە پال ئەو ھەموو سزاو ئەشکەنجەو چەوساندنەو زۆرەدا، خوا دای بەگوئی ھەموو خەلکانی دنیا دا کە: ئەو قورئانە بۆ ھەموو جیھانیانەو، دەبی باوەری پییئین.

لە (۱۴۱۷/۱۰/۱۰) ک بەرامبەر بە (۱۹۹۷/۲/۱۷) ن - کاتژمێر (۵، ۴۰) خولەکی پاش نیوەرۆ - لە تەفسیری

سوورەتی (قەلەم) بوومەو ھە لە شاری (مەریوان).

زۆر زۆر سوپاس بۆ خۆی کارجوان.

*** **

۶۹ - سوورەتی (حافقه) ە

مەککەییەو (۵۲) نایەتە

بەناوی خۆی بەخشنەدی مېھربان

ئەم سوورەتی (حافقه) یە پاش سوورەتی (مولک) ھاتووە... وەك سوورەتە مەککە یی یەکانی تر باسی چەسپاندنی ئیمان و بیروباوەر ئەکات.. باسیکی ئیجگار قورسی پۆژی دواپیش ئەکات، ئینجا ئەوانە ی ھەمیشە ھەولیان دەدا بۆ دەمکوکردن و بەدرۆخستەو ھە ی پەیا مەبەرە کانیا، وەك: (گەلی عاد، سەموود، گەلی لوط، فیرعەون، گەلی نوح) و چەندان کەللە رەق و یاخی بووی تر، ھەر وەك باسی بەختیاران و بەدبەختان ئەکات.. دەشتوانین بلیین: تەو ھە ی سوورەتە کە بۆ دووپا تکرەنەو ھە ی چەسپاندنی راستی قورئانە، فەرموودە ی خوا یەکی زاناو، کارجوان و داناو بینایە.. لەگەڵ پا کەنە کردن بۆ پەیا مەبەر ﷺ کە: ھەرگیز گومراو سەرلیشیواو نەبوو، ھەروەك تاوانکاری ی و بەدبەختیان لەسەر تۆمار ئەکات.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * الحاقه﴾ کارەساتە سەختە کە (رۆژی قیامەت) راستە و دیتە دی و ھیچ گومانیکی تیدا نییە **﴿ما الحاقه﴾** چیه ئەو کارەساتە بەرھەقە روودەدا؟ مەبەست ئەو یە کە ئەو ھەندە قورس و گران و سەختە، جیگە ی پرسیارو بیر لیکردنەو یە **﴿وما ادراك ما الحاقه﴾** تۆ چووزانیت ئەو کارەساتە ی روودەدا چیه؟ ئەگەر خوا ھەندیکیت بۆ باس ئەکات، سەرەرای ئەو ھەش ھیشتا بەتەواوی لیی حالی نابیت تا بەچاوی سەرئەییینی.. بەلّی دەبوو پۆژیکی ئاوا کەس نکوولی ئی نەکردایە کەچی **﴿كذبت ثمود و عاد بالقارعة﴾** سەموود (واتە: ھۆزە کە ی صالح) وە (عاد) واتە: قەومە کە ی (ھوود)، برۆیا یان بە پۆژە تیکشکینکەرە کە نەمینا، بەدرۆیا یان زانی.. بۆیە خۆی گەورەش لییان تۆرە بوو لە ناوی بردن، وەك ئەفەر موی: **﴿فاما ثمود فاملكوا بالطاغية﴾** جا ھۆزی سەموود - گەلی صالح بەھۆی سەرکیشتی خۆیانەو - بە نەعەرەتە یەکی ئیجگار گەورە تیا چوون، پاش برینی ھەموو بیانووەکانیان، وەك لە نایەتی تردا ئەفەر موی: (کذبت ثمود بطغواها). **﴿واما عاد فاملكوا بريح صرصر عاتية﴾** وە ھەرچی (گەلی)

عادیش بوو- که خوا په یامبه ریکی بو نارد بوون- به باو گهرده لولویکی ساردی سه ختی هه ره به هیژ له نیو چوون ^۷ **سخرما علیهم سبع لیلال وثمانیه ایام حسوما** ﴿هوت شه ووو هه شت پوژ له سه ریك: خوا زالی کرد به سه ریاند، ده لئین له به یانی چوارشه ممه وه دهستی پیگرد، بو ئیواری چوارشه ممه ی نایینده، چوار پوژ له کو تای (شوبات) و، سی پوژیش له سه ره تای (نازار) وه که پیی ده لئین: بورجی پیره ژن، چونکه وهك (ماموستا خال ئه لی) پیره ژنیک له گه لی عاد له ژیره مینیکدا خو ی ده شاریته وه تا له پوژیش هه شته ما خو ی دهرده خاو ئه ویش ره ق ئه بیته وه (خواش چاکتر ئه زانی). ﴿**فتی القوم فیها صرعی کانهم اعجاز نخل خاویه**﴾ جا ئه گهر له وی بوایت ئه و گه لت ده دی له و شه وان وروژانه دا به مردووی که وتوون وه کو کوته ره ی پواوی داره خورما، له جیه کی ترده ده فره موی: (فأصبحوا لایری

إلما ساکنهم) وایان لیها ت خانوه کانیان نه بی هیچ شتیکیان نه ئه بینرا، له فره موده یه کی (متفق علیه) یشدا هاتوه: ((نصرت بالصبا، واهلکت عاد بالدبور)). فتح الباری: کتاب الإستسقاء ۵۳۰/۲، و مسلم: ۶۱۷/۲. واته: خوا منی به وبایه سه رخست و، دوژمنی پی پوخاند که له خو ره لاته وه ده هات، (عاد) یشی به وبایه قیرکرد که له خو ره ناووه ده هات ^۸ ﴿**فهل ترى لهم من باقیة**﴾ جانیایا ده بیننی که سیان مایته وه... ^۹ ﴿**وجاء فرعون ومن قبله والمؤتفکات بالخاطنة**﴾ ده فره مون وئه وانیه پییش ئه ویش له دانیش توانی شارو گونده سه ره و ژیرکراوه کان هاتن ^{۱۰} ﴿**فقصوا رسول ربهم**﴾ جا هه ری که یان بیگوئی و سه ریچی کرد به رامبه ر به پیغه مبه ری په ره ردگاری خو یان، فره مون له موسا، گه لی لووط له (لووط) وهك ئه فره موی: (إن کل إلا کذب الرسل فحق وعید) یان ده فره موی: (کذبت قوم نوح المرسلین) یان فره مایشتی (کذبت عاد المرسلین). ﴿**فاخذهم اخذة رابیه**﴾ جا خوا گرتیانی به گهرت نیکی له پرا ده به ده ر، هه ندی به با، هه ندی به توفان ^{۱۱} ﴿**إنا لما طغى الماء حملناکم**

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمِنْ قَبْلِهِ، وَالْمُؤْتَفِكَةُ وَالْخَاطِئَةُ ﴿٩﴾ فَعَصَا رَسُولُ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً ﴿١٠﴾ إِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ ﴿١١﴾ لَنَجْهَلِيكُمْ لَذِكْرَهُ وَتَعْيِبَ أَدْنُكُمْ ﴿١٢﴾ وَإِنَّا نَفْخُ فِي الصُّورِ نَفْخَةً وَاحِدَةً ﴿١٣﴾ وَحَمَلْنَا الْأَرْضَ وَالْجِبَالَ فَذَكَدَاكُمْ وَاحِدَةً ﴿١٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾ وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكُيِّمَ يَوْمَئِذٍ وَاهِبَةٌ ﴿١٦﴾ وَالْمَلَائِكَةُ عَلَى أَزْجَائِهَا وَحَمَلُ عَرْشِ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ غَنِيَّةٌ ﴿١٧﴾ يَوْمَئِذٍ تَعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾ فَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كَيْفَهِ بِرِسْمِهِ فَيَقُولُ هَؤُلَاءِ أَقْرَبُ وَأَكْنِيَّةٌ ﴿١٩﴾ إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلْكٌ حَسْبَاءُ ﴿٢٠﴾ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٢١﴾ فِي حُجَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾ قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ ﴿٢٣﴾ كَلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ﴿٢٤﴾ وَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كَيْفَهِ بِرِسْمِهِ فَيَقُولُ بَلَيْتَنِي لَأَزُودَنَّ كُنِيَّةً ﴿٢٥﴾ وَلَأَزِيدَنَّ مَاجِسَاءً ﴿٢٦﴾ بَلَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾ مَا أَغْنَى عَنِّي مَالِي ﴿٢٨﴾ هَلَكْتُ عَنِّي سُلْطَانِيَّةً ﴿٢٩﴾ خَذُّوا فَعُلُوا ﴿٣٠﴾ أَفَرَأَى الْجَحِيمَ صُلُوهُ ﴿٣١﴾ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾ إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿٣٤﴾

فی الجاریة ﴿ئیمه کاتی ئاوه که سه ری کردو به سه ره هه موشتیکدا سه رکه وت له کاتی توفانه که ده (با پیره کانی) نیوه مان هه لگرت له که شتیدا تا تیانه چن و به پرنه بن.. پاشان ئاده مزاد ورده ورده زاوونیکرده وه سه ری هه لدا یه وه، ئایه تی: (وجعل لكم من الفلك والأنعام ما ترکبون) وه ئایه تی (وآیه لهم أنا حملنا ذریتهم فی الفلك المشحون، وخلقنا لهم من مثله ما یرکبون) دوویاتی ئه ومانا و مه به سته ده کاته وه ^{۱۲} ﴿**لنجعلها لکم تذکره**﴾ بو ئه وه ی ئه و روودا وه بکه ی نه بیر هینه ره وه و ناموژگاریه ک بو تان و بشزانن که هه رکه سی ک بجیت به گژ په یامبه ره که یدا تو له ی لی وهرئه گیریت وه ^{۱۳} ﴿**وتعيبها اذن واعیه**﴾ وئه وگوئیانه ی پاریزه رن، ئه و واقعیه به پاریزن له زیهندا و بو گه لانی پاش خو یانی بگیره وه و ناموژگاری نه وه کانی خو یانیان پیبکه ن هه تابه دوا ی ئه و لارولا سارانه دانه چن.

چۆڭرە سەختەکانی رۆژی پەسلان:

ئىنجادىتە سەرباسکردنى دىمەنىكى سەخت و قورسى پۆڭى دوايى وەك دەفەرموى: ﴿ **فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ** ﴾ جاكاتى تەنيا جاريك فووكرا بەشەيپووردا لەلايەن (ئىسرافيل) - ەوە بۆمراندنى تەواي گيانلەبەرەن، كەنەويش تەنها پەرەردگار خۆي شىوێ ئەو (صور) دەزانى ﴿ **وَحَمَلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ** ﴾ وەزەويو كيۆەكان لە جىگای خۆياندا ەلگىران و بەرزكرانهوہ ﴿ **فَذُكَّتَا دُكَّةً وَاحِدَةً** ﴾ وەو جار يەككەرەت دران بەيەكدەو ەپروون ەپروون بوون، وە بوونە زەويەكى تەخت ﴿ **فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ** ﴾ ئەو پۆڭرە رووداوەكە رووئەدا (واتە: قىامەت بەرپادەبيت) ﴿ **وَانشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ** ﴾ وئاسمان ەموو لەت و لەت بوو. جا ئاسمان لەو رۆڭرەدا شل و شۆلە، چونكە لەو پۆڭرەدا وەك خورى شى دەبيتەو، لەيەكتر دەترازى، وەك ئەفەرموى (وفتحت السماء فكانت ابوابا). ﴿ **وَالْمَلِكُ عَلَى أَرْجَائِهَا** ﴾ وەفريشتەكانيش لە سەر لىوارى ئاسماندان ﴿ **وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ** ﴾ وەلەو پۆڭرەدا ەشت فريشتە عەرشى پەرەردگارى تۆ بەبان سەريانەو ەل دەگرن. پيشيان لەماناي عەرشنا دەليين: (انە سريز ذو قوائم تحملہ الملائكة، وهو كالقبة على العالم، وهو سقف المخلوقات).

(سيد قطب) بەرەحمەت بى، ئەلى: ئيمە نازانين ئەو ەشتە كەبەبان سەريانەو ەل دەگرن چين و كيئ. ەر وەك نايشزانين چۆن (عرش) ەل ئەگىردى. ئيمە ئەمانە ەموو ئەدەينە دەستى پەرەردگارمان، خۆ لەولاشەو ەداوامان لى نەكراو ەبىانزانين. وە ەر ئەو ەندە كە ەست بكرى بەگەورەيىو، دەستەلاتى بى سنورى خوا، چ لەدونيادا، چ لەپاشە پۆڭرە بەسە ﴿ **يَوْمَئِذٍ تَعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ** ﴾ لەو پۆڭرەدا ئيو ەموو نيشانى خواو ەندتان دەريين بۆ حيساب، ەيچ كردارو گوڤتارىكى نەيتان شاراو ەلاى خوا، پتەمبەرى خوا ﷻ ئەفەرموى: ((يعرض الناس يوم القيامة ثلاث عَرَضَاتٍ، فأما عرضتان فجدال ومعاذير، وأما الثالثة فعند ذلك تطير الصحف فى الأيدي، فأخذ بيمينه، وأخذ بشماله)) ئەحمەد، وئيبنى ماجه و ترمزى. واتە: لەپۆڭى قىامەتدا سى جار ئادەمزاد لەپيشانگای خوادا رادەنوئيرين: دوو جاريان شەرەقسەو پريوانو ەيتانەو ەيە، سىيەميشيان نامەى كاروكرەو ەكان دەريتە دەس، جا يا بەدەستى راستەو ەدريت، يان بەدەستى چەپەو ە. بەختياران فەرەخناك و، بەدەختان خەمناك:

ئىنجا كە پۆڭرە راستەكە ەات، ئادەمزاد دەينە دوو دەستە، وەك دەفەرموى: ﴿ **فَأَمَّا مَنْ أَوْتَى كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ** ﴾ ئىنجا ئەو كەسەى كارنامەكەى درايە دەستى راستى - كەئەو ەش نيشانەى بەختيارى مروڭە - ﴿ **يَقُولُ هَؤُلَاءِ أَمْرًا** ﴾ **كِتَابِيهِ** ﴾ جا (لەخوشى و شاديدا) بەدەنگى بەرز ئەلى: ەا ئەو ەتە نامەكەم بگرن و بيخويننەو ە (چونكە كاتى كەنامەكەى درايە دەستى راستى ئيت ەر ەو ەزانى بەختيارە، بۆيە بەسەربەرزىيەكەو ە خۆي دەنوئينى) ﴿ **إِنِّى ظَنَنْتُ أَنِّى مَلَأْتُ حِسَابِيهِ** ﴾ چونكە بەراستى من لە دنيادا ئەمزانى و يەقىنم بوو كە دەگەم بە حيسابى خۆم!! وائەمپۆش خواي مپەرەبان پاداشتى بەچاكە دامەو ە، وەك لەسوورەتى تردا بۆ دووپاتكردەو ەى ئەو راستى ەفەرموى: (الذين يظنون أنهم ملأوا ربهم ..) - ﴿ **فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ** ﴾ جا ئەو ە گوزەرائكى خوش و پەسەندكراو ەيە ﴿ **فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ** ﴾ لەبەهەشتىكى بەرزدا ﴿ **قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ** ﴾ ميوەجاتى درەختەكانى نزىكە لىيەو ە، واتە: دەس پەسە: بەراو ەستانەو ە، بەدانىشتنەو ە، دەستى ئەگاتى، تەنانت دەميشى ئەگاتى، خواي كارزان بەهيج شىو ەيەك نايەلى بەهەشتى ئەزىت بكيشى، پاش ئازارو ئەزىتەكەى دونيای ﴿ **كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ** ﴾ پييان ئەوترى: بخۆن و بخۆنەو ە بە خوشى بەو ەى ئەو كارەجوان و چاكانەو ە

له رۆژگارەکانی رابوردودا ئەنجامتان دەدا. بە کورتیی: مرقی بەهەشتیی لەو پەری خۆشیددا دەبی. ئینجا تۆلە ی دۆزەخییەکان باس دەکاو دەفەرموی: ﴿**۲۵ واما من اوتی کتابه بشماله**﴾ بەلام ئەو کەسە ی: کارنامە کە ی ئەدریتە دەستی چەپی - کە ئەوەش نیشانە ی بەدبەختیە - ﴿**فیقول یالیتنی لم اوت کتابی**﴾ جادەلی: خۆزگایە...! نامە کەم پینە درابا ﴿**۲۶ ولم ادر ما حسابی**﴾ و نەمزانیبا سەرئەنجامی ئی حساب و لێپرسینە وەم چیه؟ ﴿**۲۷ یالیتها کانت القاضی**﴾ خۆزگایە ئەو مردنەم بڕابایە وە بە یە کجاری و، زیندووش نە کرامایە تە وە ﴿**۲۸ ما اغنی عنی مالی**﴾ دارایی و ماله کەم هیچ کە لکیکی پینە گە یاندم بۆ ئەم رۆژەم ﴿**۲۹ هک عنی سلطانی**﴾ ئەو مولک و دەسەلاتە ی بووم لە دەس چوو، نە رشتەم، نە پلە و پایەم، هیچیان نە یانتوانی تۆز قالە یە ک نارامم بکەنە وە.

ئەوسا ئیتر خوا فرمان ئەدات بە دەرگاوانەکانی دۆزەخ و ئەفەرموی: ﴿**۳۰ خذوه فقلوه**﴾ بیگرن، جا کە لە بچە ی بکەن، واتە: کوژ و زنجیر لە دەس و قاچ و ملی بئالینن ﴿**۳۱ ثم الجحیم صلوه**﴾ پاشان بیخەنە ناو ناگری دۆزەخ ﴿**۳۲ ثم فی سلسله نزعها سبعون ذراعاً فاسلکوه**﴾ ئینجا بیخەنە ناو زنجیریکی حەفتا گەزیە وە جەرەبابە ی بدەن، بۆ ئەوە ی پتر ریسوا بیت، ئەگینە خۆتەنە ناگرە کە ی بەسە، ئای ئەو پۆژە چەندە پۆژیکی گران و نارە حەتە، وەرە لە ناو ناگریشدا هیما ن بەو شیوە یە زنجیر بکرییت! ﴿**۳۳ إنه کان لا یؤمن بالله العظیم**﴾ چونکە - لە دنیادا - بڕوای بە خوا نە بوو کە ئەمەش گەورەترین ستمە، بۆ یە هەر دەبی ئاوا سەر شوپرو ریسوا بکری ﴿**۳۴ ولا یحض علی طعام المسکین**﴾ وە هانی خەلکی نە دەدا لە سەر خواردن دان بە هە ژار. چەند ئاینیکی بەرزو پیروژە...! سەرە پای ئەوە ی دەبی لە مال و منالی خویمان بگرنە وە بۆ هە ژاران، دەبی مەردومیش دنەو هان بدا بۆ بووژاندنە وە یان ﴿**۳۵ فلیس له الیوم مهنبا حمیم**﴾ جانە مپوژ لیرە - واتە: پۆژی قیامەت - هیچ دۆستیکی بۆ نیە تا تکایەکی بۆ بکاو تۆزی ئەو بارە یە ی ئی سووک بکات. ﴿**۳۶ ولا طعام إلا من غسلین**﴾ و خواردن و خواردنە وەشی هەر کیم و زوخاوی داچۆراوی لاشە ی دۆزەخییەکانە ﴿**۳۷ لا یاکله إلا الخاطئون**﴾ گونا هباران نە بی کەسی دیکە لئی ناخوات، واتە: هەر ئەوانە دە یخۆن کە باوەریان بە خوا نە بوو.

قورئان کەلامی خوا یە:

جا پاش ئەوە باسیکی گەورە یی قورئان ئەکاو ئەفەرموی: ﴿**۳۸ فلا اقسم بما تبصرون * ۳۹ وما لا تبصرون**﴾ جاسویندم بەو شتەنە ی ئیو بە چا و دەیان بینن، و بەوانەش نایان بینن و دەرکی نا کەن لە بوونە وەر، وەکو بەشیکی زۆری دنیا، پاشە پۆژ، تەن و لەش و رۆح، ئادەمی و، پەری و فریشتە... هتد ﴿**۴۰ إنه لقول رسول کریم**﴾ بەراستی ئەو قورئانە لە زاری پیامبەریکی گەورە و بە پیرۆزە پیتان رادەگە یە نریت ﴿**۴۱ وما هو بقول شاعر**﴾ وە

سُورَةُ الْحَجِّ

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَا حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غَسَلِينَ ﴿٣٦﴾ لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ ﴿٣٧﴾ فَلَا أَقْسَمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَا لَا تَبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ وَلَا يَقُولُ كَاهِنٌ قَلِيلًا مَّا تَدَّكُرُونَ ﴿٤٢﴾ نَزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ نَقُولُ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِنَّهُ لَلَّذِكْرُ لِلْمُنْفِقِينَ ﴿٤٨﴾ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

سُورَةُ الْمَعَارِجِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ﴿٢﴾ مِنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾ تَمْرُجُ الْمَلَكُوتِ وَالرُّوحِ إِلَهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾ أَفَأَصْبَرَ صَبْرًا جَبِيلًا ﴿٥﴾ إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٦﴾ وَهُمْ لَهُ قُربًا ﴿٧﴾ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْهَلِيلِ ﴿٨﴾ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ﴿٩﴾ وَلَا يَسْئَلُ حِمِيمٌ حِمِيمًا ﴿١٠﴾

بَقُرْآنِهِ

٥٢٨

گوفتارو قسه‌ی شایه‌ر نیه ، وهك ئه‌وبه‌دبه‌ختانه پییان وایه ، وه پیغه‌مبه‌ر (شیعر) و هونراوه‌شی نه‌بووه ، وه‌ئه‌وانه‌ش که شاره‌زای زانست و زانیاری (عه‌روژن) ئهم راستیه به‌چاکی ده‌سه‌لمینن که قورئان شیعر نیه . ﴿ **قلیلا ما تؤمنون** ﴾ که‌چی که‌میگتان باوه‌ر دینن! ﴿ **۴۲ ولا بقول کاهن** ﴾ و وتهو قسه‌ی جووکیش نیه ﴿ **قلیلا ماتذکرون** ﴾ که‌موایه بیرکه‌نه‌وهو ناموژگاری وهرگرن ﴿ **۴۳ تنزیل من رب العالمین** ﴾ ئهم قورئانه له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کانه‌وه دابه‌زینراوه ، واته: نه جادووه ، نه‌وته‌ی جووکی و فالچییه ، به‌لکو ته‌ن‌ها فره‌موده‌ی خوای تاک و ته‌ن‌یایه ﴿ **۴۴ ولو تقول علینا بعض الاقاویل** ﴾ ئه‌گه‌ر ئه‌و په‌یام‌به‌ره ﷺ هندی قسه‌ی له سهرمان هه‌لبه‌ستبا ﴿ **۴۵ لاخذنا منه بالیمین** ﴾ ده‌ستیمان ده‌گرت ﴿ **۴۶ ثم لقطعنا منه الوتین** ﴾ پاشان ره‌گی دلیمان ده‌برئ ﴿ **۴۷ فما منکم من احد عنه حاجزین** ﴾ جا که‌سیگتان نه‌ ده‌بوو بتوانی به‌ره‌ئستی‌لی بکاو له‌ده‌ستمان پرزگاری بکات ، خو په‌یام‌به‌ریش ﷺ هه‌رگیز له‌نه‌خشه‌ی ئیمه لانادا و هیچ شتیکیش له سهر ئیمه هه‌ل‌نا‌به‌سیت ﴿ **۴۸ وانه لتذکره للمتقین** ﴾ و به‌راستی ئه‌و قورئانه یاداوهریه بو خو پاریزان و خواناسان ، ئه‌وانه ئاماده‌ییان تیدا به‌په‌ندوو ناموژگاری وهرگرن ، نایه‌تی (قل هو للذین آمنوا هدی وشفاء) بو هه‌مان ماناومه‌به‌سته . ﴿ **۴۹ وانا لنعلم ان منکم مکذبین** ﴾ وه به‌راستی ئیمه ئه‌زانین که له‌نیو ئیوه‌دا هندی هه‌ن ئهم قورئانه به‌درؤ ده‌ده‌نه قه‌لهم ﴿ **۵۰ وانه لحسرة علی الکافرین** ﴾ وه بیگومان له‌روژی قیامه‌تدا قورئان داخ وکه‌سه‌ره له سهر بیباوه‌ران ﴿ **۵۱ وانه لحق الیقین** ﴾ وه به‌راستی‌حه‌قیشه و گومانی تیدا نیه ﴿ **۵۲ فسیح باسم ربک العظیم** ﴾ جا که‌واته تو‌ش (ئهی پیغه‌مبه‌ر ﷺ) ناوی په‌روه‌ردگاری گه‌وره‌ت به‌رزو پاک رابگره ، وه هه‌میشه ته‌سبیحات و ستایشی بکه له به‌رامبه‌رئو به‌هرانه‌وه پیی به‌خشیویت .

له (۱۸/۱۷) شه‌شه‌لانی (۱۴۱۷)ک به‌رانبه‌ر به (۲۵/۲۴) ۹۷/۲ ز له ته‌فسیری ئهم سووره‌ته بوومه‌وه .

سوپاس بو خوای میهره‌بان .

*** **

۷۰- سووره‌تی (مه عاریج له

مه‌ککه‌بییه و (۴۴) نایه‌ته

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئهم سووره‌ته وهك سووره‌ته مه‌ککه‌بییه‌کانی تر باسی ئیمان و بیروباوه‌ره بناغه‌بییه‌کان ده‌کا ، روژی قیامه‌ت و ، قوناغه گران و سه‌خته‌کانی ، جا بپرواداران و ، بی باوه‌ران ، ئه‌وجا پاداش و توله‌یان ، ده‌شتوانین بلین ته‌وه‌ره‌که‌ی باسی بی پروایانی مه‌ککه‌یه ، که چو‌ن ئینکاری زیندوو بوونه‌وهو پاداش و توله‌یان ده‌کرد ، گالته‌و لاقرتی یان به‌بانگه‌وازه‌که‌ی په‌یام‌به‌ر ﷺ ئه‌کرد . جا له‌سه‌ره‌تاوه باسی سهرپیچی و سهرکیشی بی پروایانی مه‌ککه ئه‌کات ، که چو‌ن له‌فرمانبه‌رداری په‌یام‌به‌ر ﷺ ده‌رچوون و سووکیه‌تیان به بانگه‌وازه‌که‌ی ئه‌کرد ، کاتی که به‌سزای خوا ئه‌یت‌رساندن .. نمونه‌ی (نه‌زری کوپی حاریس) نمونه دینیت‌وه ، ئه‌و ده‌مه داوا له خوا ئه‌کات که به‌زووی سزایه‌ک بنیرئ بوخوی و نه‌ته‌وه‌که‌ی ، پیش ئه‌وه‌ی قیامه‌ت بیت! ئه‌گه‌ر موحه‌مه‌د راست بکا . له هه‌ره‌شه‌کانیدا : (سأل سائل بعذاب واقع ..) ئینجا دووچار بوونی تاوانباران له‌و روژده‌دا که ئه‌وه‌نده سه‌خته ئاسمان وهك مسی تواوه‌و کیوه‌کان وهك خوری شیکراوه‌یان ئی دیت .. سروشتی ئاده‌مزاد کاتی که تووشی ناره‌حه‌تییه‌ک ئه‌بی ، چو‌ن چرکه چرکی پی ئه‌که‌وی و ، له‌وانه‌یه له‌حه‌سه‌ره‌تدا ملی خو‌ی بشکینئ ، کاتیکیش که خوشیه‌کی ئه‌وقه ده‌بیئت ،

چون لووتی بهرز نه کاته وهو (راستی) نابینی...!! کو تاییشی به سویندی به پهروه دگاری جیهانه کان دی که زیندوو بوونه وه راسته، پاداش و تولهش دست پی ده کاو، نه وانیش له دست دهر ناچن (فلا اقسام برب المشارق والمغارب...).

خوانه ناس به تالوکه ی سزایه، توش به نارامبه:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ سال سائل بعذاب واقع﴾ پرسیار که ری که له بی باوه ره کانی مه که (نه زری کوری حارس) داوای سزای کرد بیته سهریان، خو هیچ گومانیک نیه هر بویان دی و پیش دیت، گه لی جار به بانگه وازه که ی په یامبه رو به روژی دواپی گالته ی نه کرد، ته نانهت نه یوت: (اللهم إن كان هذا هو الحق فامطر علينا حجارة من السماء...). جا بهو بو نه یوه - وه که ته بهری ده لی - نه سوور هتی (مه عاریج) به دابه زی. ﴿۲ للكافرين ليس له دافع﴾ نهو سزابه بو کافرو بی باوه ران هیچ کهس و شتیک نیه بیگی ریته وه لیان، واته: هرکات له لایه ن خواوه سزاکه هات، هیچ که سی که نیه نه هی لی دوو چاری نه وان بیت ﴿۳ من الله ذي المعارج﴾ له لایه ن خوی خاوه ن ده سه لات و خاوه ن پله کان، وه که ده فره مو ی: ﴿۴ تعرج الملائكة والروح إليه في يوم كان مقداره خمسين ألف سنة﴾ فریشته کان و جوبریل بهرز ده بنه وه بو لای له روژ گاری کدا که ما وه که ی په نجا هزار ساله لای مو شریک و بی باوه ره کان.. واته: سزاو نه شکه نجه یان له هه ندی کاتدا نه وه ندو زوره نهو روژ هیان لی نه بی به په نجا هزار سال، یان به هزار سال، وه که له جی گایه کی تر دا هاتوو.. دیاره قیامت پله پله یه، بو یه جی گای وای هیه نه وه ندو قورس و سه خته به هزار سال لیان نه روات، جی گای وایشی هیه به په نجا هزار سال، جا لهو روژ ده فریشته و جوبریل بو لای خوی میهره بان سهر ده که ون. ﴿۵ فاصبر صبرا جميلا﴾ جا نه ی پیغه مبه را نارام بگره له بهرام بهر داوای نهو داواخوازه وه به نارام گرتنیکی جوان و شیاو به پله ی تو، واته: هر گیز سکا لاو بی زاری تیدا نه بی و جگه له خوا سکا لا بو که سی که نه به یث ﴿۶ انهم يرونه بعيدا﴾ به راستی نه وان نهو روژ به دور ده بینن! ﴿۷ ونراه قريبا﴾ و نیمه ش به نزیکی نه بینن، چونکه بو نیمه هیچی تی نا چیت. ﴿۸ يوم تكون السماء كالمهل﴾ نهو روژه ناسمان وه که مسی تواوه، یان وه که رهنگی روژ زه ی تونی لی دی ﴿۹ وتكون الجبال كالعهن﴾ و کیوه کانیش وه که خوری شیکراوه ی رهنگاو رهنگیان لی دی و نه بنه گه ردو نه نیشنه ناسمان ﴿۱۰ ولا يسال حميم حميما﴾ هیچ دوست و خزمی کی نزیک له حالی دوست و خزمی خوی نا پر سی، له بهر خه ری کبوونی به حالی خو یه وه ﴿۱۱ يبصرونهم﴾ به یه کتر نیشان ده درین و یه کتریش ده ناسن، واته: وه نه بی یه کتر نه ناسن، نه خیر، یه کتریش نه ناسن، که چی له گه ل نه وه یشدا هر پرسیار نیه له حالی یه کتر، وه که له سوور هتی تر دا نه فره مو ی: (لکل امرئ منهم یؤمئذ شأن یغنیه... ۳۷/۸۰. یان ده فره مو ی: (... و اخشوا یوما لا یجزی والد عن ولده، ولا مولود هوجاز عن والده شیئا... ۳۱/۳۳). ﴿یود المجرم لو یفتدی من عذاب یومئذ ببنيه ۱۲ وصاحبه و اخیه﴾ تا وانبار حه ز ده کات بو پر زگار بوونی خوی له سزای نهو روژه بریتی بدات به کورپه کانی و هاوسه ره که یی و، برا که ی ﴿۱۳ وفصلیته التي تؤویه﴾ وه بهو عیله ی له خوی ده گرت و په نای ددها ﴿۱۴ ومن فی الارض جمیعا ثم ینجیه﴾ وه نه وه ی له سه رزه وی هیه هیه گشتی بدا له پاشا پر زگاری بکات. خو پر زگاری نابی، نه گه رچی نه وانیش بکاته بریتی بو خوی، وه که نه فره مو ی: ﴿۱۵ کلا﴾ نه خیر، بریتیت لی وهر ناگری، ده سا ده ست کو تاکه ﴿۱۶ انھا لظی﴾ به راستی نهو ناگره ناگریکی بل یسه داری وایه ﴿۱۷ نذاعة للشوی﴾ دامالینه ره بو پیسی سهر. واته: پیسی سهر هه لده قرچینی و هه لیده که نی و ده یبا ﴿۱۸ تدعوا من ادبر وتولی * ۱۸

و جمع فاعلی ﴿ ٢٠ 〉 ٴهو ناگره ٴهو کهسه بانگ دهکات له‌دونیا‌دا پشتی له‌هه‌ق و راستی کردبی و رووی له‌فه‌رمانی خوا وەرچه‌رخاندبی و مال و دارایی کۆ کردبیته‌وه وله‌هه‌ژارانی شار‌دبیته‌وه به‌شی نه‌داین.

مروؤ‌بی تا پشت و چاو چنۆکه :

ئینجا دیته سه‌رباسی دوو خوی زۆر خراپی ئاده‌می. که هه‌ر له‌و رۆژه‌وه دروست بووه، له‌گه‌لیدا بوون و قه‌ت له‌کۆلی نابنه‌وه، مه‌گه‌ر ئیمان و به‌روا بینیت. ﴿ ٢١ 〉 **إِنَّ الْإِنْسَانَ خَلْقٌ مُّلَوًّا** به‌پاستیی ئاده‌می به‌رچاو برسیی و چاو‌چنۆک دروستکراوه ﴿ ٢٢ 〉 **إِذَا مَسَّ الشَّرُّ جُزْءًا** هه‌ر که‌تووشی ناخۆشیی و، هه‌ژاریی و که‌مه‌ده‌ستی بوو ماخولانی پیده‌که‌ویت ﴿ ٢٣ 〉 **وَإِذَا مَسَّ الْخَيْرُ مَنُوعًا** وکاتیکیش تووشی خیرو چاکه بوو له‌مه‌ردم ئه‌یگریته‌وه به‌شی

خه‌لکی ئی نادات، وه‌ک پیغه‌مبه‌ر ﷺ ٴفه‌رمووی: ((شر مافی الرجل شح هالغ وجبن خالغ)). واته: خراپترینی خه‌سه‌ت بو مروؤ، چرووکی و چاو چنۆکییه، وه‌ ترسیکی دل و جه‌رگ به‌ر. ٴه‌بوو داود. کتاب‌الجه‌اد ۱۲/۳. ﴿ ٢٣ 〉 **إِلَّا الْمُصَلِّينَ** جگه له‌ نوێژخوێنه‌کان ٴه‌وانه‌یان که ٴه‌م هه‌شت سیفه‌تانه‌یان تێدایه: - یه‌که‌م: ﴿ ٢٤ 〉 **الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ** ٴه‌وانه‌ی که له‌سه‌ر کاتی نوێژه‌کانیان به‌رده‌وام و سوورن، نای پچپن و سه‌رگه‌رم نابن به‌دونیاوه، ئایه‌تی: (قد أفلح المؤمنون الذين هم في صلاتهم خاشعون) یش هه‌ر ٴه‌وماناو مه‌به‌سته دوویات ده‌کاته‌وه. له‌فه‌رمووده‌ی دروست و ره‌وا یشدا هاتوه: ((أحب الأعمال إلى الله أدومها وإن قل)) فتح‌الباری، کتاب‌الإیمان ۱/۱۰۱، ومسلم کتاب‌صلاة‌المسافرین ۵۴۰/۱. واته: خۆشه‌ویسته‌ترینی کاروکرده‌وه لای خوا، ٴهو کاریه به‌رده‌وام بی‌ت، ٴه‌گه‌ر زۆر که‌میش بی‌ت! دووه‌م: ﴿ ٢٥ 〉 **وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ** ٴه‌وانه‌ی که مافیکی دیاریکراو له‌سامانیاندا هه‌یه ﴿ ٢٥ 〉 **لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ** بو داواکار (له‌مه‌ردوم) و بو بی به‌شکراوی

يُصِرُّوهُمْ يَوْمَ الْمُجْرِمِ تَوَفَّتْهُ مِنْ عَذَابٍ يَوْمَ يُنْفَخُ السِّبْخُ وَصَحْبَتِهِ وَأَخِيهِ ﴿ ٢٦ 〉 وَفَصَّلَتْهُ أَلْفُ تَوْبَةٍ ﴿ ٢٧ 〉 وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ نَبِّهْ ﴿ ٢٨ 〉 كَلَّا إِنَّمَا لَطَىٰ ﴿ ٢٩ 〉 تَزَاوَعًا لِلشَّوْءِ ﴿ ٣٠ 〉 تَدْعُوا مَنْ أَذْبَرْتُمْ كُفْرًا ﴿ ٣١ 〉 وَجَمْعَ قَارَعٍ ﴿ ٣٢ 〉 إِنْ إِلَّا لِنَسْخِ خَلْقِ هَلُوعًا ﴿ ٣٣ 〉 إِذَا مَسَّ الشَّرُّ جُزْءًا ﴿ ٣٤ 〉 وَإِذَا مَسَّ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿ ٣٥ 〉 إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿ ٣٦ 〉 الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿ ٣٧ 〉 وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴿ ٣٨ 〉 لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿ ٣٩ 〉 وَالَّذِينَ يَصَّدَّقُونَ يَوْمَ الَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابٍ رَّهِيمٍ ﴿ ٤٠ 〉 مُشْفِقُونَ ﴿ ٤١ 〉 إِنْ عَذَابَ رَّهِيمٍ غَيْرَ مُأْمُونٍ ﴿ ٤٢ 〉 وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿ ٤٣ 〉 إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مُلُومِينَ ﴿ ٤٤ 〉 فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿ ٤٥ 〉 وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رِعُونَ ﴿ ٤٦ 〉 وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿ ٤٧ 〉 وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿ ٤٨ 〉 أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ ﴿ ٤٩ 〉 فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قُلْ مَهْطَعِينَ ﴿ ٥٠ 〉 عَنِ الْعَيْنِ وَعَنِ الشِّمَالِ عَزِينَ ﴿ ٥١ 〉 أَطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ يَمُنُّهُمُ أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿ ٥٢ 〉 كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ وَمَا يَعْلَمُونَ ﴿ ٥٣ 〉

داوانه‌که، چونکه بوخۆی رووی نیه داوا بکا و، خه‌لکیش وا ٴه‌زانن هه‌یه‌تی. سییه‌م: ﴿ ٢٦ 〉 **وَالَّذِينَ يَصَّدَّقُونَ يَوْمَ الدِّينِ** ٴه‌وانه‌ی به‌روایان هه‌یه به‌پۆژی پاداش و تۆله و کاریشی بو ٴه‌که‌ن. چواره‌م: ﴿ ٢٧ 〉 **وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابٍ رَّهِيمٍ مُّشْفِقُونَ** ٴه‌وانه‌ن له‌سزای ٴهو رۆژه‌ی په‌روه‌ردگاریان ده‌ترسن ﴿ ٢٨ 〉 **إِنْ عَذَابَ رَّهِيمٍ غَيْرَ مُأْمُونٍ** به‌پاستی سزای په‌روه‌ردگاریان که‌س لئی ٴه‌مین نیه، تا پالی ئی بداته‌وه، که‌واته جیگه‌ی خۆیه‌تی لئی به‌ترسن. پینجه‌م: ﴿ ٢٩ 〉 **وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ** ٴه‌وانه‌ی داوینی خوێان ده‌پاریژن له‌حه‌رام ﴿ ٣٠ 〉 **إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ** جگه له‌ژنه‌کانیان، یان له‌که‌نیزه‌کانیان، واته: ته‌نها له‌گه‌ل ٴه‌وانه‌دا کاری خوێان ٴه‌که‌ن ﴿ ٣١ 〉 **فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مُلُومِينَ** جا به‌پاستی له‌وانه‌ لۆمه‌وسه‌رزه‌نشست کراوین. ﴿ ٣٢ 〉 **فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ** ئینجا ٴه‌وه‌ی جگه له‌وه بخوازی ٴهو کاره‌ بکات، ٴه‌وانه‌ ده‌ست درێژیکارن و خوێان رانواندوه بو سزای خوا. شه‌شه‌م: ﴿ ٣٣ 〉 **وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَتِهِمْ**

و عهدهم راعون ﴿٢٢﴾ ئەوانەى بۆسپاردەو پەيمانىيان پارىزەرن، ھەرگىز خىانەت و گزى لەگەل كەسدا ناكەن. ھەوتەم: ﴿٢٣﴾ والذين هم بشهادتهم قائمون ﴿٢٣﴾ ئەوانەى پابەندى بەشايەتییەكانىيان ھەلدەسن، بى جىاوازى لەنىوان كەسانى دوورو نزیكد، ەك لەسوورەتى تردا ئەفەرموى: (ومن يكتمها فإنه آثم قلبه ..) بەقەرە: (۲۸۳)، ھەشتەم: ﴿٢٤﴾ والذين هم على صلاتهم يحافظون ﴿٢٤﴾ ئەوانەى پارىزگارى نوێژەكانىيان دەكەن. واتە بە رىك و پىكى دەست نوێژو پایەكانى (نوێژ) دەپارىزن. ﴿٢٥﴾ اولئك فى جنات مكرمون ﴿٢٥﴾ ئەوانە -كە خووپەرەشتىيان ئاوايە- لەباخەكانى بەھەشتدا لەلایەن خواوە ریز لىگراون، بە ھەر جورىك خوڤان پىيان خوڤ بىت. بى پرواكان گالتەيان بەبەھەشت و موسلمانەكان ئەكرد، پىيان وابوو كە ئەگەر بەھەشت راستىش بىت، ئەواپىش موسلمانەكان ئەكەونەو، چونكە ئەوان لەپىاوماقولا و گەورەى ھەربى! جا بەو بۆنەو ئەو ئايەتە ھات و فەرموى: ﴿٢٦﴾ فمال الذين كفروا قبلك مهطعين ﴿٢٦﴾ چى ھەو ئەوانەى بى باوەر بوون بەرەو لاى تۆ دىن ئەى پەيامبەر! ﴿٢٧﴾ عن اليمين وعن الشمال عزين ﴿٢٧﴾ لەلای راست و لەلای چەپەو دەستە دەستە بە پەرگەندەيى، پاشان بۆلەى لى ئەكەن و ھەلدىن، ەك لەئايەتییى تردا خوا ئەفەرموى: (كانهم حمر مستنفرة فرت من قسورة). بىپەرستەكان دەورى پىقەمبەريان دەداو گالتەيان پىدەكردو دىانوت: ئەگەر ئيماندارەكان ەك موھەمەد ﷺ دەلىت بپۆنە بەھەشتەو، ئەوا ئىمە پىش ئەوانەو دەپۆینەبەھەشتەو، ئىنجا ئەم ئايەتە دابەزى و فەرموى: ﴿٢٨﴾ ايطمع كل امرئ منهم ان يدخل جنة نعيم ﴿٢٨﴾ ئايا ھەرىكە لەوانە بەو حالەو بەتەمايە بپرىتە بەھەشتىكى پەر لەنازو نىعمەت و پەر بەھەرەو لەكاتىكد پروايان بەو پەيامبەر نەبوو؟! ﴿٢٩﴾ كلا ﴿٢٩﴾ قەت شتى وانابىت ﴿٢٩﴾ انا خلقناهم مما يعلمون ﴿٢٩﴾ بەراستى ئىمە دروستمان كردوون لەوەى خوڤان دەزانن، واتە: ئاوىكى بۆ گەنى قىزەون، پاشان ھىچ كارىكى چاكىشيان ئەنجام نەداو، ئىتر چۆن بەر لەوانە ئەپۆنە بەھەشتەو...؟!، ەك ئەم ئايەتەنەيش بنەرت و بناغەى مروۋە باس ئەكەن: (الم نخلقكم من ماء مهين). ۲۰/۷۷. (فلينظر الإنسان مم خلق، خلق من ماء دافق). ۸۶/۵-۶. ﴿٤٠﴾ فلا أقسم برب المشارق والمغارب ﴿٤٠﴾ جاسویند بە خاوەنى خۆرھەلاتەكان و خۆرئاواكان (رۆژو مانگ و ئەستێرەكان). ﴿٤١﴾ انا لقادرون ﴿٤١﴾ بىگومان ئىمە بەتوانا وبەدەسلەتین ﴿٤١﴾ على ان نبدل خيرا منهم ﴿٤١﴾ ئەوانە لەناو بەرىن و كەسانى باشترو چاكتر بىننە جىيان ﴿وما نحن بمسبوقين﴾ خۆ بۆنەو مەبەستەش كەسمان پىش نەكەوتووو لەدەس دەرەچوو، واتە: ھەركات بمانەوى ئەوكارە ئەنجام ئەدەين. ئايەتى: (نحن قدرنا بينكم الموت وما نحن بمسبوقين) ۵۶/۶۰. ھەر ئەو مانايە دوپات دەكاتەو. ﴿٤٢﴾ فذرهم يخوضوا ويلعبوا ﴿٤٢﴾ جا كەواتە وازيان لى بىنە -ئەى پەيامبەر! ﷺ- باھەر لەقسەى پەر پووچدا پۆ بچن و گەمە بكەن، تۆيش بى وچان كارى خۆت ئەنجام بدە. ﴿حتى يلاقوا يومهم الذى يوعدون﴾ تادەگەن بەو رۆژەى ھەمووجار بەلئىيان پىدەدرى بە سزا، واتە: رۆژى قىامەت، جائەو كاتە ھىچ شتىك كەلكيان پى ناگەيەنىت ﴿٤٣﴾ يوم يخرجون من الأجداث سراعا ﴿٤٣﴾ ئەو رۆژەى كەلە گۆرەكانىيان بەپەلە دىنە دەرەو بۆ لاى ئىسرافىل ﴿كانهم الى نصب يوفضون﴾ دەلىت بۆلاى بتهكانىيان رادەكەن و تاودەدەن ﴿٤٤﴾ خاشعة ابصارهم ﴿٤٤﴾ چاويان شوپەر، شەرمەزارن ﴿ترهقهم ذلة﴾ زەبوونىك داياندەگرى، بەرومەتيانەو ديارە ﴿ذلك اليوم الذى كانوا يوعدون﴾ ئەوترى: ئەمە ئەو رۆژەى كە لەدونىادا بەلئىيان پىدرابوو، و ئەوان گالتەيان پى ئەكرد، وا ئەمرو بەچاوى خوڤان پاداش و تۆلەى دەبينن.

زۆر سوپاس بۆ خاى مېھربان كە يارمەتيدام بۆ تەواوكردى تەفسىرى سوورەتى (معارج).

۲۱- سوورەتی (نوح) -

مەككەییە (۲۸) نایەتە

بەناوی خۆی بەخشەندی میهرەبان

ئەم سوورەتەش ھەك سوورەتە مەككەییەكانی تر باسی ئیمان و بیروباوەر ئەكات. ئینجا كەمێك درێژە بەداستانی پیری پیغەمبەرەن (شیخ الأنبياء) نوح عليه السلام دەدات ھەر لەسەرەتای بانگەوازەكەییەو، تا (توفان)ەكە، كە (۹۵۰) سالی رەبەق بوو. ھەر بۆیە بەم سوورەتەش ئەلێن سوورەتی (نوح)، لەگەڵ پێش چاوخستنی نموونەكە لە دەسەلاتی خۆی گەورە بەرامبەر بە بێ پروایان. جا بۆ یەكەم جار باسی رەوانە كردنی نوح پیغەمبەر دەكات،

ئەوجا ئەركەكانی سەرشارنی بۆ راگەیاندنی بانگەوازەكەیی و، ترساندنی قەوم و گەلەكەیی لەسزای خوا، ئەگەر نەگەرێنەو سەر ھێلی راست و دروست، شیاوی باسە چەندین سوورەتی تر بەو شیوەیە بایەخ بەم داستانە (نوح) دەدەن - سلاوی لەسەر بیئت - ھەك سوورەتی: (شعراء) .. و (مؤمنون) .. و (اعراف) .. و (انبیاء)، وە زیاتر لە ھەمویان سوورەتی (ھود)، چونكە نزیکە (۲۵) نایەت (واتە: لە ۲۵ بۆ ۴۹)، باسی ئەو پەيامبەرە بەرزە دەكەن، ئەم سوورەتەش نمایشی ئەو دەكات كە چۆن ئەو پەيامبەرە سەرورە بە شەو بە رۆژ، بەناشكراو بە پەنامەكی، بە ھەموو جوړێك درێژە بە بانگەوازەكەیی خۆی داو. وەوانەیی ماندوو نەبون و كۆڵ نەدان و، نەپسان فیری ھەموو تێكۆشەرێك دەكات، لە ھەمووی گرنگتر دلدانەو پەيامبەر ﷺ تازیاتر بە ئارام بیئت و، دان بە خۆیدا بگري.

بەكورتیی: ئەم سوورەتی (نوح) - بەشیوەی كاری

جیھادی لایەنگرانی رێگە راستیی، بەرامبەر بە لایەنگرانی رێگە نارااستیی، نمایش دەكا.

نوح بێ وچان بانگی قەومەكەیی دەكا بۆ لای خوا:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ﴾ بە راستیی ئێمە (نوح) مان نارە لای ھۆزەكەیی، - ھەك دەلێن - لە نیو دەورگەیی عەرەبییدا، پاش ئەو كە لە (كووفە) دا پلەیی پەيامبەریتی پیدرا: ﴿إِن أَنْذَرْتُ قَوْمَكَ﴾ فەرمانمان پیدرا: ھۆزەكەت بترسێنەو ھۆشیاریان بكەو ﴿مَنْ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ الْإِيمِ﴾ پێش ئەوێ سزایەكی ئێش پێگەنەری سەختیان بۆیئت لە لایەن پەرورەدگار یانەو ﴿قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ پێی گوتن: ئەو قەوم و ھۆزی خۆم! بە راستی من ترسێنەرێکی ئاشكرا بۆتان ﴿إِنْ أَعْبَدُوا اللَّهَ﴾ پیتان دەلێم ھەر خواپەرستن ﴿وَاتَّقَوْهُ﴾ ولەسزاونا فەرمانی خو پارێژن ﴿وَاطِيعُونَ﴾ وگوێرایەلێم بكەن لەوێ پیتان رادەگەینەم ﴿يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ﴾

سُورَةُ نُوحٍ

سُورَةُ نُوحٍ

فَلَا أَقْبِرُ الْمَشْرِقَ وَالْمَغْرِبَ إِنَّا لَقَادِرُونَ ﴿۱﴾ عَلَى أَنْ نَبْلِي خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوبِينَ ﴿۲﴾ فَذَرَهُمْ يَحْضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يَوعَدُونَ ﴿۳﴾ يَوْمَ يُخْرِجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَى نُصُبٍ يُوفِضُونَ ﴿۴﴾ خَشِيعَةً ابْتَصَرَهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذَلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمَ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿۵﴾

سُورَةُ نُوحٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۱﴾ قَالَ يَقَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿۲﴾ أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَتَّقَوْهُ وَأَطِيعُوا أَمْرَهُ ﴿۳﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجَكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى إِنْ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُونَ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۴﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لِيَلَاؤُنِي فَأَنتَ أَعْلَمُ بِذُنُوبِهِمْ إِنِّي لَمِنَ الْفَارِقِينَ ﴿۵﴾ وَإِنِّي كَلِمًا دَعَوْتُهُمْ لِيُغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أُصْغِيَةً فِي أَذَانِهِمْ وَأَسْتَعْشَوْا بَيْنَهُمْ وَأَصْرُوا وَأَسْتَكْبَرُوا أَسْتَكْبَرُوا ﴿۶﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهْرًا ﴿۷﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿۸﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا لَكُمْ إِنَّهُ كَانَ عَفْفَارًا ﴿۹﴾

سُورَةُ نُوحٍ

۵۷۰

رَبِّهِ السَّامِ

ئەو كات خوا لەگوناھەكانتان خوش دەبێ **﴿ و یۆخرکم الی اجل مسمى ﴾** و تەمەنتان درێژ دەكا بۆكاتیكى دیاریکراو (بۆ مردن، واتە: بە ناسوودەیی و بەهەرمەندى لەژێر سیبەرى نیعمەتەكانى خۆیدا دەتانهیلیتەوه، لەواقیعدا کردارى پیرۆزو رەفتارى جوان و شیرین دەبنە هۆى زیادبوونی تەمەن، وەك پیغەمبەرلەم فەرموودەدا دەفەرموی: ((صلة الرحم تزيد فی العمر)) أخرجه الطبرانی. واتە: لە فەرموودەى صەحیحدا هاتوووە کە پەيوەندى خزمایەتى و نەبچراندنى یەکیکە لەهەوایانەى تەمەن زیاد دەکات **﴿ إن اجل الله إذا جاء لا یؤخر ﴾** بەراستى ئەو کاتەى خوا دیاریکردوووە بۆمردن و تۆلەو سزا بەهیچ شیوەیەك دواناکەوێ **﴿ لو كنتم تعلمون ﴾** ئەگەر ئێو بەزانن و بەباشى تیبگەن بربار ناوایە، جا هەقە ئێویش تێژ دەویى بکەن بۆکارى چاک و، لەکارى بەدرەفتاران دوربەن.

ئینجا نوح بەمەردانەو پیغەمبەر ئاسایانە چوو گۆرەپانى تیکۆشانەوه، وە بەهەموو شیوەیەك هەول و تەقەلای لەگەڵ گەلەكەى دا تا بەشکو بگەڕێنەوه سەرھێلى راست، بەلام تا دەهات ئەوان بەولاو دەرویشتن، بۆیە ئەویش بەناچارى سکا لانا مەو راپۆرتیكى کارەكانى پێشكەش بەپەرورەدگارى خۆى كرد **﴿ قال رب ینى دعوت قومى لیلأ ونهار ﴾** وتی: ئەى پەرورەدگارم...! بە راستى من بەشەوو بەروژ بانگى گەلەكەم كرد بۆ ئیمان و تەوحید **﴿ فلم یزدہم دعائى إلا فرار ﴾** كەچى تادەهات زیاتر هەل دەهاتن! **﴿ و انى كلما دعوتهم لتغفر لہم ﴾** و بەراستى ھەركات بانگم دەکردن بۆ ئیمان و تەوحید تا تۆ لییان خوش ببیت **﴿ جعلوا اصابعہم فی آذانہم ﴾** پەنجەیان دەخستە گۆییانەوه! **﴿ واستغشوا ثيابہم ﴾** و جل و بەرگەکانیان لەخۆیان دەپێچا، بۆ ئەو و تەكانم نەبێسن و نەم بینن! وەكو قورەیش بەرامبەر بە قورئان دەیانوت: ((لا تسمعوا لهذا القرآن والغوا فیہ لعلکم تغلبون)) ۲۶/۴۱. **﴿ واصروا واستکبروا استکبارا ﴾** وە پێیان لەسەر بى برۆایى داگرت و، خۆیان زۆر بەگەورە زانى شوینم بکەون **﴿ ثم ینى دعوتہم جہارا ﴾** ئینجا من بانگەوازەكەم بۆ ئاشکرا کردن **﴿ ثم ینى اعلنت لہم واسررت لہم اسرار ﴾** وە ھەندى جاریش بەنھێنى لەگەڵیان دوام و بانگەوازەكەم پێگەیانندن، واتە: ھەموو رێگایەكى بانگەوازم گرتەبەر بۆیان، تا بەلکو بەرەو تۆ بیانھێنم **﴿ فقللت استغفروا ربکم إنه کان غفارا ﴾** جا بەردەوام پیم گوتن: داواى لیخۆشبوون لەپەرورەدگارتان بکەن، چونکە ھەمیشە گوناچۆشە، وەك پیغەمبەر ﷺ ئەفەرموی: ((والذى نفسى بیدہ لولم تذنبوا لذهب الله بکم وجاء بقوم یذنبون فیستغفرون الله تعالى فیغفر لہم)) رواہ مسلم، واتە: سویند بەو زاتەى کە گیان و روحو منى بەدەستە، خوا ئەوەندە بەخشینى لاخۆشە، ئەگەر ئێو گوناھ نەکەن، ئەوا لەناوتان دەباو ھۆزى تر دینى تا ئەوان گوناھ بکەن و داواى بەخشینى لیبکەن و، ئەویش لییان خوش ببیت.

ئەوجا نوح ﷺ فەرمووی: ئەگەر ئێو برۆایین و مل راکێشن بۆ فەرمانەكانى خوا، ئەو دەمە ئەویش ئەم پینج شتەتان بۆ ئەکا:

یەكەم: **﴿ یرسل السماء علیکم مدرارا ﴾** بارانتان پەیتا پەیتا بەلیژمە بۆ بەردەداتەوه.

دووەم و سییەم: **﴿ ویمددکم بأموال وبنین ﴾** وە دارایی و کۆرى زۆرتان پى دەبەخشییت، کە ئەو دوو شتە

لەناو جوړە مروفتیکدا مایەى سەرورەیین.

چوارەم: **﴿ ویجعل لکم جنات ﴾** چەندین باخات و بیستانتان دەداتى کەجوانترین ھۆن بۆ رابواردن و خوشى گەلان.

پینجەم: **﴿ ویجعل لکم انهارا ﴾** ئاوو پووبارى زۆریشان بۆ بەدى دینیت کە لەژێر بنكى درەختەکانیەوه، ئەو چۆمە ئاوو دى و دەروات.

نوح عليه السلام هوشياريان نه کاته وه که هوی بی پوزی وبی پیتی زهویی وزارو مه پوما لاتیان و، که می نیرینه کانیان گوناخ و تاوان وبی باوه پیه.. دسا ئیوه باوه پینن ئه قورهیش! ﴿^{۱۲} **مالکم لا ترجون الله وقارا**﴾ چیتانه له گه ورهیی و شکومه ندی خوا ناترسن؟! ﴿^{۱۴} **وقد خلقکم اطوارا**﴾ خو بیگومان ئیوهی به چه ند قوئاعی دروستیکردوه: تنوکی ئاو، خوینپاره، گوشتپاره.. هتد) ﴿^{۱۵} **الم تروا كيف خلق الله سبع سموات طباقا**﴾ نایا نه تانبینیهو چون خوا حهوت چین ئاسمانی نهوم له سهر نهوم دروستکردوه... ﴿^{۱۶} **وجعل القمر فیهن نورا**﴾ و مانگی کردوه به هوی رووناکي تیایانا، واته: ئاسمانی یه که می پی رووناک کردوته وه، وه به هه موو ئه ستره کانیس چونکه ئه وانیش هه ریه که یان مانگیکی خوی هیه ﴿^{۱۷} **وجعل الشمس سراجا**﴾ و خوریشی کردوه به چرا و هه موو بوونه وهر سودی لیوهره گری، وه که له می جیه دا نه فهرمووی:

يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَمِنْ بَيْنِ يَدَيْكُمْ يُجْعَلُ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلُ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا ﴿١٦﴾ وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدْكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجْكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لَتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾ قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنِّهْمْ عَصَوْنِي وَأَتَّبِعُوا مَن لَّمْ يَزِدْهُ مَالَهُ وَوَلَدَهُ إِلَّا خُسَارًا ﴿٢١﴾ وَمَكْرُؤًا مَّكْرًا كَبِيرًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴿٢٤﴾ مِمَّا خَطِيئَتُهُمْ أُعْرِقُوا فَأَذِلُّوْنَا إِنَّا كُنَّا بِهَدْيِهِمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا ﴿٢٥﴾ وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي وَالْأَرْضَ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَارًا ﴿٢٦﴾ إِنَّكَ إِن تَذَرْنَهُمْ يَفْسِدُوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا ﴿٢٧﴾ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَلَدِي وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿٢٨﴾

(هو الذي جعل الشمس ضياء والقمر نورا وقدره منازل لتعلموا عدد السنين والحساب) ۵/۱۰. ﴿^{۱۷} **والله انبتكم من الارض نباتا**﴾ وه خوی تاک و ته نیایه ئیوهی له توخمه کانی زهوی روواندونی به روواندن وه رووه و گیا ﴿^{۱۸} **ثم يعيدكم فيها**﴾ پاشان - دوی مردنتان - نه تانگیرته وه بو ناوی و لهوی به فهرمانی خوی نه شاردرینه وه ﴿^{۱۹} **ويخرجكم اخراجا**﴾ و نه تانهینته وه دهی، له زهوی به ده رهینان، واته: زیندووتان نه کاته وه به دادگهرانهش پاداش و توله تان دهست نه که ویتته وه ﴿^{۲۰} **والله جعل لكم الارض بساطا**﴾ وه هه خوییه زهوی بو ئیوه راخستوه و به راخستنیک له سهری قهرار بگرن ﴿^{۲۱} **لتسلكوا منها سبلا فجاجا**﴾ تا به ئاسانی به ریگا فراوان و دوله کانیدا برۆن، دسا بو وردنانه وه بیرناکه نه وه.. تا ئیمان و باوه پینن...!

نوح نرای شهر له قهومه که ی دهکا:

پاش ئه وهی نوح - سهلامی له سه ربی - به هه موو شیوهیه که له گه له که ییدا هه ولیدا و، بی هیواو بی ئومید

بوو ﴿^{۲۱} **قال نوح رب**﴾ وتی: ئه ی په ره ردگاری من... ﴿^{۲۲} **انهم عصوني**﴾ به راستی ئه وان هه ریه چیان کردم ﴿^{۲۳} **واتبعوا من لم يزد له ماله و ولده الا خسارا**﴾ وه که وتنه شوینی نه که سه که دارایی و منالی هیچی بو زیاد نه کرد جگه له زیان، واته: شوینی خاوهن سه روهت و خاوهن کوپانی قهومه که یان که وتن، نه وانیش پیان وابوو که نه گهر په یه وهی له نوح بکه نه ده سه لاته که یان نامینی. جا بوئه وه فروفیلیان له هه ژاره کانیس کردو به رهو خویان بردنیان و، ده ره نجام نه مانیش وه که ئه وان دوچار بوون ﴿^{۲۴} **و مکروا مکرا کبارا**﴾ و نه وانیش پیلان و فروفیلیکی گه وره یان بو دارشتن و، به ئاشکرا هانی خه لکه که یان ده دا بو ئازاردانی نوح عليه السلام، جا له روژی قیامه تیشدا ئه مان به سه رانیان ئه لین: (... بل مکر الليل والنهار إذ تأمروننا ان نکفر بالله و نجعل له اندادا...) ۳۴/۳۳.

بته کانی قهومی نوح:

﴿**وقالوا لا تذرنا الهتك**﴾ پیاو خراپه زله زله کانیان به شوینکه وتووهد کانیان گوت: قهت واز له خواکانتان مهینن!! ﴿**ولا تذرنا ودا ولا سواعا ولا یغوث ویعوق ونسرا**﴾ وه واز له (وهدد) و (سوعا) و (یهغوس) و (یهعوق) و (نهر) یش مهینن.

بهلی بۆ دوا یش بته رستی ورده ورده پهری سهند و ریژه کیشاو له گهل رۆزگاردا هات، چونکه: **یهکه**م: قوم و گهلیکی زۆر کۆن هه بوون پیاو و ابو که ههرچی شته ئهستیژه ئهیکات، جا له بهرئه وه ئهیا نپه رست! ته نانهت وینهو نیگاریان بۆ دهر ازاندنه وه!! له پاشان دهچوون وینه کانیان ماچ ئهکردن و، به پیروزیان دانهان و داوی کوپو رزق و شفای نهخوشیان لیده کردن، ئه مانه پیاو دهگوترا (صابئین). دوهم: هندی له پیاو صالح و چاکهکان له بهر پیروزی و سود و هرگرتن له کاره جوانه کانیان و، بۆ ئهوهی له یادیان نهچن وینهیان بۆ دروستده کردن و دایان دهنان ئینجا ماچیان ئهکردن و، بۆ ماوه یهکی دوور تریش په رستنیان و سوو جدهشیان بۆ بردن! ئینجا ئا لیره دا دهرئه کهوی که بۆچی ئایینی پیروزی ئیسلام وینهو په یکهرو پارازاندنه وهی گوپی مردووان قهدهغه دهکات، جگه له وهیش تا گیله پیاو پیریژن و نهزانهکان ههله نه خهله تیژن و، داوی مال و مندا ل و شفای نهخوشیان لینه کهن. ناشکرایشه سهردانی گۆرستان پیغه مبه ر به شتیکی سووننه تی داناوه، تا ئاخیره تت وه بیر بیئیته وه.. به لام به داخه وه ئیستا له سه ر گۆره کان شتی وا ئه کری، هیما ن پیشی نه قامیه تیش که وتوونه ته وه ﴿**وقد اضلوا کثیرا**﴾ وه ییگومان ئه وانه جگه له خوشیان "زۆریان گومرا کرد ﴿**ولا تزد الظالمین الا ضلالا**﴾ وه خوا به تویش هیچ شتی زیاد مه که بۆ سته مکاران، جگه له گومرای، نوح سه لامی له سه ر بی پاش هه وله هه مه جو ره کانی و که لک نه بوونیان بۆیان ئه و دو عایه ی لیکردن، وهک موسا عليه السلام نزای شه ری له فیرعه ون کردو وتی: (ربنا اطمس علی اموالهم واشدد علی قلوبهم فلا یؤمنوا حتی یروا العذاب الیم). ۸۸/۱۰ ﴿**مما خطیئاتهم اغرقوا**﴾ به هو ی گوناچه کانیانه وه به تو فان نقومکران و خنکان ﴿**فادخلوا نارا**﴾ دهره نجام خرا نه ناو ناگریکی گه وره وه ﴿**فلم یجدوا لهم من دون الله انصارا**﴾ جا جگه له خوا هیچ یار مه تیده ریکیشیان ده ست نه که وت (نه بت، نه سه ر و کخیل و هوژ.

لیره دا پرسیار یکت دیته پیش: ئایا ئه و تو فانه ئه وانی خنکان، هه موو زه ویی گرت ه وه؟ یاخود نا، وه لامی ئه و پرسیاره له قورئاندا نه هاتوه.. ئه و نه ده نه بیّت که ده لیّت: ئا و له هه موو لایه که وه، ته نانه ت له نیو ته نو ره کانیشیانه وه هه لقو لی، ئه و جائه وانه ی که بر وایان به نوح هینابو سواری که شتییه که بوون و، ئه ویش وهک کیو به سه ر شه پۆلی ئا وه که دا دهچو، پاشان له سه ر کیوی (جوودی - گوودی) که له خو ره لاتی (دجله) وه یه له کوردستانی تورکیا له جیگایه که پیی ئه لین: (ئه رارات) له نگه ری گرتو سه قامگیر بوو.

دیاره نوح زۆر سزای ده روونی چیشتوو به یه زۆر به تو په ییه که وه ئه فهرمو ی: ﴿**وقال نوح رب لا تذر علی الأرض من الکافرین دیارا**﴾ ئه ی په ره و ردگارم! ته نها بی با وه ریکیش له سه ر زه ویی به زیندووی مه هیله وه (واته: هه موویان له ناو بیه)، جا خوای گه وره ویش وه لامی دایه وه، هه موو تیاچوون، ته نانه تی کو په که ی خویشی، چونکه فهرمان بهرداری نه کردو لی و ده و ورکه وه و گوتی: (.. ساوی إلی جبل یعصمنی من الماء). ۴۳/۱۱. ﴿**انک ان تذرهم یضلوا عبادک**﴾ چونکه ئه گه ر تو وازیان لیبنیت ههرچی به نده کانتن له ری لانه دن و گومرایان ده کهن ﴿**ولا یلدوا الا فاجرا کفارا**﴾ وه هیچ مندا لیکیشیان نابی، مه گه ر بی بر واو خوا نه ناس، چونکه منالیک له ناینده دا له کوشی ئه وانه دا په ره و ره ببیّت، گومان نیه که هه ره وک خو یان دهر ده چیت، چونکه که سیک که (۹۵۰) سال له ناو

گه لیکدا بژی، له وردو درشتیان دهناسیت و دهنزانیټ چی له باره یاندا یه ، بویه نهو داوایه دهکات ﴿ ۲۸ رب اغفر لی ولوالدی ولمن دخل بیتی مؤمن﴾ نهی په روره دگارم! له خوږ و دایک و باوکم و نهوانه خوښ بیه که دینه مالْم به نیمان و باوره وه ﴿ وللمؤمنین والمؤمنات﴾ وه له پیاوونی بېروادارو، ژنانی بېرواداریش ﴿ لا تزدد الظالمین إلا تبار﴾ وه هیچیش بوسته مکاران زیاده مه که جگه له نابود بوون وتیاچوون.

کوټایي تهفسیری سوورتهی (نوح) هات.

*** **

۷۲- سوورتهی (جن)

مهکه یی یه (۲۸) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

نه سوورته وه سوورته مهکه یی یه کانی تر باس له بنه ما سهره کییه کان دهکات: یه کخوا په رستی، په یامه که ی خوا، پاداش و توله... به لام ته وره که ی باسی (جن) و په ریه کانه و... هر شتیکیش په یوه ندی به وانه وه ببی.

جنوکه: جوړیکن له دروستکراوه کانی خوی میهره بان که - له سهر شیوه ی خویان - به چاو نابیرن، و نهوان بهر له (نادهم) ﷺ له ناگر دروستکراون.

جن یه کیکه له غه بییات که موسلمانان هر له دیرین پوژگار وه، بړویان هیناوه به بوونی و، قورنای پیروزو په یامبه ری خواش ﷺ به دریزه باسیان لیده که ن، نیمه ی موسلمانیش بیگومان و دوو دلی گویا په ل و ملکه چین، چونکه له وه به ولاوه هیچمان پی ناگری و، پیناوتری، قسه له جنوکه کان دهکرت هر له گویگر تنیا نه وه بو قورنان، تا بړوا هینانیان.. هندی هوالی سهر سوپه هینه ریان دینیت.. جا بو یه که م جار باسی گویگر تنی دهسته یه کیان نه کات، به تایبه ت نهو دهمه ی که گویان له قورنانه وه بوو پاشان بړویان پی هینا. بوخاریی نه گپرتنه وه که په یامبه ر ﷺ له گهل چنه د که سی که له هاوه لانی چوو بو بازار ی (عکاظ)، جا له چولی (نه خله) دابه زی و نویژی به یانی به کو مه ل کردو، نینجا چنه د که سی که له جنوکه کان به لایانا تیپه رین و، گویان له قورنان خویندنه که ی په یامبه ر وه بوو ﷺ، هلوسته یه کیان کردو گویان بو قورنانه که گرت و به وردی دلیان دایه، جا پاش نه وه بړویان هینا که: نه مه فرموده ی خویوه بو په یامبه ر که ی هاتوه، شیوی باسه که بلین پیغه مبه ر ﷺ نه به چاو دیتبوونی، وه نه پییشی زانیبوون که له و دهمه دا گویان گرتوه.. جا خوی کارزان (قل اوحی الی انه استمع نفر من الجن) نارد/. دواتر دپرواته سهر باسی سوپاس و ستایش کردیان بو خوا، دانانیان به تاک و ته نیاییدا، وه به گه وچ و نه فام دانانی نه وانه ی هاوبه ش بو خوا دانه نین.

نهوسا دیته سهر باسی هولدانیان بو دزینی وشو قسه له فریشته کان و، نینجا هلدانی پزیسک به دوایاندا و سووتاندنیان، نه لبت پاش هاتنی په یامبه ر ﷺ دبنه دوو به شه وه نیماندارو موسلمان، وه دهره نجامیشیان.. بانگه وازه که ی په یامبه رو کو بوونه وه ی جنوکه کان له دهوروبه ریدا کاتی که له نویژی به یانیدا قورنای نه خویند.. ده بی په یامبه ر ﷺ دهسه لاتی خوی - به رامبه ر به دهسه لاتی خوا - رابگه یه نی و، هه موو که س پی بزانی کوټاییشی دیت به وه که زانست و زانیاریی تروا به شته نادیاره کان ته نها لای خوی، هر نهو غیب نه زانی. مه گه ر که سی که نهو خوی ناگاداری بکات. جا بو زیده ناگاداریی و، زانیاریی له م باسه یه پیم باش بوو پیکه وه نه چنه دیریه ی

خواروه له کتیبه کهی: (لاله کائی) و، لیکۆلهر وه کهی، له کتیبی (شرح اعتقاد اهل السنة والجماعة) بهرگی/ ۱۴/ ۱۲۹۱. بخوینینه وه که نه لیت:

یه کهم: نه هلی سوننهت و جهامعت، ئیمان و رایان له سه ره وه یه که (شهیتان) و (جن) هه ره دووکیان هه، نه مهش به پیچه وانهی راو بوچوونی (فه لاسیف)!

(ئین تهیمیه) رحمه تی خوی لی بی نه لیت: (وجماهير الأمم يقرون بالجن ولهم معهم وقائع يطول وصفها، ولم ينكر الجن الا شرذمة قليلة من الجهال المتفلسفة والأطباء ونحوهم/ الفتاوى ۳۲-۱۹. له قورئانی پیروژدا هاتوو که: (جن) یه کان نه بیستن، قسه نه کهن، تیده گهن و ژیری و فامیان وه نادمی هیه و ته کالیفی شهرییان له سه ره: (وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون) الذاریات/ ۵۶. (قل أوحى أنه استمع نفر من الجن فقالوا إنا سمعنا قرآنا عجبا.. له فرموده شیدا هاتوو که پیشهوا (بوخاری) له (نه بوو هورهیره) وه ده گپیتنه وه: ((أمرني النبي ﷺ أن احتفظ بركاة رمضان، وأتاني آت من الليل فجعل يحثو من الطعام فأخذته فقلت لأرفعنك إلى رسول الله ﷺ قال: دعني فأني محتاج وحالي شديدة وعلي عيال فخليت سبيله، فلما أصبح قال النبي ﷺ: يا أبا هريرة ما فعل أسيرك الليلة؟ قال: يا نبي الله: زعم أنه محتاج وحاله شديدة فرحمته، قال: أما إنه قد كذبك وسيعود. فلما كان الليلة الثانية وجده فخبأ فأخذه فقال: لأرفعنك إلى رسول الله ﷺ زعمت أنك لا تعود فقد عدت، قال دعني فأني محتاج وحالي شديدة فخلی سبيله فلما أصبح قال النبي ﷺ: يا أبا هريرة! ما فعل أسيرك الليلة؟ قال: يا رسول الله ﷺ: شكى حاجة وعيالا واني رحمته فخليت سبيله قال: قال أما إنه قد كذبك وسيعود، فلما كان الليلة الثالثة وجده ففجعنا فأخذه، فقال: لأرفعنك إلى رسول الله ﷺ هذا آخر ثلاث ليال زعمت أنك لا تعود ثم تعود، قال دعني أعلمك كلمات ينفعك الله بها قال: وكانوا حريصين على الخير. قال إذا أخذت مضجعت فاقرا آية الكرسي من أولها إلى آخرها فإنه لن يزال عليك من الله حافظ ولا يقربك شيطان حتى تصبح. فقال النبي ﷺ: ما فعل أسيرك الليلة؟ قال: يا نبي الله علمني كلمات زعم أن الله ينفعني بها قال: وما هي؟ قال: أمرني أن اقرأ آية الكرسي من أولها إلى آخرها فإنه لن يزال علي من الله حافظ ولا يقربني شيطان حتى أصبح. قال: أما إنه قد صدقك وهو كذوب أتدري من يخاطبك يا أبا هريرة؟ قال لا، قال فذاك شيطان)) كورتهی مانای نه فرموده یه نه مهیه که: نه بوو هورهیره خوی لی رازی بی فرمانی پیکرا که سه رفیره ی مانگی ره مه زان چاک هه لگری و بیپاریزی که چی سی شهو له سه ره یه، یه کی له جن پهیدا نه بی و به شیک له خوراکه کهی ده باو، نه میش هه رسی شه وه که نه گریت و، نه یه ویت بیبات بو لای پیغه مبه ره ﷺ به لام نه مان و ته وه ده کات و ده لی: محتاج و نه مجاره و ازم لی بینه مه رج بیت نه یه مه وه، به لام هه رسی جاره که په یمان و به لینه که ی نه شکینی و هه دیته وه.. له شهوی کو تاییدا پیغه مبه ره ﷺ فرمووی: نه بوو هورهیره! زانییت نه وه کی بوو..؟! وتی: نه خیر، نه ویش فرمووی: نه وه شهیتان بوو!. (ئین هه زم) کاتیک قسه له (جن و شهیتان) نه کات نه لیت: (وقد جاء النص بذلك وبأنهم أمة عاقلة مميزة متعبدة موعودة، متوعة متناسلة يموتون، وأجمع المسلمون كلهم على ذلك، نعم والنصارى والمجوس والصابئون وأكثر اليهود حاشا السامرة فقط فمن أنكر الجن أو تأول فيهم تأويلا يخرجهم به عن هذا الظاهر، فهو كافر مشرك حلال الدم والمال. قال تعالى: (أفتتخذونه وذريته أولياء من دوني). وه نه فرموده یه ش هاتوو: ((إن الجن على ثلاثة أثلاث: فثلث لهم أجنحة يطیرون فی الهواء، وثلث حیات وکلاب، وثلث یحلون ویطعنون)). رواه الحاكم فی المستدرک/ ۲/ ۵۶، وقال: صحيح الإسناد ووافقه الذهبي. دووه م: قورتوبی.. له ته فسیره کهیدا نه لیت: (به پی ره وه تهی ده قی قورئان و فرموده کان، پیغه مبه ره ﷺ جنیه کانی

نهدیتووه، ئیمامی (موسلیم) و (ترمزی) له (ئین عه‌باس) ه وه ده‌گیرنه‌وه: ((ما قرأ رسول الله ﷺ على الجن وما رآهم...)). واته: پیغه‌مبه‌ر ﷺ: نه قورنانی به‌سه‌ر جندا خوینده‌وه، نه بینینیشی، به‌لکو هر گویان بۆ گرتبوو. به‌لام له‌ریوایه‌تیک دیکه‌دا پی‌شه‌وا (موسلیم) له (عامیری شه‌عبیه) وه هی‌ناویه‌تی: ((اتانی داعی الجن فذهبت معه فقرات عليهم القرآن)) ئەم فرمودیه به‌لگه‌یه له سه‌ر ئەوه‌ی دیونی و قورنانی به‌سه‌ردا خویندوون، وه ئیمامی (به‌یه‌قی) ئەلیت: (ولیس بممتنع ان یراهم النبی ﷺ فی صورهم كما یرى الملائكة). (به‌نده) ش ئەلی: بۆ پیغه‌مبه‌ران دروست بووه جن ببینن.

سییه‌م: سه‌بارت به‌وه که (جنی برواته نیو لاشه‌و جه‌سته‌ی ئاده‌میه‌وه، ئیمامی (ئین ته‌یمیه) ئەلیت: (دخول

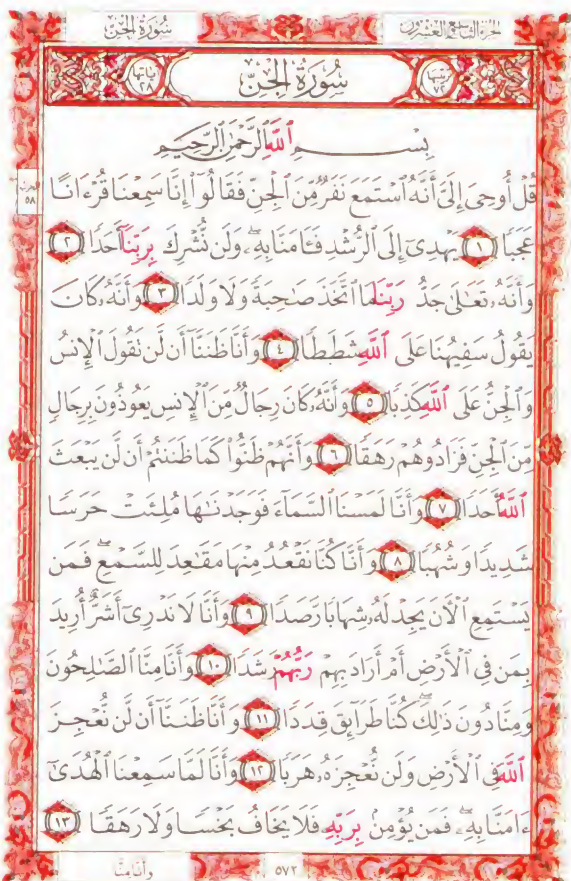
الجن فی بدن الإنسان ثابت باتفاق اهل السنة والجماعة). وه‌گوتویه‌تی: (ولیس فی ائمة المسلمين من ینکر دخول الجنی فی بدن المصروع وغیره، ومن انکر ذلك وادعی ان الشرع یکذب ذلك، فقد کذب على الشرع، ولیس فی الأدلة الشرعیة ما ینافی ذلك).

جن گویان بۆ قورنان گرت و ئیمانیاں پی هی‌نا:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ١ قل اوحی إلى انه استمع

نفر من الجن﴾ ئەه‌ی پیغه‌مبه‌را! ﷺ بلی: له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگارمه‌وه وه‌حیم بۆ‌کراوه که چه‌ند که‌سیک له‌جیه‌کان گویان راگرت بۆ قورنان خوینده‌که‌م ﴿فقالوا انا سمعنا قرآنا عجباً﴾ جاوتیان: بیگومان ئی‌مه‌ گویمانگرت بۆ قورنانیک سیه‌روسه‌مه‌ره له‌رووی هۆنینه‌وه، ره‌وانبیزیی و، خو‌شخوانیه‌وه، واته: هه‌قه عه‌ره‌به‌کانیش پتر تیژپه‌ویان کردبا بۆ په‌روا هی‌نان پی، چونکه به‌زمانی ئەوان هاتووه، چاک تی‌ئه‌گه‌ن و ده‌زانن که چه‌نده په‌وانبیزه... که‌چی له‌گه‌ل ئەوه‌شدا هه‌ر ئەمرۆ سبه‌ینی ئەکه‌ن! به‌لام جیه‌یه‌کان هه‌ر ئەو ده‌مه‌ی که بیستیان موسلمان بوون ﴿٢ یدی إلى

الرشد فامنا به﴾ ئەو قورنانه، هیدایه‌ت و پینمایی ده‌کات بۆ پی‌پاست و هه‌ق، ئی‌مه‌ش په‌رومان پی‌هینا ﴿ولن نشرك ربنا احدا﴾ وه‌رگیز هه‌چ که‌سیک نا‌که‌ینه‌شهریک و هاویه‌شیی په‌روه‌ردگارمان ﴿٣ وانه تعالی جد ربنا﴾ وه به‌پاستی گه‌وره‌یی و مه‌زنی په‌روه‌ردگارمان به‌رزوبلنده ﴿ما اتخذ صاحبة ولا ولدا﴾ نه هه‌چ ژن و نه هه‌چ منالیک بۆ خو‌ی دانه‌ناوه، چونکه ئەوانه بۆ پی‌ویستین، خواش له‌هه‌موو شتیک بی‌نیازه، قسه‌ی ئەم جیه‌یه‌ش بۆ په‌درو‌خسته‌وه‌ی عه‌ره‌به‌کانه که ئەوان پی‌یان وابوو خوا له‌جنۆکه‌کان ژنی هی‌ناوه، فره‌شته‌کان له‌و ژنه‌ن ﴿٤ وانه کان يقول سفینا على الله شططا﴾ وه به‌پاستی هه‌رزه‌که‌مان (ئیبلیس) قسه‌ی ناپه‌سه‌ند و نابه‌جیی ده‌رباره‌ی خوا ده‌کرد: به‌وه‌سفکردنی شهریک و هه‌بوونی ژن و منالی هه‌یه! ﴿٥ وانا ظننا ان لن نقول الإنس والجن على الله کذبا﴾ وه ئی‌مه‌یه‌قینمان بوو که هه‌رگیز ده‌سته‌ی ئاده‌میی و، جنی درۆ له‌بۆ خوا هه‌لنا‌به‌سن.. که‌چی کاتی قورنانمان

بیست زانیمان زیاده رهوی زوریانکردوه ﴿ **وانه کان رجال من الإنس يعوذون برجال من الجن** ﴾ بیگومان پیانگه لیک له ناده میی پهنایان دهرده به پیانوانی له جینیان، له سهفه ریاندان به شه و تا له وشتانه ی که مه ترسیان هه بوو بیانپارین.؟! ﴿ **فزاوهم رهقا** ﴾ جا جینیانکانش ئه وه یان قوزته وه و زیاتر گومراو و سهر لیثیواو و ماندوویانکردن. (ئه بوو سهعوود) نه لی: ئه گهر پیانویک ریی که وتبا جینگایه کی چولّه وانیه وه شهوی به سهردا هاتباو ترسی لی نیشتا

له پیش ئیسلامدا ههرکاتی عهره به کان له دۆل و شیویکدا شهویان به سهر باهاتی، زۆر ئه ترسان له جنۆکه ی ئه و دۆل و شیوه، ئینجا پهنایان دهرده بهر گهره که یان تا پهنایان بدات له زیانی جنۆکه ی ئه و ناویه، وه ئه یانگوت: (اعوذ بسید هذا الوادی من سفهاء قومه)! په نا دهبه مه بهر سه رهوکی جنۆکه ی ئه م دۆل و شیوه، تانه فامه کانی نازارم نه ده ن.

وه یان ئه گهر نه خوش بکه و تنایه نووشتیه یان ئه کرد به خوینا، یان پارچه داریک، یان په پوی سه ره گوپیکیان هه ل ئه گرت.... وه یان زۆر کهس له مروقه کان پهنایان ئه برده بهر چه ند مروقیکی تر (وهک جوکی و) جا دو گهر و، فالجی... وه داوای نوشته ی دیوه به ندیان لی ئه کردن تا بیانپارین له زیانی جنۆکه... ئینجا ئه وانه بو گهرمکردنی بازار پی خوینان ئه و نه ده ی تر ئه یان ترساندن له دیو جنۆکه ﴿ **وانهم ظنوا کما ظننتم ان لن یبعث الله احدا** ﴾ وه به راستی ئه وانیش گومانیان وابوو وهک ئیوه گومانتان وابوو که ئیتر خوا هیچ که سیک زیندو و ناکاته وه دوا ی مردن، یان هیچ پیغه مبه ریچک نانیری، وایستا حالی بووین و ئه زانین که خوا مردوان زیندو و ده کاته وه و پیغه مبه ریش ده نیری ﴿ **وانا لمسنا السماء** ﴾ وه به راستی ئیمه به ره و ئاسمان کشاین بو زانینی هه وال و، دهنگ و باس ﴿ **فوجدناها ملئت حرسا شديدا وشها** ﴾ جابینیمان پره له پاسه وانی به هیژو پریشکی ئاگری سوتینهر.

ماموستا (شیخ موحه ممه دی خال) ده لی: ده بی ئه و پاسه وانا نه غهیری (شهب) بن و له ئاسمانیشدا بن، واته: له و بوشایه دا بن که له ده وری زه ویدایه. جا ئه م پاسه وانا نه به ههر ماده یه کا - له ئاسمانه وه بی - هه ل ته قین، خیرا له ناوی ده بن، له وهیش ئه چی که ههر پارچه ئه ستیره یه که له بوشایی ده ره وه ی ئاسمانه وه بی و پروو بکاته سه ره زه وری خیرا جو ره (پروتونیک سارد) پیا هه ل ئه ته قی و ئه یسوتینی و نایه لی بگاته زه وری، مه به ست له (شهب) یش ئه و پارچه ئه ستیره نه - خوایش چاکتر ئه زانی - که له گه ل زه ویدا به ده وری روژا ئه سوپی نه وه، وه له بهر بچووکی خوینان به ئاسمانه وه ناییرین، وه به ملیو و بلیو و له کومه له ی روژی ئیمه دا بلاو بوونه ته وه، وه له شوین خوینان ئه ترا زین و رووه زه وری ئه کشین. ﴿ **وانا کنا نقعد منها مقاعد للسمع** ﴾ وه به راستی ئیمه پیش هاتنی قورئان له هه ندی جیگای ئاسماندا داده نیشتن بو گو یگرتن له هه وال و ئه خبرای فریشته کان ﴿ **فمن یستمع الآن یجد له شهابا رسدا** ﴾ جا ئیستا ئه وه مان بیه ویت گو ی بگری بو وهرگرتنی ئه و هه وال و وتوو ویزه یه، یه که سه ره نه یزه کیکی ئه ستیره له که مینایه و بوی ده هاو یژریت. ﴿ **وانا لا ندری اشر ارید بمن فی الارض** ﴾ وه به راستی ئیمه ده مانزانی نایا خوا ویستی زیانی بووه به خه لکی سه ره زه وری به حیراسه تی ئاسمان له گو یگرتن بو هه وال هه کانی ﴿ **ام اراد بهم ربهم رشدا** ﴾ یا خود په ره ردگاریان ویستی خیرو چاکه ی بووه پیان؟! ﴿ **وانا منا الصالحون ومنا دون ذلك** ﴾ وه به راستی ئیمه که سانی چاک و باشمان تیا هه ن، وه له خوار چاکانه وه شمان تیدا هه ن ﴿ **کنا طرائق قددا** ﴾، ئیمه جارار ریبازگه لی کمان گرتبووه بهر. واته: ههر دهسته یه کمان له سه ره ریگه و ریبازیکی بووین و کهس خه تی که سی نه ئه خوینده وه هیچ که سیکی گو یی بو ئه وری تر نه ده گرت، تا ئیسلام هات، ئیتر پاش ئه وه وائیسته له هه ولی

یہ کگرتنداین. ﴿۱۳﴾ **وَاَنَا ظَنُّنَا أَنَّ لَنَا نَعَجَزُ اللَّهُ فِي الْأَرْضِ** ﴿۱۳﴾ وہ ٹیمہ نہ مانزانی کہ قہت ناتوانین لہ ژیر دہسہ لاتی خوادا دہرچین لہ زہویدا ﴿۱۴﴾ **وَلَنْ نَعْجِزَهُ هَرَبًا** ﴿۱۴﴾ و ناتوانین بہہ لاتن لہ دہستی ہہ لیبین.. بہ لام بہ داخوہ سوودمان و ہر نہ گرت لہو زانینہ، جا تکایہ ٹیوہ وک ٹیمہ مہبن ﴿۱۵﴾ **وَاَنَا لَمَّا سَمِعْنَا الْهَدَىٰ آمَنَّا بِهِ** ﴿۱۵﴾ وہ کہ ٹیمہ کاتی گویمان لہ رینمای (قورٹان) بوو، یہ کسہر ہرومان پیگردو وک ٹیوہ نہ بووین ﴿۱۶﴾ **فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا** ﴿۱۶﴾ ٹینجا ٹیوہی ٹیمان بیٹیت بہ پەرہردگاری خوئی، ٹیتر لہ لیکہ مگردنی چاکہ کانی ناترسیٹ، لہوہ ستہم و غہدری لیبکری، چونکہ خوا زور دادگہرہ، ستہم لہ ہیچ کہسیک ناکات. ﴿۱۷﴾ **وَاَنَا مَنَا الْمُسْلِمُونَ وَمَنَا الْقَاسِطُونَ** ﴿۱۷﴾ وہ بیگومان لہ ناو ٹیمہدا پاش بیستنی قورٹان کہسانی موسلمان ہہیہ، وہ کہسانی لہ ری لادہریشمان تیدایہ، واتہ: وہک ٹیوہ بووینہ دووبہش، ہرودارو، بی ہروا ﴿۱۸﴾ **فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا** ﴿۱۸﴾ جا ٹیوہ کہسہی ہروای ہیٹاو ملکہ چببوو، دیارہ ٹیوانہ ری راستیان گرتوہ و بہختیارو سہر فرازن ﴿۱۹﴾ **وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا** ﴿۱۹﴾ بہ لام خوانہ ناس و ستہمکاران (ٹیوانہ مان ہروایان نہ ہیٹا) دہبنہ دہسہ چیلکہی دوزخ. جا لیردا وت و ویژنی جنیہ کان تہواو دہبیٹ. ﴿۲۰﴾ **وَأَن لَّوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ** ﴿۲۰﴾ وہ بہ راستی ٹیگہر ٹیو خہ لکہ (ٹادہمی و جن) ری ٹیسلامیان راست گرتبا ﴿۲۱﴾ **لَاسْقِينَاهُمْ مَاءً غَدَقًا** ﴿۲۱﴾ ٹیو حہلہ ٹاویکی زورمان پیدہ نوٹشین و پیت ٹیوہ کتہ مہزراو باخ و بیستانہ کانیانہوہ.

وَأَنَا مَنَا الْمُسْلِمُونَ وَمَنَا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿۱۸﴾ وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿۱۹﴾ وَالْوِاسِقُونَ أَعْلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَهُمْ مَاءً غَدَقًا ﴿۲۰﴾ لَنَفْتَنَّهُمْ فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿۲۱﴾ وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿۲۲﴾ وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿۲۳﴾ قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أَشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿۲۴﴾ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿۲۵﴾ قُلْ إِنِّي لَن يُخْرِجَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿۲۶﴾ إِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا ﴿۲۷﴾ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَائِدَةً فَسِيعَلُمُونَ مَنْ أَضَعَفَ نَاصِرًا وَأَقْلُعًا وَعَدَدًا ﴿۲۸﴾ قُلْ إِن أَدْرَيْتُ أَقْرَبُ مَا تَدْعُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا ﴿۲۹﴾ عَلِمَ الْغَيْبُ فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿۳۰﴾ إِلَّا لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُرْسِلَ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿۳۱﴾ لَيَعْلَمَنَّ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿۳۲﴾

شورہت.. ٹیوانہ ہہموو ٹیو تاقیکردنہ و ہن لای خوای گہورہ ﴿۳۳﴾ **وَمَنْ يَعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ** ﴿۳۳﴾ وہ ٹیوہی لہ یادی پەرہردگاری خوئی، واتہ: لہ قورٹان روو و ہرگپری ﴿۳۴﴾ **يَسْلُكُهُ عَذَابًا صَعَدًا** ﴿۳۴﴾ خوا دہیخاتہ ناوسزایہ کی سہختہوہ.. بہ ٹیو ہر قہوم و گہ لیک لہریگای خوا لایداو رووی کردہ کہیف و خوشی و، رابواردن ٹیوہ بہرہبرہ خوا لہ ناوی ٹیبات، ٹیگہرچی ٹیستانیش وادیار نہ بیٹ.

مزگہوتہ کان مالی خوان، بی لہ خواش ہاوار لہ کہس مہکەن:

﴿۳۵﴾ **وَإِنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا** ﴿۳۵﴾ وہ خوا و حی بؤکردوم کہ بہ راستی مزگہوتہ کان تاییہ تی خوان، جالہ گہل خوادا ہاوارو ہانا بؤ کہسی تر مہبن، واتہ: ہر خوا بیہرستن تیایانداو، وینہو نیگاری بتانی تیا ہل مہواسن و، ہاواریش تہنہا لہو بکہن ﴿۳۶﴾ **وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ** ﴿۳۶﴾ وہ کاتی بہندہی خوا (موحہمہد) ﷺ بؤ

خواپهرستی هه‌لساوهر خوی ده‌پهرست له نوێژه‌که‌یدا **﴿کادوا یكونون علیه ابدا﴾** جێه‌کان خه‌ریک بوو دابارنه سه‌ری له‌به‌ر سوور بوونیان له‌سه‌ر بیستنی قورئان (وه‌ک ئێین عه‌باس ده‌لیت). **﴿قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي﴾** به‌بته‌رسته‌کان بلی: من هه‌ر په‌روه‌ردگاری خۆم ده‌پهرستم **﴿وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا﴾** وکه‌سیش ناکه‌مه شه‌ریک و هاوبه‌شی (نه‌ ئاده‌می، نه‌بت). **﴿قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾** وه‌پێیان بلی: ئه‌ی پێغه‌مبه‌ر! ﷺ به‌راستی من هیچ جوهر زیان و قازانجێکم به‌ده‌ست نیه‌ بۆتان، به‌لکو زیان و قازانج هه‌ر به‌ده‌ستی خوایه. **﴿قُلْ إِنِّي لَنْ يَحِيرُنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ﴾** پێیان بلی: به‌راستی هیچ که‌سیک نیه‌ په‌نام بدات له‌ناستی سزای خوادا، نه‌گه‌ر سه‌رپێچی بکه‌م **﴿وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا﴾** وه‌ بلی له‌ویش هیچ په‌ناکه‌یه‌ک نیه‌ هه‌لبێم بۆی، واته‌: یاریده‌ده‌رو پشتیوانێک شک نابهم تا په‌نام بدات، ئیتر چۆن بێمه‌ سه‌ر قسه‌ی ئیوه‌؟! **﴿إِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ﴾** هیچ شتی‌کم به‌ده‌ست نیه‌ بۆتان، جگه‌ له‌ به‌لاغێک له‌ خاوه‌دو له‌ په‌یامه‌کانیه‌وه، که‌وابوو ده‌بی په‌یامه‌که‌ی خوا به‌رێک و پێکی رابگه‌یه‌نم، ئه‌گینه‌ خوا سزام ئه‌دات **﴿وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾** و ئه‌وه‌ی له‌فه‌رمانی خواو پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی سه‌رپێچی بکا به‌ لادان له‌ ته‌وحیدو شه‌ریعه‌تی خوا **﴿فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا﴾** جا بێگومان ئه‌وه‌ ناگه‌ری دۆزه‌خی بۆ ئاماده‌ کراوه، به‌هه‌تا هه‌تایی و هه‌میشه‌یی تییدا ده‌مێنێته‌وه... **﴿حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَیْوَعْدُونَ﴾** تا کاتی هه‌ره‌شه‌و ئه‌وسزایه‌یان بینی که‌ هه‌ره‌شه‌یان پی لێده‌کریته‌ له‌لایه‌ن خواوه **﴿فَسِيعِلْمُونَ مِنْ أَضْعَافٍ نَاصِرًا وَأَقْلَ عِدَدًا﴾** ئه‌و ده‌مه‌ ئیتر ئه‌زانن چ که‌سی هاوکاری و پشتیوانی لاوازه‌ره‌ ژماره‌ی له‌شکرو سوپای که‌مه‌تره، هیچ گومان نییه‌ که‌ خوا یارمه‌تیده‌ری موس‌لمانانه، که‌وابوو موس‌لمانه‌کان یارمه‌تی ده‌ریان به‌هێزتره‌و ژماره‌یان زیاتره‌، چونکه‌ خواو فره‌شته‌کانیشیان له‌گه‌له‌.

پێغه‌مبه‌ریش نازانی قیامه‌ت که‌ی دی:

﴿قُلْ إِنْ أَرَادَىٰ أَقْرَبُ مَا تَوْعَدُونَ﴾ پێیان بلی: من نازانم ئایا ئه‌وه‌ی هه‌ره‌شه‌تان پی لێده‌کری له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگارتانه‌وه‌ نزیکه‌ بێته‌ سه‌رتان به‌هاتنی روژی قیامه‌ت **﴿أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا﴾** یا خواوه‌ندم ماوه‌یه‌کی بۆ داده‌نی؟ ئیتر ئیوه‌ بۆ گالته‌ ئه‌که‌ن و به‌سووک ته‌ماشای رووداوه‌کانی روژی دواپی ئه‌که‌ن **﴿عَالَمُ الْغَيْبِ فَلَا يَظْهَرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا﴾** ئه‌و زاته‌ زانای نادیارو غه‌یبه‌، غه‌یبی خۆی بۆ هیچ که‌سیک ده‌رناخا و ئاشکرا ناکا **﴿إِلَّا مَنْ أَرْضَىٰ مِنَ رَسُولٍ﴾** مه‌گه‌ر بۆ په‌یامبه‌رێک که‌ خۆی لێی رازی بێت، ئه‌وچه‌له‌ ئاگاداری هه‌ندی له‌نه‌ه‌نییه‌کانی خۆی ده‌کات، که‌وابوو غه‌یب زانین، تاییه‌ته‌ ته‌نها به‌زاتی په‌روه‌ردگارمانه‌وه‌ (جل جلاله‌) ئیتر هیچ که‌سیک په‌ی پی نابات، مه‌گه‌ر که‌سیکی خاوه‌ن خووی جوان و شیرین و پاسال و ملکه‌چ بۆ فه‌رمانه‌کانی خوا له‌په‌یامبه‌ران، وه‌ک (عیسا)ی کوپری (مه‌ریه‌م) ئه‌وه‌بوو ئوممه‌ت و گه‌له‌که‌ی خۆی به‌گه‌لی شت - که‌ ئه‌وان نه‌یان ئه‌زانی - ئاگادار کرد: (وَأَنْبِئْكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدْخُلُونَ فِي بُيُوتِكُمْ...) ۴۹/۳. **﴿فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا﴾** جا بێگومان ئه‌وکاته‌ په‌روه‌ردگارت فره‌شته‌ ده‌کاته‌ پاسه‌وانی له‌پێش و له‌ پشتیه‌وه‌ بۆ پاراستنی له‌ده‌ستی شیاتین و دزینی بۆ جووکیه‌کان **﴿لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رَسُولَاتِهِمْ﴾** بۆ ئه‌وه‌ی بزانی و ئاگادار بێت که‌ به‌راستی پێغه‌مبه‌ران به‌رێک و پێکی په‌یامه‌کانی په‌روه‌ردگاری خۆیانیا رابگه‌یاندوه‌، به‌و شیوه‌یه‌ی که‌ بۆیان سه‌روشتکراوه‌ بۆ زیاده‌و که‌م، واته‌: خوی په‌روه‌ردگار چاودێری په‌یامبه‌رانی خۆی ده‌کات، به‌ فره‌شته‌ تا به‌ناسانی په‌یامه‌که‌یان بگه‌یه‌نن. **﴿وَاحْطَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ﴾** وه‌خوا به‌هه‌موو شتیکی‌شان ده‌زانی و به‌ناگایه‌و هیچ شتیکی لا بزر نابۆ **﴿وَاحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عِدَدًا﴾** وه‌هه‌موو

شتىكىشى بەورد ئەژماردوۋە ھەرچى لەزەۋىيى و، لەئاسماندايەو دلوپە دلوپى باران و، لم و زىخ و بەردە وردەو گەلای داران و كەفى سەر دەرياجەكان.

بەكورتى: ھىچ شتىكى لا ناديار نىيە ئىتر چۆن ئاگادارى ئەو وەحىي و سروسە نىيە بۆپەيامبەرانى ئەنيرى، تائەوان بتوان درىغى و كەمتەرخەمى تىابكەن؟.

زۆر زۆر سوپاس بۆ خۆى جوانكار و دلۇقان كە يارمەتيدام بۆ تەواوكردنى تەفسىرى سوورەتى (جن).

*** **

۷۲- سوورەتى (موززە مەیل ۷۲)

مەككە يىيەو (۲۰) نايەتە

بەناۋى خۆى دەھندەو مېھرەبان

سوورەتى (موززە مەیل) پاش سوورەتى (قەلەم) ھاتوۋە، كورتە باسىكى ژيانى پىغەمبەر ﷺ باس ئەكات، بەتايىبەت خۆ يەكلا كەردنەۋەيى و، شەو نوپژەكانى و، قورئان خويىندەكەى، دەشتوانى بلىيت: تەۋەرەكەى سەرچەم ھەر باسى پەيامبەر ﷺ، ھەر بۆيەش پىي دەلئىن: سوورەتى (المزمل). پەيامبەر ﷺ ئەو كاتە كە لە ئەشكەۋتى (حراء) دا خەرىكى خواناتىن بوو، جبرىل ھات و يەكەم وەحى و سروسى بۆ ھىنا، جا لە قورسى و گرانى ئەو پووداۋە ترس و لەزىكى زۆرى ئىشت و دلى زۆر بى تاقەت بوو، بارى سەرشانى زۆر گران بوو، بۆيە زۆر بەپەلە گەپرايەۋە بۆ لای خاتو (خەدىجە) و فەرموۋى: ((زملونى، زملونى = دامپوشن دامپوشن)) بەراستىي ئەترسم توۋشى شتىك بووبم! لەۋە ئەترسا كە لەئايىندەدا نەتوانى ۋەك پىيۋىست ھەئسى بەئەنجامدانى ئەركەكانى سەرشانى خۆى، بۆيە ئاۋا توۋشى ئەو دلئەنگى و نارەھەتەيە بوو.. ئەگىنە پەيامبەرىكى خۆشەيىستى ئاۋا ھەرگىز ترسى ئەۋەى نايىت و نايىترسىت كە دەستى ئى ۋەشىنرايىت. سوورەتەكە بەۋشەيەكى زۆر ناسكپەرۋەرەنەو پەر لەسۆزو مېھرەبانى لەلەين پەرۋەردگارەۋە دەست پى ئەكات، ۋەك بىيەۋى ماندوۋ نەبوۋنى لە پەيامبەر بكات ﷺ، بەتايىبەت ئەو ماۋەيەش زۆر خۆى ماندوۋ ئەكرد بە شەۋنوئىژ، و قورئان دەۋر كەردنەۋەۋە، لەبەر خۆشەۋەدى ۋە رەزايەتى خۆى گەرە.. ئىنجا باسى گەرەيى و مەزنىيى و قورسىيى وەحى (سروش)ى بۆ دەكات، تا بايەخىكى زۆرى بداتى، زۆر بەبىدارىيى و ھۆشيارانە ھەۋلى پىادەكردنى بدات. فەرمان ئەدات بەپىغەمبەر ﷺ كە لەبەرەمبەر ئەشكەنجەى ھاۋبەش پەيداكارەنەۋە دان بەخۇدا بگرى: (واصر على مايقولون واهجرهم هجرا جميلا..)، ھەرەشەيەكى زۆر قورس و سەخت يىش لە ھاۋبەش پەيداكارەن دەكات و دەيانترسىنى بەسزاي رۆژى دوايى، ئەو رۆژەى كەسەرى مندالانى تيا سىيى ئەبىت. كۆتايىشى دىت بەسووك كەردنى ئەرك و بارى سەرشانىان، تا بتوان لەپال ئەۋەشدا ژيان پەيدا كەن.

ئەى پىغەمبەر! شەۋ ھەستە بۆ نوئىژ:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * يا ايها المزمل ئەى كالاً لە بالا پىچاۋ! ئەى ئەو كەسەى لەرزت ئى ھاتوۋە خۆت داپۆشيوە! ئەى پىغەمبەر ﷺ! ﴿قَمِ اللَّيْلُ إِلَّا قَلِيلًا﴾ شەۋ ھەستە ۋاز لەخۆپىنچانەۋە بىنەو گور بەخۆت بدە و نوئىژ بكە مەگەر كەمەكىكى شەۋ نەبى بۆ خەۋو ھەۋانەۋەت ﴿نُصْفَهُ أَوِانْقُصَ مِنْهُ قَلِيلًا﴾ ئەۋىش بەم شىۋەيە: نىۋەى (شەۋ) يا ھەندىكى ئى كەم بكەۋە. (ئەگەر شەۋگار درىژ بوو). واتە: شەۋ نوپژەكەت ھەمووكاتەكانى شەۋگارى پى مەگرەۋە، چونكە ماندوۋ دەبىت، بەلكو سىيەك باشە. ﴿أَوَزِدْ عَلَيْهِ﴾ يان زىاترى بكە. ئەگەر شەۋگار

کورت بوو. واته: بیکه به سی به شه وه، دو به شه یه شه، له وه زیاتر نه بی، نه وه که به هو ی نه وه وه نه توانی نیس وکاری په یامبه ریته تی به ی به یوه، وه که له سوورته تی (نیسرا) دا نه فهرمووی: (ومن الليل فتهدد به نافلة لك عسى ان يبعثك ربك مقاما محمودا). ۷۹/۱۷. ﴿ **ورتل القرآن ترتیلا** ﴾ زوریش به ناهسته وه له سر خوئی و ربك و بیك نه م قورئانه بخوینه، دهوری بکه وه، باله دلتا جیگه ی خو ی بکاته وه، (ثین عه باس) ده لیت: نه م بریاری شه ونو یژه له سر شانی پیغه مبه ر ﷺ ته نها سالیکی خیاند و به کو تایی سوورته که برایه وه، نه وه یه که زانایان نه لاین: کو تایی سوورته تی که له قورئان، سه رتاییه که ی سړییه وه. (له بوخاری) دا هاتو وه: سه باره ت به شیوه ی قورئان خویندنی پیغه مبه ر ﷺ که له (نه نه س) نه پرسن: له وه لا مدا نه لی: قورئان خویندنی پیغه مبه ر ﷺ هر شوینی پیویستی به دریژ کردنه وه کردبا، دریژ دی کرده وه: به م جوړه کاتی که (بسم الله الرحمن

الرحیم) ی ده خویند. (بسم الله) ی دریژ ده کرده وه، (الرحمن) ی دریژ ده کرده وه، (الرحیم) یش هروا. له کو تایی (بسم الله الرحمن الرحیم) دا نه وه ستا، له کو تایی (الحمد لله رب العالمین) دا هروا، (الرحمن الرحیم) یش هر بهو جوړه. پیښه وه نه حمده نه بوو داود ترمزی. وه له روژی سه لاو به ریډا به قورئان خوین ده گو تر ی: ((اقرأ وارق ورتل کما کنت ترتل فی الدنيا فإن منزلتک عن آخر آية تقرؤها)). نه حمده، تیرمزی، نه سائی.

گه ورو گرائی قورئان:

﴿ **إنا سنلقي عليك قولاً ثقیلاً** ﴾ به راستی نیمه فهرموده و ته یه کی قورس و سه نگینت پی راده گه یه نین به لی به راستی هه لگرتن و راگه یاندنی ئایینی پیروزی ئیسلام بی نه مبه رو نه و به ر، نه رکیکی ئیجگار قورس و گرانه، مه گه ر ته نها په یامبه ران به چاکی تیگه یشت بن لهو سپارده گه وریه که خوا له باره یدا نه فهرمووی: (إنا عرضنا الأمانة على السموات والأرض والجبال فأبين أن يحملنها وأشفقن منها وحملها الإنسان). ۷۲/۲۳.

شه ونو یژو به خه به ربوون جیدارو له بار تره:

﴿ **إن ناشئة الليل هي أشد وطناً** ﴾ به راستی شه و بیداری و گفت و گو و پارانه وه وازو نیاز له گهل په رور دگاردا زور کاریگر تره له سر شانی نو یژکار له نو یژو روژ، چونکه شه و کاتی خه و و حه وانه وه یه... پیاو حه ق بلیت شه و نو یژیش بو مرو ف کاریکی زور گرنگه و، فی ری شه ونخونی و وهخت و بیوهختی ده کات ﴿ **واقوم قیلاً** ﴾ وه بو خویندنی قورئانیش له بار تره شه و بو دهور کردنه وه ی قورئان زور گونجاو و ناهسته یه، چونکه جیهان هه موو له جم و جوول و بزوتن نه که ویتو دل و دهورونه کان حه ساونه ته وه، زیهن و دهورون له خه ته ره پاک بو ته وه ﴿ **إن لك فی النهار سبحاً طویلاً** ﴾ به راستی به روژیشدا مه وادی هات و چوت دریژ فراوانه به دهم ژیان و گو زه رانه وه

دەپۇیت، جا كەوابوو بەشیکى شەو بۇ خواپەرستى دابنى، و، بەرۇژىشدا نان پەيدا بکەو کاروبارى ئاینەكەت بەرپى بکە ﴿ **واذکر اسم ربك وتبتل إليه تبتیلا** ﴾ تۇ با ھەمیشە ناوی پەروردگار ت لەسەر زارت بیئت، خو لههه موو شتی دابرو خو ت یەکلا بکەو، بەتەواوی پشت لە ھەموو شتیك بکەو تەنھا پوو لە خوا بکە، لە غەیرەز ئەو زاتەى تۆ دەپپەرستى لەهه موو شتیك بەتەکوھ ﴿ **رب المشرق والمغرب** ﴾ ئەو زاتەى تۆ دەپپەرستى پەروردگارى خوڤرەلات و خوڤر ناوايە ﴿ **لا إله إلا الله** ﴾ و بیجگە لەو ھیچ پەرستراویکی تریه ھەق نیه ﴿ **فاتخذہ وکیلا** ﴾ جا تۆش بەردەوام ھەر ئەو بکە بەپاریزەر و پشتیوانى خو ت و کاروبارت دەستى ئەو بدە.

بەرامبە بە قسەکانیان خوڤراگرە:

﴿ **واصبر علی ما یقولون** ﴾ وە لەئاست ئەوہى ئەوان ئەیلین ھەردەم خوڤراگر و بەئارام بە ﴿ **واھجرهم هجرا جمیلا** ﴾ وە بە شیوەیەکی جوانیش دەستیان ئى ھەلگرەو دووربە لییان، واتە: ھیچ جوڤرە عەزىەتیکی تیا نەبیئت ﴿ **وذرنی والمکذین اولى النعمة** ﴾ لیم گەرى بۇ ئەو خواوێن سامان و مال نیعمەتانە کە بەرنامەى خوا بەدرؤ دەخەنەو، تۆ تکایان بۇ مەکە با من تۆلەیان ئى وەر گرم ﴿ **ومهلهم قليلا** ﴾ تۆ کەمیک مۆلەتیان بدە با بەتەواوی بگەنە رۆژى خوڤیان.. بەلئى بەئارەزووی خوڤیان رایان بوارد تا ئەوکاتە پیغمبەر ﷺ گەیشتە مەدینە، جا ئەو دەمە بەجوڤرەھا نارەحتى عەزىەت دران و، پاشان ناو دارەکانیان لە (بدر)دا کوژران! ﴿ **إن لدینا انکالا وجھیما** ﴾ بەراستى ئیمە سزای دونیاییمان ھەبەو لەپاشەرۆژیشدا کو ت و زنجیری سەنگین و ناگری ھەلگیرساوی دۆزەخمان ھەبە ﴿ **وطعاما ذاغصة** ﴾ ھەرۆھا خوڤراکێک کە لە گەر و دەگیریت لەبەرى درەختى زەققوم، کە زۆر بەئاساسی لە گەروویانەو دەپواتە خواریوہ ﴿ **وعذابا الیما** ﴾ سەرەپای سزای سەخت و پڕئیش ونازار ﴿ **یوم ترجف الارض والجبال** ﴾ رۆژیک دیت کە زەوى و شاخەکان دینە لەرزە ﴿ **وکانت الجبال کثیبا مهیلا** ﴾ و کیوہکانیش وەھا وردنەبن، دەلییت تەپۆلکەى لم وزیخە کەبەئاسانى تەخت دەبیئت، پاش ئەوہى کەتابت ونەجوولابوون.

موحه مەدیش وەك مووسایە کەئیردرايە لای فیرعەون:

ئینجا بەسزای دنیا ئەیانترسینی وەك ئەفەرەمۆی: ﴿ **إنا ارسلنا إلیکم رسولا شاهدا علیکم** ﴾ خو بەراستى ئیمە پەيامبەرێکمان (موحه مەد) ﷺ بۇ رەوانە کردوون، بۆتە شایەد بەسەرتانەو کە ھەرچیمان بەسەرا داوہ پئی راگەیانندوون، ئیوہ ھیچ بڕویانووێکتان نەماوہ ﴿ **کما ارسلنا إلی فرعون رسولا** ﴾ ھەرەك چۆن بۆلای فیرعەونیش پەيامبەرێکمان (موسا) رەوانە کرد، تاتیى بگەيەنیئت ﴿ **فعضی فرعون الرسول** ﴾ جا فیرعەون سەرپیچی کرد لەپەيامبەرەکو لەفەرمانى دەرچوو و بپروای نەھیناو داوای خوايەتى دەکرد...! ﴿ **فاخذناه اخذا وبیلا** ﴾ ئینجا ئیمەش زۆر بەتوندى پیچامانەوہ قارمان لیگرت، ئەوہبوو خوێ و تاقمەکەى لە دەریادا خنکان. جا ئیوہش ئەى قورەیش! بیدارو ھۆشیار بن پییش ئەوہى قارتان لى بگرین.

کەقیامەت ھات چۆن قوتار دەبن؟

﴿ **فکیف تتقون إن کفرتم یوما** ﴾ جا ئەگەر ئیوہ ئەى بى بپرواکانى قورەیش! ھەر و کافرین ئیتر چۆن خو تان ئەپاریزن لە سزای رۆژیک ﴿ **یجعل الولدان شیبا** ﴾ کە ئەوہندە قورس و سەختە منال پیر دەکا و کەس بەرگەى ناگری ﴿ **السماء منفطر به** ﴾ ئاسمان بەھۆى سەختى ئەو رۆژوہ لەت و پەت ئەبى ﴿ **کان وعده مفعولا** ﴾ ئەوہ بەلینى خوايە، خو بەلینى خواش ھەر دیتە دى ﴿ **إن ھذہ تذکرۃ** ﴾ بیگومان ئەم سوورەتەش پەندو نامۆژگارییە کە بۇ ھەردەم، بەشکو لەسەر لیشیواوی خوڤیان بگەرنەوہ ﴿ **فمن شاء اتخذ إلی ربہ سبیلا** ﴾ بۇ ئەوکەسە بیەوى رێگە بۇ

لای په‌روەردگاری خوێ بگریته بهر. واته: با ئه‌و جوړه که‌سانه هه‌ولێ کاری چاک و شیرین بدهن پێش هاتنی ئه‌و روژه.

شه‌و نوێژ به‌ فه‌رزێی هه‌لگیرا:

﴿إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلَاثِ اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلَاثُ﴾ بێگومان په‌روەردگارت چاک ئه‌زانێ که تو ئه‌ی پیغه‌مبه‌را! ﴿نَزِكَهٗى دَوُوْا بِهِ شَىْءٍ﴾ یان نیوه‌ی، یان یه‌ک سیوومی هه‌لده‌سیت ﴿وَطَائِفَةٌ مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ﴾ هه‌روه‌ها هه‌ندێ له‌وانه‌ی که له‌گه‌لتان هه‌لده‌ستن بۆ شه‌و نوێژ ئه‌و ده‌مه‌ی که (فه‌رن) کرایه سه‌رت ﴿وَاللّٰهُ يَقْدِرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ﴾ خوایش ئه‌ندازه‌گیری شه‌و روژی کردووه و ئه‌زانێ چوار وه‌رز چۆن بێ، کاتێ کورته، کاتێ درێژه، چونکه مه‌ردم

یان زوو هه‌ل ئه‌سێ و، زۆر ماندوو ئه‌بێ، یا دره‌نگ هه‌ل ئه‌سێ و کاته‌که‌ی له‌کیس ئه‌چێ ﴿عَلِمَ أَنَّ لَكَ تَحْصُوهُ﴾ چاکزانێ که ئیوه قه‌ت ناتوانن ئه‌ندازه‌ی ئه‌و شه‌وه پاگرن و بیژمێرن و له‌کاتێ خۆیدا هه‌لسن بۆ شه‌و نوێژه‌که‌تان ﴿فَتَابَ عَلَيْكَ﴾ جا له‌به‌ر ئه‌وه ئیوه‌ی به‌خشیی و باریگرانی له‌سه‌ر سووککردن، ئه‌وانه‌تان که نه‌یان‌توانی به‌و به‌رنامه‌یه کار بکه‌ن، وه یا قورئان بخوینێ، بۆیه ئه‌فه‌رمووی: ﴿فَاقْرَءُوا مَاتِيسِرَ مِنَ الْقُرْآنِ﴾ جا چه‌نده‌تان بۆ لواو مه‌یسه‌ر بوو بـی دیاریکردنی کات - ئه‌وه‌نده شه‌و نوێژ بکه‌ن، نه‌ک ئه‌و سێ یه‌ک و نیوه‌و دوو به‌شی شه‌وه، چونکه جگه له‌و هۆیانه‌ش: ﴿عَلِمَ أَنَّ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَّرْضًى﴾ خوای میه‌ره‌بان زانی له‌نایینه‌ده‌دا که‌که‌سیکتان ئی نه‌خۆش بکه‌وێ و نه‌توانی هه‌لسێ به‌شه‌و نوێژ. ﴿وَأَخْرُونَ يُضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ﴾ وه‌که‌سانی تریش ده‌بن که له‌زه‌ویدا ده‌گه‌رپن بۆ به‌ده‌ست هێنانی بازرگانی و فه‌زلی خوا بۆ بزق و روژی بچه‌سه‌فه‌ر بۆ ئه‌م ولات و ئه‌و ولات.. ﴿وَأَخْرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ وه‌که‌سانی تر له‌ نایینه‌ده‌دا جه‌نگ بکه‌ن

سُورَةُ الْمُرْآتِ
سُورَةُ الْمُرْآتِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بَيِّنَاتٍ لِّلْمُذْتَبِرِينَ (۱) فَاقْرَءُوا (۲) وَرَبِّكَ فَكَبِيرٌ (۳) وَيَا أَيُّهَا فَطْمِرُ (۴)
وَالرَّجْزَ فَاهْجُرْ (۵) وَلَا تَمْنُنْ تَسْكَتُ (۶) وَلَرَبِّكَ فَاصْبِرْ (۷)
فَإِذَا تَنَفَّرَ فِي النَّفُورِ (۸) فَذَلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ (۹) عَلَى الْكَافِرِينَ
عَسِيرٌ (۱۰) ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا (۱۱) وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا
مَّمْدُودًا (۱۲) وَبَنِينَ شُهُودًا (۱۳) وَمَهْدَتْ لَهُ نَهْيِدًا (۱۴) ثُمَّ يَطْمَعُ
أَنْ أَزِيدَ (۱۵) كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا (۱۶) سَأَرْهَقُهُ صُعُودًا (۱۷)

له‌رێی خوادا (بچن بۆ جیهادو ماندوو بین) ﴿فَاقْرَءُوا مَاتِيسِرَ مِنْهُ﴾ جا که‌وابوو هه‌رچه‌ندتان بۆ لوا ئه‌وه‌نده قورئان بخوینن و شه‌و نوێژ بکه‌ن، چونکه خوای گه‌وره سوژو میه‌ره‌بانی زۆره له‌گه‌ل به‌نده‌کانی خۆیدا، وه دیاره مه‌به‌ستیکی تایبه‌تی خوێ هه‌یه له‌دانانی هه‌ر جوړه خواپه‌رستییه‌که‌دا، لی‌ره‌شدا هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه ویستی ئه‌و خه‌لکه رایبێنی له‌سه‌ر شه‌و نخوونی و ئاگاداریی و هۆشیاریی، چاکه مه‌به‌سته‌که‌ی جیبه‌جی بوو بۆیان ئه‌گۆڕی.

له‌م نایه‌ته‌وه‌یه (ئهبو جه‌نیفه) ده‌لیت: خویندنی سووره‌تی (فاتیه‌ه) له‌نوێژدا واجیب نیه! به‌لگه‌یش ئه‌و فه‌رمووده‌یه که هاتوو به‌رامبه‌ر کابرایه که نوێژه‌که‌یی به‌نا‌ته‌واو کردو، پاشان فه‌رمووی: ((ثم اقرا ماتيسر معك من القرآن)) متفق عليه. جه‌ماوه‌ری زانایانیش به‌ فه‌رمووده‌ی: ((لا صلاة لمن لم يقرأ بفاتحة الكتاب)) متفق عليه. یان فه‌رمووده‌ی: ((لا تجزئ صلاة من لم يقرأ بأَم القرآن)) (ابن خزيمة) ره‌تی ده‌که‌نه‌وه ﴿وَاقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ وه نوێژه

فه زه کانتان به چاکی جیبه جی بکه نه به بیرو هوشه وه **﴿وَأَتُوا الزَّكَاةَ﴾** و زه کاتیش بدهن **﴿وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾** وه قهرزو (وام) به شیوه یه کی جوان و چاک به خوا بدهن (ده سگیرویی هه ژاران بکه نه بیئ وه وی سوودیان ئی وهرگرن) خواش پاداشیکی زورتان ددهاته وه. **﴿وَمَا تَقْدُمُوا لَأَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ﴾** و هه خیرو چاکه یه ک پئیش خوتانی بخه نه (پاداشته که ی) لای خوا وهر نه گرنه وه **﴿هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا﴾** که هه ئه ویش چاکترو، پاداشی گه وره تره (له وه ی لای خوتان ماوه ته وه). **﴿وَاسْتَغْفِرُوا لِلَّهِ﴾** ده سائیتر ئیوه ش داوای لیبوردن هه له خوا بکه نه له هه موو کاتدا **﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾** به راستی خوا زور پوشره لیبورده و تاوان به خشه، زوریش دلآواو میهره بانه ((المؤمن القوى خير واحب إلى الله من المؤمن الضعيف، وفي كل خير، احرص على ما ينفعك، واستعن بالله، ولا تعجز وإن أصابك شيء فلا تقل: لو أني فعلت كان كذا وكذا، ولكن قل: قدر الله ما شاء فعل، فإن (لو) تفتح عمل الشيطان)). رواه مسلم. واته: موسلمانان به هیزو ماندوو ئیش که، چاکترو خوشه ویستره لای خوا له موسلمانان لاواز و بیئ هیزو ئیش نه که ره خو ماندوو نه که ره، نه گهرچی هه ردوکیان خیرو چاکه یان لیده وه شیته وه، هه شتیکی سوودت پیبگه یه نیئت هه ره دم سووربه بو وده ده ست هیئانی، یارمه تی هه ره له خوا بخوازه و کؤل مده، خوئ نه گهر نه هه مه تیه کت تووش بوو، هه رگیز مه لیئ: نه گهر (ئاوام) کردبا، ناواو ناواو ده بوو و (ئهم به لایم تووش نه ده بوو)، به لکو هه ره ئه مه بلئ: بریاری خوا بوو و هه ره شتیکی خواست هه ره ئه وه ده بیئت، چونکه وشه ی (نه گهر وام کردبا، و ده بوو) ده روازه ی کاری شه ی تانت ئی ده کاته وه.

زور سوپاس و پیژانین بو خوا ی بالآده ست که یارمه تیدام بو ته واکردنی ته فسیری سووره تی (موززه میل).

*** **

۷۴ سووره تی (مودده سسیر له

مه که ییبه و ۵۶) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئهم سووره تی (مودده سسیر) یش وه ک سووره تی (موززه میل) باسی چه نه لایه نیکی که سیئی په یامبه ری به پئیز و سه ره ره ده کات **﴿سُبْحَانَكَ﴾** هه ره بویه ش به (المدثر) ناو نراوه. جا له سه ره تاوه داوا له په یامبه ره ده کات **﴿سُبْحَانَكَ﴾** که هه ستی به نه نجامدانی ئه ره که کانی سه ره شانی خو ی و هه ستی به راگه یاندنی بانگه وازه که ی خوا، وه زور گرنگی و بایه خ به و کاریه بدا، بیئ پروایانیش له سزای سه ختی پاشه پروژ، بترسینی، خویشی له بهرامبه ره نازاری قوره یشه وه.. ددان به خو دا بگری تا دوا بریاری خوا دیت، ئینجا بیئ پروایان له سزای قورسی روژی دوا یی، نه ترسینی، به شیوه یه که نه ئه وان هیچ حه وان وه یه کی تیا نابین.. پاشان باسی ئه وه سه ره سه خته که لله ره قیه (وه لیدی کوپی موغیره) ده کات، که وه ک (ئین عه باس) نه لیئ: وه لیده گه لی جار گوئی بو قورئان نه گرت و ده یشیزانی که فه رموده ی خوا یه، به لام (کورسی) هه کی ژیری نه به یشت خو ی بدات به ده سه ته وه و پروابینی!! وه ک ئیمامی (بوخاری) ده لیئ: پاشان باسی ئه و ناگره بلئسه داره ده کات که خوا به لیئنی به بیئ پروایان و، سه رکاره دلره قه کانی داوه.. سویند به مانگ و روناکیه که ی نه خوات که: دۆزه خ یه کی که له و به لاو نه هه مه تیانه ی که یه خه ی بیباوه ران ده گری. تیشکیکیش نه خاته سه ره گفت و گو ی نیوان موسلمانان و تاوانباران، کاتی له هو ی چوونه ناو دۆزه خیان ده پرسن. کوئیاییشی به کورته باسیکی هو ی پروا نه هیئانی هاوبه ش په یدا که ران دیت.

پاش سووردهتی (اقرأ) ئەم نایه تانه هاتن:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم *^۱ یا ایها المدثر﴾ ئەی ئەوێ جلكی خەوت بەخۆوە پێچاندووه! ئەی پێغه مبهەر! ﴿قم فأنذر﴾ ههسته، له ناو نوێنه کهت خه لکی بیباوهر بیدار بکه ره وه و بترسینه له سزای خوا. پێغه مبهەر ﷺ له ئەشکه وتی (حیرا) دا بوو کاتی که وه حیی بۆ هات و به نایه تی: (اقرأ باسم ربك الذي خلق...) دهستی پیکرد، جا چونکه هیشتای یه که مجاری بوو جوهر ترسیکی ئی نیشته و موچرکه ئیگرت و به دهم له رزه وه به په له هاته وه بۆ ماله وه و فره مووی: (دثرونی، دثرونی...) واته: دامپوشن، دامپوشن، جا ئیتر پاش ئەوێ که سه ره تای سوورده تی قه له می بۆ هات.. دوو سال و نیو سروش راگیرا و نه هات، ئیتر پێغه مبه ریش ﷺ حالته ته پێشو وه که ی جارانی نه ماو، دیسانه وه ئاره زووی وه حیی کرده وه گه لێ بۆی بی تاقه ت بوو، جا ئیتر له و ماوه یه دا فریشته ی سروش به یناو به ین خۆی نیشان ئەداو، ئەمیش به دهم له رزه وه ده گه رپته وه ماله وه و ده فره مووی دامپوشن. ئەم مانا و مه به سته ئیمامی (بوخاری و ئیمامی ئەحمه د) ریاو یه تی ده که ن. ﴿ربك فکبر﴾ وه په ره ردگاری خۆت به گه وه ربه ر، چونکه ته نه ا ئەو خاوه نی گه وره یی و (کبریا) یه، که و ابوو رووی دلت هه ره له و بکه، ئیتر بی پرواکان به روا دینن یان ناهینن گرنه گ نیه ﴿وثیابک فطهر﴾ وه به رگ و کالات، خاوین بکه ره وه، واته: دل و ده روونت، کارو کردارت هه مووی به خاوین را به ر (چونکه موسلمان ده بی گرنه گ به دیوی ده ره وه و ناوه و ی بدات) ﴿والرجز فاهجر﴾ له هه موو گوناخ و جوهر کاریکی نا پوخت و نا په سه ند گه ری. ئەم نایه تانه مانایان ئەوه نییه که خوا نه خواسته روژی په یام به ر ﷺ له هیل لای دا بیته. نه خیر. به لکو مه به ست ئەوه یه که ئومه ته که ی ته می بی و خۆیشی له سه ره ره وشته به رزه کانی به رده و ام بیته ﴿ولا تمنن تستکثر﴾ وه شتیک مه به خشه بۆ ئەوێ زۆر تر ته ده سه که ویت، واته: منه ت به سه ری انداو مه که و، چاوه روانی زۆریان ئی مه که ﴿ولربک فاصبر﴾ و له به ره رزه مه ندی په ره ردگارت خۆگه ربه له به رام به ر ئازاره وه ره شه ی هۆزه که تدا ﴿فإذا نقر فی الناقور﴾ ئینجا کاتی فوو ده کری به صووردا بۆ زیندوو بوونه وه. پێغه مبه ر ﷺ ده فره مووی: چۆن دلم خۆش بی و، به خۆشی رابویم له کاتی که دا خوا وه شه پیو ره که (ئیسرافیل) ده می به (قه رن) ده که وه ناوه و ته ویل و ناوچاوی نه و یکرده وه، چاوه نوا ره که یفه رمانی پی بکه ن، فووی پیا بکات، هاوه لانی وتیان: جا له و کاته دا ئیمه چ بکه ین و چ بلین؟! فره مووی: بلین: ((حسبنا الله ونعم الوکیل، علی الله توکلنا)) پێشه وانه حمه د. ﴿فلک یومئذ یوم عسیر﴾ جا ئەو روژه، روژی که ی زۆر گران و سه خته ﴿علی الکافرین غیر یسیر﴾ له سه ره خوانه ناس و بی پروایان سووک و ئاسان نیه، چونکه لیپرسی نه وه و حیساب و لیکو لینه وه هه یه.

خوا به و که سه ده لی قورئان جادووه:

﴿ذرني ومن خلقت وحيدا﴾ له من و له و که سه گه ری دروستم کرده وه به ته نیا خۆی، واته: تا له سکی دایکیا بوو نه مال، نه منال، نه هیز نه ده سه لات ی هه بوو، که چی مال و کوپیشم دایه و هه ره به روا ی نه هینا و چوو به گژ په یام به ره که یشدا! رافه که رانی قورئان ده لین: مه به ست به و که سه (وه لیدی کوپی موغیره) یه، خوا ده سه لاتیک ی زۆر چاکی دایه، که چی له باتی سوپا سه گوزاری یی باخی بوو! وه که ئە فره مووی: ﴿وجعلت له مالا ممدودا﴾ مال و داراییه کی زۆرم پێ به خشی (مه رو مالات، باخ و بیستانی جوان و دلگیر) ﴿وبین شهودا﴾ وه کوپانی هه میشه ئاماده و به رده ست (له گه لیا، واته: له هه موو کاتی که خۆشی و ناخۆشییدا ئاماده بوون، ئەویش خۆی پی هه ل ئەکیشا) ﴿ومهدت له تههدا﴾ وه دونیام بۆ راخستبوو به راخستنیکی ته و او، واته: به ئاره زووی خۆی (دونیا م

مه‌پاش ئه‌یخمه ناو سه‌قه‌ره‌وه ﴿ **وما ادراك ما سقر** ﴾ جا تو چوزانی (سه‌قه‌ر) چیه...؟ نه‌گهر پیټ نه‌لیم ﴿ **۲۸ لا تبقي ولا تذر** ﴾ ناگریکه هیچ شتی که نایه‌لته‌وه ئه‌یسوتینی له گوشت و ئیسقان و دهمارو و ازیش ناهینیت و جیناهینیت ﴿ **۲۹ لواحۃ للبشر** ﴾ پیستی سه‌ره‌وه و لاشه رهش نه‌کاته‌وه، واته: به‌هرچی بگات ئه‌یسوتینی ﴿ **۳۰ علیها تسعة عشر** ﴾ نۆزده فریشته‌ی به‌سه‌ره‌وه‌ن بو سه‌ره‌رستی و چاودیری و به‌رپوه بردنی دۆزه‌خ، ژماره‌ی فریشته‌ی سه‌رکاری ناگر بو نه‌زموینه:

ئینجا خوا نه‌فه‌رموی: ﴿ **۳۱ وما جعلنا اصحاب النار الا ملأئكة** ﴾ وه هور فریشته‌کانمان گه‌پراوه به خه‌زه‌نه‌ی دۆزه‌خ هه‌ر له فریشته‌داناوه، که‌وابوو که‌س ناتوانی ململانیان له‌گه‌ل بکاوه‌ل ببات خوی لیان دهریاز بکات وه که‌ئهبوجه‌ل ده‌لێت ﴿ **وما جعلنا عدتهم الا فتنة للذين كفروا** ﴾ وژماره‌یانمان نه‌گه‌پراوه به نۆزده بو تاقیکردنه‌وه‌ی بی باوه‌ران نه‌بی، واته: ده‌مانه‌وی به‌و هویه‌وه باوه‌ر بین ﴿ **ليستيقن الذين اوتوا الكتاب** ﴾ بو ئه‌وه‌ش خاوه‌ننامه‌کان بیگومان بن له راستی ئه‌م قورئانه، چونکه ژماره‌ی ئه‌و فریشتانه له کتیبه‌کانی ئه‌وانیشدا هیه ﴿ **ويزداد الذين امانوا ايمانا** ﴾ و بو ئه‌وه‌ش به‌رواداره‌کان زیاتر به‌روایان دامه‌زیت، کاتی خاوه‌ن نامه‌کان ده‌بینن به‌روایان هینا به ژماره‌کان ﴿ **ولا يرتاب الذين اوتوا الكتاب والمؤمنون** ﴾ وه ئیتر خاوه‌ننامه‌و به‌روادارانیش گومانیان نه‌بی له حقیقه‌تی دین و ژماره‌ی فریشته‌کان، دیاره ئه‌مه بو دووپاتکردنه‌وه‌ی قسه‌ی پیشووه، نه‌گینه کاتی که به‌روا زیاتر بوو، ئیتر دوو دلی و گومان نامینی ﴿ **ويقول الذين في قلوبهم مرض والکافرون ماذا اراد الله بهذا مثلا** ﴾ وه بو ئه‌وه‌ی دووروو و بی به‌رواکان بلین: خوا مه‌به‌ستی به‌م ژماره‌ی نۆزده‌یه چیه به‌نمونه هینایه‌وه؟ ﴿ **کذلك یضل الله من یشاء ویهدی من یشاء** ﴾ وه گومرا کردنی کافره‌کان و موافقه‌کان خوا ئه‌وه‌ی خوی بیه‌وی گومرای ده‌کا وه هه‌ر که‌سیش خوی بیه‌وی هیدایه‌تی ده‌دا هه‌لبه‌ت هه‌ر که‌س خوا گومرای بکا له به‌ر نه‌شیایوی ئه‌و که‌سه خویه‌تی وه هه‌ر که‌سیش خوا هیدایه‌تی ببات له به‌ر شیای خویه‌تی ﴿ **وما یعلم جنود ربک الا هو** ﴾ وه جگه له‌خوا خوی که‌سی تر به ژماره‌ی له‌شکرو سوپای په‌روه‌ردگار نازانی، واته: هه‌ر ئه‌و نه‌زانی ژماره‌یان.. ئه‌وانه‌ش وه‌نه‌بی ته‌نها هه‌ر ئه‌و نۆزده بن به‌لکو به‌هه‌زاران هه‌زارن. وه‌کو پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌شه‌وره‌ویه‌که‌یدا له وه‌سفی (به‌یتول مه‌معمر) دا فه‌رموی: ((فَاِذَا هُوَ یَدْخُلُهُ فِی کُل یَوْمٍ سَبْعُونَ اَلْفَ مَلٰکٍ لَا یُعَوِّدُونَ اِلَیْهِ اٰخَرُ مَا عَلَیْهِمْ)) فتح الباری: ۶/۲۴۸. مسلم: ۱/۱۶۶. واته: هه‌مو روژیک هه‌فتا هه‌زار فریشته ده‌چنه نیوی، جاریکی تر ئه‌وانه ناگه‌رینه‌وه بوی. ﴿ **وما می الا نکرى للبشر** ﴾ ئه‌و ناگره‌ش هه‌ر په‌ندو ناموژگارییه بو ئاده‌مزاده یاخیه‌کان، تا لیی بترسن و به‌روا بینن و راست و پاسال بن ﴿ **۳۲ کلا** ﴾ نه‌خیر، وانیه، روژیک دیت په‌شیمان ده‌بنه‌وه ﴿ **والقمر** ﴾ سویند به مانگ که چهند شتیکی گرنگه ﴿ **۳۳ واللیل اذا ادبر** ﴾ و سویند به‌شه‌و کاتی تیده‌په‌ریت ﴿ **۳۴ والصبح اذا اسفر** ﴾ و سویند به به‌ره‌به‌یان و ده‌می به‌یانیان، کاتی ورده و ده‌می په‌رده خوی ده‌نوینیت ﴿ **۳۵ انھا لاحدی الکبر** ﴾ به‌راستنی ئه‌و (ناگری دۆزه‌خ)، به‌لایه‌که له‌به‌ل هه‌ره گه‌وره‌کان، جا ئیتر ئیوه چوون گالته‌ی پی ئه‌که‌ن؟ حه‌ق وایه خوټانی لی به‌پاریزن ﴿ **۳۶ نذیرا للبشر** ﴾ بو بیدار کردنه‌وه و ترسینه‌ری سه‌رجه‌م ئاده‌مزاد، تا له‌هه‌موو خراپه‌یه‌که سل بکه‌نه‌وه ﴿ **۳۷ لمن شاء منکم ان یتقدم او یتاخر** ﴾ به‌تایبه‌ت بو ئه‌و که‌سه‌ی بیه‌وی پیشکه‌وی و کی‌به‌رکی بکا له‌کاری چاکه‌دا، یان خوی دوا بخت له‌کاری خراپه‌دا ﴿ **۳۸ کل نفس بما کسبت رهینة** ﴾ چونکه له قیامه‌تدا هه‌موو که‌سیک له بارمه‌و گره‌وی کارو کرده‌وی خویه‌تی، ئیتر ئیستا که‌یفی خویه‌تی، چاک نه‌کات یا خراپ ﴿ **۳۹ الا اصحاب الیمین** ﴾ یارانی ده‌سته‌ی راست نه‌بی، که نامه‌کانیان به‌ده‌ستی راستیانوه ئه‌دری و، پاریزراویش ئه‌بن له‌ناگر ﴿ **۴۰ فی جنات یتساءلون** ﴾

له ناو باخ و باخاتی به هه شتدان و له یه کتر پرسیار نه کهن ^{۴۱} **«عن المجرمین»** سه بارهت به تاوانکاران: ^{۴۲} **«ماسلکم فی سقر»** و پێیان نه لێن: نه وه چیبوو ئیوهی به رهو دۆزهخ راپنچکرد؟ وایستا نه و سزا سه خته ده چێژن... ^{۴۳} **«قالوا»**، نهوانیش له وه لامدا نه لێن: یه کهم: ^{۴۴} **«لم نک من المصلین»** ئیمه له نوێژ خوێنان نه بووین بۆ پهروهردگارمان. چونکه بهرومان پێ نه بوو. دووهم: ^{۴۵} **«ولم نک نطعم المسکین»** و خواردنمان به بی نه وایان نه وه داو دهستگروییان نه نه کردن. سییهه: ^{۴۶} **«وکنا نخوض مع الخائضین»** وه ئیمه هه میشه سه رمان له قسهی نارهوا دهنه له گه له نهوانه ی سه ریان له قسهی نارهوا دهنه ^{۴۷} **«وکنا نکذب بیوم الدین»** و بهرومان به روژی پاداش نه بوو به درۆمان ده زانی ^{۴۸} **«حتی اتانا الیقین»** تا مهردن یه خه ی پێگرتین و به چاوی خۆمان دیمان، ئیمه هه رله ناو نه و گومرایی و سه ر لیشیواوییه دا بووین ^{۴۹} **«فما تنفعهم شفاعۃ الشافعیین»** ئیتر تکای تکاکاران - نه گهر بشبیّت - که لکی به وان ناگهی نه ی، چونکه تکا وهک (ئین که سیر) ده لیت: بۆ نه و که سانه نابێ که نه و خو و صیفه ته ناپه سه ندانه یان هه بی ^{۵۰} **«فما لهم عن التذکره معرضین»** جا چپانه و له په ندو نامۆژگارییه کانی (قورئان) رو و ده ده چه رخی ن و هه لدین؟

که له قورئان هه لدین ده لێی گوهره گرگه لن له شیر هه لدین:

^{۵۱} **«کأنهم حمر مستنفره»** هه ر نه لێی که ره کیوین ^{۵۲} **«فرت من قسوره»** که له دهستی شیر هه لدین و په و نه کهن و سل نه کهن، دیاره که ره کیوی کاتی که شیر نه بیی زۆر به په له په و ده کاو هه لدیت.. هاو به شدار نه ره کانی ش کاتی که پیغه مبه ره ده بین و گو ییان له قورئانه وه ده بی، هه ر ئاوا هه لدین و پشتی تیده کهن ^{۵۳} **«بل یرید کل امرئ منهم ان یؤتی صحفا منشره»** به لکو هه رییه که یان نه یه و ی نامه یه کی کراوه ی پێدری وتیا بنوسی: له خوا وه بۆ فلانی کوپی فلان و فه رمانی پێ بکری به شوینکه وتنی (محمد) جا بهروای پێیکهن که خوا به پیغه مبه ری تی نار دووییه تی بۆیان!! که واته وازیان ئی بینه با هه ر له و سه ر لیشیواوییه دا بسووړینه وه ^{۵۴} **«کلا»** نه خیر، به ته مای شتی و نه بن ^{۵۵} **«بل لا یخافون الآخره»** چونکه راستیه که ی هه ر نه وه یه که له پاشه روژ ناترسن، هه ر بۆیه ش ئاوا تی کچوون ^{۵۶} **«کلا»** نه خیر، با نه وه ند ه رو نه چن له بیبا وه رییدا ^{۵۷} **«انه تذکره»** چونکه به راستی نه م (قورئان) ه یادخه ره وه ی راستیه کانه، جا هه ر که سی که نار ه زوی خۆیه تی به گو یی نه کات یانه؟ وهک نه فه رموی: ^{۵۸} **«فمن شاء ذکره»** نه وه ی ده یه ویت - ئیستا نازاده - با له یادی بگریّت ^{۵۹} **«وما یذکرون إلا ان یشاء الله»** خۆنه و خه لکه نامۆژگاری و ه ر ناگرن، مه گهر ویستی خوی له سه ر بیّت. واته: توانای و ه رگرتنی نامۆژگاری نابێ، نه گهر خوا نه یه و ی ^{۶۰} **«هو اهل التقوی»** هه ر نه ویشه شیوا ی ئی تر سانه، چونکه خاوه نی تۆله ی سه خته ^{۶۱} **«واهل المغفره»** وه هه ر نه ویشه شیوا ی لی بو رنه له تاوان، که واته تازو وه و ه رن ته و به بکه ن و په شیمان بینه وه و له و کاره خراپانه تان.

والحمد لله أولا وآخرا، والصلاة والسلام علی محمد وآله وصحبه.

*** **

۷۵- سوورده تی قیامهت به

مه که بیه و ۱۰۱ لایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی مه ره بان

نه م سوورده تی (قیامهت) به له زیندو و بو نه وه و پاداش و تۆله ده و ی، به راستی با سی کی زۆر گرنگه و گه ئی له مرو فه کان لییان تی که چو وه.. وه به شیوه یه کی تایبهت باس له روژی ره ستاخیزو قوناغه قور سه کا زی ده کات.. با سی نه و روژه ده کات مرو ف به مه ردن نزیک ده بی و له گیانه لا دایه، بۆ یه که م جار سویند ده خوات به روژی قیامهت و

به نَفْسِ (له و اومه) و سهرزه نشتکار که له سهر هموو کاریکی خراپ سهر کوئنه ی خاوه نه که ی نه کات.. سویند نه خوات به وانه که: زیندوو بونه وه راسته و هیچ گومانیکی تیا نیه: (لا اقسام بیوم القیامة ولا اقسام بالنفس اللوامة...) نینجا گه ئی له نیشانه کانی هاتنی ئه و رۆژه یه باس نه کات: وه ئه وه که چاو ئه بله ق ئه بی و، مانگ تاریک ئه بی و ئه گیرئ، خوړو مانگ ههردوو کو ئه کرینه وه و ئه بنه یه ک پارچه و هه لده وهرین و نامینن.. له ته فسیری قورتوبیدا هاتوو: (قیل: إن (لا) صلة، و جاز وقوعها في أول السورة لأن القرآن متصل بعضه ببعض، فهو في حكم كلام واحد... قال ابن عباس وابن جبير وأبو عبيدة: معنى (لا اقسام) ای اقسام. وحكى ابو ليث السمرقندي: أجمع المفسرون أن معنى (لا اقسام): اقسام. واختلفوا في تفسير (لا) قال: بعضهم: (لا) رد لكلام منهم حيث انكروا البعث. وقال الفراء: وكان من لا يعرف هذه يقرأ (لا اقسام) بغير الف، كأنها لام تأكيد دخلت على اقسام وهو صواب، لأن العرب تقول: لا اقسام بالله، وهي قراءة الحسن وابن كثير وابن الزهري وابن هرمز. نه و جا باسی گرنگی و بایه خدانی په یامبه ر ﷺ ده کات به وهرگرتنی قورئان له (جبریل) به وه.. (لا تحرك به لسانك لتعجل به...) وه ههروه ها ئاده مزاد ده کا به دوو به شه وه: به ختیارو سهر فراز، به دبخت و روو په ش.. (وجوه يومئذ باسرة...) ئه و رۆژه مروء له گیانه لادایه و گیان نه گاته قورقوراه گه ی و خزم و کهس و کاری له ده وریا و دهسته نه ژنو دانه نیشن و هیچیان پی نا کرئ بوی، وه قاچ له قاچ ده ئالی و، هیژی جولانه وه ی ئی ده برئ.. کو تاییشی دیت به هینانی کو مه ئی به لکه بوجه سپاندنی زیندوو بونه وه.. (ایحسب ان يترك سدى...)?

نه مه سویندئ بی قیامه ت راسته و دی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ لا اقسام بيوم القیامة﴾

سویند ده خوم به رۆژی ره ستاخیز (رۆژی توله و پاداش) ﴿

ولا اقسام بالنفس اللوامة﴾ وه سویند ده خوم به نه فسی سهر

زه نشتکار، واته: هه رکات به لای کاریکی خراپدا رۆیشت به په له سهر زه نشتی خو ی ده کا و ده گهرینه وه.. واته: سویند به وانه هه موو زیندوو ده کرینه وه بو پاداش و توله.

ده ستوانین پیشه و سهر په نه که کانی مروء ساز بکه ینه وه:

﴿ایحسب الإنسان ان لن نجعل عظامه﴾ ئایا ئاده می پئی وایه که هه رگیز ئیسکه (رزیه و کانی) پاش مردن کوئنا که ینه وه؟! (عه دیی کوړی ره ییعه) به پیغه مبه ری وت: ﷺ رۆژی قیامه ت چونه؟ که ی دیت..؟ چو ن ده بیئت..؟ په یامبه ر ﷺ به دريژی بوی باسکردو، (عه دی) یش وتی: ئه گه ر به چا ویش بیبینم هه بروات پی نا که م! وه گوئی: باشه ئاخر پی م نالییت خوا ئه و ئیسکه رزیوانه چو ن کو ده کاته وه..؟ جا بو دوو پا تکر د نه وه ی ئه و روودا وه ئه و ئایه ته

سُورَةُ الْقِيَامَةِ

فَمَنْعَهُمْ شَفْعَةُ الشَّفِيعِينَ ﴿١٨﴾ فَمَلَّحَهُمُ مِنَ التَّذْكِيرَةِ مَعْرُضِينَ ﴿١٩﴾ كَانَهُمْ حُمْرٌ مُّسْتَفِرَّةٌ ﴿٢٠﴾ فَزَيَّنَّا مِنْ فُسُورِهِمْ ﴿٢١﴾ بَلْ يَرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ اَنْ يُؤْتِيَ صُحُفًا مُّثَشَّرَةً ﴿٢٢﴾ كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٢٣﴾ كَلَّا اِنَّهُ تَذَكُّرٌ ﴿٢٤﴾ فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿٢٥﴾ وَمَا يَذْكُرُونَ اِلَّا اَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ هُوَ اَهْلُ النَّفْوِ وَاَهْلُ الْخَفْرِ ﴿٢٦﴾

سُورَةُ الْقِيَامَةِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

لَا اَقِیْمُ یَوْمَ الْقِیَمَةِ ﴿١﴾ وَلَا اَقِیْمُ بِالنَّفْسِ الْوَلَوَامَةِ ﴿٢﴾ اَیَحْسَبُ الْاِنْسَانُ اَنْ لَّنْ یَجْمَعَ عِظَامُهُ ﴿٣﴾ بَلْ یَقْدِرِیْنَ عَلَیْ اَنْ تُسَوَّیْ بَنَانُهُ ﴿٤﴾ بَلْ یُرِیدُ الْاِنْسَانُ لِفَجْرِ اَمَامَةٍ ﴿٥﴾ یَسْتَلْ اَیَّانَ یَوْمِ الْقِیَمَةِ ﴿٦﴾ فَاِذَا بَرَأَ الْبَصُرُ ﴿٧﴾ وَخَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾ وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾ یَقُولُ الْاِنْسَانُ یَوْمَئِذٍ اَنْ اِنَّا لَمَفْرُوءٌ ﴿١٠﴾ كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١١﴾ اِلَیْ رَبِّکَ یَوْمَئِذٍ الْمُنْتَفِرُ ﴿١٢﴾ یُبْنِیْ اِلَیْ الْاِنْسَانِ یَوْمَئِذٍ بِمَاقَدِمٍ وَاٰخِرُ ﴿١٣﴾ بَلِ الْاِنْسَانُ عَلٰی نَفْسِهِ بَصِیْرٌ ﴿١٤﴾ وَلَوْ اَلْفِیْ مَعَادِیْرُهُ ﴿١٥﴾ لَا تَحْزَنُ لَکَ یَا لِسَانُکَ لَتَعَجَّلَ بِهٖ ﴿١٦﴾ اِنْ عَلَيْنَا جَمْعُهُ وَفَرَّهٗ اِنَّهٗ ﴿١٧﴾ فَاِذَا قَرَأْتَ فَانْبِعْ قُرْءَانُهُ ﴿١٨﴾ ثُمَّ اِنْ عَلَيْنَا بَیِّنَاتُهُ ﴿١٩﴾

هاته خوارهوه فهرمووی: ﴿ **بلی قادرین علی ان نسوی بنانه** ﴾ بهلئ ئیمه بهتواناین که تهنانهت نهخشه و خهتی سهر پهنجاکانیشی وهکو خوئی رپک و پیک بکهینهوه، به ههموو نهخش و نهینیهکانیهوه، لهکاتیکا نهخشه سهر پهنجهئ هیچ کهسئ لهی کهسیکیتر ناچی، دهتوانیت بو پتر وردهکاری ئه و راستیه سهریک لهکتیبی: (وتهی زاناکان و باوهپ بهخوا) بدهیت. ﴿ **بل یرید الإنسان لیفجر امامه** ﴾ بهلکو مروقی بیباوهپ ههر ئهیهوی بهردهوام بی له سهر خراپهکاری خوئی وهک ئاژهل بی بهرنامه بسووریتهوه، بویه ههردهم کاری ناشیاو دهکاو، نکوولی زیندوو بوورنهوش دهکات ﴿ **یسال ایاں یوم القیامة** ﴾ بهلاقرتی و گالتهوه دهپرسی: روژی قیامت کهیه.. وهک بلئ قیامهتی چی و لیپرسیینهوهی چی؟! ﴿ **فابذا برق البصر** ﴾ جاکاتی ئهبلهق بووچاو لهو روژهسهختهدا ئهبرسکیتا، وه لهبهر ترسی ئه و روژه مؤلهق دهووستیت ﴿ **وخسف القمر** ﴾ ههقییش تاریک بوو ﴿ **وجمع الشمس والقمر** ﴾ وخوړو مانگ کو کرانهوه، واته: ههلورهینه خوارهوه یاسای بوونهوهر تیکچوو ﴿ **یقول الإنسان یومئذ این المقر** ﴾ لهو روژهدا ئادهمی بیپروا دهلی: ئهی هاوار! بو کوئی رابکه، ریکای ههلان کوا؟ ﴿ **کلا لاوزر** ﴾ نا، نا، ریکاو پهنا ی دهر باز بوون له سزانیه.. ﴿ **إلی ریک یومئذ المستقر** ﴾ لهو روژهدا قهرارگای بهندهکان (بههشت یا دوزخ) بو خواوهندی تویه، واته: کهس ناتوانی پهنا ی کهس بدات.

قیامهت هات مروقه ههرچی پیش خستبی و جیمابی ههوالی پیدهدری:

﴿ **ینبأ الإنسان یومئذ بما قدم و آخر** ﴾ لهو روژهدا ئادهمی ههوالی ههموو پیدهدری بهوهی پیش خوئی خستوه لهکارو کردوهی چاک و خراپ، وهبهوش بهجی هیشتوه له ئهسهر شوینهواریک کاری پیدهکرا له دوا ی مردنی ﴿ **بل الإنسان علی نفسه بصیرة** ﴾ بهلکوهو روژه مروقه له سهرخوئی شایهته چیکردوه، چیگوتوه؟ **تبینی:** (ت-بی بیژهی (بصیرة) لهم نایهتهدا بو(موبالغه)یه ههر وهکو چوون له (علامة) و (راویة)دا بو موبالغهیه. ﴿ **ولو القی معاذیرهم** ﴾ ههرچهنده بهزمانیش پروو بیانویهکی زور بینیتهوه و پاکانه بکات بو پزگار کردنی خوئی، بهلام بی سوودهو کهلکی نیه، چونکه خوئی شایهته لهسهر خوئی.

پیغه مبهر ﷺ له جبریلوه قورنانی وهرگرت:

نیما می (بوخاریی) و (موسلیم) و جگه لهوانیش دهلین: پیغه مبهر ﷺ زور سوورو بههول بوو بو وهرگرتنی قورنانه، ادهم جوبریلوه، بویه پهله ی بووهگرتنی نهکرد پیش ئهوهی جبریل لی بیتهوه! تا خوای گهره پیغهرموو: ﴿ **لا تحرك به لسانک لتعجل به** ﴾ زمانت بهقورنانه خویندن مهجوولینه، واته: پهله مهکه بو لهبهر کردنی ﴿ **إن علینا جسه وقرآنه** ﴾ بهراستی کوکرنهوهو لهبهر کردنی و ئیسیاتی خویندنهوهی له سهر زمانت لهسهر ئیمهیه ﴿ **فابذا اترانه فاتع قرآنه** ﴾ جاکاتی ئیمه لهریگه (جوبریل)وه بوته خوینینهوه تو شوینی خویندنهوهکه ی ئه و بکه وهو دوا ی ئه و بیلیو پهیرهوی لهو بکه ﴿ **ثم إن علینا بیان** ﴾ لهپاش خویندنهوهو لهبهر کردنیشی، رونکردنا، وهی ماناکهیشی ههر لهسهر ئیمهیه. (ئین کهسیر) دهلی: پهیا مبهر ﷺ بهشیوهیهک ههولی دهاو سوور بوو بو لهبهر کردنی قوورنانه، گهلی جار له خویندنهوهیدا پیش (جبریل) دهکوت.. ئینجا خوای کارجوان فهرمانی پیکرد لهسهرخوینیت و پهله نهکات لهخویندنهوهیدا، چونکه ئه و خوئی مانا و مهبهستهکه ی بو پروون نهکاتهوه.

قیامهتی لا دووره، چونکه دنیای خوش دهوی:

﴿ **کلا بل تحبون العاجلة * وتذرون الآخرة** ﴾ نهخیر، وانیه.. وهک ئیوه پیتان وایه ئهی هاوبهشدانهران! گوایه زیندوو ناکرینهوه..! بهلکوبویه ئه و قسهیهدهکن، ئیوه دونیاتان خوش ئهوی کهدنیش بهپهله کوئیایی دی،

وہ پاشہ روژ واز ئی دھینن کہ ہر نابریتہ وہ . واتہ :ہہ موو ھہ وئیکتان بۆ دونیایہو، بہ تہ واوی دواروژتان پشتگوئی خستووہ، بویہ نا بہو شیوہیہ بیر ئەکەنہ وہ .

دیتنی خوا لہ روژی پەسلاندا:

﴿ **۲۳ وجوہ یومئذ ناضرة** ﴾ لہ روژی قیامہ تدا دہم و چاوو روخسارگہ ئی (واتہ: روومہ تی باوہرداران) گہ شاوہو پاراوو پرشنگدارہ و خوشیی و شادییان ئی دہبیرئی ﴿ **۲۴ إلی ربہا ناظرۃ** ﴾ بویہ روہردگاری خویان دہروانن . جہ ماوہری زانایان- وەک لہ چەندین فەرموودە ی پەواو (صەحیح) وەرگیراو- دہلین: مەبەست لہم ئایەتە ئەوہیہ کە لہ روژی قیامہ تدا بەندە صالحەکان تەماشای خوای خویان دہکەن و، بە چاوی خویان دہبیینن، وەک چۆن بە ئارەزووی خویان تەماشای مانگە شەوی چواردە دہکەن و دہبیینن . (ئیین کەسیر) دہلئ: رای کوئی ھاوہلان وشوئیکە وتوان (الصحابۃ والتابعون) یش ھەر ئەمەییہ، وە ھەموو پیئشەوایانی ئیسلام پاش ئەوانیش یەک دہنگن تییدا . پیغەمبەر ﷺ بۆ پشتگیری لہو مەبەستە دہفەر مووی: ((إنکم ترون ربکم کما ترون هذا القمر...)) فتح الباری: ۴۲۹/۱ و مسلم: ۴۳۹/۱ . دہفەر مووی: ((إذا دخل أهل الجنة الجنة، يقول الله تعالى: تريدون شيئاً أزيدکم؟ فيقولون: ألم تبيض وجوهنا؟ ألم تدخلنا الجنة وتنجنا من النار؟ قال: فيكشف الحجاب، فما أعطوا شيئاً أحب إليهم من النظر إلی ربہم، وهي الزیادۃ)) فی قولہ تعالی: (للذین أحسنوا الحسنی و زیادۃ) . موسلیم: ۱۶۳/۱ . یان دہفەر مووی: ((إن الله يتجلى للمؤمنين یضحک)) . موسلیم ۱۷۸/۱ .

یاخییان روژی (قیامەت) روو رەش دہبن:

﴿ **۲۴ وجوہ یومئذ باسرة** ﴾ وەروخسارانئیکیش لہو روژدەای گرژن ، واتہ: و تال و تاریک و دیزو رەشن ﴿ **۲۵ تظن ان یفعل بها فاقرة** ﴾ ھەر یەکیکیان دہزانی کە کردیکی مروغە ی پشت دہ شکینی ﴿ **۲۶ کلا** ﴾ نەخیر، ھەر ئاوا بۆیان ناچیئە سەر ﴿ **۲۷ إذا بلغت التراقي** ﴾ کاتی گیان گەیشتە قورقوراکە و مروژ گەیشتە گیانەلان و ھیچ نوشتەو ئەفسانە یەک کەلکی ئەما ﴿ **۲۸ وقيل من راق** ﴾ ئەو حەلە بەوہی لہ دەرورەییەتی گوترا: کی چارە سەری دہکات؟ واتە: ئائومیدبوون لہ ژینی ، ھاوار دہبن بۆ نووشتە یەک، پزیشکیک، دوعایەک، بەلکو شیفای بۆ بیئت؟! .

﴿ **سارینیک** ﴾ (قورتوبی) ئەلئ: (واظهر عاصم النون فی قوله تعالى: (من راق)، واللام فی قوله "بل ران" لئلا یثبت مراق هو بائع المرقۃ، و(بران فی تثنیۃ البر. والصحیح: ترک الإظهار وکسرة القاف فی (من راق) و فتحة النون فی (بل ران) تکفی فی زوال اللبس) ﴿ **۲۹ وظن انه الفراق** ﴾ وەزانی ئەوہ ساتی جیابونەوہیہ لہ دنیا دا، ئیتر (نەخو شەکە) یەقین پەیدا دہکا کە ئەو حالە ئەوی تیدایە بەئیجگاری مردن و کاتی مائاوا یی و جیابونەوہیہ لہ دنیا دا، چونکە فریشتەکانی مەرگ دہبیینی ﴿ **۳۰ والتفت الساق بالساق** ﴾ وەلاقیکی لہوی تری ئالاً (کاتی گیان کیشان) لہبەر سەختی روژدەکە ﴿ **۳۱ إلی ربک یومئذ المساق** ﴾ ئەو روژدە حوکمی راپیچکردن بۆ پەرورەدگارتە بۆلیپر، سینەوہو خواردنی بەری کینگەکە ی خۆت .

بئ باوہران و ئاییندەیان:

﴿ **۳۲ فلا صدق ولا صلی** ﴾ جا مروقی بئ باوہر لہ بەر ئەوہ کە نەبروای کردووہو نە نوێژی شی خویندووہ ﴿ **۳۳ ولكن کذب وتولی** ﴾ بەلکو قورئانی بەدرو زانیووہ روویشی ئی وەرگیراوہ، لہ قیامە تدا خەجالەتە ﴿ **۳۴ ثم ذهب، إلی اهلہ یتملی** ﴾ پاشان بەدەعیوہ فیزووہ دەرۆیشتەوہ بۆ ناو ژن و مائالەکی .

جه ماوه‌ری زانایان له‌سه‌ر ئه‌وه‌ن - وه‌ك ئیمامی (نه‌سائی) هی‌ناویه‌تی - كه ئه‌وه‌مرۆ كه‌له‌ره‌قه، نه‌قامه،
(ئه‌به‌وجه‌هل) به‌وه... ﴿^{۲۴} **أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ**﴾ جا پێی ده‌گوتری تیاچوون به‌وت! ﴿^{۲۵} **ثُمَّ أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ**﴾ پاشان بۆ
(جاریکی تر) پێی ده‌وتری: تیاچوون بۆ تۆ تیاچوون. واته: ئاگاداره‌یه‌ لی‌ئ دووپات ئه‌كه‌مه‌وه. فریای خۆت بكه‌وه هه‌تا
به‌ده‌مه‌وه‌ماوه ﴿^{۲۶} **أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يَتَرَكَ سُدًى**﴾ ئایا ئاده‌میی واده‌زانێ وازی لی‌ده‌هێنری به‌ پشتگۆی خراوی
وزیندوو ناكریته‌وه‌وه‌و پاداش و تۆله‌ نیه. ﴿^{۲۷} **أَلَمْ يَكْ نَظْفَةً مِنْ مَنِي يَمِينِي**﴾ ئاخۆ ئه‌و نوتفه‌وه‌وناویکی كه‌م نه‌به‌و
له‌ مه‌نی پیاو ده‌ریژرایه‌ ناو مندا‌لدانه‌وه؟ ئه‌ی بۆچی وازوو گۆرا! ﴿^{۲۸} **ثُمَّ كَانَ عِلْقَةً**﴾ دوا‌یی به‌وه‌ خوینیکی مه‌یوو
خۆه‌له‌واسه‌ر، وه‌ك زه‌روو. ﴿**فَخَلَقَ فَسْوًى**﴾ ئینجا خوا دروستی كردو له‌ جواترین شیوه‌ ری‌کی خست وگه‌شه‌یكردو

رو‌حی وه‌به‌ر كردو، زۆر به‌ریك و پێکی له‌ جواترین وینه‌دا
به‌ده‌یه‌نا، ده‌بۆ بیر نا‌كاته‌وه؟ ﴿^{۲۹} **فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ**
وَالْأُنثَىٰ﴾ جا هه‌ر له‌و دلو‌یه ئاوه‌ جووتی نی‌رومیی (كه‌و
وكچ) به‌ ده‌یه‌نا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی. جا كه‌سیك ئاوا
دروستكرا‌یی‌ت، چۆن یه‌كه‌م دروستكه‌ری ئه‌و نا‌توانی بۆ
جاریکی تر زیندووی بكاته‌وه، وه‌ك ئه‌فه‌رمووی: ﴿^{۳۰} **أَلَيْسَ**
ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يَحْيِيَ الْمَوْتَىٰ﴾ ئایا خوا‌یه‌کی با‌لاده‌ستی
وا نا‌توانی بۆجاریکی تر مردوو‌ه‌كان زیندو بكاته‌وه؟ دیاره
ده‌سه‌لاتی هه‌یه به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌كدا. (ئه‌به‌و داوودو
پیشه‌وا ئه‌حمه‌د) چه‌ند فه‌رمووده‌یه‌ك دینن كه‌ پی‌غه‌مه‌به‌ر
فه‌رموویه‌تی: ((من قرأ سورة "القيامة" فانتهی الى
قوله: (اليس ذلك بقادر على ان يحيي الموتى)،
فليقل: (سبحانك قبلى)، وإذا قرأ سورة (التين) فانتهی الى
قوله: (اليس الله باحكم الحاكمين). فليقل بلى: وانا على ذلك
من الشاهدين)). ومن قرأ (المرسلات) فبلغ: (قبأى حديث
بعده يؤمذون) فليقل: (آمنا بالله)). په‌يامبه‌ریش ﷺ كاتێ
ئهم ئایه‌ته‌ی ده‌خوینده‌وه ئه‌یفه‌رموو: ((سبحانك اللهم بلى)).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كَلَّا لَبِئْسَ خَلْقًا الْعَاجِلَةُ ﴿٢٤﴾ وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٢٥﴾ وَأُجُودٌ يُؤْمِدُ نَاصِرَةً ﴿٢٦﴾ إِلَىٰ رَبِّهَا طَائِرَةً ﴿٢٧﴾ وَوُجُودٌ يُؤْمِدُ بَاسِرَةً ﴿٢٨﴾ تَنْظُرُ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا قَافِرَةً ﴿٢٩﴾ كَلَّا إِذَا لَبِثَ الْفَرَقِ ﴿٣٠﴾ وَقِيلَ مَنْ رَاقِ ﴿٣١﴾ وَظَنَّ أَنَّهُ الْفَرَقِ ﴿٣٢﴾ وَاللَّفْظَ الْأَشَقَّ بِالْأَسَقِ ﴿٣٣﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ يُؤْمِدُ الْمَسَاقِ ﴿٣٤﴾ فَلَا صَدَقَ وَلَا حَقَّ ﴿٣٥﴾ وَلَكِنْ كَذَبَ وَتَوَلَّى ﴿٣٦﴾ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّى ﴿٣٧﴾ أُولَٰئِكَ فَأُولَىٰ ﴿٣٨﴾ ثُمَّ أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ ﴿٣٩﴾ أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يَتَرَكَ سُدًى ﴿٤٠﴾ أَلَمْ يَكْ نَظْفَةً مِنْ مَنِي يَمِينِي ﴿٤١﴾ ثُمَّ كَانَ عِلْقَةً فَخَلَقَ فَسْوًى ﴿٤٢﴾ فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٤٣﴾ أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يَحْيِيَ الْمَوْتَىٰ ﴿٤٤﴾

سُورَةُ الْإِنشِكَارِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَىٰ عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِنْ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَذْكُورًا ﴿١﴾ إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٢﴾ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ﴿٤﴾ إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ نَأْسٍ كَانَتْ مَزَاجُهَا كَافُورًا ﴿٥﴾

ئهم فه‌رمووده‌یه كه‌ سووننه‌ته پاش خویندنی ئایه‌ته‌ی: (اليس ذلك بقادر على ان يحيي الموتى) بو‌تری: (سبحانك قبلى) ئیمامی ئه‌به‌و داود له‌ری‌گه‌یه‌کی (راست) وه‌ به‌م له‌فه‌رش ری‌وایه‌تی كردوو، به‌روانه (تمام‌المنة) ص ۱۸۶. قال: سبحانك اللهم قبلى).

سوپاسی ببنایان بۆ خوای گه‌وره‌و دلو‌قان، كه‌یارمه‌تیدام بۆ ته‌واو‌کردنی ته‌فسیری سووره‌تی (قیامه).

*** **

۷۶- سوورەتی ئینسان

مەدەنییەت (۳۱) ئایەتە

بەناوی خۆی بەخشەندە مېھربان

ئەم سوورەتی (ئینسان)ە، ھەرچەندە قسەى جیاواز ھەيە بۇ دیارییکردنى بارى مەدەنییەتیی و، مەگەییەتی، بەلام لەگەڵ ئەوەشدا مەشرەبەکەى لەوە ئەچى کە لەمەگەدا ھاتبى، ھەر بۆیە (سەيید قوتب)یش دووھەمیان ھەلدەبزیرى. ئەم سوورەتە گشت ئادەمییەك بانگ دەکات بۆ گۆیرایەلى و بەرفەرمانى خۆی گەورە و مېھربان، بانگیان دەکات کە لە ھەمووکاتیکدا تەنھا پەنا بەخوایەرن و، ھەول بەدەن بۆ بەدەست ھێنانى رەزامەندی و خوشنودى خوا، گەلى لە نازو نىعمەت و بەھرەکانى خۆی گەورەى بۆ باس ئەکات، ھە تاسوپاسگوزارى خوا بکات و، لە ھۆکانى توشىبوونى قارو سزای ئەو دوور وکەنار بگریت. بەئادەمزاد دەلیت: دەزانیت پىش ئەو ھەيیتە خانەى وجودەو لەکوى بویت... ئەى دەزانیت کى بەدى ھىنايت و، چۆن ھاتیتە خانەى بووکانەو...؟ (ھل اتى) على الإنسان حين من الدهر لم يكن شيئا مذكورا) بەگورتە باسک لە قورئانى پىرۆز کۆتايى دى. ھەر کەسيکیش بىدارو ھۆشيار بىت، ئەوا ئەم قورئانە کەلک و سوودى پىدەگەيەنى و دەيخاتە سەر شارپگەى ژيان و بارەو سەر بلندى دنياو قىامەت دەييات. جا بەم شىوہەيش دەست پى ئەکات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ ھل اتى على الإنسان حين من الدهر﴾ بىگومان ماوہیکە لە رۆژگار بەسەر ئادەمیدا ھاتووە ﴿لَمْ يَكُن شَيْئاً مَذْكُوراً﴾ ئەو ھىچ شتىک نەبوو، تا باس و خواسکى وای بى و، لە بوونەوھردا ناویکى ھەيیت. ئىتر يان ھىشتا ھەر لەپشتى باوکيا بوو، يان لەم ئەرزەدا پىى بلئیت ئادەمى ھەر وجودى نەبوو، کەسيش بە بىريدا نەھاتووە. جا کەوايو ئەى ئادەمى داچلەکى و خۆى خۆت بەھەق بناسە ﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نَطْفَةٍ اَمْشَاجٍ﴾ بىگومان ئیمە ئادەمىمان دروستکرد لە دلۆپىک ئاوى تیکەلەو لە ھەردوو ئاوى ژن و پياو، بەو شىوہە کە خۆمان وىستمان بگاتە يەك، پاشان، ھەر لەو تنۆکەيە سوار چاک، قارەمان، دەنگخۆش، چاک، خراپى لى پەيدا بوو ﴿بَتَلِيهٍ﴾ تاقى دەکەينەو ھەناو گيان لەبەرەکانى تردا، وە بۆ خۆيشى دەر دەکەوى کە ئايا کارو کردەوى چاک ئەکات، يان خراپ، ئايا سوپاسمان ئەکات، يا سپلە دەبى؟ ﴿فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعاً بَصِيراً﴾ ئىنجا ژنەواو بىنامان کرد بۆ ئەو ئايەتەکانمان بەگوڤى خۆ بىيسى، بەلگەکانى دەسەلاتمان بەچاوى خۆى بىينى، بەشکو مل رابکيشى بۆ ھەقيقەت و پراستى ﴿إِنَّا هِدَيْنَاهُ السَّبِيلَ﴾ بىگومان ئیمە رىگەى (چاک و خراپ)مان پىنشاندا، سەر پشکمان کرد ﴿مَا شَاكَرَا وَاِمَا كَفُورَا﴾ يان سوپاسگوزار (ئىماندار دەبى) يان سپلەو بى باوہرو خوا نەناس، ئەگەرچى زۆر جاريش لەفرمانمان دەر ئەچى و مىلى خۆى ئەشکىنى، ديارە ئىتر ئەوکاتەش تەنھا خۆى مجرۆ دەبى و تەنھا خۆيشى بەرپرسىار دەبى.

جەزای موسلمانان و تۆلەى بى باوہران:

﴿إِنَّا اَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَاَغْلَالًا وَسَعِيرًا﴾ بەپراستى ئیمە کۆت و زنجىر - کە ھەردوو قاچ و پى پىئەبەستريئەو، ھەردوو دەستى بەگەردنیەو پى جەر دەدەرى - لەگەل ئاگرىکى سوتینەرو ھەل ئىرساودا ئامادەمانکردووە بۆ بى باوہرەکان ﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا﴾ بەپراستى چاکانىش لە جامى پر لەشەرابى تايبەتى دەخۆنەو کە تیکەلەکەى (واتە: ئەوى تیکەلى دەکرى) کافوورە. (کافور) مادەيەکى زۆر تامخۆش و بۆنخۆشە لە دارىکە لەولآتى (ھند) و (چىن)دا دەپوى، ئەلبەت لەوسەردەمەدا لای خەلکانى ئەو ناوچەيە ناسراو بوو ﴿عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ﴾ کانياويکە بەندەکانى خوا لى دەخۆنەو

﴿يَفْجُرُونَهَا تَفْجِيرًا﴾ بُوَ هَر شَوْنِيْكَ بِيَانَهَوِيْ بِيَهَن دَهِيَهَن بَهْئاسَانِيْ، وَاتَه: بَهْهَشْتِيَهْكَان لَهْهَر جِيْگِيَهْكَدَابَن وَ لَهْهَر ژَوَرِيْكَدَا بَن ئَاوَهْكَيَان لَهْگَهْلْ دَهْبِيْ.

ناکاری چاکان:

﴿يُوفُونَ بِالْذَّرِّ﴾ بُوِيَه ئَهْم پاداشهيان ههيه، چونكه له دونيادا ههر شتِيْ نَهْزَر بَكَهَن وَ بَرِيَارِي لَه سَهَر بَدَهَن لَه كَارِيْكي چَاكَه، وَهْفَاي پِيْ دَهْكَهَن وَ پِيْئِي هَهْلْ ئَهْسَن، بِيْ كَهْم وَ كَوَرْتِي. پِيْغَهْمَبَهَر ﷺ دَهْفَهْرَمُووِي: ((مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعه، وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يُعْصِيَ اللَّهَ فَلَا يُعْصِه)) الموطأ: ۲/ ۴۷۶ وَاتَه: هَهْرَكَهْسِيْكَ بَرِيَارِيْدَا كَه دَهْبِيْ گُوِيْرِيَهْلِيْ خَوَا بِيْتْ، دَهْبِيْ جِيْبهْ جِيْ بَكَا، بَهْلاَم كَهْسِيْ بَرِيَارِيْدَا يَاخِي بِيْتْ لَهْخَوَا، نَابِيْ قَهْسَهْكَهِيْ جِيْبهْ جِيْ بَكَاو يَاخِي بِيْتْ.

سُورَةُ الْأَنْعَامِ
لَمَّا رَفَعْنَا الْقُرْآنَ
عَبَاثُ رَبِّهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿١﴾ يُوفُونَ بِالْذَّرِّ وَمَنْ أَعْفَوْنَ
يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٢﴾ وَيُطِيعُونَ الْأَطْعَامَ عَلَى حَيْثُ مَسْكِنَاتِهَا
وَيَتِيمًا وَأُسِيرًا ﴿٣﴾ إِنَّا نَطْعُمُكَ لَوْجَهُ اللَّهِ لَا نَزِيدُكَ مِنْهُ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا
﴿٤﴾ إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَطَطًا ﴿٥﴾ فَوَقَّحَهُمُ اللَّهُ شُرَكَاءَ لَكَ
الْيَوْمَ وَلَقَدْهُمْ نَضْرَةٌ وَسُرُورًا ﴿٦﴾ وَجَزَيْتَهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا
﴿٧﴾ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا ﴿٨﴾
وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلَّتْ أَيْدِيهِمْ أَتْلَافًا ﴿٩﴾ وَطُفَّافٌ عَلَيْهِمُ نَارِيَّةٌ
مِنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابُ كَانَتْ قَوَارِيرًا ﴿١٠﴾ قَوَارِيرًا مِنْ فِضَّةٍ قَدَرُهَا أَنْفَادُ الْيَوْمِ
وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَجْجِيلًا ﴿١١﴾ عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا
﴿١٢﴾ وَطُفُوفٌ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَوْهُمُ حُبِبَتْ لَهُمْ وَلَوْ أَنَّمُورًا
﴿١٣﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ ظُهُورَهُمْ عَمِلَتْ أَعْيُنُكَ أُمُكًا كَبِيرًا ﴿١٤﴾ عَلَيْهِمْ ثَابُتٌ سُندُسٌ
خَصْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُوفٌ أُخْضِرُوا مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَنَهُمُ رَبُّهُمْ سُرَابًا
طَهُورًا ﴿١٥﴾ إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُم جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا ﴿١٦﴾ إِنَّا
نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿١٧﴾ فَاسْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ
مَنْهُمْ، إِنَّمَا أَوْكَفَرُوا ﴿١٨﴾ وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿١٩﴾

﴿وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾ وَه لَه رُوژِيْكَ ئَهْتَرَسَن كَه زِيَانَهْكَهِيْ بَه هَهْمُوو شَوْنِيْكَدَا بِلَاو دَهْبِيْتَهَوَه ﴿١﴾ وَيُطِيعُونَ الطَّعَامَ عَلَى حَيْثُ مَسْكِنَاتِهَا وَيَتِيمًا وَأُسِيرًا ﴿٢﴾ وَنَانَ وَخَوْرَاك لَه گَهْلْ حَهْزَو پِيُوِيَسْتِيَان بُوِي، دَهْدَهْنَه خَهْلْكَانِي بِيْ نَهْوَو هَهْتِيُوو دِيْل، بَرِيْ جَار ئَهْسِيْر دَهْهِيْئَرِيَهْ لاي پِيْغَهْمَبَهَر ﷺ، ئَهْوِيْش ئَهْيَدِيَهْ دَهْسْتِي مُوسْلَمَانَهْكَان وَ، ئَهْوَئِيْش زِيَاْتَر لَهْخُوْيَان خَزْمَهْتِيَان ئَهْكَرْد... بَهْلِيْ نَانَ وَ خَوْرَاكَدَان بَهْهَهْژَارُو هَهْتِيُوو دِيْل پِيْشَهْي مُوسْلَمَان بُوُوو، دَهْبِيْ تَا رُوژِيْ قِيَامَهْت بَهْرَدَهْوَام بِيْتْ ﴿٣﴾ إِنَّمَا نَطْعُمُكَ لَوْجَهُ اللَّهِ ﴿٤﴾ وَدَهْلِيْن: ئِيْمَه ئَهْم خَوْرَاكَهْتَان تَهْنَهْ لَهْبَهْرخَوَاو بُوْ بَهْدَهْسْتَهِيْنَانِي رَهْزَامَهْنَدِي ئَهْوَ پِيْئَهْبَهْخَشِيْن ﴿٥﴾ لَا نَزِيدُكَ مِنْهُ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا ﴿٦﴾ هِيْج پَادَاش وَ سُوْپَاْسِيْكَمَان لِيْتَان نَاوِيْ، بِيْ شَك دَهْبِيْ هَهْمُوو خِيْرَخَوَاْزِيْكَ هَهْرئَاوَابِيْتْ. ﴿٧﴾ إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَطَطًا ﴿٨﴾ وَدَهْلِيْن: بَهْرَاسْتِي ئِيْمَه لَهْروژِيْكي زُوْر تَرَش وَ تَالْ وَ سَهْخَت وَ قَوْرَس لَهْپَهْروهرْدَغَارْمَان دَهْتَرَسِيْن ﴿٩﴾ فَوَقَّحَهُمُ اللَّهُ شُرَكَاءَ لَكَ الْيَوْمَ ﴿١٠﴾ جَا خَوَا لَهْ زِيَانِي ئَهْوَ رُوژَه دَهْيَانْپَارِيْژِيْ ﴿١١﴾ وَلَقَامَهُمْ نَضْرَةٌ

﴿وَسُرُورًا﴾ وَ رُوو گَهْشِي وَ شَادَمَانِيَان پِيْئَهْ بَهْخَشِيْ ﴿١٢﴾ وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا ﴿١٣﴾ وَپَاداشِيَان دَهْدَاتَهَوَه بَهْ بَهْهَشْتِيْكَ بَهْهَتَا هَهْتَايِي تِيْئِيْدَا دَهْمِيْنَهْهَوَه بَهْ نَاوَرِيْشْمِيْكَ دَهْيِيْوَشَن، بَهْ هُوِيْ نَارَاْمَكْرَتِيَان لَه سَهَر جِيْبهْ جِيْ كَرْدَنِي تَهْكَالِيْفِي شَهْرَعِيِي لَه دُنِيَا. بَهْلِيْ تَهْنَهْ خَوَا پَادَاشِي شِيَاوَو شَايِسْتَه ئَهْدَاتَهَوَه، مُوسْلَمَانَهْكَان هَهْرَجِي نَانَ وَ خَوَارْدَهْمَهْنِي خُوْش وَ، كَالَاي بَاش وَ قَهْشَهْهَنْگِيَان هَهْبُوو بَهْخَشِيْيان بَهْهَهْژَارُو هَهْتِيُوو دِيْلَهْكَان، جَانِيْسْتَاش خَوَاي گَهْوَره ئَاوَا پَادَاشِي دَانَهْوَه.

﴿مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ﴾ ئَهْوَ خُوْشْبَهْخَتَانَهْ لَهْسَهَر قَهْهَنْفَهْي رَاْزَاوَهْ جَوَان لَهْ بَهْهَشْتِيْدَا شَانِيَان ﴿١٧﴾ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا ﴿١٨﴾ نَهْ گَهْرَمَايِي خُوْري تِيَا دَهْبِيْئَن وَ نَهْ سَهْرَمَايَهْكَيْ سَارْد، چُونكه هَهْوَايَهْكَيْ مَام نَاوَهْنَدِيِي وَ، زُوْر خُوْش وَ سَاْزْگَارِي هَهْيَه. ﴿١٩﴾ وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا ﴿٢٠﴾ وَ سَايَهْوَسيْبهْري دَرَهْخَهْكَانِي لِيْيَانَهْوَه نَزِيْكه، تَا زِيَاْتَر

هەست بەخۆشی و ریز و حورمەت بکەن ﴿وَذَلَّلْتُ قَطُوفَهَا تَذَلِيلًا﴾ و لیکردنەو و چینی میوه کەشیان ئاسان کراوە بۆیان. (ئین عەبباس) دەلی: بابای بەهەشتیی هەر کات حەزی لە هەر جۆرە میوه یەک کرد، ئەوا خێرا لە دەمی نزیک دەبیتهوه، ئیتر نایەوێت ئەو عەزیزەت بکێشی و بپروا بۆ لیکردنەو، بەلکو خۆی دیتە لای ئەم. (سوفیان) یش گوتویهتی: دەستی بى میوه کەى دەگات چۆنى وىست، بەدانیشتنەو و بە پالدا نەو. ﴿وَيَطَافُ عَلَيْهِم بِأَنِيَةٍ مِّنْ فِضَّةٍ﴾ و لە سوراحی و کاسەى زیودا وەشەرایان بە سەردا دەگێردی بە قاپی زیوین ﴿وَأَكْوَابُ كَانَتْ قَوَارِيرًا﴾ کە دەکریته ئەو کووپ و کاسانەو لە زەرکی مینا و شوشەى تایبەتدا دروستکراون ﴿قَوَارِيرٌ مِّنْ فِضَّةٍ﴾ هەموو کاسە و سوراحی خواردن و خواردنەویان لە شووشەى زیوہ ﴿قَدْرُهَا تَقْدِيرًا﴾ کە بەئەندازەییەکی جوان و پێویست و دلپەزین (ساقییه کان) ئامادەیان کردووە بۆیان، واتە: نە پێویستیان بە هی تر هەیه، وە نە لێشیان ئەمینیتهو.

شەرابی ئاویته بە زەنجەفیل و چۆمى سەر سەبیل دەخۆنەو:

﴿وَيَسْقُونَ فِيهَا كَاسًا كَانَتْ مَزَاجًا زَنْجَبِيلًا﴾ وە پێکیکیان پێدەنۆشری، تیکەلەکەى زەنجەفیلە ﴿عَيْنًا فِيهَا تَسْمَى سَلْسَبِيلًا﴾ وە لە ناوی کانیایکیش تیکەلکراوە کە لەبەر خۆشقووتی پێی دەلێن: (سەلسەبیل).

لاوانى وهك مروارى رژێنراو، بەسەر بەهەشتدا دەگەڕێن:

﴿وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخْلَدُونَ﴾ و لاوانى کە هەر بە جوانی دەمێننەو بەسەریاندا دەگەڕێن، بۆ خەزمەتکردنیاں شیواى باسە هەرگیز پیری و ناشیرینی و گوپان روویان تیناکات ﴿إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنْثُورًا﴾ هەر کە دەیانبینی وادەزانیت مروارین و بەو ناویدا بلاو بوونەتەو، دیارە خەزمەتکار تا جوان و پاک و خاوین تر بێت خەزمەتکارو کە دلی باشترو زیاتر دەکریتهو. ﴿وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلَكًا كَبِيرًا﴾ و کاتى بەهەر لایەکی ئەو بەهەشتەدا دەروانیت، نازو نیعمەت و بەهرەیهکی فراوان و مولکیکی گەورەى بى سنور دەبینی. واتە: نازانى سەیری چی بکەیت و گوی بۆ چی بگری.

جل و بەرگ و زەمبەریان:

﴿عَالِيَهُمْ ثِيَابٌ سَنَدَسٌ خَضِرٌ اِسْتَبْرَقٌ﴾ لە بەریاندا یەپۆشاکى لە ئاوریشمی قەشەنگ و نەرم و نۆل و جوان و سەوزى تەنک. کە بەسەر ئاوریشمی ئەستووردا لەبەریان کردووە.

(سندس) ئاوریشمیکی نەرم و نۆلە. (استبرق) ئاوریشمیکی ئەستوورو قاییمە ﴿وَحُلُوا اساور مِّنْ فِضَّةٍ﴾ وەرازی نراونەتەو بە بازن و دەستبەندى زیو. بۆخەزمەتکردنیاں (سەعیدی کۆری موسەیب) دەلی: هەموو بەهەشتییەک سى جۆر بازن و دەستبەندى لە دەستدایە: زیو، زێو، مرواریى ﴿وَسَقَامَ رَبِّهِمْ شَرَابًا طَهُورًا﴾ وە پەرورەدگرایان شەرابیکی پاک و پوخت و خاوینیان پێدەنۆشی ﴿إِنْ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً﴾ وە پێیان ئەوتری: بەراستی ئەمە پاداشتی کە بۆ ئێو نامادە کراوە ﴿وَكَانَ سَعِيكُمْ مَشْكُورًا﴾ و کۆشش و هەولێ ئێو سوپاسکراوە. بۆیە ئەمڕۆیش وا بەو شیوێە پاداش ئەدرێنەو.

جا پاش باسکردنی ئەو هەموو نازو نیعمەت و خۆشی و بەهرەیه بۆ بپرواداران و ترساندن بى بپروایان، ئیتر دیتە سەر وانەیهک بۆ تەواوی بپرواداران تا بە ئارام بن و دان بەخۆدا بگرن. هەزار رحمتە لە مامۆستا (خال) کە چەندە جوان دەلێت: سوورەتە مەککەییەکان بۆ یەکەمجار قسە لەگەڵ بى بپرواکانی قورەیش دەکەن، کە ئەوانیش زۆر حەزیان لە رابواردن بوو، جا لەبەرئەو دەرژترین باسى بەهەشت لەقورئاندا لەسوورەتی (ئینسان) و (طور) دایە، کە هەردووکیشیان مەککین، قورئانیش وەک پزیشک وایە، هەرکەسەى بەجۆرى دەرمان ئەکات. هەندیک

حهزی له باخ و باخات و میوه و گوشت و کالای ناوریشم و بازنی زیوو مرواری و تهخت و قه نهفه و کورسییه. هه ندیکیش ههزی له میهره بانی و نوری خواجه. ﴿ **إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا** ﴾ دلنیاش به نهی پیغه مبره هه ئیمه به چاک و پاک قورئانمان بو تو دابه زاند، تا خه لکی پی بیدار بکه یته وه ﴿ **فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ** ﴾ جا له به رامبره فرمانی پهروه درگارت وه خو رابگره ، چاوه پوانبه خوا تو له یان ئی نه سینئ ﴿ **وَلَا تَطِعْ أَمْرًا أَوْ كُفُورًا** ﴾ وه به فرمانی هیچ گونا هبارئک ، یان زور کافرو سپله یه که له بته رسته کانی هوزه کهت مه که نه گهرچی ته وای مالی دونیاشت بدهئ ﴿ **وَاذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا** ﴾ و به یانیان و ئیواران یادی ناوی پهروه درگارت بکه، واته: له نویژی به یانی و نیوه پوو عه سردا ﴿ **وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ** ﴾ وه له به شیکی شه ودا سو جدهی بو به ره ، واته: پهروه درگاریان نویژی مه غریب و عیسا له کاتی خویدا بکه

﴿ **وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا** ﴾ وه له به شیکی زوری شه ودا ته سیبجات و بیخه وشی نه و بلی: واته: شه و نویژ بکه وه موو کات دلت لای خوا بی و ناوی نه وه ره له سه ر زارت بیئت. به لئ: ده بی بانگه وازکاران له هه ره جیگایه کدا بن، توویشوویه کی زور هه لگرن بو لای خوا، چونکه ریگه که یان ههزار به هه زاره و دریزو نه براوهیه!

بو دنیا وازیان له قیامهت هیئا:

﴿ **إِنْ هَؤُلَاءِ يَجِبُونَ الْعَاجِلَةَ** ﴾ به راستی نه و بی باوه پرانه هه زیان له ژیانی دونیای ته مه ن کو تایه، که زور به خیرایی تیده په ریئت ﴿ **وَيَذَرُونَ وراءَهُم يَوْمًا ثَقِيلًا** ﴾ وه روژیکی زور گران و سهخت و سهنگین پشتگوئی دهخن و هیچ کاریکی بو نا کهن و پرویان پیی تیه ﴿ **نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ** ﴾ چو ن فرمانه کان پشتگوئی نه خه ن؟! خو هه ئیمه دروستمان کردو و نه نه بوونه وه هینا و ماننه بوونه وو نه دمام و جو مگه کانی له شیانمان یه کخست و قایم کرد تابه هیزو به توانابن ﴿ **وَإِذَا شَنَّا بَدَلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلًا** ﴾ وه کاتیکیش بمانه وی نه وانه لاده به بن دهیانگو پین، به تاقمی دهیانگو پین چاکتر له وان.

قورئان په نده و، رینمایی به خواجه:

﴿ **إِنْ هَذِهِ تَذَكُّرَةٌ** ﴾ به راستی نه م سوورده ته هه موو نایه ته کانی قورئان په ندو ناموزگار یه که، بو جیهانه کانی په ریی و ئاده مزاد، واته: مرؤفه ژیره کان که لک و سوودی لیوهر ده گرن و نه فامه کانیش پیی قه لئس ده بن! ﴿ **فَمَنْ شَاءَ** ﴾ **اتخذ إلى ربه سبيلًا** جا نه وهی ویستی رزگاری ببی له ئاخیره تدا ، ریگایه کی راست ده گری بو لای پهروه درگاری ﴿ **وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ** ﴾ وه هیچ شتیک له م شتانه ئاره زوونا کهن، مه گهر کاتی ویستی خوای له سه ر بیئت. واته: نه گهر خوا هه نه کات ئیوهش ناتوانن خو تان پزگار بکه ن له ئازارو سزای نه و، وه ریگای راست و دروستیشتان پینا گیردرئ ﴿ **إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا** ﴾ به راستی نه و خواجه زور زانایه ، نه زانی کی چی هه لئه گری

و، شایسته‌ی چپیه؟ زوریش کار جوان و کاردروسته، ئەگەر بیهوی هۆ بۆ مروّ دەست دەخاو سەرەنجام پیروژ دەبی، چونکە مروّ تەنھا کار کردنەکە‌ی بە دەستە، ئیتر هیژو تواناو دروستکردن تەنھا بە ویستی خوایه ﴿^{۳۱} یدخل من يشاء فی رحمتہ﴾ بۆیه ئەو‌ی ئەو بیهویّت لەبەندەکانی خۆی هۆی بۆ پێک دەخات و ئەیخاتە ناو رحمتە و میهرەبانی (بەهەشتی) خۆیه‌وه ﴿^{۳۲} والظالمین اعد لهم عذاباً الیماً﴾ وەبۆستەمکارانیش سزایەکی پڕئیش و زۆر سەختی نامادە کردووه. لەگە‌وره‌یی و فەزێلەتی سوورەتی (ئینسان) -ە که ئیمامی (موسلیم) لە (ئین عەباس) وە دەلیت: پیغەمبەر ﷺ لەنویژی به‌یانی روژی هەینییدا (الم، تنزیل) سوورەتی سوچدەو، (هل اتی علی الإنسان ده‌خویند. موسلیم/۲/ ۵۹۹).

سوپاسی شایسته بۆ خوای میهرەبان که یارمەتیدام بۆ تەواو کردنی تەفسیری سوورەتی (ئینسان).

*** **

۷۷- سوورەتی (مورسە لات)

مەککە‌ییەو (۵۰) نایەتە

بە‌ناوی خوای بە‌خشنده‌ی میهرەبان

سوورەتی (مورسە‌لات)، گرنگی بە‌خاڵە بناغە‌یی‌و بنەرەتیەکانی ئیسلام دەدا وەکو: پوژی سە‌لا‌وزیدوو بوونە‌وه، نیشانە‌و بە‌لگە‌کانی دەسە‌لات و توانایی خوای بالادەست و، چە‌ندین شتی گرنگی تری نادیار. وە‌له‌ پێشە‌وه‌ سویند دەخوا بە‌چە‌ندین جوۆی فریشتە‌ و، خە‌لکانی پاک و پاکژ که: قیامت راستە‌و دیتە‌ دی و، سزاو تیا‌چو‌نیش بۆ‌ بی‌ بروایان مسۆگەرە‌و بە‌ریۆه‌یه: (والمر سلات عرفا.. إنما توعدون لواقع) پاشان کاتیئە‌و سزایە‌ دیاری دەکات: (فإذا النجوم طمست... لیوم الفصل) چە‌ند نیشانە‌و بە‌لگە‌یه‌کی‌ش دینیت لە‌سەر توانایی خوای گەرە‌و بۆ‌زیندو کردنە‌وه‌ی ئادە‌میزاد: (ویل یومئذ للمکذبین... الم نخلقکم من ماء مهین) پاشان دیتە‌ سەر باسی ئە‌و سزاو ئە‌شکە‌نجە‌یه‌ که بۆ‌ تاوانباران دانراوه: (إنطلقوا إلی ما کنتم به‌ تکذبون... کانه جمالة صفر) دوا‌ی دیاریکردنی تۆ‌له‌ی ئە‌وان، پاداش و جیگە‌ی بروادارا نیش باس دەکات: (إن المتقین فی ظلال و عیون... انا کذلک نجزی المحسنین) بە‌کورتە‌ باسیکی هۆی سەر که‌شی و یاخیبووان و، ئە‌نجامە‌کە‌ی بە‌ فەرما‌یشتی: (...کلوا و تمتعوا قليلا إنکم مجرمون..) دەرگا لە‌خۆی دانه‌‌خا.

سویند بە‌مانە‌ روژی پە‌سلان دی:

﴿^۱ بسم الله الرحمن الرحیم * والمرسلات عرفا﴾ سویند بە‌ (با)ره‌وانە‌کراوه‌کان یە‌ک لە‌ دوا‌ی یە‌ک که بە‌کاری پیویست و گرنگ دە‌نێ‌درین ﴿^۲ فالعاصفات عصفا﴾ بە‌و بایانە‌ش که بە‌ هیژو توندی هە‌ل‌دە‌کە‌ن بە‌ هە‌ل‌کردنیکی بە‌ هیژو توندو‌ده‌بنە‌ گەرە‌لولو و دارو درەخت لە‌بن‌دینن ﴿^۳ والناشرات نشرا﴾ وە‌ سویند بە‌و بایانە‌ که هەر‌و بڵا‌ودە‌کە‌نە‌وه‌ بە‌ بڵا‌وکردنە‌وه‌ لە‌ ئاسماندا و باران دە‌هینن ﴿^۴ فالفارقات فرقا﴾ سویند بە‌و نایە‌تانه‌ش که هە‌ق و ناهە‌ق، باتل و نا‌ره‌وا لیک جیا‌دە‌کە‌نە‌وه‌ بە‌جیا‌کردنە‌وه‌یه‌کی‌ روون ﴿^۵ فالملقیات نکرا﴾ سویندیش بە‌و فریشتانە‌ پە‌یام و نامە‌ی خوا دە‌بنە‌ لای پە‌یامبەر‌ان، (درو‌ودو سلا‌ویان لە‌سەر‌بیت) ﴿^۶ عذرا او نذرا﴾ بۆ‌ نە‌ه‌یشتن و لا‌بردنی برووبیانووی خە‌لک، یان بۆ‌ ترس وە‌ بە‌رنانیان، تابە‌ل‌کوله‌ سزا بترسن و سل‌ بکە‌نە‌وه‌ وە‌ خراپە‌ کۆ‌تا بکە‌ن، واتە‌: مە‌ردم دوو جوۆ دە‌بی: یا بروا دینی، یا نایه‌ینی. وە‌ سویند خواردنیش بە‌و شتانە‌ی سەرە‌وه‌ بۆ‌ ئە‌وه‌یه: هە‌تا خە‌لک بزانی که بوونە‌وه‌ر پەرە‌ له‌ ملیۆنە‌ها شتی نادیار، وە‌ هەر‌یه‌ که‌شیان کاری خۆی ئە‌کات. (سە‌له‌ف) لە‌ نیۆ‌خو‌یانداندا

لهمه‌ر دیاریکردنی ماناو مه‌بهستی نه‌وانه‌ی سه‌روه قسه‌یان جیاوازه: هندی ده‌لین مه‌بهست پنیان بایه. هندی ده‌لین: فریشته‌کانن. هندی تر ده‌لین: هندیکیان (بان و، نه‌وانی تریان فریشتن. نیمه‌ش ملکه‌چین به‌وه که‌خوای گه‌وره خو‌ی چاک ده‌زانیته که‌چ مانایه مه‌بهسته؟ ﴿ **إِنَّمَا تَوَعْدُونَ لَوَاقِعَ** ﴾ سویند به هم‌وونه‌وانه به‌راستی نه‌و وادهو به‌لینه به نیوه ده‌ریته، هه‌رپی‌شدیت ﴿ **فَإِذَا النُّجُومُ طُمَسَتْ** ﴾ جا کاتی نه‌ستیره‌کان رووناکیان نه‌ماو سرانه‌وه. واته: له‌جیگه‌ی خو‌یان ترانان و کوژانه‌وه ﴿ **وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ** ﴾ وکاتیکیش ناسمان یه‌کالاکرایه‌وهو لی‌ک ترازا ﴿ **وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ** ﴾ ده‌میکیش کیوه‌کان له‌جیگه‌ی خو‌یان مه‌لده‌کنرین و ته‌خت نه‌بن. به‌لی. قورنان پره له‌م دیمه‌نانه، که هه‌ریه‌که‌یان په‌نجه نه‌خه‌نه سه‌ر تیکچوون وه‌لوه‌شانه‌وه‌ی یاسای نه‌م بوونه‌وره ﴿ **وَإِذَا**

الرَّسِلَ اقْتَحَتْ ﴾ وکاتی که‌یه‌مه‌ران کات وشوینی دیارییان بۆ‌داده‌نریت بۆ لی‌کۆلینه‌وهو موهاکه‌مه‌ی نیوان نه‌وان و که‌له‌کانیان ﴿ **لَا يَوْمَ اجْلَتْ** ﴾ ناخو بزنان بۆ چ پوژکی گه‌ورهو سه‌خت لی‌پرسینه‌وه دواخراوه؟ ﴿ **لِیَوْمِ الْفَصْلِ** ﴾ بۆ‌پوژی جیاکردنه‌وهو دادگایی له نیوان دروستکراوه‌کاندا ﴿ **وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الْفَصْلِ** ﴾ تو چوزانیت روژی دادگایی وجیاکردنه‌وه چ پوژکی سه‌خت وگرانه؟ چه‌ند قورس و... سه‌خته... کاتی نه‌وانه روویاندا، نیت نه‌وکاته هه‌رچی به‌لینیان پی‌دراوهو په‌یامبه‌رانیش پییان وتوون، دیتهدی بی دوو دل‌ی وگومان ﴿ **وَيْلٌ یُّومُنْذَ لِّلْمُكْذِبِیْنَ** ﴾ سزاو تیاچوون له‌و پوژده‌ا بۆ به‌دروخه‌ره‌وانی پیغه‌مه‌رانه. راقه‌که‌رانی قورنان ده‌لین: له‌م سووره‌ته‌دا نه‌م رسته‌ی - ویل یوم‌نذ للمکذبین - بۆ ته‌ماع خسته‌نه به‌رو ترساندن (۱۰) جار وتراوه‌ته‌وه.

به‌مه‌کارانه خوا بناسه:

﴿ **أَلَمْ نَهْلِكِ الْأَوَّلِیْنَ** ﴾ ئایا نیمه‌ تاقمی پیشینانمان له ناو نه‌برد؟ واته: نه‌وانه‌ی په‌یامبه‌ره‌ کانیان به‌ درۆ

﴿ **أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِیْنٍ** ﴾ ﴿ **فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِیْنٍ** ﴾ ﴿ **إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ** ﴾ ﴿ **فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَدِرُونَ** ﴾ ﴿ **وَلَّيْلٌ یُّومِذٍ لِّلْمُكْذِبِیْنَ** ﴾ ﴿ **أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا** ﴾ ﴿ **أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا** ﴾ ﴿ **وَجَعَلْنَا فِهَا رُوسِیَ شَیْخَیْ وَأَسْفِیْنَهُمَا قَرَاتًا** ﴾ ﴿ **وَلَّيْلٌ یُّومِذٍ لِّلْمُكْذِبِیْنَ** ﴾ ﴿ **أَنْظِلُّوْا إِلَىٰ مَا كُتِبَ بِهِ تَعْذِرُونَ** ﴾ ﴿ **أَنْظِلُّوْا إِلَىٰ ظِلِّ ذِی ثُلُثِ شُعْبٍ** ﴾ ﴿ **لَا ظِلِّی وَلَا یُعْنِی مِنَ الْهَلَبِ** ﴾ ﴿ **إِنَّمَا تَرْمِی بِشَرِّ كَالْقَصْرِ** ﴾ ﴿ **كَأَنَّهُ جُمُلٌ صَفَرٌ** ﴾ ﴿ **وَلَّيْلٌ یُّومِذٍ لِّلْمُكْذِبِیْنَ** ﴾ ﴿ **هَذَا یَوْمٌ لَا یُطْفِقُونَ** ﴾ ﴿ **وَلَا یُؤْذَنُ لَهُمْ فِیْعَدِرُونَ** ﴾ ﴿ **وَلَّيْلٌ یُّومِذٍ لِّلْمُكْذِبِیْنَ** ﴾ ﴿ **هَذَا یَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِیْنَ** ﴾ ﴿ **فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كِبَیْ فَكِبِدُوا** ﴾ ﴿ **وَلَّيْلٌ یُّومِذٍ لِّلْمُكْذِبِیْنَ** ﴾ ﴿ **إِنَّا الْمُتَّقِیْنَ فِي ظِلِّی وَعِیُونٍ** ﴾ ﴿ **وَفَوْكَ مِمَّا یَسْتَهْوُونَ** ﴾ ﴿ **كُلُّوْا وَاشْرَبُوا هَیْئَةً بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ** ﴾ ﴿ **إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِی الْمُحْسِنِیْنَ** ﴾ ﴿ **وَلَّيْلٌ یُّومِذٍ لِّلْمُكْذِبِیْنَ** ﴾ ﴿ **كُلُّوْا وَتَمَتَّعُوا قَلِیلاً إِنَّكُمْ تُجْزَوْنَ** ﴾ ﴿ **وَلَّيْلٌ یُّومِذٍ لِّلْمُكْذِبِیْنَ** ﴾ ﴿ **وَإِذَا قِیْلَ لَهُمْ أَزْغَوْا لَا یَرْكَعُونَ** ﴾ ﴿ **وَلَّيْلٌ یُّومِذٍ لِّلْمُكْذِبِیْنَ** ﴾ ﴿ **فَإِیَّ حَدِیْثٌ بَعْدَهُ یُؤْمِنُونَ** ﴾

ده‌خسته‌وهو ده‌چوون به‌گژیاندا، وه‌کو گه‌لی (نوح و عادی سه‌مود؟) ﴿ **ثُمَّ تَتَّبِعُهُمُ الْآخِرِیْنَ** ﴾ له پاشا به‌دوای نه‌واندا پاشینانیش دینن، جائه‌گه‌ر نه‌وانیش لابه‌دن له‌ناویان ده‌به‌ین ﴿ **كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِیْنَ** ﴾ ئابه‌و جوړیه له‌گه‌ل گشت تاوانباران مامه‌لو ره‌فتار ده‌که‌ین ﴿ **وَيْلٌ یُّومُنْذَ لِّلْمُكْذِبِیْنَ** ﴾ سزاوتیاچوون له‌و پوژده‌ا بۆ به‌درو خه‌ره‌وه‌کان ﴿ **أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَّاءٍ مَّهِیْنٍ** ﴾ ئایا له‌ناویکی په‌ست ولاواز دروستمان نه‌کردن، نه‌ی خه‌لکانی خوانه‌ناس و بی باوه‌ر؟! ﴿ **فَجَعَلْنَاهُ فِی قَرَارٍ مَّكِیْنٍ** ﴾ جا خسته‌مانه ناوجیگایه‌کی پته‌و قایمه‌وه که‌مندالدانه؟ ﴿ **إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ** ﴾ وبۆ‌ماوه‌یه‌کی دیاریکراو نه‌ویش وه‌ختی زاین و له‌دایکبوونه؟ ﴿ **فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ** ﴾ جا نیمه‌ هه‌مووشتی‌کمان به‌ریکوپییکی به‌دیه‌نا، ئای چ خوییه‌کی چاک نه‌ندازه‌گیره نه‌و زاته، نه‌وه‌ته له‌جوانترین وینه‌دا نیوه‌ی دروست کردو و چاره‌نووسیشی دیاریکردوون ﴿ **وَيْلٌ یُّومُنْذَ لِّلْمُكْذِبِیْنَ** ﴾ سزاو تیاچوون له‌و پوژده‌ا بۆ بی

باوهران و بهدرؤ خهرهوهكان ﴿^{۲۶} اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ كَفَاتَا﴾ مهگهر ئيمه زهويمان نهكرده مهكوو جيى كوئونهوه ﴿^{۲۶} اَحْيَاءُ وَاَمَوَاتَا﴾ بوژياوان و مردوان؟ ﴿^{۲۷} وَجَعَلْنَا فِيهَا رِوَاسِي شَامَخَاتَا﴾ و ههرلهويشدا كيوى بهرزو بلندو داکوتراومان دانهمهزاند، بوئنهوى زهوى دامركى و ههلان نهديرى ﴿^{۲۸} وَاسْقِينَاكُمْ مَاءً فَرَاتَا﴾ نهىئاويكىخوش و شيرينمان پيئنهئوشاندن ﴿^{۲۸} وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ سزاوتياچوون لهوپوژدها بو خوا نهاس و بهدرؤ خهرهوهكان.

تاوانباران بهرهو جيى خويان ليدهخورين:

﴿^{۲۹} اِنْطَلِقُوا إِلَى مَا كُنْتُمْ بِهِ تَكْذِبُونَ﴾ فريشته بهدوزهخييهكان دهليين: بيخوپراگرتن دهرجن بوئنهو سزايهى كهبهدرؤتان نهزاني و پرواتان پيى نهبوو ﴿^{۳۰} اِنْطَلِقُوا إِلَى ظِلِّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ﴾ دهرجن بو سيبهري ئهو دووكهله سيشاخهيه، كه له چره دووكهلى دوزهخ پيدا دهبي. دووكهلى چروپر كاتى بهرز نهبيتهوه بوئاسمان، نهگهر بهئاسايى پروات له قورسى خويدا دهبيته سى بهشهوه مهبهست لهمهءائهويهكه راست و چهپ و سهروويان ههرتاريكايى و دووكهله ﴿^{۳۱} لَا ظَلِيلٍ وَلَا يَغْنَى مِنَ اللَّهَبِ﴾ ئهو سيبهره نه سيبهريكى فينكى وهاييه تاله گرو بليسهى ناگرى دوزهخ بي نيازتان بكاو بتانپاريژيت. پيغهمبيرش ﷺ دهفرموي: ((تَدْنِي الشَّمْسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْخَلْقِ حَتَّى تَكُونَ كَمِقْدَارِ مِيلٍ، فَيَكُونُ النَّاسُ عَلَى قَدَرِ أَعْمَالِهِمْ فِي الْعَرَقِ، فَمِنْهُمْ مَنْ يَكُونُ إِلَى كَعْبِيهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَكُونُ إِلَى رُكْبَتِيهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَكُونُ إِلَى حَقْوِيهِ (أَيْ خَصْرِهِ) وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْجُمُ الْعَرَقَ إِلَاجًا - وَأَشَارَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِيَدِهِ إِلَى فِيهِ)) موسليم. واته: پوژى قيامت خور ئهوهنده لهخهك نزيك دهبيتهوه، ههر (ميل)يكي دهمينى بگاته سهريان، جا ئهو دمه مروفهكان ههرهيهكه بهپيى كارو كردهوهى نالهبارى خوى له نيو گهرما وعهرهقى خويدا گيروده دهبي، ههنديكيان تا ههردوو قوله پيى دهچهن، ههندي ديكه تاههردوو نهژنو، تاقمى تر، تا ههردوو كهلهكهيان، دهستهيه تر تادهرگاي دهميان! ﴿^{۳۲} إِنِّهَا تَرْمِي بِشَرِّ كَالْقَصْرِ﴾ ئهو ناگره بزيكهى وا فريدهدات دهلييت كوشك وتهلارى گهورهيه ﴿^{۳۳} كَأَنَّهُ جَمَالَةٌ صَفَرٌ﴾ ههر دهليى وشترى بهرگ زهردن، كاتى كه ريز نهگرن و يهك لهدوايهك ريگه ئهدهنهبر، ئهو بريشكانهش ههراوا بهدواى يهكدا ريز نهبن و روو دهكهنه دوزهخييهكان ﴿^{۳۴} وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ سزاو له ناوچوون لهو روژدها بو خوانهئاس و بهدرؤ خهرهوهكان.

تاوانكاران تواناي پوژش وقسهيان ناميني:

﴿^{۳۵} هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطُقُونَ﴾ ئههه ئهو روژهيه كه قسهيان ناميني تا كهلكيى ههبي بويان ﴿^{۳۶} وَلَا يُوْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ﴾ و مولهتيش نادرين، تا بروبيانوو عوزر بيننهوه، دياره روژى قيامت حالت و قوناغهكانى زورن و ليك جياوازن ﴿^{۳۷} وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ سزاو تياچوون لهو روژدها بو بهدرؤ خهرهوهكان ﴿^{۳۸} هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمْعِنَاكُمْ وَالْأُولَيْنِ﴾ ئههه روژى دادگايى و جياكردهوى هق و ناههقه، ئيوهو ههمو نهوهكانى پيشينمان كوكردوتهوه ﴿^{۳۹} فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُون﴾ ئينجا نهگهر دهتوان و لهئاست مندا دهسلات و فيليكتان هيه، منهتتان نهبيت بهكارى بينن و خوتانى پي چاره بكن، وهك نهفرموي: (يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا) ۳۲/۵۵. دياره ههرگيز ناتوانن دهرجن و خو پزگار بكن، ئهوانيش ههروا ﴿^{۴۰} وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ سزاو تياچوون لهو روژدها بو بهدرؤ خهرهوهكان.

پاريژگارن له سيبهرو كانياوهكانى بهههشتدان:

﴿^{۴۱} إِنْ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعِيُونِ﴾ بهراستى خوپاريژان و لهخوا ترسان لهبن سيبهرو، لاي كانياوهكانن ﴿^{۴۲} وَفَوَاقَهُ مِمَّا يَشْتَهُونَ﴾ وه لههر جوړه ميوهيهك نارهزووى بكن بويان ناماده دهكرت ﴿^{۴۳} كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا

كَنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿ پېيان ئەوترى: دەسا بەھۆى ئەوكارە چاكانەوہ لە دونیادا كردوتان، بخۆن و بخۆنەوہ بە خۆشىو
نۆشتان بێت ﴿ **إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ** ﴿ دلنایان ئیمە ئابەوشیوہیە پاداشی گشت چاکە کاران ئەدەینەوہ ﴿ **۴۵**
وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿ سزاو تیاچوون لەو رۆژەدا بۆخوانەناس و بەدرۆخەرەوہکان ﴿ **۴۶** ﴿ **كَلُوا وَتَمْتَعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ**
مَجْرُمُونَ ﴿ ئیوہیش ئەى خوانەناسان! لە دونیادا بخۆن و رابوێرن بەئارەزووی خۆتان، چونکە بەپراستی ئیوہ
تاوانکارو تاوانبارن دەرەنجام پاشەرۆژیکى رەشتان دەبى، ھەرەك دەفرموى: (نمتعم قیلا ثم نضطرهم إلى عذاب
غلیظ) ۲۴/۳۱. یان دەفرموى: (ثم نذيقهم العذاب الشديد بما كانوا يكفرون). ﴿ **۴۷** ﴿ **وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ** ﴿ سزاو
تیاچوون لەو رۆژەدا بۆ بەدرۆخەرەوہکان ﴿ **۴۸** ﴿ **وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ** ﴿ خۆ کاتى چ لەدونیا، چ لەقیامەتدا
پېیان بگوترى: کړنوش و رکوع ببەن بۆخوا، رکوع و سوژدە نابەن، واتە: نوێژى بۆ ناکەن کاتى کە لەدونیا بوون
بەعەیبیان دەزانى رکوع و سوژدە بەرن! دیارە لەولایش -واتە: رۆژى سەلا- ناتوان بچەمێنەوہ ﴿ **۴۹** ﴿ **وَيَلْ يَوْمَئِذٍ**
لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿ سزاوتیاچوون لەو رۆژەدا بۆ بەدرۆخەرەوہکان ﴿ **۵۰** ﴿ **فَبَأَىٰ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ** ﴿ ئیدی بەم قورئانە برەوا
نەهینن، ئەى بەکام قسە -پاش ئەو- برەوا دین؟! دیارە تەنھا قورئان زۆرشیاوو بەرھەقە بۆئەوہى، برەواى پى بێنن،
کەچى ئەوانە برەواناھین؟! (ئین ئەبوو حاتم) لە (ئەبوو ھورەیرە) وە دەلیت: ھەركاتى سوورەتى (مورسەلات)
بخوینریت تاكوئایى: (فبأى حدیث بعدہ يؤمنون) ھەقە قورئان خوینەكە بلیت: (آمئتُ بالله وبما أنزل).
جا لەگەورەبى و فەزلى سوورەتى (مورسەلات)، ئیمامى (بوخارىی) لە (عبداللای كوپى مەسعوود) -ئەو
دەگیریتەوہ و دەلیت: کاتى سوورەتى (المرسلات) ھات، ئیمە لەتەك پیغەمبەردا ﷺ لەئەشكەوتیکدا بووین لە
(مونا)دا، ئاگادارم کە پیغەمبەر ﷺ چەند بەباشى دەخویندەوہو، منیش لەدەمىم وەر دەگرت: دەمیشى زۆر پاراو
بوو پى، لەناكاو ماریك پەلاماریدا، پیغەمبەر ﷺ فەرموى: (بیکوژن). ئیمەیش پەپەلە ھەلساین بۆ كوشتنى. بەلام
بۆمان نەكوژاو دەرچوو! پاشان فەرموى: ((وَقَيْتُ شَرْكُكُمْ كَمَا وَقَيْتُمْ شَرْهًا)) متفق عليه. واتە:ئەو لەشەپرى ئیوہ
پاریزرا، وەكو ئیوہ لە شەپرى زىانى ئەو پاریزران!

كوئایى تەفسیری سوورەتى (مورسەلات)

كوئایى جزى یست و نۆبەم

والله الحمد والمنة

*** *** ***

۷۸- سوورەتى ئەبە، ئە

مەككەییە (۱۰) ئایەتە

بەناوی خۆای بەخشندەى میهرەبان

ئەم سوورەتە زیاتر بەدەورى دووپاتکردنەوہو چەسپاندنى زیندووبوونەوہدا دەسوورى، چونکە ھاوێ دانەرەن و
ھاوێش پەیداکەرەن ئینکاریى و ململانى زۆریان لەسەر ئەکرد، بۆیە ھەر لەسەرەتاوہ ھەوائى رووداوى رۆژى
قیامەت و زیندوو بوونەوہو پاداشت و تۆلە رادەگەییەت: (عم يتساءلون* عن النبأ العظيم...) ئینجا بەلگەییەكى
زۆرى ھەمەجۆر دینیتەوہ لەسەر دەسەلات و توانایى پەرەردگارى جیھانەکان و، پیت دەلیت: ئەو خاوەن دەسەلات
و توانایە کە ئەو ھەموو شتە سەر سۆرھینەرەنەى بەدیھیناوە، ھەر ئەوہیش دەتوانى -زۆر بەئاساتر- بۆ جاریكى
تر ئادەمى زیندوو بکاتەوہ: (الم نجعل الأرض مهادا.. وجعلنا نومکم سباتا) پاشان کاتى ھاتنى رۆژى دواى

به چەند نیشانە و بەلگەیەك دەست نیشان ئەكات، كهیی و چۆن دەست پێ ئەكات؟: (إن يوم الفصل كان ميقاتا.. يوم ينفخ في الصور فتأتون أفواجا..).

کورتە باسیکی دۆزەخ دینیت بەو ھەموو ئازارو سزایەو ھە بۆ دۆزەخییەکان ئامادەکراو: (إن جهنم کانت مرصدا * للطاغین مآبا) بۆ دواتر دەچیتە سەر باسی کرێ و پاداشی خواناسان و پارێزگاران و ئەو ھەموو نازوونیعەت و بەھرەیانە دەدات کە بۆیان ئامادە کراو:.. (إن للمتقين مغازا * حدائق واعنابا.. وکأسا دھاقا..) کۆتاییشی بەباسکردنی ھالەت و باری سەختیی و گرانیی و قورسیی روژی دوایی و چارەنووسی بی پروایان دی:.. (إنا انذرناکم عذابا قریبا.. ویقول الکافر یا لیتنی کنت ترابا) ھەر ئەو کاتەی کە پەیامبەر ﷺ بانگی قەوم و

گهله که ی خوی نه کرد بو پرواهینان به زیندو بوونه وه، نه و
خوا نه ناسانه له ناو خویاندا له موسلمانان دپرسی: تو
بلیت هاتنی روژی قیامت راست بیت؟ جائه گهر هبێ نه ی
که ی ده بی؟ نه و سا نه م سوورته ی (نه به) هاته خواره وه.

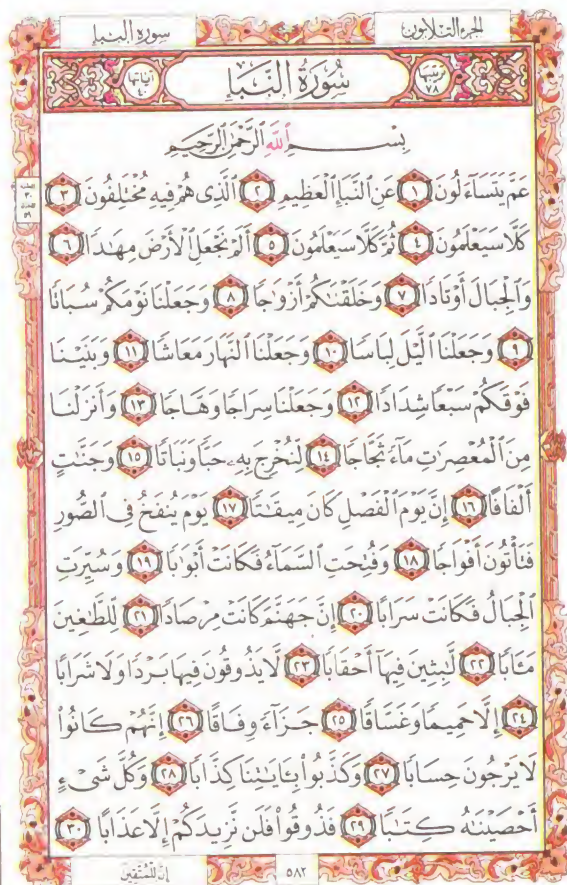
به لگه گه لی بۆزیندوو بونوهی یاش مردن:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾^۱ **عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ** ﴿١﴾ **ثَوَّوْهُ لَكَ**
 دهرباره ی چی له یه کتر ده پرسن؟ ﴿٢﴾ **عَنِ النَّبَاِ الْعَظِيمِ**
 دهرباره ی هه والّه زوړ گه وړه و گرنگه که نه پرسن؟ که نه وان
 هه میسه نکولی و، ململانی ئه کهن، هه رگیز پییان وانیه
 که نه و رووداوه رووددا و ده بی! بویه ئه ورنده به گالته وه
 له ناو یه کتر دا باسی ئه کهن! ﴿٣﴾ **الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ**
 نه وه ی ئه وان له سه ری مش ت و مریانه هه ندی ئینکاری ده کا،
 هه ندیکیشی گومانی تیا هه یه! ﴿٤﴾ **كَلَّا سَيَعْلَمُونَ** نه خیر،
 باکو تایی بینن به و مش ت و مریان، چونکه له نایینده یه کی
 نزدیک ا چاک ئه زانن که چو ن ئه بی، به تایبته کاتی به چاوی
 سه ر بینان ﴿٥﴾ **ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ** هه میسان بو جاری کی تر
 پرس ی پی ناوی، له داها توویه کی نزدیک ا ئه زانن، چ سزاو
 به لایه کیان دوچار ئه بی.

ئىنجا بۇ چەسپاندنى ھاتنى ئەو رۇژيە نۇ بەلگە دىنىتتەو بۇيان، تا باش بزانن كە خوايەك ئەو ەندە دەسەلاتدار بى و ئەو ھەموو شتانه بكات، ھەر ئەو خواش زۇر بەئاساتتر، ھەمىسان زىندوويان ئەكاتتەو، بەلگەكان:

(۱) ﴿اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ مِهَادًا﴾ نەرى ئىيمە ئەم زەویەمان نەکردۆتە لانك و بیىشكەو جیى ئارامگرتن بۆتان، تا بەئاسودەیی بیّن و بروّن و ژیانى تیدا بەرنەسەر؟

(۲) ﴿وَالْجِبَالُ اَوْتَادًا﴾ ئەى چىاۋ كىۋەكانىشمان ۋەك مىڭ بۇدانەكوتىيۈن ۋەزەۋىمان پىي نەبەستۈتەۋە، تا مەلتان نەدىرىي ۋە تانفەرتىنى؟

۳ ﴿وَلَقَدْ نَاكَم زَوَاجًا﴾ ئايا بەجووت (نېرو مى) دروستمان نەكردوون؟ بۆ ئەوئى درېژە بە ژيان بدرى بەسەرپىشتى ئەم ئەستېرەى زەوييەو، وەك ئەفەرموى: (ومن آياته ان خلق لكم من انفسكم أزواجاً لتسكنوا إليها وجعل بينكم مودةً ورحمةً) ۲۱/۳۰

۴ ﴿وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا﴾ وە خەو نووستنمان بۆ نەكردوون بە ھۆى سەرھوتن و ھەسانەوھەتان، لەماندوويى و نېش و نازارى ژيانتان؟

۵ ﴿وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا﴾ ئايا شەوگارمان نەكردووە بەكالو پۆشاك بۆتان؟ ھەرەكو كالاً مەردوم دائەپۆشى و، لەسەرماو گەرما دەپيارىزىت، ھەر ئاوايش شەوگار مەروە ئەشارىتەو و دەپيارىزى لەپەلامارى دوژمن، بۆيە ئەفەرموى: (والليل إذا يغشاها) ۴/۹۱

۶ ﴿وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا﴾ ئايا روژيشمان بۆ نەكردونەتە ھۆى بەدەسەينانى بژئوى ئاسوودەيى و خوشگوزەرانى؟

۷ ﴿وَبَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شَدَادًا﴾ ئايا ھەوت چىن (ئاسمانى) بەھىزو بتەو و قايمان بەپراسەرتانەو دروست نەكردووە؟ كە مەگەر تەنھا ئەو خوا گەورەيە خۆى بزائى ئەو ھەوت ئاسمانە چى بن؟ ھەوت كەشكەشانە - كەكۆمەلە ئەستېرەيەكن - ھەر كۆمەلەيان سەد مليون ئەستېرەيە، يان ئەوانە نيە، چەندين ئەستېرەى ترن...؟ وەلامى ئەمانە - ئەمرو - ھەمووى ئەدەينە دەستى خواى كار رەوان و كارزان.

۸ ﴿وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا﴾ ئايا چىرايەكى درەخشانمان - وەك خۆر - بۆ فەراھەم نەھىناون، كە زەويتان رووناك بكاتەو و رىگەى خۆتانى پى دەربەكن و، تيشكەكەيشى ميوە گەنم و دانەويئەكانتان پى بگەيەنيت؟

۹ ﴿وَأَنزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا﴾ ئەى ئايا لەھەورە گوشراوەكاندا بارانى بەلێزمەمان نەباراندووە؟ وەك دەفەرموى: (والله الذى أرسل الرياح فتثير سحاباً فسقناه إلى بلد ميت) ۹/۳۵.

۱۰ ﴿لَنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا﴾ تادەريئەن بەھۆى ئەو بارانەو جۆرەھا دانەويئەو گژو گياو رووەك ﴿وَجَنَاتٍ أَلْفَافًا﴾ چەندين باخ و باخاتى چىرو پىرو تىك ئالو كە بەھۆى ئاوەو دىنە بەرەگەلاو لق و پۆپ دەر ئەكەن بەدى بىنين، ئايا خوايەك ئەوئەندە مەيرەبان بىت لەگەل ئادەمىيدا شايسەتى ئەو نىيە كە بىرواى پى بىنين؟ ئەى ئايا لەئايىندەدا تواناى نىيە مەروە زىندو بكاتەو بۆ پاداشت و تۆلە؟ وەك ئەفەرموى: (وفى الأرض قطع متجاورات وجنات من أعناب وزرع ونخيل صنوان وغير صنوان يسقى بماء واحد) ۴/۱۳.

روژى ھەلاواردن بەرئۆدەيە:

ئيتەر باسى ئەو ھەوالە سامناكە دەكات كە دەفەرموى: ﴿إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا﴾ بەراستى روژى جياكردنەو موھاكەمەى نىوان مەردوم كاتىكى ديارى كراوە لاى خوا، ھەرگىز پاش و پىش ناكات، وەك ئەفەرموى: (وما نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مُّعَدَّدٍ) ۱۰۴/۱۱ ﴿يَوْمَ يَنْفَخُ فِي الصُّورِ﴾ ئەو پۆژەى كە فوو دەكرى بە شەپپووردا ﴿تَنفُتُونَ أَفْوَاجًا﴾ ئەوئا ئيوە پۆل پۆل و دەستە دەستە بەرەو مەيدانى لېرسىنەو دىن، واتە: لەگۆرەكان ھەلدەست بۆ حىساب و لىكۆلینەو، جا ئەو شەپپوورە.. چۆنەو چۆن دەبى، ئىمە ھىچى ئى نازانين، خواى گەورەيش ھەر ئەوئەندەى فەرمووە، خۆئەگەر پىويست بوايە، ئەوا شىدەكردەو، وەك لەئايەتتىكى تردا ئەفەرموى: (يوم ندعوا كل أناس بإمامهم) ۷۱/۱۷. (ئەبو ھورەيرە) دەلى: پىغەمبەر ﷺ فەرموى: ئەندازەى ماوەى نىوان ھەردو نەفخەكە چلە، وتيان چل پۆژە؟ فەرموى: نايليم. وتيان: چل مانگ؟ فەرموى: نايليم. وتيان:

چل سال^{۲۵} فەرمووی: نایلیم. جا فەرمووی: لەپاشان خوا ئاوی لەئاسمانەو دەنیری، ھەروەکو گژوگیا و رووھک سەوز ئەبیتەو، ھەر ئاوايش مەرقەھەکان ھەموو زیندوو ئەبنەو، وە تەواوی ئەندامەکانی ئادەمی دەپزین و یەك ئیسکی ئەبی کہ پیی دەلین: (عجب الذنب) وە ھەر لەویشەو مەرقەھەکان دروست دەکرینەو، فتح الباری: ۵۵۸/۸.

﴿^{۲۶} **وفتحت السماء فکانت ابواباً**﴾ لەسەختی ئەو رۆژەدا ئاسمان دەکریتەو و لەت لەت ئەبی و دەبیتە دەرگای ھاتوو چۆی فریشتەکان، پاش ئەوێ کەزۆر توندو قایم بەستراوو بەیەکەو ﴿^{۲۷} **وسیرت الجبال فکانت سرباباً**﴾ کیوھکانیش ھەلەکەنرین و دەخرینە رویشتن بەئاسمانداو دەبنە "سەراب - تراویلکە" لە دوورەو وەرشە وەرشی دی و بەئاو دەزانیت، کەچی لەنزیکەو ئەو نیە، واتە: چیاکان ئەبنە تۆزو گەردو ئەچن بەھەوادا، وەك لە سوورەتی تردا ئەفەرمووی: (وتكون الجبال کالعن المنفوش) ۵/۱۰۱. ﴿^{۲۸} **إن جهنم کانت مرصداً**﴾ بەپراستی دۆزەخیش دەمینکە چاوەروانی بی پروایان دەکات ﴿^{۲۹} **للالطافین مآباً**﴾ بۆ یاخیبووان جیگاو مەزلگەییە ﴿^{۳۰} **لابثین فیها احقاباً**﴾ ھەزارەھا سالی بیسنووڕو نەپراوہ تیا دەبن، واتە: ھەرگیز پزگاریان نابێ لیبی ﴿^{۳۱} **لا یذوقون فیها برداً ولا شراباً**﴾ ھیچ فینکییەك و شەرابیکی خوشی تیا ناچین "بۆ سووک بوونی گەرمایە، بەلکو ھەر ئاوا لەو ھالەتە زۆر تەنگ و ناخۆشەدا دەمینەو" ﴿^{۳۲} **إلا حمیماً وغساقاً**﴾ جگە لە ئاویکی "زۆر گەرم و کولیو" و کیم و چلکی "دۆزەخیان" ﴿^{۳۳} **جزاء وفاقا**﴾ ئەویش پاداشتیکی پراوپرە بەرامبەر بەکرەوھەکانیان، واتە: لەو پاداشەدا ستەمیان ئی نەکراو، چونکە ھەر ئەو تۆلەییە ھەلەگرن ﴿^{۳۴} **إنهم کانوا لا یرجون حساباً**﴾ چونکە بەپراستی ئەوانە لەدنیاو بەتەمای لیبەرسینەوێ ئەمەزۆرە نەبوون ﴿^{۳۵} **وکذبوا بآیاتنا کذاباً**﴾ بەلکو زۆر بەتونیش ئایەتەکانی ئیمەیان بەدرو ئەخستەو و بەدرویان دەزانین ﴿^{۳۶} **وکل شی احصیناه کتاباً**﴾ ئیمەیش ھەموو شتیکیان لەسەریان ئەژماردوو بەنووسین ﴿^{۳۷} **فذوقوا فلن نریدکم إلا عذاباً**﴾ ئینجا پییان ئەوتری: دە بچینن کە لە سزای سەخت و نازار بەولاو ھیچتان بۆ زیاد ناکەین، واتە: تا نیوہ بیارینەو بۆ پزگار بوون، ئیمە سزاتان بۆ زیاتر ئەکەین.

روژی بە ئاوات گەیشتن:

﴿^{۳۸} **إن للمتقین مغاناً**﴾ بەپراستی بۆ خواناسان و خواریزان "لەپاشەپوژدا" سەرفرازی و پیروزی و "رزگار بوون لەسزای دۆزەخ ھەییە" ﴿^{۳۹} **حداق واعناباً**﴾ چەندین باخ و باخات و بیستان و تری و میوہی جوړاو جوړی رازاو، ھەرچی نەفس ھەزی ئی بکات ﴿^{۴۰} **وکواعب اتراباً**﴾ کیژو کچانی ھاوتەمەن و مەمک خەو دیمەن جوان و تازە پیگەیشتوو ئامادەیی.

(کواعب): بەو کچانە ئەلین کە تازە مەمکان خە دەکەن، ﴿^{۴۱} **وکاسا دماقاً**﴾ لەگەل جامی پەر لەشەرابی پاک و خاویندا ﴿^{۴۲} **لا یسمعون فیها لغوا ولا کذاباً**﴾ کە لەو بەھەشتەدا ھیچ قسەییکی پەر پووچ و نابەجی، یاخود بەدرو خستەوہیەك نابیسن، واتە: جیگە گالەتەو لاقرتیی و مەسخەرە نیە (لا لغو فیها ولا تأثیم) ۲۳/۵۲. ﴿^{۴۳} **جزاء من ربك عطاء حساباً**﴾ ئەمەش ھەموو پاداشیکە لە لایەن پەروردگارەتەوہی، بەخشش و بەھریەکە "بەپنی کارە چاکەکانیان، پیان دەبەخسیت، واتە: مافی خوێانە ئابو شیوہی پاداشت بدینەو. بەلی.. ئادەمیزاد ھەریەکە ی بەشتی ئەگری و، ھەزی لەشتیکە.. ھەر بۆیەش قورئان خەلاتی جوړاو جوړیان دەکات.

کەسی ناویری خوا بدوینی روژی سەلا:

﴿^{۴۴} **رب السموات والأرض وما بینهما الرحمن**﴾ ئەو خواوە پەروردگاری میھربانی ئاسمانەکان و زەوی و ئەوہی لەنیوانیاندا ھەییە، ھەموو خێرو چاکەییەك ھەر لەژێر سیبەری میھربانی ئەودا دەبیت ﴿^{۴۵} **لا یملکون منه**﴾

خطاباً ﴿ هەرچەندە ئەوەندەش میهرەبانە.. بەلام بى موﻟﻪﺗﻰ ﺧﻮﻯ ﻣﺎﻓﻰ ﻫﻴﭻ ﻗﯩﺴﻤﻪﻳﻪﻛﻴﺎﻥ ﻧﯩﻴﻪ، ﻭﻩﻙ ﺩﻩﻓﻪﺭﻣﻮﻯ: (ﻣﻦ ﺫﺍ ﺍﻟﺬﻯ ﻳﺸﻔﻊ ﻋﻨﺪﻩ ﺇﻻ ﺑﺎﺫﻧﻪ.. ۲/۲۵۵. ﻳﺎﻥ ﺩﻩﻓﻪﺭﻣﻮﻯ: (ﻳﻮﻡ ﻳﺎﺕ ﻻ ﺗﻜﻠﻢ ﻧﻔﺲ ﺇﻻ ﺑﺎﺫﻧﻪ.. ۱۱/۱۰۵. ﻟﻪ ﻓﻪﺭﻣﻮﺩﻩﻯ ﺑﺎﻭﻩﺭﭘﯩﻜﺮﺍﻭﺩﺍ ﮬﺎﺗﻮﻭﻩ: (ﻭﻻ ﻳﺘﻜﻠﻢ ﻳﻮﻣﯩﺰﺩﺍ ﺇﻻ ﺭﺳﻞ.. ﻓﺘﯩﺢ ﺑﺎﺭﻯ: ۱۳/۴۳۰. ﻭﺍﺗﻪ: ﭘﯧﻐﻪﻣﺒﻪﺭﺍﻥ ﻧﻪﺑﻰ ﻛﻪﺳﯩﻴﻜﻰ ﺩﻯ ﻗﯩﺴﻪ ﻧﺎﻛﺎ ﻟﻪﻭ ﺭﯞﺯﻩﺩﺍ. ﴿ ۳۸ ﻳﻮﻡ ﻳﻘﻮﻡ ﺭﻭﺝ ﻭﺍﻟﻤﻼﻧﻜﻪ ﺻﻔﺎ﴾ ﻟﻪﻭ ﺭﯞﺯﻩﺩﺍ ﻛﻪ، ﺭﯞﺝ (ﺟﻮﺑﺮﯨﻞ) ﻭ ﻓﺮﯨﺸﺘﻪﻛﺎﻥ ﺑﻪﺭﭘﯩﺰ ﺭﺍﺋﻪﻭﻩﺳﺘﻦ ﻭﻣﻞ ﻛﻪﭼﻦ ﴿ ﻻ ﻳﺘﻜﻠﻤﻮﻥ ﺇﻻ ﻣﻦ ﺍﺫﻥ ﻟﻪ ﺭﺣﻤﻦ ﻭﻗﺎﻝ ﺻﻮﺍﺏ﴾ ﻭ ﮬﯧﭽﻴﺎﻥ ﻗﯩﺴﻪ ﻧﺎﻛﻪﻥ، ﻣﻪﮔﻪﺭ ﻛﻪﺳﻰ ﺧﻮﺍﻯ ﺑﻪﺧﺸﯩﺪﻩ ﺭﯨﮕﻪﻯ ﺑﺪﺍ، ﻭﻩ ﻟﻪﮬﻪﻣﺎﻥ ﻛﺎﺗﯩﺸﺪﺍ ﻗﯩﺴﻪﻯ ﺷﻴﺎﻭﻭ ﺑﻪﺟﻰ ﺑﻜﺎﺕ، ﻭﺍﺗﻪ: ﻓﺮﯨﺸﺘﻪﻛﺎﻥ ﻟﻪﮔﻪﻝ ﺋﻪﻭﻩﺷﯩﺪﺍ ﻛﻪ ﺯﯛﺭ ﻧﺰﯨﻜﻦ ﺑﻪﺧﻮﺍﻭﻩ ﺑﯘﻳﺎﻥ ﻧﯩﻪ ﮬﯧﭻ ﺷﺘﯩﻚ ﺑﻠﯩﻦ.. ﺑﻪﺑﻰ ﺋﯩﺰﻧﻰ ﺧﻮﺍ ﺋﯩﺘﺮ ﺧﻪﻟﻜﯩﻜﻰ ﺗﺮ ﻟﻪﺧﻮﻳﻪﻭﻩ ﭼﯘﻥ ﺋﻪﺗﻮﺍﻧﻰ ﺗﻜﺎ ﺑﻜﺎﺕ ﴿ ۳۹ ﺫﻟﻚ ﺍﻟﻴﻮﻡ ﺍﻟﺤﻖ﴾ ﺋﻪﻭ ﺭﯞﺯﻩ ﺭﯞﺯﯨﻜﻰ ﺭﺍﺳﺖ ﻭ ﺑﻪﺭﺣﻪﻗﻪﻭ ﮬﯧﭻ ﮔﻮﻣﺎﻧﻰ ﺗﯩﺎ ﻧﯩﻪ ﻭ ﺑﻪﺭﭘﯩﻮﻩﻱ ﴿ﻣﻦ ﺷﺎﺀ ﺍﺗﺨﺬ ﺇﻟﻰ ﺭﺑﻪ ﻣﺎﺏ﴾ ﺟﺎﺋﻪﻭﻩﻯ ﺋﻪﻳﻪﻭﻯ ﺑﺎ ﺑﯘﻻﻯ ﭘﻪﺭﻭﻩﺭﺩﮔﺎﺭﻯ ﺭﯨﮕﺎ ﺑﮕﺮﯨﺘﻪﺑﻪﺭ، ﻭﺍﺗﻪ: ﮬﻪﻣﯩﺸﻪ ﻣﻠﻜﻪﭼﻰ ﺑﺮﻳﺎﺭﻭ ﻓﻪﺭﻣﺎﻧﻪﻛﺎﻧﻰ ﺧﻮﺍﻯ ﺧﻮﻯ ﻳﯩﺖ، ﺗﺎ ﻟﻪﻭ ﺭﯞﺯﻩﺩﺍ ﺭﺯﮔﺎﺭﻯ ﺑﯧﻰ.

ﮬﺎﺗﻨﻰ ﻗﯩﻴﺎﻣﻪﺕ ﺯﯛﺭ ﻧﺰﯨﻜﻪ:

﴿ ۴۰ ﺇﻧﺎ ﺍﻧﺬﺭﻧﺎﻛﻢ ﻋﺬﺍﺏﺎ ﻗﺮﯨﺒﺎ﴾ ﺑﻪﺭﺍﺳﺘﯩﻲ ﺋﯩﻤﻪ ﮬﻪﺭ ﺯﻭﻭ ﺋﯩﻮﻩﻣﺎﻥ ﺋﺎﮔﺎﺩﺍﺭ ﻛﺮﺩﯛﻭﻩ -ﺋﻪﻯ ﺑﻰ ﺑﺮﻭﺍﻳﺎﻧﻰ ﻣﻪﻛﻜﻪ- ﻛﻪﺳﺰﺍﻳﻪﻛﻰ ﻧﺰﯨﻚ ﺑﻪﺭﭘﯩﻮﻩﻱ ﺑﯘﺗﺎﻥ ﴿ ﻳﻮﻡ ﻳﻨﻈﺮ ﺍﻟﻤﺮﺀ ﻣﺎ ﻗﺪﻣﺖ ﻳﺪﺍﻡ﴾ ﺋﻪﻭ ﺭﯞﺯﻩ ﺭﯞﺯﯨﻜﻪ ﻛﻪ ﺋﺎﺩﻩﻣﯩﺰﺍﺩ ﺳﻪﻳﺮﻯ ﺩﻩﺳﭙﯩﺸﻜﻪﺭﻯ ﺧﻮﻯ ﺩﻩﻛﺎﺕ " ﻟﻪﭼﺎﻙ ﻭ ﻟﻪﺧﺮﺍﭘﻰ " ﻭﻩﻙ ﺩﻩﻓﻪﺭﻣﻮﻯ: (ﻭﻭﺟﺪﻭ ﻣﺎﻋﻤﻠﻮ ﺣﺎﺿﺮﺍ.. ۱۸/۴۹. ﻳﺎﻥ (ﻭﻓﺼﯩﻠﺘﻪ ﺍﻟﺘﻰ ﺗﯘﻭﻳﻪ.. ۷۰/۳. ﴿ﻭﻳﻘﻮﻝ ﺍﻟﻜﺎﻓﺮﻯ ﺍﻟﯩﺘﻨﻰ ﻛﻨﺖ ﺗﺮﺍﺏ﴾ ﺋﻪﻭ ﺩﻩﻣﻪ ﻛﺎﻓﺮﻭ ﺑﻰ ﺑﺮﻭﺍﻳﺶ ﺩﻩﻟﯩﺖ: ﺋﺎﻯ ﺧﯚﺯﮔﻪ ﮬﻪﺭ ﺧﺎﻙ ﻭ ﺧﯘﻝ ﺑﻮﻭﻣﺎﻱ "ﻧﻪﻙ ﺋﺎﺩﻩﻣﻰ، ﺗﺎ ﺋﺎﻭﺍ ﺯﯨﻨﺪﯛﻭ ﻧﻪﻛﺮﺍﻣﺎﻱ ﺗﻪﻭﻩﻭ ﺣﯩﺴﺎﺏ ﻧﻪﻛﺮﺍﻣﺎﻱ".

ﺳﻮﭘﺎﺱ ﻭ ﭘﯧﺰﺍﻧﯩﻦ ﺑﯘ ﺧﻮﺍﻯ ﮔﻪﻭﺭﻩ ﻟﻪ ﺳﻪﺭ ﺗﻪﻭﺍﻭ ﻛﺮﺩﻧﻰ ﺗﻪﻓﺴﯩﺮﻯ ﺳﻮﺭﻩﺗﻰ (ﻧﻪﺑﻪﻩ).

*** **

۷۹- ﺳﻮﺭﻩﻯ ﺋﺎﺯﯨﻌﺎﺕ ﻟﻪ

ﻣﻪﻛﻜﻪﻳﻴﻪﻭ ۱۴۶ ﺋﺎﻳﻪﺗﻪ

ﺑﻪﻧﺎﻭﻯ ﺧﻮﺍﻯ ﺑﻪﺧﺸﯩﺪﻯ ﻣﯧﮭﺮﻩﺑﺎﻥ

ﺋﻪﻡ ﺳﻮﺭﻩﺗﻪ ﻭﻩﻙ ﺳﻮﺭﻩﺗﻪ ﻣﻪﻛﻜﻪﻳﻴﻪﻛﺎﻧﻰ ﺗﺮ ﺑﺎﺳﻰ ﺑﻨﺎﻏﻪﻛﺎﻧﻰ ﺑﯩﺮﻭ ﺑﺎﻭﻩﺭﭘﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺩﻩﻛﺎﺕ: ﻳﻪﻛﺘﺎﭘﻪﺭﺳﺘﯩﻲ، ﭘﻪﻳﺎﻡ، ﺯﯨﻨﺪﯛﻭ ﺑﻮﻭﻧﻪﻭﻩ، ﭘﺎﺩﺍﺵ ﻭ ﺗﯘﻟﻪ.. ﺟﺎ ﻟﻪﺳﻪﺭﻩﺗﺎﻭﻩ ﺳﻮﻳﻨﺪ ﺑﻪﻭ ﻓﺮﯨﺸﺘﺎﻧﻪ ﺋﻪﺧﻮﺍ ﻛﻪ ﺯﯛﺭ ﺑﻪﺋﺎﺳﺎﻧﯩﻲ ﻭ ﻧﻪﺭﻣﯩﻴﻪﻛﻪﻭﻩ ﮔﯩﻴﺎﻧﻰ ﻣﻮﺳﻠﻤﺎﻧﺎﻥ ﺋﻪﻛﯩﺸﻦ، ﻭﻩ ﺯﯛﺭ ﺑﻪﺳﻪﺧﺘﯩﻲ ﻭ ﺗﻮﻧﺪﯨﺸﻰ ﮔﯩﻴﺎﻧﻰ ﭘﯧﺴﻰ ﺧﻮﺍﻧﻪﻧﺎﺱ ﻭ ﺑﻰ ﺑﺮﻭﺍﻳﺎﻥ ﻟﻪ ﺟﻪﺳﺘﻪﻳﺎﻥ ﺩﻩﺭﺋﻪﻛﻪﻥ، ﻭﻩ ﮬﻪﺭﻭﺍ ﺑﻪﻭ ﻓﺮﯨﺸﺘﺎﻧﻪﺵ ﻛﻪ ﭘﯩﺪﺍﻩ ﻛﺮﺩﻧﻰ ﻛﺎﺭﻭﺑﺎﺭﻯ ﺯﻩﻭﻳﯩﻴﺎﻥ ﺩﺭﺍﻭﻩﺗﻪ ﺩﻩﺳﺖ: (ﻭﺍﻟﻨﺎﺯﻋﺎﺕ ﻏﺮﻗﺎ.. ﻗﺎﻟﻤﺪﺑﺮﺍﺕ ﺍﻣﺮﺍ)، ﺋﯩﻨﺠﺎ ﺑﺎﺳﻰ ﺋﻪﻭ ﮬﺎﻭﯨﺒﻪﺵ ﭘﻪﻳﺪﺍ ﻛﻪﺭﺍﻧﻪ ﺋﻪﻛﺎﺕ ﻛﻪ ﻟﻪﺯﯨﻨﺪﯛﻭﺑﻮﻭﻧﻪﻭﻩ ﻣﻠﻤﻼﻧﻰ ﻭ ﻧﻜﻮﻟﻰ ﺋﻪﻛﻪﻥ، ﺩﻩﺭﻩﻧﺠﺎﻣﯩﺶ ﻟﻪ ﺗﺮﺳﻰ ﺋﻪﻭ ﺭﯞﺯﻩﺩﺍ ﺩﻟﯩﺎﻥ ﺋﻪﻛﻪﻭﯨﺘﻪ ﮔﻮﺭﭘﻪ ﮔﻮﺭﭖ: (ﻗﻠﻮﺏ ﻳﻮﻣﯩﺰﺩﺍ ﻭﺍﺟﻔﻪ). ﭘﺎﺷﺎﻥ ﺑﺎﺳﻰ ﺳﻪﺭﻛﻪﺵ ﻭ ﻳﺎﺧﯩﻲ ﻭ ﻟﻪﺧﯘ ﺑﺎﻳﻰ ﺑﻮﻭﻩﻛﻰ (ﻣﯧﺴﺮ) (ﻓﯩﺮﻋﻮﻥ) ﺩﻩﻛﺎﺕ، ﻛﻪ ﺑﻪﻭ ﭘﻠﻪﻭ ﺋﻪﻧﺪﺍﺯﯨﻴﻪ ﺩﺍﻭﺍﻯ ﺧﻮﺍﻳﻪﺗﻰ ﺋﻪﻛﺮﺩ! ﺟﺎ ﺧﻮﺍﻯ ﮔﻪﻭﺭﻩﺵ ﺭﻗﻰ ﻟﻰ ﮬﻪﻟﺴﺎﻭ، ﺑﻪﺗﻮﻧﺪﻯ ﻟﯩﻰ ﺗﻮﭘﻪ ﺑﻮﻭ ﻭ ﭘﺸﺘﻰ ﺷﻜﺎﻥ.. (ﮬﻞ ﺁﺗﺎﻙ ﺣﺪﯨﺚ ﻣﻮﺳﻰ ﺇﺫ ﻧﺎﺩﺍﻩ ﺭﺑﻪ ﺑﺎﻟﻮﺍﺩ ﺍﻟﻤﻘﺪﺱ ﺗﻮﻯ..). ﮬﻪﺭﻭﻩﻙ ﺑﺎﺱ ﻟﻪﺳﻨﻮﺭ ﺩﻩﺭﭼﻮﻩﻛﺎﻧﻰ (ﻣﻪﻛﻜﻪ) ﻭ ﺳﻪﺭ ﻛﯘﻧﻪﻛﺮﺩﯨﻴﺎﻥ ﺩﻩﻛﺎﺕ ﻭ ﭘﯧﻴﺎﻥ ﺩﻩﻓﻪﺭﻣﻮﻯ: (ﺍﺋﺘﻢ ﺍﺷﺪ ﺧﻠﻘﺎ ﺃﻡ ﺍﻟﺴﻤﺎﺀ..!) ﻟﻪﺩﻭﺍﻳﯩﺸﺪﺍ ﺑﺎﺳﻰ ﮬﺎﺗﻨﻰ ﺭﯞﺯﻯ ﺩﻭﺍﻳﻰ ﺩﻩﻛﺎﺕ ﻛﻪ ﺑﻪﻻﻯ ﺋﻪﻭﺍﻧﻪﻭﻩ ﺯﯛﺭ ﺩﯛﻭﺭﻩ..! (ﻳﺴﺄﻟﻮﻧﻚ ﻋﻦ ﺍﻟﺴﺎﺀﻩ ﺁﻳﺎﻥ ﻣﺮﺳﺎﮬﺎ..؟).

خوا سویند دهخوات به پینج شت قیامت دی:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* ۱ وَالنَّازِعَاتِ غَرَقًا﴾ سویند بهو فریشتانه که بهتوندی گیانی بی پروایان نهکیشن و ﴿وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا﴾ وه سویند بهو فریشتانهی که زور بهنهسپایی و ناسانی گیانی موسلمانان نهکیشن و بهچالاکیی و بی وچان دهسوورینهوه بو نهجامدانی کارهکانیان ﴿وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا﴾ وه سویند بهو فریشتانهی وهک مهلهوان مهله بکا، ناوا بهخیراییدله ناسمان دادههزن بو نهجامدانی فرمانهکانی خوا ﴿فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا﴾ نینجا سویند بهو فریشتانهی که زور بهتوندی پیش برکی دهکن به نهرواح و گیانی موسلمانهکان بو بههشت ﴿فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا﴾ جا بهو فریشتانهی که بهویستی خوا زور بهوردی کارو فرمانی بوونهور جیبهجی دهکن

"سویند بهم پینج شته قیامت راست و دروسته و لهپیشدایه و ئیوهوش زیندوو نهکرینهوهو موحاسبه به نهکرین. ههندی دهلین: مهبهست بهو پینج شته که خوی گهوره سویندی پی خواردن نهستیروه که ههریهکیان له (مدار) و خولگی دیاریکراوی خویدا دهسووریتهوهو کاری خوی نهجام نهوات.. ههنیدی تر تهفسیری تریان بو نهکهنهوه.. جا خوی گهوره بویه بهو دووشت سویند نهخوات و بههندی لهدروستکاروهکانی تری خوی:

یهکه: نهو شتانه وه خورو مانگ و نهستیروه، نهونده گهوره و پیروز بوون لای خه لکی: نهیان په رستن! (والشمس وضحاها..) نینجا ههنی شتیان بو باس نهکات، وهک ناوابوون و ههلوهرینیان، که نهوه پهسن و سیفتهی خویته نییه. تا لییان دور که ونهوه. دووه: کاتی که مهردووم بچوک و بی بایهخ تهماشای نهوانه دهکات، جاخوا سویندیان پی نهخوات بو نهوهی لییان ورد بینهوه و پهندیان لی وهرگرن ﴿یوم ترجف الراجفة﴾ سویند بهوانه ههموو، روژیک دیت زهوی بهتوندی تهکان دهواو دهکویته

المیزان

سورة النازعات

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا (۲۱) حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا (۲۲) وَكَوَاعِبَ أَزْوَاجًا (۲۳) وَأَنْسَاءَ دِهَاقًا (۲۴) لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِدًّا (۲۵) هَآءِهِمْ فِي عِصَابٍ (۲۶) رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا (۲۷) يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا (۲۸) ذَلِكَ الْيَوْمَ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ عَمَّابًا (۲۹) إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَلَيْتَنِي كُنْتُ رَبًّا (۳۰)

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالنَّازِعَاتِ غَرَقًا (۱) وَالنَّشِطَاتِ نَشْطًا (۲) وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا (۳) فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا (۴) يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ (۵) تَتَّبِعُنَا الرَّادِفَةُ (۶) قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ (۷) أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ (۸) يَقُولُونَ أَيْنَا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ (۹) أَيْنَا ذَاكُنَا عِظْمًا خَيْرَةً (۱۰) قَالُوا أُولَٰئِكَ إِذَا كُرِهَ حَاسِرَةٌ (۱۱) فَاَتَمَّاهِمْ زَجْرَةً وَاجِدَةً (۱۲) فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ (۱۳) هَلْ أُنَبِّئُكَ حَدِيثَ مُوسَىٰ (۱۴) إِذْ دَخَلَ إِكْرَهًا أَنْ يُخَاطَبَ مِنْ رَبِّهِ فَلَمَّا جَاءَهُ رَبُّهُ قَالَ أَلَمْ يَأْمُرْكَ رَبُّكَ أَنْ تَقُولَ أَهْلًا لَّيْسَ بِي إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ (۱۵)

۵۸۳

له رزه ﴿تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ﴾ ناسمانیش دوی نهو "لەت لەت ئەبی و هەرچی نهستیرو له خو گرتوو ههله نهوهی، (نبین عهباس) دهلی: مهبهست بهو روژانه، روژی نهفخه یهکه و دووهمه، وه لهسوورتهی دیکه دهقه رموی: (یوم ترجف الأرض والجبال..) ۱۴/۷۳، ۱۴/۶۹. (موجاهید) دهلی: یهکه بو یهکه مه، دووه میش بو دووه. نیامی (ترمیزی) یش هم فرموده ی هیناوه: ((کان رسول الله ﷺ إذا ذهب ثلثا الليل قام فقال: يا ايها الناس اذكروا الله، جاءت الراجفة تتبعها الرادفة جاء الموت بما فيه..)) واته: پیغه مبهه هه میشه خوی و ابو هه که دوو سییه می شهو روشتبا هه لده ساو ئیغه رموو: نهی خه لکینه! هه ردهم یادی خوا بکه و بی ناگامه بن، له رزه یهکه هات و، دووه میش به دوایدا دی، وه ههروا مردن و قوناغ و حاله تهکانیش دهکات ﴿قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ﴾ لهو روژدها که لی دل دهکونه گورپه گورپ و له ترسانا بهخیرایی لیده دهن و ﴿ابصارها خاشعة﴾ چاوی خاوهنی نهودلانه شوپه

پرویان ایسه سهر بهرز بکهنه وه ﴿ **۱۱** **يَقُولُونَ إِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ** ﴾ له دنیادا دهیانگوت: نایا دوی مردن جاریکی تر بو ژیانی پیشوو ده مانگیرنه وه...؟! هرگیز شتی و نابیت و پرومان پیی نییه ﴿ **۱۱** **إِذَا كُنَّا عَظَامًا نَخْرَةً** ﴾ نایاکاتی بووینه ئیسکه رزیو پرتووکاین...؟! سهر له نوی زیندوو ده بینه وه...؟! ﴿ **۱۲** **قَالُوا تِلْكَ إِذَا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ** ﴾ به گالته وه دهیانگوت: نه گهر نه وه راست بیت که ده لین زیندوو بوونه وه هیه، نهو حله بو ئیمه گهرشانه، وه یکی به زیان، چونکه جیگه مان دوزه ده بیت ﴿ **۱۳** **فَانْصَامِي زَجْرَةَ وَاحِدَةٍ** ﴾ ئیوه نه وه بهشتیکی گران مه زانن... به راستی بو ئیمه کاریکی زور ناسانه، چونکه تهنها یی شریخیه، واته: دهنگیکی سامناکهو، یه جار فوو نه کری به شه پوردا، ئیتر هه موو زیندوو نه بنه وه له گوږ دینه ده ری ﴿ **۱۴** **فَإِذَا هُمْ بِالسَّامِرَةِ** ﴾ نهوسا له ناكاو نهو

خه لکه سهر هه موویان له دهشتیکی کاکای به کاکیدا بیدارن وزیندوو نامادهن، وهک نه فهرمووی: (یوم یدعوکم فتستجیبون بحمده وتظنون إن لبثتم إلا قليلا) ۵۲/۱۷. یان (وما امرنا إلا واحدة كلمح بالبصر) ۵۰/۵۴. (وما امر الساعة إلا كلمح البصر أو اقرب...) ۷۷/۱۶. ئینجا بو دلدا نه وه ی پیغه مبهرو هوشیار کردنه وه قوره یش داستانه که ی فیرعه ون له گهل (موسا) دا ﷺ باس دهکا تا به لکو لهو یاخی بوون و سهر پیچییه یان دهست هه لگرن.

سهر گروشته ی موسا ﷺ:

﴿ **۱۵** **هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى** ﴾ نایا باس و هه والی موسات، پیگه یشته وه...؟! ﴿ **۱۶** **إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى** ﴾ کاتی که پهروه ردگاری له دۆلی پیروزی (طوی) دا که له خواروی شاخی (سینا) دایه بانگی لیکرد ﴿ **۱۷** **إِذْ هَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ** ﴾ فهرمووی: بجو بۆلای فیرعه ون (نامورژگاری بکه) چونکه به راستی زور له سنوور ده رجوو وه یاخی بووه و گه ی به نوی یسرائیلیشی کردوو به کو یله ﴿ **۱۸** **فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَىٰ أَنْ تَزْكَىٰ** ﴾ پییشی بلی: نایا ناته وی خۆت له گوناخ و تاوان

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٦﴾ أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿١٧﴾ فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَىٰ أَنْ تَزْكَىٰ ﴿١٨﴾ وَأَهْدِيكَ إِلَىٰ رَبِّكَ فَتَخْشَىٰ ﴿١٩﴾ فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَىٰ ﴿٢٠﴾ فَكَذَّبَ وَعَصَىٰ ﴿٢١﴾ ثُمَّ أَذْبَرَ سَبْعَىٰ ﴿٢٢﴾ فَحَشَرَ فَنَادَىٰ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ أَنَارِكُمْ إِلَّا عَلَىٰ ﴿٢٤﴾ فَأَخَذَهُ اللَّهُ بِالْأُخْرَىٰ وَالْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَنْ يَخْشَىٰ ﴿٢٦﴾ أَنْتُمْ أَشَدُّ خُلُقًا أَمْ السَّمَاءُ بُنِيَهَا ﴿٢٧﴾ رَفَعَ سَعْدُهَا فَسَوَّاهَا ﴿٢٨﴾ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ﴿٢٩﴾ وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ﴿٣١﴾ وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا ﴿٣٢﴾ مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعِمَ كُرًّا ﴿٣٣﴾ فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَةُ ﴿٣٤﴾ الْكُبْرَىٰ ﴿٣٥﴾ يَوْمَ يَدْعُ الْأَنْسُ مَأْسَىٰ ﴿٣٦﴾ وَتُرْزَقُ الْحَجِيمُ ﴿٣٧﴾ لِمَنْ يَرَىٰ ﴿٣٨﴾ فَأَمَّا مَنْ طَغَىٰ ﴿٣٩﴾ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٤٠﴾ فَإِنَّ الْحَجِيمَ ﴿٤١﴾ هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٤٢﴾ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٤٣﴾ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٤٤﴾ يَسْتَوُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مَرْسَاهَا ﴿٤٥﴾ فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرِنَهَا ﴿٤٦﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا ﴿٤٧﴾ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ ﴿٤٨﴾ مَنْ يَخْشَاهَا ﴿٤٩﴾ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ رَوْهَا لَمْ يَلْبِسُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوِ ضُحَاهَا ﴿٥٠﴾

سُورَةُ عَبَسَ

عَبَسَ وَتَوَلَّى ﴿١﴾

پاک و پزخته بکهنه وه...؟! ﴿ **۱۹** **وَاهْدِيكَ إِلَىٰ رَبِّكَ فَتَخْشَىٰ** ﴾ و پینماییت بکه م بوناسینی پهروه ردگارت و، ترسی نهوت ببی و دستم نه که یت؟. واته: به لکو دهره نجام دابچه کییت و بیر له پاشه روژی خۆت بکه یته وه ﴿ **۲۰** **فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَىٰ** ﴾ به لی موسا رو یشته، به لām هه رچه نده هه ولی له گهلدا نهاته سهر پیی راست، جا مو عجیزه و نیشانه گهره کا، ی نیشان دا، نهو بوو له پیش چاویه وه داردهسته که ی بووه نه ژدیها" ﴿ **۲۱** **فَكَذَّبَ وَعَصَىٰ** ﴾ که چی به دروژنی داناو یا خیش بوو ﴿ **۲۲** **ثُمَّ أَذْبَرَ يَسْعَىٰ** ﴾ له پاشان پشتی هه لکردو هه می شهش نه کو شا بو به درو خستنه وه ی ﴿ **۲۳** **فَحَشَرَ فَنَادَىٰ** ﴾ بویه ئیتر هه موو "جادوگره کانی" کو کرده وه هاواری خه لکه که ی کرد ﴿ **۲۴** **فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَىٰ** ﴾ وتی: من پهروه ردگاری بهرزو بلو ندی ئیووم "من نهوپه رسراووم که له لای ژوورمه وه که سی تر ذییه...!!" ﴿ **۲۵** **فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ** ﴾ نهوسا خوی گهره دوو چاری سزای هه ردوو جیهانی کردو قاری لیگرت ﴿ **۲۶** **إِنَّ فِي ذَلِكَ**

لعبرة لمن یخشی ﴿ بیگومان ناله و به سهراته‌ها پند و ناموزگاری به کی گرنگ هیه بو هرکه سیك بیه و ین له خوا بترسی " و فرمانه‌کانی نه و به جی بیئی، نه‌گهر بیرى بکاته‌وه له به سهرات و سهره‌نجامی نه و یاخی‌یه .. که به و هه‌موو تواناو ده‌سه‌لآته‌یه‌وه گیرۆده‌بو " نه‌ی هاوبه‌ش په‌یدا‌که‌ران ئیوه چۆن پزگار ده‌بن ؟ هه‌زار ره‌حه‌مه‌ت له (سه‌یید) چه‌ند جوان ده‌لیت: هه‌ر خه‌فه‌ته‌ی جه‌ماوه‌ر بوو له و سه‌رده‌مه‌دا فیرعه‌و نیشتی سه‌ر لیشتیوار کرد و فیرییدا .. (به‌راستی هیچ شتیک به ئەندازەى خوڤافلکردن و خو بى ئاگایى کردنى جه‌ماوه‌ر، (طاغیة) ین زه‌مان یاخی ناکا .. چونکه نه و که ده‌بیئی هه‌رچی ده‌لی و هه‌رچی ده‌کا، هه‌ر فرمانی به‌جی‌یه .. ساتی ده‌بیئی هه‌موان پشتیان بو داناندووه، ئیت زۆر به‌ئاسانی سواری پشتیان ده‌بی، دیتی ملیان بو راکیشاوو سه‌ریان بو شوڤ کردووه .. ئیت نه‌وانیش زیاتر زال ده‌بن و، گه‌لیش عیززه‌ته‌ی خو‌ی له‌ده‌ست ده‌داو، نه‌میش یاخی تر نه‌بی و، نه‌وانیش پرسیواتر ده‌بن و له‌نه‌نجامیشدا هه‌ردوولاشیان تیا ده‌چن !

دروستکردنی ئاسمان وزه‌مین له به‌ده‌یه‌ینانی مه‌ردم دژواتره:

دوای داستانه‌که‌ی موسا و فیرعه‌ون ده‌گه‌رپه‌ته‌وه سه‌ر نه‌وانه‌ی که نکوولی و ئینکاری زیندوو بووه‌وه یان ده‌کرد، تا هه‌ندی به‌لگه‌ی تریان بو بینیته‌وه: ﴿ **انتم اشد خلقا ام السماء بناها** ﴾ خه‌لکینه! ئایا دروست کردنه‌وه و زیندوو کردنه‌وه‌ی ئیوه دوای مه‌رگ سه‌خترو گراتره، یا به‌ده‌یه‌ینانی نه‌م ئاسمانه که خوای گه‌وره بینای کردووه؟ له‌کاتی‌کا ئیوه‌ی له‌ئاویکی قیزه‌وون و لاوازو بی ده‌سته‌لآت به‌ده‌یه‌یناو، ئاسمانیشی زۆر به‌ قایم و مه‌حکمه به‌لای سه‌رووتانه‌وه راگرتووه، واته: دروست کردنی ئاسمانه‌کان گرنگتره له‌زیندوو کردنه‌وه‌ی ئیوه، وه‌ک نه‌فه‌رموی: (لخلق السموات والأرض اکبر من خلق الناس) ۵۷/۴۰ ﴿ **رفع سمکها فسواها** ﴾ به‌رزی کردووه و په‌یوه‌ستی کردووه به‌یه‌که‌وه و جو‌شی داو و به‌تونندو تۆل به‌ستوونی به‌یه‌که‌وه، بی عه‌یب و نه‌ئەگ ریکی خستوون ﴿ **واغطش لیلها واخرج ضحاه‌ا** ﴾ و شه‌وه‌که‌ی تاریک کردووه، رۆژه‌که‌شی رووناک ده‌ره‌ینا، واته: شه‌وو رۆژتان به‌دوای یه‌کدا بو دینی ﴿ **والارض بعد ذلک دحاه‌ا** ﴾ دوای ئاسمانیش زه‌وی به‌شیوه‌ی هیلکه‌یی به‌ده‌یه‌یناو بو نیشته‌جی بوون و هه‌وانه‌وه‌تان. واته: دوای هه‌زاران هه‌زار سال، یا سه‌دان ملیۆن سال که به‌سه‌ر زه‌وییدا تی په‌ری و، به‌که‌لکی ژیان نه‌ده‌هات .. نه‌وسا خوای گه‌وره زه‌ویی راخست و وای لیکرد که گیاندارى له‌سه‌ر بژی، نه‌م ئایه‌ته واده‌گه‌یه‌نیت که زه‌ویی به‌ر له دروست کردنی ئاسمان به‌دی هینرا بیت، به‌لام به‌هیلکه‌یی بوونی دوای دروستکردنی ئاسمان بووه. ﴿ **اخرج منها ماء‌ا ومرعاها** ﴾ ئاوو له‌وه‌ری ئی ده‌ره‌یناو چه‌ندین کانی و ئاوو پووباری ئی هه‌لقولاندووه و گژوگیاو له‌وه‌ری ئی سه‌وز کردووه ﴿ **والجبال ارساه‌ا** ﴾ کپه‌وه‌کانیش زۆر به‌تۆکه‌می چه‌سپاندو له‌نگه‌ری گرتن و بوونه به‌میخ بو دامرکاندن زه‌ویی و چه‌سپاندنی، تائیوه به‌سه‌ر په‌شتیه‌وه بژین ﴿ **منا لکم ولائعکم** ﴾ تا خوتان و، مالات و ناژه‌له‌کانتان به‌هره‌ی ئی وه‌رگرن، تا نه‌وکاته‌ی کۆتایی جیهان دیت.

هه‌ر خوا کاتی هاتنی رۆژی قیامه‌ت ده‌زانئ:

﴿ **فاذا جاءت الطامة الكبرى** ﴾ ئینجا کاتی رووداو هه‌وره‌که - رۆژی قیامه‌ت - پێشهاد که به‌راستی رووداویکی زۆر گه‌وره و بی وینه‌یه، وه‌ک ده‌فه‌رموی: (والساعة ادهی وامر) ۵۴/۴۷. ﴿ **يوم يتذكر الإنسان ماسعی** ﴾ نه‌وه رۆژیکه ئاده‌می کرده‌وه‌ی خو‌ی دیته‌وه‌یاد، به‌لام چ که‌لکیکی ده‌بی وه‌ک ده‌فه‌رموی: (يومئذ يتذكر الإنسان وانی له الذکری) ۲۳/۸۹. ﴿ **وبرزت الجحيم لمن یری** ﴾ و دۆزه‌خ نیشان ده‌دیت بو نه‌وه‌ی نه‌بیینی، واته:

بہ چاوی سہر ہموو کہ سیک دوزخ دہینے۔۔ جا ئو حہلہ ئادہمی ئہبیتہ دوو بہش: ﴿^{۲۷} **فاما من طغی**﴾ جا ئوہی «خوانہناس و یاخیبوی و سنووری بہزاندبی» ﴿^{۲۸} **وآثر الحیاۃ الدنیا**﴾ و ژیا نی ئہم دونیاہی ہہ لبراردبی بہسہر ئہو دونیادا ﴿^{۲۹} **فإن الجحیم ہی المأوی**﴾ ئہوہ بی گومان دوزخ جیگہی مانہوہیہتی ﴿^{۳۰} **واما من خاف مقام ربہ**﴾ بہ لام ئہو کہ سہی لہ گہورہیی و دہسہ لاتی پەرہردگاری خوئی ترسابیت ﴿**ونہی النفس عن الہوی**﴾ و جلہوی نفسی لہ ہہواو ئارہزوو گرتبیتہوہ ﴿^{۳۱} **فإن الجنۃ ہی المأوی**﴾ جا ئہوہ بیگومان بہہشتہ جیی مانہوہو حہوانہرہی ﴿^{۳۲} **یسألونک عن الساعۃ ایان مرساها**﴾ لہبابہت روژی قیامہتہوہ: لیت دہپرسن کہ چ کاتی رو ئہدا؟ ﴿^{۳۳} **فیم انت من ذکراها**﴾ جا تو چیتہ لہ باسکردنی ئہو روژہ؟ واتہ: تو ہیچی لی نازانیت، ئیتر ئہوانہ بو ئہوہندہ تہنگاوت، ئہکن۔۔؟

خاتوو (عائیشہ) - خوا ی لی رازی بی- دہلی: پیامبہر پھیپاہیتا لییان دہپرسی: قیامہت کہی دی۔۔؟ تا نایہتی: ﴿**فیم انت من ذکراها**﴾ ہات (ئین جریر، حاکم) ئہوہیان گپراوہتہوہ. ﴿^{۳۴} **إلى ربک منتہاما**﴾ سہرہنجام و کوتایی دنیا تہنہا لای پەرہردگارتہ، واتہ: ہر خواوہندت کاتہکہی دہزانی وک دہفہرموی: (قل إنما علمہا عند اللہ) ۱۸۶۷/۷. ﴿^{۳۵} **إنما انت منذر من یخشاها**﴾ ئہرکی تو تہنہا بیدارکردنہوہو ترساندنئ ئہوانیہ لہو روژہ دہترسن و خویانی بو نامادہ دہکن، ئیتر دیاریکردنی کاتہکہی بہتوی نہسپاردراوہ۔۔ بویہ پیغہمبہریش ﴿کاتی کہ (جبریل) لہکاتی ہاتنی روژی قیامہت لئی دہپرسی، دہفہرموی: ((ما المسؤل عنہا بأعلم من السائل)) فتح الباری: ۱/۱۴۰. واتہ: منی لپرسراو لہ توی پرسیارکہر زانائر نیم، جا کہوابوو تو کارہکہی خوت ئہنجام بدہو خوت باشتیکہوہ سہر گہرم مہکہ کاری تو نہبیت ﴿^{۳۶} **کانہم یوم یرونہا**﴾ ئہو روژہ کہئیوانہ قیامہت دہبینن ﴿**لم یلبثوا الا عشیۃ او ضحاها**﴾ وانہزانن لہدونیادا تہنہا ئیوارہیہک یا چیشتنگاہیہک ماونہتہوہ، واتہ: لہبہر دریزی وسہختیی و گرانی ئہو روژہیہ، ماوہی ژیا نی دونیا یان بہلاوہ زور کہم دہبی، چہندین بہلگہش بوراستی وحقیقہتہی ئہم زیندووبوونہوہیہ ہہیہ، جا بو نموونہ: بہسہرہاتہکہی (عوزہیر) و خہوہ دریزہکہی یارانی ئہشکہوتہکہ، کہ پاش زیندوو بوونہوہو بیدار بوونہوہ و تیان: یان روژیکہ لیرہین، یان کہمتر لہ روژیک!! تہفسیری سوورہتی (نازیعات) تہواو بوو لہگہل سوپاسی زوردا بو خوا ی کارزان.

*** **

۸۰- سورۃ النبی

بہککہ سید و ۱۲، نایہتہ

بہناوی خوا ی دہنہدی دلوقان

ئہم سوورہتی (عہبہس) بہ باسی بیروباوہرہ بناغہییہکان دہکات۔۔ ہہروہک باسی دہسہلات و توانایی خوا ی گہورہ و ہیردینیتہوہ لہ دیاردہی دروستکردنی ئادہمی و روہک و، خوراک و۔۔ ہتد، لہگہل قورسیی و سہختیی روژی داایی۔

پیغہمبہرلہ ہاتنی بیچاوہکہ گرژ بوو، خواش گلہیی لیکرد:

لہسہرہتاوہ بہداستانہکہی (عہدوللای کوری ئوم مہکتوم خوا لئی رازی بی) دہست پیدہکات، ئہوکاتہ کہ ہاتہ لای پیامبہر ﴿ و داوا ی لیکرد کہ پتر لہ نایینی پیروزی ئیسلام شارہزای بکات، لہو دہمہدا ئہویش لہگہل سہرانی قورہیشدا دانیشتنی ہہبوو، زوریش دلخوش بوو بہ دانیشتنہکہ لہگہلیاندا، بہو مہبہستہ بہشکو بتوانی

تینان تی بکا و ورده ورده بهرو نیسلام بیانین، جا لهو حلهدا (عهبدوللا)ش پهیتا پهیتا قسهکانی پی دهپری و نهیوت: شارهزام بکه لهنیسلام، پهیامبر ﷺ بهناچاری رووی لیگرژ کردو لی بیټاقت بووا نیتر خوی گاه، وردهش سووردهتی (عبس)هی ناره خواری، وهك نیمامی (ترمیزی) ریوایهتی کردوو ۲۵۰/۹. پاشان لهنکووایی و، ململانی مروّ لهگل دهسهلاتی پهروهردگادا ددوی: (قتل الإنسان ما کفره.. ثم السبیل یسره). دیسانهوه شتیك لهدهسهلاتی خوا دهخاته پرو، که لهم بوونهوهردا چوّن ریگی ژیانی بو نادهمی ناسان کردوو.. (فلینظر الإنسان إلی طعامه.. وزیتونا ونخلا.. متاعا لکم ولانعامکم)، کورته باسیکی سامناکی ریژی دواپی وپهسلان دینیته پیش چاو، تا بهلکو مروّقهکان پیش هاتنی نهو روژه وشیار وبهناگا ببهوه.. (فإذا جاءت الصاخة.. أولئک هم الکفرة الفجرة). وه بهم شیوهیهش دهست پیدهکا:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * عَبَسَ وَتَوَلَّى * أَنْ جَاءَهُ

الْأَعْمَى﴾ پهیامبر ﷺ روویگرژ کردو، روویسوراند لهوه که نیمانداره نابینا که هاته لای. بهلی.. نیتر پهیامبر ﷺ پاش نهوه ههرکات بهعهبدوللا گهیشتبایهیهرموو: (مرحبا بمن عاتبنی فیه ربی). واته: مهرحبا لهوهکسهی پهروهردگارم له سر نهو گلهیی لیگردم، وه یا خوا ههر بهخوشیی وشادی بژی. ﴿وَمَا يَدْرِيكَ لَعَلَّ يَزْكِي﴾ جا تو چوزانیت بهلکو نهو بییهوی زیاتر دل ودهروونی خوی پاک بکاتهوه له گوناح و تاوان، بویه نهوهنده سوورده حزن نکات که زیاتر شارهزا ببی ﴿أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى﴾ یاخود ناموزگاری وهر بگری، بهو وتانه لهتوی نهیسی، نهوجا نهو ناموزگاریه سوودی پیبگهیهنیټ ﴿أَمَّا مِنْ إِسْتَفْنَى * فَاَنْتَ لَهُ تَصَدَّى﴾ کهچی نهو کهسهی که گوئی لهناموزگاری نیهو، خوی بی نیاز نشان ددهات، تو پوولهو نهکیت و گوئی بو قسهکانی دهگریټ! ﴿وَمَا عَلَيْكَ إِلَّا يَزْكِي﴾ وه تو هیچت لهسر نیه نهو خوی پاک نهکاتهوهو پرو نههینیټ، چونکه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
عَبَسَ وَتَوَلَّى (۱) أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى (۲) وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهٗ يَزْكِي (۳) أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى (۴) أَمَّا مَنْ إِسْتَفْنَى (۵) فَاَنْتَ لَهُ تَصَدَّى (۶) وَمَا عَلَيْكَ إِلَّا يَزْكِي (۷) وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى (۸) وَهُوَ يَخْشَى (۹) فَاَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّى (۱۰) كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ (۱۱) فَمِنْ شَاءَ ذَكَرَهُ (۱۲) فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ (۱۳) رُفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ (۱۴) بِأَيْدِي سَفَرَةٍ (۱۵) كِرَامٍ بَرَرَةٍ (۱۶) قُلْ إِنَّ الْإِنْسَانَ مَأْ كْفَرٌ (۱۷) أَيَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ (۱۸) مِنْ نَفْثَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ (۱۹) ثُمَّ السَّبِيلَ يَسْرُهُ (۲۰) ثُمَّ أَمَّا لَهُ فَاقْرَءْ (۲۱) ثُمَّ إِذَا شَاءَ أُنْشِرَهُ (۲۲) كَلَّا لَمَّا يَقُضْ مَا أَمَرَهُ (۲۳) فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ (۲۴) أَنَا صَبَّبْنَا الْمَاءَ صَبًّا (۲۵) ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا (۲۶) فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا (۲۷) وَعَبَا وَقَضَا (۲۸) وَزَيَّنَّاوْنَا لَهَا لُحُلًا (۲۹) وَحَدَائِقَ عُلْبًا (۳۰) وَفَلَکَهُ وَأَبَّأ (۳۱) مَلْعَا لَكُمْ (۳۲) وَلَا تَعْمِكُمْ (۳۳) فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَةُ (۳۴) يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ (۳۵) وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ (۳۶) وَصَحْبِهِ وَبَنِيهِ (۳۷) لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ (۳۸) يُغْنِيهِ (۳۹) وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفَرَةٌ (۴۰) ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ (۴۱) وَجُوهٌ (۴۲) يَوْمَئِذٍ عَلَيَّاءَةٌ (۴۳) تَرْهَقُهَا قَفَرَةٌ (۴۴) أُولَئِكَ هُمُ الْكُفَرَةُ الْفَجَرَةُ (۴۵)

نهرکی تو تهنا راگه یاندنه ﴿وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى﴾ بهلام نهوهی بهپهله هاتوتهلات و دهیویت شارهزای دین ببیټ ﴿وَهُوَ يَخْشَى﴾ ولهه مانکاتیشدا لهخوا دهرسیټ ﴿فَاَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّى﴾ تو خوټ خافل و سرگهرم نهکیت لی و گوئی نادهیتی! ﴿كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ﴾ نهخیر، جاریکی تر وانهکیت وه بهراستی نهو نایهتانهش لهم سووردهتدان -هموویان- یادخستنهوهو ناموزگاریین بو هموو مروّقهکان بهگشتیی، کهوابوو دهبی هه، موان بی جیاوازی سوودی لیوهرگرن.

تییینی: رافهکارانی قورنان دهلین: (والوقوف علی ((کلا)) علی هذا الوجه جائز، ویجوز ان تقف علی ((تاهی)) ثم ((کلا)) علی معنی حقا) ﴿فَمِنْ شَاءَ ذَكَرَهُ﴾ جائهوهی ویستی ناموزگاری لی وهر دهگریټ، واته: هیچ ریگریهک لهبردهم نادهمییدا بوئهوه نیه، مهگر خوی هله بکات ﴿فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ﴾ نهو نایهتانه له چهندین اپهپری

پیروزدا هه‌لگیراون، له (له‌وحولمحفوظ) دا ﴿^{۱۴} مرفوعة مطهرة﴾ به‌رزو بلۆندو پاک و خواوینن ﴿^{۱۵} بایدی سفره﴾ به‌ده‌ستی فریشتە‌ی بالیۆزو نوینه‌ری شاره‌زا گه‌یه‌نراون ﴿^{۱۶} کرام برره﴾ به‌پریزو پله به‌رزو فه‌رمانبه‌ردارن، واته‌: ئه‌و ئامۆژگاریانه - که په‌یامبه‌ران ئه‌یکه‌ن - له‌نامه‌یه‌کی به‌رزى، بلۆندی، پاک له‌هه‌ر ناته‌واوییه‌ک، وه‌ له‌ده‌ست ئه‌و فریشتانه‌وه وه‌ری ده‌گرن که وه‌حیی و سروش دینن بۆلایان، بۆیه په‌یامبه‌ر ﷺ ده‌بارە‌ی قورئان خویندنه‌کان ئه‌فه‌رموی: ((الذی یقرأ القرآن وهو ماهر به، مع السفارة الکرام البررة، و الذی یقرؤه - وهو علیه شاق - له اجران)). (خرجه الجماعة. مسلم: ۵۴۹/۱، فتح: ۵۶۰/۸).

ئهو ئینسانه به‌کوش چی‌وا باوه‌ر به‌زیندوو بوونه‌وه ناکا:

خوا‌ی کارجوان ده‌چی به‌گژ ئه‌وانه‌دا که حاشاو نکوولی ده‌که‌ن ده‌بارە‌ی زیندوو بوونه‌وه هه‌لسانه‌وه له‌گۆر، بۆیه ده‌فه‌رموی: ﴿^{۱۷} قتل الإنسان ما اکفره﴾ ئاده‌مزاد به‌کوش‌ت‌چیت چهنده ناسوپاس و سپله‌یه، پاش ئه‌و هه‌موو نازو نیعمه‌ت و به‌هرانه که‌خوا‌ی گه‌وره پێیداویت، که‌چی هیش‌تا چه‌له‌حانی و ململانی ده‌که‌یت ﴿^{۱۸} من ای شی خلقه﴾ بۆ بیر ناکاته‌وه: بزانی خوا له‌چی دروستی کردوه...؟! ﴿^{۱۹} من نطفة خلقه فقدره﴾ له‌دلوپه ئاو‌یکى هه‌لقو‌لو و دروستیکردوه، جا ئه‌ندازه‌ی گرتوه‌و به‌چه‌ند قوناغیکا تییپه‌راندوو و ریکیخست، به‌لێ له‌مندا، اندا دلوپه ئاو‌یک بوو، جا بووه‌ خوینپاره، ئه‌وسا کردیبه‌ گۆشت پاره و ئه‌ندازه‌ گیریه‌کی وردی کردوو هی‌نایه‌ دونیاوه، ﴿^{۲۰} ثم السبیل یسره﴾ له‌وه‌ودوا پێگه‌ی بۆ خو‌ش و ئاسان کرد "تا له‌سکی دایکی بێته‌ ده‌روه" وه‌ک (ئین - سه‌باس) ده‌لی: ئه‌گه‌رچی (موجاهید) ده‌لی: ئه‌م (ثم السبیل یسره) وه‌ک ئایه‌تی: (إنا هدیناه السبیل إما شاکراً وإما کفوراً) وایه، واته‌: سه‌ر پشکی هه‌ردوو پێگه‌که‌ی کرد ﴿^{۲۱} ثم اماته فاقبره﴾ پاشان ده‌یم‌رینیت و، به‌فه‌رمانی خو‌ی له‌گۆری ده‌نیت "له‌به‌ر پیزلینان و له‌به‌رئه‌وه که درنده‌و شتی وا نه‌یخوات.. ﴿^{۲۲} ثم اذا شاء انشره﴾ پاشان کاتی‌ک بی‌ی، وئ - دوا‌ی مردنی - زیندوو‌ی ئه‌کاته‌وه ﴿^{۲۳} کلا لما یقض ما امره﴾ نا هیش‌تا ئه‌وه‌ی خوا فه‌رمانی پێ‌کردوه زۆربه‌ی ئاده‌مزاد جیبه‌جیی نه‌کردوه! ﴿^{۲۴} فلینظر الإنسان إلی طعامه﴾ ده‌با ئاده‌مزاد سه‌یریکى خواردنه‌که‌ی خو‌ی بکا و سه‌رنجی بداو، بزانی خوا‌ی گه‌وره چو‌نی بۆ ده‌ره‌ی‌ناوه له‌زه‌ویه‌کی ره‌ق وته‌ق؟ ﴿^{۲۵} انا صببنا الماء صباً﴾ بی‌گوسان ئی‌مه له‌هه‌وره‌وه بارانی‌کمان بۆ رژاندو‌ته‌ خواره‌وه به‌ چ رژاندنیک ﴿^{۲۶} ثم شققنا الأرض شقاً﴾ له‌وه‌ودوا زه‌ویمان له‌ت له‌ت و قاژ قاژ کردوه، به‌ چ له‌ت‌کردنیک واته‌: درزمان تیک‌ردو، قلیشانمان تا گیاو رووه‌که ناسکه‌کان به‌ئاسانی، بیننه‌ ده‌ری ﴿^{۲۷} فانبثنا فیها حبا﴾ جا رواندمان له‌ ناویدا جو‌ره‌ها دانه‌ویلنه ﴿^{۲۸} وعبا وقضباً﴾ و جو‌ره‌ها تری و، جو‌ره‌ها وینجه‌و سه‌وزه‌وات ﴿^{۲۹} وزیتونا ونخلاً﴾ وداره‌ زه‌یتوون و داره‌ خورماش، واته‌: زه‌یت و هه‌موو جو‌ره‌ خورمایه‌کمان ئی به‌ره‌م هینا ﴿^{۳۰} وحدائق غلباً﴾ وه‌ چه‌ندین باخاتی گه‌وره‌و چرو پر ﴿^{۳۱} وفاکهة واباً﴾ وه‌ میوه‌ی جو‌راو جو‌روو گژو گیا. (ئین که‌سیر) ده‌لی: روژئ (عوهری کو‌ری خه‌ت‌تاب) سووره‌تی (عبس...) ده‌ی ده‌خویندوه، تا گه‌یشته (وفاکهة و ابا) ئه‌وجا وتی: ده‌زانم (فاکهة) چیه، به‌لام ناخو (اب) چی بی؟ پاشان هه‌ر خو‌ی وتی: ئه‌ی کو‌ری خه‌تاب! جا ئه‌و زۆر له‌خو‌کردنه‌ی بۆ چیه‌ که‌تو نه‌زانیت چیه؟! ﴿^{۳۲} متاعاً لکم ولانعامکم﴾ ئه‌وانه‌مان هه‌موو سه‌وزکردو رواند، به‌ که‌ک بۆ خو‌تان و مالا‌ته‌که‌تان، ئیتر هه‌قوایه‌ ئینسان کو‌یرانه به‌سه‌ر ئه‌و هه‌موو شتانه‌دا نه‌پواو، بیکاته به‌لگه‌و نیشانه‌ی زیندوو بوونه‌وه له‌گۆردا..!

قیامت هات برا له رادهکات:

﴿ **فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَةُ** ﴾ ئینجا کاتی شریخه که هات ، واته: رۆژی قیامت بهرپابوو وئو شریخه یه ش وهنده قورسه گوی که پر کیده کاته وه ﴿ **يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ * وَأُمُّهُ وَأُوبَى * وَصَاحِبَتُهُ وَبَنِيهِ** ﴾ لهو رۆژدها برا له برای خوی وه له دایک و باوکی و له ژنی و، له کوره کانی رادهکا ﴿ **لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يَغْنِيهِ** ﴾ چونکه ههرکه سیك لیان سهرگهرمی کارو کیشه ی خویه تی و نای په رده ژیته سهر ئوی تر ته نانهت په یامبه رانیش - سلاری خویان لی بی - ههریه که یان ده لی (نفسی، نفسی - خوم، خوم) .. له باره ی تکارو شه فاعه تیشه وه ئهم ریرایه ته هاتووه: که ته نانهت عیسی کورپی مهربه میش ﷺ ده لی: ته نها بو خوم هاناو هاوار ئه بهم و ده لایمه وه، دایکیشم که منی لی بووه، ناتوانم تکیا بو بکه م! (ئین عه باس) ده لی: په یامبه ر ﷺ فرمووی: ((تَحْشُرُونَ حُفَاةَ عُرَاةٍ مَشَاءَ غُرَا)) واته: ئیوه - له رۆژی قیامت تا - هه موو کوو ده کرینه وه و حه شر ده کرین، بی هیچ پیلاو کالایه ک، وه به پیاده و، به خه ته نه هکراوه یی هه روه ک وه رۆژه که له دایک بوون. جا ده لی: یه کی له خیزانه کانی پیغه مبه ر ﷺ وتی: ئهی په یامبه ر! جا واده بیت که سه یری (عه ورت) ی یه کتر بکه ین؟! ئه ویش فرمووی: (لِکُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يَغْنِيهِ). اخرجه ابن ابی حاتم ﴿ **وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مَسْفُوفَةٌ** ﴾ لهو رۆژدها رۆخساره لیك دهرده و شیته وه، واته: ئاده مزاد دهنه دوو به شه وه: هه یانه دهم و چاوو رۆخساریکی گه ش و جوان و رۆشن و هه ردهم له خوشیدان، چونکه به ره می کاره چاکه کانیان هاتوته وه رییان ﴿ **ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ** ﴾ پنده کهن و، «رۆژه به خشن و شادومانن» ﴿ **وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ غَیْبَةٌ** ﴾ رۆخسارانیکیش لهو رۆژدها تۆزیان به سه ره وه یه ، خه فته بارو گرژو تال و تۆزاییین ، ته پ و تۆز دایگرتوون، رۆشناییان تیانه ماوه ﴿ **تَرْمُقُهَا قَتَرَةٌ** ﴾ دیزی و ره شی و زه لیلی دایاده پۆشی پرویان ره ش بووه له فهرمووده یه کدا هاتووه: (يلجَمُ الْكَافِرُ الْعِرْقَ ثُمَّ تَقَعُ الْغُبْرَةُ عَلَى وَجُوهِهِمْ...)، ئین ئه بی حاتم. واته: - له بهر گهرمای وه رۆژه - کافره کان ئاره ق دایانده پۆشی تاناستی ده میان له نیو قوردا ده چه قین، له پاشان تۆزو خه فته له پرویان ده نیشی ﴿ **أُولَئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجْرَةُ** ﴾ ئانه وانه بی پروا ، خوانه ناس و له سنوور دهرچوو گونا هکاره کانی دونیان .. وایستایش ئه و قه ی وه جوړه سزایه دهن. کو تایی ته فسیری سووره تی (عه به س) ه هات له گهل سوپاس و پیزانیی زۆرم بو په روه ردار.

*** **

۸۱- سووره تی (ته کویر له

مه که بیه و ۲۹) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

ئهم سووره ته دووشتی زۆر گرنگ باس نه کات: (نیگا و سروس، بهرنامه و په یام) که به راستی هه ردو وکیان به ئیکی به به هاو بایه خدارن له ئیمان و باوه ردا، بویه که مجار باسی قیامت ده کا، وه ئالوگپور ته قینه وه گه وریه که له بوونه وهردا رووئ هات: خوړو، ئه ستیره کان، چیا و کیوه کان، زه ریا و دهریا کان، زه ویی، ئاسمان، ئارژل و مه پرمالات، گیانه به ره که ژیه کان، هه روه ک هه موو ئاده می و بوونه وهر زۆر به توندی دادچله کیئی و ده یان خاته اه رزه. پاشانیش بنه ماو حه قیه تی سروس و، وه بارو حاله ته سه خته یه که هه موو جار په یامبه ری خوی له سه ر بوو ﷺ کاتی نیگای بو ده هات.. ده خاته پرو، کو تایشی دیت به باسکردنی بیهووده یی و پووچه لکردنه وه ی دوو دلی و، به دگومانی هاو به ش په یداکه ره کان دهر باره ی قورئان: (فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ... وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ).

که قیامت دی ، هه موو کهس ده زانی چی له گه ل خوی بردوو:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱﴾ **إذا الشمس كورت** ﴿کاتی خۆر پیچرایه وه وتاریک بوو و، واته: روناکی نه ماو، له شوینی خوی تراز، وهک ئیمامی (بوخاری) ئهم فهرمودیه دینی: ((الشمس والقمر یکوران يوم القيامة)). فتح: ۲۴۳/۶. واته: ئهم خۆرو مانگهی ئیستایه ههردوو له روژی بهریدا تاریک دهبن و ده پیچرینه وه ﴿وإذا النجوم انكدرت﴾ و ده ده میك نه ستیره کان هه له ورین و، له جیگهی خۆیاندای ترازان و کهوتنه خواری ﴿وإذا الجبال سيرت﴾ و ده میك کیوه کان خرا نه بزوتن و له رزهو، بوونه گهردو نیشتنه ئاسمان ﴿وإذا العشار عطلت﴾ ئهو حهلهی و شتره ئاوسه کان به ره ل لا کران و پشتگووی خزان لیان نه پرسرایه وه، یان کاتی هه وره کان له باران بارین خزان ﴿وإذا

الوحوش حشرت﴾ و کاتی گیانه به رانی کیوی کۆکرانه وه، پاش ئه وه که له ترسی یه کتر نه یان ئه ویرا به یه که وه بژین، چونکه ئه و روژه ئه و نه ده سه خته ئه وانیش خویان له بیر نه چینه وه و دورژمانیه تیان نامینی، نایه تی (وما من دابة فی الأرض ولا طائر يطير بجناحيه إلا أُمّ أمثالکم ما فرطنا فی الكتاب من شیئ ثم إلى ربهم يحشرون) ۲۸/۶. ئه و راستیه ده گه یه نیت ﴿وإذا البحار سجرت﴾ و کاتی ده ریاکان ته قنیرانه وه گهردان له ناگرو هه لگیرسان و هه موو بوونه یه کپارچه ناگر، ئه شگونجیت زه ویی له ت له ت ببی و هه رچی ناگر له ناویایه تی ده رکه وی و، هه رچی ئاوی ده ریاکان هه یه، ببیته هه لم و گری تی به ربی و بچی به حه وادا، وهک ده یان جار کیوه کان به هوئی زه مین له رزه و ته قینه وه وه له ت و په ت بوون، له (سوونه نی نه بوداود) یشدا هاتوو: (لا یرکب البحر الا حاج او معمر او غاز، فإن تحت البحر نارا، وتحت النار بحرا) واته: له بهر ترسناکی و سامناکی زه ریاکان هه قه جگه له حاجی و عومره که ری (مالی خوا) و، موجهیدی ریگهی خوا، هیچ که سیکی تر به ده ریاکاندا نه چیت، چونکه

سُورَةُ التَّكْوِيْنِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱ إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ۲ وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ۳ وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ۴ وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ۵ وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ۶ وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ۷ وَإِذَا النُّفُوسُ رُجِعَتْ ۸ وَإِذَا آلْمُوءُذَةُ سُئِلَتْ ۹ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ۱۰ وَإِذَا الشُّجُفُ تُشِيرَتْ ۱۱ وَإِذَا الشَّاءُ كُتِيتْ ۱۲ وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِرَتْ ۱۳ وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ ۱۴ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أُخْضِرَتْ ۱۵ فَلَا أَقِيمُ بِالْحُسْنِ ۱۶ الْجَوَارِ الْكُنْ ۱۷ وَاللَّيْلُ إِذَا عَسَسَ ۱۸ وَالصُّبْحُ إِذَا انْفَسَسَ ۱۹ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ۲۰ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ۲۱ مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ۲۲ وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ۲۳ وَقَدْ رَءَاهُ بِالْأَفْقَيْنِ ۲۴ (۲۵) وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ۲۶ (۲۷) وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ۲۸ فَأَن تَذَهَبُونَ ۲۹ إِن هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ۳۰ لِمَن شَاءَ مِنْكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ ۳۱ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ۳۲

سُورَةُ الْاِنْفِطَارِ

۱ إِذَا انْفُطَرَّتْ

ژیری ده ریاکان ناگره، وه ژیر ناگره که یش ده ریایه! ﴿وإذا النفوس زوجت﴾ و کاتی هه موو گیانه کان جوو تکرانه وه له گه ل لاشه ی خویاندای، واته: کرانه وه به جهسته ی خویاندای هه موو گه پرانه وه بو حیساب و ئی پرسینه وه، وهک ده فهرموی: (احشروا الذين ظلموا وازواجهم وما كانوا يعبدون) ۲۲/۲۷. ﴿وإذا الموءودة سئلت﴾ و کاتی کیژی زینده به چالکراو پرسیری لیکرا ﴿بأي ذنب قتلت﴾ به هوئی چ تاوانیکه وه کوژرا!.. هیشتا له سه ره تایی هاتنی ئیسلامیشه وه کچان له لایه نه واته وه که پروایان نه هینابوو هه ر زینده به چال نه کران، ته نها به تاوانی ئه وه که بوچی کچن!! (قیس) هاته لای پیغه مبه ر ﷺ و تی: من له سه ر ده می جاهیلیه تدا کچانی خۆم زینده به چال ده کرد، ده بی چ بکه م ئه ی پیغه مبه ری خوا! فهرمووی: بچوله باتی هه ریه که یان به نده یه ک نازاد بکه، و تی: ئاخه ر من و شتر دارم! فهرمووی: ده برو له باتی هه ریه که یان و شتریک سه ر بیره. عبدالرزاق: ۳/۳۵۱. ﴿وإذا الصحف نشرت﴾ ده میك نامه و

پهراوه کانی کرده و دهکان والا کران بو لیکن لینه وهو پاداش و توله ﴿ **وَإِذَا السَّمَاءُ كَشَطَتْ** ﴾ و کاتی ناسمان له جیگه ی خویدا ترازو دامالرا، وهک پیسته ی مهر، له مهر دهکریته وه، واته: سهرو خواری نهما ﴿ **وَإِذَا الْجَحِيمُ سَعَرَتْ** ﴾ کاتی که دوزخ داگیر سینراو کهوته کلپه کلپ ﴿ **وَإِذَا الْجَنَّةُ أُنْفُتْ** ﴾ کاتی که بههشت نزیك خرایه وه له بههشتیه کانه وهو ناماده کرا بویان ﴿ **عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا أُحْضَرَتْ** ﴾ کاتی نه وانه هه موو روویاندا، ئیتر نه وه دهمه هه موو که سینک نه زانی چی ناماده کردوه بو پاشه رژی خوئی، چاک یان خراپ، وهک نه فهرمووی: ((یوم تجد کل نفس ما عملت من خیر محضرا وما عملت من سوء تود لو أن بیننا و بینه امدا بعیدا)) ۳۰/۳ ﴿ **فَلَا أَقْسَمُ بِالْخَنَسِ** ﴾ جاسویند بهو نه ستیرانه ی پهنا دهگرن بهر وژداو به شه ودا دهر نه که ون، وهک (ته بهری) دهلی. ﴿ **الجوار الكنس** ﴾ نه وانه ی گه پروکن و له گهل خوردا دهر وژن، وه به ر وژدا خوئیان دهشارنه وه له رووناک ی خوردا، وهک ناسک له جیگای په ناگای خویدا، خوئی نه شاریته وه، نه میش جوړه دهسه لاتیکی تری خوا نیشان نه دات ﴿ **واللیل إذا عسعس** ﴾ وه سویند به شه و کاتی که پشت هه لدهکا و تاریک ده بی تا ته وای بوونه وهر داده پویشی ﴿ **والصبح إذا تنفس** ﴾ سویند به سپیده ی بهر به بیان کاتی رووناک ی خوئی دهرده خات وجیهان به دهم هه موو شتی که وه پیده که نی ﴿ **إنه لقلول رسول کریم** ﴾ سویند به وانه هه موو، بیگومان نه قورئانه قسه و ته ی نیرواویکی بهر یزه که فریشته ی نیگا و سروشه. واته فهرمووده ی خواجه به هوئی جبریل وه نیردراوه ﴿ **ذی قوة عند ذی العرش مکین** ﴾ خاوه نی هیزو مه کانه ته، لای عهرشی (خوا)ش زور بهر یزو پایه بهرزه، وهک ده فهرمووی: (علمه شدید القوى* ذو مرة فاستوی) ۶۵/۵۲ ﴿ **مطاع ثم امین** ﴾ له ویش (له ناسماندا) فهرمانره و او قسه بیسراوه، نه مین ودهست پاکه لهو سروشه دا دهیهنی، هیچ خیانه تی تیدا ناکا ﴿ **وما صاحبکم بمجنون** ﴾ یارو هاوړیکه تان موحه ممد ﷺ شیت ولیوه نیه، وهک ئیوه دژی پرو پالانته ده که ن. واته: (جبریل) و (موحه ممد) ههر دوو خاوهن ریزن له دنیا و له قیامه تدا. ﴿ **ولقد رآه بالأفق المبین** ﴾ و بیگومان موحه ممد ﷺ فریشته ی سروش (واته: جوبریل) ی بینیه له سهر شیوه ی خوئی له ناسوئی روون و نمایاندا، واته: لهو جیگایه خور هه لدی، وهک ده فهرمووی: ((وهو بالأفق الاعلی) ۷/۵۳. به لی په یامبه ر ﷺ له ماوه ی ته منه ندا دوو جار جوبریلی دیتوه، نه مه جاریکیانه و، نه و دی که میش له سووره تی (نه جم) دا هاتوه: وهک ده فهرمووی: (ولقد رآه نزلة اخرى عند سدرة المنتهی* عندها جنة المأوی* إذ یغشی السدره ما یغشی) ۱۳/۵۲-۱۶. ﴿ **وما هو علی الغیب بضنین** ﴾ و نه و (په یامبه ره) له سهر گه یان دنی وه چی چکوس نیه، واته: کو تایی و به خیلی ناکا له گه یان دنه کهیدا، وه زور بهر ی و پیکی ده یگه یه نیئت ﴿ **وما هو بقول شیطان رجیم** ﴾ نه و قورئانه ش قسه و گو فتاری شه ی تانی نه فره تکر او نیه، وهک ئیوه پی تان وایه! ﴿ **فاین تذهبون** ﴾ جا ئیتر ئیوه بو کوی ده چن...؟! نه وه که ی ریگه یه گرتو تانه بهر، دهر یاره ی قورئان؟ جاریک پیی ده لی: جادوه، جاریک ده لی: هوئراوه شیعره! ﴿ **إن هو إلا ذکر للعالمین** ﴾ به راستی نه و ته نه نا موژگار ییه که بو جیهانه کانی ناده می و پهری، وه له وانه نیه ئیوه ده لی: ﴿ **لمن شاء منکم ان یتقیم** ﴾ یاداوه رییه بو نه و کهسه تان بیه و ی له سهر ری راست ئیستیقامه ی بی، واته: قورئان ته نه که لکی بو نه و جوړه که سانه ده بیئت ﴿ **وما تشاءون إلا ان یشاء الله رب العالمین** ﴾ وه ئیوه ناره زووی ئیستیقامه ناکه ن، مه گهر خوی خاوه نی جیهانه کان ناره زووی بکات، جاکه و ابو داوای یارمه تی ههر لهو بکه ن و، خوش تانی به ته وای بو ری که بخه ن، تا خوایش پشتیوان تان بی و ری نمایان بکا، نه گینه خوا به زور هیچ که سینک ناهینیته ژیر بار.

کو تایی ته فسیری سووره تی (ته کویر)، زور سوپاس بو خوی بالا دهست.

۸۲- سووردهی (ئینفیتار) سه

مهككه بیهه و (۱۹) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

سووردهتی (ئینفیتار) وهك سووردهتی (تهكویر) باسی تهقینه وه تیكچوونی سیستمی بوونه وهرو، هاتنی رۆژی قیامت دهكا، جا له سه ره تاوه چهن دیمه نیکی بوونه وهر باسدهكات: وهك لهت بوون و بچرانی ناسمانهكان لهیهكتره، ههلهوهرین و كهوتنه خواره وهی نهستی رهكان و، تهقینه وهی زهریاو دهریاكان و، وهرگپرا نه وهی مردووی گوپهكان و پاداش وتۆلهی مرۆقهكان: (إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ.. علمت نفس ما قدمت واخرت). پاشان نكولی و ململانی

ئاده می، بهرام بهر بهو هه موو نازونیعمهت و بههریه، خوی بهخشر پیتی بهخشیوه!! (یا ایها الإنسان ما عرك ربك الكريم.. في أي صورة ما شاء ركبك) دواتر هو ی ئینکاری و ململانی مرۆقهكان و، روون کردنه وهی نهو راستیه كه ئاده می هه چهنده نكولی بكات، دهستهیهك لهفریشتهكان كاروکرده وهكانی ده نووسن: (كلا بل تكذبون بالدين.. يعلمون ما تفعلون).. نهو رۆژهش ئاده می ده بیته دوو دهسته وه: دهستهی چاککاران و، دهستهی بهدکاران، ده ره نجامی هه ردوولایشیان: (إن الأبرار لفي نعيم، وإن الفجار لفي جحيم.... يصلونها يوم الدين) دیمه نیکی زۆر سهخت و گرانی قیامه تیش نیشان ده دا: (وما ادراك ما يوم الدين.. والأمر يومئذ لله) پی شهوا (ئهحمده) له باره ی فهزیله تی ئه م سووره ته وه ئه م فهرمووده یه ی هی ناوه: ((من سره ان ينظر إلى يوم القيامة كأنه رأي العين فيلقرا: (إذا الشمس كورت) و(إذا السماء انفطرت) و(إذا السماء انشقت)). واته: نه وهی پیخۆشه كه به چاوی خوی بهروانیته دیمه نیکی رۆژی بهری، باسووردهتی (تهكویر) و (إنفطار) و (ئینشیقاق) بخوینی.

مرۆقه نابی خوا له بیر کاو، قیامه تیش هه ردی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * إذا السماء انفطرت﴾ کاتی ناسمان (بهفرمانی خوا) لهت لهت نه بی، و هیزی کی شهنده ی ده بچری ﴿وإذا الكواكب انتثرت﴾ ودهمیک نهستی رهكان بهربوونه وهو په رش و بلا بوون و پژهانه خوار و لهجیگای خۆیانه دا ترازان ﴿وإذا البحار فجرت﴾ و ساتیکیش دهریاكان تهقیرانه وهو بهردرانه ناو یهكتره بوونه یهكپارچه ، به هو ی جم و جو لی زهوییه وه، وشیرین و سویریان تیکه له بوون ﴿وإذا القبور بعثرت﴾ کاتیکیش گوپهكان هه لگپهردانه وهو، مردووهكان ده ره هینران لییان وهه رچی له ناوسکی زهوییدا بوو فرهیدیایه ده ری ﴿علمت نفس ما قدمت واخرت﴾ كه نه وانه روویاندا.. نه وسا هه موو كه سیک نه زانی چی پی ش خۆی خستوه له چاک

سُورَةُ الْاِنْفِطَارِ

الْمَلَأَيْنِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ (۱) وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ (۲) وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ (۳) وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ (۴) عَلِمْتَ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ (۵) يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّبَكَ رَبِّكَ (۶) أَلَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ (۷) فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ (۸) كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالَّذِينَ (۹) وَإِنْ عَلَيَّ لَكُمْ حَفِظِينَ (۱۰) كَرَامًا كَنِيينَ (۱۱) يَعْمَلُونَ مَا تَفْعَلُونَ (۱۲) إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ (۱۳) وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ (۱۴) يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الَّذِينَ (۱۵) وَمَاهُمْ عَنْهَا بِعَايِينَ (۱۶) وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ (۱۷) ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ (۱۸) يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ (۱۹)

سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ (۱) الَّذِينَ إِذَا أَكَالُوا عَلِيًّا النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ (۲) وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ (۳) أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ (۴) لِيَوْمٍ عَظِيمٍ (۵) يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ (۶)

وخراب، دشراف چیشی دواى خوۍ خستوه له سوننه تی (حسنه) و (سیئه) ﴿^۶ **يا ايها الانسان ماغرك بربك الكريم**﴾ ئه ی ئاده می...! چیتوی ته فره فریوداو بهرام بهر به پیره رددگاری به خشنده کافر بویت له گهل نهو هه موو نیعمه ت و به خشنه نه؟! ﴿^۷ **الذی خلقک فساوک فعدلک**﴾ ئه و قی دروستیکردیت له نه بوون، ئینجا به شیوه یه کی زور جوان نه ندانه کانی ریک خستیت، قه دو به ژن و بالو نه ندانی شیوا و گونجاوی پی به خشیت، جا ریک و پیکی کردیت، واته: قه دو قامه ت و بالا له جوانترین شیوه ی پیبه خشیت ﴿^۸ **فی ای صوره ماشاء ربک**﴾ له هه ر شیوه و دیمه نیکدا خوۍ ویستی یه کی خستیت ﴿^۹ **کلا بل تکذبون بالدين**﴾ نه خیر، ئیوه ته فره مه خون بهو ریزو حورمه ته ی من بهرام بهرتان و لاری مه بن، جاده بوو سوپاسگوزار بن، که چی هیشتا پرواشتان به روژی پاداشت و توله نیو ئینکاری ده که ن.

فریشته گشت کاریکی مروۋه تومار ده که ن:

﴿^{۱۰} **وان علیکم لحافظین**﴾ له کاتیکدا - که ئیوه نه و نه دده لاسارو یاخین - دهسته یه که له فریشته ی چاودیر و پارێزه رتان له سه ر دانراوه ، هه رچی بکه ن نه ی نووسن ﴿^{۱۱} **کراما کاتین**﴾ ریزدارانیکی نووسه رن ﴿^{۱۲} **یعلمون ماتفعلون**﴾ نه زانن چی ده که ن ، واته: به هه موو کارو کرده و یه کتان به ناگان.

پاداشی چاکان و، توله ی خراپان:

﴿^{۱۳} **ان الابرار لفي نعيم**﴾ به راستی چاکان له ناو خوۍ به هه شتدان ﴿^{۱۴} **وان الفجار لفي جحیم**﴾ و بیگومان تاوانباران و به دکارانیش له ناگری دۆزه خدان ﴿^{۱۵} **یصلونها يوم الدين**﴾ له روژی پاداشتا ده چنه ناوی و، گه رمای نه چیژن و ده سوتین ﴿^{۱۶} **وما هم عنها بغائبین**﴾ و قه تیس ده مین و، هه رگیز لاینابرین و دوور نابن، به لکو به هه تا هه تای ی له وین ﴿^{۱۷} **وما ادراک ما يوم الدين**﴾ وه تو به چی نه زانیت (ئه ی ئینسان!) روژی پاداشت چیه و چونه؟ نه و نه دده گران و سه خته، مه گه ر خوا خوۍ وینه یه تو باس بکات ﴿^{۱۸} **ثم ما ادراک ما يوم الدين**﴾ دیسان - بو جاریکی تر - تو چوو زانیت روژی قیامه ت و پاداشت و توله چیه و چونه؟ ﴿^{۱۹} **يوم لا تملك نفس لنفس شیئا**﴾ روژیکی سه ختی وه هایه که هیه ک سه ی که بو که سیکی تر هیه چی به ده ست نیه ﴿^{۲۰} **والامر یومئذ لله**﴾ وه نه و روژه هه موو کارو فرمانیک هه ر بو خوا یه، وه کو له جیگایه کی تر دا ده فره موۍ: (لمن الملك اليوم، لله الواحد القهار) ۱۶/۴۰. "هیچ که سیکیش ناتوانیت چه له حانی و ململانی له گهل خوا بکا.

کوتایی ته فسیری سووره تی (ئینفیطار)

له گهل سوپاسی زورم بو خوا ی گه و ره.

*** **

۸۲ - سووره تی (موطه فقی له

مه که ییبه و (۳۶) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئه م سووره ته باسی ته رازو بازی خه لکانی مه که ده کات، هه رچه نه ده بوو ئه م حوکم و مه سه له شه رعییه له مه دینه دا باس بکرایه، جا له به ره نه وه بوته جی سه رنج و ورد بوونه ی رافه که رانی قورئان، (ئین ما جه) ۷۴/۲ له (ئین عه باس)، وه ده لی: ((لما قدم نبی الله ﷺ المدینه کانوا من اخبث الناس کیلاً، فأنزل الله سبحانه وتعالى: "ویل للمطففین"، فحسنا الکیل بعد ذلک)). واته: ئه و ده مه ی که په یام بهر ﷺ هاته مه دینه خه لکانی ئه و ی به شیوه یه کی

زور خراب کیشانه و پیوانه یان دهکرد، تا دهرنه نجام فره میشتی (ویل للمطففین) هات، پاشان حالی خو یانیان گوژی و چاک بوون. سهره رای نه وهیش وهک سووره ته مهککه ییه کانی تر باسی بیروباوهره بنه رتهیه نیسلا مییه کان دهکات له سهره تاوه میزشیکی توندو تیژ دهکاته سهر خه لکانی تهرازو بازچی، نهوانه ی واه قیامت ناترسن و هیچ حسابیک بو خو یان ناکه ن: (ویل للمطففین الذین إذا اکتالوا علی الناس یستوفون) پاشانیس باسیک له هه موو سنور درچوو و، بهدکاران دهکات له گهل هه لسه نگاندنی پاداش و توله یاندا: (کلا إن کتاب الفجار لفی سجن، وما ادراک ما سجن...) ئینجا لاپه ریه کی جوانی زیترین بو چاکان و پاریزگارن دینیت: (إن الأبرار لفی نعیم...) وه به کورته باسیک له هه لو یستی بهدکاران بهرام بهر به موسلمانان کوتایی دی: (إن الذین اجمعوا کانا من الذین آمنوا یشحکون).

که م فروشی مایه ی زیانه ندی دوا روژه:

﴿بسم الله الرحمن الرحیم﴾ * ویل للمطففین ﴿تیاچوون بویاریکه ران به پیوانه و تهرازوو﴾ ﴿الذین إذا اکتالوا علی الناس یستوفون﴾ نهوانه ی کاتی پیوانه بو خو یان بکه و شت له خه لکی بکرن، به پیک و پیکی نه نجامی ددهن و به ته وای وهری نه گرن ﴿وإذا کالوهم او وزنوهم یخسرون﴾ وه کاتی پیوانه، یا کیشانه بو خه لک بکه و شتیان پی بفروشن به ناته وای بویان نه نجام نه دهن، جا نایه تی: (واوفوا الکیل إذا کلتم) ۳۵/۱۷. یان: (واقیموا الوزن بالقسط ولا تخسروا المیزان) ۹/۵۵. بو دوپاتی راستکردنه وه ی نهو حاله ته ناهه مواره یه ﴿الا یظن اولئک انهم مبعثون﴾ نایانه وانه نازان و بروایان نیه که به راستی زیندوو نه کیرنه وه بو وهر گرتنی توله ی فیل و خه یانه تیان ﴿لیوم عظیم﴾ بوروژیکی زور به سام و گه وره. واته: ترازو بازی کرده ی که سیکه هه رگیز پروای به زیندوو بوونه وه نه بیت...! ﴿یوم یقوم الناس لرب العالمین﴾ نهو روژه ی هه موو

خه لکی به پیوه ده و هستن بو حوکم و فره مانی خواوه ندی جیهانه کان.

عه بدولای کوری عومره ﷺ نه لی: په یام بهر ﷺ نه فره رموی: ((یوم یقوم الناس لرب العالمین) حتی یغیب احدهم فی رشحه إلی انصاف اذنیه)) فتح: ۵۶۵/۸. واته: نهو روژه نه وهنده سهخته و خه جالته هینه ره، هه ریه که یان له نیو ناره قی خویدا تا بنه گوئی ون نه بی. متفق علیه.

کارنامه ی بهدکاران له «سجن دایه»:

﴿کلا﴾ دهست له یاریکردن به پیوانه و تهرازوو هه لگرن ﴿إن کتاب الفجار لفی سجن﴾ به راستی کارنامه ی بهدکاران له جیگایه کی زور تهنگ و قولی دۆزه خدایه پییده لی: (سجن). بویه نه فره رموی: (ثم ردناه اسفل سافین... ۵/۹۵). یان (وإذا القوا فیها مکانا ضیقا مقرین دعوا هنالك ثبورا) ۱۲/۲۵. ﴿وما ادراک ما سجن﴾ چی

﴿لَا إِنْ كُنَّ الْفَجَارُ لَفِي سَجْنٍ﴾ ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَجْنٌ﴾ ﴿كُنَّ مَرْقُومٌ﴾ ﴿وَلَوْ مِزْلًا لَمَكَدْبِينَ﴾ ﴿الَّذِينَ يَكْذِبُونَ يَوْمَ الَّذِينَ﴾ ﴿وَمَا يَكْذِبُ بِهِ إِلَّا لَكُمْ مَعْدَةٌ أَشْمِ﴾ ﴿إِذَا نُنَالِي عَلَيْهِ إِشْنَا قَالِ اسْطِيرُ﴾ ﴿أَوَّلِينَ﴾ ﴿كَلَّا بَلْ رَأَىٰ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ ﴿كَلَّا إِنَّهُمْ عِنْدَ رَبِّ يَوْمَ يُنْفَخُ الْحُجُوبُ﴾ ﴿ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ﴾ ﴿ثُمَّ قَالَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ﴾ ﴿كَلَّا إِنْ كُنَّ الْأَبْرَارُ لَفِي عِلِّيَّينَ﴾ ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ﴾ ﴿كُنَّ مَرْقُومٌ﴾ ﴿يُسْهَدُ الْقُرُونُ﴾ ﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ﴾ ﴿عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ﴾ ﴿تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ﴾ ﴿يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْمُومٍ﴾ ﴿خِتَمُهُمْ مِنْ مَسْكٍ﴾ ﴿وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ﴾ ﴿وَمِنْ أَجْهِ مِنْ تَسْلِيمٍ﴾ ﴿عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ﴾ ﴿إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يَضْحَكُونَ﴾ ﴿وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَرُونَ﴾ ﴿وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ﴾ ﴿وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُونَ﴾ ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَفَظِينَ﴾ ﴿فَالْيَوْمَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ﴾ ﴿عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ﴾

توی شاره‌زا کرد (سجین) چیه؟ ﴿**کتاب مرقوم**﴾ نامه‌یه‌کی مؤر کراوو لوکه، وه هیچ خیریکی تیا نیه، وه دهستکاریش ناکری، چون کرده‌وه‌کانیان تۆمار کرابی، وادیته بهره‌دستیان ﴿**ویل یومئذ للمکذبین**﴾ تیاچوون لهو رۆژدها بۆ به‌درؤ خه‌ره‌وان ﴿**الذین یکذبون بیوم الدین**﴾ نه‌وانه‌ی به‌روایان به رۆژی پاداش و تۆله نیه و به‌درؤی ده‌زانن ﴿**وما یکذب به الا کل معتد اثم**﴾ خو مه‌گه‌ر هه‌ر مرقفه سنوور به‌زین و گونا به‌اره‌کان به‌درؤی بزائن و باوه‌ری پی نه‌که‌ن ﴿**اذا تتلی علیه آیاتنا**﴾ کاتی نایه‌ته‌کانی ئیمه‌ی به‌سه‌را بخویندری بۆ چه‌سپاندن و دوو پاتکردنه‌وه‌ی زیندوو بوونه‌وه ﴿**قال اساطیر الاولین**﴾ ده‌لی نه‌مه نه‌فسانه‌ی پیشینه‌نه تۆمار کراوه، وه که له جیگایه‌کی ترده نه‌فه‌رموی: (واذا قيل له ماذا انزل ربکم قالوا اساطیر الاولین) ۲۴/۱۶. یان ده‌فه‌رموی: (قالوا اساطیر الاولین اکتبها فھی تملى علیه بکرة واصیلا) ۵/۲۵. ﴿**کلا**﴾ نا، نه‌فسانه‌ی پیشووان نیه ﴿**بل ران علی قلوبهم ماکانوا یکسبون**﴾ به‌لکو نه‌وه‌ی ده‌یانکرد له تاوان و گونا زالبوو به‌سه‌ر ده‌که‌انیاندا، بۆیه راست و ناراست له‌یه که ناکه‌نه‌وه و نایه‌ته‌کانمان به‌درؤ ده‌خه‌نه‌وه.

ئیمامی (ترمزی) و (نه‌سائی) نه‌م فه‌رمووده‌یه دیئن: (هه‌ربه‌نده‌یه که گوناخ ده‌کات، خیرا خالیکی ره‌ش به‌دلیه‌وه ده‌نووسی، جائه‌گه‌ر ته‌وبه‌ی کرد و په‌شیمان بوویه‌وه، نه‌وا لی پاك نه‌بیته‌وه، نه‌گه‌رنا، ورده ورده زیاد نه‌کا تا به‌ته‌واوی دلی ژه‌نگ ده‌گریت، هه‌ر نه‌وه‌یه که خوا نه‌فه‌رموی: (کلا بل ران علی قلوبهم ماکانوا یکسبون). ﴿**کلا انهم عن ربهم یومئذ لمحجوبون**﴾ ناگادارب! به‌راستی نه‌وانه لهو رۆژدها له‌دیتنی خواوه‌ندیان مه‌حجوبن و نایبین.

پیشه‌وا (شافعی) ده‌لیت: نه‌م نایه‌ته به‌لگه‌یه له‌سه‌ر دیتن و بینینی خوی په‌روه‌ردگار له‌رۆژی به‌ریدا پیشه‌وا (مالیک) یش ده‌لیت: کاتی که دیتنی زاتی خوا دوژمنانی ئی بی به‌ش بگریت، نه‌وا بیگومانه که زاتی خوی ده‌ره‌خات بۆ دۆسته‌کانی، وه که نه‌فه‌رموی: (وجوه یومئذ ناضرة * إلی ربه‌ا ناظرة) ۲۲/۷۵-۲۳. ﴿**ثم انهم لصالوا الجحیم**﴾ پاشان بیگومان ده‌خه‌رنه‌ ناو دۆزه‌خه‌وه ده‌سوئین ﴿**ثم یقال هذا الذی کنتم به‌ تکذبون**﴾ پاش چوونه ناو دۆزه‌خ پیاان نه‌وتری: نه‌مه نه‌و سزایه‌یه ئیوه به‌درۆتان ده‌زانی.

کارنامه‌ی پیاوچاگانیش له (علین) دایه:

﴿**کلا ان کتاب الأبرار لفي علیین**﴾ ناگادارب! که کارنامه‌ی چاکان له جیگایه‌کی زۆر به‌رزو بلن‌دایه له‌به‌هه‌شتدا ﴿**وما ادراک ما علیون**﴾ جا تو چووزانیت نه‌و جیگا به‌رزه چیه؟ ﴿**کتاب مرقوم**﴾ نامه‌یه‌کی سه‌ر به‌ مؤرو لوکه و، خیری تیدایه ﴿**یشهده المقربون**﴾ فریشته نزیکه‌کانی خوا ده‌یکه‌نه‌وه نه‌یبینن و ناماده‌ی نه‌بن، واته: نامه‌ی کرده‌وه‌کان لای فریشته‌کان هه‌لگیراوه. (ئین عه‌باس) له (که‌عب) ی پرسی: (سجین) له‌کوئیه؟ وتی: زه‌ویی هه‌وته‌مه‌و رۆحی کافرو خوا نه‌ناسان فریده‌دریته نه‌وی، (علین) یش له‌ناسمانی هه‌وته‌مه‌و، رۆحی ئیماندارانی بۆ ده‌بریت، طه‌به‌ری: ۲۹۱/۲۴. ﴿**ان الأبرار لفي نعیم**﴾ به‌راستی چاکان له‌ناو خوشی و به‌هره‌یه‌کی ئیجگار زۆردان له‌به‌هه‌شتدا ﴿**علی الأرائک ینظرون**﴾ له‌سه‌ر کورسی و قه‌نه‌فه رازاوه‌کانی به‌هه‌شتدا دانیش‌توون و ته‌ماشای نه‌و هه‌موو نازو نیعمه‌ت و به‌هره‌ی به‌هه‌شته نه‌که‌ن که بۆیان ناماده کراوه ﴿**تعرف فی وجوههم نضرة النعیم**﴾ له رووخساریاندا رووگه‌شی و خوشی به‌هه‌شت ده‌بینی و ده‌زانیت ﴿**یسقون من ریح مقنوم**﴾ له‌شه‌رابیکی پاک و صاف و سه‌رمۆریان پیده‌نۆشی، واته: ده‌ستی هیچ که‌سیکی ئی نه‌که‌وتوو، وچاکان خۆیان سه‌ره‌که‌ی لاده‌بن ﴿**ختامه مسک**﴾ دوا قومی بۆنی میسکی له‌ دیت، واته: وه که شه‌رابی دنیا نیه تا بۆگه‌نی و

سەرئیشەو دەروداویکی زۆری هەبێت ﴿وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ﴾ جا ئەوانە ی که پیشپەکی و پیشدەستی دەکەن بەلەویدا پیش دەستی و کێبەرکی بکەن و هەولبەدەن بۆکارو کردەوی چاک، وەک ئەفەرموی: (لەمەل هەذا فلیعمل العاملون). ﴿وَمَزَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ﴾ هەروەها ئەو شەرابە پاکە لەگەڵ ئاوی کانیاویکی بەرزو پاک و خوشدا تێکەڵکراوە، واتە: شەرابی بەهەشت لە ئاوی (تەسنیم) ی تێکەڵ ئەکری، ئەوجا ئەیاندریتی بیخۆنەوہ ﴿عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ﴾ سەرچاوەیەکە نزیکانی خوا لێی ئەخۆنە وە، کەوابوو پلە ی (مقربون) بەرزترە لە پلە ی (ابرار). تاوانباران بە موسلمانان پێدەکەن:

ئاو دارانی قورەیش هەردەم پێدەکەن و سووکایەتیان بە موسلمانانی ئەو سەردەمە ئەکرد، جا خۆای بە بەزەیی ئەم ئایەتە ی ناردو فەرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ﴾ بیگومان ئەوانە ی بەدکردار بوون لە دنیا دا پێدەکەن بەوانە ی بڕوایان هینابوو ﴿وَإِذَا مَرَا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ﴾ وکاتی بەلایاندا تێدەپەڕین سرتە سرتیان دەکردو چاویان لە یەکتەر دا دەگرت، بەمەبەستی ئازاردانی دل و دەروونی بڕوادرەکان ﴿وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ﴾ وکاتی کیش دەگەڕانەو بۆلای خێزانی مالهەدیان ﴿انْقَلَبُوا فُكْهِنَ﴾ بە خوشیی بردن بەگالته کردنەکیان بە ئیماندارەکان دەگەڕێنەوہ ﴿وَإِذَا رَأَوْهُ﴾ وکاتی بڕوادرەکانیان دەبینی ﴿قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُونَ﴾ ئەیانوت: بە راستیی ئەو کۆمەڵە بڕوادرانە سەرلێشیواو و گومرآن! ﴿وَمَا أَرْسَلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ﴾ لەکاتی کە ئەوان نەنێردرابوون بە چاودێر بەسەریانەوہ، واتە: بۆخوایان دەلێن، ئەینە ئەوان مافی ئەوێان نیە کارو کرداری موسلمانان هەلسەنگێن. وە لە جیگایەکی تردا دەفەرموی: (ئەو کان فریق من عبادی یقولون ربنا فاغفر لنا وارحمنا وانت خير الراحمين فاتخذتموهم سخريا حتى أنسوكم ذكري وكنتم منهم تضحكون) ۱۱۰/۲۳. بۆدووپاتی ئەو مانا و مەبەستە یە ﴿فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ ئیتر ئەمڕۆش -رۆژی قیامەت- بڕوادرەکان ﴿مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ﴾ بەکافران و بی بڕواکان پێدەکەن، واتە: هەروەک ئەوان لە دنیا دا گالتهیان بەمان ئەکرد، ئەمانیش لەوڕۆژدا گالته بەوان ئەکەنەوہ ﴿عَلَى الْأَرَاكِ يَنْظُرُونَ﴾ لەسەر قەنەقە پاراوەکانەوہ پالیا ن لێداو تەوہو تەماشای ئەکەن و دۆزەخییەکان بەچاوی خوایان دەبینن و پێیان دەلێن: ﴿هَلْ ثَوَابَ الْكُفَّارِ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ ناخۆ بی بڕواکان پاداشتی کارو کردەوہکانیان دەراو تەوہ؟.

بەلێ لەهەموو سەردەمی کدا ئەوجۆرە مرقە تاوانبارو خراپکارانە هەن و سوکایەتی و گالته و لاقرتی بەدەستە ی بڕوادران ئەکەن و، دانا و زانا دەبی بەنادان و نەزان و، نەزانیش دەبی بەزانا!! جا لەپاشەروژدا هەموویان بەری کێلگی خوای دەخۆنەوہ.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (مطففین).

زۆر سوپاس بۆ خۆای کارجوان.

*** ** *

۸۴- سوورەتی (نیشقاق) بە

مەککەییەو (۲۵) نایەتە

بەناوی خۆای بەخشنەدی میهرەبان

ئەم سوورەتە وەک سوورەتی (تەکویر) و (إنفطار) باسی ویرانبوونی جیهان و ئاسمانەکان و زەویی دەکات، پیش هاتنی رۆژی داوی، وە هەر وەکو هەموو سوورەتە مەککەییەکانی تر، باسی بیروباوەرە سەرەکییەکانی ئیسلام

دهكات، جا له سه ره تاوه هه ندی دیمه نی وهرگه پان و ویران بووی بوونه وهر باس نه کات: (إذا السماء انشقت، واذنت لربها وحقت) له پاشانیس باسی ئاده میزاد ده کات که چۆن هه میشه ماندوو شه که ت ئه بی له پیناوی به ده ست هیئانی پزق و پوزیدا دهره نجام یان چاکه پیش نه خات بو پاشه پوژی خو، یان خراپه، دیاره پاداش و توله یش هه به پیدی ئه و هه وانه ده بیئت: (یا ایها الإنسان إنک کادح إلی ربک کدحا فملاقیه) که می کش هه لو یستی بی بروایان سه بارت به قورئان باس ده کاو، تیشیان نه گه یه نیئت که سزاو نه شه که نه جیه کی گه وره یان له قیامه تا تووش ده بیئت، له کو تا ییشدا باسی بی بروایان ده کاو سه رزه نشتیان ده کات له سه ره ئه وه ی که به روا ناهینن له گه ل ئه و هه موو به لگانه دا. جا له گه وره یی و فه زیله تی ئه م سووره ته یه که پیشه و (بوخاریی) ئه م فه رموده ی هیئاوه: (ئهبو رافیع) ده لی: له وای (ئهبو هورهیره) وه نو یژی (عیشام) کرد،

ده بینم سووره تی (إذا السماء انشقت) ی خوینده وه، سوژده شی برد، منیش وتم: ئه وه چی بوو ئه وسوژده یه؟ وتی: منیش جاری له وای (ئهبولقاسم) وه موحه مه مد ﷺ نو یژم کرد، دیتم سوژده ی برد، بویه تامنیش ماوم له م جیگایه دا هه ر سوژده ده به م. فتح الباری: ۲۹۲/۱.

که قیامه ت هات ئاسمان تهره ک ده باو، زه وی راده خری:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم* ۱ إذا السماء انشقت﴾ کاتیک

ئاسمان له ت و په ت بوو وئهم ده ستوو رو سیسته مه نه ما و هه لوه شایه وه ﴿۲ واذنت لربها وحقت﴾ وه گو یزایه لی فره مان ی په ره ردگاری خو ی بوو شیاو یش بوو بو ی ملکه چ بیئت ﴿۳ وإذا الأرض مدت﴾ کاتی کش زه وی ی پان و فراوان کرا وکیوه کان به رزو نزمیان تیا نه ما و، بوونه ده شتیکی کاک ی به کاک ی، وه ک (ئیین جه ریر) ئه م فه رموده دینی: ((إذا کان یوم القیامة مد الله الأرض مد الأیام حتی لا یكون لبشر من الناس إلا موضع قدمیه)). واته: که روژی قیامه ت هات، خواوه ند - وه ک پیسته - زه وی راده خوا وه رد می ش ته نیا

جیی پی خو ی ده بیته وه، ئه وسا (پیغه مبه ر) یه که م که سی کم شه فاعه تی ئومه ته ده که م. ﴿۴ والقت مافیها وتخلت﴾ وه چی تیا بوو توو ری دا و خالی بووه ولی. ﴿۵ واذنت لربها وحقت﴾ و گو یزایه لی فره مان ی په ره ردگاری خو ی بوو، وه شیاو یش بوو بو ی ملکه چ بی جا که ئه وه پووی دا مرو ئه ئه بی نی چی پیشی خو ی خستوه له چاکه و خراپه.

پاداش و توله بو کار وکرده وی راسته:

﴿۶ یا ایها الإنسان﴾ ئه ی ئاده می! ﴿إنک کادح إلی ربک کدحا فملاقیه﴾ به راستی تو هه رده م له کوشش کردندا یته به کوشش کردنیکی جدی بو لای په ره ردگارت، جا پی ده گه یت تی کو شاندایت و زور خو ت ماندوو ده که یت، سه ره نجام یش ده بی به ره و په ره ردگارت بریوت و رو به پووی ئه و بیته وه بجیه دیداری، جا

سُورَةُ الْأَنْشِقَاطِ

عَلَى الْأَرَاكِ يَطْرُونَ ﴿٣٥﴾ هَلْ تُوبَ الْكَافِرُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

سُورَةُ الْأَنْشِقَاطِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ ﴿١﴾ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ﴿٣﴾ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ ﴿٥﴾ يَتَأَيَّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدًا فَمَلَقْتَهُ ﴿٦﴾ فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ﴿٧﴾ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴿٨﴾ وَنَقْلُبْ إِلَىٰ أَهْلِهِ مُسْرُورًا ﴿٩﴾ وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ﴿١٠﴾ فَسَوْفَ يَدْعُوا ثُبُورًا ﴿١١﴾ وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ﴿١٢﴾ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مُسْرُورًا ﴿١٣﴾ إِنَّهُ ظَنَّ أَن لَّنْ نَّجُوزَ ﴿١٤﴾ بِلَهِّ إِنْ رَبُّهُ كَانَ بِهٖ بَصِيرًا ﴿١٥﴾ فَلَا أَقْسِمُ بِالسَّفْقِ ﴿١٦﴾ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقِ ﴿١٧﴾ وَالْقَمَرِ إِذَا أَشَقِ ﴿١٨﴾ لَتَرَكِبُنَّ طِبْقًا عَن طَبْقٍ ﴿١٩﴾ فَالْهَمُّ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يَكْذِبُونَ ﴿٢٢﴾ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

ئیتەر ئەو کاتە بەری کێلگەى خۆت ئەخۆیتەو لە چاکە، یان لە خراپە، وەك ئەفەرموی: ﴿^۷ **فاما من اوتى كتابه يمينه**﴾ ئینجە ئەو کەسەى نامەو دۆسیەى کارو کردەو وەکانى درایە دەستى راستى، کە ئەو هوش نیشانەى بەختیارىیە ﴿^۸ **فسوف يحاسب حسابا يسيرا**﴾ ئیتەر پرسینەو وەیهکی سووک و ئاسانى لەگەڵدا دەکریت، پاشان پاداش وەرئەگرى، وە لە خراپەکانیشى ئەبووردی ﴿^۹ **وينقلب الى اهله مسرورا**﴾ و بەخۆشیی و، شادییەو و ئەگەریتەو لە ژن و منال و خزم و کەس و کارى خواناسى لە بەهەشتدا. ﴿^{۱۰} **واما من اوتى كتابه وراء ظهره**﴾ وە بەلام ئەو کەسەى کە لە پشتییهو نامەى کردەو وەکانى درایە دەستى، کە ئەو نیشانەى بەدبەختییه ﴿^{۱۱} **فسوف يدعوا ثبورا**﴾ ئەوا هاوارو دادى ئى هەلەدەستى و داواى مردنى خۆى ئەکات ﴿^{۱۲} **ويصلى سعيرا**﴾ چونکە ئەزانى رادەکێشریتە ناو ناگرى کى بلیسەدارو سوتینەرەو، سزاو گەرمایشى ئەچیزى، لەبەر ئەو کە:

یەكەم: ﴿^{۱۳} **انه كان فى اهله مسرورا**﴾ چونکە ئەو لەدو نیادا لەناو خزم و کەس و کارى خۆیدا کەیف خۆش و شاد بوو.

دووەم: ﴿^{۱۴} **انه ظن ان لن يحور**﴾ پێى وابوو کە هەرگیز زیندوو نابیتەو و ناگەریتەو بۆلای پەرەردگارىیە ﴿^{۱۵} **بلى ان ربه كان به بصيرا**﴾ بەلى دەگەریتەو و مەحاسەبەى دەکرى، وە بەراستى پەرەردگارىیە لە دنیا دا چاک ناگادارى کردەو وەکانى بوو و بینا پێیان.

مروء قوناغى جیا جیا دەبرى:

﴿^{۱۶} **فلا اقسم بالشفق**﴾ جا سویند ئەخۆم بەسوورایى دەمى ئیواران کە تا وەختى عیشا دەخاینى. ﴿^{۱۷} **والليل وما وسق**﴾ وە بەشەو و بەو شتەنەش کۆیان ئەکاتەو لە تاریکیە کەیدا لە خەلکى و ئازەل و هتد. ﴿^{۱۸} **والقمر اذا اتسق**﴾ وە سویند بەمانگى چواردە، ئەو کاتە کە پەر ئەبیتەو و خەرمانە ئەدا ﴿^{۱۹} **لتركن طبقا عن طبق**﴾ سویند بەوانە ئێو پلە بەپلە دەگەن بە سەختیەکانى قیامت.

لەبەر لووت بەرزى و فیز باوەر ناهین:

﴿^{۲۰} **فما لهم لا يؤمنون**﴾ جا چىیانە باوەر ناهین؟، دواى ئەو هەموو بەلگەو نیشانانە، دەبوو مروءى بێر تیرۆ ژیر ملى راکیشایە بۆخوا، نابینى شەو چۆن چەترى رهشى خۆى هەلەدات و، مانگ و پروناکى یەكەى ئەخاتە ئاسمان؟! ﴿^{۲۱} **واذا قرئ عليهم القرآن لا يسجدون**﴾ وە کاتى قورئانیان بەسەردا بخوینى سەر دانانەوین بەو ی باوەرى پى بینن ﴿^{۲۲} **بل الذين كفروا يكذبون**﴾ لە بەر ئەو نیه قورئان کاریگەرى نەبیت لە سەریان بەلکو ئەوانەى کافرن دروى دەدەنە پال، بۆیە کاتى قورئان بەسەریاندا دەخوینى ملکەچى نابن ﴿^{۲۳} **والله اعلم بما يعون**﴾ وە خواش زاناترە بەو ی دەیشارنەو لەسنگیاندا دەر بارەى قورئان و پێغەمبەرۆ ئیسلام ﴿^{۲۴} **فبشرهم بعذاب اليم**﴾ دەسا تۆش مژدەیان پى بدە بە سزایەکی بەئیش ﴿^{۲۵} **الا الذين آمنوا**﴾ بەلام ئەوانەى بپروایان هیناوه ﴿**وعملوا الصالحات**﴾ کارە چاکەکانیان کردوو ﴿**لهم اجر غير ممنون**﴾ پاداشىکى نەپراوەیان بۆ هەیه وەسەردەم لەژێر میهرەبانى خواى گەورەدان، وەك لەنایهتى تردا ئەفەرموی: (عطاء غیر مجذون) ۱۰۸/۱۱.

کۆتایی تەفسیری سوورەتى (ئینشیقاق).

ولله الحمد والمنة وبه التوفيق والعصمة.

*** **

۸۵- سورتهی (بروج) به

مهککه یبیه و (۲۲) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

نهم سورته چه ند حقیقه ت و راستیه که له ییروباوه پی نیسلام نیشان دهادت، ته وهره که یشی باسی خاوه ن له غمه کان (اصحاب الاخدود) ن، نه وانه ی وا به نه وپه پی دلره قیبیه وه نه شکهنجه و نازاری نیمانداره کانیا ندا، نه وانیش به نه وپه پی متعانه وه ییروباوه پی خویانیان پاراست و ململانیان له گهل نه و تاغو و تانه دا کرد، وه به چندی ن سویند ده ست پیده کات له سه ر نه وه ی که تاوانباران له ناو نه برین و سزا نه درین، پاشان هه ره شه نه کا

له وانه ی که نه زیه ت و نازاری موسلمانان نه دهن، نینجا تواناو ده سه لاتی خوا بو توله سهندن له تاوانباران باس نه کا، له دوا ییدا به کورته یه ک داستانی فیرعه ون و ده سه لاتی خنوا ی گه وه به رامبه ریان دیته پیش. جابه م شیویه ده ست پیده کات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ﴾ سویند به ناسمانی دوا زده که لو (بروج) به، که خور له سه لیکدا به هه ر دوا زده که دا تیده په پی، واته: هه رمانگی له یه دیکیا نه وه ده روات، که نه مه یش ده سه لاتی بی سنووری خوا نیشان نه دات ﴿وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ﴾ وه به روژی به لین دراو. بو حساب و پاداش ﴿وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ﴾ وه به هه «وو نه و شتانه ده بینن و به و شتانه یش ده بینرین، نه گه رچی زور به ی راقه که رانی قورئان ده لین: مه به ست به (شاهد) روژی هه یزی یه، و مه به ست به (مشهود) روژی (عه ره فه) یه. البغوی/ ۴/ ۶۶، هه روه کو (نین جه ریر) فهرموده یه کی هی ناوه بو نه و راستیه، جاسویند به هه مو نه ماته، له پیش نیوه وه کو مه لی موسلمان هه بوون له سه ر نایینی عیسا ﷺ تووشی ده سه لاتداریکی دلره قی

سُورَةُ الْبُرُوجِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾ قِيلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ ﴿٤﴾ أَلَمْ نَذَرِكُ أَنْ لَا يَكُنْ لَهُمْ فِيهَا فُجُودٌ ﴿٥﴾ وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٦﴾ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٨﴾ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَهُمْ فِيهَا فِي الْعَرِيقِ ﴿١٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿١١﴾ إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾ إِنَّهُمْ فِيهَا مُبَدَّوْنَ وَعِيدٌ ﴿١٣﴾ وَهُمْ فِي الْفُجُورِ الْبُذُورُ ﴿١٤﴾ ذُوقُوا الْعَذَابَ الْمَلِيدَ ﴿١٥﴾ فَكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِمْ إِذَا أَثْمَرَ وَكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِمْ إِذَا أَثْمَرَ وَكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِمْ إِذَا أَثْمَرَ وَكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِمْ إِذَا أَثْمَرَ ﴿١٦﴾ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ حَدِيثَ الْخَافِضِ ﴿١٧﴾ فَزَعَوْنَ وَمُؤْمِدِ ﴿١٨﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾ وَاللَّهُ مِنْ وَرَاءِهِمْ مُحِيطٌ ﴿٢٠﴾ بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَجِيدٌ ﴿٢١﴾ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾

سُورَةُ الطَّارِقِ

وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ

بی به زه یی، ده مه یشه ده ردی سه ری نه دان، بو نه وه ی له نایینه که یان وه ریان گیر ی و په شیمان بینه وه، به لام هه مو هه وه کانیا ن به نه زوک مایه وه، بو یه بریاریا ندا بیانسوتین، جا نه وه بوو هاتن له غمیک ی گه وه ریان بو هه لکه ندن و ناگریان تیا کرده وه، برواداره کانیا ن خسته ناویه وه، هیچ که سیکیان دلی دانه چله کی و له باوه ره که یان په شیمان نه بو و نه وه!

یارانی که لوو (نوخدود) سته میان له نیمانداران کرد:

﴿قَتْلُ أَصْحَابِ الْأُخْدُودِ* النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ﴾ به کوشت چن خاوه نانی له غمه کهانی ناگری به سووتک، ده ره نجام خاوه ن له غمه کهانی نه وانه ی بریاری نه و له غمه یان دا نه فرینکران، نه وه بوو خوا ی گه وه توله ی لیسه ندن ﴿إِذْهُمْ عَلَيْهَا قَعُودٌ﴾ کاتی دانیشتبوون له سه ر لیواری له غمه کهانی، که یفیان نه کرد به سووتاندنی موسلمانانه کان

وهم على ما يفعلون بالمؤمنين شهود ﴿۵﴾ وه ئهوان له سهر ئه وهی دهیان کرد به بڕوادارەکان ئاماده بوون، مه بهست لهم داستانه وشیار کردنه وهی (قورهیش) ۵، که ئه گهر ئهوانیش دهست له ئهشکه، نهجی موسلمانەکان هه لنگرێن خوا له میهره بانی خۆی بێ بهشیان ئەکات و ئەیان فهوتینی، له ملایشه وه دلدانه وهی موسلمانەکانه ﴿۶﴾ **وما نقموا منهم إلا أن يؤمنوا بالله العزيز الحميد** ﴿۶﴾ عه بییان لینه دۆزی بوونه وه ههچ شتیکیان پینا خوش نه بوو لییان، ئه وه نه بیته که باوهریان هینابوو به خۆی دهسه لاتداری سوپاسکراو ﴿۷﴾ **الذي له ملك السموات والأرض** ﴿۷﴾ ئه وه خواجهی دهسه لاتی ئاسمانهکان و زهوی هی ئه وه ﴿۸﴾ **والله على كل شئ شهيد** ﴿۸﴾ ئه وه وخوا ئاگایشی به سهر هه موو شتیکا ههیه و ههچی ئی ون نابیته، به تایبته ئهوانه ی و سزای موسلمانان ئه دهن.

تۆله ی یارانی که لوو:

﴿۹﴾ **إن الذين فتنوا المؤمنين والمؤمنات** ﴿۹﴾ بیگومان ئهوانه ی که پیاوانی بڕوادارو ژنانی بڕواداریان ئازاردارو درایه تیان کردن ﴿۱۰﴾ **ثم لم يتوبوا** ﴿۱۰﴾ له پاشا تهوبهشیان نه کرد ﴿۱۱﴾ **فلهم عذاب جهنم ولهم عذاب الحريق** ﴿۱۱﴾ سزای دۆزهخ و سزای ئاگری سوتینه ریان بۆ ههیه ، چونکه ئهوانیش موسلمانەکانیان دهسوتاند. ئینجا پاشه روژی موسلمانەکان باس ئەکات: ﴿۱۲﴾ **إن الذين آمنوا** ﴿۱۲﴾ بیگومان ئه وه که سانهش بڕوایان هینابوو ﴿۱۳﴾ **وعملوا الصالحات** ﴿۱۳﴾ و کاره چاکهکانیان کردبوو ﴿۱۴﴾ **لهم جنات تجري من تحتها الأنهار** ﴿۱۴﴾ له بههه شتدا چه ندین باخیان بۆ ههیه وه له بنکی درهختهکانیان هه جوگه له ئاوو رووبارهکان ده پۆن ﴿۱۵﴾ **ذلك الفوز الكبير** ﴿۱۵﴾ ئائه وه شه دهسکه وتی گه وه.

هه له ته ی پهروهردگار زۆر حهسته مه:

پاشان خۆی گه وه باسی دهست وه شانندی خۆی دهکات له دۆژمنانی دینه که ی وه که ئه فهرمووی: ﴿۱۶﴾ **إن بطش ربك لشديد** ﴿۱۶﴾ به راستی دهست وه شانی پهروهردگارت زۆر توندو به تینه ، هه رگیز مروه پزگاری نابێ لی، ﴿۱۷﴾ **إنه هو يبدئ ويعيد** ﴿۱۷﴾ به راستی ئه وه خواجهیه له سه ره تا وه بێ بناغه خه لکی دروست دهکات و، پاش مردن و نه مانیشی ئه یگه ی ته وه بۆ ژیان و زیندووی ئەکاته وه ﴿۱۸﴾ **وهو الغفور الودود** ﴿۱۸﴾ وه هه ر ئه ویشه خۆی لی بوورده ی خاوه نی خۆشه و یستی بۆ بهنده تهوبه کارو گو یراه له کانی ﴿۱۹﴾ **ذو العرش المجيد** ﴿۱۹﴾ خاوه نی عه رشی گه وه ﴿۲۰﴾ **فعال لما يريد** ﴿۲۰﴾ زۆر به کاره هه رچی بیهوی ده ی کات که سیک ناتوانی به ره له سستی بوهستی ﴿۲۱﴾ **هل أتاك حديث الجنون** ﴿۲۱﴾ ئایا هه والی له شکره سوپا کانت پینه گه یشت؟ ﴿۲۲﴾ **فرعون و ثمود** ﴿۲۲﴾ هۆزی فیرعه ون و ثمود، و ئه وه ی به سه ره یئرا، ئه وه بو که له موسا یاخی بوو و خۆی گه وه ریش له ناوی بردن له شکری سه مو د که ئی له ئیوه به هیزتر بوون، ئه وه بوو سه ر پینچیان کردو خوا یش گرتنی، جا که وابوو ئه ی قووره ییش و هاوچه شه نه کانیان ئیوه ش ئاگادار بن، هۆشیار ببه وه ئه گینا چیمان به وان کرد، به ئیوه ییشی ئەکهین ﴿۲۳﴾ **بل الذين كفروا في تكذيب** ﴿۲۳﴾ کافره کانی قوره ییش که لکیان له و داستانه وه رنه گرت، وه کو ده فهرمو ی: به لکو ئهوانه ی کافرو بێ بڕوا بوون له هۆزه که ته له به درو ناساندنیکی شیتگیرانه دابوون سه باره ته به خۆت و به قورئان ﴿۲۴﴾ **والله من ورائهم محيط** ﴿۲۴﴾ و خوا یش له پشتیان وه به زانست و عیلمی خۆی ده وری گرتوون، و له دهستی پزگار نابن ﴿۲۵﴾ **بل هو قرآن مجيد** ﴿۲۵﴾ وه نه بی ئه وه ی ئهوان درایه تی ده که ن سه رگوزه شته یه کی بێ ناوه پوک بیت، نا! به لکو قورئانیکی گه وه روو زۆر به رزو بلندو پیروزه و هه رگیزیش ناتوانن خامۆشی بکه ن ﴿۲۶﴾ **في لوح محفوظ** ﴿۲۶﴾ له تابلویه کی پارێزوا وایه، اته: پارێزواو دهست تیبردنی شیهاتین.

کو تایی ته فسیری سووره تی (بروج).

سوپاسی بێ پایانی ش بۆ خۆی گه وه.

۸۶- سورۃ الطارق

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

نهم سووره ته چاره سهری چهند باسیک دهکات که په یوه نندیان به یرو باوړه و عه قیده وه هیه به تاییه ت بړوا به زیندو و بوونه وه و لیپر سینه وه، بویه چهن دین به لگه له سهر دسه لاتی خوا بو زیندو و بوونه دینی، و ده لیت: باشه نه و زاته ی که توانی بیستی هر له سهره تاوه ناده میی دروست بکات، نایا هر نه وزاته ناتوانی هه رکاتیک بیه وی زیندوی بکاته وه؟ جاله سهره تاوه به سویند به و نه ستیرانه دس پیده کات که به شه و ا در نه که ون و نه دره و شینه وه

بو نه وه ی مه ردوم پریان پی دهر بکه ن له تاریکه شه و ا، سویند ده خوات به وانه که هه موو مرو فیک فریشته به سهریه وه دانراوه بو پاراستن و چاودیری کاروکرده وی، پاشان چهند به لگه یه ک بو توانایی په روه ردگار له سهر زیندو وکرده وی ناده میزاد باسده کات، نینجا دهر خستنی ته و او ی نه نینیه کانی ناده میزاد له دواوړژدا له کو تاییدا باسی راستی و دروستی قورئان نه کات که: کو مه له دستووریکی به رزه و مایه ی سهر که و تن و پیش که و تن و خوشبه ختی هه ردو و جیهانه بوگه لان، له گه ل باسی فروفیلی بی بړواکانداو، پو و چهل کرده وه ی فروفیل که یان. و به م شیوه یه ش دست پیده کات:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ و السماء و الطارق﴾
سویند به ناسمان و، به و نه ستیرانه ی که به شه و ا در نه که ون و، به وړژدا خو یان ون ده که ن ﴿وما ادراك ما الطارق﴾ جا تو چو ن ده زانی (طارق) چیه، نه گهر نیمه پیت نه لین؟ ﴿النجم الثاقب﴾ نه ستیره ی رووناک که ره وه یه، که به پرووناکی خوی تاریکی شه و کون نه کات ﴿ان کل نفس لما عليها حافظ﴾

سُورَةُ الطَّارِقِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّاءِ وَالطَّارِقِ (۱) وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ (۲) النَّجْمُ الثَّاقِبُ (۳) إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ (۴) فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ (۵) خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ (۶) يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ (۷) إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ (۸) يَوْمَ تَبْيَضُّ التَّرَائِبُ (۹) فَأَلْهَمَ الْفَخْرَ الْفَاحِشَ (۱۰) وَالسَّاءِ ذَاتِ الْجَعِشِ (۱۱) وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ (۱۲) إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ (۱۳) وَمَا هُوَ بِالْهَرَجِ (۱۴) إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا (۱۵) وَأَكِيدُ كَيْدًا (۱۶) فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ أَمْهَلُهُمْ رَوْدًا (۱۷)

سُورَةُ الْاَعْلٰی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْاَعْلٰی (۱) الَّذِي خَلَقَ فَسْوَی (۲) وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدٰی (۳) وَالَّذِي اَخْرَجَ الْمَرْعٰی (۴) فَجَعَلَهُ رَعًاءُ اُخُوٰی (۵) سَبِّحْ رَبَّكَ فَلَا تَنسٰی (۶) اِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ اِنَّهُ يُعَلِّمُ الْهُجُوٰ وَمَا يَخْفٰی (۷) وَنَسْرُكَ لِلْيَسْرِی (۸) فَذَكِّرْ اِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرٰی (۹) سَيَذَكِّرْ مَنْ يَخْفٰی (۱۰) وَنَجِّنْهَا اِلَّا شَقٰی (۱۱) الَّذِي يَصْلٰی النَّارَ الْكُبْرٰی (۱۲) ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيْهَا وَلَا يَحْيٰی (۱۳) قَدْ اَفْلَحَ مَنْ تَزٰی (۱۴) وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلٰی (۱۵)

سویند به وانه هه موو که سیک چاودیر و ناگاداریکی به سهره وه یه، هه رچی بکاو، هه رچی بلیت نه ینوسیت، که و ابو و بیدارین!

نهم شیوه دروستبوونه ی نیستای مرو ف، به لگه ی زیندو و بوونه وه یه تی:

﴿فلينظر الإنسان مم خلق﴾ جا با مرو ف ته ماشا بکا له چی دروستکراوه... ﴿خلق من ماء دافق﴾ له ناویکی ملقده دروست کراوه ﴿يخرج من بين الصلب والترائب﴾ له نیوان بربره کانی پشتی (پیاو) و نیسکه کانی سنگی (ژن) وه درده چیت ﴿انه على رجعه لقادر﴾ به راستی نه و خواجه دو باره بو دروستکرده وه ی زور به توانایه و، ده توانی زور به ناسانی پاش مردنی وه ک خوی لیبکاته وه، واته: خواجه نه و ونده دسه لاتی هه بیت که نابه و شیوه یه له سهره تاوه ناده مزاد دروست بکات، نه ی چو ن لینایه ت دیسانه وه زیندوی بکاته وه...!؟

كە قىيامەت دى، ئىنسان دەسلەپتە پىشمانلىقنى ئىپادىلەيدۇ:

﴿ **يَوْمَ تَبْلَى السَّرائِرُ** ﴾ لەرۈڭدەدا (رۆژى قىيامەت) ھەرچى رازو نىيازو نەپىيەكانى دىلە ئاشكرا دەكرىت ﴿ **فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ** ﴾ جاھىچ ھىزو كۆمەككارىكى نىيە بەدەمىيەو ھەيئەت ۋە زىلزىلە بىلەن. سۆيىندى خۇا لەبەر راستىي قورئان:

﴿ **وَالسَّمَاءُ ذَاتَ الرَّجْعِ** ﴾ سۆيىند بەئاسمانى خاۋەن باران كەچار بۇچار باران دەبارىنى بۇ مۇۋەككەن ۋە گىيالىيەن بەرەن ﴿ **وَالْأَرْضُ ذَاتَ الصَّدْعِ** ﴾ ۋە بەزەۋىيە كە دىرزو قلىشى تىدەبىت، واتە: بەفرمانى خۇاى خۇاى قلىش دەبات ۋە بۇ ھەرگىيەك بىيەۋى سەر دەرىيىنى ﴿ **إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ** ﴾ بەراستى ئەو (قورئان)، ۋەتەيەكى جىياكەرەۋىيە رەۋا لە نارەۋايە ﴿ **وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ** ﴾ ۋە گەمەۋ شۇخىي نىيە، واتە: بەبى ھودە نەننەرۋە، بەلكو دەبى بىكرىتە بەرنامەى زىيانى ھەردوۋ دۇنيا ﴿ **إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا** ﴾ بىگومان ئەو بى باۋەرەنە فەرت ۋە فەل ئەكەن بۇ كۆزەنەۋى نۇرى قورئان...!! ﴿ **وَأَكِيدُ كَيْدًا** ﴾ ۋە مەنىش بە فەل تۆلەيان لىدەسىنم، واتە: لەبەرەمبەر ئەۋە فەل ۋە فەرەجى ئەۋەنەۋە مەنىش ۋەردە پەلەن ۋە نەخشەى خۇم دەخەمەكارو ئەيانگرم ۋە لە دەستەم دەرنەچن ﴿ **فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ** ﴾ جا تۆش ئەى پىغەمبەر! ﷺ پەلە لە بى باۋەرەكەن مەكە ﴿ **أَمْهَلُكُمْ رُويِدُ** ﴾ ھەمىسان كەمىك مۇلەتەيان بەدە لىيان بوۋەستە، جا بۇماۋىيەكى تەر بەچاۋى خۇت ئەبىنى چىيان پىدەكەم، ۋەك لەئايەتە تەردا ئەفەرەمۇ: (نمتعهم قليلا ثم نضطرهم إلى عذاب غليظ) ۲۴/۳۱. (نەسايى) لە (جەبىر) ۋە دەلەت: جارىكىان (مۇعار) پىش نوپۇزى نوپۇزى شىۋانى كەرد ۋە لەنۇرەكەيدا ھەردوۋ سۈرەتە: (بەقەرە ۋە نىسا) ى خۇيىند! ئەو جا پىغەمبەر ﷺ فەرەمۇ: (آفتان انت يامعاذا!) مەگەر تۆنەى مەعار! نازارو رەنجە دىلە خەلكى دەدەيت؟! ئەى بۇچى نەئەكرا سۈرەتە: (طارق) سۈرەتە (شمس) ۋە ئەۋەنە لەباتى ئەو دوۋ سۈرەتەدا بخۇيىت؟

كۆتايى تەفسىرى سۈرەتە (طارق).

ستايىش ۋە سۇپاس بۇ خۇاى كارزان.

*** **

۸۷- سۈرەتە نە ۸۷

نەكەتە ۱۱۶۸ نە ۸۷

بەناۋى خۇاى دەندە ۋە دۇقۇن

ئەمەش بەكورتى بە تەنزىمى خۇا دەست پىدەكەت ۋە سىفەتە جۋانەكانى ۋە، چەند بەلگەيەكىش لەسەر تۋانۋا دەسلەپتە ئەۋ. ھاتنى ۋەھى ۋە قورئان بۇ پىغەمبەر ﷺ، ۋە ئاسانكەردىشى بۇ لەبەرەكەن. پەندو ئامۇزگارى جۋان ۋە شىرىن، دىلە زىندوۋەكان سۈدى ئى ۋەردەگەن. بەم شىۋەيە دەست پىدەكەت. تەسبىحات ۋە پەسنى پەرۋەردىگارت بىكە:

﴿ **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** ﴾ **سُبْحَانَكَ يَا أَعْلَى** بەردەۋام پەرۋەردىگارى بەرزو بىلندى خۇت بەپاكى ناۋ بىيە، واتە: بەپاكى لەمەر كەم ۋەكۈپى ۋە ناتەۋاۋىيەك پە بىگەر. پىشەۋا (ئەمەد) دەلەت: پەيامبەر ﷺ ھەركەت ئەم ئايەتەى ئەخۇيىندەۋە ئەفەرەمۇ: (سبحان ربك الأعلى). ئەمەد ۲۳۲/۱. ﴿ **الَّذِي خَلَقَ فَسُوًى** ﴾ ئەۋ خۇايەى كە ھەمۇ شىۋىكى دروستكەردوۋە، جا بەجۋانىش رىك ۋەپىكى كەردوۋە ﴿ **وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى** ﴾ ئەۋ زاتەى كە بۇ ھەرشىك شىۋەى زىيانى تايىبەتەى خۇا دانا ۋە ئەندازەگىرى كەرد، ئىنجا رىنمايشى كەرد بۇ جۇرى بىزىۋى خۇا، ۋەك ئەفەرەمۇ: (قال

ربنا الذي أعطى كل شئ خلقه ثم هدى) ۲۰/۵۰. له صهحي (موسليم) دا هاتوه: ((إن الله قدر مقادير الخلائق قبل أن يخلق السموات والأرض بخمسين ألف سنة وكان عرشه على الماء)). مسلم ۴/۲۰۴۴. واته: بهراستی بهر له دروست کردنی ناسمانهکان و زهوی به په نجا هزار سال خوی گه وره نه اندازه گیری هه موو نه د نیا به ته وای نه نیه کانی و کانگاو کانزاکانیه وه کردون بو خزمه تی ناده می و، تیشیگه یاندوون که چون سوودیان لیوه رگن، نه که هه ر ناده می، به لکو ته نانه ت میرو له یش تا ده گاته هه موو گیانه به ریکی تر له شیوه ی ژبانی خوی ناگادار کردوه، که بهراستی نه وه به لگه یه کی گه وره له سه ر بوونی خوا ﴿والذي اخرج المرعى﴾ نه و خوی به که له وره رگه، و گزو گیاو رووه ک و هه موو جوړه سه وزاییه کی تر دهر دنییت بو ناز نه لکان نه وانیش به پیی جوړیان سوودی لیوه رده رگن ﴿فجعل غطاء احوى﴾ نینجا پاش سه وزی و جوانی زهر دهری ده گیری و دهیکا به پوشیکی ره شباو.

پیغه مبه ر ﷺ هه رگیز ودهی له بیر ناچی:

﴿سنقرنك فلا تنسى* ۷﴾ إلا ماشاء الله ﴿نهی موحه مبه د ﷺ دلنیا به ئیمه قورنانت له پیی جو بریله وه پیده خوینن، جا توش غمت نه بیته هه رگیز له بیرت ناچیته وه، مه گهر شتی که خوا خوی ویستی له سه ر بیته و له بیرتی به ریته وه به نه سخدر نه وهی و لبر دنی ﴿نه یعلم الجهر وما یخفی﴾ بهراستی نه و ناگاداره به و شتانه ی که مروقه به ناشکراو نادیار نه یکهات ﴿ونیسرك للیسرى﴾ و ته وفیقت دهر دین بو ناسانترینی شه ریعه ته کان، که نه ویش نه م شه ریعه تی ئیسلامیه ﴿فذكر ان نفع الذكرى﴾ نینجا نه گهر په بند و بهیر خستنه وه که لکی هه بی، په ند بده به قورنان و ناموژگاری مه ردوم بکه. (عهلی کوپی نه بی تالیب) ﷺ چهن جوان ده لیته: نه گهر به پیی نه اندازه ی نه قل و ژیری خه لکی ناموژگاری نه که یت، سه ریان لی تی که ده چیته، پیته خو شه که قسه یه کیان بو بکه یت و خواو پیغه مبه ری خوا به درو بکه نه وه؟! که و ابو ده بی بزانیته له کوپی قسه ده که یت و، چیش ده لیته؟ ﴿سیدکر من یخشی﴾ نه و که سه ی که له خوا بترسی بیگومان په ندو سوود وهر نه گری ﴿ویتجنبها الأشقی﴾ و به د به خت و کافر خوی لانه دا له ناموژگاری و ناچی به گو ییدا ﴿الذي یصلی النار الکبری﴾ واته: نه وهی ده چیته ناو ناگره هه ره گه وره که وه ﴿ثم لا یموت فیها ولا یحی﴾ له پاشا نه نه مر ی بو نه وهی له وی پزگاری بی و نه نه یشتری به ژبانیکی خوش و ناسووده نه م فه رموده یه ش که پی شه و (نه حمه دو موسلیم) ده یه ننه هر نه و راستیه دو پات نه که نه وه: (اما اهل النار الذین هم اهلها فانهم لا یموتون فیها ولا یحیون..) مسلم: ۱۷۳/۱. واته: به لام نه وانه ی واشیاو خه لکی ناگرن و له ویدا هه رگیز نامرن تار پزگار بین، نایشترین به خوشی، و نه م نایه ته ش: (ونادوا یا مالک لیقض علینا ربک قال انکم ما کثون) ۷۷/۴۳. هه مان مانا و مه به ست دو پات ده کاته وه.

خه لکی پاک کار رزگاره:

﴿قد افلح من تزکی* ۸﴾ وذكر اسم ربه فصلی ﴿بهراستی نه و که سه بره وه بوو خوی پاک کرده وه له شیرک و گونا هو تاوان و ناوی په روه ردگاری خوی هینا، جا نویژی کرد، واته: نه وهی له سه ری فه رز کرده وه له پینج نویژه کان ﴿بل تؤثرن الحیاة الدنیا﴾ له جیاتی نه وهی ژبانی دوا روژ هه لبرژین، که چی ژبانی نه م د نیا به هه لئه برژین و پیشی نه خه ن به سه ر دوا روژدا ﴿والآخرة خیر وابقی﴾ له کاتیکا که ژبانی نه و لا زور چاکترو به ده و امتره بوتان له ژبانی نه م د نیا به ﴿ان هذا لفی الصحف الأولى﴾ بهراستی نه مه ی باسکراوه له م سورته دا له نامه ناسمانیه پی شه وه کانیشدا هیه.

نوسراوه‌کە ی ئیبراهیم و موسا :

﴿ **صفح إبراهيم وموسى** ﴾ له نامه‌کانی (ئىبراهیم و موسا) (سه‌لامی خویان له‌سه‌ریبت. له‌فه‌زل و گه‌وره‌یی ئەم سوورته‌دا یه که ئیمامی (موسلیم) و خاوه‌ن (سنن) ه‌کان له (نوعمانی کوپی به‌شیر) ه‌وه ده‌لێن: پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌نوێژی جه‌ژنا، کان و رۆژی هه‌ینییدا سوورته‌ی (الأعلى) و سوورته‌ی (الغاشیه) ی ده‌خویند، ئەگه‌ر جه‌ژن و هه‌ینی بکه‌وتنایه‌ته یه‌ک رۆژ، ئەو هه‌ر ده‌خویندن، پیشه‌وا (ئه‌حمه‌د) یش له‌خاتوونه (عایشه) وه ده‌لێت: پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌نوێژی (وه‌تر) دا سوورته‌ی: (الأعلى، الکافرون، الصمد) ی ده‌خویند. خاتوو عایشه ئەمه‌شی بو‌ زیاد کرد: (معوذتین)، واته‌: (فه‌لق و ناس) یشی ده‌خویند.

کو‌تایی ته‌فسیری سوورته‌ی (ئه‌علا)

زۆرسو پاس بو‌خوا ی گه‌وره‌و ده‌لقان.

*** **

۸۸- سوورته‌ی (غاشیه) یه

مه‌که‌که‌یییه‌و (۲۶) ئایه‌ته

به‌ناوی خوا ی به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئەم سوورته‌ته باس ده‌کات:

۱- له قیامه‌ت و پله‌ دژوارو قورسه‌کانی، هاوکات له‌گه‌ل ئەو حاله‌ته‌ زۆر ناله‌بارو ناهه‌مواره‌دا به‌تایبه‌ت که‌ تووشی مرو‌قه‌ بی‌ پروا‌کان ئەبێت، وه ئەو خێروخو‌شیی و شادییه‌ش به‌موسلمانان ده‌بێت.

۲- به‌لگه‌ی هه‌مه‌ جو‌ره‌ له‌سه‌ر تاک و ته‌نیا یی خوا ی جیهانه‌کان، هه‌ر له‌دروستکردنی جو‌ری و شترو ئاسمانی پر له‌شتی سه‌یرو سه‌مه‌ره‌، تانه‌گاته‌ زه‌وی و، کیوه‌کان دینیته‌وه‌، پاشانیش سه‌رنجی مرو‌قه‌کان راده‌کێشێ بو‌ئیه‌وه‌ی که‌ پێش ئەوه‌ بکه‌رێنه‌وه‌ لای خوا حیسابی بو‌خویان بکه‌ن. وه به‌م شیوه‌یه‌ ده‌ست پێده‌کات:

قیامه‌ت و حالی به‌دحالی جه‌ه‌ننه‌می:

﴿ **بسم الله الرحمن الرحيم** * **هل اناك حديث الغاشية** ﴾ ئایا ده‌نگ و باسی رۆژه‌ داپۆشه‌ره‌کات، واته‌: قیامه‌ت پێگه‌یشتوه‌؟ که‌ ته‌واوی خه‌ک داده‌پۆشی و، که‌سێک نیه‌ له‌ نا‌ره‌حه‌تی ئەو رۆژه‌ ده‌رچیت ﴿ **وجوه يومئذ خاشعة** ﴾ له‌و رۆژه‌دا رووخسار گه‌لیک زه‌بوون و زه‌لیله ﴿ **عاملة ناصبة** ﴾ ره‌نجده‌ریکی ماندوون، چونکه‌ هه‌رچی‌یان کردوو ته‌نها بو‌ ژیا‌نی دنیا بووه‌ و، خویان پشتگو‌ی خستوو، وانیه‌ستا هه‌ر ماندوو بوونیان بو‌ ده‌مینیته‌وه‌ ﴿ **تصلی نارا حامية** ﴾ ده‌رو‌نه‌ ناو ئاگرێکی گه‌رمه‌وه‌ ﴿ **تسقى من عين انية** ﴾ وه له‌کانی ئاوێکی زۆرگه‌رم و داخ و له‌کول ئاویان ئەدریتێ! ﴿ **ليس لهم طعام الا من ضريع** ﴾ هه‌چ خواردنی‌کیشیان نیه‌ جگه‌ د‌رکیکی وشک و تال و

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ ﴿٢﴾ عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصَلِّي نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾ تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ آتِيَةٍ ﴿٥﴾ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ ﴿٦﴾ لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ﴿٧﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ ﴿٨﴾ لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾ لَا تَسْمَعُ فِيهَا لُغِيَّةً ﴿١١﴾ فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾ فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾ وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾ وَنَارٌ مَصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾ وَزَرَارٌ مَبْنُوءَةٌ ﴿١٦﴾ أَفْلا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾ فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ ﴿٢٢﴾ إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ ٥٩٢

تفت (که مه‌گر تنها و شتر بیخوات) ^۶ ﴿لایسمن ولا یغنی من جوع﴾ نه‌ویش نه‌ئوه‌یه گوشتی پی‌بگرن و قه‌له‌ویان بکا، نه‌ئوه‌یشه برس‌یه‌تیاں لا بباو پیی بژین، به‌پیچ‌ه‌وانه‌وی خوراکی دونیاوه.
حالی قه‌شه‌نگ و ناوازی به‌ه‌شتیه‌کان:

﴿^۸ وجوه یومئذ ناعمة﴾ وه چهند روخسارو دهم و چاویکی روو خو‌ش و گه‌شاهمن ﴿^۱ لسعیا راضیه﴾ رازین به‌پاداشی هه‌ول و کو‌شه‌که‌یان ﴿^{۱۱} فی جنة عالیة﴾ له‌ناو به‌ه‌شتیکی به‌رزو ب‌لندان ﴿^{۱۲} لاتسمع فیها لا غیة﴾ هیچ قسه‌و و ته‌یه‌کی هیچ و پو‌وچ و بی‌مانای تیا نابیسن، وه‌ک ده‌فرموی: (لا یسمعون فیها لغوا ولا تأثیما إلا قیلاً سلاما سلاما) ۲۵/۲۶. ﴿^{۱۳} فیها عین جاریة﴾ به‌دائیم سه‌رچاوه‌ی ره‌وانی تیدا‌یه، له‌چهند لایه‌که‌وه ئاوی خو‌ش‌قوت دیت و ده‌چیئت. پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: ((انهار الجنة تفجر من تحت تلأل - او من تحت جبال - الدسک)) / ابن حبان: ۲۶۲۲ (موارد الظمان)، واته: روبره‌کانی به‌ه‌شت له‌ژیر چهند کی‌وو ته‌پو‌لکه‌یه‌کی میسکه‌وه هه‌لده‌قولین ﴿^{۱۴} فیها سر مرفوعة﴾ هه‌وره‌ها چرپاو سیستم و چهند ته‌ختیکی به‌رزو به‌نرخ‌ی ایی‌ه و کورسی له‌ه‌موو لایه‌که‌وه به‌ده‌وری کانیاوه‌که‌دا ریزکراوه و (حور العین) سی له‌سه‌ر دانیش‌تووه ﴿^{۱۵} واکواب موضوعة﴾ و له‌به‌رده‌میاندا په‌رداخ‌ی جوان و نه‌خشین دانراوه ﴿^{۱۶} ونمارق مصفوفة﴾ و پاله‌ پشتی جوان و رازاوه‌ی تیا‌یه که به‌ شیوه‌یه‌کی جوان و په‌سه‌ند ریزکراون ﴿^{۱۷} ووزابی مبثوثة﴾ وه قالی و رایه‌خی ره‌نگاوه‌نگی تیا راخراوه.
ب‌ورانامینه و شترو عه‌رز و چیاکان؟

﴿^{۱۸} افلا ينظرون إلى الإبل كيف خلقت﴾ نایا بی‌باوه‌ره‌کان به‌وردی ته‌ماشای و شتر ناکهن، چۆن دروستکراوه؟ و شتر چنده گیانله‌به‌ریکی گه‌وره و سه‌رسوپه‌ینه‌ره، خواردنکی ساده‌ی هه‌یه، دپکی و شتر خوار نه‌خوات، ده‌توانی چهند روژی ئاو نه‌خواته‌وه، له‌گه‌ل نه‌وه‌یشدا مندالیک ده‌توانیت یخی بدات و باری بکات و.. هتد ﴿^{۱۹} و إلى السماء كيف رفعت﴾ و ب‌و ناسمان نا‌روان چۆن به‌رز کراوه‌ته‌وه؟ له‌ سووره‌تی (۶/۵۰) ده‌فرموی: (افلم ينظروا إلى السماء فوقهم كيف بنيناها وزيناها وما لها من فروج؟) ﴿^{۲۰} وإلى الجبال كيف نصبت﴾ و ب‌وشاخه‌کان نا‌روان چۆن دا‌کو‌تراون و له‌ناخی زه‌ویی توند کراون؟ ﴿^{۲۱} وإلى الأرض كيف سطحت﴾ و ته‌ماشای ده‌شته‌کانی زه‌ویی ناکهن، چۆن ته‌ختکراوه و راخراوه؟ جا خوایه‌کی به‌ده‌سه‌لاتی ئاوا بتوانی نه‌وه‌موو شتانه دروست بکا ناتوانی چی بویت دروستی بکات له‌ به‌ه‌شتدا؟ واته: بی‌شک نه‌توانی.

پیغه‌مبه‌ر ﷺ هه‌ر راگه‌یاندنی له‌سه‌ره:

﴿^{۲۲} فذكر إنما أنت مذكر﴾ ئینجا تویش ئه‌ی موحه‌مه‌د! ﷺ ناموژگاریان بکه و ئه‌م شتانه‌یان بخه‌روه یاد، ئیتر گویت ئی نه‌ییت، نه‌ییسن، یان ناییسن چونکه تو له‌م کاته‌دا هه‌ر ناموژگاریکه‌ریکی بو‌یان ﴿^{۲۳} لست علیهم بمسيطر﴾ هیچ ده‌سه‌لاتیکت نیه به‌سه‌ریانا تا بتوانی به‌زور به‌رویان پی‌ب‌نییت، یان کوشتاریان له‌گه‌ل بکه‌یت ﴿^{۲۴} إلا من تولى وكفر﴾ به‌لام نه‌وه‌ی که پشت هه‌لده‌کاو کافر ده‌بی ﴿^{۲۵} فیعذب الله العذاب الاکبر﴾ خوا به‌سزایه‌کی هه‌ره گه‌وره‌سزای ده‌دات ﴿^{۲۶} إن إلینا إیابهم﴾ به‌راستی گه‌رانه‌وه‌یان ب‌ولای ئیمه‌یه ﴿^{۲۷} ثم إن علینا حسابهم﴾ له‌وه‌و دوا‌یش به‌راستی حساب و لی‌پرسینه‌وه‌شیان هه‌ر له‌سه‌ر خو‌مانه‌که‌س فریایان ناکه‌وی و، ناتوانی له‌سزای سه‌خت ریزگاریان بکات.

کو‌تایی ته‌فسیری سووره‌تی (غاشیه) ..

زۆر سوپاس ب‌و خ‌وای زانا.

۸۹- سوورہ تی (فہ جہ ۸۹)

مہککے بییہو (۲۰) نایہ تہ

بہ ناوی خوی بہ خشنده میہرہ بان

نہم سوورہ تہ باسی سی شتی سہرہ کی نکات:

یہ کہم: داستانی ہندی لہو گہ لانی ہر وایان بہ پیامبہرہ کانیاں نہ ہینا و بہ دروین خستہ نوہ، وک گہ لی (عاد، سہمود، فیرعون)، و نہجامی بی ہر وایان۔

دوہم: یاسای خوی کار جوانہ کدہ بی گہ لی جار، نادمی بہ چند جوریک تاقی بکاتہ نوہ: بہ خیرو بیر، شہرو نہ ہامہ ت، دہولہ مہندی و، ہہ ژاری، ہاوری لہ گہ ل باسکردنی سروشتی مروڈا لہ زیادہ پھویکردندا بو مال و دارایی۔

سییہم: ہاتنی پوڑی دوائی و بوونی نادمی بہ دوو بہ شہوہ لہ پوڑہ دا: بہ اختیارو بی بہخت، دہرہ نجامیان و نامادہ بوونی دوزخ و، بیرکردنہ و ہی نادمی و پھشیماں بوونہ و ہی۔ ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * **والفجر** سویند بہ سپندہ ہی بہ یانی پوڑی جہرئی قوربان ﴿**ولیل عشر**﴾ و بہ دہ شہوہ پیروزہ کی سہرہ تای مانگی حہج، پیغہ مہر ﷺ دہربارہ ہی فہ زیلت و گہورہ ہی نہو دہ شہوہ روڑہ ہی سہرہ تای مانگی زیلحیجہ دہ فہرموی: ((ما من ایام العمل الصالح أحب إلى الله فيهن من هذه الأيام، قالوا: ولا الجهاد في سبيل الله؟ قال: ولا الجهاد في سبيل الله، إلا رجلا خرج بنفسه وماله ثم لم يرجع من ذلك بشئ)) فتح الباری: ۵۳۰/۲۔ ﴿**والشفع والوتر**﴾ و بہ تاق وجوتی ہموو شتی، یان سویند بہ خودی خوی گہورہ و بہ تہ وای گیانداران، یان سویند بہ پوڑی جہرئ و پوڑی عہرفہ ﴿**واللیل اذا یسر**﴾ و بہ

شہوکاتی بہرہ پوڑ بوونہ و دہروا تیدہ پیرئ کہ بہ راستی نہوہش ٹال و گوڑکیہ کی سہر سوہر ہینہرہ، چونکہ سورانہ و ہی زہوی و ہیردینیت ﴿**هل في ذلك قسم لذي حجر**﴾ نایا ٹالہ وانہ دا سویندیکی کافی نیہ بو خواہن ناوہرئک؟ واتہ: ہر کہ سینک خوی بہ ژیر بزانی دہی بیریک لہوشتانہ بکاتہ نوہ، ہروا بہ پھروہر دگاری خوی بیئی، جاسویند بہ مانہ ہموو بی ہر وایان بہ توندی سزا نہدرین۔

نہ مانہ یاخیی بوون و، خوایش بہر قہمچی غہزہ بی خوی دان:

﴿**الم تر كيف فعل ربك بعاد**﴾ نایا نہ تدیت ہی موہمہد ﷺ کہ پھروہر دگاری توچونی کرد بہ گہ لی عاد (کہ ہود) ی بو رہوانہ کردبوون۔ ﴿**ارم ذات العمداد**﴾ ٹیرہم، باپیرہی عادی یہ کہم، خواہن پایہ ہی ہرزو خانوو کویشکی ستوندار ﴿**التي لم يخلق مثلها في البلاد**﴾ نہوقہ و ہی وینہی دروست نہ کرابو لہ سہر زہوی وشاراندا

له هیژو دهسی لآت ، کهچی له گهل ئه وهیشدا کاتی که سه ریچییان کرد له ناومان بردن و ، هیچیشیان پی نه کرا.. جاکه وابوو ئه ی قورهیش ئیوهیش هوشیار بن! ﴿ **وَشُمُو الذِّينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ** ﴾ وهگه لی سه مود (ئومه ته صالح) یشت نه بینی که له نیوشیوو دۆله کاندایا تاشه به ردیان ده بریی و خانوویان پیدروست ده کرد. نازانیت کاتی سه ریچییان کرد چیمان پیکردن؟ ﴿ **وَفِرْعَوْنُ ذِي الْأَوْتَادِ** ﴾ وه فیرعه ونی خاوه ن سوپای زوړت نه دی؟ چ کۆشک و بینایه کی وه مین دا کوتی به زه ویید هه بوو ﴿ **الَّذِينَ طَفَوْا فِي الْبِلَادِ** ﴾ ئه وانه ی که له ولاتی خویاندا یاخی بو بوون و خه لکیان چه و ساند هه وه. ﴿ **فَاكْثُرُوا فِيهَا الْفَسَادَ** ﴾ خراپه و سته می زوریان تیا کرد ، چه و ساند هه دی گهل و خواردنی به رو بوومی ولاتیان به لیئاو ﴿ **فَصَبْ عَلَيْهِمْ رِبْكَ سَوْطَ عَذَابٍ** ﴾ ئینجا دوی ماوه یه ک په روه ردگاری تو به قامچی سزای دان و ، سزای کرد به سه ریاندا ، واته : بۆه موو گه لیکیان وه ک شیایوی خوی سزای نارده سه ریان ﴿ **إِنْ رِبْكَ لِلْمَرْصَادِ** ﴾ چونکه بیگومان په روه ردگاری تۆهه میشه له که میندایه بویان ، هه رده م ناماده یه تۆله یان لی بسینی و چاوی لییا نه وه یه .

دارایی و نه دارایی تاقیکردنه وه ی خوان :

﴿ **فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ** ﴾ به لām مرۆقی کافر و خوا نه ناس (وه ک عوتبه ، ئومه ییه ، ئوبه ی) و نمونه ی ئه وان کاتی که په روه ردگاری تاقی کرده وه به پیدانی مال و دارایی ﴿ **فَاكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ** ﴾ جاریزی لیئاو سه روه ت و سامانی پێبه خشی و نعیمه ت و به هره ی به سه ردا رشت تا ده رکه وی : سپله یه ، یان سوپاسگوزار ﴿ **فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ** ﴾ جا به بایبوونی که وه ده لیت : په روه ردگارم ریژی لیئاوم له به رنه وه ی شایه نی ئه وه به هره یه م بۆیه پیدوام ﴿ **وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ** ﴾ به لām کاتی کش تاقی کرده وه به ته نگانه جارۆزی لیگرت هه ﴿ **فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ** ﴾ جا به ناگاییه که وه ده لیت : په روه ردگارم سوو کایه تی پیکردوم ! چونکه " واده زانی ریژی مرۆقه به سامانه وه یه ﴿ **كَلَّا** ﴾ نه خیر هیچی وانیه ، چونکه خوا مال و سامان به هه موو که سی دعات ، چاک و خراپ ، یان لییا نه گریت هه وه. ﴿ **بَلْ لَا تَكْرَمُونَ الْيَتِيمَ** ﴾ به لکو ئیوه له گهل ئه وه هه مو بیره چه وتانه تان و ئه وه هه موو ده سه لاته ی هه تانه ریژی هه تیو ناگرن ﴿ **وَلَا تَحَاضِرُونَ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ** ﴾ و یه کتریش له سه رناندانی بی نه و او هه ژاران هه لنانین ﴿ **وَتَاكُلُونَ التَّرَاثَ أَكْلًا لَمًّا** ﴾ وه جگه له وهیش میرات - به شه رعیی و ناشه رعیی - کو ده که نه وه و ده یخوون ! ﴿ **وَتَحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا** ﴾ وه دارایشتان خو ش ده وی به خو شویستنیکی زوړ ، به جوړی نابرووی خو تانی له سه ر دانه نین " ﴿ **كَلَّا** ﴾ ده ست هه لگرن له و کارانه ﴿ **إِذَا دَكَتْ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا** ﴾ کاتی زه ویی هه ژینرا به هه ژان دوی هه ژان ، وه پاره پاره کرا و ، شاخه کان یه کسان بوون و قیامه ت پی ش هات ﴿ **وَجَاءَ رَبُّكَ** ﴾ وه له و روژه دا په روه ردگارت هات به هاتنیک شیایوی خوی بیت . دوی ئه وه تکا و شه فاعه تی لاده کن و خواش مۆله تی پیغه مبه ر ﷺ دعات بۆ شه فاعه ت ، که (مقام المحمود) ه .

(شه نقیتی) ئه لی : مه سه له ی هاتنی خوی گه وره یه کی که له نایه ته کانی صیفات ، وه هه روه ها هاتن و دابه زین (النزول و الإتيان) که له نایه تی (۲۱۰/به قه ره) دا هاتووه وه ک : (هل ينظرون إلا أن يأتيهم الله في ظلل من الغمام والملائكة وقضى الأمر وإلى الله ترجع الأمور) ، به زه قی هاتنی په روه ردگار ده سه لمینی و ده شلیت : هه موو ئه مانه و سیفه تی (ئیسیتوا/ الإستواء) ، چوونه کن ، جا له سه روی هه موویانه وه نووسیویه تی (إن جميع الصفات من باب واحد ، أي أنها ثابتة لله تعالى على مبدأ : ليس كمثله شيء ..) علی غیر مثال للمخلوق ، فثبت استواء يليق بجلاله علی غیر مثال للمخلوق ، وكذلك هنا كما ثبت الإستواء ، ثبت المجيء ، وكما ثبت المجيء ، ثبت النزول ، والكل من باب

(لیس کمثله شیء) ای علی ماقاله الشافعی رحمه الله حیث یقول: نحن کلغنا بالإیمان، فعلینا ان نؤمن بصفات الله علی مایلیق بالله علی مراد الله، ولس علینا ان نکیف، إذ الکیف ممنوع علی الله سبحانه. بویه(بهنده)ش پیّم رهوا نیه بئ به لگه له پرسته ماناکه ی خو ی لایدهم و (تهئویل)ی بکهّم **﴿وَالْمَلِكُ صَفَا صَفَا﴾** وه فریشته کانیش له گه لی پرین ریز، وه هاتنی خوا بو پریردان وداوهرییه له نیوان بهنده کاند، وه ئه مهش دوا ی ئه و دی که خه لکی داوا ده کهن له پیغه مبه ر تکایان بو بکات له لای خوا.

دوړه خ هاته پیش مروّ وه بیر دی:

﴿وَجَى يَوْمُنْدُ بَجَهْم﴾ وه له و روژده دا دوړه خ ده هیئریتته روو بوگو مپرایان، پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله ده فهرمو ی: (یوئی بجهنم یومند لها سبعون الف زمام مع کل زمام سبعون الف ملک یجرونها) مسلم: ۴/۲۱۸۴. واته: ئه و روژده دوړه خ دینن وحه فتا هه زار ره شمه ی هیه، له گه ل هه ر ره شمه یه کا حه فتا هه زار فریشته رایده کیشن **﴿یومُنْدُ یَتَذَکَرُ الْإِنْسَان﴾** له و روژده قورسه دا ئاده می هه رچی کردیبت بیرى نه که ویتته و په شیمان ده بی له سه ر خراپه کانی و په ند ده گری **﴿وَأَنى لَهُ الذِّکْرُ﴾** وه له کو ی په ندو ئاموژگاری که لکی ده بی بو ی! له و روژده دا **﴿یَقُولُ یَا لیتَنى﴾** به نیش و خه فه تی که وه ده لیّت: خوژگه من **﴿قَدَمْتُ لِحَیَاتى﴾** بو ئه م ژیانى پاشه روژم شتیکم پیش خستبا له دنیا دا **﴿فِیومُنْدُ لَا یُعْذِبُ عَذَابُهُ أَحَد﴾** ئینجا له و روژده سزایه ک ددات، هیچ که سیك ناتوانی سزای وابدات! **﴿وَلَا یُوَثِّقُ وَثَاقُهُ أَحَد﴾** و هیچ که سیك ناتوانی پیوه ند بکات وه ک پیوه ندی خوا **﴿یَا ایتها النفس المطمئنة﴾** وه له سه ره مه رگدا به نه فسی ئیماندار ده وتریّت: ئه ی گیان و رُوحی! ئارامبه به یادو زیکری خوا **﴿ارْجِعْ اِلَى رَبِّکَ رَاضِیةً مَرْضِیةً﴾** بگه پیوه بو لای په روه ردگارت، ئاوا که رازیکردبوویت به پاداشتی خو یی و لیّت رازی بووه به هو ی ئه و دی پیشی خوئت خستوه له کرده و دی چاک **﴿فَادْخُلِ فِی عِبَادى﴾** ده بچوړه ناو گیانی بهنده صالحه کانه وه **﴿وَادْخُلِ جَنَّتِى﴾** و بچوړه به هه شته رازاوه که مه وه که ئامادم کردوه بوّت، جا که ئه م ئایه ته هات (ئهبوبه کری صدیق) دانیشتبوو وتی: ماشاء الله چهنده جوانه! پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله فهرمو ی: دلنیا به ئه مه به توش ده گوتریّت. الدر المنثور: ۵۱۳/۸.

کو تایی ته فسریرى (فه جر).

*** **

۹۰- سووره تی (به له د له

مه که که بییه و (۲۰) ئایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

مه به سستی ئه م سووره ته هه مان مه به سستی سووره ته مه که که بییه کانی تره وه کوو: چه سپاندنی بیروباوه رو ئیمان به یه که خوا په رستی، به روژی پاداش و توله، ئه وه ته بو یه که مجار سویند ده خوات به شاری مه که که نه شتگای په یامبه ره صلی الله علیه و آله، پاشان باسی هندی له بی باوه ره سه رکه شه کان ده کات که مملانی حقیقه ت و راستی یان ده کرد، باسیکی کورتی قیامه تیش دیت له گه ل ئه و باره سه خت و قورس و ئالوژانه یدا، کو تاییشی دیت به وه که جیاوازییه کی زور هیه له نیوان پاداشی موسلمانان و، توله ی بی باوه ره کاند، وه هه رگیز چونیه ک و یه کسان نین. به م شیوه یه ش ده ست پیده کات: **﴿بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ * لَا اَقْسَمُ بِهٰذَا الْبَلَدِ﴾** سویند به م شاره (پیروزی مه که که) یه که به راستی شاریکی به رزو به نرخه، کابه ی شه ریف و روگه ی موسلمانانی تیدایه، (قورتوبی) ئه لی:

هه نډی ده لښ: بیژهی (لا) له (لا اقسام) دا (صلة) یه، واته زیاده یو بۆ ته ئکیدو دوو پا تکر د نه وهی سوینده که یه. شیایو باسیشه له سه ره تای هه ر وشو سو ره تی که وه ره وایه ببی، چونکه قورن ان هه نډیکی په یوه سته به هه نډیکی تریه وه، جا که و ابو هه مووی یه ک حوکمی هیه، بویه وا ده بی له سوو ره تی که دا شتی باس ده کری که چی وه لامه که ی له سوو ره تی که تر دا دیت، وه: (وقالوا یا ایها الذی نزل علیه الذکر انک لمجنون) ۶/۱۵. وه لامی ئەمه له سو ره تی (القلم) دا ها توو: (مانت بنعمة ربك بمجنون) جا که و ابو مانای (لا اقسام) به م شیوه ده بی: به دنیا یی هه که وه سویند ئەخۆم. ئەمه رای (ثین عه بباس و ثین جوبه یرو ئەبو عوبه یده یه)، وه هه روها نموونه ی ئەمه له شیعه ره به یه کانی شدا زۆر ها توو وه ده لی:

تذکرت لیلی فاعترتني صباة * فکاد صميم القلب لا يتقطع
﴿**وانت حل بهذا البلد**﴾ ئەو شاره ی که تو نیشته جی تییدا، واته: به بوونی تو له وی، مه که شه ره قمه ند تره
والد وما ولد وه به هه مو باوک و رۆ له یه که ده دیت هه دی، وه ک ثین جه ریر و توو یه تی.

مروؤ به خه م و ناره حه تی به دیها توو:

﴿**لقد خلقنا الإنسان في كبد**﴾ سویند به وانه، به حه قیقه ت ئیمه ئاده میمان له جو ره ها ره نج و ئازار دا دروست کردووه، هه ر له و کاته وه که گیان ده کری به به ریا تا ئەمری هه ر له ناره حه تی و ره نج دایه، که و ابو تو ش ئارامت ببی له سه ر گری و قو ره کانی ژیان له ریگه ی ده جو وه بانگه وازه که تدا ﴿**أحسب أن لن يقدر عليه أحد**﴾ ئایا ئەو ئینسانه پنی وایه که هه یج که سینک ده ستی ناروا به سه ریا...؟! بویه وا نکولی و ململان یی زیندو بوونه وه ده کات و ﴿**يقول اهلك ما لا لبدا**﴾ ئەو ئینسانه به شانازی یه وه ده لیت: من سامانیکی زۆرم له دوژمنایه تی موچه ممه ددا به ختکرد...! گوا یا له ناو قو ره ی شدا شانازی به و کار سه ر

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَقُولُ يَلَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ﴿١﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدًا ﴿٢﴾ وَلَا يُوثِقُ وِقَافُهُ أَحَدًا ﴿٣﴾ يَتَأَلَّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٤﴾ أَرْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٥﴾ فَأَدْخُلِي فِي عِبْدِي ﴿٦﴾ وَأَدْخُلِي جَنَّتِي ﴿٧﴾ أَتَجْعَلُ لَهُ عَيْنَيْنِ ﴿٨﴾ أَوْ لِسَانًا وَمِثْلَيْنِ ﴿٩﴾ وَهَذِيئَةُ الْجَدْنِ ﴿١٠﴾ فَلَا أَفْنَحُمُ الْعُقَبَةَ ﴿١١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعُقَبَةُ ﴿١٢﴾ فَكِرْقَةٌ ﴿١٣﴾ أَوْ لَاطِعَةٌ فِي يَوْمِ ذِي مَسْجِدٍ ﴿١٤﴾ يَتِمَّ ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾ أَوْ مَسْكِيَّةً ذَا مَرَبٍ ﴿١٦﴾ ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالرَّحْمَةِ ﴿١٧﴾ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْمِمْنَةِ ﴿١٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّا سَنُلْقِيهِمْ فِي الشَّمَةِ ﴿١٩﴾ عَلَيْهِمُ نَارُ مُؤَصَّدَةٍ ﴿٢٠﴾

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ

وَأَشْفَى وَحُفَّتَا

شیتانه یه یه ئەکات ﴿**أحسب أن لم يره أحد**﴾ بۆچی واده لیت؟! ئایا پنی وایه که هه یج که سینک چاوی لینه بووه و نه بیینیوه؟! ئەی بۆ نازانی خوا ئاگاداریه تی و تۆ له ی لیده سین ی ﴿**الم نجعل له عينين**﴾ ئایا دوو چاومان پی ندادوه، تا پیا ن ببینی...؟! ﴿**ولسانا وشفتين**﴾ هه روها زمانیک و دوو لیومان پینه به خشیوه...!
مروؤ ده توانی خیر و شهر لیک بکاته وه:

﴿**وهديناه النجدين**﴾ وه ئایا بۆ هه ردو ریگا که (چاک و خراپ) ری نموو نیمان نه کرد...؟ وه ئەفه رموی: (إنا هديناه السبيل إما شاكرا وإما كفورا) ۳/۷۶. جانی تر له مه ر ئەم چا کانه وه بۆچی ئەوه نده سپ له یه...؟! ﴿**فلا اقتحم العقبة**﴾ خو له هه ورازو سه ختی نه داوه، واته: نه ی توانی به سه ر ئەو کو سپ و سه ختانه دا زال ببی و...؟ له باتی ئەوه ی سامان له دوژمنایه تی په یامبه ردا ﴿**وما أدرك ما**﴾

العقبه ﴿ و ه تۆ چووزانیت ریځای هه وراز چیه ۱۴۰ ﴿ **فك رقبه** ﴾ نازادکردنی گهردنی کۆیله یه که. له مه پ نازادکردنی بنده دا پیغه مبه ر ﷺ فرموویه تی: هه رکه سی گهردنی (بنده) یه نازاد بکات، نه و خوای گه و ره له به رامبه ر هه ر نه نامیک ی نه و بنده وه، نه نامیک ی نه میش نازاد ده کا له ناگر، تا ده گاته ده ست به ده ست، پی به پی، عه و ره ت به عه و ره ت، (جا (عه لی کوپی حوسه ین) ﷺ و تی: نه ی سه عید! جا تۆ به گوپی خۆت له (نه بی هوریره) وه نه مه ت بیست؟ و تی: به لی: نه و جا نه ویش غولامیک ی هه بوو له پری خوا نازادی کرد. بوخاری (فتح: ۵/ ۱۷۴. موسلیم: ۱۱۴۷/۲. ﴿ **او إطعام فی يوم ذی مسغبه** ﴾ یاخود خۆراک به خشینه له روژیکی برسیتییدا ﴿ **یتما ذا مقربه** ﴾ به هه تیویکی خزم، چاکه له گه ل خزمی نزیکا زۆر کاریک ی پیروزی به رزه، وه ک نه م فرموده: ((الصدقه علی المسکین صدقه، و علی ذی الرحم اثنتان: صدقه و صله)). یارمه تی و ده سگړوکردنی که سیکی هه ژارو بی نه و به یه ک خیرو سه ده قه دائه نری، به لām هاوکاری و یارمه تی دانی خزم دوو جار خیره، له لایه که وه هه م سه ده قه یه، له لایه کی تره وه مافی خزمایه تیت جبه جی کردوه. اخرجه احمد: ۴/ ۲۱۴. ده رباره ی به زه ییش نه م فرموده هاتوه ((الراحمون یرحمهم الرحمن، یرحموا من فی الأرض یرحمکم من فی السماء))، واته: هه میشه به به زه یی بن له پروی زه وییدا نه ی خاوه ن روحمان! نه و جا خوای (رحمان) یش رحم و میهره بانیتان له گه ل ده کات. نه بوداود: ۵/ ۲۳۱. یان نه م فرموده یه: ((من لم یرحم صغیرنا و یعرف حق کبیرنا فلیس منا)). واته نه و که سه ی و له گه ل بچووک و که م ته مه نانی ئیمه دا رحم ناکاو، قایه ل به پله و هق و مافی (گه و ره) کانمان نابن نه وه له ئیمه نین! نه بوداود: ۵/ ۲۳۲. ﴿ **او مسکینا ذامربه** ﴾ یا به که سیکی که و ته کار و خاک نیشین؟ که له هه ژارییدا په کی که و توه و کونوخت بووه، که و ابوو ده بی هه ولی جیدی بدریت بۆ بنه بر کردنی بنده و کۆیله کان، وه له گه ل خه لکانی که م ژیانیشدا هه رده م ده س به کارو به به زه یی بین. ﴿ **ثم کان من الذین آمنوا** ﴾ له پاشا نه وه ی نه و باره سه خته ی هه ل گرت، واته: به بنده ی نازاد کردو، نانی به هه ژاردا له و که سانه ش بوو ئیمانیان هی نابوو ﴿ **وتواصوا بالصبر** ﴾ وه وه صیه تیان بۆ یه کتر ده کرد به صه برو خۆراگرتن له سه ر پروا خوا په رستی ﴿ **وتواصوا بالمرحمة** ﴾ وه وه صیه تیشیان بۆ یه کتر ده کرد به به زه یی و میهره بانی له نیوان خۆیا ن و خه لکیدا ﴿ **اولئک اصحاب المیمه** ﴾ ئانه وانه که نه و سیفه ته جوانانه یان تیدایه یارانی لای راستن، واته: به خته وه و به هه شتین و خوا لییان رازیه ﴿ **والذین کفروا بآیاتنا** ﴾ وه نه و که سانه ش که کافر بوون به ئایه ته کانمان ﴿ **هم اصحاب المشئمة** ﴾ ئا نه وانه یارانی لای چه پن، واته: به د فیه رو دۆزه خین، نه گبه ت و سه رلیشیواون، خه شمی خوا یان له سه ره و نامه ی کرده و کانیان به ده سستی چه پیانه وه نه دری ﴿ **عليهم نار مؤصده** ﴾ سه ره پای نه وه ش ده رگای ناگریکی گه و ره یان له سه داخراوه، واته: نه هه وای لی ده رده چیئت، وه نه دینه ژووری. سا خوای گه و ره به میهره بانی خۆی له و ناگره پزگارمان بکا، بمانباته نیو ریزی یارانی لای راسته وه.

کۆتایی ته فسیری سووره تی (به له د).

له گه ل سوپاسدا بۆ خوای میهره بان.

*** **

۹۱- سوورەتی (شەمس) ھە

مەككەییە (۱۵) نایەتە

بەناوی خۆی بەخشندە میهرەبان

ئەم سوورەتە گەرنگی و بايەخ بەدووستی زۆر گەرنگ دەدات:

یەكەم: نەفس و دەروونی ئادەمی، چونكە خۆی کارزان بەجۆری بەدییهناوە توانای وەرگرتنی خێرو شەپ، رێنومایی و گومپایی ھەیه، دەتوانی صالح بێت، دەشتوانی لاسارو لاڤی بێت.

دووھ: سەرکیشتی و یاخیبوونی گەلەكەیی (سەموود) ئوممەتەكەیی صالح پیغەمبەر. جالەسەرەتاوہ خۆی

گەورە سویند بەحەوت شت دەخوات: بەخۆرو روئاکییەكەیی، بەھەیف و بە روژ، ئەودەمە كە خۆر دەردەخا، وە بەشەو ئەوھەلە كە خۆر دائەپۆشی، وە بەعاسمان و، خوا خۆی كە دروستیكردووە، وە بەزەویی، كە بوژیانی ئادەمی راخراوە، بەرۆح و نەفس، كە خۆی گەورە صیفاتیی تیروتهواری پی بەخشیوہ... سویند بەوشتانە دەخوا كە: ئەگەر ئادەمی لەخوا بترسیت ئەوا سەرفرازو بەختیار دەبێت، ھەر كاتیكیش یاخی بوو، ئەوا بەدبەخت و شەرمەزار دەبێت، ئەوجا داستانیی گەلەكەیی (سەموود) یش باس دەكات كەچۆن چوون بەگژ پەیا مەبرەكەیاندا و، یاخیبوون و، وشترەكەیان پەلكردو كوشت، و چۆن دەرنجامیش خوا كردنی بەپەندی زەمانو لەناوی بردن و، لەكەسیش نەترسا. جا كەوابووئیوہش ئەی مەردم! وامەبن، ئەگینە وەك ئەوان دووچار دەبن.

سەموود پیغەمبەرەكەیی بە درۆ دەخاتەوہو تیا دەچی:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * وَالشَّمْسُ وَضَحَاهَا﴾

سویند بەخۆرو، بە تیشك و روئاكییەكەیی لە سەرەتای

روژەوہ، كە تاریكی لەت دەكاو بوونەوہر درەخشان دەبی ﴿وَالْقَمَرُ إِذَا تَلَاهَا﴾ و سویند بەمانگیش كاتی بە شوین خۆردا دی و دنیا پووناك دەكاتەوہ ﴿وَالنَّهَارُ إِذَا جَلَاهَا﴾ و سویند بەروژ، كاتی قورسی خۆری تیا دەردەخا و دنیا ئەدرەوشیتەوہ ﴿وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَاهَا﴾ و سویند بەشەویش، كاتی بەتاریكییەكەیی خۆر دائەپۆشی، كەبەپاستیی ئەو كاتانە كاتی ورد بوونەوہیە لەدەسەلاتی خوا ﴿وَالسَّمَاءُ وَمَا بَنَاهَا﴾ و سویند بەئاسمان و بەو زاتەش كە زۆر بەوردیی و بەقاییمی عاسمانی دروستكردووە، وەكو دەفەرموی: (وَالسَّمَاءُ بَنِيهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ) ﴿وَالْأَرْضُ وَمَا طَحَاهَا﴾ و سویند بەزەویی و، بەو زاتەش كە بەدەسەلاتی خۆی ئەوی بەشیوہی ھێلكەیی بەدییهناوہو رایخستوہ ﴿وَنَفْسٌ وَمَا سَوَّاهَا﴾ و سویند بەنەفس و دەروونی مژو، بەو زاتەیی دروستیكردووە بەرێك و پێكی ﴿فَالْهَمَّهَا فَجُورَهَا وَتَقْوَاهَا﴾ ئینجا ئیلاھمی بەدکاری و پارێزگاریی بو كرد، واتە: خێرو شەپیی بو روونكردوہ.

سُورَةُ الشَّمْسِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالشَّمْسُ وَضَحَاهَا ۝ وَالْقَمَرُ إِذَا تَلَاهَا ۝ وَالنَّهَارُ إِذَا جَلَاهَا ۝ وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَاهَا ۝ وَالسَّمَاءُ وَمَا بَنَاهَا ۝ وَالْأَرْضُ وَمَا طَحَاهَا ۝ وَنَفْسٌ وَمَا سَوَّاهَا ۝ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ۝ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ۝ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ۝ كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا ۝ إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا ۝ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَافَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ۝ فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ يَذِيبُهُمْ فُسُونَهَا ۝ وَلَا تَحْزَنْ عِقْبَهَا ۝

سُورَةُ الْاٰلِیٰنِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَىٰ ۝ وَالنَّهَارُ إِذَا تَجَلَّىٰ ۝ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْاُنْثَىٰ ۝ اِنْ سَعَيْكُمْ لَشَقَىٰ ۝ اِنَّمَا اَمْنٌ اَعْطَىٰ وَالْفَقْدَىٰ ۝ وَصَدَقَ بِالْحَقِّنِ ۝ فَنَسِيْرُهُ لِّلْیَسْرِ ۝ اِنَّمَا اَمْنٌ مِّنْ حِجْلٍ وَاسْتَعْنَىٰ ۝ وَكَذَّبَ بِالْحَقِّنِ ۝ فَنَسِيْرُهُ لِّلْعُسْرِ ۝ اِنَّمَا يَعْصِيْ عِنْدَ مَا لَّهُ اِذَا تَرَدَّدَ ۝ اِنْ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ ۝ اِنْ لَنَا لِّلْاٰخِرَةِ وَالْاَوَّلَىٰ ۝ فَاَنْذَرْتُمْ نَارًا تَنْطَلِقُ ۝

و نه‌شانیدا چی چاکه بیکاو چی خراپه نه‌یکاو خوئی لیپاریزی، خوا سویندی خوارد بهو حوت شته بوئه‌وی گه‌وره‌یی خوئی له‌وانه‌دا ببینرته‌وه، له‌ولایشه‌وه هه‌رکامیکیان حسیب بکه‌ی پره‌ له‌خیرو چاکه. (ئین عه‌باس) ده‌لیت: پیغه‌مبه‌ر ﷺ هه‌میشه که ده‌گیشته ئه‌م نایه‌ته‌ی: (ونفس وما سواها فاله‌مها فجورها وتقواها)، هه‌لۆیسته‌یه‌کی ده‌کردوو ئه‌یفه‌رموو: ((اللهم آت نفسي تقواها، انت وليها ومولاها، وخير من زكاها)) ته‌به‌رانی: ۱/ ۱۰۶. ئیمامی (ئه‌حمه‌د) یش له‌مه‌ درێژتر ریوایه‌تی کردوو: ۴/ ۳۷۱. ﴿قد افلح من زكاه﴾ سویند به‌وانه هه‌موو بی‌شک رزگاری بوو ئه‌وه‌که‌سه‌ی که نه‌فسی خوئی له‌هه‌رچی کاری به‌دوو فه‌ساده پاک و پوخته‌ی کرده‌وه ﴿وقد خاب من دسها﴾ و به‌راستی ئه‌و که‌سه‌ش که نه‌فسی خوئی به‌گوناه و تاوان ئالوده کرد، ناویندو ناموردا بوو. پاشه‌روژی گه‌لی شه‌ود:

﴿كذبت ثمود بطغواها﴾ سه‌موودی ئومه‌ته‌ی صالح په‌یامبه‌ر سزای (طه‌غوا) یان به‌درو زانی ﴿إذ انبعث اشقاها﴾ ئه‌و دمه‌ که به‌په‌له نه‌گبه‌تترینان (قه‌داری کوری سالیف) هه‌ستایه سه‌رپی بو کوشتنی وشتره‌که ﴿فقال لهم رسول الله ناقة الله وسقياها﴾ ئینجا په‌یامبه‌ره‌که‌ی خوا (صالح) ﷺ پییگوتن: خوتان له ئه‌زیه‌تدانی وشتره‌که‌ی خوا، ئاو خواردنه‌وه‌که‌ی بیاریزن، ده‌ست مه‌هیننه‌ رپی، له‌سه‌ره ئاوی خۆیدا. به‌لێ.. سه‌موود تیره‌یه‌که‌بون له عه‌ره‌ب، خوا په‌یامبه‌ریکی به‌ناوی (صالح) هه‌و بو ناردن، جا له‌سه‌ر داوای خویان، خوا وشتریکی کرده موعجیزه بۆیان و پیاو و ترا: واز له‌و وشتره بینن بابو‌خوئی به‌وه‌رپی و، ئیوه‌یش شیره‌که‌ی بخۆن و ئه‌و نۆره ئاوێکی ببی و، ئیوه‌ش رۆژه ئاوێکتان ببی، و هیچتان زیانی پی‌مه‌گه‌یه‌نن ﴿فكذبوه﴾ که‌چی بره‌وان به‌ صالح نه‌کرد و به‌درو زیان دانا ﴿ففقروها﴾ و وشتره‌که‌شیان کوشت! ﴿فدمدم عليهم ربهم بذنبهم فسواها﴾ په‌روه‌دگاریان به‌هۆی گوناه و سه‌رپیچیا نه‌وه و لا‌تیانی کاولکردو کوتانی به‌سه‌ریه‌کداو، له‌گه‌ل خاک یه‌کسانی کردن و، هه‌موو وه‌ک یه‌ک دوچار بوون، و که‌سیان رزگاری نه‌بوو، واته: ئه‌گه‌رچی ته‌نها که‌سیکیان بوو هه‌ستا وشتره‌که‌ی کوشت، به‌لام له‌به‌ر ئه‌وه که ئه‌وانی تریان ریاان له‌وکاره‌دزیوه نه‌گرت، ده‌ستی ئه‌و کابرایه‌یان نه‌گرت، خوایش بی جیاوازی له‌نیوان گه‌وره‌و بچووک وه‌ژارو ده‌وله‌مه‌ندیاندا له‌ناوی بردن، له‌م سوهرته گه‌وره‌و پرمانایه‌دا وه‌رده‌گیردی که ده‌بی موسلمانان هه‌موویان یه‌ک ده‌ست و یه‌ک دل و یه‌ک بو‌چوون بن به‌رامبه‌ر به‌ رووداوو خراپکاران، وه‌نابی ری به‌تاوانباران بدری تا دنیا و یران بکه‌ن، ئه‌وانیش له‌دوو‌روه ته‌ماشای بکه‌ن، ئه‌گینا خوا په‌ی ده‌رپه‌ی به‌لایان بو ئه‌نیری.

چیه‌یه‌ک: ئه‌م سوهرته ئه‌گه‌ر که‌سیک ئاژهل و حیوانیکی به‌نرخ نه‌هاتبایه‌ته‌وه ئه‌وا ده‌رگایان به‌خوینده‌واری ئه‌و گونده ده‌گرت و ناچاریان ده‌کرد که ده‌می گورگی لی به‌ستی! ئه‌ویش به‌ناچاری چه‌قویه‌کی ئه‌هیناو یه‌ک دووجار سووره‌تی (شه‌مس) به‌سه‌را ئه‌خویندو ده‌می چه‌قۆکه‌ی ئه‌نوقانه‌وه، ئیتر به‌وحسابه ده‌می گورگی لیده‌به‌سرا! ﴿ولا يخاف عقباها﴾ وه ئه‌و (خوایه) له ده‌ره‌نجامی پاشه‌روژی ئه‌و کاره‌شی ناترسیت، واته: وه‌ک پاشایه‌کی دنیا که له‌پاشه‌روژی کاره‌کانی خوئی ده‌ترسیت، ئه‌و هه‌رگیز ناترسی، چونکه خوا بالاده‌ستی نیه.

کو‌تایی ته‌فسیری سووره‌تی (شه‌مس).

زۆر سوپاس بو‌خوای کار دروست و له‌کارزان.

*** **

۹۲- سوورده تی (له یل به)

مه ککه بیبه و (۲۱) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

خواسویند ئه خوات به شه و کاتی که هه موو شتی داده پووشی، به روژ کاتی که جیهان رووناک ده کاته وه و درده که وی، به و خوا گه وره یه نیرو می له هه موو شتی کدا دروستکردوه .. سویند ده خوا به وانه هه موو که: هه ولی ئاده می له یه ناچی و جیا وازه، هه بویه ش ئه نجامی له یه ناچی، ئینجا ری به ختیاریی و، به دب ختی و ئه نجامی هه ردووکیان رووشن ده کاته وه، چاککاران بو به هه شت، به دکارانیش بو دوزه خ، پاشان ئاده می هوشیار ده کاته وه که ده بی مال و سامانه که له پی هه ق و راستیی کویری نه کات، چونکه له و روژدها هیچ شتی فریای ناکه وی، له کو تاییدا نمونه ی پیاویکی چاک و صالح دینته وه که: چون مال و سامانی خوی له ری خیردا به خت ده کردو ته نها بو مه به ستی ره زامه ندی خوا، به و مه به سته که خوی له چروکی و رژی پاک بکاته وه، جا وه نیمچه ئیجماعیکی موفه سیرینی له سه ره که ئه و پیاوه صالح و کارچاکه یه (ئهو به کره) ﷺ، ئه و بوو هه ره له به ره زامه ندی خوا (بیلال) و چه ندان کوپله ی کری و، پاشان نازادی کردن.

هه ولی مروژ و نه نجامه که ی:

خوی خاوهن به زه یی هه ره سه ره تاوه مروژ هوشیار ده کاته وه هانی ده دات بو به ده سته یانی کاری چاک و پیروژ، چونکه پاشه روژو ئه نجامیش هه به پیی هه ول و تی کو شانه کانی دنیا یه، بویه ده فره موی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* ۱ وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى﴾ سویند به شه و کاتی به به تاریکی خوی روژ داده پووشی، ئه و جا گه وره یی خواش زیاتر درده که وی ﴿۲ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى﴾ و سویند به روژ کاتی به هوی قورسی خوړه وه درده که وی و جیهان روون ده کاته وه ﴿۳ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى﴾ و به و زاته ی که نیرو می دروستکرد، که ئه وه ش ئه و په ری ده سه لاته که له و ئاوه کزو لا وازه هه لقولاوه، نیرومی جیا ده کاته وه و، گش په سن و صیقاتی جس و ره گزی هوزوخیلی خوی هه لده گریت، له جیگایه کی ترده ده فره موی: (وخلقناکم ازواجاً). ﴿۴ إِنْ سَعِیْکُمْ لَشَتَى﴾ سویند به وگشت شته جیا وازانه، بیگومان کارو تی کو شانی ئیوه ش ئه ی مروژ هه روا جیا وازو جوړاو جوړه، هه تانه هه وله کانی بو به ده سته یانی به هه شته، هه شتانه هه رده هه ولیه تی بو ئه نجامدانی کاری لاری و لاساری و دنیا ی حه رام و یاساغ ﴿۵ فَاَمَّا مَنْ اَعْطَى﴾ ئینجا ئه وه ی مال و سامانی خوی له به ره خوا به خشی ﴿۶ وَاتَّقَى﴾ و له ناهه رمانی خوا خوی پاراست ﴿۷ وَصَدَقَ بِالْحَسَنَى﴾ و به وای به پاداشتی چاکتر کرد ﴿۸ فَسَنِیْسِرُهُ لِلْعِسْرِ﴾ ئه و ئیمه ش بیگومان بو به هه شت و بو کاری ئاسان و چاک ناماده و رینوینی ده که ی، ده خینه سه ر راسته ری ﴿۹ وَاَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى﴾ و ئه وه ش چروکی کردو خوی بی نیاز گرت ﴿۱۰ وَكَذَبَ بِالْحَسَنَى﴾ و به وایشی به پاداشتی چاکتر نه کرد له لای خوا ﴿۱۱ فَسَنِیْسِرُهُ لِلْعِسْرِ﴾ ئه و ئیمه ش کار ئاسانی بو ده که ی، بو دژوارترین ریگه. (ئین عه باس) ده لی: ئه م نایه ته سه به رده به (ئومه یه) کوری (خه له ف) هات. ﴿۱۲ وَمَا یَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى﴾ ئه و کاته ش که ده مرئ و فریده دریته دوزه خه وه، هه رگیزیش مال و سامانه که ی هیچ که لکی پی ناگه یه نیت و فریای ناکه ویته. (ئهو به کری صدیق) گوتی به پیغه مبه ر ﷺ: نایا ئیمه کار بو شتیکی ئه زه لی و به واده و قه رار له سه ره دراو ده که ی؟ یان بو شتیکی نوئ و ناینده؟ فره موی: ((بل علی امر قد فرغ منه)). نه خیر، ئیوه بو شتیکی کار ده که ن که لای خوا

ئەنجامەكەى براوتەو! گوتى: جا كەوابوو ئىتر كارى چى بكەين؟ فەرمووى: ((كُلْ ميسِرَ لما خُلِقَ له)). واتە: ھەركەس بۆچى دروستكرابى كارىش بۆنەو دەكات. پيشەوا ئەحمەد/۵. دۆزىنەو دى رى راست ھەر بە دەست خوايە:

دەبى ئىنسان بزانىت كە خىرو شەر، ھەلال و ھەرام، گىش بە دەس خوايەو بىرارى ئەوى دەوى، بۆيە دەنەرموى: ﴿**إِن عَلَيْنَا لَلْهُدَى**﴾ بە راستى رىنوينى و روونكرنەو دى رىبازى راست و دروست ھەر لەسەر خوايە، ﴿**وإِن لَنَا لِلْآخِرَةِ وَالْأُولَى**﴾ و بىگومان ئەو دنيا و ئەم دونياش، واتە: ھەردوو جىھانەكە ھەر بۆ نىمەيە، ھەر لای خۆمان وە دەست دىن و لەھەر جىگايەكە تەرەو ھەوليان بۆ بدرىت دەست ناكەون، كەوابوو ھەموو كاتىكىش روو ھەر لەخۆمان بكەن.

دۆزەخ ھەر كەللە رەقانى تىدە چىت:

﴿**فانذرتكم نارا تلظى**﴾ جا من ئىووم ناگادار كردووە (لەسەر زمانى پىنەمبەر ﷺ) بە ناگىرك دەسووتى گر دەسىنى، پىنەمبەرى خوا و تارى دەخويندەو دەيفەرمو: ((إِنَّ أَهْلَ النَّارِ عَذَابٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ تُوَضَعُ فِي أَحْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَتَانِ يَغْلِي مِنْهُمَا دُمَغُهُ)) فتح الباري: ۴۲۴/۱۱. واتە: بىگومان سووكترين سزا بۆ خەلكانى جەھەنەمى رۆژى قىامەت، سزای پياويكە دوو پشكو دەخريئە ژىر ھەردوو پاژنەى پىنەو، مېشك و دەماخى پىيان دەكولى! ﴿**لا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى**﴾ ناچىتە ناوبى و ناسووتى بە ھەمىشەى، بەدبەخت و چارە رەش نەبى ﴿**الَّذِي كَذَبَ وَتَوَلَّى**﴾ ئەو دى باوهرى بە ئايەتەكانى خوا نەكردو بە دروى زانين و پشتى لەئيمان و باوهر كرد. (ئىبن عەباس) دەلى: مەبەست بەو كەللە رەق و بەدبەختەى ئەم ئايەتەى: (لا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى) يە، (ئومەيە) و (ئەبوو جەھل) و ھەر كافرىكى تر ئەو سىفەتى بىت.

خوانىسانى پارىزكار لەدۆزەخ و دەوور دەبن:

﴿**وسيجنبها الأتقى**﴾ دنياشين خەلكانى پارىزكار و خوانىس لەو دەوور ئەخريئەو ﴿**الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى**﴾ ئەو دى مال و سامانى خوى دەبەخشىت بەو خوى لە چرووكى و رۆژى ﴿**وَمَا لَاحِدٌ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى**﴾ و ھىچ كەسك چاكەيەكى لەلاو نى، ئەم لەجىاتى ئەو پاداشتى بداتەو ﴿**إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى**﴾ بەلام كە ئەو دەكا مەبەستى تەنيا رەزامەندى پەرورەگارى بالايەتى. زۆرىكى زۆرىنەى راقەكرانى قورئان دەلین: ئەم ئايەتەش لەمەر ئىمامى (ئەبو بەكر) ئەو ھاتوتە خوارەو، چونكە ئەوكەسە كە لەو دەمەدا ھەلسا بەبەخشين و بەختكردى مال و سامان بۆ ئازاكردى بىلال ھەر ئەو بوو ﴿**وَأَسْوَفَ يَرْضَى**﴾ و بەراستى ئەوكەسە لە ئايندەدا

رازی دهبیت. واته: خوی گه وره له پاشه پوژدا نه ونده پلهو پایه دهبه خشیت به نیمامی (نه بویه کر)، هه تارازی و خوشنودی دهکات.

کۆتایی ته فسیری سوورده تی (لهیل).

*** **

۹۲- سوورده تی (زوحا) یه

مه که ییبه و (۱۱) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

ئه م سوورده ته باسی شه خصییه و که سیتی په یامبه ر ﷺ دهکات، له سه ره تاوه سویند ده خوا به قه درو پایه و پلهو ریزی ئه و په یامبه ره ﷺ و، دنیاشی دهکات که خوی بالاده ست هیچ سات وکاتی وازی لینه هیناوه و، کین و خه شمی ئی نیه، وه هاوبه ش دانهره کان پییان وایه و کردوویانه هه را، نیمامی (بوخاری) ش ئه و مانایه ی به جوانی لیکداوه ته وه و هیناویه تی، فتح الباری: ۱۷/۲. رافه یکردوه، له پاشانیش مرژده ی دهادتی به پاداش و بریتیه کی زۆر فراوان له روژی قیامه تدا، و پییشی ده لیت که هه ر شتیکی ئی داوا بکات، پییده به خشی. ئینجا هه ندی له حاله ت و قوناغه کانی منالی خوی، وه قوناغی هه تیوی و، هه ژاری و، ریگا دهر نه کردنی وه بیر دینته وه، له کۆتاییشدا سی و هصیه تی بۆده کا ﷺ:

۱- هه رگیز به هه تیودا هه ل نه شاخییت، چونکه خۆت هه تیوبوویه و چاک ده زانی کات و زه مانی بی باوکیه تی چۆنه.

۲- له گه ل هه ژار اندا به سوۆز میهره بانه، چونکه خۆت هه ژار بوویه.

۳- له گه ل بی نه واو که نه فت و په که وه ته کا ندا هه میشه باش و چاکبه: (فاما الیتیم فلا تقهر...).

بی شک به که هه رگیز خوا ده ست له تۆ به رندا:

به ئی پاش ئه و هه مو هه راو قاله ی قوره یشه که گوایا خوا ده سی له پیغه مبه ر هه لگرتبیت، خوا ده فهرموی: **بسم الله الرحمن الرحيم * والضحی** سویند به هه ره تی هه له اتنی خۆر (چیشتنگاه)، که کاتی هه مو جم و جوول و ئیش و کارو چالاکیه که، ده می بزووتن و جولا نه وه ی هه مو شتیکه بوژیان و خۆرزگار کردن له چنگی دنیا خۆران **واللیل إذا سجدی** وه به شه و، کاتی ئارامی گرت و چرو پرپوو و، تاریکییه که ی، هه مو شتیکی داپووشی و زرنگایه وه، دیاره ئه و ئال و گوپه نیشانه ی ده سه لاتی خویه، بۆیه له سوورده تیکی تردا ده فهرموی: (واللیل إذا یغشی والنهار إذا تجلی). **ما ودع ربك وما قلی** به وانه سوین، له و کاته وه په روه ردگارت هه لی بژاردوویت ده ستبه ردارت نه بووه و نه یبوو غزاندوویت ئه ی پیغه مبه ر!

نیمامی (بوخاری) له (جوندب) هه وه ده گپرتیه وه (جبریل) بۆ ماوه یه که له هینانی وه حی دواکه وت، ئینجا موشریکه کان وتیان: دیاره خوا ده ست به ردار ی موحه ممه د بووه! نه و جا خوی بالا ده س سوورده تی (الضحی واللیل إذا سجدی ما ودع ربك وما قلی) ی دابه زاند. موسلیم.

روژی سه لات له م دنیا یه با شتر ده بی:

به ئی ئه م دنیا یه، بۆ که س به قای نیه، بۆیه پیغه مبه ران و په ی ره وانیان دوا ی نه که وتوون و چاویان هه ر له قیامه ته وه بووه، بۆیه خوی دلۆقان به پیغه مبه ر ده فهرموی: **والآخرة خير لك من الأولى** بیگومان به ئه و

ئەو دنیاچاكتره بۆت لەم دنیای یەكەمە، ئیستایش ئایینهكەت رۆژ لەدوای رۆژ بەپایان دەگات، هەربۆیە دواى ئەو نامۆژگاریەى خوايە، پیغەمبەر دنیای زۆر بەكەم سەیر دەکردو شیوەى ژیان و حەوانەوہى زۆر سادەبوو، (عبداللہى کوپى مەسعود) دەلى: لەسەر حەسیر - کەلەپووشى خورما گیرا بوویەوہ - رادەکشاو، بەقەبەرغەیشیەوہ جیگای دیاربوو، منیش بۆم دەتەکان و پیدمەگوت: ئەرى بۆ شتیک نەخەین بەسەر حەسیرەکەدا هەتا بە قەبەرغەتەوہ دیار نەبیّت؟ فەرمووی: ((مالى والدنيا، إنما مَثْلَى ومَثَلُ الدنیا کراکبِ ظَلِّ تحت شجرة ثم راحَ وترکها)) احمد: ۳۹۱/۱. واتە: من چیمە بەسەردنیاوہ؟ چاک بزانی کە نەقلی من و دنیا وەک ئەو سوارە وایە لەسیبەرى درەختیکدا دەرچووتەوہ، پاشان هەلدەسى و بەجیى دیلیت، کەوابوو ئیووش ئەى ئوممەتى ئیماندار! ئەوہند پشت بەدنیاوہ مەبەست. ﴿**وَلَسَوْفَ يَعْطِيكَ رَبُّكَ**﴾ **فترضى** وە لەئایندەداو لەروژی بەریدا، پەرەردگارت ئەوہندە نەعمەتت پیدەبەخشیت تۆ پیى رازی بى و، دلى پیخۆش بکەیت، (واتە: مەقامەلمەحمودی) دەداتى و شەفاعەت و تەکابۆگشت ئوممەتەکەى دەکاو، خواش لیى وەرەگریت.

بەخشەکانى خوا بۆ پیغەمبەر ﷺ:

خوای مەهرەبان هەندى لە بەخشەکانى خوێ وەبیر پیغەمبەر دینیتەوہ، بۆ ئەوہ پتر شوکرانە بژیر بى و، چاویشى لە خەلکى هەژارو بەئەنواوہە بیّت، بۆیە دەفەرموی: ﴿**اَلَمْ يَجِدْکَ يَتِيْمًا فَآوَى**﴾ ئایاخواى پەرەردگارت بەهەتیویى نەیدیتى و، خیرا پەناو داڵدەى نەدايت و نەحەوايتەوہ. بەلى.. کاتى باوکى کۆچى کرد، ئەم هیمان لەزکى دایکیابوو، وەهیمان شەش سالانەشبوو دایکیشى کۆچى دواى کردو درایە دەستى باپیرەى، پاشان تەمەنى هەشت سال بوو، ئەمیش دنیای بەجیەشت و مامى گرتییە لایخوێ ﴿**وَجَدَکَ ضَالًّا فَهَدَى**﴾ ئەى نەشارەزانەبوویت، خوا شارەزاو رینووینى کردییت؟ ﴿**وَجَدَکَ عَائِلًا فَأَغْنَى**﴾ ئەى بە هەژارو دەستکورتى و نەدارى نەیدیتى؟ دەولەمەندى کردیت و بژێوى پیبەخشیت و، لەولاشەوہ شوکرانە بژیر بوویت لە هەردوو حالەتەکەدا؟ خوێ-ص-دەفەرموی: ((لَیْسَ الْغِنَى عَنْ کَثْرَةِ الْعَرَضِ، وَلَکِنْ الْغِنَى عَنْ الْغِنَى)) متفق علیه. یان دەفەرموی: ((قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَسْلَمَ وَرُزِقَ کَفَافًا وَقَدَّعَهُ اللهُ بِمَا آتَاهُ)) موسلیم.

رێز لە بەخشەکانى خوا بگرە؟:

﴿**فَاِذَا الْيَتِيْمَ فَلَا تُقْهَرْ**﴾ جاکەواتە (تۆش ئەى موحەممەد!) قار لە هەتیو مەگرە، چونکە تۆ خویشت هەتیوو بىباب بوویت ﴿**وَإِذَا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ**﴾ و هەرگیزیش بەسوالکەردا هەلمەشاخى و مەیتارینە، هەرچۆن ببى، چونکە تۆ خویشت نەدارو هەژار بوویت و خوا دەولەمەندو بى نیازی کردیت، وەیان ئەر نەشارەزایەک داواى رینمایى کرد، تۆش ئاسانکاری بۆ بکەو هاریکاریبە، وەکو خۆت ریت دەر نەدەکردو خوا رینمایى کردیت ﴿**وَإِذَا بِنْعْمَةٍ رَبِّکَ فَحَدِّثْ**﴾ وە ئەمما بە چاکەى خواوەندت (واتە: بە پیغەمبەریتى و هەر نەعمەتیکە تر) باس بکە بۆ خەلک، واتە: سوپاسى خوا بکە لە سەر نەعمەتى پیغەمبەریتى و غەیری ئەویش بە سەر خۆتەوہ، چونکە باسکردنى نەعمەتى خوا شوکرو سوپاسگوزاریە بۆ خواوەنى نەعمەت کە خوايە.

بهائی.. به پراستی پهیامبر ﷺ له ماوهی ژیاښیدا بهردهوام نهو سې قوڼاغی هر له یاد بوو، به لکو زور جارن خوې بی شیو سهری دنایه وه، نه یبه خشی به خه لکانی هژارو هتیوان و لیقه و ماوان. کوټایی تهفسیری سوورتهی (زوحا).

*** **

۹۴- سوورتهی (نیشراخ ته)
به لکه ییوه (۸) شایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

نهم سوورته باسی قه درو پله وریزو حورمه تی پهیامبر ﷺ به لای خوی گه وروه دهکات، هه ووه باسی گه لی نیعمه ت و به هره کانی خوی بونه کا که پیی به خشیبوو، وهک گوشاد کردنی سنگیی، روونا ککرده وی دلی به حیکمه ت و ناسینی خواو پاکژ و خاویڼ کردنه وی له گوناح و تاوان.. نه ووش هه موو بوډلډانه وی پیغه مبه ره، تاچاکتر بتوانی له مهر نه زیه ت و نازارو نه شکه نجه ی قوره یشدا خوې رابگری، پاشان باسی بهر ز راگرتنی پله وریزی دهکات له دنیاو له قیامه تدا، هه ووه چوڼ ناوی پیروزی نهو بهرامبر به ناوی بهر زو بلوڼدی خوی گه ووه دانراوه، وهک نه فهرموئ: (ورفعنا لک ذکرک) نهم دلدانه وه باسکردنه ی پله ی بهرزی نهو له کاتی کدا یه که نه وهیمان له مه که کدا نه شکه نجه سزا نه درا، تا به و بهیر هینانه وه تالوو حاله ته ته نگیه کانی له بیر بباته وه، سه رکه و تن و پیروزی بدات به گوئییدا: (فبان مع العسر یسرا * إن مع العسر یسرا) له کوټاییشدا یادی پهیامبر ده خاته وه که پاش نه وی پهیامه که ت گه یاندا، ده بی هه رسو پاسگوزاری خوی خوټ بکه یت و له نه نجامدانی گش کاریکی خیر وچاکدا نه وه ستیت: (فاذا فرغت فانصب، والی ربک فارغب).

سینه گوشادی پیغه مبه ره و پله و پایه و ناوو شوهر ته:

پاش نازارو نه شکه نجه یه کی زوری قوره یش و، ریگتن له بلاو کردنه وی پهیامه جوان و شیرینه که ی و، خهم و خه فه تیکی زور له وپیڼاوه دا، خوی میهره بان دلی ده داته وه ماندو نه بوونی ده کاو پییده فهرموئ ﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱﴾ **الم نشرح لك صدرک** ﴿نه ی پیغه مبه ره! ﷺ نایا سینگمان بوټ گوشاد نه کردیت به هیدایه تکر دنت بو ئیسلام؟، وهک خوا له سوورته ی (نه نعام) دا ده فهرموئ: (فمن یرد الله ان یهدیه یشرح صدره للإسلام) ﴿ووضعنا عنک وزرک * ۲﴾ **الذی انقض ظهرك** ﴿نه وی پشتتی قورسکردبوو دامن نه گرت له کوئی نازارو خه مه که ت؟ پهیامبر ﷺ زور خه فه تبارو دلگران بوو، به لام خوی گه ووه دلی فهره ح و گوشاد کرد، تا له بهرامبر گه یانندن نهو پهیامه پیروزیه وه نارام بگری، سه ره نجامیش هه پیروزی بوو و ناوی له هه موو جیهاندا دهر کرد، وهک نه فهرموئ: ﴿ورفعنا لک ذکرک﴾ وه ناومان بوهر ز نه کردیته وه له ناو جیهانه کاندا، جا نه بی چ ناویک له وه بهر ز تر تربیت که هیچ که سی به موسلمان دانه نری، هه تا پاش شایه تیدان به خودی خوا، گه واهیش به پهیامبر یت نهو بدات و بگوتری: (... و اشهد ان محمدا رسول الله) ﴿فبان مع العسر یسرا﴾ جابه پراستی له گه ل ته نگانه دا خویشی و ناسانیه که هیه، که و ابو له نایینده یه کی نزیکدا دلته نگیی و بیزاریت ده بیته گوشادی و فهره ح و سه رکه و تننت ﴿إن مع العسر

یسرا به راستی له گه‌ل ته‌نگانه‌دا دیسانه‌وه بۆت دووپات ده‌که‌مه‌وه: خوشیی و ئاسانکاریه‌هه‌یه، که‌وابوو دلقاییم و پشت ئه‌ستووربه که‌خوای گه‌وره به‌زوویی ده‌رووی خیرت لیده‌کاته‌وه و سه‌رت نه‌خات، به‌لئی سووننه‌ت و باوی خوایه هه‌رگه‌لیک، یان هه‌ر که‌سیک باری ژیا‌نی دنیا‌ی له‌سه‌ر ته‌نگ بووبی و بزوتبی و هه‌ولئی خو‌ پزگار کرد‌نی‌دایت، نه‌وا خوا‌ی گه‌وره‌یش سه‌ری خستوو و ده‌رووی خیری لی‌کرد‌وته‌وه ^۶ **فإذا فرغت فانصب** جاکاتی له‌کاریک بوویته‌وه (ئه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ)، راسته‌وه‌به بۆ نه‌جامدانی کاریکیت، چونکه پله‌کانی سه‌رکه‌وتن و مه‌ردایه‌تی له‌دو‌نیا‌و له‌قیامه‌تدا بی ژماره‌و بی سنوورن، بۆیه پی‌ویسته‌ مرۆ‌ هه‌رکاتی له‌ کاریکی خیرو‌چاک بوویه‌وه زوو به‌زوو ده‌ست بداته کاریکی تر و، بی‌و‌چان له‌خزمه‌تی دینی ئیسلامدا ته‌کان بدات، به‌تایبه‌تی پی‌غه‌مبه‌ران و په‌یره‌وانیان ^۷ **والی ربک** **فارغب** وه هه‌میشه له‌په‌روه‌ر‌دگارت بلایی‌وه، چونکه هه‌ر نه‌وه وه‌لامی داخ‌وا‌زیه‌کان ده (ئین که‌سیر) ده‌لیت: هه‌رگا له‌کاروباری دو‌نیا‌ت بوویته‌وه، به‌چالا‌کانه هه‌سته و په‌لامار بده بۆ خوا‌په‌رستی و هیچ نه‌دی‌شه‌یه‌کی دنیات له‌لا نه‌می‌نی، بۆ پشتگیری له‌و مه‌به‌سته‌ ئه‌م فه‌رمووده‌یه‌ی هی‌نا‌وه: ((الصلاة بحضرة الطعام، ولا هو يدافعه الا خبثان)) موسلیم: ۳۹۳/۱. یان ده‌فه‌رموی: ((إذا أقيمت الصلاة وحضر العشاء فابدءوا بالعشاء)) فتح الباری: ۴۹۸/۹.

واته: کاتی خواردن هاته پی‌شی و نان ئاماده‌کرا کاتی نوێژیش بوو، بچۆ نانه‌که‌ت بخۆو نه‌وجار به‌دلیکی ساف و خالی له‌هه‌ر خه‌یالیک روو له‌خوا بکه.

کو‌تایی سووره‌تی (ئینشیراح).

۹۵- سوورتی (تین)

به‌که‌سیه‌و (۸) نایه‌ه

به‌ناوی خوا‌ی به‌خشنده‌ی میه‌ره‌بان

ئه‌م سووره‌ته باسی دوو شتی زۆر گرنگ ده‌کات:

یه‌که‌م: ریز لێ‌نانی خوا‌ی میه‌ره‌بان له‌ئاده‌مزاد.

دووه‌م: بڕوا‌هێنان به‌رۆژی حساب و تۆله، وه له‌سه‌ره‌تاوه سویند ئه‌خوات به‌ری و شوینه پیرۆزه‌کان، نه‌وانه‌ی جی‌گای نی‌گاو وه‌حی بوون، وه‌ک (به‌یتوله‌قدیس)، کیوی طور، شاری مه‌که‌ه، شویند ده‌خوا که‌خوا ریزی له‌به‌ره‌ی ئاده‌می ناوه‌، له‌جوانترین شیوه‌ قه‌دو به‌ژن بالای دروست‌کرد‌وه، که‌واته ده‌بی سوپاسی ئه‌ویش بکات، نه‌گینا په‌ست و ریسوا و زه‌لیل ده‌بی، پاشان لۆمه‌ی بی بڕوا‌کان ده‌کات له‌سه‌ر نه‌وه که‌بڕوا نا‌هێن به‌زیندوو بوونه‌وه.

له‌کو‌تاییشدا باسی داد‌گه‌ری و داد‌په‌وه‌ری خواده‌کات به‌پاداشدانه‌وه‌ی مو‌سلمانان و،

تۆله‌دان‌ی‌بی‌پڕوا‌یان، دیاره هه‌ر که‌سه به‌پی‌ی شی‌او‌ی خۆی.

مرۆ‌ له‌ ریک‌ترین شیوه‌دا به‌ده‌یه‌نراوه:

به‌م شیوه‌یه‌ش ده‌ست پێ‌ده‌کا: **بسم الله الرحمن الرحيم * والتین والزیتون** سویند به‌داری هه‌نجیرو زه‌یتوون، یان به‌و جی‌گایه‌ی که‌ هه‌نجیرو زه‌یتوونی تیا‌سه‌وز نه‌بی واته: شاری قودسی پیرۆز جی‌گای له‌دایک بوونی عیسا ^۱ **وطور سنین** وه‌به‌و کیوه پیرۆزه که‌خوا له‌و‌ی له‌گه‌ل موسادا وتووێژی کرد (له‌ده‌شتی سینا) ^۲ **وهذا البلد الامین** وه سویند به‌م شاره‌ هیمن و ناسووده‌یه، واته: شاری مه‌که‌ه که‌ کابه‌ی پیرۆزی تێ‌دا‌یه ^۳ **لقد خلقنا**

الإنسان ﴿سویند به هه موو ئه مانه، بئ شک ئیمه ئاده و نه و ایمان دروستکرد (فی احسن تقویم) له جواترین ریکی قعدو بالاو شیوه دا ﴿ثم ردناه اسفل سافلين﴾ پاشان که باوه ری نهینا گیرامانه وه بو نزمترین پله ی ئاژه لانی له خواری خواره وه نه له پله و نرخدا، واته: له بهر ئه وه که سوپاسی خوی نه کرد و یاخیبوو، به وه خوی برده ریزی ئه وانه وه به سروشت ژیرنین، دهره نجامیش چوو دۆزه خه وه ﴿إلا الذين آمنوا﴾ غهیره ز ئه وانه ی بپوایان هیئا ﴿وعلوا الصالحات﴾ و چاکه کاریان کرد ﴿فلهم اجر غير ممنون﴾ جا ئه وانه پاداشتیکی نه بپراوه یان بو هیه، وه به په ست و نزم دانانرین و ده چنه به هه شته وه ﴿فما يكذبك بعد بالدين﴾ جا ئیتر چ شتیک وات لیده کات - نه ی ئینسان! پاش ئه و به لگه و نیشانانه له سه ر توانا و قودره تی خوا له سه ر زیندوو بوونه وه باوه به حساب نه که هیت و به دروی بزانی؟ ﴿اليس الله باحكم الحاكمين﴾ ئایا خوا

له هه موو داوه ره کان داوه تر تر نه؟! به لئ له هه موو داوه ریک داوه تر و داوه ره وهر تره، چونکه ئاده مزاد بو ئه وه دروستکراوه ژیری خوی بخاته گه ر بو دۆزینه وه ی خوا، جا کاتی ئه و خوی گیل و کویر کرد، ئه و ئیتر ره وایه په سترین پله ی بدریتی و بریتی ریزی په سترین گیانداره کانی شه وه بشنیردی بو دۆزه. له گه وه یی و فه زیله تی سووره تی (تین) ه که: (به رای کوری عازیب) ده لئ: پیغه مبه ر ﷺ له رکاتیکی نوێژی سه فه ردا، سووره تی (تین) ی ده خویند... فتح الباری: ۵۸۳/۸. مسلم: ۳۳۹/۱. نیمامی (ترمریزی) - له ئه بو هورهیره وه - ده گیریت ه وه ده لئ: هه رکه سی سووره تی (والستین والزیتون) ی خویند و گه یشته کوئا ئایه تی: (اليس الله باحكم الحاكمين) ده بی بلی: ((بلی، وناعلی ذلک من الشاهدين)) ئه بوداود: ۵۵۰/۱. هه رچه ند ئه م فه رموودیه (سه نه د) ه که ی لاوازه، چونکه یه کی که له پراویه کانی نادیاره و ناو نه براوه، بپراوه کتیبی: (القول المبين في اخطاء المصلين) ل ۲۳۹. چاپی چواره م سالی (۱۴۱۶هـ - ۱۹۹۶م).

سُورَةُ التِّينِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالَّتِینِ وَالزَّیتُونِ (۱) وَطُورِ سِینِ (۲) وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِینِ (۳)
لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِیمٍ (۴) ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَفَلِینَ (۵)
إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَیْرُ مُمْنُونٍ (۶)
فَمَا یُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالذِّینِ (۷) أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِینَ (۸)

سُورَةُ الْعَجَلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَفَرَأَیْتُمُ الَّذِیْ خَلَقَ (۱) الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ (۲) فَأَرَأَیْتُمْ (۳)
الَّذِیْ عَلَّمَ بِالْقَلَمِ (۴) عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ (۵) كَلَّا إِنَّ
الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَکَفِیْرٌ (۶) أَنْ رَأَاهُ اسْتَغْنِی (۷) إِذَا إِلَى رَبِّهِ الرَّجُوعُ (۸) أَرَأَیْتَ
الَّذِیْ یَنْهٰی (۹) عَبْدًا إِذَا صَلَّی (۱۰) أَرَأَیْتَ إِنْ كَانَ عَلٰی الْهَدٰی (۱۱) أَوْ أَمَرَ
بِالْقَوٰی (۱۲) أَرَأَیْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلٰی (۱۳) أَرَأَیْتَ إِنْ تَوَلٰی (۱۴) كَلَّا لَیَنْ
لَمَنْتَهُ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِیَةِ (۱۵) نَاصِیَةِ کَذِبٍ خَاطِئَةٍ (۱۶) فَلَیْدَعُ نَاصِیَتَهُ
(۱۷) سَنَدْعُ الزَّبَانِیَةَ (۱۸) كَلَّا لَا تَطَّعُهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ (۱۹)

کۆتایی تهفسیری سووره تی (تین) له گه ل سوپاس و حورمه تدا بو خوی میهره بان.

کۆتایی تهفسیری سووره تی (تین).

*** **

۹۶- سووردهتی (عه له ق له)

مه ککه بییه و (۱۹) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

ئهم سوورده ته به کورته له چهند شتیك ده دوی:

یه کهم: سه ره تای هاتنی وه حی بۆ په یامبه ر ﷺ.

دووهم: یاخیبوونی ئاده مزاد به هوئی مال و داراییه وه.

سییه م: داستانی به دب خه که ی قوره یش (ئه بوجهل) و ئه زیهت و ئازاره که ی بۆ په یامبه ر ﷺ به و شیوه یه که پی شه و (موسلیم) له (صه حیح) ه که یدا (۲/۲۷۹۲) ده یه ینی.

جا بۆ یه که مجار باسی به هره و میهره بانیه کانی خوا ده کات به رامبه ر به په یامبه ر که چۆن به و شیوه ناوازه یه قورئانی بۆ ناردوو ته خواره وه، له کاتی کا که ئه و هیمان، له ئه شکه وتی (حراء) دا له خه لوه تا بوو "به ئی.. ئه و چۆل ویستی به و خه لوه کی شان ه شتیك بووه، خوی گه وه به ئیلهام خستویه تییه دلی په یامبه ر وه، ئه وه بو له پیش په یامبه ر ی تیدا ده چوو و ئه وجی گایه بۆ ییر کردنه وه له ده سه لاتی خوی گه وه، چۆنیه تی چاک کردنی ئه و گه له سه ر لی شیواو و پیاو کوژو بی ویله، تا ئه وه بو له وی خوی گه وه خه لاتی په یامبه ر ی تی کردو قورئانی بۆ نارد.

سه ره تای پیغه مبه ر ی تی موحه ممه د ﷺ: به م نایه تانه ده ستی پیکرد:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * اقرا باسم ربك الذي خلق﴾ ئه ی محه ممه د! ﷺ بخوینه ئه وه ی وه حی ت بۆ ده کر ی به ناوی ئه و په ره ر دگاره ته وه، که هه موو شتیکی دروست کرد. سه رنج بده! ئه م دینه چه نده ئایینیکی به رزو و رو له پیش که وتن و شارستانیه ته، یه که م نیگا فه رمان به خویندن ئه داو هانی مه ردوم بۆ خویندنه وه ده دا ﴿خلق الإنسان من علق﴾ خه لقی نه وه کانی ئاده می کرد له خوینپاره یه ک، جا خوییه کی به ده سه لاتی ئاواچۆن ناتوانی په یامبه ر ی فیزی خویندن بکاو هه رچی پی بلی پی له به ر بکات ﴿اقرا وربك الاكرم﴾ بخوینه، وه په ره ر دگاری تۆ له هه موو که سیك به خشنده تره و خاوه ن ریژیکی بی سنووره و ه یچ که سیکی ناگاتی؟! شه ر ه ف و مه زنیی مروؤه به زانسته وه یه:

﴿الذي علم بالقلم﴾ ئه و خوییه ی که به هوئی قه له مه وه ئاده میی فیزی زانسته و نووسین کرد ﴿علم الإنسان ما لم يعلم﴾ ئاده میی فیزی ئه و شتانه کرد که نه یده زانی، واته: فیزی هه ر شتیکی کرد که له ناومندا لدانی دایکی دا نه یده زانی، به لām له گه ل ئه وه مه مو به خشنده و، هیشتا هه ر یاخی ده بی.

سه رنجیک: ئه م سوورده ته له (کلا إن الإنسان.. وه تا کو تاییه که ی له باره ی (ئه بوجهل) وه هاتوه، چونکه کاتی پیغه مبه ر ﷺ هه ر ده م که له پال که عبه دا نوژی ده کرد ئه و ری لی ده گرت!!

مروؤه هه ر که دارایی دیت سه ر بزوی ده کات:

﴿کلا﴾ ئاگاداره! ﴿إن الإنسان ليطغى﴾ به راستی ئینسان (واته: ئه بو جهل) وه ای شیوه ی یاخی ده بی وسته م ده کات ﴿ان رآه استغنى﴾ له به ر ئه وه ی که خوی بی نیاز و ده له مه ند دییت. ﴿إن إلى ربك الرجعى﴾ ده به راستی ئه ی پیغه مبه ر! گه رانه وه ی هه مو ان هه ر بۆلای په ره ر دگارت.

نه‌وانه‌ی ریگه له نویژو خوا په‌رستی ده‌گرن:

﴿ **ارایت الذی ینهی * ۱۰ عبدا إذا صلی** ﴾ نایا دیتت ئەو (طاغیه) ی ریگری کرد له‌به‌نده‌یه‌کی خوا (موحه‌مه‌د ﷺ) کاتی نویژ ده‌کرد بو‌خوا، ئای ئەو‌جوړه‌که‌سانه‌ چ مروقیکی یاخی و دل‌ره‌ق و بی ویزدان و بی‌وین! ﴿ **ارایت إن کان علی الهدی** ﴾ پیم بلی: ئەگەر - ئەو به‌نده‌ نویژخوینه - له‌سەر یی راست و هه‌قیش بیټ ﴿ **او امر بالتقوی** ﴾ یان فرمان به‌پاریزکاری و ته‌قوا بدا، نایا پیاویکی ئاوا هه‌قه‌ ریی لی‌بیگری و ئەشکه‌نجه‌ بدری و نه‌هیلری نویژ ه‌کانی بکات؟! ﴿ **ارایت إن کذب وتولی** ﴾ پیم بلی: نایا ئەو‌کابرایه‌ ئەگەر بر‌وای به‌قورن‌ان نه‌هیناوپشتی ئی هه‌لکرد، ناترسیت له‌وه‌ که‌خوا قه‌هری لی‌بگریت؟! ﴿ **الم یعلم بان الله یری** ﴾ نایا (ئەبو‌جه‌هل) نه‌هیزانیوه‌ که‌به‌راستی خوا ئەیبینی و ناگای لی‌یه‌تی؟ جائه‌گەر ئەو بو‌خوی ئەوه‌سته‌ی بو‌وبا ئەوه‌نده‌ لاسار نه‌ئەبوو ﴿ **کلا** ﴾ ده‌با ئەوه‌نده‌ یاخی و سه‌رکه‌ش نه‌بی ﴿ **لئن لم ینته** ﴾ سویند به‌خوا ئەگەر له‌و‌کاره‌ به‌دانه‌ی خوی ده‌ست هه‌لنه‌گری و کۆل نه‌دات ﴿ **لنسفعا بالناصیه** ﴾ به‌پیشه‌ سه‌ری ده‌یگرین و بو‌دۆزه‌خی رانه‌کیشین ﴿ **ناصیه کاذبه‌ خاطئه** ﴾ پیشه‌ سه‌ریکی درۆزنی خه‌تاکار، واته: ئەوه‌نده‌ درۆزن و هه‌له‌کاره‌ له‌کاره‌کانیدا له‌ناو چاویه‌وه‌ دیار بو‌وه‌ و، بو‌ته‌ سیفه‌تی هه‌میشه‌یی و هه‌تاهه‌تایی ﴿ **فلیدع نادیه** ﴾ جا بانه‌وکاته‌ هاو‌هل و هاو‌ری و هاو‌دانیش‌تووه‌کانی بانگ بکاو هاو‌اریان بو‌ بیات به‌لکو نه‌هیلن، (ئین عه‌باس) ده‌لی: ئەگەر هاو‌اری بو‌ بردبان، ده‌ستبه‌جی فریشه‌تی سزا ده‌یگرت و تیا‌ده‌چوو. پیشه‌وا ئەحه‌مد/۳۲۹ ﴿ **سندع الزبانیة** ﴾ به‌ ته‌ئکید ئیمه‌ش ده‌رگا‌وانه‌کانی دۆزه‌خی بو‌ بانگ نه‌که‌ین تا بیگرن، که‌ به‌راستی کۆمه‌لیکی زه‌بر به‌ده‌ستن.

هه‌رگیز په‌یره‌ویی له‌ پیاوی خراپ مه‌که‌:

﴿ **کلا** ﴾ باکاری وانه‌کات جاریکی‌تر‌ئو سه‌رسه‌خته‌ له‌خوا نه‌ترسه‌، واته‌: با له‌ ئیشانه‌ی ده‌ست هه‌لبگری پیش دو‌چار بوونی ﴿ **لا تطعه** ﴾ تویش ئەی موحه‌مه‌د ﷺ، قه‌ت به‌قه‌سه‌ی مه‌که‌ ﴿ **واسجد واقترب** ﴾ وه‌به‌رده‌وامبه‌ له‌سه‌ر کرنووش و نویژی خۆت، وه‌ خۆت به‌وه‌ نزیک بکه‌وه‌ له‌خوا، چونکه‌ باشت‌ترین کات بو‌له‌خوا نزیک‌بو‌ونه‌وه‌ کاتی سوژده‌یه‌. پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرموی: ((اقرب ما یكون العبد من ربه‌ وهو ساجد، فأکثروا الدعاء)) رواه‌ مسلم: ۲۳۵۰/۱. واته‌: نزیک‌ترین کاتی نزیک‌بو‌ونه‌وه‌ی به‌نده‌ به‌په‌روه‌ردگاریه‌وه‌، ئەو ده‌میه‌ که‌ نیو‌چاوان و ته‌وێلی له‌ سوژده‌دابی بۆ، که‌وابوو دو‌عاو لاله‌ی زۆر بکه‌ن له‌خواوه‌ندی په‌روه‌ردگارتان. وه‌ هه‌رکات پیغه‌مبه‌ر ﷺ سووره‌تی (عه‌له‌ق) ی ده‌خوینده‌وه‌ سوژده‌ی (تیلاوه‌ت) ی ده‌برد/ موسلیم: ۴۰۶/۱.

کو‌تایی سووره‌تی (عه‌له‌ق).

له‌گه‌ل سوپاسی بی‌پایان بو‌ خوا‌ی کارزان.

*** **

۹۷- سووره‌تی (قه‌دره‌)

مه‌که‌یه‌وه‌ (۵) نایه‌ته‌

به‌ناوی خوا‌ی به‌خشنده‌ی میه‌ره‌بان

ئهم سووره‌ته‌ له‌ باره‌ی دیاریکردنی سه‌ره‌تای هاتنه‌ خواره‌وه‌ی قورئانه‌وه‌ قسه‌ده‌کات، وه‌له‌په‌له‌و‌گه‌وره‌یی ئەو شه‌وه‌ پیرۆزه‌ ده‌دوی که‌ قورئانی تیا‌هات، خو‌ حورمه‌ت و ریزی ئەوشه‌وه‌ش له‌ته‌واوی رۆژو مانگه‌کانی سال زیاتره‌، چونکه‌ قورئانی تیا‌هاتوو، شیاوی باسه‌ له‌چوار جیگای قورئاندا باسی هاتنه‌خواره‌وه‌ی قورئانی پیرۆزکراوه‌.

یه کهم: نه م سووره تی (قده در) ۴، نایه تی: (۱-۵).

دووم: (دوخان): (إنا أنزلناه في ليلة مباركة إنا كنا منذرين) ۳.

سییه م: (به قهره): (شهر رمضان الذي أنزل فيه القرآن...).

چوارم: (نه نفال): (... إن كنتم آمنتم بالله وما أنزلنا على عبدنا يوم الفرقان يوم التقى الجمعان...) ۴۱. هه موو

نه مانهش نهو راستیه دوویات ده که نه وه که قورن ان له شهوی (قده در) ی مانگی ره مه زاندا هاتووه.

گه ورده ی و مه زنی شهوی قده در:

خوای گه وره بو پتر شیرین کردنی قورن ان لای موسلمانانی جیهان، به م چه ند نایه ته کورتانه پلهو

مه زنی یه کی بی وینه ده به خشای بهو کاته شهوی تییدا

هاتووه، جاده بی خوای چه ند گه وره مه زن بیت، بویه

ده فرموی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * إنا أنزلناه في ليلة

القدر به راستی نیمه له شهوی کی زور پیروزو به ریزدا

قورن انمان دابه زاند.

به لی به راستی شهوه زور به ریزه، چونکه قورنانی

تییدا هاتووه، جا ده بی چ پله یه که شهوه تر بی که خوای

گه وره به وشه وهی به خشیه؟ ﴿وما أدراك ما ليلة القدر﴾

تو چور زانیت شهوی به فر چیه و چه ند به به ره که ته؟ ﴿

ليلة القدر خير من الف شهر﴾ شهوی قده ره له هزار مانگ

چاکتره که شهوی قه دریان تیا نه بی، دیار یکردنی ژماره ی

هزار مانگ پیده چی لای عه ره به کان باو بووی و وترابی:

فلانه نیش له نیشی هزار مانگ چاکتره، واته: له وه ده چی

مه به ست دیار یکردنی لای سه روی ژماره نه بی، چونکه

نهو شهوه نه که له هزار مانگ، به لکو به بونهی هاتنی نه م

قورنانه وه له ته وای روژه کانی تری گیتی چاکتره.

فریشته کان شهوی قده در هه موو کاری جیه جی ده که ن:

به لی... بو زیاتر قده در حورمه تنان لهو شهوه به به ره، خوای گه وره گش کارو رو واده کانی سالی ناینده ی تییدا به

فریشته نه انجام ددها، وه که ده فرموی: ﴿تنزل الملائكة والروح فيها بإذن ربهم﴾ له وشه وه ددها فریشته کان که

جوهره نیلیان له گه لدا یه به فرمانی په روه درگاریان دده به زنه خواری بویاده کردنی نه وکارانه ی که بویان

دیاریکراوه به نامه ی بو دانراوه له لایه ن خواوه ﴿من كل امر﴾ له بهر هر کاری که پریار ددری لهو سالددها ﴿

سلام هی حتی مطلع الفجر﴾ شهوی نه که هر نه ونده گه وره خواهن ریزیبت، به لکو هر له سه ره تایه وه هه تا

هه لاتی شه به ق، ناشتی و سه لام و دروودو رحه مه ته، وه خوای گه وره جگه له خوشی و کامه رانی شتیکی تری

تییدا ناووسیت له بهر پیروزی و ریزی قورن ان. بویه پیغه مبه ر ﷺ له باره ی حورمه ت و پیروزیه وه ده فرموی:

هه ره که سینک شهوی قده در به عیاده ت و خواپه رستی بیاته سه ر دنیا به نیمان و باوه ری به ته وو به هیزه وه به ته مای

سورة القدر

سورة القدر

سورة القدر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ (۱) وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ (۲)

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ (۳) نَزَّلَ الْمَلَكُ وَالرُّوحُ

فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ (۴) سَلَّمَ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ (۵)

سورة القدر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ

حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ (۱) رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً (۲)

فِيهَا كُتِبَ قِيمَةٌ (۳) وَمَا نَفَرَقَ الَّذِينَ أُوْتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ

بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَةُ (۴) وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لَعِبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ

لَهُ الدِّينَ حَقَّاهُ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ

الْقِيمَةِ (۵) إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ

فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ (۶) إِنَّ

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ (۷)

حرفه بعد

۵۹۸

رحمت و میہربانی خوی گہورہ بیت، ئەوا خوی گہورەش لەھەموو تاوان و گوناھانی رابوردوی خۆش دەبیت. (بوخاری و موسلیم). فتح الباری: ۲۹۴/۴. موسلیم: ۵۲۳/۱. ئەو شەوہ لەدەشەوہ کانی ناخری مانگدایە، وەک لەفەرموودەیکدا هاتوو و پێشەوا ئەحمەد رێوایەتی دەکا و دەلی: ((ليلة القدر في العشر الباقية...)).

نیشانەکانی: شەویکی پاکژو ساف و خاوینە، مانگیکی روون و ناشکرای ھەیە، نە ساردە نە گەرم، پزێسکی نەستێرە ی تیا فەری نادریت، خۆرەکە ی زۆر بەخاوینی و جوان ھەلدی و ھەرگیز شەیتانی لەتەک نابیت. پێشەوا ئەحمەد: ۳۲۴/۵.

کۆتایی سوورەتی قەدر

*** **

۹۸- سوورەتی (بەبینە)

مەدەنییە و (۸) نایەتە

بەناوی خوی بەخشنەدی میہربان

ئەم سوورەتە باس دەکات لە:

یەکەم: ھەلویستی خاوەننامەکان بەرامبەر پەیا مەکە ی پەیا مەبەر ﷺ.

دوو: یەکلا کردنەوی ئایینداریی تەنھا بۆخوا.

سێ یەم: پاشەرۆژی بەختیاران و بەدبەختان لەپاشەرۆژدا. جا لەسەرەتاهەلویستی (جوولەکو گاور)ەکان باس دەکات سەبارەت بە بانگەواژەکە ی پەیا مەبەر ﷺ، پاش ئەو کە راستییان بۆ دەرکەوت، ھەر وەک دەست ئەخاتە سەر ئەوانە ی پێشەیان ھەر تاوان و خراپە کارییە، وەک خاوەن نامە بی باوەرەکان و ھاوئەندەران و مانەوێان لەدۆزەخدا بەھەتا ھەتایی، دەستیش ئەخاتە سەر پاشەرۆژی موسلمانان، ئەوانە ی خێرو چاکە بۆتە پێشەیان، بۆدواییش دیاری کردنی بەھەشت لەگەڵ پەیا مەبەران و صدیقین و شەھیدەکان و صالحاندا بۆیان.

ئەھلی کتیب بەلگە ی روونیان بۆھات و لە دین دەرچوون:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ لم يكن الذين كفروا من اهل الكتاب والمشرکین منفقین﴾ بی باوەرەکان لەخاوەن نامە و ھاوبەش دانەران دەست بەرداریان نەبوون لە کوفریان ﴿حتی تاتيهم البینة﴾ تا بەلگە و نیشانە ی روونیان بۆ ھات ﴿رسول من الله﴾ ئەویش پەیا مەبەر ی کە لەلایەن خواوە ﴿یتلوا صحفا مطہرة﴾ کۆپەرە یەکی نووسراوی پاکراوێان بەسەردا ئەخوینیئەوہ ﴿فیہا کتب قیمة﴾ لە ناویاندا چەند نووسراویکی راست، بەلێ لەپاش ھاتنی پەیا مەبەر ﷺ خاوەن نامە کان وەزیان گۆرا، ئەوانە یان سڕوشتیکی پاکیان بوو بڕوایان ھینا، ھەندیکیشیان ھەر لەسەر ھالەتی خۆیان مانەوہ، وەک ئەفەرموی: ﴿وما تفرق الذين اوتوا الكتاب إلا من بعد ما جائتهم البینة﴾ خاوەننامەکان لە پێغەمبەریتی (مەحەممەد) جیاوازیان تینەکەوت و دەستە دەستە نەبوون، دوا ی ئەوہ نەبی کە بەلگە ی روونیان بۆھات دەربارە ی پێغەمبەر، ئیتر ئەوکاتە لەبەر ھەسادەت و دلپێسی خۆیان بوونە دوودەستەوہ، ھەندیکیان بڕوایان ھینا، ھەندیکیشیان وەک خۆیان مانەوہ، ئینجا لەسەر بڕوا نەھینانیان سەر زەنشتیان ئەکا، وەک ئەفەرموی: ﴿وما امرؤ﴾ لە ھەمان کاتا لە (تەورات و ئینجیل)دا فرمانیان پێ نەدراوو ﴿الا لیعبدوا الله مخلصین له الدين﴾ بەوہ نەبی کە بەتەواوی ھەموو خواپەرست و سەر بۆئەو دانەوینن و ئایینی خالیس ھەر بۆئەو دابنن ﴿حنفا﴾ ولەھەموو ئایینیکی ھیچ و پوچ لابدن ﴿ویقیموا الصلاة﴾ و بەتێرو تەسەل

نویژەکانیان بکەن ﴿يُؤْتُوا الزَّكَاةَ﴾ لەمال و سامانیان زەکات بدەن بەو شیوەیە یۆیان روون کراوەتەوە ﴿وَلِذَلِكَ دِينَ الْقِيَمَةِ﴾ وەهەر ئەوخوا پەرستیی و یەکلا بوونەویەو نوێژو زەکات دانەیه ئایینی پایەدارو راستە، ئاوا فرمانیان پێکراو، کەچی ئەوان جیاپوونەو بوونە چەند دەستەیک، پێغەمبەر ﷺ دەفرموی: ((إِنَّ الْيَهُودَ اخْتَلَفُوا عَلَى أَحَدٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَإِنَّ النَّصَارَى عَلَى ثَلَاثِينَ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، كُلُّهَا فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً)) قالوا: من هم يا رسول الله؟ قال: ما أنا عليه وأصحابي)) القرطبي: ۱/۴، ۱۵۹.

لە هەمووکەس خراپتر خاوەن نامە لە دین دەرچوووەکان:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بەراستی ئەوانە ی بێ پروا کافر بوون ﴿مَنْ أَهْلُ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ﴾ لەخاوەن نامەو بێپەرستەکان ﴿فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ دەخێنە ناو ناگری دۆزەخەوبەهەتا هەتایی تێیدا قەتیس ئەبن ﴿وَلِئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ﴾ ئانەوانە خراپترینی دروستکراوەکان، چونکە پاش دۆزینەوی رێی راست لایاندا.

لە هەموو کەس چاکتر ئیماندارە ناکار چاکەکان:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ بەراستی ئەوانەش و ئیمان و بڕوایان هینا ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ و کارە چاکەکانیان ئەنجامدا ﴿وَلِئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾ ئانەوانە چاکترینی هەموو دروستکراوەکانی سەرزهوین ﴿جَزَاءُ هُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ پاداشیان لەلای پەروردگاریان ﴿جَنَّاتِ عَدْنٍ﴾ چەند باخاتیکی هەمیشەیی بەهەشتە ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ لەبن درەختەکانیەو چەندین جۆگەئاوو روبرودەرۆات ﴿خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا﴾ و بەئیجگاری تێیدا ئەمێنەو و ژیان دەبەنە سەر ﴿رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ﴾ خوا لێیان رازی و خوشنوو دە بە هۆی کارە چاکەکانیانەو ﴿وَرَضُوا عَنْهُ﴾ و ئەوانیش لەو رازی و خوشنوو دەن سەبارەت بەو هەموو بەخششەیی پێیداوون ﴿لَكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ﴾ ئەو پێزو پاداشە گەورەییە بۆ هەر کەسێکە کە بە راستی لەپەروردگاری خۆی ترسابی و فرمانەکانی جێبەجێ کردبێ. پێغەمبەر ﷺ دەفرموی: ((بِأَشْرَفِ النَّاسِ دَرَجَاتٍ فِي سَعَةِ رِزْقِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) و تیان: بەلێ. فرموی: پیاویکە هەمیشە خۆی ئامادە کردوو بۆ غەزاو جیهاد، جلەوی ئەسپەکی بەدەستەویەتی، هەر شتێک رویدا بەخیرایی خۆی فرێدەداتە سەری، لەخوارووی ئەویشەو کەسێکە لەناو مەرەکانیدا دەژی، نوێژ دەخوێنی و زەکات دەدات، خراپترینی گشت خەلکیش ئەو کەسە: بە داوای شتیکیان لێدەکری کەچی هێمان نایاندەن)) احمد: ۲/۳۹۶.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (بینە).

۹۹- سوورەتی (زەلزەلە)

مەدەنییەو (۸) نایەتە

بەناوی خۆی بەخشندە میهرەبان

ئەم سوورەتە هەرچەند بەشیوازو ئوسلوب لە سوورەتە مەکییەکان دەچێت، چونکە باسی قیامەت و حالەتە دژوارەکانی ئەو رۆژە دەکات، وە بەم شیوە یەش دەست پێ ئەکات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴿کاتی کە زەوی بەتوندی تەکانیداو کەوتە لەرزە لەرزو جوولەجوول، بەهەر هۆیکەو بی، (ئێبە عەباس) ئەلێ: ئەو لە (نەفخە) ی یەکەمدایە، بە جۆرە لەرزەکی و کەشاییستە ی ئەو بی، جائەبی ئەو حالەتە چ رووداویکی گەورەبی، ﴿وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا﴾ و زەوی هەرچی باری گران و قوورسی هەبوو فێری دایە دەرەو: (مردووان، نەوت و، ئاو، خەزنەو، هەزاران هەزار شتی تر) پێغەمبەر ﷺ دەفرموی: ((تَقِيئُ الْأَرْضُ أَفْلَادَ كِبْدِهَا أَثْمَالَ الْأَسْطُوانِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفُضَّةِ، فَيَجِي الْقَاتِلُ فَيَقُولُ: فِي هَذَا قَتَلْتُ، وَيَجِي الْقَاطِعُ فَيَقُولُ: فِي هَذَا قَطَعْتُ رَحْمِي،

ويجئ السارق فيقول: في هذا قطعت يدي، ثم يدعونه فلا يأخذون منه شيئا)) مسلم: ۱۰۱۳. مه‌بهست ئه‌وه‌يه كه هه‌رچی زێڤو زه‌یوو نه‌ختینه هه‌یه له‌و‌روژده‌دا به‌فرمانی خوا هه‌لی ده‌داته ده‌ری، ئیتر خه‌لكان ده‌لێن: به‌هۆی ئه‌مه‌وه بوو گوناح و تاوانمان ده‌کرد!

قیامه‌ت هات زه‌مین بوومه‌له‌رزه‌ لێبده‌داو، م‌رو‌ف‌ه‌ ده‌لی چی قه‌ومه‌وه‌؟

﴿**وقال الإنسان ما لها**﴾ و‌ئه‌و‌کاته ئاده‌میی کافر به‌سه‌ر سو‌پرمانیکه‌وه‌ ده‌لی: زه‌وی چیه‌تی وا ده‌کات...؟ ﴿**يومئذ تحدث أخبارها**﴾ له‌و‌روژده‌دا زه‌وی هه‌واله‌کانی خۆی چاک و خراپ راده‌گه‌یه‌ نیت و، مه‌ردوم تی ئه‌گات که‌ئه‌و زه‌مین له‌رزیه‌ سه‌ره‌تای رۆژیکێ سه‌خت و وێران بوونی دونه‌ییه‌ ﴿**بان ربك اوحى لها**﴾ ئه‌ویش به‌هۆی ئه‌وه‌وه‌ که په‌روه‌ردگارت وه‌حیی و فرمانی پێ‌کردوه‌و به‌و زه‌له‌له‌یه‌، واته: له‌خۆیه‌وه‌ ناتوانی هیچ بکات وه‌رده‌م له‌ ژێر ده‌سته‌لاتی خوادایه‌ ﴿**يومئذ يصدر الناس اشتاتاً**﴾ له‌و‌روژده‌دا خه‌لکی به‌په‌رش و ب‌لاوی له‌گۆره‌کانیان ده‌رده‌چن بۆشوینی حیساب ﴿**ليروا اعمالهم**﴾ بۆئه‌وه‌ی پاداش و تۆله‌ی کارو کرده‌وه‌کانیان نیشان بدیت.

تۆزقاله‌یه‌ (خێرو شه‌ڤ) ون نابێ:

﴿**فمن يعمل مثقال ذرة خيراً يره**﴾ ئینجا هه‌رکه‌سه‌یک کیشی وردیله‌یه‌ک چاکه‌ی ئه‌نجام‌دا‌بیت، پاداشه‌که‌ی ده‌بینیت‌وه‌ ﴿**ومن يعمل مثقال ذرة شراً يره**﴾ و‌که‌سه‌یکیش کیشی وردیله‌یه‌ک شه‌رو خراپه‌ی کردبیت، تۆله‌که‌ی ده‌بینیت‌وه‌، مه‌گه‌ر خوا قه‌له‌می عه‌فوو بێنی به‌سه‌ریا، که‌وابوو با‌هه‌موومان هۆشیارو زیه‌رک و وریابین، بزاین پوژانه‌ چی‌ئه‌که‌ین و له‌خوا بترسین. له‌گه‌وره‌یی و فه‌زیله‌تی ئه‌م سو‌ره‌ته‌یه‌ که‌ئیمامی (تیرمیزی) له‌ (ئه‌نه‌س)‌وه‌ ده‌گێرت‌وه‌که‌: پێغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمویه‌تی: ((من يقرأ إذا زلزلت عدلت له بنصف القرآن، ومن قرأ قل يا ايها

سُورَةُ الزَّلْزَلَةِ

الْزَّلْزَلَةُ

جَزَأَوْهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ (۸)

سُورَةُ الزَّلْزَلَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا (۱) وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا (۲) وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا (۳) يَوْمَئِذٍ تُخْبِثُ أَخْبَارَهَا (۴) يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ أَوْحِي لَهَا (۵) يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ (۶) فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ (۷) وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ (۸)

سُورَةُ الْعَنَّاكِاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَادِيَّتِ صَبْحًا (۱) فَالْمُورِتِ قَدْحًا (۲) فَالْمُغِيرَتِ صَبْحًا (۳) فَأَثَرُنَّ بِهِ نَقْعًا (۴) فَوَسْطَنَ بِهِ جَمْعًا (۵) إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ (۶) وَإِنَّهُ عَلَى ذَلِكَ لَشَهِيدٌ (۷) وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ (۸) أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ (۹)

الكافرون) عدلت له بربع القرآن، ومن قرأ قل هو الله أحد) عدلت له بثلث القرآن)) واته: ئه‌و كه‌سه‌ی كه‌ سو‌ره‌تی (زه‌له‌له‌) ده‌خوینیت‌وه‌، به‌لای خواوه‌ پاداشتی نیوه‌ی قورئانی بۆه‌یه‌، ئه‌وه‌ش كه‌ سو‌ره‌تی (قل هو الله أحد) ده‌خوینیت‌وه‌، پاداشتی سی‌یه‌کی قورئانی بۆه‌یه‌، وه‌ئوه‌ش كه‌ سو‌ره‌تی (قل یا ایها الكافرون) ده‌خوینی، ئه‌وا پاداشتی چواریه‌کی قورئانی بۆده‌نووسیت.

كۆتایی ته‌فسیری سو‌ره‌تی (زه‌له‌له‌).

*** **

۱۰۰- سووردهی (عادیات)

مه‌ککه‌ییسه و (۱۱) نایه‌ته

به‌ناوی خوی به‌خشندهی میهره‌بان

ئه‌م سوورده‌ته باسی و لاخ و ئه‌سپی موجهیدان و سوارچاکانی کاتی خوی ده‌کا، که چۆن شه‌به‌یخوڤیان ده‌برده سهر‌دوژمن، گومان نییه‌ که‌ئه‌وه‌یش نرخ و گرنگی و لاخ و سواری نیشان دهدات تا پوژی دواپی، وه‌ه‌تا دونیادونیا بی‌ نرخیان که‌م نابینه‌وه. جاخوا سویند ئه‌خوات به‌ولاخی هاوه‌لان که: مروڤ به‌رامبه‌ر به‌ به‌هره‌کانی خوی زور سپله‌یه، هه‌روه‌ک ئه‌و راستیه‌ ده‌چه‌سپینی که‌ئاده‌می مالی دونیای زور خوش ده‌وی، به‌شیوه‌یه‌ک که‌گه‌ئی جار که‌سایه‌تی خوی له‌کیس ده‌دا بۆی! وه‌ به‌م شیوه‌یه‌ش ده‌ست پیده‌کات:

خوا سویند به‌ چاره‌ویی جه‌نگ ده‌خوا که‌ مروڤ پی‌ نه‌زانی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم *^۱ والعادیات صبحا﴾ سویند به‌و ئه‌سپانه‌ی به‌تاو‌غارد‌ده‌ن له‌ گوڤه‌پانی جیه‌ادا به‌پرماندن و به‌په‌له‌ ته‌پ ئه‌ده‌نه سهر‌دوژمن ﴿^۲ فال‌موریات قدحا﴾ ئینجا به‌و ئه‌سپانه‌ی که‌له‌کاتی پرتاودا نال و بزما‌ری ژیرسمیان به‌توندی له‌به‌رد ده‌داو ئاگر هه‌لده‌ستینی ﴿^۳ فال‌مغیرات صبحا﴾ ئینجا به‌و ئه‌سپانه‌ی که‌له‌به‌ره‌بیاندا هه‌لمه‌ت ئه‌به‌نه سهر‌ دوژمن ﴿^۴ فائرن به‌ نقعا﴾ به‌و زوو‌ه‌لمه‌ت بردنه‌ی به‌یان‌دانه‌یان ته‌پ وتۆز هه‌لده‌سینن به‌هه‌موولایه‌کدا بلا‌وده‌بیته‌وه ﴿^۵ فوسطن به‌ جمعا﴾ جا به‌وزوو‌ه‌ خویان ئه‌کو‌تنه‌ نارجه‌رگه‌ی کۆمه‌لی دوژمنه‌وه ﴿^۶ إن الإنسان لریه لکنود﴾ سویند به‌وانه‌ هه‌موو، بی‌گومان ئاده‌می سه‌بارت به‌په‌روه‌ردگاری خوی زور سپله‌و ناسوپاسه ﴿^۷ وانه علی ذلک لشهید﴾ وه‌ به‌ راستی ئاده‌می خویشی له‌سه‌رنه‌و ناسوپاسیه‌ ئاگاداره‌و کاروکرده‌وه‌یی و جمو‌جوله‌کانی به‌لگه‌ن بو‌ئه‌وه.

مروڤ له‌ مالی دنیا چکوس و رژه:

﴿^۸ وانه لحب الخیر لشدید﴾ وه‌بی‌گومان زۆرحه‌زی له‌مال و سامانه ﴿^۹ افلا یعلم إذا بعثر مافی القبور﴾ جا که‌واده‌کات، ئایا نازانی کاتی له‌ گوڤه‌کان هی‌نرایه‌ ده‌ری و زیندوو‌ کرایه‌وه ﴿^{۱۰} وحصل مافی الصدور﴾ وه‌هه‌رچی له‌سینه‌و دله‌کاندایه‌ هه‌ر هه‌مووی کۆکرایه‌وه‌و خرایه‌پوو ﴿^{۱۱} إن ربهم بهم یومئذ لخبیر﴾ به‌راستی له‌پوژده‌دا په‌روه‌رد گاریان به‌هه‌مووکارو کردارو گو‌فتاریان ئاگاداره‌ که‌واته: چۆن ئه‌وی‌ری سه‌رپیچی و تاوان بکات، له‌کاتی‌کا ئه‌مری و زیندوو‌ ئه‌کرینه‌وه‌و پازی دلی ده‌رنه‌خری.

کۆتایی ته‌فسیری سوورده‌تی (عادیات).

*** **

۱۰۱- سوورده‌تی (قاریعه)

مه‌ککه‌ییسه و (۱۱) نایه‌ته

به‌ناوی خوی به‌خشندهی میهره‌بان

ئه‌م سوورده‌ته باسی پله‌کانی پوژی (قیامه‌ت) ده‌کات، ئه‌وشته‌نه‌ی که‌له‌و پوژده‌دا پووده‌ده‌ن: ده‌رچوونی ئاده‌می له‌گوڤ‌دا، بلا‌وه‌ کردنی و، سه‌رگه‌ردان بوونی وه‌ک په‌پوله‌ی پرش و بلا‌و، گوڤینی کیوه‌کان وه‌ک خوری شیکراوه‌ که‌به‌باهه‌کی سووک بلا‌و‌بیته‌وه... پاشان ده‌ره‌نجامی قورسی و سوکی کرداری خه‌لکی و شوینیان دیاری ده‌کات و، وه‌

بهم شیوهیه دهست پیدهکات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ **القارعة** ﴿راچله کیئنه﴾ **ما القارعة** ﴿راچله کیئنه چیه؟﴾ **﴿وما ادراك ما القارعة﴾** تو چوزانیت داچله کیئنه چیه؟.

قیامهت هات مروؤه و هک په پووله ی پرژاو دهبن:

﴿يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ﴾ پوژیکه گشت مهردوم و هکو په پووله ی پرش و بلاوی لیږی ﴿وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ﴾ کیوهکانیش و هک خوری شییکراوهیان لی دیت و بههوادا دهبون.

پاداش و توله به پیی تای تهرازووه:

﴿فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ﴾ نینجا نهو کهسه کهله و پوژدها تای کیشانه ی کرده و هکانی قورس بوو ﴿فَهُوَ فِي

عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿نهو له نیو گوزهران و خوشییه کی وادا

دهبیت، خوی پیی پازویه ﴿وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ﴾ به لام نهو کهسه ش که تای کیشانه ی کرده و هکانی سووک بوو ﴿

فَأَمَّا هَٰوِيَةٌ ﴿نهو دایکی نهو دوزه خه و باوهشی بوو گرتوته و ه ﴿وَمَا ادراك ما هِيَةٌ﴾ جا تو چوزانیت

(هاویه) چیه؟ ﴿نَارَ حَامِيَةٍ﴾ ناگریکی زور گهرمه.

ثیمامی (بوخاریی و موسلیم) له (نهو هورهیره) وه دهگیرنه وه که پیغه مبر ﷺ فهرمویه تی: ((نارکم هده یوقد

ابن آدم جزء من سبعین جزءا من حر جهنم)). نهو ناگریی ئیره تانه به شیکه له حه فتا بهشی گهرمای ناگری دوزه خ.

هاوه لان و تیان به خوا سویند نهو دنده بهسه! نهویش فهرمووی: ((انها فضلت عليه بتسعة وستين جزءا، کلهن

مثل حرها)) بهراستی نهو ناگری دوزه خه (۶۹) بهشی لهم ناگری ئیره تانه زیاتره، ههر به شهیش و هک گهرمای نهو

دهبیت...!! فتح الباری: ۳۸۰/۶، مسلیم: ۲۸۴/۴. وه ههروه ها دهریاره ی قورسیی و نارحه تی نهو ناگریه که پیغه مبر

ﷺ ده فهرموئی: ((اذا اشتد الحر فأبردوا عن الصلاة، فإن

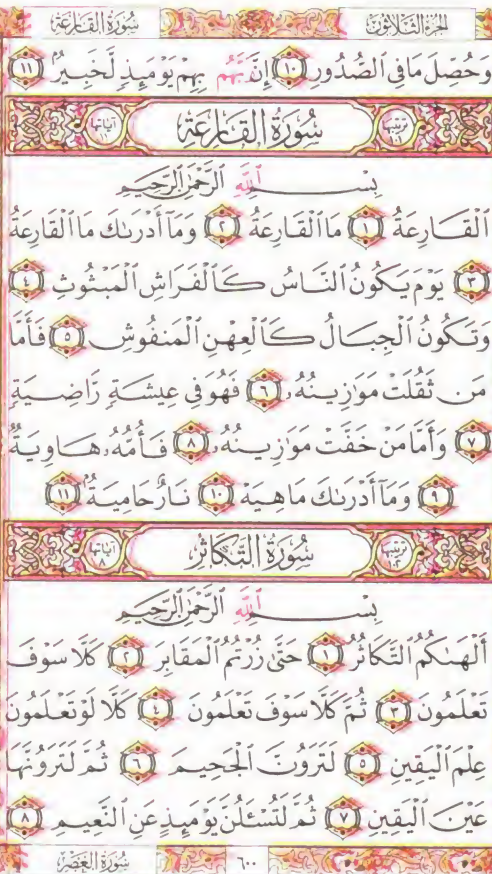
شدة الحر من فيح جهنم)). فتح الباری: ۲۰/۲، موسلیم: ۴۳۰/۱. واته: ههرکه گهرمای نیوه پو تینی سهند، نیوه ش نویرژ دواخه ن بو کاتی فینک دهکا، نزیک به و هختی نویرژ عهسر، ههتا نارحه تی و ماندوونه بن چون گهره ی گهرما

لهه ناسه ی دوزه خه.

کوتایی سووره تی (قاریعه).

له گهل سوپاسیکی زوردا بو خوی گهره.

*** **

۱۰۲- سوورده تی (ته کاشور به

مه ککه بییه و (۸) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

ئه م سوورده ته باسی سرگه رمیی و سر قالبوونی ئاده میی ده کات به هوکانی خوشیستنی دنیاوه، وه به شانازی کردن به مال و منالی زوره وه، دیاره نه وه هویه کی خراپه، مروؤ له خواناسین لئه دا، هر بویه ش چهند جارک هوشیار بیان ئه داتی و ئاگاداریان ئه کاته وه که واز له و خووه ناپه سهندو ناجوامیرانه بینن، دوایش باسی ئه و حاله ته سهخت و ناره حه ته ده کات که له قیامه تدا رو به پرویان ده بیته وه.

دنیا ویستی، قیامت له بیر ده با:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم *^۱ الهاکم التکاثر﴾ خه لکینه خو هه لکی شان تان به زوری سامان و منال بی ئاگای کردوون، پیغه مبه ر ﷺ ده فرموی: ((يقول العبد: مالي مالي، وإنما له من ماله ثلاث: ما اكل فافني، او لبس فابلي، او تصدق فامضي، وما سوى ذلك فذاهب وتاركة للناس)) مسلم: ۴/۲۲۷۳. واته: هه میشه به نده ده لیت: ماله که م، ماله که م، که چی مالی ئه و ته نها سی جور: ئه وه ی خواردوویه تی و تیاچووه، یان ئه وه ی له به ری کردووه و کوونی کردووه و نه ماوه، یان ئه وه ی به خشیویه تی و تیپه ریوه، ئیت بی له وه هه موو ده پروا به جیی دیلی بوخه لک ﴿^۲ حتی رزتم المقابر﴾ تا ئه و کاته ی ئه مرن و ده نیژین له گوړستانه کاند، بیر کردنه وه له (گوړ) دلانی خه وتوو وه خه به ر دینی، روژی ئه ولا وه بیر دینی، دنیا که م ده رخی نی، بویه، پیغه مبه ر ﷺ ده فرموی: ((كنت نهيتكم من زيارة القبور، فزروا القبور فإنها تزهد في الدنيا، وتذكر الآخرة)) ئین ماجه. من کاتی خو ی له سهردانی گوړان ریگرم کردن، به لام ئیستا بچن بو سهردانی گوړان، چونکه سهردانی دنیا تان لاکه م نرخ ده کاو، ئه و روژه که شتان وه بیر دینی. ﴿^۳ کلا سوف تعلمون﴾ و انابی ئیوه ئه تانه وی، له مه ولا چاک ده زانن و تی ئه گهن که ئیوه به هه لده چوون و چیتان به سه ردی ﴿^۴ ثم کلا سوف تعلمون﴾ دیسان و انابی ئیوه ئه تانه وی، له نایینده دا چاک ده زانن و تی ئه گهن، پاشه روژتان چوئ نه بی ﴿^۵ کلا لو تعلمون علم اليقين﴾ نا ئه گهر ئه تان زانی به زانیی یه قین، وازتان له خو هه لکی شان به زوری مال و منال ده میتا.

دوزه ده بینن و، له خو شی دنیا به رپرسیارن:

﴿^۱ لترون الجحيم﴾ سویند به خوا به چاوی خوتان دوزه ده بینن ﴿^۲ ثم لترونها عين اليقين﴾ دیسانه وه بی گومان به چاوی یه قین دوزه ده بینن ﴿^۳ ثم لتسئلن يومئذ عن النعيم﴾ پاشان باوه رتان هه بیته له و روژه دا پرسپاری هه موو به هره یه کتان لیده کری: ته ندروستی، مال و سامان، خیل و هوژ، هر به هره یه کی ترکه خوا پیی دابن، چوئتان ده ست که توه... له ری ی شه رعه وه، یا له ری گا کانی تره وه... وه چوئتان به خت کرد... پی شه وا (موسلم) له (ئبو هورهیره) وه ده لی: روژی یا شه وی پیغه مبه ر ﷺ له مال ده رچوو، دیتی وا (ئبو به کر) و (عومه ریش) هاتوونه ته ده ری! ده فرموی: ((ما اخرجكما من بيتكما هذه الساعة)) چ شتی ئیوه ی له م ناوه خته دا له مال وه ده رناوه؟! و تیان: ئه ی پیغه مبه ری خوا برستی، ده فرموی: ((وانا، والذي نفسي بيده لأخرجني الذي اخرجكما قدما)) رواه الترمذي. منیش سویند به و زاته ی که گیانی منی به ده سته هر ئه و شته وه ده ری ناوم، که ئیوه ی وه ده رناوه...!

کو تایی ته فسیری سوورده تی (ته کاشور).

۱۰۲- سووردهتی (عه صر له)

مهككه بیهو (۳) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهرده بان

ئهم کورته سوورده ته، به پهله باسی هوکانی بهختیاری و سهرفرازی ناده مزاد دهکات، هاوپی له گهل هوکانی سهرکه و تنیی و، بهخته وهرییدا سویند دهخوات بهوکاتهی که ته مهنی مروقی تییدا تهواو دهبی و، لاپه ره ی ژبانی تییدا ده پیچرته وه، وه بهو هه موو شتانه به دریزئی روژگار تییدا رووده دن، که هه ره مووی په ندوو ناموژگارییه بوئه وانهی وا به ورد بیرده که نه وه، سویند دهخوات به (عه صر) که هه موو ناده میی له ناو زهره رو زیاندایه، مه گهر

که سیک ئهم چوار په سن و سیفه تانهی تییدا بیته: بپروای کامل، ناکاری باش و چاک، باسکردنی هه ق و راستیی بویه کتر، به ئارامبوون و خو راگرتن. به راستیی ئهم سوورده ته بناغهی ئاین و هه موو سهرکه و تنیکه، بویه پیشه و (شافیعی) (خوایی خوش بیته) دهلی: نه گهر خوا ته نها ئهم سوورده ته ی ناردبا، بو به نامه ی ژبانی ناده میزاد بهس ده بوو. نیمامی (ته به ری) ش له (عوبه یدوللای کوپی حه فس) هه دهلی: هه رکه دوو که سی هاوه لان بهیه کتر گه یشتبان، تا سوورده تی (عه سر) یان بو یه کتر نه خویندبا، لیك جیانه ده بوونه وه. پیشه و (شافیعی) دهلی: نه گهر خه لك به وردیی له م سوورده ته تی فکر بان به دریزایی روژگار به سیان ده بوو.

مرو (بی له م چوار په سنه) گش زیانباره:

ئهم سوورده ته له بهر ئه وه که له مهككه دا به زیوه، زور پی له سهر ئیمان و په سنه کانی ئیمان داده گرت، بویه خوی دلوقان ده فرموی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ وَالْعَصْرِ﴾ سویند بهکات و روژگار که چهنده گرنگ و به نرخه، هه ره له بهر

سُورَةُ الْعَصْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِٖ لَآ كَفُورٌ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

سُورَةُ الْفَيْلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَيْلٌ لِّلْكَلْبِ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ﴿١﴾ الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ﴿٢﴾ يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ﴿٣﴾ كَلَّا لَيُبَدِّلَنَّا فِي الْخَطْمَةِ ﴿٤﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْخَطْمَةُ ﴿٥﴾ نَارُ اللَّهِ الَّتِي تَطْلُعُ عَلَى الْأَفْقِدِ ﴿٦﴾ إِنَّمَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ ﴿٧﴾ فِي عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ ﴿٨﴾

سُورَةُ الْفَيْلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْفَيْلُ ﴿١﴾ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفَيْلِ ﴿٢﴾ الَّتِي جَعَلَ كِذَّهُمْ فِي تَضَلِيلٍ ﴿٣﴾ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٤﴾ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ﴿٥﴾ جَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ﴿٦﴾

ئهمیشه خوی گه وه سویندی پی دهخوات، چونکه (کات) بو مروقه زیره و وریاکان مایه ی بهختیاری و سهرفرازیان بووه، هه وئیان تیا داوه بو نازادی و، سهر بهستیی خو یان، هیچ پشویان تیا نه داوه. به لام بو گهلانی ته مه ل و نه زان، بوته مایه ی ژیر دهستیی و بهد بهختیان، ئای چو ن چهن دان سال دیت و ده پوات، گهلانی ژیر دهسته هه ده نالینن؟ ده سا بو راستنانه وه، له عه صر سود وهر گرن، وه که په یام بهر ﷺ راپه پی و، سوودی لیوه رت و دهر نه جام گه له که ی خسته سهر فرازییه وه ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خَسْرٍ﴾ که به راستیی هه رچی ناده میزاد ههیه به تاییه ت ئه وان هیان که ته کلیفیان له سهره له زیانیکی گه ورده دایه ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ جگه ئه وان ه ی پروایان هینا وه ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ و کاره چاکه کانیان کردوه، واته: هه رچی خیر و چاکه بو دین و ولاتیان هه ولی بو ئه دن و ئه یکن ﴿وَتَوَّصُوا بِالْحَقِّ﴾ وه وه سیه تیان بو یه کتر کردوه به هه ق، که هه میشه پابه ندی هه ق بن و ماخولانی

راستی بن ﴿وتواصوا بالصبر﴾ وە دەسیەتیان بۆیە کتر کردوو بەصەبرو خۆراگری لەسەر هەق و ئایینی خوا، واتە: مەروڤی موسلمان دەبێ هیچ کات ماندوو نەبێ و، نەپسێ بەرامبەر بە ئەرکەکانی سەرشانێ.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (عەسر).

*** **

۱۰۴- سوورەتی (شومە زە)یە

مەككه ییبه و (۹) ئایه ته

بە ناوی خۆی بە خشنەوی میهرەبان

ئەم سوورەتە باسی ئەو کەسانە دەکات کە هەردەم ناوی خەڵک بە خراپە دەبەن و، توانج و تەشەریان لێدەدەن و، هەول دەدەن خراپیان بکەن و گالتەو گەپیان پێدەکەن، هەر وەک هێرش دەکاتە سەر ئەوانە و مەل و سامان کۆ ئەکەنەو و خەریکی ژماردنیی و، و ئەزانن کە مەلە کەیان هەرگیز ناهێلێ بمرن...! کۆتاییشی بە باسیکی کورتی پاشە رۆژو جیگای بەدبەختەکان دیت، کە بە ئیجگاری دەپۆنە ناو دۆزەخەو و ئاگریکی تیکشکێنەر هەرۆم دەباتە سەردلیان.

هاوار بۆ مەروێ تەشەردەر و حوسپکەر و فرەکەرێ مائی دنیا:

خەڵکانێ هەبوون بێ حیساب و ئەژمار لەرێی ناهەقەو مەل و سامانیان کۆ دەکردهو، ئەم و ئەویان بەکەم سەیر دەکردو، توانج و تەشەریشەیان بوو، جابۆ ترساندن و سەر زەنشتی ئەوانە خوا فورمووی: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ويل لكل همزة لمزة﴾ سزای سەخت بۆ هەموو توانج گریکی عەیبگر، واتە: ئەو کەسە ناوی خەڵک بە خراپە دەباو بەشوێن کەم و کورپی و نەنگدا دەگەری ﴿الذي جمع مالا وعدده﴾ ئەو کەسە و مەلێکی زۆری کۆ کردەو و هەرخەریکی ژماردنی بوو، ئیتر بێ لێکدانەوی حەلāl و حەرām. واتە: ئەوانە کە ناوی مەردوم دەبەن ئەو دەوڵەمەندانەن بەهۆی سامانەکانیانەو خۆبەگەرە دەگرن و بەسوک سەیری خەڵکی دەکەن ﴿يحبس ان ماله اخلده﴾ و خەریکە بە دنیاو پێی وایە کە مەل و سامانەکی بە ئیجگاری لە دنیا دا دەیهێلێتەو و هەرگیز نامری، بۆیە رەفتاری وادەکات ﴿كلا﴾ بـا وانه زانیت ﴿لينبذن في الحطمة﴾ سویند بەخوا بەسووکی و ریسوایی فری دەدریتە ناو تیکشکێنەرە (حوتەمە) وە ﴿وما ادراك ما الحطمة﴾ جا تۆ چوزانیت ئەو تیکشکێنەرە چیه، ئەگەر خوا بۆت باس نەکات ﴿نار الله الموقدة﴾ ئاگریکی هەلکراوی بلیسەداری خوایه، واتە: بەفەرمانی ئەو و فریشتە و ئەو لەسەرە ﴿التي تطلع على الافئدة﴾ ئەو ئاگریکی وایە روودەکاتە بنۆکە و دڵەکان و، پەڕە و دڵەکان دەسووتینێ کە سەرچاوەی کوفر بوون ﴿انها عليهم مؤصدة﴾ بە راستی ئەو (ئاگرە) دەورە و داو و لەسەریان داخراوە و دایبۆشیون، نە هەوای تێدەچێ و، نە هەوای لێدەپواتە دەرەو وە ﴿في عمد ممددة﴾ ئەوان بەسراوێنەو لەناو چەند کۆلەکەیهکی درێژکراوەدا. واتە: دژبانی و کۆترویلیان لێبەستراوە بەهیچ شیوەیهک رێگای دەرچوونیان نیە و هەرگیز قوتار نابن.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (شومە زە).

*** **

۱۰۵- سوورەتی (فیل) -

مەككەییەو (۵) نایەتە

بە ناوی خۆی بە خشنەدی میهرەبان

ئەم سوورەتە باسی داستانێ خاوەن فیلەکان (أصحاب الفيل) دەکات، ئەو کاتە کە هاتن بۆ وێرانکردنی (کعبە الله)، بەلام خۆی گەورە دای بە پۆزیانداو، پاشەوپاش سەری خەجالتی پێداخستن و، بەلاوازترین لەشکری خۆی (واتە: بە کۆمەڵی بالندە) تەفرو تونای کردن و، مالهکەیی خۆی پاراست، کە بەراستی ئەمەیش تا دنیا دنیا بیت بە چیرۆک و داستان باس دەکریت،

سەرگۆزشتەیی فیل سوارەکان:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱﴾ **الم تر كيف فعل ربك بأصحاب الفيل** ئایا ئەو دەنگ و باسەت پێنەگەیی و، نەتدی کە خۆی پەرورەدگاری تۆ بەخاوەن فیلەکان چی کرد..؟ ئەوانەیی هاتن بۆ وێرانکردنی کابەیی شەریف. ﴿۲﴾ **الم يجعل كيدهم في تضليل** ئەری مەگەر سەری لێ نەشیواندن و فرت و فیلەکیانی پوچەل نەکردەو..؟! ﴿۳﴾ **وارسل عليهم طيرا ابابيل** کۆمەڵیکی زۆرو پۆل پۆل بالندەیی نەناردە سەریان؟ ﴿۴﴾ **ترميمهم بحجارة من سجيل** تاقە بەردی گەلمتی رەق بەردە بارانیان بکەن ﴿۵﴾ **فجعلهم كعصف مأكول** دەرەنجام وەک کای خوراوی لێکردن و پێزە بەپێزەبوون و چوونە زبەنگای میژوووەو بوونە وانەو چیرۆک بۆهەرکەسیک بیهوی شەرە شوخ لەگەڵ ئیسلامدا بکا، کە دەرەنجام هەر سەری خۆیشی پان ئەبێتەو، وەک سوپاکەیی (ئەبرەهە).

تێبینی: پێغەمبەر ﷺ هەر لەوسالەدا (عام الفيل) لەدایکبوو، وەک خۆی ئەفەرموی: ((وُلِدْتُ عَامَ الْفِيلِ)) رواه الإمام أحمد" شیاوی باسە ئەو رووداوە لەمانگی (موحەررەم) دا پێش لەدایکبوونی پێغەمبەر ﷺ بە پەنجا سال و پێنج رۆژی، بەرامبەر بە مارسێ (۵۷۱) زایینی پوویدا، هۆی روودانی ئەو رووداوێش -وەک ئێبن هیشام ئەلی- ئەبرەهەیی جیگری گشتیی (نەجاشیی) کە لەولاتی (یەمەن)، دیتی عەرەبەکان ئابو جۆرە دەپۆنە (کەعبە)، ئەویش لە (سەنعا) دا کەنیشتەیهکی گەورەیی کردەو، بەو مەبەستە کەعەرەبان لەویو وەرگیرێتەو بۆلای کەنیشتەیهکی خۆی، ئەوجا پیاویک ئەوێ بیست و لەرقان چوو و (...) تێکرد، ئەویش (ئەبرەهە) بۆ تۆلە کردنەو سوپایەکی (۶۰) هەزار کەسی رێکخست بۆ روخاندنی (کەعبە)! کەنیزیکە (۹-۱۳) فیل سواریی تێدابوو، سەرەپای فیلە گەورەکی خۆی، جا کاتی گەشتە دۆلی (مەحسەر/ نیوان (موزدەلیفە) و(مونا) فیلەکی خۆی چۆکی داداو هەرچەندە هەولیدا نەپوشت...!! جا لەو نێوانەدا خۆی کارجوان ئەو پەلەوهرانەیی ناردە سەریان و تەفروتونای کردن. ئەمە کورتەیهکی ئەو رووداو بوو. (عەبدولموتەلیب) ییش پاش ئەوێ کەداواکیان رەتکردەو بۆ نازادکردنی شترەکانی، دەستی بەئەلقەهەیی کەعبەو گرت و گوتی:

يارب لا أرجو لهم سواك	يارب فامنع حماكا
إن عدو البيت من عاداك	إنهم لن يقهروا قواكا
لاهم إن العبد يـمـ	نـع رـحـلـه فـامـنـع حـلـاك
لا يغلبن صليبهم	ومحائلهم غداً محالـك
إن يدخلوا البلد الحرا	م فأمر مابداك

كۆتایی تەفسیری سوورەتی (فیل)

۱۰۶- سووره تی (قوره یش له

مهككه ییبه و (۴) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

ئهم سووره ته هندی له نیعمه ت و بههره کانی خوا یادی قوره یش نه خاته وه، ئه وه بوو زۆر به ئاسووده یی و، بی ترس له هیچ کهسیک، هاتوچۆی زستانه و هاوینه یان ده کرد بو بازگانی، هات و چۆی (یه مهن) و (شام) یان ده کرد له و په ری خوشیی و، ئارامییدا، وه هیچ کهسیک نه بوو ده ست بێنیتته ریگه یان. قوره یش هه قه خاوه نی کابه به رستن:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ * له بهر

هۆگری و یه کگرتنی قوره یش * ۲ لِإِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ * هۆگریان به هاتوو چۆی زستانه و هاوینه وه (زستان بو یه مهن، هاوینیش بو شام) * ۳ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ * جا له بهر ئه وه بههره گه وه یه ی خواجه به سه ریانه وه ده با هه رخواوه نی ئهم خانه یه (کعبه الله) به رستن و هه موو هه ر بوئه و سه ردانوینن " چونکه له ژیر سیبه ری ئه من و ئاسایشی کابه دا ئه وان ئه و هات و چۆیه ئه نجام ده دن، وه ک ده فه رموی: ((انما امرت ان اعبد رب هذه البلده الذي حرما وله كل شئ وامرت ان اکون من المسلمين)) ۹۱/۲۷. * ۴ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ * ئه وخوایه ی به و هۆیه وه قوتاری کردن له برسیتی و هیوریشی کردنه وه له ترس واته: ترسیان له هیچ دزدووزنیک نه ما بێته ریگه یان و رییان پی بگری، ئه ویش به هۆی حورمه ت و ریزی کابه وه بوو، که له باوو باپیرانیانه وه بویان مابووه وه ریزنان له کابه، جا ئایا له بهر امبه ر هه ر بههره یه کی خوایه وه سوپاسیک پیویست ناکات... ئای ئاده میی چه ند سپه یه ت...!

کو تای سووره تی (قوره یش).

*** **

۱۰۷- سووره تی (ماعون له

مهككه ییبه و (۷) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

ئهم سووره ته به کورتیی باس له دوو دهسته و تا قم دهکات:

یه کهم: بیباوه پیکێ دلره قی سپه و نکو لیکه ری روژی دوا یی و به ری.

دووه م: دوو پرویه کی ریا بازو روپا ماییکه ره کار و کرده و هه کانی.

سُورَةُ قُرَيْشٍ

الْمُرْسَلَاتِ

سُورَةُ قُرَيْشٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ ۝۱ إِيْلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ۝۲ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۝۳ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ۝۴

سُورَةُ الْمَاعُونِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّنِّ ۝۱ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ۝۲ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۝۳ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۝۴ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝۵ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ۝۶ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ۝۷

سُورَةُ الْكَوْثَرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ۝۱ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝۲ إِنَّكَ شَانِئُكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۝۳

سُورَةُ الْكَافُرَاتِ

۶۰۲

یه که میان: به پیشه سوو کایه تی به هه تیوان ده کهن و پیا یاندا هه ل ده شاخین و، پیی بلنیت چاکه ناکهن و هه و لیشی بو نادهن، وهک (عاصی کوپی وائیل) و هه رکه سیکی تر وهک نهو. دووهمیان: نهو دوو پازنیانن که نویره کانیا ن تهنا بو روو پامایی ده کهن، بویه زور به سووک گرتوویانه و زور کهم ریگ بکه ویت که له کاتی خویدا بیانکهن، وهیان له کاتی کردنه کیدا بیدارو هویشار بن، جا خوی گه وره له هر دوولایان هه ره شه ده کات.

نهو مروقه روژی جه زای لا درویه!

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ اَرَايْتَ الَّذِي يَكْذِبُ بِالْدين﴾ ناخو دیتت نهو که سه ی که چون روژی جهزا به درو ده خاته وه، نه زانی نهو که سه کییه و صیفه ته کانی چین... ﴿۲ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِي﴾ جا نهو که سه بی پروایه کی وایه زور به توندی پال به هه تیوه وه ده نی و پیا هه لده شاخی، له باتی نهو دل نهوایی بکات ﴿۳ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ﴾ هه ر وهک خویشی ناوایه، دنه وهانی که سیش نادات له سه ر به خشین و خوارده مه نی دان به هه ژاران و بی نهوا و نه داران ﴿۴ فَوَيْلٌ لِلْمَصْلِينِ﴾ ئینجا سزای سهخت بو نویره خوینه کان ﴿۵ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ﴾ نهو انه ی له نویره کانیا ندا غافل و بی ناگان، واته: به دل نویره کانیا ن ناکهن و له ماناو مه به سه ته که ی بیر ناکه نه وه، له پیش چاو خه لکه وه ده یکه ن به لام نه ره ره خو یان بن نایکه ن، ناشزانن فله سه فه ی نویره کردن چیه ﴿۶ الَّذِينَ هُمْ يَرَاءُونَ﴾ نهو انه ی له نویره کانیا ندا روو پامایی ده کهن، واته: له بهر نهو نویره ده کهن پیان بلین نویره خوینن! نه لبت مه به سستیکی تریشیان هیه، پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموی: ((تلك صلاة المنافق، تلك صلاة المنافق، تلك صلاة المنافق، يجلس يرقب الشمس، حتى إذا كان بين قرني الشيطان قام فنقر أربعاً، لا يذكر الله فيها إلا قليلاً)) فتح الباری: ۳۸۶/۶. موسلیم: ۴۳۴/۱. واته: نهو نویره مو نافقه، نهو نویره مو نافقه، نهو نویره مو نافقه! ده بینی هه میشه کال و کرچه وله جی خویدا نایکا، و زور به قورس و نار هه ته یی و ناچار یی نه نجامی ده دات، داده نی شی و، چاو نهو پی خور ده کات، چاکه دیتی نهوا له نیوان دوو شاخه کانی شه ی تانه وه خورده رکه وت، هه لده سی چوار ده نووک له زه مین ده دات، زور به که میش ناگای له خویه! ﴿۷ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ﴾ وه هه موو جو ره یار مه ته ییه کیش له خه لکی ده گر نه وه کو تایی و دریغی ده کهن. به لی.. مروقه وا دروستکراوه که به ته نها خو ی ناتوانی پیدا ویستیه کانی ژیا نی خو ی جیه جی بکات، بویه پی ویستی به دراوسی و هم و نهو هیه، نهویش ده بی داوای هه رچی لی کرد به خواستن، بیداتی و، دهستی لی نه قوچینی، له ده رزییه که وه، هه تا په رداخیگ، ته ور یگ، پاچیک... هتد. مروقی نویره خوینی راسته قینه ناوایه، به لام مروی دوو روو، ریبا بازو ده ست قوو چاوو بی خزمه ته.

کو تایی ته فسیری سوور هتی (ماعوون).

*** ** *

۱۰۸- سوور هتی (که و سه ر سه)

مه که ییه و (۳) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهر بان

هم سوور هته باسی به ره گرنگه کانی خوا ده کات بویه یامبه ر ﷺ، به تاییه تی نهو به ره گه وره یه که له دنیا و له قیامه تدا پییه خشیه، نهی ده بی چ به ره یه که له وه گه وره تر بیگ که هه ته ته تیه ناووشو رت و نایینه که ی هه رده مینی و نا کوژی ته وه... نهوان که به پیغه مبه ریان ده گوت بی کوپو و هجاخ کویره و زوو ناوی ده کوژی ته وه، خو یان بنه بر بوون و ناویان چوویه مه زبه له ی میژوو وه، خو یان و دین و ریبا زیان پیچرایه وه کو تایی هات،

بیگومانیشم هه رکه سیکی تر، بیروبوچوونی وهك (ئه بوجهل) و شوینكه وتوانی ئه وی، وهك ئه وی لیدی و، سه ری خوی پان ئه بیته وه. له فه زل و گه وه یی سووره تی (كه وسهر) دا (ئه نه س) ده لی: پیغه مبه ر ﷺ له مرگه وتدا له نیوانماندا بوو، كتوپر كه می خه وی لیکه وت، پاشان به پرویه کی خوش وگه ش و لیو به زه رده خه نه وه سه ری به رزه وه كرد، جا ئیمه ش وتمان: هوی ئه و زه رده خه نه یه ت چیبوو ئه ی پیغه مبه ر! فه رموی: هه ر ئیستا ئه م سووره ته م بو هات و خویندییه وه فه رموی: (بسم الله الرحمن الرحيم. انا اعطيناك الكوثر. فصل لربك وانحر. ان شانك هوالأبتر) پاشان فه رموی: ده زانن (كه وسهر) چیه؟ كه وسهر: چۆم و تاڤگه و رووباریكه له به هه شتدا، به ره كه تینکی ئیجگار زۆری هه یه، هه زو گولایكه په ره وردگا رم به لینی پیدام، كه له قیامه تدا ئوممه ته كه م بیته سه ری، وه به ئه ندازه ی ئه ستیره كانی ناسمان لیوان و په رداخ و سووراحی تیدایه، هه ندی كه س لی بیبه ش ده بی، منیش ده لیم: ئه ی په ره وردگاری من! خو ئه وانه له ئوممه تی من، خوا ئه فه رموی: تو نازانی پاش تو ئه وانه چیان كرد؟! موسلیم: ۱/۳۰۰، ئه بوداود: ۵/۱۱۰، نه سای: ۶/۵۳۳.

خوا گش خیرو بییریکی ئه ملاو ئه ولای به پیغه مبه ردا:

دوا به دوا ی ئه وقسه ناخوش و ناله بارانه ی قوره شیه، خوای گه وه بو داندانه وه ی پیغه مبه ر، ئه م سووره ته كورته یه بو دابه زاندو فه رموی: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم * انا اعطيناك الكوثر﴾ به راستی ئیمه چاكه و خوشی و خیریکی زۆر گه وه مان به تو به خشی كه مایه ی سه ره به رزی دنیا و قیامه ته، یه كی له وانه رووباریکی تایبه ته له به هه شتدا، وهك ئیمامی (بوخاری) ده لی ﴿فصل لربك﴾ جا نویژ بكه بو په ره وردگا رت ﴿وانحر﴾ وه له سوپاسی ئه و هه موو چاكه دا، هه ر بوئه و قوربانی سه ره بكه، واته: وهك قوره شیه مه به، كه هه یوانیان هه م بوخواو، هه م بو بته كان سه ره ئه بپی، نه خیر، ده شی تۆته نها بو خوای گه وه ره قوربانی بكه یه ت. وهك له جیگایه کی تر دا ده فه رموی: ﴿قل إن صلاتی ونسکی ومحیای ومماتی لله رب العالمین لاشریک له وبذلک امرت وانا اول المسلمین﴾ ۱۶۱/۱۶۲. ئین عه باس ده لی: ﴿وانحر﴾ به واتای قوربانی كردنه، هه ندیکیش ده لین: مه به ست ئه وه یه كه له کاتی نویژدا دهستی راست له بان دهستی چه پت دابزی له ژیر گه ردنا. ئیمامی (ته به ری) و (ئین كه سیر) ده لین: قسه ی ئه و كه سه راسته كه وتوو یه تی مه به ست قوربانی كردنه، چونكه پیغه مبه ر ﷺ نویژی جه ژنی ده كردو، پاشان قوربانیه كه ی خوی سه ره ده بپی و ده یفه رموو: ﴿مَنْ صَلَّى صَلَاتَنَا، وَنَسَكُنَا فَقَدْ أَصَابَ النُّسْكَ، وَمَنْ نَسَكَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَلَا نُسْكَ لَهُ﴾ متفق علیه.

ناحه زانی دین وه جاخ کویرن:

﴿إن شانك هوالأبتر﴾ به راستی هه ر دژو ناحه زه كه ت (عاسی کوپی وائیل) كه به توی ده گوت: وه جاق کویره دواپراوو بی ناوو نیشانه و له هه موو خیریك بی به شه، نهك تو.

كو تای ته فسیری سووره تی (كه وسهر).

*** ** *

۱۰۹- سوورەتی (کافرون) -

مەككەییەو (۶) ئایەتە

بە ناوی خۆی دەهندو دلوڤان

سوورەت (کافرون) باسی یەكخواپەرستی و یەكلابوونەو و یەخەهەلتەكاندن، لەگەش كوفرو (شیرك) یك دەكات، بى بڕوایان "ئەوێندە نەزان و كەم ئاوەز بوون" لە پەيامبەریان ﷺ داوا كرد كە ئەو سالتیک خواکانی ئەمان بپەرستی و، ئەوانیش سالتیک خواکەى ئەم! ئینجا بۆ پەرتی ئەوانەو دەمکوتیان ئەم سوورەتە زۆر گرنگە ھاتە خوارەو، بە ھەموو شیوەیەك لەو بى هیواو مەبووسی کردن و، لەمپەر و بەر بەستیکی لەنیوان ھەردو لادا دانا و، پىی گوتن: كە ھىچ كاتیک نەئیستا، نە ئایندە بەتەمای شتی وا مەبن.

بەرانیەت لە شیرك:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ ئەى موخەمەد! ﷺ بلى: ئەى ھۆزى كافرو بى جاوەر! دارو بەرد پەرستان! خوا نەناسان! ﴿۲ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ﴾ ئەوێ ئیو دەپەرستن من نایپەرستم، من چى لەدارو بەرد بکەم؟ ﴿۳ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾ وە ئەوێش من ئەپەرستم ئیو نایپەرستن، چونکە من خوايەكى ھەق و راست ئەپەرستم، ئیوێش دارو بەردو ئەندیشە، دیارە ئەم دووانەش فەرق و جیاوازییان زۆر زۆر. ﴿۴ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ﴾ وە منیش پەرەسندەى ئەو نەم كە ئیو پەرستووانە و دەپەرستن ﴿۵ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾ ئیوێش پەرەسندەى ئەو زاتە نین كە من ئەپەرستم.

بە کورتیی: لە ھىچ كاتیکدا ئیو بەتەمای ئەو مەبن كە من بت و خواكانتان بپەرستم، ئەگەرچى ئیوێش ھەقتانە خواکەى من بپەرستن، چونکە خواکەى من ھەق و راستە، بەلام خواکانی ئیو ناهەقەو ناراست ﴿۶ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ﴾ جاکە وابوو دین و ئایینی خۆتان بۆ خۆتان و، منیش دین و ئایینی خۆم بۆ خۆم. بەلى دەبى ھەموو كات موشرىكان و بى بڕوایان لەو نائومید و بى هیوا بکرین كە تەنھا بۆ ساتیکیش بیئت، موسلمانان خواکانی ئەوان ناپەرستن، وە دەبى ھەمیشە بەر بەستیکی پۆلایین لەنیوان پەرچەمى (لا إله إلا الله) و، پەرچەمى كوفرو بى بڕواییدا ھەبیئت، كە ئیتر بەھىچ شیوەیەك كاروبارى ئوسرەى (لا إله إلا الله) تیکەلى بپاریو عادت و باوو خوى ئەو نەبیئت. ھەندى دەلین: ئەم ئایەتە بەئایەتەى (سەیف / فاقتلوا المشركين كافة) نەسخ بۆتەو، ھەندى دیکەش ئەلین: سوورەتەكە ھەموى نەسخە، تاقمى تر ئەلین: ھىچ بەشیكى ئى ھەلنەو شاوئەو، لەو ئەچى ئەمەیان راست بیئت. خۆی گەرە خۆیشى باشتەر دەزانیت. لەگەرەبى و مەزنى ئەم سوورەتەدا ھاتوو كە (ئەبو داود) ئەلى: پیاوى وتى ئەى پنیغەمبەرى خوا! ﷺ ئامۆزگارییەك بکە، ئەویش فەرمووی: ((اقرأ عند منامك (قل يا أيها الكافرون) فإنها براءة من الشرك)). واتە: لەكاتى خەودا سوورەتى: (کافرون) بخوینە، چونکە بەرائەت و ئینکاری و ململانییە لەگەل ھەموو جۆرە شیرکیك. (ئیین عەباس) ییش ئەلى: لەقورئاندا لەم سوورەتە سەختەر نیە بۆ شەیتان و شوینكەوتووەكانى، چونکە دووپات کردنەو و چەسپاندنى بناغەى (تەوحید)ە، لەولاشەو (بەرانیەت) و بیزارییە لە ھەموو جۆرە شیرك و كوفرىك. پنیغەمبەر ﷺ لەدوو پكاتى نوێژى (تەواف)ى مالى خوادا، ئەم سوورەتەو، سوورەتى (قل هو الله احد)ى دەخویند. موسلىم: ۸۸۸/۲. ھەرەكە لەدوو ركاتەكەى پىیش نوێژى بەیانیشدا دەخویند. موسلىم: ۵۰۱/۱.

۱۱۰- سورتهی (نه صر له)

مه ده نښه و (۲) نایه ته

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

نهم سوورده ته باسی نازادکردنی شاری (مه ککه) له بت و بتپه رستی ده کا، که به پراستی موسلمانان به و نازادکردنه په سهریان گه یشته لووتکه ی سهر بلندی و، هه به ودهش له دوا ی نه وه له نیوه دورگه ی عه ره بییدا ئیسلام زور به په له په خشبو، بو دوا جاریش شیرک و بی بروایی، نینوگی کرا و بی ده ست و پی که وت، نینجا خه لکی له هه مو لایه که وه پو لپو ل موسلمان بوون و په رچه می (لا إله إلا الله) سه ده نه ونده ی تر به رز بوویه وه. (ئین عه باس)

وهک ئیمامی (موسلیم) هیناویه تی - نه لی: نه مه ته نها سوورده تیکه که هه مووی پی که وه به جاری هاتبی. وه له بهر گه وره یی و مه زنی فه زیله تی به چواره کی قورنان دانراوه، هه روه که به ناخر سوورده تی قورنانی پیروزی داده نی ت. نه سای ۵۲۵/۶ ریوایه تی ده کات. هه روه که به هیما ی کوچی دوا ی پیغه مبه ریشی دانا ﷺ، وه کو ئیمامی بوخاری له / فتح الباری: ۶۰۶/۸ هیناویه تی.

له لووتکه ی ده سه لاتدا تاریف و شوکری خوا بکه:

ناده مزاد هه رکه که می به ره و سه رکه وتن چوو، به پیی سروشت قابیله چه واشه بی و، خو ی لی بگو ری، جابو نه وه شتیوا رو نه دا، خوای گه وه ده فره مو ی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * ۱ **إذا جاء نصر الله والفتح** هه رکه کو مه کی خواهات و، ده رگای سه رکه وتن و زالبوون کرایه وه، واته: مه ککه ت له بت و بتپه رستی نازاد کردو زالبوویت به سه ر دوژمنانی دین و گهل و ولاتدا ﴿**ورایت الناس یدخلون فی دین الله افواجا**﴾ و دیتت خه لکی پو ل پو ل دینه ناو دین و ئایینی خواوه، به تاییه تی عه ره به کان، پاش نه وخوگرتن و

ململانییه ﴿**فسبح بحمد ربك**﴾ نه وسا تویش زور به دلناییه وه په رومردگاری خو ت به پاک و بیخه وش راگره، واته: له سه ر نه و نازو نیعمه ت و به ره گه وره یه پیی به خشویوت هه می شه سوپاسی بکه ﴿**واستغفره**﴾ و له به رامبه ر هندی حاله ت و بارودوخ، که به سه ر خو ت و هاوه لانتدا دی ت، داوای لی بوردن لی بکه، وه یان نه وه که به هو ی نازاد کردنی شاری مه ککه وه خو بایی بوون سه ر هه لبا، واته: نه گه رچی تو هه رگیز له خو بایی نابیت، چونکه تو په روه ره کراوی ده ستی خوات، به لام با هاوه لانیشت ده رس له تو وه وهرگرن ﴿**انه کان توابا**﴾ به پراستی نه و خوا یه زور ته وه وهرگرو چاوپوشیکاره، به لی مرو ف ده بی رووی په شیمانی هه ربو ده رگای خوا به ری، بو یه په یامبه ران پاش هیج رت و جیهادیکی زور و بی وچان، زیاتر سه ری به ندایه تی یان دانواندوه و داوای لی بوردن یان له خوا کردوه. نه وه ته پیغه مبه ر ﷺ له سوورده و رکوعی نو یژده کانیدا به رده وام ده یگوت: ((سبحانک اللهم ربنا وبحمدک، اللهم اغفر لی)). فتح

سُورَةُ الْكَافُرَاتِ

سُورَةُ الْكَافُرَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ يَٰأَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَٰبِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَٰبِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾

سُورَةُ الْبَصَرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ﴿٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

سُورَةُ الْمَيْدَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَ ﴿١﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ﴿٢﴾ سَقَطَ نَارُ أَذَاتِ لَهَبٍ ﴿٣﴾ وَأَمْرُهُ حَمَلُةَ الْحَظْبِ ﴿٤﴾ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّنْ نَّسَبٍ ﴿٥﴾

الباری: ۶۰۵/۸. سا خوای بەخشندە بە بەزەیی و میهرەبانی خوئی لەئیمەش خوۆش ببی و، کارە چاکەکانمان لیوهرگری و، قەلەمی بەخشینیش بەسەر تاوانەکانماندا بینێ.

کۆتایی سوورەتی (نەصر)

*** **

۱۱۱- سوورەتی (مەسەد)

مەککەییە (۵) نایەتە

بەناوی خوای بەخشندە میهرەبان

ئەم سوورەتە باسی دوژمنایەتی وتیاچوونەکی (ئەبولەهەب) ی مامی پیغەمبەر ﷺ دەکات، ئەو بوو زۆر بەقورسی و سەختی دوژمنایەتی پەیامبەری ﷺ ئەکرد و ماله و مال بەدووی دەگەرا، تا بەلکو کارەکانی ئی تیک بداو، بە حیسابی خوئی بە درۆی بخاتەو، مەبەستیشی لەویدا هەرئەو بوو کە مەردوم موسلمان نەبن، جابەو بۆنەو ئەم سوورەتە هات تا ئەو رووداو پەڕپەڕ بگێڕیتەو، وە وەك ئیمامی (بوخاریی) دەلی: ئەو سوورەتە بەلینی ناگریکی بلیسەدارو هەلگیرسای شایستە بە (ئەبی لەهەب) ئەدات، هاوړی لەگەڵ خیزانەکە یشیدا، بەشیوەیەک کەخەجالت و ریسوایی لیوهر دەردەکەوێ. وە هەرەها لە (ئەبن عباس) وە ریوایەت دەکات: کاتی نایەتی: (وانذر عشیرتک الاقرین) هاتە خواری، پیغەمبەر ﷺ چوو سەر گردۆلکە (سەفا) و بەدەنگیکی بەرز فەرمووی: ((یا بني فلان، یا بني فلان، یا بني فلان، یا بني عبدالمطلب)) ئەگەر پیتان رابگەینم و بلیم لەسەر ئەو کێووە سواریکی زۆرتان بۆ دیت، نایا بروام پێ دەکەن؟ وتیان: تا ئیستا درۆمان ئی نەبیستوویت، ئەویش فەرمووی: ((فاني نذیر لکم بین یدی عذاب شدید)). ئەو لەهەبیش وتی: یاخوا بەخیر نەبیت و تیاچیت هەر بۆئەمە کۆت کردینەو؟ پاشان بۆ مجرۆبوونی ئەو ژنەکە ئەم سوورەتە هات. فتح الباری: ۶۰۹/۸.

کەللەرەقی ئەبوو لەهەب و جەزای خوئی و هاوسەرەکە:

﴿بسم الله الرحمن * تبت يدا ابي لهب﴾ یاخوا هەر دوو دەستەکانی (أبو لهب) بەبرین چن و تیاچن، ﴿وتب﴾ خو تیاچ چوو ﴿ما اغنى عنه ماله وما كسب﴾ مال و سامانی و، ئەوێ کە کردی لەدوژمنایەتی کردنی پەیامبەر ﷺ سوودی پێ نەدا ﴿سبى نارا ذات لهب﴾ لەمەپاش دەچیتە ناوئاگریکی بلیسەدارەو دەسوێ ﴿وامراته حمالة الحطب﴾ هاوړی لەگەڵ هاوسەرەکە یشیدا، هەلگری کۆلەداری فیتنەو، تیکدانى نیوان پەیامبەر و مەردم، چونکە ئەویش ماله و مال ئەگەراو، ئامۆزگاری خەلکی دەکرد کە نەچنە سەر قەسەى موخەممەد، سەرەرای ئەویش کۆلە چیلکەى دپکاوی دەهیناو لەسەر رێی پەیامبەردا دایدەنا، بۆئەوێ ئازار بچێژی ﴿فی جیها حبیل من مسد﴾ لەگەردنیاوەتی لە دۆزەخدا گوریسیکی چنراو لە پووشی خورما (پاش ئەوێ کە گەردنبەندى زیڕ لەگەردنیاوو). بەلێ ئەوانەى وا ئەزیەت و ئازاری موسلمانان دەدن، وە پارەو پول بەخت دەکەن لە پیناوی لاوازکردن و فەوتاندنیا، ئەو بۆ خوێان پەنجەى حەسەرت و پەشیمانی دەگەزن و پەشیمان دەبنەو خەجالت و ریسوا و زەلیل دەبن لە قیامەتدا، وە هەر دەبێ بە دواى (أبو لهب) دا بنیاردین.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (مەسەد).

*** **

هممو دروستکراوېک - گه ورو و بچوک، وهکو نه م بوونه ورو - خاوه نیکي هه بی، به لام نایا کییه و صیفه ته کانی چین و، ده بی چوون بی؟ به لی... له دوزینه وهی نه م راستیه خه لکیک له کوون و تازه و لنیان تیکچوو و به هله چوون و، هر یه که یان به شیو و د لیکاملیان ناوه، به لام نه گهر بیریکسی ورد له شیوه و شیوازی دروستبوونی نه م بوونه ورو: (عاسمان وزه مین و شیو و د ل و کیو و چیاو به رزی و نزمی و شه و روژو خوړو هه یف و هه ساره کان و باو بوړان و توفان و گهرده لول و سه رماو گه رماو باران و به فرو ته رزو و ده ریا و زه ریا و هات و چوی گه میه کان به ناویاندا - کیو ناسایی - و ناهه راندنی مروقه خوئی، نه مانه و صه د نه وه ندهی تریش له م بوونه ورو (دا) زور به ناسانی په نجه ده خریته سه ر راستییه کان و راهی نه و هه قیقه ته ده کریت، بویه نیتمهش زور به دلنیا ییه و هه ملکه چین و سه ری به نده یه تیمان بو دانواند.

هه زار رحمت له (حافیزی هه که می / ۱۳۴۲ - ۱۳۷۷ ه). که له باره ی نا قیده و بیرو باوهری موسلمانانه و هه ساره ت به ناسینی زاتی عه لییه ی خوا چه نده جوان ده لیّت:

اول واجب علی العبد	معرفة الرحمن بالتوحيد
إن هو من كل الأوامر اعظم	وهو نوعان أيا من يفهم
إثبات ذات الرب جل وعلا	أسمائه الحسنى صفاته العلى
وأنه الرب الجلیل الأكبر	الخالق الباریء والمصور
باري البرایا منشیء الخلاق	مبدعهم بلا مثال سابق
الأول المبدی بلا ابتداء	والآخر الباقي بلا إنتهاء
الأحد الفرد القدير الأزلی	الصمد البر المهيمن العلی
علو قهر وعلو الشأن	جل عن الأضداد والأعوان.

کو تایی ته فسیری سوورده تی (صه مه د).

*** **

۱۱۲ - سوورده تی (له له ق)

مه که ییه و (۵) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

نه م سوورده ته به نده راسته کانی خوا فیزی ده کات که: هه مووکات خو یان بده نه دهستی خوا و په نا هه ربه و به رن له ته و او ی شه و خراپه ی خراپه کاران، به تاییه تی له زیانی تاریکه شه و که په رده به سه ر رو ناکییه کانداه کیشتی، له زیانی دروژنان و دو وروان، له خراپه ی جادوبازان و ساحیران، له زیانی نه وانه ی که چاویان هر له مالی مه رده.

په نا هه ربه خوا یه له گیچه لی گیچه لگیان:

مرو چه نده به تواناو به هیژ بیت، هیمان هر پیویستی به پالپشتیکی وه خوا هیه، که له زیان و زهره ری گشت زیانده ری دلنای بکا و نوقره به گیانی بدات، بویه ده فرموی: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم * قل اعوذ برب الفلق﴾ نه ی موحه مه د! ﷻ بلی: په نا ده به مه بهر په روه رده گاری سپیایی به ربه یان، نه وخوا یه ی که په رده ی نه بوونی له ت کردو و بوونه ووه ری لیده ره ینا ﴿من شر ما خلق﴾ له شه و خراپه ی هه رچی که دروستی کردو و، هه رشتی خراپه ی لیبو وده شیه ووه ﴿ومن شر غاسق إذا وقب﴾ وه له شه و خراپه و زیانی تاریکی شه و، که دادیت و هه موو شتیک

داده پوښی به ژیره وه و ترووسکایی لی دهری وده بیته شه و زهنگ ﴿ **ومن شر النفاثات فی العقد** ﴾ وه له شه پو خراپه و زیانی نه و که سانه ی جادو و ده که ن و فوو ده که ن به گریکاندا، چاوبه سترکردنی موسلمانان و، قیل و ته له که کردن لییان، نیجگار کاریکی دزیوو ناله بارو به دو خراپه، ده بی هموو کات په نا به خوا بری و، هه و لیش بدری تا خه لکی زال نه بن به سه ریاندا، جا بو پتر ناگادار بوون له (سیحر) و جادوو، بگه پړوه بو سوورته ی (به قهره) نایه تی: ۱۰۲ ﴿ **ومن شر حاسد إذا حسد** ﴾ وه له شه پو خراپه و زیانی هر حه سودیک کاتی حه سودیی و ئیره یی ده باو، هه می شه ش هر خهریکی زیان گه یانندنه به موسلمانان.

به لی پیغه مبه ر ﷺ ناسا غیه کی تووش بوو، له وکاته دا فریشته (جوبریل) هات و گو تی: (ده لی ناسا غییت؟) فهرمو ی: به لی، جوبریلیش هم دوعایه ی به سه را خوینده وه و فهرمو ی: (بسم الله اَرْقِیْکَ، من کل داء یؤذیک، ومن شر کل حاسد وعین، الله یشْفِیکَ). موسلیم: ۲۱۸۶.

به لی: مروّقه هه رچه نده ده سه لاتدار بیت ناتوانی هر کون و قوژبنیک زیانی پی نه گه یه نیّت له خو ی بگری، بویه ده بی هه مووکات په نا هر په نای خوی بالا ده ست بیت.

کو تایی ته فسیری سوورته ی (فه له ق).

(والحمد لله رب العالمین).

*** **

۱۱۴- سوورته ی ناس له

مه که بییه و (۶) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

سوورته ی (ناس) مروّقه فیری نه وه ده کات که هه مووکات هر به خوی گه وره په نا بری، له گهل نه وه یشدا هه ندی له صیفاتیشی بو باس ده کا وده لی: خو (الله) په روه ردگاری هه موو خه لکانه، پاشای ته وای مروّقه کانه، تاکه (مه عبود) و په رستراوی به هه قی به نده کانه.

مروّقه فیر ده کا که په نا به خوا بگری له زیانی (نیبلیس) و مروّقه لادهره کان و شاگرد ه کانیا، نه وانه ی که هه رده م له چه واشه کردن و فریودانی ثاده مزادان.

په نا هه رهی خوی له ده س جنوکه و مه رده ی به ده قهر:

به لی خوی بالا ده س بری له په سن و صیفات ی پیروزی خو ی له م سوورته دا باس ده کا، بو نه وه مروّقه باشر پشتی پی به سستی و، له خراپه ی ئینس و جنی به دکردار بیپاریزی و لییان نه ترسیّت، بویه ده فهرمو ی: ﴿ **بسم الله الرحمن الرحيم** * **قل اعوذ برب الناس** ﴾ نه ی موحه ممه دا! ﷺ (نه ی موسلمان!) بلی: په نا نه به مه بهر په روه ردگاری هک ﴿ **ملك الناس** ﴾ پاشای خه لک ﴿ **إله الناس** ﴾ په رستراوی خه لک. هم سی سیفه ته پیروزه ی خویه: (ره ب، مه لیک، ئیلاه) له سه ره تای سوورته ی (فاتیحه) شه وه هاتووه: (الحمد لله رب العالمین، الرحمن الرحیم، مالک يوم الدين، یان (ملک يوم الدين)، هه روه که له سه ره تای سوورته ی (به قهره) شه وه نه فهرمو ی: (یا ایها الناس اعبدوا ربکم الذی خلقکم والذین من قبلکم لعلکم تتقون * الذی جعل لکم الأرض فراشا والسماء بناء وانزل من السماء ماء فأخرج به من الثمرات رزقا لکم فلا تجعلوا لله اندادا)، جا کاتی که تو قایل بوویت به (پووبییه ت) ی خوی گه وره،

ئیتەر دهبی هەر ئه‌ویش به (إله) بزانیی و بیپه‌رستی، وه‌کوده‌فه‌رموی: (فلیعبدوا رب هذا البيت...)، جا (ربوبیه‌ت) و په‌روه‌دگاریه‌تیشی له‌گه‌ئێ سووره‌تی تردا دووپاتکراوه‌ته‌وه، وه‌ک ده‌فه‌رموی: (الحمد لله رب العالمین) (۲/۱). (قل اغیر الله ابغی ربا وهو رب کل شی) (۱۶۴/۶). (قل من رب السموات والأرض قل الله) (۱۶/۱۳)، (رب المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذہ وکیلا) (۹/۷۲)، (فلیعبدوا رب هذا البيت...)، (إنما أمرت أن أعبد رب هذه البلدة) (۹۱/۲۷). (رب العرش الکرم) (۱۱۶/۳۳). جا دوا‌ی باسی (ربوبیه‌ت) ی خوا، باسی پاشایه‌تی‌دی‌ت و ده‌فه‌رموی: (ملك الناس) تا مرو‌ی بزانی که ئه‌و‌خوا‌یه، هه‌روه‌ک (ره‌ب) به‌ بۆ‌هه‌موو جیهانه‌کان، خاوه‌ن و پاشایشیانه، که‌وابوو زاتیکی زۆر گه‌وره‌و به‌ده‌سه‌لاته‌و، شیاوی پشت پێ‌هه‌ستنه‌ له‌کاتی خو‌شی و ناخو‌شییدا، وه‌که ده‌فه‌رموی: (...عبدوا ربکم الذی خلقکم والذین من قبلکم لعلکم تتقون) (۲۱/۲-۲۲)، پاشان دهبی ددان ته‌نها به (ئولو‌هییه‌ت) و حاکمیه‌تی ئه‌و‌یشدا بنری و، هه‌ر فه‌رمانی ئه‌و‌یش به‌رێوه‌ بیریت، بۆ‌یه ده‌فه‌رموی: (إله الناس)، یان ده‌فه‌رموی: (وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون) (۵۱/۵۶). یان (قل اللهم مالک الملوک...) (۲۳/۳). یان ده‌فه‌رموی: (له الملك وله الحمد) (۱/۶۴)، یان (له ملک السموات والأرض...) (۱۰۷/۲). یان (الملك القدوس) (۲۳/۹۵)، ئەم هه‌موو ئایه‌تانه‌و ده‌یان ئایه‌تی دی، هه‌ر هه‌موو داوا‌ده‌که‌ن و به‌مرو‌ی ده‌لێن که: دهبی ته‌نها خوا بی‌ه‌رستری و، هه‌رله‌و‌یش گو‌ی رایه‌لیی و به‌ر فه‌رمانی بکری، دهبی له‌ مانا‌و مه‌به‌ستی راسته‌قینه‌ی (ره‌ب، مه‌لیک، ئیلاه) و تیی‌گه‌ین ﴿من شر الوسواس﴾ له‌شه‌پو خراپه‌و زیانی ده‌غده‌غه‌ دروستکه‌رو وه‌سه‌وه‌سه‌کار ﴿الخناس﴾ که هه‌ر ناوی خوا برا و یادی کرا، ئه‌و خو‌ی په‌نه‌ان ده‌کات، زانا‌یانی ته‌فسیر ده‌لێن: شه‌یتان ته‌په‌ده‌کو‌تیه‌ سه‌ر د‌لێ مرو‌ف و ده‌یکا به‌ خانه‌ولانه‌ی خو‌ی، هه‌تا خوا نه‌کا به‌جیی نا‌هیلێ. پێ‌غه‌مبه‌ریش ﷺ ده‌فه‌رموی: هه‌موو مرو‌یه‌که شه‌یتانیکی ها‌وپه‌ری‌هه‌یه‌و، له‌گه‌لیا هه‌ل‌ده‌سو‌پ‌ی و، هانی د‌دا بۆ‌ کاری خراپ، ته‌نانه‌تی منیش، به‌لام خوا منی زاک‌ردوه‌و به‌سه‌ر ها‌وپه‌ری شه‌یتانه‌که‌مدا‌و، ناتوانی کاری خراپ پێ‌بکات/ موس‌لیم. ﴿الذی یوسوس فی صدور الناس﴾ ئه‌وه‌ی وه‌سه‌وه‌سه‌ ده‌خاته ناو سینه‌و د‌لێ مه‌رده‌مه‌وه ﴿من الجنة والناس﴾ له‌جنۆکه‌و له‌ئاده‌می، (ئه‌وانه‌یان شه‌یتان ره‌فتارن) وه‌ک ده‌فه‌رموی: (وکذلک جعلنا لکل نبی عدوا شیاطین الإنس والجن یوحی بعضهم إلى بعض زخرف القول غرورا)، پێ‌شه‌وا (ئه‌حمه‌د) یش ئەم فه‌رمو‌وده‌یه‌ی مینا‌وه: که ئه‌بو‌وزهر ده‌لێ: جا ریک چومه‌ مزگه‌وت، ده‌بینم پێ‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌ویییه، پاشان دانیشتم و، فه‌رمو‌وی: ((یا ابا ذر هل صلیت؟)) واته‌: ئه‌بازهر! نو‌یژت کردوه‌؟ وتم: نا، فه‌رمو‌وی: ((قم فصل)) واته‌: هه‌ر ئیستا هه‌سته‌و نو‌یژه‌که‌ت بکه، منیش نو‌یژم کردو پاشان فه‌رمو‌وی: ((تعوذ من شر شیاطین الإنس والجن)) له‌ شه‌پری شه‌یاتینی ئاده‌می و جینی په‌نا به‌ره‌ به‌رخوا. (ئه‌بو‌وزهر) ده‌لێ: گو‌تم: باشه‌! شه‌یاتینی ئاده‌میش هه‌یه‌؟! فه‌رمو‌وی هه‌یه‌. به‌لێ... ئەم سووره‌ته‌ فی‌ری ئه‌وه‌مان ده‌کات که هه‌موو‌کات په‌نا به‌رینه‌ به‌ر خوا‌ی گه‌وره‌ له‌ هه‌موو ئیش و کاره‌کاندا، وه‌خۆمان پیا‌ری‌زین له‌وانه‌ی ده‌یان‌ه‌وی به‌ قسه‌ی لو‌وس و بی‌نا‌وه‌رۆک له‌خه‌شته‌مان به‌رن، به‌تایبه‌ت له‌ ئاده‌میه‌ پارێزه‌مان بک‌ه‌و هیزو پیزمان بۆ‌ زیاد بکه، تاباشتر بتوانین خزمه‌تی ئیسلام و دینه‌که‌ت بکه‌ین. په‌یامبه‌ر ﷺ

هه‌موو شه‌وی - که ده‌چوو ده‌جیگای خه‌و بۆ نووستن - سی جاران سوورته‌ی (قل هو‌الله)، (قل اعوذ برب الفلق)، (قل اعوذ برب الناس)‌ی ده‌خویندو، فووی به‌هه‌ردوو ده‌سستیا ده‌کردوو به‌هه‌موو ئەندامه‌کانی لاشه‌یدا ده‌یهینا، به‌تایبته‌ت ده‌م و چاوو سه‌رو هه‌ر جیگایه‌کی دی که ده‌ستی پییده‌گه‌یشت.

له‌کۆتاییدا: زۆر زۆر سوپاس بۆ خوای میهره‌بان که به‌نووسینی ئەم (تەفسیره) کورتیه‌ به‌ بۆ قورئانه‌ پیرۆزه‌که‌ی ریزی لێنام. ئەم نووسینه‌ش له‌سه‌ر داخوازی گه‌ئێ له‌ جوان و لاوه‌کانمان، ئەگینه‌ قورئانی پیرۆز به‌یه‌که‌ به‌رگ و ده‌به‌رگیش نرخ و به‌های ده‌رناکه‌وی، هیمن ئەمه‌ش - به‌م شیوه‌ که‌م و کورتیه‌- پاش نازارو بیزاریکی زۆرو، له‌ سه‌له‌کانی نه‌وه‌ده‌وه، ئەو فیکرو بیرم که‌وته‌ می‌شکه‌وه‌و، ماخۆلانم بوو و ده‌موت خوایه‌! چۆن بتوانم پرۆسه‌یه‌کی ناوای به‌نرخ، به‌ته‌نیا له‌کوردستانیکی پر له‌ناژاوه‌و بۆ ئۆقرو، پر له‌سیاسه‌تی هه‌مه‌ جوړه‌ ته‌واو بکه‌م، هه‌ر ئەمه‌شبوو که‌ گه‌ئێ جار ئەمیش به‌ر شالۆی رک و کینه‌ ده‌که‌وت و تۆله‌ ده‌درا، ته‌نانه‌تی پاش ئەوه‌ که‌ خرایه‌ (کۆمپیوتەر)‌ه‌وه‌و تایپکرا، که‌وته‌ ده‌ستی گروپی، به‌هه‌زار قوربان و سه‌ده‌ده‌قه‌ت بم، ئەوجا به‌که‌م و کورتیی و ناته‌واوی ده‌ستمان که‌وته‌وه‌! بۆیه‌ ناچاربووم هه‌میسان زۆربه‌ی دابریژمه‌وه‌و، بگه‌ڕیمه‌وه‌ سه‌ره‌تاکه‌یی و، له‌ئه‌نجامدا ئەوه‌نده‌ش دواکه‌وت خه‌ریکه‌ بۆیه‌ له‌کاتی خۆیدا فریا نه‌که‌وت! داوای لێبووردنیش ده‌که‌م له‌هه‌ر که‌م و کورتیی و ناته‌واوییه‌ک، وه‌ هه‌رکه‌سیکیش هه‌رشتیکی به‌رچاوکه‌وت، به‌دۆستانه‌ و به‌دۆستانه‌ به‌سه‌ری بگه‌ڕێته‌وه‌، ئیمه‌ش - له‌گه‌ل سوپاسدا - گوێ بیستی ده‌بین و جووه‌و هه‌وله‌که‌شی ده‌نرخین.

تێبینی: له‌په‌مه‌زانی سالی (۱۴۱۳)ی کۆچیی، به‌رامبه‌ر به‌ سالی (۱۹۹۲) زایینی ده‌ستم کرد به‌نووسینی ئەم کورتیه‌ ته‌فسیره، وه‌ له‌ (۴)ی مانگی سه‌فه‌ری سالی (۱۴۱۸)ی کۆچیی، به‌رامبه‌ر به‌ (۹/۶/۱۹۹۷) زایینی له‌هه‌له‌بجه‌ی شه‌هید له‌ (راگه‌یاندن)ی بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامیی له‌کوردستان/ عێراق، لێبوومه‌وه‌. به‌لام به‌هۆی پیاچوونه‌وه‌و زیادکردن و گۆرانکاری له‌ ته‌فسیره‌که‌دا تا کۆتایی سالی (۱۴۲۶) کۆچیی به‌رامبه‌ر به‌ (۲۰۰۵)ی زایینی هه‌روا مایه‌وه‌و پاشان ناماده‌ی چاپکردن کرا. داواکارم له‌ خوای به‌به‌زه‌یی و میهره‌بان لێمان وه‌رگری و، قه‌له‌می به‌خشین بێنیت به‌ سه‌ر هه‌له‌کانماندا؟

والحمد لله أولا وآخرا

التفاسير و المصادر العربية :

- ١- تفسير القرآن العظيم - للإمام المحدث ابن كثير - دار المنار - دمشق - الطبعة الأولى ١٤١٩ - ١٩٩٩ .
- ٢- في ظلال القرآن - سيد قطب - دار الشروق - بيروت - لبنان - الطبعة الرابعة والعشرون .
- ٣- تفسير القرطبي - للإمام محمد بن أحمد الأنصاري القرطبي - دار الفكر ١٤١٤ - ١٩٩٣ .
- ٤- أضواء البيان - للإمام الشنقيطي .
- ٥- تفسير الطبري - للإمام المفسرين ابن جرير الطبري .
- ٦- تفسير روح المعاني - للشيخ محمود شكرى الألوسى .
- ٧- تفسير المنار - محمد رشيد رضا - دار المعرفة - بيروت - لبنان - الطبعة الثانية .
- ٨- الأساس فى التفسير - سعيد حوى - دار السلام - مصر - الطبعة الثالثة ١٤١٢ - ١٩٩١ .
- ٩- تفسير الكشاف - محمد جواد مغنيتة - دار العلم للملايين - بيروت - لبنان - الطبعة الثانية ١٩٧٨ .
- ١٠- تفسير الكبير - للإمام الفخر الرازى - الطبعة الإيرانية - الطبعة الثالثة .
- ١١- تفسير الكشاف - للإمام الزمخشري - دار المعرفة - بيروت - لبنان .
- ١٢- تفسير البياضى -
- ١٣- تفسير المراعى -
- ١٤- تفسير مجمع البيان -
- ١٥- صفوة التفاسير - محمد على الصابونى - دار النميز - دمشق - الطبعة الأولى ١٤١٤ - ١٩٩٤ .
- ١٦- تفسير المقتطف - للدكتور مصطفى خرم دل - دار إحسان - طهران - الطبعة الأولى ١٤١٨ - ١٩٩٨ .
- ١٧- المصباح المنير فى تهذيب تفسير ابن كثير - جماعة من العلماء بإشراف الشيخ المباركفورى - دار السلام - الرياض - الطبعة الثانية ١٤٢١ - ٢٠٠٠
- ١٨- تفسير الكريم الرحمن فى تفسير كلام المنان - عبدالرحمن بن ناصر السعدى - مؤسسة الرسالة - بيروت - لبنان - الطبعة الأولى ١٤٢٠ - ٢٠٠٠

التفاسير الكردية - تهفسيره كورديهه كان:

- ١- تهفسيرى قورناني پيرۆز - مامۆستا مهلا عوسمان عەبدولعەزیز.
- ٢- تهفسيرى نامى - مامۆستا مهلا عەبدولکەریمی مودەریس.
- ٣- تهفسيرى خال - شیخ محمدى خال.
- ٤- تهفسيرى وەرگێراوى کوردی - مامۆستا هەژارى موکریانى .

***

***

***

- ١- فتح الباری - شرح صحيح البخارى - للإمام ابن حجر العسقلانى - دار السلام - الرياض - الطبعة الثالثة ١٤٢١ - ٢٠٠٠ .
- ٢- صحيح مسلم - بشرح الإمام النووى - دار الأحياء التراث العربى - بيروت - لبنان ١٤٠٨ - ١٩٨٨ .
- ٣- مجموعة الفتاوى - للشيخ الإسلام ابن تيمية - دار الوفاء - السعودية .. الطبعة الثانية ١٤١٩ - ١٩٩٩ .
- ٤- شرح أصول اعتقاد اهل السنة و الجماعة - للإمام اللالكاني - دار طيبة - السعودية - الطبعة الخامسة ١٤١٨ هـ - ١٩٩٨ .
- ٥- معارج القبول بشرح سلم الوصول - للشيخ حافظ الحكيم - دار ابن قيم - السعودية - الطبعة الثالثة ١٤١٥ - ١٩٩٥ .
- ٦- نوافض الإيمان الاعتقادية - د. محمد بن العبدالله بن على الوهيبي - دار المسلم - الرياض - الطبعة الأولى ١٤١٦ - ١٩٩٦ .
- ٧- نوافض الإيمان القولية و العملية - د. عبدالعزيز بن محمد بن على العبدلطيف - دار الوطن - الرياض - الطبعة الثانية ١٤١٥ - ١٩٩٥ .
- ٨- اعلام السنة المنشورة لإعتقاد الطائفة الناجية المنصورة - للشيخ حافظ الحكيم - دار الكتب العلمية - بيروت - لبنان - الطبعة الأولى ١٤٢٤ - ٢٠٠٣
- ٩- صبا العذاب على من سب الأصحاب - للشيخ محمود شكرى الألوسى - دار أضواء السلف - الرياض - الطبعة الأولى ١٤١٧ - ١٩٩٧ .
- ١٠- زاد المعاد فى هدى خير العباد - للإمام ابن القيم الجوزية - دار الفكر - بيروت - لبنان ١٤١٥ - ١٩٩٥ .
- ١١- إعراب القرآن الكريم و بيانه - محى الدين الدرويش - دار ابن كثير - دمشق - بيروت - الطبعة الرابعة ١٤١٥ - ١٩٩٤ .
- ١٢- الصحيح المسند من أسباب النزول - الشيخ مقبل بن هادى الوادعى - دار ابن حزم - بيروت - لبنان - الطبعة الثانية ١٤١٥ - ١٩٩٤ .
- ١٣- أسباب النزول - للنيسابورى - عالم الكتب - بيروت .

السورة	رقم	المدينة	البيان	السورة	رقم	المدينة	البيان
الفاتحة	١	١	مكية	الروم	٣٠	٨٠١	مكية
البقرة	٢	٤	مدنية	لقمان	٣١	٨١٠	مكية
آل عمران	٣	١١٥	مدنية	السجدة	٣٢	٨١٧	مكية
النساء	٤	١٧٢	مدنية	الأحزاب	٣٣	٨٢٢	مدنية
مائدة	٥	٢٣٧	مدنية	سبا	٣٤	٨٤٤	مكية
الأنعام	٦	٢٨٥	مكية	فاطر	٣٥	٨٥٤	مكية
الأعراف	٧	٣٢٧	مكية	يس	٣٦	٨٦٤	مكية
الأنفال	٨	٣٧٢	مدنية	الصفات	٣٧	٨٧٥	مكية
التوبة	٩	٣٩٠	مدنية	ص	٣٨	٨٨٦	مكية
يونس	١٠	٤٢٥	مكية	الزمر	٣٩	٨٩٧	مكية
هود	١١	٤٤٨	مكية	غافر	٤٠	٩١٢	مكية
يوسف	١٢	٤٧٢	مكية	فصلت	٤١	٩٢٦	مكية
الرعد	١٣	٤٩٩	مدنية	الشورى	٤٢	٩٣٦	مكية
إبراهيم	١٤	٥١١	مكية	الزخرف	٤٣	٩٤٧	مكية
الحجر	١٥	٥٢٣	مكية	الدخان	٤٤	٩٥٧	مكية
النحل	١٦	٥٣٦	مكية	الجاثية	٤٥	٩٦٣	مكية
الإسراء	١٧	٥٦١	مكية	الأحقاف	٤٦	٩٦٩	مكية
الكهف	١٨	٥٨٨	مكية	محمد	٤٧	٩٧٨	مدنية
مريم	١٩	٦١٣	مكية	فتح	٤٨	٩٨٦	مدنية
طه	٢٠	٦٢٨	مكية	الحجرات	٤٩	٩٩٧	مدنية
الأنبياء	٢١	٦٤٥	مكية	ق	٥٠	١٠٠٣	مكية
الحج	٢٢	٦٦٤	مدنية	الذاريات	٥١	١٠٠٩	مكية
المؤمنون	٢٣	٦٨٤	مكية	الطور	٥٢	١٠١٥	مكية
النور	٢٤	٧٠٠	مدنية	النجم	٥٣	١٠١٩	مكية
الفرقان	٢٥	٧٢٠	مكية	القمر	٥٤	١٠٢٥	مكية
الشعراء	٢٦	٧٣٣	مكية	الرحمن	٥٥	١٠٣١	مدنية
النمل	٢٧	٧٥٢	مكية	الواقعة	٥٦	١٠٣٨	مكية
القصص	٢٨	٧٧٠	مكية	الحديد	٥٧	١٠٤٤	مدنية
العنكبوت	٢٩	٧٨٨	مكية	المجادلة	٥٨	١٠٥٣	مدنية

السورة	رقبها	الصفحة	البيان	السورة	آياتها	الصفحة	البيان
الحشر	٥٩	١٠٦٠	مدنية	الأعلى	٨٧	١١٦٨	مكية
المتحنة	٦٠	١٠٦٧	مدنية	الغاشية	٨٨	١١٧٠	مكية
الصف	٦١	١٠٧٢	مدنية	الفجر	٨٩	١١٧٢	مكية
الجمعة	٦٢	١٠٧٥	مدنية	البلد	٩٠	١١٧٤	مكية
المنافقون	٦٣	١٠٧٨	مدنية	الشمس	٩١	١١٧٧	مكية
التغابن	٦٤	١٠٨١	مدنية	الليل	٩٢	١١٧٩	مكية
الطلاق	٦٥	١٠٨٤	مدنية	الضحى	٩٣	١١٨١	مكية
التحریم	٦٦	١٠٨٩	مدنية	الشرح	٩٤	١١٨٣	مكية
الملك	٦٧	١٠٩٤	مكية	التين	٩٥	١١٨٤	مكية
القلم	٦٨	١١٠٠	مكية	العلق	٩٦	١١٨٦	مكية
الحاقة	٦٩	١١٠٦	مكية	القدر	٩٧	١١٨٧	مكية
المعارج	٧٠	١١١٠	مكية	البينة	٩٨	١١٨٩	مدنية
نوح	٧١	١١١٤	مكية	الزلزلة	٩٩	١١٩٠	مدنية
الجن	٧٢	١١١٨	مكية	العاديات	١٠٠	١١٩٢	مكية
المرمل	٧٣	١١٢٤	مكية	القارعة	١٠١	١١٩٢	مكية
المدثر	٧٤	١١٢٨	مكية	التكاثر	١٠٢	١١٩٤	مكية
القيامة	٧٥	١١٣٢	مكية	العصر	١٠٣	١١٩٥	مكية
الإنسان	٧٦	١١٣٧	مدنية	الهمزة	١٠٤	١١٩٦	مكية
المرسلات	٧٧	١١٤١	مكية	الفيل	١٠٥	١١٩٧	مكية
النبا	٧٨	١١٤٤	مكية	قريش	١٠٦	١١٩٨	مكية
النازعات	٧٩	١١٤٨	مكية	الماعون	١٠٧	١١٩٨	مكية
عبس	٨٠	١١٥٢	مكية	الكوثر	١٠٨	١١٩٩	مكية
التكوير	٨١	١١٥٥	مكية	الكافرون	١٠٩	١٢٠١	مكية
الإنفطار	٨٢	١١٥٨	مكية	النصر	١١٠	١٢٠٢	مدنية
المطففين	٨٣	١١٥٩	مكية	المسد	١١١	١٢٠٣	مكية
الإنشقاق	٨٤	١١٦٢	مكية	الإخلاص	١١٢	١٢٠٤	مكية
البروج	٨٥	١١٦٥	مكية	الفلق	١١٣	١٢٠٥	مكية
الطارق	٨٦	١١٦٧	مكية	الناس	١١٤	١٢٠٦	مكية